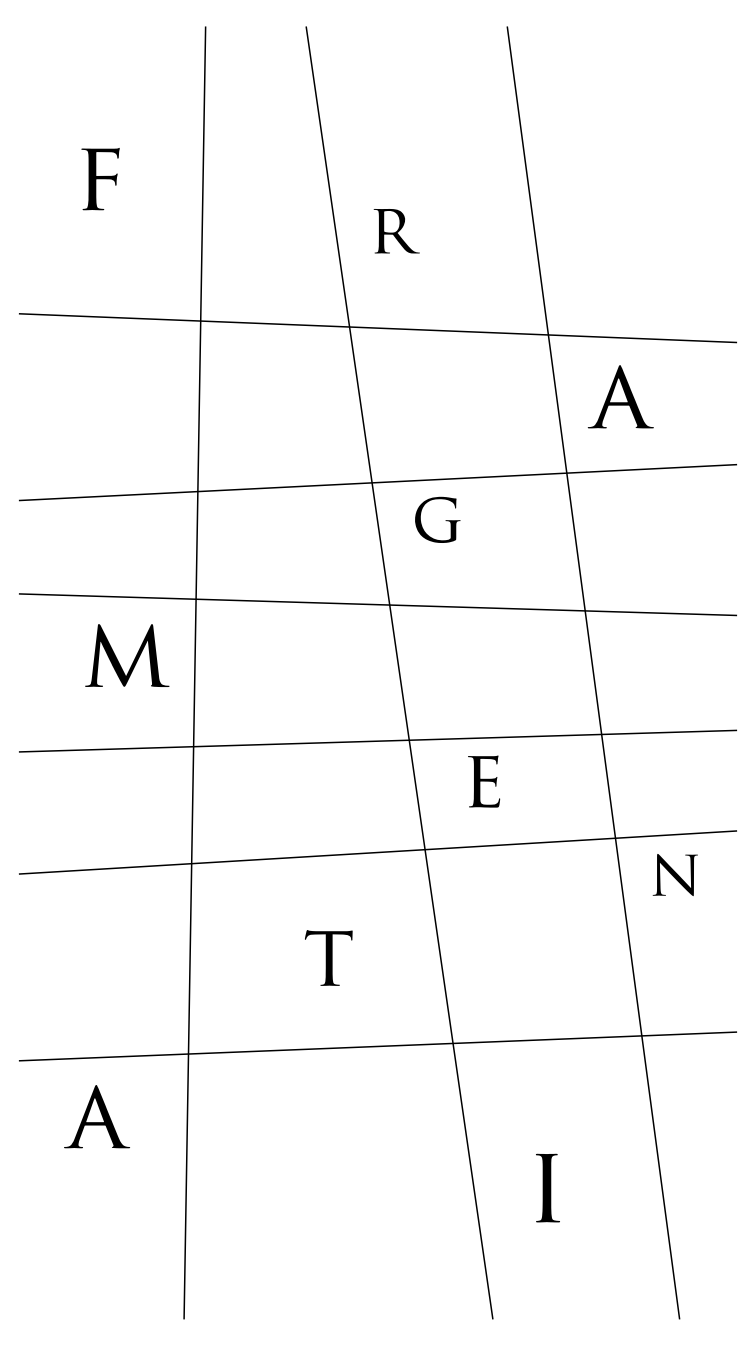
F
R
A
G
M
E
N
T
A
I

Fragmentai

Mintys
Aforizmai
Maksimos
Sentencijos
Citatos

Fragmentai – subjektyviai sudarytas tekstų rinkinys. Tai autorių mintys – aforizmai, maksimos, sentencijos, kūrinių citatos. Autoriai pateikiami pagal gimimo metus, o jų vardai yra aktyvios nuorodos į atitinkamus „Wikipedia“ puslapius. Įrašai sąmoningai neskirstomi pagal temas – netikėta mintis netikėtu metu ir netikėtame kontekste.

„Ratilai yra tai, ką kiekvienas mūsų kuriame – dažnai net nežinodami ar sąmoningai neketindami. Tai į išorę sklindančios bangelės, kurios gali metų metus ar net ištisas kartas veikti kitus žmones. Poveikis, kurį darome žmonėms, per juos persiduoda kitiems, kaip ratilai vandens telkinyje sklinda tol, kol tampa nematomi, nors net tada vanduo milijardosios sekundės greičiu teberaibuliuoja. Mintis, kad galime kai ką palikti kitiems, net ir patys to nežinodami, labai padeda žmonėms, kurie tvirtina, kad laikinumas ir baigtinumas neišvengiamai reiškia prasmės nebuvimą.“

Irvin D. Yalom

Fragmentai – egzistencinių ratilų erdvė, kviečianti skaityti, mąstyti, sutikti ar prieštarauti, o kartu – kurti savuosius ratilus.

Iš tikrųjų visi mes be išimties kitų mintyse atrandame tik savąsias mintis.

Anatole France

Visos protingos mintys jau buvo pagalvotos. Tereikia pasistengti jas dar kartą pagalvoti.

Johann Wolfgang von Goethe

Citatos, ištraukos primena užDegamąjį stiklą: jos surenka proto ir žinių spindulius, išsklaidytus po rašytojų kūrinius, ir jėga, gyvumu sutelkia juos skaitytojo sąmonėje.

Jonathan Swift

Solomon

~ -990

Ir pradėjau aš nekęsti visų savo darbų, nes paliksiu tai žmogui, kuris ateis po manęs, ir kas žino, ar jis bus išmintingas, ar kvailas – bet jam atiteks mano darbo vaisiai.

- - -

Daug svajonių virsta tuščiais žodžiais.

Homer

~ -800

Dievai įdėmiai išklauso tą, kuris jiems paklūsta.

- - -

Kokį žodį pasakysi, tokiu ir tau bus atsakyta.

Pittacus of Mytilene

~ -640

Valdžia atskleidžia žmogų.

- - -

Protingieji turi numatyti pavojus prieš jiems nutinkant, drąsieji turi susidoroti su pavojais, kai jie nutinka.

- - -

Viskam žinok saiką.

Sappho

~ -630

Jei mirtis būtų gėriu, dievai nebūtų nemirtingi.

- - -

Net prievarta gali tapti meile, meilės pradžia.

Solon

~ -630

Nė vieno nevadink laimingu, kol jis dar gyvas.

- - -

Tas, kas visiems baisus, turi visų bijoti.

- - -

Patardamas ieškok kuo padėti, o ne patikti.

- - -

Teisingumas įsiviešpataus tuomet, kai kiekvienas suvoks svetimą skriaudą kaip savąją.

- - -

Neimk to, ko nepasidėjai.

- - -

Pirma išmok paklusti, tada įsakinėk.

- - -

Žinai – tai tylėk.

Thales of Miletus

~ -624

Prisiimk atsakomybę... ir nukentėsi.

- - -

Blogųjų visur dauguma.

Aesop

~ -620

Į erelį paleistos strėlės kote buvo įtvirtinta šio paukščio plunksna. Savo priešams dažnai duodame priemonių, kuriomis jie mus pražudo.

- - -

Tikrą draugą pažinsi nelaimėje.

- - -

Kas giriasi tiems, kurie jį pažįsta, pelnytai pasmerkia save pajuokai.

- - -

Jeigu negali išsigelbėti nuo mirties, bent mirk garbingai.

- - -

Jei nekalbėsi tik to, kas patinka valdovui, geriau prie jo visai nesiartink.

- - -

Kai aplanko sielvartas, apsidairyk ir pasiguosk: kiek aplink žmonių, kurių gyvenimas dar sunkesnis nei tavo.

Anacharsis

~ -600

Įstatymai panašūs į voratinklius: silpną apraizgo, o stiprus juos sutrauko.

- - -

Piktas žmogus panašus į anglį: jeigu nedegina, tai nors juodina.

- - -

Saugūs tik į krantą ištraukti laivai.

- - -

Visuotinė taika viešpatautų žemėje, jei nebūtų sąvokų „mano” ir „tavo”.

Bias of Priene

~ -600

Visa, kas mano, nešuosi su savimi.

- - -

Gyvenimą reikia matuoti taip, lyg gyventi tau liko ir mažai, ir daug.

- - -

Reikia mylėti draugą, bet neatmesti, kad jis gali tapti priešu. Reikia nekęsti priešo, neatmetant, kad jis gali tapti draugu.

- - -

Kas nori turėti nepriekaištingą draugą, tas lieka be draugų.

Chilon of Sparta

~ -600

Jei tau padarė žalą – susitaikyk, bet jei tave įžeidė – atkeršyk.

- - -

Yra dvi mirties pamokos: laikas prieš gimimą ir miegas.

- - -

Apie mirusius – arba gerai, arba nieko.

Pythagoras

~ -570

Tausokite savo vaikų ašaras, kad jie galėtų jas išlieti ant jūsų kapo.

- - -

Nepažeisk gamtos įstatymų!

- - -

Gyvenimo taurė būtų saldi iki šleikštumo, jei į ją nekristų karčios ašaros.

- - -

Nelaikyk savęs didžiu žmogumi žiūrėdamas į savo šešėlį leidžiantis saulei.

- - -

Neužmerk akių eidamas miegoti, kol neapsvarstei visų savo praėjusios dienos poelgių.

- - -

Būk tiesos draugu iki kankinimo, bet nebūk jos gynėju iki nepakantumo.

- - -

Nekalbėk apie laimę su žmogumi, kuris nėra toks laimingas kaip tu.

- - -

Norėdamas pažinti kokios nors tautos papročius, pirma išmok jos kalbą.

- - -

Pirmuoju tavo įstatymu turi būti pagarba sau pačiam.

- - -

Gyvenimas – kaip žaidynės: vieni atvyksta varžytis, kiti – prekiauti, o laimingiausieji – pasižiūrėti.

- - -

Darykite didžius dalykus to nežadėdami.

- - -

Pabudęs ryte paklausk savęs: „Ką turiu nuveikti?“ Vakare prieš užmigdamas: „Ką aš nuveikiau?“

- - -

Harmonija yra priešybių santaika.

- - -

Draugystė – tai lygybė.

- - -

Išvykdamas svetur, nesigręžiok.

- - -

Kur būtinybė, ten ir galimybė.

- - -

Jei su malonumu padaroma kažkas gėdingo, tai malonumas praeina, o gėda išlieka; jei sunkiai padaroma kažkas vertinga, tai pastangos praeina, bet vertinga išlieka.

- - -

Jei gali būti ereliu, nesiveržk būti pirmas tarp kuosų.

- - -

Kad ir kokie trumpi būtų žodžiai „taip“ ir „ne“, būtent jie reikalauja rimčiausio svarstymo.

Theognis of Megara

~ -570

Protingam žmogui sunku ilgai kalbėtis su kvailiais. Tačiau visą laiką tylėti – viršija žmogaus jėgas.

Xenophanes

~ -570

Jei jaučiai, liūtai ir arkliai turėtų rankas, kuriomis galėtų drožti atvaizdus, jie sukurtų dievus pagal savo pavidalus ir suteiktų jiems panašius į savo kūnus.

Buddha

~ -563

Būkime dėkingi už šią dieną, jog išmokome daug; jei nepasimokėme daug, tai bent jau pasimokėme truputį; jei nepasimokėme truputį, tai bent jau mes nesusirgome; jei mes susirgome, tai bent jau nemirėme. Todėl už tai būkime dėkingi.

- - -

Savo mintimis mes sukuriame pasaulį.

- - -

Visa, kas gyva, ruošiasi mirti.

- - -

Negali eiti taku, kol netampi pačiu taku.

- - -

Protas yra viskas. Apie ką galvoji, tokiu tampi.

- - -

Visa egzistencijos paslaptis yra nebijoti.

- - -

Tada, kai atstumsi bet kokią pagalbą, būsi išsilaisvinęs.

- - -

Viskas yra ne taip, kaip atrodo, bet ir ne kitaip.

- - -

Tas, kuris nieko nemyli, neturi jokių priešų.

- - -

Niekas kitas mūsų neišgelbės, tik mes patys.

- - -

Kelias nėra danguje. Kelias yra širdyje.

- - -

Nuo vienos žvakės galima uždegti tūkstantį žvakių ir pirmosios žvakės gyvavimas dėl to nesutrumpės.

- - -

Nugalėti save yra sunkesnė užduotis, negu nugalėti kitus.

- - -

Viskas viskam visada.

- - -

Gimimas – kančia, senatvė – kančia, mirtis – kančia, ryšys be meilės – kančia, išsiskyrimas su mylimu – kančia, nepatenkintas noras – kančia, trumpai tariant – bet koks stipresnis prisirišimas prie viso, kas žmogiška – kančia.

Simonides of Ceos

~ -556

Aš dažnai gailiuosi dėl to, kad kalbėjau, bet niekuomet nesigailiu, kad tylėjau.

Confucius

~ -551

Kai įstatymais siekiama paklusnumo, o bausmėmis – tvarkos, tada žmonės, mėgindami išvengti įstatymų ir bausmių, praranda bet kokį sąžinės jausmą. Ir atvirkščiai – kai valdoma pagal dorovines nuostatas, kai tvarka pasiekiama laikantis ritualų ir teisingų elgesio normų, tada žmonės ne tik nepraranda sąžinės, bet darosi paklusnūs iš įsitikinimo.

- - -

Jeigu atsirastų tobulas valdovas, dar turėtų pasikeisti viena karta, kol įsivyrautų gėris.

- - -

Iš kur mes galime žinoti, kas yra mirtis, kol mes nežinome, kas yra gyvenimas.

- - -

Užtenka, kad žodžiai atskleistų prasmę.

- - -

Jei geru atsilyginsi už bloga, kuo už gera atsidėkosi?

- - -

Mokytis nemąstant – bergždžia; mąstyti nesimokant – pavojinga.

- - -

Tik neištaisyta klaida yra klaida.

- - -

Jei ketini atsinaujinti, daryk tai kasdien.

- - -

Žmonės suklumpa užkliuvę ne už kalno, o už kurmiarausio.

- - -

Nepaisyti padarytos klaidos, vadinasi, padaryti kitą klaidą.

- - -

Kas geba remdamasis sena atrasti nauja, vertas būti mokytoju.

- - -

Kas nori būti nuolatos laimingas, turi pats dažnai keistis.

- - -

Žinių daugiausia turi tas, kuris galvoja, kad kažko dar nežino. Mažiausiai – tas, kuris galvoja, kad žino viską.

- - -

Nugalėti blogus įpročius galima tik šiandien, o ne rytoj.

- - -

Žinoti, kad mes žinome tai, ką žinome, ir kad nežinome to, ko nežinome, – tai ir yra tikrasis žinojimas.

- - -

Tai, ką darai šiandien, tą darysi ir rytoj.

- - -

Nedaryk kitiems to, ko nenori, kad tau darytų.

- - -

Jei iš gyvenimo išbrauktum visas klaidas, gali likti tik parašas.

- - -

Išminčius mokosi iš kitų klaidų. Kvailys – iš savųjų.

- - -

Šaudymas iš lanko moko mus, kaip reikia ieškoti teisybės. Kai šaulys prašauna, jis nekaltina kitų, o ieško savo kaltės.

- - -

Tik šalčiams užėjus pastebi, kad pušis ir kiparisas – žali.

- - -

Suvokti pareigą ir jos nevykdyti – tai bailumas.

- - -

Žmogų pažinsi iš jo klaidų.

- - -

Išmintis yra žmonių pažinimas.

- - -

Didis žmogus visko ieško savyje, menkas – kituose.

- - -

Kas pirmiau įgyja tarnybą, o po to pradeda mokytis, tas jos neteks.

- - -

Aš nesutikau žmogaus, kuris be išlygų mylėtų gėrį, nesutikau ir tokio, kuris be išlygų nekęstų blogio.

- - -

Daug kas sudygsta, užauga, bet nepražysta. Daug kas žydi, bet neduoda vaisių.

- - -

Kai žlunga dorovė, griūva ir valstybė, ir visuomenė.

- - -

Kas minkštai žengia, toli nueis.

- - -

Sunku sugauti juodą katę tamsiame kambaryje, ypač jei jos ten nėra.

- - -

Pažadas yra pareiga.

- - -

Priekaištai dėl smulkmenų žlugdo didelius sumanymus.

- - -

Žmones galima priversti paklusti, bet negalima priversti suprasti, kodėl.

- - -

Kilnus žmogus gyvena santaikoje su visais, o negarbingas žmogus ieško panašių į save.

- - -

Sutikęs išmintingą žmogų, stenkis jam prilygti. Pamatęs nedorą, pažvelk į savo vidų, pažiūrėk, kas esi tu.

- - -

Ar vien pareigas einant galima valdyti?

- - -

Jei neturėsi kvailų minčių, tai ir nesielgsi kvailai.

- - -

Šalyje, kur yra tvarka, veik ir kalbėk drąsiai. Šalyje, kur nėra tvarkos, veik drąsiai, bet kalbėk apdairiai.

- - -

Įveikti save ir grįžti prie paties savęs – štai kas yra tikrasis žmogiškumas.

- - -

Neprotingas skundžiasi, kad jo nepažįsta žmonės, išminčius – kad jis nepažįsta žmonių.

- - -

Prigimtis žmones suartina. Įpročiai – išskiria.

- - -

Šiandien pareigos tėvams suprantamos kaip rūpinimasis jų išlaikymu. Tačiau žmonės šeria ir savo šunis, ir arklius. Jei tėvams nejaučiama pagarbos, kuo skiriasi rūpinimasis tėvų išlaikymu nuo šunų ir arklių priežiūros?

- - -

Nuoskauda – niekas, jeigu ją pamirši.

- - -

Jeigu einant teisingu keliu galima būtų pasidaryti turtingam, šito ir aš siekčiau. Kadangi tai neįmanoma, aš darysiu, kas man patinka.

- - -

Be iškalbos šiandieniniame pasaulyje sunkoka išlikti.

- - -

Dažnai pakanka ir vieno žodžio, kad pasirodytum išmintingas arba kvailas.

- - -

Suvok tai, ką žinai. O ko nežinai, pripažink. Tai ir bus teisingas požiūris į žinias.

- - -

Tai, ką sunku padaryti, reikia daryti su didžiausiu atkaklumu.

- - -

Kilnus žmogus reikalauja iš savęs, o prastuolis – iš kitų.

- - -

Kai esi reikalingas, atlik savo pareigą. Kai nesi reikalingas, pasitrauk.

- - -

Protas turi tris kelius: apmąstymų – tai kilniausias kelias; mėgdžiojimo – lengviausias kelias; asmeninės patirties – pats sunkiausias kelias.

- - -

Žmogus, kuris perkelia kalnus, pradeda nešiodamas mažus akmenis.

- - -

Ne tas kvailas, kuris nežino, o tas, kuris nenori žinoti.

Heraclitus

~ -535

Jeigu laimė glūdėtų kūniškuose malonumuose, mes pavadintume laimingais jaučius, radusius pašarinių žirnių.

- - -

Tas pats kelias veda tiek į kalną, tiek nuo kalno.

- - -

Gyvenk su žmonėmis taip, kad tavo draugai netaptų priešais, o priešai taptų draugais.

- - -

Žmogaus charakteris sukuria jo likimą.

- - -

Kiaulės srutomis džiaugiasi labiau negu švariu vandeniu.

- - -

Kas daug žino, nebūtinai yra protingas.

- - -

Neprotingas žmogus gali susižavėti kiekvienu mokymu.

- - -

Kiekvienas padaras botagu ganomas.

- - -

Asilai mieliau renkasi šiaudus, o ne auksą.

- - -

Apie didžiuosius dalykus nespręskime bet kaip.

- - -

Kai išsipildo visi žmonių norai – jiems nepalengvėja.

- - -

Kosmosas, kaip ir atsitiktinai krūvon sumestos šiukšlės, sudaro kuo gražiausią tvarką.

- - -

Nuo gimimo žmonės stengiasi gyventi ir tuo pačiu mirti, o dar tiksliau – nusiraminti. Ir palieka vaikus, pagimdytus mirčiai.

- - -

Po mirties žmonių laukia tai, ko jie nesitiki ir net neįsivaizduoja.

- - -

Mirtis yra viskas, ką matome, kai nemiegame, ir viskas, ką matome miegodami, yra sapnas.

- - -

Karas yra visko tėvas. Vienus jis paverčia dievais, kitus žmonėmis, vienus – vergais, kitus – laisvais.

- - -

Nemiegantys turi vieną bendrą pasaulį, o miegantys – kiekvienas savo atskirą.

Aeschylus

~ -525

Tiesos žodžiai paprasti.

- - -

Išmintingas ne tas, kuris daug žino, o tas, kurio žinios naudingos.

- - -

Išmintis ateina per klaidas.

- - -

Nepavydėtina dalia to, kuriam niekas nepavydi.

Parmenides

~ -515

Mąstyti ir būti yra tas pat.

Anaxagoras

~ -500

Kiekvienas daiktas yra ir didelis, ir mažas.

- - -

Niekas iš nieko neatsiranda ir neišnyksta.

- - -

Nieko negalima sužinoti, nieko negalima išmokti, niekuo negalima įsitikinti: jausmai riboti, protas silpnas, gyvenimas trumpas.

Laozi

~ -500

Jei suprasite, kad gyvenime viskas keičiasi, nebeliks nieko, į ką nuolat būtumėte įsikibę.

- - -

Žmogus, turintis išorinės drąsos, drįsta mirti. Žmogus, turintis vidinės drąsos, drįsta gyventi.

- - -

Geriausias lyderis yra tas, kurio aplinkiniai net nepastebi. Kai darbas yra atliktas, tikslas pasiektas, pavaldiniams atrodo, kad jie viską nuveikė patys.

- - -

Stebėdamas save suprantu kitus.

- - -

Padovanok sau akimirką ramybės ir suprasi, kaip kvailai blaškeisi.

- - -

Naudokimės gyvenimu ne veikdami, o būdami.

- - -

Kai supranti, kad tau nieko netrūksta, visas pasaulis ima priklausyti tau.

- - -

Jei turi katiną, kurio pareiga gaudyti peles, naikinti jas už jį yra tas pats, kas tašyti sijas už stalių. Retai atsitinka, kad tas, kuris už stalių sijas tašo, rankos nesusižeistų.

- - -

Jei liaudis mirties nepaiso, tai todėl, kad jos gyvenimas per sunkus.

- - -

Pergalę, pasiektą mūšyje, derėtų švęsti pagal gedulo apeigas.

- - -

Kai visi sužino, kad grožis gražus, atsiranda bjaurumas; kai visi sužino, kad gėris – geras, atsiranda blogis.

- - -

Tas, kuris žino, nekalba, o tas, kuris kalba, nežino.

- - -

Tas, kuris pergales grožiu laiko, turėtų žudydamas džiaugsmo rasti.

- - -

Kai atsiskiri, viskas vyksta savaime. Pasaulį valdo tie, kurie moka atsiskirti.

- - -

Nepaliaujamai galandamas kardas greitai praranda ašmenis.

- - -

To, kas nori būti visada teisus, niekas neklauso.

- - -

Kas žmones pažįsta, yra išmintingas. Kas pažįsta save – nušvitęs.

- - -

Tūkstančio mylių kelionė prasideda nuo vieno žingsnio.

- - -

Blogų poelgių priežastis yra sunkiai pasiekiami turtai.

- - -

Jei nori vesti žmones, eik paskui juos.

- - -

Geriausias valdovas yra tas, apie kurį žmonės žino tik tiek, kad jis yra. Kiek blogesni yra tie valdovai, kuriuos žmonės myli ir aukština. Dar blogesni – tie, kurių žmonės bijo, o blogiausi valdovai tie, kuriuos žmonės niekina.

- - -

Žmogaus siela, kaip ir upė, turi savo šaltinį. Rasti savo sielos šaltinį – tai pažinti Dangaus paslaptį žemėje.

Leucippus

~ -500

Nė vienas reiškinys neatsiranda be priežasties, o visada atsiranda remiantis kokiu nors pagrindu ir dėl būtinumo.

- - -

Visa, kas vyksta, vyksta priežastingai, dėl neatšaukiamos būtinybės.

Sophocles

~ -497

Daug kalbėti ir daug pasakyti ne tas pats.

- - -

Galimybė negimti gali būti didžiausia malonė iš visų.

- - -

Protas, be abejo, yra pirmoji laimės sąlyga.

- - -

Tie, kurie suklydo neturėdami blogų ketinimų, griežtai nesmerkiami.

- - -

Ne valstybė, kur valdovas vienas.

- - -

Dažnai trumpame posakyje slypi daug išminties.

- - -

Viskas šiame pasaulyje kažkada įvyko pirmą kartą.

Polykleitos

~ -490

Grožis slypi sudėtinių dalių proporcijoje.

- - -

Tobulumas priklauso nuo smulkių detalių visumos.

Protagoras

~ -490

Žmogus yra visų dalykų matas – egzistuojančių egzistavimo ir neegzistuojančių neegzistavimo.

- - -

Apie dievus negaliu žinoti nieko: ar jie yra, ar ne, nes per daug dalykų trukdo tokiam žinojimui, – ir klausimas painus, ir žmogaus gyvenimas per trumpas.

- - -

Viską galima apibūdinti ir taip, ir priešingai.

Herodotus

~ -484

Jeigu nėra priešingos nuomonės, tai nėra iš ko pasirinkti geriausios.

- - -

Taikos metu sūnūs laidoja savo tėvus, o karo metu tėvai – sūnus.

- - -

Aplinkybės valdo žmones, o ne žmonės valdo aplinkybes.

Gorgias

~ -483

Niekas neegzistuoja; net jei ir egzistuoja, tai nesuvokiamas; net jei suvokti ir būtų įmanoma, tai neįmanoma išreikšti ir paaiškinti kitam.

Euripides

~ -480

Protingas atsargumas – štai tikras šaunumas.

- - -

Kaip negalima smerkti už nelaisvą prasižengimą, taip negalima girti ir už priverstą gerą veiksmą.

- - -

Jeigu tu vertini savo gyvenimą, atsimink, kad kiti ne mažiau vertina savąjį.

- - -

Nelaikyk skausmingu dalyku to, nuo ko tau gera.

- - -

Nesigailėk dėl to, ką padarei vakar.

- - -

Tai buvo tavo pasirinkimas – save ir kaltink.

- - -

Rankos gali būti švarios, bet ketinimai sutepti.

- - -

Mūsų gyvenimas – kova.

- - -

Apverkti reikia ne tą, kuris mirė, o tą, kuris gimė sunkiai kovai su gyvenimo negandomis.

- - -

Aš prisiekiau liežuviu, bet ne mintimis.

- - -

Neliek naujų ašarų dėl senų bėdų.

- - -

Patys esame vienintelė visų mūsų nelaimių priežastis.

Socrates

~ -470

Ko nejaudina žodis, to neišjudins ir lazda.

- - -

Mes ne tam gyvename, kad valgytume, o valgome tam, kad gyventume.

- - -

Aš žinau, kad aš nieko nežinau.

- - -

Skaitykime kitų parašytus darbus ir tobulėkime. Taip galime lengvai gauti žinių, kurias kiti gavo sunkiai dirbdami.

- - -

Tikroji išmintis ateina tada, kai suvokiame, kiek nedaug mes iš tikrųjų žinome apie save, gyvenimą ir mus supantį pasaulį.

- - -

Negalima išgydyti kūno, negydant sielos.

- - -

Pamėgink susitaikyti su tuo, ko neįmanoma išvengti.

- - -

Be draugystės joks žmonių bendravimas neturi reikšmės.

- - -

Grožis – karalius, valdantis labai trumpai.

- - -

Kuo mažiau turime reikalavimų, tuo esame panašesni į Dievus.

- - -

Nė vienas žmogus nesiims jokio, net ir menkiausio darbo, kurio jis nėra mokęsis, bet kiekvienas mano esąs pasirengęs imtis sunkiausio iš darbų – valdyti.

- - -

Blogis neatsiejamas nuo neišmanymo.

- - -

Nepatirsi – negyvensi.

- - -

Kiek daug pasaulyje daiktų, kurių man nereikia.

- - -

Didžiausia išmintis – skirti gėrį nuo blogio.

- - -

Laiminga ta šalis, kurioje protingiausi ir doriausi žmonės tampa mokytojais.

- - -

Būk patenkintas tuo, kas yra, tačiau siek to, kas geriausia.

- - -

Kalbėk, kad aš tave pamatyčiau.

- - -

Aukščiausia išmintis – pažinti save.

Democritus

~ -460

Protingas tas, kuris nesielvartauja dėl to, ko neturi, o džiaugiasi tuo, ką turi.

- - -

Klaidos priežastis – geresnio varianto nežinojimas.

- - -

Senas jau buvo jaunas, o jaunas nežinia ar sulauks senatvės.

- - -

Nesistenk visko žinoti, kad netaptum visų dalykų neišmanėliu.

- - -

Gražu, kas saikinga.

- - -

Būti geru žmogumi reiškia ne tik nesielgti neteisingai, bet ir nenorėti taip elgtis.

- - -

Iš visų blogybių reikia pasirinkti mažiausiąją.

- - -

Maloniausios tos pramogos, kurios rečiausiai pasitaiko.

- - -

Daugelis iš tų, kurie elgiasi gėdingai, sako puikiausias kalbas.

- - -

Užmiršti savo nuodėmes begėdiška.

- - -

Anokia geradarystė, apie kurią pasakojama kiekvienam sutiktam.

- - -

Kieno charakteris tvarkingas, to ir gyvenimas gerai sutvarkytas.

- - -

Gamta ir auklėjimas panašūs. Auklėjimas perdaro žmogų ir sukuria jam antrąją prigimtį.

- - -

Nelaimėje išlikti ištikimam pareigai – didelis dalykas.

- - -

Jeigu nesijauti pagyrimų vertas, laikyk juos meilikavimu.

- - -

Ne iš baimės, bet iš pareigos mes turime vengti blogų poelgių.

- - -

Ieškoti reiškinių priežasties tolygu ieškoti begalybės pradžios.

- - -

Priešas – ne tas, kuris skaudina, o tas, kuris tai daro tyčia.

- - -

Kvailiai, bijodami mirties, trokšta senatvės.

- - -

Daugelis nieko protingo nesimokusių, vis dėlto gyvena protingai.

- - -

Gerais žmonėmis tampama, o ne gimstama.

- - -

Ne žodis, o nelaimė yra kvailių mokytoja.

- - -

Įstatymas veikia tik tuos, kurie jam paklūsta.

- - -

Draugus kuria ne giminystė, o bendri interesai.

- - -

Atgaila dėl gėdingų poelgių yra gyvenimo išgelbėjimas.

- - -

Brolis gali nebūti draugu, o draugas visuomet brolis.

Hippocrates

~ -460

Tvirta dvasia išgelbsti silpną kūną.

- - -

Ne gydytojas gydo ligą – kūnas gydo ligą.

- - -

Gamta gydo, gydytojas slaugo.

- - -

Kilnu numalšinti skausmą.

Thucydides

~ -460

Sėkmė kare priklauso ne nuo ginklų, o nuo pinigų – tik tuomet ginklai atneš naudą.

- - -

Kilnu keršyti tik sau lygiam.

- - -

Žmonės entuziastingai pradeda karą, tačiau vangiai jame dalyvauja, o jų nuotaika kinta priklausomai nuo karo sėkmės.

- - -

Daiktai egzistuoja žmonėms, o ne žmonės daiktams.

- - -

Pripažinti savo skurdą nėra gėda, bet gėda nesiekti jo atsikratyti darbu.

- - -

Kol gyvi, narsūs žmonės kelia pavydą, o mirę (nes jie jau nebėra varžovai) gerbiami be pavydo.

- - -

Tik bendra baimė daro sąjungą patikima.

- - -

Į smurtą reikia atsakyti smurtu.

Agathon

~ -448

Labai tikėtina, kad nutiks neįtikėtina.

Antisthenes

~ -446

Žodžių prasmės tyrinėjimas – tai išsilavinimo pradžia.

- - -

Malonumas – gėris, bet tik tuomet, kai jo nelydi atgaila.

- - -

Liūtai perėmė žodį, kai susirinkę į tarybą kiškiai pareikalavo visiems lygybės.

- - -

Su politika reikia elgtis kaip su ugnimi: per daug neprisiartinti, kad nenusidegintum, ir nenutolti labai toli, kad nesušaltum.

- - -

Nepastebėk senolio klaidų – seno medžio nepersodinsi.

Isocrates

~ -436

Lėtai apmąstyk savo sprendimus, tačiau juos įgyvendink greitai.

- - -

Mažoms valstybėms leistinos bet kokios priemonės išgyvenimui.

- - -

Mūsų taikos sutartys beprasmės: mes nenutraukiame karų, o tik juos atidedame.

- - -

Nebus tarp mūsų sutarimo, kol nerasime bendro priešo.

- - -

Jei negalima nepasakyti to, ką kiti jau yra sakę anksčiau, tai reikia pabandyti pasakyti tai geriau nei jie.

- - -

Žmonės verkia dėl poetų pramanų, bet į tikrą kančią žiūri ramiai ir abejingai.

Aristippus

~ -435

Iš prigimties nėra nieko teisingo, gražaus ar bjauraus: kas yra kas, apibrėžia nuostatos ir papročiai.

Xenophon

~ -430

Jei žmonės bijo, tai kuo jų daugiau, tuo baisesnei ir paniškai baimei jie pasiduoda.

- - -

Ginklai sulygina silpnuosius su stipriaisiais.

- - -

Ne taip baisu nepasiekti laimės, kaip gaila prarasti, ją pasiekus.

Plato

~ -428

Narsumas – tai drąsa puolančio blogio akivaizdoje.

- - -

Demokratija virsta despotizmu.

- - -

Nė vienas iš žmogiškų dalykų nėra vertas, kad dėl jo labai sielvartautum.

- - -

Jei atsirastų valstybė, kurioje gyventų tik geri žmonės, tikriausiai joje kiltų intrigų, siekiant išvengti valdžios, panašiai kaip dabar varžomasi dėl jos.

- - -

Demokratiją taip pat pražudo tai, ką ji laiko gėriu ir ko nepasotinamai siekia.

- - -

Būtinybė – atradimų motina.

- - -

Teisingi žmonės mokės didesnį pajamų mokestį, o neteisingi – mažesnį.

- - -

Baimė – blogio laukimo sukeltas dvasinis sukrėtimas.

- - -

Rūpindamiesi kitų laime, surandame ir savąją.

- - -

Išminties pamatas – kantrybė.

- - -

Ištvermė – nenugalima gilaus įsitikinimo jėga.

- - -

Laisvė – gyvenimo valdymas.

- - -

Lengvabūdiškumas – sielos nerūpestingumas.

- - -

Saikingumas – vidurys tarp pertekliaus ir trūkumo.

- - -

Dėl savo negandų žmonės linkę kaltinti likimą, dievus ir viską, ką tik nori, tik ne save.

- - -

Teisingumas – štai didžių sielų dorybė.

- - -

Vyriškumas – tai ištvermingumas realizuojant privalomybę.

- - -

Niekas nėra ydingas savo noru.

- - -

Niekas savaime nėra nei gražu, nei bjauru, bet gražu, jei daroma gražiai, ir bjauru – jei bjauriai.

- - -

Bėda mažai išmanyti, bet dar blogiau nenorėti išmanyti daugiau.

- - -

Kūno grožis, sutapęs su sielos grožiu, sudaro harmoningą žmogų.

- - -

Daiktus galime matyti, bet negalime jų suvokti, o idėjas, priešingai, galime suvokti, bet negalime jų matyti.

- - -

Gera pradžia – pusė darbo.

- - -

Kiekviename iš mūsų slypi daugybė baisių, laukinių, įstatymams priešingų troškimų – net ir tuose žmonėse, kurie atrodo labai santūrūs.

- - -

Laikas nusineša viską.

- - -

Dauguma gėriu laiko malonumą, o subtilesni žmonės – supratimą.

- - -

Laikas yra sukurtas kartu su praeinančių įvykių pasauliu.

- - -

Gėrio idėja yra aukščiausias žinojimas.

- - -

Pradėti reikia nuo to, kas lengviausia.

- - -

Visi karo stovyje su visais, tiek viešajame, tiek privačiame gyvenime, ir kiekvienas – su savimi.

- - -

Bijoti mirties – tolygu priskirti sau išmintį, kurios neturi, tai yra įsivaizduoti, kad žinai tai, ko nežinai. Juk niekas nežino nei kas yra mirtis, nei ar ji kartais nėra didžiausia palaima žmogui, tačiau jos bijo, tarsi tikrai žinotų, kad tai didžiausias blogis. Bet argi nėra neišmanymas įsivaizduoti, kad žinai tai, ko nežinai?

- - -

Viskas, kas pakeičia nebūtį į būtį, yra kūryba.

- - -

Vienas išmintingas žmogus man pasakė, kad dabar esame mirę, ir kad kūnas yra mūsų kapas.

- - -

Didžiausia bausmė – būti valdomam blogesnio už tave, kai pats atsisakei valdyti.

- - -

Dievas – mumyse.

- - -

Valstybėse yra dvi priešiškos valstybės: viena vargšų, kita turtuolių; ir kiekvienoje iš jų – dar po keletą valstybių.

- - -

Muzikos stilių keičia politinė situacija.

- - -

Tironija kyla tik iš demokratijos; kitaip tariant, laisvę su laiku pakeičia didžiausia ir žiauriausia vergija.

- - -

Pradžia yra pati svarbiausia darbo dalis.

- - -

Tironai pradžioje būna liaudies globėjais.

- - -

Pirmoji tirono užduotis – nuolat įtraukti piliečius į kokius nors karus, kad liaudis jaustų lyderio poreikį. Ir jei jis ką nors įtars nepritariant jo valdžiai, tai sunaikins tuos žmones, remdamasis pretekstu, kad šie parsidavė priešui.

- - -

Sunkiausia ir karčiausia vergija – vergavimas vergams.

- - -

Pergalė prieš save yra pirmoji ir pati svarbiausia pergalė. Būti nugalėtam savęs pačio yra gėdingiausias ir blogiausias dalykas.

- - -

Neįmanoma vienu metu būti ir labai geru, ir labai turtingu.

- - -

Žmogus yra kažkoks įsivaizduojamas Dievo žaislas. Tuo ir reiktų vadovautis – gyventi žaidžiant.

- - -

Gimimas yra ta nemirtingumo ir amžinybės dalis, kuri yra skirta mirtingai būtybei. Tai reiškia, kad meilė yra ir nemirtingumo siekis.

- - -

Geru žmogumi niekas netampa atsitiktinai.

Diogenes

~ -412

Iš gyvenimo reikia išeiti kaip iš puotos – neištroškusiam ir neapgirtusiam.

- - -

Kas pats paskutinis gyvenime? – Viltis.

- - -

Mokyti senolį – kaip gydyti numirėlį.

- - -

Liaudis didelė, o žmonių mažai.

Archidamus III

~ -400

Kas moka kalbėti, žino ir kada kalbėti.

Shang Yang

~ -390

Įstatymas, išleistas neatsižvelgiant į sąlygas, kuriomis gyvena liaudis, nebus veiksmingas.

- - -

Praeities nuopelnai neturi švelninti bausmių už vėlesnius nusižengimus.

- - -

Jei liaudis stipresnė už įstatymą, šalyje viešpatauja savivalė. O jei įstatymas už liaudį stipresnis, didėja armijos galia.

- - -

Naikinti įstatymus ir kurti naujus – tai jėgos rodymas.

- - -

Kai reikia daugelio laikytis taisyklių, šalis suirutėje skęsta. Tvarka viešpatauja, kai vienos reikia laikytis taisyklės.

Aristotle

~ -384

Mylėti – vadinasi, norėti kitam to, ką laikai gėrybe, be to, norėti ne savo labui, o to, kurį myli, ir stengtis pagal išgales suteikti jam tą gėrybę.

- - -

Nors mes ir mirtingi, neturime paklusti laikiniems dalykams, bet kiek įmanoma turime kilti iki nemirtingumo ir gyventi vedami to, kas mumyse yra geriausia.

- - -

Kurdami idealą galime vaizduotis, ką tinkami, tačiau reiktų vengti to, kas neįmanoma.

- - -

Iš visų neteisingumo formų labiausiai nepakenčiama ta, kuri daroma įstatymo vardu.

- - -

Visi žino, kad mirtis neišvengiama, bet kadangi ne artima, niekas apie ją negalvoja.

- - -

Visų draugas – niekieno draugas.

- - -

Pavaldiniai maištauja, nes nori būti lygūs, o lygūs maištauja, nes nori būti pranašesni. Tokia psichinė būsena sukelia perversmus.

- - -

Laimė yra gerovė, susieta su dorybe.

- - -

Išmintingas žmogus siekia ne to, kas malonu, bet to, kas apsaugo nuo nemalonumų.

- - -

Laimė – tai mokėjimas pasitenkinti tuo, ką turi.

- - -

Į didelį talentą visuomet įmaišyta beprotybės.

- - -

Gyvenimui reikia judesių.

- - -

Kad pažabotum niekšo sąžinę, jam reikia skelti antausį.

- - -

Žmogaus paskirtis – protinga veikla.

- - -

Artimiausia draugystė yra panaši į santykį su pačiu savimi.

- - -

Kiekvienas žmogus savaip supranta, kas puiku ir malonu; čia galbūt ir glūdi didžiausias dorovinio žmogaus pranašumas, kad jis kiekvienu atskiru atveju randa tiesą, būdamas tarsi jos matas ir dėsnis.

- - -

Atpildas – žmogaus apdovanojimas arba bausmė už atliktus veiksmus pagal jų dorovinę vertę.

- - -

Reikia kuo mažiau kitus įtraukti į savo nelaimę.

- - -

Nėra nieko baisesnio už ginkluotą neteisingumą.

- - -

Kas mūsų galioje daryti, tas mūsų galioje ir nedaryti.

- - -

Viską darome galvodami apie kažką kita.

- - -

Kai nėra vidurinės klasės, o vargšų yra dauguma, valstybėje kyla sunkumų ir ji netrukus žlunga.

- - -

Dorybė yra sąmoningai pasirenkama sielos sandara, kuri geba išlaikyti vidurį tarp dviejų ydų, viena iš kurių pasižymi pertekliumi, kita – trūkumu.

- - -

Gamta davė žmogui ginklą – intelekto jėgą, bet jis gali tą ginklą panaudoti piktam. Todėl žmogus be dorovinių principų kartu tampa ir nuožmia laukine būtybe, valdoma žemų instinktų.

- - -

Nieko neimti yra lengviau negu duoti, nes žmogui sunkiau atsisakyti savo daikto negu nepaimti svetimo.

- - -

Gėda yra tam tikras nemalonus jausmas, susijęs su tokiu blogiu, kuris mūsų supratimu gali užtraukti blogą vardą.

- - -

Atrodo, kad geradėjai labiau myli tuos, kuriems jie daro gera, negu tie, kurie patyrė malonę, – savo geradarius.

- - -

Taurus žmogus vienodai elgiasi tiek laimėje, tiek nelaimėje.

- - -

Poelgių principai – tai, dėl ko jie atliekami.

- - -

Yra tokių šykščių žmonių, kurie tarytum galvoja gyventi amžinai, yra ir tokių išlaidžių, kurie tarytum rengiasi mirti rytoj.

- - -

Žmogaus paskirtis realizuojama protingumu ir dorybingumu, nes dorybė daro teisingu tikslą, o protingumas – priemones jam pasiekti.

- - -

Aukščiausias gėris yra galutinis tikslas. Toks gėris yra laimė.

- - -

Gyvenimas trumpas, bet šlovė gali būti amžina.

- - -

Nusikaltimui reikia tik preteksto.

- - -

Meilė – viena siela dviejuose kūnuose.

- - -

Kiekvienas žmogaus poelgis turi vieną ar daugiau motyvų: galimybė, prigimtis, prievarta, įprotis, argumentai, aistra, troškimai.

- - -

Nemokša stebisi, kad daiktų esama tokių, kokie jie yra, ir toks stebėjimasis yra žinojimo pradžia; išminčius, atvirkščiai, stebėtųsi, jeigu daiktai būtų ne tokie, kokius jis juos atpažįsta.

- - -

Aukščiausiomis dorybėmis reikėtų laikyti tas, kurios labiausiai naudingos mūsų artimiesiems.

- - -

Niekas taip neišsekina žmogaus, kaip ilgas nieko neveikimas.

- - -

Tikras meistriškumas – ne veiksmas, o įprotis.

- - -

Veiksmas yra gyva teorijos ir praktikos vienovė.

- - -

Žmogus iš prigimties yra visuomeninė būtybė.

- - -

Viltis – tai būdraujančiojo sapnas.

- - -

Neabejotinai teisinga tai, kas, savo ruožtu, yra teisingų padarinių priežastis.

- - -

Tas, kuris neišmoko paklusti, negali būti geras vadas.

- - -

Minia turi akis ir ausis, bet ne per daugiausiai išminties ir tiek pat atminties.

- - -

Visa tai, kas yra prote, anksčiau yra buvę jausmuose.

- - -

Mokslo šaknys karčios, bet vaisiai saldūs.

- - -

Kraštutinumai dažnai būna greta.

- - -

Klysti galima įvairiai, o teisingai pasielgti galima tik vienu būdu.

- - -

Tas, kuris nemoka atgailauti, yra nebepataisomas.

- - -

Gera, kai genda, tampa ypač bloga.

- - -

Teisingumas – tai visos dorybės kartu.

- - -

Vieno sunaikinimas yra kito gimimas.

- - -

Kiekvienam teikia malonumą tai, kas atitinka jo prigimtį.

- - -

Vieniems laimė – dorybė, kitiems – supratingumas, dar kitiems – filosofinė išmintis. Kiti prie šių dalykų arba prie vieno kurio nors iš jų dar prideda malonumą.

- - -

Kas turi daug draugų, neturi tikro draugo.

- - -

Gamta nieko nedaro tuščiai.

Demosthenes

~ -384

Ne kiekvienas didelis darbas yra geras, bet kiekvienas geras darbas yra didelis.

Mencius

~ -372

Ar tas, kuris strėles daro, yra nežmoniškesnis už tą, kuris daro šarvus?

- - -

Nieko neverta išmintis ir įžvalgumas, jei nepajėgiama pasinaudoti proga.

- - -

Jei tas, kuris viršuje, nesilaiko principų, tie, kurie žemiau už jį, nesilaikys įstatymų.

- - -

Gera taisyklė, kai žodžiai paprasti, o jų prasmė gili.

- - -

Įstatymai patys neveikia.

- - -

Daug yra tokių, kurie ką nors daro, bet nežino, kam.

- - -

Garbės troškimas yra būdingas visiems žmonėms.

- - -

Kas per greitai žengia į priekį, veikiai turės grįžti.

- - -

Akys neslepia to, kas žmoguje bloga.

Theophrastus

~ -371

Šiurkštumas – elgesio šaižumas, reiškiamas žodžiais ir poelgiais.

- - -

Tuščiagarbiškumas – tai negarbingas garbės siekimas.

- - -

Vos pradėję gyventi, mes jau mirštame, todėl šlovės siekimas – visiška beprasmybė.

- - -

Gyvenimas daugiau tuščias nei prasmingas.

- - -

Didžiavimasis – savotiška panieka visiems, išskyrus save patį.

- - -

Didžiausias švaistymas – tai laiko švaistymas.

Zhuang Zhou

~ -369

Turtų ir garbės troškulys baigiasi tik karstą užvožus.

- - -

Tai, kas padarė man gyvenimą nuostabų, padarys nuostabią ir mano mirtį.

- - -

Jei meilė žmonėms nėra pataikavimas, o neapykanta jiems nėra jų skriaudimas, ir meilė, ir neapykanta yra tyros.

Crates of Thebes

~ -365

Studijuoti filosofiją reikia tol, kol suprasi, kad nėra skirtumo tarp kariuomenės vado ir asilų varovo.

Menander

~ -342

Ten, kur viešpatauja jėga, įstatymas bejėgis.

- - -

Nėra nieko stipresnio už žodį.

- - -

Tas, kuris daug ką išdrįsta, neišvengiamai daug kur ir klysta.

- - -

Tylėjimas gali būti pats didžiausias kaltinimas.

- - -

Įtikina ne kalba, o charakteris.

- - -

Pasaulyje nėra nieko atkaklesnio už kvailumą.

- - -

Gyvena tik tas, kuris gyvena ir kitiems.

- - -

Teisingo žmogaus moralė atstoja įstatymus.

- - -

Gili prasmė glūdi neišsakytuose žodžiuose.

- - -

Praradus mylimą žmogų, nereikėtų pulti į neviltį. Kentėdamas tik kankini save, o mirusiajam iš to jokios naudos. Išmintinga su ašaromis išlydėti mirusįjį, bet vėliau išvaryti iš širdies liūdesį ir prisiminti, kad pats esi mirtingas ir kad tavęs laukia toks pat likimas.

- - -

Geriau jau susidurti su blogiu, nei apie jį galvoti.

- - -

Kurstytojas visada laimi.

- - -

Niekas nesigiminiuoja su elgeta.

- - -

Dievų numylėtiniai miršta jauni.

Epicurus

-341

Mirtis žmogui – niekis, nes kol mes egzistuojame, mirties dar nėra, o kai ateina mirtis, tada mūsų nėra.

- - -

Saugūs esame tada, kai esame apsupti panašiai mąstančių draugų ir gyvename uždarose bendruomenėse.

- - -

Mus gelbsti ne tiek draugų pagalba, kiek žinojimas, kad galime jos sulaukti.

- - -

Mirtis mums niekis, nes gėris ir blogis yra pojūčių pasaulyje, o mirtis visiškai iš jo išvaduos.

- - -

Malonumas yra laimingo gyvenimo pradžia ir pabaiga.

- - -

Jokia kančia nesitęsia nei amžinai, nei labai ilgai.

- - -

Kas nepamena buvusios laimės, tas jau senis.

- - -

Kvaila prašyti dievus to, ką žmogus gali pats sau suteikti.

- - -

Gyvenimas neapkarsta tam, kuris tvirtai įsitikinęs, kad visai negyventi nėra tragedija.

- - -

Neteisus ne tas, kuris atstumia minios dievus, o tas, kuris priima minios nuomonę apie dievus.

- - -

Kiekvienas išeina iš gyvenimo taip, lyg būtų ką tik į jį įėjęs.

- - -

Kai kurie praleidžia visą savo gyvenimą ruošdamiesi gyventi.

Appius Claudius Caecus

~ -340

Kiekvienas savo laimės kalvis.

Zeno of Citium

~ -334

Laikas yra judėjimo atstumas.

Cleanthes

~ -330

Norinčius eiti likimas veda, nenorinčius – tempia.

Bion of Borysthenes

~ -325

Didžiausia nelaimė – nesugebėjimas pakelti nelaimės.

- - -

Pavyduolis sielojasi arba dėl to, kad jį patį ištiko nelaimė, arba dėl to, kad kam nors kitam pasisekė.

Apollonius of Rhodes

~ -290

Niekas nedžiūsta greičiau nei ašaros.

Archimedes

~ -287

Duokite man atramos tašką, ir aš pajudinsiu Žemę.

Han Fei

~ -280

Nedera leisti tokių įstatymų, kuriuos tik apsišvietusieji gali suprasti. Mes ne visi apsišvietę.

- - -

Jei šalį norima gerai valdyti, įstatymai turi būti aiškūs.

Plautus

~ -254

Būna situacijų, kai neabejotinai geriau pralaimėti negu laimėti.

- - -

Tikrai talentingo žmogaus bruožas yra tas, kad jis niekada nebūna visiškai savimi patenkintas.

- - -

Darai, kas jau padaryta.

- - -

Netikėtumai gyvenime dažnesni negu tai, ko tikimasi.

- - -

Dvasios ramybė – geriausias vaistas nelaimėje.

- - -

Geriau vienas matęs liudininkas, negu šimtai girdėjusių.

- - -

Žmogus žmogui – vilkas.

- - -

Neversk savęs laukti.

Cato the Elder

-234

Žmogaus gyvenimas panašus į geležį: vartojamas jis nusitrina, o nevartojamas rūdija.

- - -

Tai, kas nebūtina, visada brangiai kainuoja.

- - -

Įsimylėjėlio siela gyvena svetimame kūne.

- - -

Nėra tokio įstatymo, kuris būtų geras visiems.

- - -

Valdovas – mėsėdis gyvūnas.

- - -

Pridėk džiaugsmą prie rūpesčių.

- - -

Ne visada bus vasara.

Pacuvius

~ -220

Kur gera, ten ir tėvynė.

Terence

~ -195

Kadangi negalite padaryti visko, ko norite, tai norėkite tik to, ką galite padaryti.

- - -

Lengva mums visiems, kai esame sveiki, duoti ligoniams protingų patarimų.

- - -

Kai du daro tą patį, išeina ne tas pats.

- - -

Aš žmogus, ir visa, kas žmogiška, man nėra svetima.

- - -

Šiais laikais reikia žmonių, sugebančių padaryti, kad neteisinga atrodytų teisinga.

- - -

Vienas melas gimdo kitą.

- - -

Tiesa kartais neapykantą gimdo.

- - -

Nepasakysi nieko, kas nebuvo pasakyta anksčiau.

- - -

Aukščiausia teisė dažnai yra aukščiausias blogis.

- - -

Senatvė – pati savaime liga.

Sima Qian

~ -145

Šlubuojantis žirgas neprilygsta senam kuinui, ramiai šlempinančiam į tikslą.

- - -

Už nuopelnus, galinčius visą pasaulį užtemdyti, niekada nebus atlyginta.

- - -

Tinkamą laiką sunku nutaikyti, bet lengva pražiopsoti.

- - -

Ketinant atlikti didelius darbus, nedera dairytis į smulkmenas.

- - -

Blogį gimdo troškimų gausumas.

Cornelius Nepos

~ -110

Bendra didžiųjų valstybių yda: šlovę ten lydi pavydas, žeminami iškilūs žmonės, o vargšai susierzinę žiūri į jiems nepasiekiamus turtingųjų turtus.

- - -

Kiekvieno žmogaus likimą kuria jo paties moralė.

- - -

Taiką sukuria karas.

Cicero

-106

Kuo žmogus doresnis, tuo labiau jis tiki kitų žmonių dorumu.

- - -

Ginklams žvangant, įstatymai tyli.

- - -

Aš vertinu jaunuolį, turintį šiek tiek senatvės, ir senį, turintį šiek tiek jaunystės.

- - -

Didžiausias nusikaltimo skatinimas – nebaudžiamumas.

- - -

Kas yra natūraliau nei senam numirti.

- - -

Istorija yra gyvenimo mokytoja.

- - -

Įsakinėti sau yra didžiausia valdžia.

- - -

Svarbiau yra apgalvotai veikti, negu protingai mąstyti.

- - -

Tikrai draugystei būdinga duoti patarimus ir juos išklausyti.

- - -

Neteisingumas atsiranda dviem būdais: arba prievarta, arba apgaule.

- - -

Draugystė geresnė už giminystę.

- - -

Teisingumo pradmenys yra du – niekam nekenkti ir duoti naudos visuomenei.

- - -

Esame įstatymų vergai, kad galėtume būti laisvi.

- - -

Kas kentėjo, tas nepamirš.

- - -

Žmogui gyventi – tolygu mąstyti.

- - -

Įsimylėjęs save varžovų neturi.

- - -

Nėra taisyklės be išimties.

- - -

Veidas – sielos atspindys.

- - -

Kai neturime kuo didžiuotis dabartyje, giriamės savo praeities pasiekimais.

- - -

Laikas švelnina liūdesį.

- - -

Gamta vienatvės nepakenčia.

- - -

Žmogus turi būti pavaldus sau pačiam ir paklusnus savo paties sprendimams.

- - -

Kuo žmogus protingesnis, tuo jis kuklesnis.

- - -

Turėti išminties nepakanka, dar reikia mokėti ja naudotis.

- - -

Patirtis yra geriausias mokytojas.

- - -

Dažnai žmogus esti sau pikčiausias priešas.

- - -

Nereikia tikėti viskuo, ką girdime.

- - -

Kitų ydas pastebime, o savųjų nematome.

- - -

Popierius viską iškęs.

- - -

Malonu prisiminti negandas, jeigu jos praslinko.

- - -

Apsirikti gali ir išmintingas. Nepripažinti apsirikęs gali tik kvailys.

- - -

Negalima mylėti nei to, kurio bijai, nei to, kuris tavęs bijo.

- - -

Tik veikla suteikia dorybei tikrąją vertę.

- - -

Stiprios glaustos mintys labai padeda gyventi.

- - -

Sąžinė išsklaido menkiausią nekaltojo baimę ir nepaliaujamai piešia kaltininko vaizduotei visas jo užtarnautas bausmes, vis primindama save.

- - -

Tamsuoliškumas – tai proto naktis, naktis be mėnesienos ir be žvaigždžių.

- - -

Taupumas – geriausias turto šaltinis.

- - -

Akla ne tik pati laimės deivė Fortūna; ji dažnai apakina ir tuos, kuriems suteikia laimę.

- - -

Mes esame tikrai laisvi, jei išsaugome sugebėjimą svarstyti savarankiškai, kai būtinybė nepriverčia mus ginti svetimas nuomones.

- - -

Darbštus žemdirbys sodina medžius, kurių vaisių jis pats niekuomet nematys.

- - -

Priešinimasis gamtai – gigantų karas prieš dievus.

- - -

Nežinosi istorijos – taip ir liksi kūdikiu.

- - -

Nesantūri jaunystė perduoda senatvei susidėvėjusį kūną.

- - -

Visų daiktų pradžia yra maža.

- - -

Jokia jėga nėra tokia stipri, kad atlaikytų baimės svorį.

- - -

Karo varomoji jėga – pinigai.

- - -

Visi nori nugyventi iki senatvės, o kai tai nutinka, skundžiasi ja.

- - -

Nėra nieko bjauriau, kaip kariauti su žmogumi, su kuriuo artimai bičiuliavaisi.

- - -

Ar įmanomas džiaugsmas gyvenime, kai dieną naktį turi galvoti, kad tavęs laukia mirtis?

- - -

Žmogui geriausia visai negimti, o jei gimė – kuo greičiau numirti.

- - -

Išmintingų žmonių poelgius diktuoja protas, mažiau protingų – patirtis, neišmanėlių – būtinybė, gyvūnų – prigimtis.

- - -

O mūsų filosofai?.. Knygose niekindami mirtį, nė vienas nepamiršta nurodyti savo autorystės.

- - -

Niekas taip nekenkia, kaip didelės viltys.

- - -

Tikimybinės žinios – štai žmogaus suvokimo riba.

- - -

Tie patys samprotavimai, ištarti senųjų laikų garsių žmonių lūpomis, įgauna ypatingą svorį ir didingą svarbą.

- - -

Viskas, kas gražu, yra reta.

- - -

Gamta nesuteikė mums galimybės pažinti reiškinių ribas.

- - -

Per kančias – į žvaigždes.

- - -

Karo metu įstatymai tyli.

- - -

Kol yra gyvenimas, yra ir viltis.

- - -

Pyktis visada turi pagrindą, bet retai pakankamą.

Pompey

-106

Ar nenustosite cituoti įstatymus mums, turintiems kalavijus prie šonų?

Julius Caesar

-100

Didžiausias priešas slepiasi ten, kur mažiausiai tikiesi jį rasti.

- - -

Atėjau, pamačiau, nugalėjau (*Veni, vidi, vici*).

- - -

Kaip taisyklė, vyrai labiau nerimauja dėl to, ko negali matyti, o ne dėl to, ką mato.

Lucretius

-99

Perteklius žudo.

- - -

Kaukė nukrinta, o esmė pasilieka.

- - -

Nauja nuomonė nužudo ankstesnę.

- - -

Nėra nieko, kas galėtų atsirasti ir augti vienas.

- - -

Žmogus pats nežino, ko nori, ir nuolatos siekia pakeisti vietą, tarsi tai galėtų jam padėti.

- - -

Dvasia stipri džiaugsme.

- - -

Tik gamta viską tobulina.

- - -

Kiek baisių žiaurybių sukėlė religija!

- - -

Mirtingųjų laukia neišvengiama pabaiga.

- - -

Nemirtinga tik mirtis.

- - -

Ne viskas tinka viskam.

Sallust

-86

Visi blogi dalykai atsirado iš gerų ketinimų.

- - -

Kiekvienas pavojų vertina pagal savo atsargumo laipsnį.

- - -

Prieš pradedant reikia gerai pagalvoti, o tada – veikti greitai.

- - -

Neišvengiamybės suvokimas net bailius paverčia drąsuoliais.

- - -

Išmintingi kariauja vardan taikos.

- - -

Dauguma iš baimės linkę atsisakyti laisvės.

- - -

Noro užvaldytam žmogui viskas vyksta nepakankamai greitai.

- - -

Kai blogi žmonės gauna atlygį, nėra lengva būti geram be atlygio.

- - -

Tik nugalėtojas pasiekia taiką karu.

- - -

Mažai kas trokšta laisvės, dauguma – tiesiog teisingų šeimininkų.

- - -

Mažos valstybės stiprėja tarpusavio sutartimis, o didžiosios subyra dėl nesutarimų.

- - -

Karą lengva pradėti, bet labai sunku pabaigti – jo pradžia ir pabaiga priklauso ne nuo to paties žmogaus. Karą gali pradėti bet kas, net bailys, bet jis baigsis tik nugalėtojų valia.

- - -

Bailumas dar nieko nepavertė nemirtingu.

- - -

Vienijantis net ir mažas auga; pasidalijus net pats didžiausias subyra.

- - -

Geras žmogus, jei į jį nekreipiamas dėmesys, tampa tik mažiau aktyviu, o blogas – dar blogesniu.

- - -

Liūdesyje ir nelaimėje mirtis yra ne kančia, o nusiraminimas.

- - -

Pasaulį valdo atsitiktinumo užgaida.

- - -

Turtai godumo nesumažina.

Publilius Syrus

-85

Draugystė, kuri pasibaigė, niekuomet iš tikro nebuvo prasidėjusi.

- - -

Neprotinga bijoti to, kas neišvengiama.

- - -

Kas gina kaltąjį, tas pats užsitraukia kaltę.

- - -

Kiekviena diena yra vakarykštės mokinė.

- - -

Blogų poelgių reikia vengti dėl neapykantos jiems, o ne iš baimės.

- - -

Kovos su blogiu priemonės kartais blogesnės už patį blogį.

- - -

Gėdos jausmo išugdyti negalima, jis yra įgimtas.

- - -

Abejonė – pusiaukelė į išmintį.

- - -

Mandagiai atmestas prašymas – šiokia tokia paslauga.

- - -

Gyvenimas ir pasitikėjimas prarandami tik vieną kartą.

- - -

Daugelis esti sąžiningi iš baimės, o ne dėl savo nekaltybės.

- - -

Koks nelaimingas tas, kuris pats sau dovanoti negali.

- - -

Ginčuose tiesa visada pasimeta.

- - -

Svarbu ne tai, kuo tave laiko, o kas tu iš tikrųjų esi.

- - -

Kitiems atleisk daug, sau – nieko.

- - -

Daugiau reikia bijoti mirties baimės nei pačios mirties.

- - -

Pasitaiko, kad bailys laiko save atsargiu, o šykštusis – taupiu.

- - -

Sustoję pagalvoti, praleidžiame galimybę.

- - -

Kas nuolaidžiauja blogiems žmonėms, tas kenkia geriems.

- - -

Laimingas ne tas, kuris kam nors toks atrodo, o tas, kuris toks jaučiasi.

- - -

Protingas žmogus, stebėdamas svetimas ydas, grumiasi su savosiomis.

- - -

Sąžinės žaizdos niekuomet galutinai neužgyja.

- - -

Paveldėtojo ašaros dažnai slepia linksmą juoką.

- - -

Nelengva suderinti kentėjimą su išmintimi.

- - -

Meilės priesaikų laužymas nebaudžiamas.

- - -

Tai, kas galėjo būti duota, gali būti ir atimta.

- - -

Protingas žmogus yra savo proto valdovas. Kvailys yra jo vergas.

- - -

Kalba – sielos veidrodis.

- - -

Dažnai geriau įžeidimo nepastebėti, negu už jį keršyti.

- - -

Ką gerbiame, tam niekuomet nepataikaujame.

- - -

Stebėjimas, o ne nugyventas amžius suteikia išminties.

- - -

Gelbstint žmogų leistina sukelti jam ir skausmą.

- - -

Sąžinė baudžia net tuomet, kai to nedaro įstatymas.

- - -

Dvigubai nelaimingas tas, kuris anksčiau laimingas buvo.

- - -

Kas nugali pyktį, nugali didžiausią priešą.

- - -

Dvigubai nusikalsta tas, kuris nesigėdija savo nusikaltimo.

- - -

Abipusis palankumas – pati artimiausia giminystė.

- - -

Mes domimės kitais, kai kiti domisi mumis.

- - -

Kai supykusiam pyktis praeina, tada jis pyksta pats ant savęs.

- - -

Ten, kur veši ydos, nuodėmingu laikomas teisuolis.

- - -

Niekada delsimas nėra toks naudingas kaip supykus.

- - -

Didelei laimei reikia ir kilnios sielos.

- - -

Savo reputacija rūpinasi daugelis, o sąžine – tik vienas kitas.

- - -

Net ir spygliai malonūs, jei tarp jų matyti rožė.

- - -

Pasitikėk draugu tik jį pažinęs.

- - -

Kur auksas prabyla, ten žmogus bejėgis.

- - -

Geriau protingai tylėti, negu kvailai kalbėti.

- - -

Niekas nežino, ką sugeba, kol nepamėgina.

- - -

Laimė nepastovi: ji greitai pareikalauja grąžinti tai, ką yra davusi.

- - -

Neturintį gėdos jausmo paveiks tik baimė.

- - -

Kas duoda tuoj pat, duoda dukart.

- - -

Pavojus ateina greičiau, kai jo nepaisoma.

- - -

Kai jūra rami, bet kas gali laikyti vairą.

- - -

Didelė paguoda žūti kartu su visa visata.

- - -

Visi žmonės vienodai nutolę nuo mirties.

- - -

Jei paklūsti nenoriai, esi vergas; jei noriai – tarnas.

- - -

Gyvenantis tik sau, – miręs kitiems.

- - -

Žinoti, kada baigsis tau skirtas laikas, – reiškia nuolat mirti.

- - -

Lengviausiai spąstų išvengia tas, kuris moka juos spęsti.

- - -

Nelengva išsaugoti tai, kas patinka daugeliui.

- - -

Neįmanoma nugalėti pavojaus, nepatiriant pavojaus.

- - -

Neteisybę lengviau pakelia ausys nei akys.

- - -

Žaidžianti senutė – pramoga mirčiai.

- - -

Blogas yra tas sprendimas, kurio negalima pakeisti.

- - -

Kartais laimę pagardina žiupsnelis kvailumo.

- - -

Kas atsitinka vienam, gali nutikti bet kam.

- - -

Žmogus miršta tiek kartų, kiek kartų netenka artimųjų.

- - -

Laikas gydo visas žaizdas.

Catullus

-84

Nemanykite, kad žmonės kada nors taps dėkingi, ir atsikratykite noro sulaukti padėkos.

Quintus Sextius

~ -70

Būdamas tikinčiųjų tarpe, stenkis patylėti.

- - -

Jei tarnauji kam dėl garbės – tarnauji dėl užmokesčio.

- - -

Nėra nieko artimesnio tiesai negu išmintis.

- - -

Tavo gėris ten, kur tavo mintys.

- - -

Dėl nežinančiųjų nuodėmių turi būti gėda jų mokytojams.

- - -

Neieškok gėrio kūne.

- - -

Jei davei tai, už ką suteikia tau garbę, davei tai ne žmogui, bet savo malonumui.

- - -

Dideli sukrėtimai iššaukia melą.

- - -

Tą, kas mąsto tavyje, vadink žmogumi.

- - -

Tikinčiam žmogui klausyti nemažiau pravartu nei kalbėti.

- - -

Meilė žmogui – tai pamaldumo pradžia.

Virgil

-70

Laimingas tas, kuriam teko pažinti reikšmių priežastis.

- - -

Mirtis timpčioja man už ausies ir šnibžda: „Gyvenk, nes aš ateinu.“

- - -

Pats daug negandų pažinęs, aš svetimą sielvartą užjaučiu.

- - -

Menkas liūdesys šnekus, didis sielvartas bežadis.

- - -

Ne vieta žmogų puošia, bet žmogus vietą.

- - -

Nėra skirtumo, kuo nugalėsi priešą – gudrumu ar narsumu.

- - -

Meilė visiems ta pati.

- - -

Žaizda širdyje neužgyja.

Po mano mirties liks mano darbai.

- - -

Jei mokai, stenkis kalbėti trumpai, kad klusnus protas tuoj pat suprastų žodžius ir saugotų juos atmintyje tiksliai. Visa, ko nereikia, mūsų suvokimas saugoti negali.

- - -

Blaivininko eilės negali ilgai patikti ar išlikti.

- - -

Carpe diem – naudokis šia diena.

- - -

Gimdydami kankinosi kalnai, o gimė apgailėtinas peliukas.

- - -

Jeigu tavo kaimynas dega, ir tau gresia nelaimė.

- - -

Atsargumo niekada nebūna per daug.

- - -

Giltinė beldžiasi tiek į vargšo trobelės, tiek į karalių rūmų duris.

- - -

Pyktis yra trumpalaikė beprotybė.

- - -

Šykštuolis visada skursta.

- - -

Viskam yra saikas.

- - -

Nėra žmonių be ydų. Iš mūsų tas tėra geriausias, kuris turi jų mažiausiai.

- - -

Rytdiena nesvarbu, nes gyvenu šiandien.

- - -

Kad ir su šakėmis išgintum prigimtį, ji vis tiek ir vėl sugrįžta.

- - -

Amžinoje baimėje gyvenančio nepavadinsiu laisvu.

- - -

Išvaryk gamtą negrįžtamai, ji vis tiek grįš.

- - -

Tas, kuris linksmas, ir tas, kuris liūdi, nepakenčia vienas kito.

- - -

Nebūna laimės be kirmgraužų.

- - -

Elkimės taip visada, kaip tinka amžiui kiekvieno.

- - -

Neužmiršk sunkiomis aplinkybėmis išsaugoti blaivų protą.

- - -

Pasakytas žodis negrįžta.

- - -

Tebūnie visur kur saikas, tebūnie pagaliau tam tikros ribos.

- - -

Kai esmė iš anksto apgalvota, žodžiai ateina savaime.

- - -

Labai aukštus kalnus tranko žaibai.

- - -

Reikia dabar pasakyti tik tai, kas pritinka šiandieną. O kitką verčiau atidėti, pasakysim prireikus.

- - -

Kiekvieni praeinantys metai ką nors iš mūsų atima.

- - -

Sukauptas turtas gali tarnauti, bet gali ir pavergti.

- - -

Kas nori atlaidumo savo trūkumams, tegul būna atlaidus kitų trūkumams.

- - -

Jei žinai ką geresnio, pasiūlyk, jei ne – paklusk.

- - -

Visų laukia viena ir ta pati naktis.

- - -

Noras išvengti vienos klaidos veda į kitą.

- - -

Tas, kuris gelbsti žmogų prieš jo valią, nėra geresnis už žmogžudį.

- - -

Pyktis ir beprotybė skiriasi tik trukme.

- - -

Negalime pasakyti nieko nauja, kas nebuvo pasakyta.

Augustus

-63

Skubėk lėtai.

Dionysius of Halicarnassus

~ -60

Istorija – tai filosofija pavyzdžiuose.

Livy

-59

Baimės priežastis – nežinomybė.

- - -

Praeitį lengviau neigti, negu taisyti.

- - -

Kuo mažiau bijai, tuo mažesnis pavojus.

- - -

Delsimas sukelia pavojų.

- - -

Didelių darbų sėkmė dažnai priklauso nuo smulkmenų.

- - -

Dažniausiai didžioji dalis įveikia gerąją.

- - -

Karai skirti jaunimui.

- - -

Bejėgis pyktis beprasmis.

- - -

Lengviausia kęsti pažįstamą blogį.

- - -

Sergančiame kūne viena įsisenėjusi negalia sukelia kitą.

- - -

Prietaringi net smulkmenose mato dievų valią.

- - -

Geriau vėliau nei niekada.

- - -

Puolantysis visada turi daugiau entuziazmo nei besiginantis.

- - -

Taikos sąlygas nustato ne tas, kuris jos prašo, o tas, kuris ją duoda.

- - -

Būtinybė – paskutinis ir galingiausias ginklas.

Tibullus

~ -55

Vienatvėje pavirsk minia.

- - -

Viltis visada tvirtina, kad ateityje viskas bus lengviau.

Visa kita patikiu likimui.

- - -

Kas gera, aš matau ir pritariu, bet pasiduodu tam, kas bloga.

- - -

Žmogus nevertina gerų poelgių, nebent tai atneštų naudos.

- - -

Jeigu nori būti mylimas, leiskis būti mylimas.

- - -

Išsaugoti tai, kas įgyta – ne mažesnis menas, negu tai įgyti.

- - -

Netaikykite pavienių žmonių ydų visam pasauliui.

- - -

Lengva būti geram ten, kur niekas nekliudo.

- - -

Kartais iš baimės žmonės tampa narsūs.

- - -

Viduriu eiti saugiausia.

- - -

Pagalba kritusiam – nėra kilnesnio uždavinio.

- - -

Bet kokį gėrį pasaulyje galima paversti blogiu.

- - -

Tuo, kuo mes buvome ir esame šiandien, rytoj jau nebūsime.

- - -

Apie darbą spręsk iš rezultato.

- - -

Nors ir trūksta jėgų, tačiau pagirtinas noras.

- - -

Dažnai tylintis veidas turi ir balsą, ir žodžius.

- - -

Vargšui visur bėda.

- - -

Mes visada siekiame uždrausto ir norime neleistino.

- - -

Viskas keičiasi, ir nieko pastovaus pasaulyje nėra.

- - -

Šliužas niekingiausiu nuodu galingą liūtą nužudo.

- - -

Nepagydomą žaizdą reikia išpjauti kardu.

- - -

Dievai mums naudingi – kol naudingi, tol jais ir tikėsime!

- - -

Tegul kiekvienas galvoja apie save, ką nori.

- - -

Kokiu apsimeti, tokiu ir tapsi.

- - -

Mokytis leistina ir iš priešo.

- - -

Negaliu gyventi nei su tavim, nei be tavęs.

Tiberius

-42

Geras piemuo kerpa avies vilną, o ne diria odą.

Velleius Paterculus

-19

Dykinėjimą lydi pavydas.

- - -

Retai pavydi šlovės tiems, kurių galios nebijai.

Phaedrus

~ -15

Blogųjų sėkmė – pagunda kitiems.

- - -

Kartkarčiais sielai reikia pramogos.

- - -

Draugo vardą minime dažnai, bet draugyste retas tikime.

- - -

Pasikeitus valdovui, vargšams niekas nepakinta, išskyrus šeimininko vardą.

- - -

Kai susikivirčija stiprieji, labiausiai nukenčia paprasti žmonės.

- - -

Protas aukščiau už drąsą.

Seneca the Younger

~ -4

Einame iš proto ne po vieną, bet visa visuomenė. Tramdome žmogžudystes ir atskirus nužudymus; o kaip gi su karais ir šlovę teikiančiu nusikaltimu – ištisų tautų išpjovimu?

- - -

Niekas nėra toks senas, kad nedrįstų tikėtis dar vienos dienos. O viena diena – tai gyvenimo žingsnis – kiekvieną dieną reikia praleisti taip, tarsi ji nutrauktų dienų virtinę ir įkūnytų bei užbaigtų visą gyvenimą.

- - -

Gyventi reikia mokytis visą gyvenimą ir (tuo tu gal dar labiau stebėsies) visą gyvenimą reikia mokytis mirti.

- - -

Lemtis yra ne kas kita, kaip susipynusi priežasčių eilė.

- - -

Kiekvienas protingas žmogus baudžia ne dėl to, kad buvo prasižengta, o dėl to, kad prasižengimas nebūtų pakartotas ateityje.

- - -

Jei į paskutinę dieną žvelgi ne kaip į bausmę, o kaip į gamtos dėsnį, ir vieną kartą išmetei iš širdies mirties siaubą, jokio daikto baimė nedrįs į ją įžengti.

- - -

Žinau viena: visi mirtingųjų darbai yra pasmerkti mirčiai, gyvename tarp laikinų dalykų.

- - -

Žūvame, vadovaudamiesi svetimais pavyzdžiais; išsigelbėsime, atsiskyrę nuo bandos.

- - -

Joks blogis nėra didelis, jei jis paskutinis. Atėjo pas tave mirtis? Ji būtų baisi, jei galėtų būti su tavimi, bet ji arba nepasirodys, arba greitai bus praeityje, jokiu būdu ne kitaip.

- - -

Didžiausia gyvenimo klaida, kad jis visuomet laikomas nebaigtu, kad vis kas nors atidėliojama. Kasdien užbaigiančiam savo gyvenimą žmogui nestinga laiko. O juk kaip tik iš laiko stygiaus gimsta baimė ir sielą graužiantis ateities troškimas.

- - -

Gyvenimo trumpumo mes negauname, o pasidarome jį patys.

- - -

Silpnybė gimdo žiaurumą.

- - -

Tikrai dosnus yra tas, kuris duoda iš to, kas jam pačiam priklauso.

- - -

Sumanytas, kad ir neįvykdytas nusikaltimas – vis dėlto nusikaltimas.

- - -

Tvirta dvasia gali palūžti, bet ne sugniužti.

- - -

Neskubėk teisti, skubėk suprasti.

- - -

Jei norite nieko nebijoti, prisiminkite, kad bijoti galima absoliučiai visko.

- - -

Nėra gėdingesnės vergijos už savanorišką.

- - -

Pirmoji pasitaisymo sąlyga – savo kaltės supratimas.

- - -

Kas yra visur, to nėra niekur.

- - -

Kai kurių darbų didybę lemia ne tiek mastas, kiek savalaikiškumas.

- - -

Ne mirties bijome, bet minties apie mirtį.

- - -

Iš to, ką skaitau, aš būtinai ką nors sau pasižymiu. Nesivaržau kartais užeiti ir į priešo stovyklas, ne kaip perbėgėlis, o kaip žvalgas.

- - -

Tarp žmonių gyvenk taip, lyg Dievas tave matytų. Kalbėk su Dievu taip, lyg žmonės tave girdėtų.

- - -

Savo tėvyne laikau visą pasaulį.

- - -

Visko bijote kaip mirtingi, visko trokštate kaip nemirtingi.

- - -

Kas padaro nuosprendį neišklausęs abiejų šalių, pasielgia neteisingai, nors tas nuosprendis būtų teisingas.

- - -

Saulė ir nusikaltėliams šviečia, o jūros atviros ir piratams.

- - -

Didelę dalį pažangos sudaro jau pats noras žengti į priekį.

- - -

Klystame laukdami mirties ateity. Didžioji jos dalis jau buvo. Visa tai, ką išgyvenom, priklauso jai.

- - -

Nenorėjimas yra tikroji priežastis, o negalėjimas – tik dingstis.

- - -

Ne todėl mes nesiryžtame, kad sunku, bet todėl mums sunku, kad nesiryžtame.

- - -

Turime elgtis ne taip, tarsi gyventume dėl savo kūno, bet taip, tarsi negalėtume gyventi be jo.

- - -

Jei nori gyventi sau, gyvenk kitiems.

- - -

Ramiai klausykis nemokšų riksmo.

- - -

Menas prailginti gyvenimą – tai menas jo nesutrumpinti.

- - -

Praradęs viltį nustosi bijoti.

- - -

Du dalykai teikia sielai daugiausia jėgų: pasitikėjimas tiesa ir pasitikėjimas savimi.

- - -

Netyčinė kaltė nekalta.

- - -

Nelaimė yra proga narsumui.

- - -

Gyvenimo trumpą dalį gyvename, o kita dalis – tik laiko leidimas.

- - -

Mirsi ne todėl, kad sergi, o todėl, kad gyveni.

- - -

Geriausieji patiria visa, kas blogiausia.

- - -

Visa, kas iš tiesų didinga, sukuria lėtas, nepastebimas augimas.

- - -

Nesėkmė keičia į gera, sėkmė į blogą.

- - -

Nieko nėra amžina, tik kai kas trunka ilgai.

- - -

Paprasti žmonės religiją laiko teisinga, išmintingi – klaidinga, o valdantieji – naudinga.

- - -

Būtinai daugelio bijosi tas, kurio daugelis bijosi.

- - -

Ilgai bendraujant pamilstamas ir blogis, ir gėris.

- - -

Gyvenimas nėra nei gėris, nei blogis, o tik gėrio ir blogio buveinė.

- - -

Bijome mirti, nors kiekviena akimirka yra ankstesnės mūsų būklės mirtis.

- - -

Jokia nelaimė nėra per didelė, jei ji paskutinė.

- - -

Yra ir sielvarto padorumo riba. Ir ašaroms reikia žinoti saiką.

- - -

Ilgas skausmas nebūna stiprus, o stiprus skausmas nebūna ilgas.

- - -

Ilgai bijote to, kas taip trumpa.

- - -

Aš esu gimęs dėl didesnių dalykų, nei vergavimas kūnui, į kurį žiūriu kaip į savo laisvės pančius.

- - -

Sėkmė pasigrobia tiesą.

- - -

Kiekvienas gali surasti laimę, jeigu jos ieško ne išoriniuose dalykuose, bet savo sieloje.

- - -

Turtas – tai protingo tarnas, o kvailio – ponas.

- - -

Ankstesnės kartos paliko mums ne tiek parengtus atsakymus į klausimus, kiek pačius klausimus.

- - -

Kas neužkerta kelio nusikaltimui, galėdamas jį užkirsti, tas nusikaltimą skatina.

- - -

Ir senatvė kupina malonumų, jei tik mokama ja naudotis.

- - -

Miestai buvo statomi šimtmečius, o sugriaunami per keletą valandų.

- - -

Kalba – sielos rūbas.

- - -

Daugybė žmonių piktinasi ne nuodėmėmis, o nusidėjėliais.

- - -

Didžiausias turtas – godumo stygius.

- - -

Užgauliodami dangų ne šventvagiškai elgiatės, bet bergždžiai stengiatės.

- - -

Tai, ką galvoji apie save pats, yra kur kas svarbiau negu tai, ką apie tave galvoja kiti.

- - -

Blogis pats išgeria didžiąją savo nuodų dalį.

- - -

Kai kurios ydos prasiskverbia į mus dorybių pavidalu.

- - -

Nuolat klaidžiojantis gyvenimo kryžkelėse ir takuose jokių išliekamų pėdsakų nepalieka.

- - -

Kiekvienas yra nelaimingas tiek, kiek tiki toks esąs.

- - -

Kai matai, kiek yra tave aplenkusių, pagalvok, kiek nuo tavęs atsilikusių.

- - -

Turtai atsiranda iš daugelio žmonių skurdo.

- - -

Aistros suteikia proto kvailiausiems žmonėms ir paverčia kvailiais protinguosius.

- - -

Liaudies pritarimas – blogio įrodymas.

- - -

Gailintis nusikaltėlių kenkiama doriems žmonėms.

- - -

Visa, kas atrodo žuvę, tik kinta. Ramia širdimi turi išeiti tas, kuris grįš. Įsižiūrėk į nuolat sugrįžtančių daiktų kaitos ratą ir pamatysi, jog niekas šiame pasaulyje nedingsta, o tik pakaitomis leidžiasi ir kyla. Vasara praeina, bet kiti metai ją vėl atves, žiema baigiasi, tačiau jos mėnesiai ją vėl sugrąžins. Naktis užtemdo saulę, bet diena ją tuojau

vėl atgins. Ir išsisklaidę žvaigždžių takai kartoja nueitą kelią: dalis dangaus nuolatos pateka, dalis leidžiasi. Pagaliau baigsiu, pridurdamas: nei kūdikiai, nei vaikai, nei pamišėliai nebijo mirties, ir didžiausia gėda, kai protas neduoda tokio romumo, kokį teikia kvailumas.

- - -

Didžiausia gyvenimo dalis praeina mums darant klaidas, didelė – nieko neveikiant, o visas gyvenimas – darant ne tai, ką reikia.

- - -

Nusikaltėlis kartais gali išvengti bausmės, bet ne jos baimės.

- - -

Tam, kuris neturi ko tikėtis, nėra ir ko nusiminti.

- - -

Klysti – žmogiška.

- - -

Viskas svetima, tik laikas – mūsų.

- - -

Tapęs visuotiniu, paklydimas užima teisingumo vietą.

- - -

Blogiausia yra tai, kad keičiame pačias ydas.

- - -

Daugelis būtų pasiekę išmintį, jei nebūtų manę, kad jau yra pasiekę.

- - -

Laimingas gyvenimas yra toks, kuris neprieštarauja vidinei prigimčiai.

- - -

Trumpiausias yra užsiėmusių žmonių gyvenimas.

- - -

Dažnai mirties baimė yra mirties priežastis.

- - -

Aplinkybės, darančios žmones nelaimingus, dažnai daro juos ir prietaringus.

- - -

Tas, kuris laukia bausmės, jau yra nubaustas.

- - -

Kiekvienas darbas yra sąžinės, o ne garbės reikalas.

- - -

Kiekviena diena – vis naujas gyvenimas.

- - -

Pikčiausia negalia – prisirišimas prie savo negalių.

- - -

Didelis skirtumas – žmogus negali nusidėti ar nenori.

- - -

Tebūnie išklausyta ir antroji pusė.

- - -

Patirkime malonumų, bet būkime jų šeimininkai ir valdovai.

- - -

Kol atidėliojame gyvenimą, jis ir praeina.

- - -

Tik netekę kai kurių daiktų, suvokiame, kad jie mums nereikalingi.

- - -

Pagal smulkmenas galime spręsti apie žmogaus būdą.

- - -

Vieni nusikaltimai tiesia kelią kitiems.

- - -

Visas gyvenimas yra vergija.

- - -

Kiekviena blogybė iš pradžių lengvai užgniaužiama.

- - -

Numalšinti alkį nedaug tereikia, bet reikia labai daug, norint patenkinti prisotinto skrandžio užgaidas.

- - -

Yra žmonių, kurie gyvena be jokio tikslo, praslenka pasaulyje kaip šapelis upėje: jie neina, juos neša.

- - -

Bet koks nesaikingumas – yda.

- - -

Svetimos ydos visuomet yra prieš akis, o savosios – už nugaros.

- - -

Nuo mažų klaidų lengva pereiti prie didelių ydų.

- - -

Reikia galvoti taip, tarytum kiekvienas gali matyti, kas dedasi mūsų sieloje.

- - -

Mirčiai būtina rengtis labiau negu kam kitam.

- - -

Principai yra tai, kas mus stiprina, kas užtikrina mūsų saugumą ir ramybę, kas sudaro gyvenimo prasmę ir visų daiktų esmę.

- - -

Žmogus vienas nesuklysta. Suklysdamas kiekvienas savo paklydimą išplatina tarp aplinkinių.

- - -

Paklydimams nėra ribų.

- - -

Vėlu taupyti, kai dugnas matyti.

- - -

Nekaltojo pasmerkimas yra pačių teisėjų pasmerkimas.

- - -

Visa, kas netobula, negali būti patvaru: tai arba juda pirmyn, arba smunka, arba griūva.

- - -

Kol gyvas, žmogus neturi prarasti vilties.

- - -

Žiaurumas visuomet yra beširdiškumo ir silpnumo padarinys.

- - -

Ar turi dėl ko būti patenkintas savimi, jei tave supranta daugelis?

- - -

Dalį laiko iš mūsų vagia, dalį – atima, o dalis nepastebimai nuslysta šalin.

- - -

Išmintingas žmogus nemėgsta turto, bet jam atiduoda pirmenybę. Neatiduoda jam savo sielos, bet jį priima į savo namus. Jį valdo, bet netampa jo vergu.

- - -

Per didelė knygų gausybė išsklaido mintis.

- - -

Ir pasitikėjimas visais, ir netikėjimas niekuo yra yda.

- - -

Garbei įgyti nepakanka vieno žmogaus nuomonės.

- - -

Žiūrint į per tūkstančius negarbių užropojusius į mėgavimosi garbe būseną, staiga išnyra apgailėtina mintis, jog jie vargo dėl užrašo ant kapo.

- - -

Savęs valdymas – aukščiausia valdžia, vergavimas savo aistroms – nykiausia vergija.

- - -

Didžiausia mūsų problema yra ne tai, kad turime per mažai laiko, o tai, kad tą laiką netinkamai naudojame.

- - -

Gėda dažnai draudžia tai, ko nedraudžia įstatymas.

- - -

Laimė – ne bet koks gyvenimas, o tik gražus.

- - -

Išminčius nieko negali prarasti, viską jis laiko savyje.

- - -

Oriai iškęsk tai, ko negali pakeisti.

- - -

Svarbu ne ką, o kaip pakelti.

- - -

Prieš pasakydamas ką nors kitiems, pasakyk tai pačiam sau.

- - -

Nėra tokios atšiaurios būklės, kurioje nurimusi siela nerastų paguodos.

- - -

Žmogus pernelyg mirtingas nemirtingumui pažinti.

- - -

Naudokis nūdienos malonumais taip, kad nepakenktum būsimiesiems.

- - -

Neišsipildžiusio troškimo skausmas mažiau gildys širdį, jei nebūsi jam žadėjęs pasisekimo.

- - -

Gyvenimas skirstomas į tris etapus: kas buvo, kas yra ir kas bus. Tai, ką dabar veikiame, yra trumpa, ką veiksime – netikra, ką nuveikėme – užtikrinta.

- - -

Kas neturi vilčių, tas niekuomet dėl nieko nenusivils.

- - -

Nežinojimas – menka paguoda ištiktam bėdos.

- - -

Pirmiausia gyventi, paskui filosofuoti.

- - -

Niekuomet nebus laimingas tas, kuriam neramu, jog kitas už jį laimingesnis.

- - -

Tikiuosi gero, bet pasirengęs sutikti ir nelaimę.

- - -

Visas žmogaus gyvenimas yra kelias į mirtį.

- - -

Ydą turi tik tas, kas gali turėti dorybę.

- - -

Mūsų dorovinių pareigų daug daugiau, negu nurodo įstatymai.

- - -

Klystame manydami, jog laisvė – jokios kančios nepatirianti būsena.

- - -

Svarbiausia ne turėti aukso, o valdyti tuos, kurie jo turi.

- - -

Kai kurie nerašyti įstatymai yra stipresni už visus rašytinius.

- - -

Nė vienas žmogus, atėmęs iš kito kažkiek laiko, nemano esąs skolingas, nors laikas – vienintelis dalykas, kurio neįmanoma grąžinti.

- - -

Jei nori išlaisvinti savo dvasią, tai gyvenk neturte.

- - -

Kai sąžinė nešvari, saugią vietą galima rasti, bet negalima rasti ramybės.

- - -

Manau, kad pagrindinis sveiko proto bruožas yra gebėjimas sustoti ir bendrauti su savimi.

- - -

Tie, kurie gyvena keliaudami, turi galybes svetingų pažįstamų, bet ne draugų.

- - -

Nėra didesnio nevykėlio nei senas žmogus, kuris neturi jokio kito įrodymo apie savo ilgo gyvenimo naudą, tik savo amžių.

- - -

Gyvename taip, kad mus netikėtai užklupti tolygu pagauti su įkalčiais.

- - -

Yra vienas dalykas, dėl kurio neturime teisės skųstis gyvenimu: jis nieko nelaiko.

- - -

Visi rūpinasi ne tuo, ar teisingai gyvena, o tuo, ar ilgai gyvens; tuo tarpu teisingai gyventi yra pasiekiama visiems, o gyventi ilgai – niekam.

- - -

Ateis laikas, kai mūsų palikuonys stebėsis, jog nežinojome tokių akivaizdžių dalykų.

- - -

Siela yra Dievas, kuris rado prieglobstį žmogaus kūne.

- - -

Ir po blogos javapjūtės reikia vėl sėti.

- - -

Savo gebėjimus žmogus sužino tik bandydamas juos pritaikyti praktikoje.

- - -

Auksinės kamanos nepavers kuino ristūnu.

- - -

Tada, kai aš maniau, kad mokausi gyventi, mokiausi mirti.

Quintus Curtius Rufus

~ 10

Neturto priežastis dažnai būna sąžiningumas.

- - -

Tai, kas neprotinga, negali trukti ilgai.

- - -

Bailus šuo daugiau loja negu kandžiojasi.

- - -

Dažnai iš nevilties gimsta viltis.

- - -

Paprastai savo reikalus suprantame prasčiau negu svetimus.

- - -

Skubėjimas vėlina.

- - -

Už protėvių kaltes moka palikuonys.

Apollonius of Tyana

~ 15

Nebūtis – niekis, būtis – kančia.

Vitellius

15

Priešo lavonas skaniai kvepia.

Pliny the Elder

23

Kiek daug dalykų buvo laikyta neįmanomais, kol jie nebuvo įvykdyti.

- - -

Kuo laikas laimingesnis, tuo jis trumpesnis.

- - -

Akys – sielos veidrodis.

- - -

Aistra – blogas valdovas.

- - -

Nėra tokio malonumo, kuris galų gale nesibaigtų persisotinimu.

- - -

Gamta – viso ko kūrėja.

- - -

Laimingų nebūna. Tiksliau sakant, tas, kuriam likimas buvo palankus ir malonus, nebuvo nelaimingas. Jau nekalbant apie visa kita, žmogus visada bijo likimo permainų, o kol ši baimė tūno sąmonėje, negali būti jokios ilgalaikės laimės.

Wang Chong

27

Žmonių poelgiai nėra nei pastovūs, nei nekintami. Ištikimasis tampa išdaviku, o teisuolis – apgaviku. O tuos pokyčius lemia aplinkybės.

- - -

Elgesiu kiekvienas gali įrodyti savo vertę, bet niekas negali būti įsitikinęs sėkme, nes kiekvieno vertė priklauso nuo įgimtų gabumų, o sėkmė – tik nuo aplinkybių.

- - -

Kai svirnai pilni, žmonės laikosi ir papročių, ir apeigų.

- - -

Veikaluose ir kalbose tiesa paprastai skęsta žodžių potvynyje.

- - -

Šunys loja ant to, kuris jiems atrodo keistas.

- - -

Melas ir beprotybė velkasi tiesos drabužius.

- - -

Gilios mintys neduoda turtų.

Petronius

~ 27

Nelaimėje paaiškėja, kas yra tikri draugai.

- - -

Su kvailiais reikia pakvailioti.

- - -

Mirties toli ieškoti nereikia.

- - -

Sunku gaiviai kvepėti, gyvenant virtuvėje.

- - -

Mirė... Jis prisijungė prie daugumos.

- - -

Toli turi bėgti tas, kas bėga nuo savų.

- - -

Testamentu turiu numatyti, kad po mirties nepatirčiau žalos.

- - -

Meilė kūrybai dar nei vieno nepadarė turtingu.

- - -

Niekas niekada nėra niekuo patenkintas.

- - -

Jei žinome, kad vis tiek esame pasmerkti mirčiai, kodėl gi tada neturėtume pagyventi savo malonumui?

- - -

Mes esame žmonės, o ne dievai.

- - -

Kad ir ko besimokytum, mokaisi tik pats sau.

- - -

Niekas nepritars tam, kuris nepanašus į jį patį.

- - -

Siela ilgisi to, ką prarado, ir vaizduotėje veržiasi į praeitį.

- - -

Tai, kas lengvai pasiekiama, yra menkavertis.

- - -

Kur saldu, ten ir kartu.

- - -

Pirmuosius dievus pasaulyje sukūrė baimė.

Kas su niekuo savęs nepalygina, tas, natūralu, apie save galvoja pernelyg gerai.

- - -

Esama įprastų ir visų vartojamų trumpų posakių arba patarlių. Tokie posakiai neitų iš amžiaus į amžių, jeigu neatrodytų visiems teisingi.

- - -

Melagis privalo turėti gerą atmintį.

- - -

Smerkiame tuos, kurių nesuprantame.

- - -

Visuomet atsilieka tas, kuris nedrįsta aplenkti.

- - -

Tai, kas vienais atvejais vadinama laisve, kitais vadinama palaidumu.

- - -

Sąžinė – tūkstantis liudytojų.

- - -

Trobesiams pelenais pavirtus, per vėlu lieti vandenį.

- - -

Protas – tai gebėjimas praplėsti ankštą, padidinti mažą, paįvairinti vienodą ir sukelti susidomėjimą įprastu.

- - -

Einantis paskui, visada atsiliks.

- - -

Lengviau padaryti daugiau nei tą patį.

- - -

Nemėgink išsireikšti geriau nei gali.

Josephus

37

Tokie pat bailūs yra tie, kurie bijo mirti, kai ateina laikas, ir tie, kurie nori mirti, kai dar ne laikas.

Martial

~ 38

Giliai liūdi tik tas, kuris liūdi be liudininkų.

- - -

Mokėti džiaugtis nugyventu gyvenimu – reiškia gyventi dukart.

- - -

Daugelis giria vienas knygas, bet skaito vis dėlto kitas.

- - -

Nebijok paskutinės dienos, bet ir nesišauk jos.

- - -

Blogai kvepia tas, kuris visada kvapnus.

- - -

Tas, kuris gyvena visur, negyvena niekur.

- - -

Sąžiningas žmogus visada paprastas.

- - -

Gyventi rytojaus gyvenimą – per vėlu. Gyvenk šiandien!

- - -

Plėšikauk, grobk, taupyk, turėk – viską teks palikti.

- - -

Pats Dievas liepia galvoti apie mirtį.

Lucan

39

Jei ko nors nebaigei daryti, skaityk, kad nieko nepadarei.

- - -

Viskas įvyksta atsitiktinai.

- - -

Reikia paklusti laikui.

Plutarch

~ 46

Nereikia man draugo, kuris keičiasi kartu su manimi ir kartoja kiekvieną mano linktelėjimą. Juk tai geriau daro mano šešėlis.

- - -

Jeigu sakote, kad pati gamta davė jums tokį maistą, tada pirmiausia patys nužudykite būtybę, kurią norite suvalgyti. Tačiau padarykite tai savo rankomis, be kirvio, vėzdo ar kito įnagio.

- - -

Kalbos jėga – sugebėjimas nedaugeliu žodžių daug pasakyti.

- - -

Nors berniukai muša varles pramogai, varlės miršta iš tikrųjų.

- - -

Pasirink geriausius dalykus, o įprotis padarys juos ir malonius.

- - -

Pavydas – tai gailestis, kurį sukelia svetima gerovė.

- - -

Piktdžiuga – mėgavimasis kito nelaime.

- - -

Pakanka nedaugelio ydų užtemdyti daugeliui dorybių.

- - -

Stipriau paveikia priekaištas, išreikštas maloniais žodžiais.

- - -

Niekas negali išmokti to, ką manosi žinąs.

- - -

Iškilus dideliam pavojui ir susiklosčius kritinėms aplinkybėms, minia, kaip įprasta, išgelbėjimo labiau tikisi iš to, kas prieštarauja protui, o ne iš to, kas su juo suderinama.

- - -

Mus džiugina tai, kas nebūtina, o ne būtini dalykai.

- - -

Dažnai persodinamas sodas derliaus neduoda.

- - -

Jei viena koja prirakinta, nebūtina į kilpą ir galvą kišti.

- - -

Kas buvo pirmas – višta ar kiaušinis?

- - -

Mes trokštame ir siekiame nemirtingumo, kuris yra svetimas mūsų prigimčiai, ir galios, kuri daugiausia priklauso nuo sėkmės, o moralinį tobulumą, vienintelį mums suteiktą dieviškąjį palaiminimą, – paliekame paskutinėje vietoje.

- - -

Draugaudamas su šlubiu, pats pradedi šlubuoti.

- - -

Poezijai nerūpi tiesa.

- - -

Bedievis tiki, kad dievų nėra, o prietaringasis aistringai nori, kad jų nebūtų, ir tiki jais prieš savo valią, nes bijo netikėti.

- - -

Minia labiausiai gerbia tuos, kurių bijo.

- - -

Ko daugiau – gyvųjų ar mirusiųjų?.. Gyvųjų, nes mirusiųjų jau nebėra.

- - -

Gyvenu mažame miestelyje ir, kad jis netaptų dar mažesnis, mielai jame pasilieku.

- - -

Pirmiausiai išdavikai išduoda save pačius.

- - -

Charakteris yra ne kas kita, kaip ilgalaikis įprotis.

- - -

Išmokite klausytis ir jums bus naudingi net ir tie, kurie kalba prastai.

- - -

Pavydas džiaugiasi iškilių žmonių pažeminimu.

- - -

Arba kuo trumpiau, arba kuo maloniau.

- - -

Vengti žūties nėra gėda, nebent tai daroma negarbingomis priemonėmis, ir nėra nieko gero ramiai sutikti mirtį, jei tai susiję su panieka gyvenimui.

Epictetus

~ 50

Jeigu kas vienas, tai dar nereiškia, kad jis tuo pačiu ir vienišas, panašiai, kad jeigu kas minioje, tai nereiškia, kad jis nevienišas.

- - -

Prisimink bendrą principą – ir tau nereikės patarimų.

- - -

Kuomet tu dėl ko nors žemiško sielojiesi arba blogai nusiteiki, tai prisimink, kad tau teks numirti, ir kartais tai, kas tau anksčiau atrodė didele nelaime ir tave jaudino,

tavo akyse taps menku nemalonumu, dėl kurio neverta nerimauti.

- - -

Prigimtis davė žmonėms vieną liežuvį ir dvi ausis, kad mes du kartus daugiau klausytume kitų, negu patys kalbėtume.

- - -

Egzistuoja tik vienas kelias į laimę. Žmogus turi nesijaudinti dėl tų problemų, kurių sprendimas nepaklūsta jo valiai.

- - -

Sunku turtingam žmogui gyventi dorovingai, ir sunku dorovingam žmogui tapti turtingu.

- - -

Žmones jaudina ne tai, kas vyksta, o jų nuomonė apie tai, kas vyksta.

- - -

Saldžiausias daiktas gali tapti karčiausiu, jeigu tik peržengsi saiką.

- - -

Kuo retesni malonumai, tuo jie žavesni.

- - -

Nelaimė parodo ir draugą, ir priešą.

- - -

Žemiškasis žmogus – tai silpna siela, apvilkta lavonu.

- - -

Jūsų reikalas – gerai atlikti jums paskirtą vaidmenį. Vaidmens parinkimas – kitų reikalas.

- - -

Jei esmės ieškai ne ten, kur ji yra, nieko nuostabaus, kad niekada jos ir nerasi.

- - -

Būdami vieni, mes turime gebėti kalbėtis su savimi, apsieiti be kitų žmonių, patys žinoti, kaip turime gyventi.

- - -

Laisvė pasiekiama ne tada, kai išsipildo troškimai, o tada, kai nugalimi troškimai.

- - -

Būsi nenugalimas, jei nekovosi mūšiuose, kuriuose pergalė ne nuo tavęs priklauso.

Marcus Manilius

~ 50

Žmogus nebrangina to, ką turi.

- - -

Gimdami mirštame, pabaigą iššaukia pradžia.

Juvenal

~ 55

Negalima dėl gyvenimo prarasti gyvenimo prasmę.

- - -

Skausmą pakeltum lengvai, jeigu nukreiptum akis į didesnį blogį.

- - -

Sąžiningumas yra giriamas, bet badauja.

- - -

Išmintingas nepraranda saiko net tada, kai daro gerus darbus.

- - -

Blogieji nenusižengia dėl bausmės baimės, gerieji – iš meilės dorybei.

Tacitus

~ 56

Juokingos pastangos tų, kurie nori užkimšti burną netgi būsimoms kartoms.

- - -

Piliečiai turi klausyti, o ne vergauti.

- - -

Ainiai kiekvienam atlygins pagal nuopelnus.

- - -

Didžioji bendra neapykanta sukuria stiprią draugystę.

- - -

Troškimas gyventi saugiai slopina bet kokį didingą ir kilnų sumanymą.

- - -

Vaistai veikia lėčiau negu ligos.

- - -

Noras priešintis priespaudai yra įdiegtas žmogui gamtos.

- - -

Tik kvailiai vadina savivalę laisve.

- - -

Reti laimingi laikai, kai leista jausti, ką nori, ir kalbėti, ką jauti.

- - -

Išdavikų neapkenčia netgi tie, kam jie pasitarnauja.

- - -

Bloga taika yra blogiau negu karas.

- - -

Pajuoka palieka sieloje mirtinus dūrius tuomet, kai ji pagrįsta tiesa.

- - -

Įžeidimai, sutikti paniekos tyla, nurims. Susierzinti dėl jų, vadinasi, iš dalies pripažinti jų reikšmingumą.

- - -

Skaudžiausia yra artimųjų neapykanta.

- - -

Paskala ne visada klysta.

- - -

Pasirūpinti normalia šeimos reikalų eiga dažnai ne lengviau negu valdyti provinciją.

- - -

Net išsilavinusiems žmonėms sunkiausia atsisakyti šlovės troškimo.

- - -

Skriaudikui būdinga neapkęsti to, kurį jis nuskriaudė.

- - -

Geriau niekuo neužsiimti, nei užsiimti nieku.

- - -

Pasverkite kiekvieną dieną atskirai: neliks nei vienos neužpildytos; sujunkite jas į vieną, ir nustebsite pamatę, kokios jos tuščios!

- - -

Arba nebandyk, arba padaryk iki galo.

Pliny the Younger

~ 61

Pats didžiausias žmogaus gyvenimo džiaugsmas – būti mylimu, bet nė kiek nemažesnis, – mylėti pačiam.

- - -

Pasiektas tikslas retai išlaiko tą žavesį, kurį turėjo tuomet, kai jo siekėme.

- - -

Asmeniniai poreikiai turi užleisti vietą visuomeniniams.

- - -

Daugelis stengiasi pamatyti tai, kas už jūrų, o to, kas jiems prieš akis, nepaiso.

- - -

Kaip žmoguje, taip ir valstybėje sunkiausia liga prasideda galvoje.

- - -

Kuo lengviau pasiekiamas tikslas, tuo mažiau jo siekiama.

- - -

Nėra tokio, kuris būtų išmintingas absoliučiai visada.

- - -

Bibliotekose kalba mirusiųjų nemirtingos dvasios.

- - -

Pažvelk į savo sielą.

- - -

Juk nuomonės skaičiuojamos, o ne sveriamos. Pačioje lygybėje yra tiek daug nelygybės! Ne visi vienodai protingi, o teisės tos pačios.

- - -

Nesvarbu, kiek žmonės jums skolingi, tačiau jei atsisakysite išpildyti bent vieną jų prašymą, jie prisimins tik tą atsisakymą.

- - -

Niekur šviesa taip nespindi, kaip tarp šešėlių.

- - -

Nebaigta – tolygu nepradėta.

- - -

Geri žmonės yra silpnesni už blogus.

- - -

Į kokias siauras ribas įsprausti daugelio žmonių gyvenimai!

- - -

Knygas reikia ne perskaityti, o skaityti.

- - -

Liūdesiui yra riba, bet baimei – ne.

- - -

Per didelis uolumas daro daugiau žalos nei naudos.

Demonax

~ 70

Laisvu laikau tą, kuris nieko nesitiki ir nieko nebijo.

Marcus Aurelius

121

Tu gali išsivaduoti nuo daugybės tave varginančių dalykų, nes jie priklauso tik nuo tavo įsitikinimo; atversi sau beribę erdvę, jeigu aprėpsi mintimis visą pasaulį ir pagalvosi apie amžinybę, apie tai, kaip trumpai jie egzistuoja nuo atsiradimo iki išnykimo, koks neaprėpiamas laiko tarpas iki jų atsiradimo ir kokia begalybė – po jų išnykimo.

- - -

Niekur žmogui nėra nei ramiau, nei maloniau kaip savo sieloje, ypač jeigu joje yra tai, į ką įsižiūrėjęs žmogus iš karto pasijunta visiškai ramus.

- - -

Gėris ir blogis glūdi ne mumyse, bet poelgiuose.

- - -

Atmindamas, kad esi visumos dalis, būsi patenkintas viskuo, kas tau atsitinka.

- - -

Greitai mus visus užklos žemė. Paskui ir ji pasikeis, ir tai, kas atsiras iš jos, amžinai keisis. Ir kai pagalvoji apie tų pasikeitimų bei virsmų amžiną bangavimą ir spartą, imi niekinti visa, kas mirtinga.

- - -

Pakeisti savo nuomonę ir vadovautis tuo, kas padeda ištaisyti klaidą, yra didesnė laisvė, negu atkakliai laikytis klaidos.

- - -

Ramybe aš vadinu sielos pusiausvyrą. Taigi kuo dažniau pasišalink į šį prieglobstį ir atsinaujink. Tegu būna trumpos ir esminės tos taisyklės, kurių pakanka išsklaidyti liūdesiui, kad susitaikytum su tais dalykais, prie kurių grįši.

- - -

Prisimink, kad visi jie jau seniai ilsisi ramybėje. Ar jiems tai baisu?

- - -

Niekingiausia silpnadvasiškumo atmaina – gailestis sau pačiam.

- - -

Mirtis – tai pojūčių sukeliamų įspūdžių, mus draskančių troškimų, proto veiklos ir tarnavimo kūnui pabaiga.

- - -

Atmink, kad pakeisti savo nuomonę ir paklausyti to, kuris teisingai kalba, nereiškia prarasti laisvę. Juk tai tu pats pasielgsi pagal savo norą, pagal savo požiūrį ir pagal savo protą.

- - -

Argi bloga arba keista tai, kad prasčiokas prasčiokiškai elgiasi?

- - -

Ką galvoji, toks ir esi.

- - -

Kitų nuodėmes palikime tiems, kurie jas padarė.

- - -

Žmonės yra sukurti vieni kitiems.

- - -

Gerą, paprastą ir nuoširdų žmogų pažinsi iš akių, to nepaslėpsi.

- - -

Neeikvok tau likusio gyvenimo galvojimui apie kitų reikalus, nebent jie teikia kokią nors visuomeninę naudą.

- - -

Ko aš jaudinuosi? Juk kad ir ką daryčiau, ateis valanda, kai pavirsiu į dulkes.

- - -

Prisimink, kad ne praeitis ir ne ateitis slegia tave, bet visada tik dabartis.

- - -

Siela nuspalvinta ta pačia spalva kaip ir mintys.

- - -

Mus piktina ne žmonių poelgiai, bet mūsų įsitikinimai.

- - -

Neteisingumas ne visada susijęs su kokiu nors veiksmu; dažnai tai kaip tik yra neveiklumas.

- - -

Gyvenime svarbu ne eiti su dauguma, o sutarti su vidiniais paties suvoktais įstatymais.

- - -

Skausmas yra gyvas skausmo įsivaizdavimas.

- - -

Neprotinga norėti, kad blogi žmonės nepadarytų nieko bloga.

- - -

Praradimas yra ne kas kita, kaip pasikeitimas.

- - -

Kiekvienas žmogus yra vertas tiek, kiek vertas tikslas, kurio jis siekia.

- - -

Nesielk taip, lyg gyvenimas truktų tūkstančius metų.

- - -

Visuotinė istorija – tai visuotinis teismas.

- - -

Kur galima gyventi, ten galima ir laimingai gyventi.

- - -

Darydamas kiekvieną darbą, klausk savęs: „Ar mirtis yra baisi todėl, kad nebegalėsiu to daryti?“

- - -

Kas bijo mirties, bijo arba prarasti pojūčius, arba įgyti kitokius pojūčius. Tačiau jeigu jis nustos jausti, tai nejaus jokio blogio. O jeigu įgis kitus pojūčius, tai taps kita būtybe ir gyvens toliau.

- - -

Reikia atsisakyti ne tik nebūtinų darbų, bet ir nebūtinų minčių. Juk jeigu nebus nereikalingų minčių, tai jų nelydės ir nereikalingi poelgiai.

- - -

Garbėtroška savo gėriu laiko kito žmogaus veiksmus, mėgstantis malonumus – savo paties patiriamą būseną, o protingas žmogus – savo veiklą.

- - -

Jeigu kas nusikalto – tai jo nelaimė.

- - -

Atmink, jog tave valdanti jėga glūdi tavyje.

- - -

Žmonės nevertina tų, kurie gyvena kartu su jais, o patys be galo stengiasi, kad būtų vertinami ainių, kurių niekada nematys. Tai yra tas pat, kaip liūdėti dėl to, kad protėviai tavęs nešlovino.

- - -

Visa, kas egzistuoja, tam tikra prasme yra tarsi sėkla to, kas iš jos atsiras.

- - -

Protinga būtybė bet kokią kliūtį gali paversti medžiaga sau ir panaudoti ją tam tikslui, kurio ji siekia.

- - -

Tu įsėdai į laivą, perplaukei jūrą, pasiekei krantą – išlipk!

- - -

Vieni dalykai skuba atsirasti, kiti – išnykti, o ir to, kas atsirado, tam tikros dalies jau nebėra.

- - -

Mūsų gyvenimas yra toks, kokį jį padaro mintys.

- - -

Juk didžioji dalis to, ką mes kalbame ar darome, nėra būtina, ir jeigu šito nedarytume, tai būtume ir laisvesni, ir ramesni.

- - -

Tie, kurie nesirūpina tuo, kas dedasi kitų žmonių sielose, retai būna nelaimingi. Tačiau tie, kurie nepaiso savo pačių sielos virpesių, neišvengiamai turi būti nelaimingi.

- - -

Blogai, jeigu šiame gyvenime tavo kūnas dar nepavargo, o siela jau pavargo.

- - -

Pakeisk savo požiūrį į tave trikdančius dalykus, ir jie pasidarys nebepavojingi.

- - -

Laimė – elgtis taip, kaip reikalauja žmogaus prigimtis.

- - -

Visa, kas turi ką nors bendra, veržiasi prie vienarūšių dalykų.

- - -

Įprask įdėmiai išklausyti kito žodžius ir kiek galėdamas įsiskverbk į kalbančiojo sielą.

- - -

Kaltesnis yra tas, kuris nusikalsta dėl nuodėmės saldumo, negu tas, kuris tai padaro iš skausmo.

- - -

Niekam neatsitinka nieko tokio, ko jis negalėtų ištverti.

- - -

Negalima atimti nei mūsų praeities, nes jos jau neturime, nei ateities, nes jos dar neturime.

- - -

Žmogaus gyvenimo trukmė yra akimirka; jo esmė – amžinas tekėjimas; pojūčiai migloti; kūnas greitai susidėvintis; siela nestabili; likimas paslaptingas; šlovė nepatikima. Žodžiu, viskas, kas susiję su kūnu – kaip tėkmė, viskas, kas susiję su siela – kaip sapnas ir migla. Gyvenimas – tai kova ir kelionė per svetimą žemę; pomirtinė šlovė – užmarštis. Bet kas gali nurodyti kelią? Niekas, išskyrus filosofiją.

- - -

Jeigu nori būti patenkintas, nedirbk daug darbų.

- - -

Laimė gyvenime priklauso nuo gerų minčių.

- - -

Tu nemyli pats savęs, nes, jeigu mylėtum, mylėtum ir savo prigimtį, ir jos reikalavimus.

- - -

Mirtis yra vienas iš gyvenimo darbų; jam atlikti pakanka tinkamai padaryti visa, kas pridera.

- - -

Ar reikia apgailėtinos šlovės? Pažvelk, kaip greitai viskas grimzta į užmarštį, kaip žiovauja amžinybė, beribė į abi puses, koks tuščias kiekvienas aidas, kokie nepastovūs ir nesuvokiami tie, kurie tave aukština, ir kokia siaura tau skirta erdvė. Juk ir žemė tėra taškas. Kokiame mažame kampelyje tu gyveni. Ir ar daug čia žmonių, kurie tave girs ir kas tokie jie patys?

- - -

Dabartis tėra amžinybės akimirka.

- - -

Gyvenk taip, lyg ketintum atsisveikinti su gyvenimu, tarsi tau likęs laikas – tai netikėta dovana.

- - -

Kuo labiau žmogus myli save patį, tuo labiau priklauso nuo kitų nuomonės.

- - -

Kas ta amžina šlovė? Tai gryna tuštybė. Viskas tik mirksnis: ir tas, kuris prisimena, ir tai, apie ką prisimena.

Apuleius

124

Nėra nieko pasaulyje, kas pasiektų tobulumą užuomazgoje, priešingai, beveik kiekviename reiškinyje iš pradžių – drovus vilties paprastumas, o vėliau – neginčijama išsipildymo pilnatvė.

- - -

Visa, kuo gyvenime naudojiesi, veikiau apsunkina negu teikia naudą, jeigu tik peržengia racionalaus saiko ribas.

- - -

Veiklos nutraukimą visuomet lydi suglebimas, o suglebimą keičia karšatis.

- - -

Apkaltinti galima ir nekaltą, bet demaskuoti – tik kaltą.

- - -

Svarbu ne kur žmogus gimė, o kokia jo moralė, ne kur, o pagal kokius principus jis nusprendė nugyventi gyvenimą.

- - -

Žinojimas turi ribas, bet tai, ko nežinome – begalinis.

- - -

Laikas sparnuotas, išmintis lėta, mirtis greita, gyvenimas apgailėtinas.

- - -

Netikra laimė turtuolio, kurio turto niekas nemato.

- - -

Nuogo nenurengsi.

Tertullian

~ 155

Laikyti tiesa viską, kas nesuprantama, – raktas į tikrą tikėjimą.

Herodian

~ 170

Laisvė džiugina ne tiek, kiek slegia vergystė.

Claudius Aelianus

~ 175

Nieko negauti nėra baisu, bet prarasti gautą yra skaudu.

Plotinus

~ 204

Tegul dievai ateina pas mane, o ne aš pas juos.

- - -

Paprasti dalykai tobulesni už sudėtingus.

Ausonius

~ 310

Skaistūs vyrai kuria nepadorią literatūrą.

- - -

Vienas gali atrasti daugiau už kitą, bet visko – niekas.

Gregory of Nazianzus

~ 329

Visų menų ir mokslų prigimtis slepia norą įveikti mirtį.

Ambrose

~ 339

Bėkime iš čia, kur nieko nėra; kur viskas, kas atrodo didinga, yra nereikšminga; kur net ir tas, kuris laiko save kažkuo, iš tikrųjų yra niekas ir visai neegzistuoja.

Jerome

~ 342

Dar blogiau yra nežinoti apie savo nežinojimą.

Augustine of Hippo

354

Kur nebesiekia žinojimas, kelia galvą tikėjimas.

- - -

Kas myli, gyvena ten, kur myli.

- - -

Išpilk iš savęs tai, ką turi, kad galėtum pripildyti to, ko anksčiau neturėjai.

- - -

Išlikti ištikimam mažuose dalykuose yra didelis dalykas.

- - -

Padaryk mane tyrą ir santūrų, bet kol kas dar ne dabar.

- - -

Žmogaus tobulumas yra savo netobulumo žinojimas.

- - -

Gobšumas reiškiasi troškimu turėti daugiau negu būtina.

- - -

Tikėsime, jei jau negalime suprasti.

- - -

Vis dėlto, šiuo metu mane jaudina tik trys dalykai: baimė netekti žmonių, kuriuos myliu, kančios baimė ir mirties baimė.

- - -

Visiems patinka gražus žirgas, tačiau neatsiranda nė vieno, kuris norėtų juo tapti.

- - -

Įtikinau save, kad turiu labiau pasitikėti tais, kurie moko, nei tais, kurie įsakinėja.

- - -

Mylėk Dievą ir elkis, kaip nori.

- - -

Tikėjimas yra tikinčiojo valia.

- - -

Draugystės įstatymas įpareigoja mylėti draugą ne mažiau, bet ir ne daugiau nei save patį.

Claudian

~ 370

Galvok ne apie tai, ką galėtum padaryti, o apie tai, ką privalai padaryti.

- - -

Pirmas vykdyk savo įsakymus.

- - -

Tikra pergalė pasiekta tik tada, kai patys priešai prisipažįsta pralaimėję.

- - -

Buvimas mažina šlovę.

Vegetius

~ 390

Norint gyventi taikoje, reikia ruoštis karui.

Macrobius

~ 400

Iš savo paties teismo kaltasis niekuomet neišeina išteisintas.

- - -

Prasta moralė gimdo gerus įstatymus.

- - -

Neišlavintas protas labiau tiki pavyzdžiu nei argumentu.

- - -

Panašus džiaugiasi panašiu.

Proclus

412

Kiekvienas Dievas yra egzistencijos matas.

Boethius

~ 480

Amžinybė yra tobulas visos begalinio gyvenimo pilnatvės turėjimas.

- - -

Jei Dievas egzistuoja, tai iš kur blogis? O iš kur gėris, jei Dievo nėra?

- - -

Nėra nieko egzistuojančio laike. Neįmanoma vienu ypu aprėpti visą gyvenimo trukmę, nes jis jau prarado vakardieną, kol pasiekė rytdieną. Jūsų dabartinis gyvenimas ne daugiau kaip praeinanti trumpalaikė akimirka. Gyvenimas gali būti be galo ilgas, bet negali aprėpti visos savo trukmės iš karto. Juk ateities dar nėra, o praeitis jau prarasta.

- - -

Gerųjų atlygis yra pats jų gerumas, o blogųjų bausmė – jų nedorumas.

- - -

Daug kas savo vaikuose įgyja ir savo kankintojus.

Simplicius of Cilicia
~ 480

Argi nebūtų teisinga manyti, kad priežastis, kuri neturi pasekmių, nustoja būti priežastimi!

Ali
~ 600

Mirtis visuomet stovi už tavęs. Jei tu atsitrauksi, neišvengiamai su ja susitiksi.

Huineng
638

Visuma visada atsiranda, o ne yra.

Sahl al-Tustari
818

Atgailauti – tai nepamiršti savo nuodėmių.

Ibn Abd Rabbih
860

Labiau pagirtina duoti mažai, turint mažai, nei duoti daug, turint daug.

Solomon ibn Gabirol

~ 1021

Išmintingo žmogaus klausimą sudaro pusė atsakymo.

- - -

Kol žodžiai tavo burnoje – tu jų ponas; vos tik juos ištari, tampi jų vergu.

Keikavus

~ 1021

Patarimas pašalinių žmonių akivaizdoje – tai priekaištas.

- - -

Ir priešnuodis tampa nuodu, kai jo per daug.

- - -

Atsakymas kvailiams – tyla.

Omar Khayyam

1048

Stengdamiesi patikti svetimiems, kartais bėgame nuo artimo.

- - -

Dovanoti save – nereiškia parduoti. Ir miegoti šalia – nereiškia permiegoti. Neatkeršyti – nereiškia viską atleisti.

- - -

Mylimame žmoguje patinka net trūkumai, o nemylimame erzina net ir privalumai.

- - -

Būti ne šalia – nereiškia nemylėti!

- - -

Gyvenimas – tai lyg atodūsis, tu jį akimirksniu gavai – tik nuomot, o ne valdyt.

Peter Abelard

1079

Meilė – viena iš tų aistrų, kurių negalima nuslėpti; pakanka vieno žodžio, vieno neatsargaus žvilgsnio ir dargi minutės tylos, kad ją išduotum.

- - -

Logika atstūmė nuo manęs pasaulį.

- - -

Beveik apie viską rašyti daug drąsiau nei kalbėti.

Bernard of Clairvaux

1090

Norint būti laimingam su žmonėmis, reikia prašyti jų tik to, ką jie pajėgia.

- - -

Kas yra šykštumas? Pastovus neturtas dėl skurdo baimės.

- - -

Gerais ketinimais ir pragaras grįstas.

Hildegard of Bingen

1098

Kiekvienas padaras susijęs su kitu, kiekvieną būtybę palaiko kokia nors kita.

- - -

Tau atėjo į galvą mintis? Žinok, kad priešinga mintis taip pat teisinga.

Averroes
1126

Tai, kas naudinga savo prigimtimi ir esme, negali būti atmesta dėl tikimybės sukelti kažkiek blogio kaip šalutinio poveikio.

Maimonides
~ 1135

Duodamas išmaldą dar nė vienas nenuskurdo.

Attar of Nishapur
~ 1145

Būk malonus tiems, kurie nuo tavęs priklauso.

- - -

Jei jau padarei ką bloga, tegul bent tai tave pataiso.

Genghis Khan
~ 1162

Jei bijai – nedaryk, jei darai – nebijok.

Yehuda Alharizi
1165

Ne tas protingas, kuris moka atskirti gėrį nuo blogio, o tas, kuris moka iš dviejų blogybių pasirinkti mažesnę.

Rumi
1207

Nors veidrodyje viskas atvirkščiai, bet be jo mes niekada nepamatytume savęs pačių.

Saadi Shirazi

~ 1210

Aš bijau Dievo ir tų, kurie jo nebijo.

- - -

Jei esi abejingas kitų kančioms, esi nevertas žmogaus vardo.

- - -

Narsumas – ne rankos jėga ir ne kardo valdymo menas, narsumas – tai savitvarda ir teisingumas.

- - -

Galvoti, kad silpnas priešas negali pakenkti, tolygu manyti, kad kibirkštis negali sukurti ugnies.

- - -

Kalbėk su žmonėmis pagal jų protą.

- - -

Du vyrai dirbo nenaudingai: pirmasis kaupė turtą ir juo nesinaudojo, antrasis mokslinosi, bet niekada to nepritaikė.

- - -

Nesigailėk silpno priešo, nes tapęs stipriu jis tavęs nepasigailės.

- - -

Kur reikia griežtumo, švelnumas ne vietoje. Švelnumu nepaversi priešo draugu, o tik padidinsi jo pretenzijas.

Thomas Aquinas

1225

Jei nustebai, vadinasi, trokšti žinoti.

- - -

Valdovams išminčių reikia daug labiau, nei išminčiams valdovų.

- - -

Laimė yra tam tikras žmogaus gėris, kuris gali būti trejopas: išorinis, kūno ir sielos. Tačiau laimės neteikia nei išorinė, nei kūno gerovė, ją teikia tik sielos gėris.

- - -

Ką laikyti protingu? Tą, kuris siekia tik pasiekiamo tikslo.

Barhebraeus

1226

Kvailiai pastebi vien žmonių klaidas ir nekreipia dėmesio į gerąsias jų savybes. Jie panašūs į muses, kurios nori tūpti vien ant karščiuojančios kūno dalies.

- - -

Didžiausias įvertinimas, kai giria žmogus, kuriam nepadarei nieko gero.

- - -

Nenusisukite nuo mažų žmonių – jie gali padėti jums iškilti.

- - -

Nuolaidus požiūris į kvailystę būdingas kiekvienam protingam žmogui.

- - -

Ką slepi nuo priešo, nesakyk ir draugui, nes nėra garantijos, kad draugystė tęsis amžinai.

- - -

Mano žiniose yra spragų, nes man buvo gėda užduoti klausimus žemiau manęs esantiems žmonėms.

- - -

Žmogus nusimena praradęs turtą, bet yra abejingas tam, kad jo gyvenimo dienos negrįžtamai praeina.

Jean de Meun

~ 1240

Gramatika valdo net karalius.

Meister Eckhart

~ 1260

Nėra nieko kartesnio už kančią, nėra nieko saldesnio už praėjusią kančią.

Dante Alighieri

1265

Karščiausios liepsnos pragare skirtos tiems, kurie per didžiuosius moralinius išbandymus laikėsi neutralumo.

- - -

Prisiminkite, jog ši diena niekuomet nebeišauš.

- - -

Tiesaus kelio nėra.

- - -

Eik savo keliu, o žmonės tegu kalba, ką nori.

- - -

Nėra didesnės kančios, kaip nelaimėje prisiminti laimingus laikus.

Juan Manuel

1282

Kas negalvoja apie pabaigą, suklys pradžioje.

- - -

Kas nori pasiekti tai, ko nori, tegul nori to, kas pasiekiama.

- - -

Kiekvienas žmogus yra tinkamas, bet ne viskam.

- - -

Nėra protingas tas, kuris dvejoja, kai gali visiškai atsikratyti priešo.

Petrarch

1304

Geras dalykas kaupti geras knygas, bet kur kas geresnis – dažniau jas skaityti.

- - -

Žmonės retai būna tokiais, kokiais atrodo.

- - -

Kur daug meilėje aiškinamasi, ten jos pačios yra labai nedaug.

- - -

Kiekvienas, kuris veržiasi iš bandos, tampa visuomenės priešu.

- - -

Galima ir grožį mylėti gėdingai.

- - -

Jei sugebate apsakyti kaip mylite, vadinasi, nelabai mylite.

- - -

Kas turi daug ydų, tas turi daug valdovų.

- - -

Kiekvienas amžius turi pasitenkinti savo talentais.

- - -

Maitinti protą daugeliu knygų be jokio pasirinkimo – tolygu atimti jam polėkio jėgą ar net visai jį pražudyti.

- - -

Godusis visada neturtingas.

- - -

Žmogaus gyvenimas žemėje yra ne karinė tarnyba, o mūšis.

- - -

Nenoriu lyderio, kuris mane apribotų ar varžytų: lyderis lyderiu, bet tegul mano akys, mano nuomonė ir laisvė lieka su manimi, ir tegul netrukdo nei eiti kur noriu, nei į ką nors nekreipti dėmesio, nei bandyti pasiekti nepasiekiamą; teleidžia eiti trumpiausiu ir, jei užteks kantrybės, lygesniu keliu, skubėti ir dvejoti, nukrypti nuo kelio ir grįžti atgal.

- - -

Kokia nauda iš to, kad daug žinojai, jei nemokėjai tų žinių naudoti savo reikalams.

- - -

Siekti valdžios dėl ramybės ir saugumo tolygu kopti į vulkaną, norint pasislėpti nuo audros.

- - -

Beveik visada išmintis ir stiprybė esti atskirai: pirmoji snaudžia, kol antroji žydi, o kai prabunda pirmoji, antra nuvysta – kitaip žmonėms sektųsi daug geriau, ir jų darbų rezultatai būtų geresni, bet kol kas, deja, žmogus paprastai pradeda žinoti tik tada, kai netenka galios.

- - -

Įsitikinau, kad paprastas žodis daro teigiamą poveikį daugeliui žmonių, ir ne žodžio autorius, o pats žodis išjudina sielas, slapta atskleisdamas savo galią.

- - -

Kuo didesnis šykštumas, tuo didesnis beširdiškumas.

- - -

Jei nori, kad girtų tavo kūrinius, numirk! Žmogui mirus, jo atžvilgiu atsiranda bendražmogiškas palankumas, o gyvenimo pabaiga tampa šlovės pradžia.

Giovanni Boccaccio

1313

Pašaipa turi kąsti kaip avis, o ne kaip šuo.

- - -

Grasinimai – ginklas tų, kuriems patiems gresia pavojus.

- - -

Paprastai paskutinis gandus išgirsta tas, kurį jie tiesiogiai liečia.

Thomas à Kempis

~ 1380

Nesipiktink, kad negali pakeisti kitų taip, kaip tau norėtųsi. Juk nė pats savęs negali pakeisti taip, kaip tau norėtųsi.

Nicholas of Cusa

1401

Kiekvienas, norintis ką nors pažinti ar pasiekti, turi tuo besąlygiškai tikėti.

- - -

Visi tyrinėjimai grindžiami palyginimu.

- - -

Žmogus yra sielos ir kūno sąjunga, ir jų atskyrimas sukelia mirtį.

Marsilio Ficino

1433

Mintis turi būti nukreipta į begalybę.

Gian Giacomo Trivulzio

~ 1440

Norint kariauti, reikia trijų dalykų: pinigų, pinigų ir dar daugiau pinigų.

Leonardo da Vinci

1452

Išties žmogus – žvėrių karalius, nes žiaurumu jam niekas neprilygsta. Mes gyvename kitų gyvybės sąskaita, esame vaikščiojantys kapinynai!

- - -

Visas mūsų pažinimas prasideda nuo pojūčių. Įsivaizduojami daiktai, nepraėję pro pojūčius, tušti ir negimdo tiesos, nebent tik išmones.

- - -

Iš tiesų tas, kuris nebrangina gyvenimo, nėra jo vertas.

- - -

Gamta niekada nelaužo savo įstatymų.

- - -

Visa mūsų išmintis randasi iš jausmų.

- - -

Kas ginčijasi remdamasis autoritetu, tas panaudoja ne savo protą, o greičiau atmintį.

- - -

Išmintis – patirties duktė.

- - -

Patirtis yra tikrasis mokytojas.

- - -

Priesaika duodama tuomet, kai nelieka vilties.

- - -

Kur kas lengviau atsispirti pradžioje nei pabaigoje.

- - -

Dailė – tai poezija, kurią mato, o poezija – tai dailė, kurią girdi.

- - -

Tik prasmingai nugyventas gyvenimas yra ilgas.

- - -

Tas, kas nori praturtėti per dieną, bus pakartas per valandą.

- - -

Klausk patarimo to, kuris moka nugalėti pats save.

- - -

Kas nuolaidžiauja blogiui, tas padeda jam įsigalėti.

- - -

Priešininkas, atskleidžiantis jūsų klaidas, daug naudingesnis negu draugas, jas nutylintis.

- - -

Tiek dorai pragyventa diena teikia ramų miegą, tiek naudingai nugyventas gyvenimas dovanoja ramią mirtį.

- - -

Garbė yra darbo rankose.

- - -

Kas gyvena baimėje, tas ir žus nuo baimės.

Giovanni Pico della Mirandola

1463

Mūsų sielos prigimtis yra dvilypė – viena jos dalis kelia mus aukštyn, į dangaus sferas, kita tempia žemyn, į požemių karalystę.

Fernando de Rojas

~ 1465

Atmintis ir mąstymas kuria patirtį.

- - -

Bailiai tampa drąsiais, jeigu pastebi, kad jų bijo.

- - -

Nėra tokio sielvarto, kurio protas ir laikas neįstengtų apmaldyti.

- - -

Kai senatvė skurdi, ji dosni, kai turtinga – šykšti.

- - -

Niekas nėra toks senas, kad neprateмptų dar bent metų. Niekas nėra toks jaunas, kad imtų ir nenumirtų šiandien pat.

- - -

Pavojingiausias priešas yra tas, apie kurio buvimą net neįtari.

- - -

Mirtis seka mus, sukasi aplink mus, nepalikdama mūsų nė akimirkai, su jos vėliava miegas mus užvaldo kiekvieną vakarą.

- - -

Malonumas, apie kurį negalima kalbėti – ne malonumas.

Erasmus

~ 1466

Suradęs naujų draugų, nepamiršk senųjų.

- - -

Aklųjų šalyje viena akim regintis – jau karalius.

- - -

Dažniausiai nugali tas, į kurį nežiūrėta rimtai.

- - -

Gyvenimas yra komedija, kurioje žmonės, užsidėję kaukes, vaidina kiekvienas savo rolę.

- - -

Gamta nepakenčia dirbtinio blizgesio – visų geriausiai klesti tai, kas nesudarkyta jokio dirbtinumo.

- - -

Niekas taip nekankina žmonių, kaip nešvari sąžinė.

- - -

Žmonės ne gimsta, o formuojasi.

- - -

Mes visi nešame dvigubą – prisiminimų apie tuščiai praėjusį gyvenimą ir nusivylimo būsima laime – naštą.

- - -

Jei žmogus nieko nenuveikia, jis nieko nenusipelno. Jei nėra nuopelnų, negali būti nei bausmių, nei atlygio.

- - -

Niekam nedraudžiama gyventi oriai.

- - -

Tik kvailiai gali sakyti tiesą nieko neįžeisdami.

- - -

Dauguma žmonių kvaili, tik kiekvienas kvailioja savaip.

- - -

Net ir pačiame blogiausiame likime yra vietos laimingiems pokyčiams.

- - -

Turėti daug draugų reiškia neturėti nė vieno.

- - -

Niekas nemylės kito, jei pirmiausia nepamils savęs.

- - -

Laimės pagrindas – susitaikyti su savo likimu ir tenkintis savo esatimi.

- - -

Skleisk šviesą ir tamsa išnyks savaime.

- - -

Bažnyčia įkurta ant kraujo, sustiprinta krauju ir plečiasi krauju.

Niccolò Machiavelli

1469

Bendra visų žmonių yda – per giedrą negalvoti apie audrą.

- - -

Žmogus, kuris visiems nori būti geras, neišvengiamai pralaimės tarp daugybės tų, kurie nėra geri. Todėl jis turi mokytis kaip nebūti geram ir šiuo mokėjimu naudotis arba nesinaudoti, priklausomai nuo to, ko reikalauja proga.

- - -

Gerbti reikia tą, kuris yra dosnus, o ne tą, kuris gali būti dosnus.

- - -

Karus pradeda, kai nori, tačiau baigia, kai gali.

- - -

Žmonės dažniau sprendžia remdamiesi matomais dalykais nei pojūčiais, nes matyti gali kiekvienas, o jausti – ne visi.

- - -

Žmogus greičiau užmiršta tėvo mirtį negu turto nuostolį.

- - -

Žmonės lengvesne širdimi užgauna tuos, kurie žadina meilę, negu tuos, kurie kelia baimę.

- - -

Mano sąžiningumo ir ištikimybės liudininkas – mano neturtingumas.

- - -

Žmones arba reikia maloninti, arba sugniuždyti, nes už menkas skriaudas jie linkę keršyti, o už dideles – ne.

- - -

Bet kokia permaina kloja kelią kitoms permainoms.

- - -

Nėra sunkesnio, pavojingesnio ir abejotinos sėkmės užsiėmimo nei senų tvarkų keitimas naujomis.

- - -

Nors nauja tvarka keičia žmonių sąmonę, reikia stengtis joje išsaugoti kuo daugiau iš senosios.

- - -

Delsimas gali baigtis kuo tik nori, nes laikas atneša ir gera, ir bloga.

- - -

Žmogus negali prisiversti nukrypti nuo kelio, kuriame jį iki šiol lydėjo sėkmė.

- - -

Darydamas gerus darbus gali sulaukti neapykantos lygiai taip pat, kaip ir darydamas blogus.

Wang Yangming

1472

Žinoti, bet nedaryti, – tolygu nežinoti.

Michelangelo

1475

Aš liksiu mylinčiųjų širdyse, pavirtęs neišnykstančia dvasia. Ir man nelemta tapt mirties dūlėsiais.

- - -

Darydami gera geram žmogui, darome jį dar geresnį, bet piktas nuo jam daromų geradarybių tampa dar piktesnis.

- - -

Didžiausias pavojus yra ne tas, kad mūsų tikslas per aukštai ir mes jo nepasieksime, o tai, kad jis per žemai, ir mes jį lengvai pasieksime.

- - -

Nežinau, kas geriau – blogis, kuris atneša naudą, ar gėris, kuris atneša žalą.

Babur
1483

Daryti gera blogiems žmonėms yra tas pats, kas daryti bloga geriems žmonėms.

- - -

Taip jau yra: grožis visada teisus.

Francesco Guicciardini
1483

Reikia prisiminti, kad visi mirsime ir gyventi taip, lyg žinotume, kad gyvensime amžinai.

- - -

Gamta aprūpino mus gebėjimu negalvoti apie mirtį, nes jei apie ją ištisai galvotume, mūsų pasaulis išnyktų.

- - -

Didžiausias žmogaus išbandymas – atsispirti ne tiek nesėkmėms, kiek laimei.

Martin Luther
1483

Tu atsakingas ne tik už tai, ką pasakai, bet ir už tai, ko nepasakai.

- - -

Juo mažiau žodžių, tuo geresnė malda.

- - -

Šiandien turiu atlikti nepaprastai daug darbų, todėl dabar valandą ilgiau paklūposiu ant kelių.

- - -

Muzika – geriausia paguoda nuliūdusiam žmogui.

- - -

Visa, kas pasaulyje padaryta, padaryta vilties dėka.

Gerolamo Cardano

1501

Žinau, kad siela nemirtinga, tik nežinau kaip.

John Knox

~ 1514

Žmogus su Dievu visada sudaro daugumą.

Henri Estienne

~ 1528

O, jei jaunystė žinotų; o, jei senatvė galėtų.

Michel de Montaigne

1533

Visi šiame pasaulyje tvirtai įsitikinę, kad mūsų galutinis tikslas – malonumas, ir ginčijamasi tik, kokiu būdu jį pasiekti.

- - -

Žodis ir darbas – skirtingi dalykai: pamokslininką reikia skirti nuo pamokslo.

- - -

Kai spoksome į valstietį ar karalių, aristokratą ar prasčioką, valdininką ar šiaip sau žmogų, turtuolį ar vargšą – mums visi jie atrodo labai skirtingi, o iš tikrųjų jie skiriasi tik savo apdaru.

- - -

Nesijaudinkite, kad nemokėsite numirti: pati gamta, kai ateis laikas, prideramai jus to išmokys; ji pati viską už jus padarys, nesukite sau dėl to galvos.

- - -

Kas užsikrėtęs ligos baime, tas jau užsikrėtęs baimės liga.

- - -

Verkti dėl to, kad mes negyvensime po šimto metų, tiek pat kvaila, kaip verkti dėl to, kad negyvenome prieš šimtą metų.

- - -

Galima pasimokyti ir iš priešo.

- - -

Kiekvienas iš mūsų į savo kūrinį įdeda dalį savęs.

- - -

Kiekviename žmoguje esama visko, kas būdinga visai žmonių giminei.

- - -

Reikia mokėti pakelti tai, ko negalima išvengti.

- - -

Pjedestalas – dar ne statula. Matuokite žmogų ne ant kojokų stovintį.

- - -

Labai nedaug žmonių sulaukia namiškių pripažinimo.

- - -

Man svarbiau gerai pažinti save, o ne Ciceroną.

- - -

Protas, neturintis jokio konkretaus tikslo, pasimeta; būti visur – reiškia nebūti niekur.

- - -

Išmintingas žmogus mato tiek, kiek reikia, o ne tiek, kiek gali.

- - -

Kad ir kokia teisinga ir graži atrodytų svetima mintis, niekada nereikia visiškai pasiduoti jos įtakai.

- - -

Bailumas – žiaurumo tėvas.

- - -

Kaip likimas palengvina mano išsiskyrimą su gyvenimu, atvesdamas mane prie ribos, kai gyvenimas tampa niekam nereikalingas ir niekam netrukdo!

- - -

Garbė ir ramybė viename guolyje nemiega.

- - -

Pyktis nuoširdžiausiai iš visų jausmų perteikia mūsų nuomonę.

- - -

Gailestis ir užuojauta visada susiję su tam tikra pagarba objektui, dėl kurio sielvartaujama.

- - -

Išpuikimas kyla iš pernelyg aukštos nuomonės apie save ir pernelyg žemos nuomonės apie kitus.

- - -

Žmogus kenčia ne tiek dėl to, kas vyksta, kiek dėl to, kaip jis vertina tai, kas vyksta.

- - -

Nėra sielvarto, kurio negalėtų apmaldyti knyga.

- - -

Kvailystė veržiasi į priekį, kad ją matytų, išmintis atsilieka, kad ji matytų.

- - -

Aš manau, kad visiškai ignoruoti natūraliuosius malonumus yra tiek pat neteisinga, kaip ir paskęsti juose.

- - -

Niekas taip nesujaukia mūsų minčių kaip pyktis.

- - -

Žmonės tvirčiausiai tiki tuo, apie ką mažiausiai žino.

- - -

Viskas žmoguje kartu su juo kyla į kalną ir leidžiasi žemyn.

- - -

Senatvė išvagoja raukšlėmis ne tik mūsų veidus, bet ir protus, ir nėra (arba yra labai mažai) sielų, kurios senatvėje neatsiduotų raugu ir pelėsiais.

- - -

Didžiausiomis negandomis mes laikome mirtį, skurdą ir skausmą. Bet juk mirtis, kurią vieni laiko baisybių baisybe, kitiems tėra vienintelis prieglobstis nuo šio gyvenimo kančių, aukščiausiasis gėris, kelias į laisvę, paprastas ir greit veikiantis vaistas nuo visų nelaimių. Vieni jos laukia su baime ir šiurpu, kitiems ji teikia daugiau džiaugsmo negu gyvenimas.

- - -

Viskas, ką mes įpratę vadinti draugyste ir draugais, tėra artimos arba labai paviršutiniškos pažintys, į kurias mes atsitiktinai arba dėl patogumo sueiname ir kurių dėka mūsų sielos gali tarpusavyje bendrauti.

- - -

Nepasiekę to, ko norėjo, jie apsimetė, kad norėjo tik to, ką pasiekė.

- - -

Mūsų pasaulis – amžinos sūpuoklės. Visa, kas jame yra, be perstojo sūpuojasi.

- - -

Ką žmogus bevaidintų, visada kartu vaidina ir pats save.

- - -

Visos filosofijos prasideda nuo nuostabos, tyrinėjimas tampa jų raida, o rezultato neradimas – pabaiga.

- - -

Brangiausiai mums kainuoja tos nelaimės, kurios taip ir neaplankė.

Torquato Tasso
1544

Nelaimės laukimas gali būti blogesnis nei pati nelaimė.

Miguel de Cervantes
1547

Tegu tyli tas, kuris dovanojo, tegu kalba tas, kuris gavo.

- - -

Svarbu ne tai, kas tave pagimdė, o tai, kam gimininga tavo siela.

- - -

Gatve „tuojau“, kuria einame, prieiname namą „niekada“.

- - -

Istorija – mūsų darbų lobynas, praeities liudytoja, pavyzdys ir pamokymas dabarčiai, įspėjimas ateičiai.

- - -

Kiekviena muzika rėžia ausį, kai siela išsiderinusi.

- - -

Ant kvailumo pamatų nepastatysi proto pastato.

- - -

Užpjudytas ir priremtas prie sienos katinas virsta tigru.

- - -

Kalbėti negalvojant – tai šaudyti nesitaikant.

- - -

Tiesa kartais linksta, bet nelūžta.

- - -

Jis nugalėjo save ir tai didžiausia pergalė, kokios žmogus gali trokšti.

- - -

Kur kam spaudžia batas, kiekvienas žino pats.

- - -

Tas, kuris nugalėtas vieno, – visų nugalėtas.

- - -

Blogieji persekioja dorybę smarkiau, negu gerieji ją myli.

- - -

Niekas mums taip pigiai nekainuoja ir žmonių taip brangiai nevertinamas, kaip mandagumas.

- - -

Gerų sutuoktinių dvi sielos, bet viena valia.

- - -

Turtas – tai ne pats turto turėjimas, o mokėjimas tikslingai juo naudotis.

- - -

Nėra tokio prisiminimo, kurio neišdildytų laikas, ir nėra tokio skausmo, kurio nenumaldytų mirtis.

- - -

Tėvo nuopelnų sūnus nepaveldi.

- - -

Visų naudingiausia gyvenime – sava patirtis.

Giordano Bruno

1548

Guvaus proto ypatumas – nedaug tepamačius ar išgirdus, vėliau ilgai mąstyti ir daug suprasti.

- - -

Laikas ima viską ir duoda viską.

- - -

Man sako, kad savo pareiškimais noriu apversti pasaulį aukštyn kojomis. Bet argi būtų blogai apversti apverstą pasaulį?

- - -

Niekas nėra tuo, kuo gali būti.

- - -

Valia, siekianti pažinimo, niekada nesitenkins pasiektu rezultatu.

- - -

Tiesa tiesai prieštarauti negali.

Hong Zicheng

~ 1550

Blogyje baisu slaptumas. Gėryje – baisu noras būti matomam.

- - -

Laiko trukmė priklauso nuo mūsų nuotaikos. Erdvės matmenis lemia mūsų sąmonė. Todėl, kai dvasia rami, viena diena susilygins su tūkstančiu šimtmečių, ir kai mintys plačios, mažytėje trobelėje tilps visas pasaulis.

- - -

Dangiškosios tiesos kelias neįsivaizduojamai platus. Tereikia truputį pasvajoti apie jį, ir širdyje taps lengva ir erdvu. Žmogaus aistrų kelias stebėtinai siauras. Tereikia įžengti į jį, ir prieš akis atsivers begalinė dygliuota žolė ir purvinos balos.

- - -

Nesiginčykite su prastesniu žmogumi.

- - -

Tas, kuris daug sukaupė, daug ir praras.

Fulke Greville

1554

Ryšių tarp žmonių naudą rodo tai, kad pasidaliję sielvartu jį sumažiname, o pasidaliję džiaugsmu, jį padidiname.

Lancelot Andrewes
1555

Kuo arčiau Bažnyčios, tuo toliau nuo Dievo.

Francis Bacon
1561

Prašyti patarimo – didžiausias pasitikėjimas, kurį vienas žmogus gali parodyti kitam.

- - -

Mirti taip pat natūralu kaip ir gimti. Kas miršta už svarbų reikalą, panašus į sužeistąjį karštame mūšyje, iš pradžių beveik nejaučiantį skausmo. Todėl užvaldytasis gražių sumanymų tikrai išvengs mirties kančių.

- - -

Skaitymas duoda žmogui žinių, pokalbis moko sumanumo, o įprotis užsirašinėti – tikslumo.

- - -

Tiesa yra laiko, o ne autoriteto duktė.

- - -

Vaikai prideda mums gyvenimo rūpesčių, bet jų dėka mirtis mums neatrodo tokia baisi.

- - -

Aforizmai skirti ne pasilinksminimui ar pagražinti kalbą, jie besąlygiškai reikalingi dalykiškame gyvenime ir pilietinėje praktikoje.

- - -

Nėra nieko baisesnio už pačią baimę.

- - -

Ateizmas – plonas ledas, kuriuo vienas žmogus gali pereiti, o visa tauta nugarmės į gelmę.

- - -

Išmintingas žmogus susikurs daugiau galimybių, negu jų ras.

- - -

Pavydas niekada nesnaudžia.

- - -

Apnuoginti sielą yra taip pat nepadoru kaip ir apnuoginti kūną.

- - -

Skaityk ne tam, kad prieštarautum ir neigtum, ne tam, kad aklai priimtum, ir ne tam, kad rastum temą pokalbiui, bet kad mąstytum ir samprotautum.

- - -

Žinios yra galia.

- - -

Truputis filosofijos palenkia žmogaus protą į ateizmą, tačiau gili filosofija sugrąžina žmogaus protą į religiją.

- - -

Šeimos interesai beveik visada žlugdo visuomeninius.

- - -

Pinigai – geras tarnas, bet blogas šeimininkas.

- - -

Protingas žmogus per daug užimtas minčių apie dabartį ir ateitį, kad graužtųsi dėl to, kas įvyko praeityje.

- - -

Galimybė vogti sukuria vagį.

- - -

Draugai – laiko vagys.

- - -

Didžiausią žalą valstybei daro sukti žmonės, kuriuos visi laiko išmintingais.

- - -

Kerštas – laukinio teisingumo atmaina.

- - -

Žodžių atsargumas svarbiau už iškalbą.

- - -

Nėra didesnės išminties nei savalaikiškumas.

- - -

Laikas yra didžiausias novatorius.

- - -

Žmogaus protui reikia suteikti ne sparnus, bet šviną ir sunkį, kad jie suturėtų kiekvieną jo šuolį ir skrydį.

- - -

Geriausias būdas prisiminti gerus darbus – juos kartoti.

- - -

Savigarba dovanoja gyvenimą, savimyla – lėtą žlugimą.

- - -

Filosofai – tarsi žvaigždės: jie silpnai šviečia dėl to, kad yra pernelyg aukštai.

- - -

Į visas aukštas vietas kopiama spiraliniais laiptais.

- - -

Pasirinkti laiką – tai sutaupyti laiko.

- - -

Vyras beveik įsimyli kiekvieną moterį, kuri jo įdėmiai klausosi.

- - -

Kas pradeda nuo įsitikinimo – baigs abejone, o kas pradeda abejone – baigs įsitikinimu.

- - -

Laimė nekantriems žmonėms parduoda tai, ką kantriesiems atiduoda veltui.

- - -

Yra daug būdų praturtėti, bet garbingų – mažai.

- - -

Gamta paklūsta tik tam, kuris jos klauso.

- - -

Viltis – geri pusryčiai, bet bloga vakarienė.

- - -

Žmogus iš tiesų pyksta tik įskaudintas asmeniškai.

- - -

Didžiavimasis neturi svarbiausios ydų savybės – jis nemoka slėptis.

- - -

Švelnios ir subtilios prigimties žmonės pyksta dažniau, nes juos užgauna daugelis tokių dalykų, į kuriuos grubesnės natūros beveik nekreipia dėmesio.

- - -

Tiktai neapykanta ir baimė priverčia taikyti prievartą.

- - -

Draugystė padvigubina džiaugsmą ir perpus sumažina sielvartą.

- - -

Šiurkštumas gimdo neapykantą.

- - -

Žmonės blogai suvokia savo galimybes ir savo jėgas: pirmąsias jie pervertina, antrąsias – sumenkina.

- - -

Klestėjimas atskleidžia mūsų ydas, o nelaimės – dorybes.

- - -

Padegti namą, kad išsikeptum kiaušinienės, – egoisto savybė.

- - -

Tautos genijus, protas ir dvasia atsiskleidžia jos patarlėse.

- - -

Kuklumas sielai yra tas pats, kas drovumas kūnui.

- - -

Slapumas – silpnųjų prieglobstis.

- - -

Visuomenėje žmogus ieško komforto, naudos ir užtarimo.

- - -

Žmogus, valdydamas kitus, praranda savo laisvę.

- - -

Kerštas nugali mirtį, meilė ją niekina, garbė siekia jos, sielvartas veržiasi į ją, baimė ją aplenkia.

- - -

Vienų knygų tereikia paragauti, kitas reikia praryti, ir tik nedaugelį jų reikia sukramtyti ir suviršinti.

- - -

Plikos rankos ir protas turi mažai galios. Darbai atliekami įrankiais.

- - -

Gyvūnų nemirtingumas – jų palikuonys, o žmonių – šlovė, nuopelnai ir darbai.

- - -

Kažką suprasti reiškia suprasti to priežastį.

- - -

Pastangų dėjimas einant klaidingu keliu tik dar labiau klaidina.

- - -

Viskas pasaulyje kartojasi.

- - -

Klaidų priežastis slypi ne tik mūsų pojūčiuose, bet ir pačioje žmogaus proto prigimtyje. Protas viską vaizduoja pagal savo, o ne pagal visatos mastelį, todėl lygintinas su kreivu veidrodžiu, iškreipiančiu atspindį dėl savo struktūros.

- - -

Gera knyga – dovana, autoriaus palikta testamentu žmonių giminei.

Lope de Vega

1562

Pražydusioms rytmečio rožėms papuošti pakanka tik vieno rasos lašo.

- - -

Tamsuolis už kitus labiau nekenčia to, kuris tikrai protingas ir šviesus.

Galileo Galilei

1564

Nieko negali išmokyti žmogaus – tegali padėti jam atrasti tai savyje.

- - -

Aš labiau linkęs rasti vieną tiesą, kad ir nežymiuose dalykuose, negu ilgai ginčytis didingiausiais klausimais, nepasiekiant jokios tiesos.

- - -

Nemokšiškumas – pykčio, pavydo, godumo ir kitų žemų bei akiplėšiškų ydų, taip pat nuodėmių tėvas.

- - -

Visas tiesas lengva suprasti, kai jos atrastos. Svarbu jas rasti.

William Shakespeare

1564

Bailiai miršta keleriopai anksčiau už savo mirtį, drąsūs su ja susitinka tik kartą.

- - -

Gailestingumas yra dukart palaimintas, nes palaimina ir tą, kuris jį parodo, ir tą, kuris jo sulaukia.

- - -

Tas yra geras kunigas, kuris gyvena pagal savo pamokslus.

- - -

Juk savaime nėra nei gerų, nei blogų dalykų, tik mūsų galvojimas paverčia juos tokiais.

- - -

Vien pakelti silpnąjį – maža: paskui dar reikia prilaikyti jį.

- - -

Ramybė yra arčiausiai žmogaus tykantis priešas.

- - -

Pagaukime valandą, kuri ateina, nesivykime jos, kai išeina.

- - -

Iš gailesčio aš turiu būti žiaurus.

- - -

Dauguma žmonių, kurie suklumpa prie slenksčio, iš anksto buvo įspėti, kad viduje tyko pavojus.

- - -

Vieni iškyla per nuodėmę, kiti suklumpa per dorybę.

- - -

Niekas taip nepadrąsina ydų, kaip perdėtas atlaidumas.

- - -

Gailestingumas tampa žmogžudyste, jei atleidžia nuo bausmės žudikus.

- - -

Ak, kaip skaudu žvelgti į laimę kito žmogaus akimis.

- - -

Su kuo tik nesusidedi bėdoje.

- - -

Išoriškai mes būsime karingi ir puikuosimės, kaip dauguma kitų bailių.

- - -

Meilė su išmintimi retai sutaria.

- - -

Sakoma, kad geriausius žmones suformuoja klaidos, todėl dauguma žmonių tampa kur kas geresni, pabuvę šiek tiek blogi.

- - -

Jei kandus žodis paliktų žymes, visi vaikščiotume randuoti.

- - -

Silpnėjant draugystei, stiprėja manieringas mandagumas.

- - -

Žmogų suprasti sunku, lengviau – smerkti.

- - -

Pažinti ką nors iki galo, vadinasi, pažinti save.

- - -

Kokie laikai, tokie ir žmonės.

- - -

Jėga vien jėgai lenkiasi.

- - -

Žmonių daromas blogis pergyvena juos, gėris gi nueina kartu su jais į karstą.

- - -

Tavo viduje nėra vietos nei tikėjimui, nei tiesai, nei garbei: viską užpildo žarnos ir diafragma.

- - -

Išorinis grožis dar vertingesnis, kai slepia vidinį.

- - -

Kartais ir praradimas teikia paguodą, o kartais ir laimėjimą karčiai apverkiame.

- - -

Priimk visus patarimus, bet daryk tik pagal savo nuomonę.

- - -

Veltui galvojama, kad šiurkštus tonas yra atviraširdiškumo ir jėgos požymis.

- - -

Įtarumas visuomet persekioja tuos, kurių sąžinė apsunkinta kalte.

- - -

Sielvartas prislegia labiau, kai jam pasiduodama.

- - -

Praeitis yra prologas.

- - -

Mus dažniausiai paniekina mūsų pačių sukurtos jėgos.

- - -

Tas juokiasi iš svetimos žaizdos, kas nebuvo sužeistas niekados.

- - -

Kur maža žodžių, ten jie turi galią.

- - -

Laukinis džiaugsmas turi laukinę pabaigą.

- - -

Noras – minties tėvas.

- - -

Eretikas – ne tas, kuris dega ant laužo, o tas, kuris uždega tą laužą.

John Donne

1572

Jei meilės pagrindas – grožis, ji mirs sykiu su grožiu.

- - -

Bet kurio žmogaus mirtis sumažina mane, nes aš esu žmonijos dalelė. Todėl niekada nežinai, kam skambina varpai – jie skambina tau.

- - -

Kai miršta žmogus, nėra sudraskoma knyga – veikiau ji išverčiama į kitą kalbą.

Ben Jonson
~ 1572

Nuomonė apie žmogų, kaip ir apie beveik kiekvieną būtybę, priklauso nuo to, iš kokio atstumo į jį žiūri.

- - -

Per didelis drąsumas – tokia pat yda, kaip ir per didelis nedrąsumas.

- - -

Geras patarimas niekada nebūna pavėluotas.

- - -

Tėvo šlovė dažnai ne padeda, bet slegia sūnų, nes jie stovi pernelyg arti vienas kito. Tėvo šešėlis trukdo sūnui augti.

- - -

Regis, kai kurie žmonės gimsta tik tam, kad siurbtų iš knygų nuodus.

- - -

Menas turi priešą vardu neišprusimas.

Mathurin Régnier
1573

Moteris, neturinti nieko be grožio, panaši į nekvepiančią gėlę.

Robert Burton
1577

Nėra vienuolio be nevilties.

- - -

Didžiuojiesi tuo, kad neturi kuo didžiuotis.

- - -

Kiekviena varna savo jauniklį laiko gražiausiu pasaulyje.

- - -

Rami sąžinė – nuolatinė šventė.

- - -

Mes, kaip valtininkas, irkluojame į vieną pusę, o žiūrime į kitą.

- - -

Viena religija yra tokia pat teisinga kaip ir bet kuri kita.

- - -

Norai neturi laisvadienių.

- - -

Mirti – kad sumažinti išlaidas.

Rupertus Meldenius

1582

Būtinume – vienybė, abejonėje – laisvė, viskame – meilė.

Hugo Grotius

1583

Užvaldyti galima tik daiktus, turinčius aiškias ribas.

Philip Massinger

1583

Daug gerų ketinimų guli šventoriuje.

- - -

Jei nori valdyti kitus, pirmiausia turi išmokti valdyti save.

Miyamoto Musashi

~ 1584

Žmonės keliauja per pasaulį keturiais keliais: kario, ūkininko, meistro ir pirklio.

- - -

Jeigu nieko nežinai apie kitus, sunku suprasti save.

- - -

Ritmas yra visur. Privalote mokėti gerai skirti sėkmės ir pralaimėjimo ritmą.

Thomas Hobbes

1588

Tik bendroje laimėje galima rasti savo asmeninę laimę.

- - -

Visi žmonės prigimtimi lygūs.

- - -

Smalsumas yra proto geismas.

- - -

Apkaltinti reikia mažiau iškalbingumo, negu išteisinti.

- - -

Tokia jau yra žmonių prigimtis, kad jie sunkiai patiki, jog yra daug žmonių, tokių pat protingų kaip ir jie, nes savo pačių protą jie mato iš arti, o kitų žmonių – per atstumą.

- - -

Gėris ir blogis yra sąvokos, žyminčios mūsų norus ir atostūmius.

- - -

Karas – tai ne vien tik kautynės ar kovos veiksmai, bet ir laikas, per kurį pakanka valios kovoti tarpusavyje.

- - -

Keršydami žmonės žiūri ne į praeities blogio didumą, o į gėrio, kuris turi eiti po kerštо, didumą.

- - -

Mes nekenčiame to blogio, kurio negalime nei įveikti, nei išvengti.

- - -

Iš begalės vaizduotės vaizdinių žmonės sukūrė begalę dievų.

- - -

Nematomos jėgos baimė, sugalvota arba įsivaizduota remiantis išmislais, vadinama religija.

- - -

Jei geometrinės aksiomos paliestų žmonių interesus, jos būtų paneigtos.

John Amos Comenius

1592

Klasikos ištraukos naudingos, nes kurios nors būtinai įsitvirtins prote ir taps kūno ir kraujo dalimi.

- - -

Lengva teisingai sekti paskui tą, kuris teisingai eina priekyje.

George Herbert

1593

Švelni širdis surišta lengvu siūlu.

- - -

Skriaudėjai niekad neatleidžia.

- - -

Vienas kardas laiko kitą kardą makštyje.

James Howell

~ 1594

Tas, kuris pelnė anksti besikeliančio vardą, gali miegoti iki pusiaudienio.

René Descartes

1596

Nusakykite žodžių reikšmes ir išvaduokite pasaulį iš pusės jo paklydimų.

- - -

Gerų knygų skaitymas – tai pokalbis su geriausiais praėjusių laikų žmonėmis, pokalbis, kuriame jie perduoda mums tiktai geriausias savo mintis.

- - -

Viltis – tai sielos siekis įtikinti save, kad tai, ko pageidauji, išsipildys.

- - -

Abejonė yra išminties motina.

- - -

Padalink kiekvieną problemą į tiek dalių, kiek įmanoma ir būtina tam, kad ją išspręstum.

- - -

Mąstau, vadinasi, esu.

- - -

Pagarba kitiems yra savigarbos prielaida.

- - -

Senovės mokymai tokie mažareikšmiai, kad norėdamas rasti tiesą aš priverstas išsukti iš jų kelio.

- - -

Geriau visai nespręsti jokių klausimų, nei tai daryti be sistemos.

- - -

Ir mes neklystame, kol tiesiog tvirtiname, kad „taip atrodo“.

- - -

Tobulinant protą, reikia daugiau galvoti nei įsiminti.

- - -

Protas – kaip stiklo lęšis, kuriuo galima įkurti ugnį, tačiau jis pats išlieka šaltas.

Pedro Calderón de la Barca

1600

Niekuomet nepatarinėkite tam, kuris iš jūsų prašo tik pinigų.

- - -

Kas nedievina trūkumų tos, kurią myli, tas negali sakyti, kad jis tikrai įsimylėjęs.

Baltasar Gracián

1601

Gerbk pats save, jeigu nori, kad tave gerbtų kiti.

- - -

Didžiausi priešai – buvę draugai.

- - -

Daugelis nepameta proto tik todėl, kad jo neturi.

- - -

Panieka – pati subtiliausia kerštо forma.

- - -

Net mandagumas užgaulus, jei jis pernelyg pabrėžiamas.

- - -

Niekada nesivaržykite su žmogumi, kuris neturi ką prarasti.

- - -

Sėkmė greitai pavargsta nešti žmogų ant pečių.

- - -

Prekiauti vėju – didelis menas.

- - -

Kai kurie galėtų tapti mokytais, jeigu nemanytų, kad tokiais jau tapo.

- - -

Tylėjimas – atsargumo altorius.

- - -

Ne kiekvienas tęsinys yra tobulėjimas.

- - -

Esmė ne ta, kad įėjusį tave sveikintų minia – visi gali maloniai įeiti, bet ta, kad ji gailėtųsi tau išėjus. Laimė retai lydi išeinančius: ji nuoširdžiai pasitinka ir abejingai išlydi.

- - -

Nuoširdžius žmones myli, bet apgaudinėja.

- - -

Paniekos vertas didis protas, naudojamas žemiems tikslams.

- - -

Didelis atkaklumas dažnai atstoja didelius gabumus.

Thomas Browne

1605

Mano viduje slepiasi kitas žmogus, kuris nuolat ant manęs pyksta.

- - -

Visi stengiamės nepasveikti, nes pasveikimas nuo visų ligų yra mirtis.

- - -

Mes visi esame monstrai, tai yra žmonės ir žvėrys vienu metu.

- - -

Senas įprotis gyventi atitolina mus nuo mirties.

- - -

Visa mūsų tuštybė liko praeity. Visi didieji pokyčiai jau įvyko ir laiko įgyvendinti ilgalaikius planus gali neužtekti.

- - -

Į šį pasaulį ateiname su kančia, bet ir paliekame jį ne be vargo.

- - -

Norėdami patirti tikrą laimę, turime nuvykti į labai tolimą šalį, kuo toliau nuo savęs pačių.

- - -

Gyvenimas – liepsna; turime nematomą saulę savyje.

- - -

Trūkumai, dėl kurių kaltiname kitus, juokiasi mums į akis.

- - -

Nemanau, kad nors vienas žmogus pateko į rojų iš baimės.

- - -

Pasaulis – ligoninė, vieta, kur ne gyvena, o miršta.

- - -

Kadangi nesame atskirti nuo mirties, neturime nieko bijoti.

- - -

Prisirišimas neturėtų būti smulkmeniškas, o meilei nereikia padidinamojo stiklo.

- - -

Atsargiai ir apsidairydami eikite siauru ir vingiuotu Gėrio keliu.

- - -

Kas vienam yra tikėjimas, kitam – beprotybė.

- - -

Žmogus, sulaukęs septyniasdešimties ar aštuoniasdešimties metų, gali staiga pajusti didelį susidomėjimą pasauliu, nes tik dabar jis suvokia, kas yra pasaulis, ką pasaulis gali duoti ir ką reiškia būti žmogumi.

- - -

Ne Fortūna akla, o mes.

Pierre Corneille

1606

Taiką sukuria karas.

- - -

Tik kerštas nereikalauja bausmės.

- - -

Pasakodamas apie savo sielvartą, dažnai jį apmaldai.

- - -

Dovanojimo būdas yra vertesnis už dovaną.

- - -

Kiekvienas gyvenimo akimirksnis yra žingsnis mirties kryptimi.

- - -

Klasta yra kilni, kai nutaikyta į tironiją.

- - -

Kuo geresnis žmogus įžeidė, tuo skaudesnis įžeidimas.

- - -

Kai šalia nėra to, ką myli, tenka pamilti tai, kas yra.

Antoine Gombaud

1607

Siela gali manyti esanti dosni, jeigu jai maloniau duoti negu gauti.

Madeleine de Scudéry
1607

Nedovanotinos klaidos būna tik tų, kurių mes jau nebemylime.

Thomas Fuller
1608

Ne tas yra vargšas, kuris mažai turi, o tas, kuriam daug reikia.

- - -

Viltys – tai lankai, neleidžiantys sprogti širdžiai.

- - -

Kai kurie žmonės laikomi drąsiais todėl, kad bijojo pabėgti.

- - -

Pilvas nekenčia ilgų pamokslų.

- - -

Apgauk mane kaina, bet ne preke.

- - -

Atviros durys ir šventuolį gali sugundyti.

- - -

Daug žmonių būtų bailiais, jei tam pakaktų drąsos.

- - -

Kartais garbė kai ką sukuria iš nieko.

- - -

Bendrininkų gausa nusikaltimo nepateisina.

- - -

Jei žmogus kartą suklups, visi jį sutryps.

- - -

Jeigu patarimas geras, nesvarbu, kas jį davė.

- - -

Menkas neapdairumas gali sunaikinti net geriausią vardą.

- - -

Pati stipriausia neapykanta – pačios stipriausios meilės rezultatas.

- - -

Šykštuolis elgiasi su visais blogai, bet blogiausiai – su pačiu savimi.

- - -

Visi lengvi dalykai kažkada buvo sunkūs.

- - -

Paskutinė nelaimė sunkiausia.

- - -

Kupina taurė nešama atsargiai.

- - -

Stebuklai – naujagimės religijos vystyklai.

- - -

Tikėjimas mato ausimis.

John Milton

1608

Kas nugali jėga, tik iš dalies įveikia savo priešą.

- - -

Geriau valdyti pragare nei lenktis dangui!

- - -

Nėra apgailėtinas tas, kas apanka. Apgailėtinas tas, kuris nesugeba su tuo susitaikyti.

- - -

Griuvėsiai ant griuvėsių, triukšmas triukšme, net sąmyšis – ir tas sumišęs.

- - -

Protas turi savo valią ir gali iš dangaus sukurti pragarą arba iš pragaro – dangų.

Thomas Rainsborough
1610

Kiekvienas žmogus, kuriam tenka paklusti vienai ar kitai vyriausybei, pirmiausia turėtų sutikti paklusti tai vyriausybei.

Jean François Paul de Gondi
1613

Priešiškumas be priežasties – pats atkakliausias.

François de La Rochefoucauld
1613

Nesvarbu, kokiais didžiuliais talentais gamta būtų apdovanojusi žmones, didvyriais juos padaryti gali tik atsitiktinumas.

- - -

Mes tiktai pataikaujame sau, manydami, kad mirtis iš arti mums atrodys tokia pat, kaip iš tolo, ir kad mūsų jausmai, kurie tėra silpnybės įsikūnijimas, bus pakankamai užgrūdinti, kad jų nesutriuškintų tasai žiauriausias išmėginimas.

- - -

Jei mokame atsispirti savo aistroms, tai paprastai ne todėl, kad esame stiprūs, o todėl, kad tos aistros silpnos.

- - -

Daug kas niekina žemiškas gėrybes, bet beveik niekas nesugeba jomis dalytis.

- - -

Savęs prievartavimas, kad liktume ištikimi mylimam žmogui, vargu ar geresnis už neištikimybę.

- - -

Mes nebegalime pamilti antrą kartą tų, kuriuos kartą nustojome mylėti.

- - -

Nors ir kokią užsitrauktume gėdą, veik visuomet galime dar atgauti savo gerą vardą.

- - -

Tas, kuris mano, kad gali išsiversti be kitų, labai klysta, bet tas, kuris mano, kad kiti gali apsieiti be jo, dar labiau klysta.

- - -

Tik tie žmonės atrodo mums išmintingi, kurie laikosi tokios pat nuomonės, kaip ir mes.

- - -

Mes visi turime pakankamai jėgų pakelti kito nelaimes.

- - -

Kol mylime, tol atleidžiame.

- - -

Nedidelio proto žmonės paprastai smerkia viską, kas viršija jų išmanymą.

- - -

Bet kuris mūsų trūkumas greičiau dovanotinas negu gudrybės, kurių griebiamės norėdami jį nuslėpti.

- - -

Nepasitikėti draugais didesnė gėda, negu būti jų apgautam.

- - -

Kas niekada nedarė kvailysčių, tas ne toks išmintingas, kaip jam atrodo.

- - -

Nėra įkyresnių kvailių už turinčius šiek tiek proto.

- - -

Tvirtas charakteris verčia priešintis meilei, bet tuo pat metu teikia tam jausmui karštumo ir ilgaamžiškumo; silpni žmonės, priešingai, lengvai pasiduoda aistroms, tačiau jos niekuomet jų neužvaldo.

- - -

Jeigu draugai jus apgaus, atsakykite abejingumu į jų draugiškumą, bet būkite jautrūs jų nelaimėms.

- - -

Žmogų reikia vertinti ne pagal gabumus, o pagal tai, kaip jis moka jais naudotis.

- - -

Kivirčai greit pasibaigtų, jei neteisi būtų tik viena pusė.

- - -

Kur kas griežčiau smerkiame žmones, kurie mus išduoda nereikšminguose dalykuose, nei tuos, kurie kitus išduoda svarbiuose.

- - -

Įsimylėjėliams niekada nepabosta būti drauge, nes jie visada kalba apie save.

- - -

Niekada žmogus nebūna nei toks laimingas, nei toks nelaimingas, kaip jam atrodo.

- - -

Mes lengvai pamirštame savo kaltę, jeigu vieni ją težinome.

- - -

Išmintis sielai – tolygu sveikata kūnui.

- - -

Yra žmonių, kurie savo tobulumu atstumia, ir yra žmonių, kurie netgi su daugybe trūkumų atrodo žavūs.

- - -

Užuojauta – tai protingas nujautimas nelaimės, galinčios ištikti ir mus.

- - -

Nedaug žmonių moka būti seni.

- - -

Mums trūksta charakterio tvirtumo, kad nuolankiai klausytume proto.

- - -

Savimeilė pranoksta visus meilikautojus.

- - -

Pripažįstame nereikšmingus trūkumus, kad įtikintume žmones, jog neturime didelių trūkumų.

- - -

Vidutiniški protai atmeta viską, ko nepajėgia suprasti.

- - -

Tie, kurie pažįsta savo protą, nepažįsta savo širdies.

- - -

Daugeliui žmonių nėra taip pavojinga daryti bloga, kaip padaryti jiems per daug gera.

- - -

Mūsų draugų nelaimėse ne viskas mums nepatinka.

- - -

Noras, kad mūsų gailėtų arba mumis gėrėtųsi, dažnai sudaro didžiąją mūsų atvirumo dalį.

- - -

Daugeliui žmonių meilė teisingumui – tai tik baimė patirti savo kailiu neteisingumą.

- - -

Bemaž visi žmonės mielai atsilygina už smulkias paslaugas, dauguma – už didokas, bet beveik niekas nejaučia dėkingumo už dideles.

- - -

Protingas žmogus gali būti įsimylėjęs kaip beprotis, bet ne kaip kvailys.

- - -

Išsiskyrimas sumažina vidutiniškas ir sustiprina dideles aistras.

- - -

Smulkius protus itin pažeidžia smulkmenos.

- - -

Retai būna tikra meilė, bet tikra draugystė būna dar rečiau.

- - -

Kai ydos mus apleidžia, mes giriamės, kad jų atsisakėme.

- - -

Mūsų dorybės dažniausiai tėra tiktai užsimaskavusios ydos.

- - -

Pasitikėjimas savimi yra mūsų pasitikėjimo kitais pagrindas.

- - -

Nuostaba ženklina mūsų pažinimo ribą ir įrodo ne tiek daiktų tobulumą, kiek mūsų proto netobulumą.

- - -

Žmogus, nerandantis ramybės savyje, veltui jos ieško kituose.

- - -

Kad ir kokia apgaulinga būtų viltis, vis dėlto ji padeda mums nueiti užsibrėžtu gyvenimo keliu iki galo.

- - -

Mes neretai turėtume gėdytis pačių geriausių savo poelgių, jeigu žmonės žinotų visus jų motyvus.

- - -

Mums džiaugsmą dovanoja ne aplinka, o mūsų požiūris į aplinką.

- - -

Tik kieto charakterio žmonės gali būti tikrai minkšti, o kitų regimas minkštumas tėra paprastas silpnumas.

- - -

Kvailystės mus lydi visą gyvenimą.

- - -

Daugeliui žmonių dėkingumas tėra tiktai slaptas noras patirti dar didesnių geradarybių.

- - -

Mūsų dėkingumas kartais būna toks didelis, kad atsiskaitydami su draugais už padarytas mums geradarybes, paliekame juos mums skolingais.

- - -

Dorybė nueitų pernelyg toli, jei tuštybė nepalaikytų jai kompanijos.

- - -

Noras kalbėti apie save ir kitiems rodyti iš gerosios pusės savo ydas, sudaro didelę mūsų nuoširdumo dalį.

- - -

Nuoširdžiai girti gerus darbus – tai iš dalies dalyvauti juose.

- - -

Niekas neturėtų labiau žeminti žmonių, nusipelniusių didžiulių pagyrimų, kaip jų pačių pastangos dar pasižymėti visokiomis smulkmenomis.

- - -

Galima kitam duoti protingą patarimą, bet negalima išmokyti jo protingai elgtis.

- - -

Mums visuomet patinka tie, kurie mumis žavisi, o tie, kurie žavi kitus, ne visuomet mums patinka.

- - -

Garbės troškimas verčia mus elgtis prieš savo polinkius daug dažniau negu protas.

- - -

Nieko taip dosniai nedalijame, kaip savo patarimų.

- - -

Savo piktais darbais neužsitraukiame tiek neapykantos, kiek savo gerosiomis savybėmis.

- - -

Galima būti gudresniam už ką nors, bet negalima būti gudresniam už visus.

- - -

Įžvalgus žmogus turi nustatyti savo interesų svarbą ir pagal tai surikiuoti juos į eilę. Mūsų gobšumas dažnai ardo šią eilę ir verčia mus vienusyk vaikytis tiek daug tikslų, jog pernelyg geisdami antraeilių, prarandame pačius svarbiausius.

- - -

Išduodama dažniausiai ne iš anksto apgalvojus, o dėl silpno charakterio.

- - -

Žmones kritikuojame ne tiek norėdami juos pataisyti, kiek įtikinti, jog patys tokių klaidų nedarome.

- - -

Nors ir atrodo, kad žmonių likimai labai skirtingi, tačiau yra tam tikra pusiausvyra tarp sėkmių ir nesėkmių, kuri juos vienodina.

- - -

Mes mėgstame prikaišioti kitiems tai, ką jie prikaišioja mums.

- - -

Yra žmonių, kurie būna tiek kupini pačių savęs, jog įsimylėję geba daugiau galvoti apie savo meilę negu apie mylimą žmogų.

- - -

Mūsų sielos ramybė arba nerimastis priklauso ne tiek nuo svarbiųjų mūsų gyvenimo įvykių, kiek nuo palankiai ar bjauriai susiklosčiusių kasdieninių smulkmenų.

- - -

Žmonių šlovė visuomet turi būti sveriama priemonėmis, kurias jie vartojo, kol ją įgijo.

- - -

Jeigu mes patys visai neturėtume savų trūkumų, su kokiu pasitenkinimu nepastebėtume jų ir pas kitus.

- - -

Užjausdami savo priešus, kuriuos ištiko nelaimė, mes parodome ne tiek gerumą, kiek išdidumą; mes reiškiame jiems užuojautą tiktai tam, kad išryškintume savo pranašumą.

- - -

Veidmainystė yra duoklė, kurią yda moka dorybei.

- - -

Žmonės niekada nebūna nei be galo geri, nei be galo blogi.

- - -

Kartais atrodo, kad nemėgstame meilikavimo, tačiau mums nepatinka tik meilikavimo būdas.

- - -

Apsimestinis paprastumas – rafinuota veidmainystė.

- - -

Išmanyti kitų reikalus kur kas lengviau negu savus.

- - -

Išmintis tėra tiktai proto šviesos galybė.

- - -

Labai maža yra žmonių, kurie nuoširdžiai norėtų išklausyti apie save visą tiesą.

- - -

Fizinis darbas padeda pamiršti ir moralines kančias.

- - -

Daug žmonių atsakinėja ne į kitų teiginius, o į savo pačių mintis.

- - -

Atmestas pagyrimas atskleidžia norą dar kartą išgirsti liaupsinančius žodžius.

- - -

Kas įprato būti nenuoširdus kitiems, tas galų gale liaujasi būti nuoširdus ir pats sau.

- - -

Išdidumas būdingas visiems žmonėms.

- - -

Esama laimės ir kančios, viršijančios mūsų sugebėjimą jausti.

- - -

Charakterio silpnumas – vienintelis nepataisomas trūkumas.

- - -

Meilės nuotykiuose esama visko, ko tik nori, išskyrus meilę.

- - -

Mes daug kur liekame naujokai, kad ir kokio amžiaus sulaukę, ir mums dažnai trūksta patirties, kad ir kiek metų būtume nugyvenę.

- - -

Mūsų priešų nuomonė apie mus yra teisingesnė negu mūsų pačių apie save.

- - -

Mes dažnai save įtikinėjame, kad mylime žmones, kurie stovi aukščiau už mus, bet tiktai savanaudiškumas skatina tą mūsų draugystę; mes atsiduodame jiems ne dėl to gėrio, kurį norime jiems padaryti, bet dėl to, kurį norime iš jų gauti.

- - -

Kuklumas išryškina teigiamas savybes ir pateisina vidutinybę.

- - -

Kai kurie žmonės panašūs į daineles: jie greitai išeina iš mados.

- - -

Meilės pastovumas – tai amžinas nepastovumas, verčiantis mus žavėtis iš eilės visomis mylimo žmogaus savybėmis, išaukštinant čia vieną, čia kitą; taip pastovumas tampa nepastovumu, tačiau ribotu, kuris tenkinasi vienu objektu.

- - -

Net jei mūsų viltys neišsipildo, jos pramina mums gyvenimo kelią.

- - -

Pagyrimo už gerumą vertas tik tas, kuriam užtenka charakterio tvirtumo retkarčiais būti blogam; antraip gerumas dažniausiai terodo neveiklumą arba valios stoką.

- - -

Meilė viena, bet jos klastočių – tūkstančiai.

- - -

Kiekvieną savo amžiaus tarpsnį mes pradedame kaip naujokai, ir ne sykį mums pristinga patirties, nors esame gyvenę jau nemažai metų.

- - -

Žmonės paprastai draugyste vadina bendrą laiko leidimą, savitarpio pagalbą, keitimąsi paslaugomis – žodžiu sakant, tokius santykius, kur savimeilė tikisi šį tą laimėti.

- - -

Žmonės naudojasi protu, kad darytų kvailystes.

- - -

Pokalbius labiausiai pagyvina ne protas, o tarpusavio pasitikėjimas.

- - -

Tas, kurį liautasi mylėti, paprastai pats kaltas, kad laiku to nepastebėjo.

- - -

Tikra meilė yra it vaiduoklis, apie kurį visi kalba, bet vos keli matė.

- - -

Pavyduliavime esama vienos dalies meilės ir devyniasdešimt devynių – savimeilės.

- - -

Pajuoka dažnai būna proto skurdumo požymis; jos griebiamasi pritrūkus svarių argumentų.

- - -

Natūraliai elgtis labiausiai trukdo mūsų noras atrodyti natūraliais.

- - -

Nekaltybė toli gražu neranda tiek užtarėjų, kiek jų suranda nusikaltimas.

- - -

Užsispyrimas kyla iš mūsų proto ribotumo: mes nenoriai tikime tuo, ko neaprėpia mūsų akiratis.

- - -

Senatvė – tironas, kuris, grasindamas mirtimi, uždraudžia visus jaunystės malonumus.

- - -

Pernelyg skubotas atsilyginimas už suteiktą paslaugą yra savo rūšies nedėkingumas.

- - -

Patikimiausias būdas būti apgautam – laikyti save protingesniu už kitus.

- - -

Visi skundžiasi atmintimi, bet niekas nesiskundžia protu.

- - -

Ribotas, bet sveikas protas mažiau mus vargina negu platus, bet sujauktas.

- - -

Žmonių turimos savybės ne tokios juokingos, kaip tos, į kurias jie pretenduoja.

- - -

Menka bėda – padėti nedėkingam, bet didelė nelaimė – priimti niekšo paslaugą.

- - -

Klaidos dovanotinos, jei turi jėgų prisipažinti klydęs.

- - -

Lengviau pažinti žmones apskritai nei vieną atskirą žmogų.

- - -

Sveiko proto žmogui lengviau paklusti bepročiams, nei juos valdyti.

- - -

Mes padedame žmonėms, kad jie savo ruožtu padėtų mums. Taigi mūsų pagalba kitiems tėra geri darbai, kuriuos aplinkiniu keliu mes darome patys sau.

- - -

Mes retai iki galo suprantame, ko iš tikrųjų norime.

- - -

Dažniausiai, kai klausiame patarimo, ieškome bendrininko.

- - -

Nesugebėjimas ryžtis – vidutinybės požymis.

Charles de Saint-Évremond
1613

Nedėkingųjų daug mažiau negu manoma, nes dosniųjų kur kas mažiau negu tikimasi.

Jeremy Taylor
1613

Meilė – tai ugnies apimta draugystė.

Andreas Gryphius
1616

Pradžia dažnai bijo to, kas pabaigai tik juoką kelia.

Jean de La Fontaine
1621

Laiko sparnais nuskrieja liūdesys.

- - -

Daugiau musių nuskęsta meduje negu acte.

Molière
1622

Moralė stiprėja, kai kūnas nyksta.

- - -

Jei pernelyg tramdysi sielvartą, jis gali padvigubėti.

- - -

Smalsumas atsiranda iš pavydo.

- - -

Numirsi tik vieną kartą, bet jau ilgam.

- - -

Nevykęs gyvenimas užtikrina nevykusią mirtį.

- - -

Kas nori kaltinti, turi neskubėti.

- - -

Iš visų amžinų dalykų meilė trunka trumpiausiai.

Blaise Pascal
1623

Kiekvienas samprotavimas baigiasi nuolaida jausmui.

- - -

Dabartis niekuomet nesudaro mūsų tikslo; praeitis ir dabartis mums tik priemonės. Viena ateitis yra mūsų tikslas. Vadinasi, mes niekuomet negyvename, o tik rengiamės gyventi.

- - -

Ar gali būti kas juokingiau negu teisė žmogui mane užmušti dėl to, kad jis gyvena anapus vandens ir kad jo valdovas kariauja su manuoju, nors aš prieš jį neturiu jokių priekabių?

- - -

Kodėl šlubas žmogus mūsų neerzina, o proto luošis erzina? Todėl, kad šlubis suvokia, jog mes vaikštome tiesūs, o proto luošis tvirtina, jog ne jis, o mes luoši; jei ne tai, mes jaustume jam gailestį, o ne neapykantą.

- - -

Kitaip sudėlioti žodžiai turi kitokią prasmę, o kitaip sudėliotos prasmės – kitokį poveikį.

- - -

Kodėl laikomės daugumos sprendimo? Ar dėl to, kad joje daugiau tiesos? Ne, dėl to, kad daugiau galios.

- - -

Malonumo esmė ta, kad jo geidžiama.

- - -

Tie, kurie rašė apie šlovės tuštumą, vis dėlto norėjo išgarsėti tuo, kad taip gerai apie tai parašė.

- - -

Trumpai tariant, žmogaus aš turi dvi savybes: jis savaime neteisingas, nes paverčia save visa ko centru, ir nepatogus kitiems, nes nori juos pajungti sau: kiekvienas aš yra visų kitų priešas ir norėtų būti jų visų tironas.

- - -

Visa mūsų didybė – mintis. Ne erdvė ir ne laikas, kurių negalime užpildyti, išaukština mus, o būtent mūsų mintis.

- - -

Teisingumas be jėgos – viena negalia, o jėga be teisingumo – tironija. Vadinasi, reikia suderinti teisingumą su jėga, kad teisingumas būtų stiprus, o jėga būtų teisinga.

- - -

Kiekvienas sau pačiam yra visuma, nes kai miršta, viskas jam yra mirę. Todėl kiekvienas tiki esąs viskas visiems.

- - -

Žmogus nesugeba pamatyti nei nebūties, iš kurios jis išniro, nei amžinybės, į kurią įsiliejo.

- - -

Atsiremti galima tik į tai, kas priešinasi.

- - -

Paskutinis žingsnis, kurį gali žengti protas – pripažinti, kad ir už jo ribų dar plyti daugybė dalykų. Jei protas nepajėgia to suprasti, jis yra menkas.

- - -

Prieštaravimai nereiškia, kad klystame, o jų nebuvimas neįrodo tiesos.

- - -

Klaidžiojame po laikus, kurie mums visai nepriklauso, ir visiškai negalvojame apie tą vienintelį, kuris yra mūsų.

- - -

Pasaulį valdo jėga, ne pažiūros, nes pažiūras remia jėga.

- - -

Kuo protingesnis žmogus, tuo daugiau originalumo pastebi kituose.

- - -

Pralaimėti kančiai – ne gėda. Gėda yra pralaimėti malonumui.

- - -

Vargas žmonėms, nežinantiems savo gyvenimo prasmės.

- - -

Viso žmonijos blogio priežastis yra ta pati: žmogaus negebėjimas ramiai būti vienoje vietoje.

- - -

Išmintis mus grąžina į vaikystę.

- - -

Įprotis nuslopina prigimtį.

- - -

Žmogaus prigimties esmė – judėjimas. Visiška ramybė reiškia mirtį.

- - -

Vieni bijo netekti Dievo, kiti jį surasti.

- - -

Žmogus ne angelas ir ne žvėris, ir nelaimė ta, kad, trokšdamas tapti angelu, jis tampa žvėrimi.

- - -

Tik darbo pabaigoje paprastai sužinome, nuo ko derėjo jį pradėti.

- - -

Mums patinka tik kova – jokiu būdu ne pergalė.

- - -

Kur kas geriau šiek tiek žinoti apie viską, negu žinoti viską apie vieną dalyką.

- - -

Visos pramogos yra sugalvotos stengiantis nuslopinti mirties baimę.

- - -

Mirties reikia bijoti tada, kai nėra pavojų, o ne pavojuose.

- - -

Šaipytis iš filosofijos – tai filosofuoti.

- - -

Turime būti dėkingi tiems, kurie nurodo mūsų trūkumus.

- - -

Apie dorovines žmogaus savybes dera spręsti ne iš atskirų jo pastangų, o iš kasdieninio gyvenimo.

- - -

Kuo žmogus geresnis, tuo daugiau jis pastebi gėrio žmonėse.

- - -

Mus paguodžia bet koks niekniekis, – bet koks niekniekis mus ir nuliūdina.

- - -

Didžiausia žmogui pasiekiama laimė – meilė – turi būti šaltinis visko, kas kilnu ir tauru.

- - -

Mes dažnai guodžiamės smulkmenomis, nes jos mus įskaudina.

- - -

Turėti trūkumų ir jų nepripažinti reiškia įgyti dar vieną trūkumą – saviapgaulę.

- - -

Tas pats žmogus, kuris nieko taip nemyli kaip patį save, taip nieko nebijo kaip likti vienas su savo meilės objektu – pačiu savimi.

- - -

Apskritai, mes labiau tikime savo pačių atrastais argumentais, negu tais, kuriuos gavome iš kitų.

- - -

Religijos pagrindas – stebuklai.

- - -

Jeigu žmogus pradeda suabsoliutinti savo dorybes, jį apninka ydos.

- - -

Kai susiduri su natūraliu stiliumi, apstulbsti ir žaviesi, nes tikiesi susidurti su autoriumi, o randi žmogų.

- - -

Be tikėjimo žmogus negali pažinti nei tikrojo gėrio, nei teisingumo.

- - -

Kas yra žmogus gamtoje? Niekas prieš begalybę, viskas prieš nieką, centras tarp visko ir nieko.

- - -

Savo didybę parodai ne stovėdamas viename krašte, bet lytėdamas abu kraštus išsyk.

- - -

... nežino, kad ieško tik medžioklės, ne laimikio.

- - -

Nuosekli žmonių kaita tėra vienas žmogus, esantis amžinai.

- - -

Jei mes gyvensime dešimčia metų ilgiau, ar mūsų gyvenimo trukmė nebus tokia pat trumpa palyginti su amžinybe?

- - -

Kiekvieną knygą reikia mokėti skaityti.

- - -

Mūsų protą nuolat apvilia regimybių nepastovumas. Niekas negali baigtybės įtvirtinti tarp dviejų begalybių, kurios ją supa ir nuo jos pabėga.

- - -

Trokštame tiesos, o savyje randame tik netikrumą. Ieškome laimės, o randame tik vargą ir mirtį. Nesugebame netrokšti tiesos bei laimės ir nesugebame būti nei natūralūs, nei laimingi.

- - -

Visada pakankamai šviesu tiems, kurie nori matyti, ir pakankamai tamsu tiems, kurie nenori.

- - -

Dievas, kuris sukūrė mus, mums nedalyvaujant, negali mūsų išgelbėti, mums nedalyvaujant.

- - -

Žmogus tėra nendrė, trapiausias iš Gamtos kūrinių, bet tai mąstanti nendrė. Kad jį sunaikintų, Visatai nereikia ginkluotis – tam pakaks garo dvelksmo, vandens lašo. Bet net jei Visata jį sunaikintų, žmogus vis tiek liktų kilnesnis už tai, kas jį pražudė, nes jis žino, kad miršta, ir žino, kad Visata pranašesnė už jį, o Visata nežino nieko.

- - -

Žmonės būna arba teisiaisiais, laikančiais save nusidėjėliais, arba nusidėjėliais, laikančiais save teisiaisiais.

- - -

Visos mūsų nelaimės atsiranda dėl to, kad mes nemokame pabūti vieni.

- - -

Tiesą sakant, tik nedaugelis gyvena šiandien. Dauguma rengiasi gyventi vėliau.

Marie de Rabutin-Chantal

1626

Kaip aš pasitrauksiu iš gyvenimo? Kur? Pro kurias duris? Kada tai įvyks? Ar kentėsiu tūkstančius kančių, kurios privers mane numirti iš nevilties? Aš pasimetu šiose mintyse ir manau, kad mirtis yra labai baisi, ir nekenčiu gyvenimo ne dėl dyglių, kuriais jis nusėtas, o dėl to, kad jis veda į mirtį.

- - -

Nėra malonumų ir džiaugsmų, kurie neprarastų šio vardo, kai jų gaunama lengvai ir gausiai.

- - -

Širdis neturi raukšlių.

John Dryden

1631

Gerai išreikšta mintis skamba protingai visomis kalbomis.

- - -

Saugokitės kantraus žmogaus įtūžio.

John Locke

1632

Didysis ir svarbiausias tikslas, dėl kurio žmonės vienijasi į valstybes ir paverčia save pavaldžiais vyriausybėms, yra jų nuosavybės apsauga.

- - -

Žmonių veiksmai – geriausi jų minčių vertėjai.

- - -

Niekas negali būti pavaldus įstatymui, kuris jam nepaskelbtas.

- - -

Jeigu dalykas suprastas, man nesvarbu, kaip jis bus pavadintas.

- - -

Prastai išauklėto žmogaus drąsa virsta šiurkštumu, mokytumas – pedantiškumu, sąmojingumas – juokdaryste, paprastumas – nekultūringumu, geranoriškumas – meilikavimu.

- - -

Išleiskite tik keletą įstatymų, bet įsitikinkite, kad jų laikomasi.

- - -

Blogi pavyzdžiai yra veiksmingesni už geras taisykles.

- - -

Ramiam gyvenimui ir sėkmei svarbiausias yra gebėjimas valdyti savo mintis.

- - -

Viskas pasaulyje kyla iš darbo jėgos.

Baruch Spinoza
1632

Aš nežinau, kaip mokytis filosofijos, netapus nustatytos religijos trikdytoju.

- - -

Žmogus aukščiausią aktyvumą pasiekia galėdamas mokytis suprasti, todėl, kad supratęs žmogus yra laisvas.

- - -

Gamta nekelia jokių tikslų, visos tikslingos priežastys yra žmogaus prasimanymas.

- - -

Jausmas liaujasi būti aistra, kai ją aiškiai ir tiksliai suvokiame.

- - -

Mes jaučiame ir žinome, kad mes esame amžini.

- - -

Supratimas – pirmas žingsnis link pritarimo.

- - -

Jei norite, kad gyvenimas jums šypsotųsi, iš pradžių dovanokite jam savo gerą nuotaiką.

- - -

Žmonių santykiai būtų daug geresni, jei žmonėms būtų taip pat lengva tylėti kaip ir kalbėti.

- - -

Paprastai paskutinis juokiasi tas, kuriam priešakyje stinga vieno danties.

- - -

Žmogui, kuris gėdijasi, būdingas noras gyventi dorai.

- - -

Kraštutinis išdidumas arba kraštutinis nusižeminimas yra kraštutinis savęs paties nežinojimas.

- - -

Laimė yra dorybė, o ne jos apdovanojimas.

- - -

Teisinga dorybė yra gyvenimas pagal priežasties kryptį.

- - -

Veiksmo išmanymas priklauso nuo priežasties išmanymo ir pastarąjį apima.

- - -

Karas – stipriųjų prigimtinės teisės įgyvendinimas.

- - -

Kiekvienas apibrėžimas yra apribojimas.

- - -

Jei trikampiai sukurtų sau dievą, jis turėtų tris kraštines.

Baruch Spinoza

„Etika“

Ethics

I. Apie dievą

Apibrėžimai

1. Savęs priežastimi laikau tai, kieno esmėje glūdi egzistavimas; kitaip tariant, tai, kieno prigimtis gali būti suvokiama tik kaip egzistuojanti.

2. Savo rūšyje baigtiniu vadinamas tas daiktas, kuris gali būti ribojamas kito tos pačios prigimties daikto. Antai kūnas vadinamas baigtiniu, nes mes visuomet įsivaizduojame kitą, didesnį kūną. Panašiai viena mintis riboja kitą. Tačiau mintis neriboja kūno ir kūnas neriboja minties.

3. Substancija laikau tai, kas egzistuoja savaime ir suvokiama savaime, t. y. tai, kieno sąvoka nereikalauja kito daikto sąvokos, iš kurios ji turėtų būti sudaryta.

4. Atributu laikau tai, ką intelektas substancijoje suvokia sudarant jos esmę.

5. Modusu laikau substancijos būsenas, kitaip tariant, tai, kas yra kitame ir per jį suvokiama.

6. Dievu laikau absoliučiai begalinį esinį, t. y. substanciją, susidedančią iš begalės atributų, kurių kiekvienas išreiškia amžiną ir begalinę esmę.

7. Laisvu vadinamas tas daiktas, kuris egzistuoja vien tik dėl savo prigimties būtinumo ir pats save determinuoja veikti. O būtinu, arba veikiau priverstiniu, vadinamas tas daiktas, kuris yra kito determinuotas egzistuoti ir veikti tam tikru bei apibrėžtu būdu.

8. Amžinybe laikau patį egzistavimą, kiek jis suvokiamas kaip būtinai išplaukiantis iš paties amžino daikto apibrėžimo.

Aksiomos

1. Visa, kas yra, egzistuoja arba savaime, arba kitame.

2. Kas negali būti suvokiamas remiantis kuo nors kitu, turi būti suvokiamas remiantis juo pačiu.

3. Iš duotosios apibrėžtos priežasties būtinai kyla padarinys, ir priešingai – jei nėra jokios apibrėžtos priežasties, tai neįmanoma, kad kiltų padarinys.

4. Padarinio pažinimas priklauso nuo priežasties pažinimo ir jį apima.

5. Daiktai, tarp kurių nėra nieko bendro, negali būti ir pažinti vienas per kitą, kitaip tariant, vieno tokio daikto sąvokoje neglūdi kito sąvoka.

6. Teisinga idėja turi atitikti mąstomą objektą.

7. Kas gali būti įsivaizduojamas kaip neegzistuojantis, to esmėje neglūdi egzistavimas.

1 teorema

Substancija savo prigimtimi pirmesnė už savo būsenas.

2 teorema

Tarp dviejų substancijų, turinčių skirtingus atributus, nėra nieko bendro.

3 teorema

Kai daiktai neturi tarp savęs nieko bendro, vienas jų negali būti kito priežastis.

4 teorema

Du arba daugiau skirtingų daiktų tarp savęs skiriasi arba substancijų atributų nevienodumu, arba jų būsenų nevienodumu.

5 teorema

Visatoje negali būti dviejų arba daugiau tos pačios prigimties substancijų, kitaip tariant, turinčių tą patį atributą.

6 teorema

Viena substancija negali būti sukuriama kitos substancijos.

7 teorema

Substancijos prigimčiai būdingas egzistavimas.

8 teorema

Kiekviena substancija būtinai yra begalinė.

9 teorema

Kuo daugiau koks nors daiktas turi realumo, arba būties, tuo daugiau jam būdinga atributų.

10 teorema

Kiekvienas vienos substancijos atributas turi būti suvokiamas pats savaime.

11 teorema

Dievas, arba substancija, susidedanti iš begalės atributų, kurių kiekvienas išreiškia amžiną ir begalinę esmę, būtinai egzistuoja.

12 teorema

Iš jokio teisingai suprantamo substancijos atributo negali išplaukti, kad substancija gali būti dalijama.

13 teorema

Absoliučiai begalinė substancija nedali.

14 teorema

Išskyrus Dievą, jokia substancija negali nei egzistuoti, nei būti suvokiama.

15 teorema

Visa, kas egzistuoja, egzistuoja Dieve, ir be Dievo niekas negali nei egzistuoti, nei būti suvokiama.

16 teorema

Iš dieviškosios prigimties būtinumo turi begalę būdų kilti begalinis daugis (t. y. visa, kas tik gali būti begalinio intelekto objektas).

17 teorema

Dievas veikia vien tik pagal savo prigimties dėsnius ir be kieno nors prievartos.

18 teorema

Dievas yra visų daiktų išliekanti, o ne laikina priežastis.

19 teorema

Dievas, kitaip tariant, visi Dievo atributai yra amžini.

20 teorema

Dievo egzistavimas ir jo esmė – viena ir tas pat.

21 teorema

Visa, kas kyla iš kurio nors Dievo atributo absoliučios prigimties, turi egzistuoti visuomet ir nepabaigiamai, kitaip tariant, dėl šio atributo visa tai yra amžina ir neturi pabaigos.

22 teorema

Bet kas, kylantis iš kurio nors Dievo atributo, kiek jis patyrė tokią modifikaciją, kuri dėl to atributo egzistuoja būtinai ir kaip begalinė, taip pat turi egzistuoti būtinai ir kaip begalinis.

23 teorema

Kiekvienas modusas, kuris egzistuoja būtinai ir kaip begalinis, būtinai turi kilti arba iš kurio nors Dievo atributo absoliučios prigimties, arba iš kurio nors atributo, pakeisto modifikacijos, kuri egzistuoja būtinai ir kaip begalinė.

24 teorema

Dievo sukurtų daiktų esmėje neglūdi egzistavimas.

25 teorema

Dievas yra ne tik daiktų egzistavimo, bet ir jų esmės veikiančioji priežastis.

26 teorema

Daiktas, determinuotas kaip nors veikti, būtinai buvo determinuotas Dievo, o Dievo nedeterminuotas negali pats save determinuoti veikti.

27 teorema

Daiktas, Dievo determinuotas kaip nors veikti, negali pats save padaryti nedeterminuotą.

28 teorema

Kiekviena atskirybė arba bet kuris baigtinis ir riboto egzistavimo daiktas gali egzistuoti ir būti determinuojamas veikti tik tada, kai egzistuoti ir veikti jį determinuoja kita priežastis, kuri taip pat yra baigtinė ir riboto egzistavimo. O ši priežastis savo ruožtu taip pat gali egzistuoti ir būti determinuota veikti tik tada, kai ją egzistuoti ir veikti determinuoja dar kita priežastis, kuri taip pat yra baigtinė ir riboto egzistavimo, ir taip iki begalybės.

29 teorema

Visatoje nėra nieko atsitiktinio; priešingai, dėl dieviškosios prigimties būtinumo viskas determinuota tam tikru būdu egzistuoti ir veikti.

30 teorema

Intelektas, ar jis bus tikrai baigtinis, ar tikrai begalinis, turi apimti Dievo atributus bei Dievo būsenas ir nieko kito.

31 teorema

Funkcionuojantis intelektas, ar jis bus baigtinis, ar begalinis, kaip ir valia, troškimai, meilė ir t. t., turi būti priskirti sukurtajai, o ne kuriančiajai prigimčiai.

32 teorema

Valia negali būti pavadinta laisva priežastimi, bet tik būtina.

33 teorema

Daiktai negalėjo būti Dievo sukurti jokiu kitu būdu ir jokia kita tvarka, negu jie sukurti.

34 teorema

Dievo galia yra pati jo esmė.

35 teorema

Visa, ką suvokiame esant Dievo valdžioje, būtinai egzistuoja.

36 teorema

Nėra nieko, iš kieno prigimties nekiltų koks nors padarinys.

II. Apie sielos prigimtį ir kilmę

Apibrėžimai

1. Kūnu aš laikau modusą, tam tikru ir apibrėžtu būdu išreiškiantį Dievo esmę, kiek jis laikomas tįsiu daiktu.

2. Teigiu, kad kurio nors daikto esmei priklauso tai, dėl ko, jei tai duota, daiktas būtinai pripažįstamas esančiu, o jei to nėra, daiktas būtinai sunaikinamas; kitaip tariant, tai, be ko daiktas ir, atvirkščiai, kas be daikto negali nei egzistuoti, nei būti suvokta.

3. Idėja laikau sielos sąvoką, kurią siela sudaro todėl, kad ji yra mąstantis daiktas.

4. Adekvačia idėja laikau idėją, kuri, imama pati savaime, be santykio su objektu, turi visas tikros idėjos savybes arba vidinius požymius.

5. Trukmė yra neapibrėžtas egzistavimo tęsimasis.

6. Realumu ir tobulumu aš laikau tą patį.

7. Atskirais daiktais laikau baigtinius ir riboto egzistavimo daiktus. O jei daugiau atskirų daiktų susiderina į vieną veikseną taip, kad visi kartu sudaro vieno padarinio priežastį, tai juos visus laikau vienu atskiru daiktu.

Aksiomos

1. Žmogaus esmėje neglūdi būtinas egzistavimas, t. y. gamtos tvarkoje įmanoma ir kad tas ar kitas žmogus egzistuotų, ir kad neegzistuotų.

2. Žmogus mąsto.

3. Mąstymo modusai, tokie kaip meilė, troškimas ir visos kitos vadinamosios sielos aistros, pasireiškia tik tada, kai tas pats individas turi mylimo, trokštamo ir t. t. daikto idėją. Tačiau idėją galima turėti ir tada, kai nėra jokio kito mąstymo moduso.

4. Mes juntame, kad koks nors kūnas būna įvairiai veikiamas.

5. Mes nejuntame ir nesuvokiame jokių kitų atskirų daiktų, išskyrus kūnus ir mąstymo modusus.

1 teorema

Mąstymas yra Dievo atributas, kitaip tariant, Dievas yra mąstantis daiktas.

2 teorema

Tįsumas yra Dievo atributas, kitaip tariant, Dievas yra tįsus daiktas.

3 teorema

Dievas būtinai turi tiek savo esmės, tiek visko, kas iš jo esmės būtinai kyla, idėją.

4 teorema

Dievo idėja, iš kurios begale būdų kyla begalinis daugis, tegali būti vienintelė.

5 teorema

Idėjų formalios būties priežastimi Dievas pripažįstamas tik tiek, kiek jis laikomas mąstančiu daiktu, o ne kiek jis atskleidžiamas kuriuo nors kitu atributu. Vadinasi, tiek Dievo atributų idėjų, tiek atskirų daiktų idėjų veikiančioji priežastis – ne patys jų objektai, arba suvokti daiktai, bet pats Dievas, kiek jis yra mąstantis daiktas.

6 teorema

Dievas yra bet kurio atributo modusų priežastis tik tiek, kiek jis traktuojamas tik to atributo, kurio modusai jie yra, požiūriu, o ne kurio nors kito atributo požiūriu.

7 teorema

Idėjų tvarka ir sąryšis tokie patys kaip daiktų tvarka ir sąryšis.

8 teorema

Atskirų daiktų, arba modusų, kurie neegzistuoja, idėjas begalinė Dievo idėja turi apimti taip, kaip Dievo atributuose glūdi atskirų daiktų, arba modusų, formalios esmės.

9 teorema

Tikrovėje egzistuojančio atskiro daikto idėjos priežastis yra Dievas – ne kiek jis begalinis, bet kiek jis laikomas sudarančiu kitą tikrovėje egzistuojančio atskiro daikto idėją, kurios priežastis taip pat yra Dievas, nes jis sudaro trečią idėją, ir t. t. iki begalybės.

10 teorema

Substancialumas nebūdingas žmogaus esmei, kitaip tariant, substancija nesudaro žmogaus formos.

11 teorema

Pirma, kas sudaro žmogaus sielos faktiškąją būtį, yra ne kas kita, kaip kurio nors tikrovėje egzistuojančio atskiro daikto idėja.

12 teorema

Kas tik pasitaiko žmogaus sielą sudarančios idėjos objekte, žmogaus sielos turi būti suvokta, kitaip tariant, sieloje būtinai turi egzistuoti šito idėja. Tad jei žmogaus sielą sudarančios idėjos objektas yra kūnas, tai tame kūne negali pasitaikyti nieko, ko siela nesuvoktų.

13 teorema

Žmogaus sielą sudarančios idėjos objektas yra katras, kitaip tariant, tam tikras tikrovėje egzistuojantis tįsumo modusas, ir niekas kitas.

1 aksioma

Visi kūnai arba juda, arba yra rimtyje.

2 aksioma

Kiekvienas kūnas juda tai lėčiau, tai greičiau.

1 lema

Kūnai tarp savęs skiriasi judėjimu ir rimtimi, greičiu ir lėtumu, bet ne substancija.

2 lema

Visi kūnai kai kuo sutampa.

3 lema

Judantis arba rimtyje esantis kūnas turėjo būti determinuotas judėti arba būti rimtyje kito kūno, kuris savo ruožtu buvo determinuotas judėti arba būti rimtyje dar kito kūno, o pastarasis – vėl kito, ir taip iki begalybės.

1 aksioma

Visos kurio nors kūno būsenos, sukeltos kito kūno poveikio, kyla iš paveikto kūno prigimties ir kartu iš poveikį sukeliančio kūno prigimties. Taigi vienas ir tas pats kūnas juda skirtingai priklausomai nuo jį judinančių kūnų skirtingos prigimties, ir, priešingai, skirtingi kūnai juda skirtingai judinami vieno ir to paties kūno.

2 aksioma

Kai judantis kūnas suduoda į kitą, rimtyje esantį, kūną, kurio jis negali išjudinti, jis atmušamas, kad nepaliautų judėti; ir kampas, kurį sudaro atmušto judėjimo linija su ta rimtyje esančio kūno plokštuma, į kurią suduoda judąs kūnas, lygus kampui, kurį sudaro pradinio judėjimo linija su ta pačia plokštuma.

Apibrėžimas. Kai keli vienodo arba skirtingo dydžio kūnai spaudžiami kitų kūnų taip, kad vienas kitą liečia, arba vienodu ar skirtingu greičiu juda taip, kad tam tikru santykiu perduoda savo judėjimą vienas kitam, tai mes sakome, kad tokie kūnai vienas su kitu susijungę ir visi kartu sudaro vieną kūną, arba individą, kuris skiriasi nuo kitų šiuo kūnų susijungimu.

3 aksioma

Kuo didesniais arba mažesniais paviršiais liečia viena kitą kurio nors individo, ar sudėtinio kūno, dalys, tuo sunkiau arba lengviau galima priversti juos pakeisti savo padėtį ir, vadinasi, tuo lengviau arba sunkiau priversti patį individą įgyti kitą pavidalą. Todėl tuos kūnus, kurių dalys viena kitą liečia didesniais paviršiais, aš vadinsiu kietais, o tuos, kurių dalys liečiasi mažais paviršiais, – minkštais ir, galiausiai, tuos, kurių dalys tarpusavyje judrios, – skystais.

4 lema

Jei nuo kūno, sudaryto iš kelių kūnų, arba nuo individo, kai kurie kūnai atsiskirs ir kartu jų vietų užims tiek pat kitų tos pačios prigimties kūnų, tai individas išsaugos savo ankstesnę prigimtį nė kiek nekeisdamas savo formos.

5 lema

Jei individą sudarančios dalys padidės arba sumažės, tačiau tokia proporcija, kad tarp jų išliks ankstesnis judėjimo ir rimties santykis, tai ir individas išsaugos savo ankstesnę prigimtį nė kiek nekeisdamas savo formos.

6 lema

Jei kai kurie individą sudarantys kūnai bus priversti pakeisti judėjimo kryptį, tačiau taip, kad savo judėjimą

galės tęsti ir perduoti jį vienas kitam ankstesniu santykiu, tai ir individas išsaugos savo prigimtį nė kiek nekeisdamas savo formos.

7 lema

Be to, taip sudarytas individas, nesvarbu, ar jis visas judės, ar bus rimtyje, ar judės ta, ar kita kryptimi, išsaugos savo prigimtį, kol kiekviena jo dalis išsaugos savo judėjimą ir jį perduos kitoms dalims kaip ir anksčiau.

Postulatai

1. Žmogaus kūnas susideda iš daugelio (skirtingos prigimties) individualių dalių, kurių kiekviena nepaprastai sudėtinga.

2. Žmogaus kūną sudarančios individualios dalys vienos skystos, kitos minkštos ir, galiausiai, trečios kietos.

3. Žmogaus kūną sudarančias individualias dalis, taigi ir patį žmogaus kūną, daugeliu būdų veikia išoriniai kūnai.

4. Kad save išsaugotų, žmogaus kūnui reikia daugelio kitų kūnų, kuriuose jis tolydžio tarsi atgimsta.

5. Kai žmogaus kūno skysta dalis išorinio kūno determinuojama taip, kad dažnai suduoda į kitą, minkštą dalį, tai ji pakeičia pastarosios paviršių ir joje palieka tarsi kokius iš išorės veikiančio kūno pėdsakus.

6. Žmogaus kūnas gali daugeliu būdų judinti išorinius kūnus ir įvairiais būdais juos paveikti.

14 teorema

Žmogaus siela geba labai daug suvokti ir geba tuo labiau, kuo daugiau būdų jos kūnas gali būti paveiktas.

15 teorema

Idėja, sudaranti žmogaus sielos formalią būtį, ne paprasta, bet sudėta iš daugelio idėjų.

16 teorema

Kiekvienos išorinių kūnų sukeltos žmogaus kūno būsenos idėja turi apimti žmogaus kūno prigimtį ir kartu išorinio kūno prigimtį.

17 teorema

Jei sukelta tokia žmogaus kūno būsena, kurioje glūdi kurio nors išorinio kūno prigimtis, tai žmogaus siela tą išorinį kūną laikys tikrai egzistuojančiu arba čia pat esančiu tol, kol kūnas nepatirs poveikio, šalinančio to kūno egzistavimą arba esamumą.

18 teorema

Jei žmogaus kūnas kartą buvo veikiamas dviejų arba daugiau kūnų vienu metu, tai siela, paskui įsivaizduodama vieną iš jų, tuojau atsimins ir kitus.

19 teorema

Žmogaus siela pažįsta patį žmogaus kūną ir apie jo egzistavimą žino tik iš sukeltų kūno būsenų idėjų.

20 teorema

Dieve taip pat egzistuoja žmogaus sielos idėja, arba pažinimas, kylanti Dieve tuo pačiu būdu ir Dievui priklausanti lygiai taip pat, kaip žmogaus kūno idėja, arba pažinimas.

21 teorema

Ši sielos idėja lygiai taip pat suvienyta su siela, kaip pati siela suvienyta su kūnu.

22 teorema

Žmogaus siela suvokia ne tik kūno būsenas, bet taip pat šių būsenų idėjas.

23 teorema

Siela save pažįsta tik tiek, kiek ji suvokia kūno būsenų idėjas.

24 teorema

Žmogaus siela žmogaus kūną sudarančių dalių adekvačiai nepažįsta.

25 teorema

Žmogaus kūno bet kurios būsenos idėjoje neglūdi adekvatus išorinio kūno pažinimas.

26 teorema

Žmogaus siela kiekvieną išorinį kūną suvokia kaip tikrai egzistuojantį tik iš savo kūno būsenų idėjų.

27 teorema

Žmogaus kūno bet kurios būsenos idėjoje neglūdi adekvatus paties žmogaus kūno pažinimas.

28 teorema

Žmogaus kūno būsenų idėjos, kiek jos priklauso tik žmogaus sielai, nėra aiškios ir tikslios, bet yra neaiškios.

29 teorema

Bet kurios žmogaus kūno būsenos idėjos idėjoje neglūdi adekvatus žmogaus sielos pažinimas.

30 teorema

Savo kūno trukmę mes galime pažinti tik labai neadekvačiai.

31 teorema

Už mūsų esančių atskirų daiktų trukmę mes galime pažinti tik labai neadekvačiai.

32 teorema

Visos idėjos, kiek jos priklauso Dievui, teisingos.

33 teorema

Idėjose nėra nieko teigiamo, dėl ko jos vadinamos klaidingomis.

34 teorema

Kiekviena mūsų turima absoliuti, t. y. adekvati ir tobula, idėja yra teisinga.

35 teorema

Klaidingumą sudaro žinojimo stoka, glūdinti neadekvačiose, t. y. iškreiptose ir neaiškiose, idėjose.

36 teorema

Neadekvačios ir neaiškios idėjos kyla taip pat būtinai kaip ir adekvačios, t. y. aiškios ir tikslios, idėjos.

37 teorema

Tai, kas bendra visiems daiktams ir vienodai yra tiek dalyje, tiek visumoje, nesudaro jokio atskiro daikto esmės.

38 teorema

Tai, kas bendra visiems daiktams ir vienodai yra tiek dalyje, tiek visumoje, galima suvokti tik adekvačiai.

39 teorema

To, kas bendra bei būdinga žmogaus kūnui ir kai kuriems išoriniams kūnams, paprastai veikiantiems žmogaus kūną, ir kas vienodai yra tiek kiekvieno iš šių kūnų dalyje, tiek visumoje, idėja sieloje bus taip pat adekvati.

40 teorema

Visos idėjos, kylančios sieloje iš joje esančių adekvačių idėjų, taip pat adekvačios.

41 teorema

Pirmoji pažinimo rūšis yra vienintelė klaidingumo priežastis, o antroji ir trečioji būtinai teisingos.*

** Pirmoji pažinimo rūšis – nuomonė arba vaizduotė; antroji pažinimo rūšis – protas; trečioji pažinimo rūšis – intuicinis žinojimas.*

42 teorema

Antroji ir trečioji pažinimo rūšys, bet ne pirmoji, moko mus skirti teisingumą nuo klaidingumo.

43 teorema

Kas turi teisingą idėją, tas kartu žino, kad turi teisingą idėją, ir dalyko teisingumu negali abejoti.

44 teorema

Proto prigimčiai būdinga daiktus laikyti ne atsitiktiniais, bet būtinais.

45 teorema

Bet kurio kūno, arba tikrai egzistuojančio atskiro daikto, kiekvienoje idėjoje būtinai glūdi Dievo amžinos ir begalinės esmės idėja.

46 teorema

Dievo amžinos ir begalinės esmės, glūdinčios kiekvienoje idėjoje, pažinimas yra adekvatus ir tobulas.

47 teorema

Žmogaus siela adekvačiai pažįsta amžiną ir begalinę Dievo esmę.

48 teorema

Sieloje nėra jokios absoliučios arba laisvos valios, o norėti vieno ar kito siela determinuojama priežasties, kuri savo ruožtu determinuota kitos priežasties, ši – vėl kitos, ir taip iki begalybės.

49 teorema

Sieloje nėra jokio valios akto, kitaip tariant, teigimo arba neigimo, išskyrus tą, kuris glūdi idėjoje, kiek ji yra idėja.

III. Apie emocijų kilmę ir prigimtį

Apibrėžimai

1. Adekvačia priežastimi vadinu tą, kurios padarinį galima aiškiai ir tiksliai suvokti iš jos pačios. O neadekvačia, arba daline, vadinu tą, kurios padarinio negalima suprasti vien tik iš jos pačios.

2. Aš sakau, kad mes veikiame, kai kas nors vyksta mumyse arba už mūsų ir mes esame adekvati to vyksmo priežastis, t. y kai iš mūsų prigimties kyla kas nors mumyse arba už mūsų, ką vien tik ja remiantis galima aiškiai ir tiksliai suprasti. Ir priešingai, aš sakau, kad mes pasyvūs, kai mumyse vyksta arba iš mūsų prigimties kyla kas nors, ko mes esame tik dalinė priežastis.

3. Emocijomis laikau kūno būsenas, kurios paties kūno gebėjimą veikti padidina arba sumažina, palaiko arba slopina, o kartu ir šių būsenų idėjas.

Tad jei mes galime būti kurios nors iš šių būsenų adekvati priežastis, tai emocija aš laikau aktyvumą, o priešingu dalyku – pasyvumą.

Postulatai

1. Žmogaus kūnas gali būti veikiamas daugeliu būdų, kurie padidina arba sumažina jo veikimo galią, taip pat kitokiais, kurie jo veikimo galios nepadaro nei didesnės, nei mažesnės.

2. Žmogaus kūnas gali patirti daugelį pokyčių ir vis tiek išsaugoti objektų sukeltus įspūdžius arba pėdsakus ir, vadinasi, tuos pačius daiktų vaizdus.

1 teorema

Mūsų siela tam tikrais atvejais yra aktyvi, o tam tikrais atvejais – pasyvi, būtent: kiek jos idėjos yra adekvačios, ji būtinai aktyvi, o kiek neadekvačios, ji būtinai pasyvi.

2 teorema

Nei kūnas negali determinuoti sielos mąstyti, nei siela negali determinuoti kūno judėti arba būti rimtyje, arba dar kam nors (jei kas nors dar yra).

3 teorema

Sielos veiksmai kyla tik iš adekvačių idėjų, o pasyvios būsenos priklauso tik nuo neadekvačių idėjų.

4 teorema

Joks daiktas negali būti sunaikintas kitaip, kaip tik išorinės priežasties.

5 teorema

Daiktai savo prigimtimi tiek yra priešingi, t. y. negali būti tame pačiame objekte, kiek vienas gali kitą sunaikinti.

6 teorema

Kiekvienas daiktas, kiek tai nuo jo priklauso, siekia išsaugoti savo būtį.

7 teorema

Kiekvieno daikto siekimas išsaugoti savo būtį yra ne kas kita, kaip paties daikto tikroji esmė.

8 teorema

Kiekvienas daiktas siekia išsaugoti savo būtį ne kurį nors apibrėžtą, bet neapibrėžtą laiką.

9 teorema

Siela, nesvarbu, ar jos idėjos aiškios ir tikslios, ar neaiškios, siekia išsaugoti savo būties neapibrėžtą trukmę ir šį savo siekimą įsisąmonina.

10 teorema

Mūsų sieloje negali būti idėjos, šalinančios mūsų kūno egzistavimą, – tokia idėja mūsų sielai priešinga.

11 teorema

Kas mūsų kūno galią veikti didina arba mažina, palaiko arba suvaržo, to idėja didina arba mažina, palaiko arba suvaržo mūsų sielos mąstymo galią.

12 teorema

Siela kiek galėdama siekia įsivaizduoti tai, kas kūno veikimo galią didina arba palaiko.

13 teorema

Kai siela įsivaizduoja tai, kas kūno veikimo galią mažina arba suvaržo, ji kiek galėdama siekia prisiminti daiktus, šalinančius šito egzistavimą.

14 teorema

Jei siela sykį patyrė iš karto dvi emocijas, tai vėliau patyrusi vieną iš jų patirs ir kitą.

15 teorema

Bet kas gali atsitiktinai būti džiaugsmo, sielvarto arba troškimo priežastis.

16 teorema

Jau vien dėl to, kad kokį nors daiktą įsivaizduojame kuo nors panašų į objektą, kuris paprastai sielai teikia džiaugsmą arba sielvartą, mes jį pamilsime arba jo neapkęsime, nors tai, kuo daiktas panašus į tą objektą, nebuvo tų emocijų veikiančioji priežastis.

17 teorema

Jei įsivaizduojame, kad daiktas, paprastai mums teikiantis sielvartą, kuo nors panašus į kitą daiktą, paprastai mums teikiantį tokį pat didelį džiaugsmą, tai mes jo neapkęsime ir kartu jį mylėsime.

18 teorema

Buvusio arba būsimo daikto vaizdas žmogui sukelia tą pačią džiaugsmo arba sielvarto emociją kaip ir esamo daikto vaizdas.

19 teorema

Kas įsivaizduoja, kad jo mylimas objektas sunaikinamas, – sielvartaus; o jei jis išsaugomas – džiaugsis.

20 teorema

Kas įsivaizduoja, kad jo nekenčiamas objektas sunaikinamas, – džiaugsis.

21 teorema

Kas įsivaizduoja, kad jo mylimą objektą apėmė džiaugsmas ar sielvartas, tas ir pats džiaugsis arba sielvartaus, ir kiekviena iš šių mylinčiojo emocijų bus tuo stipresnė arba silpnesnė, kuo ją stipresnę arba silpnesnę patiria mylimas objektas.

22 teorema

Jei įsivaizduojame, kad kas nors teikia džiaugsmą mūsų mylimam objektui, pamilsime tai. Priešingai, jei įsivaizduojame, kad tai teikia mūsų mylimam objektai sielvartą, to nekęsime.

23 teorema

Kas įsivaizduoja, kad nekenčiamą objektą apėmė sielvartas, – džiaugsis; priešingai, įsivaizdavęs, kad jis džiaugiasi, – liūdės; ir kiekviena šių emocijų bus tuo stipresnė arba silpnesnė, kuo stipresnė arba silpnesnė nekenčiamo objekto priešinga emocija.

24 teorema

Jei įsivaizduojame, kad kas nors teikia džiaugsmų objektui, kurio mes nekenčiame, tada ir to nekęsime. Priešingai, jei įsivaizduojame, kad tai teikia tam objektui sielvartą, pradedame tai mylėti.

25 teorema

Apie save ir apie mylimą objektą mes siekiame teigti visa tai, ką įsivaizduojame teikiant džiaugsmą mums arba mylimam objektui. Ir priešingai, siekiame neigti visa tai, ką įsivaizduojame teikiant sielvartą mums arba mūsų

mylimam objektui.

26 teorema

Apie nekenčiamą objektą mes siekiame teigti visa tai, ką įsivaizduojame teikiant jam sielvartą, ir priešingai, siekiame neigti tai, ką įsivaizduojame teikiant jam džiaugsmą.

27 teorema

Įsivaizduodami, kad į mus panašus objektas, kuriam nejautėme jokios emocijos, yra apimtas kokios nors emocijos, patys patiriame panašią emociją.

28 teorema

Mes siekiame prisidėti, kad įvyktų viskas, kas, mūsų įsivaizdavimu, teikia džiaugsmą; tai, kas, mūsų įsivaizdavimu, tam kliudo arba kelia sielvartą, siekiame pašalinti arba sunaikinti.

29 teorema

Mes taip pat stengsimės daryti visa tai, į ką žmones* įsivaizduojame žiūrint su džiaugsmu, ir priešingai, vengsime daryti tai, ko įsivaizduojame žmones vengiant.

** Čia ir toliau turimi galvoje žmonės, kuriems nejaučiame jokios emocijos.*

30 teorema

Jei kas padarys ką nors, kuo jis įsivaizduoja džiaugiantis kitus, jį apims džiaugsmas, lydimas paties savęs kaip to džiaugsmo priežasties idėjos, kitaip tariant, į patį save jis žvelgs su džiaugsmu. Jei, priešingai, jis padarė ką nors, dėl ko įsivaizduoja kitus sielvartaujant, į patį save jis žvelgs su sielvartu.

31 teorema

Jei įsivaizduojame, kad kas nors myli tai, trokšta arba neapkenčia to, ką mes patys mylime, ko trokštame arba neapkenčiame, tai juo tvirčiau šitai mylėsime ir t. t. O jei įsivaizduojame, kad jis bodisi tuo, ką mes mylime, arba priešingai, tai išgyvensime sielos dvejones.

32 teorema

Jei įsivaizduojame, jog kas nors džiaugiasi kokiu nors daiktu, kurį tik jis vienas gali turėti, stengiamės padaryti, kad jis jo neturėtų.

33 teorema

Mylėdami į mus panašų objektą, kiek galėdami stengiamės pasiekti, kad ir jis mus mylėtų.

34 teorema

Kuo stipresnės emocijos mums įsivaizduojame esant apimtą mylimą objektą, tuo labiau didžiuojamės.

35 teorema

Jei kas įsivaizduoja, kad jo mylimas objektas susijęs su kuo nors tokiu pačiu arba dar glaudesniu draugystės saitu negu tas, kuriuo jis pats su juo susijęs, tai jis pradeda mylimo objekto neapkęsti ir tam kitam jo pavydėti.

36 teorema

Kas prisimena objektą, kartą jam teikusį džiaugsmą, tas geidžia jį turėti tomis pačiomis aplinkybėmis, kuriomis tada objektas jį džiugino.

37 teorema

Iš sielvarto arba džiaugsmo, neapykantos arba meilės kylantis troškimas tuo stipresnis, kuo stipresnės šios emocijos.

38 teorema

Jei kas mylimo objekto ėmė taip neapkęsti, kad meilė visai sunaikinama, tai dėl tokios pat priežasties jaus jam didesnę neapykantą negu tada, jeigu niekada nebūtų jo mylėjęs, ir tuo stipriau, kuo stipresnė buvo ankstesnė meilė.

39 teorema

Jei kas ko nors neapkenčia, stengsis jam daryti ką nors bloga, jei nebūgštauja, kad iš to jam pačiam kils dar didesnis blogis; ir priešingai, jei kas ką nors myli, pagal tą patį dėsnį stengsis jam daryti gera.

40 teorema

Įsivaizduojantis, kad jo kas nors neapkenčia, ir nemanantis, kad pats suteikė jam dingstį neapkęsti, savo ruožtu pradės to kito neapkęsti.

41 teorema

Jei kas įsivaizduoja, kad jį kas nors myli, ir nemano, kad jis pats suteikė tam kokią nors dingstį, savo ruožtu tą kitą mylės.

42 teorema

Kas kitam padarė gera skatinamas meilės arba vildamasis pasididžiuoti, tas liūdės pamatęs, kad jo geradarybė priimama nedėkingai.

43 teorema

Neapykantą didina abipusė neapykanta, ir priešingai – meilė gali ją sunaikinti.

44 teorema

Visiškai meilės įveikta neapykanta perauga į meilę, ir todėl ši meilė stipresnė už meilę, prieš kurią nebuvo neapykantos.

45 teorema

Jei kas įsivaizduoja, jog kas nors į jį panašus neapkenčia kito į jį panašaus objekto, kurį jis myli, tai pradės jo neapkęsti.

46 teorema

Kas patyrė džiaugsmą ar sielvartą iš ko nors, priklausančio kitam luomui arba kitai tautai, lydimą jo idėjos bendru luomo arba tautos pavadinimu kaip priežasties, tas pradės mylėti arba neapkęsti ne tik jo, bet ir visų, priklausančių tam luomui arba tai tautai.

47 teorema

Džiaugsmas, kylantis iš įsivaizdavimo, jog mūsų nekenčiamas objektas sunaikinamas arba patiria kitokį blogį, neatsiranda sieloje be kokio nors sielvarto.

48 teorema

Meilė ar neapykanta, pavyzdžiui, Petrui, išnyksta, jei džiaugsmas, kurį apima pirmoji, arba sielvartas, kurį apima antroji, susiejami su kita jų priežasties idėja; ir viena, ir kita sumažėja tiek, kiek įsivaizduojame, jog ne vien tik Petras buvo jų priežastis.

49 teorema

Meilė ir neapykanta daiktui, kurį įsivaizduojame laisvą, turi būti didesnė negu būtinam daiktui, kai priežastis vienoda.

50 teorema

Kiekvienas daiktas atsitiktinai gali būti vilties arba baimės priežastis.

51 teorema

Skirtingus žmones vienas ir tas pats objektas gali veikti skirtingai, ir vieną ir tą patį žmogų vienas ir tas pats objektas skirtingu laiku gali skirtingai veikti.

52 teorema

Objektą, kurį anksčiau matėme kartu su kitais arba kurį įsivaizduojame turint tik tai, kas bendra daugeliui objektų, stebėsime ne taip ilgai kaip tą, kurį įsivaizduojame turint ką nors individualaus.

53 teorema

Stebėdama pačią save ir savo veikimo galią, siela džiaugiasi, ir tuo labiau, kuo tiksliau ji įsivaizduoja save ir savo veikimo galią.

54 teorema

Siela siekia įsivaizduoti tik tai, ką numato jos veikimo galia.

55 teorema

Kai siela įsivaizduoja savo negalią, tai dėl to ji nuliūsta.

56 teorema

Yra tiek džiaugsmo, sielvarto ir troškimo, taigi ir visų iš jų susidedančių emocijų, tokių kaip sielos dvejonės, arba iš jų išvestų, būtent meilės, neapykantos, vilties, baimės ir t. t., rūšių, kiek yra mus veikiančių objektų rūšių.

57 teorema

Kiekviena vieno individo emocija nuo kito emocijos skiriasi tiek, kiek vieno individo esmė skiriasi nuo kito esmės.

58 teorema

Be džiaugsmo ir troškimo, kurie yra pasyvios būsenos, yra ir kitos džiaugsmo ir troškimo emocijos, kurios mums būdingos, kiek esame aktyvūs.

59 teorema

Tarp visų emocijų, būdingų sielai, kiek ji aktyvi, nėra jokių kitų, išskyrus susijusias su džiaugsmu arba troškimu.

Emocijų apibrėžimai

1. Troškimas yra pati žmogaus esmė, kiek ji įsivaizduojama kurios nors duotosios jos būsenos determinuota ką nors veikti.

2. Džiaugsmas yra žmogaus perėjimas iš mažesnio tobulumo į didesnį.

3. Sielvartas yra žmogaus perėjimas iš didesnio tobulumo į mažesnį.

4. Domėjimasis yra kokio nors daikto įsivaizdavimas, prie kurio siela sustoja todėl, kad šis atskiras vaizdavimasis neturi jokio ryšio su kitais įsivaizdavimais.

5. Panieka yra kokio nors daikto įsivaizdavimas, sielą jaudinantis tiek mažai, jog sielą tokio daikto buvimas labiau skatina įsivaizduoti tai, ko pačiame daikte nėra, negu tai, kas jame yra.

6. Meilė yra džiaugsmas, lydimas išorinės priežasties idėjos.

7. Neapykanta yra sielvartas, lydimas išorinės priežasties idėjos.

8. Palankumas yra džiaugsmas, lydimas kurio nors objekto, kuris atsitiktinai yra džiaugsmo priežastis, idėjos.

9. Nepalankumas yra sielvartas, lydimas kokio nors objekto, kuris atsitiktinai yra sielvarto priežastis, idėjos.

10. Atsidavimas yra meilė tam, kuriam esame dėmesingi.

11. Patyčios yra džiaugsmas, kylantis dėl to, kad įsivaizduojame mūsų nekenčiamą objektą turint ką nors, ką niekiname.

12. Viltis yra nepastovus džiaugsmas, kylantis iš būsimo arba buvusio dalyko, dėl kurio baigties tam tikru mastu abejojame, idėjos.

13. Baimė yra nepastovus sielvartas, kylantis iš būsimo arba buvusio dalyko, dėl kurio baigties tam tikru mastu abejojame, idėjos.

14. Tikrumas yra džiaugsmas, kylantis iš būsimo arba buvusio dalyko idėjos, kai priežastis juo abejoti pašalinta.

15. Neviltis yra sielvartas, kylantis iš būsimo arba buvusio dalyko idėjos, kai priežastis juo abejoti pašalinta.

16. Džiugesys yra džiaugsmas, lydimas buvusio, nelauktai įvykusio dalyko idėjos.

17. Sąžinės graužatis yra sielvartas, lydimas buvusio, nelauktai įvykusio dalyko idėjos.

18. Užuojauta yra sielvartas, lydimas kitą, kurį vaizduojamės į mus panašų, ištikusio blogio idėjos.

19. Simpatija yra meilė kam nors, kas kitam padarė gera.

20. Pasipiktinimas yra neapykanta kam nors, kas kitam padarė bloga.

21. Garbstymas yra iš meilės kylanti pernelyg gera nuomonė apie ką nors.

22. Panieka yra iš neapykantos kylantis ko nors laikymas blogesniu, negu tas yra iš tiesų.

23. Pavydas yra neapykanta, kiek ji taip veikia žmogų, kad jis liūdi dėl kito laimės ir, priešingai, džiaugiasi kito nelaime.

24. Gailestis yra meilė, kiek ji taip veikia žmogų, kad jis džiaugiasi kito laime ir, priešingai, liūdi dėl kito nelaimės.

25. Pasitenkinimas savimi yra džiaugsmas, kylantis iš to, kad žmogus apmąsto save ir savo veikimo galią.

26. Nusižeminimas yra sielvartas, kylantis iš to, kad žmogus apmąsto savo negalią arba bejėgiškumą.

27. Atgaila yra sielvartas, lydimas kokio nors poelgio, kurį manome atlikę laisva sielos nutartimi, idėjos.

28. Puikybė yra pernelyg gera nuomonė apie save iš meilės sau.

29. Silpnadvasiškumas yra sielvarto paskatinta pernelyg bloga nuomonė apie save.

30. Pasididžiavimas yra džiaugsmas, lydimas kurio nors mūsų poelgio, kurį, mūsų įsivaizdavimu, kiti giria, idėjos.

31. Gėda yra sielvartas, lydimas kurio nors mūsų poelgio, kurį, mūsų įsivaizdavimu, kiti smerkia, idėjos.

32. Ilgesys yra troškimas arba siekimas turėti kokį nors daiktą, palaikomas to daikto prisiminimo ir kartu ribojamas kitų daiktų, šalinančių siekiamo daikto egzistavimą, prisiminimo.

33. Lenktyniavimas yra kokio nors dalyko troškimas, gimstantis mumyse dėl to, kad įsivaizduojame kitus turint tą patį troškimą.

34. Padėka, arba dėkingumas, yra troškimas arba pastanga iš meilės daryti gera tam, kuris iš tokios pačios meilės mums darė gera.

35. Geranoriškumas yra troškimas daryti gera tam, kurio mums gaila.

36. Pyktis yra troškimas, skatinantis mus iš neapykantos daryti bloga tam, kurio nekenčiame.

37. Kerštas yra troškimas, dėl abipusės neapykantos skatinantis daryti bloga tam, kuris dėl tokios pačios emocijos padarė mums žalą.

38. Žiaurumas arba įtūžis yra troškimas, skatinantis mus daryti bloga tam, kurį mylime arba kurio gailimės.

39. Bailumas yra troškimas mažesniu blogiu išvengti bijomo didelio blogio.

40. Drąsa yra troškimas, skatinantis žmogų daryti ką nors gresiant pavojui, kurio jam lygūs bijo.

41. Silpnadvasiškumas priskiriamas tam, kieno troškimą suturi pavojaus, kurio drįsta nepaisyti jam lygūs, baimė.

42. Nustėrimas priskiriamas tam, kieno troškimą išvengti blogio suturi domėjimasis blogiu, kurio jis bijo.

43. Paslaugumas arba taktiškumas yra troškimas daryti tai, kas žmonėms patinka, ir susilaikyti nuo to, kas nepatinka.

44. Garbės troškimas yra nesaikingas šlovės geismas.

45. Lėbavimas yra nesaikingas troškimas arba ir pomėgis puotauti.

46. Girtavimas yra nesaikingas troškimas ir pomėgis girtauti.

47. Šykštumas yra nesaikingas turtų troškimas ir pomėgis.

48. Paleistuvystė taip pat yra lytinių santykių troškimas ir pomėgis.

Bendrasis emocijų apibrėžimas

Emocija, vadinama sielos pasyvia būsena, yra neaiški idėja, kuria siela teigia didesnę arba mažesnę negu anksčiau savo kūno arba kurios nors jo dalies egzistavimo jėgą ir kuriai esant pati siela determinuojama mąstyti veikiau vieną dalyką negu kitą.

IV. Apie žmogaus vergiją, arba apie emocijų jėgas

Apibrėžimai

1. Gėriu vadinu tai, kas, tikrai žinome, mums naudinga.

2. O blogiu – tai, kas, tikrai žinome, mums kliudo įgyti kokį nors gėrį.

3. Atskirus daiktus vadinu atsitiktiniais, kiek, žiūrėdami vien tik jų esmės, nerandame nieko, kas būtinai teigtų jų egzistavimą arba būtinai jį šalintų.

4. Tuos pačius atskirus daiktus vadinu galimais, kiek, žiūrėdami turinčių juos sukurti priežasčių, nežinome, ar jos determinuotos šiuos daiktus sukurti.

5. Priešingomis emocijomis toliau laikau tokias emocijas, kurios žmogų traukia skirtingomis kryptimis, nors jos ir būtų tos pačios rūšies, – antai lėbavimas ir šykštumas yra meilės rūšys ir priešingi ne prigimtimi, bet atsitiktinai.

6. Ką vadinu emocija būsimam, esamam ir buvusiam daiktui, paaiškinau III d. 18 teoremos 1 ir 2 pastabose.*

(Be to, čia reikia pažymėti, kad tiek erdvės, tiek laiko nuotolius mes galime tiksliai įsivaizduoti tik iki tam tikros ribos, t. y. panašiai kaip visus objektus, nuo mūsų nutolusius daugiau negu 200 žingsnių, – kitaip tariant, tuos, kurių atstumas nuo mūsų buvimo vietos viršija tą, kurį mes tiksliai įsivaizduojame, – paprastai įsivaizduojame nuo mūsų nutolusius vienodai ir todėl esančius tarsi vienoje plokštumoje. Lygiai taip pat ir objektus, kurių egzistavimo laiką vaizduojamės nuo esamojo laiko nutolusį ilgesniu laiko tarpu negu tas, kokį mes paprastai tiksliai įsivaizduojame, visus įsivaizduojame vienodai nutolusius nuo esamojo laiko ir priskiriame tarsi vienam laiko momentui.)

** III d. 18 teoremos 1 pastaba. Čia aš daiktą buvusiu arba būsimu vadinu tiek, kiek jis mus veikė arba veiks, pavyzdžiui, kiek jį matėme ar matysime, kiek jis mus sustiprino ar sustiprins, mums kenkė ar kenks ir t. t.*

III d. 18 teoremos 2 pastaba. Būtent, viltis yra ne kas kita, kaip nepastovus džiaugsmas, kylantis iš būsimo arba buvusio dalyko, dėl kurio baigties abejojame, vaizdo. Kita vertus, baimė yra nepastovus sielvartas, kylantis taip pat iš abejotino dalyko vaizdo. Tuo tarpu jei abejojimas iš šių emocijų pašalinamas, viltis virsta tikrumu, baimė – neviltimi, t. y. džiaugsmu arba sielvartu, kylančiais iš dalyko, kurio bijojome arba kurio tikėjomės, vaizdo. Be to, džiugesys yra džiaugsmas, kylantis iš buvusio dalyko, dėl kurio baigties abejojome, vaizdo. Galiausiai, sąžinės graužatis yra sielvartas, priešingas džiugesiui.

7. Tikslu, dėl kurio ką nors darome, vadinu potraukį.

8. Dorybe ir galia vadinu tą patį, t. y dorybė, kiek ji priskiriama žmogui, yra pati žmogaus esmė arba prigimtis, kiek ji turi galią padaryti ką nors, kas gali būti suprasta vien tik pagal pačios prigimties dėsnius.

Aksioma

Visatoje nėra nė vieno atskiro daikto, už kurį nebūtų galingesnio ir stipresnio. Priešingai, kiekvienam duotajam daiktui yra kitas, galingesnis, kuris pirmąjį gali sunaikinti.

1 teorema

Ko nors teisingo, kiek tai teisinga, buvimas nepanaikina nieko iš to, kas klaidingoje idėjoje yra teigiama.

2 teorema

Mes tiek pasyvūs, kiek esame tokia gamtos dalis, kuri negali būti suvokiama savaime, be kitų dalių.

3 teorema

Jėga, kurios dėka žmogus išsaugo savo egzistavimą, ribota, ir ją be galo viršija išorinių priežasčių galia.

4 teorema

Neįmanoma, kad žmogus nebūtų gamtos dalis ir patirtų tik tokius pokyčius, kurie galėtų būti suvokiami remiantis vien tik jo prigimtimi ir kurių jis būtų adekvati priežastis.

5 teorema

Kiekvienos pasyvios būsenos jėgą bei augimą ir egzistavimo patvarumą apibrėžia ne galia, kuria mes

siekiame išsaugoti savo egzistavimą, bet išorinės priežasties galios santykis su mūsų galia.

6 teorema

Kurios nors pasyvios būsenos, arba emocijos, jėga gali tiek viršyti kitus žmogaus veiksmus, arba galią, kad toji emocija atkakliai žmoguje laikysis.

7 teorema

Emociją gali suvaržyti arba sunaikinti tik priešinga ir stipresnė emocija už tą, kurią reikia suvaldyti.

8 teorema

Gėrio ir blogio pažinimas yra ne kas kita, kaip mūsų įsisąmoninta džiaugsmo arba sielvarto emocija.

9 teorema

Emocija, kurios priežastį įsivaizduojame dabar esant, yra stipresnė negu tada, jei įsivaizduotume priežasties dabar nesant.

10 teorema

Būsimam daiktui, kurį vaizduojamės greit įvyksiant, mūsų emocija intensyvesnė negu tada, jei įsivaizduotume, kad jo egzistavimo laikas labai nutolęs nuo esamojo laiko; ir daikto, kurį vaizduojamės neseniai buvus, prisiminimas taip pat mus veikia intensyviau negu jo įsivaizdavimas seniai buvusio.

11 teorema

Emocija įsivaizduojamam būtinam daiktui, kai kitos sąlygos vienodos, yra intensyvesnė negu galimam arba atsitiktiniam, kitaip tariant, nebūtinam, daiktui.

12 teorema

Emocija daiktui, kurį žinome dabar neegzistuojant, tačiau kurį įsivaizduojame galimą, kai kitos sąlygos vienodos, yra intensyvesnė negu atsitiktiniam daiktui.

13 teorema

Emocija atsitiktiniam daiktui, kurį žinome dabar neegzistuojant, kai kitos sąlygos vienodos, yra silpnesnė negu emocija dabar esančiam daiktui.

14 teorema

Teisingas gėrio ir blogio pažinimas, kiek jis teisingas, negali suvaržyti jokios emocijos; o suvaržyti jis gali tik tiek, kiek laikomas emocija.

15 teorema

Iš gėrio ir blogio teisingo pažinimo kylantį troškimą gali nuslopinti arba suvaržyti daugelis kitų troškimų, kylančių iš mus užgriūvančių emocijų.

16 teorema

Iš gėrio ir blogio pažinimo, kiek šis pažinimas apmąsto ateitį, kylantį troškimą gali dar lengviau suvaržyti arba nuslopinti dabar malonių daiktų troškimas.

17 teorema

Troškimą, kylantį iš gėrio ir blogio teisingo pažinimo, kiek jis yra atsitiktinių daiktų pažinimas, gali dar lengviau suvaržyti dabar esančių daiktų troškimas.

18 teorema

Iš džiaugsmo kylantis troškimas, kai kitos sąlygos vienodos, stipresnis negu troškimas, kylantis iš sielvarto.

19 teorema

Kiekvienas pagal savo prigimties dėsnius būtinai jaučia potraukį tam, ką laiko gėriu, arba nusigręžia nuo to, ką laiko blogiu.

20 teorema

Kuo labiau kas nors siekia ieškoti sau naudingo dalyko, t. y. išsaugoti savo būtį, ir tai gali, tuo jis dorybingesnis; ir priešingai, kiek kas nors savo nauda, t. y. savosios būties išsaugojimu, nesirūpina, tiek jis bejėgis.

21 teorema

Niekas negali trokšti būti laimingas, gerai veikti ir gerai gyventi, kartu netrokšdamas būti, veikti ir gyventi, t. y. tikrai egzistuoti.

22 teorema

Jokios dorybės negalima suvokti kaip pirmesnės už šią (būtent siekimą save išsaugoti).

23 teorema

Kiek žmogus determinuotas ką nors veikti dėl to, kad jo idėjos neadekvačios, negalima besąlygiškai sakyti, jog jis veikia vadovaudamasis dorybe; taip pasakyti tegalima tiek, kiek jis determinuotas dėl to, kad pažįsta.

24 teorema

Veikti visiškai dorybingai mums yra ne kas kita, kaip veikti, gyventi, išsaugoti savo būtį (šie trys posakiai žymi tą patį) vadovaujantis protu, savo naudos siekimo pagrindu.

25 teorema

Niekas nesiekia išsaugoti savo būtį dėl ko nors kito.

26 teorema

Visa, ko siekiame remdamiesi protu, yra ne kas kita, kaip pažinimas; ir siela, kiek ji vadovaujasi protu, mano esant jai naudinga tik tai, kas teikia pažinimą.

27 teorema

Tik apie tai, kas mums iš tikrųjų teikia pažinimą arba gali kliudyti pažinti, tikrai žinome, jog tai gera arba bloga.

28 teorema

Aukščiausiasis sielos gėris – Dievo pažinimas, o aukščiausioji sielos dorybė – pažinti Dievą.

29 teorema

Joks atskiras daiktas, kurio prigimtis visiškai skirtinga nuo mūsų prigimties, mūsų veikimo galios negali nei palaikyti, nei suvaržyti, ir apskritai joks daiktas negali būti mums geras arba blogas, jei jis su mumis neturi ko nors bendro.

30 teorema

Joks daiktas negali būti blogas tuo, ką jis su mūsų prigimtimi turi bendra; bet kiek jis mums blogas, tiek mums yra priešingas.

31 teorema

Kiek koks nors daiktas dera su mūsų prigimtimi, tiek jis būtinai geras.

32 teorema

Kiek žmones apima pasyvios būsenos, tiek negalima pasakyti, kad jie dera su savo prigimtimi.

33 teorema

Žmonės gali skirtis savo prigimtimi, kiek juos užgriūva emocijos, kurios yra pasyvios būsenos; ir šiuo požiūriu vienas ir tas pats žmogus taip pat keičiasi ir būna nepastovus.

34 teorema

Kiek žmones užgriūva emocijos, kurios yra pasyvios būsenos, jie gali būti vienas kitam priešiški.

35 teorema

Žmonės tik tiek visada būtinai dera savo prigimtimi, kiek jie gyvena vadovaudamiesi protu.

36 teorema

Dorybingųjų aukščiausiasis gėris bendras visiems, ir visi gali lygiai juo mėgautis.

37 teorema

Kiekvienas, kuris yra dorybingas, kitiems linki to paties gėrio, kurio pats siekia, – ir tuo labiau, kuo labiau jis pažino Dievą.

38 teorema

Kas žmogaus kūną taip sutvarko, kad jis gali būti daugeriopai veikiamas, arba kas jį įgalina daugeriopai paveikti išorinius kūnus, tas žmogui naudinga, ir tuo naudingiau, kuo kūnas padaromas imlesnis daugeriopiems poveikiams ir labiau gebantis daugeriopai paveikti išorinius kūnus; ir priešingai, žalinga tai, kas kūną daro mažiau šitai gebantį.

39 teorema

Kas padeda išsaugoti tą judėjimo ir rimties santykį, kuris yra tarp žmogaus kūno dalių, tas gera; ir priešingai,

bloga yra tai, kas žmogaus kūno dalims suteikia kitą tarpusavio judėjimo ir rimties santykį.

40 teorema

Kas pravartu žmonių visuomeniniam gyvenimui, kitaip tariant, kas žmones verčia gyventi santarvėje, tas naudinga; ir priešingai – bloga tai, kas valstybėje sukelia nesantaiką.

41 teorema

Džiaugsmas tiesiogiai nėra blogas, bet yra geras; o sielvartas, priešingai, yra tiesiogiai blogas.

42 teorema

Linksmumo pertekliaus negali būti, jis – visada geras; ir priešingai – melancholija visada bloga.

43 teorema

Malonumo perteklius galimas ir jis gali būti blogas; o širdgėla gali būti tiek gera, kiek malonumas arba džiaugsmas yra blogas.

44 teorema

Galimas meilės ir troškimo perteklius.

45 teorema

Neapykanta niekad negali būti gera.

46 teorema

Kas gyvena vadovaudamasis protu, tas kiek galėdamas siekia kitam už jo neapykantą, pyktį, panieką ir t. t. atsilyginti, priešingai, meile arba didžiadvasiškumu.

47 teorema

Vilties ir baimės emocijos pačios savaime negali būti geros.

48 teorema

Garbstymas ir panieka visada yra blogi.

49 teorema

Garbstymas lengvai padaro garbstomą žmogų išpuikusį.

50 teorema

Žmogaus, kuris gyvena vadovaudamasis protu, užuojauta savaime bloga ir nenaudinga.

51 teorema

Simpatija protui neprieštarauja, bet gali su juo derėti ir iš jo kilti.

52 teorema

Pasitenkinimas savimi gali kilti iš proto; ir tik tas pasitenkinimas savimi, kuris kyla iš proto, yra pats aukščiausias, koks tik gali būti.

53 teorema

Nusižeminimas nėra dorybė, kitaip tariant, jis nekyla iš proto.

54 teorema

Atgaila nėra dorybė, kitaip tariant, ji nekyla iš proto; o tas, kuris atgailauja dėl savo poelgio, dvigubai apgailėtinas arba bejėgis.

55 teorema

Didžiausia puikybė arba silpnadvasiškumas yra visiškas savęs nepažinimas.

56 teorema

Didžiausia puikybė arba silpnadvasiškumas rodo visišką sielos negalią.

57 teorema

Išpuikėliui patinka veltėdžių arba pataikūnų draugija, o didžiadvasių žmonių jis nekenčia.

58 teorema

Pasididžiavimas neprieštarauja protui, bet gali iš jo kilti.

59 teorema

Visiems veiksmams, kuriems mus determinuoja emocija, kuri yra pasyvi būsena, mus ir be emocijos gali determinuoti protas.

60 teorema

Troškimas, kylantis iš tokio džiaugsmo arba sielvarto, kuris paveikia vieną arba kelias, bet ne visas kūno dalis, nesusijęs su viso žmogaus nauda.

61 teorema

Iš proto kylantis troškimas negali būti besaikis.

62 teorema

Kiek siela daiktus suvokia proto paliepimu, ji patiria vienodą emociją, nesvarbu, ar tai bus būsimo, ar buvusio, ar esamo daikto idėja.

63 teorema

Kas vadovaujasi baime ir daro gera, kad išvengtų blogio, tas nesivadovauja protu.

64 teorema

Blogio pažinimas yra neadekvatus pažinimas.

65 teorema

Vadovaudamiesi protu, iš dviejų gėrių laikysimės didesnio, o iš dviejų blogių – mažesnio.

66 teorema

Vadovaudamiesi protu, sieksime didesnio būsimo gėrio vietoj mažesnio esamo ir mažesnio esamo blogio vietoj didesnio būsimo.

67 teorema

Laisvas žmogus apie nieką tiek mažai nemąsto kaip apie mirtį, ir jo išmintį sudaro ne mirties, bet gyvenimo apmąstymas.

68 teorema

Jei žmonės gimtų laisvi, tai jie nesusidarytų jokios blogio ir gėrio sąvokos, kol liktų laisvi.

69 teorema

Vienodai didelė laisvo žmogaus jėga pastebima ir tada, kai jis vengia pavojų, ir kai juos įveikia.

70 teorema

Gyvendamas tarp tamsuolių, laisvas žmogus kiek galėdamas stengiasi vengti jų geradarybių.

71 teorema

Tik laisvi žmonės būna vienas kitam dėkingiausi.

72 teorema

Laisvas žmogus niekada nesielgia klastingai, bet visada elgiasi sąžiningai.

73 teorema

Žmogus, kuris vadovaujasi protu, laisvesnis valstybėje gyvendamas pagal bendruosius nutarimus negu gyvendamas vienišas, kai paklūsta vien tik sau.

V. Apie intelekto galią, arba apie žmogaus laisvę

Aksiomos

1. Jei tame pačiame subjekte sukeliami du priešingi veiksmai, tai arba jie abu, arba tik vienas iš jų būtinai turės kisti tol, kol jie liausis buvę priešingi.

2. Padarinio galia apibrėžiama jo priežasties galia, kiek padarinio esmę išreiškia arba apibrėžia priežasties esmė.

1 teorema

Kūno būsenos arba daiktų vaizdai išsidėsto kūne ta pačia tvarka ir sąryšiu, kaip sieloje išsidėsto mintys apie daiktus ir daiktų idėjos.

2 teorema

Jei sielos sujaudinimą, arba emociją, atskirsime nuo minties apie išorinę priežastį ir susiesime su kitomis mintimis, tai meilė arba neapykanta tai išorinei priežasčiai, lygiai kaip ir iš šių emocijų kylančios sielos dvejonės, sunaikinamos.

3 teorema

Emocija, kuri yra pasyvi būsena, liaujasi ja buvusi, kai tik susidarome aiškią ir tikslią jos idėją.

4 teorema

Nėra nė vienos kūno būsenos, kurios aiškios ir tikslios sąvokos negalėtume susidaryti.

5 teorema

Emocija objektui, kurį įsivaizduojame paprastai ir ne kaip būtiną arba galimą, arba atsitiktinį, kai kitos sąlygos vienodos, yra stipriausia iš visų emocijų.

6 teorema

Kiek siela visus daiktus pažįsta kaip būtinus, tuo didesnė jos valdžia emocijoms, kitaip tariant, tuo mažiau ji nuo jų priklauso.

7 teorema

Emocijos, kylančios iš proto arba proto sužadinamos, laiko atžvilgiu stipresnės už emocijas, susijusias su atskirais daiktais, kuriuos laikome nesamais.

8 teorema

Kuo daugiau vienu metu susidedančių priežasčių sukelia kurią nors emociją, tuo ji stipresnė.

9 teorema

Emocija, priklausanti nuo daugelio skirtingų priežasčių, kurias siela apmąsto kartu su pačia emocija, yra mažiau žalinga ir mažiau mus apima, ir mažiau išgyvename nuo kiekvienos atskiros jos priežasties priklausančią emociją, negu tada, jei tai būtų kita vienodo stiprumo emocija, priklausanti tik nuo vienos arba nuo nedaugelio priežasčių.

10 teorema

Kol mūsų neužgriūva mūsų prigimčiai priešingos emocijos, tol turime galią kūno būsenas tvarkyti ir susieti į vienovę pagal intelekto tvarką.

11 teorema

Kuo daugiau daiktų susiję su kokiu nors vaizdu, tuo dažniau jis pasitaiko, kitaip tariant, tuo dažniau jis atsiranda ir tuo labiau apima sielą.

12 teorema

Daiktų vaizdai lengviau jungiasi su vaizdais tų daiktų, kuriuos pažįstame aiškiai ir tiksliai, negu su kurių nors kitų.

13 teorema

Kuo su daugiau vaizdų susietas koks nors vaizdas, tuo dažniau jis atsiranda.

14 teorema

Siela gali pasiekti, kad visos kūno būsenos arba daiktų vaizdai bus susiję su Dievo idėja.

15 teorema

Kas aiškiai ir tiksliai pažįsta patį save ir savo emocijas, tas myli Dievą, ir tuo labiau, kuo daugiau pažįsta save ir savo emocijas.

16 teorema

Tokia meilė Dievui turi labiausiai apimti sielą.

17 teorema

Dievui pasyvios būsenos nebūdingos, jis nepatiria jokios džiaugsmo ar sielvarto emocijos.

18 teorema

Niekas negali Dievo neapkęsti.

19 teorema

Kas myli Dievą, tas negali siekti, kad ir Dievas savo ruožtu jį mylėtų.

20 teorema

Ši meilė Dievui negali būti suteršta nei pavydo, nei pagiežos emocijomis; priešingai, ji puoselėjama tuo labiau, kuo daugiau įsivaizduojame žmonių, susijusių su Dievu meilės ryšiu.

21 teorema

Siela gali ką nors įsivaizduoti ir prisiminti buvusius dalykus tik kol trunka kūnas.

22 teorema

Tačiau Dieve būtinai egzistuoja idėja, išreiškianti to ar kito žmogaus kūno esmę amžinybės požiūriu.

23 teorema

Žmogaus siela negali būti visiškai sunaikinama kartu su kūnu, bet iš jos lieka kai kas amžina.

24 teorema

Kuo daugiau pažįstame atskirus daiktus, tuo daugiau pažįstame Dievą.

25 teorema

Aukščiausias sielos siekimas ir aukščiausioji dorybė – daiktų pažinimas trečiąja pažinimo rūšimi.

26 teorema

Kuo labiau siela geba pažinti daiktus trečiąja pažinimo rūšimi, tuo labiau ji trokšta pažinti daiktus šiuo būdu.

27 teorema

Iš šios trečiosios pažinimo rūšies kyla didžiausias, koks tik gali būti, sielos pasitenkinimas.

28 teorema

Siekimas arba troškimas pažinti daiktus trečiąja pažinimo rūšimi negali kilti iš pirmosios pažinimo rūšies, bet gali kilti iš antrosios pažinimo rūšies.

29 teorema

Visa, ką siela pažįsta amžinybės požiūriu, ji pažįsta ne dėl to, kad suvokia esamą tikrąjį kūno egzistavimą, bet dėl to, kad kūno esmę suvokia amžinybės požiūriu.

30 teorema

Pažindama save ir savo kūną amžinybės požiūriu, mūsų siela būtinai įgyja Dievo pažinimą ir žino, kad ji egzistuoja Dieve ir suvokiama Dievo dėka.

31 teorema

Trečioji pažinimo rūšis priklauso nuo sielos kaip nuo formaliosios priežasties, kiek pati siela amžina.

32 teorema

Visa, ką pažįstame trečiąja pažinimo rūšimi, mums teikia džiaugsmą, be to, lydimą Dievo kaip jo priežasties idėjos.

33 teorema

Intelektinė meilė Dievui, kylanti iš trečiosios pažinimo rūšies, amžina.

34 teorema

Tik kol trunka kūnas, sielą apima emocijos, laikomos pasyviomis būsenomis.

35 teorema

Dievas pats save myli intelektine begaline meile.

36 teorema

Sielos intelektinė meilė Dievui yra pati Dievo meilė, kuria Dievas myli patį save – ne kiek jis begalinis, bet kiek jį gali išreikšti žmogaus sielos esmė, imama amžinybės požiūriu, t. y. sielos intelektinė meilė Dievui yra dalis begalinės meilės, kuria Dievas myli patį save.

37 teorema

Gamtoje nėra nieko, kas šiai intelektinei meilei būtų priešinga, kitaip tariant, kas ją galėtų sunaikinti.

38 teorema

Kuo daugiau daiktų siela pažįsta antrąja ir trečiąja pažinimo rūšimi, tuo mažiau ją apima blogos emocijos ir tuo mažiau ji bijo mirties.

39 teorema

Kieno kūnas daug geba, to sielos didžiausioji dalis amžina.

40 teorema

Kuo daiktas tobulesnis, tuo daugiau jis veikia ir tuo mažiau yra pasyvus; ir priešingai – kuo daugiau jis veikia, tuo yra tobulesnis.

41 teorema

Nors ir nežinotume, kad mūsų siela amžina, tačiau svarbiausią reikšmę teiktume pareigos jausmui bei religingumui ir apskritai viskam, kas siejama su narsumu ir didžiadvasiškumu.

42 teorema

Palaima yra ne apdovanojimas už dorybę, bet pati dorybė; ir ja mėgaujamės ne todėl, kad pažabojame savo aistras, bet priešingai – dėl to, kad ja mėgaujamės, pajėgiame pažaboti aistras.

George Savile
1633

Viltis – blogas vedlys, nors geras pakeleivis.

- - -

Išmintingas žmogus savo įtarimus nutildys, bet neužmigdys.

- - -

Žmonės, kurie skolinasi kitų pažiūras, niekada negrąžina skolų.

- - -

Kai sakoma, kad žmogus moka gyventi, paprastai turima galvoje šiek tiek abejotina jo garbė.

- - -

Silpniems žmonėms knygose perskaitytos protingos mintys kenkia, nes sukelia jų galvose dar didesnę painiavą.

- - -

Tuščias laiko švaistymas yra tarsi savižudybė.

- - -

Daug žmonių kalbėdami pateikia įrodymų, kad jiems stinga proto.

- - -

Dauguma ginčų dėl religijos prilygsta dviejų vyrų ginčams dėl moters, kuri jiems nerūpi.

- - -

Neprotingais laikais laisvas protas yra pražūtingas jo savininkui.

- - -

Minioje kaupiasi žiaurumas, kurio nėra ir negali būti kiekviename individe atskirai.

- - -

Netgi pažangiausia partija – sąmokslas prieš tautą.

- - -

Net pati stipriausia šeima nėra stipresnė nei kortų namelis.

- - -

Jei kas ir išgelbės žmoniją, tai religijos išnykimas.

- - -

Pasaulis – ne kas kita, kaip tuštybė įvairiais pavidalais.

- - -

Nelaimė neturėti draugų, bet kas neturi draugų, tas neturi ir priešų.

- - -

Savo reikalus reikia spręsti nesitikint sulaukti pagalbos.

- - -

Mūsų atmintis nepasižymi geru išsiauklėjimu.

- - -

Laimingas tas, kurio įsitikinimai nesiskiria nuo visuotinai priimtų.

- - -

Laisvę galima pasiekti ir išsaugoti tik už tokią kainą, kurios žmonija nėra pasirengusi mokėti.

- - -

Su viltimi reikia elgtis taip, kaip su naminiu paukščiu: pakirpti sparnus, kad negalėtų perskristi tvoros.

- - -

Žmogus, pasitraukęs nuo pasaulio ir galintis jį stebėti nesuinteresuotai, mato pasaulį tokį pat išprotėjusį, kaip ir pasaulis – jį.

- - -

Kas vėlai tampa protingu, anksti tampa drąsiu.

Françoise d'Aubigné
1635

Nelaimingi užimantieji aukščiausius postus, tačiau dar nelaimingesni tie, kurie jiems pavydi.

Nicolas Boileau-Despréaux
1636

Geriau neišmanymas negu klaidingos žinios.

- - -

Kiekvienas kvailys suras dar didesnį kvailį, kuris juo žavėsis.

- - -

Kas aiškiai galvoja, tas aiškiai ir dėsto.

- - -

Kiekvienas amžius turi savo malonumus, savo galvą ir savo įpročius.

Antoinette du Ligier de la Garde Deshoulières
1638

Noras žinoti dažnai yra tik mokymasis abejoti.

Louis XIV
1638

Ką nors darant, vienintelis būdas nesuklysti – manyti, kad rezultatas bus blogiausias.

Guillaume Amfrye de Chaulieu
~ 1639

Mūsų filosofiją kuria gera arba bloga sveikata.

Ihara Saikaku

1642

Aistra žengia priekyje ir vedasi iš paskos meilę.

- - -

Ir turtas pridaro rūpesčių, jeigu jo daug.

Isaac Newton

1643

Mes statome per daug sienų, bet per mažai tiltų.

- - -

Taktas – tai sugebėjimas išsakyti savo nuomonę, neįsigyjant priešų.

- - -

Jei mačiau toliau negu kiti, tai todėl, kad stovėjau ant milžinų pečių.

- - -

Kiekvienam veiksmui visada yra lygus ir priešingas atoveiksmis.

William Penn

1644

Leiskite žmonėms manyti, kad jie valdo, ir galėsite juos valdyti.

- - -

Viena iš pačių pražūtingiausių mūsų klaidų – blogai atlikti gerus darbus.

- - -

Žmogus, negalintis vadovauti sau, netinkamas vadovauti ir kitiems.

- - -

Jeigu keli malonūs žodžiai gali padaryti žmogų laimingą, reikia būti niekšu, kad jų nepasakytum.

Jean de La Bruyère
1645

Negalima spręsti apie žmogų iš pirmo žvilgsnio. Teigiamybės paprastai apgaubtos kuklumo skraiste, trūkumai pridengti veidmainiavimo kauke.

- - -

Jeigu vieni mirtų, o kiti ne, mirti būtų labai apmaudu.

- - -

Jeigu galėtume rinktis – mirti ar gyventi amžinai, – niekas nežinotų, kam ryžtis. Gamta išvaduoja mus nuo būtinybės rinktis – mirtį padaro neišvengiamą.

- - -

Gyvenimas yra tai, ką žmonės uoliausiai stengiasi išlaikyti ir ką mažiausiai tausoja.

- - -

Mes bijome senatvės, nors nesame tikri, ar jos sulauksime.

- - -

Dosnumas – ne tik duoti daug, bet ir duoti laiku.

- - -

Dažnai žmonės krinta iš aukštumų dėl tų pačių trūkumų, kurie jiems padėjo tas aukštumas pasiekti.

- - -

Malonumas kritikuoti trukdo gėrėtis grožiu.

- - -

Negražių moterų nėra. Bet yra moterų, kurios nemoka būti gražios.

- - -

Jei dievobaimingas žmogus būtų karalius, būtų ateistas.

- - -

Kokiems kraštutinumams gali ryžtis žmonės dėl religijos, kurią jie taip menkai išpažįsta ir taip netobulai praktikuoja.

- - -

Įžūlumas – tai savimyla, pasiekusi kraštutinumą.

- - -

Dauguma žmonių savo pirmąją gyvenimo pusę nugyvena taip, kad sugadintų antrąją.

- - -

Pats tobuliausias malonumas – teikti malonumą kitiems.

- - -

Gaila, jog negyvename taip ilgai, kad galėtume pasimokyti iš savo klaidų.

- - -

Dažnai daug greičiau ir naudingiau pačiam prisitaikyti prie kitų, negu priversti kitus prisitaikyti prie savęs.

- - -

Sukčiai linkę manyti, kad visi kiti panašūs į juos.

- - -

Pasitikėjimas – pirmoji draugystės sąlyga.

- - -

Pataikavimas – tai miklus ir nusižeminęs protas, kuris vergiškai šypsosi kiekvienam jūsų žvilgsniui, pritaria bet kuriam jūsų žodžiui ir ploja visiems jūsų veiksmams.

- - -

Įprotis ir naujovė šalina vienas kitą, ir abi pusės vienodai traukia mus.

- - -

Nuolankumas madai, kai ją išplečiame iki skonio, sveikatos ir sąžinės dalykų, atskleidžia mūsų niekingumą.

- - -

Tai, ką žmonės žino apie mirtį, truputį sušvelnina tai, ko jie apie ją nežino; jos atėjimo laiko neapibrėžtumas šiek tiek panašus į amžinybę.

- - -

Kartais subtiliausia gudrybė būna paprastumas ir atvirumas.

- - -

Juoktis iš protingų žmonių – kvailių privilegija.

- - -

Sunku pasakyti, ko neryžtingumas nusipelno daugiau – gailesčio ar paniekos, ir nežinia, kas pavojingiau – priimti klaidingą sprendimą ar nepriimti jokio.

- - -

Tiek užgimstant meilei, tiek ir jai pasibaigus žmonės patiria sumaištį, kai lieka vieni du.

Gottfried Wilhelm Leibniz

1646

Dabartis visada kupina ateities.

- - -

Džiaugsmas – tobulumo jausmas.

- - -

To, kas įrodyta pavyzdžiais, negalima laikyti visiškai įrodytu.

- - -

Gamta nedaro šuolių.

Pierre Bayle

1647

Moralė pateikia bendras elgesio taisykles, nekreipiant dėmesio į konkrečias aplinkybes.

- - -

Žmogus – protinga būtybė, bet tiesa ir tai, kad jis dažniausiai pamina savo principus.

François Fénelon
1651

Žmonės, kurie neapkenčia tiesos, neapkenčia ir žmonių, drįstančių ją sakyti.

- - -

Kiekvienas žmogus turi tris jaunystes: kūno, širdies ir proto. Nelaimei, jos niekad nesutampa.

Bernard Le Bovier de Fontenelle
1657

Didi aistra – tai savotiška siela, savaip nemirtinga ir nepriklausoma nuo kūno.

- - -

Žmogus retai kada gali priversti save mylėti, bet priversti gerbti save gali visuomet.

- - -

Didelė kliūtis laimei – tai laukimas labai didelės laimės.

- - -

Bet kurioje srityje galima pasiekti rezultatų tik tuomet, kai išbandytos visos įmanomos tos srities kvailystės.

Daniel Defoe
~ 1660

Tobuliausia žmonių išmintis – gebėjimas prisitaikyti prie aplinkybių ir išlikti ramiems net ir audroms siaučiant.

- - -

Pavojaus baimė daug baisesnė už patį pavojų.

- - -

Kiekvienoje padėtyje, uoliai paieškojus, rasis kas nors guodžiančio.

- - -

Labai daug žmonių ragina nubausti kaltuosius, bet vos keli rūpinasi išteisinti nekaltuosius.

- - -

Ne nuodėmė apgauti velnią.

Gian Vincenzo Gravina

1664

Nuobodus žmogus atima iš jūsų vienatvę, bet nesuteikia draugijos.

Jonathan Swift

1667

Citatos, ištraukos primena uždegamąjį stiklą: jos surenka proto ir žinių spindulius, išsklaidytus po rašytojų kūrinius, ir jėga, gyvumu sutelkia juos skaitytojo sąmonėje.

- - -

Neskubėk tarti „ne“, kol tavęs nepaklausė.

- - -

Šiame pasaulyje nėra nieko pastovaus, išskyrus patį nepastovumą.

- - -

Visi nori gyventi ilgai, bet niekas nenori pasenti.

- - -

Vaizduotė – tai menas matyti tai, kas nematoma.

- - -

Mums pakanka religingumo vienas kito nekęsti, bet nepakanka – vienas kitą mylėti.

- - -

Puikybė greičiau yra menkystės, o ne didybės požymis.

- - -

Partija – masinė beprotybė, naudinga vienetams.

- - -

O kas, jei bažnyčios – tai kapai ne tik mirusiems, bet ir gyviesiems?

- - -

Senatvės ligos po truputį atpratina mus nuo gyvenimo – lyg ruoštų mirčiai.

- - -

Nors skaitau knygą su malonumu, negaliu pakęsti jos autoriaus.

- - -

Kartais verta pasikliauti svetimu protu, bet pasitikėti galima tik savu.

- - -

Sakyti, kad žmogus privalo tikėti Dievu – ne tik neteisinga, bet ir kvaila.

- - -

Kai skaitau knygą – nesvarbu, protingą ar kvailą – atrodo, kad ji gyva ir kalbasi su manimi.

- - -

Pažadai dažniausiai tam ir duodami, kad būtų laužomi.

- - -

Atrodo, religija su amžiumi suvaikėjo – ir kaip vaikui, jai nuolat reikia stebuklų.

- - -

Kai gydytojai pradeda kalbėti apie religiją, jie tampa panašūs į mėsininkus, samprotaujančius apie gyvenimą ir mirtį.

- - -

Didžiąją ir nuoširdžiausią mūsų maldų dalį sudaro paprasčiausi skundai.

- - -

Tenkinti poreikius atsisakant norų tolygu nusikirsti kojas, kai reikia batų.

- - -

Kas gali būti absurdiškiau už katafalką, iškilmingai riedantį gatve?

Giambattista Vico
1668

Žmonės pirmiausia siekia naudos, paskui rūpinasi nauda, po to koncentruoja dėmesį į patogumą, vėliau mėgaujasi malonumais – taip ištirpsta prabangoje ir galiausiai apkvaišta išvarginti turtų.

Bernard Mandeville
1670

Taupumas – susilaikymas nuo nesaikingumo ir pasitenkinimas natūraliais, paprastais daiktais.

- - -

Tas, kas nėra gailestingas, – yra žiaurus.

John Toland
1670

Kiekvienas filosofas turi dvi filosofijas: viena nukreipta į išorę, kita – sau.

- - -

Jei vieniems jūs – ortodoksas, tai kitiems – eretikas.

- - -

Tiesos atskleidimas gresia jos paniekinimu.

Joseph Addison

1672

Įsitikinimas, kad esi mylimas, sušvelnina išsiskyrimo kančias. Net paskutinis „sudie“ praranda savo kartėlį, kai jame dar girdėti meilės aidas.

- - -

Be pastovumo negali būti nei meilės, nei draugystės, nei dorybingumo.

- - -

Šio pasaulio laimės pagrindas – ką nors veikti, ką nors mylėti, ko nors tikėtis.

- - -

Skaitymas protui yra tas pats, kas fizinis lavinimas kūnui.

- - -

Šypsenos – tik smulkmenos, išbarstytos gyvenimo kelyje, tačiau jų sukuriamas gėris neįkainojamas.

- - -

Žmonės niekuo taip nesibodi kaip patarimais.

- - -

Visada yra ką pasakyti abiejų pusių naudai.

- - -

Tikra laimė iš prigimties mėgsta vienatvę. Ji triukšmo ir prabangos priešas ir gimsta daugiausia iš meilės sau pačiam.

- - -

Sunku įsivaizduoti, kas nutiktų žmogui, jei jis gyventų literatūrinių herojų apgyvendintoje valstybėje.

- - -

Išmintingas žmogus yra laimingas tik tada, kai pats save pagiria; kvailys gi tenkinasi aplinkinių plojimais.

- - -

Pamaldžius žmones nuo blogų veiksmų sulaiko baimė, garbingus – panieka tokiems veiksmams.

- - -

Laimės taisyklė: kažką daryti, kažką mylėti, kažko tikėtis.

Richard Steele
1672

Deramai teikiama malonė daro beveik tokią pat garbę tam, kuris ją teikia, ir tam, kuris ją priima.

William Somervile
1675

Tegul intelektualai sako, ką nori, vis dėlto pinigai keičia žmogų.

Edward Young
1683

Atidėliojimas – tai laiko vagis.

- - -

Naktimis ateistas beveik tiki į Dievą.

- - -

Mūsų norai it šešėliai. Saulei leidžiantis jie ilgėja.

- - -

Dievas, kuris viską atleidžia, yra neteisingas Dievas.

- - -

Laikas, iššvaistytas veltui, – tai egzistavimas; laikas, panaudotas prasmingai, – tai gyvenimas.

George Berkeley

1685

Tiesa yra visų šūkis, bet mažumos taisyklė.

Pierre de Marivaux

1688

Kad būtume pakankamai geri, turime būti truputėlį geresni negu reikia.

- - -

Noras patikti savo laikmečiui dažnai būna priežastimi nepatikti palikuonims.

Alexander Pope

1688

Viltis, lydėjusi visą gyvenimą, nepalieka mūsų net ir mirties valandą.

- - -

Pramogos – laimė tų, kurie nesugeba galvoti.

- - -

Klysti – žmogiška, atleisti – dieviška.

- - -

Liga – kažkuria prasme priešlaikinė senatvė.

- - -

Daugumai žmonių draugija reikalinga ne klausytis, bet kalbėti.

- - -

Kiekvienas žmogus skiriasi nuo kito ir kasdien vis labiau skiriasi nuo savęs paties.

- - -

Jūra sujungia šalis, kurias ji skiria.

Montesquieu

1689

Niekada nedera išplėtoti temos taip, kad nieko neliktų skaitytojui. Svarbu skaitytoją priversti ne skaityti, o mąstyti.

- - -

Gamta, matyt, išmintingai pasirūpino tuo, kad žmogiškosios kvailystės greitai išnyktų, o knygos jas įamžina. Kvailys nori, kad palikuonys žinotų, jog jis gyveno pasaulyje, ir kad jie niekada nepamirštų, jog jis buvo kvailys.

- - -

Iš pradžių reikia būti blogu piliečiu, kad vėliau taptum geru vergu.

- - -

Svetima laimė visada mums atrodo perdėta.

- - -

Pati žiauriausia tironija ta, kuri iškyla po teisėtumo priedanga ir su teisingumo vėliava.

- - -

Laisvė yra gėrybė, kuri leidžia naudotis kitomis gėrybėmis.

- - -

Nereikalingi įstatymai silpnina būtinus įstatymus.

- - -

Vidutiniškumas – tai turėklas.

- - -

Laukiniai, norėdami gauti vaisių, nukerta medį.

- - -

Pavyduolis pats sau priešas, nes kenčia nuo blogio, kurį pats susikuria.

- - -

Kas gali būti apmaudžiau, kaip matyti išmintingą žodį, mirštantį kvailio ausyse?

- - -

Laimę galima pasiekti. Tačiau žmonės paprastai nori būti laimingesni už kitus, o šitai beveik neįmanoma, nes mes visada laikome kitus laimingesniais, nei jie yra iš tikrųjų.

- - -

Kokia trumpa atkarpa tarp to laiko, kai žmogus esti per daug jaunas, ir to, kai jau per daug senas.

- - -

Dauguma žmonių sugeba atlikti veikiau didžius negu gerus darbus.

- - -

Amžių patirtis rodo, kad kiekvienas valdžią turintis žmogus yra linkęs ja piktnaudžiauti ir darys tai, iki pasieks ribą.

- - -

Kas vienu metu yra tiesa, kitu laiku bus melas.

Samuel Richardson
1689

Grožis – atsitiktinis ir laikinas gėris.

Philip Stanhope
1694

Daugumai žmonių kur kas svarbiau, kad juos išklausytumėte, negu išpildytumėte jų prašymus.

- - -

Jei įtikinsite kitus, galite patikėti ir pats.

- - -

Žmonės nekenčia tų, kurie priverčia juos pasijausti menkesniais.

- - -

Politikai nei myli, nei nekenčia. Juos valdo materialinis interesas, ne sentimentai.

- - -

Dykinėjimą aš laikau savotiška savižudybe.

- - -

Kiekvienai teigiamybei ir kiekvienai dorybei gimininga kokia nors silpnybė ar yda; peržengę teigiamą saiką, jos pereina į vieną arba kitą. Dosnumas dažnai virsta išlaidumu, taupumas – šykštumu, drąsa – beprotiškumu, atsargumas – baikštumu.

- - -

Pasitaiko aplinkybių, kai žmogus turi atskleisti vieną savo slaptų minčių pusę, kad geriau paslėptų antrąją.

- - -

Gebėjimas suderinti pagarbą su natūraliu laisvumu ir yra tikrasis išsiauklėjimas.

- - -

Žmonės, patys to nepastebėdami, perima ne tik išorę, manieras ir ydas tų, su kuriais nuolat bendrauja, bet ir jų dorybes bei mąstymo būdą.

- - -

Savojo orumo pajauta protingą žmogų daro kuklesnį, bet kartu ir tvirtesnį.

- - -

Malonumai – tai rifas, į kurį sudūžta daug jaunų žmonių.

- - -

Pastebėta, jog tie, kurie šaukia garsiausiai, reikalaudami laisvės, nelabai noriai ją pakenčia.

- - -

Aš pažįstu save, žinau, ką galiu, ko negaliu, ir todėl žinau, ką man reikia daryti.

- - -

Žmonės dažniau vadovaujasi ne tuo, kas iš tikrųjų egzistuoja, o tuo, ką jie įsivaizduoja egzistuojant.

- - -

Tikras protingo ir sveikai mąstančio žmogaus požymis – gebėjimas visada jausti tam tikras ribas.

- - -

Pokalbis yra visos kompanijos nuosavybė, į jį turi teisę kiekvienas jos dalyvis.

- - -

Lengvai suvoksi kiekvieno žmogaus tuštybę, įsiklausydamas, apie ką jis ypač mėgsta kalbėti.

- - -

Tais pačiais klausimais visi protingi žmonės samprotauja panašiai, ir tik minties pateikimo forma žavi klausytojus.

- - -

Stilius – minties drabužis.

Voltaire

1694

Niekas, aišku, neateina į pasaulį su jau gatava tiesos ir teisingumo samprata, bet žmogaus prigimtis taip sutvarkyta, kad tam tikrame amžiuje ši samprata susiformuoja natūraliai.

- - -

Dievas yra komediantas, vaidinantis publikai, kuri bijo juoktis.

- - -

Jei nebūtų Dievo, reikėtų jį išgalvoti.

- - -

Žmogus visą gyvenimą praleidžia tikėdamasis ir miršta dar turėdamas vilties.

- - -

Pažanga – gamtos dėsnis.

- - -

Tėvynė – tai šalis, kurioje įkalinta siela.

- - -

Jei Dievas sukūrė mus pagal savo atvaizdą, mes jam atsilyginome tuo pačiu.

- - -

Iš tikrųjų istorija yra niekas kitas kaip tik nusikaltimų ir nelaimių sąrašas.

- - -

Meilė – stipriausia iš visų aistrų, nes ji tuo pačiu metu užvaldo galvą, širdį ir kūną.

- - -

Pirmą kartą skaitydami gražią knygą, patiriame tą patį, kaip ir įgiję naują draugą. Iš naujo ją perskaityti – tolygu vėl pasimatyti su senu draugu.

- - -

Auklėjant gabumai ugdomi, bet ne kuriami.

- - -

Didžiausi nesutarimai sukelia mažiau nusikaltimų negu fanatizmas.

- - -

Netikusiai išreikšta puiki mintis netenka savo vertės, o kartojama nusibosta.

- - -

Jei Dievo nėra mumyse, vadinasi, jo nėra niekur.

- - -

Pavojinga būti teisiam, kai valdžia klysta.

- - -

Ne nelygybė gniuždo, o priklausomybė.

- - -

Gerai dirbkite, ir jums nereikės remtis protėviais.

- - -

Kai žmogus testamentu palieka pinigus labdarai, jis atiduoda tik tai, kas jam jau nepriklauso.

- - -

Visų vaidų ypatybė – abiejų šalių silpnumas.

- - -

Žmonės niekuomet nejaučia sąžinės graužaties dėl poelgių, tapusių jų įpročiu.

- - -

Žmonės lengvai tiki tuo, ko aistringai trokšta.

- - -

Viltis pasveikti – pusė pasveikimo.

- - -

Darbas apsaugo mus nuo trijų didžiųjų blogybių: nuobodulio, ydų ir skurdo.

- - -

Mylėk tiesą, bet būk pakantus klydimams.

- - -

Pasipūtimas yra tik vidutinybės kaukė.

- - -

Kiekvienas žmogus kaltas dėl viso to gėrio, kurio jis nepadarė per visą savo gyvenimą.

- - -

Dėkingumas ne visada iškalbingas.

- - -

Kuo daugiau skaitote nemąstydami, tuo tvirčiau įsitikinate, kad daug žinote, o kuo daugiau mąstote skaitydami, tuo aiškiau matote, kad žinote labai mažai.

- - -

Kai kas nenaudingas pirmoje eilėje, bet antroje – gali būti nepakeičiamas.

- - -

Geriausias linkėjimas žmogui yra linkėjimas būti žmogumi.

- - -

Didžiausios nelaimės, pasirodo, visuomet yra nežaboto savanaudiškumo vaisius.

- - -

Prietaringieji – tas pat, kas kare baikštūs žmonės: jie patys išgyvena paniką ir kursto ją kitiems.

- - -

Išmintingas žmogus neatsisako nieko, tačiau nepiktnaudžiauja. Nei susilaikymas, nei saiko nepaisymas neatneša laimės.

- - -

Kiek nesąmonių pasako žmonės, vien norėdami pasakyti ką nors nauja.

- - -

Ne darbas sukurtas minčiai, o mintis sukurta darbui.

- - -

Didelių darbų nebūna be didelių sunkumų.

- - -

Laisvė reiškia vien priklausomybę nuo įstatymų.

- - -

Sąžinės graužimas – vienintelė nusikaltėliams liekanti dorybė.

- - -

Tikroji narsa atsiskleidžia nelaimėje.

- - -

Kuo ilgiau galvosime apie savo nesėkmę, tuo smarkiau ji mus žeis.

- - -

Kas pasidaro juokinga, negali būti pavojinga.

- - -

Protingi tironai lieka nenubausti.

- - -

Tas, kuris keršija nugalėjęs, nevertas būti nugalėtoju.

- - -

Žmonės jam atrodė tokie, kokie yra iš tikrųjų, tai yra vabzdžiai, ėdantys vienas kitą ant mažo purvo gumulo.

- - -

Viskas, kas tampa įprasta, menkai vertinama.

- - -

Religijoje, kaip ir azartiniuose lošimuose: pradedi kvailiu, baigi apgaviku.

- - -

Aš ištikimas tiesos draugas, tačiau nenoriu būti jos kankiniu.

- - -

Kai baigi skaityti gerą knygą, atrodo, kad atsisveikini su draugu.

- - -

Laimė – tik svajonė, o sielvartas yra tikras.

- - -

Temoku abejoti.

- - -

Atsitiktinumas – tai niekas. Atsitiktinumas neegzistuoja. Mes taip vadiname įvykį, kurio priežasties nesuprantame. Nėra įvykio be priežasties, nėra egzistavimo be priežasties egzistuoti.

- - -

Dievas nepavedė žmogui keršyti už jį.

- - -

Protas man teigia, kad Dievas egzistuoja, bet jis taip pat sako, kad aš niekada nesužinosiu, kas tai yra.

- - -

Žmogus visada nori sunaikinti tai, ko bijo.

Abbé Prévost
1697

Atsitiktinai perskaityta gera knyga gali visam laikui pakeisti žmogaus likimą.

John Wesley
1703

Aistros ir išankstinis nusistatymas, pasivadinę protu, valdo pasaulį.

Charles Pinot Duclos
1704

Pati geriausia vyriausybė ne ta, kuri padaro žmones laimingiausius, o ta, kuri padaro laimingais kuo daugiau žmonių.

- - -

Kaltųjų atžvilgiu reikia būti rūstiems be žiaurumo ir atlaidiems be nuolaidžiavimo.

- - -

Kad turėtume teisę žmones smerkti, o paskui juos taisyti, pirmiausia turime mylėti žmoniją.

- - -

Pyktis – tai atvira ir trumpalaikė neapykanta; neapykanta – tai prislopintas ir nuolatinis pyktis.

William Murray
1705

Apsispręskite greitai, bet nesakykite, kodėl apsisprendėte. Sprendimai gali būti teisingi, o priežastys – klaidingos.

Benjamin Franklin

1706

Būtinybė niekada nepadeda sudaryti gero sandorio.

- - -

Viena šiandiena yra verta dviejų rytojų.

- - -

Laikas – tai medžiaga, iš kurios sudarytas gyvenimas.

- - -

Bet kuri visuomenė, pasiryžusi paaukoti truputį laisvės vardan trupučio saugumo, nenusipelnė nei vieno ir praras abu.

- - -

Niekas taip dažnai neapgaudinėja žmogaus, kaip jis pats.

- - -

Iš investicijų į žinias plaukia didžiausios palūkanos.

- - -

Kai kuriuos žmones mes vadiname laukiniais todėl, kad jų elgesys skiriasi nuo mūsų.

- - -

Lengviau nuslopinti pirmą norą, negu patenkinti visus paskui jį ateinančius.

- - -

Žmogus gyvas ne tuo, ką suvalgo, o tuo, ką suvirškina. Šis teiginys vienodai tinka ir kūnui, ir protui.

- - -

Jei žmogus galėtų turėti pusę to, ko trokšta, jis padvigubintų savo bėdų skaičių.

- - -

Patirties mokykla brangiai kainuoja, bet kvaili žmonės kitos nepripažįsta.

- - -

Stovintis artojas daug aukštesnis už klūpantį džentelmeną.

- - -

Kai esi geras kitiems, esi geriausias sau pačiam.

- - -

Kas gyvena viltimi, rizikuoja mirti iš bado.

- - -

Stiprus tas, kas sugebėjo nugalėti savo žalingus įpročius.

- - -

Nėra mažų priešų.

- - -

Tingėjimas bet kurį darbą padaro sunkų.

- - -

Tinginystė velkasi taip lėtai, kad skurdas greitai ją pasiveja.

- - -

Jeigu nori turėti laisvalaikį, negaišk laiko.

- - -

Pats geriausias pamokslininkas – skruzdėlė, o ji neištaria nė žodžio.

- - -

Tauta, besirengianti neteisingam karui, nėra niekas kitas kaip didelė plėšikų gauja.

- - -

Žmogiškasis džiaugsmas yra ne didžių laimėjimų, kurie būna retai, o kasdieninių sėkmių rezultatas.

- - -

Ne klaidos taisymas, o atkaklus jos laikymasis žemina bet kurio žmogaus ar žmonių organizacijos garbę.

- - -

Tai, kas prasidėjo pykčiu, baigiasi gėda.

- - -

Naudojamas raktas visada blizga.

- - -

Neprižiūrėti darbininkų – reiškia palikti jiems atvirą piniginę.

- - -

Didis žmogus dažniausiai naikina save pats.

- - -

Žinios yra dviejų rūšių. Mes patys suprantame objektą arba žinome, kur rasti informaciją apie jį.

- - -

Branginkite laiką: tai audinys, iš kurio pasiūtas gyvenimas.

Henry Fielding

1707

Jokia nauda, gauta nusikaltimo kaina, negali kompensuoti prarastos dvasinės ramybės.

- - -

Blogos knygos gali sugadinti taip pat, kaip ir blogi draugai.

- - -

Mums visada patinka meilikavimas, kai jis liečia savybes, kurių mums trūksta.

Georges-Louis Leclerc

1707

Mūsų žinios yra mūsų kūrinių grūdai.

- - -

Didžiausia netektis – laiko netektis.

Sigmund von Haimhausen

1708

Aforizmas nori ne kvailus, o protingus priversti susimąstyti.

Samuel Johnson

1709

Vyrai, kurie nebuvo kareiviai ar neplaukiojo jūroje, apie save galvoja prasčiau.

- - -

Patriotizmas – tai paskutinis niekšo prieglobstis.

- - -

Gyvenimas neilgas, todėl neturėtume pernelyg ilgai svarstyti, kaip jį praleisti.

- - -

Regis, žmogui būdinga į bet kurį skirtingumą žvelgti kaip į pretekstą varžytis.

- - -

Nepažįstamais žmonėmis mes linkę tikėti, nes jie nė karto mūsų neapgavo.

- - -

Ir vieno žmogaus pritarimas yra be galo svarbus.

- - -

Nors suradau paaiškinimą, neprivalau tavęs suprasti.

- - -

Kol sielvartas nesenas, visos pastangos atitraukti nuo jo dėmesį tik erzina.

- - -

Ištikus nelaimei, žmogui visuomet atrodo, kad jūs jį per mažai užjaučiate.

- - -

Niekada nebūtų pradėtas nė vienas sumanymas, jei pirma reikėtų įveikti visus įmanomus prieštaravimus.

- - -

Norai būtini tam, kad gyvenimas nesustotų.

- - -

Progresas nevyktų, jei visos įmanomos kliūtys būtų panaikintos iš anksto.

- - -

Žmonės, kurie nieko gero nenuveikė gyvenime, neturi teisti tų, kurie šį tą nuveikė.

- - -

Be pasitikėjimo negali būti draugystės, be garbingumo negali būti pasitikėjimo.

- - -

Tai, kas parašyta be pastangų, paprastai skaitoma be pasitenkinimo.

- - -

Didžiausias gyvenimo džiaugsmas – jausti, kad esi reikalingas ir artimas žmonėms.

- - -

Net pats Dievas neteisia žmogaus iki jo dienų pabaigos.

- - -

Sielvartas – viena dykinėjimo rūšių.

- - -

Žmonės, kurie nejaučia skausmo, retai pagalvoja, kad kiti jį gali jausti.

- - -

Nepykite, kad negalite priversti kitų žmonių būti tokiais, kaip norėtumėte, nes ir patys neprisiverčiate būti tokiais, kaip norėtumėte.

- - -

Taip yra vykusiai ir gerai sutvarkyta, kad kiekvieno gyvenime būna tam tikrų pauzių ir sustojimų. Tada neatsargiems patariama pagalvoti, o lengvabūdžiams surimtėti. Tuo metu baigiasi vienas veiksmas ir prasideda naujas.

Julien Offray de La Mettrie

1709

Neigti atsitiktinumą dar nereiškia įrodyti aukščiausios esybės buvimą, nes gali būti dar kas nors, kas nėra nei atsitiktinumas, nei Dievas.

- - -

Nors žmogus pranašesnis už gyvulius, vis dėlto jam yra tik garbė priklausyti tai pačiai klasei, kaip ir jie. Tiesą sakant, iki tam tikro amžiaus jis yra didesnis gyvulys negu jie, nes gimdamas turi mažesnį instinktą. Koks gyvulys nugaištų iš alkio pieno upėje? Tiktai žmogus.

- - -

Protingam žmogui geriausia draugija yra jis pats, jei negali rasti panašių į save.

- - -

Išnykus jausmams, blėsta ir mintis.

- - -

Ar yra senatvėje, abejingumo amžiuje, kai žmogus nebepajėgia nei duoti, nei imti kitokių malonumų, didesnis malonumo šaltinis už skaitymą ir mąstymą?!

- - -

Laimė padidėja, kai ja dalijamasi su kitais.

David Hume

1711

Niekas nėra toks laisvas kaip žmogaus mintis.

- - -

Man kelia siaubą ir pasimetimą ta beviltiška vienatvė, kuriai mane pasmerkia mano filosofinė sistema.

- - -

Prigimtis visada stipresnė už principus.

Jean-Jacques Rousseau
1712

Jei nebūtų tokių taškų, kuriuose sutaptų visų interesai, negalėtų būti nė kalbos apie kokią nors visuomenę.

- - -

Negalima atimti garbės iš to, kuris nebijo mirties.

- - -

Blogas poelgis kankina mus ne tuoj pat, vos jį atlikus, o po ilgo laiko, kai jį prisimename, nes atmintis apie jį negęsta.

- - -

Pats gyvenimas nieko nereiškia; jo vertė priklauso nuo to, kaip jis vartojamas.

- - -

Tikrasis auklėjimas – ne tiek taisyklės, kiek pratybos.

- - -

Prievarta sukūrė pirmuosius vergus, bailumas juos įamžino.

- - -

Ne tada esi laisvas, kai gali daryti, ką nori, bet kai gali nedaryti to, ko nenori.

- - -

Pinigai, kuriuos turi, – laisvės įrankis; tie, kurių vaikaisi, – vergijos įrankis.

- - -

Kiekvienas nedirbantis pilietis yra vagis.

- - -

Matyti neteisingumą ir tylėti – vadinasi, pačiam jame dalyvauti.

- - -

Pradinis auklėjimas visų svarbiausias, ir tas pradinis auklėjimas neginčijamai priklauso moterims.

- - -

Norint pažinti žmones, reikia matyti jų darbus.

- - -

Išmintingas įstatymų leidėjas pradeda ne nuo įstatymų leidybos, o nuo jų tinkamumo konkrečiai visuomenei tyrimo.

- - -

Jaunystė – laikas kaupti išmintį, senatvė – laikas ją taikyti.

- - -

Pasitikėjimas išaukština mūsų sielą.

- - -

Leiskite vaikystei subręsti vaikystėje.

- - -

Įžeidinėjimai – neteisiųjų argumentai.

- - -

Sąžiningas smulkių kasdieninių pareigų vykdymas reikalauja ne mažiau valios negu herojiški žygiai.

- - -

Norėdami dorai gyventi, mes visuomet turime kovoti patys su savimi.

- - -

Žmonės klysta ne dėl to, kad nežino, bet dėl to, kad vaizduojasi viską žiną.

- - -

Draugystė, net ir išblėsusi, vis tiek turi savo teises, ir jas privalu gerbti.

- - -

Tūkstančiai kelių veda į paklydimus, o į tiesą – tik vienas.

- - -

Šmeižtas yra labai patogus dalykas: užsipuolama vienu žodžiu, o apsigynimui reikia ištisų puslapių.

- - -

Akcentas – kalbos siela, jis teikia jai ne tik jausmo, bet ir tikrumo.

- - -

Iškalba veikia stipriai, tačiau trumpai. Lengvai sujaudinami žmonės lengvai ir nurimsta. Šaltas ir tvirtas įtikinėjimas nesukelia tokio entuziazmo, bet, paveikęs žmogų, jis esti neišdildomas.

- - -

Nereikia painioti drąsos su įžūlumu ir šiurkštumu: jie skiriasi tiek savo ištakomis, tiek ir rezultatais.

- - -

Daug kalba tie žmonės, kurie mažai žino, o tie, kurie daug žino, kalba mažai.

- - -

Papirkti liaudies neįmanoma, bet kartais pavyksta ją apgauti.

- - -

Valanda darbo daugiau išmoko negu diena aiškinimo, nes jeigu aš užimu vaiką dirbtuvėje, jo rankos dirba proto naudai: jis tampa filosofu, laikydamas save tik amatininku.

- - -

Didžiausia auklėjimo klaida – per didelis skubotumas.

- - -

Ne tas ilgiausiai gyveno, kuris sulaukė daugiausia metų, o tas, kuris labiausiai jautė gyvenimą.

- - -

Neteisūs tie, kurie skirsto aistras į leidžiamas ir draudžiamas, ir paskui vienoms atsiduoda, o kitų vengia. Visos aistros geros, kol jas valdome, visos blogos, jeigu joms paklūstame.

- - -

Nuoširdžiai mylėti – vadinasi, pamiršti save.

- - -

Jums niekuomet nepavyks išugdyti išminčių, jei slopinsite padaužiškumą.

- - -

Viskam galima atsispirti, tik ne gerumui.

- - -

Patirtis ankstesnė už mokymąsi.

- - -

Pyktis yra silpnumo išdava.

- - -

Kiekviena sutartis yra veikiau laikinas atokvėpis negu tikra taika.

- - -

Mano reikalas sakyti tiesą, o ne priversti ja tikėti.

- - -

Neginčytina, kad meilė, kaip ir visos kitos aistros, tik visuomenėje įgijo nesutramdomą įkarštį, dėl kurio ji taip dažnai būna pražūtinga žmonėms.

- - -

Laisvė yra teisė daryti viską, kas nekenkia žmonėms.

Denis Diderot

1713

Žmogus yra vienintelis taškas, iš kurio viskas turi išeiti ir į kurį viskas turi grįžti.

- - -

Aistros nepaliaujamai smerkiamos, joms priskiriamos visos žmonių nelaimės ir pamirštama, kad jos yra ir visų mūsų džiaugsmų šaltinis.

- - -

Gilios mintys – tai geležinės vinys, įkaltos į protą neištraukiamai.

- - -

Meilė dažnai atima protą iš tų, kurie jį turi, ir suteikia tiems, kurie jo neturi.

- - -

Nuo fanatizmo iki barbarizmo vienas žingsnis.

- - -

Visuotinis gėris turi būti aukščiausias mūsų elgesio tikslas.

- - -

Bijodamas mirties nieko gero nepadarysi. Kad vis tiek mirsi nuo kokios niekingos priežasties, tai verčiau mirti dėl kokio nors didžio reikalo.

- - -

Nemokšiškumas visada pasirengęs žavėtis.

- - -

Kai kas laiko save protingu, kai jo beprotybė snaudžia.

- - -

Niekam nekenkia knyga, prie kurios žiovauji.

- - -

Kuo didesnis atstumas tarp valdančiojo ir paklūstančiojo, tuo mažiau reikšmės pirmajam turi kraujas, o prakaitas – antrajam.

- - -

Stengtis palikti po savęs daugiau žinių ir laimės nei radome, tobulinti ir didinti gautą palikimą – štai mūsų priedermė.

- - -

Laimingiausias žemėje žmogus, kuris dovanoja laimę didžiausiam žmonių skaičiui.

- - -

Tolerancija visuomet yra persekiojamojo sistema; kai tik jis pasidaro pakankamai stiprus, tuojau šitos sistemos atsisako, kad pats pasidarytų persekiotoju.

- - -

Šykštuolis pamiršta, kaip greitai bėga laikas ir koks trumpas gyvenimas.

- - -

Kas yra tiesa? Mūsų sprendimų atitikimas reiškiniams.

- - -

Dievas! Juk tai paprastas žodis, vienas eilinis skiemuo, išreiškiantis pasaulio egzistavimą.

- - -

Stebuklai vyksta ten, kur jais tikima, ir tuo dažniau, kuo labiau jais tikima.

- - -

Atimk iš krikščionio pragaro baimę, ir atimsi iš jo tikėjimą.

- - -

Visur, kur pripažįstamas Dievas, atsiranda kultas, o kur yra kultas – ten pažeidžiama natūrali moralinė tvarka ir dorovė ima nykti.

- - -

Didžiausia klaida – moraliai vertinti istorinius faktus.

- - -

Didžiausia beprotybė – siekti visiškai atsikratyti aistrų.

- - -

Ar pūti po marmuru, ar po žeme – vis tiek pūti.

- - -

Mes visada išliekame savimi, nors nė akimirkos nebūname tokie patys.

- - -

Tobuliausia pasaulio tvarka yra ta, kurioje man skirta būti – ir tegu eina velniop geriausias iš pasaulių, jei man ten nėra vietos.

- - -

Tauta, kuri tiki, kad žmones dorais daro tikėjimas, o ne geri įstatymai, atrodo gerokai atsilikusi.

- - -

Ne Dievas sukūrė žmones pagal savo paveikslą – žmonės kasdien kuria Dievą pagal savąjį.

- - -

Nėra nė vienos pasaulio vietos, kur religinių pažiūrų skirtumai nebūtų aplaistę žemės krauju.

- - -

Religija trukdo žmonėms matyti, nes, grasindama amžinomis kančiomis, draudžia jiems žiūrėti.

Laurence Sterne

1713

Tiek žinių, tiek turto troškimas didėja, kuo daugiau jų įgyjama.

- - -

Skausmas ir džiaugsmas, kaip šviesa ir tamsa, keičia vienas kitą.

- - -

Prieš važiuodamas į užsienį, žmogus turi kai ką sužinoti ir apie savo šalį.

Luc de Clapiers

1715

Kantrybė yra menas turėti vilties.

- - -

Mūsų poelgiai ne tokie geri ir ne tokie nuodėmingi kaip mūsų norai.

- - -

Kilnumas – atsisakymas savanaudiškumo dėl garbės.

- - -

Vergija gali pažeminti žmones taip, kad jie ją pamiltų.

- - -

Kokių tik paslaugų nesuteik žmonėms, jiems niekada nepadarysi tiek gero, kiek, jų nuomone, jie nusipelnė.

- - -

Tas, kuris pajėgus viską ištverti, gali ryžtis viskam.

- - -

Melagis – žmogus, kuris nemoka apgauti.

- - -

Blogieji visada nustemba suvokę, kad gerieji gali būti protingi.

- - -

Žmonių aistros – tai daugybė būdų, kuriais galima jiems daryti įtaką.

- - -

Geriausiai žinome tai, ko niekas mūsų nemokė.

- - -

Spręsti apie žmones reikia ne iš to, ko jie nežino, o iš to, ką ir kaip jie žino.

- - -

Tuščius žmones reikia skirti tuščioms pareigoms.

- - -

Mes žinome daugiau nenaudingų dalykų, nei naudingų.

- - -

Žmonės gimsta sąžiningi, o miršta melagiai.

- - -

Jeigu naujovę labai sunku įgyvendinti, vadinasi, ji nebūtina.

- - -

Iš laiko ir žmonių galime laukti visko.

- - -

Žmonės retai susitaiko su jų pažeminimu; jie paprasčiausiai užmiršta tai.

- - -

Autorių kritikuoti nesunku, sunku įvertinti.

- - -

Tinginiai visada rengiasi ką nors nuveikti.

- - -

Viltis – pats vertingiausias ir pats pavojingiausias turtas.

- - -

Teorijoje nieko nėra puikesnio kaip lygybė, o tikrovėje nėra nieko taip sunkiai įgyvendinamo ir fantastiško kaip lygybė.

- - -

Prekiavimas garbe nepraturtina.

- - -

Bet kuri žmogų užvaldanti aistra tarsi atveria tiesioginę prieigą prie jo.

- - -

Norint tapti apsukriu, reikia įdėti mažiau pastangų, nei norint tokiu tik atrodyti.

- - -

Kvailių mažiau, nei manoma: žmonės tiesiog nesupranta vieni kitų.

- - -

Jeigu aforizmui reikia paaiškinimų, vadinasi, jis nevykęs.

Claude Adrien Helvétius

1715

Žmonės savimi tampa, o ne gimsta.

- - -

Tarp knygų, kaip ir tarp žmonių, galima pakliūti tiek į gerą, tiek į blogą draugiją.

- - -

Tiesa – tai deglas, kuris šviečia per rūką, bet jo neišsklaido.

- - -

Kas pats save laiko nelaimingu, tas tampa nelaimingu.

- - -

Baimė suklysti neturi mūsų atbaidyti nuo tiesos ieškojimo.

- - -

Kai kurių principų žinojimas lengvai pakeičia kai kurių faktų nežinojimą.

- - -

Yra daug dorybės skelbėjų, bet mažai jos kankinių.

- - -

Visas mano gyvenimas yra tik vienas ilgas auklėjimasis.

- - -

Tikrasis drąsumas reiškiasi tuo, kad realus pavojus suvokiamas toks, koks yra iš tikrųjų.

- - -

Pasididžiavimas – tikras ar tariamas mūsų pranašumo jausmas, kylantis iš palankaus savęs palyginimo su kitais, – yra tik paslėptas noras būti gerbiamam.

- - -

Meilė tampa dorovine nuodėme, kai ji virsta svarbiausiu užsiėmimu. Ji tuomet nukamuoja ir nusmukdo sielą.

- - -

Meilikavime mus žeidžia ne pats gyrimas, o jo nenuoširdumas.

- - -

Yra du savigyros būdai: vienas – apie save kalbėti gerai, antras – niekinti kitus.

- - -

Didžiąją dalį žemės nelaimių sukelia tamsumas.

- - -

Garbės troškimas – baisi jėga, veikianti mumyse ir prieš mus.

- - -

Su pavydo vėliava žingsniuoja neapykanta, šmeižtas, išdavystė ir intrigos.

- - -

Tas, kuris nuodugniai tiria savo sielą, taip dažnai pasijunta klydęs, kad norom nenorom pasidaro kuklus. Jis jau nebesididžiuoja savo išsilavinimu, nebelaiko savęs didesniu už kitus.

- - -

Šlovės puotoje kiekvienas turi gauti savo dalį.

- - -

Daugelį tenka gerbti ne už tai, kad jie kuria gėrį, bet už tai, kad jie nedaro nieko blogo.

- - -

Jeigu žmonės netiki pasakomis, fėjomis ir dvasiomis, tai tik todėl, kad jiems nebuvo nurodyta jais tikėti.

Thomas Gray

1716

Nežinojimas yra palaima.

Jean le Rond d'Alembert

1717

Tikrai garbingas žmogus turi atiduoti pirmenybę šeimai – prieš save, tėvynei – prieš šeimą, žmonijai – prieš tėvynę.

- - -

Nėra nieko pavojingesnio visuomenėje už žmogų be charakterio.

- - -

Tikra piliečių lygybė yra visų vienodas pavaldumas įstatymams.

- - -

Lengvabūdiškumas į rimtus dalykus žvelgia lengvai, o į nesąmones – pernelyg rimtai.

- - -

Tik vidutinybė neturi priešų.

Horace Walpole
1717

Pasaulis – tai tragedija tiems, kurie jaučia, ir komedija tiems, kurie mąsto.

Geneviève Thiroux d'Arconville
1720

Paprastai nekenčiame tų, kurių negalime niekinti.

Baron d'Holbach
1723

Tik minties laisvė gali išauklėti kilniaširdžius ir taurius žmones.

- - -

Būtinas savitarpio ryšys vadinamas dorovine pareiga, dorovine prievole.

- - -

Jei ne velnias, dauguma pamaldžių žmonių niekada negalvotų nei apie Dievą, nei apie jo dvasininkus.

- - -

Religingi žmonės – tai tarsi suaugę vaikai.

- - -

Atpildas, laukiantis pomirtiniame gyvenime, – tai vaiduoklis, išgalvotas tam, kad aptemdytų žmogaus protą, apgautų jį, įstumtų į nuolatinį nerimą ir paverstų klusniu dvasininkijos vergu.

- - -

Visos religijos tėra trikdantis protą pasakų ir kliedesių raizginys.

- - -

Kiekviena religija iš prigimties yra nepakanti – tiek savo principais, tiek savo interesais.

- - -

Kiekvienos religijos dogmos atrodo absurdiškos iš kitos religijos, propaguojančios ne mažiau beprasmiškas tiesas, perspektyvos.

- - -

„Šalin protą!“ – štai religijos pagrindas.

- - -

Dvasininkija būtų labai nepatenkinta, jei jos dvasinis darbas būtų atlyginamas dvasiškai.

- - -

Jei pasaulyje nebūtų blogio, žmogui nė į galvą neateitų mintis apie dievą.

- - -

Ne dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą, o žmogus sukūrė dievą, kopijuodamas save ir suteikdamas jam savo protą, savo bruožus, o ypač – savo ydas.

- - -

Nežinojimas – pirmoji tikėjimo prielaida, todėl bažnyčia jį taip brangina.

- - -

Nėra jokio poreikio tikėti dievu, o išmintingiausia – apskritai apie jį negalvoti.

- - -

Religija iš esmės yra žmogaus džiaugsmo ir gerovės priešas. Palaiminti vargšai! Palaiminti liūdintys! Palaiminti kenčiantys! Vargas tiems, kurie gyvena sočiai ir džiugiai! Štai tokie yra tie didieji krikščionybės atradimai!

- - -

Religija – tai menas užimti ribotą žmogaus protą objektu, kurio jis nesugeba suvokti.

- - -

Religija – tai apynasris žmonėms, kurių charakteris silpnas arba kuriuos prislėgė gyvenimo aplinkybės. Dievo baimė sulaiko tik tuos, kurie nepajėgia stipriai trokšti arba jau nebeturi jėgų nusidėti.

- - -

Mirtis dėl įsitikinimų dar nereiškia, kad tie įsitikinimai buvo teisingi – lygiai kaip mirtis mūšio lauke dar neįrodo teisumo valdovo, dėl kurio interesų daugybė kvailių pasiruošę paaukoti gyvybes.

- - -

Sąžinė – tai mūsų vidinis teisėjas, neklystančiai liudijantis, kiek mūsų poelgiai verti artimųjų pagarbos ar pasmerkimo.

- - -

Baimė visais laikais buvo ir liks patikimiausia priemone apgauti ir pavergti žmones.

- - -

Tuštybė ir godumas visais laikais buvo pagrindinės dvasininkijos ydos.

- - -

Žmogus – jaučianti, suvokianti, protinga būtybė, siekianti išlikimo ir laimės.

- - -

Visose šalyse žmonija tapo dvasininkų auka; jie pavadino religija sistemas, jų sukurtas pavergti žmogų, kurio vaizduotę jie įkalino, kurio nuovoką jie užtemdė, ir kurio protą jie stengiasi sunaikinti.

- - -

Kuo atidžiau nagrinėsime religiją, tuo labiau įsitikinsime, kad vienintelis jos tikslas – dvasininkijos gerovė.

- - -

Apmąstant religiją ir jos antgamtišką moralę, blaiviai įvertinant visus jos privalumus ir trūkumus, aiškėja, kad religija ir jos moralė yra kenksmingos žmonijai ir visais atvejais prieštarauja žmogaus prigimčiai.

- - -

Dažnai net labiausiai išsilavinę žmonės toliau tiki vaikystės prietarais. Net genialūs protai neretai tampa prietarų aukomis – jų laki vaizduotė tik dar labiau įklampina juos į religinį liūną – to jie gėdytųsi, jei tik prisiverstų mąstyti savarankiškai. Net patys blaiviausi protai, aiškiai samprotaujantys apie bet kokius kitus dalykus, vos tik prabyla apie religiją – virsta vaikais.

Adam Smith
1723

Socialinė vertė remiasi ne kuo kitu, o žmonių simpatijomis. Keisčiausia, kad kiek savanaudišku mes belaikytume žmogų, neabejotinai jo prigimtyje yra kažkas prielankaus kitų sėkmei, kas verčia ieškoti svetimos laimės, nors jam pačiam jokios naudos iš to nėra – tik malonumas tai matyti.

- - -

Garbės troškimas yra ne kas kita, kaip pirmalaikis noras išgarsėti, kol to dar nenusipelnėme.

- - -

Mūsų pagarba bendroms dorovės taisyklėms ir yra iš esmės pareigos jausmas.

- - -

Norint išmokyti žmones mylėti teisingumą, verta jiems parodyti neteisingumo rezultatus.

- - -

Savitvarda pykčio akimirką ne mažiau didi ir ne mažiau kilni nei savitvarda baimės akimirką.

Johann Bernhard Basedow
1724

Aš noriu būti skrodžiamas, jei tai pasitarnaus mano artimo labui.

Ji Yun
1724

Padaryti klaidą ir ją suvokti – tame slypi išmintis. Suvokti klaidą ir jos neslėpti – tai ir yra sąžiningumas.

Immanuel Kant
1724

Aplinkybė, kad žmogus gali turėti vaizdinį apie savąjį Aš, be galo iškelia jį virš kitų būtybių, gyvenančių žemėje.

- - -

Charakteris yra sugebėjimas veikti pagal principus.

- - -

Iš tikrųjų daugelis asmenų pasidarė kietaširdžiai dėl to, kad būdami užjaučiantys, ne kartą pasijuto apgauti.

- - -

Istorija žmogui būtina, kad jis visiškai išlavintų savo protą. Vienas žmogus per gyvenimą to negeba.

- - -

Valia yra gebėjimas proto taisyklę padaryti savo poelgio paskata.

- - -

Drausmė – savanoriškas žmogaus paklusimas žmoniškumo dėsniams.

- - -

Gudrumas – labai ribotų žmonių mąstymo būdas. Jis labai skiriasi nuo proto, į kurį iš išorės panašus.

- - -

Žmonės bėgtų vienas nuo kito, jeigu būtų vienas kitam absoliučiai atviri.

- - -

Būti paneigtam nepavojinga; reikia saugotis kitko – būti nesuprastam.

- - -

Kiekviename gamtos moksle esama tiek tiesos, kiek esama matematikos.

- - -

Žmoniškumas – tai gebėjimas dalyvauti kitų žmonių likimuose.

- - -

Pasižiūrėję iš arčiau į žmonių užmačias ir siekimus, visur susidursime su jų brangiuoju Aš, kuris visada išlenda į priekį.

- - -

Kas yra gyvas savo mylimųjų atmintyje, tas nemirė – jis tik toli. Miręs yra tik tas, kas pamirštas.

- - -

Teisingumas turi nugalėti, net jei dėl to turėtų žūti visi pasaulio nenaudėliai.

- - -

Pagarba, kurią aš jaučiu kitiems arba kurios kiti gali reikalauti iš manęs, yra, žinoma, kito žmogaus orumo pripažinimas.

- - -

Atsakomybės sąvoka (nors ir miglotai) visuomet glūdi dorovinėje savimonėje.

- - -

Dorovė turi būti charakterio pagrindas.

- - -

Kas bailiai rūpinasi, kaip čia nepraradus gyvenimo, niekuomet juo nesidžiaugs.

- - -

Kai dingsta teisingumas, nelieka nieko, kas žmonių gyvenimą padarytų vertingą.

- - -

Žmogus žmogui turi būti savaiminis tikslas, o ne priemonė siekti savo tikslų.

- - -

Be pagarbos nebūna tikros meilės.

- - -

Etika iš esmės yra mokslas ne apie tai, kaip mes turime tapti laimingi, o apie tai, kaip mes turime tapti verti laimės.

- - -

Pradžia – tai būtis, prieš kurią buvo laikas, kai to, kas prasideda, dar nebuvo.

- - -

Dorybė – gebėjimas pagal dorovės principus priešintis blogiems polinkiams ir juos nugalėti.

- - -

Dorovinė kultūra turi remtis maksimomis, o ne drausme.

- - -

Kai kalbama apie dorovinę vertybę, mums rūpi ne poelgiai, kuriuos matome, o vidiniai jų principai, kurių nematome.

- - -

Vienas nuoširdžiausių džiaugsmų yra poilsis po darbo.

- - -

Pakanta reiškia be irzlumo priimti kitų trūkumus, nors ir patirtume šiuo atveju nepasitenkinimą.

- - -

Išmintis yra praktinis protas, nustatantis taisykles, suderintas su galutiniu tikslu.

- - -

Kantrybė – įprotis kentėti.

- - -

Melo priežastimi gali būti ir lengvabūdiškumas arba netgi geraširdiškumas; dar daugiau, melu galima siekti tikrai gero tikslo.

- - -

Dorovinė vertė turi būti suteikiama tik tiems poelgiams, kurie atliekami iš pareigos jausmo.

- - -

Išorinio pasirodymo menas yra mandagumas.

- - -

Etika – tai įsitikinimų filosofija.

- - -

Priedermė sau pačiam reiškiasi tuo, kad žmogus saugotų žmogiškąjį orumą savyje.

- - -

Protas, kaip gebėjimas teikti principus, nustato visų sielos galių interesą, o savo paties interesą nustato jis pats. Jo spekuliatyviojo taikymo interesas yra pažinti objektą iki pat aukščiausių apriorinių principų; jo praktinio taikymo interesas – determinuoti valią galutinio ir viso tikslo atžvilgiu.

- - -

Negalima atimti savo gyvybės, kadangi žmogus nėra priemonė; tai prieštarauja priedermėms sau pačiam.

- - -

Šventeiviškumas – pamaldumas be dorybingumo.

- - -

Kas atsisakė pertekliaus, tas atsikratė nepriteklių.

- - -

Mažiausiai mirties bijo tie žmonės, kurių gyvenimas turi didžiausią vertę.

- - -

Žmogų vadina blogu ne dėl to, kad jo poelgiai blogi, o dėl to, kad jie duoda pretekstą manyti, jog jis remiasi blogais principais.

- - -

Teisingumas – tai sąžinės teisė.

- - -

Atkaklumas – nepalenkiamas savo ketinimų įgyvendinimas.

- - -

Ką aš galiu žinoti? Ką turiu aš padaryti? Ko galiu tikėtis?

- - -

Dalykai, kurių vaikai mokomi, turi atitikti amžių.

- - -

Kuo daugiau civilizuotas protas siekia malonumų ir laimės, tuo labiau žmogus traukiasi nuo tikrojo pasitenkinimo.

- - -

Grožis – tai moralinio gėrio simbolis.

- - -

Išdrįsk būti protingas, turėk drąsos remtis savo protu.

- - -

Poelgio grožį pirmiausia lemia tai, kad jis lengvas ir tartum be jokios įtampos.

- - -

Žmogaus protas taip linkęs kurti, kad jau daug kartų pastatęs bokštą vėl jį griovė, norėdamas pažiūrėti, kokie jo pamatai.

- - -

Žvaigždėtas dangus virš manęs – tai moralės kodeksas manyje.

- - -

Blogiui reikalingas slaptumas.

- - -

Polinkis ilsėtis, nieko prieš tai nedirbus, yra tinginystė.

- - -

Žmogus yra gyvūnas, kuriam reikalingas šeimininkas.

- - -

Visi žmonės trokšta būti laimingi, nes kaip tik šioje idėjoje ir susijungia visi polinkiai.

- - -

Nuostabu tai, kad vaikas, kuris jau beveik gerai kalba, vis dėlto palyginti gana vėlai pradeda kalbėti sakydamas „Aš“, o iki tol apie save kalba trečiuoju asmeniu, ir kad jam lyg šviesa nušvinta, kai jis pradeda kalbėti pirmuoju asmeniu; ir nuo to laiko jis jau nebegrįžta prie senojo kalbėjimo būdo. Iki tol jis tik jautė save, dabar jau save mąsto.

- - -

Pagarba – tai duoklė, kurios mes negalime neatiduoti nuopelnui.

- - -

Laimės reikia ieškoti remiantis ne polinkiais, o pareiga; tik tada žmogaus elgesys turėtų tiesioginę moralinę vertę.

- - -

Žinojimas prasideda nuo intuicijos, pereina prie sąvokų ir baigiasi idėjomis.

Anne Robert Jacques Turgot

1727

Kuo mažiau žmogus žino, tuo mažiau abejoja.

Oliver Goldsmith

1728

Filosofija – puikus žirgas arklidėje, bet suvargęs kuinas kelionėje.

Edmund Burke

1729

Prasti įstatymai – žiauriausia tironijos forma.

- - -

Grožiui beveik būtinas gležnumas, net trapumas.

- - -

Laikas – didysis mokytojas.

- - -

Jūs niekada negalite suplanuoti ateities praeityje.

- - -

Mes su malonumu klausome apie mūsų teises, bet nemėgstame, kad mums primintų mūsų priedermes.

- - -

Kantrybe galima pasiekti daugiau negu jėga.

- - -

Žmogus iš prigimties yra religinga būtybė.

- - -

Senosios religijos – tai užgesę ugnikalniai.

- - -

Kai dega kaimyno namas, verta vandeniu aplieti ir savąjį.

- - -

Negaliu suprasti, kaip galima apkaltinti visą tautą.

- - -

Beveik kiekvienas žmogus laiko save maža dievybe.

- - -

Tie, kurie turi ko tikėtis ir neturi ką prarasti, yra patys pavojingiausi žmonės pasaulyje.

- - -

Esu įsitikinęs, kad kitų kančia ir skausmas mums teikia malonumą, ir ne mažą.

Gėriui reikia įrodymų, grožiui jų nereikia.

- - -

Vienam džiaugtis truputį liūdna.

- - -

Laukti džiaugsmo – taip pat džiaugsmas.

- - -

Tiesos siekimas yra vertingesnis už įsitikinimą, kad ji rasta.

- - -

Ir lėčiausias akylai tikslo siekiantis žmogus eina greičiau už klydinėjantį be tikslo.

- - -

Žmonės ne visuomet būna tokie, kokie atrodo.

- - -

Gracija yra judantis grožis.

- - -

Tai, kas gera ir net geriausia, greitai įkyri, jei virsta kasdienybe.

- - -

Būti per žingsnį nuo tikslo ar apskritai jo nepasiekti – iš esmės tas pats.

- - -

Pagrindinė mūsų nepasitenkinimo gyvenimu priežastis – niekuo nepagrįsta prielaida, kad turime teisę į netrukdomą laimę, kad tokiai laimei esame gimę.

- - -

Kas ieško draugų, tas jų suras, o kas neturi nei vieno draugo, tas ir nenori jų turėti.

- - -

Amžinai gyvoje gamtoje vieno griuvėsiai reikalingi kito gyvenimui.

- - -

Jei žmonės visada galvotų apie tai, kuo viskas baigsis, jie nieko nė nepradėtų.

- - -

Tas, kuris tam tikromis aplinkybėmis nepraranda sveiko proto, greičiausiai jo niekada ir neturėjo.

- - -

Ginčykitės, klyskite – bet dėl Dievo meilės, mąstykite! Kad ir kaip netobulai, svarbu, kad savarankiškai.

William Cowper
1731

Žinios glūdi galvose, pilnose kitų žmonių minčių; išmintis – protuose, įsiklausančiuose į save.

Pierre-Augustin de Beaumarchais
1732

Kur nėra kritikos laisvės, ten joks pagyrimas negali būti priimtas.

- - -

Gyventi – tai kovoti, kovoti – tai gyventi.

- - -

Kai pasiduodi siaubo baimei, pajunti baimės siaubą.

- - -

Norint pasiekti užsibrėžtą tikslą, praktiškumo reikia ne mažiau kaip žinių.

- - -

Žmones galima pakeisti tik parodžius jiems, kokie jie yra iš tikrųjų.

- - -

Skubu pasišaipyti iš visko, nes kitaip man tektų pravirkti.

- - -

Vien turėti gėrybių dar nereiškia būti laimingu. Tik mokėjimas jomis džiaugtis suteikia tikrą laimę.

- - -

Džiaugsmo jaudulys neturi pavojingų pasekmių.

- - -

Vėjas, užpučiantis žvakę, įpučia laužą.

- - -

Kai tik buvo pastebėta, kad senos nesąmonės laikui bėgant tampa išmintimi, o seni, atmestinai sukurpti pramanai virsta „tiesomis“, pasaulis prisipildė begale tiesų. Yra tokia tiesa, kurią visi žino, bet apie ją nutylima – nes ne kiekvieną tiesą galima skelbti. Yra ir tokia, kurią visi liaupsina, bet ja netiki, nes ne kiekviena tiesa verta tikėti. O ką kalbėti apie įsimylėjėlių priesaikas, motinų grasinimus, girtuoklių pasižadėjimus, valdžios pažadus? Ir taip be galo!

- - -

Kiekvienas žmogus visuomet ir kažkieno vaikas.

- - -

Duok net teisingiausiam teisėjui spręsti jo paties bylą – ir pamatysi, kaip jis pradės interpretuoti įstatymus.

- - -

Paprotys dažnai būna blogiu.

George Washington
1732

Negalima pažeminti kito, nepažeminus savęs.

Christoph Martin Wieland
1733

Akimirkos malonumas dažnai esti ilgų kančių priežastis.

- - -

Neišmanėliui viskas atrodo įmanoma.

John Adams
1735

Klausimas žmonijai: ar gamtos Dievas turėtų valdyti pasaulį pagal savo įstatymus, ar kunigai ir karaliai turėtų valdyti jį remdamiesi išgalvotais stebuklais?

- - -

Demokratija niekada ilgai netraukia. Ji greitai išsišvaisto, išsenka ir nužudo save pačią. Dar nėra buvę demokratijos, kuri nenusižudytų.

- - -

Jėzaus dieviškumas yra patogi priedanga absurdams.

- - -

Gamta nepripažįsta jokių teisių, ji vadovaujasi vien įstatymais.

- - -

Manyti, kad visi žmonės sąžiningi, arba manyti, kad sąžiningų visai nėra, – daugiau negu kvaila.

Suzanne Curchod
1737

Sėkmė nepakeičia žmonių, tik nuima jų kaukes.

Edward Gibbon
1737

Žmonijos istorija iš tikrųjų tėra nusikaltimų, niekšybių ir nesėkmių registracija.

Thomas Paine

1737

Kai visos kitos teisės sutryptos, teisė sukilti tampa neginčijama.

- - -

Pasaulis yra mano šalis, visa žmonija yra mano broliai, ir padaryti gera yra mano religija.

- - -

Blogis, kaip ir nuodai, turi savo paskirtį – yra ligų, nuo kurių niekuo kitu nepagydysi.

- - -

Tik tas, kuris pasirengęs žmonėms padėti, turi teisę juos smerkti.

- - -

Aš gerbiu žmogų, galintį šypsotis nelaimėje, semtis jėgų širdgėloje ir rasti vyriškumo šaltinį apmąstymuose.

- - -

Menkai tevertiname pigiai įgytą daiktą, nes vertinga mums yra tik tai, už ką mokėjome daug. Dievas težino, kas yra tikroji kaina.

- - -

Visuomenė yra gėris, o valdžia, net ir pati geriausia, tėra būtinasis blogis, o blogiausiu atveju – nepakeliamas blogis.

- - -

Krikščioniškoji sistema meluoja, vadindama mokslus žmogaus išradimu; žmogus tik pritaiko juos.

- - -

Vienintelė idėja, kurią žmogus gali sieti su Dievo vardu, yra pirmapradės priežasties, visų dalykų priežasties idėja. Ir nors žmogui nepaprastai sunku ir beveik neįmanoma suprasti, kas yra pirmapradė priežastis, jis vis tiek tiki ja, nes netikėti ja žymiai sunkiau. Neapsakomai sunku suvokti, kad erdvė neturi pabaigos,

bet dar sunkiau įsivaizduoti, kad ji baigtinė. Viršija žmogaus jėgas ir bandymas suprasti amžiną laiko tėkmę, bet dar labiau neįmanoma įsivaizduoti laiką, kai laiko nebebus.

- - -

Nuosaikumas reiškiant teisę – visada dorybė, o nuosaikumas laikantis principų – visada yda.

- - -

Tiesa labiau nukenčia nuo uolių jos gynėjų, nei nuo priešininkų.

Stanislas de Boufflers
1738

Užmirštis – antroji mirtis, kurios didžiosios natūros bijo daugiau nei pirmosios.

Jean-François de La Harpe
1739

Perdėdami susilpninate.

Matthias Claudius
1740

Nereikia sakyti visko, ką žinai, bet visada reikia žinoti, ką sakai.

Louis-Sébastien Mercier
1740

Galvoje reikia turėti aibę įvairiausių idėjų tam, kad gimtų viena, bet gera idėja.

- - -

Toli gražu ne geriausiai pažįstame net tai, su kuo susiduriame kasdien.

Marquis de Sade
1740

Tas, kuris nori vienas pats kovoti prieš visuomenės interesus, turi žinoti, kad žus.

- - -

Sėkmingai daugindamasis, žmogus kelia grėsmę gamtai, nes riboja jos gebėjimą kurti naujas rūšis. Todėl gamta tik sveikina tai, kad žmonės naikina vieni kitus.

- - -

Po mirties nėra nieko. Tai ne gąsdina, o ramina.

Nicolas Chamfort
1741

Laimė – tai nepaprastas dalykas: labai sunku ją rasti savy ir visai neįmanoma – kitur.

- - -

Despotiškas valdymas – tai tokia padėtis, kai valdantysis žemas, o pavaldusis pažemintas.

- - -

Meilė – tai liga, su visais jai būdingais požymiais. Tik jos negalima pagydyti. Nuo jos reikia pasveikti patiems.

- - -

Svarbiuose reikaluose žmonės atsiskleidžia tokie, kokie norėtų būti, o nereikšminguose – tokie, kokie yra iš tiesų.

- - -

Valdyti reikia protu – negalima žaisti šachmatais gera širdimi.

- - -

Malonumą gali pagrįsti iliuzija, bet laimė grindžiama tikrove.

- - -

Kartais pakanta pasiekia tokią ribą, kad ją greičiau pavadinsi kvailyste, negu gerumu ar didžiadvasiškumu.

- - -

Kas nepasižymi tauria siela, tas nesugeba būti geru: jis gali būti tik geraširdžiu.

- - -

Protingas žmogus žūtų, jeigu prie proto nepridėtų stipraus charakterio. Turint Diogeno žibintą, reikia turėti ir jo kelionės lazdą.

- - -

Sukčiai visada stengiasi atrodyti bent kiek panašūs į garbingus žmones.

- - -

Pats turtingiausias – taupus žmogus, pats skurdžiausias – šykštuolis.

- - -

Jei norite pritikti draugijoje, pasiruoškite, kad žmonės mokys jus daug dalykų, kuriuos jūs jau žinote, o jie nežino.

- - -

Mes turime trejopus draugus: mylinčius, abejingus ir mūsų nekenčiančius.

- - -

Kas siekia tapti filosofu, neturėtų bijoti pirmųjų liūdnų atradimų kelyje į žmonių supratimą. Norint iki galo suvokti žmogų, reikia įveikti priešiškumą, kurį jis mumyse sukelia: įgudusiu anatomu negali tapti tol, kol neišmoksi žvelgti į žmogaus kūną ir jo organus be pasibjaurėjimo.

- - -

Reikia gebėti daryti tas kvailystes, kurių iš mūsų reikalauja mūsų prigimtis.

- - -

Laimingai pasaulyje gyvena tik tas, kuris nužudė dalį savo sielos.

- - -

Tobulumas paverčia žmogų netinkamu visuomenei: turguje necirkuliuoja aukso luitai – ten apyvartoje smulkios monetos.

- - -

Sunku tam, kuris yra protingas, bet neturi stipraus charakterio.

Johann Jakob Engel

1741

Pats geriausias atsakymas į šmeižtą – tyli panieka.

Theodor Gottlieb von Hippel the Elder

1741

Tas, kuris savo namuose – tigras, kitur paprastai būna avelė.

- - -

Kai kava išsipila ant drabužių, tai jau ne kava, o purvas.

Johann Kaspar Lavater

1741

Kai surasi žmogų, kuris ramiai tave išklauso, kuris širdimi priima, ką jam sakai, kuris neužduoda dviejų klausimų iš karto, bet įdėmiai klausosi, ką jam atsakai, kuris nenusuka nuo tavęs akių ir nevengia tavo žvilgsnio, žinok, kad radai retą lobį – brangų perlą.

- - -

Veiksmai, žvilgsniai, žodžiai, žingsniai formuoja abėcėlę, pagal kurią dėliojasi charakteris.

- - -

Neatimk iš žmogaus įsitikinimų, kurie padeda jo laimei, jei negali suteikti jam geresnių.

Georg Christoph Lichtenberg

1742

Norint teisingai pasielgti, reikia žinoti labai nedaug, bet norint nebaudžiamam elgtis neteisingai, reikia iš pagrindų išstudijuoti teisę.

- - -

Didžiausi pasaulio įvykiai ne daromi – jie atsiranda.

- - -

Mūsų pažintos silpnybės mums jau nekenkia.

- - -

Vargiai gali tikėtis, kad perneši tiesos deglą per minią niekam neapsvilinęs barzdos.

- - -

Priešingas elgesys – tai irgi mėgdžiojimas.

- - -

Kiekvieno žmogaus charakteryje esti kažkas tokio, ko negalima palaužti, – tai charakterio skeletas.

- - -

Skaitymas – tai skolinimasis.

- - -

Apie žmones spręskite ne pagal jų pažiūras, bet pagal tai, kuo jie tapo dėl savo pažiūrų.

- - -

Gamta sukūrė moteris taip, kad jos priverstos veikti ne pagal principus, o pagal pojūčius.

- - -

Vergiškas poelgis – ne visada vergo poelgis.

- - -

Galbūt kada nors vadinamiesiems viduramžiams priskirs ir mūsų laikus.

- - -

Niekas taip greitai nesendina žmogaus kaip mintis apie tai, kad jis sensta.

- - -

Daug žmonių gyvena vadovaudamiesi labiau mada negu protu.

- - -

Pats pavojingiausias melas – šiek tiek iškreipta tiesa.

- - -

Meilė sau bent tuo pranašesnė, kad ji neturi varžovų.

- - -

Abejonė turi būti tik atsargumas, antraip ji gali būti pavojinga.

- - -

Mergina, atverianti sielą ir kūną savo draugui, atveria visas moteriškosios lyties paslaptis.

- - -

Stengtis daryti viską iš karto, vadinasi, nieko nepadaryti.

- - -

Labai daug žmonių skaito tik tam, kad nemąstytų.

- - -

Daugelis laiko dorybe veikiau gailestį dėl klaidų negu pastangas jų išvengti.

- - -

Tik apgavystė daro gėdą, paklydimas – niekada.

- - -

Maža kvailystė – geriausia iš kvailysčių.

- - -

Slėpdamas savo trūkumus, geresnis netapsi.

- - -

Pamokymų gyvenime daugiau negu paguodos.

- - -

Man visuomet skaudu, kai miršta talentingi žmonės, nes žemėje jie labiau reikalingi negu danguje.

- - -

Žmonės, neturintys laiko, paprastai nieko neveikia.

- - -

Kaip mažai draugų pasiliktų draugais, jeigu jie galėtų sužinoti visas vienas kito mintis.

- - -

Stebėtina, kad žmonės taip dažnai kovoja už religiją ir taip retai gyvena pagal jos priesakus.

- - -

Šiandien aš leidau saulei pakilti anksčiau už mane.

- - -

Sakoma, kad Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą. Šie žodžiai reiškia tik tai, kad žmogus sukūrė Dievą pagal savo paveikslą.

- - -

Mano hipochondrija yra gebėjimas išsiurbti iš kiekvieno gyvenimo įvykio maksimalų nuodų kiekį savo reikmėms.

- - -

Argi mes jau kartą nebuvome prisikėlę? Žinoma, iš būvio, kai apie savo dabartį žinojome mažiau nei dabar žinome apie ateitį. Kaip kad mūsų ankstesnis būvis santykiauja su mūsų dabartimi, taip ši dabartis santykiauja su ateitimi.

- - -

Mano kūnas yra dalis pasaulio, kurį mano mintys gali pakeisti.

- - -

Vienas kvailys sukuria daug kvailių, o vienas išmintingas – labai mažai išmintingų.

- - -

Turėdamas mažiau nei trokšti, turi suprasti, kad turi daugiau nei nusipelnei.

- - -

Neabejotinas kiekvienos geros knygos požymis yra tai, kad senstant ji vis labiau patinka.

- - -

Žuvis, paskendusi ore.

- - -

Gaila, kad gerti vandenį nėra nuodėmė, – o koks skanus jis būtų!

- - -

Šventųjų atvaizdai pasaulyje nuveikė daugiau nei patys šventieji.

Thomas Jefferson

1743

Kiekviename krašte ir kiekvienoje epochoje kunigas visada buvo laisvės priešas. Jis visada, susivienijęs su despotu, įtvirtina jo išnaudojimą mainais į savo paties globą.

- - -

Demokratija yra niekas daugiau, kaip gaujos valdžia, kur penkiasdešimt vienas procentas žmonių gali atimti teises iš likusių keturiasdešimt devynių procentų.

- - -

Drąsiai kelk klausimą net dėl Dievo egzistavimo, kadangi, jei jis egzistuoja, – turi labiau vertinti protingą tikėjimą, nei kilusį iš aklos baimės.

- - -

Kai vyriausybė bijo žmonių, tai – laisvė. Kai žmonės bijo vyriausybės, tai – tironija.

- - -

Kiekvienai kartai reikia naujos revoliucijos.

- - -

Neįtikėtina, kiek galima nuveikti, jei visą laiką veiktum.

- - -

Nė vienam laisvam žmogui negalima atimti teisės naudoti ginklą.

- - -

Žmogui, nebijančiam tiesos, nėra ko bijoti melo.

- - -

Panaudoti dalį liaudies tam, kad laikytų pažabotą kitą dalį liaudies, – sena despotų priemonė.

- - -

Aš verčiau sutikčiau patirti problemas, sukeltas per didelės laisvės, nei problemas, sukeltas per mažos laisvės.

- - -

Kuo daugiau dirbu, tuo labiau man sekasi.

- - -

Negalime tikėtis, kad iš despotizmo į laisvę būsime pernešti pataluose.

- - -

Kai kalbama apie stilių, plauk pasroviui, bet kai paliečiami principai, būk tvirtas kaip uola.

- - -

Kiek mes prisibaiminame dėl to, kas neatsitiko, bet tik galėjo atsitikti.

Johann Gottfried Herder

1744

Iš istorijos semiamės patirties, o iš patirties formuojasi pati gyviausia mūsų praktinio proto dalis.

- - -

Tikras didingumas pagrįstas savo jėgų, o netikras – kitų žmonių silpnybių suvokimu.

- - -

Gėdinga ne bausmė, gėdingas nusikaltimas.

- - -

Du didžiausi tironai žemėje – tai atsitiktinumas ir laikas.

- - -

Geros vyriausybės požymis – kaip ji elgiasi su vaikais, seniais, ligoniais ir neturtingaisiais.

- - -

Žmogaus aistros nuolat būdrauja tykodamos sau grobio, o protas miega, kol pažadinamas.

- - -

Liūdnas žmonių giminės likimas: kad ir kaip žmogus stengtųsi, jis vis tiek yra pririštas prie Iksiono rato, ridena Sizifo akmenį ir yra pasmerktas Tantalo kančioms.

- - -

Mes statome ant ledo, mes rašome ant jūros bangų; ištirpsta ledas, nusirita banga – ir mūsų rūmo bei mūsų minčių kaip nebūta.

- - -

Mums atrodo, kad esame savarankiški, o iš tikrųjų priklausome nuo gamtos – esame įpinti į kintamų dalykų grandinę. Mes turime paklusti jų apytakos dėsniams, kurie yra ne kas kita kaip atsiradimas, buvimas ir išnykimas.

Denis Fonvizin
1745

Žmonių tamsumui didelė paguoda laikyti nesąmone visa, ko jie nesuvokia.

Stéphanie Félicité
1746

Verkti – ne visada reiškia kentėti.

Johann Heinrich Pestalozzi

1746

Vaikai pasaulio grožį mato motinos akimis.

Jeremy Bentham

1748

Pareigos supratimas, prikaustantis žmogų prie jo priedermių, yra ne kas kita, kaip suvokimas aukštesnio intereso, įveikiančio žemesnius interesus.

- - -

Moralės ir įstatymų pamatas – kad kuo daugiau žmonių patirtų kuo daugiau laimės.

- - -

Principas – tai pagrindinė idėja, esanti kokio nors svarstymo išeities tašku.

- - -

Pavyduliavimas – riboto proto yda.

Johann Wolfgang von Goethe

1749

Mokytojas, sugebantis įkvėpti mokinius nors vienam geram poelgiui, nors vienam puikiam eilėraščiui, padaro daugiau nei tas, kuris mūsų atmintį užpildo daugybe pagal pavadinimą ir formą suklasifikuotų dalykų.

- - -

Apskritai pasaulis juda į priekį, tačiau jaunimui kaskart tenka pradėti iš naujo.

- - -

Nori gauti protingą atsakymą, klausk protingai.

- - -

Aklas tikėjimas – išminties kapai.

- - -

Talentas bręsta tyloje, charakteris grūdinasi gyvenimo audrose.

- - -

Ak, kaip dažnai neišsakytą mintį, kuri vos gimė sielos gelmėse, mes skubame pasauliui išpažinti ir žudome jos žavesį, deja.

- - -

Laikydami priemones tikslu, žmonės nusivilia savimi ir kitais, todėl iš visos jų veiklos nieko neišeina arba išeina priešingai, negu jie siekia.

- - -

Pareiga – tai meilė tam, ką pats sau įsakai.

- - -

Žmogui nepakanka kaupti žinias, reikia mokėti iš jų gauti palūkanas.

- - -

Nedera savęs pervertinti, bet nedera ir žemintis.

- - -

Žmogaus gyvenimo istorija sudaro jo charakterį.

- - -

Visos protingos mintys jau buvo pagalvotos. Tereikia pasistengti jas dar kartą pagalvoti.

- - -

Gamtos dėsniams žmonės paklūsta net tada, kai kovoja prieš juos.

- - -

Gamta neturi kalbos padargų, bet sukuria liežuvius ir širdis kalbai bei jausmams.

- - -

Tas žmogus yra visų laimingiausias, kuris gali susieti savo gyvenimo pabaigą su pradžia.

- - -

Kai idėjos susiduria su charakteriu, atsiranda reiškinių, kurie stulbina pasaulį tūkstantmečius.

- - -

Kiekvienas girdi tik tai, ką supranta.

- - -

Aš vertinu visokius trumpus posakius, ypač, kai jie skatina mane įsižiūrėti į antitezes ir derinti jas.

- - -

Kai neturime savęs, tada mums visko trūksta.

- - -

Nedidelis menas pasenti, menas – įveikti senatvę.

- - -

Dažnas mano, kad jei jau ką patyrė, tai ir suprato.

- - -

Tikrasis žmonijos tyrimo objektas yra žmogus.

- - -

Jeigu mes norime ką nors sukurti, mes turime kuo nors būti.

- - -

Niekas aiškiau neatskleidžia žmogaus charakterio, kaip tai, iš ko jis juokiasi.

- - -

Deja, tik priešybės gali išlaikyti žmonių veiksmų pusiausvyrą.

- - -

Ryžkis gyventi!

- - -

Pačiam išrasti – puiku, bet žinoti ir branginti tai, kas atrasta kitų – argi mažiau svarbu, kaip kurti?

- - -

Gamta tarsi nori, kad viena lytis kitoje ieškotų gėrio ir grožio.

- - -

Vilkas, kad ir vienas, visai avių bandai baisus.

- - -

Išraiškos individualumas yra bet kokio meno pradžia ir pabaiga.

- - -

Ko jūs nesuprantate, tas jums nepriklauso.

- - -

Reikia mylėti, neapkęsti, kovoti, tikėtis – tai gali padaryti gyvenimą kartų, tačiau be šito visas gyvenimas – niekai.

- - -

Savo netobulumo suvokimas artina prie tobulumo.

- - -

Nepajusi tikrojo gyvenimo skonio, jei niekada nesi valgęs duonos verkdamas.

- - -

Skonį lavina ne vidutiniški, o patys tobuliausi pavyzdžiai.

- - -

Sakoma, kad tarp dviejų priešingų nuomonių glūdi tiesa. Jokiu būdu! Tarp jų glūdi problema!

- - -

Jaunystės ydų nereikia pasilaikyti senatvei, nes senatvė turi savo trūkumų.

- - -

Sostų ir karalysčių žlugimas manęs nejaudina, sudeginta valstiečio sodyba – štai tikroji tragedija.

- - -

Skurdo vaizdas pavyduolių nejaudina.

- - -

Jausmai neapgauna; apgauna jais remiantis susidaryta nuomonė.

- - -

Mirk ir vėl atgyk naujam gyvenimui.

- - -

Žmogus visada suvokia, kai elgiasi blogai.

- - -

Drauge su žiniomis daugėja abejonių.

- - -

Kad ir kur žmogus pasuktų, kad ir ką darytų, jis visada grįš į kelią, kurį jam numatė prigimtis.

- - -

Kas suteikia žmogui laimę, tas tampa ir jo kančių šaltiniu.

- - -

Bailys grasina būdamas saugus.

- - -

Iš dviejų besibarančių kaltesnis tas, kuris protingesnis.

- - -

Didžiausias mąstančio žmogaus džiaugsmas – ištirto dalyko pažinimas ir tylus neištirto garbinimas.

- - -

Gamta apsupa žmogų tamsa ir verčia jį amžinai veržtis į šviesą.

- - -

Gamta gyvena savo kūriniuose. Tai didis menininkas.

- - -

Išorinį padorumą visada sąlygoja vidinis gyvenimas.

- - -

Viešpatavimas valandėlei yra viešpatavimas gyvenimui.

- - -

Daug lengviau surasti klaidą negu tiesą.

- - -

Mes mieliau pripažįstame savo elgesio, o ne mąstymo klaidas.

- - -

Paprasčiausias būdas tapti kvailiu – remtis sistema.

- - -

Viltis gyvena net prie kapo duobės.

- - -

Išties gyvena tas, kuris moka džiaugtis kito laime.

- - -

Kas vargo nevargo – laimės nepajaus.

- - -

Meilė – gamtos siekių viršūnė.

- - -

Norėti nepakanka, reikia veikti.

- - -

Žygdarbis turi prasmę, šlovė – ne.

- - -

Duok saulę žmogui, jis ilgėsis ledo.

- - -

Naujai tiesai žalingiausios senos klaidos.

- - -

Ir didis žmogus – viso labo tik žmogus.

- - -

Jeigu žmogus imsis tyrinėti savo organizmą arba moralinę būseną, tai būtinai suras ligą.

- - -

Nebūtina būti didvyriu, bet privalu išlikti žmogumi.

- - -

Nerasi tokio žmogaus, iš kurio negalima būtų dar ko nors pasimokyti.

- - -

Tik žmonėse žmogus gali pažinti save.

- - -

Vien tik per kovą nuolatinę žmogus atranda savo aš.

- - -

Visas žmogaus nuodėmes atperka jo žmoniškumas.

- - -

Žmogus visada turi poreikį išpažinčiai.

- - -

Žmogus per klystkelius suranda tikrą kelią.

- - -

Žmonėms būdinga juodinti visa, ko jie jaučiasi nesugebą padaryti.

- - -

Ilgai svarstantis ne visada randa geriausią sprendimą.

- - -

Kalbėk įtikinamai, o žodžiai klausytojus veiks savaime.

- - -

Materiją mato prieš save kiekvienas, turinį randa tik tas, kuris su juo turi reikalo, o forma daugumai paslaptis.

- - -

Mus vilioja aukštuma, bet ne kopimas į ją. Žvelgdami į viršūnę mes norėtume eiti į ją lyguma.

- - -

Menininko kūriniai – tai jis pats.

- - -

Neapykanta – aktyvus nepasitenkinimo jausmas, pavydas – pasyvus. Nėra ko stebėtis, kad pavydas veikiai virsta neapykanta.

- - -

Nepripažįstantysis idealo netruks vulgarų dalyką palaikyti gražiu.

- - -

Nieko nėra vertingesnio už šiandieną.

- - -

Pradžioje buvo veiksmas.

- - -

Rūstybei nesvarbu esmė, ji priežasties teieško.

- - -

Svarbūs dalykai neturi priklausyti nuo menkniekių.

- - -

Svetur tėvynės nesurasi.

- - -

Vienatvė – žemiškoji skaistykla.

- - -

Visą grožį sukuria graži prigimtis ir gražus mąstymas.

- - -

Elgesys – tai veidrodis, kuriame visi rodome savo veidą.

- - -

Juokingas noras visiems patikti.

- - -

Paklausyti gero patarimo – vadinasi, išplėsti savo galimybes.

- - -

Polinkis nelengvai įveikiamas, o virtęs įpročiu jis nenugalimas.

- - -

Yra žmonių, kurie niekada neklysta, nes jų niekada nevargina protingos mintys.

- - -

Kas savęs neįsivaizduoja pernelyg gerai, tas geresnis, negu jis pats galvoja apie save.

- - -

Baimė daro iš vienaskaitos daugiskaitą.

- - -

Visuomet laiko gali pakakti, jei juo tinkamai naudosies.

- - -

Įtarumas – bailio dorybė.

- - -

Žmogus pažįsta pats save tik tiek, kiek jis pažįsta pasaulį.

- - -

Tiesa ir klydimai kyla iš vieno šaltinio.

- - -

Daugelis ir ginčija tiesą tik todėl, kad ją pripažinę pražūtų.

- - -

Ar mirties bijosi, ar nebijosi – ji neišvengiamai ateis.

- - -

Atsargumas paprastas, o atgaila labai sudėtinga.

- - -

Nuo kritikos negalima pabėgti ar apsiginti; reikia jos nepaisyti, ir po truputį ji prie to pripras.

- - -

Ketvirtį valandos neišnykstančią vaivorykštę nustojame matyti.

- - -

Sugebėjimas yra išankstinė prielaida, bet jis turi tapti mokėjimu.

- - -

Tikras mokinys mokosi suvokti nežinomus dalykus per žinomus ir tuo priartėja prie mokytojo.

- - -

Galima pripažinti idėją esant naudingą, bet nemokėti ja naudotis.

- - -

Priešingai nei suaugusiems, vaikams nereikia savęs apgaudinėti.

- - -

Žmogų suformuoja ne tik įgimtos savybės, bet ir įgytos.

- - -

Trokšti tobulumo – žmogaus norma.

- - -

Kiekvienas rytas kviečia atlikti tai, kas privalu, ir laukti to, kas gali būti.

- - -

Principai turi būti įgyvendinami. Kitaip jie nieko neverti.

- - -

Tai, ką mes žinom, nesvarbu visai, o ko nežinom, tai svarbu be galo.

- - -

Gamta sukūrė mirtį, kad turėtų daug gyvybės.

- - -

Niekas nežino, kiek turi jėgų, kol jų neišbandė.

- - -

Žmogui viskas atrodo menka. Tai dėl to, kad jis pats menkas.

- - -

Jeigu protingas žmogus padaro kvailystę, tai jau, žinoma, nemažą.

- - -

Į dovanojantį malonu žiūrėti taip pat, kaip ir į pačią dovaną.

- - -

Linksmam visas pasaulis atrodo linksmas.

- - -

Niekas negali spręsti apie kitus, kol neišmoks spręsti apie save patį.

- - -

Tegul kiekvienas išsišluoja prie savo durų, ir visame pasaulyje bus švaru.

- - -

Stebuklas – kūdikis tikėjimo.

- - -

Nieko nėra baisesnio už aktyvų nemokšą.

- - -

Nėra dalyko, kurį galima labiau branginti, negu dienos vertę.

- - -

Tai, ką darome šiandien ir dabar, lems tai, ką darysime rytoj.

- - -

Vidutinybei nėra didesnės paguodos negu tai, kad ir genijus neišvengs mirties.

- - -

Išskirtinė žmogaus savybė – būtinai norėti viską pradėti iš naujo.

- - -

Tvirtinu, kad savęs pažinimas prie nieko vertingo neprivedė.

- - -

Tik tas, kuris kiekvieną dieną kovoja dėl gyvybės ir laisvės, yra jų vertas.

- - -

Kvaila vertinti kitus pagal save.

- - -

Prieš didelį protą aš nulenkiu galvą, prieš kilnią širdį klaupiuosi.

- - -

Niekas niekada nevaldo iš tiesų kūrybingų žmonių, tai būtina palikti savieigai.

- - -

Kas ieško, tam lemta klaidžioti.

- - -

Žinių neužtenka, būtinas ir jų taikymas; neužtenka norėti, reikia ir daryti.

- - -

Protingas žmogus yra ne tas, kuris aplamai daug žino, o tas, kuris daug žino apie save.

- - -

Argi meilė turi ką nors bendro su protu!

- - -

Įsitikinimas yra ne pažinimo pradžia, o jo išdava.

- - -

Jei prarandi domėjimąsi viskuo, prarandi ir atmintį.

Johann Wolfgang von Goethe

„Jaunojo Verterio kančios“

The Sorrows of Young Werther

Žmonės daug mažiau kentėtų, jeigu savo vaizduotės galia negrįžtų nuolat prie buvusių blogybių ir verčiau stengtųsi gyventi abejinga dabartimi.

- - -

Tokia vienoda ta žmonių padermė!

Dauguma didžiąją laiko dalį dirba, kad pragyventų, o tas truputis laisvės, kuris atlieka nuo darbo, juos taip baugina, kad jie griebiasi bet kokių priemonių, stengdamiesi ja nusikratyti.

- - -

Jau ne vienas yra pastebėjęs, kad žmogaus gyvenimas tėra sapnas, šitas jausmas ir mane visur lydi. Kai pamatau, kokios ribotos yra kūrybinės ir tiriamosios žmogaus jėgos, kai įsitikinu, kad visa veikla siekiama vien patenkinti poreikius, kurie vėlgi neturi jokio kito tikslo, kaip tik prailginti mūsų varganą egzistenciją, ir dar, kad bet kaip guostis tam tikrais tyrinėjimais tėra svajinga rezignacija, margų paveikslėlių ir šviesių vaizdelių piešimas ant savo kalėjimo sienų.

Visi didžiai mokyti auklėtojai ir mokytojai sutinka, kad vaikai nežino, kodėl jie to ar kito nori; bet kad ir dideli kaip vaikai krapinėja šioj žemėj ir taip pat kaip ir anie nežino, iš kur jie atėjo ir kur eina, lygiai taip pat nežiūri tikrųjų tikslų, taip pat yra valdomi biskvitų, pyragaičių ir beržinės rykštės – tuo niekas nenori tikėti, o man rodos, kad tai aišku kaip dieną.

- - -

Mylėti yra žmogiška, tik reikia mylėti žmoniškai!

- - -

„Mieliausias man yra tas autorius, kur randu savo pačios pasaulį, kuris jaučia tą pat ką ir aš, ir jo knyga man įdomi ir artima kaip mano pačios namai, jie, tiesa, ne rojus, bet vis dėlto man jie neapsakomos laimės šaltinis.“

- - -

Kai linksminantis mus netikėtai ištinka nelaimė ar kas nors baisu, tai suprantama, kad poveikis yra stipresnis negu kitu metu, taip yra dėl kontrasto, kurį skaudžiai pajuntame, o dar labiau dėl to, kad mūsų pojūčiai tada atviresni įspūdžiams ir greičiau juos priima.

- - -

„Aišku, kad lengviau numirti, negu narsiai kęsti gyvenimo kančias.“

- - -

Mes turime taip elgtis su vaikais, kaip su mumis elgiasi dievas, kuris teikia mums didžiausią laimę, leisdamas klajoti po pasaulį su maloniomis iliuzijomis.

- - -

„Negaliu suprasti, kaip žmogus gali būti toks kvailas žudytis, jau viena ta mintis kelia man pasibjaurėjimą.“ – „Ak jūs, žmonės! – sušukau aš. – Apie ką tik kalbate, tuojau turite pasakyti: tas kvaila, tas protinga, tas gera, o anas bloga! Ką gi tai reiškia? Ar taip sakydami jūs esate ištyrę vidines veiksmo aplinkybes? Ar jūs tikrai galite atskleisti priežastis, kodėl taip įvyko, kodėl taip turėjo įvykti? Jeigu būtumėt ištyrę, niekada taip skubotai nespręstumėt.“

- - -

Visa, ką tu gali duoti draugams, tai neatimti iš jų džiaugsmo ir didinti jų laimę, džiaugdamasis kartu su jais.

- - -

„Žmogaus prigimtis turi savo ribas: džiaugsmą, kančią, skausmus ji gali pakelti tik iki tam tikro laipsnio, ir vos tik ši riba peržengiama, žmogus žūva. Taigi čia ne tas svarbu, ar žmogus silpnas, ar stiprus, bet ar jis gali

pakelti savo kančios saiką – vis tiek, moralinės ar fizinės. Todėl man visada keista girdėti, kai bailiu vadinamas tas, kuris atima sau gyvybę, – tolygu būtų bailiu pavadinti ligonį, mirštantį nuo piktybinio drugio.“

- - -

Man vis labiau aiškėja, kad vieno žmogaus gyvenimas mažai ką reiškia, visiškai mažai. „Jeigu dabar išeitum, jeigu paliktum šiuos namus, ar ilgai šie žmonės justų tuštumą, kuri atsirastų jų gyvenime tavęs netekus? Ar ilgai? O, koks laikinas yra žmogus, kad net ir ten, kur jis tikrai žinosi esąs, ten, kur jo buvimas turi vienintelį tikrą poveikį, savo mylimųjų sieloj ir atminty, kad jis ir ten turi išblėsti, išnykti ir taip greit!“

- - -

Aš gerbiu religiją, tu tą žinai, jaučiu, kad ne vienam pailsusiam ji yra atrama, ne vienam nusikankinusiam atsigaivinimas. Bet ar ji gali, ar turi būti kiekvienam? Žvilgtelk į visą didį pasaulį ir pamatysi tūkstančius, kuriems ji tuo nebuvo, tūkstančius, kuriems ji tuo nebus, ar jiems skelbsi ją, ar neskelbsi, tai ar ji turi būti atrama man?

- - -

Mirti! Kas tai yra? Žiūrėk, kalbėdami apie mirtį, mes sapnuojame. Aš ne sykį esu matęs žmones mirštant; bet žmonės yra tokie riboti, kad negali suvokti nei savo būties pradžios, nei pabaigos. Šiandien aš dar tavo, tavo, tavo, mylimoji! Akimirka – ir mudu išskirti, nublokšti į dvi šalis... nejaugi amžinai? Ne, Lota, ne. Kaipgi aš galiu išnykti? Kaip tu gali išnykti? Juk mes esame! Išnykti! Kas tai yra? Tai vėl tik žodis! Tuščias garsas! Mano širdis jo nejaučia! Miręs, Lota! Užkastas šaltoj žemėj, kur taip ankšta, taip tamsu! Aš turėjau bičiulę, mano bejėgės jaunystės dienomis ji buvo man viskas; ji mirė, aš lydėjau jos kūną, stovėjau prie duobės, kai buvo leidžiamas karstas, girdėjau, kaip subrūkšėjo virvės, traukiamos aukštyn,

paskui nukrito pirmasis kastuvas žemių, gūdžiai sudundėjo baugi dėžė, kaskart vis dusliau, dusliau, kol iškilo kauburys. Aš susmukau šalia kapo – sukrėstas, sujaudintas, išsigandęs, plyštančia širdim, bet nesuvokiau, kas man darėsi... kas darysis. Mirtis! Kapas! Aš tų žodžių nesuprantu.

- - -

Nedidelio sklypelio žmogui tereikia, kad jis būtų žemėje laimingas, o dar mažesnio – kad galėtų joje ilsėtis.

- - -

Kiek daug nulemia kūnas! Kai žmogus negaluoja, niekas jam neįtiks.

- - -

Kaip gamta eina rudeniop, taip rudenėju ir aš pats, ir viskas aplink mane. Mano lapai gelsta, o aplinkinių medžių lapai jau nukrito.

Pierre-Simon Laplace
1749

Tai, ką žinome, yra taip menka, palyginti su tuo, ko nežinome.

John Philpot Curran
1750

Laisvės kaina – amžinas budrumas.

Sylvain Maréchal
1750

Religijos skiriasi viena nuo kitos tik dekoracijomis.

- - -

Religija – tai ne kas kita, kaip grandinės, išgalvotos tam, kad sutvirtintų politinės priespaudos pančius.

- - -

Religija – tai silpnybė, kuri dažniausiai prisideda prie likusių žmogaus silpnybių.

Richard Brinsley Sheridan
1751

Yra tik dvi žmonių kategorijos: ligoniai ir slaugytojai.

- - -

Mūsų protėviai buvo visai neblogi žmonės, bet aš mažiausiai norėčiau sugrįžti į tuos laikus ir su jais susipažinti.

- - -

Deramai nugyventas gyvenimas matuotinas darbais, o ne metais.

Adolph Freiherr Knigge

1752

Nereikia pamiršti, kad visuomenė labiau mėgsta pramogauti, o ne mokytis.

- - -

Iš žmogaus galima padaryti bet ką – tereikia rasti jo silpnąją vietą.

Joseph de Maistre

1753

Nedalyvaujantieji visada neteisūs.

Antoine de Rivarol

1753

Artimas bendravimas – štai kur švelniausios draugystės ir stipriausios neapykantos ištakos.

- - -

Skrandis yra dirva, kurioje bręsta mintys.

- - -

Jei kvailiai sugebėtų suprasti, kokias kančias dėl jų patiriame, net ir jiems būtų mūsų gaila.

- - -

Kai aplinkui viskas nepaprasta, niekas nestebina: tai ir yra vaikystė.

- - -

Yra dvi tiesos, kurias reikia nuolat prisiminti drauge. Pirma: aukščiausios valdžios šaltinis yra liaudis. Antra: liaudis neturėtų valdyti.

- - -

Valstybėje būtina aiškiai atskirti aritmetinę daugumą nuo politinės daugumos.

- - -

Meilė – tai, ką gamtos tvarka pavagia iš visuomeninės tvarkos.

- - -

Tos pačios priemonės, kurios padeda žmogui praturtėti, trukdo jam mėgautis turtu.

- - -

Būti padoriu žmogumi verta jau vien todėl, kad tau niekas nepavydės.

- - -

Maldininkas tiki kitų žmonių kliedesiais, filosofas – tik savais.

- - -

Avinai buriasi į kaimenę, liūtai laikosi atskirai.

- - -

Despotijos žlunga dėl per mažo despotizmo.

- - -

Kai kuriems žmonėms turtai atneša tik baimę juos prarasti.

- - -

Tik mirusios kalbos įgyja nemirtingumą.

Louis de Bonald

1754

Literatūra yra visuomenės išraiška taip, kaip žodis yra žmogaus išraiška.

- - -

Žmogus egzistuoja tik visuomenėje, ir visuomenė jį formuoja tik sau.

- - -

Per politines krizes sąžiningam žmogui sunkiausia ne atlikti savo pareigą, o žinoti, kokia ji.

- - -

Daugybė žmonių nesugeba leisti laiko vienumoje. Jie tikra nelaimė tiems, kurie įnikę į darbus.

- - -

Religija nedaro mūsų geresniais, bet trukdo mums tapti dar blogesniais.

- - -

Valdant šalį, reikia matyti žmones tokius, kokie jie yra, o dalykus – tokius, kokie jie turėtų būti.

Joseph Joubert

1754

Gyvenimo vakaras atsineša su savimi ir savo žiburį.

- - -

Auklėjant vaiką, reikia galvoti apie jo senatvę.

- - -

Vaizduotė – sielos akys.

- - -

Trūkumai – neatsiejama žavesio dalis, tad kai kurių geriau netaisyti.

- - -

Paklauskite jaunimo. Jie žino viską.

- - -

Dievas yra vieta, kur aš neatsimenu kitų.

- - -

Mokyti – reiškia mokytis dvigubai.

- - -

Teisingumas – tai silpniausiojo teisė.

- - -

Yra protingojo teisė, bet nėra stipriojo teisės.

- - -

Jei norite pasakyti gražų žodį, pirma padarykite jam vietos!

- - -

Proto kryptis svarbesnė už jo pažangą.

- - -

Dorybingumas – tai sielos sveikata.

- - -

Akys, pakeltos į dangų, visada gražios.

- - -

Teisingumas yra tiesa vyksme.

- - -

Nesunku suvokti Dievą, bet tik nebandant jį paaiškinti.

- - -

Kai labai bijai to, kas gali nutikti, pajunti palengvėjimą, kai tavo baimės pagaliau išsipildo.

- - -

Tas, kuris niekada nekeičia savo pažiūrų, labiau myli save nei tiesą.

- - -

Svajonės sudaro pusę tikrovės.

- - -

Būgnų lazdelių stuksenimas išvaiko mintis; štai kodėl būgnus taip mėgsta kariuomenėse.

- - -

Teisingumas be jėgos ir jėga be teisingumo – abu siaubingi.

Charles Maurice de Talleyrand-Périgord

1754

Jei norite sukurti naują religiją, leiskite save nukryžiuoti, ir trečią dieną jūs prisikelsite.

- - -

Dezertyrus reikėtų sušaudyti dėl jų bailumo ir tuo pačiu apdovanoti (dėl jų protingumo).

- - -

Oponuoti reikia taip, kad vėliau būtų įmanoma pereiti į priešininko pusę.

- - -

Kalba duota žmonėms, kad užmaskuotų jų mintis.

- - -

Politika – menas bendradarbiauti su neišvengiamybe.

- - -

Jei nori vesti žmones į pražūtį, pasakyk jiems, kad vedi juos į garbę.

- - -

Tai ne nauja pradžia, tai pabaigos pradžia.

- - -

Kas valdo informaciją – tas valdo pasaulį.

- - -

Pažadas geras tuo, kad jį visada galima pamiršti.

- - -

Mano nuomonė? Viena ji ryte, po pietų – kita, o vakare – visai jokios.

Jean Anthelme Brillat-Savarin
1755

Naujas patiekalas žmonėms suteikia daugiau laimės nei naujos žvaigždės atradimas.

William Godwin
1756

Be visuomenės žmogus būtų apgailėtinas, nejaustų tobulėjimo paskatų. O svarbiausia – be visuomenės mūsų tobulumas būtų beveik beprasmis.

William Blake

1757

Žmogus, niekad nekeičiantis savo nuomonės, yra nejudantis vanduo, kuriame veisiasi proto ropliai.

- - -

Žmogaus troškimus riboja jo suvokimas. Niekas negali trokšti to, ko dar nesuvokė.

- - -

Suvokimo duris atvėręs, žmogus kiekvieną daiktą išvystų tokį, koks jis yra, – amžiną ir begalinį.

- - -

Matykite pasaulį smėlio grūde, dangų – laukinėje gėlėje, laikykit begalybę savo delne, o amžinybę – valandoje.

- - -

Visa, kas gyva, gyvuoja ne dėl savęs.

- - -

Menas yra gyvenimo medis. Mokslas yra mirties medis.

- - -

Kas šiuo metu yra realu, kadaise buvo neįmanoma.

Marquis de La Fayette

1757

Neištikimybę galima atleisti, bet negalima pamiršti.

Maximilien Robespierre

1758

Mirtimi prasideda nemirtingumas.

Friedrich Schiller
1759

Blogas poelgis pragaištingas tuo, kad jame glūdi naujų niekšybių užuomazgos.

- - -

Dorovinės jėgos viešpatavimas instinktams yra dvasios laisvė, o jos išraiška vadinama orumo reiškiniu.

- - -

Valia yra žmogiškos giminės skiriamasis bruožas, ir pats protas – tik amžina taisyklė, vadovaujanti valiai.

- - -

Žmogaus vertė priklauso ne nuo proto pajėgumo, bet nuo valios. O tą, kuriam jos trūksta, didelės dvasinės dovanos tik silpnina, ir turbūt nėra niekingesnio Žemėje padaro už genialią sielą be charakterio.

- - -

Atsitiktinumo juk nėra. Tai, kas kartais atrodo vien aklas atsitiktinumas, išplaukia iš gilios versmės.

- - -

Teisingumo kriterijus negali būti balsų dauguma.

- - -

Kas nieko nebijo, tas toks pat galingas, kaip tas, kurio visi bijo.

- - -

Kas turi, tegu mokosi prarasti.

- - -

Bailiui gyvenimas – vienintelis gėris.

- - -

Laisvę galima žmogui leisti, bet negalima jos duoti.

- - -

Gyvenimas – tiktai akimirka, mirtis – tik dar viena!

- - -

Tik tas gali karštai mylėti gėrį, kuris sugeba visa siela, nesutaikomai nekęsti blogio.

- - -

Žmogus tobulėja didėjant jo tikslams.

- - -

Kai teisė negali išspręsti, sprendžia jėga.

- - -

Tiesa nė kiek nenukenčia, jeigu kas nors jos nepripažįsta.

- - -

Jūs matėte jo silpnumą, ir šito jis niekada neatleis.

- - -

Kam parūpo kūnas, tas visada kalba apie sielą.

- - -

Būk ištikimas jaunystės svajonėms.

- - -

Ir silpnas turi savo geluonį.

- - -

Kai juokdarys juokiasi, pokštas tampa nejuokingas.

- - -

Žodis visuomet drąsesnis už darbą.

- - -

Gėda tuo labiau mažėja, kuo daugiau būna ydų.

- - -

Lygiateisiškumas – šventas žmonijos įstatymas.

- - -

Laisvas tik tas, kuris pats save valdo.

- - -

Mūsų sąžinė pasišlykšti nedorovinga priemone, nors ji ir gali duoti naudos.

- - -

Kai gamta nori sujungti žmonėse tai, kas kilnu ir kas žema, ji dovanoja jiems tuščiagarbiškumą.

- - -

Gerbkite moteris: jos nuskina dangiškas rožes ir įpina jas į žemišką gyvenimą.

- - -

Žmogaus valia yra jo laimė.

- - -

Narsa didėja didėjant pavojui.

- - -

Nedaug padaro tas, kas daug ir ilgai galvoja.

- - -

Tavo likimas yra tavo rankose.

- - -

Jei priešą parbloški žemėn, jis gali vėl atsikelti, bet jei su juo susitaikysi, būsi jį tikrai nugalėjęs.

- - -

Padorumas – visų luomų puošmena.

- - -

Karas gyvena karu.

- - -

Žmogui būdinga savo prigimtyje vienyti aukščiausiuosius ir žemiausiuosius pradus, ir, kai jo orumas grindžiamas griežtu tų dviejų pradų skyrimu, sumaniu to skirtumo panaikinimu grindžiamas jo palaimos jausmas.

- - -

Geriau jau baisi pabaiga nei begalinė baimė.

Henri de Saint-Simon

1760

Tautos, kaip ir individai, gali gyventi tik dviem būdais: arba vogdamos, arba gamindamos.

Johann Gottlieb Fichte

1762

Tai, ką vadiname bet kokių dalykų pažinimu ir stebėjimu, iš tiesų yra tik savęs pačių pažinimas ir stebėjimas; savo sąmonėje mes nežinome nieko, išskyrus mus pačius ir mūsų pačių susikurtus apibūdinimus.

- - -

Nuo mano gyvenimo ir mano likimo nepriklauso niekas, nuo mano gyvenimo veiksmų priklauso be galo daug.

- - -

Viskas, kas egzistuoja, egzistuoja su besąlygine būtinybe ir būtent taip, kaip egzistuoja; tai negalėtų nei neegzistuoti, nei būti kitokiu, negu yra.

- - -

Mūsų orumo ir jėgos jausmas stiprėja, kai tariame sau: mano buvimas nėra tuščias ir beprasmis, aš – būtina grandis didžiojoje grandinėje, besitęsiančioje nuo pirmojo žmogaus iki amžinybės.

- - -

Bendras tobulėjimas – savęs tobulinimas per laisvą kitų poveikį ir kitų tobulinimas per poveikį jiems kaip laisvoms būtybėms – štai mūsų paskirtis visuomenėje.

- - -

Asmenybė turi būti paaukota idėjai; gyvenimas, kuris tai įgyvendina, yra vienintelis tikras ir teisingas gyvenimas. Todėl tiesos ir tikrovės požiūriu individas apskritai neegzistuoja, nes jis neturi jokios reikšmės ir turi žūti, ir egzistuoja tik rūšis.

- - -

Žmogaus sampratoje slypi tai, kad jo galutinis tikslas turi būti nepasiekiamas, o kelias į jį – begalinis.

- - -

Paskutinis ir aukščiausias visuomenės tikslas – visiška santarvė ir vienybė tarp jos narių. Tačiau, kadangi šio tikslo įgyvendinimas reikštų absoliutaus tobulumo pasiekimą, tai yra neįgyvendintina, kol žmogus netaps Dievu.

- - -

Laisvė įmanoma tik protingoms būtybėms, tačiau ir joms ji, be abejonės, yra tik įsivaizduojama.

Jean Paul

1763

Atmintis – vienintelis rojus, iš kurio mūsų negali išvaryti.

- - -

Senatvė ne todėl liūdna, kad su ja pasibaigia džiaugsmai, o todėl, kad sunyksta viltys.

- - -

Žmonės mieliau atleis šmeižtą, negu pamokymą.

- - -

Kuklus ne tas, kuris abejingas pagyrimams, o tas, kuris atidus pastaboms.

- - -

Moterų viskas – širdis...

- - -

Žmogus geriausiai atsiskleidžia, kai jis apibūdina kitą žmogų.

- - -

Nedrąsus dreba laukdamas pavojaus, bailus – jam atėjus, o drąsus – jam praėjus.

- - -

Amžinybė – tai laikas, kada gyvuoja idealai.

- - -

Šiame pasaulyje gerokai lengviau išgirsti aidą nei atsakymą.

Johann Gottfried Seume

1763

Įvairios privilegijos – tai laisvės ir teisingumo kapas.

- - -

Kai nėra teisingumo, nėra ir laisvės, o kur nėra laisvės, nėra ir teisingumo.

- - -

Lygybė – teisingumo matas, o abu drauge sudaro laisvės esmę.

- - -

Tauta, kurią gali ir turi išgelbėti vienas vienintelis žmogus, nenusipelno jokio pasigailėjimo.

- - -

Dangus sugadino mums žemę.

- - -

Kas negali pakęsti neteisybės, tegu nesidairo pro langą ir užsirakina duris. Derėtų paslėpti ir veidrodį.

Pierre Marc Gaston de Lévis

1764

Apie žmogaus protą lengviau spręsti pagal klausimus, o ne pagal atsakymus.

- - -

Laikas nutrina klaidą ir nugludina tiesą.

- - -

Vaizduotė piešia, protas lygina, skonis atrenka, talentas vykdo.

- - -

Politikoje nebūna taikos sutarčių, tik paliaubos.

- - -

Praeitis apmokėta, dabartis išslysta, būkite ateityje.

- - -

Galima mylėti ne vieną kartą, bet ne tą patį žmogų.

- - -

Pasaulį valdo baimė, o viltis jį guodžia.

Pierre-Claude-Victor Boiste

1765

Nedarykite iš vaiko dievuko, užaugęs jis pareikalaus daug aukų.

- - -

Mokslo ribos panašios į horizontą: kuo labiau prie jo artėji, tuo labiau jis tolsta.

- - -

Baudimas pykčio įkarštyje – ne baudimas, o kerštas.

- - -

Širdis gyvena dabartyje, protas – ateityje.

- - -

Menas klausyti beveik prilygsta menui gerai kalbėti.

- - -

Stiprus žmogus paprastai kenčia nesiskųsdamas, o silpnas skundžiasi nekentėdamas.

- - -

Apsimetimas yra tylus savo trūkumų pripažinimas.

- - -

Pirmasis nedėkingumo žingsnis – labdario motyvų svarstymas.

- - -

Paprastumas yra savojo žmogiškojo orumo įsisąmoninimas.

- - -

Širdies pasididžiavimas – kukliųjų savybė; manierų pasididžiavimas – išdidžiųjų savybė.

- - -

Koketavimas yra noras patikti be poreikio mylėti.

- - -

Nėra nė vieno žmogaus, kuris neatiduotų duoklės kvailybei.

- - -

Valdymo dvasia, virtusi bejėge, ima moralizuoti.

- - -

Savižudis vienu ir tuo pat metu būna labai bailus ir labai drąsus: jis bijo laiko, bet nebijo amžinybės.

- - -

Švelnumas – tai užuojauta tiems, kuriuos mes mylime.

- - -

Tiesos žibintas dažnai apdegina nešančiojo ranką.

- - -

Jeigu žmogus neturi tikslo, tai jo gyvenimas – ne kas kita, kaip užsitęsusi mirtis.

- - -

Uolumas reikalingas tik protingiems, bet jo turi ir kvailiai.

- - -

Didžiausias blogis, kurį mums daro priešas, yra tai, kad jis išmoko mūsų širdį neapykantos.

- - -

Jeigu ne visada galima išpildyti pažadus, tai visada galima jų neduoti.

- - -

Nelaimingas tas, kuris nemoka išgyventi nelaimių.

- - -

Patikimiausias būdas klysti – laikyti save neklystančiu.

- - -

Žmonės, turintys daug trūkumų, pirmiausia juos mato kituose.

- - -

Tik nuėjęs labai toli gyvenimo keliu, pastebi, kad atsidūrei ne tame kelyje.

- - -

Revoliucijų metu net irkluoti netinkami žmonės tampa vairininkais.

- - -

Revoliucija – kaip šachmatų žaidimas, kuriame pėstininkai gali sunaikinti arba išgelbėti karalių, arba užimti jo vietą.

- - -

Norint įvertinti tikrąją žmogaus svarbą, reikia įsivaizduoti, kokią tuštumą jis paliktų, jei mirtų. Nedaug kas išlaikytų šį bandymą.

- - -

Malonumų ilgesys žmogų daro žiauriu.

- - -

Kad ir ant kokių kojūkų atsistotume, be savų kojų neapsieisime.

- - -

Padirbinys tvarus nebūna.

- - -

Kas kalba, tas sėja, kas klauso – renka derlių.

- - -

Žmonės, manantys, kad pinigai gali viską, patys padarys viską už pinigus.

Nikolay Karamzin

1766

Žodžiai priklauso amžiui, o mintys – amžiams.

- - -

Patriotizmas neturi mūsų apakinti. Tėvynės meilė – šviesaus proto aktas, o ne akla aistra.

Germaine de Staël

1766

Liaujamės mylėti save, jei mūsų niekas nemyli.

- - -

Meilė – tai ištisa moters gyvenimo istorija ir tik epizodas vyro gyvenime.

- - -

Viską suprasti – reiškia atleisti.

- - -

Yra tūkstantis būdų būti labai blogu žmogumi nepažeidžiant nė vieno įstatymo.

- - -

Bejausmiui lengva būti tvirtu.

- - -

Neišsilavinusių, sugadintų žmonių neįmanoma valdyti remiantis proto argumentais: jie sukyla ne tiek prieš jiems daromą blogį, kiek prieš gėrį, kurį norima jiems padaryti.

- - -

Pirmą kartą suvokiame mirtį tik tada, kai ji pasiglemžia mums artimą, mylimą žmogų.

- - -

Niekas taip neatgaivina praeities kaip muzika – atrodo, tarsi praeitis slenka pro akis paslaptingu, liūdnu šydu, lyg šešėliai tų, ką mes branginome.

Benjamin Constant

1767

Despotizmas – štai kur veda triumfuojanti visuotinė valia; o kieno tai despotizmas – vieno, kelių ar visų – tai jau nebesvarbu.

Wilhelm von Humboldt

1767

Ką norima įvesti į gyvenimą, tą reikia pirmiausia įvesti į mokyklą.

- - -

Daug svarbiau už žmogaus lemtį yra tai, kaip jis pats ją suvokia.

- - -

Tautos dorovė priklauso nuo pagarbos moteriai.

- - -

Liberalas gali tapti ministru, bet tai nereiškia, kad jis išliks liberalus.

- - -

Moralė atsirado kartu su yda.

Andrew Jackson

1767

Vienas drąsus žmogus sudaro daugumą.

Karl Julius Weber

1767

Nesikremtam dėl to, kad neegzistavom prieš gimdami. Kodėl turėtume krimstis, kad nebeegzistuosim po mirties?

- - -

Kadaise knygų stoka trukdė mokslo pažangai; dabar jų gausybė išmuša iš vėžių, saisto savarankišką mąstymą.

- - -

Nuovoka – anaiptol ne protas. Protui būdingas išradingumas, nuovokai – tik sumanumas.

- - -

Pernelyg didelis jautrumas – tikra nelaimė.

François-René de Chateaubriand
1768

Stipresniojo grasinimas mane visados verčia pereiti į silpnojo pusę.

- - -

Lygybės idėja, natūrali mūsų aistra, nuostabi taurioms sieloms, bet niekingoms nereiškia nieko, išskyrus pavydą.

- - -

Atsargiems žmonėms atrodo neatsargūs tie, kurie paklūsta garbės jausmui.

- - -

Juo chaotiškesnė ir audringesnė mūsų širdis, tuo labiau mes ilgimės ramybės ir tylos.

- - -

Kad žmogus augtų, jam nereikia kelionių – jis beribis.

- - -

Ne tas rašytojas originalus, kuris niekuo neseka, o tas, kuriuo neįmanoma sekti.

- - -

Kuo rimtesnis veidas, tuo nuostabesnė šypsena.

- - -

Širdį sunkiau nuraminti negu sujaudinti.

- - -

Kai žmonės netiki niekuo, jie yra pasirengę tikėti viskuo.

Ivan Krylov

1769

Ereliai kartais nusileidžia ir žemiau nei vištos, bet vištoms nepakilti iki debesų.

- - -

Atrodo, kad žmonės didžiaisiais vadina tik tuos valdovus, kurie savo valdymo laikais išnaikino kelis milijonus jų pačių.

Napoleon

1769

Negalima per dažnai kautis su tuo pačiu priešu, antraip išmokysi jį viso savo karo meno.

- - -

Turtas – tai ne pinigų kiekis, o jų teikiamos galimybės.

- - -

Niekuomet nepertraukinėk priešo, kai jis daro klaidą.

- - -

Nėra žmonių, kurie suprastų vieni kitus geriau nei kareiviai ir dvasininkai.

- - -

Revoliucijose yra tik dvi žmonių kategorijos: tie, kurie jas vykdo, ir tie, kurie jomis naudojasi.

- - -

Man nepatinka, kai kas nors apsimeta niekiną mirtį; svarbiausias dalykas – mokėti iškęsti tai, kas neišvengiama.

- - -

Yra vagių, kurie yra nebaudžiami įstatymo, bet visgi vagia iš žmonių brangiausia – laiką.

- - -

Didžiausias respublikonas yra Jėzus Kristus.

- - -

Imperijų kūrėjų akyse žmonės nebėra žmonėmis, o tik instrumentais.

- - -

Neleisti žmonėms pasenti – tai didis gebėjimas valdyti.

- - -

Neatsiranda drąsių žmonių tarp tų, kurie turi ką prarasti.

- - -

Jeigu paklusnumas yra masių instinkto išvada, tai sukilimas – jų mąstymo rezultatas.

- - -

Jei nori, kad kažkas būtų padaryta gerai, daryk tai pats.

- - -

Kas iš pat pradžių tikrai žino, kur veda jo kelias, niekada toli nenueis.

- - -

Paprotys mus pasmerkia daugeliui kvailysčių, o didžiausia iš jų – tapti jo vergu.

- - -

Lygybė egzistuoja tik teoriškai.

- - -

Visuomenė be religijos yra tarsi laivas be kompaso.

- - -

Ne įvykiai turi valdyti politiką, o politika įvykius.

- - -

Pabėgti mylint – štai kur heroizmas.

- - -

Geros moterys geresnės už gerus vyrus, blogos moterys yra blogesnės už blogus vyrus.

- - -

Žmonėms, kurie bandė keisti pasaulį, niekada tas nepavykdavo kreipiantis į vadus, bet pavykdavo išjudinant liaudies mases. Pirmoji priemonė yra pagrįsta intrigomis ir duoda tik antraeilius rezultatus. Antroji yra skirta genijams, ir ji keičia pasaulio veidą.

- - -

Yra du botagai, kurie skatina žmogų veikti: baimė ir asmeniniai interesai.

- - -

Vaizduotė valdo pasaulį.

- - -

Sostas tėra suolas, aptrauktas aksomu.

- - -

Kančia reikalauja daugiau drąsos, nei mirtis.

- - -

Darbas yra laiko dalgis.

- - -

Įstatymas gali duoti visiems žmonėms lygias teises, bet prigimtis niekada neduos jiems lygių galimybių.

- - -

Troškimas valdyti protus – tai viena iš pačių stipriausių aistrų.

- - -

Liaudis niekuomet neišsirinks tinkamų įstatymų leidėjų.

- - -

Teisingumas niekada negali egzistuoti revoliucijos metu.

- - -

Stiprus žmogus yra tas, kuris gali valdyti savo mintis ir jausmus.

- - -

Statyti per griežtas sąlygas – tai reiškia atleisti nuo jų vykdymo.

- - -

Susitarimai vykdomi tol, kol jie atitinka interesus.

- - -

Istorija yra melas, dėl kurio visi susitarė.

- - -

Kiekvienas žmogus, kuris turi milijonus ir jų nevertina, valdžiai yra pavojingas.

- - -

Liaudžiai reikia triukšmingų švenčių; mulkiai mėgsta triukšmą, o mulkių yra daugybė.

- - -

Nuo didingo iki juokingo tik vienas žingsnis.

- - -

Žvelgiant iš arti, žymūs žmonės praranda didingumą.

- - -

Mūsų kūnas yra gyvenimui skirta mašina.

- - -

Žmogus dirba dėl daiktų, o valdžia niekada nemato žmonių, tik daiktus ir jų svarbą.

- - -

Bėgančiam priešui reikia pastatyti auksinį tiltą arba plieninę sieną.

- - -

Tam, kuris stovi aukštai ir yra visų matomas, nepritinka ūmūs judesiai.

- - -

Revoliucija – tai viešoji nuomonė, kuri remiasi durtuvais.

- - -

Geriausia grandinė tarp liaudies ir valdovo yra gerovė.

- - -

Bet kokios valdžios pagrindas yra privilegijų suteikimas tam, kuris paklūsta.

- - -

Geriausias kareivis yra ne tas, kuris kaunasi, o tas, kuris žygiuoja.

- - -

Žinoti visų sluoksnių interesus – tai įprastas valdymas; juos numatyti – tai didis valdymas.

- - -

Didžioji dalis sentimentų kyla iš tradicijų.

- - -

Fiziniai sugebėjimai užaštrinami ir auga pavojų bei nepriteklių aplinkoje.

- - -

Sustoti gali kildamas, bet ne krisdamas.

- - -

Kai apie valdovą sako, kad jis yra malonus, tai reiškia, kad jis niekam tikęs.

- - -

Anarchija visada veda į absoliutizmą.

- - -

Teisingai valdomai šaliai reikalinga dominuojanti religija ir nuo valstybės priklausomi kunigai.

Ludwig van Beethoven

1770

Nėra taisyklės, kurios nebūtų galima sugriauti dėl ko nors gražesnio.

- - -

Muzika yra tarpininkas tarp dvasinio ir jausminio gyvenimo.

- - -

Nežinau jokių pranašumo požymių, išskyrus gerumą.

- - -

Taika tokia vertinga, kad pats šis žodis džiugina ausį.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel
1770

Gyva būtybė miršta todėl, kad yra prieštaravimas: savyje ji yra visuotina, yra rūšis, tačiau tiesiogiai ji egzistuoja tik kaip atskirybė. Mirtyje rūšis atsiskleidžia kaip jėga, valdanti betarpišką atskirybę.

- - -

Atpildas ir jo atitikimas poelgiui yra šventas bet kurio teisingumo principas.

- - -

Pradžioje visų svarbiausias motinos auklėjimas, nes dorovė turi būti vaikui skiepijama kaip jausmas.

- - -

Tik tai, kas teigiama, tik tikslas ir turinys teikia drąsai reikšmės.

- - -

Mandagumas yra palankumo ir paslaugumo ženklas, ypač tiems, kurie mums nėra artimi pažįstami ir draugai.

- - -

Moralizavimas – neveiksmingas gėrio pamokslavimas.

- - -

Kad mano poelgis turėtų dorovinę vertę, su juo turi būti susieti mano įsitikinimai.

- - -

Sąžinė yra gėrio vidinio apibrėžimo procesas.

- - -

Žmogaus priedermės skiriamos į priedermes sau pačiam, šeimai, valstybei ir apskritai kitiems žmonėms.

- - -

Mąstymas ieško bendrų principų, kuriais vadovaudamasis jis vertina visa, kas turi įgyti mūsų pripažinimą, ir mes nieko nepripažįstame, išskyrus tai, kas atitinka šiuos principus.

- - -

Protingumas numato, kad nuosava nauda nebūtų traktuojama kaip elgesio tikslas, nors ji ir gali būti jo padariniu.

- - -

Suprask žmogaus gyvenimą ir mintį iš jo tikslų ir siekių, ir suprask tuos tikslus bei siekius nustatydamas, ką savo kelyje žmonės laikė kliūtimis.

- - -

Mes keliame gyvenime sau tikslus. Kartu apmąstome, kokiomis priemonėmis mes galime juos pasiekti. Tikslas čia yra visuotinas, vadovaujantis. Ir mes įvaldome priemones ir įrankius, kurių veikimą suderiname su šiais tikslais.

- - -

Doroviniai aforizmai glaustai nusako žmogaus priedermes, gyvenimo išmintį, požiūrį, apibrėžia tvirtus dvasinės sferos pagrindus, palaiko žmogaus veiklos ir pažinimo principus.

- - -

Laisvė pirmiausia yra vidinė sąvoka.

- - -

Žmogus – ne kas kita kaip jo poelgių visuma.

- - -

Laimingas tas, kuris savo egzistenciją susiejo su savo charakteriu.

- - -

Kas nori pasiekti didybės, privalo save riboti. Kas, priešingai, visko nori, iš tikrųjų nieko nenori ir nieko nepasieks.

- - -

Meno užduotis – atskleisti tiesą jausmų forma.

Étienne Pivert de Senancour

1770

Besikeliąs į didybę žmogus primena vakaro šešėlius, kurie ištįsta per valandą ir tampa didesni už juos metančius daiktus; augdami jie tolydžio blanksta, o po sekundės jų jau nėra.

Jeremiah B. Howell

1771

Paslaptis yra pernelyg maža vienam, pakankama dviems, bet per didelė trims.

Walter Scott

1771

Tų, kurie rašo greitai, bėda ta, kad jie negali rašyti trumpai.

- - -

Auksas pražudė daugiau sielų, negu geležis – kūnų.

- - -

Bendraudamas su protingais ir pats gudrėji.

- - -

Tas, kas niekina mokslą, žus per savo nemokšiškumą.

Samuel Taylor Coleridge

1772

Daugumai patirtis – tartum laivagalio ugnys – apšviečia tik nueitą kelio atkarpą.

- - -

Dailė – tai kažkas tarpinio tarp minties ir daikto.

- - -

Žmogus, turėdamas vieną motyvą, nieko nedaro.

Novalis

1772

Gyvenimas – mirties pradžia. Dėl tos mirties mes ir gyvename.

- - -

Ligos, ypač lėtinės, moko gyvenimo meno ir ugdo charakterį.

- - -

Net ir atsitiktinumas neateina iš niekur, jis yra savaip dėsningas.

- - -

Charakteris – tai galutinai susiformavusi valia.

- - -

Žinojimas – tai tik viena pusė. Kita pusė – tikėjimas.

- - -

Tapti žmogumi – tai menas.

- - -

Kur vaikai – ten aukso amžius.

- - -

Gyvenimas – tai dvasios liga – veikla, žadinama aistrų. Dvasiai būdinga rimtis.

- - -

Žaisti – tai eksperimentuoti su atsitiktinumais.

- - -

Erdvė pereina į laiką, kaip kūnas į sielą.

- - -

Kreiva linija – laisvos gamtos pergalė prieš taisyklę.

- - -

Nėra nieko malonesnio, kaip kalbėti apie savo troškimus, kai jie jau pildosi.

Friedrich Schlegel

1772

Ironija yra aiškus amžino kintamumo ir begalinio visiško chaoso įsisąmoninimas.

Charles Lamb

1775

Turtas naudingas, nes taupo laiką.

- - -

Ateities, kuri yra viskas, niekas nesuvokia; praeitį, kuri yra niekas, suvokia visi!

- - -

Žmoniją galima skirstyti į dvi kategorijas: tie, kurie skolinasi, ir tie, kurie skolina.

- - -

Mūsų intelektas mėgsta pasigėrėti savimi veidrodyje.

- - -

Nėra didesnio malonumo nei slapta padaryti gera, o vėliau „atsitiktinai“ tai paviešinti.

- - -

Esu įsitikinęs, kad žmogaus stichija – ne darbas, o kontempliacija.

- - -

Kuo sunkesnė liga, tuo garsesnis vidinis balsas.

Walter Savage Landor

1775

Tikrais ateistais yra ne tie, kurie neigia Dievą, o tie, kurie savinasi jo savybes.

Charles Caleb Colton

1777

Kilniems protams plojimai yra stimulas, o silpniems – tikslas ir pabaiga.

- - -

Yda turi daugiau kankinių nei dorybė.

- - -

Lygybė egzistuoja tik karste.

- - -

Žmonės ginčysis dėl religijos, rašys apie ją knygas, kovos ir mirs jos vardu, – bet tik ne gyvens pagal ją.

- - -

Daugelį savo nelaimių pakelti būtų lengviau be draugų paguodos.

- - -

Mėgdžiojimas – geriausias pagyrimas.

- - -

Šlovė – tai laidotuvininkas, kuriam gyvieji mažai rūpi, bet kuris puošia mirusiuosius, rengia jų laidotuves ir palydi į kapą.

- - -

Laimė pasiskirsčiusi tolygiau nei atrodo.

- - -

Žmogus – tai įsikūnijęs paradoksas, prieštaravimų mazgas.

- - -

Neteisingumas vieno asmens atžvilgiu yra grėsmė ir kitiems.

Clemens Brentano

1778

Tik meilė žino paslaptį, kaip apdovanojant kitą, praturtėti pačiam.

Henry Brougham

1778

Apsišvietusius žmones lengviau vesti, bet sunkiau juos vyti, lengviau valdyti, bet pavergti – neįmanoma.

William Hazlitt

1778

Taisyklės ir pavyzdžiai žudo genijų ir meną.

- - -

Laimė beldžiasi bent kartą į kiekvienas duris.

- - -

Jaunystei būdingas viską atperkantis nemirtingumo jausmas. Būti jaunam – tai būti nemirtingam.

- - -

Vaikams reikalingi ne pamokymai, o pavyzdžiai.

- - -

Nejaučiame pasitenkinimo, kad esame teisūs, nebent galime įrodyti, kad kiti klysta.

- - -

Tai, kas jau nekelia ginčų, nekelia ir susidomėjimo.

- - -

Jei norime, kad žmonės suprastų, ką mes galvojame, privalome suprasti jų galvoseną.

- - -

Mes kalbame mažai, jeigu nekalbame apie save.

- - -

Didžiausias malonumas – suvokti atliktą pareigą.

- - -

Mes visada pasirengę dukart papasakoti tą pačią istoriją, tačiau nenorėtume jos dukart išgirsti.

- - -

Žmogus – vienintelė gyva būtybė, kuri juokiasi ir verkia, nes jis vienintelis jaučia skirtumą tarp to, kas yra, ir to, kas turi būti.

- - -

Aš mielai praleisčiau visą savo gyvenimą keliaudamas po užsienį, jeigu galėčiau nusipirkti dar vieną gyvenimą, kurį praleisčiau namie.

- - -

Šmaikštumas – pokalbio druska, bet tikrai ne jo maistas.

Pierre-Jean de Béranger

1780

Daug tų, kurie gyvenime užkilo ant pjedestalo, po mirties negauna net paminklo.

William Ellery Channing

1780

Patirtis ir stebėjimas – tai patys didžiausi išminties šaltiniai, kurie prieinami kiekvienam žmogui.

- - -

Tikslo siekiantis žmogus suranda priemonių, o jei negali jų rasti – sukuria.

- - -

Kiekvienas žmogus – ištisas tomas, jeigu tik jūs žinote, kaip jį skaityti.

- - -

Puikių galimybių pasitaiko visiems, tačiau daugelis jų tiesiog nepastebi.

Carl von Clausewitz

1780

Karas – tai politikos tąsa kitomis priemonėmis.

- - -

Kare bet kokia žmoniškumo idėja – pražūtinga iliuzija, absurdas.

Charles Nodier

1780

Tik du dalykai padeda laimei – tikėjimas ir meilė.

- - -

Malonumas, kuriam atsiduodame visiškai ir beatodairiškai, tampa pačiu negailestingiausiu priešu.

Félicité de La Mennais

1782

Priedermės be teisių – vergovė, teisės be priedermių – anarchija.

- - -

Švenčiausias dalykas tampa šventvagyste ir niekšybe, jeigu jo siekiant griebiamasi nusikaltimo.

- - -

Laisvė nėra afiša, kurią skaitai gatvės kampe. Ji – gyva galia, kurią jauti savyje ir aplink save.

Washington Irving

1783

Tas, kuris daug galvoja, mažai kalba, stengdamasis įsprausti kuo daugiau minčių į kuo mažiau žodžių.

- - -

Didieji protai kelia sau tikslus, kiti žmonės vadovaujasi savo norais.

- - -

Niekas šiame pasaulyje taip sunkiai nesurandama, kaip tiesa.

Stendhal

1783

Vienatvėje žmogus gali išsiugdyti ką nori, tik ne charakterį.

- - -

Žmogaus charakteriu aš vadinu jo dorovinių įpročių visumą.

- - -

Kruvinos kvailystės nepataisomos.

- - -

Kiekvienas žmogus turi pareigų pačiam sau.

- - -

Proto lankstumas gali atstoti grožį.

- - -

Truputis aistros protą aštrina, daug – slopina.

- - -

Žmogus gyvena žemėje ne tam, kad taptų turtingas, o tam, kad taptų laimingas.

- - -

Grožis tėra laimės pažadas.

- - -

Negalima apgaudinėti liaudies dukart vienu ir tuo pačiu būdu.

- - -

Teisingumas – vienintelis kelias į laimę.

- - -

Mokėti kalbėtis – talentas.

- - -

Vienintelė galimybė turėti pasisekimą – stengtis būti pačiu savimi.

- - -

Niekas netrukdytų žmogaus laimei, jeigu jis šia laime mokėtų džiaugtis.

Leopold Schefer

1784

Įsišaknijusi silpnybė panaši į musę: tu šimtus kartų ją nuvarai, o ji vėl grįžta ir kankina tave vis labiau.

- - -

Didelė laimė nepažinti nelaimės.

Alessandro Manzoni

1785

Nežalingų suklydimų nebūna.

- - -

Vienam sukčiui, kuris meluoja, tenka tūkstantis lengvatikių, kurie jo melą kartoja.

- - -

Veikti be taisyklių – pati sunkiausia ir labiausiai varginanti užduotis šiame pasaulyje.

Ludwig Börne

1786

Žmonija – štai kur mirtingo žmogaus nemirtingumas.

- - -

Nėra žmogaus, kuris nemylėtų laisvės, bet teisingasis reikalauja jos visiems, o neteisingasis – vien sau.

- - -

Gera motina duoda posūniui didesnį pyrago gabalą negu savo sūnui, bet vis dėlto ne taip.

- - -

Kuo mažiau žmogus galvoja apie save, tuo mažiau jis nelaimingas.

- - -

Jei gamta turėtų tiek dėsnių, kiek valstybė įstatymų, pats Viešpats Dievas nepajėgtų jos valdyti.

- - -

Lengva paslėpti neapykantą, sunkiau – meilę, bet sunkiausia – abejingumą.

- - -

Scenoje žmogus turi būti laipteliu aukščiau negu gyvenime.

- - -

Nuo segtuko dūrių sunkiau apsiginti, negu nuo kalavijo smūgių.

- - -

Bailys – pavojingiausias žmogus.

- - -

Egzistuoja tūkstančiai ligų, bet sveikata – tik viena.

- - -

Kiekviena valanda, skirta neapykantai, – tai amžinybė, atimta iš meilės.

- - -

Žmogus gali be daug ko apsieiti, tik ne be žmonių.

- - -

Kiekvienas žmogus turi teisę į kvailystę.

- - -

Jėgos ir sąmojo kupini gražūs posakiai niekada nepamirštami; jie laikomi atmintyje ištisus šimtmečius, perduodami iš kartos į kartą.

- - -

Būti laisvam – niekis; tapti laisvu – viskas.

- - -

Neapykantą slėpti lengva, meilę – sunku, abejingumą – sunkiausia.

- - -

Tautos laisvę pasiekia ne per kantrybę, o per nekantrumą.

- - -

Pavojingas tik draudžiamas žodis.

- - -

Verta būti tėvu, kad į vaikus galėtum žiūrėti be pavydo.

Karl Maria von Weber

1786

Civilizuotas laukinis – blogiausias iš visų laukinių.

Lord Byron

1788

Jei nori patirti džiaugsmą, pasidalyk juo.

- - -

Geriausias ateities pranašas yra praeitis.

- - -

Vyro meilė ir jo gyvenimas yra du skirtingi dalykai, o moters meilė – visa jos egzistencija.

- - -

Nieko nėra sunkiau už pradžią. Nebent pabaiga...

- - -

Spygliai, kurių derlių surinkau, užaugo ant mano pasodinto medžio.

- - -

Vieno rašalo lašo pakanka pažadinti mintis milijonui žmonių.

- - -

Nėra nuoširdesnio liūdesio už to, kuris verkia slapta.

- - -

Argi būna viltis be krislo baimės?

Friedrich Rückert
1788

Kiekvienas klydimas turi savyje tiesos grūdą ir kiekviena tiesa gali būti suklydimo grūdu.

Arthur Schopenhauer
1788

Žmogaus esybės vertė lemia, ar jis vengia vienatvės, ją pakenčia arba mėgsta, nes vienatvėje menkysta jaučia visą savo menkumą, o didis protas – visą savo didybę, žodžiu, kiekvienas regi save tokį, koks iš tikrųjų yra.

- - -

Kaip meilė gyvenimui iš esmės yra tik mirties baimė, taip žmonių siekimas bendrauti iš tikrųjų nėra tiesioginė reikmė: jos pagrindą sudaro ne meilė draugijai, o vienatvės baimė.

- - -

Mintis apie tai, kad mūsų egzistencija liausis, arba ateis laikas, kada mūsų nebus, protingai mąstant neturėtų jaudinti daugiau už mintį, kas būtų, jei mūsų išvis niekada nebūtų buvę.

- - -

Kas nemėgsta vienatvės, tas nemėgsta ir laisvės, nes tik būdamas vienas žmogus yra laisvas.

- - -

Jei rastume visiškai teisingą, absoliutų ir detaliausią muzikos paaiškinimą, jei pavyktų detaliai atkurti jos raišką sąvokomis, turėtume tikrą pasaulio vaizdą, kuris ir būtų tikroji filosofija.

- - -

Visa, kas geriausia, yra priešas to, kas gera.

- - -

Tai, kas priimta vadinti likimu, iš esmės yra tik žmogaus padarytų kvailysčių visuma.

- - -

Jaunystės požiūriu gyvenimas yra begalinė ateitis, senatvės – labai trumpa praeitis.

- - -

Entuziastingai skelbiamas šūkis: „Už gyvybę svarbesnė garbė!“ išties reiškia štai ką: žmogaus gyvenimas ir gerovė – niekis, tikroji vertybė – tai, ką kiti apie mus mano.

- - -

Likimo mums primesta kančia nėra tokia skausminga kaip toji, kurią suteikia svetima valia.

- - -

Pastatyti paminklą kam nors gyvam, vadinasi iš anksto pripažinti, kad ainiai to nepadarys.

- - -

Garbė – tai išorinė sąžinė, o sąžinė – tai vidinė garbė.

- - -

Kiekvieno žmogaus individualybė kur kas viršesnė už tautybę, ir ji nusipelno tūkstantį kartų daugiau dėmesio nei ši. Atvirai sakant, iš nacionalinio charakterio, kadangi jis apibūdina minią, nėra ko daug tikėtis.

- - -

Citatomis dera naudotis tik tada, kai iš tikrųjų negalima apsieiti be svetimo autoriteto.

- - -

Mūsų laimei daug svarbiau tai, kas mes esame, o ne ką mes turime.

- - -

Vien tik kaita yra pastovi.

- - -

Kaip aš galėčiau būti, jei visi tie, kurie buvo iki manęs, nebūtų mirę?

- - -

Tam tikromis aplinkybėmis ir sveikiausias, net linksmiausių plaučių žmogus gali ryžtis savižudybei, jei kančių mastas ar neišvengiamai artėjanti nelaimė pranoks mirties baimę.

- - -

Mūsų laimės ir nelaimės jausmas yra tik proporcija tarp mūsų pretenzijų ir to, kas mums atitenka.

- - -

Jeigu nenorite įsigyti priešų, stenkitės neparodyti žmonėms savo pranašumo.

- - -

Kartais mums atrodo, kad ilgimės kokios tolimos vietos, nors iš tikrųjų ilgimės tik to meto, kurį ten gyvenom, kai buvome jaunesni ir žvalesni.

- - -

Kiekvienas žmogus savo akiračio ribą laiko pasaulio riba.

- - -

Pagrindinis senatvės elementas – svajonių praradimas.

- - -

Kiekviena tiesa turi įveikti tris etapus: iš pradžių ji sulaukia pašaipos, vėliau – abejonės, o galiausiai apie ją kalbama kaip apie savaime suprantamą dalyką.

- - -

Kiekviena diena – truputis mūsų gyvenimo; kiekvienas prabudimas – truputis gimimo; kiekvienas giedras rytas – truputis jaunystės; kiekvienas ėjimas ilsėtis ir miegoti – mažytė mirtis.

- - -

Retai mąstome apie tai, ką turime, bet visada – apie tai, ko stokojame.

- - -

Kiekvienas žmogus gali būti pats savimi tik tada, kai jis yra vienas.

- - -

Tik savos mintys turi tiesos ir gyvasties, nes tik jas supranti tikrai iki galo.

- - -

Dėl svetimos valios patiriama kančia arba skriauda turi labai specifinį nemalonų priedą – svetimo pranašumo suvokimą, nesvarbu, ar jis reiškiasi jėga, ar klasta, o pats jautiesi bejėgis.

- - -

Didelės dvasinės kančios padaro mus nejautrius kūno negalavimams – pradedame juos niekinti.

- - -

Po mirties būsi tas, kas buvai prieš gimimą.

- - -

Intelektas yra nematomas žmogui, kuris jo neturi.

- - -

Žmogaus egzistavimas turbūt yra klaida.

- - -

Jokie pinigai nebūna taip gerai panaudoti, kaip tie, kuriuos mums nusuko: už juos įsigyjame išminties.

- - -

Tik ko nors netekę suvokiame to vertę.

- - -

Reikia nugyventi ilgą gyvenimą ir pasenti, kad suprastum, koks jis trumpas.

- - -

Grožis – tai atviras rekomendacinis laiškas, iš anksto užkariaujantis širdį.

- - -

Mes dažnai plušame dėl dalykų, kurie pasirodo esą nebereikalingi, kai tik juos pagaliau pasiekiame.

- - -

Piktdžiuga yra ne kas kita, kaip bejėgis žiaurumas, kuris, pats nesugebėdamas sukelti kitiems kančių, dėkoja atvejui jas sukėlusiam už jį.

- - -

Būti labai nelaimingam – nelengvas dalykas, o būti labai laimingam ne tik sunku, bet iš viso neįmanoma.

- - -

Tiesa gali laukti, kadangi jos gyvenimas ilgas.

- - -

Kas atėjo į pasaulį, norėdamas jį rimtai pamokyti svarbiausių dalykų, tas galės pasakyti esąs laimingas, jei išneš sveiką kailį.

- - -

Didžioji žmonijos visų sričių žinių dalis gyvuoja tik knygose – popierinėje žmonijos atmintyje. Todėl tik knygų sankaupa, biblioteka yra vienintelė žmonių giminės viltis ir nesunaikinama atmintis.

- - -

Nesakyk savo draugui to, ko neturi žinoti tavo priešas.

- - -

Senatvėje labiau sugebame nelaimių išvengti, jaunystėje – jas iškęsti.

- - -

Jeigu tik skaitoma ir skaitoma be atvangos, vėliau neapgalvojant, tai visa, kas perskaityta, neišleidžia šaknų ir didesne dalimi žūva.

- - -

Jei individualybė skurdi, tai ir visi malonumai – tarsi brangūs vynai, siurbtelėti į burną, kurioje dar tebejaučiamas tulžies skonis.

- - -

Kas mano, kad velniai pasauly laksto raguoti, o kvailiai – pasikabinę po kaklu varpelį, tas neišvengiamai taps jų auka ar nuolatiniu žaisliuku.

- - -

Žmogaus veidas pasako daugiau ir įdomesnių dalykų negu lūpos: lūpos pasako tik žmogaus mintį, veidas – prigimties mintį.

- - -

Mandagumas – tai nerašytas susitarimas ignoruoti vienas kito dorovės ir intelekto skurdą ir jo nepabrėžti.

- - -

Kai pasirodo geras tonas, sveikas protas pasitraukia.

- - -

Paskutiniai gyvenimo metai primena karnavalo pabaigą, kai nusiimamos kaukės.

- - -

Kiekvienas savo menkystę priskiria kitiems. Tai fikcija, kuriai egzistuoti duota teisė visiems laikams.

- - -

Eilinis žmogus rūpinasi, kaip prastumti laiką, o talentingas stengiasi jį panaudoti.

- - -

Užuojauta gyvūnams yra taip žmogui būdinga, jog galima tvirtinti, kad tas, kuris žiaurus gyvūnams, negali būti geras žmogus.

- - -

Sveikas elgeta laimingesnis už sergantį karalių.

- - -

Devynios dešimtosios mūsų laimės priklauso nuo sveikatos.

- - -

Talentas pataiko į taikinį, į kurį niekas kitas negali pataikyti; genijus pataiko į taikinį, kurio niekas kitas nemato.

- - -

Labiausiai paplitusi didžiavimosi rūšis – tautinis pasididžiavimas.

- - -

Kiekvieną žmogų galima išklausyti, tik ne su kiekvienu verta kalbėtis.

- - -

Religijos kaip jonvabaliai: kad spindėtų, joms reikia tamsos.

- - -

Kiekvienas reikšmingas kitam tik tiek, kiek jam reikšmingas kitas.

- - -

Kiekvienas mato kitame tik tai, ką pats turi savyje, nes jis tegali kitą suvokti ir suprasti tik savo intelekto ribose.

- - -

Kai žmonės artimai bendrauja vieni su kitais, jų elgesys primena dygliatriušius, bandančius sušilti šaltą žiemos naktį. Jiems šalta, jie glaudžiasi vienas prie kito, bet juo stipriau glaudžiasi, tuo skaudžiau vienas kitą bado ilgomis adatomis. Priversti išsiskirti nuo dūrių skausmo, dėl šalčio jie vėl glaudžiasi, ir taip visą naktį.

- - -

Žmonės panašūs į laikrodžių mechanizmus, kurie užvedami ir veikia nežinia kam.

- - -

Mano filosofija nedavė man visiškai jokių pajamų, tačiau išgelbėjo mane nuo daugybės išlaidų.

- - -

Gydytojas mato žmogų visoje jo silpnybėje, teisininkas – visoje jo niekšybėje, teologas – visoje jo kvailybėje.

- - -

Begalinėje erdvėje ir begaliniame laike individas jaučiasi esąs baigtinė, vadinasi, erdvės ir laiko atžvilgiu niekinga būtybė. Dėl jų beribiškumo individas savo būtimi visada yra santykinis ir niekada nėra absoliutus.

- - -

Proto požiūriu žmogui nėra jokio skirtumo, koks buvo praeities turinys – kančia ar malonumai. O dabartis jo rankose nuolat virsta praeitimi; ateitis netikra ir visada trumpalaikė.

- - -

Žmogus yra vienintelis gyvūnas, sąmoningai sukeliantis skausmą kitiems. Kiti gyvūnai to nedaro, išskyrus tuos atvejus, kai nori numalšinti alkį ar kai būna apimti kovos įniršio.

- - -

Turėti savyje visko tiek, kad nejaustum poreikio bendrauti su kitais, yra didžiulė laimė vien todėl, kad visos mūsų kančios kyla iš buvimo visuomenėje, o dvasios ramybę – svarbiausią mūsų laimės elementą – gali sutrikdyti bet kuri draugija.

- - -

Tas, kuris laiku išgyvena vienatvę, o dar geriau – ją pamėgsta, įgyja aukso kasyklą.

- - -

Tinkamiausias būdas išvengti didelių nesėkmių – visus savo užmojus maksimaliai derinti su išgalėmis.

- - -

Dažnai apsirinkame todėl, kad žmogaus dvasios žvilgsnis neišvengia optinės klaidos, dėl kurios gyvenimo kelias, kai žvelgiame į priekį, atrodo begalinis, o kai atsigręžiame atgal – labai trumpas.

- - -

Visa, ką gerumas, meilė ir kilniaširdiškumas duoda kitiems, visada yra tik jų kančių palengvinimas; vadinasi, tai, kas gali juos paskatinti geriems poelgiams ir meilės darbams, visada yra tik iš savosios kančios betarpiškai suprastos ir jai prilygintos svetimos kančios pažinimas.

- - -

Pirmieji keturiasdešimt gyvenimo metų kuria tekstą, o kiti trisdešimt – jo komentarą.

- - -

Valstybė – ne kas kita kaip antsnukis, skirtas sutramdyti mėsėdį gyvūną, vadinamą žmogumi, ir bent dalinai paversti jį žolėdžiu.

- - -

Didelio proto žmogui vienatvė – dvejopai naudinga: pirma, jis gali būti pats su savimi, antra, jam nereikia būti su kitais. Antroji galimybė ypač vertinga: užtenka tik prisiminti, kiek prievartos, sunkumų ir net pavojų slypi kiekviename bendravime.

- - -

Sveikata dar ne viskas, bet be sveikatos viskas yra niekas.

James Fenimore Cooper

1789

Nėra patikimesnio būdo padrąsinti priešą, nei parodyti, kad jo bijai.

- - -

Dykinėjimas – ne poilsis.

- - -

Prastas tas patarėjas, kuris pats nesiklauso kitų patarimų.

Adolph Diesterweg
1790

Blogas mokytojas pateikia tiesą, geras – moko ją rasti.

- - -

Žmogus sukurtas žemėje ne tam, kad būtų pasyviai kantrus, kentėtų ir paklustų, o kad pareikštų savo valią ir veiktų.

- - -

Prastas išmanymas blogiau už neišmanymą.

Alphonse de Lamartine
1790

Delsimas, kartais naudingas ramiu laiku, gali būti pražūtingas išbandymų valandomis.

- - -

Sąžinė yra įstatymų įstatymas.

- - -

Kol kvėpuoji – tikėkis.

- - -

Politikoje grasinti ir nepulti – reiškia parodyti savo bejėgiškumą.

- - -

Utopijos dažnai pasirodo esančios tik per anksti paskelbtos tiesos.

- - -

Dievas – tai tik žodis, sukurtas pasauliui paaiškinti.

Franz Grillparzer
1791

Žmones dar galima pakęsti pavieniui, bet minia pernelyg artima gyvūnų pasauliui.

Theodor Körner
1791

Nėra tokio niekšo, kuris nerastų nė vieno argumento savo niekšybei pateisinti.

Victor Cousin
1792

Dorovės pagrindai yra nekintančios tiesos.

- - -

Valdžia žmonėms įgyjama tik jiems tarnaujant – tai taisyklė, kuriai nėra išimčių.

Jean Antoine Petit-Senn
1792

Žmones, kaip ir visas šio pasaulio gėrybes, – kuo artimiau pažįsti, tuo mažiau vertini.

- - -

Kiek žmonių neitų į bažnyčią, jei vien tik Viešpats Dievas juos ten matytų!

Percy Bysshe Shelley

1792

Gailestingumo ir taikos Dievo garbintojų pralieto kraujo pakaktų paskandinti visų kitų pasaulio tikėjimų pasekėjus.

- - -

Draugystė ir bendrystė tarp žmonių dažniausiai gimsta tada, kai jie turi bendrą priešą.

- - -

Pati pražūtingiausia klaida – politikos atskyrimas nuo moralės.

- - -

Blogio perteklius gimdo gėrį.

Pyotr Vyazemsky

1792

Milžinas miršta, kai nustoja augti.

- - -

Visi mes tremtiniai – ir tėvynėje.

- - -

Aš norėčiau šlovės, bet tik tam, kad ja apšviesčiau tėvo kapą ir sūnaus lopšį.

- - -

Tautiškumą myliu kaip jausmą, bet nepripažįstu jo kaip sistemos.

Thomas Carlyle

1795

Žmogus išryškėja iš veiksmų, o ne iš minčių, kad ir kokios kilnios jos bebūtų.

- - -

Niekas taip nepamoko kaip savo klaidos suvokimas. Tai viena iš pagrindinių saviauklos priemonių.

- - -

Žmogus neturėtų skųstis laikais: iš to nieko neišeis. Blogas laikas – na, ką gi, tam ir yra žmogus, kad jį pagerintų.

- - -

Tai, kas silpniesiems atrodo kliūtis, stipriesiems yra akmenys pasilypėti.

- - -

Mąstymas yra žmogaus gyvenimo žemėje pagrindas, šaltinis ir tikroji esmė.

- - -

Kai pasidaro nepakeliamai tamsu, sužimba amžinosios žvaigždės.

- - -

Žmogus – tai gyvūnas, turintis įrankius. Be įrankių jis – niekas, su įrankiais – visagalis.

- - -

Patirtis – pats geriausias mokytojas, tiktai mokestis už mokymą pernelyg didelis.

- - -

Knygose glūdi praeities laikų siela.

- - -

Jeigu norite sulaikyti žmogų nuo kokio nors poelgio, priverskite jį išsikalbėti šia tema: kuo daugiau žmonės kalba, tuo mažiau linkę veikti.

- - -

Išmanymas suteikia žmogui svorį, o poelgiai – žavesį.

- - -

Blogiausia yra netikėti savimi.

- - -

Didis žmogus parodo savo didybę tuo, kaip jis elgiasi su mažais žmonėmis.

- - -

Pirmoji žmogaus priedermė – nugalėti baimę.

- - -

Gyvenimas – tai trumpa, labai trumpa akimirka tarp dviejų amžinybių.

- - -

Pasaulio istorija – tai didžiųjų žmonių biografija.

- - -

Bet kuri reforma, išskyrus moralinę, – bevertė.

- - -

Niekas nežino, kaip pasielgs minia – netgi ji pati.

Alexander Griboyedov

1795

Laimingieji valandų neskaičiuoja.

Moritz Gottlieb Saphir

1795

Gimimo liudijime rašoma, kur ir kada žmogus gimė, bet niekada – kam jis gimė.

- - -

Vaikai – tai priežastis, dėl kurios dangus dar nesunaikino pasaulio.

- - -

Žmonės lyg laikraščiai: kalba ilgai ir su visomis smulkmenomis apie blogus dalykus, ir vos užsimena apie gerus.

- - -

Ne mes žaidžiame kortomis, o kortos – mumis.

- - -

Norint mylėti žmones, reikia jiems daryti gera; bet jei nori juos gerbti – venk jų.

- - -

Visą gyvenimą mes tik skolinamės iš ateities, kad apmokėtume dabartį.

- - -

„Laikas prabėga!“ – esate įpratę sakyti, ir taip susiformavo klaidingas supratimas. Laikas amžinas – tai jūs prabėgate!

- - -

Darbas – alkio tėvas, virškinimo senelis ir sveikatos prosenelis.

Auguste-Marseille Barthélemy
1796

Iš visų dvasinių savybių reikšmingiausia – išmintis, o naudingiausia – atsargumas.

Thomas Chandler Haliburton
1796

Moteris turi dvi šypsenas, kurios priverčia pavyduliauti net angelus: viena, su kuria netardama nė žodžio pasitinka mylimąjį, ir kita, kuria nušvinta palinkus virš pirmagimio. Abi jos spinduliuoja amžina meile.

August von Platen-Hallermünde
1796

Suvokti, kas teisinga, jausti, kas gražu, norėti, kas gera, – štai protingo gyvenimo tikslas.

Alexander Bestuzhev

1797

Drąsumas ginant tėvynę – didybė, o plėšiko drąsumas – piktadarybė.

- - -

Kas paliko nors vieną šviesią, naują mintį, nors vieną žmonijai naudingą žygdarbį, nemirė bevaikis.

- - -

Bėdoje, kaip prarajoje, atsiduriama staiga, o į nusikaltimą leidžiamasi laiptais.

- - -

Kas yra valia, jei ne mintis, pereinanti į veiksmą.

Jeremias Gotthelf

1797

Net sunkiausia našta perpus mažiau slegia, jei gali apie ją pakalbėti.

Heinrich Heine

1797

Nepaklusti jokiam įstatymui – vadinasi, neturėti visų patikimiausios apsaugos, nes įstatymai turi mus ginti ne tik nuo kitų, bet ir nuo savęs pačių.

- - -

Kiekvienas žmogus – tai pasaulis. Po kiekvienu akmeniu guli pasaulio istorija.

- - -

Tikslas ir priemonė – sąlyginės sąvokos, jas sugalvojo žmogus. Kūrėjas jų nežinojo. Kūrinys yra pats sau tikslas. O gyvenimas – nei tikslas, nei priemonė. Gyvenimas yra teisė.

- - -

Gerasis suranda sau rojų žemėje, o piktasis čia iš anksto mėgaujasi savo pragaru.

- - -

Kiekvienos epochos savi uždaviniai, ir nuo to, kaip jie sprendžiami, priklauso žmonijos pažanga.

- - -

Sąžiningumas puikus dalykas, kai visi aplink sąžiningi, o aš vienas jų tarpe sukčius.

- - -

Išmintingi žmonės apgalvoja savo mintis, kvaili jas pagarsina.

- - -

Sielos kūriniai amžini ir pastovūs, kritika gi – kažkas kintamo, ji remiasi savo laiko pažiūromis.

- - -

Kvailys tas, kuris bando pridengti savo menkystę protėvių nuopelnais.

- - -

Kai areną palieka herojai, į ją įžengia klounai.

- - -

Tas, kuris gyvenime niekada nebuvo atsidūręs kvailio vietoje, niekada nebuvo ir išmintingas.

- - -

Tarnai, neturintys pono, nėra laisvi žmonės – liokajystė tūno jų sieloje.

- - -

Dykinėtojo veide jūs visuomet rasite nepasitenkinimo ir apatijos antspaudą.

- - -

Skausmas ne toks jau didelis, tik štai krūtinė, kurioje jis turi tilpti, paprastai per ankšta.

- - -

Kančios, nors ir įsivaizduojamos, suteikia ne mažesnį skausmą.

- - -

Visi sveiki žmonės myli gyvenimą.

- - -

Kvailių pasaulyje daugiau negu žmonių.

- - -

Kur baigiasi žodžiai – prasideda muzika.

- - -

Pasaulio tobulumas visuomet tapatus tos dvasios tobulumui, kuri jį suvokia.

- - -

Laisvė – tai nauja religija, teisingumo religija.

- - -

Išmintis turi tik vienaskaitą ir tikslias ribas, o kvailysčių tūkstančiai ir visos beribės.

- - -

Gerumas vertingesnis už grožį.

- - -

Paprastai šlovinamas dramaturgas, gebantis išspausti ašaras. Bet šį talentą turi ir apgailėtinas svogūnas, su kuriuo jis dalijasi savo šlove.

- - -

Muzika yra vidurys tarp minties ir reiškinio.

- - -

Dievas man atleis – tai jo specialybė.

- - -

Opiumas – taip pat religija. Tarp opiumo ir religijos yra daugiau giminystės nei galima įsivaizduoti.

Pierre Leroux

1797

Mylėkite save kituose, nes jūsų gyvenimas – kituose, ir be kitų jis – niekas.

- - -

Gyventi – tai ne tik keistis, bet ir išlikti savimi.

Charles de Rémusat

1797

Vienbalsiškumas beveik visada yra vergystės ženklas.

Auguste Comte

1798

Žinoti, kad numatytum; numatyti, kad valdytum.

- - -

Žmonijos didžiumą sudaro ne gyvieji, o mirusieji.

- - -

Mirusieji valdo gyvuosius.

Eugène Delacroix

1798

Dirbti reikia ne tik tam, kad sukurtum kūrinius, bet ir tam, kad įkainotum laiką.

- - -

Patirtis turi mokyti dviejų dalykų: to, kad reikia daug taisyti, ir to, kad nereikia taisyti per daug.

- - -

Vienas, bet nuosekliai ir griežtai atliekamas darbas surikiuoja viską gyvenime – viskas ima suktis aplink jį.

Giacomo Leopardi

1798

Tas, kuris neturi tikslo, neranda džiaugsmo jokioje veikloje.

- - -

Panieka įžeidžia ir slegia labiau už neapykantą.

- - -

Siela, pasinėrusi į darbą, atitrūksta nuo įgimto liūdesio, kuris kitu atveju neduotų jai ramybės.

- - -

Tarp gyvųjų nėra nieko, kas būtų verta tavo užuojautos, ir žemė neverta tavo atodūsio. Mūsų buvimas – tai kančia ir nuobodulys, o pasaulis – ne kas kita, kaip purvas. Nusiramink.

Wolfgang Menzel
1798

Vienas veidrodis yra svarbesnis už visą protėvių galeriją.

- - -

Vertimai – tai gėlės po stiklu.

Jules Michelet
1798

Moteris yra dieviškų prieštaravimų stebuklas.

- - -

Laisvė – tai žmogus. Netgi tam, kad paklaustum, reikia būti laisvam; kad pasiaukotum, reikia sau priklausyti.

- - -

Iškilti nesunku, sunku iškilus likti pačiu savimi.

Adomas Mickevičius
1798

Įžvelgti tai, kas vyksta staiga nušvitus sąmonei, yra meno pagrindas.

- - -

Reikia ko nors daugiau negu talentas suprasti dabarčiai, kažko daugiau negu genijus numatyti ateičiai, ir taip lengva aiškinti praeitį.

Amos Bronson Alcott
1799

Ginčytis geba visi, tačiau mažai kas moka tiesiog kalbėtis.

Honoré de Balzac
1799

Vidutinybė negailestingai, nepailstamai kovoja su pranašesniais už save.

- - -

Žiaurumas ir baimė spaudžia vienas kitam ranką.

- - -

Idėjas gali nugalėti tik idėjos.

- - -

Visų mokslų raktas yra klaustukas.

- - -

Niekada neteikite neprašytų paslaugų.

- - -

Laimė – tai mūsų sugebėjimų panaudojimas kasdieniniame gyvenime.

- - -

Tautos ateitis motinų rankose.

- - -

Gyvenimas – tai visokių kombinacijų kaitaliojimasis; jas reikia nagrinėti, sekti, kad visur liktume patogioje padėtyje.

- - -

Aš sukoncentravau savo gyvenimą ne širdyje, kuri gali sudužti, ne jausmuose, kurie atbunka, bet prote, kuris nenusidėvi ir viską pakelia.

- - -

Šalia kvailio visada rasis apgavikas.

- - -

Gamtos tiesa negali būti ir niekad nebus meno tiesa.

- - -

Smarkūs gyvenimo sukrėtimai išgydo mus nuo menkų baimių.

- - -

Už kiekvienos didelės sėkmės slypi nusikaltimas.

- - -

Kad galėtumei spręsti apie žmogų, reikia perprasti bent jau jo minčių, jo sielos nerimo paslaptis.

- - -

Nepakanka būti tik žmogumi, reikia būti sistema.

- - -

Ten, kur visi kuproti, nuostabi figūra tampa bjauri.

- - -

Mūsų slepiami jausmai yra daug galingesni už atvirai reiškiamus.

- - -

Sielvartas – iš visų mūsų jausmų patvariausias.

- - -

Kai piliečiai stebi vienas kitą, nusikalsti neįmanoma.

- - -

Jei žmogus iš tikrųjų stiprus, jis pripažįsta savo silpnybes.

- - -

Visas žmogaus išmanymas yra ne kas kita, kaip kantrybės ir laiko junginys.

- - -

Niekas neieško paslėptų dorybių.

- - -

Vienas dorybės požymių yra tai, kad ji nesuderinama su nuosavybės jausmu.

- - -

Suabejoti – reiškia prarasti jėgą.

- - -

Jausmas – argi tai nėra visas pasaulis, sutelktas vienoje mintyje?

- - -

Nepakanka parodyti, kad dabartis aukščiau už praeitį – dar reikia sukelti nuojautą, kad ateitis aukščiau už mūsų dabartį.

- - -

Viskas laiku ateina tiems, kurie moka laukti.

- - -

Kuo laimingesnis žmogus, tuo labiau jis dreba dėl savo laimės.

- - -

Neapykanta be kerštо troškimo yra sėkla, nupuolusi ant granito.

- - -

Aukso grandinės yra visų sunkiausios.

- - -

Šykštumas prasideda ten, kur baigiasi skurdas.

- - -

Kai kurie žmonės stovi taip aukštai, jog įžeidimai jų nepasiekia.

- - -

Aistra nepripažįsta sandėrių, ji pasirengusi visokioms aukoms.

- - -

Pavydus vyras iš tikrųjų abejoja ne savo žmona, o pačiu savimi.

- - -

Meilė – vienintelė aistra, nepripažįstanti nei praeities, nei ateities.

- - -

Žmogus, sugebantis pastebėti reiškinį, gali rasti ir priežastį.

- - -

Abejoti Dievu – reiškia tikėti juo.

- - -

Žmonių dauginimasis yra tiktai žemutinė funkcija, o aukštutinė funkcija – tarnavimas jau esamai gyvybei.

- - -

Trauktis iš bailumo ir baimės iki šiol laikoma sumaniu manevru.

- - -

Šlovė – tai mirties šviesulys.

- - -

Jei visi tiesiai į akis sakytume viską, visuomenė būtų nepakenčiama.

- - -

Savi įsitikinimai nekabinami ant sienos.

- - -

Liūdesys beribis, džiaugsmas turi ribas.

- - -

Išgėrę malonumų taurę iki dugno, ten randame daugiau žvyro, negu perlų.

- - -

Du žmonės gali vienas kitą išgelbėti ten, kur po vieną žūva.

- - -

Žmonės, kurie patiria per daug džiaugsmo, neišvengiamai atbunka.

- - -

Norint prieiti tikslą, pirmiausia reikia eiti.

- - -

Panieka – tai antausis per atstumą.

- - -

Gilaus proto bėda yra tame, kad jis neišvengiamai supranta viską – ir ydas, ir dorybes.

- - -

Valia gali ir turi būti daug didesnis pasididžiavimo objektas negu talentas. Jeigu talentas – išvystytos įgimtos savybės, tai tvirta valia – kiekvieną minutę pasiekiama pergalė prieš instinktus, prieš potraukius, kuriuos valia pažaboja ir slopina, prieš kliūtis, kurias ji nugali, prieš sunkumus, kuriuos ji herojiškai įveikia.

- - -

Idėja iškilesnė už faktą.

- - -

Kas nepažino meilės, tas tarsi negyveno.

- - -

Esama žmonių, panašių į nulius: prieš juos visada turi eiti skaitmenys.

- - -

Šeima visada bus visuomenės pagrindas.

- - -

Niekas mūsų taip nevaržo, kaip mūsų ydos.

- - -

Veikimo priemonės susilieja su jo rezultatais.

- - -

Tikras jausmas nedalomas: arba jis vientisas, arba jo nėra.

- - -

Visuomenė gyvena pripažintomis tiesomis.

- - -

Tie, kas ieško milijonų, retai juos randa, o tie, kurie jų neieško, – niekada ir neranda!

- - -

Viltis – tai atmintis ir troškimas.

- - -

Draugystę padvigubina jausmas, kurio trūksta meilei: pasitikėjimas.

- - -

Dykuma – tai Dievas be žmonių.

- - -

Viskas ateina laiku tam, kuris moka laukti.

Thomas Babington Macaulay

1800

Žodžiai, daug žodžių, ir tik žodžiai: tai viskas, ką mums paliko garsiausi šešiasdešimties kartų filosofai.

- - -

Dominuojanti religija niekada nėra asketiška.

- - -

Visais istorijos laikotarpiais pačių piktybiškiausių žmonijos atstovų reikia ieškoti tarp tautos vadų.

- - -

Prievarta – tai karo esmė.

- - -

Pirmąjį blogo šeimininko renkamą derlių pasodino ankstesnis – geras – šeimininkas.

- - -

Valdžia turėtų ne kaltinti žmones patriotizmo stoka, o daryti viską, kad jie taptų patriotais.

- - -

Veidrodis – ne drobė piešimui.

Henry Taylor

1800

Sprendžiant apie žmones, nedera didelę reikšmę teikti atsitiktiniams poelgiams. Atsitiktiniais gerais darbais silpnieji nori susigrąžinti savigarbą, garbėtroškos – iškelti save visuomenės akyse.

Johann Nestroy
1801

Didžiadvasiškumas visada sulaukia pritarėjų, bet retai – sekėjų.

- - -

Žmogus – nuostabus, bet žmonės – kiaulės.

John Henry Newman
1801

Nebijokite to, kad jūsų gyvenimas baigsis, verčiau baiminkitės, kad jis taip ir neprasidės.

Claude Tillier
1801

Kas sėja privilegijas, tas pjauna revoliucijas.

Eduard von Bauernfeld
1802

Didis žmogus lenkia savo laikmetį, protingas žmogus eina kartu su juo, gudrus žmogus stengiasi juo pasinaudoti, kvailas stoja jam skersai kelio.

Alexandre Dumas
1802

Visą mūsų gyvenimą galima išreikšti trimis žodžiais: buvo, yra, bus.

- - -

Žmogus, kuris abejoja savimi, prilygsta žmogui, įstojusiam į savo priešų gretas ir pakėlusiam prieš save savo paties ginklą. Jis lemia savo pralaimėjimą, nes pirmasis patiki juo.

- - -

Gailestis dėl prarastos naudos daugeliui žmonių atstoja sąžinės graužimą.

- - -

Nuoseklumas – visų mūsų mįslių raktas.

- - -

Visi apibendrinimai yra pavojingi. Šitas – taip pat.

- - -

Nepatenkintieji visada naudojasi dviem aplinkybėmis: karu arba religija.

- - -

Ištikimos širdys pavojaus valandą glaudžiasi viena prie kitos.

- - -

Klysti – visų lengviausia.

- - -

Draugai, kurių mes nustojame, ilsisi ne žemėje, bet mūsų širdyse.

- - -

Tylėjimas – paskutinis nelaimingojo džiaugsmas – niekam nerodykite savo sielvarto.

- - -

Rodyti kilnią širdį beširdžiams žmonėms – savęs mulkinimas.

- - -

Taip ir slenka mūsų dienos: trokšti ir gailiesi. Taip dviem žodžiais rašoma mūsų istorija.

- - -

Nežinia – pati sunkiausia bausmė.

- - -

Meilė įkvepia didingiems darbams ir kliudo juos įgyvendinti.

- - -

Istorija kaip vinis, ant kurios galima kabinti bet ką.

Victor Hugo
1802

Įsižiūrėkite į liaudies gelmes ir pamatysite tiesą.

- - -

Tolerancija – geriausia religija.

- - -

Mirti – tai niekis, baisu negyventi.

- - -

Aukščiausias teismas – sąžinės teismas.

- - -

Galima priešintis armijų įsiveržimui, bet negalima pasipriešinti idėjų prasiskverbimui.

- - -

Žmogaus protas viską atrakina trim raktais – skaitmeniu, raide, nata. Žinoti, mąstyti, svajoti. Tai apima viską.

- - -

Kiekvienas žmogus turi tris charakterius: tą, kuris jam priskiriamas, tą, kurį jis pats sau priskiria, ir pagaliau išties esamą.

- - -

Žmogaus protas turi tris visrakčius: žinias, mintis ir vaizduotę.

- - -

Visi žmonės eina tais pačiais gyvenimo keliais, bet ne visi vienodai įmina pėdas.

- - -

Mūsų laikais meno horizontai gerokai išsiplėtė: anksčiau poetas kreipdavosi į publiką, o dabar – į liaudį.

- - -

Gražūs posakiai papuošia gražią mintį ir ją išsaugo.

- - -

Progresas – tai žmogaus egzistavimo būdas.

- - -

Pasaulyje nėra nieko galingesnio už idėją, kuri sulaukė savo valandos.

- - -

Didžiausia gyvenimo laimė – įsitikinimas, kad esi mylimas toks, koks esi, arba teisingiau – net ir toks.

- - -

Nelaimingas tas, kuris niekuo netiki.

- - -

Leisk minčiai subręsti, bet neleisk pernokti: pernokusios mintys, kaip ir pernokę vaisiai, nenaudingos.

- - -

Žmonės nekenčia tų, kuriems jie turi meluoti.

- - -

Protas taip pat gali pagimdyti kūdikį.

- - -

Iš ryto suvalgykite gyvą rupūžę, ir tą dieną jums nieko blogesnio nebenutiks.

- - -

Keturiasdešimt metų – jaunystės senatvė, penkiasdešimt – senatvės jaunystė.

- - -

Knygos – tai draugai, abejingi ir beaistriai, bet tikri.

- - -

Išgydęs pamuštą peslio sparną, tampi atsakingas už jo nagus.

- - -

Du pagrindiniai valstybės valdininkai – tai žindyvė ir mokytojas.

- - -

Baimei būdinga padidinti tikrąją fakto reikšmę.

- - -

Nepaprasti laikai įteisina nepaprastus poelgius.

- - -

Populiarumas? Tai smulkios šlovės monetos.

- - -

Niekas taip nepadeda kurti ateities, kaip drąsios svajonės. Šiandien – utopija, rytoj – kūnas ir kraujas.

- - -

Juodinti savo tėvynę – reiškia ją išduoti.

- - -

Tikėti sunku. Niekuo netikėti neįmanoma.

- - -

Mirusieji yra nematomi, bet ne nesantys.

- - -

Tas, kuris matė vyro neturtą, nematė nieko – reikia matyti moters neturtą; tas, kuris matė moters neturtą, taip pat nieko nematė – reikia matyti vaiko neturtą.

- - -

Svarbu nenustoti kelti klausimus.

- - -

Mirtis yra didžioji lygybė ir kartu didžioji laisvė.

- - -

Būti geram visai nesunku, sunku būti teisingam.

- - -

Žmonėms trūksta ne stiprybės, o valios.

- - -

Mylėti kitą žmogų tai žvelgti Dievui į veidą.

- - -

Jūsų žodžių ignoravimas nėra pakankama sąlyga jūsų tylai.

- - -

Prieš negandas lengviau atsispirti negu prieš gerą gyvenimą.

- - -

Kai kurie žmonės padaro daug pikta vien dėl savo poreikio paplepėti.

- - -

Protas, kaip ir gamta, nepakenčia tuštumos.

- - -

Esti reginys, didingesnis už dangų – tai sielos gelmės.

- - -

Kančia bei darbas yra du tikri žmogaus veidai.

- - -

Moterys yra silpnos, bet motinos – stiprios.

- - -

Būna banditiškų vyriausybių, bet negali būti banditiškos liaudies.

- - -

Atsargumas – vyriausias išminties vaikas.

- - -

Pasaulyje nėra mažų tautų.

- - -

Sąžinė yra žmoguje esantis Dievas.

- - -

Daryti ir perdarinėti!

- - -

Visų arčiausiai didingumo yra garbingumas.

- - -

Pasaulyje yra tik dvi vertybės, prieš kurias galima ir reikia nusilenkti – tai genialumas ir širdies gerumas.

- - -

Lygybės reikalavimas – teisingumas.

- - -

Didieji žmonės patys pasistato postamentus.

- - -

Vyras savo namuose gali būti karalius tik tuomet, kai moteris – karalienė.

- - -

Vienišumas. Šiame žodyje įkūnytas pragaras.

- - -

Ar nėra tikriausias pasigailėjimas – neliesti skaudamos vietos?

- - -

Kas gina moters teises, tas gina vaiko teises, kitaip sakant, gina ateitį.

- - -

Kiekviena socialinė doktrina, bandanti sugriauti šeimą, netikusi ir netaikytina. Šeima – tai visuomenės kristalas.

- - -

Revoliucijos jausmas yra dorovinis jausmas.

- - -

Visokia globa, kuri nesibaigia sulaukus pilnametystės, virsta uzurpacija.

- - -

Nuo tautos negalima tartum nuo nosinės nuardyti išsiuvinėtų inicialų.

- - -

Žmogaus akys – langelis, pro kurį matyti mintys, susikaupusios galvoje.

- - -

Jaunatvė net ir sielvarte išlaiko šiek tiek šviesos.

- - -

Dorybė turi šydą, yda – kaukę.

- - -

Reikia palaikyti kūno tvirtybę, kad išliktų sielos tvirtybė.

- - -

Pripažindamas savo kaltę, kaltininkas išgelbsti vienintelį vertą gelbėti dalyką – savo garbę.

- - -

Besaikė panieka paniekintajam sukelia savo didybės pojūtį.

- - -

Kaip lengva, pasiekus netikrą gyvenimo tikslą – laimę, pamiršti tikrąjį – pareigą.

- - -

Gailestingumas yra teisingumas, tik teisingesnis.

- - -

Melancholija – tai džiaugsmas būti nelaimingu.

- - -

Revoliucija – tai grįžimas iš dirbtinumo į tikrumą.

- - -

Pirmasis vaikino meilės požymis – drovumas, o merginos – drąsa.

- - -

Ateitis priklauso dviejų tipų žmonėms: mąstančiam žmogui ir darbo žmogui.

- - -

Tylėjimas – paprastos sielos, patyrusios visą žmogiško sielvarto nykumą, prieglauda.

Victor Hugo

„Žmogus, kuris juokiasi“

The Man Who Laughs

Kas yra gyvenęs vienišas, tas žino, kaip monologas būdingas žmogaus prigimčiai. Vidinė kalba mumyse nerimsta. Prakalba, rėžiama tuščiai vietai, apmalšina šį nerimą. Pokalbis balsu paties su savim yra tarsi dialogas su dievu, kurį nešiojam savyje.

- - -

Senas žmogus – tai mąstantys griuvėsiai.

- - -

Vaikas nejautė nei alkio, nei šalčio, tik baimę. Vienas instinktas nuslopino kitus. Dabar vienintelė jo mintis buvo – pabėgti. Pabėgti nuo ko? Nuo visko. Gyvenimas jam atrodė kaip baisi siena, supanti jį iš visų pusių. Jeigu jis būtų galėjęs ištrūkti nuo visko, jis taip ir būtų padaręs.

Bet vaikai nežino to būdo išlaužti kalėjimo durims, kuris vadinamas savižudybe.

- - -

Laimė, žmoguje yra kažkas gyvuliška: tai jį grąžina tikrovėn.

- - -

Stebėti jūrą, vadinasi, mąstyti.

- - -

Žmogaus siela visada tikisi stebuklo.

- - -

Kai mirtis žvelgia į akis, lubos viršum galvos ima rodytis karsto dangčiu.

- - -

Skriauda vaikui yra skriauda dievui.

- - -

Kai prasiveria tamsiosios durys, tikėti – sunku, netikėti – neįmanoma. Kad ir kokios netobulos būtų įvairių

žmogaus išpažįstamų religijų pastangos atvaizduoti pomirtinį gyvenimą, – netgi tada, kai tikėjimas šlubuoja, netgi tada, kai nustatytos dogmos nesutampa su miglotu amžinybės supratimu, – vis tiek paskutiniąją gyvenimo akimirką siela sudreba. Kažkas juk prasideda už gyvenimo slenksčio.

- - -

Mirtis tuo gera žmonėms, kad suteikia galimybę truputį apie juos pakalbėti.

- - -

Šiltame patale žmogaus širdis pasidaro akmeninė.

- - -

Tik to jis ir tenorėjo.

Kad susikurtų sau gerovę?

Ne.

Kad sunaikintų gerovę kitų.

Tai didesnė laimė.

- - -

... mylėdami savo laisvę, lengvai taikstosi su kitų tautų vergija.

- - -

Kaip atsigauni žmogus, išgirdęs ką nors bloga apie kitus!

Iš pavyduolių išeina geri šnipai.

- - -

Kiek laimės gali atnešti stuburas, lankstus kaip karklo vytelė!

- - -

Karalius visada pavaldus.

- - -

Mažos neapykantos nesti. Neapykanta visada didžiulė. Ji išsaugoja savo dydį net ir mažiausiame padare ir išlieka siaubinga. Neapykanta stipri vien tuo, kad ji – neapykanta.

- - -

Išmalda – neatitaisomas dalykas. Dėkingumas – tai paralyžius. Geradarystė nemaloniai prilimpa ir neleidžia laisvai judėti. Tą gerai žino nepakenčiami, visko pertekę ir persisotinę turčiai, kurie užgriuvo jus su savo gailestingumu. Nieko nebepadarysi. Jūs esate jų daiktu. Jie jus nupirko. Kuo? Kaulu, kurį atėmė iš savo šuns ir pasiūlė jums. Jie sviedė šį kaulą jums tiesiai į galvą. Greičiau juo užgavo, negu padėjo. Nesvarbu, ar jūs apgraužėte šį kaulą, ar ne. Jums taip pat paskyrė vietą būdoje. Taigi dėkokite. Būkite dėkingas iki karsto lentos. Garbinkite savo ponus. Nuolatos lankstykitės prieš juos. Geradarystė jus verčia laisvanoriškai pasiduoti savo geradariui. Šis reikalauja, kad jūs save laikytumėt menku padaru, o jį – dievu. Jūsų nusižeminimas jį išaukština. Jums susilenkus, jis išsitiesia visu ūgiu.

- - -

Suvokti, vadinasi, regėti.

- - -

Argi sieloms reikalingos akys žiūrėti vienai į kitą?

- - -

Laimė padeda išsikeroti egoizmui.

- - -

Būti išmintingam, vadinasi, būti nesužeidžiamam.

- - -

Žmonijos kartos – tai tik besikeičiantis alsavimas. Žmogus alsuoja, įkvepia, iškvepia, atiduoda dvasią.

- - -

O kodėl gi liaudis tamsi? Todėl, kad taip reikia. Tamsumas – dorybės sargas. Tas, kas neturi jokios ateities, neturi ir tuščiagarbiškų siekimų; tamsuolis gyvena išganingoje naktyje, kuri neleidžia nieko matyti ir nekelia jokių geidulių. Iš čia – nekaltumas. Kas skaito – mąsto, kas mąsto – samprotauja. Nesamprotauti – tai liaudies pareiga, o taip pat ir laimė. Tai neginčijamos

tiesos. Jomis laikosi visuomenė.

- - -

Vis nauji žmonės, o iš tiesų vis ta pati minia.

- - -

Galite tikėti į dievą dvejopai, kaip trokštantysis tiki į apelsiną arba kaip asilas į botagą.

- - -

Svajonei būdingas paslaptingumas ir kvapsnio lakumas. Minčiai ji yra tas, kas tuberozai aromatas. Kartais ji pasidaro nuodingos idėjos skleidėja ir veikia kaip smalkės. Svajonėmis galima apsinuodyti kaip ir gėlėmis. Svaiginanti, žavi savižudybė, bet pražūtinga.

Blogos mintys – sielos savižudybė. Jomis ir apsinuodijama. Svajonė traukia, vilioja, apsuka galvą, supančioja, padaro žmogų savo bendrininku. Ji paveda jam talkininkauti, apgaudinėjant sąžinę. Ji pirma užkeri žmogų, paskui sugadina. Apie svajones galima pasakyti tą pat, ką apie lošimą. Iš pradžių būni apgaulės auka, paskui pats imi sukčiauti.

- - -

Beveik neįmanoma tiksliai nusakyti tuos slaptus procesus, vykstančius mūsų smegenyse. Žodžiai būtent tuo ir nepatogūs, kad jie labiau apibrėžti, negu mintys. Mintys viena su kita susilieja, žodžiai – ne. Todėl miglotoji mūsų sielos pusė niekad nesiduoda išreiškiama žodžiais. Žodis turi aiškiai nustatytas ribas, mintis – jų neturi.

- - -

Abejingumas – tai protingumas. Nejudėkite, jei rūpi sveikas kailis. Apsimeskite negyvu – tada neužmuš. Tai vabalo išmintis.

- - -

Turtuolių rojus sukurtas iš vargšų pragaro.

- - -

Moteris pavergia vyrą savo siela. Ir kūnu taip pat. Kartais kūnu labiau negu siela. Siela – įsimylėjėlė; kūnas – meilužė.

- - -

Mirtis – tai amžinybės suteikta laisvė.

- - -

Jis mikliai buvo įsisavinęs įtaigos meną, pasireiškiantį tuo, kad kito žmogaus prote padaromas mažytis įpjovimas, kur įdedama savo mintis.

- - -

Vargšas gyvena amžinoje baimėje, kad jo kas nesutraiškytų. Minia visada būgštauja, kad jos nesutryptų.

- - -

Prieš negandus lengviau atsispirti, negu prieš gerą gyvenimą. Iš nesėkmės greičiau galima sveikam išsikapanoti, negu iš sėkmės.

- - -

Sunku pažinti save laimėje.

- - -

Paviršutiniškai žinoti viską, vadinasi, nieko nežinoti.

- - -

Pakeitus kailį, kartais pasikeičia ir siela.

- - -

Stipriai dvasiškai sukrėstas žmogus savo fizinius poreikius tenkina nedalyvaujant minčiai.

- - -

Žmogaus teisė į ašaras neįsisenėja.

- - -

Praeitis ir nežinia – sinonimai.

- - -

Svajoti, vadinasi, kurti.

- - -

Jūs manote esą dievai, bet tik susirkite ir pamatysite, kaip ims drebėti nuo karščio jūsų dieviškumas. Mes visi vienodi.

- - -

Jei išmirs tie, kurie žemai, išmirs ir tie, kurie aukštai.

- - -

Likimas niekad neatidaro vienų durų, pirma neužtrenkęs kitų.

- - -

Kiekvienas žmogus gali pergyventi savyje pasaulio pabaigą. Tatai vadinasi nusivylimu.

- - -

Vienatvės sinonimas – mirtis.

- - -

Sielvartas – tai kvota. Joks teisėjas nėra toks smulkmeniškas, kaip sąžinė, tardanti pati save.

- - -

Mąstantis žmogus dažnai yra neveiklus žmogus.

- - -

Tam, kas gyvena apgaule, teisybė dvokia.

- - -

Gyvenimas – tai ilga virtinė mylimų žmonių, kurių netekome.

Jean-Baptiste Henri Lacordaire
1802

Kai tėvynė pavojuje, niekas neturi teisių, visi turi tik pareigas.

- - -

Charakteris – tai slapta, nuolatinė valios energija.

- - -

Sielos laisvė – tai pasaulio laisvė.

- - -

Nelaimė atveria sielą spinduliams, kurių nepastebi gerovė.

- - -

Laisvė įmanoma tik tokioje šalyje, kur teisė valdo aistras.

- - -

Padorus tas, kuris savo teisę matuoja savo pareiga.

Niccolò Tommaseo
1802

Tas, kas nekentėjo, nesugeba ir atjausti.

Hector Berlioz
1803

Laikas – nuostabus mokytojas, bet, deja, jis nužudo visus savo mokinius.

- - -

Nepakanka sėkmės turėti talentą. Žmogui reikia turėti talentą sėkmei.

Ralph Waldo Emerson

1803

Pasaulio religijas sukūrė keletas vaizduotę turinčių žmonių.

- - -

Kiekviename genijaus kūrinyje atpažįstame savo atmestas mintis.

- - -

Egzistuojantis pasaulis – ne fantazija. Negalima nebaudžiamai su juo elgtis kaip su fantazija.

- - -

Bet kokia prievarta liudija ne jėgą, o bejėgiškumą.

- - -

Aistra – blogas reguliatorius, bet galinga spyruoklė.

- - -

Jeigu jūs užmaunate grandinę vergui ant kaklo, kitas jos galas pats užsineria jums ant kaklo.

- - -

Praėjo diena – ir užbrauk ją: tai jau nugyventa. Padarei, ką galėjai. Gal kur ir suklydai – nuo klaidų niekas neapdraustas. Pasistenk jas kuo greičiau pamiršti.

- - -

Žmogus yra toks, kokios yra jo mintys.

- - -

Atpildas už gerą darbą – tai, kad jis padarytas.

- - -

Visas mano geriausias mintis pavogė protėviai.

- - -

Visi žmonės gražūs savo individualumu.

- - -

Visi pasaulio istorijoje pėdsaką paliekantys dideli darbai gimsta iš entuziazmo.

- - -

Niekas nesuteiks jums ramybės, tik jūs pats.

- - -

Beprotybėje yra vilties, vidutinybėje – jokios.

- - -

Didelę drąsos dalį sudaro ankstesnės drąsos patirtis.

- - -

Darykite tai, ko bijote, ir baimė neišvengiamai išnyks.

- - -

Tavo darbai kalba taip garsiai, kad negirdžiu, ką sakai.

- - -

Senstant grožis nepastebimai pereina į sielą.

- - -

Gink tiesą visur, kur ji persekiojama.

- - -

Mes randame gyvenime tai, ką patys jam suteikiame.

- - -

Žmonija, kaip ir atskiras žmogus, kiekviename amžiuje serga savo ligomis.

- - -

Gero išsilavinimo požymis – kalbėti apie didžius dalykus paprastais žodžiais.

- - -

Kalbėkite kaip norite, bet jūs negalite pasakyti nieko kito, tik tai, koks jūs esate.

- - -

Neik ten, kur veda kelias, verčiau eik ten, kur jo nėra ir palik savo pėdsakus.

- - -

Sugebėjimas matyti paprastų dalykų nuostabumą – būdingiausias išminties požymis.

- - -

Vos tik vaikai tampa paklusnūs, motinos išsigąsta: ar tik nesirengia jie mirti?

- - -

Jei atimsite egotizmą, iškastruosite geradarius.

- - -

Artimiausias ryšys, kokį galime užmegzti su savo draugu, tai leisti tarp mudviejų amžinai egzistuoti tiesai.

- - -

Kiekviena sudeginta knyga apšviečia pasaulį.

- - -

Gyvenimas – tai amžinybės miniatiūra.

- - -

Kiek žmoguje gerumo, tiek jame ir gyvenimo.

- - -

Kiekviena organizacija yra tik ištįsęs vieno žmogaus šešėlis.

- - -

Čiuožiant plonu ledu, saugumas priklauso nuo greičio.

- - -

Mes visuomet ruošiamės gyventi, bet niekada iš tiesų negyvename.

- - -

Mūsų gyvenimas yra tai, apie ką visą dieną mąstome.

- - -

Tauta negali žūti, nebent nusižudyti.

- - -

Dvasios džiaugsmas yra jos jėgos požymis.

- - -

Išmintingas žmogus visada jį puolančiųjų pusėje, jis labiau už juos suinteresuotas išsiaiškinti savo silpnybes.

- - -

Kiti žmonės pasitarnauja mums kaip padidinamieji stiklai, per kuriuos mes matome savo sielas.

- - -

Jei tikite savo likimu, tikėkite bent su nauda sau.

- - -

Tūkstančių miškų atsiradimas slypi vienoje gilėje.

- - -

Nusikaltimas ir bausmė auga ant vieno stiebo.

- - -

Gamta nepakenčia netikslumų ir neatleidžia klaidų.

- - -

Kuo garsiau jis įrodinėjo savo garbę, tuo sparčiau mes skaičiavome savo stalo sidabrą.

- - -

Tiesa yra nuostabi. Dėl šito nėra jokių abejonių. Bet melas – taip pat.

- - -

Šis laikas, kaip ir visas kitas laikas, yra labai geras – jeigu tik mes žinome, ką su juo daryti.

- - -

Gyvenime mums stinga žmogaus, kuris mus verstų daryti tai, ką mes mokame.

- - -

Žmonės, trokštantys bauginti, kartu parodo, kad yra bailiai.

- - -

Tas, kuriam netenka kasdien įveikti baimės, dar negavo gyvenimo pamokų.

- - -

Niekas negali žmogaus apgauti, išskyrus jį patį.

- - -

Geros manieros susideda iš mažų pasiaukojimų.

- - -

Kiekvienas žmogus kažkuo pranašesnis už mane; ir šia prasme aš turiu ko iš jo pasimokyti.

- - -

Paskui išmintingo posakio autorių eina tas, kuris pirmasis jį pacitavo.

- - -

Kanibalų dievas bus kanibalas, kryžiuočių dievas bus kryžiuotis, o pirklių dievas bus pirklys.

- - -

Nepaneigiamas nemirtingumo įrodymas yra tai, kad mūsų kategoriškai netenkina jokia kita galimybė.

- - -

Mes verdame įvairiose temperatūrose.

- - -

Pasitikėjimas savimi – pirmoji didžių sumanymų sąlyga.

Cesare Cantù

1804

Klaidingas išsimokslinimas yra blogiau nei jokio. Nežinojimas kaip plikas laukas, kurį galima įdirbti ir užsėti; klaidingas išsimokslinimas – tai piktžolėmis apaugęs laukas, kurį įdirbti beveik neįmanoma.

Benjamin Disraeli

1804

Ne visa, ką mes darome, atneša laimę, bet jeigu nieko nedarysime, laimė pati neateis.

- - -

Mes patys kuriame savo sėkmes ir nesėkmes. Ir tai vadiname lemtimi.

- - -

Jaunystė daro klaidas, brandus amžius kovoja su jomis, senatvė apgailestauja dėl jų.

- - -

Sėkmės paslaptis – būti pasiruošusiam galimybei tada, kai ji ateina.

- - -

Sėkmės paslaptis – tai tikslo pastovumas.

- - -

Pasaulį valdo visai ne tie asmenys, kuriuos mato žiūrintieji į sceną.

- - -

Kalbėk su žmogumi apie jį patį ir jis klausysis valandų valandas.

- - -

Didžiausias gėris, kurį galime suteikti kitam žmogui, – ne vien pasidalyti su juo savo gėrybėmis, bet ir parodyti jam jo paties turtus.

- - -

Maži dalykai gimdo mažus žmones.

- - -

Egzistuoja trys melo rūšys: melas, geras melas ir statistika.

- - -

Pažinti žmones – reiškia pažinti jų aistras.

- - -

Pirmosios meilės žavesys – tai mūsų nežinojimas, kad vieną dieną ji baigsis.

Ludwig Feuerbach

1804

Jei žmogus nemirtų, jei jis gyventų amžinai, vadinasi, jei nebūtų mirties, nebūtų ir religijos. Religinga mintis yra mintis apie mirtį. Tik žmogaus kapas yra dievų gimimo vieta.

- - -

Atskiras žmogus neturi savyje žmogiškosios esmės nei kaip dorovinė, nei kaip mąstančioji būtybė. Žmogiškoji esmė reiškiasi tik bendraujant, vienybėje žmogaus su žmogumi, vienybėje, besiremiančioje tik realiu skirtumu tarp AŠ ir TU.

- - -

Yra ne tik pavienis arba individualus, bet ir socialinis, šeiminis, korporatyvinis, bendruomeninis, patriotinis egoizmas.

- - -

Dievas žmogui yra pakiliausių jausmų ir minčių metraštis, genealoginė knyga, į kurią jis įrašo vardus tik tų, kurie jam yra brangiausi ir švenčiausi.

- - -

Kai sugebėjimas neturi kur pasireikšti, nelieka ir paties sugebėjimo.

- - -

Žmogus dievu laiko vien tai, kas jam turi esminę vertę, kas jam atrodo tobula, nuostabu, kas suteikia jam tikrą pasitenkinimą. Jeigu tu suvoki jausmą kaip nuostabų dalyką, tai tuo jis ir yra tau dieviška savybė. Todėl jaučiantis, jausmingas žmogus tiki vien jaučiančiu, jausmingu dievu, tai yra jis tiki vien tik savosios būties ir esmės tikrumu, nes jis negali tikėti niekuo kitu, kaip vien tuo, kuo jis savo esme pats yra.

- - -

Kur nėra sąlygų laimei, ten nepakanka jų ir dorybei. Dorybei, kaip ir kūnui, reikia maisto, drabužių, šviesos, oro, būsto.

- - -

Kad žmogų pažintume, reikia jį pamilti.

- - -

Priedermės mūsų pačių atžvilgiu tik tuomet turi dorovinę prasmę ir vertę, kai jos pripažįstamos netiesiogiai ir priedermėmis kitų atžvilgiu.

- - -

Tik tas, kuris turi drąsos būti neigiamai vertinamas, turi galią sukurti ką nors naujo.

- - -

Praktiškai visi žmonės yra ateistai: savo veiksmais ir elgesiu jie paneigia savo tikėjimą.

- - -

Tikėjimas nemirtingumu reiškia, kad žmogus, prarasdamas savo kūniškąją būtį, nepraranda savo buvimo dvasioje, atmintyje, gyvųjų širdyse.

- - -

Tavo pirmoji pareiga yra padaryti laimingu save patį.

- - -

Valia – tai veržimasis į laimę.

- - -

Troškimas – poreikis, kad būtų tai, ko nėra.

- - -

Pačias paprasčiausias tiesas žmogus suvokia paskiausiai.

- - -

Su kiekviena religija susiję prietarai, o prietarai pasiryžę bet kokiam žiaurumui ir nežmoniškumui.

- - -

Tas, kuris myli Dievą, negali labiau mylėti žmogaus – jis prarado žmogiškąjį supratimą; bet ir atvirkščiai: tas, kuris iš visos širdies myli žmogų, tas negali labiau mylėti Dievo.

- - -

Žmogus religijoje turi akis tam, kad nematytų, kad liktų aklas; turi protą tam, kad negalvotų, kad liktų kvailas.

- - -

Kuo siauresnis žmogaus akiratis, kuo mažiau jis susipažinęs su istorija, gamta ir filosofija, tuo nuoširdesnis jo prisirišimas prie savo religijos.

- - -

Žmogus – tai religijos pradžia, vidurys ir jos pabaiga.

- - -

Dogma yra tiesioginis draudimas mąstyti.

Delphine de Girardin

1804

Kartais paprieštarauti reiškia pasibelsti į duris, kad sužinotum, ar yra kas nors namie.

- - -

Nėra nieko pavojingesnio už pirmąją sėkmę.

- - -

Uždraustasis vaisius niekada nebuvo išalkusiųjų maistas.

- - -

Tik intonacija įtikina.

- - -

Lygybė – niekšų utopija.

Nathaniel Hawthorne

1804

Žmogus negali ilgą laiką slėpti savo dviveidiškumo. Galiausiai jis vis tiek susipainios, kuris jo veidas yra tas tikrasis.

- - -

Jeigu miestai būtų kuriami iš muzikos garsų, kai kurie pastatai atrodytų pastatyti iš niūrių, iškilmingų akordų, o kiti, tarsi atsiradę šokyje, skambant linksmoms pasakiškoms melodijoms.

- - -

Po pinigų krūva galima palaidoti žmogaus sielą.

Charles Augustin Sainte-Beuve

1804

Yra aukščiausias taškas, kur menas, gamta ir dorovė susilieja.

George Sand

1804

Prigimties pakeisti neįmanoma, galima tik pakreipti į gera kai kurias charakterio ypatybes, netgi trūkumus – čia slypi didžioji auklėjimo paslaptis ir didysis uždavinys.

- - -

Mes negalime išplėšti puslapio iš savo gyvenimo, bet mes galime įmesti į ugnį visą knygą.

- - -

Vienišas žmogus tėra žmogaus šešėlis.

- - -

Muzikos tikslas – sujaudinti sielą. Joks kitas menas taip subtiliai nesužadina žmogaus širdyje kilnių jausmų; joks kitas menas sielai neatveria gamtos grožio, pažinimo žavesio, tautų savitumo, jų audringų aistrų ir skausmingų kančių.

Stefan Florian Garczyński

1805

Tikėjimas yra nepakantus faktams ir nusileidžia tik kitam tikėjimui.

Giuseppe Mazzini

1805

Gyvenimas yra tikėjimas kuo nors, tvirtų ir pagrįstų įsitikinimų sistema, sąlygojanti žmogaus galutinį tikslą ir likimą, apimanti visas jo dvasines jėgas, nukreipdama jas į šį tikslą.

- - -

Žmonija – tikslas, tauta – priemonė. Be jos jūs kaip dyki stebėtojai galite garbinti žmoniją, tačiau nepajėgsite tapti jos dalimi, kad ir kaip stengsitės.

- - -

Auklėjimas įtakoja mūsų dorovinius gebėjimus, mokymas – protinius. Pirmasis padeda žmogui suvokti jo priedermes, o antrasis – suteikia galimybę jas įvykdyti.

- - -

Nėra ir negali būti jokio kompromiso tarp gėrio ir blogio, tiesos ir melo, progreso ir regreso.

- - -

Šalis nėra tik teritorija; tam tikra teritorija yra tiktai pamatas. Šalis yra mintis, kuri kyla iš to pamato; tai yra jausmas meilės, prasmė draugijos, kuri suriša visus tos teritorijos sūnus.

- - -

Pastovumas yra visų kitų žmogaus dorybių papildymas.

- - -

Kiekvienas iš mūsų gimsta idėjų ir tikėjimų atmosferoje, kurią sukuria visos ankstesnės kartos.

- - -

Tėvynė – žmogaus, o ne vergo namai.

- - -

Nugalėtojo nedidžiadvasiškumas perpus sumažina pergalės reikšmę ir naudą.

- - -

Be laisvės nėra tikros dorovės.

- - -

Padaryti klaidą – tai patirti nesėkmę, vertą gailesčio, tačiau žinoti tiesą ir ja nesivadovauti – tai nusikaltimas.

- - -

Teroras, tapęs sistema, yra silpnumo požymis ir baimės išraiška.

- - -

Auklėjimas – tai vaiko gabumų puoselėjimas, o ne naujų gebėjimų kūrimas.

- - -

Gyvenimas turi prasmę tik kaip užduotis arba pareiga.

Alexis de Tocqueville
1805

Istorija – tai paveikslų galerija, kurioje mažai originalų ir daug kopijų.

- - -

Tas, kuris laisvėje ieško ne jos pačios, o kažko kito, sukurtas tarnauti kitiems.

Elizabeth Barrett Browning
1806

Žemė yra kupina dangaus.

Ernst von Feuchtersleben
1806

Kaip pasiilginti gyvenimą? Paprasčiausiai – jo netrumpinti.

- - -

Pasikeisti negali niekas, bet tapti geresniu gali kiekvienas.

- - -

Gamta teisia paslaptingiau: tyliai ir atlaidžiai, bet neišvengiamai.

- - -

Planai yra žinančių žmonių svajonės.

John Stuart Mill

1806

Jeigu žmogui nukrito raištis nuo akių, svarbu, kad jis neuždengtų jam burnos.

- - -

Atrodo, jog tauta gali būti pažangi tam tikrą laiką, o vėliau sustoja. Kada ji sustoja? Kai praranda individualybę.

- - -

Net kai meilė tikra, vieno žmogaus valdžia, o kito pavaldumas sudaro kliūtis tikram pasitikėjimui.

- - -

Pražūtingas žmonių polinkis liautis mąstyti apie dalyką, kai nustojama juo abejoti, yra pusės jų klaidų priežastis.

- - -

Tas, kuris žino tik savuosius argumentus, žino mažai.

- - -

Įsitikinimų sistema, grindžianti moralę naudingumo arba didžiausios laimės principu, teigia, kad poelgiai teisingi, kai jie priartina laimę, ir neteisingi, kai ją atitolina.

- - -

Laimę mes suprantame kaip malonumą ir skausmo nebuvimą, o nelaimę – kaip skausmą ir malonumų netektį.

Henry Wadsworth Longfellow

1807

Atkaklumas yra svarbi sėkmės sudedamoji dalis. Jei tik belsitės į vartus pakankamai ilgai ir garsiai, jūs būtinai ką nors pažadinsite.

- - -

Sugebėjimas suprasti didį poetą prilygsta jo talentui.

- - -

Muzika – universali žmonijos kalba.

- - -

Nėra baisesnio priešo už save patį.

- - -

Kuomet gamta kieno nors prote palieka plyšį, ji paprastai užglaisto jį storu pasitenkinimo savimi sluoksniu.

- - -

Charakteryje, elgesyje, stiliuje – visame kame gražiausias yra paprastumas.

- - -

Didžiausias tvirtumas kartu yra ir didžiausias gailestingumas.

- - -

Jauni gali mirti, seni – privalo.

- - -

Mes vertiname save pagal savo gebėjimą ką nors įgyvendinti, o kiti vertina mus pagal tai, ką jau esame įgyvendinę.

John Greenleaf Whittier

1807

Išsaugokite tik atmintį apie mus ir mes nieko neprarasime, išeidami iš gyvenimo.

Jean-Baptiste Alphonse Karr

1808

Yra žmonių, garbę keičiančių į garbingumą.

- - -

Daugumai žmonių lygybė reiškia ne pakilti iki kitų lygio, bet kitiems nusileisti iki jų lygio.

- - -

Ar daug reikia, kad išsaugoti žmogaus atminimą? Vienos paminkladirbio darbo valandos.

- - -

Jei reikia panaikinti mirties bausmę, tegu ponai žudikai pradeda pirmieji.

Wilhelm Weitling

1808

Priemonės, tarnaujančios aistrų tenkinimui, vadinamos gebėjimais, o gebėjimų taikymas – tai mechaninis ir dvasinis žmogaus darbas.

Taigi gebėjimai yra natūralios aistrų ribos, nes jie suteikia priemones aistroms patenkinti. Norėdama paskatinti organizmą veikti, gamta sudėjo visus savo kerus į malonumus ir per juos veikia žmogaus jausmus. Jausmai sužadina aistras, aistros – gebėjimus, o gebėjimai skatina žmogaus veiklą; šios veiklos vaisiai vėl virsta malonumais, prie kurių greitai prisideda jausmų dirginimas, o jausmai vėl sužadina aistras.

Taigi aistros yra spyruoklės, varančios visą organizmą, ir tam, kad jos nesilpnėtų, gamta taip sutvarkė, kad kuo labiau vystosi ir tobulėja žmogaus gebėjimai, tuo stipresnės tampa ir jo aistros.

- - -

Žmonija niekada nepasieks aukščiausio tobulumo idealo – jį pasiekus ištiktų dvasinio vystymosi sąstingis.

Charles Darwin

1809

Sugebėjimas rausti – pati būdingiausia ir pati žmogiškiausia iš visų žmogaus savybių.

- - -

Kuo daugiau mes pažįstame gamtos dėsnius, tuo labiau mums neįtikėtini jos stebuklai.

- - -

Negaliu savęs įtikinti, kad geras ir visagalis Dievas sukurtų parazitines vapsvas, kad jos mistų gyvų vikšrų kūnais.

- - -

Instinkto esmė yra ta, kad juo sekama be jokių argumentų.

- - -

Pergalei skydas yra toks pat svarbus kaip ir kardas ar ietis.

- - -

Stipriausias bruožas, kuriuo žmogus skiriasi nuo gyvūnų, yra dorovinis jausmas, arba sąžinė.

- - -

Laimė ir darbas nesuderinami.

- - -

Tas, kuris leidžia sau švaistyti vieną gyvenimo valandą, nesuvokia gyvenimo vertės.

Xavier Forneret

1809

Viena iliuzija mažiau – viena raukšle daugiau.

Giuseppe Giusti
1809

Dvasinės kančios pakylėja, kūniškos – žemina.

Nikolai Gogol
1809

Nelaimė švelnina žmogų: jo būdas tampa jautresnis, jis geriau ima suprasti dalykus, nesuvokiamus žmogui įprastoje kasdienėje būsenoje.

- - -

Literatūros pasaulyje nėra mirties, mirusieji taip pat kišasi į mūsų reikalus ir veikia kartu su mumis kaip gyvieji.

- - -

Nežinau didesnio pasiaukojimo negu paduoti ranką žmogui, kuris visiškai neteko vilties.

- - -

Niekad nesame tokie vargšai, kad negalėtume padėti savo artimam.

- - -

Apie ateitį reikia galvoti, bet nereikia dėl jos kankintis.

- - -

Klausimo tonas lemia atsakymo toną.

- - -

Sunkiausia yra susitaikyti su savimi.

- - -

Nėra tokio skausmo, kurio negalima būtų išverkti.

- - -

Jei nebūtų mirties, gyvenimas mums neatrodytų toks gražus.

- - -

Žodis, kuris jau išsakytas, yra tas pats, kas veiksmas.

- - -

Kiekvienas žmogus meilę supranta savaip, bet iš tikrų nė vienas jos nesuvokia.

- - -

Vargu ar yra didesnis pasitenkinimas už pasitenkinimą kuriant.

- - -

Kristus neliepė mums būti draugais – liepė būti broliais.

- - -

Užuot matę dabartį, mes žiūrime į ateitį.

- - -

Ypatingai griežti esame žmonėms, kurie mums nepatinka.

- - -

Baisi bedugnė skiria sumanymą nuo įgyvendinimo.

- - -

Žmogus sunkiai kenčia, kai artimieji jo nesupranta.

- - -

Kartais tiems, kurie jaudinasi dėl mūsų, daug daugiau reikia mūsų užuojautos negu jų mums.

- - -

Mokydamas kitus, kartu mokaisi.

- - -

Nelaimėje slypi mūsų laimė.

- - -

Būti pasaulyje ir savo buvimo niekuo nepaženklinti – man atrodo baisu.

- - -

Pajuokos bijo net tas, kuris jau nieko pasauly nebijo.

- - -

Daugelis mūsų nelaimių atsiranda dėl to, kad netinkamai suvokiame šį pasaulį.

Oliver Wendell Holmes Sr.

1809

Fanatiko protas panašus į akies vyzdį – kuo stipresnė šviesa, tuo labiau susitraukia.

- - -

Daugelis idėjų, persodintos į kitą galvą, auga geriau nei toje, kurioje sudygo.

- - -

Šiame pasaulyje svarbiausia ne tai, kur stovime, o kuria kryptimi judame.

- - -

Yra žmonių, manančių, kad tiesa nekenksminga tik praskiesta.

- - -

Kvailystė dažnai gelbėja žmogų nuo išprotėjimo.

- - -

Gyvenimas yra paveikslo tapymas, o ne aritmetikos uždavinių sprendimas.

- - -

Dažnai beprotybė yra perkrauto proto logika.

- - -

Meilė yra pagrindinis raktas nuo laimės vartų.

- - -

Naujas melas yra geriau negu sena tiesa.

- - -

Didieji žmonės retai būdavo gerais mokiniais, o geri mokiniai retai tampa didžiais žmonėmis.

- - -

Gyvenimas – tai didelis smulkmenų ryšulys.

- - -

Gyvenimas – mirtina liga, ir dar beprotiškai užkrečiama.

- - -

Žemės ašis eina per kiekvieno miesto ir miestelio centrą.

- - -

Prisimink, kad, su viena nedidele išimtimi, pasaulį sudaro kiti žmonės.

Abraham Lincoln

1809

Avis ir vilkas skirtingai taria žodį „laisvė“ – štai kur esmė nesutarimų, viešpataujančių žmonių visuomenėje.

- - -

Galima kvailinti dalį liaudies visą laiką, galima kvailinti visą liaudį tam tikrą laiką, tačiau negalima kvailinti visos liaudies visą laiką.

- - -

Galiausiai svarbūs ne gyvenimo metai, o gyvenimas tais metais.

- - -

Nesėkmės galimybė neturėtų mūsų atgrasinti nuo teisingo siekio.

- - -

Aš nenoriu būti nei šeimininkas, nei vergas. Šitaip suprantu demokratiją.

- - -

Dauguma žmonių yra tiek laimingi, kiek pasiryžta tokie būti.

- - -

Nekritikuokite žmonių, jie yra tokie, kokie būtume ir mes, patekę į panašias aplinkybes.

- - -

Veidmainis man primena žmogų, kuris užmušė savo tėvus ir prašo teismo būti atlaidesniam todėl, kad jis našlaitis.

- - -

Nuodugnus religijos tyrinėjimas atvestų prie bedievybės.

- - -

Pastebėjau, kad žmonės, kurie neturi nė vienos ydos, turi labai mažai dorybių.

- - -

Tu negali išvengti rytojaus atsakomybės, išsisukdamas nuo jos šiandien.

- - -

Taktiškumas – tai sugebėjimas apibūdinti kitus taip, kaip jie mato patys save.

- - -

Palengvinti svetimą sielvartą – reiškia užmiršti savąjį.

- - -

Jeigu laikote dramblį už užpakalinės kojos, o jis bando ištrūkti, geriausia jį paleisti.

- - -

Po išorine drąsa slypi didi baimė.

- - -

Ramios praeities dogmos neatitinka audringos dabarties.

- - -

Nors ir kaip katės pešasi, kačiukų, atrodo, nė kiek nemažėja.

- - -

Žmogaus charakteris geriausiai atsiskleidžia ne ištikus nelaimei, o įgavus valdžią.

Edgar Allan Poe

1809

Visos religijos yra paprasčiausiai išsivysčiusios iš sofistikos, baimės, godumo, vaizduotės ir poezijos.

- - -

Religijų pionieriai ir misionieriai sukėlė daugiau problemų ir karų negu visos kitos žmonijos klasės.

- - -

Dauguma žmonių ieško kompanijos ne tam, kad klausytų, o tam, kad kalbėtų patys.

- - -

Apjuodinti didį žmogų – geriausias būdas mažam žmogeliui prisidėti prie didybės.

- - -

Kaip beprasmiškai galima nusišnekėti, kai trokštama vaizdingai pasakyti.

- - -

Esama tokių smagių dalykų, kad žmogui belieka tik juoktis arba numirti.

Pierre-Joseph Proudhon

1809

Anarchija – tvarkos motina.

- - -

Tegu geriau žūva žmonija, negu sistema – štai visų utopistų ir fanatikų šūkis.

Lord Tennyson

1809

Geriau mylėti ir prarasti, nei visai nemylėti.

- - -

Pernelyg griežta priesaika nutrūksta savaime.

Alfred de Musset

1810

Iš amžiaus, nepažinusio vilčių, gimsta amžius, nepažįstąs baimės.

- - -

Niekas nekyla taip greitai kaip priešiškumo jausmas.

- - -

Meilė mirė – tegyvuoja meilė!

Theodore Parker

1810

Mirdamas prarandi mirtingumą.

- - -

Yra žmonių, kurie tiki, ir žmonių, kurie tiki tuo, kad tiki.

- - -

Mirtis – tai tik vienas žingsnis mūsų nuolatinės raidos kelyje. Toks pat žingsnis buvo ir mūsų gimimas, tik su vienu skirtumu, kad gimimas yra mirtis vienai būties formai, o mirtis – gimimas į kitą būties formą. Mirtis – tai laimė mirštančiam žmogui. Mirdamas liaujiesi būti mirtingas.

Robert Schumann

1810

Briliantui atleidžiama už aštrias jo briaunas – per daug nuostolinga būtų jas suapvalinti.

- - -

Talentas dirba, genijus kuria.

- - -

Tebūna visados į griežtas taisykles įpinta sidabrinė fantazijos gija.

Martin Farquhar Tupper

1810

Tyla deramu laiku yra iškalbingesnė už kalbėjimą.

Vissarion Belinsky

1811

Kiekvienas žmogus turi abiejų rūšių trūkumų – įgimtų ir įgytų; smerkti pirmuosius beprasmiška, nežmogiška ir nedovanotina, smerkti antruosius – ir galima, ir reikia, nes jų galima atsikratyti.

- - -

Žmogus nei žvėris, nei angelas; jis turi mylėti ne gyvuliškai ir ne platoniškai, o žmogiškai.

- - -

Tėvynės meilė turi išplaukti iš meilės žmonijai, kaip asmeniška išplaukia iš bendro.

- - -

Kas visų pirma netapo žmogumi, tas blogas pilietis.

- - -

Kiekvienas kraštutinumas yra ribotumo brolis.

- - -

Protas duotas žmogui tam, kad jis išmintingai gyventų, o ne tam, kad suprastų, jog gyvena neišmintingai.

- - -

Žmogų sukuria gamta, bet išugdo ir subrandina visuomenė.

- - -

Rasti blogio priežastį – beveik tas pats, kaip rasti vaistą nuo jo.

- - -

Žinojimas naikina baimę.

- - -

Gyvenimo pilnatis – jausme, bet jausmas nėra paskutinė dvasios pakopa, už kurios ji toliau negali plėtotis. Vien jausmas žmogų daro įpročių vergu, kaip gyvulys yra instinkto vergas. Nemirtingos žmogaus dvasios privalumas – jo išmintis, o paskutinis aukščiausias išminties aktas yra mintis. Joje – žmogaus nepriklausomybė ir laisvė nuo savų aistrų ir tamsių pojūčių.

- - -

Tik garbinga ir nesavanaudiška veikla yra žmogiškojo orumo prielaida.

- - -

Kas netobulėja, tas negyvena, o kas negyvena, tas miršta.

- - -

Dori žmonės turi netikusį įprotį visuomet gėdingai nuleisti akis prieš įžūlią, akiplėšišką niekšybę.

- - -

Žemoms natūroms nėra nieko malonesnio kaip keršyti už savo niekingumą, drabstant savo pažiūrų ir nuomonių purvu tai, kas šventa ir didinga.

- - -

Kritika pati nėra apsaugota nuo kritikos.

- - -

Kas aštriai išsako savo nuomonę apie kitų veiksmus, tas kartu įsipareigoja elgtis geriau už kitus.

- - -

Pirmoji ir pagrindinė meilės prasmė slypi gamtos rūpinimesi palaikyti ir plėsti žmogiškąją giminę. Bet jeigu žmonių meilėje viskas ribotųsi vien tik šiuo gamtos tikslu, jie nebūtų aukštesni už gyvūnus.

- - -

Pasitaiko žmonių, kurie, pasisekus padaryti ką nors padoraus, patenkinti pasakoja apie tai visam pasauliui ir šitaip būna maloniai užimti visą savo gyvenimą.

- - -

Kuo stipresnis žmogus, tuo drąsiau žvelgia į savo silpnybes ir trūkumus.

- - -

Rašyti eilėraščius dar nereiškia būti poetu: visos knygų lentynos užverstos šios tiesos įrodymais.

- - -

Kas neina į priekį, tas juda atgal: nejudamos būsenos nėra.

- - -

Mokinys niekada nepralenks mokytojo, jei laikys jį pavyzdžiu, o ne varžovu.

- - -

Jausmas – ugnis, o mintis – alyva.

- - -

Mes dar neišsprendėme klausimo apie Dievo egzistavimą, o jūs jau galvojate apie pietus!

Théophile Gautier

1811

Niekas labiau nesukrečia nei sergančio gyvūno vaizdas: jis ištveria kančias su tokiu tyliu ir liūdnu nuolankumu...

- - -

Iš visų griuvėsių skaudžiausia matyti žmogaus griuvėsius.

- - -

Gamtoje nėra nieko negyvo.

Karl Gutzkow

1811

Taktas – tai širdies protas.

Wendell Phillips

1811

Sunkumai žmoguje gimdo gabumus, reikalingus jiems nugalėti.

- - -

Kad būtume geresni už savo protėvius, turime būti ne mėgdžiotojais, o sekėjais.

- - -

Tas, kuris bijo išpuolių prieš savo įsitikinimus, pats jais abejoja.

William Makepeace Thackeray

1811

Karas vienodai apmokestina visus: iš vyrų paima kraują, iš moterų ašaras.

- - -

Pasėję poelgį, nupjausite įprotį; pasėję įprotį, nupjausite charakterį; pasėję charakterį, nupjausite likimą.

- - -

Motina – tai Dievo vardas mažų vaikų lūpose ir širdyse.

- - -

Pasaulis – tai veidrodis, ir jis grąžina kiekvienam jo paties atvaizdą.

- - -

Gyvenimas – mugė, lėlių teatro vaidinimas; kiekvieno žmogaus siela – krautuvėlė tuštybės mugėje.

Berthold Auerbach

1812

Kai kurie žmonės gali būti palyginti su mažomis, prašmatniomis parduotuvėmis: visos prekės sudėtos vitrinoje.

- - -

Yra žmonių, kurie ir vidujai rengiasi pagal madą.

- - -

Muzika išvalo sielą nuo kasdienybės dulkių.

- - -

Nepasitenkinimas – tai ne tik kančios, bet ir pažangos šaltinis tiek atskiro žmogaus gyvenime, tiek tautų raidoje.

- - -

Kas nėra patenkintas tuo, ką turi, tas nebus patenkintas ir tuo, ko siekia.

Robert Browning

1812

Mūsų siekiai yra mūsų galimybės.

- - -

Mažiau yra daugiau.

- - -

Pasenk kartu su manimi, geriausia vis dar priešaky.

Charles Dickens

1812

Nėra prasmės prisiminti praeitį, jei ji neturi įtakos dabarčiai.

- - -

Nėra nenaudingas pasaulyje tas, kas kitiems palengvina naštą.

- - -

Jaučiu, kad iš mažmožių susideda visas gyvenimas.

Giuseppe Ferrari
1812

Didinga tik tai, kas amžina.

Alexander Herzen
1812

Yra tiesų, kurios, kaip ir politinės teisės, neperduodamos nesulaukus tam tikro amžiaus.

- - -

Užteks menkinti kūną. Užteks juokauti su juo. Jis tarsi nuospauda prislėgs mūsų žvalų protą ir lyg pasityčiodamas jūsų išdidžiai dvasiai įrodys, kad ji priklauso nuo ankšto bato.

- - -

Gamta neprieštarauja žmogui, jei žmogus neprieštarauja jos dėsniams.

- - -

Tik tie jausmai šventi, kurie perėjo metų išbandymų žaizdrą ir nesibaigia dėl geografijos ar metų laikų.

- - -

Žodžiai verti tiek, kiek jie išsako esmę.

- - -

Egoizmas neapkenčia visko, kas bendra, jis atplėšia žmogų nuo žmonijos, pastato jį į ypatingą padėtį, jam viskas svetima, išskyrus savo asmenybę.

- - -

Vietoj meilės žmonijai reikalaukite neapykantos viskam, kas slypi kelyje ir trukdo judėti į priekį.

- - -

Pagarba tiesai – išminties pradžia.

- - -

Pirmoji meilė tokia nepakartojama, nes ji pamiršta lyčių skirtumą, nes tai – aistringa draugystė.

- - -

Visos religijos remiasi paklusnumu, tai yra savanoriška vergyste.

Samuel Smiles

1812

Laikas nieko negali padaryti didžiosioms mintims; jos ir dabar tokios pat šviežios, kaip tada, kai pirmą kartą prieš daugelį amžių užgimė savo autorių protuose.

- - -

Žmogų visada galima pažinti iš jo skaitomų knygų.

- - -

Visuomenėje klesti blogis, nes mums neužtenka drąsos pasakyti „ne“.

- - -

Kiekvienas iš mūsų pats įkainoja savo asmenybę.

- - -

Svarbiausia nesudrumsčiamo linksmumo paslaptis – dėl smulkmenų neprarasti sielos ramybės, branginti mūsų dalią skaidrinančius mažyčius džiaugsmus.

- - -

Kiekvienas privalo pirmiausia pats sau ateiti į pagalbą, dėl to, kad kitu atveju bet kokia išorinė pagalba nieko negali padaryti.

- - -

Taupumo prasmė – protinga ekonomija savo savarankiškumui užsitikrinti.

- - -

Taupumas reikalauja, kad žmogus išsižadėtų nesaikingumo, bet neverčia jo būti asketu.

- - -

Be principų ir be valios žmogus panašus į laivą be vairo ir be kompaso, keičiantį savo kryptį vos pasisukus vėjui.

- - -

Yra daug žmonių, apie kuriuos galima sakyti, jog jie nieko neturi pasaulyje ir yra tik dori žmonės. Vis dėlto jie jaučiasi tokie galingi savo doroje, kaip nė vienas karalius savo valstybėje.

Henry Ward Beecher
1813

Mus subrandina kančia.

- - -

Cinikas visų žmonių poelgius skirsto į dvi kategorijas: atviras niekšybes ir slaptąsias.

- - -

Nėra stipresnio nugalėtojo už tą, kuris nugalėjo pats save.

- - -

Siela be vaizduotės – tai tas pats, kas observatorija be teleskopo.

- - -

Negalima laikyti išmintingu tokio žmogaus, kuris prireikus nemoka būti pakvaišusiu.

Claude Bernard
1813

Daugiausia išmoktų žinių turi vidutinybės.

Friedrich Hebbel

1813

Jei kalba būtų loginės, o ne poetinės minties vaisius, egzistuotų tik viena kalba.

- - -

Didieji žmonės – tai žmonijos knygos turinys.

- - -

Kai kada prireikia daugiau drąsos savo nuomonei pakeisti, negu jos ir toliau laikytis.

- - -

Mažas kliūtis stenkis apeiti, jei į didybę keliauji.

- - -

Gyvenimas – tai begalinis tobulėjimas. Laikyti save tobulu – vadinasi, pražudyti save.

- - -

Kai tik meilė atiduoda viską, ji subankrutuoja.

- - -

Jau perskaitytų knygų skaitymas yra patikimiausias išsilavinimo patvirtinimas.

- - -

Visi valdovai reikalauja aklo tikėjimo – net ir dangiškasis.

- - -

Geradarystėje visada yra šiek tiek skolinimo.

- - -

Religijoje geriausia yra tai, kad ji gimdo eretikus.

- - -

Net pačiame giliausiame kančios dugne slypi palaima – suvokimas, jog dar esi pajėgus kentėti.

- - -

Kiekvienas atskirai negali priešpastatyti savęs pasauliui, nes jo maža teisė pataps jam didele neteisybe.

- - -

Maža džiaugsmo kilti vis aukščiau, jei vis tiek lieki ant laiptų.

- - -

Forma yra aukščiausias turinys.

- - -

Žmogus negali nusilenkti vienai tiesai, neužmynęs kitai ant kojos.

Søren Kierkegaard

1813

Gyvenimas – tai ne problema, kurią reikia išspręsti, o realybė, kurią reikia patirti.

- - -

Tiek daug kalbama apie gyvenimo iššvaistymą: tačiau gyvenimas iššvaistytas tik to žmogaus, kuris, gyvenimo džiaugsmų ar sielvartų apgautas, gyveno taip, kad niekada amžinai ir lemtingai neįsisąmonino savęs.

- - -

Kai mirtis yra didžiausias pavojus, dedi viltis į gyvenimą, bet susidūręs su dar baisesniu pavojumi, dedi viltis į mirtį.

- - -

Mintis apie mirtį yra gabi šokėja.

- - -

Gyvenimą galima suprasti tik žvelgiant atgal, o gyventi reikia į priekį.

- - -

Tikėjimas yra abejonės priešingybė. Tikėjimas ir abejonė nėra dvi pažinimo rūšys, kurias galima būtų apibrėžti tarpusavio tęstinumu, mat nė vienas jų nėra pažinimo aktai, o yra priešingos aistros.

- - -

Kol trunka gyvenimas, yra viltis.

- - -

Baimė yra laisvės santykis su kalte.

- - -

Tikėti kaip tik ir yra prarasti protą, idant laimėtum Dievą.

- - -

Malda daro įtaką ne Dievui, bet besimeldžiančiajam.

- - -

Dauguma žmonių taip skuba ieškoti malonumų, kad net pralekia jų nepastebėję.

- - -

Rizikuoti – reiškia nerimauti, nerizikuoti – atsisakyti savęs.

- - -

Stebint žmonių gyvenimą, skaudu matyti, kad daugelis tyliai žūsta. Būdami gyvi, jie tarsi užgęsta ir išnyksta nelyg šešėliai.

- - -

Tikėjimas prasideda ten, iš kur pasitraukia racionalumas.

- - -

Kiekvienas žmogus, kad ir kokių menkų gabumų būtų, kad ir kokią varganą padėtį gyvenime užimtų, turi natūralų poreikį susikurti pasaulėžiūrą, supratimą apie gyvenimo reikšmę ir tikslą.

- - -

Argi nežinai, kad ateis vidurnakčio valanda, kai kiekvienas turės nusiimti kaukę?

- - -

Geriausias gyvenimo menkumo įrodymas – pavyzdžiai, kurie pateikiami įrodinėjant jo didybę.

- - -

Žmonės niekada nesinaudoja ta laisve, kurią turi, bet reikalauja tos, kurios neturi: jie turi minties laisvę, o reikalauja žodžio laisvės.

- - -

Nelaimingas tas, kuris yra atplėštas nuo savęs paties.

- - -

Gyvenimas man virto karčiu gėrimu, o aš dar turiu jį gerti lėtai, kaip lašus...

Otto Ludwig
1813

Laikas piešia atmintį. Atmintis trina senas raukšles, o laikas vėl jų prideda.

Isaac Pitman
1813

Gerai tvarkomas laikas yra gerai sutvarkyto proto požymis.

Mikhail Bakunin
1814

Socialinis solidarumas yra pirmasis, o laisvė – antrasis žmonijos įstatymas. Abu šie įstatymai papildo vienas kitą ir, būdami neatskiriami, sudaro žmoniškumo esmę.

- - -

Dievo idėja reiškia atsiribojimą nuo žmogaus proto ir teisingumo, ji neigia žmogaus laisvę ir neišvengiamai veda į žmonių pavergimą tiek teoriškai, tiek praktiškai.

Ar verta priminti, kaip religijos bukina ir demoralizuoja tautas? Jos užmuša protą – pagrindinį žmogaus išsivadavimo įrankį, ir veda į idiotizmą – pagrindinę jų vergijos sąlygą. Jos pažemina žmogaus darbą, paversdamos jį pavaldumo požymiu ir šaltiniu. Jos užmuša žmogaus teisingumo supratimą ir jausmą, palenkdamos svarstykles triumfuojančių niekšų,

privilegijuotų dieviškosios malonės objektų pusėn. Jos užmuša žmogaus orumą ir pasididžiavimą, globodamos tik šliaužiojančius ir nuolankiuosius. Jos užgniaužia tautų širdyse bet kokį žmogiškos brolybės jausmą, pripildydamos jį dievišku žiaurumu.

- - -

Neviltis dėl savo meilės ir orumo yra geriausias jų buvimo žmoguje įrodymas.

- - -

Krikščionybė yra tipiška religija, kuri absoliučiai atitinka bet kurios religinės sistemos prigimtį ir esmę – žmoniškumo pažeminimą, pavergimą ir sunaikinimą dieviškumo naudai.

Mikhail Lermontov

1814

Artėdami prie gamtos, mes nejučia tampame vaikais: siela nusimeta visa, ką yra įgijusi ir pasidaro vėl tokia, kokia buvo kažkada ir tikriausiai vėl bus kada nors.

- - -

Kartais svarbiausiomis gyvenimo epochomis eilinis paprastas žmogus užsitvieskia didvyriškumo liepsna, kuri, jam pačiam nežinant, iki tol ruseno jo krūtinėje. Tada žmogus įvykdo tai, apie ką anksčiau net negalvojo, o vėliau ir pats sunkiai tuo tiki.

- - -

Viskas aišku pavydui, o įrodymų nėra.

Otto von Bismarck

1815

Net pergalingas karas – tai blogis, kuriam reikia užkirsti kelią valstybine tautų išmintimi.

- - -

Revoliuciją parengia genijai, įvykdo fanatikai, o jos vaisiais naudojasi perėjūnai.

- - -

Už bet kurį atliekamą darbą turi atsakyti vienas ir tik vienas žmogus.

- - -

Politika yra ne mokslas, o menas.

- - -

Visi mes – tauta, ir vyriausybė – taip pat.

Alfred Bougeard
1815

Džiaugsmas suartina, o skausmas sutelkia.

Eugène Labiche
1815

Būna situacijų, kai melas – pati švenčiausia pareiga.

Anthony Trollope
1815

Gyvenimas – tai skirtingos teorijos.

Karl Weierstrass
1815

Negali būti geru matematiku, nebūdamas šiek tiek poetu.

Charlotte Brontë

1816

Jeigu žmonės visada būtų malonūs ir klusnūs tiems, kurie yra žiaurūs ir neteisingi, tai nedorėliai elgtųsi, kaip jiems patinka: nieko nebijodami jie nesitaisytų ir darytųsi vis blogesni ir blogesni. Kai mus kas užgauna be jokios priežasties, mes turime smogti atgal taip smarkiai, kad tam, kuris mums smogė, niekada nekiltų noras smogti antrą kartą.

- - -

Traukydami visas mano širdies stygas, jūs manote, jog raunate blogus mano polinkius.

- - -

Jei širdžiai mielas – tai ir akiai gražus.

Gustav Freytag

1816

Tik svetur perpranti visą gimtosios kalbos žavesį, tik ten jauti, kas yra tėvynė.

- - -

Kiekvieno žmogaus sieloje yra miniatiūrinis jo tautos portretas.

Henry David Thoreau

1817

Niekuomet nebus iš tikrųjų laisvos ir apšviestos valstybės, kol ji nepripažins individo kaip aukštesnės ir nepriklausomos galios, iš kurios kyla visa jos pačios galia ir autoritetas, ir kol ji atitinkamai nesielgs su juo.

- - -

Būkite ne paprasčiausiai geri, o geri dėl ko nors.

- - -

Keičiasi ne daiktai, o mes patys.

- - -

Ne liūdesys mūsų liūdnas, o mūsų pigūs džiaugsmai.

- - -

Valstybė apsiginklavusi ne didesne išmintimi ar padorumu, bet didesne fizine galia. Aš gimiau ne tam, kad būčiau prievartaujamas. Aš noriu kvėpuoti taip, kaip pats tą išmanau. Pasižiūrėsime, kas iš mūsų stipresnis.

- - -

Turtingiausias tas žmogus, kurio džiaugsmams reikia mažiausiai pinigų.

- - -

Audringos meilės reikia bijoti taip pat kaip neapykantos. Tvirta meilė visada aiški ir rami.

- - -

Blogio piktžolę geriau vieną kartą išrauti su šaknimis, negu tūkstantį kartų nuskabyti jos lapus.

- - -

Lopas ant žmogaus drabužių žmogaus niekada nežemino.

- - -

Spręskite apie savo sveikatą iš to, kaip jus džiugina rytas ir pavasaris.

- - -

Daugiausia, ką galiu padaryti savo draugui, – paprasčiausiai būti jo draugu.

- - -

Ar sugebėsime žvilgtelėti į savo neišmanymą, jei nuolat puikuosimės savo žiniomis?

- - -

Geriausia ta vyriausybė, kuri mažiausiai valdo.

- - -

Neviltis ir delsimas – tai baimė, sukelianti pralaimėjimą.

- - -

Koks žmogus, parodęs didvyriškumą, kilnumą, nuoširdumą, gali pasakyti, kad pats iš to nelaimėjo?

- - -

Įkinkyk į savo vežimą žvaigždę.

- - -

Komplimentas dažnai slepia įsitikinimą savo pranašumu. Iš esmės – tai subtili paniekos forma.

Henry David Thoreau

„Voldenas, arba gyvenimas miške“

Walden; or, Life in the Woods

Aš matau jaunus žmones, mano žemiečius, kurie, savo nelaimei, paveldėjo fermas, namus, klėtis ir žemdirbystės įnagius; šiuos dalykus lengviau įsigyti, nei jais atsikratyti. Geriau jau jie būtų gimę plyname lauke ir išmaitinti vilkės, tuomet gal geriau matytų, kokiuose laukuose yra pašaukti dirbti. Kas pavertė juos dirvos vergais? Kodėl jie turi suvalgyti tuos savo šešiasdešimt akrų, kai žmogui skirta suvalgyti tik savąją purvo saują? Kodėl, vos gimę, jie jau turi pradėti rausti sau kapo duobę? Jiems reikia nugyventi visą gyvenimą, stumiant prieš save visą šį šlamštą. Kiek sutikau tokių vargšių nemirtingų sielų, šios naštos prislėgtų, beveik sugniuždytų, šliaužiančių žemyn gyvenimo keliu ir stumiančių prieš save kokią septyniasdešimt penkių ant keturiasdešimties pėdų ploto klėtį, niekada neišvalomas Augėjo arklides ir šimtą akrų žemės – arimų, pievų, ganyklų ir galą miško. Bedaliams, kuriems netenka plušti su visa šia beprasmiška paveldėta našta, pakanka darbo, maitinant ir prižiūrint kelias kubines savo pačių kūno pėdas.

Žmonių triūsą ženklina klaida. Geresniąją savęs dalį jie bemat užaria į dirvą vietoj trąšų. Tariamas likimas, paprastai vadinamas būtinumu, verčia juos kaupti turtus.

<...>

Dauguma žmonių tiesiog dėl nemokšiškumo ar per klaidą yra taip pasinėrę į netikrus, prasimanytus rūpesčius ir beprasmiškai sunkų gyvenimo vargą, kad negali rinkti geriausių jo vaisių. Jų pirštai per daug sugrubę tokiam darbui ir dreba nuo besaikio triūso. Dirbantis žmogus faktiškai neturi laiko kasdieniam savo

asmenybės pajautimui, jis net neįstengia palaikyti žmogiškų ryšių su kitais žmonėmis – jis netektų savo vertės darbo rinkoje. Jis neturi laiko būti kas nors kitas, tik mašina.

- - -

Šnekos apie dieviškąjį pradą žmoguje! Pažvelkit į vežėją kelyje, dieną ir naktį dardantį į turgų; ar yra kas dieviška jame? Jo švenčiausia pareiga – pašerti ir pagirdyti arklius! Kas jam likimas, palyginus su krovinio pervežimu? Kas gi jame dieviška, kas nemirtinga? Pažiūrėk, kaip jis dreba ir gūžiasi, kaip visąlaik jam kažko neramu, – jis nei nemirtingas, nei dieviškas, o tik savo nuomonės apie save vergas ir kalinys, pats šlovinąs savo darbus. Viešoji nuomonė – ne toks baisus tironas kaip savoji. Tai, ką žmogus galvoja apie save, kaip tik ir lemia arba greičiau rodo jo likimą. Pagalvokite apie mūsų damas, siuvinėjančias tualetines pagalvėles paskutiniojo teismo dienai, kad tik neparodytų pernelyg naivaus susidomėjimo savo likimu! Tarytum būtų galima užmušti laiką, nesužeidžiant amžinybės.

Daugumos žmonių gyvenimas yra tyli neviltis. Tai, kas vadinama susitaikymu, iš tikrųjų tėra chroniška neviltis. Iš nevilties apimto miesto patenki į nevilties apimtą kaimą, ten belieka ramintis audinių ir ondatrų narsumu. Pastovi, nors ir nesuvokta neviltis slypi netgi tame, kas vadinama žaidimais ir pasilinksminimais.

<...>

Jokio, kad ir labai seno mąstymo ar veiklos būdo negalima priimti be įrodymo. Tai, ką šiandien visi atkartoja arba tyliai laiko teisingu, rytoj gali pasirodyti melu, paprasčiausiu nuomonės dūmeliu, kurį kai kas palaikė debesiu, nešančiu vaisingą lietų jų laukams. Jūs mėginate padaryti tai, ką seni žmonės laiko negalimu, ir paaiškėja, kad galite tai padaryti. Seni darbai – seniems žmonėms, nauji – jauniems. Amžius ne ką geresnis, jei

ne blogesnis patarėjas už jaunystę, nes jis daugiau prarado, nei įgijo.

- - -

Gamta ir žmogaus gyvenimas yra tokie pat įvairūs kaip ir mūsų organizmai. Kas gali pasakyti, kokios galimybės slypi kito žmogaus gyvenime? Ar galime įsivaizduoti didesnį stebuklą nei galimybę akimirką pažvelgti į pasaulį kito žmogaus akimis? Tuomet per vieną valandą mes pergyventume visus pasaulio amžius ir – o, taip! – visų amžių pasaulius. Istorija, Poezija, Mitologija! Joks svetimų išgyvenimų aprašymas negalėtų taip mus apstulbinti ir tiek daug mums pasakyti.

- - -

Kokia piktoji dvasia mane apsėdo, kad elgiausi taip pavyzdingai?

- - -

Gamta taip pat gerai pritaikyta mūsų silpnumui kaip ir mūsų jėgai. Nuolatinis nerimas ir įtampa, būdingi kai kuriems mūsų, yra bemaž nepagydoma liga. Mes verčiami perdėti svarbą to darbo, kurį atliekame, o kiek daug dar lieka nepadaryta! O kas nutiktų, jei mes susirgtume? Kokie mes budrūs! Pasiryžę gyventi nepasikliaudami tikėjimu, jei tik galima jo išvengti; visą dieną praleidę pavojuje, naktį kalbame maldas ir atsiduodame nežinomybei.

- - -

Išmintingiausieji visuomet gyvendavo paprasčiau ir skurdžiau nei vargšai.

- - -

Šiandien esama filosofijos profesorių, bet ne filosofų.

- - -

Kam gi žmogus taip tvirtai įsitvėrė savo šaknimis į žemę, jei ne tam, kad lygiai tiek pat pasistiebtų į dangų?

- - -

Vienos klasės prabangą atsveria kitos skurdas.

- - -

Mes priėmėme krikščionybę paprasčiausiai kaip patobulintą agrikultūrą. Gyvenimui šiame pasaulyje mes pasistatėme šeimyninius rūmus, o kitame – šeimyninį kapą.

- - -

Kodėl gi ne minties, o architektūros paminklais tautos siekia įamžinti save?

- - -

Aiškus ir nepriklausomas protas nepaklus monarcho įsakymams.

- - -

Tautos yra apsėstos beprotiškos aistros įamžinti save paliekamu iškalto akmens kiekiu. Didesnė dalis akmens, kurį nutašo tauta, panaudojama tiktai jos kapui. Ji laidoja save gyvą. Kai dėl piramidžių, tai tiesiog nuostabu, kad tokia daugybė žmonių galėjo taip nusižeminti, aukodama savo gyvenimus tam, kad pastatytų kapą kokiam garbės ištroškusiam bukagalviui. Jie būtų pasielgę išmintingiau ir vyriškiau, jei būtų prigirdę jį Nile, o po to atidavę jo kūną šunims.

- - -

Įsitikinimas ir patirtis man sako, kad išlaikyti savo kūną šiame pasaulyje – ne vargas, o malonus laiko praleidimas, jei norime gyventi paprastai.

- - -

Nėra blogesnio kvapo už tą, kurį skleidžia pagedęs gerumas. Štai kur tikra dvėsena, žmogiška ir dangiška. Jeigu tikrai žinočiau, kad mano namų link eina žmogus, sąmoningai norintis padaryti man gera, bėgčiau nuo jo nesustodamas kaip nuo sauso ir deginančio Afrikos dykumų vėjo, bėgčiau iš baimės, kad teks priimti jo gėrį kaip bakteriją, patenkančią į mano kraują. Ne, tuomet aš jau geriau kentėsiu man lemtą blogį. Žmogus man nėra

geras žmogus dėl to, kad jis mane pamaitins, kai mane marins badas, arba sušildys, kai mane kankins šaltis, arba ištrauks mane iš griovio, jei aš įkrisiu į jį. Aš galiu surasti niūfaundlandų veislės šunį, kuris padarys tą patį. Filantropija nėra artimo meilė plačiausia prasme.

- - -

Mirdamas žmogus sukelia daug dulkių.

- - -

Mūsų giesmių knygose skamba melodingas keiksmas Dievo, kurį reikia kentėti amžinai.

- - -

Turėkite du ar tris, bet ne šimtą ir ne tūkstantį reikalų.

- - -

Kiek žmonių yra pradėję naują erą savo gyvenime po perskaitytos knygos! Galbūt yra tokia knyga, kuri paaiškins mums visus stebuklus ir atskleis dar nežinomus. Gali paaiškėti, kad tai, kas dabar mums atrodo neišreiškiama, kažkur jau buvo išreikšta. Tie patys klausimai, kurie mums neduoda ramybės, kurie mus glumina ir stulbina, buvo kadaise iškilę visiems išmintingiems žmonėms, visiems be išimties, ir kiekvienas atsakinėjo į juos sulig savo sugebėjimais, savo žodžiais ir savo gyvenimu. Be to, su išmintimi ateina ir požiūrio platumas.

- - -

Man patinka palikti plačias paraštes savo gyvenimo puslapiuose.

- - -

Kol draugauju su metų laikais, aš tikiu, kad niekas negali paversti man gyvenimo našta.

- - -

Kodėl aš turėčiau jaustis vienišas? Argi mūsų planeta nėra Paukščių Take?

- - -

Mąstydami mes galime tarytum atsirasti šalia savęs. Sąmoninga proto pastanga mes galime pakilti virš veiksmų ir jų pasekmių, ir tuomet visa, gera ir bloga, plauks kaip srovė pro mus.

- - -

Mes dažnai esame vienišesni svetur, tarp žmonių, nei pasilikę vieni savo kambary. Kai žmogus mąsto arba dirba, jis visuomet vienas, kad ir kur jis būtų. Vienatvė nematuojama myliomis, kurios skiria vieną žmogų nuo kitų.

<...>

Žmonių draugija paprastai pernelyg pigi. Mes susitinkame pernelyg dažnai, nespėję įgyti jokios naujos vertės vienas kitam. Mes gyvename per tankiai ir kliūvame vienas už kito, ir aš manau, šiek tiek netenkame pagarbos vienas kitam. Tikrai reikšmingam ir nuoširdžiam bendravimui pakaktų mažesnio dažnumo.

- - -

Kartą paklausiau, ar jam niekada nesinori užrašyti savo minčių. Jis atsakė, kad yra skaitęs ir rašęs laiškų už tuos, kurie nemokėjo šito daryti, tačiau niekada nemėgino užrašyti savo minčių, ne, šito jis nesugebėtų, nežinotų nuo ko pradėti, tai pribaigtų jį, be to, sykiu dar reikėtų galvoti, kad nepridarytum rašybos klaidų!

- - -

Nesinorėtų bendrauti su amžinai plušančiu žmogumi. Mes turėtume bendrauti ne su palinkusiu, įsitvėrusiu kauptuko ar kastuvo lyg kokio ramsčio ir panašiu tik į pusiau iš žemės išaugusį grybą, bet su išsitiesusiu ir grakščiu žmogumi.

- - -

Manęs niekada nevargino joks žmogus, išskyrus tuos, kurie atstovavo Valstybei.

- - -

Ežeras yra pati gražiausia ir išraiškingiausia gamtovaizdžio dalis. Tai žemės akis; pažvelgę į ją, mes matuojame mūsų pačių sielos gylį.

- - -

Tarp žmonių Gamta neturi savo vertintojų.

- - -

Jei žmogus nežengia koja kojon su savo pakeleiviais, tai galbūt dėl to, kad jis girdi kito būgno garsus. Tegul jis žengia pagal tą muziką, kurią jis girdi, nors ir sulėtintą, nors ir tolimą.

- - -

Sakykite tai, ką turite pasakyti, o ne tai, ką dera pasakyti.

- - -

Išaušta tiktai tas rytas, kuriam mes patys pabundame.

Karl Marx

1818

Žmogaus sąmonė kinta kaskart, kai pasikeičia jo materialinės egzistencijos sąlygos.

- - -

Politikos naujokas yra tarsi tapytojas, kuris žino tik dvi spalvas: baltą ir juodą, arba, jei norite, juodą ir baltą, ir raudoną.

- - -

Viršūnės pasikliauja žemesniais sluoksniais, kai prireikia spręsti atskirus klausimus, o žemesni sluoksniai – viršūnėmis, kai prireikia spręsti su bendrybe susijusius klausimus, ir taip jie klaidina vieni kitus.

- - -

Visų mirusių kartų tradicijos virsta košmaru gyvųjų protuose.

- - -

Būti jautriu – reiškia būti kenčiančiu.

- - -

Bet koks taupymas galiausiai susiveda į laiko taupymą.

- - -

Lengva būti šventuoju, kai nenori būti žmogišku.

- - -

Kiekvienas iš mūsų tampa tuo, kokiu jį mato kiti.

- - -

Jei visa tauta iš tikrųjų pajustų gėdą, ji taptų panaši į liūtą, kuris visas susitraukęs, ruošdamasis šuoliui.

- - -

Jei žmogaus charakterį kuria aplinkybės, vadinasi, reikia padaryti aplinkybes žmoniškomis.

- - -

Tiesioginis, natūralus ir būtinas žmogaus santykis su kitu žmogumi – tai vyro bendravimas su moterimi. Pagal jį galima spręsti apie bendrą žmogaus kultūros lygį.

- - -

Nėra nieko baisesnio, nieko labiau žeminančio, nei būti vergo vergu.

- - -

Nė vienas žmogus nekovoja prieš laisvę – žmogus kovoja prieš kitų laisvę.

- - -

Nėra teisių be pareigų, nėra ir pareigų be teisių.

- - -

Aplinkybės kuria žmogų tiek pat, kiek žmogus kuria aplinkybes.

- - -

Vieną smurtą gali panaikinti tik kitas toks pat smurtas.

- - -

Religija – opiumas liaudžiai.

- - -

Panieka sau pačiam – tai gyvatė, kuri nuolat drasko ir ėda širdį, siurbia kraują ir nuodija jį neapykantos žmogui bei nevilties nuodais.

- - -

Tegul gyvenimas ir miršta, bet mirtis neturi gyventi.

- - -

Religija – tai žmogaus savimonė ir savijauta, kai jis arba dar nerado savęs, arba jau vėl save prarado.

- - -

Religija – tai engiamos būtybės atodūsis, beširdžio pasaulio širdis, bedvasių tvarkų dvasia.

- - -

Kalba eina ne apie tai, kad mintyse nubrėžti griežtą ribą tarp praeities ir ateities, o apie tai, kad reikia įgyvendinti praeities mintis.

- - -

Laisvas kiekvieno vystymasis yra visų laisvo vystymosi sąlyga.

- - -

Gėda – tai jau savotiška revoliucija.

- - -

Religijos, kaip iliuzinio laimės šaltinio, panaikinimas yra tikrosios laimės sąlyga.

- - -

Įstatymai turi tarnauti kaip apsauga nuo asmenybių.

- - -

Visi ryškiausi istoriniai įvykiai nutinka du kartus: pirmą kartą kaip didžiulė tragedija, antrą kartą – kaip apgailėtinas farsas.

Josh Billings

1818

Laikas – pinigai; daugelis žmonių juo moka savo skolas.

- - -

Šmeižtas panašus į širšę: jei jos negalima užmušti pirmu smūgiu, geriau visiškai neliesti.

- - -

Patirtis – tai mokykla, kurioje žmogus sužino, koks anksčiau buvo kvailas.

- - -

Sugadinta reputacija panaši į sudaužytą vazą – ją galima suklijuoti, bet visada bus matomi ankstesni sutrūkimai.

- - -

Patirtis didina mūsų išmintį, bet nemažina mūsų kvailumo.

- - -

Jei kada nors, laimę vaikydamiesi, ją rasite, tai, panašiai kaip senė, ieškanti savo akinių, pastebėsite, kad ji visą laiką buvo jums ant nosies.

- - -

Daugelis žmonių panašūs į kiaušinį; jie per daug kupini savęs, kad tilptų dar kas nors.

- - -

Meilė žiūri pro teleskopą, pavydas pro mikroskopą.

- - -

Nors tiesa ir labai reta, jos pasiūla visada viršija paklausą.

- - -

Tylėjimas – vienas iš sunkiausiai paneigiamų argumentų.

- - -

Pusę gyvenimo rūpesčių sukelia pernelyg skubus sakymas „taip“ ir nelabai skubus sakymas „ne“.

- - -

Neužmirškite vargšų – tam nereikia išlaidų.

- - -

Labiausiai girgždantis ratas sutepamas pirmas.

Ivan Turgenev

1818

Gamta – ne šventovė, o dirbtuvės, kuriose darbuojasi žmogus.

- - -

Laimė – kaip sveikata: jeigu jos nepastebi, vadinasi, ji yra.

- - -

Kai trūksta argumentų, dažnai sėkmingai prisidengiama emocijomis.

- - -

Jis kenčia taip, kaip gali kentėti tik žmogus, turintis tokią vaizduotę.

- - -

Gyvenimas yra ne kas kita, kaip nuolat įveikiami prieštaravimai.

- - -

Yra trys egoistų kategorijos: egoistai, kurie ir patys gyvena, ir leidžia gyventi kitiems; egoistai, kurie gyvena patys, bet neleidžia gyventi kitiems; pagaliau egoistai, kurie ir patys negyvena, ir neleidžia gyventi kitiems.

John Weiss
1818

Humoras – tai rimtumas, slepiamas už juoko.

Friedrich von Bodenstedt
1819

Trumpi posakiai įsirėžia į žmonių protą, išleidžia šaknis, pražysta, išaugina vaisius ir toliau nustoja veikę.

George Eliot
1819

Nebus naudos, jei laistysite praėjusių metų derlių.

- - -

Kam gi mes gyvename, jei ne tam, kad vienas kitam palengvintume gyvenimą?

- - -

Besaikė literatūrinė gamyba yra socialinis nusikaltimas.

- - -

Mūsų veiksmai nulemia mus, o mes nulemiame veiksmus.

- - -

Kartais gailestis yra išdavystė visų žmonių atžvilgiu.

- - -

Niekas nėra toks geras, kaip atrodo iš pradžių.

- - -

Niekada ne per vėlu tapti tuo, kuo trokštate.

Theodor Fontane
1819

Ką nors padaryti laimingu yra didžiausia laimė.

- - -

Laimingieji neturi stengtis būti dar laimingesni.

Josiah Gilbert Holland
1819

Charakteris gyvena žmoguje, reputacija – šalia jo.

- - -

Pasidalytas džiaugsmas auga.

James Russell Lowell
1819

Talentas – dovana, kurią valdo žmogus, genijus – dovana, valdanti patį žmogų.

- - -

Gebėjimas piktintis – svarbiausioji kiekvieno doro žmogaus ginkluotės dalis.

- - -

Kompromisas – geras skėtis, bet blogas stogas.

- - -

Visi mes klystame. Vieni daugiau, kiti – visą laiką.

- - -

Nesėkmė – ne nusikaltimas; nusikalstama kelti sau tikslus, neatitinkančius galimybių.

- - -

Baimė – pagrindinis išankstinių nuostatų šaltinis ir vienas svarbiausių žiaurumo šaltinių.

- - -

Jeigu dėl ko ir galime būti visiškai tikri, tai dėl to, kad esame siaubingai panašūs į kitus žmones.

Herman Melville

1819

Žmogaus gyvenimas – tai kelionė jūra į save, tai savęs pažinimas. Žmogaus gyvenimas amžinybės mastu – laivas bekraštėje jūroje, kuriuo plaukdamas žmogus nežino, kas jo laukia už horizonto, už regėjimo ribos, tačiau suvokia, kad jo laivas visada pasieks paskutinį – mirties – uostą.

- - -

Menas yra jausmo įkūnijimas.

- - -

Jie kalba apie darbo orumą. Orumas yra laisvalaikyje.

John Ruskin

1819

Kiekvieną akimirką turime ieškoti ne to, kas mus skiria nuo kitų žmonių, o to, ką turime su jais bendra.

- - -

Patys gražiausi dalykai pasaulyje visiškai nenaudingi.

Louis Gustave Vapereau
1819

Teisingiausia būna laidotuvių kalba. Ji tiksliai apibūdina, koks turėjo būti mirusysis.

Edwin Percy Whipple
1819

Ironija – tai įžeidimas komplimento pavidalu.

Walt Whitman
1819

Drauge mano, tai ne knyga – prie jos prisiliesdamas, tu prisilieti prie žmogaus.

- - -

Pėsčias, lengva širdimi išeinu aš į vieškelį. Nuo šiol aš laimės neieškau, aš pats esu laimė.

- - -

Tikiu, kad nusipelniau savo priešų, bet abejoju, ar užsitarnavau draugus.

Christian Nestell Bovee
1820

Protingas atsargumas reiškiasi ne tiek tuo, kad žmogus niekada nedaro klaidų, kiek tuo, kad jis neleidžia joms pasikartoti.

- - -

Kai visko netenkama, vis dėlto dar lieka ateitis.

- - -

Nemiršta tas, kas gyvas savo kūriniuose.

- - -

Kai viskas prarasta, vis dėlto dar lieka viltis.

- - -

Protingai kalbėti sunku, o protingai tylėti dar sunkiau.

- - -

Nepasitikėjimas savimi – daugumos mūsų nesėkmių priežastis.

- - -

Jau vien pasitikėjime savo jėgomis slypi jėga.

- - -

Dangus paskolino jums sielą, žemė paskolins kapą.

- - -

Kai kurie niekada nesijuokia, tik šiepia dantis.

- - -

Pusė mūsų baimių neturi jokio pagrindo, o pusė – paprasčiausiai gėdinga.

- - -

Žmonija už didžias nelaimes iš dalies apdovanojama didžiomis pamokomis.

- - -

Brangiai pirkta taika trumpai trunka.

- - -

Nedaug protų susidėvi, dauguma jų surūdija dėl nenaudojimo.

Friedrich Engels

1820

Laisvė – tai įsisąmonintas būtinumas.

- - -

Reikia įtikinti mases savo idėjų tikrumu ir tada nebereikės rūpintis jų įgyvendinimu – jis vyks savaime.

- - -

Pasaulyje nėra nieko absoliučiai amoralaus.

- - -

Kiekviena religija yra ne kas kita, kaip fantastiškas atspindys žmonių galvose tų išorinių jėgų, kurios viešpatauja jų kasdieniame gyvenime, atspindys, kuriame žemiškos jėgos įgauna nežemišką pavidalą.

- - -

Kiekviena moralės teorija yra visuomenės ekonominės santvarkos produktas.

- - -

Kur nėra bendrų interesų, ten negali būti ir bendrų tikslų, jau nekalbant apie bendrus veiksmus.

- - -

Nepasiduokime pernelyg didelėms iliuzijoms dėl mūsų pergalių prieš gamtą – už kiekvieną tokią pergalę ji mums atkeršija.

- - -

Asmenybę apibūdina ne tik tai, ką ji daro, bet ir kaip tai daro.

- - -

Joks bendras veikimas neįmanomas neprimetant svetimos valios bent daliai žmonių.

- - -

Siekti laimės žmogui yra įgimta – todėl tai turėtų būti bet kokios moralės pagrindas.

- - -

Jau pats faktas, kad žmogus kilęs iš gyvūnų, reiškia, kad jis niekada visiškai neatsikratys gyvūno instinktų, tad galime kalbėti tik apie skirtingą gyvūniškumo ar žmogiškumo laipsnį.

William Tecumseh Sherman

1820

Tikrąjį narsumą aš apibūdinčiau kaip tobulą gebėjimą įvertinti pavojaus dydį ir savo dorovinį pasirengimą jį atlaikyti.

Herbert Spencer

1820

Mokslas – sutvarkytos žinios.

- - -

Galutinę nuomonę lemia jausmai – ne protas.

- - -

Yra vienas principas, užkertantis kelią žinojimui, atmetantis visus argumentus ir paverčiantis žmogų amžinu neišmanėliu, – pirma paniekinti, o paskui aiškintis.

- - -

Tikrasis lavinimosi tikslas yra ne žinios, bet veikla.

- - -

Būtiniausia gero gyvenimo sąlyga – būti sveikam.

- - -

Žmonės iš prigimties sugeba susigyventi tik su tam tikru jiems pažįstamu laisvės kiekiu, o kai jos bus duota daugiau, jie patys pasirūpins, kad su ja išsiskirtų ir susikurtų naują tironijos formą.

Henri-Frédéric Amiel

1821

Heroizmas – tai sielos pergalė prieš kūną.

- - -

Beveik viskas pasidaro iš beveik nieko.

- - -

Moralinis abejingumas – per daug išsilavinusių žmonių liga.

- - -

Mokėjimas senti – sunkiausiai įgyvendinamas dalykas, ir tai yra sunkiausias gyvenimo knygos skyrius.

- - -

Minutės ilgos, o metai trumpi.

- - -

Nuo patenkinimo bet koks poreikis nurimsta, o yda padidėja.

- - -

Kiti mūsų nepatenkina dažniausiai tada, kai esame nepatenkinti savimi.

- - -

Kuo labiau myli, tuo labiau kenti.

Charles Baudelaire

1821

Jokia užduotis nėra sunki, išskyrus tą, kurios nedrįstama pradėti – ji gali tapti košmaru.

- - -

Žmogaus teisių deklaracijoje liko užmirštos dvi teisės: teisė sau prieštarauti ir teisė pasišalinti.

- - -

Vaizduotė sukūrė pasaulį, todėl jį valdo.

- - -

Širdis įpranta tikėti tuo, ką įpranta sakyti lūpos.

- - -

Dievas yra vienintelis, kuriam net nereikia egzistuoti, kad valdytų.

- - -

Mirtis guodžia – deja! – ir verčia gyventi. Ji – gyvenimo tikslas ir vienintelė viltis, kuri, tarsi eliksyras, mus gaivina, svaigina ir suteikia drąsos žengti savo keliu iki pat mūsų gyvenimo vakaro.

- - -

Gyvenimas – tai ligoninė, kur kiekvienas pacientas svajoja persikraustyti į kitą lovą.

Henry Thomas Buckle

1821

Tikrasis žinojimas yra ne susipažinimas su faktais, kurie daro žmogų tik pedantu, o faktų panaudojimas, kuris daro jį filosofu.

- - -

Pažinime sunkiausia ne atrasti faktus, o atrasti metodą, kuriuo remiantis dėsniai ir faktai būtų nustatyti.

Adrien Decourcelle

1821

Reikalauti dėkingumo už kiekvieną geradarystę – vadinasi, prekiauti jomis.

- - -

Daugiau dėl išdidumo, nei dėl nepakankamo įžvalgumo žmonės taip atkakliai priešinasi labiausiai priimtoms nuomonėms: pamatę, kad pirmąsias vietas jau turi užsiėmusi pamatuota nuomonė, jie nebenori sėstis į paskutiniąsias.

- - -

Maldos esmė: kiekvienas už save, o Viešpats Dievas – už mus.

- - -

Lygybė reiškia, kad save laikome lygiais tiems, kurie yra aukščiau mūsų, ir aukštesniais už tuos, kurie žemiau mūsų.

- - -

Laisvė mums reiškia teisę daryti viską, ką draudžia įstatymai.

- - -

Niekuo neužsiimantis žmogus – tai gyvūnas, kuris ryja laiką.

Fyodor Dostoyevsky

1821

Nepripažįsta žmonių giminė savo pranašų ir juos muša, bet myli žmonės savo kankinius ir gerbia tuos, kuriuos nukankino.

- - -

Būti minutę ar valandą didvyriu yra daug lengviau, negu tyliame heroizme leisti dieną iš dienos. Tik prisiminkime tą pilką kasdienybę, darbą, už kurį niekas nepagirs, – didvyriškumą, kurio niekas nepastebės, kuriuo niekas nesidomės. Kas tą kasdienybę pakelia ir vis tiek išlieka žmogumi, tas tikrai yra didvyris.

- - -

Gamtoje nieko juokingo nėra.

- - -

Žmogaus būties paslaptis yra ne pats jo gyvenimas, bet gyvenimo tikslas.

- - -

Įsimylėti nereiškia mylėti. Įsimylėti galima ir neapkenčiant.

- - -

Jeigu siekdamas tikslo pakeliui pradėsi stabčioti ir mėtyti akmenis į kiekvieną lojantį šunį, tai tikslo niekad nepasieksi.

- - -

Ko nepadaro genijus, padaro kantrybė.

- - -

Senas sielvartas didžiosios žmogaus gyvenimo paslapties dėka pamažu tampa tyliu, graudžiu džiaugsmu.

- - -

Abstrakčiai mylėdamas žmoniją, beveik visada myli save patį.

- - -

Reikia pamilti gyvenimą labiau negu jo prasmę.

- - -

Koks nepakenčiamas kitą kartą yra laimingas žmogus.

- - -

Kvailys, pripažinęs, kad yra kvailys, jau nebe kvailys.

- - -

Būti žmogumi – tai savo laimės negrįsti kitų nelaime.

- - -

Nemeluoti sau mums sunkiau negu nemeluoti kitiems.

- - -

Yra pasaulyje trys niekšų rūšys: naivūs niekšai, įsitikinę, kad jų niekšybė yra didžiausia dorybė, niekšai, kurie gėdijasi savo niekšybės, bet vis dėlto linkę ją užbaigti, ir pagaliau tiesiog niekšai, grynakraujai niekšai.

- - -

Jėgai nereikia keiksmažodžių.

- - -

Kai esame nelaimingi, mes labiau jaučiame kitų nelaimes; jausmai ne sudūžta, o susitelkia.

- - -

Sąmojingumas – ne protas.

- - -

Bailys tas, kuris bijo ir bėga, o kuris bijo, bet nebėga, tas dar ne bailys.

- - -

Be idealų žmonija negali gyvuoti.

- - -

Kad protingai elgtumės, vien proto maža.

- - -

Kas myli žmogų, tas ir jo džiaugsmą myli.

- - -

Žmogus tvirtai pasijunta tik tapęs visumos dalimi.

- - -

Ko vertas tikėjimas per prievartą?

- - -

Formulė „du plius du lygu penki“ yra savaip patraukli.

- - -

Aš nenoriu ir negaliu sutikti, kad blogis būtų normali žmonių būklė.

- - -

Jei žmogus pyksta, tai dar nereiškia, kad jis blogai elgiasi.

- - -

Be kentėjimo koks gi būtų malonumas?

- - -

Geriau dovanoti dešimčiai kaltų, negu nubausti vieną nekaltą.

- - -

Žmogaus siela yra arena, kurioje kovoja dievas su velniu.

- - -

Ne protas svarbiausia, o kas jį valdo: prigimtis, širdis, kilnumas, išsilavinimas.

- - -

Buvimas su vaikais gydo sielas.

- - -

Duonos riekė svetimoje rankoje visada atrodo didesnė.

- - -

Sąžinė – tai atgaila.

- - -

Mistinės idėjos persekiojamos, persekiojimas jas ir kuria.

- - -

Tikra tiesa visada neįtikėtina. Kad ją paverstum tikėtinesne, reikia būtinai įmaišyti melo. Žmonės visada taip ir elgiasi.

- - -

Ne jūs prarijote idėją, idėja prarijo jus.

- - -

Antrąją gyvenimo pusę sudaro įpročiai, sukaupti per pirmąją.

- - -

Nėra tokios idėjos ar fakto, kurio nebūtų galima paversti banaliu ir juokingu.

Gustave Flaubert
1821

Vienatvės neįmanoma užpildyti prisiminimais, jie ją tik pagilina.

- - -

Menas rašyti yra menas atrasti tai, kuo tiki.

- - -

Gyvenimas yra nuolatinis mokymasis. Žmogus turi išmokti viską – nuo kalbėjimo iki mirties.

- - -

Bet kas tampa įdomu, jeigu pakankamai ilgai į tai žiūri.

- - -

Kuo labiau žmonija tobulėja, tuo labiau ji degraduoja.

- - -

Skaitykite daug, bet nedaug knygų.

- - -

Ateitis mus jaudina, o praeitis laiko. Štai kodėl dabartis mums išslysta.

- - -

Sėkmė yra pasekmė, bet tai neturi būti tikslas.

- - -

Kiekviena siela matuojama troškimo didingumu.

- - -

Ateitis yra blogiausias dabarties dalykas.

- - -

Žmogus neturėtų manyti, kad svarbiausia yra jausmas. Menas be formos yra niekas.

- - -

Gyvenimas trumpas, bet žmogus jį vėl pergyvena savo vaikuose.

- - -

Gyvenimo sėkmę kur kas labiau garantuoja mokėjimas bendrauti, negu talentas.

- - -

Reikia visada tikėtis, kai nusivili, ir abejoti, kai tikiesi.

- - -

Tikiu, kad jeigu žmogus visuomet žvelgtų į dangų, galiausiai jam išaugtų sparnai.

- - -

Visos spalvos gražios, reikia tik mokėti piešti jomis.

- - -

Pastovumas sukuria jėgą.

- - -

Būti kvailu, savanaudžiu ir sveiku yra trys pagrindiniai dalykai, kurių reikia, kad būtum laimingas. Visgi jeigu trūksta kvailumo, viskas prarasta.

- - -

Negalima liesti stabų: ant rankų liks paauksavimas.

- - -

Ginčytis žymiai lengviau, nei suprasti.

- - -

Uždek žvakę. Jau būsi ne vienas.

- - -

Tai, ką ir taip menkai supranta, dažnai bando paaiškinti žodžiais, kurių visai nesupranta.

William Connor Magee

1821

Žmogus, nedarantis klaidų, paprastai nedaro nieko.

George Whyte-Melville

1821

Vienuoliktasis Dievo įsakymas: neįkliūk!

William Rounseville Alger

1822

Aforizmai – tai išmintis portatyvine forma, minčių ir jausmų koncentruotas ekstraktas.

- - -

Dažnai žmonės užpildo pykčiu savo proto spragas.

- - -

Mokytas žmogus – indas, išminčius – šaltinis.

- - -

Grožio ir aromato nepraranda tik ta gėlė, kurios nenuskiname.

Matthew Arnold

1822

Tiesa sustingsta mirštančiųjų lūpose.

- - -

Mes pamirštame, nes privalome, o ne todėl, kad norime.

- - -

Mūsų religija – tai nelygybės religija.

- - -

Tauta yra didi ne tada, kai ją sudaro daug mąstančių, laisvų ir energingų žmonių, o tada, kai mąstymas, laisvė ir energija tarnauja aukštesniam nei vidutinio žmogaus idealui.

Charles Buxton

1822

Tylėjimas kai kada reiškia griežčiausią kritiką.

Edmond de Goncourt

1822

Istorija – nusivylimų metraštis. Joje dalyvauja arba sukčiai, arba sąžiningi kvailiai.

- - -

Jus įžeidžia kiekvienas, neišskiriantis jūsų iš kitų.

Goncourt brothers

1822, 1830

Gyvų būtybių judėjimas visame pasaulyje tereiškia nuolatinę mėšlo cirkuliaciją.

- - -

Būkite tikri, kad mūsų laikų žmogus, rašantis apie grožį, tiesą ir gėrį, yra blogas žmogus, iš prigimties melagis ir intrigantas.

Louis Pasteur

1822

Truputis mokslo atitolina nuo Dievo, daug – vėl pas jį atveda.

- - -

Mokytas kvailys yra didesnis kvailys už nemokytą kvailį.

- - -

Jei ydos madingos, jos šlovinamos kaip dorybės.

- - -

Mes esame atsakingi ne vien už tai, ką darome, bet ir už tai, ko nedarome.

- - -

Galimybės renkasi tik pasirengusius protus.

- - -

Visų žmonių žodžiai vienodi. Tik elgesys parodo, kuo jie skiriasi vienas nuo kito.

- - -

Žmogus sudėtas gan keistai: natūralaus jo vaizdo niekad nematai.

- - -

Atradimus padaro tik tie, kurie yra pasirengę juos suprasti.

Jean-Henri Fabre
1823

Dvasines žaizdas gydo tik laikas ir darbas.

- - -

Teisingai gyventi – reiškia dirbti.

Ernest Renan
1823

Kuomet skundžiamasi gyvenimu, tai beveik visuomet parodoma, kad iš jo reikalaujama to, kas neįmanoma.

- - -

Mąstymo laisvė yra visų neatimama teisė.

- - -

Padorumas yra tikras mūsų laikų aristokratizmas.

- - -

Norint gyventi draugiškai su tais, su kuo gyveni nuolat, reikia elgtis taip, tarsi jūs matotės tik kartą per tris mėnesius.

- - -

Idėja neturi erdvės, ji nemateriali – nei laikas, nei mirtis nedaro jai įtakos.

- - -

Viskas gali būti – net ir Dievas.

- - -

Nemirtingumas slypi darbe prie kažkuo amžino.

- - -

Kvailystė neturi teisės valdyti pasaulio.

- - -

Svajonė yra gera ir naudinga, jei tik nepamiršti, kad ji – tik svajonė.

- - -

Gyvenimas – tai kova su naikinančiais pradais. Kiekvienas, kuris tinkamai nesigina, turi žūti.

Konstantin Ushinsky

1823

Baimės ir pykčio mišinys – pats šlykščiausias reiškinys žmoguje.

- - -

Žmogaus charakteriu paaiškinamas jo elgesys.

- - -

Materialiniai darbo vaisiai sudaro žmonių turtą, tačiau tik vidinė, dvasinė, gaivinanti darbo jėga tėra žmogaus vertingumo, o kartu ir dorovės bei laimės šaltinis.

- - -

Dorovingas yra tik tas veiksmas, kuris kyla iš mano laisvo nusistatymo.

- - -

Niekas – nei žodžiai, nei mintys, net nei mūsų poelgiai neišreiškia taip aiškiai ir tiksliai mūsų pačių ir mūsų santykio su pasauliu, kaip mūsų jausmai.

- - -

Vienas gėdijasi dykinėjimo, kitas – darbo ir giriasi nieko neveikiąs. Vienas gėdijasi ištvirkavimo, kitas juo giriasi, vienas gėdijasi moteriškų savo charakterio bruožų, kitas puikuodamasis juos kelia aikštėn.

- - -

Gyvenimo tikslas yra žmogiškojo orumo ir laimės šerdis.

- - -

Geras įprotis yra dorovinis kapitalas, kurį žmogus investuoja į savo nervų sistemą; šis kapitalas nepaliaujamai auga, jo procentais žmogus naudojasis visą gyvenimą.

- - -

Malonumai, kad ir daug jų patirtum gyvenime, dar nėra laimė. Tai tik tuščiai blizgančios dulkės nuo sparnų to nepagaunamo miražo, kurio atkakliai vaikosi žmonės.

- - -

Drąsos jausmas yra ne kas kita, kaip sielos gebėjimas pajusti savo jėgas.

- - -

Patenkinkite visus žmogaus norus, bet atimkite iš jo gyvenimo tikslą, ir pamatysite, kokia nelaiminga ir menka būtybe jis taps.

George William Curtis
1824

Didžiavimasis protėviais auga proporcingai atokumui.

Alexandre Dumas fils
1824

Didingiausia ir dieviškiausia žmogaus savybė – sugebėjimas gailėtis ir atleisti.

- - -

Kūrinys, kuris skaitomas, turi dabartį; kūrinys, kuris skaitomas iš naujo, turi ateitį.

- - -

Liūdna ne tai, kad artėja senatvė, o tai, kad praeina jaunystė.

Mór Jókai
1825

Laimė ateina pas žmogų akimirksniu, kaip meteoro šviesa. Ji spindi gražiomis spalvomis, nutvieskia žemę ir padangę, o paskui virsta paprastu akmenėliu.

Walter Bagehot
1826

Visuomenės nuomonė reikalauja, kad sakytume kitų žmonių mintis, kalbėtume kitų žmonių žodžius, sektume kitų žmonių įpročius.

- - -

Tautos liečiasi savo viršūnėmis.

Mikhail Saltykov-Shchedrin
1826

Gėda yra brangiausias žmogaus gebėjimas suderinti savo poelgius su reikalavimais aukščiausios sąžinės, kurią mums paliko žmonijos istorija.

- - -

Senovės išmintis paliko tokią galybę aforizmų, kad jie kaip akmuo ant akmens sudaro ištisą neįveikiamą sieną.

- - -

Žmogus, atrodo, ir į laimę žvelgia įtariai, todėl ir laimę reikia jam primesti.

- - -

Daugelis linkę painioti dvi sąvokas: „Tėvynė“ ir „Jūsų prakilnybė“.

- - -

Sistema labai paprasta: niekada nieko tiesiog neleisti ir niekada nieko tiesiog nedrausti.

Nikolay Chernyshevsky
1828

Gėris negalimas neįžeidžiant blogio.

- - -

Niekam nerūpi tie, kurie nekelia savo reikalavimų.

- - -

Kas neišstudijavo žmogaus savyje, tas niekada giliau nepažins kitų žmonių.

- - -

Dviejų partijų – konservatyviosios ir progresyviosios buvimas atitinka dvi žmogaus prigimties puses – įpročio jėgą ir troškimą tobulėti.

- - -

Jokia tauta neišsivaduoja iš jokio svetimo jungo be karo.

- - -

Turtas – tai, be ko galima gyventi laimingai. Tačiau gerovė – būtina laimei.

- - -

Tas, kuriuo visi patenkinti, iš tiesų nedaro nieko gero, nes gėris neįmanomas neįžeidžiant blogio.

- - -

Asmeninė laimė neįmanoma be kitų laimės.

- - -

Be begalinės įvairovės nėra ir gyvybės.

- - -

Teisė gyventi ir būti laimingam – tuščia fantazija žmogui, kuris neturi tam lėšų.

- - -

Teisingumas reikalauja ginti kenčiančiuosius. Ar jie geri, nedera aiškintis, kol jie kenčia.

Henrik Ibsen
1828

Velnias yra kompromisas.

- - -

Mažuma gali būti teisi, ir dauguma visada yra neteisinga.

- - -

Draugai neleidžia tapti pačiu savimi.

- - -

Stipriausias žmogus pasaulyje yra tas, kuris stovi vienas.

- - -

Žmogaus siela – jo darbai.

- - -

Atimkite iš paprasto žmogaus gyvenimo melą – atimsite ir laimę.

- - -

Suvešėjęs bailumas virsta žiaurumu.

- - -

... kitas žmogus – šitai tartum galėtų užpildyti mane, išbaigti mane, būti išvien su manimi visuose mano veiksmuose.

Hippolyte Taine
1828

Ne idėja, o jausmu patraukiami žmonės.

- - -

Nepakantūs būkite tik nepakantumui.

Lev Tolstoy
1828

Žmogus panašus į trupmeną: jos skaitiklyje tai, kas jis yra, o vardiklyje tai, ką jis apie save galvoja. Kuo didesnis vardiklis, tuo mažesnė trupmena.

- - -

Išaiškėjo tai, apie ką nuolat galvoju – apie valstybę: paprasčiausiai geras ir protingas žmogus negali būti valstybės piliečiu?

- - -

Pats trumpiausias gyvenimo prasmės nusakymas toks: pasaulis plėtojasi, tobulėja; žmogaus užduotis – dalyvauti šiame procese, paklūstant ir prisidedant prie jo.

- - -

Anaiptol neverta skaityti visko, skaityti dera tik tai, kas atsako į sieloje kilusius klausimus.

- - -

Viena svarbiausių žmonijos nelaimių – klaidingas įsitikinimas, kad vieni žmonės gali prievartos keliu tvarkyti kitų žmonių gyvenimą.

- - -

Kiekviename žmoguje ir jo poelgiuose galima atpažinti save.

- - -

Kas už valstybę, tas už valdymą. Kas už valdymą, tas už priespaudą ir išnaudojimą.

- - -

Jei blogi žmonės, suėję krūvon, sudaro jėgą, tai doriems žmonėms reikia padaryti tą patį.

- - -

Pats geriausias žmogus yra tas, kuris gyvena savo mintimis ir svetimais jausmais, o blogiausias žmogus tas, kuris gyvena svetimomis mintimis ir savo jausmais.

- - -

Nepasitenkinimas savimi yra būtina protingo gyvenimo sąlyga. Tik šis nepasitenkinimas skatina tobulėti.

- - -

Žodis yra poelgis.

- - -

Aš žinau žmogaus gyvenime tik dvi nelaimes: sąžinės graužimą ir ligą.

- - -

Kritika tik tada vaisinga, kai ji smerkdama nurodo, kaip ištaisyti tai, kas bloga.

- - -

Turėk tikslą visam gyvenimui, tikslą tam tikram savo gyvenimo tarpsniui, tikslą tam tikram laikui, tikslą metams, mėnesiui, savaitei, dienai, valandai ir minutei, aukok mažesnius tikslus dėl didesnių.

- - -

Patriotizmas – tai vergija.

- - -

Aforizmai – geriausia filosofinių samprotavimų forma. Aforizmų knygos ne tik neslopina savarankiškos proto veiklos, bet priešingai, ją skatina.

- - -

Savo gyvenimo tikslu galiu sąmoningai laikyti siekimą visapusiškai plėtoti visa, kas egzistuoja.

- - -

Reikia persirgti sunkia liga, kad suprastum, kur glūdi gyvybė: kuo silpnesnis kūnas, tuo veiklesnė dvasia.

- - -

Netikėkite žodžiais, nei savais, nei svetimais, tikėkite tik darbais, savais ir svetimais.

- - -

Nėra padėties, kurioje žmogus būtų visiškai laimingas, ir nėra padėties, kurioje žmogus būtų visiškai nelaimingas.

- - -

Laimingas yra tas, kas laimingas savo namuose.

- - -

Neaiškus žodis visada būdingas neaiškiai minčiai.

- - -

Daug jėgų reikia padaryti gera, bet dar daugiau – susilaikyti nuo blogio.

- - -

Visi kilnūs jausmai susiję su kažkokiu nenusakomu liūdesiu.

- - -

Visą gyvenimo įvairumą, visą žavumą, visą jo grožį sudaro šviesa ir šešėliai.

- - -

Visos laimingos šeimos panašios viena į kitą, o kiekviena nelaiminga šeima yra nelaiminga savaip.

- - -

Nebijok nežinojimo, bijok klaidingo žinojimo. Dėl jo yra visas pasaulio blogis.

- - -

Išsilaisvinimas nuo darbo yra nusikaltimas.

- - -

Kad išmoktume sakyti tiesą žmonėms, turime išmokti sakyti ją patys sau.

- - -

Laimė yra alegorija, tuo tarpu nelaimė – istorija.

- - -

Nėra labiau beviltiškų kurčiųjų, kaip tie, kurie nenori girdėti.

- - -

Trumpos mintys tuo geros, kad verčia galvoti.

- - -

Tikroji meilė yra meilė artimui, vienoda visiems.

- - -

Nemirtingumą, suprantama, dalinį, neabejotinai laiduoja palikuonys.

- - -

Paprastumas yra svarbiausia moralinio grožio sąlyga.

- - -

Aš tikiu Dievu, kuris man yra Dvasia, Meilė, visų dalykų Viešpats. Tikiu, kad jis yra manyje, kaip aš esu jame.

- - -

Aš neturiu visko, ką myliu, tačiau aš myliu viską, ką turiu.

- - -

Paklydimas nenustoja būti paklydimu dėl to, kad juo vadovaujasi milijonai žmonių.

- - -

Niekas nėra patenkintas savo turtu, bet kiekvienas patenkintas savo protu.

- - -

Malonumą sudaro ne tiesos atradimas, bet jos ieškojimas.

- - -

Žinios be moralinio pagrindo – niekinės.

- - -

Jei gyvenimas tau nėra didžiausias džiaugsmas, tai tik todėl, kad tavo protas eina klaidingu keliu.

- - -

Jei ieškai draugų be trūkumų, rizikuoji likti vienas.

- - -

Geriausia spręsti apie žmogaus dorovinį tobulumą iš to, ko jis gėdijasi ir ko jis nesigėdija.

- - -

Visada ieškok kitų žmonių gerųjų, o ne blogųjų savybių.

- - -

Apie drąsą daugiausia kalba bailiai, o apie kilnumą – niekšai.

- - -

Kad žinotume, kas yra dorovinga, reikia žinoti, kas nedorovinga; tam, kad žinotume, ką daryti, reikia žinoti, ko negalima daryti.

- - -

Retai žmogžudys nusikalsta būdamas blaivus.

- - -

Kai mes būname nepatenkinti patys savimi, tai smerkiame ne save, ne savo sielą, o savo poelgius; panašiai reikia elgtis ir su kitais žmonėmis: smerkti jų poelgius, o ne juos pačius, ne jų sielas.

- - -

Aš būčiau buvęs nelaimingiausias žmogus, jei nebūčiau radęs savo gyvenimo tikslo, visiems bendro ir naudingo tikslo.

- - -

Idealas – tai kelią nušviečianti žvaigždė. Be jos nėra aiškios krypties, o jei nėra krypties, nėra gyvenimo.

- - -

Gyvenimo linijos sutapimas su idealo linija yra laimė.

- - -

Gerumas sielai – tas pats, kas sveikata kūnui.

- - -

Susigundyti žodžiais: „visi taip daro“ – vadinasi, pasiduoti vienai įprasčiausių ir skaudžiausias nelaimes keliančių pagundų.

- - -

Yra tik du siekiai, kurie gali sudaryti tikrąją žmogaus laimę, – būti naudingam ir turėti ramią sąžinę.

- - -

Reikia gyventi taip, kad nebijotum mirties ir jos negeistum.

- - -

Proto priedermė – atskleisti tiesą, todėl pražūtinga, neatleistina klaida – naudoti protą tiesai paslėpti arba iškraipyti.

- - -

Tikrąją žmogaus jėgą rodo ne protrūkiai, o nesudrumsčiama ramybė.

- - -

Melas kitiems tik supainioja reikalą ir atitolina sprendimą, o melas sau, laikomas tiesa, pražudo visą žmogaus gyvenimą.

- - -

Bet koks šmeižtas, jį neigiant, įgauna dar didesnę reikšmę.

- - -

Jeigu tiesa mums nenurodo, ką turime daryti, tai ji visada nurodo, ko neturime daryti arba ką turime liautis darę.

- - -

Bene didžiausio nusistebėjimo verta klaidinga nuomonė, kad žmogaus laimė – nieko neveikti.

- - -

Bailus draugas blogiau už priešą, nes priešo saugaisi, o draugu pasikliauji.

- - -

Neapgalvojęs poelgio, būk neryžtingas, būk ryžtingas, jį apgalvojęs.

- - -

Dažnai žmonės didžiuojasi savo sąžiningumu tik todėl, kad turi trumpą atmintį.

- - -

Niekada neklausykite tų, kurie apie kitus kalba blogai, o apie jus gerai.

- - -

Pasakykite penkiolikmetei mergaitei, kad ji rytoj mirs. „Kokia kvailystė“, – ji atsakys. Štai kas yra jaunystė.

- - -

Niekada niekas nesiskundė, kad buvo per daug mylimas.

- - -

Kaip bebūtų keista, tvirčiausi, nepajudinami įsitikinimai yra patys paviršutiniškiausi. Gilūs įsitikinimai visada lankstūs.

- - -

Visa, kas telkia žmones, yra gėris ir grožis, visa, kas juos išskiria, yra blogis ir bjaurumas.

- - -

Moterys – tai ašis, aplink kurią viskas sukasi.

- - -

Vieno žmogaus valdžia kitam pirmiausia žlugdo valdantįjį.

- - -

Pagrindinė tiesos pažinimo kliūtis yra ne melas, o dalykai, panašūs į tiesą.

- - -

Laimė slypi ne tame, kad gali daryti ką nori, bet pačiame nore daryti tai, ką darai.

- - -

Muzika – jausmų stenografija.

- - -

Jokia veikla netruks ilgai, jei nebus paremta asmeniniu interesu.

- - -

Daugiausiai pagalbininkų turi tie, kurie nieko nedaro.

- - -

Skirtumas tarp materialių ir psichologinių nuodų yra tas, kad daugumos materialių nuodų skonis yra bjaurus, o psichologiniai nuodai – blogų knygų pavidalu – deja, dažnai yra patrauklūs.

- - -

Kiekvienas tikėjimas suteikia gyvenimui tokią prasmę, kurios nesunaikintų net mirtis.

- - -

Sąžinė – individo įsisavinta visuomenės atmintis.

Jules Verne

1828

Ką žmogus šiandien gali įsivaizduoti, tą kiti žmonės vėliau įgyvendins.

- - -

Ateis laikas, kai mokslas pranoks vaizduotę.

- - -

Negali būti jokių aplinkybių, kurios pateisintų žmogaus teisę kėsintis į kitų žmonių laisvę.

- - -

Kiekvienas žmogus, pranokstantis kitus intelektu ir moralinėmis savybėmis, nepriklausomai nuo savo valios ar noro, atsako už kitus.

Diane de Beausacq

1829

Pirmiausia sąžinė mus įspėja, tik paskui priekaištauja.

Emily Dickinson

1830

Amžinybė susideda iš dabarties.

Marie von Ebner-Eschenbach

1830

Protingesnis nusileidžia. Tai nemirtingi žodžiai. Jais pagrįstas kvailystės viešpatavimas visame pasaulyje.

- - -

Žmogus privalo būti savo valios valdovu ir savo sąžinės vergu.

- - -

Žmonės, kurių atrama mes esame, padeda mums gyventi.

- - -

Sunku pasitenkinti mažu turtu, bet dar sunkiau – dideliu.

- - -

Tas, kuris nieko nežino, priverstas viskuo tikėti.

- - -

Blogas tas vaikų auklėtojas, kuris neprisimena savo vaikystės.

- - -

Kas valdo akimirką, valdo gyvenimą.

- - -

Pasitikėjimas yra vyriškumas, ištikimybė – jėga.

- - -

Mintis negali pabusti nepažadindama kitos minties.

- - -

Blogiausios ne mirtinos, o neišgydomos ligos.

- - -

Gera knyga turi daugiau tiesų, negu jos autorius ketino jų aprašyti.

- - -

Egzistuoja graži egoizmo forma – tai meilė.

- - -

Daugelis mano esą geros širdies, o iš tikrųjų jie tik silpnų nervų.

- - -

Gerumas, jei jis beribis, nevertas vadintis gerumu.

- - -

Daugelis žmonių mano, kad, pripažinus savo klaidą, nebūtina nuo jos atprasti.

- - -

Karščiausiai atgailauja mažiausiai nusidėję.

- - -

Į svyruojančias atramas mes įsikimbame dvigubai tvirčiau.

- - -

Atpildas kiekvieną persekioja, bet pasiveja nedaugelį.

- - -

Yra mandagumas, kuris patraukia ir kuris atstumia.

- - -

Žmogus su didingomis idėjomis – nemalonus kaimynas.

- - -

Paniekintas gailestis gali virsti žiaurumu, kaip paniekinta meilė – neapykanta.

- - -

Būk savo noro viešpats ir savo proto tarnas.

- - -

Spintoje rankraščiai sutrūnija arba prinoksta.

- - -

Didieji žmonės iš kitų reikalauja daug mažiau, negu iš savęs.

- - -

Pagalvok bent kartą prieš duodamas, dukart prieš imdamas ir tūkstantį kartų prieš reikalaudamas.

- - -

Tik tai, kas per daug gerai dabarčiai, pakankamai gerai ir ateičiai.

- - -

Kartais būti protingam reiškia būti bailiam.

- - -

Laimingieji pesimistai! Kaip jie apsidžiaugia įrodę, kad džiaugsmo iš viso nėra.

- - -

Grubumas – tai dvasios silpnumas.

- - -

Jaunystėje mokomės, senatvėje suprantame.

- - -

Pasaulyje būtų daroma labai mažai blogio, jei blogio nebūtų galima daryti po gėrio priedanga.

- - -

Neįmanoma visiems padėti, – teisinasi silpnadvasis ir nepadeda niekam.

- - -

Stipriojo teisė – tai pati didžiausia neteisė.

- - -

Žmonės iš kelio traukiasi tiek iš pagarbos, tiek iš paniekos.

- - -

Saugokis žmogaus, kuris giriasi savo dorybėmis.

- - -

Silpnojo drąsa ir stipriojo švelnumas – vienodai nuostabūs.

- - -

Tik mūsų klaidos lieka mums visuomet ištikimos, mūsų gerosios savybės kas akimirką mus išduoda.

- - -

Kuo daugiau save myli, tuo didesniu priešu tampi pats sau.

- - -

Atsitiktinumas – tai šydu prisidengusi būtinybė.

- - -

Lengviausiai atleidžiame tas kvailystes, kurios padarytos mūsų labui.

- - -

Tėvai sunkiausiai atleidžia savo vaikams ydas, kurias patys jiems įdiegė.

- - -

Genijus nurodo kelią, talentas juo eina.

- - -

Turėti ir nieko neduoti – kartais blogiau negu vogti.

- - -

Ydos tarpusavyje giminingesnės negu dorybės.

- - -

Tas, kurį į tikslą atvedė, neturi teisės galvoti, kad jį pasiekė.

- - -

Kuo labiau stengiamės pažinti Dievą, tuo labiau jis tolsta nuo mūsų.

Jules de Goncourt

1830

Provincijoje ir lietus – pramoga.

- - -

Jeigu Dievas egzistuoja, tai ateizmas turėtų jam atrodyti mažiau įžeidus nei religija.

Paul Heyse
1830

Galimybė daryti viską, kas mums patinka – dar ne laisvė, tai greičiau įžeidžiantis piktnaudžiavimas tikra laisve.

Nikolai Leskov
1831

Nuolaidžiavimas blogiui labai artimai siejasi su abejingumu gėriui.

Paolo Mantegazza
1831

Jei jaučiatės laimingi, neanalizuokite savo laimės. Tai būtų kaip suplėšyti gražų drugelį, norint geriau pamatyti jo grožį.

Wilhelm Raabe
1831

Humoras – tai gelbėjimo ratas gyvenimo bangose.

- - -

Grožiui, tikrai laimei ir tikram heroizmui nereikia garsių žodžių.

- - -

Pasaulis visai kitoks, jei jį stebi ne vien iš savo varpinės.

Louisa May Alcott
1832

Apibūdinčiau filosofą kaip žmogų, balionu iškilusį į orą, – šeimynykščiai ir draugai laiko virves, neleidžiančias jam atitrūkti nuo žemės, ir stengiasi partempti atgal.

- - -

Toli toli, nutvieksti saulės, spindi karščiausi mano širdies troškimai. Galbūt jų niekada nepasieksiu, tačiau galiu į juos žiūrėti, regėti jų grožį, jais tikėti ir bandyti prie jų priartėti.

Wilhelm Busch
1832

Tas, kuris eina svetimomis pėdomis, nepalieka pėdsako.

- - -

Kvailų minčių kyla kiekvienam, tik protingas jų neišsako.

Emilio Castelar
1832

Žvelgdami į istoriją mes nevalingai nustembame, kaip mažai būta idėjų, palyginti su turtinga faktų įvairove. Viena vienintele idėja dažnai gyvuoja visas šimtmetis.

Robert G. Ingersoll
1833

Nė viena iš egzistuojančių religijų nepagimdė mūsų nemirtingumo vilties, priešingai, beveik visas religijas pagimdė ši viltis.

- - -

Rankos, suteikiančios pagalbą, švelnesnės negu besimeldžiančios lūpos.

- - -

Nedaug yra buvę tokių skurdžių tautų, kad turėtų tik vieną dievą. Dievai yra gaminami taip lengvai, o žaliava jiems kainuoja taip pigiai, kad apskritai dievų rinka jais persotinta, o dangus – sausakimšas.

- - -

Aš netikiu atlaidumu, kaip jį propaguoja bažnyčia. Mums nėra reikalingas Dievo atlaidumas, reikalingas tik atlaidumas vienas kitam ir sau patiems.

- - -

Kodėl aiškinti, kaip auklėti mano vaikus, turėčiau leisti tam pačiam Dievui, kuris nužudė savąjį?

- - -

Gamtoje nėra nei atpildo, nei bausmės – tėra pasekmės.

- - -

Drąsa be sąžinės panaši į laukinį žvėrį.

- - -

Kuo daugiau laisvės suteikiate, tuo daugiau gaunate patys.

- - -

Nė vienas žmogus, turintis humoro jausmą, nėra įkūręs religijos.

- - -

Mokykla – tai vieta, kur gludina akmenis ir gadina deimantus.

- - -

Laikas laimei – dabar. Vieta laimei – čia.

- - -

Tas, kuris gyvena dėl anapusinio pasaulio, kelia pavojų šiame.

Wilhelm Dilthey
1833

Kiekvienas yra tarytum uždarytas individualioje savo sąmonėje, kuri suteikia suvokimui subjektyvumo.

- - -

Gyvenimo trumpumas reikalauja trumpinti kelią – įtvirtinti surastus metodus ir taisykles.

André Theuriet
1833

Laimingo gyvenimo nebūna, yra tik laimingos dienos.

John Lubbock
1834

Laimėję ginčą, galite prarasti draugą.

- - -

Didelės nelaimės netrunka ilgai, o mažos – nevertos dėmesio.

- - -

Drąsiai ir ramiai pažvelgti pavojui į akis – geriausias būdas nuo jo apsisaugoti.

Charles Haddon Spurgeon
1834

Išmokite sakyti „ne“. Tai pravers labiau nei lotynų kalbos žinios.

James McNeill Whistler
1834

Pasaulis yra pasidalijęs į dvi kategorijas: ligonius ir slaugytojus.

Antanas Baranauskas
1835

Kalba yra žmogaus dvasios organas, žmogaus minties ir jausmo išraiška, ja kalbančios genties visuomeninio ir privačiojo gyvenimo veidrodis, genties intelektualinių ir moralinių vertybių saugykla, ryšys, siejantis laiką ir erdvę, vienijantis visas kartas ir asmenybes, individus ir kartu – gyvas, tradicinis svarbiausių įvykių bei genčių tarpusavio santykių metraštis.

Samuel Butler
1835

Priesaikos yra tik žodžiai, o žodžiai – tik oro srovė.

- - -

Kvailių pasaulyje yra daugiau negu niekšų, kitaip šie neišgyventų.

- - -

Visagaliai yra žmonės, kurie turi daug pinigų arba jų visai nenori.

- - -

Žmogus – tai vienintelis padaras, draugaujantis su savo aukomis, kurias vėliau suryja.

- - -

Gyventi – tai tas pats, kas mylėti: visi protingi argumentai – prieš, visi sveiki instinktai – už.

- - -

Gyvenimas yra menas iš nepalankių prielaidų ištraukti palankias pasekmes.

- - -

Apibrėžimas – tai beribės idėjos aptvėrimas žodžiais.

- - -

Pažiūros, kaip ir žmonės, turi asmeninį suinteresuotumą.

- - -

Višta – tai tik priemonė, kuria kiaušinis sukuria kitą kiaušinį.

- - -

Gyvenimas – tai menas daryti deramas išvadas iš nepakankamų prielaidų.

- - -

Visos klasės yra geros, jei tik leidžia gyventi kitoms.

- - -

Gyvenimas – tai solo smuiku, klausant publikai, tik mokytis groti tenka koncerto metu.

- - -

Sąžinė labai gerai išauklėta ir liaujasi kalbėti tiems, kas jos nenori girdėti.

- - -

Kvailiai sugalvojo madą, o protingieji priversti jos laikytis.

- - -

Tikėjimu mažai ką benuveiksi, bet be tikėjimo nenuveiksi nieko.

- - -

Meluoti – reiškia pripažinti pranašumą to, kuriam jūs meluojate.

- - -

Gražios melodijos griežiamos ir senu smuiku.

- - -

Kad egzistuotum, turi būti daugiau ar mažiau religingas.

- - -

Gyvenimas – tai menas iš niūrių dalykų daryti paguodžiančias išvadas.

- - -

Mirti – reiškia nustoti mirti.

Andrew Carnegie

1835

Negali didžiu lyderiu tapti tas žmogus, kuris viską stengiasi padaryti pats arba pasisavinti visą šlovę.

- - -

Kuo labiau senstu, tuo mažiau dėmesio kreipiu į tai, ką žmonės sako, o daugiau į tai, ką jie daro.

- - -

Nė vienam žmogui ir nė vienai bendruomenei nebuvo naudinga nuolatinė pagalba.

Camille Saint-Saëns

1835

Jeigu menas ir neturi tėvynės, tai menininkas ją turi.

Mark Twain

1835

Bet iš tiesų, kai biblioteka išmeta mano knygą, tačiau palieka neišbrauktą Bibliją laisvai gulėti, kur ją gali pasiekti neapsaugoti vaikai, manęs tai visai nepiktina, o giliai pradžiugina šios situacijos ironiškumas.

- - -

Kiekvienas žmogus, panašiai kaip mėnulis, turi neapšviestą pusę, kurios niekam nerodo.

- - -

Manęs nejaudina tos Biblijos vietos, kurių nesuprantu. Mane neramina tos, kurias suprantu.

- - -

Jeigu sakote tik tiesą, jums nereikia nieko atsiminti.

- - -

Mirties baimė ateina iš gyvenimo baimės. Žmogus, gyvenantis visavertį gyvenimą, yra pasirengęs mirti bet kurią akimirką.

- - -

Jei abejojate, sakykite tiesą.

- - -

Teisinga aforizmų proporcija: minimumas žodžių, maksimumas prasmės.

- - -

Maža tėra dalykų, kuriuos būtų sunkiau ištverti už įkyrias nuorodas į gerus pavyzdžius.

- - -

Dar niekuomet nesu regėjęs žmogaus, kuris tikrai ieškotų teisybės. Kiekvienas išsiruošęs jos ieškoti anksčiau ar vėliau rado tai, kas jį patenkina, ir toliau nebeieškojo.

- - -

Nusivylimus derėtų ne balzamuoti, o kremuoti.

- - -

Aš esu prieš milijonierius, bet būtų pavojinga pasiūlyti man vietą tarp jų.

- - -

Kai tik atsiduriate tarp daugumos, metas stabtelėti ir pamąstyti.

- - -

Nenoriu rinktis tarp rojaus ir pragaro – turiu draugų ir vienoje, ir kitoje vietoje.

- - -

Tai, ką rašo pusgalviai, tegu pusgalviai ir skaito.

- - -

Klasikine vadinama knyga, kurią visi giria ir niekas neskaito.

- - -

Radikalas išgalvoja naujas pažiūras. Kai jis jas sudėvi, jas perima konservatorius.

- - -

Patriotizmas yra savo Tėvynės palaikymas visą laiką, ir vyriausybės, kai ji to nusipelno.

- - -

Dialogų nėra, yra tik pertraukiami monologai.

- - -

Gyvenime patyriau daug baisių dalykų, kai kurie iš jų iš tiesų atsitiko.

- - -

Žmogus – vienintelis iš visų gyvūnų, sugebantis raudonuoti. Beje, tik jam tai ir tenka.

- - -

Šūkavimas nieko neįrodo. Višta, padėjusi kiaušinį, dažnai taip kudakuoja, tarsi būtų padėjusi nedidelę planetą.

- - -

Įvardink didžiausią išradėją. Atsitiktinumas.

- - -

Yra dvi svarbiausios dienos žmogaus gyvenime. Diena, kada gimei, ir diena, kada supratai, kodėl.

- - -

Atleidimas – tai žibuoklių skleidžiamas kvapas iš po jas sutrypusios kojos.

- - -

Raukšlės teturi žymėti vietas, kur anksčiau būta šypsenų.

- - -

Būtų negerai, jei visi galvotume vienodai.

- - -

Kartą gyvenime fortūna beldžiasi į kiekvieno žmogaus duris, bet žmogus dažniausiai tuo metu sėdi kaimyninėje smuklėje ir negirdi jos beldimo.

- - -

Man buvo suteikta malonė atsakyti iškart. Aš atsakiau: „Nežinau.“

- - -

Svarbiausia turėti faktų. O paskui juos galite iškraipyti, kaip norite.

- - -

Geriausias būdas padrąsinti save – tai padrąsinti ką nors kitą.

- - -

Kuo daugiau žmogus turi problemų, tuo mažiau jam trūksta iki laimės.

- - -

Badaujantis šuo, jeigu jam suteiksite gerą gyvenimą, jums nekąs. Tai esminis skirtumas tarp šuns ir žmogaus.

- - -

Lova – labai pavojingas dalykas. Pagal statistiką, 99% žmonių miršta būtent lovose.

- - -

Jei jums nepatinka oras, palaukite truputį.

- - -

Aš niekada neleidau, kad mokyklos lankymas trukdytų mano išsilavinimui.

- - -

Auklėjimas – tai viskas.

- - -

Geras išsiauklėjimas yra tai, kad mes daug galvojame apie save ir mažai apie kitus žmones.

- - -

Iš prigimties turime pasimokyti tik joje slypinčios išminties ir daugiau nieko.

- - -

Drąsa yra baimės priešprieša. Ji gali valdyti baimę, bet nepajėgia jos visiškai sunaikinti.

- - -

Žmogus negali jaustis gerai, jei pats sau nepritaria.

- - -

Vyras daug ką padarys, kad jį mylėtų, ir jis padarys viską, kad jam pavydėtų.

- - -

Pagyrimas, kad žmogus drąsus, yra komplimentas tik bailiui.

- - -

Jei ir žaltys būtų buvęs uždraustas, Adomas ir jį būtų suvalgęs.

- - -

Į rojų priima ne pagal nuopelnus, o tik su protekcija – kitaip liktum už durų, o įleistas būtų tavo šuo.

- - -

Pinigų stygius yra visų blogybių šaknis.

Nikolay Dobrolyubov

1836

Stiprūs protai išsiskiria ta vidine jėga, kuri jiems leidžia nepasiduoti suformuotoms pažiūroms ir sistemoms, bet remiantis gyvais įspūdžiais kurti savo pažiūras bei daryti išvadas. Jie nieko neatmeta, bet prie nieko ir nesustoja, o tik viską stebi ir savaip apdoroja.

Henry Becque

1837

Lygybę sunku pasiekti todėl, kad siekiame tapti lygūs tik su tais, kurie aukščiau už mus.

- - -

Laisvė ir sveikata turi vieną bendrą bruožą: jas vertini tik tada, kai stokoji.

- - -

Nelaimė ne tai, kad nesutikai laimės, bet kad ją praleidai.

Henry Adams

1838

Politikai, nepriklausomai nuo jų užimamų pareigų, yra tarsi gerai veikiantis neapykantos mechanizmas.

- - -

Mokytojas daro poveikį amžinybei: jis nė pats nežino, kiek siekia jo įtaka.

- - -

Iš chaoso dažniausiai formuojasi gyvenimas, o iš tvarkos – įpročiai.

- - -

Vienas draugas per visą gyvenimą – tai daug; du – tai labai daug; trys – vargu ar tai įmanoma.

John D. Rockefeller

1839

Labdara kenkia, nebent gavėjui ji padeda tapti nepriklausomam nuo jos.

- - -

Sąmoningas tikslo siekimas yra viena esmingiausių gyvenimo sėkmės sąlygų, kad ir koks tas tikslas būtų.

- - -

Geriau draugystė verslo pagrindu nei verslas draugystės pagrindu.

- - -

Jei jūsų vienintelis tikslas – tapti turtingu, jūs niekada jo nepasieksite.

- - -

Nepaprastai gerai nudirbkite visai paprastus darbus – štai kokia yra maža didelės sėkmės paslaptis.

- - -

Mokėjimas bendrauti su žmonėmis yra prekė, kurią galima pirkti, kaip bet kokią kitą prekę.

- - -

Kas visą dieną dirba, tas neturi kada uždirbti pinigų.

Alphonse Daudet
1840

Neapykanta – silpnųjų pyktis.

- - -

Visada tenka eiti kažkieno pėdomis.

- - -

Kai sieloje liūdna, skaudu žiūrėti į kito laimę.

Thomas Hardy
1840

Tikėjimo esmė ne ta, kad apsigyventum danguje, o ta, kad dangų apgyvendintum savyje.

- - -

Baimė yra įžvalgumo motina.

Dmitry Pisarev
1840

Kad užjaustum žmogų, reikia mokėti pačiam pasijusti jo vietoje, reikia įsijausti į jo sielvartą.

- - -

Priverstinė dorybė visai netenka vertės.

- - -

Intelektuali ramybė perkama dorovinio orumo kaina.

- - -

Kai gyvenimo kova jau virto sąmoningu užsibrėžto tikslo siekimu, žmogus gali jaustis laimingas.

- - -

Tam, kad vienas žmogus atrastų tiesą, reikia, kad šimtas žmonių paklaidintų savo gyvenimus nesėkmingose paieškose ir nusivylimuose.

Pyotr Tchaikovsky
1840

Vienintelis išsigelbėjimas iš dvasios sielvarto – tai darbas.

Émile Zola
1840

Civilizacija tol nepasieks tobulumo, kol paskutinis akmuo iš paskutinės bažnyčios neužvirs ant paskutinio kunigo.

- - -

Jeigu nebūtų tikėjimo, žmonės vėl pavirstų gyvūnais.

- - -

Žmogus sukūrė Dievą, kad Dievas išgelbėtų žmogų.

- - -

Kas nėra stipriausias, tas turi būti išmintingiausias.

- - -

Jeigu paslėpsite tiesą ir užkasite ją į žemę, ji būtinai išaugs ir įgis tokią jėgą, kad ištrūkusi nušluos viską savo kelyje.

- - -

Vienintelė tiesa – darbas; pasaulis taps tuo, kuo jį pavers darbas.

- - -

Visa gyvenimo prasmė – nepabaigiama kova su nežinomybe, amžinos pastangos pažinti džiaugsmą.

- - -

Talentas be darbo yra niekas.

Gustave Le Bon

1841

Ankstesnes civilizacijas sukurdavo ir plėtodavo nedidelė intelektualios aristokratijos grupė, o minia šio vaidmens niekada neatliko. Pastaroji gali tik naikinti.

- - -

Minios atėjimas į valdžią žymi paskutinius Vakarų civilizacijos etapus ir grįžimą prie anarchijos, kuri įsivyrauja prieš gimstant naujai visuomenei.

- - -

Kinivarpų išėstą civilizacijos statinį minia visada sulygina su žeme. Tada jos vaidmuo ypač išryškėja. Akla masių jėga akimirkai tampa vienintele istorijos filosofija. Ar taip atsitiks ir su mūsų civilizacija?

- - -

Sukurti tikėjimą, nesvarbu, ar jis būtų religinio, politinio, ar socialinio pobūdžio, darbu, asmenybe ar idėja – toks yra svarbiausias didžių vadų vaidmuo.

- - -

Šiandien minios reikalavimai tampa vis aiškesni: ji bando iš pagrindų sugriauti šiuolaikinę visuomenę ir grąžinti ją į pirmykštį komunizmą, kuris buvo įprasta bendruomenės būsena prieš civilizacijos aušrą.

- - -

Jei ateizmas išplis, jis taps tokia pat netolerantiška religija, kaip ir visos ankstesnės.

Georges Clemenceau
1841

Karas yra per daug svarbus dalykas, kad jį patikėtume kariams.

Oliver Wendell Holmes Jr.
1841

Didžiausias tikėjimo aktas – kai žmogus nusprendžia, kad jis ne Dievas.

Vasily Klyuchevsky
1841

Stiprios aistros dažnai slepia tik silpną valią.

- - -

Menki žmonės – paprastai patys reikliausi kritikai.

- - -

Gyvenimas yra ne tame, kad gyveni, o tame, kad jauti, jog gyveni.

- - -

Pats tikriausias, o gal net vienintelis būdas tapti laimingu – tai įsivaizduoti save tokiu.

- - -

Noras būti kažkuo kitu, o ne savimi, reiškia norą tapti niekuo.

- - -

Sąžinės laisvė dažniausiai tereiškia laisvę nuo sąžinės.

- - -

Dauguma žmonių miršta ramiai tik todėl, kad menkai suvokia, kas su jais tuo metu vyksta.

- - -

Geras žmogus ne tas, kuris moka daryti gera, o tas, kuris nesugeba daryti bloga.

- - -

Protingiausias dalykas gyvenime – vis dėlto mirtis, nes tik ji ištaiso visas gyvenimo klaidas ir kvailystes.

- - -

Nėra nieko beprasmiškesnio nei teisti lavonus: juos pakanka užkasti.

- - -

Esu per senas, kad senčiau: sensta tik jauni.

Eliza Orzeszkowa

1841

Kai žmogui šiame pasaulyje bloga, tai jis ir pats būna blogas, o kai gera, tai ir jis geras.

Ambrose Bierce

1842

Kalbėkite supykę ir pasakysite geriausią kalbą, dėl kurios gailėsitės visą gyvenimą.

- - -

Cinikas – piktadarys, kuris savo vizijose mato tikrąją, o ne reikiamą daiktų padėtį.

- - -

Aš manau, kad aš manau, todėl aš manau, kad aš esu.

- - -

Filosofija – daugybė kelių, vedančių iš niekur į nieką.

- - -

Kantrybė – nežymi nevilties forma, pateikiama kaip vertybė.

- - -

Šventasis – tai peržiūrėtas ir suredaguotas miręs nusidėjėlis.

- - -

Mada – despotas, kurį protingi žmonės išjuokia, bet klauso.

- - -

Korporacija – išmintinga priemonė gauti individualiam pelnui be individualios atsakomybės.

- - -

Aforizmas – tai dar nesuviršinta išmintis.

- - -

Karas – tai būdas dantimis narplioti mazgą, kuris neįveikiamas liežuviu.

- - -

Žavėjimasis – mandagus pripažinimas to, kad kiti yra panašūs į mus pačius.

- - -

Mandagumas – priimtiniausia veidmainystės forma.

- - -

Bedievybė – pagrindinė iš didžiųjų pasaulio religijų.

William James

1842

Didžioji žmonių dalis galvoja, kad jie mąsto, kai išties jie tik keičia savo išankstinius nusistatymus.

- - -

Didžiausia gyvenimo prasmė yra paskirti jį tam, kas tęstųsi ilgiau už gyvenimą.

- - -

Didysis mano kartos atradimas yra tas, kad žmogiškoji būtybė gali keisti gyvenimą keisdama savo dvasinę nuostatą.

- - -

Gal Dievas ir atleis mums mūsų kaltes, bet mūsų nervų sistema – niekada.

- - -

Emocijos ne visuomet nedelsiant priverčia susimąstyti, bet jos visuomet nedelsiant priverčia veikti.

- - -

Elkitės taip, tarytum tai, ką jūs darote, turi reikšmę. Tai iš tiesų turi.

- - -

Tikėjimas – tai viena iš svarbiausių galių, kurių padedamas žmogus gyvena. Visiškas jo nebuvimas reiškia žlugimą.

- - -

Tikėjimas sukuria realybę.

- - -

Priimkime įvykius tokius, kokie jie yra. Tai pirmasis žingsnis, norint įveikti nesėkmes.

- - -

Mes juokiamės ne todėl, jog esame laimingi; mes esame laimingi, nes juokiamės.

- - -

Mūsų civilizacijos pagrindas yra netvarka, o individo egzistavimas – tai vienišas beviltiškos agonijos traukulys.

- - -

Didžiausia išmintis – atskirti, į ką neverta kreipti dėmesio.

- - -

Daugybė žmonių kūnu ir protu gyvena labai ribotoje savo galimybių erdvėje. Tačiau kiekvieno viduje yra tokia gyvybės talpykla, kokios mes net negalime įsivaizduoti.

- - -

Svarbiausias žmogaus prigimties principas yra noras būti įvertintam.

- - -

Jeigu priėmėte sprendimą ir nutarėte jį vykdyti, neabejokite ir nesirūpinkite dėl rezultato.

- - -

Gyvenime vyksta mūšis tarp optimizmo ir pesimizmo.

- - -

Patys to nenorėdami, mūsų priešai dažnai mums padeda.

- - -

Tiesos procesų srityje faktai pasirodo nepriklausomai nuo mūsų ir laikinai nulemia mūsų įsitikinimus.

- - -

Mes turime gyventi su tiesa šiandien ir būti pasirengę rytoj pavadinti ją melu.

- - -

Didžiausias kiekvienos mūsų tiesos priešas yra visos kitos mūsų tiesos. Tiesos visada turi pašėlusį savisaugos instinktą ir troškimą sunaikinti visa, kas joms prieštarauja.

Elisabeth of Wied

1843

Kvailybė veržiasi į priekį, kad ją pastebėtų; protas atsitraukia, kad pats stebėtų.

Peter Rosegger
1843

Būtis yra nuostabi, tik reikia turėti drąsos gyventi savaip.

Kliment Timiryazev
1843

Į tą visumą, kurią mes vadiname žmonija, įeina daugiau mirusiųjų negu gyvųjų.

- - -

Reikia žinoti apie viską po truputį, bet viską apie nedaugelį dalykų.

Sarah Bernhardt
1844

Legenda visada nugali istoriją.

- - -

Asmeninės atsakomybės stoka pažadina blogus instinktus.

- - -

Atleisti – nereiškia pamiršti.

Anatole France
1844

Kaip smagu mėgautis protu sugautais keliais minties spinduliais ar jų pluoštu ir šio nekalto malonumo negadinti bjauriu pomėgiu viską sisteminti.

- - -

Labai išmintinga išlaikyti polinkį svajoti. Svajonės suteikia pasauliui įdomumą ir prasmę. Nuoseklios ir protingos svajonės tampa dar gražesnės, kai kuria realų pasaulį pagal savo paveikslą ir panašumą.

- - -

Neverta nei gailėtis praeities, nei skųstis varginančiomis permainomis, nes permaina yra svarbiausia gyvenimo sąlyga.

- - -

Gyventi – vadinasi keistis. Ir mūsų minčių, užfiksuotų plunksna, pomirtinis gyvenimas paklūsta tiems patiems įstatymams: jos ir toliau gyvena, tik nuolat kisdamos tampa vis nepanašesnės į tas, kokios jos buvo, kai atsirado pasaulyje, gimusios mūsų sieloje.

- - -

Meno kūriniams vertinti mes niekada neturėsime nieko, išskyrus jausmą ir protą, o tai patys netiksliausi pasaulyje instrumentai.

- - -

Kai bus teisingi įstatymai, bus teisingi ir žmonės.

- - -

Meilė knygai tikrai pagirtina. Iš bibliofilų juokiamasi, galbūt jie ir iš tiesų duoda pretekstą juokams: tokia visų įsimylėjėlių dalia. Nors veikiau jiems derėtų pavydėti.

- - -

Kai žmonės atsisakys nugalėti vienas kitą, jie išmoks pagaliau nugalėti save pačius. Ir tai – pats kilniausias didvyriškumas, kokį jie gali atlikti, pats didingiausias jų vyriškumo ir dvasinio taurumo pasireiškimas.

- - -

Nėra nieko galingesnio už žodį. Tvirtų argumentų ir taurių minčių gretų neįmanoma pralaužti. Žodis kerta nuožmiuosius ir griauna tvirtoves. Tai nematomas ginklas. Be jo pasaulį valdytų šiurkšti jėga.

- - -

Mums neskirta būti dabarties teisėjais.

- - -

Nemanykite esą nekviesti svečiai išminčių puotoje. Sėskitės į jums skirtą vietą. Ir tuomet, susidūrę akis į akį su nuostabiais visų laikų ir tautų poetų, mokslininkų, artistų bei istorikų kūriniais, įvertinsite savo sugebėjimus, ir jums atsivers nauji platūs, neregėti horizontai.

- - -

Skaitantieji pernelyg daug knygų panašūs į opiumo rūkytojus. Jie gyvena sapne. Rafinuoti nuodai, įsismelkę į jų smegenis, padaro jas nejautrias realiam pasauliui.

- - -

Senatvės sunkumai – tie patys gyvenimo sunkumai, tik didesni.

- - -

Trokšti mirties, kai gali gyventi, taip pat silpnadvasiška, kaip gailėtis gyvenimo, atėjus laikui mirti.

- - -

Be tinkamos proto kultūros negali būti ir subtilių jausmų.

- - -

Vidutinybė, neišmananti, ką daryti su savo gyvenimu, nori dar vieno, amžino, gyvenimo.

- - -

Žmonės, kurie rūpinasi žmonijos laime, aplinkinius priverčia pasijusti labai nelaimingais.

- - -

Daugumai žmonių prigimta svarstyti protingai, o elgtis absurdiškai.

- - -

Rečiausiai pasitaikanti narsa – minties narsa.

- - -

Kentėti išmintinga tik siekiant gėrio.

- - -

Mokėkite kentėti. Kas kenčia mokėdamas, kenčia mažiau.

- - -

Gražu tik tai, ką nesunku suprasti.

- - -

Savo meile suteikiame daiktams grožio.

- - -

Poelgių visuma, jų svoris, jų suderinamumas nusako žmogiškosios būtybės vertingumą.

- - -

Norint suvirškinti žinias, reikia jas ryti su apetitu.

- - -

Aš ištikimas savo trūkumams, nes jie mano esmė.

- - -

Nuostabi tiesa virsta tuščiais žodžiais, jei ji primetama.

- - -

Nėra įsivaizduojamų nelaimių. Visos nelaimės realios, jei išgyvenamos, įsivaizduojamas skausmas – tai tikras skausmas.

- - -

Progresas galų gale sušvelnins papročius.

- - -

Įkvėpkite neapykantos prieš neapykantą.

- - -

Mes linkę tikėti tuo, kas pasakyta, ypač kai tai pasakyta gražiai.

- - -

Žmogus turi reikšmės visuomenei tik tiek, kiek jai tarnauja.

- - -

Kas yra valia įprasta šio žodžio prasme, jei ne vidinė jėga, dėl kurios žmogus valdo savo veiksmus.

- - -

Jauni žmonės žavisi ir myli kaip tik taip, kaip reikia žavėtis ir mylėti, tai yra be saiko.

- - -

Be tikros meilės žmonijai nėra tikros meilės tėvynei.

- - -

Jie atsibeldė vargo vežimu iš nerūpestingumo šalies.

- - -

Gyventi – reiškia veikti.

- - -

Moteris – didžioji vyro auklėtoja.

- - -

Pasakojamajai istorijai visada trūksta tikslumo, bet ji yra portretas, o statistinė istorija visada tėra mechaninis antspaudas.

- - -

Žmogaus mąstymui ypatingą žavesį teikia nerimas.

- - -

Ugdykite stiprias aistras ir tobulėkite kartu su jomis. O kai vėliau palenksite savo aistras, jų jėga taps jūsų jėga, jų didybė – jūsų grožiu. Aistros – žmogaus dvasinis turtas.

- - -

Visi mes, dideli ir maži, kuklūs ir išdidūs, turime grožio instinktą, potraukį prie to, kas, išplitęs pasaulyje, sudaro būties žavesį.

- - -

Žmonių gyvenseną rodo poelgiai, o ne idėjos.

- - -

Viskam reikia saiko, net kuklumui.

- - -

Revoliucijų beprotybė – noras įvesti gerovę žemėje. Kai nori padaryti žmones gerus, išmintingus, laisvus, santūrius, dosnius, neišvengiamai kyla noras juos visus nužudyti.

- - -

Daugumai kartoti reiškia įrodinėti.

- - -

Viešpaties bejėgiškumas begalinis.

- - -

Žodynas – tai visata, išdėstyta abėcėlės tvarka.

Anatole France

„Dievai trokšta“

The Gods Are Athirst

Žmogaus gyvenimas būtų nepakenčiamas, jeigu jis žinotų, kas jį ištiks. Jam atsiskleistų būsimosios bėdos, dėl kurių kentėtų iš anksto, ir jis negalėtų džiaugtis dabarties gėrybėmis todėl, kad matytų jų galą. Nežinojimas yra būtina žmonių laimės sąlyga, ir reikia pripažinti, kad žmonės dažniausiai šią sąlygą vykdo. Mes beveik nieko nežinome apie save; apie kitus – ničnieko. Nežinojimas teikia mums ramybę, o melas – laimę.

- - -

– Iš esmės aš nieko neturiu prieš giljotiną. Gamta, vienintelė mano vadovė ir mokytoja, iš tikrųjų nieko nebyloja man apie tai, kad žmogaus gyvenimas turėtų kokią nors vertę; priešingai, ji visokiais būdais moko mus, kad gyvenimas jokios vertės neturi. Vienintelis visų gyvų būtybių tikslas, matyt, yra tapti maistu kitoms būtybėms, irgi skirtoms tam pačiam tikslui. Žudymas – natūrali teisė, taigi mirties bausmė yra teisėta, su sąlyga, kad ją vykdytų ne iš dorybės ir ne iš teisingumo, bet iš reikalo arba dėl naudos. Tačiau turbūt mano instinktai iškrypę, nes man šleikštu žiūrėti, kaip liejasi kraujas, ir šito sugedimo mano filosofijai kol kas dar nepavyko pataisyti.

- - -

– Man atrodo keista, kad prancūzai, nebepripažindami mirtingojo karaliaus, laikosi įsikibę į nemirtingąjį Viešpatį, daug tironiškesnį ir žiauresnį. Nes kas gi toji Bastilija ir net kankinimo kambarys palyginus su pragaru? Žmonija kuria sau dievus pagal savo tironų paveikslą, o jūs, atmesdami originalą, laikotės įsikibę į kopiją!

<...>

– Aš myliu protą, bet nesu fanatiškas jo garbintojas.

Protas mums vadovauja ir mus šviečia; bet kai jūs pasidarysite iš jo dievybę, jis jus apakins ir įstums į nusikaltimus.

<...>

– Reikia mylėti dorybę, bet pravartu žinoti, kad tai yra tik priemonė, žmonių sugalvota tam, kad patogiau būtų gyventi draugėje. Tai, ką mes vadiname morale, tėra beviltiškas žmogaus kėsinimasis į pasaulio santvarką, kurios esmė – kova, žudymas ir aklas priešingų jėgų žaidimas. Moralė pati save griauna, ir juo daugiau aš galvoju apie tai, juo tvirčiau įsitikinu, kad pasaulis yra pasiutęs. Teologai ir filosofai, skelbią, jog Dievas – gamtos kūrėjas ir visatos statytojas, vaizduoja jį absurdišką ir piktą. Jie sako, kad jis geras, nes jo bijo, bet turi pripažinti, kad veikia jis gana žiauriai. Jie priskiria jam rūstybę, retą netgi žmogui. Ir štai tokiu būdu verčia jį garbinti žemėje. Juk niekinga žmonių giminė nesukurtų kulto teisingiems ir maloningiems dievams, kurių nereikėtų bijoti, ir už jų geradarybes nejaustų jokio dėkingumo. Be skaistyklos ir be pragaro Dievulis būtų tikras vargšas.

- - -

O tikėjimo lobiai, jūs atstojate viską!

- - -

– Anuomet koplyčioje laikydavo mišias vargšas klebonėlis, kurs išgėręs mėgo sakyti: „Nesmerkime nusidėjėlių: juk mes, niekam verti kunigai, tik iš jų ir tegyvename!“ Sutikit, pone, kad tas prisiekęs maldininkas turėjo sveikos nuovokos apie valdymą. Tuo reikėtų vadovautis ir dabar ir valdyti žmones tokius, kokie jie yra, o ne tokius, kokiais norėtume juos padaryti.

- - -

– Dvasiškas tėve, nevarginkit savęs nereikalingais rūpesčiais ir nedėkokite man. Tai, ką aš šiuo metu darau, viso to reikšmę jūs, be abejo, perdedate, – darau anaiptol

ne iš meilės jums: nes galų gale, nors jūs esate ir labai malonus, aš per mažai jus pažįstu, kad galėčiau mylėti. Juo labiau aš to nedarau iš meilės žmonijai: juk aš ne toks naivus, kad manyčiau, jog žmonija turi kažkokių teisių. Aš taip darau iš egoizmo, kurs įkvepia žmogui visus kilnumo ir pasišventimo poelgius: juk egoizmas leidžia žmogui pažinti save visuose nelaiminguosiuose, skatina jį raudoti dėl svetimos nelaimės kaip dėl savos, verčia jį teikti pagalbą miruoliui, panašiam į jį savo prigimtimi ir likimu; taigi jam atrodo, kad, padėdamas artimui, jis padeda sau pačiam. Aš tai darau dar ir iš neturėjimo ką veikti: gyvenimas toks pilkas, kad bet kokia kaina reikia ieškoti išsiblaškymo; labdarybė – gan menka pramoga, bet kai nėra kitų, smagesnių, atsiduodame jai. Aš taip elgiuosi iš puikybės: noriu turėti pranašumą prieš jus, pagaliau taip elgiuosi iš principo ir iš noro parodyti jums, kam yra tikęs ateistas.

- - -

Revoliucinis tribunolas siekė, kad viešpatautų lygybė, todėl nešikus ir tarnaites baudė lygiai taip pat žiauriai kaip aristokratus ir finansininkus. Gamlenas nė minties neturėjo, kad galėtų būti kitaip esant liaudies režimui. Jei liaudis liktų nebaudžiama, tai būtų panieka jai, įžeidimas. Tai reikštų, kad ji, taip sakant, neverta bausmės. Rezervuota vien aristokratams, giljotina jam būtų atrodžiusi lyg kokia neteisinga privilegija. Gamlenas ėmė skirti bausmės idėjai religinę, mistinę prasmę, ypatingų teigiamų savybių, netgi nuopelnų. Jis manė, kad bausmė nusikaltėliui yra privaloma ir kad jam daroma skriauda, jeigu jis tos bausmės negauna.

- - -

... po lygiai paskirstyti gėrybes, išdalyti žemes, panaikinti turtą ir skurdą ir visiems sukurti palaimingą vidutiniškumą.

- - -

... kaltos jau tuo, kad mėgavosi jausmo ir dvasios saldybėmis ir gyveno tuo laiku, kada buvo smagu gyventi.

- - -

Vis dėlto jis teigė nenorįs užpuldinėti religijos, kurią laikąs reikalinga liaudžiai; tik reiškė pageidavimą, kad jos skelbėjais būtų filosofai, o ne ginčininkai. Apgailestavo, kad jakobinai norį ją pakeisti jaunesne ir žalingesne religija, laisvės, lygybės, respublikos, tėvynės religija. Tačiau jis įsitikinęs, kad savo gyvavimo rytmetyje religijos esti nuožmesnės ir žiauresnės ir kad sendamos jos aprimsta. Todėl būtų geriau, kad išliktų katalikybė, kuri daugybę aukų jau prarijo savo žydėjimo laikais, o dabar, per ilgus amžius apsunkusi, turi menkesnį apetitą ir tenkinasi keturiais ar penkiais eretikų kepsniais per šimtą metų.

- - -

... jis iš tikrųjų taps dievu! Nes dievus pažinsi iš apetito.

- - -

Nuosaikumas žudo Respubliką, nuožmumas irgi ją žudo.

- - -

Beveik visi jie buvo paprasti žmonės, ir kai proceso formos supaprastėjo, jie pasijuto kuo puikiausiai. Sutrumpinta teisena jiems tiko. Pagreitintas tempas nėmaž jų nebeglumino. Jie pasiteiraudavo tiktai kaltinamojo įsitikinimų, neturėdami net minties, kad doras žmogus galėtų galvoti kitaip negu jie. Kadangi tarėsi esą apdovanoti išmintimi, tiesa, aukščiausiu gėriu, tai savo priešininkams priskirdavo tik klaidas ir piktybes. Jie jautėsi stiprūs; jie regėjo Dievą.

Jie regėjo Dievą, šie Revoliucinio tribunolo prisiekusieji. Aukščiausioji Būtybė užtvindė juos savo šviesa. Jie mylėjo, jie tikėjo.

- - -

Mes sakėme: nugalėti ar mirti. Mes klydome, reikėjo sakyti: nugalėti ir mirti.

Anatole France

„Raudonoji lelija“

The Red Lily

Piktybė pasiekė savo viršūnę įvedus tą pabaisą visuotinę karo tarnybą. Laikyti žmonių pareiga užmušinėti – tai imperijų ir respublikų gėda, nusikaltimų nusikaltimas. Toj gadynėj, kuri laikoma barbariška, miestai ir kunigaikščiai pavesdavo gynybą samdiniams, kurie kariaudavo kaip atsargūs ir protingi žmonės: kartais didelėj kovoj tebūdavo penki ar šeši nukautieji. Ir kai riteriai eidavo į karą, tai jų niekas neversdavo. Jie leisdavosi užmušami savo pačių smagumui. Žinoma, jie tik tam ir tetiko. Liudviko Šventojo laikais niekam į galvą neateidavo siųsti į mūšį mokslininką ar mąstytoją. Ir juo labiau neatitraukdavo žemdirbio nuo arklo ir nevarydavo jo į armiją. Dabar gi vargšui sodiečiui primetė pareigą būti kareiviu. Jį ištremia iš gimtų namų, kurių kaminas rūksta auksinio vakaro tyloj, atitraukia nuo vešlių pievų, kur ganosi jo jaučiai, nuo dirvų, nuo tėviškės girių; bjaurių kareivinių kieme jį moko taisyklingai žudyti žmones; jam grasina, jį užgaulioja, jį įmeta į kalėjimą; jam sako, kad tai – šlovė, o tokios šlovės jis nenori, jį sušaudo. Jis klauso, nes bijo; iš visų naminių gyvulių jis yra romiausias, džiaugsmingiausias ir paklusniausias.

- - -

Praeitis – tai vienintelė mūsų realybė. Visa, kas yra – tai praeitis.

- - -

– Jūs niekad nesužinosit, kad didžiuosius šio pasaulio darbus visuomet atlikdavo bepročiai.

– Nežinau. Bet sveiko proto žmonės man visuomet atrodė labai nuobodūs.

- - -

Nelaimė yra geriausia mūsų mokytoja ir geriausia mūsų draugė. Tai ji nurodo mums gyvenimo prasmę. Kai jūs kentėsit, žinosit, kas reikia žinoti, jūs tikėsit tuo, kuo reikia tikėti, darysit tai, ką reikia daryti, būsite tuo, kuo reikia būti. Ir jūs patirsit džiaugsmą ir pasitenkinimą. Džiaugsmas yra drovus, ir jam nepatinka iškilmės.

- - -

Karalysčių ir respublikų valdovai įrašė savo knygose, kad žmonių teisė yra karo teisė. Ir jie išaukštino jėgą. Jie garbina nukariautojus, jie stato aikštėse paminklus nugalėtojui vyrui ir jo žirgui. Bet nėra teisės žudyti: todėl teisingasis netrauks iš urnos savo numerio į rektrūtus. Nėra teisės skatinti beprotybes ir nusikaltimus pasodinto į karalystės ar respublikos sostą valdovo.

- - -

Mintis daro žmogų laimingu arba vargšu; dėl minties gyvenama, dėl minties miršta.

- - -

Žmonės mato tik savo mintis. Jie eina lyg neregiai ir kurtieji. Jų negalima sustabdyti.

- - -

Niekas taip nepraturtina mūsų dvasios kaip skausmas.

Anatole France

„Silvestro Bonaro nusikaltimas“

The Crime of Sylvestre Bonnard

Palengva gyvendamas, palengva sensti.

- - -

Mes – amžini vaikai, vis susiviliojantys naujais žaislais.

- - -

Neskubėkit teist, kol žmogus nenumirė.

- - -

Aistros – ramybės priešai, tačiau be jų nebūtų pasauly nei pramonės, nei meno. Visi snūduriuotų nuogi ant mėšlyno.

- - -

Užgaidai, net patys nekalčiausi, tuo blogi, jog mus palenkia svetimo valiai, padaro priklausomus nuo kito žmogaus.

- - -

Kone visa žmonija susideda iš mirusiųjų, – toks nedidelis gyvųjų skaičius palyginti su tais, kurių nebėra. Kas gi tai per gyvenimas, trumpesnis nei žmogaus trumpa atmintis!

- - -

Gyvenimas nemirtingas, ir reikia jį mylėti tolydžio atsinaujinančiais pavidalais.

- - -

Pasaulis – tai mūsų sielos atspindys.

- - -

Žmonės, besisielojantys tautų laime, savo artimuosius padaro didžiai nelaimingus.

- - -

Žmogus miršta tik tada, kai daugiau negali gyventi.

- - -

Žmogus taip jau sukurtas, jog pailsi tik tada, kai vieną darbą pakeičia kitu.

- - -

– Negi manot, kad gerovės troškimas – laiko žymė? Jokioje epochoje žmonės nenorėjo vargo. Visada stengėsi pagerint savo socialinę padėtį. Šitos nuolatinės pastangos reiškėsi nuolatinėm revoliucijom. Jos tebesitęsia, štai ir viskas!

- - -

Baisu, kai žmogus be silpnybių.

- - -

Troškimų nelavinantis auklėjimas žaloja sielą. Mokytojas turi išmokyt norėti.

- - -

Mano metų žmogus puikiai žino, jog gyvenimas nėra jau toks nekaltas dalykas; jis puikiai žino, ko nustoja užsibuvęs šiame pasauly, ir todėl pasitiki vien jaunimu.

- - -

Šiame pasaulyje, be piniginių reikalų, esama ir kitokių.

- - -

Gyventi kaip galima nepastebimiau, kad gyventum kaip galima geriau.

- - -

Apmąstymai – tai darbas.

- - -

Sakau:

– Istorija, priklausiusi meninio pasakojimo žanrui, kuris leidžia bet kokias vaizduotės išmones, mūsų laikais tapo mokslu, reikalaujančiu tikslaus metodo.

<...>

– Visų pirma, – sako jis, – kas yra istorija? Praeities įvykių atvaizdavimas raštu. O kas gi yra įvykis? Bet koks faktas? Jokiu būdu, sakot man, tai reikšmingas faktas. O iš ko istorikas sprendžia, ar faktas reikšmingas, ar ne? Sprendžia savavališkai, pagal savo skonį, užgaidą,

supratimą, žodžiu, kaip menininkas! Juk faktai iš esmės nesiskirsto į istorinius ir neistorinius. Be to, faktas – tai kažkas nepaprastai sudėtinga. Ar gali istorikas atvaizduoti visą faktų sudėtingumą? Ne, tai neįmanoma. Jis atvaizduos faktus be daugelio juos sudarančių savybių, taigi sutrumpintus, iškreiptus, nepanašius į buvusius. Na, o apie faktų savitarpio ryšį nekalbėkime. Jeigu vadinamąjį istorinį faktą sukėlė (o toks atvejis galimas) vienas ar keli neistoriniai faktai, ir, kaip tokie, nežinomi, prašom pasakyt, kokiu būdu istorikas gali pažymėti tų faktų tarpusavio santykį? Ir sakydamas visa tai, aš prileidžiu, jog istorikas prieš akis turi tikrus liudijimus, o faktiškai tokiu ar tokiu liudijimu jis kliaujasi tik įspūdžio veikiamas. Istorija ne mokslas, o menas, ir tik vaizduotės lakumas čia lemia sėkmę.

<...>

– Bet kurios meno šakos atstovas, – priduria jis, – vaizduoja tik savo sielą; jo kūrinys, kad ir į kokį rūbą įvilktas, savo dvasia yra šiuolaikinis. Kuo mes žavimės „Dieviškojoje komedijoje“, jeigu ne didžia Dantės siela? O ką nepaprasta vaizduoja Mikelandželo marmurai? Dailininkas arba suteikia savo kūriniams savąjį gyvenimą, arba kala marionetes ir rengia lėles.

- - -

Visais laikais žmogaus prigimtis linkusi užtęsti atsisveikinimus.

- - -

Nenumirsi vienam gyvenimui – neįžengsi į kitą.

Anatole France

„Taysa“

Thais

Niekas savaime negali būti nei garbinga, nei gėdinga, nei teisinga, nei neteisinga, nei malonu, nei nepakenčiama, nei gera, nei bloga. Tik žmonių nuomonė suteikia reiškiniams šias savybes.

- - -

Bet koks ginčas – beprasmiškas. Mano nuomone, neverta turėti jokios nuomonės. Aš gyvenu be rūpesčių todėl, kad nė vieno dalyko nevertinu labiau už kitą.

- - -

Jei sugriautume visas žmonių svajones ir iliuzijas, pasaulis prarastų savo formas ir spalvas, o mes amžinai pasiliktume buki ir kvaili.

- - -

Dievas, kuris mąsto, juda, kalba, klajoja po žemę kaip antikinis Odisėjas po mėlynas marias, iš tiesų yra žmogus.

- - -

Mylėti – tai suprasti.

- - -

Iš tikrųjų visi mes be išimties kitų mintyse atrandame tik savąsias mintis.

- - -

Daug jausti – tai daug gyventi!

- - -

Svajonė galingesnė už tikrovę.

- - -

Žmogus yra beribis: jis didis kaip pasaulis, nes jame visas pasaulis.

Friedrich Nietzsche

1844

Dievas mirė! Dievas mirė visiems laikams! Ir jį nužudėme – mes! Kaip rasti nusiraminimą mums, žudikų žudikams! Tai, kas buvo pasaulyje šviesiausia, galingiausia, paplūdo kraujais nuo mūsų peilių – kas nuplaus kraują nuo mūsų rankų?.. Ar ne per didelė mums to didingojo darbo našta? Galbūt mes patys turime virsti dievais, kad taptume verti to, ką padarėme?

- - -

Išnaudojimas nėra kokios nors sugadintos, netobulos ar primityvios visuomenės ypatybė: jis yra esminė gyvybės savybė kaip pagrindinė organinė funkcija, jis yra realios galios valios padarinys, galios valios, kuri ir yra gyvenimo valia.

- - -

Filosofas: tai žmogus, kuris nuolat sielojasi, mato, girdi, įtaria nepaprastus dalykus, tikisi jų, svajoja apie juos; jį jo paties mintys trenkia tarsi iš išorės, iš viršaus ir iš apačios, lyg būdingi jam nutikimai ir perkūno smūgiai; jis pats galbūt yra audra, gresianti naujais žaibais; lemties žmogus, apie kurį nuolat griaudžia ir dunda, prasiveria žemė ir vyksta kažkas siaubinga. Filosofas: ak, būtybė, kuri dažnai bėga nuo savęs, dažnai bijo savęs, – bet kuri pernelyg smalsi, kad daugiau niekad „negrįžtų prie savęs“.

- - -

Kas jaučiasi sutvertas stebėti, o ne tikėti, tam visi tikintys atrodo pernelyg triukšmingi ir įkyrūs – jis nuo jų ginasi.

- - -

Galų gale, žmogus myli tik savo troškimus, o ne savo troškimų objektą.

- - -

Kai aš kenčiantį regėjau, aš gėdijaus jo gėdos, tačiau kai jam padėjau, šiurkščiai pažeidžiau jo orumą.

- - -

Kiekvienai giliai sielai reikia kaukės; dar daugiau – kiekviena gili siela pamažu apauga kauke, nes nuolat klaidingai ir lėkštai interpretuojamas kiekvienas jos ištartas žodis, kiekvienas žengtas žingsnis, kiekvienas gyvenimo ženklas.

- - -

Instinktas: kai liepsnoja namas, užmirštami netgi pietūs, bet vėliau jie suvalgomi čia pat, gaisravietėje.

- - -

„Tą aš padariau“, – sako mano atmintis. „To aš negaliu būti padaręs!“, – sako mano išdidumas ir lieka nepermaldaujamas. Galiausiai – mano atmintis pasiduoda.

- - -

Kūrėjas ieško pasekėjų, bet ne lavonų, ne bandų, ne tikinčiųjų.

- - -

Tu ieškai šalininkų? – Ieškok nulių!

- - -

Žmogui reikia tikslo – ir jis veikiau norės nieko, nei išvis atsisakys norėti.

- - -

Gėdytis savo amoralumo – tai pakopa laiptų, kurių viršuje gėdijamasi ir savo moralumo.

- - -

Kas nežino, kaip rasti kelią į savo idealą, tas gyvena lengvabūdiškiau ir begėdiškiau negu žmogus, neturintis idealo.

- - -

Bažnyčia, – atsakiau, – yra tokia valstybės rūšis.

- - -

Kai esame pavargę, mus puola mintys, kurias seniai nugalėjome.

- - -

Žmogus gali įveikti visas kliūtis, jei turi pakankamai priežasčių tai padaryti.

- - -

Kas žino dėl ko, tas gali išgyventi bet ką.

- - -

Mūsų artimas – tai ne mūsų kaimynas, o kaimyno kaimynas.

- - -

Laisvė – tai valia asmeniškai atsakyti.

- - -

Įsitikinimas iš esmės yra didesnis šviesos priešas negu melas.

- - -

Kas save niekina, tas vis tiek gerbia save kaip niekintoją.

- - -

Matyti kančią – malonu, kančią sukelti – dar maloniau: tai negailestinga taisyklė, bet sena, tvirta, žmogiška – pernelyg žmogiška taisyklė.

- - -

Jeigu mes ką nors mylime arba gerbiame ir sužinome, kad jis kenčia, tai mūsų meilė išsilieja į švelnumą.

- - -

Iš esmės visada buvo draudžiama tik tiesa.

- - -

Elgetų neturėtų būti. Jie neduoda ramybės nei tiems žmonėms, kurie jiems duoda išmaldos, nei tiems, kurie neduoda.

- - -

Kiek daug reikia žmogui sukaupti, kad suprastų, kiek nedaug jam reikia.

- - -

Svajotojas meluoja sau, melagis – tik kitiems.

- - -

Sunku su žmonėmis gyventi, nes pernelyg sunku tylėti.

- - -

Kitų tuštybė mums yra atgrasi tik tada, kai ji kertasi su mūsų tuštybe.

- - -

Ne meilės, o draugystės trūkumas gadina santuoką.

- - -

Mes atšąlame tam, ką pažinome, kai pasidalijame tuo su kitais.

- - -

Jeigu ilgai žiūri į bedugnę, tai bedugnė ima žiūrėti į tave.

- - -

Žmogus, kuriam nereikia meluoti, didžiuojasi, kad jis ne melagis.

- - -

Liūdna ne todėl, kad man pamelavai, bet todėl, kad nuo šiol negalėsiu tavimi tikėti.

- - -

Kančios beprasmiškumas, o ne kančia – štai tas prakeikimas, kuris iki šiol tvyro virš žmonijos. Bet kokia atsitiktinė prasmė yra geriau už visišką beprasmybę.

- - -

Drąsos reikia turėti ne išsakyti savo įsitikinimus, bet atakuoti kito žmogaus įsitikinimus.

- - -

Dėl ko labiausiai gailiuosi? Dėl to, kad nuolatos kuklinausi, kad neįsiklausiau į savo tikruosius troškimus.

- - -

Išmintis nustato ir pažinimo ribas.

- - -

Kas manęs nesunaikins, padarys mane dar stipresnį.

- - -

Jei šiandien nepalypėsi vienu laipteliu aukščiau, tai sukaupk jėgas, kad įstengtum palypėti rytoj.

- - -

Daugybė žmonių laikosi pasirinkto kelio ir vos keli – tikslo.

- - -

Stipri viltis – kur kas stipresnė paskata gyventi, negu bet koks mūsų išgyvenamas džiaugsmas.

- - -

Nuosavybė savinasi jos turėtoją ir vargu ar suteikia jam daugiau nepriklausomybės.

- - -

Jei turi charakterį, tai turėsi ir tipišką išgyvenimą, kuris vis kartosis.

- - -

Cinizmas yra vienintelė forma, kuria niekingos sielos gali prisiliesti prie padorumo.

- - -

Žmogui privalu kurti savo dangų žemėje.

- - -

Kas į daiktus neįdeda savo valios, tas jiems suteikia bent jau prasmę; vadinasi, jis tiki, kad juose jau yra valia („tikėjimo“ principas).

- - -

Geriausias ginklas kovoti su savo priešu – kitas priešas.

- - -

Daug apie save kalbėti – tai vienas iš galimų būdų pasislėpti.

- - -

Kerštas yra žmogiškiau nei keršto nebuvimas.

- - -

Kuo plačiau atveri savo glėbį, tuo lengviau tave nukryžiuoti.

- - -

Meilė vienam yra barbariškumas, nes nukenčia kiti. Taip pat ir meilė Dievui.

- - -

Visa, kas daroma iš meilės, visada vyksta anapus gėrio ir blogio.

- - -

Truputis – štai pagrindas didžiausios laimės.

- - -

Aukštumoje yra šilčiau nei įsivaizduoja gyvenantys slėnyje.

- - -

Žmogus tiki, kad pats pasaulis yra kupinas grožio, – jis užmiršta, kad jis pats ir yra grožio šaltinis.

- - -

Menui ir bet kokiai estetinei veiklai ar suvokimui būtina tam tikra psichologinė prielaida: apsvaigimas.

- - -

Tikėjimas tiesa prasideda nuo abejojimo viskuo, kas iki šiol buvo laikoma tiesa.

- - -

Ar žmogus yra tik Dievo klaida? Ar Dievas tik žmogaus klaida?

- - -

Žmogus kur kas noriau puola gelbėti skęstantįjį, kai greta yra bijančių rizikuoti.

- - -

Ateis laikas, kai nebus kitų kalbų, kaip tik apie auklėjimą.

- - -

Išminties didėjimo matas yra pykčio mažėjimas.

- - -

Individų beprotybė – retenybė, bet grupių, partijų, tautų, laikų beprotybė – taisyklė.

- - -

Pasibjaurėjimas purvu gali būti toks didelis, kad trukdys jį nusivalyti.

- - -

Pasitaiko nekaltas melas – tikrojo tikėjimo kokiu nors dalyku požymis.

- - -

Nušvito protas mano: man bendraminčių reikia, ir tik gyvų – ne šiaip kokių lavonų, kuriuos tempiu, kur man patinka.

- - -

Meilė gyvenimui – štai kas daro mus filosofais.

- - -

Blogai stebime gyvenimą, jei nematome rankos, kuri užmuša gailėdama.

- - -

Mūsų didžiausi potyriai yra tyliausios akimirkos.

- - -

Jeigu tavo gyvenimas susiklostė nesėkmingai, tai gal pavyks gerai numirti.

- - -

„Jis man nepatinka.“ – „Kodėl?“ – „Aš iki jo nepriaugau.“ – Ar bent vienas žmogus kada nors taip atsakė?

- - -

Mano laimės formulė: vienas taip, vienas ne, tiesi linija, tikslas.

- - -

Mintis apie savižudybę – didelė paguoda – su ja išgyvenama ne viena niūri naktis.

- - -

Kai protingi žmonės sutrinka, jais pradedama nepasitikėti.

- - -

Viršesnio žmogaus familiarumas erzina, nes negali atsilyginti tuo pačiu.

- - -

Kuomet moralizuoja gerieji, jie sukelia pasišlykštėjimą, kuomet moralizuoja blogieji, jie sukelia baimę.

- - -

Nugalėtojai netiki atsitiktinumais.

- - -

„Čia dvasiai erdvu, šviesu, čia akys regėti gali...“ Tačiau yra priešinga žmonių padermė: tie žmonės taip pat stovi aukštumoje ir regi plačią panoramą – bet jie žvelgia žemyn.

- - -

Reikia atsisakyti blogo skonio – geisti sutikti su daugelio nuomone. „Gėris“ nustoja būti gėriu, nuskambėjęs iš kaimyno lūpų. Tuo labiau „visuotinis gėris“ – iš kur jam rastis! Žodis prieštarauja pats sau – tai, ką gali turėti visi, visada turi menką vertę. Pagaliau turi būti taip, kaip yra ir buvo visada: dideli dalykai – dideliems, prarajos – giliems, švelnumas ir šiurpas – subtiliems, žodžiu, visi reti dalykai – retiems.

- - -

Pažinimas – viena asketizmo formų.

- - -

Ne žinojimas, o širdis gali padaryti mus laimingus.

- - -

Kartojasi ta pati istorija! Baigęs statyti namą, pamatai, kad nejučia išmokai to, ką verkiant reikėjo žinoti prieš pradedant statybą. Amžinas nepakenčiamas „per vėlu!“ – Visko, kas užbaigta, melancholija!..

- - -

Net gėris didžiajame gyvenimo spektaklyje yra tik išsekimo forma.

- - -

Savo principais mes siekiame arba kovoti su savo įpročiais, arba juos pateisinti, arba garbinti, arba smerkti, arba slėpti, – gali būti, kad du vienodų principų žmonės siekia visiškai skirtingų dalykų.

- - -

Tas, kas vieną dieną nori skraidyti, pirmiausia privalo išmokti stovėti, vaikščioti, bėgioti, kopti ir šokti.

- - -

Siela, suvokianti, jog yra mylima, bet pati nemylinti, atskleidžia savo nuosėdas: tai, kas joje žemiausia, iškyla į paviršių.

- - -

„Kiekviena tiesa yra paprasta.“ – Ar tai nėra dvigubas melas?

- - -

Tiesa yra bjauri. Mes turime meną tam, kad mūsų nepražudytų tiesa.

- - -

Žmogui nejaučiame neapykantos tol, kol jį menkai vertiname; neapkęsti pradedame tada, kai laikome jį lygiu ar aukštesniu už save.

- - -

Dvasingiausi žmonės, tarus, jog jie drąsiausi, dažniausiai išgyvena skaudžiausias tragedijas: bet kaip tik todėl jie ir gerbia gyvenimą, kad susiduria su didžiausiu jo pasipriešinimu.

- - -

Mūsų stipriausiam potraukiui, mūsų tironui, paklūsta ne tik mūsų protas, bet ir mūsų sąžinė.

- - -

Skuboti žingsniai retai žengiami tik vieną kartą. Paskubėjus pirmą sykį, visada padaroma per daug. Kaip tik todėl paprastai paskubama antrąsyk – ir tada padaroma per mažai.

- - -

Turbūt dar niekas nebuvo pakankamai teisingas, kalbėdamas apie tai, kas yra teisingumas.

- - -

Vienos vienintelės isteriškos išsilavinusios patelės skausmo naktis nė iš tolo nepalyginama su kančiomis visų tų gyvūnų, kuriuos žmonės, ieškodami atsakymų į mokslo klausimus, klausinėjo peilio ašmenimis.

- - -

Mūsų poelgių padariniai griebia mus už plaukų visiškai neatsižvelgdami į tai, kad mes per tą laiką „pasitaisėme“.

- - -

Jei dresuosime savo sąžinę, tai ir kąsdama ji mus bučiuos.

- - -

Taikydamasis, švelniai sakant, į „angelus“, žmogus taip sutrikdė skrandį ir leido apsinešti liežuviui, kad dėl to jam pasidarė atgrasus ne tik džiaugsmas ir gyvulio nekaltybė, bet ir pats gyvenimas neteko skonio.

- - -

Prievarta formuoja moralę, vėliau ji tampa papročiu, dar vėliau – laisvu paklusnumu, galiausiai – beveik instinktu.

- - -

Paprasti žmonės turėjo ir visada turi pirmenybę, o išrinktieji – subtilesni, rečiau sutinkami, sunkiau suprantami – dažnai lieka vieniši; dėl savo vienatvės jie patiria negandų ir nėra linkę daugintis.

- - -

Mums būtina protarpiais pasidžiaugti savo kvailybe, kad galėtume likti patenkinti savo išmintimi!

- - -

Žmogus stebisi pats savimi – tuo, kad jis neįstengia išmokti pamiršti ir kad yra prikaustytas prie praeities; kad ir kaip greitai, kad ir kaip toli jis bėgtų, grandinė velkasi iš paskos.

- - -

Nuolatos iš laiko ritinio krinta lapas po lapo ir lekia šalin, kad staiga vėl nukristų į žmogų. Tada žmogus sako: „Aš prisimenu“ ir pavydi gyvuliui, kuris tuojau pat viską pamiršta.

- - -

Kiekvienas subtilus žmogus instinktyviai siekia savo pilies, savo slaptybės, kur jis jaučiasi saugus nuo minios, nuo daugumos, kur jis gali pamiršti taisykles.

- - -

Ryškiausiai nuosavybės geismą atskleidžia lyčių meilė: mylintysis geidauja be jokių išlygų vienas pats turėti trokštamą asmenį, jis nori lygiai tokios pat besąlygiškos galios valdyti kito sielą ir kūną, jis nori būti mylimas tik pats vienas, nori gyventi ir viešpatauti kito sieloje kaip karalius ir geidžiamiausias asmuo.

- - -

Mylėti reikia mokytis.

- - -

Ir mažiausiai, ir didžiausiai laimei galioja tik viena sąlyga, daranti laimę laime – tai gebėjimas pamiršti.

- - -

Egzistuoti! Reikia atrasti kitą pasaulį – ir ne vieną!

- - -

Jei Dievas norėjo tapti meilės objektu, jam derėjo atsisakyti teisėjo, vykdančio teisingumą, pareigų: joks teisėjas, net ir gailestingas, niekada nebus mylimas.

- - -

Kiekvienoje religijoje religingas žmogus yra išimtis.

- - -

Žodis „krikščionybė“ yra tiesiog nesusipratimas; iš tiesų tebuvo vienas krikščionis, ir tas mirė ant kryžiaus.

- - -

Žmogus pamiršta savo kaltę, ją išpažinęs kitam, tačiau pastarasis jos paprastai nepamiršta.

Paul Verlaine
1844

Jaunuolių akys liepsnoja ugnimi, senelių spinduliuoja šviesa.

Abai Qunanbaiuly
1845

Kuklumas, kylantis iš silpnumo – ne dorybė.

- - -

Juokingas šaukiantis pyktyje, bet baisus – tylintis pyktyje.

Nicholas Miklouho-Maclay
1846

Žmones vertinti reikia pagal jų išsikeltus tikslus.

Henryk Sienkiewicz
1846

Nelaimės didumas matuojamas ne jos esme, o tuo, kaip ją išgyvena žmogus.

Nikolay Solovyov
1846

Daugumai moterų ir vyrų reikia keisti ne šeimą, o savo požiūrį į šeimą.

Alexander Graham Bell
1847

Niekas žmogaus taip nestabdo, kaip jis pats save.

Thomas Edison
1847

Svarbiausias civilizacijos uždavinys – išmokyti žmogų mąstyti.

- - -

Daugelis tų, kurie gyvenime pralaimėjo, net neįsivaizduoja, kaip arti pergalės jie buvo tą akimirką, kai pasidavė.

- - -

Visuomenė netobulėja, kai visi jauni žmonės susitaiko su esama padėtimi.

- - -

Kokia daugybė žmonių nepastebi savo galimybių, nes šios būna apsirengusios darbiniais drabužiais ir dvelkia prakaitu.

- - -

Jei mes padarytume tai, ką iš tikrųjų sugebame, tiesiog priblokštume save.

- - -

Sėkmė aplanko tik tą, kas jos belaukdamas ką nors daro.

- - -

Nerimas – tai nepasitenkinimas, o nepasitenkinimas – svarbiausia pažangos sąlyga.

- - -

Apie nieką nežinome net milijoninės vieno procento dalies.

Solomon Schechter
1847

Negalėsi būti kuo nors, jei norėsi būti viskuo.

Arthur Balfour
1848

Entuziazmas išjudina pasaulį.

John Churton Collins
1848

Niekada nereikalaukite to, ko galite paprašyti.

- - -

Nė vienas pasitikėjimo vertas žmogus niekada nesistengė jo pelnyti.

Paul Gauguin
1848

Menas yra arba perversmas, arba plagiatas.

Arturo Graf
1848

Jeigu nebūtų mirties, gyvenimas prarastų bet kokią poeziją.

- - -

Civilizacija – siaubingas augalas, kuris neauga ir nežydi, kol nelaistomas ašaromis ir krauju.

- - -

Protingai ir teisingai politikai nepakanka pažinti žmones, reikia juos mylėti.

- - -

Būti gailestingam daug lengviau negu teisingam.

- - -

Laisvė be idealų teikia daugiau žalos negu naudos.

- - -

Nėra nieko lengviau, kaip sulaukti niekšų aplodismentų.

- - -

Tas, kuris atsikrato iliuzijų, lieka nuogas.

- - -

Jeigu tu stengiesi patikti visiems, tai baigsi tuo, kad nepatiksi niekam.

- - -

Žmonių reikalus geriau suvokia ne tas, kuris ilgiau gyveno, o tas, kuris daugiau stebėjo.

- - -

Didžiausias žmogaus draugas ir tuo pačiu didžiausias priešas – jo vaizduotė.

- - -

Neturintieji kuo pasigirti, giriasi nelaimėmis.

- - -

Iš esmės, senatvė prasideda nuo to momento, kai žmogus praranda gebėjimą mokytis.

Orison Swett Marden

1848

Mūsų svajonių įgyvendinimas yra įkvėpimo šaltinis naujiems mūsų sumanymams.

- - -

Tai, ką norime pasiekti, privalome įtvirtinti subjektyviajame, arba pasąmoniniame, prote.

- - -

Aplinkui save matome gana daug žmonių, kurių idealas yra miręs. Žinoma, jie tebeatrodo kaip žmonės, bet dieviškoji ugnis, kuri kitados juose degė, yra užgesusi; jie nebegyvena, jie tiktai tebėra pasilikę.

- - -

Daugelis gyvena tiktai žemiausiuose savo būties aukštuose ir tiktai nedaugelis tepakyla į savo vidinio gyvenimo aukštumas.

Carlo Dossi

1849

Retai tampa didžiu tas, kuris neranda savyje ryžto nepaisyti daugybės nereikšmingų dalykų.

- - -

Kodėl žmonės paprastai vengia vienatvės? Todėl, kad retas kuris, būdamas pats su savimi, džiaugiasi malonia draugija.

- - -

Meilė minta ne tik jausmais, bet ir žlėgtainiais.

August Strindberg

1849

Štai kas yra vienatvė – susisukti į savo sielos kokoną, pavirsti lėliuke ir laukti metamorfozės.

- - -

Niekada negirdėdamas paskatinamo žodžio, žmogus praranda drąsą ir savigarbą.

Guy de Maupassant

1850

Gyvenimas – kalnas, į kurį kopi ilgai, o nusileidi greitai.

- - -

Žinome, kad meilė stipri kaip mirtis, bet juk ji ir trapi kaip stiklas.

- - -

Karas yra barbariškas, kai puolamas taikus kaimynas, bet jis tampa šventa pareiga, kai ginama tėvynė.

- - -

Visos religijos – visos be išimties – yra absurdiškos: jų moralė skirta vaikams, jų pažadai savanaudiški ir siaubingai kvaili.

Robert Louis Stevenson

1850

Knygos – geras dalykas, tačiau jos yra labai netikęs gyvenimo pakaitalas.

- - -

Būti tuo, kas esame, ir tapti tuo, kuo galime būti, yra vienintelis gyvenimo tikslas.

- - -

Žiauriausias melas dažniausiai išreiškiamas tyla.

- - -

Draugas – tai žmogaus dovana pačiam sau.

- - -

Sąžine galima naudotis, bet jos negalima perkrauti.

- - -

Ar jauni, ar seni – visiems ši kelionė paskutinė.

- - -

Begalinis pasiaukojimas savo darbui – tai tik ilgalaikis daugelio kitų dalykų nepaisymas.

- - -

Kiekvienas gali pakelti savo naštą, kad ir kokia sunki ji būtų.

- - -

Literatūra visais pavidalais – tai niekas kitas kaip gero pokalbio šešėlis.

- - -

Pareiga būti laimingiems atliekama blogiausiai iš visų pareigų.

- - -

Jaunuolis jaučia, kad visas pasaulis per mažas jam vienam.

- - -

Puikiai prisimenu, ką reikia užmiršti.

- - -

Emocinė žodžio reikšmė yra jo vartojimo istorijoje atsirandanti tendencija sukelti jausminį žmonių atsaką.

- - -

Eidami per gyvenimą staiga pastebime, kad ledas po kojomis vis plonėja, ir apsidairę pamatome, kaip po juo prasmenga mūsų bendraamžiai.

- - -

Paminklai dažniausiai statomi tiems, kuriuos mažiausiai verta prisiminti.

- - -

Tai, dėl ko neapgailestaujama, dar neprarasta.

- - -

Sutarkime bent dėl to, kad galime nesutarti.

Ella Wheeler Wilcox
1850

Juokis, ir visas pasaulis juoksis su tavimi. Verk, ir tu verksi vienumoje.

Felix Adler
1851

Jei vaikas meluoja, tai reiškia, kad jo tėvai griežti. Meluoti nėra prasmės, nebent sakyti tiesą būtų pavojinga.

- - -

Lengviau kovoti už kieno nors principus, negu gyventi pagal juos.

- - -

Šeima – tai miniatiūrinė visuomenė, nuo kurios darnumo priklauso visos didelės žmonių visuomenės saugumas.

Jacques-Arsène d'Arsonval
1851

Ir protingiausias žmogus negali numatyti savo minčių, bet jis turi būti užtikrintas dėl būsimų savo veiksmų.

Jonas Basanavičius
1851

Žmonės, nežinantys savo istorijos, visada lieka vaikais.

David Starr Jordan

1851

Žmogui, kuris žino, kur eina, pasaulis duoda kelią.

- - -

Tiek trumpo, tiek ilgo gyvenimo baigtumas nulemtas tikslo, dėl kurio jis nugyventas.

H. H. Asquith

1852

Jei jaunystė ateitų truputį vėliau, tai ji būtų ideali būsena visam gyvenimui.

Paul Bourget

1852

Visais gyvenimo atvejais veikia du pagrindiniai – savisaugos ir meilės instinktai.

- - -

Tikėti reiškia atsisakyti suprasti.

- - -

Meilė – tai egoizmas dviese.

Alexander Kruglov

1852

Valia – gebėjimas būti sau.

Vincent van Gogh

1853

Naujiems laikams reikia naujų žmonių.

- - -

Aš žinau, kad nieko tikra nežinau, tačiau žvilgsnis į žvaigždes man leidžia svajoti.

- - -

Medžiai yra žemės troškimas pasiekti dangų. Medžiai iš tikrųjų yra žemės aistra; per juos žemė tiesia savo rankas, kad paliestų dangų.

E. W. Howe
1853

Jūsų reputacija – tai, kas kalbama jums už nugaros.

- - -

Kiekvienoje šalyje yra įtakingų piliečių, užsiimančių piramidžių statyba.

Isolde Kurz
1853

Už kvailus norus kartais baudžiama jų išsipildymu.

Hendrik Lorentz
1853

Džiaugiuosi, kad priklausau tautai, kuri per maža daryti dideles kvailystes.

Jean-Marie Guyau
1854

Suprasti, kas geriausia – tai jau reiškia dirbti ties to įgyvendinimu.

- - -

Labai dažnai žmogus savo didybę grindžia klydimu, dėl to tiesa, iš pirmo žvilgsnio, jam atrodo žeminanti jį.

- - -

Viskas gamtoje susieta tarpusavio ryšiu. Kas žino – gal tam, kad žmogus žengtų vieną žingsnį savo moralinio idealo link, kartu su juo turi judėti visas pasaulis?

- - -

Svarbus ne klausimas, kaip atsirado žmonės; svarbu žinoti, kas yra žmogus ir ypač – koks jis turi būti.

Henri Poincaré

1854

Abejoti viskuo ir tikėti viskuo – du vienodai patogūs sprendimai: ir vienas, ir kitas atpalaiduoja nuo būtinybės samprotauti.

- - -

Mintis niekada neturi paklusti jokiai dogmai, krypčiai, aistrai, interesui, išankstinei idėjai ar bet kam kitam, išskyrus faktus, nes paklusti – jai tolygu išnykti.

Oscar Wilde

1854

Dauguma žmonių nebūna savimi. Jų mintys atskleidžia kitų žmonių pažiūras, jų gyvenimai – kitų mėgdžiojimas, o jų aistros – kitų citavimas.

- - -

Gyventi taip, kaip pats nori, nėra egoizmas. Egoistiška versti kitus gyventi taip, kaip norisi tau.

- - -

Nė vienas žmogus nėra tiek turtingas, kad įstengtų nusipirkti savo praeitį.

- - -

Tai, už ką žmonės miršta, nebūtinai yra tiesa.

- - -

Blogiausia visų laikų tironijos forma yra silpnųjų tironija stipriesiems. Tai vienintelė išlikusi tironija.

- - -

Tik asmenybės išjudina pasaulį, o ne principai.

- - -

Gyvenime būna tik dvi tragedijos: viena – negauti to, ko nori, kita – gauti tai, ko nori.

- - -

Melas – tai kitų žmonių tiesa.

- - -

Seniau žmonės patys išsikovodavo savo teises, dabar kiekvienas kūdikis jau gimsta su žmogaus teisių manifestu lūpose, daug didesniu už jį patį.

- - -

Papasakoti – vadinasi, viską patirti iš naujo.

- - -

Demokratija – tai vienų žmonių prievarta kitiems visos žmonijos labui.

- - -

Tikrasis žmogaus gyvenimas – tai gyvenimas, kurio jis negyvena.

- - -

Bet kada galite tapti žmogumi, kuris niekam nerūpi.

- - -

Kiekvienas esame savotiškas velnias, ir mes verčiame šį pasaulį pragaru.

- - -

Retas kuris pasaulyje gyvena. Daugelis tik egzistuoja.

- - -

Pasiaukojimą derėtų uždrausti įstatymu. Jis tvirkina tuos, kuriems aukojamasi.

- - -

Kas yra cinikas? Tai žmogus, žinantis visko kainą, bet neišmanantis vertės.

- - -

Tik išsilavinimas gali pridengti reikšmingą išvaizdą.

- - -

Pesimistas – tai toks žmogus, kuris iš dviejų blogybių pasirenka abi.

- - -

Bešališką nuomonę galime pareikšti tik apie tuos dalykus, kurie iš tiesų mūsų nedomina. Todėl akivaizdu, kad tokia nuomonė visuomet bevertė.

- - -

Mūsų siauromis tamsiomis gatvelėmis šliaužia iš alkio degančiomis akimis Skurdas, jam iš paskos seka pažaliavusiu veidu Nuodėmė. Vargas pažadina mus iš ryto, o Gėda miega kartu su mumis naktį.

- - -

Meilė pačiam sau – romanas, trunkantis visą gyvenimą.

- - -

Pareiga yra tai, ko tikimės iš kitų.

- - -

Aš manau, kad Dievas, kurdamas žmogų, kažkur pervertino savo sugebėjimus.

- - -

Visas pasaulis – didelės kapinės.

- - -

Tik paviršutiniški žmonės gerai save pažįsta.

- - -

Šūkaujanti minia – niekai, pavojinga tylinti.

- - -

Galiu atsispirti bet kam, išskyrus pagundą.

- - -

Moterys mus myli už trūkumus. Jei turime jų pakankamai, jos mums atleis viską, net didžiulį intelektą.

- - -

Nesu pakankamai jaunas, kad viską žinočiau.

- - -

Vienintelis skirtumas tarp šventųjų ir nusidėjėlių: visi šventieji turi praeitį, o visi nusidėjėliai – ateitį.

- - -

Kai dievai nori mus nubausti, jie atsako į mūsų maldas.

- - -

Kančia yra begalybę trunkanti akimirka.

- - -

Abejonė – tai tikėjimo pradžia.

- - -

Natūralumas – irgi poza.

- - -

Pasaulis – scena, bet pjesė blogai pastatyta.

- - -

Romantikos žavesys – neapibrėžtumas.

- - -

Gyvenimo prasmė – saviraiška. Visapusiškai išreikšti savo esmę – štai dėl ko mes gyvename.

- - -

Logika – paskutinė paguoda neturintiems vaizduotės.

- - -

Mėgindamas išsiginti praeities, savo gyvenimą paverti melu. Tai jau prilygsta sielos išdavystei.

- - -

Žmogus, kuris mato abi dalyko puses, iš tiesų nemato nieko.

- - -

Pasaulyje nėra tokio blogio, kurio žmogaus dvasia neįstengtų jei ne paversti gėriu, tai bent padaryti pakenčiamu, pakeliamu, be širdies kartėlio.

- - -

Vienas bučinys gali sugriauti visą žmogaus gyvenimą.

- - -

Veikla – paskutinis siaubas, kurio griebiasi nemokantys svajoti.

- - -

Religija – modernus tikėjimo pakaitalas.

- - -

Vienintelė gera draugija – tu pats.

- - -

Nieko neveikti – pasibaisėtinai sunkus darbas.

- - -

Saikingumas – tai vienintelis neturinčiųjų vaizduotės pasiteisinimas.

- - -

Pagaliau meilė numirė. Nepamenu, kas ją nužudė. Rodos, mylimosios pasiūlymas viską paaukoti man. Tai visada klaiki akimirka, pribloškianti mus amžinybės baime.

- - -

Vieną lemtingą dieną žmonės suprato, kad plunksna daug galingesnė už grindinio akmenį ir gali žeisti taip pat, kaip plytgalis. Tada jie puolė ieškoti žurnalisto. Jį suradę išmokė ir pavertė savo darbščiu bei gerai apmokamu tarnu. Dabar belieka tik apgailestauti, kad taip atsitiko.

- - -

Dabar visuomenėje tiek daug savimi patenkintų žmonių apsimetinėja gerais, kad apsimesti blogu – miela ir kuklu.

- - -

Gėrį ir blogį suvokia tik tie, kurie neturi jokio supratimo apie visa kita.

- - -

Žmogus tiki tuo, kas neįmanoma, bet niekuomet nepatikės tuo, kas akivaizdu.

- - -

Tapti civilizuotu nėra lengva. Tam tėra du būdai: vienas – tapti kultūringu, kitas – tapti sugedusiu.

- - -

Klausimai nebūna nekuklūs. Nebent atsakymai.

- - -

Visi esame griovyje, bet tik keli iš mūsų žiūri į žvaigždes.

- - -

Gryna ir paprasta tiesa yra retai kada gryna ir niekad paprasta.

- - -

Malonumai ir laimė yra du skirtingi dalykai.

- - -

Kai su manimi iš karto sutinka, jaučiu, kad klystu.

- - -

Religijos miršta, kai įrodoma jose esanti tiesa. Mokslas yra mirusių religijų kronika.

- - -

Mada – tai išsigimimo forma: ji tokia šlykšti ir atgrasi, kad mes kas pusę metų stengiamės ją pakeisti.

- - -

Vargšų tragedija yra ta, kad jiems įkandamas tik savęs išsižadėjimas. Gražios nuodėmės, kaip ir gražūs daiktai – turtingųjų privilegija.

- - -

Sąžinė verčia mus egoistais.

- - -

Nėra didesnio vulgarumo už pernelyg didelį rafinuotumą.

Oscar Wilde

„De profundis“

De profundis

Kvailys žmonių akyse ir kvailys dievų akyse yra skirtingi dalykai.

- - -

Charakterio esmė yra valios stiprybė.

- - -

Gyvendami kiekvienam savo santykiui su kitais privalome rasti tam tikrą gyvenimo būdą.

- - -

Gyvenime nėra mažų ar didelių dalykų. Visa yra vienodai reikšminga, visa lygiai didu.

- - -

Mes, gyvenantys kalėjime, nepatiriantys gyvenime jokių įvykių, vien sielvartą, matuojame laiką skausmo tvilksniais, skaudžiųjų epizodų prisiminimais. Kentėjimas – nereikia šituo stebėtis – yra vienatinis mūsų egzistavimo būdas, vienintelis būdas mums suvokti, kad egzistuojame, o praeities kančių prisiminimas būtinas kaip paliudijimas, jog mūsų identiškumas nenutrūksta. Tarp manęs ir džiaugsmingų mano prisiminimų tvyro ne menkesnė praraja už tą, kuri skiria mane nuo dabar realiai egzistuojančio džiaugsmo.

- - -

Vaizduotė, vien tik vaizduotė leidžia mums išvysti pasaulį kaip visumą, vien tiktai jos dėka mes suprantame kitus, tiek realius, tiek idealius mūsų santykius.

- - -

Būti visiškai laisvam ir kartu nė per plauką nenusižengti įstatymui – štai amžinasis žmogaus gyvenimo paradoksas.

- - -

Fatališkos gyvenimo klaidos padaromos ne iš kvailumo. Toji minutė, kai mes neišmintingai pasielgiame, gali būti gražiausia mūsų gyvenime. Tokios klaidos padaromos kaip tik todėl, kad žmogus vadovaujasi logika.

- - -

Visa privalo ateiti žmogui iš jo paties. Nėra prasmės aiškinti žmogui tokių dalykų, kokių tas nejaučia ir neįstengia suvokti.

- - -

Neapykanta intelekto požiūriu yra amžinas neigimas. Vertinant ją emociniu požiūriu, tai atrofijos forma, ji užmuša viską, išskyrus save pačią.

- - -

Tvirtindavau sau: „Bet kokia kaina aš privalau išsaugoti savo širdyje meilę. Jeigu eisiu į kalėjimą be meilės, kas liks iš mano sielos?“

- - -

Kūno nuodėmės yra niekniekis. Jeigu tokias ligas reikia gydyti, tegul tai daro daktarai. Gėdingos tiktai sielos nuodėmės.

- - -

Kad ir koks žiaurus man būtų buvęs pasaulis, jis niekad nebuvo man toks žiaurus, koks buvau sau pats.

- - -

Man atrodo, kad vertę turi tik tai, kas išplaukia iš žmogaus vidaus. Manoji esmė ieško naujos saviraiškos formos. Dabar tai vienintelis dalykas, kuris man rūpi. Ir pirmiausia, ką privalau padaryti, – išsilaisvinti nuo bet kokio pykčio pasauliui.

- - -

Kai mąstau apie religiją apskritai, man atrodo, kad norėčiau įkurti ordiną tiems, kurie negali tikėti. Būtų galima pavadinti jį Netikinčiųjų Brolija. Ten prie altoriaus, palei kurį nedegtų žvakė, šventikas ramybės nepripažįstančia širdimi aukotų mišias su nepašventinta

duona ir tuščia taure vynui. Visa, kad būtų tikra, turi tapti religija. Agnosticizmui, kaip ir tikėjimui, juk neužginta turėti savo ritualą. Agnosticizmas pasėjo savo kankinius, o dabar jau turėtų surinkti savo šventųjų derlių ir kasdien nepaliaujamai garbinti Viešpatį už tai, kad Jis pasislėpė nuo žmonių akių. Tačiau ar tai būtų tikėjimas, ar netikėjimas, jis privalo būti mano vidiniu dalyku, privalo plaukti iš mano vidaus. Jo simboliai turi būti mano paties sukurti. Juk tik dvasia susikuria savo pačios pavidalą. Jei nerasiu dvasios paslapties savyje, jos niekad niekur nerasiu. Jei ir dabar aš tos paslapties neperpratau, ji niekuomet nebus man atverta.

- - -

Gailestauti dėl praeities reikštų sustabdyti savo paties tobulėjimą. Jei mėgini išsiginti savo praeities, vadinasi, paverti melu patį savo gyvenimą. O tai jau prilygsta sielos išdavystei.

Štai pažiūrėkite, kūnas juk sugeria į save lygiai viską – ir tai, kas trivialu, purvina, ir tai, kas perkeista šventiko atnašavimo, nuskaidrinta vizijos, – ir visa įgimta paverčia žvalumu bei jėga, pasigėrėjimą keliančiu raumenų žaismu, dailaus kūno formomis, plaukų, vokų, akių išlinkimais ir spalvomis; taip ir siela turi savo transformuojančiąją funkciją ir tai, kas savaime yra niekinga, žiauru, destruktyvu, ji paverčia prasmingais kilniausios minties ar jausmo proveržiais, dar daugiau, visame, kas niekinga, ji randa peno kuo kilniausiam savęs teigimui, ir per tai, kam buvo skirta ją išniekinti ar sunaikinti, kuo tobuliausiu būdu atsiskleidžia pati.

- - -

Dauguma žmonių, paleisti laisvėn iš kalėjimo, išsineša jį kartu su savimi, jie nešiojasi jį širdyje tartum kokią slaptą gėdą, kol pagaliau it kokios apgailėtinos būtybės įšliaužia kur nors į plyšį ir numiršta. Kaip liūdna yra tai, kad jiems nieko daugiau nelieka, ir kokia žiauriai

neteisinga yra Visuomenė, verčianti juos šitaip užbaigti savo dienas. Visuomenė juk pati sau prisiskiria teisę bausti individą šiurpiausia bausme, maža to, ji pati serga tokia baisia tuštybės, paviršutiniškumo liga, kad net neįstengia suprasti, ką padariusi. Kai žmogus jau atlieka savo bausmę, Visuomenė palieka jį vieną patį su savimi, kitaip tariant, ji išsižada žmogaus kaip tik tokiu momentu, kai nukentėjusiajam turėtų pajusti didžiausią pareigą. Iš tiesų Visuomenė taip gėdijasi savo pačios poelgių, kad vengia tų, kuriuos pati nubaudė, kaip žmonės vengia kreditoriaus, kuriam neįstengia grąžinti skolos, arba to, kuriam padarė nepataisomą, neatlyginamą žalą. Jei aš suvokiu, ką esu iškentėjęs, tai savo ruožtu reikalauju, kad ir Visuomenė suvoktų, kokias kančias ji man suteikė, kad vienas kitam nejaustume kartėlio ar neapykantos.

- - -

Džiaugsmas ir juokas neretai maskuoja šiurkštų, kietą, beširdišką temperamentą. Tačiau sielvartas visuomet slepia tiktai sielvartą. Skausmas, kitaip nei malonumas, nesidangsto kauke.

- - -

Malonumas skirtas gražiam kūnui, o skausmas – gražiai sielai.

- - -

Juk kalėjimo gyvenimas su nesibaigiančiais jo suvaržymais paverčia kalinį maištininku. Ir baisiausia ne tai, kad toks gyvenimas sužeidžia širdį – širdys juk ir yra tam, kad būtų žeidžiamos, – bet kad jis paverčia širdį akmeniu. Dažnai jauti, kad tik geležinis veidas ir paniekos vypsnys tegali padėti prastumti dieną. O juk tas, ką apėmusi maištininko būsena, negali tikėtis malonės, kalbant bažnyčios mėgstama kalba. Ir šiuokart, aš drįsčiau tvirtinti, bažnyčia yra teisi, nes tiek gyvenime, tiek mene sukilėlio nuostata uždaro sielos kanalus ir išsklaido

dangiškąją atmosferą.

- - -

Kiekvieną savo gyvenimo akimirksnį žmogus yra tas, kas jis dar bus, lygiai tiek kaip ir tas, kas jis jau buvo.

- - -

Tas, kas nebylu – jau mirę.

- - -

Tiems, kurie sėdi kalėjime, ašaros yra įprasta kasdienės patirties dalis. Kalėjime ta diena, kai tu neverki, yra diena, kai tavo širdis rambėja, o ne kai ji rami ir laiminga.

- - -

Už kančios visuomet slypi tiktai kančia. Tačiau dar išmintingiau būtų tarti, kad už kančios visuomet slypi siela.

- - -

Jei jau du žmonės vienas kito nekenčia, tai greičiausiai juos sieja koks nors ryšys, kokia nors brolystė.

- - -

Nesuprantu, kodėl žmogus turėtų apnuoginti prieš pasaulį savo gyvenimą. Pasaulis juk nieko nesupranta.

- - -

Kalbėti tiesą skausminga. Tačiau meluoti, kai esi verčiamas tai daryti, – dar skausmingiau.

- - -

Nepamiršk, kad širdies gilumoje sentimentalistas visuomet yra cinikas. Iš tiesų sentimentalumas tėra šventė, kurią kartais leidžia sau cinikas.

- - -

Sielos didybė nėra užkrečiama. Taurios mintys ir kilnios emocijos egzistuoja po vieną.

- - -

Jei vaikui duodamas žaislas, kurio stebuklingumo savo menku proteliu jis nepajėgia įvertinti, kurio gražumo savo dar pusiau teprasivėrusiomis akimis negali įžvelgti, tai jis tą žaislą sulaužo, jeigu yra užsispyręs; jei jis apatiškas – numeta jį ir nužingsniuoja pas sau lygius draugus.

- - -

Man atrodo, kad mes per daug stebime gamtą ir per mažai gyvename su ja.

- - -

Visi teismai nuteisia kieno nors gyvenimą, o visi nuosprendžiai yra mirties nuosprendžiai.

- - -

Tai, kas plyti ir veriasi prieš mane, yra mano praeitis. Aš privalau pažvelgti į ją naujomis akimis, privalau priversti pasaulį pažvelgti į ją naujomis akimis, priversti Dievą pažvelgti į ją naujomis akimis. Aš nepasieksiu šito nei savo praeitį ignoruodamas, nei ją niekindamas ar liaupsindamas, nei ją nuneigdamas. Tai man pavyks tik tuomet, jei priimsiu praeitį kaip neišvengiamą savo gyvenimo ir charakterio evoliucijos dalį, nulenkdamas galvą prieš viską, ką teko iškentėti.

Oscar Wilde

„Doriano Grėjaus portretas“

The Picture of Dorian Gray

Atskleisti meną, o menininką paslėpti – štai meno tikslas.

- - -

Joks menininkas nėra liguistas. Menininkas gali vaizduoti viską.

- - -

Pasaulyje tik viena blogybė pranoksta tą, kai visi apie tave kalba, tai blogybė, kai niekas apie tave nekalba.

- - -

Intelektas jau pats savaime kažkas perdėta ir todėl ardo harmoniją kiekviename veide. Kai tik žmogus atsisėda ir susimąsto, jo veide lieka tik nosis arba tik kakta, ar dar kokia baisybė. Pažiūrėk į žmones, kurie ko nors pasiekė išsilavinimo reikalaujančiose profesijose. Kokie jie tobulai bjaurūs! Žinoma, išimtis dvasininkai. Bet juk dvasininkai negalvoja. Vyskupas, sulaukęs aštuoniasdešimt metų, tebekartoja tą patį, ką jį išmokė sakyti, kai jam buvo aštuoniolika, todėl visada ir atrodo nepaprastai žavus.

- - -

Paprasčiausias daiktas tampa nuostabus, jeigu tiktai jį slepi.

- - -

Ištikimieji pažįsta tik banaliąją meilės pusę, meilės tragedijas patiria tik neištikimieji.

- - -

Visapusiškai informuoto žmogaus protas – baisus daiktas. Jis panašus į smulkių senienų parduotuvę, pilną dulkių ir sujauktą, kur visų prekių kaina aukštesnė už

tikrąją jų vertę.

- - -

Gyvenimo tikslas – išugdyti save. Mes ateinam į pasaulį, kad pilnutinai atskleistume savo prigimtį. Nūnai žmonės bijo savęs. Jie užmiršo svarbiausią iš visų pareigų – pareigą sau. Žinoma, jie mielaširdingi. Pamaitina alkaną, aprengia elgetą. Bet jų pačių sielos badauja, jos nuogos. Drąsa apleido mūsų giminę. Gal mes niekada jos nė neturėjom. Visuomenės baimė, kuri sudaro moralės pagrindą, Dievo baimė, kuri yra religijos esmė, – štai kas valdo mus.

- - -

Vienintelis būdas atsikratyti pagundos – jai pasiduoti. Jeigu spirsies, tavo siela susirgs, ilgėdamasi to, ką pati sau uždraudė, geisdama to, ką jos pačios sukurti siaubingi įstatymai pavertė siaubingais ir neleistinais dalykais. Sakoma, kad didžiausi pasaulio įvykiai vyksta žmogaus mintyse. Mintyse, ir tik mintyse padaromos pačios didžiausios pasaulio nuodėmės.

- - -

Kitų žmonių tragedijos visada atrodo kažkokios be galo niekingos.

- - -

Galiu pakęsti brutalią jėgą, bet brutalų protą pakęsti neįmanoma. Juo naudotis kažkaip nepadoru. Niekšinga intelekto atžvilgiu.

- - -

Koks kerintis jausmas – savo įtaka veikti kitą žmogų! Niekas negali tam prilygti. Savo sielą įkvėpti į kokią grakščią formą ir kurį laiką leisti jai ten pasilikti; klausytis, kaip aidu grįžta tavo mintys, prisodrintos aistros ir jaunystės muzikos; perlieti kitam savo temperamentą tarsi tai būtų koks kvapus gėrimas ar nepaprasti kvepalai: čia slypi tikras džiaugsmas, gal pats didžiausias pasitenkinimas, likęs žmogui šiame ribotame, vulgariame

amžiuje, kurio malonumai perdėm jusliniai, o tikslai perdėm banalūs.

- - -

Moterys – tai materijos pergalė prieš protą, o vyrai – proto pergalė prieš moralę.

- - -

Ištikimybė! Joje slypi nuosavybės troškimas. Daugelį daiktų mes išmestume, jei nebijotume, kad kiti jų nepaimtų.

- - -

Dauguma žmonių bankrutuoja, per daug investavę į gyvenimo prozą. Bankrutuoti dėl poezijos – garbinga.

- - -

Lėkšti sielvartai, lėkšta meilė išlieka ir toliau. O didelę meilę ir didelį sielvartą sunaikina jų pačių perteklius.

- - -

Gyvenimas per trumpas, kad ant savo pečių užsikrautum svetimų suklydimų naštą. Kiekvienas gyvena savo gyvenimą ir moka už jį pats.

- - -

Būti geram – reiškia gyventi santarvėje su savimi. O kai esi verčiamas gyventi santarvėje su kitais, pradedi nebesutarti su savimi. Tavo paties gyvenimas – štai kas svarbu.

- - -

Žmogus turi protėvių ne tik giminėje, bet ir literatūroje, ir galbūt čia daugelis jų savo tipu bei temperamentu jam artimesni, o jų įtaka sąmoningai suvokiama.

- - -

Laimingi būdami, mes visada geri, bet būdami geri, ne visada laimingi.

- - -

Antrą sykį teka tik ta moteris, kuri nekentė savo pirmojo vyro. Antrą sykį veda tik tas vyras, kuris dievino pirmąją žmoną. Moterys bando laimę, vyrai rizikuoja.

- - -

Su žmonėmis, kuriems esi abejingas, visada gali maloniai elgtis.

- - -

Nekenčiu vulgaraus realizmo literatūroje. Žmogus, kuris galėjo kastuvą pavadinti kastuvu, turėtų būti priverstas juo kasti. Daugiau niekam jis netinka.

- - -

Gyvenime mes geriausiu atveju galim patirti vienut vieną didelį išgyvenimą, o didžiausia gyvenimo paslaptis – tą išgyvenimą kartoti kaip galima dažniau.

- - -

Patirtis neturi jokios moralinės vertės. Tai tik vardas, kuriuo žmonės vadina savo klaidas.

- - -

Kai žmogus tikrai ko pasiekia, bematant įgyja priešų. Būk vidutinybė, jei nori būti populiarus.

- - -

Juk ir blogiausius įpročius praradęs – gailiesi. Gal jų ir labiausiai gaila. Juk jie sudaro individualybės esmę.

- - -

Atsitiktinis kambario ar rytmečio dangaus atspalvis, savotiškas kvapas, kuris tau kadaise patiko ir kuris sukelia subtilius prisiminimus, eilutė iš užmiršto eilėraščio, kurį vėl užtikai, keli taktai iš muzikos kūrinio, kurio seniai negrojai, kaip tik nuo viso šito ir priklauso mūsų gyvenimas.

- - -

Bausmė apvalo. Ne „atleisk mums mūsų kaltes“, bet „bausk mus už nuodėmes“ – taip turėtų skambėti žmogaus malda pačiam teisingiausiam Dievui.

- - -

Priekaištai sau – savotiška prabanga. Kai kaltinam save, jaučiam, kad niekas kitas neturi teisės mūsų apkaltinti. Ne kunigas, o pati išpažintis duoda mums nuodėmių atleidimą.

- - -

Jei žmogus į gyvenimą žiūri kaip menininkas, protas tampa jo širdimi.

- - -

Sielos ir kūno harmonija – kaip tai svarbu! Beprotybės pagauti, mes juos atskyrėme ir sugalvojome realizmą, kuris pasirodė esąs grubus, sukūrėme idealą, kuris pasirodė esąs tuščias.

- - -

Dievinu paprastus malonumus. Jie paskutinis prieglobstis sudėtingiems žmonėms.

- - -

Kai skurdas įslenka pro duris, meilė išlekia pro langą.

- - -

Mirties aš nebijau. Tik mane baugina mirties artėjimas.

- - -

Viską galima pergyventi, išskyrus mirtį.

- - -

Nėra moralių ar nemoralių knygų. Knygos esti gerai arba blogai parašytos. Ir viskas.

- - -

Renkantis priešus atsargumo niekada nebus per daug.

- - -

Jei nori sugadinti žmogaus prigimtį, pradėk ją taisyti.

- - -

Senatvė tragiška ne tuo, kad esi senas, bet tuo, kad nebesi jaunas.

- - -

Sąžinė ir bailumas yra vienas ir tas pats.

- - -

Patirtis neturi jokios varomosios jėgos. Ji taip pat menkai veiksminga, kaip ir sąžinė. Ji tiktai įrodo, kad mūsų ateitis bus tokia pat, kokia buvo praeitis, ir kad nuodėmę, kurią sykį padarėm bjaurėdamiesi, pakartosim daug kartų, ir su džiaugsmu.

- - -

Menas lyg veidrodis atspindi ne gyvenimą, o žiūrovą.

- - -

Optimizmo pagrindas – paprasčiausia baimė.

- - -

Nūnai žmonės žino visų daiktų kainas, bet nežino nė vieno daikto vertės.

- - -

Moterys įkvepia mums norą kurti šedevrus, tačiau nuolatos trukdo juos sukurti.

- - -

Apie žmogų galima spręsti pagal tai, kokią įtaką jis turi savo draugams.

- - -

Kiekvienas nepaprastas daiktas slepia ką nors tragiška.

- - -

Tikroji pasaulio paslaptis – tai, kas matoma, o ne tai, kas nematoma.

- - -

Netrukus imsi kaip atsivertėliai ar tie iš atgimimo sektos raginti žmones nedaryti nuodėmių, kurios tau nusibodo.

- - -

Geri norai – čekiai banke, kuriame nėra tavo sąskaitos.

- - -

Reikia sugerti gyvenimo spalvas, bet niekada neprisiminti detalių. Detalės visada vulgarios.

- - -

Gyvenimas – tai didžiulis nusivylimas.

- - -

Niekada taip nepaglostysi žmogaus tuštybės, kaip pavadindamas jį nusidėjėliu.

- - -

Tik pačių kilniausių motyvų skatinamas žmogus padaro visišką kvailystę.

- - -

Tai, kuo neabejoji, visada būna netikra. Kaip tik dėl to tikėjimas toks lemtingas, o romantika tokia pamokanti.

Oscar Wilde

„Ketinimai“

Intentions

Melavimo nuosmukis: pastebėjimai

Jei Gamta būtų turėjusi visus patogumus, žmonija niekada nebūtų išradusi architektūros, o man labiau patinka namai nei grynas oras. Namo viduje mes jaučiamės reikiamo dydžio. Viskas pajungta mūsų valiai, sukonstruota naudoti ir teikti malonumą. Egotizmas, kuris būtinas tikram žmogaus orumui pajausti, yra visiškai uždaro gyvenimo rezultatas. Už namo ribų žmogus tampa abstraktus ir beasmenis. Pranyksta individualumas. Pagaliau Gamta tokia abejinga, tokia nesupratinga. Kaskart vaikščiodamas po parką jaučiu, kad jai reiškiu ne ką daugiau nei šlaite besiganantys galvijai ar griovyje žydinti varnalėša. Nėra nieko akivaizdžiau už tai, kad Gamta nepakenčia Proto. Mąstymas – pats nesveikiausias dalykas pasaulyje, ir žmonės miršta nuo jo lygiai taip pat, kaip miršta nuo bet kurios kitos ligos.

- - -

Jeigu žmogui stinga vaizduotės melui pagrįsti, jam derėtų tučtuojau sakyti tiesą.

- - -

Gyvenimas imituoja meną daug labiau, nei Menas imituoja gyvenimą. Garsus menininkas sukuria tipą, o Gyvenimas, it apsukrus leidėjas, stengiasi jį nukopijuoti ir populiaria forma atkurti.

<...>

Žmonės mato rūkus ne todėl, kad rūkai egzistuoja, o todėl, kad poetai ir dailininkai išmokė išvysti slėpiningą šio reiškinio grožį.

<...>

Gyvenimas imituoja meną daug labiau, nei Menas imituoja gyvenimą. Taip yra ne vien dėl Gyvenimo imitavimo instinkto, bet ir dėl to, kad sąmoningas Gyvenimo tikslas yra surasti išraišką ir kad Menas pasiūlo jam gražių formų, per kurias jis gali realizuoti savo energiją.

- - -

Melavimas, gražių neteisingų dalykų sakymas yra tikrasis Meno tikslas.

Plunksnakotis, pieštukas ir nuodai – studija žaliai

Bjauriame ir racionaliame amžiuje menai skolinasi ne iš gyvenimo, o vienas iš kito.

Kritikas kaip menininkas: keletas pastabų apie svarbą nieko neveikti

Paprastai nemėgstu modernių memuarų. Dažniausiai juos parašę žmonės yra arba visiškai praradę atmintį, arba nenuveikę nieko, ką vertėtų prisiminti; tačiau neabejotinai kaip tik dėl to jie tokie populiarūs, nes visuomenė jaučiasi saugiai tuomet, kai į ją prabyla vidutinybės.

- - -

Visuomenė stebėtinai tolerantiška. Atleidžia viską, išskyrus genialumą.

- - -

Ir realiame gyvenime egotizmas turi savo patrauklumą. Kalbėdami apie kitus, paprastai žmonės yra nuobodūs. Kalbėdami apie save, beveik visada būna įdomūs ir, jei, pabodus jų klausytis, juos būtų galima užčiaupti taip pat lengvai, kaip užversti knygą, pabodus ją

skaityti, jie būtų absoliučiai be priekaištų.

- - -

Kiekvienas didis žmogus mūsų laikais turi mokinių, ir visada Judas yra tas, kuris parašo biografiją.

- - -

Galiu įsivaizduoti žmogų, nugyvenusį pilką gyvenimą, atsitiktinai išgirstantį intriguojantį muzikos kūrinį ir staiga suvokiantį, kad jo siela, jam pačiam nieko nežinant, yra perėjusi per kraupias patirtis, pažinusi baimingus džiaugsmus, laukinę romantinę meilę ar svarbius atsižadėjimus.

- - -

Tiksliai aprašyti tai, kas niekada neįvyko, nėra vien istorikui tinkamas užsiėmimas, bet ir neatimama kiekvienos šalies ir kultūros žmogaus privilegija.

- - -

Kuo ilgiau nagrinėji gyvenimą ir literatūrą, tuo stipriau pajunti, kad už visko, kas nuostabu, stovi asmuo ir kad ne akimirka kuria žmogų, o žmogus kuria amžių. Išties esu linkęs manyti, kad kiekvieną mitą ir legendą, kuri, kaip mums atrodo, yra kilusi iš genties ir tautos nusistebėjimo, siaubo ar vaizduotės, iš pradžių sugalvojo vienas atskiras protas.

- - -

Mintis yra nuostabi, bet nuotykis dar nuostabesnis.

- - -

Kiekvieno sukurto gražaus daikto prasmė vienodai paslėpta į jį žiūrinčio žmogaus sieloje, kaip ir sieloje to, kuris jį sukūrė. Dar daugiau, žiūrintysis gražiam kūriniui suteikia daugybę prasmių, priverčia jį nustebinti kitus ir pastato jį į naują santykį su amžiumi taip, kad anas tampa neatsiejama mūsų gyvenimo dalimi bei simboliu to, už ką meldžiamės, ar galbūt to, ko meldę, bijome gauti. Užbaigtas kūrinys įgyja nepriklausomą savo paties gyvenimą ir gali perduoti visai kitą žinią nei tą, kuri buvo

įdėta į jo „lūpas“.

- - -

Grožis turi tiek pat prasmių, kiek žmogus turi nuotaikų. Grožis – tai simbolių simbolis. Jis viską apreiškia, nes nieko neišreiškia.

Kritikas kaip menininkas: keletas pastabų dėl svarbos diskutuoti apie viską

Kaip menas kyla iš asmenybės, taip vien asmenybei jis gali būti apreikštas.

- - -

Didingi meno kūriniai yra gyvi daiktai – tiesą sakant, vieninteliai daiktai, kurie gyvena.

- - -

Keistas dalykas yra šis emocijų perkėlimas. Mes susergame tomis pačiomis ligomis, kuriomis serga poetas, ir dainius paskolina mums savo skausmą. Mirusios lūpos perduoda mums savo žinią, o į dulkes pavirtusios širdys skleidžia savąjį džiaugsmą.

- - -

Menas mūsų nesužeidžia. Ašaros, kurias liejame žiūrėdami pjesę, – tai rinktinės nekenksmingos emocijos, kurias pažadinti yra Meno funkcija. Mes verkiame, bet nesame sužeisti. Sielvartaujame, bet mūsų sielvartas nėra kartus.

- - -

Emocija vardan emocijos yra meno siekis, o emocija vardan veiksmo yra gyvenimo ir praktinės gyvenimo organizacijos, kurią vadiname visuomene, tikslas. Visuomenė, kuri yra moralės pradžia ir pagrindas, egzistuoja vien žmogiškajai energijai sutelkti, ir tam, kad užtikrintų savo tęstinumą ir sveiką stabilumą, iš kiekvieno savo piliečio reikalauja, ir, be abejo, pagrįstai reikalauja,

kuria nors produktyvaus darbo forma prisidėti prie bendros gerovės, triūsti ir plušėti, kad būtų atliktas dienos darbas. Visuomenė dažnai atleidžia nusikaltėliui, ji niekada neatleidžia svajotojui. Gražios, nežeidžiančios emocijos, kurias sukelia menas, visuomenės akyse yra nepakenčiamos ir, užvaldyti šio baisaus socialinio idealo tironijos, žmonės visiškai nesigėdydami susirenka į privačias parodas ir kitas vietas, atviras plačiajai visuomenei, ir garsiai, griausmingu balsu sušunka: „Ką veikiate?“, nors vienintelis klausimas, kurį kiekviena civilizuota būtybė turėtų užduoti kitam, yra: „Ką galvojate?“ Be abejo, šios garbingos spinduliuojančios liaudies ketinimai yra geri. Galbūt todėl jie tokie nuobodūs. Bet kas nors turi juos pamokyti, kad kontempliacija, kuri visuomenės nuomone yra sunkiausia nuodėmė, kuria bet kuris pilietis gali nusikalsti, aukščiausios kultūros nuomone yra tikrasis žmogaus užsiėmimas.

- - -

Kontempliatyvus gyvenimas, gyvenimas, kurio tikslas ne DARYTI, o BŪTI, ir ne tiesiog BŪTI, o TAPTI – tai, ką mums gali duoti kritinė dvasia.

- - -

Mes gyvename persidirbusiųjų ir neišsilavinusiųjų amžiuje – amžiuje, kai žmonės yra tokie darbštūs, kad tampa visiškais kvailiais. Kad ir kaip šiurkščiai skambėtų, negaliu nepasakyti, kad šie žmonės nusipelno tokios lemties. Užtikrintas kelias nieko nežinoti apie gyvenimą yra stengtis pasidaryti naudingam.

- - -

Mėginantys vesti žmones, tai padaryti gali tik eidami paskui minią.

- - -

Idėja, kuri nėra pavojinga, apskritai neverta būti vadinama idėja.

- - -

Visuomenės saugumas slypi papročiuose ir nesąmoninguose instinktuose, ir visuomenės, kaip sveiko organizmo, stabilumo pagrindas yra tai, kad tarp jos narių visai nėra jokio proto. Didžioji dauguma žmonių, tai puikiai suvokdami, natūraliai save priskiria didingai sistemai, iškeliančiai juos iki mašinų vertės, ir taip nevaldomai niršta prieš intelektualinės galios kišimąsi į bet kurį su gyvenimu susijusį klausimą, kad kyla pagunda žmogų apibrėžti kaip racionalų gyvulį, kaskart prarandantį kantrybę, kai raginamas elgtis pagal proto paliepimus.

- - -

Žmogus mažiausiai savimi yra tuomet, kai kalba savo asmeniu. Duokite jam kaukę, ir jis pasakys tiesą.

- - -

Kas gi yra Tiesa? Religijos dalykuose ji yra tiesiog vyraujanti nuomonė. Mokslo dalykuose tai galutinis pojūtis. Meno dalykuose tai paskutinė žmogaus nuotaika.

- - -

Etika, kaip ir natūrali atranka, padaro egzistenciją įmanomą. Estetika, kaip ir lytinė atranka, padaro gyvenimą malonų ir nuostabų.

William Sharp
1855

Galimybių lygybė reiškia lygią galimybę būti nelygiais.

Pierre Decourcelle
1856

Anarchistai – tai smurtauti linkę vaikinai, kurie veržiasi vadovauti remdamiesi pretekstu, jog patys negali paklusti.

- - -

Susilaikymas – tai troškimo savižudybė.

Sigmund Freud
1856

Galime nuolat tvirtinti, kad žmogaus intelektas yra silpnesnis už jo instinktus, ir būsime teisūs. Tačiau ši silpnybė yra labai keista. Intelekto balsas romus, bet jis nenutyla tol, kol nepradedama jo klausytis. Galų gale po daugkartinių atmetimų jis laimi. Toks požiūris leidžia būti optimistais dėl žmonijos ateities.

- - -

Sunkus gedulas, reakcija į mylimo asmens netektį, reiškiasi tokia pat skausminga nuotaika, domesio išoriniu pasauliu praradimu, – tiek, kiek tasai pasaulis neprimena apie velionį, – netenkama gebėjimo pasirinkti naują meilės objektą, nes tai reikštų iškeisti gedimąjį, – nenorima daryti nieko, kas nesusiję su velioniu. Mums nesunku suvokti, kad toks „Aš“ susivaržymas ir apribojimas yra visiško atsidavimo gedului išraiška, kai kitiems ketinimams ir interesams nebelieka jokių išgalių. Tiesą sakant, toks elgesys mums tik todėl neatrodo

patologiškas, kad mes gebame jį taip puikiai paaiškinti.

- - -

Sapnai – tai karališkas kelias į pasąmonę.

- - -

Žmogui jo artimas yra ne tik galimas pagalbininkas ar seksualinis objektas, bet kartu ir pagunda išlieti ant jo savo agresiją – be jo sutikimo naudotis juo seksualiai, jį pažeminti, suteikti jam skausmo, jį kankinti ir žudyti.

- - -

Kuo daugiau žinių vaisių tampa prieinami žmogui, tuo labiau plinta religinio tikėjimo nuosmukis.

- - -

Gedint pasaulis pasidaro skurdus ir tuščias, o melancholijos atveju – skurdus ir tuščias esti pats Ego.

- - -

Iš prigimties žmonės nėra lygūs, tad neverta su jais elgtis, kaip su lygiais.

- - -

Seksas prasideda tada, kai moteris paima vyrą už rankos.

- - -

Baimė yra žiaurumo motina.

- - -

Klaida – tai pasąmonės troškimas.

- - -

Kuo mažiau nepriekaištingas žmogus išoriškai, tuo daugiau demonų jo viduje.

- - -

Mes renkamės vienas kitą neatsitiktinai. Mes sutinkame tik tuos, kurie jau egzistuoja mūsų pasąmonėje.

- - -

Žmogus niekada nieko neatsisako, jis tiesiog vieną malonumą pakeičia kitu.

- - -

Jūsų asmenybės mastą gali parodyti problemos, kuri gali jus išvesti iš pusiausvyros, dydis.

- - -

Seksualiniu nukrypimu galima laikyti tik visišką sekso nebuvimą, visa kita – skonio reikalas.

- - -

Masės niekada nežinojo tiesos troškimo. Jos reikalauja iliuzijos, be kurios jos negali gyventi.

- - -

Žmogui būdinga labiausiai vertinti ir trokšti to, ko jis pasiekti negali.

- - -

Pirmas žmogus, kuris metė vietoj akmens keiksmažodžius, buvo civilizacijos įkūrėjas.

- - -

Dauguma žmonių iš tikrųjų nenori laisvės, nes ji siūlo atsakomybę, o atsakomybė daugumą žmonių gąsdina.

- - -

Tu nesiliauji ieškoti jėgų ir pasitikėjimo išorėje, o ieškoti reikia savyje. Jos ten visada ir buvo.

- - -

Kiekvienas žmogus turi troškimų, kurių jis nesako kitiems, ir troškimų, apie kuriuos jis neprisipažįsta net sau pačiam.

- - -

Deja, nuslopintos emocijos nemiršta. Jos buvo priverstos nutilti. Ir iš vidaus toliau daro įtaką žmogui.

- - -

Užduotis padaryti žmogų laimingu neįėjo į pasaulio sutvėrimo planą.

- - -

Mes ateiname į pasaulį vieniši ir vieniši jį paliekame.

Elbert Hubbard

1856

Vaiko mokymo tikslas yra išugdyti jo sugebėjimą toliau lavintis be mokytojo pagalbos.

- - -

Sielvartą galima pakelti vienam, o džiaugsmui reikia dviejų.

- - -

Gera atmintis – nuostabus dalykas, bet mokėti pamiršti – dar nuostabiau.

- - -

Yra kažkas retesnio, tobulesnio, nepaprastesnio už talentą – tai gebėjimas pripažinti kitų talentą.

- - -

Didžiausia klaida gyvenime – tai nuolatinė baimė suklysti.

- - -

Jei norite išvengti kritikos, tai nieko nedarykite, nieko nesakykite – ir būsite niekas.

- - -

Mokytojas – tai žmogus, kuris išugdo dvi mintis ten, kur anksčiau buvo viena.

- - -

Stebuklas – tai įvykis, apsakytas žmonių, kurie apie jį girdėjo iš tų, kurie jo nematė.

- - -

Kapinės pilnos nepakeičiamų žmonių.

- - -

Savo baime mes pritraukiame tai, ko labiausiai bijome.

Georgi Plekhanov
1856

Beveik visuomet kuklumas tiesiog proporcingas talentingumui.

Vasily Rozanov
1856

Koks yra gyvenimo rezultatas? Beprasmybė.

George Bernard Shaw
1856

Žvelgdami į tai, kas vyksta aplinkui, jūs klausiat „Kodėl?“ O aš mintiju nebūtus dalykus ir klausiu: „Kodėl gi ne?“

- - -

Gyvenimas man – ne greit sudeganti žvakė. Tai nuostabus fakelas, kurį paėmiau tik akimirkai, kad ryškiai liepsnojantį perduočiau ateinančiai kartai.

- - -

Pinigai yra pats svarbiausias dalykas pasaulyje. Jie reiškia sveikatą, jėgą, šlovę, dosnumą ir grožį taip pat ryškiai ir nepaneigiamai, kaip jų troškimas reiškia ligą, silpnybę, gėdą, šykštumą ir šlykštumą.

- - -

Patriotizmas – tai įsitikinimas, kad ši šalis yra tobuliausia iš visų todėl, kad jūs joje gimėte.

- - -

Venk žmogaus, kurio Dievas gyvena danguje.

- - -

Teiginys, kad tikintysis laimingesnis už skeptiką, reiškia tik tiek, kiek ir teiginys, kad girtas yra laimingesnis už blaivą.

- - -

Kai neturima valios, nematoma ir kelio.

- - -

Jei gyvenimas būtų ištisa laimė, niekas negalėtų jos ištverti ir tada ji virstų pragaru žemėje.

- - -

Neapykanta – bailio kerštas už patirtą baimę.

- - -

Žmogaus dorybės ir ydos nesudėtos į stalčius, jos visos suverstos į krūvą.

- - -

Racionalus žmogus pats prisitaiko prie savo aplinkos. Neracionalus gi atkakliai bando pačią aplinką pritaikyti prie savęs. Kaip tik todėl visas progresas ir priklauso nuo neracionaliųjų.

- - -

Kas pasakė, kad gyvenimas yra laimė, juk iš jo niekas neišėjo gyvas.

- - -

Niekada nenurodykite klaidų, jei nežinote, kaip jas ištaisyti.

- - -

Labdaros principas: kažkas daro kažką kitam, kol kažkas žiūri.

- - -

Didžiausia nuodėmė mūsų artimųjų atžvilgiu yra ne neapykanta, o abejingumas jiems.

- - -

Laimė ir grožis yra šalutiniai produktai.

- - -

Nebandykite gyventi amžinai, jums nieko neišeis.

- - -

Laisvė – tai atsakomybė; štai kodėl dauguma žmonių jos taip bijo.

- - -

Senti nuobodu, bet tai vienintelis būdas ilgai gyventi.

- - -

Daugelis didžių tiesų iš pradžių buvo šventvagystės.

- - -

Kaip neturime teisės naudotis turtu, jei jo nekuriame, taip neturime teisės naudotis laime, jei jos nekuriame.

- - -

Alkoholis – tai anestezija, leidžianti ištverti operaciją vardu gyvenimas.

- - -

Jausmai verčia žmogų galvoti, bet mintys visai neskatina jausti.

- - -

Pasistenkite gauti tai, ką mėgstate, antraip teks pamėgti tai, ką gavote.

- - -

Dorybę sudaro ne susilaikymas nuo ydos, o nesiveržimas į ją.

- - -

Valdžia nepagadina žmonių, tačiau kvailiai, gavę valdžios, pagadina valdžią.

- - -

Dorybė yra ne aistrų neturėjimas, o jų valdymas.

- - -

Net subtiliausi fiziniai ar dvasiniai privalumai negali išpirkti socialinės nuodėmės: dalyvavimo vartojime be dalyvavimo gamyboje.

- - -

Niekada nesigalynėk su kiaule – apsidrėbsi purvais. Be to, kiaulei tai patiks.

- - -

Žmonių išmintis proporcinga ne jų patirčiai, o sugebėjimui jos įgyti.

- - -

Tu kažką sužinojai. Tokiu atveju iš pradžių visada atrodo, tarsi būtum kažką praradęs.

- - -

Žmogus gali įkopti į aukščiausias viršukalnes, tačiau negali ilgai jose gyventi.

- - -

Būti baimės vergu – pati blogiausia vergovės rūšis.

- - -

Skurdas nėra nelaimės priežastis, tai – degradacijos priežastis.

- - -

Sveikas ir turintis tikslą žmogus nesusimąsto, ar yra laimingas. Kartais jis netgi nesusimąsto, ar yra laimingi kiti.

- - -

Nugalėtojas visada perima tam tikrų bruožų iš nugalėtojo.

- - -

Žmogus – tarsi plyta: apdegęs tampa tvirtesnis.

- - -

Saugokitės žmogaus, negrąžinančio jums smūgio.

- - -

Nužudymas – tai kraštutinė cenzūros forma.

- - -

Jeigu žmogų mokysi visko, jis nieko neišmoks.

- - -

Nelaimingumas kyla ne iš skurdo, o iš pažeminimo.

- - -

Žmonės labiausiai domisi dalykais, kurie yra ne jų reikalas.

- - -

Išraskite humaniškas dujas žudymui.

- - -

Demokratija kelių korumpuotų paskyrimą pakeičia daugelio nekompetentingų išrinkimu.

- - -

Heroizmo paslaptis: niekuomet neleisti, kad mirties baimė vadovautų mūsų gyvenimui.

- - -

Tikrąjį gyvenimo džiaugsmą patirsime tik siekdami tikslo, kurį mes patys pripažįstame kaip didį ir kilnų.

- - -

Kuo mažiau mes žinome, tuo daugiau įtarinėjame.

- - -

Grožis po trijų dienų pasidaro toks pat nuobodus, kaip ir dorybė.

- - -

Net pats dosniausias žmogus stengiasi mokėti pigiau už tai, ką kasdien perka.

- - -

Žmogus, kuris leidžiasi įtikinamas, yra žuvęs. Įtikinėjimai paverčia vergais visus protus, kurie nepajėgia jų suvaldyti.

- - -

Kai kvailas žmogus daro ką nors gėdinga, visuomet aiškina, kad tai jo pareiga.

- - -

Mokslas, išspręsdamas vieną problemą, sukuria dešimt naujų.

- - -

Į pažinimą veda vienintelis kelias – veikla.

- - -

Silpnas žmogus lai verčiau būna tavo priešas, bet ne draugas.

- - -

Žmonės, mokantys linksmintis, neturi pinigų, o žmonės, turintys pinigų, nemoka linksmintis.

- - -

Jei pernelyg ilgai svarstysite, kaip gyventi, netikėtai pastebėsite, kad jau nugyvenote gyvenimą.

- - -

Nesugebantys pakeisti savo pačių mąstymo nesugebės pakeisti nieko.

- - -

Motinos pienas maitino tiek žmogžudžius, tiek didvyrius.

- - -

Pavojus visada gresia tiems, kurie jo bijo.

- - -

Vystymasis – pasąmonės procesas, kuris iškart sustoja, kai žmonės pradeda apie jį galvoti.

- - -

Nusiteikimas prieš progresą visada pasireiškia kaltinimais amoralumu.

- - -

Vienintelė pamoka, kurią galima išmokti iš istorijos, yra ta, kad žmonės nepasimoko iš istorijos.

- - -

Didis gebėjimas yra ištverti vienatvę ir ja džiaugtis.

- - -

Aš linksminuosi sakydamas žmonėms tiesą. Tai juokingiausias pokštas pasaulyje.

- - -

Nemėgstu kovoti, tačiau mėgstu laimėti.

- - -

Pavargsti laukti, bet daug blogiau būtų, jei nebūtų ko laukti.

- - -

Priešakyje gali turėti kiek tik nori priešų, bet nepalik nė vieno sau už nugaros!

- - -

Teisiojo tonas negali būti silpnas.

- - -

Tarnauju visuomenei, bet jos negarbinu.

- - -

Demokratija – priemonė, užtikrinanti, kad būsime valdomi ne geriau, nei nusipelnėme.

- - -

Danguje angelas niekuo neišskirtinis.

- - -

Sinonimas – tai žodis, kurį vartojate, kai nežinote, kaip rašyti kitą žodį.

- - -

Užčiaupti burną kvailiui – nemandagu, bet leisti jam tęsti – tiesiog žiauru.

Booker T. Washington

1856

Nė vienam žmogui neleisiu, kad spaustų ir pažemintų mano sielą, versdamas mane jo nekęsti.

- - -

Labiausiai žmogui padeda jam suteikta atsakomybė ir parodytas pasitikėjimas.

- - -

Žmogaus sėkmę reikia vertinti ne pagal jo pasiektą padėtį gyvenime, o pagal kliūtis, kurias jis įveikė jos siekdamas.

- - -

Nė viena tauta negali suklestėti, kol nesupranta, kad arti lauką – toks pat garbingas darbas kaip ir rašyti poemą.

- - -

Yra du jėgos taikymo būdai: gniuždyti ir pakylėti.

Woodrow Wilson
1856

Laisvės istorija – tai valdžios galios ribojimo, o ne jos augimo istorija.

- - -

Laisvės istorija – tai pasipriešinimo istorija.

- - -

Jeigu valstietis gali tapti karaliumi, tai dar nereiškia, kad karalystėje jau yra demokratija.

- - -

Sunku šlovinti Viešpatį ir mylėti artimą tuščiu skrandžiu.

- - -

Jei nori įsigyti priešų, pamėgink ką nors pakeisti.

Joseph Conrad
1857

Veiksmas – tai paguoda. Tai minčių priešas ir iliuzijų draugas.

Axel Munthe
1857

Axel Munthe
„Knyga apie San Mikelę“
The Story of San Michele

Romanistai, atkakliai vedantys savo skaitytojus į lūšnas, retai aplanko jas patys. Ligų ir Mirties specialistus retai teprikalbinsi nueiti į ligoninę, kur jie ką tik numarino savo herojų. Poetai ir filosofai, skambiomis eilėmis ir proza šlovinantys Išlaisvintoją Mirtį, dažnai išbąla, vien paminėjus geriausios jų bičiulės vardą. <...> Kraupiausias knygas apie karą, mano manymu, parašė taikūs žmonės, net negirdėję, kaip sprogsta toliašaudžių vokiškų pabūklų sviediniai. Rašytojai, su didžiausiu malonumu peršantys skaitytojams seksualinių orgijų aprašymus, patys paprastai nenusikalsta dorovei.

- - -

Pasaulis, kuriame gyvenome vakar, – ne tas, kuriame gyvename šiandien; jis, kaip ir mes patys, nepermaldaujamai skrieja per begalybę pasitikti likimo. Žmogus negali dukart nusimaudyti toje pačioje upėje, – teigė Heraklitas. Vieni šliaužioja keliais, kiti jodinėja ar važinėja automobiliais, dar kiti lenktyniauja su pašto balandžiais, skraidydami lėktuvais. Kam skubėti? Visi neišvengiamai prieisime kelio galą.

- - -

Katalikų bažnyčia niekuomet nieko neaiškina – ir tebėra galingiausia pasaulio jėga; protestantų bažnyčia stengiasi viską paaiškinti – ir baigia subyrėti.

- - -

Gyvenimas tebėra toks kaip visuomet: nejautrus įvykiams, abejingas žmonių džiaugsmams ir sielvartui, nebylus ir mįslingas it sfinksas. Bet kad nebūtų

monotoniškumo, scena, kurioje vyksta ši amžina tragedija, be paliovos keičiasi.

- - -

Dievai visas gėrybes parduoda tikrąja kaina, pasakė vienas senovės poetas. Jis būtų galėjęs pridurti, kad pačias vertingiausias jie parduoda pigiausiai. Viskas, kas mums tikrai naudinga – nebrangu; tik už tai, be ko galima apsieiti, mokam didelius pinigus. Kas tikrai gražu – išvis neparduodama; visa tai nemirtingieji dievai mums duoda veltui. Nemokamai galima gėrėtis saulėtekiais ir saulėlydžiais, danguje plaukiančiais debesėliais, giriomis ir laukais, nuostabia jūra. Dykai mums čiulba paukščiai, veltui galim prisiskinti pakelėj lauko gėlių ir įeiti į žvaigždėtą Nakties menę. Vargšas miega geriau negu turtuolis. Paprastas maistas ilgainiui pasidaro skanesnis negu įmantrūs patiekalai „Rico“ restorane. Pasitenkinimas ir sielos ramybė verčiau renkasi kaimo pirkelę negu ištaigingus miesto rūmus. Keletas bičiulių, nedaug, labai nedaug knygų ir šuo – štai ir viskas, ko reikia žmogui, kol jis turi pats save.

- - -

Pasitaiko net ir kvailų šunų, bet kur kas rečiau negu žmonių.

- - -

Mes mylime ne šunį, o šunis. Visi jie panašūs, visi pasirengę jus mylėti ir laukia jūsų meilės.

- - -

Verkti lengviau, bet juoktis kur kas geriau – tik ne garsiai!

- - -

Visagalis suteikė tam senam kraugeriui didžiausią malonę, kokią tik gali suteikti žmogui – leido numirti miegant.

- - -

Vos tik Gyvenimas, mojuodamas nauju ginklu, pergalingai žengia žingsnį pirmyn, jį vėl bematant nubloškia atgal triumfuojanti Mirtis. Bet taip tik atrodo. Šią kovą iki mažiausių smulkmenų reguliuoja nekintamas Gyvenimo ir Mirties pusiausvyros dėsnis. Visur, kur kokia nors atsitiktinė priežastis – epidemija, žemės drebėjimas ar karas – sutrikdo šią pusiausvyrą, budrioji Gamta tučtuojau imasi lyginti svarstykles, kurti naujas būtybes vietoj žuvusiųjų.

- - -

Moterys nesugeba suprasti, kad vyras iš prigimties linkęs į poligamiją. Jį įmanoma pažaboti šiuolaikiniu visuomenės moralės kodeksu, tačiau nenugalimas jo instinktas tik užsnūsta. Vyras lieka toks pat gyvulys, kokį jį sukūrė Dievas, pasiruošęs kaip visuomet vykdyti savo funkcijas ir nepaisyti jokių draudimų.

- - -

Mirtis turi du veidus – vieną gražų ir tyrą, o antrą šlykštų ir baisų. Berniukas išėjo iš gyvenimo su šypsena lūpose, bet mirtis neilgam ją ten paliks. Karstą būtinai reikia uždaryti vakare.

- - -

Mirties karalystė neturi sienų, kapas neturi tautybės. Dabar jūs priklausot tai pačiai tautai ir netrukus visai supanašėsit. Kad ir kur miegotumėt amžinu miegu, visur laukia tas pats likimas – visi jūs būsite užmiršti ir visi pavirsite dulkėmis. Toks jau gyvenimo dėsnis. Ilsėkis ramybėje, kova jau baigta!

- - -

Sugebėjimas iš nieko išspausti pinigą – labai abejotinos moralinės vertės talentas.

- - -

Tikriausiai nelengva būti velniu tam, kuris gimė sparnuotas.

- - -

Nė pats velnias nieko negali padaryti žmogui, kol jis dar sugeba juoktis.

- - -

Atrodo, mano sąmonėj vyksta kažkokia atbulinė evoliucija, kuri mane vis labiau atitolina nuo žmonių ir vis labiau priartina prie Motinos Gamtos ir gyvūnų.

- - -

Juo greičiau suprasime, kad mūsų likimas pareina nuo mūsų pačių, o ne nuo žvaigždžių, juo mums bus geriau. Savo laimę galime rasti tik patys, nesitikėkite jos sulaukti iš kitų – laimės taip mažai, jog retas gali ja dalytis.

- - -

Žmogus negalėtų pakelti gyvenimo, jei žinotų savo mirties valandą.

- - -

Seni žmonės retai kalba apie mirtį, blausios jų akys temato praeitį ir dabartį. Po truputį, silpnėjant atminčiai, net praeitis nublanksta, ir jie gyvena tik dabartim. Štai kodėl seni žmonės anaiptol nėra tokie nelaimingi, kaip mano jaunimas, – žinoma, tik tada, jeigu jų nekamuoja fizinės kančios.

- - -

Mes žinom, kad mirsim – tiesą sakant, vien tą ir težinom apie savo ateitį. Visa kita yra tik spėliojimai, kurie dažniausiai nepasitvirtina.

- - -

Man nepatinka jūsų kunigai. Tai jie išmokė žmones bijoti mano prisiartinimo, prigąsdinę juos amžinybe ir pragaro ugnimi. Tai jie nuplėšė man nuo pečių sparnus, subjaurojo švelnų veidą ir, pavertę šlykščia giltine, privertė tartum vagį sėlinti nuo vieno namo prie kito su dalgiu rankoje ir šokti *Danse Macabre* ant freskų

vienuolynų sienose drauge su jų šventaisiais ir nusidėjėliais. Aš neturiu nieko bendro nei su jų dangumi, nei su jų pragaru. Aš – gamtos dėsnis.

- - -

Neatiduodamas žmogui savęs, neduodi jam nieko.

- - -

Mirtis ne tokia žiauri kaip mes.

- - -

Mirtis – gyvybės teikėja, gyvybės naikintoja, pradžia ir galas.

- - -

Skausmą turime pakelti vieni – nesąžininga užkrauti jį kitam, vis tiek, ar tai būtų vyras, ar moteris. Kiekvienas iš mūsų turi pats savo jėgomis kovoti ir kirsti iš paskutiniųjų, kaip pridera kovotojams, nes mes tokie ir esame gimę. Visi mes vieną dieną sulauksime taikos, – taikos, kuri bus garbinga net nugalėtajam, jeigu jis ištvėrė iki galo.

- - -

Juk miršta me tik mes, žmonės.

Axel Munthe

„Prisiminimai ir mąstymai“

Memories and Vagaries

Jis nemirė badu, o tai buvo visa, ko jis troško iš gyvenimo.

- - -

Žaislų pasaulis yra tikra mūsų pasaulio miniatiūra. Ta pati evoliucija, ta pati kova dėl būvio, – visa ten taip pat, kaip ir čia. Visai taip, kaip pas mus, atsiranda ir išnyksta padermės ir tipai; stipriausieji ir tie, kurie geriau prisitaiko, išlieka per amžius, o silpnieji ir ne tokie sumanūs išstumiami ir išnyksta.

Stipriųjų rūšiai priklauso lėlė, kurios idėja yra amžina, o siela gyvena nevystančią dievų jaunystę. Lėlė yra tūkstantmetė; jų randama romėnų vaikų kapuose, o busimųjų kartui archeologai jų ras tarp mūsų civilizacijos liekanų. Pompėjų ir Herkulanėjo vaikai žaidė su lanku, lygiai kaip jūs ir aš, kai buvome maži. Būgno taip pat laikas nepakeitė: per amžius jis skelbdavo Kalėdų ir Naujųjų metų aušrą vaikų kambariuose, siųsdamas į kovą švininius kareivėlius, ir taip bus tol, kol bus vaikiškų rankų lazdelėms laikyti ir suaugusiųjų ausų, kurias galima apkurtinti. Švininis kareivėlis ramiai žiūri į ateitį, jis nepasiduos iki visuotinio nusiginklavimo dienos, o pasaulinės taikos utopija dar toli.

- - -

Kiekviena karta savo civilizacijos istoriją įrašo vaikų knygose.

- - -

Liūdna, kad žmonės, iš skurdo iškilę į turtuolius, paprastai būna žiaurūs vargšams. Manytum, jog turėtų būti priešingai; nelaimė, taip nėra.

- - -

Sako, kad meilė žmonijai esanti didžiausia iš visų dorybių. Žaviuosi šia žmonių meile ir esu įsitikinęs, kad ji būdinga tik taurioms sieloms. Mano siela per daug menka, mano mintys sklando per daug arti žemės ir negali taip aukštai pakilti. Turiu prisipažinti, kad juo ilgiau gyvenu, juo labiau tolstu nuo šio aukšto idealo. Meluočiau, jei sakyčiau, kad myliu žmones.

Bet aš myliu gyvūnus, niekinamus pavergtus gyvūnus, ir man nė motais, kad iš manęs žmonės juokiasi, kai pasakau, jog aš su gyvūnais daug geriau jaučiuosi negu su dauguma sutiktų žmonių.

- - -

Žmogus turėjo tapti anaiptol ne autokratišku didžiosios pasaulio gyventojų bendrijos tironu, o jos konstituciniu monarchu.

- - -

Mirtis nėra jau tokia baisi, bet bailios prigimtys bijo ilgo kentėjimo.

- - -

Kapas nėra klaiki trūnėsių buveinė, suteršta kūno dūlėjimo. Kapas – tai urna, kurioje glūdi žmogaus sielos atminimas.

Jules de Gaultier
1858

Vaizduotė – tai ginklas kare su realybe.

Remy de Gourmont
1858

Meną reikia jausti, o ne suprasti.

- - -

Net kai nusiviliame, vis dar viliamės.

- - -

Norint paaiškinti šiaudą, gali prireikti į dalis išardyti visą pasaulį.

- - -

Labai paprastos idėjos yra pasiekiamos tik labai sudėtingoms smegenims.

- - -

Žinoti tai, ką žino visi, vadinasi, nieko nežinoti. Žinojimas prasideda nuo to, ko žmonės nežino.

Vincas Kudirka
1858

Tikėjimas, tai dalykas ne prievartos, o sąžinės. Kad norite tikėti – tikėkite!.. Tiktai žiūrėkite, kad jūsų darbai būtų geri! Kad nenorite tikėti – netikėkite!.. Žinokitės. Tiktai žiūrėkite, kad jūsų darbai būtų geri!

- - -

Stipriausias tautybės pagrindas, svarbiausias jos ramstis yra gimtoji kalba.

Austin O'Malley

1858

Keršyti – dažnai yra tas pat, kas kandžioti šunį todėl, kad jis jums įkando.

- - -

Pusiau tiesą atskleisti dvigubai sunkiau negu gryną melą.

Max Planck

1858

Tikinčiam žmogui Dievas yra visų svarstymų pradžioje, mokslininkui – jų pabaigoje.

Theodore Roosevelt

1858

Asmenybė yra žmogaus ir tautos gyvenimą lemiantis veiksnys.

- - -

Svarbiausia sėkmės formulė – žinios, kaip elgtis su žmonėmis.

- - -

Kas nedaro klaidų, tas nedaro pažangos.

- - -

Visi mums reikalingi ištekliai yra mūsų smegenyse.

Sholem Aleichem

1859

Gyvenimas išmintingiesiems yra svajonė, kvailiams – žaidimas, turtingiems – komedija, vargšams – tragedija.

Henri Bergson

1859

Abejonė ir pasirinkimo galimybė – tai pagrindinis požymis, skiriantis intelektą nuo instinkto ir reflekso.

- - -

Mūsų gyvenimo kelias nusėtas nuolaužomis to, kuo pradėjome būti ir to, kuo galėjome tapti.

- - -

Visa, ką darome, priklauso nuo to, kas esame; bet reikia pridurti, kad tam tikru mastu esame tai, ką darome, todėl mes nuolatos kuriame save.

- - -

Žmogų pažįstame ne iš to, ką jis žino, o iš to, kuo jis džiaugiasi.

John Dewey

1859

Kiekvieno didžio mokslo laimėjimo ištaka yra didi vaizduotės įžūlybė.

- - -

Giliai mąstantis žmogus iš savo klaidų semiasi ne mažiau žinių, nei iš savo laimėjimų.

- - -

Kol menas esti mūsų civilizacijos kosmetikos kabinetas, ir menas, ir civilizacija pavojuje.

- - -

Švietimas kaip visuomeninis reiškinys ar funkcija neturi aiškios prasmės tol, kol neapibrėšime, kokią visuomenę turime.

- - -

Mes niekada neišvengiame bandymų ir klaidų. Rafinuotas, racionaliai nuoseklus mūsų mąstymas turi būti išbandytas gyvenimu ir tokiu būdu išgrynintas.

- - -

Mokykla neturi būti pasirengimas gyvenimui. Mokykla turi būti gyvenimas.

Jerome K. Jerome

1859

Meilė kaip tymai – visi privalome jais persirgti.

- - -

Toks gyvenimo dėsnis. Tu turi tai, ko tau visai nereikia, o kitas turi tai, ko tu taip trokšti.

- - -

Daug mūsų panašūs į tą gaidį, kuris vaizduojasi, kad saulė pateka kiekvieną rytą vien tik tam, kad paklausytų, kaip jis gieda.

- - -

Man reikia namo, kuris jau turi savo istoriją; nenoriu praleisti viso savo gyvenimo auklėdamas jauną ir nepatyrusį namą.

- - -

Sukurkite vaikui tinkamas sąlygas, palikite jį vieną ir, jeigu jis nepadarys nieko draudžiamo, kvieskite gydytoją.

- - -

Neįmanoma visą laiką mėgautis dykinėjimu, nebent jūs turite daug darbų.

J. M. Barrie

1860

Kiekvieno žmogaus gyvenimas – tai dienoraštis, kuriame ketinama įrašyti vieną istoriją, o įrašoma kita.

Anton Chekhov

1860

Garbės negalima atimti, ją galima tik prarasti.

- - -

Troškimas tarnauti visuotinei gerovei turi būti sielos poreikis, asmeninės laimės sąlyga.

- - -

Geram žmogui būna gėda net prieš šunį.

- - -

Pasišventėliai reikalingi kaip saulė. Tai poetiškiausias ir optimistiškiausias visuomenės elementas, – jis žadina, guodžia, taurina. Jų asmuo – tai gyvas dokumentas, rodantis visuomenei, kad be žmonių, kurie ginčijasi dėl optimizmo ir pesimizmo, iš nuobodulio rašo prastas apysakas, nereikalingus projektus ir pigias disertacijas, ištvirkauja neigdami gyvenimą ir meluoja dėl duonos kąsnio, yra dar kitokios prigimties žmonių, pajėgių atlikti žygdarbį, kupinų tikėjimo ir aiškiai suvokiančių tikslą.

- - -

Geras išsiauklėjimas – ne tai, kad pats neaplaistysi staltiesės, o tai, kad nepastebėsi taip nutikus kitam.

- - -

Mirtis baisi, bet dar baisiau būtų suvokti, kad gyvensi amžinai ir niekada nemirsi.

- - -

Žmogus yra tai, kuo jis tiki.

- - -

Nepasakok man, kad šviečia mėnulis – parodyk, kaip stiklo šukėje atsispindi šviesos spindulys.

- - -

Meilė parodo žmogui, koks jis turėtų būti.

- - -

Kuo labiau žmogus protiškai ir doroviškai išlavėjęs, tuo jis laisvesnis, tuo daugiau pasitenkinimo teikia jam gyvenimas.

- - -

Džiaugsmas – tai medis. Kaip gaila, kad kiekvieno džiaugsmo šaknys – tai liūdesys.

- - -

Nėra tokio pirmadienio, kuris neužleistų vietos antradieniui.

- - -

Gražu, kas slapta.

- - -

Vienas skausmas visada sumažina kitą.

- - -

Problema ne tame, kad nekenčiame priešų, kurių turime mažai, o tame, kad nepakankamai mylime savo artimus, kurių turime daug.

- - -

Lengviau prašyti iš vargšų nei iš turtingųjų.

- - -

O ką reiškia mirti? Galbūt žmogus turi šimtą jutimų, o sulig mirtimi žūva tik penki mums žinomi, o devyniasdešimt penki lieka gyvi.

William Ralph Inge

1860

Demokratija – tai ne kas kita, kaip eksperimentinė valdymo forma, kurios akivaizdžiausias trūkumas tame, kad ji ne vertina balsus, o juos tiesiog suskaičiuoja.

- - -

Visa gamta – tai veiksmažodžio „ėsti“ pasyvi ir aktyvi formos.

- - -

Daugelis žmonių mano, kad myli Dievą arba Gamtą, nors iš tikrųjų jie tiesiog nekenčia žmonių.

- - -

Tauta – tai žmonių bendruomenė, kurią vienija iliuzijos apie bendrus protėvius ir bendra neapykanta kaimynams.

Jonas Jablonskis
1860

Kalboje tauta pasisako, kas esanti, ko verta. Tautos kalboje yra išdėta visa jos prigimtis – istorija, būdo ypatybės, siela, dvasia.

- - -

Tautos kalba yra ne vienų jos žodžių, gražių ir negražių, rinkinys – ne pats jo žodynas. Tautos kalba yra visa, kas atskiriesiems jos žodžiams gyvybės ir galingumo duoda.

- - -

Kalba yra didis tautos statytas paminklas.

Gustav Mahler
1860

Tradicija – tai ugnies perdavimas, o ne pelenų garbinimas.

Fridtjof Nansen
1861

Žvaigždėtas dangus pats geriausias draugas gyvenime, kai tik išmoksti jį pažinti; jis visada ten, visada suteikia laisvę, visad tau primena, kad tavo nerimas, abejonės, tavo skausmai laikini ir nereikšmingi. Visata yra ir visada bus nesutrikdoma. Kai apie tai pagalvoji, mūsų nuomonės, mūsų kovos, mūsų kančios tampa ne tokios jau svarbios ir reikšmingos.

Italo Svevo
1861

Italo Svevo
„Dzeno prisipažinimai“
Confessions of Zeno

Pratarmė

Apie psichoanalizę nekalbėsiu: apie ją bus apsčiai kalbama toliau. Tačiau turiu atsiprašyti, kad priverčiau pacientą rašyti savo biografiją. Bet mano pacientas buvo senas, ir aš vyliausi, kad prisimindamas jis atgaivins savo praeitį, o parašyta autobiografija bus puikus įvadas į psichoanalizę. Sis sumanymas ir dabar man atrodo neblogas, nes rezultatai išties buvo geri ir būtų buvę dar geresni, jei ligonis nebūtų nutraukęs gydymo pačiam įkaršty ir klastingai pagrobęs šios ilgos ir kantrios jo prisiminimų analizės vaisių.

Įvadas

Ar matau savo vaikystę? Nors ją nuo manęs skiria daugiau kaip penkiasdešimt metų, toliaregės akys gal ir įstengtų ją įžiūrėti, jei išgyventi metai ir kai kurios įsimintinos valandos tarsi aukšti kalnai neužstotų iš ten sklindančios šviesos.

Gydytojas patarė nesistengti taip toli žvalgytis.

<...>

Tai, kas užmiršta, prarasta amžinai.

Rūkymas

Įsigijau dar vieną bėdą: tai buvo nuolatinės pastangos įveikti savo ydą. Kiauras dienas traukiau cigaretę po

cigaretės ir prisiekinėjau neberūkysiąs. Turiu pasakyti, kad taip yra ir dabar. Nuo dvidešimties metų įsisukęs paskutinių cigarečių ratelis tebesisuka iki šiol. Teisybė, jaunatviškas ryžtas dabar jau ataušęs, ir sena širdis žiūri į šią silpnybę kur kas atlaidžiau. Senatvėje žmonės apskritai linkę atlaidžiai pasišaipyti iš gyvenimo. Galiu netgi pasakyti, kad jau senokai surūkiau daugybę cigarečių, kurios... nebuvo paskutinės.

- - -

Dabar, kai esu jau senas, kai niekas nieko iš manęs nereikalauja, aš ir toliau vis ryžtuosi mesti, tačiau rūkau kaip rūkęs. Kam visa tai dabar? Matyt, esu kaip tas pernelyg paisęs higienos Goldonio personažas, kuris, nors visą gyvenimą sirgo, norėjo mirti sveikas.

- - -

Juk labai patogu gyventi tikint, kad esi didis, tik ta didybė kol kas nepasireiškia.

- - -

Kartą, kai būdamas studentas kėliausi į naują butą, turėjau už savo pinigus perklijuoti senojo kambario sienų apmušalus, nes jie buvo išrašyti datomis. Tikriausiai ir išsikelti nusprendžiau todėl, kad kambarys pavirto gerų ketinimų kapinynu, ir man rodės, jog daugiau čia nebeįmanoma turėti naujų.

Esu tikras, kad paskutinės cigaretės skonis ypatingas. Kitų skonis irgi neblogas, bet ne toks stiprus. Paskutinei cigaretei ypatingą skonį suteikia jausmas, kad nugalėjai save ir ateity būsi tvirtas bei sveikas. Rūkydami kitas cigaretes, mes tarsi patvirtinam savo laisvę, o sveikata ir jėga niekur nedingsta, tik nukeliamos truputį toliau.

Datos ant mano kambario sienų buvo įvairiausių spalvų, kai kurios užrašytos netgi aliejiniais dažais. Kuo nuoširdesnis ketinimas, tuo ryškesne spalva jis būdavo užrašomas, kad nustelbtų ankstesnį užrašą. Kai kurios datos buvo ypač mano mėgstamos dėl skaičių dermės.

Atsimenu vieną praeito šimtmečio datą, matyt, labai tinkančią kapui, kuriame norėjau visiems laikams palaidoti savo ydą: „1899 metų devinto mėnesio devinta diena.“ Iš tiesų – reikšminga data, ar ne? Naujas šimtmetis atnešė ne mažiau skambių datų. „1901 metų pirmo mėnesio pirma diena“. Man ir dabar atrodo, kad jeigu ši data pasikartotų, aš sugebėčiau pradėti gyvenimą iš naujo.

Bet kalendoriuje datų nestinga; pasitelkus vaizduotę, kiekviena kuo puikiausiai tiktų naujam pasižadėjimui. Atsimenu, pavyzdžiui, – turbūt todėl, kad joje įžvelgiau kažkokį itin kategorišką imperatyvą, – šią datą: „1908 metų ketvirto mėnesio antra diena, pirma valanda“. Mat čia kiekvienas skaičius perpus mažesnis už ankstesnį.

- - -

Liga – tai įsitikinimas, ir aš gimiau su šiuo įsitikinimu. Apie ligą, kuria sirgau būdamas dvidešimties metų, dabar nieko neprisiminčiau, jei tada nebūčiau jos nupasakojęs gydytojui. Keista, kad geriau prisimenami žodžiai, o ne jausmai, kurie garsiai neišsakomi.

- - -

Jis buvo mokslo žmogus, tad iš pradžių ilgokai pamąstė. Tada pamokomu tonu, dėl kurio neįsižeidžiau, nes šiuo klausimu už mane daugiau išmanė, jis paaiškino, kad mano liga – ne cigaretės, o pasižadėjimai, todėl savo ydą aš turįs nugalėti be jokių pasižadėjimų. Pasak jo, bėgant metams manyje tarsi susiformavo du skirtingi žmonės: vienas šeimininkas, o kitas vergas, kuris taip myli laisvę, kad bemat ima šiaušti prieš pono valią, vos tik pajunta, kad šis nekreipia į jį dėmesio. Todėl aš privaląs duoti vergui visišką laisvę ir kartu žvelgti į savo ydą taip, tarsi matyčiau ją pirmą kartą. Aš turįs ne kovoti su savo yda, o tarsi jos nematyti, stengtis pamiršti, kad nuo jos priklausau, vienu žodžiu, abejingai atsukti jai nugarą, kaip kažkam, kuris nevertas dėmesio.

Iš tiesų visa tai man pasirodė labai paprasta. Man tikrai pavyko keletą valandų nerūkyti, kai vargais negalais išgujau iš galvos visokius pasižadėjimus; bet kai burna išsivalė ir joje atsirado tas nekaltas skonis, kokį, matyt, jaučia tik naujagimis, užsimaniau rūkyti, o užtraukęs dūmą, pajutau sąžinės graužimą ir pasižadėjau vėl. Taigi mano pastangos nuėjo vėjais. Šis kelias buvo ilgesnis, bet vedė į tą pačią vietą.

Tėvo mirtis

Kiekvieną kartą, kai apie tai galvoju, mane stebina, kad tas nusivylimas savim ir savo ateitimi atsirado tik po tėvo mirties, o ne anksčiau. <...> Žvelgdami vienas į kitą šypsodavomės, tik jo šypseną aitrino rūpestis dėl mano ateities; aš, priešingai, šypsodavaus atlaidžiai, įsitikinęs, kad senatviškos jo silpnybės jau nebeturės jokių pasekmių.

- - -

Aš manau, kad amoralus pamokymas baustinas griežčiau už amoralų poelgį. Žmogus žudo iš meilės arba iš neapykantos, o propaguoja žudymą todėl, kad blogis glūdi jo viduje.

- - -

Dabar jis nuolat galvojo apie mirtį, tarsi rašydamas testamentą būtų prie jos prisilietęs.

- - -

Žinau, kad žmogus gali jausti savo proto aukštumas, jausti labai stipriai, bet tuo viskas ir baigiasi.

- - -

Verkdamas žmogus tarsi sumenkina savo paties kaltę ir naudojasi proga dėl visko apkaltinti likimą.

- - -

Nedora grąžinti ligoniui sąmonę, kai nebėra vilties jį išgelbėti, nedora jį kankinti mirties baime, žiauru neduoti ramiai numirti beviltiškam ligoniui.

<...>

– Aš tik paaiškinau, ką gali medicina šią akimirką. Bet niekas nežino, kas bus po pusvalandžio arba rytoj. Palikdamas jūsų tėvą gyvą, aš suteikiau jam visas galimybes.

- - -

Mirštantis žmogus galvoja ne apie mirtį. Visas jo organizmas buvo užsiėmęs tik kvėpavimu.

- - -

Tai ir yra tikroji religija: jos nereikia išpažinti atvirai, kad gautum paguodą, be kurios kartais – teisybė, tai būna retai – neįmanoma ištverti.

Mano vedybų istorija

Jaunuolis iš buržuazinės šeimos gyvenimą supranta kaip karjerą, o ankstyvoje jaunystėje jo idealas – Napoleonas.

- - -

Mes išsirenkam gyvenimo draugę, ir ji pratęsia giminę, ją pagerina arba pablogina; tačiau motina gamta, kuri tik to ir siekia, bet tiesiogiai priversti negali, nes tuo metu vaikai rūpi mažiausiai, įteigia mums mintį, kad per žmoną atsinaujinsim mes patys. Tai tik iliuzija, gal ir įdomi, bet jokio bandymo nepatvirtinta. Iš tiesų žmonės paskui gyvena šalia vienas kito lygiai tokie kokie buvo.

- - -

Žmogus būtų laimingiausias padaras, jei sugebėtų išjungti savo mintis.

- - -

Nereikia skubėti likviduoti reikalų, jei iš to likvidavimo nėra jokios naudos; bet kokie reikalai anksčiau ar vėliau likviduojasi savaime, tai rodo pati pasaulio istorija: ji tokia ilga, o išlikusių dalykų tiek nedaug! Kol reikalai nelikviduoti, jie turi galimybę atsigauti ir sėkmingai plėtotis.

- - -

Pasaulis atrodytų nepalyginti gražiau, jei žmonės būtų panašūs į mane!

- - -

Visiška laisvė ir yra tada, kai gali daryti, kas tau patinka, su sąlyga, kad darysi ir tai, kas tau nelabai patinka. Tikra vergovė, kai žmogus pasmerktas visiškam susilaikymui.

Žmona ir meilužė

Kas yra absoliučiai sveikas žmogus, man pasidarė aišku, kai suvokiau, kad Augustai dabartis – tai tiesiog apčiuopiama tikrovė, kurioje galima susisukti lizdelį ir jaukiai tūnoti.

- - -

Sekmadienį Augusta eidavo į bažnyčią, ir aš ją lydėdavau, tiesiog kad pamatyčiau, kaip ji reaguoja į kančią ir mirtį. Bet nei kančia, nei mirtis mano žmonos nejaudino, ir ji grįždavo namo pasisėmusi ramybės visai savaitei.

- - -

Sveikata skatina žmogų veikti ir apsikrauti baisybe rūpesčių.

- - -

Išvykom be rekomendacinių laiškų, ir dažnai man rodydavos, kad tarp mus supančių nepažįstamų žmonių yra daugybė priešų. Juokinga baimė, tačiau įveikti jos neįstengiau. Prie manęs bet kas galėjo prikibti, įžeisti, netgi apšmeižti, ir niekas nebūtų apgynęs.

- - -

Tuomet mane apniko dar viena, tiesa, nelabai sunki liga, nuo kurios pagyti nebuvo lemta. Tiesą sakant, vieni niekai: tiesiog senatvės, o ypač mirties baimė. Manau, tą baimę buvo sukėlusi ypatinga pavydo atmaina. Senatvė mane baugino tik todėl, kad su ja artinosi mirtis. Žinojau, kad pakol aš gyvas, Augusta bus man ištikima, bet kai tik numirsiu ir mane palaidos, kai tik sutvarkys mano kapą ir bus atlaikytos Mišios, visos, kiek reikia, Augusta iškart ims žvalgytis man įpėdinio, ir gyvens jis tame pačiame, sveikame ir tvarkingame pasaulyje, kuriuo šiandien mėgaujuosi aš. Juk nemirs ji tokia sveika tik todėl, kad mirsiu aš! Toks sveikas žmogus negali nei iš šio, nei iš to ląsti po velėna, nebent ant jo visu greičiu užlėktų traukinys.

- - -

Aiškindamas žmogui, koks tu esi, tarsi leidi jam elgtis su tavim taip, kaip jis nori.

- - -

... svajojau išvesti ją į meno, tai yra, į gyvenimo ir kančios pasaulį.

- - -

Aš irgi pritildžiau balsą. Mums rodos, kad taip turim daryti iš pagarbos mirštančiajam, nors kaži ar paskutines gyvenimo akimirkas jam nebūtų smagiau girdėti skambius, aiškius, gyvenimą primenančius balsus.

Vienos prekybos bendrovės istorija

Daug žmonių sugeba ko nors išmokti tik klausydamiesi savęs. Iš kitų jie neišmoksta nieko.

- - -

Kaip nedaug pasaulyje žmonių, galinčių susitaikyti su nedideliu nuostoliu; tik su dideliais nuostoliais žmogus susitaiko iškart.

- - -

Gyvenimas išskiria ne tik nuodus, bet ir priešnuodžius.

- - -

Gyvenimas nėra nei blogas, nei geras: jis savotiškas.

<...>

Gana prisiminti, ko mes, žmonės, iš jo laukiam, ir jis iškart mums pasirodys toks keistas, kad nejučia toptels: žmogus jame atsirado per klaidą ir neturi su juo nieko bendra.

- - -

Vaikai tiki, kad blogas žmogus gali pasitaisyti.

- - -

Mano manymu, netgi daug nelaimingesni ir mažiau prasikaltę žmonės neverti paguodos, nes antraip gyvenime nebeliktų vietos kitiems jausmams ir būtų labai nuobodu. Gamtos dėsniai neužtikrina teisės į laimę, jie veikiau teikia mums skausmą ir vargą. Vos tik palieki atviroj vietoj kokio nors maisto, tuoj iš visų pašalių subėga parazitai, ir jeigu jų mažai, ima daugintis. Grobis sumažėja ir greit būna surytas, nes gamta ne skaičiuoja, bet eksperimentuoja. Kai maisto lieka nepakankamai, parazitai kankindamiesi gauna galą, ir šitaip pusiausvyra kuriam laikui atsistato. Tai ko čia skųstis? Bet visi skundžiasi, ir gana! Tie, kuriems grobio neteko, miršta šaukdami, kad nėra teisybės, o tie, kurie gavo savo dalį, rėkia, kad turėjo teisę gauti daugiau. Kodėl jie nenori gyventi ir mirti tylėdami? Ir priešingai, malonu žiūrėti į

tuos, kurie sugebėjo išplėšti to grobio liūto dalį ir Alsiems plojant katučių džiaugiasi gyvenimu. Priimtinas tik pergalės šauksmas!

- - -

Tikriausiai visus, kuriuos užgriūva baisi neganda, ima miegas. Miegas grąžina jėgas.

- - -

Tas juokdarys, kuris, stovėdamas kapinėse tarp velionis šlovinančių epitafijų paklausė, kur šiame mieste laidojami nusidėjėliai, mano manymu, buvo tikras mulkis. Mirusieji nebūna nusidėjėliai. Dabar Gvidas švarus! Jį apvalė mirtis.

- - -

Aš žinojau, ką reiškia sąžinės graužimas prie kapo duobės!

Psichoanalizė

Jeigu tos susikaupimo valandos, praleistos su gydytoju, man ir toliau būtų teikusios įdomių staigmenų ir emocijų, nebūčiau jų atsisakęs – arba būčiau atsisakęs ne anksčiau nei baigsis karas, neleidęs man imtis ko nors kito. Bet dabar, kai žinau, kad visa tai tik kvaila iliuzija, tik negudrus triukas, galįs daryti įspūdį nebent isteriškai senutei, aš nepakęsiu to juokingo žmogelio, su tuo neva visa reginčiu žvilgsniu, to pasipūtėlio, visus šio pasaulio reiškinius dėliojančio aplink savo didžią teoriją!

- - -

Prasimanymas – tai ne melas, o kūryba.

- - -

Daug žmonių pasaulyje mano, kad negalėtų gyventi ko nors nemylėdami, o aš, anot jo, būtinai turįs ko nors nekęsti, antraip prarandąs dvasios pusiausvyrą.

- - -

Seni žmonės dirbdami pavargsta, tačiau pažvalėja, todėl atrodo jaunesni.

- - -

Aš nesu naivus ir atleidžiu daktarui, kad jis į patį mano gyvenimą žiūri kaip į ligą. Gyvenimas apskritai primena ligą, nes jame esama krizių, pagerėjimų ir pablogėjimų. Nuo kitų ligų gyvenimas skiriasi tuo, kad visada baigiasi mirtimi. Jis nepasiduoda gydymui. Tai būtų tas pat kaip užkamšyti savo kūno angas, manant, kad tai žaizdos. Uždustume nė žioptelti nespėję.

- - -

Saugoti sveikatą moka tik gyvūnai, ir tik vienu būdu: jie tobulina savo kūną.

<...>

Ir tik akinius užsikabinęs žmogus, užuot tobulinęs savo kūną, išradinėja vis naujus jį papildančius įtaisus; net jei patiems išradėjams nestinga nei sveikatos, nei kilnumo, jų stinga tiems, kurie tais įtaisais naudojasi. Įtaisai perkami, parduodami, vagiami, o žmogus tampa vis gudresnis ir silpnesnis. Ir kuo jis gudresnis, tuo silpnesnis. Pirmieji įtaisai buvo tarsi jo rankos tąsa, jų efektyvumas priklausė nuo jos jėgos, užtat dabartiniai neturi nieko bendra su galūnėmis. Kaip tik jie galų gale sukėlė ligas, nes per juos buvo užmirštas pasaulio kuriamąsias jėgas valdantis dėsnis. Pagal šį dėsnį išgyvendavo tik stipriausieji, ir jį paneigę netekom natūraliosios atrankos. Žmonėms reikia ne psichoanalizės: kol viešpataus daugiausia įtaisų turinčiojo pranašumas, tol klestės ligos ir ligoniai.

Galbūt tik ištikus neregėtai katastrofai, sukeltai tų pačių išradimų, mes vėl atgausime sveikatą. Kai nuodingųjų dujų pasirodys per maža, koks nors niekuo nuo kitų nesiskiriąs žmogus savo kambary, kokių irgi daugybė pasaulyje, išras baisią sprogstamąją medžiagą, prieš kurią dabartinės bombos atrodys kaip vaikų

žaisliukai. O kitas žmogus, taip pat niekuo nesiskiriąs nuo kitų, nebent didesnis ligonis, šį sprogmenį pavogs ir padės pačiam Žemės centre, kur griaunamoji galia duos didžiausią efektą. Sprogimas bus toks klaikus, kad niekas nespės jo nė išgirsti, ir vėl ūku pavirtusi Žemė skries per kosmoso erdvę atsikračiusi parazitų ir ligų.

Rabindranath Tagore

1861

Suvokdami tiesą, mes džiaugiamės. O jei džiaugsmo nėra, vadinasi, mes tik pažinome tiesą, bet nesugebėjome jos suvokti.

- - -

Gyvenimas – keistas mišinys. Būtina jį pažinti tokį, koks jis yra, mėginant pirmiausia jį suprasti, o paskui tobulinti.

- - -

Pesimizmas – dvasinio alkoholizmo forma.

- - -

Jeigu uždarysite duris visoms klaidoms, tiesa liks už durų.

- - -

Kas žiburį už nugaros neša – šešėlį meta prieš save.

- - -

Gyvenimas apskritai niekuomet nežiūri į mirtį rimtai, jis juokiasi, šoka ir griežia, jis stato, kaupia ir myli mirties akivaizdoje. Tik išskyrę vieną konkretų mirties faktą pastebime jos tuštumą ir sutrinkame.

- - -

Jei tu lieji ašaras dėl to, kad nėra saulės – tu per ašaras nepamatysi žvaigždžių.

- - -

Viskas, kas neatiduota, yra prarasta.

- - -

Jei viena kokia religija ima versti visą žmoniją priimti jos doktrinas, ji tampa tironija.

- - -

Neverk praėjusių gražių dienų, o šypsokis, kad jos buvo.

- - -

Jeigu nori, kad tavo troškimai išsipildytų, stenkis juos apriboti.

- - -

Aišku, aš galėčiau apsieiti ir be gėlių, bet jos padeda man išsaugoti pagarbą pačiam sau, nes įrodo, kad mano rankos ir kojos nesukaustytos kasdieninių rūpesčių. Jos – mano laisvės įrodymas.

- - -

Darbas yra gyvenimo druska: jis ne tik apsaugo nuo sugedimo, bet ir duoda skonį.

- - -

Mūsų norai nuspalvina vaivorykštės spalvomis gyvenimo miglą.

- - -

Mes klaidingai suvokiame pasaulį ir sakome, kad jis mus apvilia.

- - -

Mirties atspaudas teikia gyvenimo pinigui vertę: įgalina nupirkti už gyvenimą tai, kas tikrai brangu.

- - -

Žmogus negali griauti to, ko pats negali sukurti.

- - -

Tiek, kiek yra džiaugsmo, tiek yra ir gyvenimo.

- - -

Aštrus, bet ribotas protas kas žingsnį išsiveržia į priekį, tačiau toliau pažengti negali.

- - -

Mes gyvename šiame pasaulyje tol, kol jį mylime.

- - -

Net ir ant smailiausios viršūnės dar yra vietos.

- - -

Gyvenime už viską svarbiau yra pats gyvenimas, todėl reikia išmokti juo džiaugtis.

- - -

Kad aš myliu gyvenimą – neneigiu, kad turėsiu jį palikti – nepaneigiama.

- - -

Miegojau ir sapnavau, kad gyvenimas – džiaugsmas. Prabudau ir pamačiau, kad gyvenimas – pareiga. Ėmiausi veiklos ir supratau – pareiga yra džiaugsmas.

- - -

Tik tai, kas tikra, kas spindi savimi, o ne dirbtinumu, yra gražu.

- - -

Kas pakenčia neteisybę, tas irgi kaltas.

- - -

Būti nuoširdžiam lengva, kai neketini sakyti visos tiesos.

- - -

O groži, atrask save meilėje, o ne veidrodyje.

- - -

Rakštis gali būti ištraukta, jei tik žinai, kur ji yra.

- - -

Jaunystė dažnai nesuvokia savo poelgių prasmės.

- - -

Tikėjimas – tai paukštis, kuris jaučia šviesą dar neišaušus.

- - -

Meilėje išnyksta visi gyvenimo prieštaravimai.

Alfred North Whitehead

1861

Žmonija turi tik du kelius: arba pažangą, arba degradaciją; grynasis konservatizmas prieštarauja visatos dėsnių esmei.

- - -

Sveikas protas – genijus naminio milo drabužiais.

- - -

Įžvalgiausias jaunystės apibrėžimas: gyvenimas, dar nepaliestas tragedijos.

- - -

Mokslininko mąstymo tikslas – matyti bendrą atskirame ir amžiną laikiname.

- - -

Civilizacija progresuoja didindama operacijų, kurias galime atlikti negalvodami apie jas, skaičių.

William Wrigley Jr.
1861

Kai versle du žmonės sutaria, vienas iš jų yra nereikalingas.

William Henry Bragg
1862

Moksle ne tiek svarbu gauti naujų faktų, kiek svarbu rasti naujų būdų mąstyti apie juos.

John Jay Chapman
1862

Politika visada dvidešimčia metų atsilieka nuo mąstymo.

Gerhart Hauptmann
1862

Gyvenimas – beveik nenutrūkstama asmeninių atradimų grandinė.

David Hilbert
1862

Mes privalome žinoti. Mes sužinosime.

Ada Leverson
1862

Pažemintu jaučiasi išduotasis.

Arthur Schnitzler
1862

Pasaulis tik todėl žengė į priekį, kad kai kas išdrįso pajudinti dalykus, kurie šimtus metų buvo „neliečiami“, nes taip tvirtino žmonės, kuriems tai buvo paranku.

- - -

Būti pasirengusiam – svarbu, sugebėti laukti – dar svarbiau, tačiau svarbiausia – pasinaudoti tinkama akimirka.

- - -

Kiekvieno aforizmo širdyje glūdi seniai žinoma tiesa.

- - -

Stiprus charakteris dažnai tėra nusilpę jausmai.

Charles M. Schwab
1862

Aš dar nesutikau žmogaus, kuris giriamas, o ne peikiamas nepradėtų dirbti geriau ir neįdėtų daugiau pastangų.

Edith Wharton
1862

Šviesą galima skleisti dviem būdais: būti žvake ar ją atspindinčiu veidrodžiu.

Henry Ford
1863

Kliūtis pradedame matyti tada, kai nukreipiame žvilgsnį nuo tikslo.

- - -

Jei yra kokia sėkmės paslaptis, ji glūdi sugebėjime pažvelgti kito žmogaus akimis, pamatyti viską iš jo pozicijų tarsi iš savų.

- - -

Mirties bausmė savo esme yra lygiai toks pats neteisingas vaistas prieš nusikalstamumą, kaip ir labdara yra neteisingas vaistas prieš skurdą.

- - -

Nesėkmė – tai galimybė pradėti iš naujo, bet protingiau.

- - -

Kokybė reiškia atlikti viską gerai, kai niekas to neverčia daryti.

- - -

Pinigai nepakeičia žmogaus, jie paprasčiausiai nuima jo kaukę.

- - -

Atlyginimą moka ne darbdavys. Jis tik perduoda pinigus. Atlyginimą moka produktas.

- - -

Yra daugiau tokių žmonių, kurie pasiduoda nei kurie žlunga.

- - -

Kiekvienas, kuris nustoja mokytis, pasensta. Nesvarbu, ar jam dvidešimt, ar aštuoniasdešimt.

- - -

Mąstymas turbūt yra sunkiausias darbas iš visų, nenuostabu, kad tiek mažai žmonių juo užsiima.

- - -

Verslas, kuris daro tiktai pinigus, yra blogas verslas.

- - -

Negali susikurti reputacijos būsimais savo darbais.

David Lloyd George
1863

Nėra didesnės klaidos nei šokti per bedugnę dviem šuoliais.

Edvard Munch
1863

Iš mano pūvančio kūno gėlės užaugs, aš būsiu jose, ir tai yra amžinybė.

George Santayana
1863

Kojomis žmogus turi įaugti į savo tėvynės žemę, bet jo akys teaprėpia visą pasaulį.

- - -

Tas, kuris neprisimena savo praeities, pasmerktas ją vėl išgyventi.

- - -

Apie visuomenės laimę galima spręsti iš to, ar ji geba žaisti.

- - -

Kadangi neįmanoma išvengti gimimo ir mirties, belieka mėgautis intervalu.

- - -

Pasikartojimas – tai vienintelė gamtai prieinama pastovumo forma.

- - -

Šeima – vienas iš gamtos šedevrų.

- - -

Nepriklausomybės deklaracijos dar nė vieno nepadarė tikrai nepriklausomo.

- - -

Man atrodo, bjaurus pažeminimas turėti sielą, kontroliuojamą geografijos.

- - -

Grožio neįmanoma apibūdinti; niekas nepasakys, kas tai yra ar ką reiškia.

- - -

Gyvenimas – ne spektaklis ir ne šventė; gyvenimas – sunkus darbas.

- - -

Namų laimei suprasti reikia kantrybės. Kaprizingos sielos mieliau renkasi nelaimingumą.

- - -

Tiesos, kaip ir brangenybės, nereikia puošti, bet ją reikia taip pateikti, kad ji būtų apšviesta.

- - -

Meilė verčia mus būti poetais, požiūris į mirtį turėtų priversti mus filosofuoti.

- - -

Karo pabaigą mato tik negyvėliai.

- - -

Gyvenimo kulminacija – tai gyvenimo supratimas.

Konstantin Stanislavsky

1863

Sudėtingus dalykus reikia padaryti paprastais, paprastus – įprastais, įprastus – maloniais.

- - -

Asmeninis pavyzdys – geriausias būdas autoritetui įgyti.

- - -

Viso žmogaus gyvenimo pagrindas – ritmas, kiekvienam duotas jo prigimties, kvėpavimo.

- - -

Mokėkite mylėti meną savyje, o ne save mene.

Vladimir Vernadsky

1863

Kiekvienoje filosofinėje sistemoje neišvengiamai atsispindi jos kūrėjo dvasinė nuotaika.

Hugo Winckler

1863

Mokėti pakęsti kitų netobulumą – viena kilniausių žmogaus savybių.

Margot Asquith

1864

Mano berniuk, tu turi tikėti Dievu, nepaisydamas visko, ką tau sako kunigai.

Jules Renard
1864

Nebūtina sakyti visą tiesą, bet būtina kalbėti tik tiesą.

- - -

Rašymas – tai ypatingas būdas kalbėti, kai tavęs niekas nepertraukia.

- - -

Pagaliau aš supratau, kas skiria žmones nuo gyvūnų: tai piniginiai rūpesčiai.

- - -

Jei aktorius blogas, aplodismentai daro jį dar blogesnį.

- - -

Nesilaikykite įsikibę savo trūkumų, teisindamiesi, kad šis pasaulis labai netobulas.

- - -

Daug lengviau kalbėti su minia negu su atskiru individu.

- - -

Gyvenimas trumpas, tačiau nuobodulys jį ištempia.

- - -

Būk kuklus – tai tokia išdidumo rūšis, kuri mažiausiai erzina aplinkinius.

- - -

Vienintelis žmogus, kuris yra iš tikrųjų laisvas, yra tas, kuris gali atšaukti kvietimą pietums, neduodamas pasiteisinimo.

- - -

Jeigu būtų statomi laimės namai, pačią didžiausią patalpą reikėtų skirti laukiamajam.

- - -

Būna, kad viskas sekasi. Nesibaiminkite, tai praeis.

- - -

Jeigu pinigai nesuteikia laimės, atiduokite juos!

- - -

Pasaulio tikslas – proto viešpatija.

- - -

Tiesą mylinčiam žmogui nėra reikalo stengtis būti poetu ar būti didžiu. Ir nesistengdamas jis yra poetas ir didis.

- - -

Tingėjimas – įprotis ilsėtis dar nepavargus.

- - -

Senatvė ateina staiga, kaip sniegas. Rytą jūs atsikeliate ir pamatote, kad viskas balta.

- - -

Visada būti nepatenkintam – štai kur mano esmė.

- - -

Šešėlis gyvuoja tik šviesoje.

Miguel de Unamuno

1864

Nekimškite sau į galvą to, kas telpa kišenėje.

- - -

Nelaikyk savęs nei didesniu, nei mažesniu ir nei lygiu kam nors: mat mes esame žmonės, o ne skaičiai.

- - -

Tikėjimas be abejonių – tai negyvas tikėjimas.

Max Weber

1864

Turtas yra pavojingas tik kaip pagunda pasiduoti tingiai ramybei ir nuodėmingai mėgautis gyvenimu, o turto siekimas pavojingas tik tada, kai jo tikslas yra galimybė vėliau nerūpestingai ir linksmai gyventi.

Mary Gilmore
1865

Jaunystė susirūpinusi dėl amžinybės, senatvė nusitveria dienos ir džiaugiasi, kad turi dar bent vieną dieną.

Rudyard Kipling
1865

Jei istorija būtų dėstoma kaip pasaka, ji niekada nebūtų užmiršta.

- - -

Visi žmonės, kaip mes, yra Mes, ir visi kiti yra Jie.

- - -

Dievas negalėjo būti visur, todėl jis sukūrė motinas.

Rainis
1865

Yra žmonių, kurie nieko neturi savo, netgi savo kaltės – jiems visuomet kiti kalti.

- - -

Tiesos senos, o klaidos visada naujos: vietoj senų klaidų daromos naujos.

Logan Pearsall Smith
1865

Gyvenime egzistuoja du tikslai: pirmiausia – gauti tai, ko nori, o gavus sugebėti tuo džiaugtis.

- - -

Man patinka ne tai, ką geri rašytojai kalba, bet tai, ką jie šnibžda.

- - -

Mūsų reputacija – tai etiketė, aiškiai išspausdinta ant mūsų elgesio praeityje.

- - -

Kas gali būti nemaloniau, nei suprasti, kad neparagavai slyvų dėl to, kad pritrūko drąsos papurtyti medį?

- - -

Gyvenimo pradžioje bloga reputacija yra trūkumas, o senyvame amžiuje ji suteikia žavesio.

- - -

Didžioji dauguma žmonių parduoda savo sielas ir ramia sąžine gyvena iš palūkanų.

- - -

Jei neturi laiko, susimąstyk.

- - -

Tas, kuris priešinasi madai, jau yra jos vergas.

Ernest Dimnet
1866

Visi rimti pokalbiai krypsta į filosofiją.

Romain Rolland
1866

Kiekvienas mūsų nešioja savyje tarsi mažytes kapinaites, kuriose ilsisi tie, kuriuos mylėjome.

- - -

Jei egoistiška gerovė – vienintelis gyvenimo tikslas, gyvenimas veikiai tampa beprasmiškas.

- - -

Pats tikriausias būdas priartinti mus prie brangių mirusiųjų – tai ne mirtis, o gyvenimas. Jie gyvena mūsų gyvenimą ir miršta, kai miršta mes.

- - -

Niekas taip nesuartina silpnų, paliegusių ir gyvenimu nepatenkintų, kaip bendro bejėgiškumo suvokimas.

- - -

Vertingi tik tie žygdarbiai, kurie atlikti visiškai sąmoningai.

- - -

Draugų nesutarimai niekada nebūna dideli, kol tarp jų neįsispraudžia trečiasis asmuo.

- - -

Yra mirusiųjų, kurie gyvesni už gyvuosius.

- - -

Esu tas, kas būsiu, o ne kas buvau.

- - -

Jokie išvedžiojimai negali parodyti žmogui kelio, kurio jis nenori matyti.

- - -

Likimas – tai bevalių sielų pasiteisinimas.

- - -

Laimė yra žinoti savo galimybių ribas ir būti jomis patenkintam.

- - -

Net didžiausioje neviltyje kova yra viltis.

- - -

Pasaulyje egzistuoja tik vienas didvyriškumas: matyti pasaulį tokį, koks jis yra, ir mylėti jį.

- - -

Reikia turėti drąsos gelbėti ir tuos žmones, kurie nesišaukia pagalbos.

- - -

Nėra nieko žavingesnio už valią, nugalinčią neklusnų kūną.

- - -

Aš laikau karą šlykščiu, bet dar šlykštesni man atrodo tie, kurie jį apdainuoja, jame nedalyvaudami.

- - -

Kas nesugeba neapkęsti blogio, tas ir gėrio negali mylėti.

- - -

Kiekviena tauta mano esanti išrinktoji.

- - -

Kurti yra ne kas kita, kaip tikėti.

- - -

Papratimas – antras prigimimas. Daugeliui žmonių jis pasirodo besąs vienintelė jų prigimtis.

- - -

Niekas nebaigta tam, kuris gyvas.

- - -

Protas lavina jausmus.

- - -

Žmogus kenčia. Kankina kitą. Ir ne visada tas, kuris kenčia, yra visų nelaimingiausias.

- - -

Gailestingumas budeliams virsta žiaurumu jų aukoms.

- - -

Ginčuose nėra nei aukštesnių, nei žemesnių, nei laipsnių, nei vardų: svarbi tik viena tiesa, kuriai visi lygūs.

- - -

Amžina tai, kas daugumai neša daugiausia gyvybės.

- - -

Kiek kartaus nusivylimo randi savo praeities gelmėse tomis naktų valandomis, kai nusilpsta dvasia.

- - -

Draugystėje nėra nei skolininkų, nei geradarių.

- - -

Meilė suteikia gėrio ne tik tuo, jog ji įteigia mums tikėjimą kitu žmogumi, bet ir tuo, jog mes įgauname tikėjimą savimi.

- - -

Arklį valdyti lengviau ne per daug įtempus vadžias.

- - -

Laikas galų gale perkels mus per upę ir skausmų našta liks aname krante.

- - -

Kurti – tai užmušti mirtį.

- - -

Geriau kartu su draugu klysti negu būti prieš jį teisiam.

- - -

Viena meilės akimirka pasako širdžiai daugiau apie mylimą būtybę negu ištisi mėnesiai stebėjimo.

- - -

Gyvenimas dar vertas kančių, kol drauge su mumis verkia draugo akis.

- - -

Meilė yra amžinai atsinaujinančio tikėjimo aktas.

- - -

Kaip gerai, kad bus rytojus.

- - -

Nuostabiausia sielos muzika – tai gerumas.

- - -

Tegul kiti lyg Narcizas grožisi savo atspindžiu veidrodyje! O aš ieškau akių, kurios man sako – „Aš – ne tu!“

Lev Shestov

1866

Vienintelė tikra išeitis yra būtent ten, kur žmogaus sprendimas neturi išeities. Antraip, kam mums reikėtų Dievo? Į Dievą kreipiamasi tik tam, kad gautum tai, kas neįmanoma. Įmanomiems dalykams pakanka žmonių.

- - -

Svarbiausios ir reikšmingiausios mintys, atradimai pasirodo nuogi, be žodinio įvardinimo: surasti juos apibūdinančius žodžius – ypatingas, labai sunkus darbas, tikras menas.

- - -

Skaitant seniai mirusių rašytojų knygas visada apima keistas jausmas: tie žmonės, gyvenę prieš du ar tris šimtus, ar du tūkstančius metų, dabar tokie tolimi – kur jie bebūtų – nuo to, ką kadaise rašė; o mes jų kūriniuose ieškome amžinųjų tiesų!

- - -

Ir tarė beprotis savo širdyje: nėra Dievo. Kartais tai reiškia pabaigą ir mirtį. Kartais – pradžią ir gyvenimą. Pajutęs, kad Dievo nėra, žmogus staiga patiria košmarišką siaubą ir laukinę žemiškojo žmogaus būties beprotybę, ir, tai patyręs, nubunda, jei ne paskutiniam, tai bent priešpaskutiniam suvokimui.

- - -

Naujos mintys, net ir savos, ne iš karto pelno mūsų simpatijas. Pirmiausia prie jų reikia priprasti.

H. G. Wells

1866

Žmogaus istorija iš esmės yra minčių ir idėjų istorija.

- - -

Prisitaikykite ar žūkite – dabar, kaip visada, yra gamtos nepermaldaujama būtinybė.

- - -

Žmonijos istorija vis labiau darosi panaši į lenktynes tarp mokymosi ir katastrofų.

Stanley Baldwin
1867

Žmogui niekada ne per vėlu išsikelti gyvenimo tikslą.

Arnold Bennett
1867

Tikras draugas jus mėgsta nepaisydamas jūsų laimėjimų.

Marie Curie
1867

Gyvenime bijoti nereikia nieko – viską tereikia suprasti.

John Galsworthy
1867

Jei jūs negalvojate apie savo ateitį, jūs negalite turėti jos.

- - -

Žmonės visada turi manyti, kad jiems geriau, negu iš tikrųjų yra.

- - -

Idealizmas didėja tiesiog proporcingai žmogaus nuotoliui nuo problemų.

- - -

Gerumas – savybė, kurios perteklius nekenkia.

Natsume Sōseki
1867

Veidrodis – tai įrankis, atspindintis tuštybę ir kartu sunaikinantis pasididžiavimą.

Vikenty Veresaev
1867

Nebūtų rizikos – nebūtų ir pažangos.

Alain
1868

Lengva neapkęsti tų, kuriuos mažai pažįsti.

- - -

Mūsų paklydimai miršta anksčiau už mus; neverta iš jų daryti mumijų.

- - -

Galvoti – tai sakyti „ne“.

- - -

Nėra nieko pavojingiau už idėją, kai ją turite tik vieną.

- - -

Pesimizmas – tai nuotaika, optimizmas – valia.

- - -

Žmogus užsiėmęs tuo, iš ko tikisi laimės, bet didžiausia jo laimė yra tai, kad jis užsiėmęs.

- - -

Mes jautriai atliekame žiūrovo vaidmenį, bet tampame bejausmiais, kai veikiame patys.

- - -

Pats tikėjimas ir yra Dievas.

- - -

Pasipriešinimas ir paklusnumas – dvi piliečio dorybės. Paklusnumas užtikrina tvarką; pasipriešinimas užtikrina laisvę.

- - -

Stulbinantis paradoksas: piliečiai kur kas noriau aukoja savo gyvybę nei savo pinigus.

- - -

Tautos garbė – tai užtaisytas šautuvas.

Paul Claudel
1868

Yra žmonių, kurių nuomonės ne tiek įtikinamos, kiek užkrečiamos.

- - -

Reikia kalbėti garsiai, kad tave girdėtų. Reikia kalbėti tyliai, kad tavęs klausytų.

- - -

Jaunystė skirta ne džiaugsmui, ne malonumui – ji skirta heroizmui.

- - -

Dievas atėjo ne tam, kad panaikintų kančias, ir net ne tam, kad jas paaiškintų. Jis atėjo tam, kad pripildytų jas savo buvimu.

Maksim Gorky
1868

Reikia mokėti iš faktų suvokti prasmę.

- - -

Geras žmogus vienas negyvena – prie jo visuomet prisiglaudžia kiti.

- - -

Žmogus jau tūkstantį kartų įrodė, kad jis gali būti toks, koks nori būti.

- - -

Net maža pergalė prieš save daro žmogų stiprų.

- - -

Žmogus darosi aukštesnis, kai siekia aukštumų.

- - -

Beprotiška gyvam žmogui galvoti apie mirtį.

- - -

Draugystė – tai gražiausia, ką vienas žmogus gali duoti kitam.

- - -

Jaunystė gražiausia todėl, kad ji turi ateitį.

- - -

Tegyvuoja žmogus, kuris nemoka savęs gailėtis!

- - -

Praeities ratais niekur nenuvažiuosi.

- - -

Gyvenimas – menas visur surasti grožį ir džiaugsmą.

- - -

Geras juokas – tikras dvasinės sveikatos požymis.

- - -

Gyvenimo išmintis visada gilesnė ir platesnė už žmonių išmintį.

- - -

Tikra poezija – visada širdies poezija.

- - -

Yra tik dvi gyvenimo formos: puvimas ir degimas.

- - -

Revoliucijos reikalingos, kad sunaikintų revoliucionierius.

- - -

Diena – tai mažas gyvenimas, ir reikia ją pragyventi taip, tarsi dabar pat turėtum mirti, o tau netikėtai būtų suteikta dar viena diena.

- - -

Mus auklėja mūsų tikrovė.

Kin Hubbard

1868

Geras klausytojas dažniausiai galvoja apie ką nors kitą.

- - -

Taika turi savo pergalių ne mažiau negu karas, bet jai nereikia statyti tiek paminklų.

- - -

Bus įdomu stebėti, ar ilgai nuolankieji sugebės išlaikyti paveldėtą pasaulį.

- - -

Draugas – tai žmogus, kuris apie jus žino viską, ir, nepaisant to, jūs jam patinkate.

- - -

Žmogus nepamiršta, kur užkastas karo kirvis.

- - -

Vos tik žmogus tampa įžymus, tuojau atsiranda kas nors sėdėjęs greta jo mokykloje.

- - -

Klausydami klasikinės muzikos vis tikimės, kad ji pavirs melodija.

- - -

Pats didžiausias malonumas – padaryti tai, ko, kitų nuomone, jūs padaryti negalite.

- - -

Malonumai panašūs į draudimą: kuo tampate vyresnis, tuo jie jums brangesni.

- - -

Ką nors padaryti reikia ne taip jau daug pastangų: o štai nuspręsti, kas darytina, reikia iš tikro didžių pastangų.

- - -

Neplūskite orų – devynios dešimtosios žmonijos nesugebėtų pradėti jokio pokalbio, jeigu orai nebjurtų.

- - -

Neturtas – ne yda, bet tikrai galėtų ja būti.

- - -

Sunku pasakyti, kas atneša laimę. Tiek turtas, tiek neturtas, be abejo, to padaryti negali.

- - -

Kai žmogus teigia, kad svarbu ne pinigai, o pati idėja, iš tikrųjų jam svarbu pinigai.

Vydūnas

1868

Bet gyvenimo prasmė turi išsipildyti ne tik žmogaus asmenybėje, bet ir jo santykiuose su aplinkuma. Jis yra organas kūrimo vyksme, juo ima veikti Kūrėjo išmintis. Ir tada būtina pamąstyti apie tai, ką žmogus su visais savo pasireiškimais įneša į būtį.

- - -

Gana tuo tarpu, kad išmanyta, jog gyvenimo prasmė yra pasitobulinimas, evoliucija. Tai yra pamatinė žinia, kuri būtinai reikalinga norint šiek tiek sąmoningai gyventi.

- - -

Doroje žmogaus esmė laikosi lyg atsitraukusi nuo jo, tarsi prižiūrėdama visas kitas asmenybės galias iš aukšto.

- - -

Reikia išmokti gyventi dvasios, o ne materijos šalyje.

- - -

Žmogus – tai siela, turinti kūną.

- - -

Sąmonė yra dvasios šviesa.

- - -

Veikimo prasmė ir siela yra mintys, geidimai, troškimai. Iš svajonių, iš psichinių žmogaus galių gimsta tikrenybės.

- - -

Kalba tarnauja mokslui, menui ir dorai. Savo kalba žmogus savinasi pasaulį, jo įspūdžius pagaudamas žodžiais. Kalbėdamas kiekvienas žmogus padaro ryškią savo asmenybę, ir todėl jis yra nors mažas menininkas. Vėl kalba žmogus apsireiškia ir žmogumi. Kalboj žmonių santykiai pasidaro regimais ir girdimais.

- - -

Pasaulis yra pilnas taisytojų ir gerintojų, kurie žmonijos medį nori pagerinti, jį iš paviršiaus apkarpydami. Bet žmonija tik iš vidaus pagerinama, savo aukštąją esybę išpažindama ir joje gyvendama. Tik tada išnyksta ir tai, kas tarp žmonių viso piktumo ir žemumo pradžia yra.

- - -

Ne duonos šaukia vargšai žmonės, bet žmoniškumo.

- - -

Niekuomet žmogus nėra toks gražus, koks jis būna kurdamas.

Mahatma Gandhi

1869

Akis už akį, ir pasaulis netrukus pasidarys aklas.

- - -

Kai tiktai patikėsi, kad jau pasiekei idealą, tolesnė raida sustoja ir prasideda judėjimas atgal.

- - -

Civilizacija, tikrąją žodžio prasme, yra ne poreikių didinimas, o laisvas ir gerai apgalvotas savų norų apribojimas.

- - -

Negali būti doras vienoje savo gyvenimo srityje ir tuo pačiu metu būti nedorėlis kitoje. Gyvenimas yra nedaloma visuma.

- - -

Iš visų nuodėmių pati baisiausia yra ta, jog buvai teisus, bet silpnas, ir tylėjai prieš neteisingumą.

- - -

Niekam neleisiu savo prote vaikščioti purvinomis kojomis.

- - -

Visi nusikaltimai – ligos rūšys, todėl taip ir reikia juos vertinti.

- - -

Jei neprašysite, negausite.

- - -

Aukščiausia Tiesa negali būti suvokta šiame Gyvenime.

- - -

Aš tvirtai tikiu, kad laisvė, iškovota per kraują ir apgavystes, nėra laisvė.

- - -

Kasnakt užmigdamas aš mirštu. O kitą rytą nubusdamas atgimstu.

- - -

Laisvė yra bevertė, jeigu ji nereiškia ir laisvės klysti.

- - -

Žodžių ir jų reikšmių žinojimas dar nėra išsilavinimas.

- - -

Silpnieji niekada neatleidžia. Atlaidumas – tai stipriųjų savybė.

- - -

Gyvenime yra ir svarbesnių dalykų, nei vien tik didinti tempą.

- - -

Iš pradžių jie tave ignoruoja, tada juokiasi iš tavęs, kovoja su tavimi, ir tada tu laimi.

- - -

Neapykantą nukreipk į nuodėmę, o ne į nusidėjėlį.

- - -

Skriauda, padaryta vienam žmogui, padaryta visam pasauliui.

- - -

Jei nori pakeisti pasaulį, pradėk nuo savęs.

- - -

Meilė niekada nereikalauja, ji visada duoda. Meilė visada kenčia, niekada neprotestuoja, niekada nekeršija.

- - -

Nebendradarbiavimas su blogiu nė kiek ne mažesnė pareiga už bendradarbiavimą su gėriu.

- - -

Gyvenk taip, lyg mirtum rytoj, mokykis taip, lyg gyventum amžinai.

- - -

Verkiau, nes neturėjau batų, bet tuomet sutikau žmogų, kuris neturėjo kojų.

- - -

Laimė – kai tai, ką galvojame, sakome ir darome sutampa.

- - -

Proto principai turi būti pavaldūs širdies balsui.

- - -

Man visada buvo mįslė, kodėl žmonės laiko sau garbe žeminti savo bendrapiliečius.

- - -

Tavo įsitikinimai tampa mintimis; tavo mintys tampa žodžiais; tavo žodžiai tampa veiksmais; tavo veiksmai tampa įpročiais; tavo įpročiai tampa vertybėmis; tavo vertybės tampa tavo likimu.

- - -

Mes turime stengtis matyti save taip, kaip mus mato kiti.

- - -

Meilė – pati švelniausia jėga pasaulyje.

- - -

Netikiu kelio į sėkmę trumpinimu prievartos pagalba.

- - -

Sąžinės klausimais daugumos įstatymas negalioja.

- - -

Kai aš gėriuosi besileidžiančios saulės stebuklu arba mėnulio grožiu, mano siela išsiskleidžia ir ima šlovinti Kūrėją.

- - -

Skirtumo tarp to, ką mes darome ir ką mes galime padaryti, pakaktų išspręsti didžiąją dalį pasaulio problemų.

- - -

Priešas yra baimė. Manome, kad tai – neapykanta, bet iš tikrųjų – tai baimė.

- - -

Draugystė kažin ar leidžia taisyti kitą.

- - -

Jei ne humoro jausmas, seniai būčiau nusižudęs.

- - -

Dievas neturi religijos.

André Gide

1869

Galbūt liga paslepia nuo mūsų kai kurias tiesas. Bet sveikata slepia kitas tiesas arba atitraukia mus nuo jų, kad nebesigilintume.

- - -

Tikėk ieškančiais tiesos ir abejok ją suradusiais.

- - -

Negalima atrasti naujų žemių, nepasiryžus ilgam iš akiračio paleisti kranto linijos.

- - -

Negalima tuo pat metu būti nuoširdžiu ir atrodyti tokiu.

- - -

Meno kūriniai – tai veiksmai, trunkantys amžinybę.

- - -

Individas niekada neiškyla taip aukštai kaip tą akimirką, kai pamiršta save.

- - -

Nėra nieko kvailesnio kaip veido išraiška žmogaus, kuriam sakomi komplimentai.

- - -

Istorija yra įvykęs pramanas. Pramanas yra istorija, kuri galėjo įvykti.

André Gide

„Imoralistas“

The Immoralist

Teisingai suformuluoti problemą – dar nereiškia įsivaizduoti, jog ji iš anksto išspręsta.

- - -

Mene nėra problemų, kurių pakankamas sprendimas nebūtų pats meno kūrinys.

- - -

... ištikimas žmogus, jis dar tebėra ištikimas, netrukus jis bus ištikimas tik sau pačiam.

- - -

Sugebėti išsivaduoti – tai niekai, sunkiausia būti laisvam.

- - -

Aš mylėjau kelis draugus, tačiau labiau mylėjau draugystę, negu pačius draugus.

- - -

Egzistuoti – tai pakankamai mane užima.

- - -

– Nereikia melstis už mane.

– Kodėl? – paklausė ji kiek sutrikusi.

– Aš nemėgstu globos.

– Tu atstumi Dievo pagalbą?

– Paskui jis turėtų teisę į mano dėkingumą. Tai įpareigoja, o aš nenoriu prisiimti pareigų.

- - -

Jaučiau, kaip mane degina laimės karštis – tai buvo ne kas kita, kaip gyvenimas.

- - -

Žmogui, paliestam mirties sparno, tai, kas atrodė svarbu, liaujasi tuo buvę, kiti dalykai, neatrodę tokiais, arba apie kurių egzistavimą jis net nežinojo, tampa

svarbūs. Visokių įgytų žinių apnašos nusitrina nuo sielos kaip dažai ir vietomis apsinuogina oda, tikra būtybė, kuri slapstėsi.

- - -

Prie sveikatos ar silpnumo priprantama, būtybė formuoja save, priklausomai nuo savo jėgų.

- - -

Gražiausi žmonių kūriniai yra neišvengiamai skausmingi. Koks būtų pasakojimas apie laimę? Nepapasakotum nieko, išskyrus tai, kas ją paruošia, o paskui – sugriauna.

- - -

– Jie visi panašūs lyg veidrodiniai atspindžiai. Kai aš kalbuosi su vienu iš jų, man atrodo, kad kalbuosi su keliais.

– Bet jūs negalite reikalauti iš kiekvieno skirtis nuo visų kitų.

- - -

Ar aš galėčiau domėtis savimi, jei nebūčiau būtybe, sugebančia tobulėti?

- - -

Visi jie sumaniai kalbėdavo apie įvairius gyvenimo įvykius, bet niekada apie tai, kas juos nulemia.

- - -

Aš negaliu iš kiekvieno reikalauti savo dorybių. Jau gerai, kai randu juose savo ydas.

- - -

– Aš nemoku daryti sau išlygų ir apribojimų, aš egzistuoju tik kaip visuma. Aš tetrokštu būti natūralus ir kiekviename savo poelgyje malonumas, kurį dėl jo patiriu, man yra ženklas, kad turėjau jį padaryti.

<...>

– Dauguma iš jų tikisi ką nors iš savęs išgauti tik per prievartą – jie sau patinka tik suluošinti. Kiekvienas mažiausiai nori būti panašus į save patį. Kiekvienas

išsigalvoja sau šeimininką, paskui jį pamėgdžioja. Jis net nepasirenka sau šeimininko, kurį pamėgdžioja, jis priima jau nurodytą šeimininką. Tačiau žmoguje galima atrasti ir kitokių dalykų. Bet nedrįsta. Nedrįsta atversti puslapį. Tokie pamėgdžiojimo dėsniai; aš juos vadinu baimės dėsniais. Žmogus bijo likti vienišas ir visai neranda savęs. Ši dvasinė agorafobija man yra pasibjaurėtina, tai blogiausia baimės rūšis. Tuo tarpu kuria visuomet vienišas. Bet kas gi čia nori kurti? Tai, kuo jauti, skiriesi iš kitų ir yra tas retas dalykas, kurį turi, jis ir suteikia kiekvienam jo asmeninę vertę, ir būtent tai stengiamasi sunaikinti. Pamėgdžiojama. Ir manoma, kad mylima gyvenimas.

- - -

Ateitis atima žavesį iš dabarties dar labiau, negu dabartis – iš praeities.

- - -

Iš tūkstančio gyvenimo formų kiekvienas tegali pažinti vieną. Pavydėti kitam laimės – beprotybė, ja nemokėtum pasinaudoti.

- - -

Manai, kad valdai, o iš tiesų – esi valdomas.

- - -

Aš sukuriu kiekvienos valandos naujumą tik visiškai užmiršdamas vakardieną.

- - -

Jei tik mūsų menkas protas mokėtų balzamuoti prisiminimus! Tačiau jie blogai išsilaiko. Patys subtiliausi yra, patys geidulingiausi pūva, patys žavingiausi vėliau tampa patys pavojingiausi. Tai, dėl ko atgailauji, iš pradžių buvo žavu.

- - -

Aš kenčiu nuo laisvės be panaudojimo.

André Gide

„Izabelė“

Isabelle

– Kai žmogus rengiesi netrukus skirtis su šiuo pasauliu, tada mielai šypsaisi visam tam, kas pažada gyvenimą šiek tiek prailginti.

- - -

Šiltame ore pumpurai jau pūtėsi ir sproginėjo, ir kiekviena nupjauta šaka verkė sultimis. Aš ėjau pamažu ne tiek nuliūdintas, kiek sujaudintas skausmingo peizažo, gal kiek apsvaigęs nuo galingo gyvos gamtos kvapo, kurį skleidė mirštantis medis ir gimdanti žemė.

André Gide

„Pastoralinė simfonija“

The Pastoral Symphony

Aš nuolat patirdavau, kaip regimasis pasaulis skiriasi nuo garsų pasaulio ir kaip nepatikima yra kaskart lyginti vieną su kitu.

- - -

Koks gražus būtų gyvenimas ir mūsų menkysta būtų pakenčiama, jei mes pasitenkintumėm realiomis blogybėmis nesibaugindami šmėklų ir įsivaizduotų pabaisų...

- - -

Gamtos įstatymai leidžia tai, ką žmonių ir Dievo įstatymai draudžia.

André Gide

„Pinigų padirbinėtojai“

The Counterfeiters

Geriausias pasaulyje auklėjimas bejėgis prieš blogus instinktus.

- - -

„Jeigu nepadarysi tu, kas padarys? Jeigu nepadarysi tuoj pat, tai kada?“

- - -

Juo laisvesnės jų pažiūros, juo labiau jie kabinasi už moralės!

- - -

Ateina diena, kai pasirodo tikroji žmogaus esmė, nuo kurios laikas pamažu nuplėšia skolintus drabužius; ir jeigu žmogus buvo įsimylėjęs vien svetimus skarmalus, staiga atsikvošėjęs pamato, kad spaudžia prie krūtinės tik tuščius pašvitus ir prisiminimus... tik širdgėlą ir neviltį.

- - -

Nuoširdumas! Kai tariu šį žodį, tegalvoju apie Loros nuoširdumą. O kai atsigręžiu į save, imu nebesuprasti, ką šis žodis reiškia. Aš visada esu tik toks, kokiu save laikau, o tas supratimas apie save taip dažnai kinta, kad jeigu manęs nebūtų čia ir aš neatlikčiau tarpininko vaidmens, mano rytinis „aš“ nebeatpažintų mano vakarinio „aš“. Nėra nieko nepanašesnio į mane kaip aš pats. Tiktai vienatvėje kartais man atsiskleidžia esmė, ir aš galiu pasiekti tam tikrą, tik sau būdingą pirmapradį tolydumą; bet tada man ima rodytis, kad mano gyvenimas lėtėja, sustoja ir kad aš greit liausiuos egzistavęs. Mano širdis plaka vien iš prielankumo; aš gyvenu vien kitų malonės dėka; tarsi kažkieno įgaliotas, tarsi su kažkuo sužieduotas, aš niekad nesijaučiu gyvenąs intensyvesnį gyvenimą kaip tada, kai man

pavyksta pabėgti nuo savęs ir tapti kuo kitu.

Ši antiegoistinė decentralizacijos jėga tokia didelė, kad ji tarsi išsklaido manyje nuosavybės, taigi ir atsakomybės, jausmą.

- - -

Vienintelė egzistavimo forma man yra poetinė (aš grąžinu šiam žodžiui jo tikrąją reikšmę) egzistencija – ir visų pirma tai galiu pasakyti apie save patį. Kartais man regis, kad aš neegzistuoju iš tikrųjų, o tik įsivaizduoju esąs. Man išvis sunkiausia patikėti savo realumu. Mano esybė nuolat pabėga nuo manęs, ir kai stebiu savo veiksmus, negaliu suprasti, kad veikiantis žmogus yra tas pats žmogus, kuris žiūri, stebisi ir abejoja: kaipgi jis gali būti kartu ir veikėjas, ir stebėtojas?

Psichologinė analizė liovėsi mane dominusi tą akimirką, kai suvokiau, jog žmonės jaučia tai, ką jie įsivaizduoja jaučią. Iš čia tokia mano išvada: žmonės įsivaizduoja jaučią tai, ką jie jaučia...

- - -

Dėl ypatingų mimetistinių sugebėjimų, leidžiančių man patirti kitų žmonių išgyvenimus kaip savus, aš buvau kone priverstas įsibrauti į Olivjė pojūčių pasaulį – tų pojūčių, kuriuos, įsivaizdavau aš, jis turėjo patirti.

- - -

Juo giliau siela pasineria į religinę ekstazę, juo mažiau ji jaučia, myli, geidžia ir trokšta mylėti realybę. Todėl mane glumina tas nepramušamas melas, kuriuo taip mėgaujasi dievotas žmogus.

- - -

Kai buvau jaunas, gyvenau labai griežtai ir kiekvieną sykį, kai man pavykdavo atsispirti pagundai, džiūgaudavau, kad turiu tokį tvirtą charakterį. Aš nesupratau, kad tada, kai manydavau išsilaisvinęs, iš tikrųjų tapdavau vis didesnis savo išdidumo vergas. Kiekviena triumfo akimirka įveikiant save tebuvo dar

vienas rakto pasukimas nuosavos kalėjimo vienutės duryse.

- - -

Ar žmonės nori to ar nenori, bet bendri išgyvenimai visada suartina dvi būtybes.

- - -

– Ar bent gali pabandyti suprasti mane, akimirką užmiršti – ne, ne tai, kuo tiki, nes tu niekuo netiki, bet užmiršti tai, kad niekuo netiki?

- - -

– Jūs tikriausiai manote, kad žmonės labai skiriasi nuo gyvulių. Tuo tarpu nėra nė vieno didžio atradimo zootechnikoje, kuris nebūtų padaręs įtakos žmogaus pažinimui.

- - -

– Jeigu žmonės galėtų vėl atgauti maištingą jaunystės dvasią, jie labiausiai pasipiktintų išvydę tai, kuo jie tapo.

- - -

– Idėjos... idėjos, turiu jums prisipažinti, mane domina labiau nei žmonės: jos mane domina labiau už viską. Jos gyvena, kovoja ir miršta kaip žmonės. Suprantama, galima tvirtinti, kad mes pažįstame jas tik per žmones, lygiai kaip sužinome apie vėją tiktai iš jo lankstomų nendrių; ir vis dėlto vėjas svarbiau už nendres.

<...>

– Taip, žinau: idėjos egzistuoja tik žmonių dėka; bet čia ir slypi visa patetika – jos gyvuoja žmonių sąskaita.

- - -

– Nėra nieko, kas būtų gerai visiems – kiekvienas dalykas geras tik kai kuriems žmonėms.

- - -

Pati netikėdama bažnyčios dogmomis, ji tiki tikėjimo efektyvumu...

- - -

Jis per daug skaitė, per daug įsiminė ir išmoko daugiau iš knygų negu iš gyvenimo.

- - -

Šie personažai, regis, apdovanoti viskuo: turtais, protu, grožiu; tetrūksta sielos.

- - -

Žmogaus širdis nedalija užuojautos pagal užsakymą.

- - -

Be meilės nebūna ir pavydo.

- - -

– Suprantu, kodėl žudomasi; bet pirmiausia reikia patirti džiaugsmą, tokį stiprų, kad paskui visas gyvenimas atrodytų bespalvis; tokį džiaugsmą, kad pagalvotum: gana, aš esu patenkintas, ir jau niekad daugiau...

- - -

– Dabar mokausi reikalauti dar mažiau... vis mažiau... – Paskui tyliai pridūrė: – O iš savęs – vis daugiau.

– Turint tokių minčių jau visai netoli iki krikščionies.

- - -

Giliausias protas yra tas, kuris labiausiai kenčia dėl savo ribotumo.

- - -

– Mus norima įtikinti, kad vienintelis būdas žmogui pabėgti nuo egoizmo – pasinerti į dar šlykštesnį altruizmą! Dėl manęs, tai aš manau, kad jeigu ir yra koks niekingesnis ir šlykštesnis padaras už žmogų, tai tik daugybė žmonių. Jokie argumentai manęs neįtikins, kad šlykščių vienetų suma gali virsti žavia visuma.

<...>

– Nors nė artyn negaliu prisileisti minties apie Kristų, paaukojusį savo gyvenimą beprasmiam gelbėjimui visų tų šlykščių žmonių, su kuriais aš grumdausi gatvėse, aš su nemenku pasitenkinimu ir netgi dvasios ramybe įsivaizduoju, kaip visos šitos pūvančios padugnės gimdo

naują Kristų... nors man norėtųsi kažko kito, nes visas Jo mokymas pasitarnavo tik tam, kad dar giliau nugramzdintų žmoniją į pelkę. Nelaimės kyla dėl žiauriųjų egoizmo. Tuo tarpu, įsivaizduokit, kokių nuostabių dalykų padarytų nesavanaudiškas žiaurumas! Globodami nelaiminguosius, silpnuosius, rachitikus, sužeistuosius mes darome didelę klaidą; todėl aš ir nekenčiu religijos, kuri tokių dalykų moko.

- - -

Pasaulyje, kur visi apgaudinėja, būtent garbingas žmogus atrodo kaip šarlatanas.

- - -

Jeigu žmogus nori griauti, jis visuomet ras pagalbininkų.

- - -

Kuo iš esmės kilnesnis žmogus, kuo daugiau jame slypi neišnaudotų galimybių ir kuo labiau jis linkęs keistis, tuo nenoriau leidžia savo praeičiai lemti ateitį. Mums siūlomas *Justum et tenacem propositi virum* pavyzdys dažniausiai tėra vien uolinga ir sunkiai įdirbama dirva.

- - -

Gyventi be tikslo, vadinasi, atsiduoti atsitiktinumo malonei.

- - -

– Štai tada ir susimąsčiau, kaipgi susikurti gyvenimo taisyklę, nes aš nesutinku gyventi be taisyklių ir tuo pat metu nesutinku priimti kitų žmonių sukurtų taisyklių.

- - -

– Ar jūs nepastebėjote, kad patys reikšmingiausi mūsų gyvenimo poelgiai, aš noriu pasakyti, tie, kurie gali labiausiai lemti visą mūsų ateitį, dažniausiai būna nesąmoningi?

- - -

Dar niekad joks šedevras nebuvo sukurtas keleto žmonių pastangomis.

- - -

Kiekviena savižudybė atmiešta lašeliu bailumo.

- - -

– Jūs sakėte, kad netikit...

– Sielos nemirtingumu? Aš taip sakiau? Jūs tikriausiai teisus. Bet aš, suprantama, netikiu ir visai priešingais dalykais.

- - -

Žiaurumas – štai pagrindinė Dievo ypatybė!

Emma Goldman

1869

Pasipūtimas, arogancija ir egoizmas būtini patriotizmui. Patriotizmas teigia, kad pasaulis yra padalintas į mažas dėmes, kurias supa geležiniai vartai. Tie, kuriems pasisekė gimti kažkurioje atskiroje dėmėje, laiko save geresniais, kilnesniais, didesniais, protingesniais nei kitų dėmių gyventojai. Taigi, kiekvieno tos pasirinktos dėmės gyventojo pareiga yra kovoti, žudyti ir mirti bandant primesti savo galybę kitiems.

- - -

Žmonės yra stumiami būti patriotiškais paaukojant jų pačių vaikus. Patriotizmas reikalauja ištikimybės vėliavai, tai reiškia klusnumo ir pasiruošimo nužudyti tėvą, motiną, brolį, seserį.

- - -

Verčiau pasimerksiu ant stalo rožių, negu dabinsiu kaklą deimantais.

Rudolf Otto

1869

Dieviškumas pasireiškia kaip tai, kas kitoniška, iš esmės ir absoliučiai skirtinga. Jis nepanašus į nieką, kas žmogiška, ar į nieką, kas kosmiška. Jo akivaizdoje žmogus patiria savo niekingumo jausmą, pasijunta esąs tik „kažkoks padaras“.

Juozas Tumas-Vaižgantas

1869

Ieškojau laimės kitiems, radau ją sau pačiam.

- - -

Gamta – pasaulio kūrėjo šventykla.

Pierre Veber

1869

Knyga, kuri neverta, kad ją skaitytų dukart, neverta ir to, kad ją skaitytų vienąkart.

- - -

Punktualumas – tai mandagus būdas prikišti kitiems netikslumą.

Alfred Adler

1870

Silpnumas, dėl kurio vaikas privalo gyventi šeimoje, analogiškas silpnumui, verčiančiam suaugusius žmones burtis į visuomenę.

- - -

Svarbu nestovėti vietoje. Gyvenimas – tai įvykiai, o ne žodžiai. Svarbu judėti.

Vladimir Lenin

1870

Tiesa, kad laisvė brangi – tokia brangi, kad ją reikia normuoti.

- - -

Gyventi visuomenėje ir būti laisvam nuo visuomenės negalima.

- - -

Idėjos tampa galia tada, kai jos užvaldo mases.

Leonid Andreyev
1871

Kai gauna antausį vienas doras žmogus, visi dori žmonės turi jausti ir skausmą, ir pasipiktinimą, ir kančią dėl sutrypto žmogaus orumo.

- - -

Melas sau – labiausiai paplitusi ir žemiausia žmogaus vergavimo gyvenimui forma.

- - -

Argi ne protingiau gyventi šlovinant gyvenimą, negu jį keikti ir vis tiek gyventi?

- - -

Be klaidų ir paklydimų gyvenimas būtų panašus į distiliuotą vandenį – tyras, bet negyvas.

- - -

Gyvenimui reikia daugiau drąsos nei mirčiai.

- - -

Visi žvėrys bijo šviesos.

W. H. Davies
1871

Kuo daugiau žmogus sulaukia pagalbos sode, tuo mažiau sodas jam priklauso.

Theodore Dreiser
1871

Beviltiškiausias pasaulyje užsiėmimas – bandyti tiksliai apibūdinti žmogaus charakterį. Kiekvienas individas – tikras prieštaravimų kamuolys, juolab, jei tai talentinga asmenybė.

- - -

Tas jau yra ydos vergas, kuris leidžiasi su ja į derybas.

- - -

Blogis yra realus dalykas tiems, kurie juo tiki.

- - -

Kiekviena aistra yra ir džiuginanti, ir kankinanti.

- - -

Pasitikėjimas yra jaunystės dovana.

Ralph Hodgson
1871

Kai kuriais dalykais reikia tikėti, norint juos išvysti.

Rosa Luxemburg
1871

Kas nejuda, tas nejaučia, kad yra supančiotas.

Heinrich Mann
1871

Įpročiai yra tarsi virvė, į kurią kasdien įpiname po naują giją tol, kol ji tampa nenutraukiama.

Christian Morgenstern
1871

Žavinga atrodo viskas, į ką žiūrima su meile.

- - -

Entuziazmas – pats gražiausias žodis Žemėje.

John Garland Pollard

1871

Gebėjimas vadovauti – tai gebėjimas greitai spręsti ir suprasti žmogų, kuris atliks darbą.

Marcel Proust

1871

Pavydas dažnai yra ne kas kita, kaip nerimastingas tironijos siekimas meilės sferoje.

- - -

Klystate, jei kalbate apie blogą pasirinkimą meilėje. Meilė nesirenka, o jei yra koks nors pasirinkimas, jis gali būti tik blogas.

- - -

Kiekvieną daiktą noras nuspalvina, o turėjimas blukina.

- - -

Niekada nebūni toks nelaimingas, kaip atrodo.

- - -

Tikras atradimų kelias – tai ne naujovių ieškojimas, o regėjimas naujomis akimis.

- - -

Vaizduotėje visada mažiau savimeilės negu prisiminimuose.

- - -

Įpročio pastovumas paprastai susijęs su absurdiškumu.

- - -

Atradėju galima tapti ir nekeliaujant į neištirtus kraštus: tereikia kitaip pažvelgti į tai, kas jau ištirta.

- - -

Laimė palanki kūnui, bet tik skausmas ugdo sielos galią.

- - -

Revoliucija yra geriau nei karas, nes už revoliuciją kovoja tik savanoriai.

- - -

Kiekvienas žmogus laiko aiškiomis tik tas mintis, kurios nėra neapibrėžtesnės nei jo paties.

- - -

Išmesti vaizduotę iš mūsų malonumų – tai juos sumažinti iki nieko.

- - -

Vienintelis galintis egzistuoti rojus yra tas, kurį praradome.

Paul Valéry

1871

Knygos turi tuos pačius priešus kaip žmonės: ugnis, drėgmė, gyvūnai, oras ir jų savas turinys.

- - -

Gyvenimas tik truputį vyresnis už mirtį.

- - -

Įžymūs žmonės miršta du kartus: pirmiausia kaip žmonės, paskui – kaip įžymūs.

- - -

„Sveiko proto“ žmogus laiko giliai viduje užrakintą pamišėlį.

- - -

Valdžia be piktnaudžiavimo praranda savo žavumą.

- - -

Tik pasiekę tikslą sužinome, kad kelias buvo tinkamas.

- - -

Gražūs prisiminimai yra tas pats, kas pamestos brangenybės.

- - -

Jokios pastangos nebūna tuščios: Sizifas lavino raumenis.

- - -

Svarbiausios mūsų mintys prieštarauja mūsų jausmams.

- - -

Geriausias būdas paversti jūsų svajones realybe – pabusti.

- - -

Kiekviena pradžia yra pasekmė – kiekviena pradžia kažką užbaigia.

- - -

Žmogus sudėtingesnis, nepalyginamai sudėtingesnis, negu jo mintis.

- - -

Pati žiauriausia puikybė gimsta pirmiausia iš bejėgiškumo jausmo.

- - -

Dievas visus daiktus sukūrė iš nieko. Tačiau niekas aiškiai per juos persišviečia.

- - -

Ginčydamiesi mes giname ne savo požiūrį, o savo „Aš“.

- - -

Jeigu negali užpulti minties – puola mąstytoją.

- - -

Kare visiškai vieni kitų nepažįstantys žmonės žudo ir žūsta dėl šlovės ir naudos tų, kurie puikiai pažįsta vieni kitus, bet nežudo.

- - -

Tai, kas nepanašu į nieką kitą, neegzistuoja.

Vatslav Vorovsky
1871

Menkystė organiškai neapkenčia didybės.

Max Beerbohm
1872

Tik vidutinybei galima patikėti, kad stengiasi iš visų jėgų.

- - -

Negalima sukurti žmogaus, pastatant avį ant užpakalinių kojų. Tačiau galima sukurti žmogišką minią, pastatant ant užpakalinių kojų visą avių bandą.

- - -

Tik psichiškai nesveiki žmonės vieni kitus priima visiškai rimtai.

- - -

Nesuklysime žmoniją suskirstę į dvi kategorijas: šeimininkus ir svečius.

- - -

Kuo žmogus mažiau gyvybingas, tuo jis jautresnis menui.

- - -

Didieji žmonės paprastai niekuo nuo mūsų nesiskiria – nebent tik tuo, kad yra kiek žemesnio ūgio.

- - -

Griovimas vis dar išlieka stipriausiu iš įgimtų žmogaus polinkių.

Calvin Coolidge
1872

Nė vienas žmogus nebuvo pagerbtas už tai, ką jis gavo. Garbė – atpildas už tai, ką davei.

Édouard Herriot

1872

Dievas – tai asimptotė.

- - -

Jaunystėje viską lygini su savo svajonėmis, senatvėje – su savo prisiminimais.

- - -

Doktrinos turi tą pranašumą, kad išlaisvina nuo būtinybės mąstyti.

- - -

Mirusiųjų pagerbimai rengiami tik gyvųjų interesams tenkinti.

Bertrand Russell

1872

Gailestingumas išreiškiamas tuo, kad tampi nelaimingas dėl kitų kančių.

- - -

Neturėjimas visko, ko nori, yra neišvengiama sudedamoji laimės dalis.

- - -

Kare laimi ne tas, kas teisus, o tas, kas lieka gyvas.

- - -

Visa problema su pasauliu yra ta, kad kvailiai ir fanatikai visada tokie savimi pasitikintys, o išmintingesni – tokie pilni dvejonių.

- - -

Daugelis pasiryžę veikiau numirti, negu imti mąstyti. Iš esmės taip ir atsitinka.

- - -

Patriotizmas – tai pasiryžimas žudyti ir mirti už nereikšmingus dalykus.

- - -

Žmonės, vadinami moraliniais šviesuoliais, susilaiko nuo paprastų malonumų, kuriuos kompensuoja trukdydami kitiems žmonėms patirti malonumų.

- - -

Laikas, kai mėgaujamės švaistydami pinigus, nėra iššvaistytas.

- - -

Ir mintyse, ir jausmuose, net nepaisant to, kad laikas yra realus, suprasti, kad laikas ne svarbiausias yra išminties vartai.

- - -

Laimės paslaptis – susitaikyti su mintimi, kad pasaulis siaubingas.

- - -

Labai nemalonus mūsų laikų reiškinys – tik ribotų žmonių įsitikinimas savo teisumu.

- - -

Etika – tai bandymas suteikti visuotiną reikšmę asmeniniams interesams.

- - -

Aršiausi ginčai kyla tada, kai nė viena šalis neturi svarių įrodymų.

- - -

Jeigu dabar, šią akimirką, didžioji dalis žmonijos pradėtų siekti savo laimės daugiau nei kitų nelaimės, po kelerių metų mes gyventume rojuje.

- - -

Diagnostika pasiekė tokių aukštumų, kad sveikų žmonių praktiškai neliko.

- - -

Vienas iš artėjančios emocinės krizės požymių yra tikėjimas, kad tavo darbas baisiai svarbus.

- - -

Sugebėjimas protingai leisti laisvą laiką yra aukščiausia asmeninės kultūros apraiška.

- - -

Naujam tobulesniam pasauliui reikalingos žinios, sąžiningumas ir ryžtas. Jam nereikia nei nuolankaus apgailestavimo dėl praeities, nei vergiškų pančių, nei žodžių, į apyvartą paleistų tamsių senų laikų žmonių.

- - -

Tarkime, aš įžengiu į savo kambarį. Aš egzistuoju, ir mano kambarys egzistuoja, bet ar „į“ egzistuoja?

- - -

Mirti dėl savo įsitikinimų – reiškia per daug vertinti prielaidas.

Henri Barbusse

1873

Kilniausių idealų skelbti nėra prasmės, nematant realaus jų siekimo kelio.

- - -

Po savo mirties žmogus gali gyventi tik žemėje.

- - -

Atskiro žmogaus ar atskiros tautos gerovė susijusi su visų gerove.

- - -

Suprasti gyvenimą ir pamilti jį kitame – štai žmogaus pašaukimas ir jo talentas.

- - -

Karas kartosis tol, kol apie jį spręs ne tie, kurie miršta mūšio lauke.

- - -

Aš kartoju sau, kad nėra antgamtinių jėgų, kad niekas nekrinta iš dangaus, kad viskas mumyse ir mūsų rankose. Ir, įkvėptas šio tikrumo, žvilgsniu glostau begalinę dangaus, žemiškos dykumos ir galimybių rojaus

didybę.

- - -

Mes kalbame didinga sąmonės ir proto kalba, prieš kurią religijos kalba bejėgė.

Valery Bryusov
1873

Amžinas tik svajonių pasaulis.

Colette
1873

Kai esi mylimas, neabejoji niekuo. Kai myli pats, abejoji viskuo.

- - -

Širdis neturi raukšlių, joje būna tik randų.

Ellen Glasgow
1873

Joks gyvenimas nėra toks sunkus, kad negalėtumėte jo palengvinti savo požiūriu į jį.

Mikhail Prishvin
1873

Išminčius gyvenimo pabaigoje supranta, kad mirtis baisi tik iš šalies, artimiems žmonėms, o sau pačiam mirties nėra, ir pats žmogus savaime kaip gimė nemirtingas, taip mus ir palieka...

- - -

Gyvenimo išmintis – tai sugebėjimas begalinį norą gyventi derinti su nuolatine mintimi, kad neišvengiamai reikės išsiskirti su viskuo, ką turi ir net pačiu gyvenimu.

- - -

Esama visokių mirusiųjų; kai kurie iš prabėgusių tūkstantmečių glūdumos ir dabar valdingai rodo mūsų šiuolaikinių siekių kryptį.

- - -

Pirmoji suartėjimo sąlyga – nuoširdumas.

- - -

Moralizavimas – netalentingų žmonių kūryba.

- - -

Žmonių giminėje siaučia baisi epidemija – visuotinė priklausomybė nuo daiktų.

- - -

Tas žmogus, kurį tu manyje myli, žinoma, geresnis už mane. Bet tu mylėk, ir aš pasistengsiu pranokti save.

Nikolai Berdyaev

1874

Dievą neigia arba todėl, kad pasaulis toks blogas, arba todėl, kad pasaulis toks geras.

- - -

Budizmas – savaip didinga mokymo sistema apie išgelbėjimą nuo kančių ir skausmo be Gelbėtojo.

- - -

Tikėjimas pomirtiniu gyvenimu yra ne tik guodžiantis, palengvinantis gyvenimą, bet ir bauginantis, slogus, apsunkinantis gyvenimą begaline atsakomybe. Galima sakyti, kad netikinčiųjų gyvenimas lengvesnis nei tikinčiųjų.

- - -

Egoistinė savo žūties baimė užleidžia vietą niekšybės baimei.

- - -

Karingas bedieviškumas yra išprovokuotas vergystės Dievui idėjos.

- - -

Valstybė egzistuoja ne tam, kad paverstų žemišką gyvenimą rojumi, o tam, kad neleistų jam virsti pragaru.

- - -

Revoliucionieriai garbina ateitį, bet gyvena praeitimi.

- - -

Laisvė – tai teisė į nelygybę.

- - -

Mirtis mus ištinka ne vien tada, kai mirštame patys, bet ir tada, kai miršta mums artimi žmonės. Tada mes iš dalies jau patiriame mirtį – dar būdami gyvi.

- - -

Liaudžiai atrodo, kad per revoliucijas ji tampa laisva – tai baisi saviapgaulė. Liaudis – tamsių stichijų vergė. Revoliucijoje nėra ir negali būti laisvės, revoliucija visada priešiška laisvės dvasiai. Revoliucija užpuola žmogų kaip liga, nelaimė, stichijos siautėjimas, gaisras ar potvynis.

- - -

Kaip žmonės galėjo nusiristi iki tokios sąmonės būsenos, kad daugumos nuomonėje ir valioje įžvelgė tiesą ir teisingumą!

- - -

Liaudies savivalda – tai baisiausia savivaldos forma, nes joje žmogus tampa priklausomas nuo neišsilavinusiųjų kiekio, nuo tamsių masių instinktų.

Abraham Brill

1874

Joks nuoširdžiai tikintis žmogus negali susirgti neuroze.

G. K. Chesterton

1874

Jeigu jums nekyla noras peržengti nors vieną iš dešimties Dievo įsakymų, vadinasi, kažkas jumyse netvarkoje.

- - -

Žodis „geras“ turi daug reikšmių. Pavyzdžiui, jei kas nors nušautų savo senelę iš penkių šimtų jardų atstumo, aš jį pavadinčiau geru šauliu, bet nebūtinai geru žmogumi.

- - -

Esmė ne ta, kad pasaulis pasidarė blogesnis, o ta, kad įvykiai tapo geriau žinomi.

- - -

Pragaras yra kilnus tikros žmogaus laisvės pripažinimas iš Dievo pusės ir Jo pagarba žmogaus pasirinkimui.

- - -

Apie pačius slapčiausius dalykus pasakojama tik visiškai svetimiems žmonėms.

- - -

Labai mažas skirtumas tarp rūmų su minkštomis pagalvėmis ir palatos, išmuštos veltiniu.

- - -

Iš akių į širdį eina kelias, kuris aplenkia protą.

- - -

Blogis toks šlykštus, kad norom nenorom palaikysi gėrį atsitiktiniu; gėris toks nuostabus, kad atsitiktiniu palaikysi blogį.

- - -

Eretikas yra tas, kuris myli savo tiesą labiau už TIESĄ. Jis išpažįsta savo pusiau tiesą vietoje tos, kurią surado žmonės.

- - -

Mes patys pasirenkame savo draugus, mes patys įgyjame priešų, tačiau kaimynus mums parenka Dievas.

- - -

Verslininkas yra vienintelis žmogus, kuris amžinai atsiprašo už savo darbą.

- - -

Nuotykis yra tiktai nepatogumas, kurį tiksliai apgalvojame. Nepatogumas yra tiktai nuotykis, kurį neteisingai apgalvojame.

- - -

Geras romanas sako mums tiesą apie personažą, bet blogas romanas sako mums tiesą apie autorių.

- - -

Visi drąsūs žmonės yra stuburiniai gyvūnai – jie turi savo švelnumą paviršiuje ir savo kietumą viduje.

- - -

Būti tikrai šiuolaikiniu žmogumi, vadinasi, pasmerkti save visiškam ribotumui.

- - -

Nebėra tokio dalyko, kurio dabar nebūtų galima atimti iš paprasto žmogaus. Jau galime laukti ir naujo įstatymo, uždrausiančio valgyti grūdus (juk iš jų gaminamas alus ir viskis!). Matydami ateityje tik pažangos principą, galime būti nustebinti žinios, jog už javų auginimą žmonės jau kariami ar deginami ant laužų. Nors, tiesą sakant, mokslo amžiuje juos greičiausiai pasodins į elektros kėdę.

- - -

Yra trys žmonių tipai. Pirmasis tipas – tai žmonės. Jų yra daugiausia ir, tiesą sakant, jie geresni už visus kitus. Jie davė mums kėdes, ant kurių sėdime, drabužius, kuriuos vilkime, namus, kuriuose gyvename; galų gale mes ir patys priklausom tam tipui. Antrąjį tipą iš dalies galima pavadinti poetais. Dauguma jų – tikra rykštė artimiesiems ir palaima žmonijai. Trečiasis tipas – intelektualai. Neretai juos vadina mąstančiais žmonėmis. Jie yra pati tikriausia ir baisiausia prakeiktis ir artimiesiems, ir žmonijai.

- - -

Poetai pranašesni už kitus žmones, nes jie juos supranta. O snobai pranašesni už paprastus žmones, nes jie nenori jų suprasti.

- - -

Lengva šaukti ant minios, kad ji klysta, tačiau iš tikrųjų ji niekad neturėjo nė menkiausios progos suklysti, kol jos nesuklaidino.

- - -

Dėl žmoniją ištinkančių katastrofų, kaip rodo istorija, kalti ne proziški eiliniai žmogeliai, kurie neva nieko neišmano, bet kone visuomet teoriškai mintijantys žmonės, kurie žino tik tiek, kad viską išmano.

- - -

Jei berniūkštis iš savo šautuvėlio šaus į lapę ar į dvarininką, ar į valdovą suvereną, jis gaus pylos pagal santykinę tų objektų vertę.

- - -

Dogma reiškia ne mąstymo nebuvimą, bet jo pabaigą.

- - -

Kai žmogus nustoja tikėjęs Dievu, tai dar nereiškia, kad jis nebetiki niekuo.

- - -

Juoktis galima iš bet ko, bet ne bet kada. Juokaujame apie mirties patalą, bet ne prie mirties patalo. Gyvenimas visada rimtas, bet negalima visada gyventi rimtai.

- - -

Aš noriu mylėti savo artimą ne todėl, kad jis – tai aš, o būtent todėl, kad jis – tai ne aš. Noriu mylėti pasaulį ne kaip veidrodį, kuriame man patinka mano atspindys, o kaip moterį, nes ji visiškai kitokia.

- - -

Senatvėje žmogui kyla abejonių ne dėl idealo, bet dėl tikrovės.

Winston Churchill

1874

Karts nuo karto žmogus atsitiktinai užkliūna už tiesos, bet dažniausiai jis atsikelia ir nužingsniuoja toliau.

- - -

Mes gyvename iš to, ką gauname, bet kuriame gyvenimą iš to, ką duodame.

- - -

Tobulėti – reiškia keistis, būti tobulam – reiškia keistis dažnai.

- - -

Fanatikas yra asmuo, nenorintis keisti savo nuomonės, o norintis pakeisti subjektą.

- - -

Reikia šį tą nuveikti kūno labui, kad sielai patiktų jame gyventi.

- - -

Nugalėti sunkumai yra puikiai išnaudotos galimybės.

- - -

Pesimistas mato sunkumus kiekvienoje galimybėje, optimistas bet kokiame sunkume įžiūri galimybę.

- - -

Demokratija yra blogiausia iš visų valdymo formų, tačiau nieko geresnio dar nesugalvota.

- - -

Aš tikiu tik ta statistika, kurią pats suklastoju.

- - -

Sėkmė – tai sugebėjimas judėti nuo vienos nesėkmės prie kitos, neprarandant entuziazmo.

- - -

Kiekviena krizė – tai naujos galimybės.

- - -

Gyvenimas ir žmogus – skirtingi daiktavardžiai.

- - -

Taisantysis neturi būti per daug artimas taisomajam.

- - -

Didelį privalumą įgauna tas, kuris pakankamai anksti padarė klaidas, iš kurių buvo galima pasimokyti.

- - -

Kur yra žodžio laisvė, visada bus sakoma daug kvailysčių.

- - -

Dar nė vienas žmogus, nurydamas piktus žodžius, nepakenkė savo skrandžiui.

- - -

Visi dideli dalykai yra paprasti. Juos galima apibūdinti žodžiais: laisvė, teisybė, garbė, pareiga, gailestingumas, viltis.

- - -

Nužudžius žmogžudį, žmogžudžių skaičius nepasikeičia.

- - -

Karo belaisvis – tai žmogus, kuris bando jus nužudyti ir kai jam nepasiseka, prašo jūsų nežudyti jo.

- - -

Turi priešų? Gerai. Reiškia, tu savo gyvenime kažkada už kažką kovojai.

- - -

Aš pasiėmiau iš alkoholio daugiau gero, negu jis pasiėmė iš manęs.

- - -

Kiekvienas kvailys gali įžvelgti, kas yra negerai. Pabandykite pamatyti, kas yra gerai!

- - -

Ramintojas – tai žmogus, kuris maitina krokodilą, tikėdamasis, kad šis jį suės paskutinį.

- - -

Kariaujant – ryžtingumas. Pralaimint – nepaklusnumas. Laimint – didžiadvasiškumas.

- - -

Didybės kaina yra atsakomybė.

- - -

Nors ir esu pasiruošęs kankinio mirčiai, vis dėlto bevelyčiau tą momentą atidėti.

- - -

Kad uždegtum, visų pirma pats turi degti tuo jausmu. Kad pravirkdytum, visų pirma ašaros turi tekėti pačiam. Kad įtikintum, visų pirma pats turi tikėti.

- - -

Penkių minučių pokalbis su vidutiniu rinkėju – tai geriausias argumentas prieš demokratiją.

- - -

Drąsa visiškai pelnytai laikoma svarbiausia žmogaus savybe. Nes tai yra savybė, kuri laiduoja visas kitas.

- - -

Sėkmė būna dviejų tipų – pradinė ir galutinė.

George Samuel Clason
1874

Kiekvienas žmogus gali pastebėti esąs vergas.

John Esslemont
1874

Kaimas yra tikrasis pasaulis sielai, taip, kaip miestas yra pasaulis kūnui.

- - -

Per amžių amžius tikėjimas Dievu įrodė, kad tai yra geriausias vaistas nuo visų žmoniją užpuolusių ligų.

Robert Frost
1874

Mylėk kaimyną, bet nenuimk tvoros.

Herbert Hoover
1874

Seniai paskelbia karą, o mirti eina jauni.

Karl Kraus
1874

Aforizmas niekada nesutampa su tiesa – jis arba pusė tiesos, arba pusantros.

- - -

Karas – tai iš pradžių viltis, kad mums bus gerai; paskui – laukimas, kad jiems bus blogiau; vėliau – pasitenkinimas, kad jiems ne geriau nei mums; ir galiausiai – netikėtas atradimas, kad blogai ir mums, ir

jiems.

- - -

Taip, žinoma, šuo – ištikimybės pavyzdys. Bet kodėl jis turėtų būti mums pavyzdžiu? Juk jis ištikimas žmogui, o ne kitam šuniui.

- - -

Menas – tai, kuo pasaulis taps, o ne tai, koks jis yra.

- - -

Kai kuri nors kultūra jaučia artėjantį savo galą, ji kviečiasi kunigą.

- - -

Mažos stotys labai didžiuojasi tuo, kad greitieji traukiniai privalo pro jas pravažiuoti.

- - -

Pasaulis – tai kalėjimas, kuriame vienutė yra malonesnė už kitas kameras.

W. Somerset Maugham

1874

Kiekvienas iš mūsų vienišas šiame pasaulyje. Kiekvienas yra įkalintas variniame bokšte ir su savo bičiuliais gali bendrauti tik ženklais. Tačiau ženklai nėra vienodi visiems, todėl jų reikšmė yra tamsi ir neaiški. Mes desperatiškai stengiamės dalytis savo širdies lobiais su kitais, bet jie nemoka jų priimti, todėl klaidžiojame vieni per gyvenimą greta savo palydovų, bet ne kartu su jais, jų nesuprasdami ir jų nesuprasti. Esame kaip žmonės, kurie gyvena svetimoje šalyje beveik nemokėdami jos kalbos; jie nori išreikšti daug gražių, gilių minčių, bet yra pasmerkti ištarti tik šabloniškas frazes iš pasikalbėjimų žodyno. Jų smegenyse klaidžioja viena už kitą įdomesnės idėjos, o pasakyti šie žmonės gali tik: „Ar mūsų sodininkės teta pamiršo namuose skėtį?“

- - -

Tie, kuriuos mes mylime, brangūs mums ne savo stiprybe, o silpnumu.

- - -

Niekur aš nesijaučiu toks vienišas, kaip minioje, audringai besilinksminančioje arba taip pat giliai liūdinčioje.

- - -

Ilgai truko, kol supratau, kaip lengva paprasčiausiai pasakyti „ne“.

- - -

Žmogus – ne tai, kuo jis nori būti, o tai, kuo negali nebūti.

- - -

Netiesa, kad kančia sutaurina charakterį, kartais tai pavyksta, laimei, bet dažniausiai kančia žmogų paverčia smulkmenišku ir kerštingu.

- - -

Deja, ne visada pavyksta elgtis teisingai, nesukeliant skausmo kitiems.

- - -

Drąsūs žodžiai, kurie juos tariančiam atrodo tokie nauji, buvo ištarti šimtus kartų su beveik tomis pačiomis intonacijomis.

- - -

Skaityti įpratusiam žmogui skaitymas virsta narkotiku, o jis pats tampa jo vergu. Pabandykite atimti iš jo knygas, ir jis taps niūrus, irzlus ir neramus, o tada, kaip alkoholikas, kuris, likęs be alkoholio, puola gerti politūrą ir denatūratą, iš sielvarto jis pradės skaityti senus laikraščių skelbimus ir telefonų knygas.

- - -

Dievas, kurį galima suvokti, jau ne Dievas.

- - -

Nežinau, kodėl taip yra, bet religijų Dievas niekada nepasižymi sveiku protu.

John D. Rockefeller Jr.
1874

Tikslo siekimas yra viena svarbiausių sėkmės gyvenime sąlygų, nesvarbu, kokio tikslo yra siekiama.

Nicholas Roerich
1874

Bet koks šiurkštumas sukrečia savo beprasmiškumu.

Max Scheler
1874

Žmogaus esmė ir tai, ką galėtume pavadinti išskirtine jo padėtimi, aprėpia daugiau nei gebėjimą protauti ir rinktis.

- - -

Žmogus tuo pat metu yra ir aklavietė, ir išeitis!

- - -

Žmogui pasiekiami trys žinių tipai: žinios, reikalingos viešpatavimui ar pasiekimams, lavinimosi žinios ir žinios, būtinos išsigelbėjimui.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis
1875

Bet reikia turėti šviesos su savimi, iš savęs, kad šviestum tamsybėse visiems ant kelio stovintiems, kad jie išvydę patys rastų šviesos savyje ir eitų savo keliu, kad nestovėtų tamsybėse.

- - -

Daug stebuklų yra pasaulyje, tik ne visiems jie prieinami; vieniems dėl to, kad jų negirdi ir nemato, kitiems dėl to, kad jų nesupranta.

- - -

Muzika – tai Dievo pasiuntinys, atsiųstas judinti švelniausias ir geriausias mūsų sielos stygas, raminti širdis, suvargusias gyvenimo rūpesčiuose, guiti iš jų melus, nedorybes, pavydus, neapykantas.

- - -

Nėra žmogaus, kuris, gilindamasis į save, sulauktų linksmų rezultatų.

- - -

Žmogui vienui vienam būna tvanku, ankšta ir tamsu. Žmogaus siela neturi sparnų primygti nuosavam „aš“. Sunku jai tada, bet kuo plačiau sparnus išskės, kuo didesnį ratą apsuks, tuo bus lengviau, tuo laimingesnis bus žmogus.

- - -

Vienatvė yra mano didysis mokytojas ir bičiulis.

- - -

Laikas – tai labai svarbi poema, tik man orkestro grojama. Kažkas man trukdo klausyti – nieko negirdžiu. O gaila, kompozicija eina vis toliau, galbūt netrukus pasibaigs. Tai, ko neišgirdai, – pražus. Ta kompozicija – tai gyvenimas, ir ji tik vieną kartą būna grojama.

- - -

Meilė – tai vieškelis į saulę, grįstas aštriais deimantais, kuriuo turi eiti basas.

- - -

Čia, šioje menkoje Žemėje, šalia tiekos mažyčių dalykų yra taip pat kažkas labai didingo ir stebuklingo.

- - -

Iš visų gailesčių didžiausias yra gailėjimasis paties savęs.

- - -

Meilė – tai saulėtekis, vidurdienis, ilgas ir kaitrus, ir vakaras, stebuklingas ir tylus, o ją pagimdė ilgesys.

- - -

Pasaulis – tai didžiulė drobė, kurioje kiekvienas paliekame žymę. Šviesią arba tamsią.

Carl Jung

1875

Kiekvienas privalo sau atsakyti į esminį klausimą: ar aš turiu kokį ryšį su begalybe? Šiuo kriterijumi vertinamas mūsų gyvenimas. Tik kai suvoksime, jog svarbiausia yra tai, kas susiję su begalybe, mes nebekreipsime dėmesio į mažmožius ir antraeilės reikšmės dalykus. Priešingu atveju mūsų pastangos siekia vieno: įgyti pasaulio pripažinimą už vieną ar kitą savybę, kurią laikome sava – už „savo“ talentą ar už „savo“ grožį. Kuo labiau siekiame netikro gėrio ir kuo mažiau jaučiame esminių dalykų poreikį, tuo mažiau esame patenkinti savo gyvenimu. Siekdami ribotų tikslų, patys jaučiamės riboti, ir pamažu mūsų gyvenime įsigali pavydas. Bet jei suprantame ir jaučiame, kad dar šiame gyvenime esame susiję su begalybe, mūsų norai ir požiūris pakinta. Galų gale, mes reikšime tiek, kiek turėsime savyje to, kas esminga, kitaip mūsų gyvenimas bus iššvaistytas. Svarbu ir tai, kad mūsų santykiai su kitais žmonėmis taip pat pasižymėtų begalybės bruožu.

- - -

Kiekvienas individas yra taisyklės išimtis.

- - -

Mes tampame vieniši ne tada, kai nebeturime artimų žmonių, o tada, kai negalime su jais pasidalyti dalykais, kurie mums atrodo svarbūs, arba kai laikomės kitiems nepriimtino požiūrio.

- - -

Žmonės man atrodė tokie pat nemąstantys kaip ir gyvuliai. Jie į žemę arba į medžius žvelgė tik tam, kad pamatytų, ką ir kokiam tikslui galima panaudoti. Kaip ir gyvuliai jie būrėsi į bandas, poravosi, kivirčijosi tarp savęs ir nematė, jog gyvena kosmose, Dievo pasaulyje, amžinybėje, kur viskas gimsta ir viskas jau miręs.

- - -

Žmogus yra psichinis procesas, kurio mes nevaldome arba valdome tik iš dalies. Todėl negalime nieko galutinai nuspręsti apie savo gyvenimą. Jei galėtume – žinotume apie save viską, tačiau geriausiu atveju tai būtų iliuzija. Iš tikrųjų, niekada nežinome, kaip viskas įvyko. Gyvenimo istorija prasidėjo kažkur, tam tikrame taške, kurį vos galime prisiminti, tačiau jau tuomet viskas mums atrodė labai sudėtinga. Taip pat nežinome, kas mūsų gyvenime įvyks ateityje. Taigi istorija neturi pradžios, o jos tikslą galime nuspėti tik apytikriai.

- - -

Beprasmybė trukdo pasireikšti gyvenimo visumai, todėl ją galime laikyti liga. Prasmė įgalina iškęsti daug ką, galbūt viską.

- - -

Kiekvieną žmogaus sprendimą lemia jo psichologinis tipas, todėl kiekvienas požiūris yra reliatyvus.

- - -

Dažnai man net rodėsi, jog Dievo valia, kuri kartais būna netikėta ir gąsdinanti, tyčia pakeičiama religiniais priesakais, kad tik žmonėms nereikėtų jos suprasti.

- - -

Žmogus yra būtinas kūrinijai užbaigti, kitaip tariant, jis – antrasis pasaulio kūrėjas, vienintelis, suteikęs pasauliui objektyvią prasmę, be kurios jis – negirdimas, nematomas, be garso ėsdamas, gimdydamas, mirdamas, linguodamas galva – šimtus milijonų metų taip ir tekėtų giliausioj nebūties nakty į neaiškią pabaigą. Tai žmogaus

sąmonė sukūrė objektyvią būtį ir prasmę ir per tai žmogus sau rado nepakeičiamą vietą didžiajame tapimo procese.

- - -

Žinios mūsų nepraturtina, o vis labiau atitolina nuo mistinio pasaulio, kuriam mes kadaise priklausėme.

- - -

Dievo paveikslas, psichologijos požiūriu, yra sielos gelmių iliustracija.

- - -

Fanatizmas yra užslopintos abejonės požymis.

- - -

Kas yra religija? Religija yra psichoterapinė sistema.

- - -

Dažnai rankos išsprendžia paslaptį, su kuria intelektas kovojo veltui.

- - -

Nuodėmės išpažinimas suteikia jėgų gyventi toliau, priešingu atveju – žmogus pasmerkia save neišvengiamoms kančioms.

- - -

Turime išmokti gyventi su blogiu, nes jis nori gyventi su mumis.

- - -

Išsilavinęs žmogus bando sutramdyti savyje žemesnę esybę, nesuvokdamas, kad šitaip verčia ją maištauti.

- - -

Žmogus, kuris nepraėjo per savo aistrų pragarą, niekada neįveikė jų.

- - -

Depresija panaši į juodai apsirengusią damą. Jei ji atėjo, nevyk jos šalin, bet pakviesk ją užeiti, pasodink prie stalo, pavaišink kaip viešnią ir pasistenk išgirsti, ką ji nori pasakyti.

- - -

Parodykite man sveiko proto asmenį ir aš jį išgydysiu.

- - -

Kol nepaversite savo nesąmoningumo sąmoningumu, tol jis ves jus gyvenimo keliu, o jūs vadinsite tai likimu.

- - -

Žmogaus panašumas į kitus yra tik viena jo pusė, o nepakartojamumas – kita.

- - -

Kas žiūri į išorę, tas tik svajoja, o kas pažvelgia vidun, prabunda.

- - -

Aš nesu tai, kas man nutiko. Aš esu tai, kuo nusprendžiau tapti.

- - -

Nesilaikyk įsikibęs žmogaus, kuris išeina, nes kitaip nesutiksi to, kuris ateina.

- - -

Atrodo, kad vienintelis žmogaus gyvenimo tikslas – uždegti žiburį būties tamsoje.

- - -

Kūrybingos sielos žaidžia su objektais, kuriuos myli.

- - -

Dviejų asmenybių susitikimas būna panašus į dviejų cheminių medžiagų kontaktą: jei įvyksta bent menkiausia reakcija, keičiasi abu elementai.

- - -

Galime manyti, kad visiškai save kontroliuojame. Tačiau draugai gali papasakoti apie mus tai, ko mes net nenutuokiame.

- - -

Mūsų asmenybės yra aplinkinio pasaulio dalis.

- - -

Jei esate talentingas žmogus, tai nereiškia, kad kažką gavote. Tai reiškia, kad galite kažką atiduoti.

- - -

Sapnas yra mažos ir slaptos giliausio bei intymiausio sielos kampelio durys, vedančios į tą pirmapradę kosminę naktį, kuria buvo siela iki sąmonės atsiradimo.

- - -

Jūsų suvokimas taps aiškus tik tuomet, kai sugebėsite pažvelgti į savo sielą.

- - -

Mus traukia į praeitį prie mūsų tėvų ir pirmyn, prie mūsų vaikų – į ateitį, kurios mes niekada nepamatysime, bet kuria mums norisi pasirūpinti.

- - -

Mūsų darbai kalba už mus.

- - -

Kūryba neatsiejama nuo kolektyvinių pasąmoninių archetipų raiškos.

- - -

Normalus žmogus be išlygų paklūsta visuotiniams reikalavimams; aplinkkelių žmogus, neišgalintis žingsniuoti koja kojon su normaliaisiais, šalikelėse aptiks tai, ką irgi reikės pavadinti gyvenimu.

Anatoly Lunacharsky
1875

Mirtis – rimtas dalykas, tai gyvenimo dalis.

Thomas Mann
1875

Šlovė gyvam tebesant – abejotinas dalykas.

- - -

Laikas – vienintelis dalykas, kur šykštumas pagirtinas.

- - -

Tas, kuris labiau myli, yra pavaldinys.

- - -

Kuomet darbas tampa neatskiriama būties sąlyga, jis virsta garbės reikalu ir doroviniu visuomenės pamatu.

- - -

Veidmainiavimas yra komplimentas dorybei; jis reiškia principinį dorovinės normos pripažinimą.

Rainer Maria Rilke

1875

Žmogus, pakyląs naktį ir tyliai einąs pas kitą žmogų, yra lyg lobio ieškotojas, mėginąs lyčių sankryžoje iškasti tokią būtiną didžiąją laimę. Ir visuose ištvirkavimuose, visuose gamtai priešinguose iškrypimuose, visuose tuose desperatiškuose ir žlugusiuose mėginimuose atrasti amžiną būties prasmę esama dalelės to ilgesio, kuris gimdo didžius poetus. Čia žmonijos alkis pranoksta ją pačią. Čia tiesiasi rankos į amžinybę. Čia akys veriasi, žvelgia į mirtį ir jos nebijo; čia skleidžiasi beviltiškas didvyriškumas, kurio šlovė ateina ir praeina lyg šypsnys, pražysta ir nuvysta lyg rožė. Čia esama geismo audrų ir lūkesčių štilio; čia esama svajų, tampančių darbais, ištirpusių svajose. Čia, nelyg milžiniškuose lošimo namuose, laimimas arba pralošiamas jėgų kapitalas.

- - -

Nepamirškite: gyvenimas yra šaunus dalykas!

- - -

Daug yra žmonių, bet dar daugiau veidų, nes kiekvienas žmogus turi daug veidų.

- - -

Viskas turi būti išnešiota ir tik tuomet gimsta.

- - -

Meilė – tai kai dvi vienatvės gina, saugo ir sveikina viena kitą.

- - -

Mūsų pasaulis – tarsi teatro uždanga, už kurios tūno didžiausios paslaptys.

- - -

Nueiti į save ir valandų valandas su niekuo nesusitikti – štai ko privalu siekti.

Albert Schweitzer

1875

Tikrasis žinojimas – tai suvokti, kad beveik viską, kas mus supa, sudaro noras gyventi, ir įsisąmoninti, kaip mes nuolat nusikalstame kitų gyvenimo atžvilgiu.

- - -

Kaip pagerėtų dabartinė padėtis, jeigu mes kas vakarą pakeltume akis į žvaigždėtą dangų ir bent valandėlę pamąstytume apie visatą ir jos begalybę, arba per laidotuves, lydėdami žmogų kapuosna, susikauptume ir įsigilintume į gyvenimo ir mirties mįslę, o nesivilktume paskui karstą pliaukšdami su atsitiktiniu eisenos dalyviu visokius niekus.

- - -

Pavyzdys nėra svarbiausias dalykas, veikiantis žmones. Jis yra vienintelis.

- - -

Laimė yra ne kas kita, kaip gera sveikata ir prasta atmintis.

- - -

Etika – tai be galo išplėtota atsakomybė už visa, kas gyva.

- - -

Optimistinė ta pasaulėžiūra, kuri būtį iškelia aukščiau nebūties ir kartu įtvirtina taiką bei gyvybę, turinčius savaiminę vertę.

- - -

Mąstymas – tai polemika tarp valios ir pažinimo.

- - -

Ir etika, ir humanizmas pripažįsta, jog būtina atsižvelgti į pavienės žmogiškosios būtybės gyvenimą ir laimę.

- - -

Ne dėl savo gerumo kitiems aš švelnus, taikingas, pakantus ir draugiškas, o dėl to, kad taip elgdamasis geriausiai įtvirtinu pats save.

- - -

Geriau turėti aukštus idealus, kuriais yra sekama, nei turėti dar aukštesnius ir jų nepaisyti.

- - -

Žmogaus užuojauta visiems gyvūnams daro jį tikru žmogumi.

- - -

Žmogus anksčiau užvaldo gamtą, nei pats išmoksta valdytis.

- - -

Noro gyventi esmę sudaro siekimas išgyventi savo gyvenimą iki galo. Jame slypi vidinis veržimasis išreikšti save kuo tobuliau.

Konrad Adenauer
1876

Priimkite žmones tokius, kokie jie yra. Kitokių nerasite.

Charles F. Kettering
1876

Gerai suformuluota problema – pusė sprendimo.

- - -

Aš domiuosi ateitimi, nes ten ruošiuosi praleisti likusią savo gyvenimo dalį.

- - -

Pasaulis nekenčia pokyčių, tačiau jie yra būtina progreso sąlyga.

Jack London
1876

Tikroji žmogaus paskirtis – gyventi, o ne egzistuoti.

- - -

Gyvybė yra pigiausias dalykas pasaulyje. Vandens, žemės, oro kiekis apibrėžtas, bet gyvybė, gimdanti gyvybę – begalinė.

- - -

Koks mažas žmogus, ir koks jis didelis!

- - -

Kaulas, numestas šuniui, nėra gailestingumas; gailestingumas – tai kaulas, kuriuo dalijiesi su šunimi, kai esi alkanas ne mažiau už jį.

- - -

Gyvenimas, kuris neskatina gyventi, eina tiesiai į mirtį.

- - -

Negalima laukti įkvėpimo, reikia jį raginti su lazda.

Wilson Mizner
1876

Tie, kurie šaukiasi mirties, ją pažįsta tik iš nuogirdų.

- - -

Būkite malonūs su žmonėmis kildami – jums teks susitikti su jais krentant.

- - -

Dažniausiai apie žmogų galima spręsti iš to, kas jam juokinga.

- - -

Žmogus, atkakliai kartojantis nesąs kvailys, paprastai turi dėl to kažkokių abejonių.

- - -

Lengvi keliai veda į aklavietę.

Paula Modersohn-Becker
1876

Pradžioje buvo jėga.

Hermann Hesse
1877

Aforizmas yra kaip brangakmenis, kuris įgauna vertę dėl savo retumo ir yra malonus mažomis porcijomis.

- - -

Turbūt yra kolektyvinių minčių ir pamokslų, bet nėra kolektyvinės poezijos.

- - -

Kai pamažu visi pranyksta ir galiausiai daugiau artimų ir artimiausių yra „anapus“ negu čia, netikėtai ir pats susidomi ta anapusybe ir pamiršti drovumą, kurį prieš tai turėjai.

- - -

Praktika turėtų būti mąstymo padarinys, o ne atvirkščiai.

- - -

Mirti – vadinasi, įžengti į kolektyvinę pasąmonę, pasinerti į ją, kad pavirstum forma, gryna forma.

- - -

Ir ne tie eilėraščiai gražiausi, kuriuose iš tikrųjų stengiamasi suteikti pavidalą kokiam nors pamokymui ar išminties grūdinimui, o tie, kuriuose atsispindi poeto nuotaika, jo širdies turtingumas, jo dora ir žmonių meilė, jo nuostabus biurgerio charakteris.

- - -

Jei jūs nekenčiate asmens, jūs neapkenčiate kažko jame, kai yra jame kažkas savarankiško. Kas nėra savarankiška netrukdo mums.

- - -

Tie dalykai, kurie yra vieno žmogaus lobis ir išmintis, kitam dažnai nuskamba kaip kvailas pokštas.

- - -

Kuo labiau nusiviliu mūsų epocha, kuo labiau sugedusi ir nusmukusi man rodosi žmonija, tuo mažiau tikiuosi, kad jai atsitiesti padėtų revoliucija, ir tuo labiau imu tikėti meilės magija.

- - -

Turime teisingai pažinti priešybes – iš pradžių būtent kaip priešybes, o paskui kaip vienovės polius.

- - -

Pašaukimo rūšių ir formų yra daug, bet to įvykio esmė ir prasmė visados ta pati: sielą pažadina, pakeičia arba įaudrina tai, kad vietoj sapnų ir nuojautų, kylančių iš vidaus, staiga atsiranda ir įsikiša šauksmas iš išorės, dalelė tikrovės.

- - -

Kiekviena kančia turi ribą, iki kurios ji kančia. Paskui ji arba baigiasi, arba pasikeičia, įgauna gyvenimo spalvų, gal dar ir kamuoja, bet skausmas tampa viltimi ir gyvenimu.

- - -

Kančia nėra kančia, mirtis nėra mirtis, jeigu tu nepadarai jų tokių! Kančia yra nuostabiausia muzika – kuomet į ją įsiklausai.

- - -

Žmogus turi vienintelį tikrą pašaukimą – atrasti kelią į save. Jo gyvenimo tikslas atskleisti iš aukščiau siųstą likimą ir jį iki galo bei tvirtai išgyventi savyje. Visa kita tėra tariama būtis, bandymas išsisukti, pataikavimas masių idealams, prisitaikymas ir savosios esaties baimė.

- - -

Žmonės su drąsa ir charakteriu visada atrodo grėsmingi kitiems.

- - -

Visas mūsų žinojimas ir visi jo papildymai baigiasi ne tašku, o klaustuku.

- - -

Aš stengiuosi duoti kitiems ne tai, kas objektyviai geriausia, bet kuo nuoširdžiausiai duoti tai, kas tikrai yra mano.

- - -

Pražūtis – tai kažkas, kas jau neegzistuoja. Kad galėtum nugrimzti į pražūtį ir pakilti į viršų, turėtų būti apačia ir viršus. Bet nėra nei apačios, nei viršaus, tai egzistuoja vien žmogaus smegenyse – iliuzijų tėvynėje. Visi kontrastai yra iliuzija: balta ir juoda – iliuzija, mirtis ir gyvenimas – iliuzija, gėris ir blogis – iliuzija. Tereikia vienos valandos, – vieną liepsningą valandą sukąsti dantis ir iliuzijų karalija bus įveikta.

- - -

Tereikia man išgirsti „tu turėtum“, kaip viskas manyje apsiverčia ir vėl tampu nepataisomas.

- - -

Būti mylimam – tai visai ne laimė. Kiekvienas žmogus myli save, bet mylėti – tai laimė.

- - -

Karas buvo visada, jis prasidėjo mums sužinojus apie žmogaus lemtį, ir jis bus tol, kol žmonių dauguma negalės sugyventi dvasios viešpatijoje. Karas bus dar ilgai, jis tikriausiai niekada neišnyks. Tačiau siekis išguiti karą, kaip ir anksčiau, yra mūsų tauriausias tikslas. Tyrinėtojas, ieškąs priemonės prieš epidemiją, nemes savo darbo užklupus naujai epidemijai. Tad juo labiau „ramybė žemėje“ ir geros valios žmonių draugystė niekad nesiliaus buvus mūsų idealu. Žmogiškoji kultūra atsiranda sutaurinus gyvuliškus instinktus, atradus gėdingumą, fantaziją ir pažinimą. Tai, kad gyvenimas vertas gyventi, yra galutinis kiekvieno meno turinys ir paskutinė paguoda, nors iš pradžių dar turėtų mirti visi gyvenimo liaupsintojai. Kad meilė pranoksta neapykantą, supratimas svarbiau už pyktį, o taika – už karą, – visa tai suvokti mums padėjo būtent šis nelemtas pasaulinis karas; šia mintimi jis paženklino mūsų sąmonę giliau nei iki šiol esame pajutę.

- - -

Jei tam, kad eilėraštis būtų paveikus, jam reikia parašyti muziką, tada toks eilėraštis mažai ko vertas, bet gabiam muzikui vis dėlto gali būti dingstis sukurti ką nors gražaus.

- - -

Galima niekad nedaryti nieko draudžiamo ir vis tiek būti niekšu.

- - -

Su mirtimi mano santykis toks pat, kaip anksčiau, aš jos nei nekenčiu, nei bijau. Jei kada norėčiau ištirti, su kuo, be žmonos ir sūnų, dažniausiai ir mieliausiai bendravau, pasirodytų, jog tai vien mirusieji, visų amžių mirusieji: muzikai, poetai, dailininkai. Jų esmė, kondensuota jų kūriniuose, tebegyvena, ir man yra daug šiuolaikiškesnė ir realesnė negu daugelio amžininkų. Visai tą patį galiu pasakyti apie mirusiuosius, kuriuos

gyvenime esu pažinęs, mylėjęs ir praradęs, apie savo tėvus, brolius ir seseris, savo jaunystės draugus – šiandien, kaip ir kadaise, jie priklauso man ir mano gyvenimui, tarsi dar tebegyventų; aš galvoju apie juos, sapnuoju juos ir priskiriu juos savo kasdieniniam gyvenimui. Todėl šis santykis su mirtimi nėra nei iliuzija, nei kokia miela fantazija, o realus dalykas ir priklauso mano gyvenimui. Be abejo, aš pažįstu liūdesį dėl praeities, kurį galima pajusti vystant kiekvienai gėlei. Bet tame liūdesyje nėra nevilties.

- - -

Nemanau, kad esu atsakingas už gyvenimo prasmingumą ar beprasmiškumą, bet esu atsakingas už tai, ką darau su savo paties unikaliu gyvenimu.

- - -

Aš tvirtai įsitikinęs, kad mes gyvename ne tuščiai, kad mūsų darbas ir rūpestis dėl to, kas mums atrodė gera ir teisinga, buvo ne veltui. O kokiomis formomis visuma gyvina ir kaskart išlaiko mus, aš kartais mielai fantazuoju, bet negaliu priimti dogmatiškai nustatytos nuomonės. Tikėjimas yra pasitikėjimas, o ne noras žinoti.

- - -

Mūsų mokytojai mokė mus vadinamosios pasaulio istorijos taip: pasauliui visada vadovavo, jį valdė ir keitė tokie žmonės, kurie patys kūrė sau įstatymus ir laužė jau esamus; ir mums buvo sakoma, kad šie žmonės verti pagarbos. O tai buvo toks pat melas, kaip ir visas kitas mokymas, nes kai vienas iš mūsų, gerų ar blogų ketinimų vedamas, sykį pasiryždavo ir pasišiaušdavo prieš kokį nors įsakymą arba kvailą įprotį ar madą, tuomet jo anaiptol negerbė ir nekėlė mums pavyzdžiu, o bausdavo, išjuokdavo ir užgriūdavo jį bailiu mokytojišku pranašumu.

- - -

Gamtoje nėra sentimentalumo.

- - -

Prasmė ir esmė yra ne kur nors už daiktų, ji yra juose, ji – visur.

- - -

Kai bent kiek ilgiau stebime savo subjektyvųjį, empirinį ir individualųjį Aš, jis pasirodo esąs labai kintantis, įnoringas, labai priklausomas nuo išorės ir jautrus įtakoms. Bet tada pasireiškia kitas Aš, pasislėpęs pirmame Aš ir su juo sumišęs, bet jokiu būdu su juo nesupainiotinas. Šis antrasis, aukštasis ir šventasis Aš (indų atmanas, kurį jie prilygina Brahmai) yra ne asmeniškas, tai yra mūsų dalyvavimas Dieve, gyvenime, visumoje, beasmeniškume ir anapus asmeniškumo. Užsiimti šiuo Aš ir juo sekti, be abejo, apsimoka. Tačiau tai sunku, šis amžinasis Aš yra tykus ir kantrus, tuo tarpu kitas Aš yra toks įžūlus ir nekantrus.

- - -

Didelių išmėginimų laikais galima patirti keistą dalyką: turbūt daugiau yra žmonių, kurie moka už idealias vertybes numirti, negu tų, kurie sugeba dėl jų gyventi.

- - -

Iš atsisakančių karinės tarnybos juokiamasi! Mano nuomone, jie – vertingiausias laiko simptomas, net jei toks žmogus savo elgesiui pateisinti nurodo keistas priežastis. Bet dabar jau taip toli nueita, kad vyksta rimti svarstymai, ar atsisakantiems tokios tarnybos dėl moralinių paskatų nereiktų suteikti galimybės pakeisti karinę tarnybą civiline. Galbūt taip nebus nutarta, šiandien dar ne, bet tai neišvengiamai įvyks. Ateis laikas, kai trims kareiviams teks dešimt atliekančių civilinę tarnybą, kai visai natūraliai karo amatas, kol jis dar egzistuoja, bus perleistas apsigimusiems peštukams ir kitiems siauro akiračio bei pašlijusios moralės žmonėms. Bet viso to niekad nebūtų buvę, jei tam tikras skaičius žmonių nebūtų paklusę stipriam savo jausmui ir išdrįsę protestuoti prieš visuomenės daugumą bei atsisakyti

karinės tarnybos.

- - -

Menai tarnauja ne idėjai, o gyvenimui, jie yra funkcijos kaip miegas ir sapnas, jie nėra etiniai žmonių vadovai (šią funkciją su sąžinės žadintojais dalijasi religijos), o tarnauja visai kitiems, biologiniams poreikiams.

- - -

Mūsų mąstymui įprasta atskirti išorę ir vidų, bet tai nėra būtina. Mūsų protas turi galimybę perkopti anapus ribų, kurias esame jam nubrėžę. Anapus priešybių porų, iš kurių susideda mūsų pasaulis, prasideda naujas, kitas pažinimas.

- - -

Pasaulis už beprotnamio sienų ne mažiau juokingas.

- - -

Tėvynė man niekada nebuvo politinė sąvoka, o tik žmogiškoji. Kur mes leidome vaikystės dienas ir gavome pirmąsias žinias apie pasaulį bei gyvenimą, ten yra mūsų tėvynė, ir aš savąją visada su dėkingumu mylėjau.

- - -

Kiekvienas mūsų, deja, patenkintas bei nurimęs savo iliuzijų pasaulyje ir savo pasaulėlyje gyvena tol, kol kur nors pratrūkus užtvankai arba netikėtai prašvitus sąmonei staiga pajunta užgriūvančią tikrovę, baisenybę, šiurpią grožybę ir siaubą, pasijunta beviltiškai įkliuvęs į mirtinus jos glėbio gniaužtus. Ši būsena, šis prašviesėjimas arba pabudimas, šis gyvenimas plikoje tikrovėje niekad ilgai netrunka, jis neša su savimi mirtį, ir kaskart pastvėrus ir sviedus žmogų į siaubingą verpetą, jis trunka lygiai tiek, kiek tik žmogus gali ištverti, o tuomet baigiasi arba mirtimi, arba beatodairišku sprukimu atgal į iliuzijos glėbį, į pakeliamą, sutvarkytą, apžvelgiamą būtį. Šitoje pakenčiamoje, drungnoje, sutvarkytoje sąvokų, sistemų, dogmų, alegorijų zonoje pragyvenama devynis dešimtadalius savo gyvenimo. Taip mažasis žmogus

gyvena patenkintas, ramiai ir tvarkingai, kad ir nemažai plūsdamasis, gyvena namelyje arba savo bute, jam virš galvos – stogas, po kojomis – grindys, už nugaros – žinios apie praeitį, apie savo kilmę ir protėvius, kurie visi buvo beveik tokie pat ir gyveno kaip ir jis pats, be to, virš jo dar darna, valstybė, įstatymas, teisė, kariuomenė, – kol visa tai staiga akimirksniu dingsta ir griūva, stogas ir grindys virsta griaustiniu ir ugnimi, darna ir teisė – sąmyšiu ir chaosu, ramybė ir jaukumas – slogia mirties grėsme, kol visas taip seniai sureguliuotas, toks garbingas ir patikimas iliuzijų pasaulis suliepsnoja, dūžta, – ir nebepasilieka nieko, vien tik baisi tikrovė. Galima tai pavadinti dievu, baisybe ir nesuprantamybe, siaubingu ir dėl savo tikrumo primygtinai įtikinančiu dalyku, bet tai įvardijus vis tiek niekas netampa suprantamiau, aiškiau ir pakenčiamiau. Pasaulėžiūrą, kuri visad yra tik momentinė, galima paveikti ir bombų kruša, taigi tokiais ginklais, kurie, anot ministro, kaip tik dėl jų siaubingumo mums dar pravers, kad perkaltume juos į noragus; pavieniams žmonėms dažnai pakanka ligos, šalia įvykusios nelaimės, o kartais ir momentinio gyvenimo nuotaikos perrikiavimo, pabudimo iš slogučio, bemiegės nakties, kad patirtų akistatą su Nenumaldomuoju, ir kuriam laikui ginčytina taptų kiekviena dermė, kiekvienas malonumas, visas saugumas, visas tikėjimas, visas žinojimas.

- - -

Aš mielai būnu patriotas, bet visų pirma esu žmogus; ir kur viena ir antra nesutampa, visada pritariu žmogui.

- - -

Manau, kad jei žmogui dėl jo prigimties, auklėjimo ir likimo savižudybė atrodo negalima ir uždrausta, tai nors vaizduotė ir viliotų išbandyti šį kelią, jis negalės jo pasirinkti, paprasčiausiai jis taip ir liks jam uždraustas. Jei yra kitaip, ir žmogus ryžtingai atsikrato nepakenčiamu

tapusio gyvenimo, mano nuomone, jis tam turi tokią pat teisę, kokią kiti turi savo „natūraliai“ mirčiai. Ak, aš jutau, kad ne vieno savižudžio mirtis buvo natūralesnė ir prasmingesnė negu daugelio kitų!

- - -

Karus sukelia žmonės, kurie abejingi kitų gyvybei. Jie savo karus sukelia pasinaudodami svetimu turtu, svetimu krauju ir gyvybe, o ką mes apie tai manome ir kiek iškenčiame – jiems vis tiek.

- - -

Tikiu, kad, nepaisant akivaizdžios beprasmybės, gyvenimas vis dėlto prasmingas. Prisipažįstu negalįs protu suvokti šios galutinės prasmės, bet esu pasirengęs jai tarnauti, net jei tektų pasiaukoti. Šiam tikėjimui neįmanoma įsakyti ir prisiversti jį išpažinti. Jį galima tik patirti. Kas to negali, tas ieško tikėjimo bažnyčioje ar moksle, pas patriotus, socialistus ar dar kur nors, kur yra iš anksto paruoštų moralinių nuostatų, programų ir receptų.

- - -

Primityviose kultūrose gyvuoja tokia mirusiųjų kulto tradicija: aukos, kapo puošmenos, paminklai, gėlės. Bet mūsų laikais auką mirusiam reikia aukoti savo sieloje, atminimu, tiksliausiu prisiminimu, mylėtos būtybės atkūrimu savo viduje. Jei tai įstengiame padaryti, tada mirusysis toliau eina greta mūsų, jo paveikslas yra išsaugotas ir padeda mums skausmą padaryti vaisingą.

- - -

Tarp Markso ir manęs – nors Marksas kaip istorinė figūra yra už mane nepalyginamai reikšmingesnė – yra toks skirtumas: Marksas nori pakeisti pasaulį, o aš – atskirą žmogų. Jis kreipiasi į mases, o aš – į individus.

- - -

Toks žmogus, kokį jį sukūrė gamta, yra nenuspėjamas, neperžvelgiamas, priešiškas padaras. Jis – nuo nežinomų kalnų kelią prasiskinantis upės srautas ir pirmykštis miškas be kelio ir tvarkos. Ir kaip sengirę reikia praretinti, išvalyti ir neleisti be galo plėstis, taip mokykla turi sulaužyti, įveikti ir prievarta apriboti natūralų žmogų; jos užduotis – vyresnybės sankcionuotais pagrindais suformuoti iš jo naudingą visuomenės narį ir pažadinti jame savybes, kurias paskui baigia ugdyti geležinė kareivinių disciplina.

- - -

Nacionalizmu vadinu tokią nacionalinės savimonės pakopą, kai visų žmonių brolybės minčiai gresia pavojus būti įveiktai patriotizmo.

- - -

Juk žmogus nėra tvirta ir patvari forma (toks buvo Antikos idealas, nepaisant prieštaringų jos išminčių nuojautų), veikiau jis yra bandymas ir perėjimas, ne kas kita kaip siauras, pavojingas tiltas tarp gamtos ir dvasios. Link dvasios, dievop jį gena labiausiai puoselėjamas pašaukimas, o į gamtą, atgal pas motiną jį traukia slapčiausias ilgesys – tarp abiejų šių galių baimingai svyruoja jo gyvenimas.

- - -

Mūsų kaip žmonių užduotis tokia: savo vienatiniame, vienkartiniame bei asmeniniame gyvenime žengti žingsnį nuo gyvulio link žmogaus.

- - -

Kam likimas ateina iš išorės, tą jis nukauna kaip strėlė žvėrį. O kam likimas randasi iš vidaus ir iš giliausios savasties, tą jis sustiprina ir padaro Dievu.

- - -

Kiekvienas turi teisę vertinti laisvę labiau už viską, net už gyvybę. Taip pat kiekvienas turi teisę būti „protingas“ ir už šeimą, duoną bei gyvybę parduoti laisvę. Bet niekas

neturi teisės kilus pavojui skatinti kitą, kad šis sudėtų tą auką.

- - -

Religijos ir mitai, kaip ir poetinė kūryba, yra žmonijos bandymas alegorijomis išreikšti kaip tik tą neišsakomybę, kurią Jūs veltui stengiatės išversti į lėkšto racionalumo kalbą.

- - -

Žmogui, kuris asmeniniame gyvenime neturi teisės nė trupučio peržengti nusistovėjusių papročių, dėl bendruomenės, tautos ir tėvynės leidžiama daryti viską, net ir griežčiausiai draudžiamus ir siaubingiausius dalykus, ir kiekvienas, šiaip jau smerktinas, poelgis čia tampa pareiga bei didvyriškumu.

- - -

Mes reikalaujame, kad gyvenimas turėtų prasmę, bet jis turi tik tiek prasmės, kiek mes patys pajėgiame jam suteikti. Kadangi pavienis žmogus šį darbą tegali atlikti netobulai, į šį klausimą paguodžiamai stengiamasi atsakyti religijomis ir filosofijomis. Visų šių atsakymų esmė ta pati: gyvenimas prasmę įgyja tik per meilę. Tai reiškia, jog kuo labiau sugebame mylėti ir atsiduoti, tuo prasmingesnis tampa mūsų gyvenimas.

- - -

Dažnai pasaulis buvo smarkiai plūstamas, kadangi tas, kuris jį plūdo, blogai išsimiegojo ar persivalgė. Dažnai pasaulis buvo liaupsinamas, kadangi tas, kuris jį liaupsino, ką tik pabučiavo merginą.

- - -

Karo laikus ženklina tai, kad visa, kas privatu, tampa niekinga; ir kuo daugiau privatumo žmonės yra praradę, tuo aiškiau jie pamato, koks plikas ir skurdus be jo yra gyvenimas.

- - -

Dėl savanoriškos mirties: nematau joje nei nuodėmės, nei bailumo. Bet mintį, kad ši išeitis mums atvira, laikau gera parama gyvenimui ir jo negandoms ištverti.

- - -

Tikras šventasis, nors pats laikydamasis itin griežtos askezės, kelia saikingus askezės reikalavimus kitiems, ir net yra linkęs juos dar labiau sumažinti.

- - -

Priartėti vienam prie kito, susieiti kaip jūra su sausuma – ne mūsų užduotis. Mūsų tikslas – vienas kitą pažinti ir išmokti matyti bei gerbti tai, kas sudaro tą kitą – mūsų priešingybę ir papildymą.

- - -

Aš suprantu ir pritariu, kai žmogus daug reikalauja iš savęs, bet kai jis ima to paties reikalauti ir iš kitų, kai savo gyvenimą paverčia „kova“ už gėrį, man sunku teigiamai jį vertinti, nes apie kovą, akciją bei opoziciją esu visai nekokios nuomonės. Manausi žinąs, kad kiekvienas noras keisti pasaulį išprovokuoja karą ir prievartą, ir todėl negaliu prisidėti prie jokios opozicijos, nes nepritariu pastarosios padariniams ir neteisybę bei blogį žemėje laikau neišnaikinamais.

- - -

Sakote, kad ieškoti savojo Aš yra ne taip svarbu, kaip rasti tinkamą santykį su kitu. Bet tai visai nėra du skirtingi dalykai. Kas ieško to tikrojo Aš, tas sykiu ieško pagrindinės gyvenimo normos, nes visų žmonių vidinis Aš vienodas. Tai yra Dievas, tai – „prasmė“. Todėl bramanas kiekvienai svetimai būtybei taria: *tat tvam asi* = tai esi tu! Jis žino, kad negali kenkti nė vienai kitai būtybei nepakenkdamas sau ir kad egoizmas neturi prasmės.

- - -

Žmogus nėra koks nors baigtas ir patvarus pavidalas, vienkartinis ir vienareikšmis, tai – kažkokia besiformuojanti nuojauta ir ateitis, bandymas, gamtos burtų metimas ir naujų formų bei galimybių ilgesys.

- - -

Žmogus savo įgimtais gabumais stengdamasis išreikšti save, realizuoja aukščiausią ir vienintelį prasmingą dalyką, kurį gali padaryti.

- - -

Tikėjimas, kaip ir meilė, gimsta ne prote.

- - -

Politiniame pažangių žmonių mąstyme nacionalizmas jau yra praeitis, o religijose visur tebevyrauja vaikiškas tikėjimas vienintelio savojo tikėjimo teisingumu.

- - -

Kiekvienas žmogus yra individuali ir nepakartojama būtybė, todėl noras asmeninę sąžinę pakeisti kolektyvine – tai jau prievartavimas ir pirmas žingsnis į totalitarizmą.

- - -

Niekur kitur jo nėra. Nėra kito Dievo, tik tas, kuris jumyse.

- - -

Kai danguje nešviečia jų kelrodės žvaigždės, žmonės tėra žvėrys, bet nė vienai atskirai tautai negalime prikišti, esą ji yra įsikūnijęs žvėriškumas.

- - -

Daug pastangų dedama studijuojant tai, kas skiria žmones, tautas ir laikus vienus nuo kitų. Vėl atkreipkime dėmesį ir į tai, kas visus žmones vienija.

- - -

Po didžių laikų lieka didelės griuvėsių krūvos.

- - -

Bet kokį žinojimą ir bet kokį žinojimo didėjimą riboja ne taškas, o klaustukas. Pliusas žinojimui reiškia pliusą klausimo iškėlimui, ir kiekvieną jų vėl pakeičia naujas klausimas.

- - -

Asmenybė randasi iš dviejų priešingų jėgų: veržimosi į asmeninį gyvenimą ir aplinkos reikalavimo prisitaikyti. Nė viena neatsiranda be krizinių išgyvenimų.

- - -

Jėzus mane domina ir tampa man svarbus ne dėl jo istorinių sąlygotumų, o dėl to, kad jis išaugo iš šių sąlygotumų ir juos peržengė.

- - -

Prieš mirtį man nereikia ginklo, nes mirties nėra. Bet yra viena – mirties baimė. O šią galima išgydyti.

- - -

Verčiamam ir gera daryti nedera.

- - -

Pasiektas tikslas – visai ne tikslas.

- - -

Karo baimės kurstymas yra sena gudrybė žmonių, kuriems karas reiškia verslą ir pelną.

- - -

Nieko nederėtų bandyti atversti, nebent žmogus pats to pageidauja.

- - -

Ateizmas yra tik neigimas dalyko, kuris niekada neturėjo materialios būties, o tik žodinę.

- - -

Vienatvė – tai kelias, kuriuo likimas veda žmogų į jį patį.

- - -

Svarbiausia ne tai, kokį tikėjimą žmogus išpažįsta, bet ar išvis jį turi.

- - -

Mūsų polinkiai visuomet nepaprastai sumaniai apsimeta esą pasaulėžiūra.

- - -

Joks žmogus negali kitame įžvelgti ir suprasti to, ko pats nėra patyręs.

- - -

Mes galime vienas kitą suprasti, tačiau paaiškinti galime tik save.

- - -

Kariauja ir skruzdės, valstybes turi ir bitės, turtus kaupia ir žiurkėnai.

- - -

Tik kare leidžiama žudyti, nes ten niekas nežudo apimtas neapykantos ar pavydo ir siekdamas sau naudos, bet visi daro vien tai, ko reikalauja bendrija.

- - -

Jei suvokiate karą ne kaip primestą iš šalies, bet kaip pačių geistą ir pradėtą, tada prieš jus jau driekiasi kelias į taiką.

- - -

Kam tai skirta, tas turi kada nors gyvenime tapti toks vienišas, toks tobulai vienišas, kad pasitrauktų į savo giliausiąjį Aš. Tada staiga žmogus nebėra vienas. Jis atranda, kad mūsų giliausias Aš yra pati dvasia, Dievas, tai, kas nedaloma. Šitaip žmogus vėl atsiduria pačiame pasaulio centre, ir jo nejaudina pasaulio įvairovė, nes jis žino savo gelmėje esąs tapatus visai būčiai.

- - -

Žmogus bijo tik tada, kai nesutaria pats su savimi.

- - -

Tai vėžys, kuriuo serga visas mūsų pasaulis: ant pjedestalo užkeliama savitiksle tapusi ir beveik sudievinta valstybė bei valdininkija, jau savaime linkusi išgalvoti vis naujų, niekam nereikalingų formalumų bei tarnybų, šitaip

tapusi nepamainoma ir toliau gausinanti savo gretas.

- - -

Net ir prasčiausių eilėraščių rašymas džiugina labiau negu gražiausių skaitymas.

- - -

Ten, kur buvo individas, dabar puikuojasi didingas patriotizmo statinys. Bet kaip tikra dorybė jis vertinamas tik tada, kai imama šaudyti.

- - -

Žmogiškumas ir politika iš esmės vienas kitą neigia. Abu reikalingi, bet tarnauti abiem kartu sunkiai įmanoma. Politika reikalauja priklausyti partijai, o žmogiškumas tai draudžia.

- - -

Vienatvė yra nepriklausomybė.

- - -

Dalį savo žavesio grožis semiasi iš laikinumo.

- - -

Niekas nekaltas. Šaudoma, visas pasaulis sudeginamas iki pamatų, o kaltų nėra. Tėra „eksponentas“ ar „faktas“, ar kas nors sąmojinga, bet ne žmogus, ne morali, Dievo akivaizdoje stovinti ir jam atsakinga būtybė. Neduodu už tai nė menkiausio grašio.

- - -

Ir paprasčiausi dalykai juos aptariant tampa sudėtingi ir nesuprantami.

- - -

Keliantys pavojų mūsų pasauliui ir bet kokiai taikai yra tie, kurie nori karo ir ruošiasi jam, stengdamiesi miglotais būsimos taikos pažadais bei užpuolimo iš išorės baime paversti mus suokalbininkais, kad padėtume įgyvendinti jų planus.

- - -

Tikėjimas ir abejonės – tai du vienas kitą atitinkantys bei papildantys dalykai. Kur niekad neabejojama, ten iš tikrųjų ir netikima.

- - -

Tiesa patiriama, o ne išmokstama.

- - -

Grynam racionalumui pasaulis visada atrodo dvimatis.

- - -

Gamtoje nėra nieko piktesnio, primityvesnio ir nuožmesnio negu normalūs žmonės.

- - -

Nekęsdami kokio nors žmogaus, mes jame nekenčiame kažko, kas tūno mumyse pačiuose. Tai, ko nėra mumyse pačiuose, mūsų nejaudina.

- - -

Evoliucionuoti į ką nors aukštesnio, įveikti egoizmą ir tingumą visada pavyksta tik atskiriems asmenims, tik jokiu būdu ne daugumai.

- - -

Tragedijų niekad nepavyks išvengti, nes jos – ne nelaimingi atsitikimai, o priešingų pasaulių susidūrimai.

- - -

Minia labiausiai erzinama tada, kai kas nors ją verčia pakeisti nuomonę.

- - -

Rojus tik tada suskumba atsiskleisti kaip rojus, kai esame iš jo išvaryti.

- - -

Kiekvienas žmogus yra ne tik jis pats, bet dar ir vienintelis, ypatingas, kiekvienu atveju svarbi ir keista vieta, kurioje pasaulio įvykiai būtent taip susiklosto tik vieną kartą. Todėl kiekvieno žmogaus istorija – svarbi, amžina, dieviška, todėl kiekvienas žmogus, kol gyvena ir vykdo gamtos valią, yra nuostabus ir vertas dėmesio. Kiekviename įsikūnijusi dvasia, kiekvienas – kenčianti

būtybė, kiekviename nukryžiuojamas Išganytojas.

- - -

Primityvusis žmogus neapkenčia to, ko bijo, o kai kuriais savo sielos klodais ir civilizuotas bei išsilavinęs žmogus yra primityvas. Taip ir tautų bei rasių neapykanta kitoms tautoms bei rasėms grįsta ne pranašumu ir stiprybe, o netikrumu ir silpnumu. Tas, kuris iš tikro yra pranašesnis ir kuris jau tapo padėties viešpačiu, žinodamas esąs visa galva aukščiau už kitą žmogų, jį užjaus, progai pasitaikius gal ir paniekins, bet niekad nejaus jam neapykantos.

- - -

Blausi patriotizmo liepsna savaime yra vertinga, gera ir tauri. Ji, panašiai kaip pirmoji meilė, yra sukrečiantis ir sielą žadinantis potyris. Tačiau tas, kas per daug ją brangina ir nežengia toliau, nuskursta. Todėl žmogus neturi stovėti vietoje, jam ir patriotizmas (infantili meilės forma) gali būti pradinė pakopa ir prieangis mąstymui apie žmoniją.

- - -

Netyras ir iškreipiantis noro žvilgsnis. Tik tada, kai nieko netrokštame, kai žiūrėjimas virsta vien stebėjimu, tik ten atsiveria daiktų siela ir grožis.

- - -

Mūsų išgąstis turbūt susijęs su tuo, jog nors į niekšybę neatsakome niekšybe, bet vis dėlto žinome ar slapčia nuspėjame, kad daugumos žmonių gyvenimo sąlygos pamina jų orumą, kad būtent dėl tokių sąlygų tie žmonės tampa niekšingi ir kad mes, truputį geriau išauklėtieji, labiau išsilavinę ir išlepę, netiesiogiai ir patys prisidedame prie šito siaubo.

- - -

Žmogus geras, kai tarp jo instinktų ir sąmoningo gyvenimo viešpatauja dermė, kitais atvejais jis yra piktas ir pavojingas.

- - -

Kai ko nors bijai, esi linkęs leistis, kad tave valdytų tavo baimės objektas.

- - -

Tikras lavinimasis nenukreiptas į kokį nors tikslą, jis, kaip ir kiekvienas siekimas tobulėti, pats savaime turi prasmę. Kaip fizinės jėgos, vikrumo ir grožio siekimas neturi jokio galutinio tikslo, tarkim, kad būtume turtingi, žymūs ir galingi, bet prasmingas pats savaime, didindamas mūsų gyvenimo pajautą ir pasitikėjimą savimi, džiugindamas ir darydamas mus laimingesnius, ir leisdamas mums pasijusti saugesniems ir sveikesniems, taip ir siekimas „lavintis“ yra dvasinis ir protinis tobulėjimas, o ne varginantis kelias, pasitenkinantis ribotais tikslais, tai – laimę teikianti ir stiprinanti mūsų sąmonės plėtra, mūsų gyvenimo ir laimės galimybių praturtinimas. Todėl tikras lavinimasis, kaip ir tikra kūno kultūra, yra kartu ir realizacija, ir paskata, visad yra arti tikslo ir vis dėlto niekad nesiliauja; lavinimasis – tai nuolatinis keliavimas į begalybę, įsisiūbavimas vienu ritmu su visata ir amžinybe. Jo tikslas nėra ugdyti vienpusius gabumus ir pajėgas, lavinimasis padeda mums įprasminti savo gyvenimą, išsiaiškinti praeitį ir be baimės sutikti ateitį.

- - -

Norint patirti laimę, pirmiausia reikia nepriklausyti nuo laiko, taigi ir nuo baimės, ir nuo vilties, o šis sugebėjimas daugumai žmonių ilgainiui prapuola.

- - -

Šiandien politinio proto nebėra ten, kur yra politinė valdžia. Kai reikia išvengti katastrofų arba jas sušvelninti, inteligencija ir intuicija turi rastis iš neoficialių sluoksnių.

- - -

Mes esame ne aklos išorinės jėgos žaisliukas, o talentų, silpnybių ir kitų paveldu darinys, kurį atsineša žmogus. Prasmingo gyvenimo tikslas – klausytis šio vidinio balso kvietimo ir kiek įmanoma juo sekti. Taigi kelias būtų toks: pažinti save, bet nenorėti spręsti apie save ir save keisti, kiek įmanoma priartinti gyvenimą prie pavidalo, kuris mumyse iš anksto kirba kaip nuojauta.

- - -

Nesupratimą, kančią ir beprasmiškumą mokykitės pripažinti išankstine sąlyga viskam, kas gali būti vertinga žmonijai. Kaip Jūs paskui suformuluosite savo tikėjimą, – krikščioniškai ar kaip kitaip, – nesvarbu. Nėra kitų dievų, tik tie, kuriuos sau sukuria žmogus.

- - -

Daug kartų mačiau, kaip visus salėje, mieste ar šalyje esančius žmones užvaldo toks svaigulys ir ekstazė, kad daugybė individų tampa vientisa, homogeniška mase, kaip pranyksta bet koks individualumas, kaip susižavėjimas vieningumu ir visų polinkių susiliejimu į vieną minios išgyvenimą šimtus, tūkstančius ir milijonus žmonių pripildo pakilaus jausmo, noro atsisakyti savosios asmenybės, troškimo atsiduoti ir heroizmo, kuris iš pradžių pasireiškia šauksmais, riksmu, ašaringomis ir jaudinančiomis broliavimosi scenomis, bet galiausiai baigiasi karu, beprotybe ir kraujo upėmis. Apie šį žmonių sugebėjimą apsvaigti nuo bendros kančios, bendros neapykantos, bendros garbės ar bendro pasididžiavimo mane visada labai griežtai perspėja mano individualisto ir menininko instinktas. Kai kambarėlyje, salėje, kaime, mieste ar šalyje pajuntamas šis slogus entuziazmas, aš tampu santūrus ir nepatiklus, paskui imu tirtėti drebulio

krečiamas ir jau matau tekant kraują ir liepsnojant miestus, o tuo tarpu dauguma mano šalies piliečių su jaudulio ir susižavėjimo ašaromis akyse dar tebeklykia „valio“ ir tebesibroliauja.

- - -

Laimė yra meilė, niekas kitas. Kas gali mylėti, tas yra laimingas.

- - -

Ką laikai teisinga, tą ir turi daryti.

- - -

Jei kalbėsime apie socialinius reikalus ir bendruomenės bei kolektyvo kultą, tai šiandien taip jau yra, kad dažnai kaip tik egoistai ir moraliniai ligoniai su didžiausiu noru svarsto socialines teorijas, buriasi į sąjungas ir įtarinėja mus, kuriems socialiniai reikalai, t. y. pareiga paklusti bendrai tvarkai ir meilės idealas, yra savaime suprantami.

- - -

Kai kas laiko save tobulu vien todėl, kad kelia sau mažesnius reikalavimus.

- - -

Neįmanoma nuolat daryti tą patį ir neišdžiūti, nepriprasti prie tam tikrų išvažinėtų vėžių.

- - -

Kiekviena žmonių formacija ir kultūra, kiekviena civilizacija ir santvarka grindžiama susitarimu: pagal tą susitarimą kai kas leidžiama, o kai kas draudžiama. Žmogus, esantis pakeliui tarp gyvulio ir tolimos žmonių ateities, nuolat turi daug, be galo daug ką savyje nuslopinti, paslėpti ir paneigti, kad būtų padorus pilietis ir gebėtų elgtis taip, kaip dera visuomenėje. Žmogus yra persmelktas gyvuliškumo bei pirmykščio pasaulio, kupinas didžiulių, sunkiai pažabojamų, gyvuliškų, baisių savanaudiškų instinktų ir troškimų. Visi šie pavojingi polinkiai – su mumis, visada su mumis, bet kultūra,

susitarimas, civilizacija juos paslėpė, jie nerodomi; nuo vaikystės žmogus yra išmokęs šiuos instinktus slėpti ir neigti. Bet kiekvienas šių instinktų kada nors vėl pasirodo dienos šviesoje. Kiekvienas egzistuoja ir toliau, nė vienas nėra sunaikintas, nė vienas nėra galutinai ir amžinai pakeistas bei sutaurintas. Ir kiekvienas iš šių instinktų pats savaime yra geras, nė kiek ne blogesnis už kitus, tik kiekvienas laikmetis ir kultūra turi polinkių, kurių bijo labiau už kitus, kuriuos labiau smerkia. Kai šie instinktai vėl nubunda – kaip neišlaisvintos, tik šiaip taip išoriškai sutvardytos gamtos jėgos, kai šie gyvuliai vėl subruzda ir subaubia su ilgai slopintų ir botagu plaktų vergų skundu bei savo prigimtiniu įkarščiu, tada atsiranda karamazovai. Kai kultūra – vienas žmogaus prijaukinimo bandymų – nusilpsta ir susvyruoja, tada didelė dalis žmonių tampa keisti, isteriški, turi keistų geidulių, panėši į jaunuolius brendimo metu ar nėščias moteris. Sieloje nubunda polinkiai, kurie neturi pavadinimo, kuriuos pagal seną kultūrą ir moralę tenka vadinti blogais, bet kurie gali prabilti tokiu stipriu, natūraliu ir nekaltu balsu, kad bet koks gėris ir blogis tampa abejotinas, ir susvyruoja bet koks įstatymas.

- - -

Man aiškus siaubas ir beprasmybė ne tik to karo, kurį sukėlė viena prieš kitą stojusios tautos; siaubingas ir beprasmiškas bet kuris karas, kiekviena prievartos ir karingo savanaudiškumo rūšis, kiekviena gyvybės menkinimo ir piktnaudžiavimo artimu forma. Man taika – tai ne tik karinė bei politinė taika, bet ir kiekvieno žmogaus susitaikymas su savimi pačiu bei su kaimynu, prasmingo ir gražaus gyvenimo harmonija.

- - -

Gyvenimas turi tiek prasmės, kiek sugebame jam suteikti. Biblija, dogmos ir visos filosofijos tik padeda lengviau jį įprasminti. Gamtai, augalams ir gyvūnams

gyvenimo įprasminti nereikia, nes jie nemoka mąstyti ir nusidėti, jie gyvena naiviai ir nekaltai. Kai bandome gyventi be prasmės, mes, žmonės, net neprilygstame žvėrims. Mūsų gyvenimas įgauna prasmę, kai mes kaip įmanydami vengiame naivaus noro siekti egoistiško malonumo ir stojame tarnystėn. Kai rimtai žiūrime į šią tarnystę, „prasmė“ atsiranda savaime.

- - -

Nuomonė, kurią per karą galėjai dažnai išgirsti, buvo visiškai klaidinga: esą šis karas jau vien savo mastu, savo baisia milžiniška technika skirtas atgrasinti ateities kartas nuo karo apskritai. Atgrasymas – ne auklėjimo priemonė. Kam žudymas teikia malonumo, tam jo nesugadins joks karas. Vargu ar bent šimtąją dalimi žmonių veiksmus nulemia racionalūs svarstymai. Galima būti visiškai įsitikinus kokio nors elgesio beprasmiškumu, o vis dėlto ir toliau taip elgtis.

- - -

Nepavojingais keliais siunčiami tik silpnieji.

- - -

Tiesą pasakius, priešą nukovęs kareivis visada laikomas didesniu patriotu už valstietį, kuris stengiasi kuo geriau įdirbti žemę. Nes pastarasis pats turi iš to naudos. Kaip keista, kad mūsų painiai moralei visad abejotina atrodo dorybė, kuri jos turėtoją maloniai veikia ir jam pačiam teikia naudos! Iš tikrųjų – kodėl? Nes mes visad įpratę gauti naudos išnaudodami kitus. Kadangi niekuo nepasitikime, manome privalą geisti kaip tik to, ką turi kas nors kitas.

- - -

Bailys yra kiekvienas, vengiantis pareigų vykdymo, aukų ir pavojų, kuriuos turi ištverti jo tauta. Bet nė kiek ne mažesnis bailys bei išdavikas yra ir tas, kuris išduoda dvasinio gyvenimo principus dėl materialinių interesų ir yra pasirengęs šio pasaulio galingiesiems perleisti teisę

spręsti, kiek yra dukart du. Tiesos pajautimą, intelektinį sąžiningumą, ištikimybę dvasios dėsniams paaukoti kokiam nors kitam, kad ir tėvynės interesui – išdavystė. Kai interesų ir lozungų kovoje tiesai iškyla pavojus būti tiek pat nuvertintai, subjaurotai ir išprievartautai kaip ir pavienis žmogus, tada mūsų vienintelė pareiga – priešintis ir gelbėti tiesą, tai yra tiesos siekį kaip mūsų aukščiausią tikėjimo dogmą.

- - -

Tragizmo ir didybės apsvaiginti jaunuoliai buvo vieningi, kai klajojo su kuprinėmis bei gitaromis ir atrodė šiek tiek juokingi ir nuoširdūs, bet netrukus jie visi puikiai tiko karui, užgrobimams ir kankinimams.

- - -

Prievarta yra blogis, o prievartos nenaudojimas – vienintelis kelias tiems, kurie jau pabudo. Šiuo keliu niekada nepasuks visi, juo tikrai nepatrauks valdantieji ir tie, kurie kuria pasaulio istoriją ar kariauja. Žemėje niekad nebus rojaus, o žmonija niekad nesusitaikys su Dievu ir su juo nesusivienys. Bet kai žinai, kurioje pusėje esi, gyveni laisviau ir ramiau. Visad turi būti pasiruošęs kančioms ir prievartavimui, bet niekad nevalia pačiam būti pasirengusiam žudyti.

- - -

Manau, kad fašistinė masių įtaiga, kad ir neilgam, gali vėl pakelti galvą daugelyje šalių. Kuo mažiau moderniose valstybėse vertinama nepakartojama žmogaus asmenybė ir šeima, kuo mažesnę įtaką ji daro visuomenei, kuo dažniau šias vertybes pakeičia kolektyvas ir unifikacija, tuo didesnis kyla pavojus.

- - -

Aš negaliu pritarti požiūriui, kad viskas, kas susiję su bendruomene, jau savaime ir neišvengiamai yra geriau bei švenčiau nei tai, kas yra vien individo reikalas. Polinkis į socialumą ir pareiga būti socialiam yra viena

mūsų polinkių ir pareigų, – svarbi, bet ne vienintelė ir ne aukščiausia, nes „aukščiausių“ pareigų apskritai nėra. Romus, Dievu besiremiantis ankstesnių kultūrų žmogus savaime buvo didžiai socialus, nors jis tesirūpino tik asmeniniu santykiu su Dievu. Ir visai nesvarbu, ar jis buvo generolas, ar atsiskyrėlis, bet kai jis darė tai, ką šioje žemėje gyvenantis žmogus daryti privalo, – būtent stengėsi kiek galima labiau save subrandinti, – jis savaime buvo vertingas bei svarbus ir bendruomenei, ir valstybei.

- - -

Tam tikrus dalykus be galo sunku perteikti žodžiais, o vis dėlto juos būtina žmogui atskleisti; pati tų dalykų egzistencija nei tikėtina, nei įrodoma, tačiau kaip tik todėl, kad romūs ir sąžiningi žmonės juos laiko realiais ir atitinkamai elgiasi, tie dalykai per žingsnį priartėja prie būties ir galimybės atsirasti.

- - -

Kiekvienas žmogus, su kuriuo mes netinkamai elgiamės, yra mūsų užgesinta žvaigždė.

- - -

Šiandien jau turi būti dėkingas, jei greta gyvenantis žmogus tiesiog dėl savo pasaulėžiūros neatima tau gyvybės arba piniginės.

- - -

Paaukoti tiesos pojūtį ir intelektinį sąžiningumą kokiems nors kitiems, kad ir tėvynės interesams, yra išdavystė.

- - -

Manau, jog svetimos kaltės nustatymas niekad pasaulyje nepadarė nieko gero, nes visada čia pat lieka ir tavo paties kaltė.

- - -

Partijos, kuriose bent kiek virš vidutinybės iškilusiam žmogui neįmanoma ištverti, paskui ilgisi stiprios asmenybės.

- - -

Intensyviai gyventi galima tik stelbiant savąjį Aš. Miesčionis nieko labiau nevertina kaip tą Aš, tiesa, tik šiek tiek atsiskleidusį Aš. Taigi intensyviai gyvendamas jis apsirūpina ir yra saugus, užuot ėjęs iš proto dėl Dievo, jis įgyja sąžinės ramybę, užuot deginamas troškimų, jis pajunta pasitenkinimą, laisvę jo gyvenime pakeičia patogumas, o žudantį karštį – maloni temperatūra. Todėl miesčionis savo prigimtimi yra padaras, neturintis stiprios gyvenimo paskatos, jis baikštus, jis bijo bet kokio savęs atsižadėjimo ir yra lengvai valdomas. Kaip tik todėl, užuot pasikliovęs valdžia, jis kliaujasi dauguma, jam patogesnė ne prievarta, o įstatymas, ne atsakomybė, o balsavimas.

- - -

Moralinis santykis su pasauliu įmanomas ir skatintinas tik tada, kai sau priskiriamas visas gyvenimo purvas, kai drauge su kitais pripažįstama savo atsakomybė už mirtį ir nuodėmę, trumpai tariant, kai sau prisiimama visa prigimtoji nuodėmė ir sykiu visada atsisakoma įžvelgti kitų kaltę.

- - -

Man nesvarbūs politiniai reikalai, kitaip seniai jau būčiau revoliucionierius.

- - -

Jei kalbėsime apie žmogaus nuostatą politinių reikalų atžvilgiu, tai, man rodos, valstybės tarnautojas, kuris „apie politiką nieko nenori žinoti“, yra veltėdis, o kareivis, siaubiantis kokią nors šalį, kasdien šaudantis žmones ir mąstantis vien apie didvyriškumą bei kareivio garbę, bet niekados apie pralietą kraują ir sugriautus miestus, yra pavojų keliantis didelis vaikas. Tokie yra ir taip galvoja daugelis tarnautojų bei kareivių, ir kaip tik todėl jie mažai

ką turi vieni kitiems prikišti.

- - -

Visi herojiški reikalavimai kyla iš kadaise individo nuslopintų ir iš sąmonės išguitų pojūčių bei troškimų.

- - -

Kuo daugiau yra pavienių žmonių, kurie į pasaulio teatrą žiūri ramiai ir kritiškai, tuo mažesnis pavojus rastis didelėms masinėms kvailystėms, pirmiausia – karui.

- - -

Unifikavimas, kad ir norint vien gero, prieštarauja prigimčiai. Jis sukelia fanatizmą ir karą.

- - -

Daugelis žmonių turi ne asmenines, o savo luomo pažiūras.

- - -

Pasaulis dūsta nuo beširdiškumo ir nenatūralumo tų, kurie jį valdo.

- - -

Kovoje prieš natūralius instinktus tik atskiras žmogus gali pasiekti neįmanomų dalykų. Bendruomenė ir liaudis to negali, nes į tokius dalykus ji linkusi žiūrėti labai praktiškai, nori daryti nuolaidas ir prisiderinti.

- - -

„Nežudyk!“ – tai nėra sustabarėjęs pamokančio „altruizmo“ priesakas. Altruizmas – kažkas, ko nėra gamtoje. Ir „nežudyk“ nereiškia: tu neturi sukelti kitam skausmo! Tai reiškia: tu neturi iš savęs atimti kito, neturi kenkti sau pačiam! Kitas juk nėra svetimasis, jis nėra kažkas tolima, kažkas, kas nesusiję su tavimi, ir egzistuoja tik sau. Visa pasaulyje, visi tūkstančiai „kitų“, man juk egzistuoja tik tada, kai aš juos matau, jaučiu, palaikau su jais ryšį. Juk gyvenimas susideda vien iš santykių tarp manęs ir pasaulio, tai yra tų „kitų“.

- - -

Visi vaikai, kol dar jie gyvena apgaubti slapties, be atvangos sieloje užsiima vieninteliu svarbiu dalyku – savimi pačiu ir mįslingu savo asmens sąryšiu su aplinkiniu pasauliu. Subrendę ieškotojai ir išminčiai grįžta prie šio užsiėmimo, bet daugelis žmonių tai pamiršta. Dauguma dar labai anksti suvis palieka šį vidinį tikros svarbos pasaulį ir visą likusį gyvenimą murkdosi apgaubti įvairių neaiškių rūpesčių, norų ir tikslų, kurie nepriklauso sielos gelmei ir neveda į patį vidų bei namus.

- - -

Jei žmogus jaučia poreikį pateisinti savo gyvenimą, svarbu ne objektyvūs, visų pripažinti pasiekimai, o tik tai, kad jis savo esybę ir visa, kas jam duota, savo gyvenime išreikštų kuo visapusiškiau ir gryniau.

- - -

Ta pati žmonija, kuri kaip aukščiausią dorybę liaupsina klusnumą savo savavališkiems įstatymams ir reikalauja to klusnumo iš gyvųjų, vis dėlto į savo amžiną panteoną priima tik tuos, kurie pasipriešina tam reikalavimui ir geriau pasitraukia iš gyvenimo, bet neatsisako savo įsitikinimų ir savasties.

- - -

Žmonės originalų nemėgsta, jie viską mieliau ima iš antrų rankų. Naujybė mėgstama tik tada, kai ji pateikiama suviršinta ir pakeista, sumažinta ir nudailinta.

- - -

Nuo visko, ko geidė žmogus, jį visada skyrė tik laikas, šis stulbinantis reiškinys. Jis buvo atspara ir ramentas, kurį, norint išsilaisvinti, derėjo paleisti pirmiausia.

- - -

Kas kartą pats savo kailiu patyrė bendrą visų likimą, tas geriau supranta ir pavienio žmogaus gyvenimą.

- - -

Pinigai ir valdžia yra nepasitikėjimo išradimai.

- - -

Tikros dorybės visada trikdo ir kelia neapykantą.

- - -

Joks žmogus nesupras, ką jaučia kitas, jei pats tokio jausmo nepatyrė.

- - -

Net ir nedvasingas, paviršutiniškas, nuo mąstymo nusigręžęs žmogus tebeturi labai seną poreikį pažinti savo gyvenimo prasmę, ir kai jis jos neberanda, asmeninis gyvenimas paženklinamas nežabotai išaugusiu egoizmu ir padidėjusia mirties baime.

- - -

Kuo arčiau vienas kito būna žmonės, tuo sunkiau vienas kitą pažįsta.

- - -

Vadas reikalingas tam, kuris nenori pats galvoti ir imtis atsakomybės.

- - -

Miesčioniui „tikri“ tik tokie dalykai, kuriuos panašiai suvokia visi arba bent daugelis.

- - -

Negaliu sutikti, kad nesėkmės ir vargas turėtų paisyti moralumo.

- - -

Juk funkcijos, kurias mus verčia atlikti aplinkinis pasaulis, niekad nėra tos, kurių sau pageidaujame.

- - -

Taip, sakykite „Taip“ sau, savo atsiskyrimui, savo jausmams, savo likimui! Kito kelio nėra. Nežinau, kur šis kelias baigiasi, bet jis veda į gyvenimą ir tikrovę, į tai, kas aktualu ir būtina. Jums jis gali pasirodyti nepakeliamas ir neištvėrę galite atimti sau gyvybę; atvirumas šiai galimybei stimuliuoja dažną, taip pat ir mane.

- - -

Padorus žmogus nežengia nė žingsnio neįsigydamas priešų.

- - -

Kai iškyla grėsmė jų idealams, visi žmonės yra pasirengę atlikti neįtikėtiniausius žygius. Bet kai pasibeldžia naujas idealas, nauja, galbūt pavojinga ir baisi paskata augti, tuomet nelieka nė vieno iš jų.

- - -

Kad atsirastų tai, kas įmanoma, nuolat turi būti mėginama daryti tai, kas neįmanoma.

- - -

Įsijausk į visą pasaulio kančią, bet savo jėgas kreipk ne ten, kur esi bejėgis, o į savo artimą, kuriam gali padėti, kurį gali mylėti ir džiuginti.

- - -

Praktika turėtų būti svarstymų rezultatas, o ne atvirkščiai.

- - -

Savo tikėjimą aš visados grindžiau individu, nes individą galima auklėti, jis geba tobulėti, o pagal mano tikėjimą visada buvo ir nuolat yra mažas besiaukojančių geranorių ir drąsių žmonių elitas, kuris išsaugoja pasaulio gėrį ir grožį.

- - -

Ten, kur nyksta tauresnieji troškimai, nugali triušis: jis nereiklus, gerai jaučiasi ir yra be galo vislus.

- - -

Kuo sparčiau didės žmonija ir kuo daugiau turės techninių priemonių, tuo labiau ji lėkštės ir taps unifikuotu kolektyvu. Žmonijai kaip masei gyvenimo užduotis tėra kuo sklandžiau prisiderinti prie visumos ir joje ištirpti, šitaip iki minimumo sumažinus asmeninę atsakomybę.

- - -

Mano nuomone, norėdami atsikratyti mūsų kultūros ligų turėtume ne „grįžti į gamtą“, bet vis subtiliau prisiderinti prie kultūrinių dalykų.

- - -

Jei šiandien kankinančias bėdas ir reikalavimus iškęsime nors kiek žmoniškiau ir padoriau, tai ir ateitis galės būti žmoniška.

- - -

Laisvės viešpatija yra ir iliuzijų viešpatija.

- - -

Bandymai kartu su visais gyventi tariamai „tikrą“ ir normalų visų gyvenimą, be abejo, nėra beverčiai. Bet galiausiai jie vis tiek mus nuveda į pasaulį, su kurio vertybėmis ir masteliais giliai širdyje mes nesutinkame, ir visi mūsų laimėjimai subyra mums rankose.

- - -

Juk miršti taip velniškai lėtai ir dalimis: kiekvienas dantis, raumuo ir kaulas atsisveikina atskirai, tarsi su juo būtum ypač gerai sutaręs.

- - -

Tikrovė yra tai, kuo jokiomis aplinkybėmis nesi patenkintas, ko jokiomis aplinkybėmis nedera šlovinti ir garbinti, nes tai yra atsitiktinumas, gyvenimo atliekos. Tikrovės niekaip kitaip nepakeisime, tik neigdami ją, tik parodydami, kad mes už ją stipresni.

- - -

Mano užduotis yra perteikti ne tai, kas objektyviai geriausia, bet kiek įmanoma grynesnę ir nuoširdesnę savo savastį.

- - -

Tarp naivaus instinktyvaus gyvenimo ir to, ką norėtume įsisąmoninti ir kuo siekiame būti, visada yra praraja, per ją neįmanoma nutiesti tilto, bet turbūt visada galima ją vėl peršokti, šimtus kartų, ir kaskart tam reikia drąsos, ir kaskart prieš šuolį mus apima šiokia tokia

baimė.

- - -

Gyvenimas yra kova tarp aukojimosi ir užsispyrimo, tarp bendruomenės pripažinimo ir asmenybės išsigelbėjimo.

- - -

Smūgis kumščiu į veidą kovojant dėl garbės priklauso tiems veiksmams, be kurių neištrūkstama iš motinos glėbio.

- - -

Visas mano gyvenimas yra bandymas atrasti religingumą ir jam atsiduoti. Neįsivaizduoju, kad galėčiau sau ar netgi kitiems surasti ką nors panašaus į naują religiją, naują formuluotę ir susisaistymo galimybę, bet išlikti savimi. Kai pradedu abejoti savo laiku ir pačiu savimi, vis dėlto neprarandu pagarbos gyvenimui ir neatmetu galimybės, kad jis turi prasmę; nors šitaip manydamas turėčiau likti vienas ir atrodyti juokingas, bet savo nuomonės laikausi tvirtai. Darau tai ne dėl kokios nors vilties, kad dėl to pasauliui ar man bus kiek nors geriau, darau tai paprasčiausiai todėl, jog nenorėčiau gyventi be pagarbos ir atsidavimo kokiam nors Dievui.

- - -

Katalikų bažnyčia kaip religinė institucija yra nuostabus, gerbtinas objektas. Nedera jai prikišti, kad didelė dalis pamaldžių ir tikinčių, bet neįpratusių savarankiškai mąstyti žmonių, leidžia šiai bažnyčiai jiems vadovauti.

- - -

Kuo įnirtingiau ir griežčiau reikalaujame tezės, tuo labiau nepermaldaujamai ji šaukiasi antitezės.

- - -

Kiekvienas bandymas rimtai žiūrėti į kultūrą, dvasią bei jų reikalavimus ir pagal juos gyventi neišvengiamai sukelia neviltį. Išsigelbėjimas kiekvienąkart ateina

supratus, kad mes perdėtai konkretizuojame subjektyvius potyrius ir būsenas. Šie išsigelbėjimo potyriai, be abejo, neapsaugo nuo naujų nusivylimų. Bet jie skatina tikėti, kad kiekvieną nusivylimą galima įveikti iš vidaus.

- - -

Išliekantis yra tik simbolis, niekad – kopija.

- - -

Dvasinės pratybos, meditacijos palaipsnėmis pakopomis veda į pažinimo tikslą. O šis grindžiamas tuo, kad Aš pasirodo esąs apgaulė, o vietoj Aš sąmonės įžengia visybės sąmonė, išganyta siela iš atskyrimo ir klaidžiojimo grįžta į visybę.

- - -

Žinoma, yra ir ramybė, ir taika, bet ne tokia, kuri nuolat mumyse gyventų ir mūsų nepaliktų. Egzistuoja tik viena taika, kuri nuolat iškovojama nepaliaujamomis kovomis, ir dėl jos kasdien turi būti kovojama iš naujo.

- - -

Manau, kad vien žmogaus gyvenimas, savaime beprasmis ir žiaurus, individui palieka galimybę, nors ir daug rizikuojant, pripildyti jį prasmės bei grožio. Bet retai randu tokį, kuris tai išgirdęs nešyptelėtų. Traukiamasi arba į asmenišką užmarštį ir gedulą, arba ginkluojamasi kovai.

- - -

Mūsų neištinka jokia laimė ar nelaimė, kuriai mes negalėtume suteikti prasmės ir padaryti ją vertinga.

- - -

Vadovaudamasis šūkiu „atgal į gamtą“ žmogus nuolat eina pilnu kančių ir beviltišku klystkeliu.

- - -

Aiškumas ir giedrumas yra giluma.

- - -

Mes visi, iš tiesų pabudę ir neatbukę žmonės, šiandien gyvename nevilty, atsidūrę tarp Dievo ir Nebūties; tarp jų mes įkvepiame ir iškvepiame, tarp jų švytuojame ir svyruojame. Kasdien mes trokštume atsisakyti gyvenimo, ir vis dėlto mus sulaiko tai, kas mumyse yra anapus asmeniškumo. Nors dėl to netampame didvyriai, šitaip mūsų silpnybės virsta drąsa. Šitaip išgelbstime truputį paveldėto tikėjimo ateisiantiems po mūsų.

- - -

Tikiu žmogumi kaip nuostabia galimybe, kuri išlieka net didžiausiame purve ir padeda jam išsikapstyti iš didžiausio nuopuolio; ši galimybė yra tokia stipri ir viliojanti, kad ji vis jaučiama kaip viltis, kaip reikalavimas, kaip jėga, leidžianti žmogui svajoti apie savo aukštesniąsias galimybes, ir nuolat išvaduojanti jį iš gyvuliškumo; ši galimybė tikriausiai visada yra ta pati, – nesvarbu, kad ji šiandien vadinama religija, rytoj protu, o poryt vėl kitaip. Svyravimas tarp čia ir ten, tarp realaus ir galimo, to išsvajotojo žmogaus, yra tas pats, ką religijos supranta kaip žmogaus ir Dievo santykį.

- - -

Išminties tikslas – leisti, kad daiktai tau turėtų tik tiek galios, kiek pats nori, ir priimti savo likimą ne iš išorės, o kaip kvėpsnį iš savo vidaus.

- - -

Kuo labiau pakvaišusi ir ligota bendruomenė bei valstybės aparatas, tuo atkakliau turime mokytis džiaugtis žole ir gėlėmis, augančiomis mūšio laukuose ir tarp subombarduotų miestų griuvėsių.

- - -

Kad Dievas gyvena kiekviename iš mūsų, kad kiekvienas žemės lopinėlis yra mums tėvynė, kiekvienas žmogus yra mums giminė ir brolis, kad dieviškos vienovės žinojimas skirstymą į rases, tautas, turtingus ir

vargšus, į išpažinimus ir partijas demaskuoja kaip šmėklą ir apgaulę – tai taškas, į kurį sugrįžtame, kai siaubingas vargas arba švelnus prisilietimas atveria mūsų ausis, o mūsų širdį padaro vėl gebančią mylėti.

- - -

Kantrybė yra sunkiausias ir vienintelis dalykas, kurio verta mokytis. Visa gamta, visas augimas, visa santarvė, visas klestėjimas ir grožis pasaulyje remiasi kantrybe, jiems reikia laiko, tylos, reikia pasitikėjimo bei tikėjimo ilgalaikiais procesais, trunkančiais daug ilgiau, nei trunka vienas gyvenimas, sunkiai prieinamais atskiro žmogaus supratimui ir patiriamais ištisų tautų ir epochų, o ne pavienių asmenų.

- - -

Kaip tik sunkiais laikais niekas taip negaivina, kaip atsidavimas gamtai, ne pasyvus ar hedonistinis, bet kūrybiškas.

- - -

Aš pasirinkau egoisto arba vienišiaus kelią ir išorines pareigas laikau antraeilėmis palyginti su tomis, kurias turime atlikti savo pačių sielai. Aš atnaujinau savyje jausmą, kad mano siela mažu mastu vaizduoja žmonijos raidos etapą ir kad iš esmės kiekvienas krūptelėjimas mūsų viduje yra toks svarbus, kaip karas bei taika išoriniame pasaulyje.

- - -

Kiekvienas praeities kultūros idealas, jei norėtume jį perimti, taptų mums nuodais. Bet gėrėtis savaime gražiais ir tobulais praeities kultūros idealais, mėgti jų tobulumą, suprasti jų dvasingumą, pažinti jų atsiradimo ir sunykimo sąlygas – tai nėra istorijos kultas ir tuščias mokytumas, bet gyvenimą formuojantis pomėgis.

- - -

Žinojimas yra veiksmas. Žinojimas yra patyrimas. Jis nepasilieka. Jo trukmė – tai akimirka.

- - -

Žinias galima perduoti, bet išminties – ne. Pastarąją galima rasti, patirti, galima būti jos kupinam, ji gali mus užvaldyti, bet jos išsakyti ir pamokyti negalima.

- - -

Numarinti ką nors dvasiškai gyva yra sunkiau, negu vėl atgaivinti ką nors negyva.

- - -

Ir protingiausias bei labiausiai išsilavinęs žmogus į pasaulį ir save patį nuolat žiūri pro grynų, paprastinančių ir melagingų formulių akinius, bet daugiausia – į save patį! Nes, regis, egzistuoja įgimtas ir visiškai neišvengiamas visų žmonių poreikis, kad kiekvienas savo Aš įsivaizduotų kaip vienovę. Kai kas nors jau eina prie to, kad išplėstų šią vienovę į dvilypumą, toks žmogus jau beveik genijus, ar, šiaip ar taip, reta ir įdomi išimtis. Bet tikrovėje nė vienas Aš, net naiviausias, nėra vienis, tik neperprantamas visapusis pasaulis, mažas žvaigždėtas dangus, formų, paveldų ir galimybių chaosas. Kažkodėl kiekvienas atskiras žmogus stengiasi šį chaosą suvokti kaip vienumą ir kalba apie savo Aš, tarsi tai būtų paprastas, susiformavęs, aiškių kontūrų reiškinys; toks įprastas apsigavimas atrodo esąs būtinybė, gyvenimo reikalavimas, nelyginant kvėpavimas ir valgymas.

- - -

Skausmas yra užmarštis. O išsigelbėti galima prisiminus priežastis.

- - -

Aiškumas ir tiesa – tai žodžiai, kuriuos labai dažnai girdime tariant greta, tarsi jie reikštų maždaug tą patį. Ir vis dėlto jie žymi tokius visai skirtingus dalykus! Retai, labai retai tiesa yra aiški, dar rečiau aiškumas yra teisingas! Tiesa beveik visada būna sudėtinga, tamsi ir

daugiaprasmė, o kiekvienas žodis, ypač žodis „aiškus“, jau iš karto ją prievartauja. „Aiškumas“ visada yra prievarta, smurtinis bandymas supaprastinti tai, kas daugeriopa, paskelbti suprantama tai, kas natūralu, ar bent sudaryti tokią iliuziją.

- - -

Kuo geresnis išsilavinimas (taip pat savimonė, savo asmenybės pajautimas), tuo greičiau ir tikriau kiekvienas atmeta tai, kas jam nedera, bet tuo skvarbiau jis suvokia viską, kas jam gimininga.

- - -

Niekas nėra svarbu, niekas nėra nesvarbu, gyvenimas – tai šešėlių žaismas, bet veidrodiniai daiktų atspindžiai mūsų sieloje turi gilų, baisų realumą.

- - -

Sužinoti priežastį – vadinasi, mąstyti, tik tada pojūčiai tampa pažinimo šaltiniu ir ne prarandami, o įgauna tikrumą ir spinduliuoja visa, kas juose slypi.

- - -

Kadangi iš savęs negaliu išreikalauti jokio talento ir jokios dorybės, neatimdamas gyvybiškai svarbios sielos energijos iš kitų instinktų, tai kiekviena išpuoselėta dorybė gyvuoja palaikoma nuslopintų ir nuskurdusių kitų gyvenimo dalių, ir intelektui galima leisti įsigalėti tik nuslopinus juslingumą, o jausmams – nustelbus protą.

- - -

Nors talentingas žmogus anksčiau ar vėliau neišvengiamai pastebi nykų ir liūdną vidutinio žmogaus ribotumą, jis turi labai gintis nuo šios įžvalgos, kadangi ji pagaliau išprovokuotų nedraugiškumą ir žmonių niekinimą.

- - -

Pagal seną sampratą žmogus sudarytas iš kūno, sielos ir proto. Dažniausiai du iš šių elementų būna vienas su kitu sutapę, o trečiasis užmirštas. Štai dėl proto ir sielos jungties krikščionybė neigiamai vertino ir juodino kūną. Tuo tarpu mūsų laikai perdeda ir kūno, ir proto kultūrą, ir daro tai sielos sąskaita.

- - -

Menas yra pasaulio stebėjimas malonės būsenoje.

- - -

Egzistuoja milijonai tiesos veidų, bet tik viena tiesa.

- - -

Kuo diferencijuočiau, kuo jautriau sugebame skaityti ir viską susieti, tuo labiau kiekvieną mintį ir kiekvieną kūrinį išskiriame kaip nepakartojamus, individualius, turinčius savo aiškiai apibrėžtą sąlygotumą ir matome, kad bet koks grožis ir žavesys kaip tik ir remiasi tuo individualumu ir ypatingumu. Kartu vis aiškiau matome, kaip visi šie šimtai tūkstančių tautų balsų siekia tų pačių tikslų, kitais vardais šaukiasi tų pačių dievų, svajoja apie tuos pačius norus, kenčia tas pačias kančias. Iš tūkstantalypės nesuskaičiuojamų kalbų ir knygų pynės per daugelį tūkstantmečių šviesiomis akimirkomis į skaitytoją žvelgia nuostabiai iškilni ir virš tikrovės pakilusi chimera: žmogaus veidas iš tūkstančio prieštaringų bruožų, kažkokiu stebuklu tapęs vienove.

- - -

Pranašas – tai toks ligonis, kuriam yra dingęs sveikas, geras, malonus savisaugos jausmas, visų miesčioniškų dorybių idealas.

- - -

Besuspindįs žavingas akimirksnis jau vėl blėsta, apsuptas būtinybės mirti dvelksmo.

- - -

Utopijos egzistuoja ne tam, kad būtų vergiškai įgyvendinamos, o tam, kad būtų diskutuojama dėl sunkaus ir vis dėlto geidžiamo dalyko galimybės ir sustiprintas tikėjimas ja.

- - -

Sentencijos yra gražios, vertingos, auklėjančios, sąmojingos, pamokomos – tik niekad teisingos. Nes kiekvienos sentencijos atveju taip pat teisinga ir priešinga mintis.

- - -

Kiekviename žmoguje rasti požymių, kurie jį skiria nuo kitų, – vadinasi, jį pažinti.

- - -

Patarti galima tik tada, kai kito padėtis pažįstama iš savos patirties.

- - -

Protingasis lengvai įsimyli sistemas. Jis visada linkęs nepasitikėti savo instinktais.

- - -

Kodėl negalima būtų linksmintis su knygomis? Jos dažnai tokios pat protingos kaip žmonės ir dažnai taip pat linkusios pajuokauti, ir jos nepataikauja.

- - -

Mene galioja belaikiškumas, o ne šiuolaikiškumas.

- - -

Vaikai yra didžiadvasiai ir sugeba savo sieloje vaizduotės burtais priartinti vienus prie kitų dalykus, kurių konfliktas vyresnėse galvose tampa nuožmiausiu karu ir bekompromisiu pasirinkimu.

- - -

Ne dėl idėjų egzistuoja poetiniai kūriniai.

- - -

Bet kokia padidinta individualizacija atsigręžia prieš Aš ir vėl būna linkusi į jo sunaikinimą.

- - -

Užuot mąstęs demokratiškai, aš žvelgiu į pasaulį kaip menininkas ir mąstau bei jaučiu aristokratiškai, tai yra sugebu mėgti visokios rūšies kokybę, bet ne kiekybę.

- - -

Kas šiandien nauja ir įdomu, poryt įdomu ir nauja jau nebus. Bet kas jau gyvuoja keletą šimtmečių, o vis dar neužmiršta ir nepražuvę, to vertinimas tikriausiai nebepatirs didelių svyravimų ir mūsų gyvenime.

- - -

Asmenybė neatsiranda jokiu kitu būdu, tik sudvasinant gyvuliškus instinktus.

- - -

Yra žmonių, kurie gyvena iš smilkymo, yra ir kitų, gyvenančių iš paminklų griovimo. Mums nedera rimtai žiūrėti nė į vieną iš šių pagyrūnų rūšių.

- - -

Apsigimusius diletantus, kurie, regis, sudaro tokią didelę žmonijos dalį, turbūt būtų galima apibūdinti kaip valios laisvės karikatūras. Nes jie, be galo nutolę nuo prigimties ir būtinybės pažinimo, apsieidami be pirmykščio kiekvieno originalaus žmogaus sugebėjimo klausyti gamtos kvietimo savo paties viduje, iš pažiūros lengvabūdiškai ir neryžtingai savivaliauja beverčiame gyvenime. Kadangi savyje neturi savitumo, jie susiprotėja mėgdžioti ir užsiima tuo, ką mato kitus darant iš vidinio polinkio ir būtinybės, žaismingai ir savavališkai tarsi gamtos beždžionės.

- - -

Dvasia ir siela, protas ir širdis būtinai ir neišskiriamai priklauso vienas kitam bei sudaro visumą, ir kas viena pervertina ir per daug ištobulina kito sąskaita ar net kovodamas prieš tą antrąją pusę, tas ieško tik dalies ir, užuot rūpinęsis visuma, rūpinasi dalimi.

- - -

Mėgavimosi ir atsiminimo jėgos yra viena nuo kitos priklausomos. Mėgautis – tai išspausti iš vaisiaus visą be išimties saldybę. O atsiminimas – tai menas ne tik užfiksuoti kas kartą paragauta, bet ir vis tobuliau tai suformuoti.

- - -

Šie laikai nėra nei geresni, nei blogesni už kitus. Jie – dangus tiems, kurių tikslai bei idealai kaip ir jų, ir pragaras tiems, kurie pastariesiems turi priešintis.

- - -

Įsivaizduok savo esybę tarsi nedidelį, bet gilų ežerą. Paviršius – tai sąmonė. Ten šviesu, ten vyksta tai, ką mes vadiname mąstymu. Tačiau šis paviršius yra be galo maža ežero dalis. Gal ji ir gražiausia, įdomiausia, nes atsinaujina sueidama su oru ir šviesa, vanduo keičiasi ir turtėja. Tačiau patys ties paviršiumi esantys vandens sluoksniai be paliovos kaitaliojasi vienas su kitu. Vanduo nuolat tai kyla, tai leidžiasi, nuolat susiformuoja srovės, jos tai išsilygina, tai pasislenka, kiekvienas sluoksnis stengiasi prasimušti ir į viršų. Ir kaip ežerą užpildo vanduo, taip mūsų Aš, arba mūsų sielą (ne žodžiai čia svarbu), sudaro tūkstančiai, milijonai dalių, nuolat augantis, nuolat kintantis nuosavybės, atsiminimų, įspūdžių lobis. Mūsų sąmonė aprėpia tik mažą jo paviršių. Neišmatuojamai didesnės savo turinio dalies siela nemato: ir, man regis, turtinga, sveika ir laiminga gali būti ta siela, kurioje mažas šviesos ruožas nuolat atsinaujina, pasipildo iš didžiosios tamsos ir pasikeičia su ja turiniu. Dauguma žmonių saugo savyje tūkstančius dalykų, kurie niekad neiškyla į šviesų paviršių, kurie apačioje švinksta ir kamuoja. Dėl to, kad šie dalykai pūva ir kankina, sąmonė juos vis atmeta, tie dalykai kelia įtarimą, jų bijomasi. Šitokia kiekvieno moralo prasmė – ką jau pripažįstam esant žalinga, to neleidžiame į viršų! Tik nėra nieko žalinga ir nieko naudinga, viskas yra puiku arba

viskas yra nesvarbu. Kiekviename žmoguje yra daug dalykų, kurie jam priklauso, kurie jam geri ir savi, bet kuriems jis neleidžia išvysti šviesos. Jei jie iškiltų, kužda moralas, ištiktų nelaimė. Bet galbūt kaip tik ištiktų laimė! Todėl viskam privalu iškilti į viršų, o moralui paklūstantis žmogus skurdina save.

- - -

Mes grojame savo muziką, ir per nesusipratimą kartais kas nors į kepurę įmeta kokį skatiką manydamas, kad mūsų muzika yra kažkas didaktiško ar moralaus, ar protingo. Jei žinotų, kad tai tik muzika, irgi eitų toliau ir pasiliktų skatiką sau.

- - -

Ar pasaulis leidžia mums badmiriauti ir tapti vienišiems, ar apdengia ir uždusina mus savo materialiomis dovanomis, savo prizais ir aukso medaliais – išvada visada ta pati: tai didis nesusipratimas; kadangi pasaulis yra išliekantis ir besitęsiantis, o mes, individai, tik laikini, turime atsisakyti kovos bei ginčo ir priimti pasaulio dovanas, tarsi būtume jų norėję, tarsi jos būtų mums ko nors vertos.

- - -

Laimę gali išgyventi tik tol, kol to nesuvoki.

- - -

Sugebėjimas ir veržimasis pažinti yra kas kita, nei sugebėjimas ir veržimasis suteikti kam nors formą.

- - -

Minučių branginimas ir skubėjimas kaip esminis mūsų gyvenimo būdo bruožas, be abejo, yra pavojingiausias džiaugsmo priešas. „Kuo daugiau ir kuo greičiau“ – toks yra šūkis. Šitaip gaunama vis daugiau pasitenkinimo ir vis mažiau džiaugsmo.

- - -

Visa, kam mes skiriame meilę, yra mūsų pervertinama ir todėl kartais sukelia priešgyniavimą ir kritiką, nes gyva ir vertinga yra tik meilė, o ne objektas, su kuriuo ją siejame.

- - -

Nieko žmogus negali taip mylėti kaip savęs. Nieko žmogus negali taip bijoti kaip savęs. Taip sykiu su kitomis pirmykščių žmonių mitologijomis, priesakais ir religijomis atsirado ir toji keista perteikimų ir regimybių sistema, pagal kurią individo meilė sau, kuria remiasi gyvenimas, žmogui buvo uždrausta ir turėjo būti įslaptinta, paslėpta ir užmaskuota. Mylėti kitą buvo laikoma geresniu, padoresniu ir tauresniu dalyku negu mylėti save. O kadangi savimeilė vis tiek tebuvo pirmykštis instinktas, o artimo meilė greta jos niekad negalėjo kaip reikiant suklestėti, buvo atrasta užmaskuota, išaukštinta, stilizuota meilė sau, savotiška artimo meilės forma abipusiškumo pagrindu. Taip šeima, giminė, kaimas, religinė bendruomenė, tauta ir nacija tapo šventenybe.

- - -

Kai man buvo apie penkiolika metų, sykį mane apstulbino mūsų mokytojas teigdamas, jog savižudybė – „didžiausias moralinis silpnadvasiškumas“, koks tik žmogaus gyvenime gali būti. Iki tol buvau linkęs manyti, jog tam reikia nemažos drąsos, atkaklumo, kad tai daroma iš didelio skausmo, ir jutau savižudžiams su siaubu sumišusią didžią pagarbą. Pretenduojanti į aksiomą mokytojo sentencija iš tiesų akimirką mane suglumino, apkvaitino, ir aš neradau jai atsako – juk ji atrodė tokia be galo logiška ir morali. Tas suglumimas truko neilgai, greit aš vėl ėmiau pasitikėti savo paties jausmais ir mintimis, ir visą gyvenimą savižudžiai man atrodė gerbtini, simpatiški ir savotiški, nors niūrūs, bet puikūs pavyzdžiai žmogaus kančios (nesuvokiamos ano mokytojo vaizduotei) ir drąsos bei atkaklumo, kuriuo aš

galiu tik žavėtis. Iš tiesų savižudžiai, kuriuos aš pažinojau, kad ir perdėm problemiški, buvo vertingi žmonės, iškilę aukščiau vidutiniškumo. Aš juos galėjau tik dar labiau užjausti dėl to, kad jie, be drąsos paleisti sau kulką į kaktą, dar turėjo drąsos bei atkaklumo tapti nemėgstami ir niekinami mokytojų ir moralės.

- - -

Pasitiki visada tik tas, kuris kalba iš patirties.

- - -

Kol mes patys gyvi, mirusieji lieka su mumis per tuos esminius dalykus, kuriais jie mus veikdavo. Kartais net galima su jais geriau pasišnekėti, geriau pasitarti ir gauti iš jų geresnių patarimų negu iš gyvųjų.

- - -

Didžiuma dalykų gyvenime, net ir tada, kai teisinamasi turėjus kitas priežastis, padaroma dėl moterų.

- - -

Nors žmogus persekiojamas laimės troškimo, vis dėlto laimę teištveria neilgai.

- - -

Suaugęs žmogus, kuris išmoko dalį savo jausmų paversti mintimis, tikisi šių minčių ir iš vaiko. To nesulaukęs mano, kad vaikas neturi potyrių.

- - -

Žmoniškai senti ir atitinkamai turėti mūsų amžiui prideramą laikyseną, arba išmintį – tai sunkus menas; dažniausiai siela mes esame arba pralenkę kūną, arba nuo jo atsiliekame, ir šio skirtumo korektūroms priklauso tie vidinio gyvenimo sukrėtimai, tas virpėjimas ir nerimas šaknyse, kurie nuolat ištinka mus gyvenimo lūžių ir ligų atveju.

- - -

Be asmenybės nėra meilės, tikrai gilios meilės.

- - -

Kai žmogus pasenęs ir atlikęs jam skirtus darbus, dera tyliai susidraugauti su mirtimi. Jam nereikia kitų žmonių. Jis juos pažįsta, užtektinai yra jų regėjęs. Jam reikia tik ramybės. Netinka tokio žmogaus lankyti, jo kalbinti, kamuoti jį plepėjimu. Pro jo buveinės vartus reikia praeiti taip, tarsi tai būtų niekieno būstas.

- - -

Protingasis mano, kad žemė atiduota žmogaus žiniai, kad šis ją eksploatuotų. Labiausiai jo bijomas priešas yra mirtis, mintis apie jo gyvenimo ir veiklos laikinumą. Apie mirtį galvoti jis vengia, o kai negali atsiginti minties apie ją, metasi į aktyvią veiklą ir mirčiai priešina dvigubai stipresnius siekius: siekia turtų ir žinių, siekia nustatyti dėsnius ir racionaliau valdyti pasaulį. Jo tikėjimas nemirtingumu yra tikėjimas ta pažanga; kaip veikli grandis amžinoje pažangos grandinėje jis tiki šitaip save apsaugosiąs nuo visiško išnykimo.

- - -

Agonija yra toks pat gyvenimo vyksmas, kaip ir gimimas.

- - -

Beveik visur išminčiai tarnauja kvailiams.

- - -

Viskas sugrįžta, kas ne iki galo iškentėta ir išspręsta.

- - -

Laimingas ir pilnatviškas gyvenimas iki šiol buvo visiškai užpildęs jo protą tikrove ir neleido pasinerti į apmąstymus...

Hermann Hesse

„Europietis“

The European

Pagaliau Viešpats Dievas susiprato ir sukeldamas didelį tvaną pats padėjo tašką tą žemės dieną, kuri baigėsi kruvinu pasauliniu karu. Vandens srautai užjausdami plovė tai, kas darė gėdą senstančiam dangaus kūnui; krauju apšlakstytus sniegynus ir patrankomis pasišiaušusius kalnus, pūvančius lavonus ir tuos, kurie jų verkė, besipiktinančius ir trokštančius žudyti, tuos, kurie skurdo ir badavo, tuos, kurie buvo išprotėję.

Mėlynas visatos dangus maloniai žvelgė žemyn į pliką rutulį.

<...>

Pagaliau visas pasaulis buvo užlietas. Vienintelis gyvas likęs europietis su savo gelbėjimosi ratu pliuškenosi vandenyje ir iš paskutiniųjų stengėsi užrašyti paskutinių dienų įvykius, kad vėlesnioji žmonijos karta žinotų, jog jo tėvynė kelioms valandoms pergyveno paskutiniųjų priešų žūtį ir amžiams užsitikrino pergalės laurus.

Hermann Hesse

„Gertrūda“

Gertrude

Jeigu žmogaus gyvenime yra svarbu sąmoningai pasitikti tai, kas neišvengiama, iki dugno išragauti gėrį ir blogį ir šalia išorinio užkariauti vidinį, savesnį, ne kokį nors atsitiktinai susiklosčiusį likimą, tai mano gyvenimas nebuvo varganas ir blogas.

- - -

Seni žmonės visuomet atrodo man labiau patenkinti. Jaunystė yra sunkiausias gyvenimo metas. Pavyzdžiui, vyresniame amžiuje beveik nepasitaiko savižudybių.

- - -

– Manau, gyvenime galima nubrėžti gana tikslią ribą tarp jaunystės ir senatvės. Jaunystė baigiasi su egoizmu, senatvė prasideda su gyvenimu kitiems. Aš taip suprantu: jaunimas turi daug malonumų ir daug kančių iš gyvenimo, nes jis gyvena vien tik sau. Tuomet bet koks troškimas, bet kokia mintis svarbūs, tuomet išragaujamas bet koks džiaugsmas ir bet kokia kančia, ir ne vienas, kuris mato, jog neįmanoma patenkinti jo troškimų, iškart sviedžia šalin visą gyvenimą. Tai jaunatviškumas. Tačiau didžiumai žmonių ateina toks metas, kai viskas pasikeičia, kai jie gyvena daugiau kitiems, anaiptol ne iš dorumo, o visai natūraliai. Dažniausiai tai susiję su šeima. Imi mažiau galvoti apie save ir savo troškimus, kai turi vaikų. Kiti egoizmo netenka dėl tarnybos, dėl politikos, dėl meno ar mokslo. Jauni nori žaisti, seni – dirbti. Nė vienas nesituokia dėl to, kad turėtų vaikų, bet kai susilaukia vaikų, pasikeičia ir galop pamato, kad viskas vyksta tiktai dėl jų. Taigi dėl to jaunimas mėgsta dažnai kalbėti apie mirtį, tačiau niekuomet apie ją negalvoja. O senimas – atvirkščiai. Jauni mano gyvensią

amžinai ir todėl visus norus ir mintis gali skirti tiktai sau. O seni jau pastebėjo, kad artinasi pabaiga ir kad viskas, ką žmogus turi ir daro sau vienam, galop nugarma į nebūtį, nieko neatnešęs. Todėl jiems reikia kitoniškos amžinybės ir tikėjimo, kad jie dirba ne vien kirminams. Todėl yra žmona ir vaikas, verslas, tarnyba ir tėvynė, kad žinotum, kam kasdien lieji prakaitą. Ir šiuo požiūriu tavo bičiulis visiškai teisus: laimingesni tie, kurie gyvena kitiems nei tie, kurie gyvena tik sau. Tiktai senimui nereikėtų laikyti didvyriškumu to, kas apskritai joks didvyriškumas. Ir geriausiais seniais tampa pasiučiausi jaunuoliai, o ne tie, kurie jau mokykloje elgiasi kaip seniai.

- - -

Gyvenimas klaikiai žvelgė į mane tuščiomis akiduobėmis, neapsakomai baisesnis ir kraupesnis nei tamsus ir visiškai abejingas mirties įvaizdis.

- - -

Jauni žmonės, būdami savanaudiški ir trokšdami nepriklausomybės, gali dėl nepatenkinto noro atsisakyti gyvenimo; tačiau tas, kas žino susiejęs savo gyvenimą su kitų, nebesileidžia aistrų taip toli nuvedamas.

- - -

Man žmogaus gyvenimas – gūdi liūdna naktis, kurios nebūtų įmanoma ištverti, jeigu kur ne kur nesublykčiotų žaibai, kurių akimirksnio šviesuma tokia guodžianti ir nuostabi, kad panaikina ir pateisina ištisus tamsos metus.

Tamsa, beviltiška juoduma, tai yra baisi kasdienio gyvenimo apytaka. Kuriam galui rytą keliamasi, valgoma, geriama ir vėl atsigulama? Vaikas, laukinis, sveikas jaunas žmogus, gyvulys nekenčia nuo šitokios kasdieniškų dalykų ir veiksmų apytakos. Tas, kurio nekamuoja mintys, džiaugiasi keldamasis rytą ir valgydamas, ir gerdamas, tai teikia jam pasitenkinimo, ir jis nieko netrokšta keisti. Tačiau tas, kas yra netekęs šitos savaime suprantamos kasdienybės, ištisą dieną uoliai ir

budriai ieško to tikrojo gyvenimo akimirkų, kurių švystelėjimas apgaubia palaima ir panaikina laiko pojūtį kartu su mintimis apie visumos prasmę ir tikslą. Šitas akimirkas galima pavadinti kūrybinėmis, nes jos tarytum suvienija su Kūrėju, nes per jas viskas, net ir paprasčiausi atsitiktinumai, atrodo priklausą nuo valios. Tai tas pats, ką mistikai laiko susiliejimu su Dievu. Gal dėl pernelyg akinamos šių akimirkų šviesos visa kita atrodo taip niūru, gal tai priklauso nuo atpalaiduojančio stebuklingo tų akimirkų lengvumo ir pakilumo, kad visą kitą gyvenimą jauti tokį sunkų, klampų ir gramzdinantį žemyn. Nežinau, menkas iš manęs mąstytojas ir filosofas. Tačiau aš žinau vieną dalyką: jeigu yra palaima ir rojus, tai juos turi sudaryti netrikdoma tokių akimirkų tąsa; ir jeigu šitokią palaimą galima pasiekti per kančias ir skausmingą apsivalymą, tai jokios kančios ir jokie skausmai nėra tokie dideli, kad turėtum jų vengti.

- - -

– Taip. Jūsų liga, deja, dabar madinga ir vos ne kasdien pastebima tarp protingesnių žmonių. Gydytojai, aišku, nieko apie ją nenutuokia. Ji gimininga *moral insanity* ir galėtų būti vadinama individualizmu arba įsivaizduojama vienatve. Apie ją prirašyta šiuolaikinėse knygose. Jūs pamažu ėmėt vaizduotis, kad esat vienišas, kad jums nerūpi joks žmogus ir kad nė vienas žmogus jūsų nesupranta. Argi ne taip?

– Maždaug taip, – sutikau apstulbęs.

– Pasižiūrėkit. Tam, kuris jau susirgęs ta liga, gana vieno kito nusivylimo įsitikinti, jog tarp jo ir kitų žmonių apskritai nėra jokių santykių, daugių daugiausia – tik nesusipratimai, iš tiesų kiekvienas žmogus esąs visiškai vienišas, kitiems nieko niekuomet negalįs išaiškinti, niekuo su jais pasidalinti ar turėti ką nors bendra. Būna ir taip, kad tokie ligonys ima puikuotis ir visus sveikuosius, kurie gali suprasti ir mylėti vieni kitus, laiko galvijų banda.

Jeigu šita liga susirgtų visi, žmonija išmirtų. Tačiau jos pasitaiko tik Vidurio Europoje ir tik tarp aukštesnių sluoksnių žmonių. Jauniems žmonėms ji pagydoma ir net jau priskiriama neišvengiamoms jaunimo vystymosi ligoms.

- - -

Padorus menininkas turi būti nelaimingas gyvenime.

Hermann Hesse

„Jeigu karas truks dar dvejus metus“

If the War Goes on Another Two Years

Iš esmės tai buvo vienintelė pažanga, pasiekta pačios karybos; ji pagaliau bent kiek aiškiau rodė karo esmę. Mat pasaulis buvo pasidalijęs į dvi puses, kurios stengėsi viena kitą sunaikinti, nes abi siekė to paties – prispaustųjų išlaisvinimo, prievartos panaikinimo ir ilgalaikės taikos. Taikos, kuri galėjo būti neamžina, nenorėjo nei viena, nei kita pusė, – jeigu amžina taika neįmanoma, tai reikia amžinai kariauti.

- - -

– Atleiskite, – pasakiau, – noriu jūsų paprašyti tiktai vieno dalyko. Puikiai suprantu, kad esu bejėgis šitaip susiklosčius aplinkybėms ir kad mano padėtis tik blogės. Ar jūs negalėtumėte manęs nuteisti mirti? Aš jums būčiau už tai labai dėkingas!

Aukštasis pareigūnas maloniai pažvelgė man į akis.

– Suprantu, – ištarė jis švelniai. – Pagaliau kiekvienam taip gali atsitikti. Dėl visa ko pirma turėtumėte išsipirkti mirties kortelę. Ar turite pinigų? Ji kainuoja keturis tūkstančius guldenų.

– Ne, tiek neturiu. Bet atiduočiau viską, ką turiu. Aš labai noriu mirti.

Jis keistai šyptelėjo.

– Mielai tikiu, jūs ne vienintelis toks. Tačiau numirti ne taip paprasta. Jūs priklausote valstybei, mielas žmogau, ir esate jai įsipareigojęs, kūnu ir siela. Turėtumėte tai žinoti.

<...>

– Na, aš kiek laiko buvau pasišalinęs. Pabėgęs į kosmosą, kokius dvejus ar trejus metus, ir, atvirai sakant, tikėjausi, kad karas į tą laiką jau bus baigęsis. Sakykite,

ar galite man parūpinti mirties kortelę? Aš būčiau jums be galo dėkingas.

– Gal ir išeitų. Bet pirma turite gauti leidimą būti. Be jo bet koks žingsnis, aišku, neįmanomas. Aš duosiu jums rekomendaciją 127-tai įstaigai, tenai su ja gausite bent jau laikiną buvimo kortelę. Beje, ji galioja tiktai dvi dienas.

– O, tiek man net per daug!

– Tada gerai! Paskui prašau vėl sugrįžti pas mane.

Aš paspaudžiau jam ranką.

– Ir dar! – ištariau tyliai. – Ar galiu paklausti dar vieno dalyko? Jūs neįsivaizduojate, kaip prastai aš gaudausi tikrovėje.

– Prašau, prašau.

– Tai va, pirmiausia man įdomu, kaip tokiomis sąlygomis išvis įmanoma gyventi. Ar žmogus tai ištveria?

– O taip. Jūsų padėtis itin bloga, kaip civilio asmens, be to, jūs neturite dokumentų! Civilių asmenų likę labai mažai. Kas ne kareivis, tas pareigūnas. Ir dauguma jaučiasi gan pakenčiamai, kai kurie yra net labai laimingi. Prie nepriteklių taip pat pamažu pripranta.

– Aišku, – pasakiau. – Iš esmės daugiau nėra kuo stebėtis. Tik vieno dalyko gerai nesuprantu. Sakykite: dėl ko visas pasaulis taip baisingai aukojasi? Visi tie nepritekliai, tie įstatymai, tie tūkstančiai įstaigų ir pareigūnų – kam visa tai, kas tuo saugoma ir palaikoma?

Ponas nustebęs pasižiūrėjo į mane.

– Na ir klausimas! – sušuko jis kraipydamas galvą. – Jūs juk žinote, kad dabar karas, karas visame pasaulyje! Tai ir yra, ką mes palaikome, kam leidžiame įstatymus, kam viską aukojame. Karui. Be milžiniškų pastangų ir pasiekimų armijos neišlaikytų mūšio lauke nė savaitės. Jos išmirtų – ir tai būtų katastrofa!

– Taip, – lėtai ištariau aš, – tai, žinoma, mintis! Taigi karas yra ta vertybė, kuri palaikoma tokiomis aukomis! Bet leiskite paklausti keisto dalyko – kodėl jūs taip

aukštinate karą? Ar jis viso to vertas? Ar karas išvis yra vertybė?

Pareigūnas užjaučiamai trūktelėjo pečiais. Jis matė, kad aš nieko nesuprantu.

– Mielas pone Sinkleri, – pasakė jis, – jūs labai nutolote nuo pasaulio. Bet prašau pereiti vieną vienintelę gatvę, pakalbėti su vienu vieninteliu žmogumi, įtempti truputį smegenis ir pamąstyti: ką mes dar turime? Kas yra mūsų gyvenimas? Ir tada tuojau būsite priverstas pasakyti: karas yra vienintelis dalykas, ką mes dar turime! Malonumai ir asmeninė nauda, visuomeninės ambicijos, godumas, meilė, protinis darbas – visa tai nebeegzistuoja. Vien tiktai dėl karo pasaulyje dar esama tokių dalykų kaip tvarka, įstatymas, mintis, protas! Negi jūs to nematote?

Taip, aš dabar tai supratau, ir labai padėkojau tam ponui.

Po to išėjau, nesąmoningai įsidėjęs kišenėn rekomendaciją 124-tai įstaigai. Aš nemaniau ja pasinaudoti, nenorėjau dar apsunkinti kurios nors iš tų įstaigų. Ir nespėjus manęs kam nors vėl pastebėti ir imti kvosti susitariau su žvaigždėmis, sustabdžiau širdies plakimą, paslėpiau savo kūną po vienu krūmu ir pratęsiau nutrauktą kelionę, daugiau nemanydamas sugrįžti.

Hermann Hesse

„Kelionė į Rytų šalį“

Journey to the East

Visa pasaulio istorija man dažnai primena ne ką kita, o knygelę su paveikslėliais, iliustruojančiais stipriausią ir akliausią žmonijos troškimą – užmiršti. Argi draudimais, nutylėjimais ir patyčiomis kiekviena karta nenaikina kaip tik to, kas ankstesnei kartai atrodė svarbiausia? Ar mes ką tik nepatyrėm, kaip baisingas, žvėriškas, metų metus trukęs visų tautų karas ilgainiui buvo užmirštas, atmestas, išstumtas lyg mostelėjus stebuklinga lazdele ir kaip tos tautos dabar, vos spėjusios atsikvėpti, vėl siekia priminti tai, ką pačios prieš keletą metų iškrėtė ir iškentėjo, patraukliais kariniais romanais?

- - -

Tarnavimo įstatymas. Kas nori ilgai gyventi, turi tarnauti. O kas nori valdyti, tas gyvena neilgai.

- - -

Manau, kad, be poreikio išlikti, stipriausias žmogaus poreikis yra užmiršti tai, kas išgyventa.

- - -

Ko gero, teisūs tie gyvenimo žinovai ir psichologai, kurie visus žmogaus veiksmus kildina iš egoistinių paskatų. <...> Psichologai yra tie žmonės, kurie visada laimi.

- - -

– Jūs pernelyg susijaudinęs. Klausiate, ar aš jus pažįstu. Argi kuris žmogus pažįsta kitą žmogų ar net save patį? O aš, beje, apskritai nesu žmonių žinovas. Žmonės manęs nedomina. Šunys – taip, juos pažįstu puikiai, kates ir paukščius – taip pat. Bet jūsų aš tikrai nepažįstu, pone.

Hermann Hesse

„Knulpas“

Knulp

– Mąstau, kad gražiausi dalykai visuomet tie, kurie, be malonumo, žadina dar ir liūdesį arba baimę.

– Ką tai reiškia?

– Aš galvoju taip: tikrai graži mergelė gal ir neatrodytų tokia nuostabi, jei nežinotum, kad jai skirta tik tiek laiko, o paskui ji pasens ir numirs. Jeigu grožis galėtų likti toks pat visą amžinybę, gal ir džiaugčiausi, tačiau žiūrėčiau į jį abejingiau ir manyčiau: visuomet jį matysi, nebūtina žiūrėti šiandien. Užtat į visa, kas laikina ir neamžina, aš žiūriu ir ne tik džiaugiuosi, bet ir apgailestauju.

– Na, taip.

– Todėl man ir nėra nieko gražiau už kokį nors fejerverką naktį. Tuomet mėlynos ir žalios šviesos pluoštai pažyra aukštyn į tamsą, o kai būna patys gražiausi, palinksta ir užgęsta. Ir kai grožiesi, tai kartu džiaugiesi ir bijai: netrukus viskas baigsis, tie jausmai neatskiriami ir kur kas puikesni, nei būtų tada, kai tvertų ilgiau. Argi ne?

- - -

Jam dažnai šitaip nutikdavo, įsileisdavo filosofuoti, dėlioti sakinius, pagrįsti juos ar paneigti ir staiga vėl nutildavo. Anksčiau manydavau, kad jį nuvargina neišsamūs mano atsakymai ar pastabos. Tačiau iš tikrųjų jis pajusdavo, kad polinkis į filosofiją nulakdina jį į sritis, kur jis pritrūksta žinių ir kalbos priemonių. Mat nors ir buvo labai apsiskaitęs, ne visuomet sugebėdavo tiksliai atskirti tikrus teiginius nuo apgaulingų ir pats tai žinojo.

- - -

– Kiekvieno žmogaus siela savita, jis negali jos sumaišyti su jokia kita. Du žmonės gali eiti vienas šalia kito, gali šnekučiuotis ir būti artimi. Tačiau jų sielos yra kaip gėlės, kiekviena įsišaknijusi savo vietoje, ir nė viena neprisiglaus prie kitos, nes turėtų palikti savo šaknis, o kaip tik šito ji ir negali. Gėlės skleidžia savo kvapą ir barsto sėklas, nes trokštų suartėti; tačiau gėlė bejėgė numesti sėklą į jos vietą, tai vėjo darbas, o vėjas pakyla ir pučia, kaip ir kur link nori.

Hermann Hesse

„Narcizas ir Auksaburnis“

Narcissus and Goldmund

Mes esam laikini, mes esam tapsmo stadijoje, mes esam galimybės, mes negalim pasiekti tobulybės, pilnutinės būties. Tačiau ten, kur mes pereiname nuo galėjimo prie veiksmo, nuo galimybės prie įkūnijimo, įgyjame dalį tikrosios būties, per laipsnį priartėjame prie tobulybės ir dieviškumo.

- - -

Viskas jam buvo protas, net meilė: jis negalėjo negalvodamas pasiduoti jausmams.

- - -

Kiekvienas jaunystės ar grožio trūkumas kompensuojamas kokiu nors ypatingu vidiniu savitumu.

- - -

Aš jaučiu, koks yra žmogus ir kam jis skirtas, ne vien tiktai aš pats, bet ir kitas. Ši savybė verčia mane tarnauti kitiems juos valdant.

- - -

Kiekvienas gyvenimas vien per dvilypumą ir prieštaravimus tampa turtingas ir suklesti. Kas būtų protas ir blaivumas be žinojimo, jog esama kvaitulio, kas būtų kūniški džiaugsmai, jei už jų netykotų mirtis, ir kas būtų meilė be amžinos mirtinos lyčių nesantaikos?

- - -

Gamtoje protas negali gyventi, jis tegali būti prieš ją, jos priešybė.

- - -

Galbūt visokio meno ir galbūt net visokio proto šaknis yra mirties baimė.

- - -

– Mūsų draugystė neturi jokio kito tikslo ir jokios kitos prasmės, tik parodyti tau, kaip smarkiai nuo manęs skiriesi.

- - -

Rasti ypatumus žmogaus, skiriančius jį nuo kitų žmonių, vadinasi, jį pažinti.

- - -

Tik dabar matau, kiek daug kelių veda į pažinimą, ir kad proto kelias yra ne vienintelis ir galbūt ne geriausias.

- - -

Galima mąstyti neįsivaizduojant! Mąstymas su įsivaizdavimu neturi nieko bendra. Mąstoma ne vaizdais, o sąvokomis ir formulėmis. Kaip tik ten, kur baigiasi vaizdai, prasideda filosofija.

- - -

„Daugiau niekados!“ – įsakmiai tvirtino valia. „Rytoj vėl!“ – kūkčiodama meldė širdis.

- - -

Tikslas yra toks: visuomet būti ten, kur galiu daugiausia padėti, kur mano būdas, mano savybės ir gabumai ras geriausią dirvą, didžiausią veiklos plotą. Kito tikslo nėra.

Hermann Hesse

„Paskutinė Klingzoro vasara“

Klingsor’s Last Summer

Išreikštos mintys visada yra negyvos!

- - -

Pražūtis – tai kažkas, kas jau neegzistuoja. Kad galėtum nugrimzti į pražūtį ir pakilti į viršų, turėtų būti apačia ir viršus. Bet nėra nei apačios, nei viršaus, tai egzistuoja vien žmogaus smegenyse – iliuzijų tėvynėje. Visi kontrastai yra iliuzija: balta ir juoda – iliuzija, mirtis ir gyvenimas – iliuzija, gėris ir blogis – iliuzija.

- - -

Koks paprastas gyvenimas, kai esi sveikas!

Hermann Hesse

„Po ratu“

Beneath the Wheel

Mokykla turi sunaikinti, nugalėti ir per prievartą neleisti žmogui peržengti ribų; jos užduotis – paversti jį naudingu visuomenės nariu, remiantis visuomenės pripažintais pagrindais ir pažadinti tas jo savybes, kurias paskui galutinai ištobulins rūpestinga kareivinių priežiūra.

- - -

Verčiau dešimt kartų sužaloti savo kūną negu pakenkti sielai!

Hermann Hesse

„Stepių vilkas“

Steppenwolf

Jis mąstė giliau negu kiti žmonės, ir dvasiniuose dalykuose buvo santūriai objektyvus, turėjo gerai apgalvotų žinių, kurių sukaupia tik dvasinio gyvenimo žmonės, netrokštantys garbės, nesistengiantys pasižymėti, įtikinėti ar apginti savo tiesas.

- - -

Kiekviena epocha, kiekviena kultūra, kiekvienas paprotys ir tradicija turi savo būdą, turi jai tinkantį švelnumą ir griežtumą, grožį ir žiaurumą, tam tikras kančias laiko natūraliu dalyku, kantriai pakelia tam tikras blogybes. Tikra kančia, pragaru žmogaus gyvenimas virsta tik tuomet, kai susikerta dvi epochos, dvi kultūros ir religijos. Būna epochų, kai visa karta taip pakliūva tarp dviejų epochų, tarp dviejų gyvenimo būdų, kad praranda bet kokį natūralumą, papročius, saugumą ir nekaltumą. Žinoma, ne kiekvienas vienodai stipriai tai jaučia.

- - -

Miesčionis iš esmės yra būtybė su silpnu gyvenimo impulsu, baugšti, bijanti bent kiek savęs išsižadėti, lengvai valdoma. Todėl ir vietoj valdžios jis pastatė daugumą, vietoj prievartos – įstatymą, vietoj atsakomybės – balsavimo procedūrą.

- - -

Amžinybėje nėra palikuonių, tėra amžininkai.

- - -

Mintis, kad kiekvieną minutę gali laisvai mirti, jam pasidarė ne vien jaunatviškai melancholiškas fantazijos žaismas, ne, šita mintis jam virto paguoda ir atspara. Tiesa, kiekvienas sukrėtimas, kiekvienas skausmas, kiekviena bloga gyvenimo situacija jam tučtuojau

pažadindavo norą jų išvengti mirtimi. Bet pamažu iš šio polinkio jis susikūrė kaip tik naudingą gyvenimui filosofiją. Įsisąmoninta mintis, kad šis atsarginis išėjimas visados atdaras, jam teikė jėgų, leido smalsiai patyrinėti skausmus ir negandas, ir kai jam visiškai prastai sekdavosi, jis retkarčiais, apimtas nuožmaus džiaugsmo, savotiškos piktdžiugos, galvodavo: „Vis dėlto įdomu pažiūrėti, kiekgi iš tikrųjų gali žmogus pakelti! Kai kantrybė pasibaigs, tereiks atsidaryt duris, ir viso labo.“ Yra labai daug savižudžių, kuriems ši mintis teikia nepaprastą jėgą.

Antra vertus, visiems savižudžiams taip pat yra pažįstama kova su savižudybės pagunda. Kažkokiame savo sielos kamputyje kiekvienas puikiausiai žino, kad nors savižudybė ir yra išeitis, bet vis dėlto ji tėra tik menkas ir neteisėtas atsarginis išėjimas, kad iš esmės daug kilniau ir gražiau, kai tave nugali ir patiesia gyvenimas, o ne tavo paties ranka. Šis žinojimas, ši nešvari sąžinė, kurios šaltinis tas pats kaip ir negrynos onanistų sąžinės, didžiumą „savižudžių“ pastūmėja nuolatinėn kovon su jų pagunda. Jie grumiasi taip, kaip kleptomanas grumiasi su savo yda.

- - -

Vienatvė – tai nepriklausomybė, aš jos norėjau ir įsigijau per ilgus metus. Ji buvo šalta, o taip, bet ji buvo ir tyli, nepaprastai tyli ir didelė tarsi šalta nebyli erdvė, kurioje sukasi žvaigždės.

- - -

Gyventi pasaulyje, tarsi tai nebūtų pasaulis, gerbti įstatymą ir vis dėlto jį pranokti, turėti, „tarsi neturėtum“, atsisakyti, tarsi tai būtų joks atsisakymas, – įgyvendinti visus šiuos mėgstamus ir dažnai formuluojamus didžios gyvenimo išminties reikalavimus tegali vien humoras.

- - -

Teisėjas, sėdintis priešais žudiką ir žiūrintis jam į akis, akimirką išgirsta žudiką kalbant jo (teisėjo) balsu ir savo viduje taip pat atranda visus žudiko polėkius, sugebėjimus, galimybes, – o jau kitą akimirką jis vėl vienovė, vėl tampa teisėju, įsitraukia į savo įsivaizduoto „aš“ kiautą, atlieka savo pareigą ir nuteisia žudiką mirti.

- - -

Kiekviena tauta, net kiekvienas žmogus turi pasirausti savyje, suprasti, kiek jis pats per savo klaidas, aplaidumą ir blogus įpročius yra kaltas dėl karo ir kitokių pasaulio negandų, tai galbūt vienintelis būdas išvengti kito karo.

- - -

Kūnu kiekvienas žmogus vientisas, o siela – ne.

- - -

Tik jūsų paties viduje gyvena ta kita tikrovė, kurios ilgitės.

- - -

Ten, prie tos purvinos, molinos duobės, tarp kvailų, sutrikusių pamokslininko žodžių, šalia kvailų, sutrikusių laidotuvių dalyvių fizionomijų, tarp tų niūrių kryžių ir plokščių iš skardos ir marmuro, tarp visų tų netikrų gėlių iš vielos ir stiklo, ten, kaip man atrodė, priėjo savo kelio galą ne tik tas nepažįstamasis, užpiltas, užkastas į purvą sutrikusių ir melagingų laidotuvių dalyvių akivaizdoje, rytoj ar poryt prieisiu kelio galą ne tik aš, ne, taip prieis kelio galą viskas, visi mūsų siekimai, visa mūsų kultūra, visas mūsų tikėjimas, visas mūsų gyvenimo džiaugsmas, kuris labai ligotas ir greitai ten taip pat bus užkastas. Kapinės buvo mūsų kultūros pasaulis, Jėzus Kristus ir Sokratas, Mocartas ir Haidnas, Dantė ir Gėtė čia buvo vien tik išblukę vardai rūdijančiose skardos plokštėse, o aplinkui stovėjo sutrikę ir nusimelavę laidotuvininkai, kurie daug duotų, jei dar galėtų tikėti kažkada jiems buvusiom šventom skardos lentom, kurie daug duotų, jei galėtų pasakyti apie šį pražuvusį pasaulį bent kokį nuoširdų,

rimtą liūdesio ir nusiminimo žodį, ir kuriems nieko kito nebeliko, kaip suglumusiems, vypsantiems stoviniuoti aplink kapą.

- - -

Aš neradau nei tėvynės, nei draugijos, o radau vien tylią žiūrovo vietą priešais sceną, kur svetimi žmonės vaidino svetimas pjeses...

- - -

– Tu per daug alkanas ir reiklus šiam paprastam, patogiam šiandieniniam pasauliui, kuris tenkinasi mažais dalykais, jis tave išspjauna, tu turi vienu matmeniu daugiau, negu jam reikia.

- - -

Žmogus, sugebantis suvokti Budą, žmogus, nusimanantis apie žmonijos aukštybes ir bedugnes, neturėtų gyventi pasaulyje, kuriame viešpatauja sveikas protas, demokratija ir miesčioniškas švietimas.

- - -

Tavo gyvenimas nepasidarys banalus ir kvailas, net jei ir žinai, kad tavo kova nebus sėkminga. Daug banaliau, jei kovodamas dėl gėrio ir idealo, manai, kad privalai jį pasiekti. Argi idealai yra tam, kad juos pasiektume? Argi mes, žmonės, gyvename dėl to, kad pašalintume mirtį? Ne, mes gyvename, kad jos bijotume, o paskui vėl mylėtume, ir kaip tik jos dėka trumpas gyvenimas kartais valandėlei taip gražiai sužėruoja.

- - -

Kiekvienas žmogus jam tekusias kančias laiko didžiausiomis.

- - -

Kas mąstymą laiko pagrindiniu dalyku, tas gali labai pažengti į priekį, bet jis vis dėlto maišo žemę su vandeniu ir kada nors prigers.

Hermann Hesse

„Stiklo karoliukų žaidimas“

The Glass Bead Game

Praeitis praėjo, ir neturi jokios reikšmės tai, ar ji buvo gera, ar verčiau jos iš viso nebūtų buvę, ar mes jai pripažįstame kokią „prasmę“, ar ne.

- - -

Į visą pasaulio istoriją galima žiūrėti kaip į raidą ir pažangą, bet lygiai taip pat galima ją traktuoti kaip nuosmukį ir nesąmonę.

- - -

Pasaulio istorija susideda iš nenutrūkstamos virtinės valdovų, vadų, avantiūristų ir karvedžių, kurie visi, su be galo retomis išimtimis, puikiai pradėjo ir prastai baigė.

- - -

Juo aukštesnis postas, juo didesnis įpareigojimas. Juo didesnė valdžia, juo griežtesne tarnyba. Juo stipresnė asmenybė, juo labiau smerktina savivalė.

- - -

Dievotumas, tai yra tikėjimo įkvėptas tarnavimas ir ištikimybė, net nesigailint paaukoti savo gyvybę, ir šis tarnavimas, ši ištikimybė esanti vienintelis galiojantis kriterijus kiekvieno asmeninio dievotumo nuoširdumui ir vertei nustatyti.

- - -

Tiesa išgyvenama, o ne išdėstoma.

- - -

Jo mirtis iš teisybės ir nebuvo mirimas, tai buvo progresuojanti dematerializacija, kūniškos substancijos ir kūniškų funkcijų nykimas, o gyvybė vis labiau telkėsi akyse ir tykiame lystančio senelio veido spindesy.

- - -

Juk dažniausiai sveikas ir harmoningas žmogus lengvai randa kelią į tuos, kurie prislėgti ir susipainioję.

- - -

Artėja krizės laikai, visur justi jų ženklai, pasaulis vėl ketina perkelti savąjį svorio centrą.

- - -

Jei mirties baimės negalima numalšinti blaiviu protu, tai galima ją organizuoti, duoti jai kryptį, formą ir veidą ir iš beviltiškų pakvaišėlių sambūrio suburti tvirtą bendruomenę, o iš nevaldomų laukinių riksmų – chorą.

Oscar Milosz

1877

Kiekviena liga – tai išpažintis, kurią atlieka kūnas.

Šatrijos Ragana

1877

Ir štai aš, pelenas ir dulkė, tarp pelenų ir dulkių vaikščiojanti, jaučiu savyje amžinybę ir begalybę.

- - -

Juo mažiau žmogus jaučia, juo mažesnis jis yra žmogus.

- - -

Kaip kvaila ir juokinga dėti savo širdį į tai, kas turi savyje mirties grūdą, gaudyti nykstančius šešėlius.

- - -

Kur bebūtum, į kokią visuomenės dykvietę nepatektum, turi susikurti kad ir mažą, bet žydinčią oazę.

- - -

Lėliukė – tai žmogaus kūnas, o drugys – siela.

- - -

Man rodos, kad pasitenkinimo gyvenimu paslaptis teatspėjama tokiu būdu: žmogus neprivalo per daug reikalauti iš gyvenimo.

- - -

Mūsų tikslas turi būti amžinas. O amžinas tikslas – tai mūsų sielos tobulinimas.

- - -

Laimė yra trumpa malonė, kurią teikti gyvenimas nėra įpareigotas.

- - -

Ne vergovė, o tarnystė – mano gyvenimo principas.

Martin Buber
1878

Be Tu neįmanomas joks Aš!

- - -

Puiku būti senam, jei tik nepamiršai, ką reiškia pradėti.

- - -

Pradėk nuo savęs, bet nebaik savimi; būk pradžia, bet nelik pats sau tikslas.

Harry Emerson Fosdick
1878

Toks jau tas gyvenimas: reikia sugebėti nutrūkus svarbiausiai stygai baigti groti likusiomis trimis.

- - -

Laimė – tai ne malonumas, laimė – tai pergalė.

- - -

Žmogui, kuris sako, kad ko nors padaryti neįmanoma, dažniausiai prieštarauja kas nors tai darantis.

Janusz Korczak
~ 1878

Vaikas netaps žmogumi, jis jau yra žmogus.

Carl Sandburg
1878

Aš manau, kad praeitis yra tik kaušas pelenų.

Joseph Stalin
1878

Vieno žmogaus mirtis – tragedija, milijonų – statistika.

- - -

Mirtis išsprendžia visas problemas – nėra žmogaus, nėra problemos.

Robert Walser
1878

Robert Walser
„Jakobas fon Guntenas“
Jakob von Gunten

Kaip myliu žmones, į kuriuos pasižiūrėjus darosi liūdna! Ar tai broliška meilė?

- - -

Kokiam nors žmogui, kurio nepažįsti ir su kuriuo neturi nieko bendra, padaryti paslaugą labai žavu, tai leidžia žvilgtelėti į dieviškai miglotą rojų. O tuomet pamatai: visi, arba beveik visi žmonės su tavimi yra kaži kaip susiję.

- - -

Juk siela labiausiai ir verta glamonių.

- - -

„Dabar tu, mielas broli, esi, taip sakant, visiškas nulis. Bet kol esi jaunas, tai ir dera būti nuliu, nes niekas žmogaus taip negadina kaip anksti, pernelyg anksti ką nors reikšti. Žinoma, sau pačiam tu kažką reiški. Bravo. Nuostabu. Bet pasauliui tu esi niekas, o tai irgi nuostabu.“

- - -

„Masė, štai kas šiandien yra vergas, o individas – galingos masių mąstysenos vergas.“

James Branch Cabell

1879

Tikrai gerai palikti pėdsakus laiko smėlyje, tačiau dar svarbiau įsitikinti, kad jie nukreipti teisinga kryptimi.

- - -

Optimistas sako, kad mes gyvename geriausiame iš visų pasaulių; pesimistas bijo, kad tai tiesa.

Albert Einstein

1879

Yra tik du būdai, kaip gyventi. Vienas – galvoti, jog stebuklų nebūna, kitas – galvoti, jog viskas yra stebuklas.

- - -

Žmonijos ateitis priklauso ne tik ir ne tiek nuo mokslo ir technikos raidos, kiek nuo dorovės sklaidos.

- - -

Neįmanoma išspręsti problemų naudojantis tuo pačiu mąstymo būdu, kuriuo jas sukūrėte.

- - -

Laikas yra tai, ką rodo laikrodis.

- - -

Besąlygiška pagarba autoritetui yra didžiausias tiesos priešas.

- - -

Heroizmas pagal komandą, bejausmis smurtas ir visas pasibjaurėtinas absurdas, kuris eina po patriotizmo vardu – kaip aistringai aš jo nekenčiu!

- - -

Jei nori gyventi laimingą gyvenimą – susiek jį su tikslu, o ne su kitais žmonėmis ar daiktais.

- - -

Aš esu dėkingas visiems, kurie man pasakė „Ne“. Tik dėl jų aš viską padariau pats.

- - -

Mes, mirtingieji, pasiekiame nemirtingumą po mūsų išliekančiuose dalykuose, kuriuos sukuriame drauge.

- - -

Ar aš, ar visi kiti yra bepročiai?

- - -

Mąstymas, kuris jus atvedė čia, kur dabar esate, nenuves ten, kur svajojate būti.

- - -

Mokslas – tai nenuilstamas ilgaamžis minties siekis susisteminti visus pažintinus pasaulio reiškinius.

- - -

Vaizduotė svarbesnė už visas žinias.

- - -

Sėkmė nebūna ilgalaikė. Jeigu išradai tobulus pelėkautus, turėk omeny, kad ateinančios kartos pelės gali būti sumanesnės iš prigimties.

- - -

Aukščiausia asmens lemtis – tarnauti, o ne vadovauti.

- - -

Su logika nukeliausi iš taško A į tašką B, su vaizduote – visur.

- - -

Yra pažinimo aistra, lygiai kaip aistra muzikai. Be šios aistros nebūtų nei matematikos, nei tiksliųjų mokslų.

- - -

Visa, ką mes žinome apie realybę, prasideda ir baigiasi patyrimu.

- - -

Nesėkmė ir netekimas yra geriausi mokytojai ir apsivalymo priemonės.

- - -

Elgtis protingai žmonių santykiuose yra įmanoma tik įdėjus pastangų suprasti oponento mintis, motyvus ir nuogąstavimus taip pilnai, kad galėtum matyti pasaulį jo akimis.

- - -

Būkime atsargūs – nesudievinkime proto.

- - -

Žmogus – tai dalis visumos, kurią vadiname visata, ir yra apribotas laiko bei erdvės. Save, savo mintis ir jausmus jis suvokia atskirai nuo visumos – savotiškos savo sąmonės optinės apgaulės. Ši apgaulė – lyg tam tikra mūsų norų apribojimo, prisirišimo prie nedidelio ir netoli mūsų esančio žmonių skaičiaus prizmė. Mūsų užduotis yra iš tos priklausomybės išsilaisvinti taip, kad atjauta pasiektų visus gyvus sutvėrimus ir visą prigimties grožį.

- - -

Gilus emocinis įsitikinimas dėl aukštesnės jėgos buvimo, kuri yra atsiskleidusi nesuvokiamoje visatoje, formuoja mano Dievo supratimą.

- - -

Išsilavinimas yra tai, kas lieka, kai užmirštame viską, ko mus mokė.

- - -

Kur yra Žmogus, ten bus karas.

- - -

Mes gyvename tobulų priemonių ir klaidžių tikslų epochoje.

- - -

Kiek daug mes žinome ir tiek mažai suprantame.

- - -

Kas niekuomet neklydo, niekuomet nebandė nieko naujo.

- - -

Aš žiūriu į žmoniją kaip į medį su daugybe ūglių. Man neatrodo, kad kiekvienas ūglis bei šaka turėtų asmeninę sielą.

- - -

Sunkumuose visada slypi galimybės.

- - -

Mokslininkus bažnyčia vadino eretikais, tačiau jie buvo tikrai religingi savo tikėjimu į Visatos tvarką.

- - -

Kad taptum nepriekaištingu avių bandos nariu, turi pirma būti avimi.

- - -

Valstybė yra sukurta žmogui, o ne žmogus valstybei. Valstybė turėtų būti mūsų tarnu, o ne mes jos vergais.

- - -

Mūsų prisiminimai suvokiami klaidingai, kadangi jie yra paveikti dabarties aplinkybių.

- - -

Realybė yra tik iliuzija, nors ir labai įtikima.

- - -

Didžiausia beprotybė – nuolat daryti tą patį ir tikėtis kitokių rezultatų.

- - -

Visi įvykiai, įskaitant žmonijos veiksmus, yra nulemti gamtos dėsnių.

- - -

Mano pacifizmas – instinktyvus.

- - -

Nėra tokio kilnaus tikslo, kuris pateisintų negarbingas priemones.

- - -

Laimingas žmogus yra per daug patenkintas dabartimi, kad mąstytų apie ateitį.

- - -

Džiaugsmas matyti ir suprasti yra pati gražiausia gamtos dovana.

- - -

Žmogaus vertė turi būti matuojama tuo, ką jis duoda, o ne tuo, ko jis gali pasiekti.

- - -

Tikrąją žmogaus vertę nusako tai, kiek jis pajėgė išsivaduoti iš savojo „Aš”.

- - -

Bet kuriam per daug skaitančiam ir per mažai galvojančiam žmogui išsivysto tingėjimo mąstyti įprotis.

- - -

Gamta mums parodo tik liūto uodegą. Tačiau nėra abejonių, kad kartu su ja egzistuoja ir liūtas, net jeigu jis visas žmogaus akiai negali pasirodyti dėl savo milžiniško dydžio.

- - -

Žmogus, kuris savo paties ir kitų gyvenimą laiko beprasmišku, yra ne tik nelaimingas, bet ir apskritai tarsi negyvena.

- - -

Gyvenimas, nukreiptas į asmenišką troškimų tenkinimą, anksčiau ar vėliau atves prie kartaus nusivylimo.

- - -

Jausmai ir troškimai yra visų žmonijos pastangų ir kūrinių motyvuojančios jėgos.

- - -

Dėl to, kad žmonės myli, gravitacija nėra kalta.

- - -

Jeigu idėja iš pirmo žvilgsnio neatrodo absurdiška – ji yra beviltiška.

- - -

Aš tikiu Dievu, kuris atsiskleidžia harmonijoje visko, kas egzistuoja, bet netikiu į Dievą, kuris nerimauja dėl žmogaus likimo bei poelgių.

- - -

Kiekvienas sėdi savo idėjų kalėjime.

- - -

Valdančioji klasė po savo padu turi mokyklas, žiniasklaidą ir bažnyčią. Tai suteikia galimybę įtakoti bei kontroliuoti daugumos žmonių emocijas.

- - -

Niekada nederėtų problemai užkarti savo išankstinio nusistatymo; geriau ją išnagrinėti, ir sprendimas atsiras savaime.

- - -

Kadangi mūsų vidiniai potyriai susidaro iš jutiminių įspūdžių kombinacijų ir reprodukcijų, sielos be kūno koncepcija man atrodo tuščia vieta.

- - -

Nežinau, kuo bus kariaujama trečiame pasauliniame kare, tačiau ketvirtajame bus naudojami pagaliai ir akmenys.

- - -

Labiausiai nesuvokiama pasaulyje yra tai, kad tas pasaulis yra suvokiamas.

- - -

Nacionalizmas yra infantilus liguistumas. Tai yra žmonių rasės tymai.

- - -

Prieš blogį vieniši žmonės dažnai būna bejėgiai.

- - -

Labai svarbu nesiliauti klausti. Smalsumas neatsitiktinai duotas žmogui.

- - -

Mokykis iš vakar, gyvenk šiandien, tikėkis rytojaus.

- - -

Tiesa – tai, kas išlaiko išbandymą.

- - -

Dievas yra dujinis stuburinis.

- - -

Teorijai sukurti faktų nepakanka, reikia laisvos minties, konstrukcijų, kad būtų galima prasiskverbti į daiktų esmę.

- - -

Aš išmokau į mirtį žiūrėti kaip į seną skolą, kurią anksčiau ar vėliau reikės sumokėti.

- - -

Yra nuostabi galimybė matematiškai užfiksuoti objektą, nesuprantant jo esmės.

- - -

Visos mokslinės idėjos gimsta iš dramatiško konflikto tarp tikrovės ir mūsų bandymų ją suprasti.

- - -

Norime ne tik žinoti, kaip surėdyta gamta (ir kaip vyksta gamtos reiškiniai), bet ir, jei įmanoma, pasiekti tikslą, galbūt utopinį ir drąsų, – išsiaiškinti, kodėl gamta yra būtent tokia, kokia ji yra.

Will Rogers

1879

Būti didvyriu – bene trumpalaikiškiausia profesija pasaulyje.

- - -

Diplomatija yra menas sakyti: „Koks puikus šunelis!“ tol, kol nesuradote gero akmens.

- - -

Negali sakyti, kad nesimato civilizacijos pažangos, juk kiekviename naujame kare mus žudo naujoviškai.

Alexander Blok
1880

Gyventi verta tik keliant gyvenimui beribius reikalavimus.

- - -

Tiems, kurie žiūri į ateitį, praeities negaila.

Waldemar Bonsels
1880

Pažįstame ne tuos kelius, kuriais eisime, o tik tą, kuriuo atėjome.

Helen Keller
1880

Nors gyvenime nestinga kančios, netrūksta ir pavyzdžių, kaip ją įveikti.

- - -

Kai užsidaro vienos durys į laimę, atsiveria kitos. Bet dažnai mes vis dar spoksom į uždaras duris ir nepastebim kitų, kurios mums atsivėrė.

- - -

Aš nesu tiktai vienas, bet vis dėl to esu. Aš negaliu padaryti visko, bet vis dėlto kai ką galiu nuveikti. Aš neatsisakysiu padaryti to, ką galiu.

- - -

Aš retai galvoju apie savo apribojimus, ir jie niekada manęs neliūdina. Gal kartais vos pajuntu ilgesio prisilietimą, tačiau jis lengvutis, lyg vėjelis tarp gėlių.

- - -

Charakteris negali vystytis ramiai ir tyliai. Tik per bandymus ir kančios patirtį mes galime savo sielą sustiprinti, įkvėpti ambiciją ir pasiekti pasiekimų.

- - -

Joks pesimistas niekada neatskleidė žvaigždžių paslapčių, neatrado naujų žemių, nesuteikė palaimos žmogaus dvasiai.

- - -

Atsuk savo veidą saulei ir nematysi tuomet šešėlių.

- - -

To, kas pasaulyje geriausia ir gražiausia, neįmanoma nei pamatyti, nei palytėti. Tai galima tik pajusti širdimi.

H. L. Mencken

1880

Kritika – tai įtikinamai pateiktas išankstinis nusistatymas.

- - -

Ir kas yra geras pilietis? Paprasčiausiai tas, kuris niekada nesako, nedaro ir negalvoja to, kas yra neįprasta. Mokyklos prižiūri, kad visi kaip įmanoma būtų suvienodinti. Mokykla yra bunkeris, į kurį vaikai nustumiami kol jauni ir trapūs; kur jie supresuojami į standartines formas ir oficialiais atspaudais pažymimi nuo galvos iki kojų.

- - -

Turėtume gerbti kito žmogaus religinius įsitikinimus, bet tik tiek, kiek gerbiame jo teoriją apie tai, kokia graži yra jo žmona ir kokie protingi yra jo vaikai.

- - -

Cinikas – tai žmogus, kuris, įkvėpdamas gėlių aromato, dairosi aplinkui karsto su numirėliu.

- - -

Demokratija – teorija apie tai, kad eiliniai žmonės žino, ko nori, ir visiškai užsitarnavo tai gauti.

- - -

Sąžinė – vidinis balsas, įspėjantis, kad mus kažkas galimai stebi.

- - -

Visų pirma filosofija sugalvoja laimės schemą, o paskui bando į ją įsprausti pasaulį.

- - -

Meilė – tai vaizduotės pergalė prieš protą.

- - -

Neteisingumas lengvai pakenčiamas, kai teisingumas gana skaudus.

- - -

Manau, jog mokyklinės dienos yra pačios nelaimingiausios žmogaus gyvenime. Jos pilnos bukų ir neprotingų užduočių, naujų ir nemalonių įsakymų, šiurkštaus sveiko proto ir padorumo išniekinimo.

- - -

Sunku patikėti, kad žmogus tau sako tiesą, kai žinai, kad būdamas jo vietoje meluotum.

Robert Musil
1880

Robert Musil
„Žmogus be savybių“
The Man Without Qualities

Jeigu esama realybės jausmo, be to, niekas nesuabejos, kad jis turi teisę egzistuoti, tuomet turi būti ir kažkas tokio, ką galima būtų vadinti galimybės jausmu.

<...>

Tikrovė pažadina galimybes, ir nieko nėra kvailiau, kaip tai neigti. Nepaisant to, bendrai ar vidutiniškai galimybės lieka vis tos pačios, ir jos visąlaik kartojasi, kol neateina žmogus, kuriam realybė nėra svarbiau už menamumą. Jis suteikia naujoms galimybėms prasmę bei paskirtį ir jas pažadina.

Tačiau toks žmogus nėra vienareikšmis reiškinys. Kadangi jo idėjos, jeigu jos ne tušti paistalai, yra ne kas kita kaip dar negimusi realybė, ir jis, aišku, taip pat turi realybės jausmą, tačiau tai galimos realybės jausmas, ir jis savo tikslo siekia daug ilgiau negu daugumai žmonių būdingas jų realių galimybių jausmas.

- - -

Rimtas patriotas privalo niekuomet nelaikyti savo tėvynės pačia geriausia.

- - -

Būties svajonė tiktai laisvai užmaukšlinta ant materijos.

- - -

Svarbiausias kultūros bruožas yra tai, kad žmogus jaučia didžiausią nepasitikėjimą už jo paties rato ribų gyvenančiam žmogui, taigi ne tik germanas žydą, bet ir futbolininkas pianistą laiko nesuprantamu ir menkaverčiu padaru. Juk daiktas galų gale egzistuoja tiktai dėl savo

ribų ir tuo pačiu dėl tam tikro priešiškumo savo aplinkai; be popiežius nebūtų buvę Liuterio, be pagonių – popiežiaus, todėl niekaip nepaneigsi, kad didžiausias žmogaus šliejimasis prie savo artimo paremtas norų jį atstumti.

- - -

Tikslai netolimi, bet ir gyvenimas trumpas...

- - -

... kiekvieno žmogaus antipatija kiekvieno kito žmogaus siekiams, kuri šiandien mus visus vienija...

- - -

Šalies gyventojas turi mažiausiai devynis charakterius – profesinį, nacionalinį, valstybinį, klasinį, geografinį, lytinį, suvoktą, nesuvoktą ir galbūt net asmeninį; žmogus jungia juos savyje, tačiau kiti ištirpdo jį. Todėl kiekvienas žemės gyventojas turi dar dešimtąjį charakterį, ir jis yra ne kas kita kaip pasyvi neužpildytų erdvių fantazija; jis leidžia žmogui viską, išskyrus viena, – rimtai žiūrėti į tai, ką daro mažiausiai devyni kiti jo charakteriai ir kas su jais darosi, kitaip tariant, būtent į tai, kas turėtų jį užpildyti.

- - -

Visi žmonės, naikinantys praėjusiojo gerojo periodo laimėjimus, mano juos tobuliną.

- - -

Didieji protai reikalingi vien tam, kad jais savo nuožiūra pasinaudotum.

- - -

Galų gale nebežinai, ar pasaulis iš tiesų tapęs blogesnis, ar tiktai pats tapai vyresnis.

- - -

Pasaulis, net kai esi negirtas, gali būti nepatikimas.

- - -

Niekas, kas kalba apie didžiausią ir svarbiausią dalyką pasaulyje, nemano, kad jo iš tiesų esama.

- - -

Gyvenimas nieko nestato, neišversdamas akmenų kurioje nors kitoje vietoje.

- - -

– Mes žinome per daug, ir protas tironizuoja gyvenimą.

- - -

Ar jis buvo stiprus žmogus? Jis to nežinojo. Tačiau aiškiai buvo žmogus, pasikliaujantis savo jėgomis.

- - -

Šiandien atsakomybės svorio centras yra ne žmoguje, o daiktų savitarpio sąsajose. Argi nematyti, kad išgyvenimai pasidarę nepriklausomi nuo žmogaus? Jie nuėję į teatrą, į knygas, tyrimo įstaigų ir tyrimo kelionių pranešimus, į ideologines ir religines bendrijas, kurios tam tikras išgyvenimų rūšis ugdo kitų sąskaita, tarsi darydamos socialinį eksperimentą, todėl išgyvenimai tiesiog tvyro ore, jeigu tuo metu nedirba; kas šiandien dar gali pasakyti, kad jo pyktis iš tiesų yra jo, kai tiek daug žmonių jį jam perša ir geriau apie jį išmano negu jis? Atsiradęs savybių pasaulis be žmogaus, išgyvenimų – be to, kuris juos patiria, ir beveik atrodo, kad idealiu atveju žmogus išvis nieko neišgyvens asmeniškai, o malonus asmeninės atsakomybės sunkumas ištirps esminių reikšmių formulių sistemoje. Taip ilgai žmogų laikiusios visatos centru, bet jau keli amžiai silpnėjančios antropocentrinės pasaulėjautos irimas, matyt, pagaliau pasiekė patį „aš“, nes tikėjimas, kad patiriant svarbiausia, kad patiri, o veikiant, kad veiki, daugumai žmonių ima atrodyti kaip naivybė. Galimas daiktas, jog esama žmonių, kurie dar gyvena visiškai individualiai; jie sako: „Vakar mes buvome pas tą ir tą“ arba „Mes šiandien darome tai ir tai“, ir džiaugiasi tuo, neieškodami čia jokio

kitokio turinio ir prasmės. Jie mėgsta tai, ką liečia savo pirštais, ir yra tokie grynai privatūs asmenys, kiek tai įmanoma; pasaulis tampa privačiu, kai tiktai jis su jais susiduria, ir sušvinta kaip vaivorykštė. Gali būti, jog jie labai laimingi, tačiau tokie žmonės kitiems paprastai atrodo jau absurdiški, nors dar toli gražu nežinoma – kodėl...

- - -

Nuolatinis gyvenimas padorioje valstybėje turi kažką pamėkliška: negali nei išeiti į gatvę, nei išgerti stiklinės vandens ar įlipti į tramvajų, nepalietęs gerai suderintų gigantiško įstatymų ir ryšių aparato, nepaleidęs jų ar nepavedęs jiems rūpintis mūsų būties ramybe.

- - -

Vienas policininkas šiurkščiai liepė Ulrichui nešdintis. Tačiau tas buvo nepratęs į valstybę žiūrėti kitaip negu į viešbutį, kuriame gali reikalauti mandagaus aptarnavimo, ir paprašė pakeisti toną, o tai policijai netikėtai pakišo mintį, jog vienam girtam trijų policininkų per daug, ir jie tuo pačiu nusivedė ir Ulrichą.

- - -

– Žmogui gyvenime reikia tik vieno dalyko – žinoti, kad jam geriau sekasi negu kaimynui.

- - -

Jis iš daug ko matė, kad kalėjime yra svarbus asmuo, ir tai glostė jo savimeilę. Jį malonino netgi aprūpinimas, kuris visiems kaliniams buvo vienodas. Valstybė turėjo juos maitinti, maudyti, rengti ir rūpintis jų darbu, sveikata, knygomis ir dainomis nuo to momento, kai jie ką nors iškrėsdavo, o iki tol ji nieko nedarė.

- - -

Filosofai – smurtininkai, neturintys pavaldžių armijų, todėl priverčiantys paklusti pasaulį, patalpindami jį į sistemą. Štai kodėl, matyt, tironijos metais iškildavo didžių filosofinių protų, o pažangios civilizacijos ir

demokratijos laikotarpiu nepavyksta sukurti įtikinamos filosofijos, sprendžiant bent jau iš dažnai dėl to girdimų apgailestavimų. Todėl šiandien labai daug filosofuojama mažomis dozėmis, o didelės filosofijos kelia ryškų nepasitenkinimą. Jos laikomos tiesiog neįmanomomis.

- - -

Žmogus, visa siela norintis ką nors padaryti, kartu nežino, ar jis turi tai padaryti, ar geriau būtų susilaikyti. <...> Jis galėjo būti laimingas, kad nežudo, ir galėjo būti laimingas, kad žudo, bet jis niekada negalėjo būti abejingas jam iškelto reikalavimo vykdytojas.

- - -

Jeigu kas nors būtų paklausęs, kokio tikslo jis siekiąs, tai jis būtų atsakęs, kad tiktai vienas klausimas iš tiesų vertas, jog apie jį būtų galima galvoti, ir tai esąs teisingo gyvenimo klausimas. Bet kai ilgai keli sau kokį nors reikalavimą ir su juo niekas nevyksta, smegenys nutirpsta lygiai taip pat, kaip nutirpsta ranka, ilgai laikanti ką nors iškėlusi į viršų, ir mūsų mintys negali taip pat visąlaik stovėti vienoje vietoje kaip vasarą kareiviai per paradą; jeigu tenka per ilgai laukti, jie ima ir netenka sąmonės. Kadangi Ulrichas požiūrio į gyvenimą eskizą buvo baigęs maždaug dvidešimt šeštaisiais savo gyvenimo metais, trisdešimt antraisiais jis atrodė jam jau ne visai nuoširdus. Jis toliau neplėtė savo minčių, ir jei neimsime domėn to neaiškaus ir įtempto jausmo, kuris apima ko nors laukiant užmerkus akis, praėjus pirmųjų virpančia širdimi patiriamų atradimų dienoms, asmeninio jaudulio savyje jis beveik nejuto.

Galbūt teisinant jį būtų galima pasakyti, kad tam tikrais metais gyvenimas lekia neįtikėtinai greitai. O diena, kai reikia pradėti gyventi pagal savo paskutinę valią, prieš tau atsisveikinant su jos likučiu, būna toli priekyje ir jos negalima nukelti. Ulrichui tai tapo grėsmingai aišku, kai praėjo beveik pusė metų ir niekas nepasikeitė. Po

trupučiuką sukdamasis savo smulkioje ir kvailoje veikloje, kurios ėmėsi kalbėdamas, su malonumu kalbėdamas per daug, gyvendamas su žūtbūtiniu metančio tinklą į tuščią upę žvejo užsispyrimu, nedarydamas nieko, kas atitiktų tą asmenį, kuriuo jis vis dėlto buvo, tyčia nedarydamas ir laukdamas. Jis laukė už savo asmens, nes šis žodis reiškia tą žmogaus dalį, kuri yra suformuota pasaulio ir gyvenimo kelio, ir jo rami, juo atitverta neviltis diena po dienos augo. Jis buvo atsidūręs didžiausioje savo gyvenimo bėdoje ir niekino save už tai, ko buvo nepadaręs.

Kad būtų maždaug aišku, kaip gyvena toks žmogus, kai yra vienas, galima nebent taip papasakoti – naktį į kambarį žvelgia apšviesti langai, o mintys, panaudotos, sėdi prieškambaryje aplink kaip klientai pas advokatą, kuriuo jie nepatenkinti.

- - -

Valstybė yra baisiausias ir pikčiausias žmogiškas padaras pasaulyje.

- - -

Generolas, strateginiais sumetimais siunčiantis batalionus į neišvengiamą pražūtį, bus žudikas, jeigu siesime su faktu, jog tai tūkstančiai motinų sūnų; tačiau jis tuojau virsta kuo kitu, jeigu jo poelgį susieji su kitomis mintimis, pavyzdžiui, aukų būtinybe arba gyvenimo nereikšmingumu ir trumpumu.

- - -

Žmonės labai džiaugiasi, kai jie paliekami tokioms sąlygoms, kad negalėtų įgyvendinti savo idėjų!

- - -

Kiekvienas didis protas pasijunta be galo nejaukiai, kai tiktai išlipa iš viršūnėje susukto lizdo ir yra priverstas aiškintis ant žemės.

- - -

Pasaulis žlugtų, jeigu tiesa būtų laikoma visa tai, kas priimama už tiesą, ir leistinu pripažįstamas kiekvienas ketinimas, kuris pats sau toks atrodo.

- - -

Tikras gyvenimas žmogų daro paprastą.

- - -

Jei neimsim į galvą nevykėlių ir laimės vaikų, visi žmonės gyvena vienodai blogai, bet jie tai daro skirtingais aukštais. Ta aukšta savigarba šių dienų žmogui, kuris apskritai nelabai mato gyvenimo prasmę, atrodo gan viliojantis pakaitalas. Išskirtiniais atvejais ji gali išaugti iki apsvaigimo nuo aukščio ir galios, – juk esama žmonių, kuriems viršutiniuose aukštuose sukasi galva, nors jie ir žino, jog stovi kambario su uždarytais langais viduryje.

- - -

– Nejau tu nežinai, kad bet koks tobulas gyvenimas būtų meno galas?

<...>

– Kiekviena didelė knyga dvelkia ta meilės atskirų žmonių likimams dvasia, nes jie nepaiso formų, kurias jiems primeta visuomenė. Ji verčia daryti sprendimus, kurie yra neišsprendžiami, tegalima vien tiktai atkurti jų gyvenimą. Išskirk visų poetinių kūrinių prasmę ir gausi nors ir nepilną, bet patirtimi paremtą ir begalinį neigimą visų veikiančių taisyklių, principų ir instrukcijų, kuriomis paremta visuomenė, mėgstanti tą poeziją! Juk bet koks eilėraštis savo slaptąja prasme perkerpa prie tūkstančių kasdieninių žodžių pririštą pasaulio prasmę ir paverčia ją nulekiančiu balionu.

- - -

Žmonijos istorijoje nebūna savanoriško grįžimo atgal.

- - -

Mosbrugeriui visai neatrodė, kad jis bus nubaustas mirties bausme; jis pats save nubaus kitų žmonių padedamas; šitaip įsivaizdavo tai, kas jo laukia.

- - -

Visai natūralu, kad po asmenybių garbinimo epochos seka kita, ryžtingai atmetanti viską, kas susiję su atsakomybe ir didybe.

- - -

Praėję amžiai, matyt, padarė didelę klaidą teikdami pernelyg didelę reikšmę protui ir išminčiai, įsitikinimui, suvokimui ir charakteriui; tai tas pat kaip registratūrą ir archyvą laikyti svarbiausia įstaigos dalimi todėl, kad jie centrinėje pastato dalyje, nors iš tikrųjų yra tik pagalbiniai skyriai, gaunantys nurodymus iš išorės.

- - -

Negalėjai paneigti, kad epochai būdinga padidėjusi minčių ir įspūdžių apyvarta, tai natūrali pasekmė to, kad buvo atsisakyta jų kruopštaus intelektualinio apdorojimo.

- - -

Žmonija grįžta prie rojaus reformos, kad kaimišką Edeno sodą praturtintų šiuolaikiška įvairiapusiška programa.

- - -

Jeigu dėl įvairių istorinių aplinkybių laiku nebūtų atsiradusi politiškai efektyvi bažnytinės biurokratijos sistema, tai šiandien krikščioniškosios religijos, ko gero, nebūtų nė kvapo...

- - -

Tiktai tie žmonės, kurie neturi pinigų, turtą įsivaizduoja kaip svajonę; žmonės, kurie jų turi, kiekviena proga, kai tik susitinka su jų neturinčiais, dievagojasi, jog tai didžiulė našta. <...> Kitas, ne mažesnis sunkumas turtingiems žmonėms yra tas, kad visi žmonės nori jų pinigų. Tačiau dalyti juos tyliai tokiems tikslams ir žmonėms, kurie neduos jokios naudos, – tai galima lyginti tiktai su pinigų

žudymu iš pasalų.

- - -

Žmogus be savybių nesako „ne“ gyvenimui, jis sako „dar ne!“

- - -

Mintys, kurios nori gauti valdžią, kabinasi į mintis, kurios jau ją turi.

- - -

– Ką jūs darote? Jūs elgiatės taip, tarsi pasaulis pradėtų egzistuoti tik rytoj.

- - -

Vienas žudosi dėl vienos, kitas dėl kitos priežasties, tačiau didelis skaičius panaikina tų priežasčių asmeniškumą ir atsitiktinumą, ir lieka tai, ką kiekvienas iš mūsų, nebūdamas specialistas, ramiausiai vadina vidurkiu ir apie ką nieko nežinoma, kas tai per daiktas.

- - -

– Jums būtinai reikia tikslo, idealo programos, kažko absoliutaus. O juk galutinis rezultatas būna kompromisas, vidurys! Nejau nesutiksite, jog apskritai vargina ir juokina tai, kad visuomet norima ir siekiama aukščiausio, kad galų gale išeitų kažkoks vidurys?

- - -

Kuo tiki šiuolaikinis žmogus – Dievu ar pasaulinės firmos galva?

- - -

Nebuvo jokios abejonės: jeigu šiandien būtų grįžęs Dievas, kad įkurtų Tūkstantmetę Karalystę, tai nė vienas praktiškas ir prityręs žmogus nebūtų pasitikėjęs jo sumanymu, kol Paskutinysis Teismas nebūtų papildytas bausmės vykdymą užtikrinančiu aparatu, tvirtais kalėjimais, policija, žandarmerija, kariuomene, valstybės išdavystės paragrafais, valdymo įstaigomis ir viskuo, ko reikia, kad nepaskaičiuojamos sielos galimybės būtų apribotos dviem pagrindiniais faktais, jog tiktai gąsdinimu

ir veržlių užveržimu arba pataikaujant būsimojo dangaus gyventojo norams, vienu žodžiu, „griežtuoju būdu“ įmanoma pasiekti, kad jis darytų tai, ko iš jo norima.

Bet tuomet Paulis Amheimas prieitų prie Viešpaties ir tartų jam: „Kam, Viešpatie?! Egoizmas yra pati patikimiausia žmogaus savybė. Ja remdamiesi politikas, kareivis ir karalius klasta ir prievarta padarė tvarką Tavo pasaulyje. Tokia yra žmonijos melodija; Tu ir aš privalome tai pripažinti. Panaikinti prievartą, reiškia susilpninti tvarką; padaryti, kad žmogus, nors jis ir bent kartas, galėtų daryti didžius darbus, štai koks mūsų uždavinys!“ <...> Kapitalizmas kaip egoizmo organizacija, mokanti, kaip apsirūpinti pinigais pagal jėgų hierarchiją, yra tiesiog aukščiausia ir kartu humaniškiausia tvarka, kokią mums pavyko sukurti Tavo garbei; tikslesnio mato žmogaus veikla neturi!“ Ir Amheimas būtų pataręs Viešpačiui Tūkstantmetę Karalystę kurti komerciniais pagrindais, jos valdymą pavesti stambiam komersantui, kuris, aišku, privalėtų turėti platų filosofinį akiratį. Mat grynas religingumas galų gale visuomet vertė kentėti, tad palyginti su nesaugia egzistencija karo metais netgi komercinis vadovavimas jam, be abejo, turėtų pranašumų.

- - -

Kiekvienas žmogus turi būdą savo įspūdžių balansą aiškinti savo naudai, ir tai įprastais laikais daugmaž atitinka gyvybiškai būtiną kasdieninį malonumo minimumą, jo gyvenimo džiaugsmą čia gali sudaryti ir nepasitenkinimas, tokie materialūs skirtumai čia nevaidina jokio vaidmens, nes, žinia, jog esama laimingų melancholikų ir gedulo maršų, kurie savo stichijoje jaučiasi ne blogiau negu šokiai savo. Galbūt net galima tvirtinti priešingai, kad daugelis linksmų žmonių nėra nė trupučio laimingesni už liūdnus, nes laimė reikalauja tokios pat įtampos kaip ir nelaimė. Bet galimas kitas

prieštaravimas; tuomet galbūt teisinga sena turtingų žmonių išmintis, sakanti, kad joks vargšas neturi jiems pavydėti, nes grynas pramanas, jog pinigai gali juos padaryti laimingus? Jie tiktai iškeltų uždavinį vietoj savo gyvenimo sistemos susikurti kitą, kurios pasitenkinimo biudžetas geriausiu atveju paliktų tiktai tokį trupinį laimės, kurį jie jau ir taip turi. Teoriškai tai reiškia, kad šeima be pastogės, jeigu ji nesušalo ledinę žiemos naktį, taip pat džiaugiasi pirmais ryto saulės spinduliais kaip ir turtuolis, kuriam reikia ropštis iš šilto patalo; o praktiškai išeina, kad kiekvienas žmogus kantriai kaip asilas neša tai, kas jam užkrauta, nes asilas, šiaip ar taip, pakeliantis savo naštą, yra laimingas. Tai yra pats patikimiausias asmeninės laimės aiškinimas, kurį gali pasidaryti, kol stebi tiktai vieną atskirą asilą. <...> Tai, ką žmogus daro ir jaučia pats, yra menka, palyginti su viskuo, apie ką jis turi manyti, kad tai jo atžvilgiu deramai daro ir jaučia kiti. Nė vienas žmogus negyvena veikiamas savo paties pusiausvyros, kiekvienas remiasi į supančius sluoksnius, todėl mažą asmeninį malonumų fabriką veikia labai sudėtinga moralinio kredito sistema, nes psichologiniam kolektyvo balansui jis ne mažiau svarbus negu individo.

- - -

Iš tiesų svarbiausios dvasinės žmonijos gudrybės yra skirtos pastoviai dvasinei būsenai palaikyti ir visi jausmai, visos pasaulio aistros yra niekis prieš baisingas ir visiškai nesąmoningas pastangas, kurias žmonija deda, kad palaikytų savo pakilią dvasinę būseną!

- - -

Daug svarbesnė dingstis, visų didžiųjų revoliucijų priežastis yra ne nepakenčiamų sąlygų sankaupa, o nusidėvėjimas vienybės, kuri palaikė dirbtinį sielų pasitenkinimą.

- - -

Karas yra ne kas kita kaip taikos tęsinys griežtesnėmis priemonėmis...

- - -

Kaip ir visi kiti žmonės jie skaitė ir girdėjo kasdien kelis tuzinus naujienų, nuo kurių jiems šiaušėsi plaukai, ir buvo pasirengę dėl jų jaudintis, netgi kištis, bet iki to neprieidavo, nes po kelių akimirkų tą susijaudinimą iš jų sąmonės išstumdavo kitos naujienos; kaip ir visi jie jautėsi apsupti mirčių, nužudymų, aistrų, pasiaukojimo, didybės, ir visa tai vyko susidariusiame aplink juos kamuolyje, bet jiems patiems tie nuotykiai buvo nepasiekiami, nes sėdėjo nelaisvoje kontoroje ar kokioje nors kitoje įstaigoje, o kai vakare išsilaisvindavo, įtampą, su kuria jau nebežinojo ką daryti, nusikratydavo pasilinksminimuose, deja, neteikusiuose malonumo.

<...>

Jų pažiūros buvo atsitiktinės, jų polinkiai – seniai susiformavę, viskas kažkaip kabojo ore kaip gatava schema, į kurią žmogus būdavo įsukamas, jie nieko negalėjo daryti ar nedaryti iš visos širdies, nes nepažino jokio vienybės dėsnio. Tad kultūringas buvo tas žmogus, kuris jautė, jog kažkokia skola vis auga ir auga, kad jis jos jau niekad negalės atiduoti, nes buvo tas, kuris mato neišvengiamą bankrotą ir arba kaltino laiką, kuriame buvo pasmerktas gyventi, nors gyveno jame su ne mažesniu malonumu negu kiti, arba drąsiai, kaip tas, kuriam nėra ko prarasti, puolė į glėbį kiekvienai idėjai, kuri žadėjo permainą.

- - -

Keturios sienos ir geležinės durys – tai nieko ypatinga, jeigu įeini ir išeini.

- - -

Pagal statistikos duomenis maždaug septyniasdešimt žmonių iš šimto, kurie prasikalsta, mūsų nenaudai yra įsitikinę, jog išsisuks nuo teisėsaugos institucijų; tad

aišku, jog tuo didesnį dėmesį reikia skirti nutvertam ketvirčiui!

- - -

Kiekvienas žmogus ištirpdo savo sielą prote, moralėje ir didelėse idėjose ir tas procesas yra negrįžtamas.

- - -

Kuo labiau žmogus jaučiasi nesavanaudiškas, tuo šviesesni ir stipresni tampa pasaulio dalykai, kuo lengvesnis jis būna, tuo jaučiasi esąs aukštesnis, ir tokio pobūdžio patirčių, matyt, turi kiekvienas; jų tik nereikia painioti su linksmumu, džiugesiu, nerūpestingumu ir panašiais dalykais, nes tai yra tiktai jų pakaitalai, skirti žemesniems, o gal net ir ydingiems tikslams. Galbūt tikrąją būseną net reikėtų vadinti ne pakilumu, o šarvų nusimetimu, „aš“ šarvų nusimetimu. Reikia skirti du žmogaus apsaugos ruožus. Vienas kassyk peržengiamas tada, kai daroma kažkas gera ir nesavanaudiška, tačiau tai labai menka siena. Didžiąją sudaro netgi visiškai nesavanaudiško žmogaus egoizmas; tai tiesiog prigimtinė nuodėmė; kiekvienas jausminis įspūdis, kiekvienas jausmas, netgi atsidavimas, mūsų atliekamas taip, kad daugiau imama negu duodama, ir to savanaudiškumo persigėrusių šarvų vargu ar galima kaip nors nusikratyti.

- - -

– Matyt, dabartis be perstogės skverbiasi į praeitį; įsmukę, jeigu leisite taip išsireikšti, aukščiau kelių į praeitį mes tai laikome pačia tikriausia dabartimi!

- - -

Politika, garbė, karas, menas, svarbiausi gyvenimo dalykai vyksta už proto ribų. Žmogaus didybės šaknys slypi iracionalume.

- - -

Neįmanoma knygos minties išlaisvinti iš puslapio, kuris ją supa.

- - -

Realybė nebeturi prasmės.

- - -

Nereikia visiškai neapkęsti ir visiškai mylėti.

- - -

– Tai, ką jūs pasakėte apie būtinybę tam tikrais momentais apvaisinti mąstymą veiksmu, kad ir laikinu, labai teisinga ir gyvenimiška!

- - -

Gyvenimas yra šiurkšti ir sunki būsena, kai negali pernelyg daug galvoti apie rytdieną, nes turi pakankamai rūpesčių su šiandiena.

- - -

Per visą žmonijos istoriją galima atskirti du pagrindinius požiūrius į gyvenimą – metaforiškąjį ir tiesioginį.

- - -

Mūsų epocha turėjo atvirai pripažinti, jog garbina nedorą. Mat šiandien meluojama labiau ne iš silpnumo, o iš įsitikinimo, kad žmogus, mokantis gyventi, privalo mokėti meluoti. Žmonės griebiasi jėgos, nes po ilgų bergždžių kalbų prievarta atrodo kaip išganymas. Žmonės jungiasi į grupes todėl, kad paklusnumas leidžia daryti viską, ko pagal savo įsitikinimus seniai nebuvo galima daryti, ir tų grupių priešiškumas suteikia žmonėms nuolatos budintį abipusį kraujo kerštą, tuo tarpu meilė jau seniai būtų sudėjusi bluostą. Ši situacija turi daug mažiau bendra su klausimu, geri žmonės ar blogi, negu su žinojimu, kad jie prarado ryšį su tuo, kas aukšta ir žema.

- - -

– Anksčiau žmonės prisiderindavo prie sąlygų, kuriose atsidurdavo gimę, ir tai buvo patikimas būdas rasti save; bet šiandien, kai viskas permaišyta ir atplėšta nuo žemės, gaminant sielą jau reikėtų, taip sakant, pakeisti tradicinį rankų darbą fabriko išmone.

- - -

Kiekvienas nori sutvarkyti pasaulį pagal save.

- - -

Žmonės, pernelyg bailūs, kad iškart nusižudytų, vis bando tai padaryti, kol vienąsyk netyčia pasiseka.

- - -

Jis troško savo vidutiniškumu pranokti tą didįjį žmonių vidutiniškumą, ant kurio laikosi gyvenimas.

- - -

... ir štai jo įsitikinimai gulėjo šaknimis į viršų, o jos buvo aplipusios gyvenimo vulkano purvais!

- - -

Valteris, keisdamasis spėlionėmis ir kalbėdamas nelabai sau būdingus dalykus, prisijungė prie kitų, ir pamažu iš paskirų lenkiančiųjų grupių ir neryžtingai einančiųjų toliau susidarė kolona, judanti į menamą įvykių vietą, dar be konkrečių ketinimų vis tirštėjanti ir viduje tvirtėjanti. Tačiau visi tie jausmai dar buvo panašūs į triušių, kurie zuja aplink urvą ir yra bet kurią akimirką pasiruošę sprukti į jį, ir šit iš nematomo kolonos priekio iki pat jos galo persidavė konkretesnis jaudulys. Būrys studentų ar kitų jaunų žmonių, kurie jau buvo kažką nuveikę ir ėjo „iš mūšio lauko“, tenai prisijungė prie minios; buvo kažkas girdėti, ko niekas nesuprato, kažkokių žinių nuotrupos ir nebylaus jaudulio bangos bėgo iš priekio į galą, ir žmonės jautė, priklausomai nuo savo prigimties ir to, ką išgirsdavo – pasipiktinimą ar baimę, – norą peštis ar įvykdyti dorovinį įsakymą, todėl apimti tokios būsenos grūdosi į priekį; tai buvo apskritai įprasti jausmai, kurie kiekvienu atveju atrodė kitaip, tačiau nors ir vyravo sąmonėje, jie reiškė taip mažai, jog jungėsi į visiems bendrą gyvą jėgą, daugiau veikusią raumenis negu galvą. Valteris, dabar atsidūręs kolonos viduryje, tuo užsikrėtė, jį iškart apėmė jaudrumo ir tuštumo būsena, panaši į girtumo pradžią. Gerai nežinoma, kaip įvyksta tokia permaina, kuri tam tikrais momentais savo

valią turinčius žmones paverčia vieninga mase, galinčia padaryti ir labai gera, ir labai bloga, bet nesugebančia mąstyti, net jeigu ir dauguma žmonių, iš kurių ji sudaryta, visą savo gyvenimą būtų nieko daugiau taip nepaisę kaip saiko ir atsargumo. Galimas daiktas, kad iškrovos trokštančios minios susijaudinimas, niekaip nerandantis išeities savo jausmams, gali mestis į bet kokį kelią, kuris tik netyčia atsveria ir pavyzdį duoda, atveria; reikia manyti, kad jautriausi, mažiausiai gebantys priešintis žmonės, vadinasi, ir ekstremistai, galintys netikėtai imti smurtauti ar pasielgti didžiai kilniai, masėje jie yra menkiausio pasipriešinimo taškai, bet riksmas, kuris daugiau perduodamas per juos, negu jų pačių sukeliamas, akmuo, kuris atsiduria jų rankoje, jausmas, kuriuo jie užsikrečia, atveria kelią, į kurį negalvodami ima grūstis kiti, sujaudinę vienas kitą iki paskutinio, taigi tie žmonės suteikia savo aplinkos veiksmams formą, kurią visi priima iš dalies kaip prievartą, iš dalies kaip išlaisvinimą.

Tie susijaudinimai, kurie apima ir bet kokių rungtynių žiūrovus, ir kokios nors kalbos klausytojus, beje, ne taip svarbi jų iškrovos psichologija, kiek klausimas, dėl kokių priežasčių kyla pasiryžimas, nes jeigu su gyvenimo prasme viskas būtų gerai, tai tas pats būtų su jo beprasmybe, tad jos neturėtų lydėti silpnaprotystės simptomai.

- - -

Esama tam tikro sutariamumo su gyvenimu, kuris leidžia kiekvienam žmogui daryti tai, ko jis nori, su sąlyga, kad jis niekam nerūpėtų ir gyvenimas taip pat galėtų su juo daryti ką nori.

- - -

Gyvenimo skirtumai ties šaknimis yra labai netoli vieni nuo kitų.

- - -

Svarbiausia laimės sąlyga paprastai yra ne išspręsti prieštaravimus, o padaryti, kad jie išnyktų.

- - -

Daugumos žmonių santykis su savimi iš esmės yra pasakojamasis. Jie nemėgsta lyrikos arba mėgsta ją tiktai akimirkomis, ir net jeigu į gyvenimo siūlą įsiterpia kokia nors „jeigu“ ar „kadangi“ dalelė, jiems nepatinka apie tai ilgai galvoti; jie mėgsta tvarkingą faktų seką, nes ji panaši į būtinybę, tad įsivaizduodami, kad gyvenime esama kažkokios „tėkmės“, jie jaučiasi kažkaip apsaugoti nuo chaoso.

- - -

– Žmonės, kurie miršta kiekvieną valandėlę, gyvena ilgai!

- - -

Jis gulėjo ant savo katafalko. Tarsi įsiūtas į šiurpią, beakę negyvėlio odą, kuri dar yra žmogaus dalis, bet jau svetima jam: gyvenimo kelionmaišis.

- - -

Jis nė neįsivaizdavo, kiek daug žmonių mandagiai laukia kitų mirties ir kiek daug širdžių staiga ima audringai plakti, kai sustoja tavo paties; jis šiek tiek tuo stebėjosi ir jam taip atrodė: negyvas vabalas guli miške, o kiti vabalai, skruzdėlės, paukščiai ir sparnais mosuojančios peteliškės renkasi aplink jį.

Mat tas savanaudiškas uolus bruzdesys buvo kažkuo panašus į mirguliavimą ir purpsėjimą tamsioje miško tankmėje. Egoizmas švietė pro susigraudinusių akių stiklus kaip lempa, palikta degti vidur šviesios dienos, kai įėjo ponas su juodu raiščiu ant juodo kostiumo, kuris atrodė kaip kažkas per vidurį tarp užuojautos ir tarnybinės aprangos, įėjo ir sustojo prie durų su tokia mina, lyg būtų laukęs, kad arba jis pats, arba Ulrichas ims raudoti. Bet paskui, kai neatsitiko nei viena, nei kita, atrodo, jį tai po kelių sekundžių patenkino, nes dabar jis

galutinai įžengė į kambarį.

- - -

– Negyvas ne vien tėvas, negyvos ir ceremonijos, kurios aplink jį vyksta. Negyvas testamentas. Žmonės, kurie čia pasirodo, negyvi. Aš tuo nenoriu pasakyti nieko blogo; Dievas mato, matyt, reikia būti dėkingiems tiems, kurie daro mūsų žemę tvirtesnę: bet visa tai priklauso gyvenimo kalkėms, ne jūrai!

- - -

– Taigi žmogaus, kuris doras tiesiog iš įpročio, tu nepavadintum geru? O vagį, kuris vagia pirmąsyk ir kuriam iš baimės tiesiog plyšta širdis, pavadintum?!

- - -

Kai žmogus labai serga ir dar gyvas būdamas jaučia, kaip trūkinėja jo žemiškojo apvalkalo siūlės, jis būna linkęs atleisti ir prašyti atleidimo; o pasijutęs geriau, atsiima tai atgal, nes sveikas kūnas iš prigimties turi savyje kažką nesutaikoma.

- - -

Apskritai jis buvo, nors to niekada nenorėjo pripažinti, tylus keistuolis, tas seneliukas, lenkęsis pasaulio hierarchijai, uoliai jai tarnavęs ir ją gynęs, tačiau prieš daug ką viduje maištavęs ir negalėjęs to išreikšti dėl pasirinkto kelio.

- - -

Kaip puiku buvo! O dabar tu negyvas, o aš, savo džiaugsmui, dar stoviu, nors ir prie tavo karsto. Tokie tad, žinia, senų žmonių jausmai, kai miršta vienmečiai. Gyvenimui einant į pabaigą, prasimuša poezija. Daugelis žmonių, nuo septynerių metų nesukūrę nė vieno eilėraščio, sulaukę septyniasdešimt septynerių, staiga netikėtai sukuria rašydami testamentą. Kaip per Paskutinį Teismą mirusieji šaukiami po vieną (nors jie guli laiko dugne kartu su savo amžiais kaip nuskendusių laivų krovinys!), lygiai taip testamente įvardijami daiktai, ir jie

vėl atgauna savo individualybę, kurią buvo praradę naudojami.

Ir ne atsitiktinumas, kad sykiu su tuo paskutiniu kiekvieno atskiro daikto sušvytėjimu pabunda noras ir poreikis jį susieti su kokia nors morale, raginimu, palaiminimu, dėsniu, kurie kažkokia energinga formule aprėpia tą netikėtą gausą, dar kartą iškilusią aplink žūties vietą. Todėl kartu su testamento meto poezija pabunda ir filosofija, ir tai, suprantama, yra daugiausia vėl ištraukiama į dienos šviesą po penkiasdešimties metų užmaršties.

- - -

– Kaip paprasta turėti jėgos veikti ir kaip sunku rasti prasmę veikti!

- - -

– Tai, ką pasakoja apie savo sielos nuotykius tie šventieji, – kalbėjo jis toliau, ir prie jo žodžių kartėlio vėl buvo prisidėjęs dalykiškumas ir susižavėjimas, – kartais parašyta su stendališkos analizės įtikinamumo jėga ir negailestingumu. Beje, tik iki tol, kol jie vien pasakoja apie fenomenalius reiškinius ir nereiškia savo nuomonės, melagingos dėl savimeilę glostančio įsitikinimo, jog jie esą Dievo išrinktieji, kuriems duota jį tiesiogiai išvysti. Kadangi nuo tos akimirkos jie, aišku, ne pasakoja mums apie savo sunkiai aprašomus jutimus be daiktavardžių ir veiksmažodžių, o kalba sakiniais su veiksniais ir papildiniais, nes tiki į savo sielą ir Dievą kaip į dvi durų staktas, tarp kurių atsivers stebuklas. Ir tada pradeda tvirtinti, kad siela ištraukiama iš jų kūnų ir panardinama į Viešpatį arba kad Viešpats įsiskverbia į juos kaip meilužis; Dievas juos pagauna, praryja, apakina, pagrobia, prievartauja, arba jų siela nusidriekia iki jo, prasiskverbia į jį, paragauja jo, su meile jį apkabina ir girdi, kaip jis kalba. Tame aiškiai pajunti žemiškąjį prototipą; ir tie aprašymai jau atrodo ne kaip nepaprasti

atradimai, o kaip gana nuobodžiai vienodi paveikslai, kuriais meilės dainius puošia savo objektą, apie kurį galima turėti tiktai vieną nuomonę. Asmeniškai man, pripratintam viską vertinti santūriai, tokie pasakojimai yra tikra kančia, nes kaip tik tą akimirką, kai išrinktieji tikina, jog Dievas kalbėjęs su jais arba kad jie supratę medžių ir gyvulių kalbą, jie nesiteikia man pasakyti, kas gi jiems buvo pranešta; o jeigu pasako, tai sužinai tik asmeninius dalykus arba įprastas bažnytines naujienas. Baisingai gaila, kad vizijų nebūna tiems, kurie užsiima tiksliaisiais tyrimais!

- - -

Protinga askezė yra bjaurėjimasis maistu reguliariai ir sveikai maitinantis!

- - -

Nelaimė yra mūsų sustojimas priešpaskutiniame žingsnyje!

- - -

Pernelyg aukštos mintys galų gale pereina tik į žudynes.

- - -

Galva, netekusi ryšio su žmonių pasauliu, pakyla į iškrypimo tuštumą.

- - -

„Yra žmonių, su kuriais tylėti neišdrįs net didžiausias herojus“.

- - -

Dorovingi žmonės vis dėlto beveik visuomet yra nuobodūs.

- - -

Atskiro žmogaus gyvenimas galbūt yra tiktai menkas nukrypimas į kurią nors pusę nuo serijos vidurkio.

- - -

Idėją reikėtų mylėti kaip moterį. Jausti palaimą, kai pas ją sugrįžti. Ir visuomet ją nešiotis savyje! Ir visur jos ieškoti savyje!

- - -

Žmonės, kurie didžiuojasi tuo, kad jie aiškina pasaulį ir jį supranta, niekada nieko jame nepakeis.

- - -

Viena jo minčių armija, rodės, susikovė su kita ir pagaliau laimėjo.

- - -

Pasaulis yra gražus, jei priimi jį tokį, koks jis yra.

- - -

– Jeigu tėvas vargšas, sūnus mėgsta pinigus; o jeigu tėvas turtingas, vaikai vėl myli žmones.

- - -

– Kad žmonės turi mylėti vienas kitą ir kad vyriausybei tam reikia stiprios rankos, tai visuomet buvo žinoma.

- - -

– Sveiką nuo psichinio ligonio skiria kaip tik tai, kad sveikasis serga keliomis psichinėmis ligomis, o ligonis tik viena!

- - -

„Kiekvienas turi būti pasiruošęs mirti už savo idėjas, o kas verčia žmones mirti už svetimas idėjas, tas žudikas!“

- - -

Jausmas ir mintis įgyja tvirtumo tiktai nuo vienas kito, nuo savo visumos, jie turi būti kažkaip nukreipti vienon pusėn ir vienas kitą traukti. Ir įvairiomis priemonėmis – narkotikais, iliuzijomis, sugestija, tikėjimu, įsitikinimu – žmogus stengiasi pasiekti panašią į tokią būseną. Jis tiki idėjomis ne todėl, kad jos kartais yra teisingos, o todėl, kad jis turi tikėti. Todėl kad privalo valdyti savo emocijas. Todėl kad privalo kažkokia iliuzija užkimšti skylę tarp savo gyvenimo sienų, skylę, pro kurią jo jausmai išlėks kur pakliuvo. Ir, matyt, teisinga būtų, užuot atsidavus

laikinoms iliuzinėms būsenoms, bent jau ieškoti sąlygų tikram žavėjimuisi.

- - -

– Mes juk tikrai norėtume suvokti, dėl ko esame šiame pasaulyje – tai pagrindinis visokio smurto pasaulyje šaltinis.

Mykolas Romeris
1880

Vertingiausia yra ne tiek visiškas idealo įgyvendinimas, kiek pastovus jo siekimas – tai nuostabus žmogiškojo prometėjizmo bruožas. Visišką idealą pasiekti neįmanoma, beje, idealo įgyvendinimas tikriausiai reikštų žmogiškosios dvasios mirtį.

Oswald Spengler
1880

Tas, kuris apibrėžia Dievą, – jau yra ateistas.

- - -

Visuotinės žmogiškosios etikos nėra.

- - -

Paukščio skrydžio perspektyvą pakeitė varlės perspektyva.

- - -

Augalas auga to nežinodamas. Gyvūnas gyvena ir žino tai. Žmogus stebisi tuo, kad gyvena, ir kelia klausimus. Tačiau atsakymų į juos neturi.

- - -

„Žmonija“ neturi jokio tikslo, jokios idėjos, jokio plano, lygiai kaip neturi jų drugeliai ar orchidėjos. „Žmonija“ – tuščias žodis.

- - -

Tikslingumas tapo mėgstamiausiu žodžiu, kuriuo civilizuotas protas asimiliavo sau visatą.

- - -

Žmogus – vienintelė būtybė, žinanti apie mirtį.

- - -

Žmogus kaip augalas – arba auga, arba nyksta. Trečio kelio nėra.

George Enescu
1881

Jaunystė – ne amžiaus rodiklis, o sielos būsena.

William Z. Foster
1881

Neryžtingas žmogus niekada negali priklausyti sau.

Juan Ramón Jiménez
1881

Jeigu tau kas duos liniuotą popierių, rašyk skersai.

Pablo Picasso
1881

Jaunystė neturi amžiaus.

- - -

Prieš kiekvieną kuriantį veiksmą eina griaunamasis.

- - -

Įkvėpimas visada ateina. Tačiau jis turi aptikti tave dirbantį.

- - -

Jei Dievas ir sukūrė ką nors geresnio, tai pasiliko sau.

- - -

Menas – tai melas, kuris leidžia mums suprasti tiesą.

- - -

Reikia užmiršti šiuolaikinį meną. Kad atsirastų kitas.

Pierre Teilhard de Chardin

1881

Mylėti viską ir visus – prieštaringas ir neteisingas reikalavimas, galiausiai viskas baigiasi tuo, kad nemylime nieko.

- - -

Nori nenori žmogus vis sugrįžta į save ir visame, ką mato, svarsto pats save.

- - -

Mes pažįstame save ir save valdome tik neįsivaizduojamai menka dalimi.

- - -

Pasyvumas sudaro pusę žmogaus laiko.

- - -

Žmonija – tai dažnai naivaus tikėjimo objektas.

Jonas Vabalas-Gudaitis

1881

Visada reikia stengtis įrodyti ne paties žmogaus, bet jo darbo netinkamumą.

- - -

Kas neturi idėjinių jausmų, tas neturi stiprių ir kilnių savo veikimo motyvų.

- - -

Intelektas be charakterio, be dorovės yra bejėgis, net pavojingas.

P. G. Wodehouse

1881

Naudinga gyvenimo taisyklė – niekada neatsiprašinėti. Geri žmonės nenori atsiprašinėjimų, o blogi – panaudoja juos piktam.

Stefan Zweig

1881

Kai yra knyga, žmogus jau ne vienas tarp keturių savo akiračio sienų, jis dalyvauja visuose praeities ir dabarties įvykiuose, persiima visos žmonijos mintimis ir jausmais.

- - -

Tas, kuris padėjo bent vienam vieninteliam žmogui, suvokė gyvenimo prasmę.

- - -

Pasenti, vadinasi, liautis bijojus praeities.

- - -

Kiekvienas didis vienos tautos žygdarbis atliekamas visoms tautoms.

- - -

Žmogus, kuris pasakoja apie žygdarbį ir jį aiškina, gali tapti palikuonims reikšmingesnis, negu tas, kuris jį atliko.

- - -

Istorinis veiksmas būna baigtas ne tada, kai būna atliktas, o tik tada, kai tampa palikuonių nuosavybe.

- - -

Nė vienas gydytojas nežino geresnio vaisto pavargusiam kūnui ir sielai už viltį.

- - -

Nelaimė padaro žmogų opų, o nuolatinė kančia – neteisingą.

- - -

Kai tarp šuns ir katės staiga atsiranda draugystė, tai reiškia ne ką kita, kaip sąjungą prieš virėją.

- - -

Tokia jau žmogaus prigimtis, kad atsidūręs tarp dviejų stovyklų, dviejų idėjų, besiginčijančių, būti ar nebūti, jis negali atsispirti traukai prisišlieti prie vienos ar kitos pusės, pripažinti vieną teisinga, o kitą – neteisinga,

apkaltinti vieną ir išgirti kitą.

- - -

Pirmu tikros išminties ženklu visada lieka gebėjimas iš anksto atsisakyti to, kas nepasiekiama.

- - -

Pati iškiliausia, pati tyriausia idėja tampa žema ir niekinga, kai tik ji suteikia valdžią jos vardu pilkai asmenybei daryti nežmogiškus dalykus.

- - -

Pats didžiausias blogis šiame pasaulyje atsiranda ne dėl piktumo ir žiaurumo, bet, bene visada, dėl silpnumo.

- - -

Prieš atsirandant galimybei pastatyti ką nors nauja, turi susilpnėti to, kas jau egzistuoja, autoritetas.

- - -

Nevilties drąsa paverčia valią plienu.

- - -

Gera tik visiška tiesa. Pusė tiesos nieko neverta.

- - -

Tik nelaimė leidžia pažvelgti giliai ir plačiai į pasaulio tikrovę.

- - -

Tam, kuris pasaulį visą laiką regi tiktai iš viršaus, pažįstamos tik nuolankiųjų šypsenos ir jų pavojingas paslaugumas.

- - -

Gyvenimas nieko neduoda nemokamai, ir viskam, ką atneša likimas, slapta yra nustatyta kaina.

- - -

Istorija dažnai suteikia paprastam vidutiniam žmogui žygdarbio šlovę ir nemirtingumą, nublokšdama pačius geriausius, narsiausius ir išmintingiausius į nežinomybės tamsą.

- - -

Ką jau sykį skaudžiai sužeidė likimas, tas amžinai lieka opus.

- - -

Žmogaus charakterį geriausiai parodo jo elgesys lemiamą minutę.

- - -

Nesiliaujantys aplodismentai atbukina žmogų.

- - -

Karjerai negali nutikti nieko geresnio už jos laikiną pertrūkį.

- - -

Vienas turi inicijuoti taiką lygiai taip pat kaip ir karą.

- - -

Mirtis retai ateina be perspėjimo.

Jean Giraudoux
1882

Pamažu tampi toks pat senas, kaip atrodai, ir tą dieną, kai tavo išorinis ir vidinis amžius sutaps – viskas baigta.

- - -

Tai laisvė, tai lygybė ir brolybė – vienu žodžiu, tai karas!

- - -

Taika – tai tarpas tarp dviejų karų.

Nicolai Hartmann
1882

Kadangi ištikimybė kaip nusiteikimo tolydumas drauge yra asmens pastovumas, galutinėje sąskaitoje kiekviena ištikimybė yra ištikimybė savo paties atžvilgiu.

James Joyce
1882

Istorija yra košmaras, iš kurio aš bandau pabusti.

- - -

Klaidos yra atradimų vartai.

Henry J. Kaiser
1882

Tikslo turėjimas yra raktas į jūsų geriausią pasiekimą.

- - -

Bėda yra galimybė darbo drabužiais.

Inayat Khan
1882

Vienintelis mūsų gyvenimo čia, žemėje, tikslas, jeigu tik toks iš viso egzistuoja, yra sėkmingas atlikimas tų reikalavimų, kuriuos mums pateikia gyvenimas.

Jacques Maritain
1882

Mes nemylime savybių, mes mylime žmones – kartais už ydas net labiau negu už dorybes.

- - -

Dvasios sferoje vaisinga būtent nekaltybė.

Franklin D. Roosevelt

1882

Mūsų progresas vertinamas ne pagal tų, kurie turi daug, pertekliaus didėjimą, o pagal tai, ar mes sugebame pakankamai aprūpinti tuos, kurie turi per mažai.

- - -

Karas užkrečiamas. Izoliuokite agresorius.

- - -

Žmonės nėra savo likimo kaliniai. Jie – savo minčių kaliniai.

- - -

Mes ne visada galime sukurti ateitį jaunimui, bet mes galime sukurti ateities jaunimą.

- - -

Baimė – štai vienintelis dalykas, kurio turime bijoti.

- - -

Vienintelė kliūtis įgyvendinti mūsų rytdienos planus gali būti šiandienės mūsų abejonės.

Virginia Woolf

1882

Beveik visą istoriją „Nežinomas autorius“ buvo moteris.

Coco Chanel

1883

Elegancija – kai viduje būna lygiai taip gražu, kaip ir išorėje.

- - -

Negaiškite laiko galva daužydami sieną ir tikėdamiesi, jog šioji staiga virs durimis.

- - -

Jei tu gimei be sparnų, netrukdyk jiems augti.

- - -

Vis dėlto drąsiausias poelgis yra galvoti apie save. Garsiai.

- - -

Jei norite turėti tai, ko niekada neturėjote, jums teks daryti tai, ko niekada nedarėte.

- - -

Tikra laimė kainuoja nedaug: jei jūs mokate už ją didelę kainą, vadinasi, tai falsifikatas.

- - -

Kad būtų nepamainomas, žmogus visada turi būti kitoks.

- - -

Dieną būkite vikšru, o vakare – drugeliu. Nieko nėra patogesnio, nei vikšro įvaizdis, ir niekas taip gerai netinka meilei, kaip drugelio įvaizdis.

- - -

Man nusispjauti, ką jūs apie mane galvojate. Aš apie jus iš viso negalvoju.

- - -

Dvidešimties metų jūs turite veidą, kurį jums suteikė gamta, trisdešimties – kurį suformavo gyvenimas, o penkiasdešimties – veidą, kurio jūs nusipelnėte.

Kahlil Gibran

1883

Tik išsiskyrimo valandą pažįsta meilė savo gelmes.

- - -

Gyvenimo atspindys jūsų sieloje ne mažesnis už patį gyvenimą.

- - -

Nesakykite: „Aš radau tiesą“, verčiau tarkite: „Radau vieną iš tiesų.“

- - -

Mes nesuprasime vienas kito, kol nesupaprastinsime kalbos iki septynių žodžių.

- - -

Darbas yra kasdieninė mūsų gyvenimo giesmė.

- - -

Dažnai skolinamės iš ateities, kad grąžintume skolas praeičiai.

- - -

Prieš septynis šimtus metų septyni balti balandžiai pakilo skristi iš gilaus slėnio į baltą kaip sniegas kalno viršūnę. Vienas iš septynių skrydį stebėjusių žmonių tarė: „Matau juodą dėmę ant septintojo balandžio sparno.“

Šiandien to slėnio žmonės kalba apie septynis juodus balandžius, skridusius į snieguotą kalno viršūnę.

- - -

Vien savo šešėlį tematai, kai atsuki nugarą saulei.

- - -

Šlovė – tai šešėlis aistros, stovinčios šviesoje.

- - -

Troškimas – pusė gyvenimo, o abejingumas – pusė mirties.

- - -

Vienintelį kartą nesugebėjau atsakyti – kai manęs paklausė, kas aš.

- - -

Dosnumas – tai ne duoti kitam tai, ko jam reikia labiau nei tau, o duoti kitam tai, be ko tu pats negali išsiversti.

- - -

Jei išpažintume vienas kitam savo nuodėmes, suprastume, kokia menka mūsų vaizduotė.

Jaroslav Hašek

1883

Jaroslav Hašek

„Šauniojo kareivio Šveiko nuotykiai“

The Good Soldier Švejk

Ruošimasis siųsti žmones į aną pasaulį visada buvo atliekamas dievo arba kitos kokios įsivaizduotos aukštesnės būtybės vardu, būtybės, kurią sukurdavo žmonių fantazija.

- - -

Kiekvienas kareivis yra pavogtas iš savo namų.

Ivan Ilyin
1883

Išgyventi dėkingumą – reiškia džiaugtis ne tik gauta dovana, bet ir dovanojančiojo gerumu.

Karl Jaspers
1883

Kiekvienam valstybės piliečiui tenka dalis atsakomybės už savos valstybės darbus ir dalis jos patiriamų kančių.

- - -

Kas yra žmogus, negalime sužinoti jį pažindami, bet galime patirti pasinerdami į mūsų mąstymo ir veiklos ištakas. Žmogus yra kai kas daugiau, negu jis gali apie save žinoti.

- - -

Kas yra filosofija ir ko ji verta – ginčijamas dalykas. Iš jos laukiama nepaprastų atradimų arba ji yra abejingai atmetama kaip mąstymas, neturintis objekto. Į ją žiūrima su baiminga pagarba, kaip į reikšmingas nepaprastų žmonių pastangas, arba ji niekinama, kaip niekam nereikalingos svajotojų išmonės. Ji laikoma dalyku, kuris liečia kiekvieną ir todėl turi būti paprastas ir suprantamas, arba manoma ją esant tokią sudėtingą, kad jos imtis yra beviltiška. Tai, kas vadinama filosofija, iš tikrųjų duoda pagrindą tiems prieštaringiems vertinimams.

- - -

Negali būti laisvės naikinti laisvę.

- - -

Filosofija yra tai, kas sutelkia, kas žmogui padeda tapti pačiu savimi, nebėgant nuo tikrovės.

- - -

Filosofavimo ištakos yra nuostaba, abejojimas, pasmerkties suvokimas.

- - -

Tėvynė ten, kur aš kitus suprantu ir kur mane supranta.

- - -

Žmonės gali suprasti vienas kitą vienio idėjoje, vienoje tiesoje, dvasios pasaulyje, kuriame viskas turi prasmingų ryšių. Viskas tarpusavyje susiję, kad ir kaip iš pradžių būtų svetima.

- - -

Atsiplėšimas nuo to, kas nepajudinama, taps gebėjimu pakilti į aukštį; kas iki tol atrodė bedugnė, taps erdve ir laisve, kas mums anksčiau atrodė niekas, tuštuma, taps tuo, iš kur į mus prabils tikroji būtis.

- - -

Žmogiškųjų dalykų trajektorijose mes susiduriame su daugybe linijų, kurios driekiasi paskirai, bet galiausiai susitinka, arba su pavienėmis linijomis, kurios, nors ir tipiškai pasikartoja, bet išreiškia ne pačią visumą, o tik pavienius visumos bruožus.

- - -

Pažanga iš tikrųjų veda į vienybę žinojimo srityje, bet ne į žmonijos vienybę.

Franz Kafka
1883

Keliai atsiranda todėl, kad yra kas jais eina.

- - -

Kartais įsivaizduoju išskleistą pasaulio žemėlapį ir Tave, išsitiesusį įstrižai jo. Ir rodosi man tuomet, kad savo gyvenimui galiu rinktis tik tas vietas, kurių Tu arba nesi uždengęs, arba kurios Tau nepasiekiamos.

- - -

Kas išsaugo sugebėjimą matyti grožį – nesensta.

- - -

Gyvenimas nuolat atitraukia mūsų dėmesį, ir mes net nespėjame pastebėti, nuo ko.

- - -

Ištarta mintis tuoj pat ir negrįžtamai praranda savo reikšmę; užrašyta ji taip pat ją praranda, tačiau kartais įgyja naują prasmę.

- - -

Sveikam žmogui gyvenimas iš esmės tėra nesąmoningas bėgimas, kurio jis pats sau nepripažįsta – bėgimas nuo minties, kad anksčiau ar vėliau teks mirti. Liga visada yra ir priminimas, ir jėgų išbandymas. Todėl liga, skausmas, kančia – svarbiausias religingumo šaltinis.

- - -

Jei jau esu pasmerktas, tai pasmerktas ne tik mirčiai, bet ir priešintis iki pat mirties.

- - -

Tas, kuris pažino visą gyvenimo pilnatvę, nebijo mirties. Mirties baimė – tik neįgyvendinto gyvenimo padarinys.

- - -

Visa esmė akimirkoje. Ji lemia gyvenimą.

Franz Kafka

„Pilis“

The Castle

Liga ir nuovargis, žinia, ir kaimiečius sutaurina.

- - -

– Tamstos akyse regiu ne tiek praeities, kiek ateities kovas. Tačiau pasaulis smarkiai priešinasi, tas priešinimasis didėja tikslams didėjant, ir visai ne gėda ieškoti net menko, nejtakingo, tačiau tokio pat kovingo žmogaus paramos.

- - -

... kartais galėjai pamanyti, jog tarnyba ir gyvenimas čia vietomis apsikeitę.

- - -

Žinybų darbo principas yra tas, kad į klaidos galimybę apskritai neatsižvelgiama.

<...>

Ar esama kontrolės žinybų? Vien kontrolės žinybų ir tesama. Tiesa, jos nėra skirtos ieškoti klaidų tiesmuka prasme, nes klaidų juk nebūna, ir net jeigu kartą klaida pasitaiko, kas gi išdrįs pasakyti, kad tai neabejotina klaida?

- - -

Maloningoji žvaigždė švietė virš tamstos, tik nebuvo mokėta parsigabenti jos žemėn.

- - -

– O dabar turiu paminėti vieną ypatingą mūsų žinybų aparato savybę. Būdamas itin darnus, jis drauge ir be galo jautrus. Jeigu koks reikalas labai ilgai svarstomas, gali atsitikti, kad, svarstymams dar tebevykstant, staiga kurioje nors nenumatytoje ir vėliau nebenustatomoje instancijoje žaibiškai gimsta nutarimas, kuris visą reikalą, dažniausiai, tiesa, labai pagrįstai, bet vis dėlto

savarankiškai užbaigia. Atrodo, tarytum žinybų aparatas, metų metus dirginamas to paties, nors gal ir menko reikalo, nebebūtų pajėgęs ištverti įtampos ir pats savaime, be valdininkų įsikišimo, būtų priėmęs sprendimą.

- - -

– Pagarba žinyboms jums įgimta, ji ir vėliau per visą gyvenimą visokiausiais būdais ir iš visų pusių jums skiepijama, o jūs patys irgi kaip įmanydami čia prisidedat.

- - -

... turi dabar šit pranešti, kad draugovė šalina tėvą iš savo narių tarpo ir prašo grąžinti diplomą.

<...>

Kas gi buvo tasai diplomas? Jo gabumų patvirtinimas – o gabumų jis juk neprarado.

- - -

„Negaliu jo pakęsti, bet negaliu ir palikti likimo valiai, juk, matydama ir kūdikį, dar nemokantį gerai vaikščioti, bet per toli bežengiantį, negali susilaikyti, turi įsikišti“.

- - -

– Kiek įstengiu perprasti ir kiek esu pats patyręs, sekretoriams dėl naktinių apklausų kyla maždaug tokios abejonės: naktis mažiau tinkama kalbėtis su klientais todėl, kad naktimis sunku ar net stačiai neįmanoma visiškai išlaikyti tarnybinį pašnekesių pobūdį. Ir ne dėl išorinių dalykų, juk formalumų, be abejo, norėdamas gali ir naktį lygiai taip pat griežtai paisyti kaip ir dieną. Taigi bėda ne čia. Užtat naktį kenčia tarnybinis reikalų vertinimas. Nejučia esi linkęs naktį viską vertinti daugiau privačiu požiūriu, klientų argumentai įgyja didesnį svorį, negu reikėtų, į vertinimą braunasi visai nederami apmąstymai apie kliento padėtį kitais atžvilgiais, apie jo kančias ir rūpesčius; būtina riba, skirianti klientą ir valdininką, iš pažiūros, tiesa, lieka nepriekaištinga, bet iš tikrųjų darosi ne tokia tvirta, ir ten, kur šiaip jau, kaip ir

privalu, abiem kryptimis juda tik klausimai ir atsakymai, kartais, regis, prasideda perdėm netinkamas asmenų bendravimas.

- - -

Kiekvienas ryšys turi savo silpnybių.

- - -

Motina buvo iš mūsų labiausiai nusilpus, tikriausiai todėl, kad kentė ne tik drauge visų bendrąjį, bet ir kiekvieno iš mūsų atskirą sielvartą.

- - -

Tam, kas nenusituokia, viskas atrodo įmanoma.

- - -

Žmonių interesai juk būna labai skirtingi, girdėjau sykį apie jauną vyrą, kuris dieną naktį skendėjo mintyse apie pilį, visa kita apleidęs, žmonės jau pradėjo būgštauti, ar tik sveikas protas nebus jo palikęs, nes visas jo protas buvo viršuj, pilyje. Tačiau galų gale pasirodė, kad po teisybei jam knietėjo ne pati pilis, o tik vienos kanceliarijų valytojos duktė, ją jis pagaliau gavo, ir tada viskas susitvarkė.

- - -

Nuovargis laimingo darbo įkaršty, tatai tik iš pažiūros panašu į nuovargį, o iš tikrųjų tai netrikdoma ramybė, netrikdoma rimtis.

Franz Kafka

„Procesas“

The Trial

– Matai, jis prisipažįsta nežinąs įstatymo, bet vis tiek tvirtina esąs nekaltas.

- - -

Jis jau nebegalėjo išsivaduoti nuo minčių apie procesą. Daug kartų svarstė, ar nereikėtų parašyti pasiaiškinimo ir įteikti jo teismui. Tame rašte K. norėjo išdėstyti trumpą autobiografiją ir ties kiekvienu bent kiek reikšmingesniu gyvenimo įvykiu paaiškinti, kodėl jis taip elgėsi, ar tas elgesys dabar jam atrodo nusikalstamas, ar teisingas, ir kuo jis tokį savo sprendimą gali pagrįsti. Toks pasiaiškinimas buvo neabejotinai pranašesnis už gynybą, kuriai vadovauja vien advokatas.

- - -

Kaltinamasis, kartą pasirinkęs kurį advokatą, turįs naudotis jo paslaugomis, kad ir kas atsitiktų. Kaipgi jis, pradėjęs naudotis svetima pagalba, galėtų apskritai vienas išsilaikyti?

- - -

Nežinant, kuo esi kaltinamas ir kuo tas kaltinimas dar gali būti papildytas, reikėjo prisiminti, aprašyti ir iš visų pusių išanalizuoti visą gyvenimą su visais, net pačiais menkiausiais poelgiais ir įvykiais.

- - -

Dažnai geriau būti surakintam grandinėmis negu gyventi laisvėje.

- - -

Kai šnekiesi su daug žemesniais už save, visai nekalbi apie tai, kas rūpi tau pačiam, tik abejingai klausinėji juos apie jų reikalus ir šitaip išaukštini juos iki savęs, tačiau bet kada gali vėl parodyti jiems jų vietą.

- - -

Visada norėjau dvidešimčia rankų čiupti pasaulį, ir mano tikslas nebuvo pagirtinas. Tai buvo klaida.

Nikos Kazantzakis
1883

Tikėjimas – tai mozaika, sudėta iš abejonių.

Louis Lavelle
1883

Nuoširdumas nėra tiesa.

Benito Mussolini
1883

Demokratija yra pūvantis lavonas.

- - -

Laisvė yra pareiga, ne teisė.

- - -

Rasė? Tai jausmas, ne tikrovė. Niekas neprivers manęs patikėti, jog šiandien egzistuoja biologiškai grynos tautos.

José Ortega y Gasset
1883

Kalbėkime be užuolankų: moterys niekada nesižavėjo genialiais vyrais. Tikras dalykas, kad savybės, kurios vyro asmenyje labiausiai vertinamos dėl pažangos bei žmonijos didybės nulemtų priežasčių, erotikos požiūriu moterų visai nedomina.

- - -

Mokslas yra mąstymo sugebėjimas, ieškantis tiesos dėl pačios tiesos.

- - -

Tikroji gyvenimo pilnatvė – ne pasitenkinimo ramybė, o tikslo siekimo procesas, jo įtvirtinimo akimirka.

- - -

Kai buvęs idealas tampa kasdienine tikrove, jis neišvengiamai žūva.

- - -

Žmonės žaidžia gyvenimą – kuo tragiškesnė kaukė, tuo didesnis juokdarys po ja slepiasi.

- - -

Kiekvienas gyvenimas – tai pastangos ir kova už teisę būti pačiu savimi.

- - -

Viskas, kas mums yra duota – tai galimybės būti vienokiais arba kitokiais.

- - -

Kvailystę galima įveikti tik kita kvailyste.

- - -

Plačiai atvertam žvilgsniui stebuklingų dalykų pilna visur ir visada.

- - -

Mene neturi likti žmogaus. Kasdienės realybės ir meninės formos suvokimas yra priešingi dalykai.

- - -

Filosofija yra ideali žinių erudicijos priešingybė.

Aleksey Tolstoy

1883

Dauguma žmonių panašūs į dešreles: kuo juos prikimši, tą jie ir turės viduje.

- - -

Kalba – mąstymo priemonė. Kalbėti bet kaip reiškia ir mąstyti bet kaip.

- - -

Suprasti meną taip pat sunku, kaip ir kurti jį.

Gaston Bachelard
1884

Miniatiūra – tai vienas iš didybės prieglobsčių.

- - -

Mirtis yra ilga ir skausminga istorija, o ne vienos lemtingos valandos drama. Tai panašu į melancholišką dingimą.

Alexander Belyaev
1884

Medžiai turi mirti ten, kur yra gimę; viskas, ką jie gali – priglusti dar žemiau ir, siautėjant lemties vėjui, laukti savo dalios.

Georges Duhamel
1884

Norint būti internacionalistu, pirmiausia reikia turėti savo tėvynę.

- - -

Jei kultūros nėra žmonių širdyse, tai niekur daugiau jos būti negali.

- - -

Nėra didesnio įžeidimo, kaip pavadinti žmogų išdaviku.

- - -

Prieraišumas – gyvuliška ir netgi egoistiška aistra, bet mums tai geriausias būdas atsikratyti egoizmo.

Lion Feuchtwanger
1884

Istorija, kaip ir gamta, turi savo dėsnius.

- - -

Logika – mąstančiųjų dievas.

- - -

Kančia tik stiprų sustiprina, o silpną – tik dar labiau susilpnina.

- - -

Mažai kas suvokia, kad ne mes einame per gyvenimą, o mus per jį veda.

Étienne Gilson
1884

Tikėjimas užlieja protą kaip džiaugsmu jį užtvindanti šviesa; ir nuo tos akimirkos tik iš jos protas semiasi tvirtybės, padedančios įveikti visas kliūtis.

- - -

Istorija yra laboratorija, kurioje matome idėjų rezultatus.

Arthur Ransome
1884

Pasinaudokite proga ir nereikės gailėtis praleistos progos.

Eleanor Roosevelt
1884

Užuot keikęs tamsą, uždek žvakę.

- - -

Mokykitės iš kitų klaidų. Jūs negalite gyventi pakankamai ilgai, kad patys visa tai patirtumėte.

- - -

Kiekvienas išbandymas, kurio metu susiduriate su baime, jums suteikia tvirtybės, narsumo ir pasitikėjimo savimi.

- - -

Ateitis priklauso tiems, kurie tiki savo svajonių grožiu.

- - -

Jei patys nenorėsite, niekas jūsų neįskaudins.

- - -

Gyvenimas duotas tam, kad gyventum.

- - -

Gražūs seniai yra meno kūriniai.

Vasily Seseman

1884

Dorovė griežtai skiria tai, kas gera, nuo to, kas bloga. Ji veržiasi į gėrį ir neigia, atstumia blogį.

- - -

Idealas gyvuoja tiktai žmonių sąmonėje tam tikro vaizdo arba idėjos lygyje ir gali būti griežčiau arba ne taip griežtai apibrėžtas.

- - -

Kai žmogus visiškai niekina savo asmenybę ir nesirūpina jos skleidimusi, turtinimu, tobulinimu, jis ir kitiems negali būti tuo, kuo galėtų ir turėtų būti.

Hideki Tojo

1884

Teisingume turi būti moralės standartas, būdingas visoms tautoms. To siekti ir įgyvendinti – tai ir yra tikra civilizacija.

Yevgeny Zamyatin
1884

Yevgeny Zamyatin
„Mes“
We

„Jums lemta uždėti išganingąjį proto jungą kitose planetose gyvenančioms – galimas daiktas, dar gūdžios laisvės sąlygomis – nežinomoms būtybėms. Jei jos nesupras, kad nešame joms tiksliai matematiškai apskaičiuotą laimę, turėsime jėga priversti jas būti laimingas. Bet, prieš žvangindami ginklus, mes pirmiausia išbandome žodį.“

- - -

Kodėl šokis gražus? Atsakymas: todėl, kad tai nėra laisvas judėjimas, nes visa giliausioji šokio prasmė kaip tik ir yra absoliuti estetinė jo subordinacija, ideali jo nelaisvė. Ir jei tiesa, kad mūsų protėviai pakiliausiomis savo gyvenimo akimirkomis (religinės misterijos, kariniai paradai) atsiduodavo šokiui, tai reiškia tik viena: žmogui nuo seno organiškai būdingas nelaisvės instinktas.

- - -

Visa žmonijos istorija, kaip žinome, yra perėjimas nuo klajoklinių prie vis sėslesnių gyvenimo formų. Argi tai nereiškia, kad pati sėsliausia gyvenimo forma yra ir pati tobuliausia?

- - -

Niekas nėra „vienas“, bet tik „vienas iš mūsų“. Mes tokie vienodi...

- - -

Netekęs uodegos, be jos muses nusivaikyti žmogus turbūt irgi ne iš karto išmoko. Ir, be jokios abejonės, iš pradžių jos gedėjo. Bet dabar – ar galėtumėte įsivaizduoti, kad esate uodeguotas?

- - -

Nužudyti vieną, kitaip tariant, žmogiškųjų gyvenimų sumą sumažinti 50 metų, – nusikaltimas! O tą sumą sumažinti 50 milijonų metų – ne! Argi ne Juokinga?

- - -

Idealas – ten, kur jau nieko nebevyksta...

- - -

Laisvė ir nusikaltimas neatsiejami vienas nuo kito. Vienintelė galimybė išvaduoti žmogų nuo nusikaltimų – išvaduoti ji nuo laisvės.

- - -

– Tiedviem rojuje buvo liepta rinktis: arba laimė be laisvės – arba laisvė be laimės; trečio kelio nėra. Jie, mulkiai, pasirinko laisvę – ir kas iš to: suprantama, – vėliau šimtmečius ilgėjosi grandinių. Grandinių, – suprantate, – štai dėl ko visas pasaulio sielvartas. Šimtmečius!

- - -

Mylėti galima tik tai, kas tau nepaklūsta.

- - -

Žmogus nustojo buvęs laukinis gyvūnas tik pastatęs pirmąją sieną.

- - -

„Susiliejimo su visata“ riba yra mirtis. Nes mirtis kaip tik ir yra visiškas individo susiliejimas su visata.

- - -

Mūsų revoliucija buvo paskutinė. Ir daugiau negali būti jokių revoliucijų. Tai žino kiekvienas...

<...>

– Kodėl nori, kad būtų paskutinė revoliucija? Paskutinės – nėra. Revoliucijos nesibaigia. Paskutinė –

vaikams: vaikus begalybė gąsdina, juk reikia, kad naktį jie ramiai miegotų.

- - -

Vaikai – vieninteliai drąsūs filosofai. O drąsūs filosofai – taip pat – neišvengiamai – vaikai.

- - -

Kol neužrašysi, neapmąstysi visko, kas įvyko...

- - -

Ar tikite, kad mirsite? Taip, žmonės mirtingi, aš – žmogus, vadinasi... Ne, ne tai: žinau, kad žinote. Klausiu: ar kartais buvote įtikėję, visiškai įtikėję, įtikėję ne protu, o kūnu pajutę, kad štai šitą puslapį dabar liečiantys pirštai kartą bus geltoni, lediniai...

Ne: žinoma, netikite – ir tik todėl dar neiššokote iš dešimto aukšto ant grindinio, tik todėl vis dar valgote, verčiate naują puslapį, skutatės, šypsotės, rašote...

Niels Bohr
1885

Žmonija nepražus branduoliniame košmare – ji uždus savo pačios atliekose.

- - -

Tiesa būna dvejopa – triviali, kurią neigti absurdiška, ir gili, kuriai priešingas teiginys taip pat yra gili tiesa.

Will Durant
1885

Bet koks paprotys prasideda kaip precedentas.

- - -

Mokslas yra organizuotas žinojimas. Išmintis yra organizuotas gyvenimas.

Romano Guardini
1885

Klausdami apie pomirtinį gyvenimą, iš tikrųjų klausiame apie tai, ar siela nesuirs po mirties. Klausiame, kokią vietą mirtis užima žmogaus gyvenime: ar ji esmiškai ir būtinai susijusi su gyvenimu, ar ji – tik faktas ir todėl gali būti įveikta.

Sacha Guitry
1885

Ko gero, viską gyvenime gadina žmogaus įsitikinimas, kad jis kalba tiesą, nes sako, ką galvoja.

- - -

Mūsų išminties šaltinis – mūsų patirtis. Mūsų patirties šaltinis – mūsų žioplumas.

Karen Horney
1885

Nerimas turėtų skatinti veikti, o ne stumti į neviltį.

- - -

Kai kurių gedėjimo papročių paskirtis – palengvinti netekties skausmą, jį aštrinant tol, kol pasiseka visiškai iš jo išsivaduoti.

Velimir Khlebnikov
1885

Rūkau nuostabiai kvepiančią mintį. Švelniai gaubia man protą jos dervinga palaima.

François Mauriac
1885

Kiekvienas iš mūsų atėjo tam, kad ką nors pasakytų.

- - -

Mūsų gyvenimas vertas tiek, kiek kainavo nugalėti jo sunkumus.

- - -

Politika mus įveikia jėga; mes visi į ją pasinėrę, norime to ar ne.

- - -

Ką nors mylėti, vadinasi, būti vieninteliu matančiu kitiems neregimus dalykus.

- - -

Siaubingiausias dalykas pasaulyje – teisingumas be gailestingumo.

André Maurois

1885

Kiekvieno gyvenime būna laukimo laikotarpis.

- - -

Tas, kuris pats pajuto blogį, gali jį pamiršti, o tas, kuris jį padarė – niekada.

- - -

Menkystė tuo pranaši, kad neturi silpnos vietos.

- - -

Žmonių charakterius lemia ir formuoja jų tarpusavio santykiai.

- - -

Aistrą pranoksta tikras jausmas.

- - -

Politika yra mokėjimas pasiekti jėgų pusiausvyrą.

- - -

Gyvenimas trumpas, tai aišku; bet palyginti su kuo?

- - -

Kas šešiolikos metų nebuvo revoliucionierius, tas, sulaukęs ir trisdešimties, netiks vadovauti net ugniagesių komandai.

- - -

Pretekstas neturi būti įtikinamas, kitaip tai jau nebe pretekstas, o priežastis.

- - -

Neverta orientuotis į visuomenės nuomonę. Tai ne švyturys, o klaidžiojančios ugnys.

- - -

Patarimas – tai visada išpažintis.

- - -

Senatvė – tai blogas įprotis, kurio nespėja įgyti labai užimti žmonės.

- - -

Tragiška mirtyje yra tik tai, kad ji paverčia gyvenimą lemtimi.

George S. Patton
1885

Niekada nesakykite žmonėms, kaip reikia daryti; sakykite, ką reikia daryti, ir jie nustebins jus savo išradingumu.

- - -

Sėkmė – tai aukštis, į kurį pašokate atsitrenkę į dugną.

- - -

Drąsa – tai šiek tiek ilgiau trukusi baimė.

Konkordia Antarova
1886

Matai, drauguži, koks nuostabus gyvenimas! Kaip lengvai turėtų gyventi žmonės, mylintys vienas kitą, ir kaip skaudžiai perskiria juos prietarai. Matai, kuo pavirsta religija, neva vedanti į Dievą, o iš tikrųjų nelaimėmis, kančiomis ir net mirtimi užliejanti vienas kitą mylinčių žmonių gyvenimą.

Bruce Fairchild Barton
1886

Kartais, kai regiu, kokius padarinius sukelia smulkmenos, imu manyti, kad smulkmenų nėra apskritai.

- - -

Žmonės tampa garsiais ne dėl ypatingų talentų ar galimybių, bet išvystę turimus privalumus.

- - -

Savęs įsimylėjimas – paguoda, Dievo skirta menkiems charakteriams.

Hermann Broch
1886

Hermann Broch
„Pakerėjimas“
The Spell

Tas, kuris šitiek kartų yra sėdėjęs prie mirties patalo, nutuokia, kad mirtis nelygi mirčiai, kai atsiduri vienatvėje, kai kone viskas pasidaro nesvarbu, vis dėlto esama privilegijos – tikrosios mirties, ji tokia milžiniška ir graži. Tai jau išėjimas, bet vis dėlto dar ne galas, ji tokia, kad net gydytojas, mirties priešas, lenkiasi jai ir pasiduoda – ne mirčiai, tam išėjimui.

<...>

– Jūs manot, kad galima tik išeiti, todėl nemokat ir nenorit matyti, kada kam ateina mirtis... Tau truputėlį pasisekė, tu galbūt kada nors iš tikrųjų mirsi... Bet pamatęs mirtį ateinant vis vien ginsies.

- - -

Kiekvienas žino, kiek nedaug reikia, kad žmogus virstų gyvuliu...

- - -

Pagal kokius dėsnius ėmė suktis pasaulis? Ar jau rasis nauja tvarka? Gal plūstelės anarchija, viliojanti ir nuvilianti, – ji atsiranda tada, kai tvarka ima kelti šleikštulį. Žlugimo palaima.

- - -

Blogis pasaulyje yra ne kerštas ir bausmė, o idiotiškas žaidimas...

- - -

Visi jie atsiradę iš gražios gyvenimiškos būtinybės, kai vyras nori nenori apglėbia moterį.

- - -

Kai dangus nusileidžia ant žemės, būna rojus; ir žmonės eina po dangų pasivaikščioti.

- - -

Prigimtinė žmogaus teisė yra ieškoti paskutinio savojo „Aš“ išnykimo.

- - -

– Čia mano motina, – pasakė ji, – aš ją pasikabinau kaip priminimą... galbūt priminimą žmonijai, kad ji neturi teisės gimdyti vaikų, kol nepasieks savo tikslo – teisingumo.

- - -

Padorumas dar nesukėlė nė vienos revoliucijos...

- - -

Dievas viso labo tik žodis...

- - -

Pasaulis nuolat ištveria beprotybę, kad bent truputėlį daugiau prašvistų protas... kurgi buvo protas, kai prasidėjo karo beprotybė? Juk atrodė visiškai protinga, kad mes stojom į mūšį... Pasaulis pavargsta nuo proto, kaipsyk todėl ir griebiasi beprotybės.

- - -

Iš anksto skelbtos revoliucijos neįvyksta.

Stasys Šalkauskis
1886

Sudarydama ne individualybės, bet asmenybės sudedamąją dalį, sąžinė yra žmogui ne įgimta, bet įgyta vertybė. Įgimta tėra vien galimybė sąžinę turėti bei tobulinti.

Władysław Tatarkiewicz
1886

Patys stipriausi džiaugsmo ir malonumo jausmai staigiai neišblėsta, bet pereina į daugiau ar mažiau patvarias nuotaikas.

- - -

Malonumo ryšys su laime ne toks glaudus, kaip gali pasirodyti.

- - -

Tikėjimo nebuvimas anksčiau ar vėliau sukelia nerimą, bendravimo stoka – abejingumą, nedarbas – nuobodulį.

- - -

Žmogaus laimė priklauso ne tik nuo jo gyvenimo aplinkybių, bet ir nuo to, kaip jis reaguoja į visa tai, kas jam atsitinka. Laimei vien turto, sveikatos ar grožio nepakanka – visame tame dar reikia rasti ir pasitenkinimą.

Paul Tillich
1886

Mūsų kalba išmintingai jautė buvimo vienam reikšmes. Todėl ji sukūrė žodį „vienatvė“, kad perteiktų skausmą, kai esi vienas, ir žodį „vienuma“, kad perteiktų džiaugsmą, kai esi vienas.

- - -

Vienatvė reiškia skausmą būti vienam, ir vienatvė reiškia garbę būti vienam.

- - -

Nustebimas yra filosofijos šaknis.

- - -

Pirmoji meilės pareiga – klausytis.

Francis Yeats-Brown
1886

Enciklopedija mane žavi todėl, kad ji žino – ir man nereikia žinoti.

Henryk Elzenberg
1887

Pasaulyje egzistuoja ir šventieji, ir blogieji. Pirmieji veikia tik antrųjų nustatytuose rėmuose.

Conrad Hilton
1887

Kontroliuodamas laiką, tu kontroliuoji savo gyvenimą.

Hugo Steinhaus
1887

Dievas gali būti tėvu, jis gali būti teisėju, matematiku, demiurgu, tačiau tai, kuo jis tikrai negali būti – tai kunigu.

- - -

Jei Dievas yra, tai kodėl jo nėra?

Maulana Azad
1888

Visų lengviausia gyvenime – mirti, visų sunkiausia – gyventi.

Irving Berlin
1888

Dešimt procentų gyvenimo priklauso nuo to, ką darote, ir devyniasdešimt procentų – kaip į viską reaguojate.

Osip Brik
1888

Dievas yra, bet aš juo netikiu.

John Foster Dulles
1888

Sėkmė matuojama ne išspręstos problemos sunkumu, o tuo, ar tai ne pernykštė problema.

- - -

Jei bijai prieiti prie bedugnės krašto, tu žuvęs.

T. S. Eliot
1888

Turime nesiliauti ieškoję tol, kol galų gale grįšime ten, nuo kur buvome pradėję, ir pažvelgsime į tą vietą kaip į visai nematytą.

- - -

Skaitant mus veikia tai vienos galingos asmenybės, tai kitos, kol mes galop išsilaisviname iš dominuojančio jų poveikio.

- - -

Tik tie, kurie surizikuoja nueiti per toli, sužino, kaip toli jie gali nueiti.

Heinz Guderian
1888

Nėra padėties be išeities, yra tik beviltiškų žmonių.

- - -

Jei pradėjai, tai ir baik!

- - -

Tanko variklis yra toks pats ginklas, kaip ir jo patranka.

- - -

Smogiama kumščiu, o ne atskirais pirštais.

Marcel Jouhandeau
1888

Širdis turi savo kalėjimų, kurių protas atverti nepajėgia.

- - -

Blogis – tai, ko negali sau atleisti.

- - -

Gerai pažinti žmogų – vadinasi, mylėti arba nekęsti jo.

- - -

Kiekviena siela – tai maža slapta draugija.

- - -

Šventvagystė – vienintelis būdas netikintiems likti religingais žmonėmis.

- - -

Ateis diena, kai mes pristigsime vienintelio dalyko – ir tai nebus mūsų troškimų objektas, o patys troškimai.

- - -

Kad ištvertume savo gyvenimo istoriją, prie jos pridedame šiek tiek legendų.

Anton Makarenko
1888

Ir blusa, ir bakterija ant demokratijos svarstyklių sveria tiek pat.

- - -

Stipri valia – ne tik gebėjimas ko nors panorėti ir pasiekti, bet ir mokėjimas prisiversti ko nors atsisakyti.

- - -

Negalima išmokyti žmogaus būti laimingu, bet galima išauklėti jį taip, kad jis jaustųsi laimingas.

Friedl Beutelrock
1889

Stebuklas, kad stebuklais ir toliau tikima.

Jean Cocteau
1889

Dauguma ir teisybė – ne tas pat, nepainiokime jų.

- - -

Gera knyga ta, kuri pasėja klaustukų.

- - -

Dideliame mieste galima daugiau pamatyti, užtat mažame – daugiau išgirsti.

- - -

Sapnas turi savo visatą, savo geografiją, savo geometriją ir savo kalendorių.

- - -

Praturtėjęs skurdžius puikuojasi prabangiu skuduru.

- - -

Dievas galvoja apie mus, bet jis negalvoja už mus.

- - -

Paprastai manoma, kad stilius – tai sudėtingas būdas paprastiems dalykams išreikšti. O iš tikro tai yra paprastas būdas sudėtingiems dalykams išreikšti.

- - -

Mes priversti tikėti likimu. Nes kaipgi kitaip galėsime paaiškinti sėkmę tų, kurių nemėgstame.

- - -

Blogi įpročiai – vienintelis dalykas, kuriuo žmonės dalijasi nesusimąstydami.

- - -

Gyvenimas – tai horizontalus kritimas.

- - -

Kiekvienam žmogui ant kairiojo peties tupi beždžionė, ant dešiniojo – papūga.

- - -

Poezija – tai religija be vilties.

Martin Heidegger

1889

Kiekvienas yra kažkas kitas, niekas nėra jis pats.

- - -

Laimė – trumpa stotelė tarp „per mažai“ ir „per daug“.

- - -

Žmogaus „substancija“ yra ne dvasia, kaip sielos ir kūno sintezė, o egzistencija.

- - -

„Kodėl apskritai yra būtis, o ne priešingai – niekas?“ – tai galbūt pirmasis iš visų klausimų, pirmasis ne laiko požiūriu. Daugeliui toks klausimas apskritai niekados nekyla. Ir vis dėlto kiekvienas bent kartą arba retkarčiais pajunta paslaptingą šio klausimo galią, net jeigu gerai nesuvokia, kas jam darosi, pavyzdžiui, didžios nevilties valandą, kai visi dalykai tampa nesvarbūs ir nebeaiški jokia prasmė.

- - -

Mąstymo lemtis yra kelias. Ir mąstymo keliai slepia savyje tą paslaptį, kad jais mes galime eiti ir pirmyn, ir atgal, ir net kelias atgal mus veda į priekį.

- - -

Tol mirštame, kol gyvename.

- - -

Kiekvienas visada palaiko dialogą su savo pirmtakais ir, gal net slapčiau ir giliau, su savo palikuonimis.

Émile Henriot
1889

Mirusieji gyvi, kol yra gyvieji, kurie juos prisimena.

Adolf Hitler
1889

Nėra gėrio ir blogio: egzistuoja tik nugalėjusios ir pralaimėjusios idėjos.

- - -

Individualios laimės diena praėjo.

- - -

Nematau nė vienos priežasties, kodėl žmogus turėtų būti mažiau žiaurus už gamtą.

- - -

Tas, kas moka valdyti propagandą, tas valdo ir visuomenę.

- - -

Mirtis yra reali, o gyvybė tik iliuzija.

- - -

Sukurk didžiulį melą, padaryk jį paprastą, nuolatos jį kartok, ir galiausiai visi tuo patikės.

- - -

Kas valdo jaunimą, tas gauna ateitį.

- - -

Liuteris išdrįso sukilti prieš popiežių ir visą bažnytinę sistemą! Tai buvo pirmoji revoliucija!

- - -

Normalus žmogus vargu ar noriai stebės, kaip miršta kitas. Kai vienas iš dviejų vienas kitą mylinčių žmonių ūmai pradeda kalbėti apie mirtį, tai reiškia: „Eik, tarp mūsų viskas baigta!“

- - -

Seniai tiesiog maniakiškai kabinasi už gyvenimo. Dauguma jų tikintys. Bažnyčia atveria jiems perspektyvą: pasitraukimas iš gyvenimo nieko nelemia, toliau viskas bus daug geriau. Kodėl gi nepalikus Bažnyčiai savo tūkstančių!

- - -

Praeis dar keletas amžių, ir evoliucijos būdu įvyks tai, ko nepavyko pasiekti revoliucijos keliu.

- - -

Bažnyčios hierarchų autoritetas remiasi tuo, kad jų tikėjimo mokymas paskelbiamas dogma; Bažnyčia paprasčiausiai likviduotųsi, jeigu tvirtai nesilaikytų pagrindinių tikėjimo dogmų. Bet tai, kas nedžiugina akies, turi arba pasikeisti, arba pranykti. Toks amžino judėjimo įstatymas.

- - -

Ar moksliniai atradimai padarė žmones laimingus? Nežinau. Bet jie laimingi, galėdami išpažinti pačius skirtingiausius tikėjimus. Vadinasi, reikia būti pakantesniems šiuo klausimu.

- - -

Iš tiesų mes apgailėtini, bevaliai tvariniai, bet egzistuoja taip pat ir kuriančioji galia. Ir būtų kvaila tai neigti.

- - -

Žmogus, išpažįstantis neteisingą tikėjimą, yra aukščiau už tą, kuris apskritai į nieką netiki. Nesvarbu, ar mes semiamės idėjų katekizme, ar iš filosofinių traktatų, mes visada turime galimybę atsitraukti, o jie, vadovaudamiesi savo grynai materialistinėmis pažiūromis, galų gale tiesiog surys vienas kitą.

- - -

Draugystė su Bažnyčia gali atsieiti labai brangiai. Nes, pasiekus ko nors, man teks visiems girdint pareikšti: aš pasiekiau tai tik Bažnyčios palaimintas. Tad jau geriau aš padarysiu tai be jos palaiminimo, ir man niekas nepateiks sąskaitos.

- - -

Gyvenimas neatleidžia silpnumo.

- - -

Aš nieko nežinau apie pomirtinį gyvenimą ir esu pakankamai sąžiningas, kad tai atvirai pripažinčiau. Kiti tvirtina, kad kai ką žino apie jį, o aš negaliu pateikti įrodymų, kad taip nėra.

- - -

Bažnyčios mokymas irgi tam tikra filosofija, nors ir nenukreipta į tiesos paieškas. Bet kadangi žmonėms globalinės materijos neprieinamos, tai nebaisu. Viskas apskritai veda iki žmogaus bejėgiškumo prieš amžinąjį dėsnį pripažinimo. Nepakenks taip pat, jeigu mes prieisime tik prie išvados, kad žmogaus išsigelbėjimas –

jo siekime suvokti dieviškosios Apvaizdos esmę, o ne tikėjime, kad įstengs sukilti prieš įstatymą. Juk tiesiog nuostabu, kai žmogus nemurmėdamas laikosi įstatymų.

- - -

Dievas sukūrė žmones. Žmonėmis mes tapome tik mirtinos nuodėmės dėka. Tačiau prielaidas tam sukūrė Dievas.

- - -

Kiekvienas žmogus yra ne vien tik savo, bet ir svetimų idėjų produktas.

- - -

Žmogus, nesuvokiantis istorijos, yra panašus į kurčią arba išsigimėlį.

- - -

Kadangi visi sukrėtimai iš esmės yra blogis, geriausiai būtų, jeigu mums pavyktų, apšviečiant protus, palaipsniui ir neskausmingai įveikti tokį institutą kaip Bažnyčia.

- - -

Kokia laimė vyriausybei, kad žmonės visiškai nemąsto. Mąstyti jiems tenka tik vykdant įstatymus. Priešingu atveju žmonių visuomenė neilgai egzistuotų.

- - -

Mūsų religingumas – tai apskritai mūsų gėda. Krikščioniškosios tezės apie pomirtinį pasaulį aš niekuo negaliu pakeisti, nes ji visiškai nepagrįsta. Vis dėlto tikėjimas į amžinąjį gyvenimą turi tam tikrą pagrindą. Mes atgulsime trąša į dirvą, iš kurios gims nauja gyvybė.

- - -

Jaunystėje aš pripažinau tik vieną priemonę – dinamitą. Tik vėliau supratau, kad paskubomis nieko nepakeisi. Reikia palaukti, kol Bažnyčia galutinai supus, kaip gangrena užkrėstas organas. Būtina padaryti taip, kad iš sakyklų pamokslautų vieni kvailiai, o jų klausytųsi tik senės.

- - -

Nereikia pervertinti kiekvienos gyvos būtybės egzistencijos. Jeigu ta gyvybė būtina, ji nepražus.

- - -

Už viską gyvenime reikia mokėti krauju. Taip yra jau nuo gimimo. Jeigu kas nors pareiškia, kad toks gyvenimas jam nepatinka, tegalima jam patarti nusižudyti.

- - -

Jeigu pas mus kunigai ateitų į valdžią, į Europą sugrįžtų patys niūriausi viduramžių laikai.

- - -

Pasaulinę politiką gali vykdyti tiktai tas, kurio užnugaryje viskas ramu.

- - -

Aš einu į bažnyčią ne todėl, kad dalyvaučiau pamaldose. Aš tiktai gėriuosi pastato grožiu. Aš džiaugiuosi, kad nejaučiu savyje vidinio ryšio su tikinčiaisiais.

- - -

Aš norėčiau, kad 10 kilometrų spinduliu nuo mano kapo nebūtų nė vieno kunigo. Jeigu panašūs subjektai sugebėtų man padėti, aš suabejočiau Apvaizda. Aš elgiuosi pagal savo įsitikinimus ir mintis. Aš negaliu niekam sukliudyti melstis; bet aš nepakęsiu prakeiksmų iš sakyklos.

- - -

Kuo daugiau gyvenime didžių įvykių, tuo nereikšmingesni jie atrodo.

- - -

Tegaliu pasakyti: kiekvienas tebūnie laimingas savaip!

- - -

Ką ir bekalbėti apie tai, kad toji vienintelė išgananti Bažnyčia siaubingai žiauri. Aš dar nė karto nepatyriau malonumo kankindamas kitus, nors aš žinau, kad šiame pasaulyje įsitvirtinti be prievartos neįmanoma.

- - -

Gyvenimas paklūsta tiktai tam, kuris su didžiuliu įniršiu grumiasi už jį. Gyvenimo dėsnis skelbia: ginkis!

- - -

Prigimtis prisitaiko prie gyvenimo sąlygų.

- - -

Kaimuose jau yra taip, kad liaudis nereaguoja, jeigu dvasininkas kaltinamas tuo, jog jis gyvena lytinį gyvenimą. Jeigu jis palaiko intymius santykius su savo tarnaite, tai visas kaimas ramus dėl savo vaikų ir žmonų.

- - -

Žodis – tai viso labo tik priemonė, o ne tikslas; mintis – štai kas svarbiausia, taip pat ir mokėjimas teisingai išdėstyti žodžius.

Walter Lippmann

1889

Neišsilavinusių, su nestabilia psichika ir giliomis neurozėmis, išsekusių ir nieko nepasiekusių individų masė yra tokia reikšminga, kad verčia rimtai susimąstyti. Tokiu būdu, masių kvailinimo metodas labiausiai tinka žmonėms, kurie pagal išsivystymo lygį išlieka vaikais arba barbarais, kurių gyvenimas – tai tikra painiava, dėl to popkultūros srities teoretikai ir renkasi primityvų turinį, šitaip pritraukdami žiūrovus.

- - -

Jeigu visi mąsto vienodai, tai reiškia, kad iš tiesų mąsto tik vienas.

Gabriel Marcel

1889

Filosofiniai klausimai tiesiogiai paliečia kiekvieną. Todėl kiekvienas laiko save sugebančiu ir įgaliotu į juos atsakyti. Nuosavas savęs patyrimas, nuosava žmogystė tam, atrodo, yra pakankamas pagrindas. Kiekvienas jaučiasi kompetentingas kalbėti apie tuos dalykus, nes žino, kad jo gyvenimo tėkmei ne menkiausią reikšmę turi atsakymai į šiuos klausimus. Mes nesame tik šio klausimų žaidimo žiūrovai, bet patys esame užstatas tame žaidime.

Jawaharlal Nehru

1889

Karas yra tiesos ir žmogiškumo paneigimas. Esmė ne vien tame, kad žudomi žmonės – juk žmogus vienaip ar kitaip turi mirti, bet tame, kad sąmoningai ir atkakliai skleidžiama neapykanta ir melas, kurie pamažu įskiepijami žmonėms.

Sergei Rubinstein

1889

Savarankiškumas yra asmenybės kūrybinės veiklos sąlyga.

- - -

Stiprią valią gali įgyti tik tas žmogus, kuris turi tikrai jam brangių, reikšmingų tikslų. Jie ir lemia valios jėgą. Šių tikslų turinys ir juos atitinkantys motyvai lemia jos dorovinį lygį.

Ignas Šeinius
1889

Žmogus turi būti stipresnis negu jo jausmas.

Ludwig Wittgenstein
1889

Tikėti Dievu reiškia žinoti, jog gyvenimas turi prasmę.

- - -

Pasaulyje yra tik vardai.

- - -

Gyvenimo mįslės sprendimas erdvėje ir laike yra už erdvės ir laiko ribų.

- - -

Mano kalbos ribotumas atskleidžia mano pasaulio ribas.

- - -

Jei amžinybė suprantama ne kaip begalinė laiko tąsa, o kaip belaikiškumas, tuomet amžinai gyvena tas, kuris gyvena dabar.

- - -

Aš be galo jautrus. Blogas ženklas.

- - -

Jei galėčiau apibūdinti pasaulio ribas, tai jos tiesiog nustotų būti jo ribomis. Pasaulio riba nėra kažko besitęsiančio riba, ji būdinga pačiam pasauliui.

Juozas Blažys

1890

Fanatikais paprastai vadinami žmonės, kurie labai aistringai paskiria savo gyvenimą išimtinai kuriam nors vienam dalykui, vienai idėjai, nepalikdami savo asmenybėje vietos jokiems kitiems interesams.

- - -

Fanatikai visiškai nejaučia reikalo logiškai paremti savo idėjų; įrodymus jie pakeičia tikėjimu tuo, ko jie nori.

- - -

Skirtingi įsitikinimai be tarpusavio pakantumo būdavo ir esti didžiausių vaidų ir neapykantos šaltinis.

- - -

Tolerancija yra pripažinimas žmonėms tos dvasinio gyvenimo laisvės, kurią žmogus pripažįsta pats sau. Jei nori, kad kiti gerbtų tavo teises, tavo laisvę, tavo asmenybę, gerbk kitus.

Agatha Christie

1890

Kiekvienas žmogžudys yra kažkieno senas draugas.

- - -

Stengiantis atgaivinti praeitį, galiausiai ji atgyja iškreiptu pavidalu.

- - -

Keistas tas pasaulis, kuriame du žmonės žiūri į tą patį, bet mato visiškai priešingus dalykus.

- - -

Mirtis sukuria išankstinę palankią nuomonę apie mirusiuosius.

- - -

Gyvenime kiekvienas turi daryti savas klaidas.

- - -

Kaip skrandis veikia smegenų vingius!

Karel Čapek
1890

Gyvenimo kaina tokia didelė, jog kartais reikia mokėti pačiu gyvenimu.

- - -

Nusivylimas – tai fantazijos stoka.

- - -

Įsivaizduokite, kokia būtų tyla, jeigu žmonės kalbėtų tik tai, ką žino.

- - -

Mašinų amžius: tikslas pakeičiamas greičiu.

- - -

Mušamo gyvūno akys įgauna žmogišką išraišką. Kiek gi turėjo iškentėti žmogus, kol tapo žmogumi.

- - -

Kiekvienas skandalas gyvuoja ne ilgiau nei savaitę, o jei sukeltas triukšmas labai didelis – dešimt dienų.

- - -

Jokia svetima auka vardan taikos nelaikoma per didele.

- - -

Apie tautos valią paprastai kalba tie, kurie jai įsakinėja.

Dwight D. Eisenhower
1890

Apsisprendimas – tai ne kas kita, kaip tvirtas nusistatymas nenutolti nuo tikslo.

- - -

Laisvo žmogaus istorijos niekada nelėmė atsitiktinumas; ją lėmė jo paties pasirinkimas.

- - -

Lyderystė yra menas sukelti kitiems norą atlikti tai, ko reikia tau.

Charles de Gaulle
1890

Aš gerbiu tuos, kurie man priešinasi, bet negaliu jų toleruoti.

- - -

Tarp valstybių neegzistuoja draugystė, tik aljansai.

- - -

Politika yra pernelyg svarbus dalykas, kad ją būtų galima patikėti politikams.

- - -

Tylėjimas – tai stipriųjų blizgesys ir silpnųjų užuovėja, išdidžiųjų dorybė ir pažemintųjų didybė, gudragalvių išmintis ir kvailių protas.

- - -

Kad taptų šeimininku, politikas apsimeta tarnu.

Claire Goll
1890

Claire Goll
„Vaikantis vėją“

Šiandien žinau, kad nei iš žmogaus, nei iš jo istorijos nėra ko tikėtis. Žmogus bus žiaurus arba kilniaširdis, šykštus arba išlaidus, išsižadės savo moters arba apvogs draugus, nelygu aplinkybės. Pats švelniausias sutuoktinis puikiausiai gali pirma nuo galvos iki kojų išbučiuoti savo vaikus, o paskui skristi bombarduoti kaimyninės šalies atžalų.

- - -

Fetišizuota praeitis prislegia net tuos, kurie patys ją išgyveno.

- - -

Jei tokio amžiaus, kai žmogui reikalingi antgamtiški dalykai, man būtų davę Dievą, jausčiau didesnę dvasios ramybę būdama ateiste. Būčiau galėjusį jį atmesti. Iš visų antropomorfinių žmonijos idėjų Dievas labiausiai vertas pajuokos. Per milijardus Žemės egzistavimo metų Dievas, regis, bus apsireiškęs žydams tik prieš keturis tūkstančius metų, o krikščionims – net mažiau nei prieš du tūkstančius, ir tuo pagerbęs baltąją rasę, atsisakęs pasirodyti juodaodžiams, geltonodžiams, raudonodžiams? Tikrai galiu apsieiti be šitos pasakos.

- - -

Lemties nėra ir joks dievas netampo mūsų už virvelių. Žmonės pritraukia vienas kitą to nesiekdami.

- - -

Mūsų gimimas – atsitiktinumas, mirtis – neišvengiamybė. Tarp šių dviejų negandų mūsų gyvenimus vairuoja didelė dalis lemties, svajonių ir

lunatiškumo. Vien tik žodžiai gelbsti laiką nuo užmaršties, viskam praėjus suteikia galimybę prabusti.

- - -

Tuomet dar toli gražu nežinojau svarbiausios gyvenimo sąvokos – trukmės.

- - -

Žmogus iš vienos santvarkos gali išsivaduoti tik pakeisdamas ją kita.

- - -

„Ar gyvenimas turi prasmę, ar ne? Kaip ir bet kuriuo metafizikos klausimu, ir vienas, ir kitas teiginys yra teisingas.“

- - -

Žmonės tik dedasi tikį revoliucija, imperatoriumi, Dievu, bet viskuo abejoja.

- - -

Kaip ir visi liūdni žmonės gindavosi humoru.

- - -

Kai buvom nekalti vaikai, o mūsų gyvenimas – vien žaidimas, Rusijoje per pogromus jau buvo žudomi mūsų amžiaus vaikeliai. Šiandien žudomi ispanų ir kinų vaikai. O rytoj, kai būsim mirę, ateis kitų vaikų eilė, nes niekas nenuslopins neapykantos kupino žmogaus poreikio žudyti...

- - -

Savižudybė nepaaiškinama, nes yra susijusi su konkrečių aplinkybių sukelta dvasios būsena. Viskas jungiasi į grandinę pagal neišvengiamos būtinybės logiką.

<...>

Savižudybė visuomet šiek tiek kinas, bet argi ne kinas visi mūsų poelgiai?

- - -

Kam gyventi? Kad pamatyčiau dar vieną karą, dar vieną lavonų krūvą?

- - -

Karo gandai, juodi debesys virš Europos ir virš meilės visai aptemdė ateitį.

- - -

Kai artinasi mirtis, pasikeičia vertybių skalė.

- - -

Mirtis manęs nė kiek negąsdina. Tikiu dulkėmis ir nebūtimi. Po Dievo prisikėlimas yra pati absurdiškiausia žmogaus kada nors sukurta prielaida. Tačiau, nors atmetu sielos nemirtingumą, kartais manau, jog išskirtinių asmenybių sukurta energija neišnyksta visiškai.

Tik toks kvailas padaras kaip dvikojis gali padaryti išvadą, jog tariamai tobula Dvasia džiaugiasi, kad ją garbina kažkokie kirminai, kurie atsigulę kryžiumi jau ištisus amžius verčia klausytis tų pačių maldų, vis kartodami tuos pačius priedainius, tas pačias giesmes.

- - -

Kapinėse protą apninka prietarai.

- - -

Reikia oriai imti tai, ką gyvenimas duoda, net ir senatvę.

- - -

Gyvenimas – tai sapnas, per kurį eini lyg lunatikas.

Agnes Macphail
1890

Didžiausius gyvenimo išbandymus įveikiame vieni.

Groucho Marx
1890

Tai yra mano principai, ir jei jie jums nepatinka... Na, aš turiu ir kitų.

Boris Pasternak
1890

Baigiasi viskas, kam yra leidžiama pasibaigti. Imsiesi tęsti, ir nesibaigs.

Boris Pasternak

„Daktaras Živaga“

Doctor Zhivago

Žmogus gyvena ne gamtoje, o istorijoje.

- - -

Berniukai žaidė patį baisiausią suaugusių žmonių žaidimą, jie žaidė karą.

- - -

Žmogaus pasireiškimas kituose žmonėse ir yra žmogaus siela.

- - -

Revoliucijos metu, kaip mums per karą, jiems atrodys, kad gyvenimas sustojo, visi asmeniniai rūpesčiai baigėsi, kad pasaulyje daugiau nieko nebevyksta, tik žudoma ir miršta.

- - -

Visi tikrai didingi dalykai neturi pradžios, kaip visata.

- - -

Ginkluotas žmogus – tai jau ne šiaip sau žmogus.

- - -

Kažkur vyksta gyvenimas. Kažkas džiaugiasi. Ne visi dejuoja. Tuo viskas pateisinama.

- - -

Išsigelbėjimas yra ne ištikimybė formoms, o išsilaisvinimas nuo jų.

- - -

Mes kartu su daugeliu žmonių šiais laikais sudarome vieną pasaulį, skirdamiesi vienas nuo kito tik jo suvokimo laipsniu.

- - -

Strelnikovas nuo pat mažens siekė didingo ir šviesaus tikslo. Gyvenimą jis laikė milžiniška arena, kurioje, sąžiningai paisydami taisyklių, žmonės rungtyniauja

siekdami tobulybės.

Kai paaiškėjo, jog yra ne taip, jam nedingtelėjo į galvą, kad supaprastindamas pasaulio tvarką jis klysta. Giliai širdyje užslėpęs nuoskaudą, jis ėmė puoselėti mintį, kad kada nors taps teisėju gyvenimo ir darkančių jį tamsių gaivalų grumtynėse, kad apgins gyvenimą ir atkeršys už jį.

Nusivylimas įniršino jį. Revoliucija jį apginklavo.

- - -

Marksizmas nesugeba susivaldyti, kad būtų mokslas. Mokslai būna kur kas santūresni.

- - -

Kokia laimė triūsti sau ir savo šeimos labui nuo šviesos ligi tamsos, ręsti pastogę, dirbti žemę, kad galėtum pramisti, kurti savo pasaulį, nelyginant Robinzonui, pamėgdžioti visatos kūrėją ir įkandin savo tikros motinos vėl ir vėl paleisti save į pasaulį!

- - -

Tai, kad mintys, spėlionės ir analogijos nėra perkeliamos ant popieriaus, o vos švystelėjusios bemat pamirštamos, yra ne praradimas, o atradimas.

- - -

Man visada atrodė, kad kiekvienas prasidėjimas yra nekaltas, kad ši dogma, liečianti Dievo Motiną, išreiškia bendrąją motinystės idėją.

Ant kiekvienos gimdyvės krinta tas pats atspindys, kiekvienai atrodo, kad ji vieniša, užmiršta, palikta savo valiai. Vyras tuo metu jaučiasi lyg išmestas iš rogių, tarsi jis niekuo nebūtų prisidėjęs ir viskas būtų ūmai nukritę iš dangaus.

Moteris pati paleidžia pasaulin savo palikuonį, pati su juo pasitraukia į antrąjį gyvenimo planą, kur daug tyliau ir be jokios baimės galima pasistatyti vygę. Ji pati tyliai ir romiai maitina ir augina palikuonį.

Dievo Motinos yra prašoma: „Melskis kasdien Sūnui ir

Dievui tavo.“ Taip gali pasakyti kiekviena moteris. Jos Dievas yra jos vaikas. Didžiųjų žmonių motinoms šis pojūtis turi būti pažįstamas. Tačiau visos motinos ligi vienai yra didžiųjų žmonių motinos, ir jos nekaltos, kad gyvenimas vėliau jas apgauna.

- - -

Aš ne kartą esu pastebėjęs, kad kaip tik daiktai, į kuriuos dieną neatkreipei didesnio dėmesio, neišsirutuliojusios, miglotos mintys, žodžiai, ištarti atsainiai, prabėgom, naktį sugrįžta įgavę kūną ir kraują ir tampa sapnų temomis, tarsi kompensuodami niekinamą požiūrį į juos dieną.

- - -

Jeigu žmogus priklauso kuriam nors tipui, jis yra žuvęs, nubaustas.

- - -

Revoliucingieji savavaliautojai yra baisūs ne kaip piktadariai, o kaip nevaldomi mechanizmai, kaip nuo bėgių nušokusios mašinos.

<...>

Paaiškėjo, kad revoliucijos įkvėpėjams permainų ir pertvarkų maišatis yra vienintelė mėgstama stichija, jie gali išsiversti be duonos, tik duok jiems kokią pasaulinio masto mintį. Naujo pasaulio kūrimas, pereinamieji periodai – svarbiausias jų tikslas. Nieko kito jie nėra mokęsi ir ničnieko nemoka.

- - -

– Gyvenimo pertvarka! Šitaip gali samprotauti žmonės, kurie galbūt yra matę šilto ir šalto, bet niekada neperpratę gyvenimo, nepajutę jo sielos, gyvenimo dvasios. Jiems buvimas yra tik šiurkščios, jų prisilietimo nesutaurintos medžiagos kesulas, reikalaujantis apdorojimo. Bet gyvenimas niekados nebūna medžiaga ar daiktas. Gyvenimas, jeigu norite žinoti, yra be paliovos atsinaujinanti, pati save nuolatos pertvarkanti visko

pradžia, jis amžinai kuria save iš naujo, jis pats yra kur kas pranašesnis už mudviejų su jumis bukaprotiškas teorijas.

- - -

Žmogus gimsta gyvenimui, o ne rengimuisi gyventi. Pats gyvenimas, jo reiškiniai, gyvenimo išmanymas teikia begalinį žavesį, begalinį patrauklumą!

- - -

Koks nepataisomas menkysta turėtum būti, kad gyvenime atliktumei tik vieną vaidmenį, užimtumei visuomenėje vienintelę vietą, reikštumei tik vieną ir tą patį!

- - -

Revoliucijos interesai ir Saulės sistemos egzistavimas jam yra vienas ir tas pat.

- - -

Šių dienų pasaulyje šimtai priežasčių žmogui išsikraustyti iš proto.

- - -

Retkarčiais pasaulyje pasitaiko didelis ir stiprus jausmas. Prie jo visados pritampa gailestis. Mūsų dievinamas objektas atrodo mums tuo didesnė auka, kuo labiau mes jį mylime.

- - -

– Nemėgstu teisuolių, niekada nesuklupusių ir nepuolusių. Jų dorybė negyva ir menkavertė. Gyvenimo grožis jiems neatsiskleidė.

- - -

– Aš nemėgstu kūrinių, ištisai skirtų filosofijai. Mano nuomone, filosofija privalo būti tik meno ir gyvenimo prieskonis. Domėtis vien tik ja – tas pats, kaip valgyti vien tik krienus.

- - -

Aš pastebėjau, kad kiekvieną sykį šita naujoji valdžia įsitvirtindama pereina keletą etapų. Iš pradžių triumfuoja

protas, klesti kritinė dvasia, kovojama su prietarais.

Paskui ateina antrasis periodas. Persvarą įgyja prisiplakėlių, neva atjaučiančiųjų, tamsiosios jėgos. Didėja įtarumas, pasipila įskundinėjimai, intrigos, nepakantumas.

- - -

Revoliucijas vykdo veiklūs žmonės, vienpusiški fanatikai, savanoriško ribotumo genijai. Jie per kelias valandas arba dienas sugriauna senąją tvarką. Perversmai trunka savaites, daugiausia metus, o paskui dešimtmečius ir amžius žmonės lenkiasi ribotumo dvasiai, atvedusiai į perversmą, tarsi šventenybei.

- - -

Jis pagalvojo apie kelis šalimais besirutuliojančius gyvenimus, kurie skirtingu spartumu juda vienas greta kito, ir apie tai, kas nutinka, kai kuris nors likimas gyvenime aplenkia kito žmogaus likimą, ir kas ką pergyvena. Tai kažkuo jam priminė reliatyvumo principo apraiškas gyvenimo lenktynėse, bet galutinai susipainiojęs, jis liovėsi tuos dalykus gretinęs.

- - -

Nelaisvas žmogus visada idealizuoja savąją nelaisvę.

- - -

Augalų karaliją labai nesunku įsivaizduoti kaip artimiausią mirties karalijos kaimynę. Čia, žemės žalumoje, tarp kapinių medžių, tarp išsisėjusių tarpukapėse gėlių daigų, galimas daiktas, glūdi mus kamuojančios nebūties paslaptys ir gyvybės mįslės.

- - -

Gyvybės mįslė, mirties mįslė, genijaus žavumas, apsinuoginimo žavumas – visa tai mums buvo suprantama. O visokie smulkūs pasaulio barniai, kaip, tarkime, dėl Žemės rutulio pertvarkos, labai atsiprašau, ne mūsų reikalas.

Kurt Tucholsky

1890

Susigyvenusių žmonių nebūna. Yra tik žmonės, kurie valdo, ir žmonės, kurie yra valdomi.

- - -

Bažnyčia laimina tai, kam negali užkirsti kelio.

- - -

Bet koks žuvusiojo kare šlovinimas reiškia tris naujus žuvusiuosius kitame kare.

- - -

Kiekvienas istorinis romanas puikiai vaizduoja epochą, kurioje gyvena jo autorius.

- - -

Nepamirškite kokybės. Karstas, pavyzdžiui, turi būti pagamintas taip, kad užtektų visam gyvenimui.

- - -

Net sunku patikėti, kaip puikiai galima apsieiti be 2500-ųjų išradimų!

- - -

Geru žmogumi laikyk tą, su kuriuo gali gerai patylėti.

Franz Werfel

1890

Tam, kuris turi tikėjimą, nereikia jokių Dievo įrodymų; tam, kuris jo neturi, įrodymų visada bus per mažai.

Johannes R. Becher

1891

Žmogus tampa žmogumi tik tarp žmonių.

Avraham Yitzchak Bloch
1891

Kokia nauda iš amžinos išminties, jeigu jau kitais metais ji pasens?

Mikhail Bulgakov
1891

Viskas, kas įvyksta, visada taip, kaip reikia ir tik į gera.

- - -

Garbės žodžio negali laužyti nė vienas žmogus, nes neįmanoma būtų gyventi pasaulyje.

- - -

Pakanka šaudant pasileisti paskui žmogų, ir jis pavirsta išmintingu vilku; vietoj labai silpno ir iš tikro labai sunkiais atvejais nereikalingo proto atsiranda išmintingas žvėries instinktas.

Mikhail Bulgakov

„Meistras ir Margarita“

The Master and Margarita

Gyvenime nieko nebegalima pataisyti, galima tik pamiršti.

- - -

Žodžiai gali nuslėpti teisybę, o akys – niekuomet!

- - -

Faktas – labiausiai nepaneigiamas dalykas pasaulyje.

- - -

Niekada nieko neprašykite! Niekada ir nieko, ypač iš tų, kurie už jus stipresni. Patys pasiūlys ir patys viską duos.

- - -

Nėra dokumentų, nėra ir žmogaus.

Antonio Gramsci
1891

Kiekvienas individas yra ne tik esamų santykių, bet ir šių santykių istorijos produktas.

- - -

Esu pesimistas savo stebėjimais, bet optimistas savo veiksmais.

Pär Lagerkvist
1891

Pär Lagerkvist
„Barabas“
Barabbas

Kur tu rasi tokį, kuris nebūtų nusigręžęs nuo ko nors.

- - -

– Kaip ta mirusiųjų buveinė?.. Tu ten buvai! Papasakok, kaip ji atrodo?

– Kaip ji atrodo?..

– Taip! Ta mirusiųjų karalystė... Tu juk viską patyrei!

– Aš nieko nepatyriau. Aš tiesiog buvau miręs. Mirtis – tai niekas.

– Niekas?

– Taip. O kas ji dar galėtų būti?

<...>

– Tu manei, kad aš tau papasakosiu apie mirusiųjų karalystę? Aš neturiu ko pasakoti. Mirusiųjų karalystė – tai tiesiog niekas. Ji yra, bet ji – niekas, ir tiek.

<...>

– Taip, mirusiųjų karalystė yra niekas. Bet kai joje pabūni, ir visi kiti dalykai jau atrodo nieko verti.

- - -

Mirtį! Jis visada ją nešiojosi, turėjo savy nuo pat gimimo.

Henry Miller
1891

Henry Miller
„Ožiaragio atogrąža“
Tropic of Capricorn

Buvau pats sau pikčiausias priešas. Jaučiau, kad tolesnis gyvenimas, kurio visai nebuvau prašęs, nieko neįrodys, nepagrįs, nepridės ir neatims. Dievas man buvo reikalingas nė kiek ne daugiau negu aš Jam, ir dažnai sau kartodavau, kad jeigu Jis iš tikro būtų, susitikęs ramiai pažvelgčiau Jam į akis ir spjaučiau į veidą.

- - -

Kai tik žmonės imdavo iš manęs ko nors laukti ar reikalauti, aš imdavau spyriotis. Taip atrodė mano nepriklausomybė.

- - -

Visur, kur šalta, žmonės pluša liežuvį iškišę, o pridarę palikuonių skelbia jaunimui darbo evangeliją, – kuri iš esmės ne kas kita, kaip inercijos mokymas.

- - -

Viskas buvo daroma rytdienai, bet rytdiena taip ir neateidavo. Dabartis tebuvo tiltas, ir ant šio tilto jie tebedejuoja, kaip dejuoja visas pasaulis, ir neatsiranda nė vieno idioto, kuris sugalvotų išsprogdinti tą tiltą.

- - -

Aš buvau nedoros žemės nedoras produktas.

- - -

Viskas, kas atsitinka svarbaus, yra prieštaringos prigimties. <...> Aš pamaniau, kad kabinuosi gyvenimo, kabinuosi kažko, į ką galėsiu suleisti dantis. O iš tikro gyvenimas visiškai išslydo man iš rankų. Bandžiau rasti ką nors, prie ko galėčiau prisirišti, – ir neaptikau nieko. Bet nors po visų ieškojimų, pastangų įsikabinti, prisirišti

likau nei pakartas, nei paleistas, vis dėlto radau tai, ko ir nebuvau ieškojęs, – save patį. Supratau, kad visą gyvenimą troškau ne gyventi, – jei tai, kuo užsiima kiti, galima pavadinti gyvenimu, – bet išreikšti save. Suvokiau, jog niekada nė trupučio nesidomėjau gyvenimu, o vien tuo, ką darau dabar, kas tolygu gyvenimui, priklauso jam ir kartu peržengia jo ribas. Manęs beveik visai nedomina, kas yra tiesa, netgi kas yra tikrovė; mane tedomina tai, ką įsivaizduoju esant ir ką kasdien slopindavau, kad galėčiau gyventi. Ar aš mirsiu šiandien, ar rytoj, man visai nesvarbu, niekad nebuvo svarbu, tačiau jei net šiandien, po tiek metų pastangų, negaliu pasakyti, ką galvoju ir jaučiu, – šitai mane jaudina, kelia nerimą. Nuo pat vaikystės aš vaikiausi šią šmėklą, ir, išskyrus šitą galią, šitą sugebėjimą, manęs niekas nedžiugina ir netraukia.

- - -

Reikalai pašlyja paprastai tik tada, kai per daug jais rūpiniesi.

- - -

Man vis ateina į galvą mintis, lydima tam tikro apgailestavimo ir ilgesio, kad šis visokių draudimų pilnas ankstyvos vaikystės gyvenimas atrodo nelyginant beribė visata, o vėlesnis, suaugusiojo gyvenimas, – nuolat susitraukianti sritis. Vos tik vaikas patenka į mokyklą, tuoj prapuolęs – jis pajunta užmautą apynasrį. Praranda skonį duona ir gyvenimas. Gauti duonos tampa svarbiau negu ją valgyti. Viską imama skaičiuoti ir viskas turi savo kainą.

- - -

Žmogus nesugeba net susinaikinti; jis moka tik naikinti kitus.

- - -

Karas miestą gali paversti pelenais, o visus gyventojus nušluoti nuo žemės paviršiaus, tačiau naujos atžalos vėl primena tai, kas buvo. Mirtis apvaisina ir dirvą, ir dvasią.

- - -

Kiekvienas žmogus, neišskiriant nė artimiausių bičiulių, yra potencialus žudikas. Dažnai nė nebūtina griebtis šautuvo ar laso, ar žymes įdeginančio gelžgalio, – yra išradingesnių ir velniškesnių būdų, kaip kankinti ir žudyti savo artimą.

- - -

Pamišimas suprantamas kaip proto praradimas. Proto, bet ne tiesos, nes yra pamišėlių, sakančių tiesą, kai kiti tyli...

- - -

Visas mano gyvenimo tikslas yra priartėti prie Dievo, kitaip sakant, priartėti prie savęs.

- - -

Manau, geriau nesiplėšyti, o padėti žmonėms, kai jie patys kreipiasi...

- - -

Žmogus, žygiuojantis visiškai ne į koją su likusiu pasauliu, arba kenčia nuo be galo išpūsto ego, arba jo ego yra nugrimzdęs taip giliai, jog beveik neegzistuoja.

- - -

Būdamas žmogiškas, žudai ne kaip žvėris, o automatiškai, ir tas žudymas būna užmaskuotas, o jo atšakų galo nematyti, todėl žudai net nesusimąstydamas, žudai be reikalo. Labiausiai gerbiami žmonės yra didžiausi žudikai. Jie įsitikinę, jog tarnauja savo artimiesiems, ir nuoširdžiai tuo tiki, tačiau yra beširdžiai žudikai ir retsykiais, pabudę iš miego, suvokia savo nusikaltimus ir, norėdami išpirkti savo kaltę, it paklaikę puola daryti donkichotiškų gerų darbų. Žmogaus gerumas dvokia labiau už blogį, esantį jame, nes gerumas dar

nėra pripažintas, dar nėra sąmoningosios savasties teigimas. Kai esi stumiamas į prarają, lengva paskutinę akimirką atsisakyti visų turtų, atsigręžti ir paskutinį sykį apkabinti visus, kuriuos palieki.

- - -

Muzika – tai negirdimas garsas, sukeliamas plaukiko, plaukiančio sąmonės vandenyne. Tai atlygis, kurį tegali skirti pats sau. Tai dovana Dievo, kuriuo tampa žmogus, liovęsis galvoti apie Dievą. Tai pranašas Dievo, kuriuo visi savo laiku tapsime, kai visa, kas yra, bus anapus vaizduotės.

- - -

Visa tavo praeitis yra tarsi ilgas miegas, kuris būtų užmirštas, jeigu ne sapnas.

- - -

Nei praeities, nei ateities. Netgi dabartis atrodo abejotina.

Henry Miller

„Vėžio atogrąža“

Tropic of Cancer

Pasaulis yra save ėdantis vėžys...

- - -

Gyvenimas niekur ir niekada nesustos. Man atrodo, kad ir kur nueičiau, visur rasiu vykstant kokią nors dramą. Žmonės kaip utėlės – įlenda tau po oda ir ten pasilieka. O tu kasaisi, kasaisi, kol ištrykšta kraujas, bet visam laikui jų neišnaikini. Su kuo tik susiduriu, matau, kad žmonės niokoja savo gyvenimą. Kiekvienas turi asmeninę tragediją. Nelaimė, nuobodulys, graužatis, savižudybė dabar jau įaugo visiems į kraują. Katastrofos, beviltiškumas, tuštuma tiesiog sklando ore. O tu vis kasaisi, kol nusidiri odą. Ir vis dėlto šitai mane įkvepia. Nesijaučiu nei prislėgtas, nei nusiminęs, tik džiaugiuosi. Trokštu dar daugiau nelaimių, dar daugiau sukrečiančių katastrofų ir gigantiškų nesėkmių. Tegu visas pasaulis eina skradžiai, tegu visi negyvai užsikaso.

- - -

Jau koks šimtas ar daugiau metų pasaulis – mūsų pasaulis – merdėja. Ir per tuos pastaruosius šimtą ar daugiau metų neatsirado nė vieno pakvaišėlio, kuris padėtų bombą prie kūrinijos šiknaskylės ir ištaškytų ją į gabalus. Pasaulis pūva, apmiršta ir trupa gabalais. Tačiau reikia *coup de grâce* kad jis subyrėtų į šipulius. Tarp mūsų nėra nė vieno sveiko, bet vis dėlto mes saugome savyje visus žemynus ir jūras tarp žemynų, ir paukščius danguje. Mes ketiname visa tai užrašyti – evoliuciją šio pasaulio, kuris jau mirė, bet dar nėra palaidotas. Mes plūduriuojame laiko paviršiuje, viskas aplink mus jau paskendo, skęsta arba dar paskęs.

- - -

Žmogaus neaptversi tvora.

- - -

Aš – laisvas žmogus ir man svarbi mano laisvė. Man reikia būti vienam. Turiu apmąstyti savo gėdą ir neviltį atsiskyręs nuo visų. Man reikia saulės ir gatvių grindinio be jokių kompanionų, be pokalbių, man reikia būti akis į akį su savimi pačiu, vien tik su savo širdies muzika. Ko jums iš manęs reikia? Kai noriu ką nors pasakyti, aš tuos žodžius išspausdinu. Kai turiu ką duoti, duodu. Nuo jūsų įkyraus smalsumo mane pykina! Jūsų komplimentai mane žemina! Jūsų arbata mane nuodija! Aš niekam nieko neskolingas. Būčiau atsakingas tik prieš Dievą – jeigu jis egzistuotų!

- - -

Nėra tokios idėjos, kuri prikaustytų žmonijos dėmesį ilgiau negu dvidešimt keturioms valandoms.

- - -

Jeigu žmogus kada nors akis į akį susiduria su absoliutu, begalinės užuojautos sudievintieji asmenys, tokie kaip Gautama ir Jėzus, nebetenka savo šventumo.

- - -

Nusprendžiau prie nieko nebeprisirišti, nieko nebesitikėti, taigi gyventi gyvuliškai, kaip gyvena plėšrus žvėris, valkata, plėšikas. Net jeigu bus paskelbtas karas ir aš būsiu pašauktas į kariuomenę, tai griebsiu durtuvą ir smeigsiu, smeigsiu iki pat koto. O jeigu reikės prievartauti, tai prievartausiu kaip patrakęs. Argi šią tylią valandą, auštant naujai dienai, žemė nėra apkvaitusi nuo nusikaltimų ir siaubo? Ar nors vienas žmogaus prigimties segmentas pasikeitė, – gyvybiškai, iš esmės, – pasikeitė nesiliaujančiame civilizacijų žygyje per istoriją? Žmogus tiesiog buvo išduotas tariamai gerosios savo prigimties dalies. Dvasios paribiuose žmogus liko plikas kaip laukinis. Net susiradęs vadinamąjį Dievą, jis vis tiek lieka nuogas kaip švariai nugraužtas kaulas: jis grynas

skeletas. Reikia vėl panerti į gyvenimą, kad galėtum užsiauginti mėsos. Žodis turi tapti kūnu, siela kenčia troškulį. Dabar pamatęs bet kokį trupinį pulsiu prie jo ir surysiu. Jeigu gyventi – svarbiausias dalykas, tai aš gyvensiu, net jeigu reikėtų tapti kanibalu. Iki šiol stengiausi išsaugoti savo brangų kailį ir likučius mėsos, dengiančios mano kaulus. Gana. Mano kantrybė išseko. Aš priremtas prie sienos. Nebeturiu kur daugiau trauktis. Istoriškai aš lavonas. Jeigu anapus kas nors egzistuoja, aš iššoksiu iš ten atgal. Aš suradau Dievą, bet man jo nepakanka. Aš tik dvasiškai miręs. Fiziniu atžvilgiu aš gyvas. Morališkai laisvas.

- - -

Jiems jis buvo visiškas nulis, bet dabar, kai numirė, jie susimes pinigų, nupirks jam didžiulį vainiką ir nekrologų skiltyje išspausdins jo pavardę riebiu šriftu. Padarys bet ką, kad bent kiek paryškintų save pačius.

- - -

Pasaulis pakišamas man po nosim ir lieka tik sudėlioti skyrybos ženklus tarp jame įvykusių nelaimių. Nėra tokio dalyko, prie kurio tie viršuje sėdintys bulvarinės spaudos meistrai neprikištų nagų: per jų rankas pereina visas pasaulio džiaugsmas ir skausmas. Jie gyvena negailestingų gyvenimo faktų, vadinamosios realybės pasaulyje. Ta realybė – pelkė, o jie – varlės, kurios nieko daugiau nemoka, tik kvaksėti. Kuo daugiau jie kvaksi, tuo gyvenimas atrodo tikresnis. Advokatai, kunigai, gydytojai, politikai, žurnalistai – tai šundaktariai, čiuopiantys pasaulio pulsą. Nuolatinė katastrofos nuojauta. Nuostabu. Kaip niekada nesikeičiantys barometro rodmenys arba pusiau nuleista vėliava. Dabar suprantama, kaip mintis apie dangaus karalystę užvaldo žmonių sąmonę ir tvirtai laikosi netgi tada, kai jiems iš po kojų išmušti visi ramsčiai. Juk turi būti kažkoks kitas pasaulis, be tos pelkės, kurioje viskas suversta į krūvą.

Neįsivaizduoju, kokia turėtų būti išsvajotoji dangaus karalystė. Varlių karalystė, be abejo. Nuodingi garai, dumblas, vandens lelijos, stovintis vanduo. Turbūt kažkas panašaus.

- - -

Mirtis – tam tikras rojus, kuriame nėra ligų ir mirties baimės.

- - -

Pasaulyje nėra vilties, bet nėra ir nevilties.

- - -

Žmogus ima skaityti savo jaunystės knygas ir jose glūdinčios paslaptys įgauna kitokių prasmių – su kiekvienu žilu plauku vis naujų.

- - -

Žmogus negali suprasti gatvių žavesio, jeigu jam neteko ieškoti jose prieglobsčio.

- - -

Kai žmogus visus uždirbtus pinigus išleidžia sau, kai už juos gali puikiai praleisti laiką, žmonės linkę sakyti: „Jis neturi kur dėti pinigų“. Aš manau, kad tai ir yra geriausias būdas panaudoti pinigus. Apie tokius individus nepasakysi, ar jie dosnūs, ar šykštūs. Jie paleidžia pinigus į apyvartą – ir tai svarbiausia.

- - -

Paryžiuje nerasi negražaus kampo, o jeigu dar yra bistro su nuleistu tentu, keli staliukai ant šaligatvio ir spalvoti gėrimai taurėse, žmonės vėl atrodo kaip žmonės, jie ir yra žmonės – puikiausi pasaulyje žmonės, kai šviečia saulė! Tokie protingi, tokie šventiški, tokie nerūpestingi! Nusikaltimas suvaryti tokius žmones kaip galvijus į kareivines, versti juos mankštintis, skirstyti į eilinius, seržantus, pulkininkus ir dar dievažin ką.

- - -

Ir vis dėlto aš negaliu liautis galvojęs apie idėjos ir gyvenimo priešybę. Amžina painiava, nors mes stengiamės abu šiuos dalykus pakišti po ryškiu tentu nuo saulės. Tačiau tai nepadeda. Idėjos neatskiriamos nuo veiksmo. Jeigu jose nėra seksualumo, nėra gyvybės, nėra ir veiksmo. Idėjos neegzistuoja vienos pačios beorėje proto erdvėje. Idėjos susijusios su gyvenimu: kepenų idėjos, inkstų idėjos, intersticinės idėjos. Jeigu viskas būtų daroma tik iš idėjos, Kopernikas būtų sugriovęs egzistuojantį makrokosmą, o Kolumbas – nugrimzdęs Sargaso jūroje. Idėjos estetika išaugina tik vazonines gėles, o vazoninės gėlės statomos ant palangių. Bet jeigu nebus nei lietaus, nei saulės, tai kam statyti gėles už lango?

- - -

„Parodykit man žmogų, kuris viską komplikuoja, ir aš parodysiu jums didį žmogų!“ O jeigu jūs man parodysite žmogų, kuris tobulai reiškia savo mintis, aš nesakysiu, kad jis nėra didis, tiesiog jis man neįdomus... jam stinga padrikumo. <...> Matau, kad kasdieniški apmaudavimai bei trikdžiai, pretenzingas silpnųjų ir neveikliųjų purkštavimas simbolizuoja paralyžiuotą gyvenimo jėgą, ir tas, kuris nori kurti tvarką, tas, kuris sėja vaidus ir nesutarimus, nes tokia jo valia, toks žmogus turi vis iš naujo eiti ant laužo arba į kartuves.

Kažkada maniau, kad būti žmogumi – aukščiausias žmogaus gyvenimo tikslas, bet dabar matau, kad ta mintis buvo pražūtinga. Šiandien aš didžiuojuosi galėdamas pasakyti, kad esu nežmogus, kad nepriklausau nei žmonijai, nei vyriausybėms, kad man nė motais pažiūros ir principai. Man nė motais girgždantis žmonijos mechanizmas – aš priklausau žemei! Sakau tai gulėdamas ant pagalvės ir jaučiu, kaip iš smilkinių man dygsta ragai. Aplink lovą trypia puspročiai mano protėviai – guodžia, gundo, čaižo gyvatiškais liežuviais,

vaiposi ir gašliai skersakiuoja košmariškomis kaukolėmis. Aš – ne žmogus! Tariu tai su vaiduoklišku pamišėlio šypsniu lūpose ir kartosiu, nors ir krokodilais lytų. Mano žodžius patvirtina visos tos išsiviepusios, skersakiuojančios, košmariškos kaukolės, kai kurios negyvos ir išsišiepusios jau ilgus amžius, kitos išsiviepusios taip, lyg būtų susirakinti žandikauliai, dar kitos išsiviepusios su patyčia, iš anksto numatydamos visa ko baigtį ir padarinius. Aiškiausiai matau išsiviepusią savo paties kaukolę.

- - -

Tegu būna daugiau vandenynų, daugiau perversmų, daugiau karų, daugiau masinių žudynių. Tegu tai būna pasaulis vyrų ir moterų su generatoriais tarp kojų, pasaulis, kuriame kunkuliuoja tikras įniršis, aistros, žygiai, dramos, svajonės, beprotybė, pasaulis, kuris skleidžia ekstazę, o ne bezdalus. Manau, kad šiandien, kaip niekada, reikia ieškoti knygos, net jeigu joje būtų tik vienas didingas puslapis: mes turime ieškoti nuotrupų, skeveldrų, vinių, bet ko, kame glūdi brangieji metalai, bet ko, kas gali atgaivinti kūną ir sielą.

Galbūt mes visi pasmerkti ir mums nebėra vilties išsigelbėti, nė vienam iš mūsų, o jeigu taip, sutelkime jėgas paskutiniam agonijos riksmui, kraują stingdančiam kauksmui, kurtinančiam maišto klyksmui, visuotinio karo šūkiui! Šalin skundus! Šalin liūdnas ir gedulingas melodijas! Šalin biografijas ir istorijas, bibliotekas ir muziejus! Tegu mirusieji ryja mirusius. O mes, likę gyvieji, sutrypkime ant kraterio briaunos savo paskutinį priešmirtinį šokį. Bet – šokį!

- - -

Gatvėje dažnai sutikdavau kunigą su knyga rankose, kalantį eilutes pamokslui. Idiotas, tardavau sau mintyse, ir čia pat jį užmiršdavau. Gatvėse pilna visokiausių silpnapročių, ir kunigai ne patys baisiausi. Per du

tūkstančius metų mes pripratome prie to idiotizmo. Ir vis dėlto, kai staiga atsiduri to kunigo karalystėje, kai pamatai pasaulėlį, kuriame jis atlieka žadintuvo funkciją, patiri visai ką kita.

Kurį laiką atrodė, kad tas koktus švebeldžiavimas ir lūpų timpčiojimas net turi kažkokią prasmę. Kažkas čia vyko, kažkoks bežadis vaidinimas, kuris nors ir glumino, bet drauge ir kerėjo. Visame pasaulyje, kur tik stovi šie užtemdyti mauzoliejai, tave pasitinka toks pat neįtikėtinas reginys – ta pati žema temperatūra, tas pats blausus švytėjimas, tas pats ūžesys ir gausmas. Visame krikščioniškame pasaulyje tam tikromis nustatytomis valandomis žmonės juodais drabužiais šliaužioja keliais aplink altorių, prie kurio stovi kunigas su nedidele knygele vienoje rankoje ir pietų varpeliu ar purkštuvu kitoje ir kažką marmaliuoja jiems nesuprantama kalba – ši, net jeigu ir būtų suprantama, jau seniai nebeturi nė kruopelytės prasmės. Greičiausiai laimina juos. Laimina šalį, laimina valdovą, ginklus ir šarvuotlaivius, šaudmenis ir rankines granatas. Prie altoriaus jį apspitę maži berniukai, apsirengę kaip Viešpaties angelai, gieda altais ir sopranais. Nekalti avinėliai. Visi su sijonais, be lyties požymių, kaip ir pats kunigas. Graži niekatrosios giminės kakofonija. Seksas su suspenzorijumi pagal minorinį motyvą.

Aš stengiausi apžiūrėti viską kuo nuodugniau, kiek leido blausus apšvietimas. Gėrėjausi ir drauge buvau pritrenktas. Juk taip visame civilizuotame pasaulyje, pamaniau. Visame pasaulyje. Nuostabu. Ar lietus, ar saulė, ar kruša, ar šlapdriba, ar sniegas, ar griaustinis, ar žaibas, ar karas, ar badas, ar maras – čia nuo to niekas nė nesikeičia. Visada ta pati vėsa, tie patys magiški ritualai, suvarstomi auliniai batai ir maži Viešpaties angeliukai, giedantys sopranais ir altais. Prie įėjimo – nedidelė dėžutė su plyšeliu – kad dangiškasis darbas

nesustotų. Kad Dievo palaiminimai nusileistų ant karaliaus ir šalies, ir šarvuočių, ir sprogmenų, ir tankų, ir lėktuvų, kad dirbančiojo rankos turėtų daugiau jėgų – jėgų pjauti arklius, karves, avis, jėgų gręžti skyles geležinėse sijose, jėgų siūti sagas į kelnes, jėgų pardavinėti morkas, siuvimo mašinas ir automobilius, jėgų naikinti vabzdžius, valyti arklides, išpilti šiukšlių konteinerius ir gramdyti klozetus, jėgų rašyti laikraščių antraštes ir žymėti metro bilietus. Jėgų... jėgų. Čepsėjimas lūpomis ir mulkinimas vien tam, kad gautum šiek tiek jėgų!

- - -

Kažko nepadoraus esama toje meilėje praeičiai, kuri baigiasi didžiausiu skurdu ir apkasais. Kažko nepadoraus esama toje dvasios spekuliacijoje, kuri leidžia idiotui šlakstyti šventintu vandeniu „Didžiąsias Bertas“, šarvuočius ir sprogmenis. Kiekvienas klasikos prisišlemštęs žmogus yra žmonijos priešas.

- - -

Žmonės – keista fauna ir flora. Iš toli jie atrodo nereikšmingi, iš arčiau – bjaurūs ir piktavaliai. Labiau už viską jiems reikia erdvės – erdvės netgi labiau negu laiko.

Nelly Sachs
1891

Kas tupi tamsoje, užsižibina svajonę.

Richard Aldington
1892

Iš kur žmogus gali žinoti, kas jis? Juk visi nešiojamės savyje kitą, nepažįstamą save, kuris nelauktai mus apstulbina, priversdamas daryti tai, ko nenorime.

- - -

Kiekvieną dieną jis padėkoja, kad dar turėjo ką valgyti ir nebuvo suvalgytas.

- - -

Mes kuriame dievus ir grumiamės su jais...

- - -

Geriau jau sunkus, bet ne beprasmiškas gyvenimas.

- - -

Jeigu reikalausi iš gyvenimo daugiau negu jis gali duoti esamomis aplinkybėmis, neišvengiamai pralaimėsi.

- - -

Mes galime visiems būti malonūs, bet negalime visų mylėti.

Richard Aldington

„Visi žmonės priešai“

All Men Are Enemies

Dievai, nors ir nemirtingi, nėra visagaliai. Jų galia reiškiasi žmonėse ir per žmones.

- - -

Nėra tokio žmogaus, kuris atvirai arba širdies gilumoje nesinešiotų neapykantos artimui.

- - -

Kaip dvilypis yra žmogaus gyvenimas: vienas – matomas, visuomeninis, a kitas – slaptas, vidinis, taip dvilypis ir auklėjimas: vienas – formalus mokymas, o kitas – įvairių įtakų veikimas, pačiam nė nepastebint, ir šis pastarasis visada žymiai reikšmingesnis.

- - -

– Dievas – tai gryniausias Šekspyro išgalvoto žodžio „dukdam“ ekvivalentas – šūkis, kuriuo sušaukiami visi kvailiai.

- - -

Jau tada jis suprato, kad esminiais ir pačiais svarbiausiais savo pergyvenimais negalima dalintis su kitais, nepasidarius sau žalos. Jei eisi į gyvenimą atvira širdimi, jei norėsi gyventi ne tik protu, bet ir jausmais, išplaukiančiais iš nuosavo kūno, o ne kitų sugalvotais, – tuomet iš tikrųjų visi žmonės bus tavo priešai.

- - -

Tik daug vėliau suprato, kad tėvai davė pagrindą, ant kurio jis mėgino statyti savo gyvenimą. Tėvo meilė tiesai, neapykanta melui ir bukaprotiškumui, motinos tikėjimas, kad iš esmės žmogus nėra blogas – ir buvo tas pamatas, nors jie patys tuos dalykus, gal būt, kiek kitaip suprato.

- - -

Žmogui reikia tik vieno autoriteto, kuriuo jis galėtų pasikliauti.

- - -

Tikrą naudą žmonijai neša tik atskiros asmenybės.

- - -

Gyvenk ir klysk. Tai ir yra gyvenimas.

- - -

Auklėjimas – tai ne paviršutinis supažindinimas su klasikais ir ne gražių manierų kodeksas, bet paruošimas tam tikram tikslui gyvenime.

- - -

Kiek daug yra skirtingų ir visai nesutaikomų krikščionybių.

- - -

Gyvenimas yra pats sau tikslas.

- - -

Visą gyvenimo žavesį sudaro netikėtumai.

- - -

– Sutinku, kad yra pareigų, bet netikiu, kad būtų tokia pareiga – tvarkyti kitų žmonių gyvenimą pagal abstrakčius principus, nors ir labai jie būtų kilnūs. Netikiu, kad pasisektų pakeisti tvarką pasaulyje. Man svarbu kiek galima pilniau išgyventi savo gyvenimą. Jeigu galėsiu „pagerinti“ save, tuo pačiu prisidėsiu ir prie žmonijos tobulinimo. Mano santykis su pasaulio grožiu – tuo idealiuoju apskritimu – yra mano reikalas, mano religija, jei nori. <...> O laimės žmonės kolektyve neras: kiekvienas paskiras žmogus pavirs menkyste, atbukėliu ir vidutinybe.

- - -

– Nėra jokių dievų. Tikruosius dievus nužudė, o likusieji – apsišaukėliai.

- - -

Vis giliau ir giliau apimdavo jį nusiminimas, kai jis susidurdavo su savo gyvenimo tikrove, kur kiekvienas jo žingsnis, rodos, buvo užšachuotas kažkokio velniško šachmatininko.

- - -

Laikas – tai miražas, kuris susitraukia, kai žmogus laimingas, ir ištįsta, kai jis kenčia.

- - -

Mirštantis iš bado ir aplamai kiekvienas sveiko proto žmogus verčiau paims konservų dėžutę, negu garbės kryžių.

- - -

Tikroje vienumoje žmogaus siela ir kūnas atsiveria visatos sielai ir kūnui. Tačiau mieste nerasi vienumos, o tik vienišumą. Visur žmonių kamšatis – masės abejingų ir nereikalingų žmonių. Oi, kad pasaulis būtų šviežias, švarus ir nuošalus – mažai saujelei žmonių, kurie gyventų tik jo grožiu. Šita nežmoniška žmonija – baisi.

- - -

Koks bjaurus tas mirusiųjų kabinimasis už gyvųjų, tas troškimas, kad juos atmintų po mirties.

- - -

Kilo mintis aplankyti ir motinos kapą, bet pasipurtęs iš karto ją atmetė: ir taip per daug mirties jo gyvenime. Lai mirusieji rūpinasi mirusiaisiais. Jis pasirinko gyvenimą, todėl turi kreiptis į gyvuosius.

- - -

Mano įpėdinis jau beveik svetimas žmogus.

- - -

Norėdamas gyventi, turi vėl skausmingai gimti ir pats pergyventi gimimo kančias.

- - -

Aš buvau patenkintas gyvenimu, gėrėjausi, jutau jo skonį. Bet aš negalėjau gėrėtis karu. Aš jį tik iškenčiau. Jis man beprasmis, baisus, tironiškas. Man atrodė, kad,

nežiūrint kas laimės, vis tiek blogis triumfuos. Jau tai, kad karas vyko, – blogio pergalė. Jis mane pražudė.

- - -

Jis žinojo smerkiąs karą ne kaip krikščionis ar įsitikinęs karo priešininkas. Jis buvo pasiruošęs ir žudyti, – bet ne tariamuosius priešus pilkomis milinėmis, o tikruosius priešus – namie.

- - -

– Jūs, kaip ir kiti, mokėte mane, kad pasaulis – tai džiaugsmo ir kone begalinės palaimos vieta. Mano jausmai ir instinktai tvirtino tą patį. O žmonės man įrodė, kad yra atvirkščiai. Koks galėtų būti pasaulis, aš jau nebandau įsivaizduoti – užtenka to, kad aš žinau, koks jis yra. Jame viešpatauja blogis. O aš žinau, kad jame yra daugiau romių avelių, negu plėšriųjų vilkų, bet kokia iš to nauda, jeigu jos leidžiasi vilkų valdomos, – ir taip buvo, yra ir amžinai bus.

- - -

– Man pikta, pikta pačiam ant savęs, kad buvau šachmatų pėstininkas dviejų blogių kovoje. Tik tuo dar raminuosi, kad buvau nenaudingas karys. Nuoširdžiai tikiu, kad nebuvau vertas nei išlaikymo, nei algos.

- - -

Kokios nuobodžios kalbos ir kaip išdžiovina žmogų tas pernelyg sveikas protas.

- - -

Sunkiausia pasaulyje – tai apibūdinti jausmus...

- - -

Žodžiais galima nutiesti tiltą tarp dviejų žmonių, bet jais galima ir sugriauti jį.

- - -

– Negalima neapkęsti žmogaus!.. Neapkęsk blogų žmogaus ypatybių, neapkęsk niekšybės, žiaurumo, dviveidiškumo, bet negalima neapkęsti žmonių.

- - -

„Toks mažas mūsų gyvenimas... ir kam reikalingi tie dideli žodžiai?“ Jis pajusdavo, kaip kraujas muša į galvą nuo staigaus įsiutimo dėl to idiotiško kolektyvinio godumo, bukaprotiškumo ir niekšiškumo, deginančių pasaulį kaip milžiniški liepsnosvaidžiai. Velniop vyriausybes, šlovę, tautas, parlamentus, pramonės karalius, prekybines privilegijas, raudonąsias vėliavas, dryžuotąsias vėliavas, žvaigždėtąsias vėliavas – viską velniop! Pavojus mūsų tautos garbei? Na, ir tesižinai – kam jinai rūpi? Amžinai tos pačios frazės...

- - -

„Kaip lengvai mes susitaikome su tuo, kad naikinamos pačios esminės, nepakeičiamos vertybės, ir kaip išties maža mums tas rūpi! Bet ne – nereikia dirbtinės apsaugos, nereikia specialios globos grožiui! Tegul sunaikinimas eina savo keliu. Tegul prašliaužia tankai ir išvalo kelią standartiniams namams. Jeigu jau susitaikai su aklu žmonių veisimusi ir pelnus sunkiančiomis mašinomis, tai aimanuoti, netekus „gražių vietelių“, – veidmainystė.“

- - -

... smarkiai jaudinosi – iš dalies kaip kiekvienas nekaltas žmogus, susidūręs su policija.

- - -

Tautos, lygiai taip, kaip žmonės, yra malonios ir simpatingos, kai esti prispaustos, bet vos tik pradeda įsivaizduoti esančios pranašesnės už kitas – pasidaro nepakenčiamai šlykščios.

- - -

Pigiai pirkti, brangiai parduoti – žemiausia veiklos rūšis, kokią tik žmogaus protas galėjo sugalvoti, bet labiausiai gerbiama ir pelningiausiai atlyginama šių dienų gyvenime.

- - -

Pralobti daugiau už kitus, o paskui nuobodulį marinti dirbtinėmis jaudinimo priemonėmis – tai ne gyvenimas: tai mirtis.

- - -

Neišmintinga gadinti sau nervus dėl pasaulio tironų ir kretinų. Velniop juos! Gyvenk ir leisk kitam gyventi. Jeigu jų negalima perdirbti, šalinkis jų. Deja, niekas negali būti saugus nuo jų darbų – karų, industrializmo, pajamų mokesčių ir bankrotų.

- - -

Negalima be skausmo nutraukti ryšių su žmogumi net ir tada, kai atrodo, jog jie patys irsta.

- - -

Vonia jam teikdavo malonumo – tai vienintelė vieta gyventojų perpildytoje Europoje, kur gali pabūti vienas. Visi poetai dabar kuria voniose – tik ten jie turi laiko pagalvoti.

- - -

Jeigu troškimas tapti kvailiu dėl dievo meilės – per daug akiplėšiškas, tai galima bent pasidaryti kvailiu dėl gyvenimo meilės.

- - -

Negalima spręsti apie tautą iš žmonių, tarnaujančių užsienio turistams.

- - -

Per daug smarkus augimas, negerinant rūšies, visuomet reiškia išsigimimą ir žlugimą, ar tai būtų medžiai, ar trilobitai, ar žmonės.

- - -

Laimingos tautos gal neturi istorijos, bet laimingi žmonės turi.

Corrie ten Boom
1892

Rūpesčiai neapsaugo nuo rytojaus skausmo, bet vagia iš šiandienos jai skirtą džiaugsmą.

Pearl S. Buck
1892

Visi dalykai įmanomi, kol neįrodyta, kad jie neįmanomi, – o gal net tai, kas neįmanoma, tik kol kas yra neįmanoma.

Arnold Hauser
1892

Istorijoje pasitaiko laimingų akimirkų, o ne laimingų laikotarpių.

Emil Krotky
1892

Žudydamas savo artimą nesakyk, kad kovoji dėl idealo.

- - -

Knygose godžiai skaitome apie tai, į ką gyvenime nekreipiame dėmesio.

- - -

Yra žmonių, kurie įžūlėja, jei juos kasdien maitini.

- - -

Žemė iš tiesų sukasi, bet asmeniniam gyvenimui tai neturi įtakos.

- - -

Svetimose laidotuvėse jaudinamės kaip aktorius per repeticiją.

- - -

Kuo arčiau saulėlydis, tuo ilgesnis prisiminimų šešėlis.

- - -

Mes žudome laiką, o laikas žudo mus.

- - -

Dėl ko beverktume, visada verkiame tik dėl savęs.

Hugh MacDiarmid

1892

Beveik visiems garsiausiems rašytojams pavyko išvengti įprastinio išsilavinimo.

Reinhold Niebuhr

1892

Individas susiduria su amžinybe kiekvieną akimirką, atlikdamas kiekvieną savo gyvenimo veiksmą. Mirdamas jis susiduria su istorijos pabaiga.

Konstantin Paustovsky

1892

Žmogaus išmintis organiškai susijusi su vaizduote. Didėjant išminčiai, atitinkamai didėja vaizduotės jėga.

- - -

Nėra didžių ir mažų darbų, jeigu žmogus visa širdimi siekia didžio, teisingo tikslo.

- - -

Kiekvienas žmogus turi geros valios užuomazgų, svarbu tik jas iškelti iš jo esybės gelmių.

- - -

Meilė turi tūkstantį aspektų, ir kiekvieno iš jų – sava šviesa, savas liūdesys, sava laimė ir savas aromatas.

- - -

Beveik kiekvienas palieka gyvenimą nenuveikęs nė dešimtosios dalies to, ką jis būtų galėjęs nuveikti.

- - -

Niekas gyvenime negrįžta, tik mūsų klaidos.

- - -

Laimė tenka tik išmanantiems. Kuo daugiau žmogus išmano, tuo geriau regi žemės poeziją ten, kur jos niekada neras žmogus, išmanantis menkai.

- - -

Įkvėpimas – griežta darbo būklė.

- - -

Tas ne rašytojas, kuris nesuteikė žmogui nors trupučio akylumo.

J. R. R. Tolkien

1892

Visa, ką teturime nuspręsti, yra tai, ką daryti su laiku, kuris mums duotas.

- - -

Ne visi, kurie klajoja, yra paklydę.

- - -

Gėris ir blogis nesikeičia.

- - -

Ilgiausiai užtrunka darbas, kurio niekada nepradėjai.

- - -

Nesakysiu neverkit, nes ne visos ašaros yra skaudžios.

Marina Tsvetaeva

1892

Man nereikia požiūrio. Noriu turėti viziją.

Hans Fallada
1893

Hans Fallada
„Girtuoklis“
The Drinker

Žmogus pripranta prie visko, ir man kone šiurpu, kad greičiausiai jis pripranta ir gyventi žeminamas.

- - -

Nesibaigiančio laiko tėkmė, kai nieko neįvyksta, tarsi švinas slegia mane. Šita plika patalpa su būtiniausiais daiktais man pasirodo tarsi mano būsimojo gyvenimo atspindys. Nieko nebelaukti, nieko nebenorėti, nieko nesivilti... Gyventi ir laukti – toks gyvenimas, kai viskas nukreipta tik į ateitį, kai kiekviena dabarties minutė tuščia, o ateitis irgi tuščia...

- - -

Ne, aš nenoriu karšti šiuose mirusiųjų namuose ir lėtai dvėsti, noriu mirti tokia mirtimi, kokią visi būdami laisvi gali pasirinkti – savo noru. Esu tikras, aš jau šiandien sergu džiova. Aš slepiu savo ligą – noriu taip susirgti, kad manęs jau nebebūtų įmanoma išgelbėti. O tuomet, kai atsidursiu tarp džiovininkų, kai prisiartins mano mirties valanda, paprašysiu pakviesti medicinos patarėją ir taip jam pasakysiu: „Pone medicinos patarėjau, aš suteikiau jums galybę rūpesčių ir vargo. Bet dabar, mano mirties valandą, atleiskit man ir išpildykit paskutinį mano prašymą“. Jis tuomet susitaikys su manim, nes aš jau mirštu, o mirštančiojo noras šventas. Ir jis paklaus, koks gi tas paskutinis mano noras.

O aš vėl prašneksiu: „Pone medicinos patarėjau, nueikit į kabinetą ir pats asmeniškai iš spirito ir vandens sutaisykit man pilną stiklinę gėrimo. Tik ne tokio, kad aš iškart netekčiau sąmonės ir neturėčiau iš to jokios

naudos, o tokį, kad jis iš tikrųjų dar kartą pradžiugintų mano širdį“.

Jis išpildys šitą mano norą – su stikline rankoje ateis prie mano guolio, ir aš išgersiu – po tiekos metų blaivybės gersiu. Gurkšnį po gurkšnio, su gerom pertraukom ragausiu tą nesibaigiantį džiaugsmą. Ir aš dar sykį grįšiu į jaunystę, regėsiu žydintį pasaulį su visais jo pavasariais, visom rožėm ir visom buvusiom bei esančiom merginom. Viena jų prieis prie manęs ir priklaupusi ant kelių pasilenks virš manęs, užklos mano veidą savo tamsiais plaukais. Jos dvelksmas pasklis aplink mane, jos lūpos palies manąsias, ir aš jau nebebūsiu senas ir subjaurotas, būsiu jaunas ir gražus, o manoji *reine d’alcool* prisitrauks mane prie savęs, ir mudu išnyksim svaiguly ir užmaršty, iš kur nebėra kelio atgal!

Ir jeigu mano mirties valandą šitaip atsitiks, aš laiminsiu savo gyvenimą – tuomet žinosiu, kad ne veltui tiek iškentėjau!

Hans Fallada

„Slogutis“

Nightmare in Berlin

Jeigu jis žus molio košėje – juo blogiau jam, bet tik jam! Nė vienai širdžiai pasaulyje tai nesukels liūdesio.

<...>

Bet šitokios mintys tuo metu Doliui buvo dar labai toli. Pagaliau atėjus taikai, Dolis dar ilgai manė, jog visas pasaulis tik ir laukia, kaip padėti jam atsistoti ant kojų.

- - -

Tokį būdą, dirbti tik dėl valdytojų akių, o iš tikro nieko nedaryti, jis laikė pasibjaurėtinu, netgi tipišku nekenčiamiems kariškiams, tarp kurių ir dykūnas gali būti didžiai gerbiamas žmogus.

- - -

Praeitis juos aplenkė, o ateitis buvo per daug netikra, kad būtų galima apsunkinti ją mintimis. Be jokio tikslo jie plaukė gyvenimo srove – juk nežinai, kam gyveni.

- - -

Gyvenimas mažame miestelyje turi savus dėsnius. Dideliame mieste žmonės susitinka tam, kad niekad daugiau nepasimatytų.

- - -

Ši tauta pasidavė pati ir dėl to pražuvo.

- - -

Adjutantas pasakojo apie tai, jog paprasti Raudonosios Armijos kareiviai vokiečių gyvenimą įsivaizdavo esant panašų į jų žmonių: sunkūs karo meto vargai, bado grėsmė... Tik taip jie galėjo paaiškinti vokiečių plėšikavimus jų tėvynėje. Bet paskui, frontui judant į priekį, jie pateko į vokiečių žemes ir savo akimis pamatė puikiausiai viskuo aprūpintus kaimus, kokių jų tėvynėje jau seniai nebuvo, pilnus gerai įmitusių galvijų

valstiečių tvartus, sveikus, sočius kaimiečius. Turtingas žmogus, apsirūpinęs čia, vogė iš vargšų, kurie neturėjo nieko. Taip atsirado baisus Raudonosios Armijos kareivių įtūžis ant vokiečių ir neapykanta šiai tautai, kuri nesigėdijo, nesugebėjo pažaboti savo gobšumo, norėjo viską pagrobti, viską pasiimti sau, be jokios atodairos, nors dėl to kitiems būtų reikėję žūti.

- - -

– Greitai vis tiek mirsime, bet juk didmiestyje mirtis mažiausiai pastebima ir patogiausia. Jau vien dujos!..

Hans Fallada

„Žmogus miršta vienas“

Alone in Berlin

Jeigu nors vienas žmogus kenčia neteisingai, o aš galiu ką nors pakeisti ir nieko nedarau, nes esu bailys ir trokštu vien tik ramybės, tuomet...

Jis nedrįsta toliau galvoti. Bijo, tiesiog bijo, kur gali nuvesti tokios minties pabaiga. Tuomet jam reikėtų keisti visą savo gyvenimą!

- - -

– Aš neturėsiu vaikų, kol nebūsiu tikra, kad niekas man jų nenušaus. Kol koks nors generolas turės teisę įsakinėti: „Žygiuok ir pastipk!“

- - -

Žmogus ar mašina – svarbu, kad tik atliktų savo darbą!

- - -

Žmonės ne kiti, tik jų dabar gal kiek daugiau, o likusieji truputį bailesni.

- - -

Mirti labai paprasta, bet kartais prieš mirtį būna labai nemalonių dalykų!

- - -

Atliekam savo pareigą tik tuomet, jeigu pasiekiam tikslą. Kokiu keliu – visiškai nesvarbu.

- - -

Vien noro išgelbėti žmogų neužtenka. Reikia, kad ir pats žmogus norėtų išsigelbėti.

- - -

Menkas tas dalykas ar ne, daugiau kaip savo gyvybe rizikuoti neįmanoma.

- - -

Nesąmonė yra nesąmonė, net jeigu ją girdi iš ministro lūpų!

- - -

Žmonės negali atprasti nuo galvojimo. Jie vis dar tikisi, kad kažko pasieks galvodami.

- - -

... buvo kaip ir visi žmonės: jie tikėjo tuo, ko troško.

- - -

Tikras vargas su tokiais žmonėmis! Dabar, kai vyksta didžiulis karas už jų laimingą ateitį, netgi dabar jie maištauja.

- - -

Kaip ir daugelis didmiesčio gyventojų, jie greitai įsitikino, kad skundimai, klausymasis ir šnipinėjimas miestelyje dešimtį kartų baisesni, negu didmiestyje. Miestelyje tu negali ištirpti masėje, tave visi mato kaip ant delno, iškart sužino apie tavo asmeninį gyvenimą, pokalbių su kaimynais beveik neįmanoma išvengti, o kaip tokie pokalbiai paskui iškraipomi, jie ne kartą skaudžiai patyrė savo kailiu.

- - -

Kol leidi, kad jie kas dieną šaudytų tūkstančius ir nė piršto nepajudini sustabdyti toms žudynėms, tu vagi iš motinų sūnus, iš merginų mylimuosius, iš žmonų vyrus. Visa tai tu gerai žinai. Galima sakyti, kad tu beveik blogesnis už bet kurį nacį rudu kailiu. Jie per daug kvaili ir nesuvokia savo nusikaltimų. O tu žinai ir nieko nedarai! Argi tu ne blogesnis už nacius? Žinoma, kad blogesnis!

- - -

– Aš vis galvoju, kad niekuomet to neatsitiks. Mes pergyvensim karą, pergyvensim nacius, ir tuomet...

– Tuomet? – paklausė ir jis, nes staiga abu prieš save išvydo – po galų gale iškovotos pergalės – visiškai tuščią, beprasmį gyvenimą.

- - -

Tuomet gyvenimas dar atrodė paprastas, jis tikėjo ne tik dievą, bet ir žmonėmis.

- - -

– Dievobaimingiems žmonėms šiais laikais daug lengviau. Jie turi į ką kreiptis, prispausti rūpesčių. Ir jie tiki, kad visos tos žudynės turi kažkokią prasmę.

– Prasmę! Visa tai gryniausia beprasmybė! Jie tiki dangum, todėl nenori nieko keisti žemėje. Tiktai amžinai šliaužioti ir vangstytis! Danguj vėl bus viskas gerai!

- - -

Žmogus neprivalo nieko privalėti.

- - -

Kaip kartais suklysta žmonės, tikėdamiesi pažįstą kitus kaip savo penkis pirštus.

- - -

Argi svarbu, kiek kovoja – vienas ar tūkstančiai. Jeigu žmogus suprato, kad jam reikia kovoti, tai jis kovos, nors ir vienui vienas.

- - -

Bet kokia viso to prasmė? Argi aš tam gyvenu šiame pasaulyje? Tikriausiai taip ir yra, bet jeigu taip yra, tuomet aš nieko nenutuokiu apie šį pasaulį, viskas jame beprasmiška. Tuomet, ką bedaryčiau, – viskas bus gerai...

- - -

– Peilio jie nė už jokius pinigus mums neduos. Negalima atimti iš budelio jo uždarbio.

- - -

Kiekvienas, kuriam artėja mirties valanda, o ypač tas, kuris turi mirti pirma laiko, graužiasi dėl kiekvienos veltui praleistos valandos.

- - -

Dvasininkui buvo iškelta byla. Juk leidimas kaliniui pasirinkti sau mirtį traktuojamas kaip nusikaltimas ir kaip nusikaltimo rėmimas. Tam turi teisę tik valstybė ir jos patikėtiniai.

- - -

Šitas vamzdelis su skaidriu ciano vandenilio rūgšties tirpalu jį padarė laisvu žmogumi. Visi kiti nelaimės draugai turėjo tą sunkų kelią eiti ligi pat galo, jis galėjo pasirinkti. Jis galėjo mirti kiekvieną akimirką, kada tik panorėdamas. Jis buvo laisvas. Jis sėdėjo mirtininkų kalėjime už geležinių grotų ir akmeninių sienų, surakintomis rankomis ir kojomis, ir vis dėlto jis buvo laisvas. Vien dėl to, vien dėl to jis buvo laisvas kaip niekuomet gyvenime. Jis, šito stiklinio vamzdelio savininkas, nebebijojo mirties. Dieną naktį mirtis budėjo šalia jo, ji buvo jo bičiulė. Jam nereikėjo pirmadieniais ir ketvirtadieniais šokti iš miego pirma laiko ir baimingai klausytis susigūžus prie durų. Jis skyrėsi iš kitų, tikrai skyrėsi. Jam nereikėjo kankintis, nes visų kančių galas buvo jo rankose.

Dabar jis gerai gyveno. Toks gyvenimas jam patiko. Jis net nebuvo tikras, ar šita ampule apskritai kada nors bandys pasinaudoti.

- - -

Hitleris – tikras dievas: pasaulio viešpats, visagalis, mielaširdingas, gailestingas! Aplinkui siaučia karas, pasiglemždamas milijonus gyvybių, o du senukai tiki juo, jis atiduoda jų dukrą budeliui, o jie vis dėlto juo tiki be mažiausios abejonės širdyje, jie greičiau pasmerks savo dukrą, negu dievą Hitlerį!

Vincas Mykolaitis-Putinas

1893

Ir žiūriu į plaukiančią minią, – ir ieškau žmogaus žmonėse.

- - -

Gyvenimo esmės ir jo reiškinių supratimas gali apsaugoti būtį nuo išnykimo ir suteikti naujo gyvybės džiaugsmo.

- - -

Dabartis savaime kuria ateitį. Jeigu mes visi norėtume numatyti, įspėti ateitį ir pagal ją formuoti dabartį, mes rizikuotume žiauriai apsirikti: prasilenkti su ateitimi ir nieko gero neduoti dabarčiai.

- - -

Tiesa yra nepasakomoje, neišreiškiamoje mintyje, mūsų nepraskleidžiamoje dvasios kertelėje – ir juo giliau, juo geriau.

- - -

Faktas ir be konstatavimo yra faktas, o išvados ne visiems aiškios.

Herbert Read

1893

Protas, įkalintas tarp aklinų sienų, pasensta ir surūgsta. Jis raugina savo paties nelaimingumą, ima bjaurėtis savimi ir tampa negyvastingas.

- - -

Vienpusiškas protas šiandieniniame pasaulyje yra vienas iš labiausiai apgailėtinų objektų.

Isaac Babel
1894

Viskas mirtinga. Amžinai gyventi skirta tik motinai. Ir kai motinos nebėra gyvųjų tarpe, lieka jos atminimas, kurio dar niekas nesiryžo išniekinti.

E. E. Cummings
1894

Tarp mirtingųjų nėra lygybės.

Henry Hazlitt
1894

Žmogus – individualus gyvūnas, kurio gebėjimai riboti, bet troškimai begaliniai.

Aldous Huxley
1894

Norėjau pakeisti pasaulį. Bet supratau, kad vienintelis dalykas, kurį tikrai galiu pakeisti, – tai aš pats.

- - -

Patirtis – tai ne žmogui nutikę įvykiai, bet tai, ko žmogus iš jų išmoksta.

- - -

Talentui nėra pakaitalo. Darbštumas bei visos kitos dorybės čia nepadės.

- - -

Kol žmonės garbins Cezarius ir Napoleonus, jie, kaip ir dera, prisikels ir pavers juos nelaimingais.

- - -

Žmonės, norėdami šiek tiek prasiblaškyti, yra pasirengę klausytis filosofo, kaip kad klausytųsi smuikininko. Bet elgtis taip, kaip pataria protingas žmogus – niekada. Kai tik reikia rinktis tarp sveiko proto žmogaus ir bepročio, žmonija nedvejodama seka paskui beprotį. Nes beprotis kreipiasi į pačią žmogaus esmę – į jo aistras ir instinktus. Tuo tarpu filosofas apeliuoja į išorinį ir antraeilį suvokimą.

- - -

Technologinis procesas paprasčiausiai davė mums tobulesnes priemones eiti atgal.

- - -

Faktai neišnyksta juos ignoruojant.

- - -

Tai, kad žmonės nė kiek nepasimoko iš istorijos pamokų, yra svarbiausia pamoka, kurios istorija turi išmokyti.

Aldous Huxley

„Beždžionė ir esmė“

Ape and Essence

Buvo Gandžio nužudymo diena, bet iškylautojai ant Kalvarijos kalno labiau domėjosi savo pikniko krepšių turiniu, nei suko galvas, ką galėtų reikšti tas galų gale visai eilinis įvykis, kurio liudininkais jiems teko tapti. Kad ir ką teigtų astronomai, visatos centras – čia, ne ten.

- - -

Kalbėjo su tuo optimistiniu entuziazmu, kuris vilties netekusiam yra savižudybės pakaitas.

- - -

Tvarkos svajonė gimdo tironiją, Grožio viltis – pabaisas ir smurtą.

- - -

Tai, ką vadiname žiniomis, tėra tik kita Neišmanymo forma, žinoma, labai susisteminto ir didžiai moksliško, bet juo jis išsamesnis, juo gausiau veisia piktas beždžiones. Kai Neišmanymas buvo tik neišmanymas, mes buvome lemūrų, marmosetų ir staugūnų atitikmenys. Šiandien dėl to Aukštesniojo neišmanymo, tai yra mūsų žinių, žmogaus svarba taip išaugo, kad mūsų mažiausiasis jau yra babuinas, didieji – orangutanai, o jei kas užima Visuomenės išganytojo padėtį – tai tikras Gorila.

- - -

Kai galiausiai gauni, ko troškai, – niekuomet nebūna tai, ką vaizdavaisi.

- - -

Vertikalios juostos, horizontalios juostos, nuliukai ir kryželiai, ereliai ir kūjai. Paprasčiausi sutartiniai ženklai. Bet kiekviena realybė, susiejus ją su kokiu nors ženklu, tampa tam ženklui palenkta. <...> Bet aš turiu vėliavą, tu turi vėliavą, visi Babuinų Dievo vaikai turi vėliavas. Ir dėl

tų vėliavų iškart tapo teisinga ir tinkama tam, kuris su apyvarpe, paleisti vidurius anajam be apyvarpės, apipjaustytajam šaudyti neapipjaustytąjį, išprievartauti jo žmoną ir iškepti vaikus ant lėtos ugnies.

Bet tuo tarpu viršum vėliavų audeklo plaukia didžiuliai debesų pavidalai, už debesų – toji mėlyna tuštuma, mūsų stiklinės Būties simbolis, o vėliavų stiebų papėdėje auga kviečiai, smaragdo žalumo ryžiai ir soros. Duona kūnui ir duona dvasiai. Laisvi rinktis tarp duonos ir vėliavų. Vargu ar bereikia pridurti, kad mažne vieningai pasirenkame vėliavas.

- - -

Bažnyčia ir Valstybė,
Godulys ir Piktybė:
Dvejetas babuinų sudaro Vieną Viršiausiąją gorilą.

- - -

Aklas tikėjimas, nežmoniškas jaudulys, kolektyvinė silpnaprotystė – apeiginės religijos vaisiai.

- - -

Civilizacija neturi geresnės bičiulės už religiją.

- - -

Meilė išstumia baimę, bet ir atvirkščiai – baimė išstumia meilę. Ir ne tik meilę. Baimė išstumia protą, išstumia gerumą, išstumia visas mintis apie grožį ir tiesą. Lieka tik nebyli arba apsimestinai linksma desperacija žmogaus, kuris žino, kad kambario kampe šlykšti Esatis ir kad durys užsklęstos, o langų nėra. Ir dabar ta šlykštynė užgula jį. Žmogus jaučia jos ranką ant rankovės, jaučia bjaurų burnos dvoką, kai egzekutoriaus padėjėjas beveik meiliai palinksta prie jo. „Dabar tavo eilė, brolau. Prašau čia.“ Ir akimirksniu šis tylus siaubas virsta įnirtingu – bet ne mažiau tuščiu – siautuliu. Tai jau nebe žmogus tarp tokių pat žmonių, ne racionali būtybė, artikuliuotai kalbanti kitoms racionalioms būtybėms – lieka tik kankinamas gyvulys, riaumojantis ir besiblaškantis

spąstuose. Nes galiausiai baimė išstumia netgi žmogiškumą. O baimė yra pats modernaus gyvenimo pagrindas ir pamatas. Baimė primygtinai peršamų technologijų, kurios nors ir sukuria patogesnį gyvenimą, bet padidina smurtinės mirties tikimybę. Baimė mokslo, kuris viena ranka pasiima dar daugiau, nei buvo dosniai atseikėjęs kita. Baimė akivaizdžiai fatališkų institucijų, dėl kurių su savižudiška ištikimybe esame pasirengę žudyti ir mirti. Baimė didžių Žmonių, kuriems, liaudžiai pritariant, suteikėme galią, o jie vis tiek tą galią naudoja mus žudyti ir pavergti. Baimė Karo, kurio nenorime, tačiau darome visa, kas tik įmanoma, kad jis kiltų.

- - -

Maitinimas reiškia veisimą. Senaisiais laikais mylėdamiesi žmonės tik didindavo kūdikių mirtingumą ir trumpindavo gyvenimo trukmę. Bet atplaukę maisto laivai viską pakeitė. Poravimasis davė gyventojų prieaugį – toks buvo kerštas!

- - -

O dar buvo Nacionalizmas – toji teorija, kad šalis, kuriai tu priklausai, yra vienintelis tikras dievas, visos kitos šalys – netikri dievai, ir kad visi šie dievai, tikri ir netikri, mąsto kaip nebrandūs nusikaltėliai, o kiekvienas konfliktas dėl prestižo, galios ar pinigų yra kryžiaus žygis už Gėrį, Tiesą ir Grožį.

- - -

– O ar žinai, pone, jog nuo pat antrojo amžiaus jokie tradiciniai krikščionys netikėjo, kad žmogus gali būti apsėstas Dievo? Jis gali būti apsėstas tik Velnio. O kodėl žmonės tuo tikėjo? Nes faktai neleido jiems tikėti kitaip.

- - -

Žemėje kaip Pragare – tačiau bent jau tebesame žemėje.

- - -

– Bet prisimink savo istoriją. Norint visuomenės solidarumo, reikia arba išorinio priešo, arba prispaustos mažumos. Išorinių priešų mes neturime, tad spaudžiam kiek įmanydami iš savo Karštuolių. Jie kaip žydai prie Hitlerio, buržuazija prie Lenino ir Stalino, eretikai katalikiškuose kraštuose ir popiežininkai – protestantiškuose. Visad visus šunis kariame ant tų Karštuolių. Neišmanau, ką mes be jų darytume.

- - -

Pagal jausmo dialektiką šiedu vėl atrado tą chemijos ir asmeniškumo sintezę, kuriai mes davėme monogamijos ir romantiškos meilės vardą. Jos atveju šį asmenį išskyrė hormonas, o jo – asmuo, negalėjęs susitaikyti su hormonu. Bet dabar tai – didesnės visumos pradžia.

- - -

Tikra simbiozė reiškia abipusiškai naudingą dviejų susijusių organizmų ryšį. Kita vertus, skiriamasis parazitavimo bruožas yra tas, kad vienas organizmas gyvena kito sąskaita. Galiausiai šis vienašalis ryšys pražudo abu narius – nes šeimininko mirtis negali baigtis kitaip, kaip tik jį nužudžiusio parazito mirtimi. Šiuolaikinio žmogaus ir planetos, kurios šeimininku jis taip neseniai jautėsi, ryšys buvo ne kaip simbiozės partnerių, bet kaip kaspinuočio ir šuns, grybo ir apkrėstos bulvės.

- - -

Džiaugsmo? Bet džiaugsmas seniai nužudytas. Visa, kas liko, tai demonų juokas aplink plakimo stulpus, tamsoje besiporuojančių apsėstųjų kaukimas. Džiaugsmas skirtas tik tiems, kieno gyvenimas atitinka nustatytą pasaulio Tvarką. O jums, gudruoliams, kurie manote, kad galite tą Tvarką pagerinti, jums, piktiesiems, jums, maištingiesiems, jums, neklusniesiems, džiaugsmas greitai tampa svetimas. Pasmerktieji pjauti, kas pasėta jūsų fantastinių kvailiojimų, jau nė neįtars, kad jis egzistuoja. Meilė, Džiaugsmas ir Ramybė – tai vaisiai

dvasios, kuri įkvepia jūsų ir pasaulio būtį. O beždžionės proto, beždžionės pasitikėjimo ir atžarumo vaisiai yra neapykanta ir neatlėgstantis nerimas, kasdienė niūruma, numaldoma tik šėlo, dar baisesnio ir už tai.

Aldous Huxley

„Dangus ir pragaras“

Heaven and Hell

Dangus tėra regėjimo taškas, iš kurio dieviškoji Žemė gali būti matoma aiškiau, negu iš paprastos individualizuotos egzistencijos lygmens.

- - -

Mažai tikėtina, kad žmonija kada nors pajėgs verstis be Dirbtinių Rojų. Daugumos žmonių gyvenimai blogiausiu atveju teikia tiek daug skausmo, o geriausiu – yra tokie monotoniški, skurdūs bei riboti, kad postūmis pabėgti, ilgesys išeiti iš savęs bent kelioms akimirkoms visada buvo vienas pagrindinių sielos troškimų.

- - -

Nereikia nė sakyti, kad alkoholio ir tabako keliamų problemų neįmanoma išspręsti draudimais. Visuotinio, neslūgstančio savitranscendencijos poreikio neuždrausi, užtrenkdamas šiuo metu populiarias Duris Sienoje. Vienintelė protinga politika yra atverti kitas, geresnes duris...

Aldous Huxley

„Geltonasis Kroumas“

Crome Yellow

Jūs neįsivaizduojate, koks įdomus, koks jaudinantis gali pasidaryti gyvenimas, kai imi tikėti. Visa, kas įvyksta, tampa prasminga, o viskas, ką darai, reikšminga.

- - -

Gyvenime reikšminga tik tai, kas paslėpta.

- - -

Pirmiausia reikėtų pagyventi ir tik tada susidaryti tinkamą tam gyvenimui filosofiją...

- - -

Kaip skaisčiai šviečia saulė, ir kokia neišvengiama mirtis!

- - -

– Mes, be abejo, gailime, mes net pabandome įsivaizduoti tas tautų bei individų kančias ir užjaučiame juos. Tačiau kas yra galų gale toji užuojauta ar vaizduotės atkuriami reginiai? Labai menkas daiktas, nebent asmuo, kurį užjaučiame, atsitiktinai yra mūsų mylimas, bet net tada toli mes nenužengiame. Ir gerai, nes jei žmogus būtų apdovanotas pakankamai lakia vaizduote iš tiesų viską įsisąmoninti ir būtų pakankamai jautrus iš tiesų pajusti kitų žmonių kančias, jis niekada neturėtų nė valandėlės ramybės. Jei žmonija tikrai mokėtų atjausti, ji niekada nežinotų, kas yra laimė. Tačiau gerai, kad mes nemokame atjausti. Prasidėjus karui, man atrodydavo, kad aš iš tikrųjų kenčiu – žinoma, tik vaizduotėje užjausdamas – kaip ir tie, kurie fiziškai kentėjo. Tačiau po mėnesio ar kelių turėjau ranką prie širdies pridėjęs prisipažinti, kad taip nėra. Vis dėlto esu įsitikinęs, kad mano vaizduotė lakesnė negu kitų. Kentėdamas žmogus visada vienišas, toji tiesa labai slegia, kai esi

kenčiantysis, tačiau tik taip malonumai pasidaro prieinami kitiems.

- - -

Meilė nesuderinama su gyvenimu. Dviejų tikrai besimylinčių žmonių troškimas yra ne kartu gyventi, o kartu numirti.

- - -

Meilės padariniai labai dažnai yra tie patys, kaip ir vyno.

- - -

Kiekvieną sykį, kai teks rinktis išminčių ar beprotį, pasaulis nesvyruodamas nueis paskui pastarąjį. Kadangi beprotis apeliuoja į tai, kas esmingiausia – į aistras ir instinktus, o filosofas į tai, kas paviršutiniška ir atliekama – protą.

- - -

Pačius protingiausius religijų įkūrėjų priesakus tarsi ligos užkratą gali išnešioti tiktai bepročių įkarštis, kuris sveikam žmogui atrodo apgailėtinas.

- - -

Jei aš tikiu Dievą, aš regiu Dievą...

- - -

Kas yra visos filosofijos ir religijos, jei ne dvasiniai metropolitenai, išgręžti visatoje!

- - -

Blogiausia yra tai, kad apie žmones ir dabarties įvykius niekada nieko nežinai. Ką aš žinau apie dabartinę politiką? Nieko. Ką aš žinau apie žmones, kuriuos matau aplink save? Nieko.

- - -

– Jus neramina visatos mįslė, ar ne? Žinau aš tą jausmą. Tai be galo bloga būsena. „Kokia viso to prasmė? Viskas tuštybė. Kam toji kasdieninė rutina, jei vis tiek esi pasmerktas ištiest kojas kaip ir kiti?“ Taip, taip. Puikiai žinau, kaip jūs jaučiatės. Labiausiai liūdna, kai

žmogus pasiduoda liūdesiui. Ir kam to reikia? Juk galų gale visi mes žinome, jog prasmės iš viso nėra. Tai argi ne vis tiek?

Aldous Huxley

„Kontrapunktas“

Point Counter Point

Keli pasiteisinimai visada atrodo labiau abejotini negu vienas.

- - -

Gyvūno gyvenimas tėra visos visatos bendro gyvenimo fragmentas.

- - -

Nuo pinigų savotiškai gangrenuoja žmogaus jautrumas.

- - -

... mylėsi savo artimą. Visų pirma, tu negali to artimo išvengti; jis iš esmės gyvena tavo kieme. Nepaisyti jo buvimo tau nepadės jokia tobuliausia filosofija. Gali arba nekęsti, arba mylėti; ir tu pasirenki meilę, nes tau gali prireikti jo pagalbos, o jam – tavo, ir kartais taip staiga, kad nebus kada nė pagalvoti apie atsisakymą. O kadangi tu privalai duoti, kadangi, būdamas žmogumi, negali neduoti, tai verčiau pasistengti pamėgti tą žmogų, kuriam vis tiek turėsi duoti.

- - -

– Man kelia nerimą ir gąsdina tai, kad mūsų pasaulis pasidarė siaubingai prijaukintas.

- - -

– Mums gresiantis pavojus daug arčiau. Ar norite, kad įvyktų politinė ir socialinė revoliucija?

– Ar ji sumažintų gyventojų skaičių ir gamybos kontrolę?

– Žinoma.

– Tuomet aš tikrai noriu, kad įvyktų revoliucija.

- - -

Privatumas yra didžiulė prabanga.

- - -

Jis galvojo apie tai, kaip žodis „teisingumas“ keičia savo prasmę. Kai jis atvažiavo į Indiją, tiesa reiškė vieną dalyką, o dabar, kai ją palieka, jau visai kitą.

- - -

– Netgi karo metu... Tai buvo naminių gyvulių skerdynės. Žmonės ėjo kautis ne todėl, kad jiems užvirė kraujas. Jie ėjo todėl, kad jiems buvo įsakyta eiti, todėl, kad jie buvo geri piliečiai. Jūsų patėvis savo kalbose mėgsta sakyti, kad žmogus yra plėšrus žvėris. Bet man kelia nerimą kaip tik tai, kad jis yra naminis gyvulys.

- - -

Vėžlio gyvenimo būdas neskatina proto vystymosi.

- - -

Gėda nėra savaiminė. Ji dirbtinai mums įdiegta. Galima priversti žmones gėdytis bet ko.

- - -

Revoliucija kyla ne dėl kokios nors priežasties. Revoliucija yra savitikslė. Griovimas vardan griovimo.

- - -

Iš savo tuštybės mes pernelyg sureikšminame žmogaus gyvybės svarbą. Individas yra niekas, gamta rūpinasi tiktai rūšimis.

- - -

Gyvybė, kuri jaučia mirties alsavimą, yra pati tikriausia.

- - -

Vienas iš būdų pažinti Dievą yra jį paneigti.

- - -

– Gyventi šiuolaikiškai, reiškia gyventi greitai. Mūsų laikais neįmanoma tampytis iš paskos idealų ir romantizmo prikrautą vežimą. Kai skrendi lėktuvu, turi palikti savo sunkų bagažą. Geroji senamadiškoji siela tiko tuomet, kai žmonės gyveno lėtai. Bet mums ji per daug

gremėzdiška. Lėktuve jai nebėra vietos.

- - -

– Jie visi keliauja išnykimo link. Ir labai gerai daro. Tik gaila, kad traukia paskui save visą žmonių giminę. Tegu juos galas! Aš pavyzdžiui, nenoriu būti pasmerktas išnykti todėl, kad visi tie silpnapročiai mokslininkai, moralistai, spiritualistai, inžinieriai, žymūs politikai, literatai ir visi kiti nesuvokia, kad žmogus turi gyventi kaip žmogus, o ne kaip baidyklė su smegenimis ir siela.

- - -

... mano siela trokšta... išsipagirioti.

- - -

– Žodžiai, žodžiai, žodžiai! Jie atskiria žmogų nuo pasaulio. Didžiąją laiko dalį mes susiduriame ne su daiktais, bet su nelemtais jų pavadinimais. O dažniausiai netgi ne su pavadinimais, o kokio nors poeto metaforiška tauškalyne apie tą daiktą.

- - -

Darbas niekuo nesiskiria nuo alkoholio ir tarnauja tam pačiam tikslui: jis išblaško žmogaus dėmesį ir priverčia užmiršti save. Darbas – tai narkotikas, ir nieko daugiau. Kaip žema, kad žmonės negali gyventi be narkotikų, blaivūs; kaip žema, kad jie neturi drąsos matyti pasaulį ir save tokius, kokie jie yra iš tikrųjų. Jiems būtina svaigintis darbu. Kvaila. Darbo kultas – tai bailumo ir kvailybės kultas. Kartais darbas būna kaip malda, bet tuo pačiu, tai galvos kišimas į smėlį, tai toks triukšmas ir toks debesis dulkių, kad žmogus nebegirdi savo paties žodžių ir nebemato savo rankos prieš akis. Tai būdas pasislėpti nuo savęs. Nieko stebėtina, kad stambūs verslininkai taip garbina darbą. Darbas suteikia jiems egzistavimo ir netgi savo reikšmingumo iliuziją. Jeigu jie nustotų dirbę, tai dauguma suvoktų, kad jų visai nė nebuvo. Skylės ore, ir nieko daugiau. Be to, dar ir dvokiančios skylės. <...> Aišku, kad jie negali nustoti dirbę. Jie bijo pamatyti, kas

jie yra, tikriau sakant, kad jų iš viso nėra. Tokiam rizikingam žingsniui jiems neužtenka drąsos.

- - -

Įprotis paverčia malonumus nuobodžia ir kasdieniška reikme.

- - -

– Bet jeigu jums gyvenimas įkyrėjo, jeigu jis tapo nepakenčiamas, tai kurių velnių jo laikotės?

– Todėl, kad esu pasmerktas gyventi.

- - -

Vargšai senukai!.. Apie ką dar jie gali šnekėti? Per seni, kad kalbėtų apie meilę – per seni ir per daug dorovingi. Per daug turtingi, kad kalbėtų apie pinigus. Per daug mokslingi, kad kalbėtų apie žmones, ir per daug užsidarę, kad turėtų pažįstamų, kuriuos galima būtų aptarti. Apie ką gi tiems seniems bėdžiams dar kalbėtis? Tiktai apie Dievą.

- - -

Žmogus tuokiasi ne su dorybių ir talentų rinkiniu, žmogus tuokiasi su konkrečiu žmogumi.

- - -

Kai prie žmogaus priprantama, vargu ar jis staiga gali tapti netikėtu atradimu.

- - -

Didžiausias nuodėmės žavesys tas, kad ji beprasmiška ir nešvari. Ji traukia kaip tik dėl to, kad yra atstumianti.

- - -

Gyvenimas būtų turėjęs prasmę tik tuomet, jeigu būčiau galėjęs atlikti ką nors gražaus, kokį didvyrišką, ar bent jau sunkų ir rizikingą žygį. O vietoje to jie padarė mane ryšininku.

- - -

Viskas, kas žmogui atsitinka, iš esmės yra panašu į jį patį.

- - -

Jis perimdavo kitų žmonių pažiūras, net jų gyvenimo stilių, bet širdyje visada būdavo tikras, kad visa tai jam svetima ir kad jis gali atsikratyti to taip pat lengvai, kaip ir pasisavino.

- - -

Vyrai moka pasidžiaugti atsitiktiniais santykiais. Dauguma moterų to negali. Jos turi mylėti – mažiau ar daugiau, bet mylėti. Joms būtina kažką jausti. Tik labai nedaug moterų yra kitokios.

- - -

Viskas atrodo neįtikėtina, nugramdžius akivaizdumo sluoksnį, kurį uždeda mūsų įpročiai. Kiekvienas daiktas ir įvykis yra gelmių gelmė. Niekas nėra tai, kas atrodo, arba, tikriau, viskas yra panašu į milijonus kitų dalykų, egzistuojančių tuo pat metu.

- - -

Žmonės, kurie be atokvėpio beria raiškias mintis, atrodo nelabai realūs, jie šiek tiek pabaisiški. O ilgai gyventi su pabaisomis tikrai nelengva.

- - -

Manau, kad kaupimo instinktas turi daugiau iškrypimų negu lytinis. Šiaip ar taip, aistra pinigams įgyja net keistesnius pavidalus negu meilė. Su kokiu šykštumu tenka susidurti, ypač tarp turtingųjų! Ir su kokiu neapsakomu švaistymu! Ir abi tos savybės dažnai telpa viename žmoguje. O dar visi tie, kurie kiša pinigus į kojinę, kurie glemžia, kurie nuolat galvoja vien tik apie pinigus. Niekas taip nuolat negalvoja apie seksą – turbūt todėl, kad lytinis gyvenimas suteikia žmogui fiziologinį pasitenkinimą, o pinigai jo neduoda. Tačiau pinigų ir nuosavybės alkis yra beveik grynai psichologinis reiškinys. Čia neįmanomas fizinis pasitenkinimas. Tuo

galima paaiškinti nesaikingo ir nenormalaus kaupimo apraiškas. Mūsų kūnai, galima sakyti, tiesiog priverčia lytinį instinktą reikštis normaliai. Tam, kad iškrypimas nugalėtų normalią fiziologinę tendenciją, jis turi pasiekti itin didelį laipsnį. Tačiau kalbant apie kaupimą, čia nėra reguliuojančio kūno, nėra lyties, nėra to stipraus, itin stipraus kūno, kurį ne taip lengva išstumti už fiziologinio įpročio ribų. Bet koks iškrypėliškas polinkis bemat iškyla į dienos šviesą. Bet gal žodis „iškrypimas“ šiam kontekstui visai netinka? Juk kalbėdami apie iškrypimą mes turime omeny, kad egzistuoja tam tikra norma, nuo kurios jis atsiskiria. Kokia yra kaupimo norma?

- - -

Kokia prasmė sudaryti sandėrį su tuo, kas panorėjęs gali jį nutraukti ir ko neįmanoma prigriebti?

- - -

– Tos politinės rietenos tokia kvailystė, – tarė Rempionas šaižiu iš susierzinimo balsu, – tokia nežmoniška kvailystė. Bolševikai su fašistais, radikalai su konservatoriais, komunistai su Laisvaisiais Britais – kurių galų jie visi pjaunasi? Aš jums pasakysiu. Jie pjaunasi dėl to, kokiu transportu mus visus pasiųsti velniop – komunistų ekspresu ar kapitalistų sportiniu automobiliu, individualiai ar grupėmis valstybiniu tramvajumi. Kelionės tikslas visų tas pats. Visi mus veža velniop, visi juda į tą pačią psichologinę aklavietę ir socialinį žlugimą, kurį sukelia psichologinis žlugimas. Vienintelis skirtumas – kokiu būdu tenai nukeliausim. Sveiko proto žmogus niekada nesidomės tokiais ginčais. Sveiko proto žmogui svarbu, kur jis keliauja, o ne kokia transporto priemone. Todėl sveiko proto žmogus klausia: ar mes norime, ar nenorime nešdintis velniop? Ir atsako: ne, nenorim. Ir jeigu jis taip atsako, tai jam politikai nerūpi. Nes jie visi nori mus išlaipinti būtent pragare. Visi, be išimties. Visi kaip vienas stengiasi pasiųsti mus po velnių ir ginčijasi tik

dėl priemonių, kaip mus ten nugabenti.

<...>

– Ir vienintelis dalykas, kuris reformatoriams rūpi, tai transporto priemonės modelis, spalva ir vidaus įranga. Kaip tie mulkiai nemato, kad svarbu kryptis, kad mes esame visai neteisingame kelyje ir kad mums reikia sugrįžti atgal – geriausia būtų pėsčiomis, be dvokiančios mašinos.

– Gal ir taip, – sutiko Filipas, – bet visa bėda ta, kad dabartiniame pasaulyje mes nebegalime grįžti, negalime atsisakyti mašinos. Tai yra neįmanoma to padaryti pirmiau neišnaikinus pusės žmonijos. Industrializacija per šimtą metų leido žmonijai padvigubinti savo narių skaičių. Jeigu norite atsisakyti industrializacijos, reikės grįžti į pradinę padėtį. Kitaip tariant, išskersti pusę dabar gyvenančių vyrų ir moterų. *Sub specie aeternitatis* arba bent jau *historice*, tai būtų puiki išeitis. Tačiau vargu ar įmanoma to pasiekti politinėmis priemonėmis.

– Kol kas ne, – sutiko Rempionas. – Tačiau artimiausias karas ir artimiausia revoliucija visai nesunkiai tą padarys.

– Galimas daiktas. Tik neverta dėti vilčių į karus ir revoliucijas, nes tuomet jie būtinai įvyksta.

– Jie įvyksta, – pasakė Rempionas, – nepriklausomai nuo to, ar mes dedame į juos vilčių, ar ne. Industrializacijos progresas reiškia perprodukciją, būtinybę ieškoti naujų rinkų, jis reiškia tarptautinę konkurenciją, jis reiškia karą. O mechanizacijos progresas reiškia, kad bus dar didesnis darbo pasidalijimas ir gamybos procesų standartizavimas, pramogos taps neindividualizuotos ir masinės, mažės iniciatyva ir kūrybiškumas, stiprės intelektualizmas ir laipsniškai sunyks visos gyvybinės ir esminės žmogaus prigimties savybės, augs nuobodulys ir nerimas, ir galiausiai žmogų apims savotiška beprotybė, kuri būtinai

baigsis socialine revoliucija. Ar dėsi į juos vilčių, ar ne, karai ir revoliucijos yra neišvengiami, jeigu viskas klostysis toliau taip, kaip dabar.

– Vadinasi, klausimas išsispręs savaime, – pasakė Filipas.

– Jo tiesiog nebeliks. Kai žmonija bus sunaikinta, akivaizdu, kad nebeliks jokių klausimų. Tačiau tai gana liūdna išeitis. Aš tikiu, kad galima rasti kitokią išeitį, netgi dabartinėje sistemoje. O kol visa sistema bus pertvarkyta, apsiriboti laikinu sprendimu. Blogio šaknys slypi žmogaus psichologijoje. Taigi nuo jos, nuo individo psichologijos ir reikia pradėti. Pirmas žingsnis būtų išmokyti žmones gyventi dvigubą gyvenimą, tarsi dviejuose skyriuose. Viename skyriuje jie – industriniai darbuotojai, kitame žmogiškos būtybės. Aštuonias valandas iš dvidešimt keturių kaip idiotai ir mašinos, o visą kitą laiką kaip tikri žmonės.

– Argi dabar jie ne taip daro?

– Žinoma, ne. Dabar jie gyvena kaip idiotai ir mašinos visą savo laiką – tiek darbo, tiek laisvalaikio metu. Kaip idiotai ir mašinos, bet įsivaizduodami, kad gyvena kaip civilizuoti žmonės, netgi dievai. Pirmiausia juos reikia įtikinti, kad darbo metu jie – idiotai ir mašinos. Kadangi mūsų civilizacija yra tokia, kokia yra, – pasakysite jiems, – aštuonias valandas iš dvidešimt keturių jūs turite būti kažkokiu tarpininku tarp silpnapročio ir siuvimo mašinos. Be abejo, tai labai nemalonu. Tai žeminantis ir bjaurus dalykas. Bet nieko nepadarysi. Tau reikės taip gyventi, antraip visas pasaulis išlėks į orą ir mes visi gausime galą iš bado. Tad dirbk savo darbą kaip idiotas ir mašina, o laisvalaikį leisk kaip tikras, harmoningas vyras ar moteris. Nesuplak abiejų gyvenimų į vieną. Žiūrėk, kad pertvara tarp jų būtų sandari. Tikrasis gyvenimas yra tas, kai laisvalaikio metu tu jautiesi žmogumi. Visa kita tėra nešvarus darbas, kurį turi padaryti. Bet niekada

neužmiršk, jog tai nešvarus darbas, visiškai nereikšmingas, neturintis nieko bendra su tikruoju žmogaus gyvenimu ir reikalingas tik tam, kad būtum sotus ir visuomenė nesuirtų. Nesileisk apgaudinėjamas veidmainių sukčių, suokiančių apie darbo šventumą ir krikščioniška pareigą, kurią verslininkai atlieka savo artimiesiems. Visa tai melas. Tavo darbas yra bjaurus ir nešvarus, užkrautas tau ant pečių protėvių padarytų klaidų. Jie suvertė krūvą šiukšlių, kurią turi sulyginti su žeme, kad neuždustum nuo jos tvaiko; tau reikia kasti iš visų jėgų ir keikti atminimą tų bepročių, kurie paliko tau šį nešvarų darbą. Ir neguosk savęs tuo, kad tas mechaniškas darbas yra kilnus. Jeigu taip sakysi ir tuo tikėsi, tai tik dar labiau nužeminsi savo žmogišką orumą iki to purvino darbo lygio. Jeigu tikėsi darbo šventumu ir tuo, kad verslininkai atlieka savo pareigą, būsi mechanizuotas idiotas visas dvidešimt keturias valandas. Pripažink, kad jis nešvarus, užspausk nosį ir dirbk aštuonias valandas, o visą kitą laisvą laiką stenkis būti tikru žmogumi. Tikru, visaverčiu žmogumi. Ne laikraščių skaitytoju, ne džiazo mėgėju, ne radijo klausytoju. Pramonininkai, tiekiantys masėms standartinius pasilinksminimus, visomis išgalėmis stengiasi, kad tu būtum toks pat mechanizuotas silpnaprotis kaip ir darbo metu. Tačiau neleisk jiems to daryti. Stenkis būti žmogui. Štai ką jūs turite pasakyti, štai ko turite mokyti jaunąją kartą. Reikia visus įtikinti, kad visa ši didinga industrinė civilizacija tėra dvokianti šiukšlių krūva ir kad tikrą, prasmingą gyvenimą galima gyventi tiktai toli nuo jos. Turės praeiti nemaža laiko, kol žmonišką gyvenimą pavyks suderinti su industrine smarve. O gal jie iš tiesų nesuderinami. Tai paaiškės vėliau. O kol kas mes turime graibstyti šiukšles ir narsiai kęsti smarvę, ir per pertraukas mėginti gyventi tikrą žmogišką gyvenimą.

– Nebloga programa, – pasakė Filipas. – Bet jeigu

pateiksite ją artimiausioje rinkimų kampanijoje, nedaug surinksite balsų.

– Tai ir blogiausia, – tarė Rempionas suraukęs antakius. – Visi mane užsipultų. Konservatoriai, liberalai, socialistai, bolševikai – visi sutaria, kad industrinė smarvė yra iš esmės nuostabus dalykas ir kad specializuojant ir standartizuojant būtina išnaikinti visus žmonių rasės tikro vyriškumo ir moteriškumo pėdsakus. Ir dar norima, kad mes domėtumės politika! Taip, taip.

- - -

Jis mąstė apie mirtį – mirtį, kuri kaip naujo gyvenimo pavidalas auga jo pilve, nelyginant embrionas gimdoje. Vienintelis dalykas, kuris buvo šviežias ir jaunas sename jo kūne, vienintelis, kuris vešėjo ir tryško gyvastingumu, buvo mirtis.

- - -

Rasės nesižudo, bet palaipsniui mažėja gimstamumas. Palaipsniui todėl, kad mūsų civilizacijos nuodų veikimas lėtesnis; mes nuodijami jau labai seniai, bet tik dabar pradedame tai suprasti. Ir vaikų gimsta mažiau. Gimstamumas sumažėtų dar labiau, jeigu žmonės suvoktų, kas vyksta. O tuo tarpu mes elgiamės taip, lyg mūsų pasaulis gyvuotų amžinai. Dabartinis gyvenimas – tikras pamišimas; tai tik lavonas, smarkiai galvanizuojamas lavonas, kuris tamposi ir kelia baisų triukšmą, stengdamasis įtikinti save, kad yra nemiręs ir gyvena visavertį gyvenimą. Įsivaizduokite, pavyzdžiui, Niujorką...

- - -

Negražu atiminėti iš žmogaus jo mažus džiaugsmus.

- - -

Mes dažnai pamirštame, kad jeigu žmogus ko nors vertas vienoje srityje, tai nebūtinai reiškia, kad jis ko nors vertas ir kitoje.

- - -

Visa modernioji civilizacija grindžiama idėja, kad specializuota funkcija, laiduojanti žmogui jo vietą visuomenėje, yra kur kas svarbiau negu pats žmogus, tikriau sakant, kad ta funkcija ir yra pats žmogus, o visa kita nereikalinga arba net (kadangi kūniškoji, instinktyvioji, intuityvioji ir emocinė žmogaus dalis pastebimai nepadeda užsidirbti pinigų ar kilti aukštyn karjeros laiptais) žalinga ir atgrasu.

- - -

Labiausiai jaudinantis dalykas meilėje yra tai, kad mylėdamas atrandi save iš naujo.

- - -

Demokratinio pasaulio dėsnis yra kiekybė. Mes, atstumtieji, tikime kokybe. Demokratijos politikams daugumos balsas yra Dievo balsas; jie pripažįsta tokius įstatymus, kurie patenkina prastuomenę. Stovėdami už prastuomenei sukurto įstatymo ribų, mes reikalaujame išrinktųjų, o ne daugumos valdžios. Mes, atstumtieji, esame laisvi žmonės. Mes tikime asmenine laisve. Demokratinio pasaulio dėsnis yra žmogiškoji standartizacija, visos žmonijos smukdymas iki žemiausio lygio.

- - -

Koks juokingas būna žmogus, kai nori pasirodyti didvyriu!

- - -

Muštras ir uniformos suteikia miniai architektūrinio grakštumo. Kariuomenė puiki. Bet tai dar ne viskas. Ji apeliuoja į žemesnius instinktus nei estetinis jausmas. Reginys žmonių, pažemintų iki automatų lygio, malšina valdžios troškulį. Žiūrėdamas į mechanizuotus vergus, žmogus įsivaizduoja esąs valdovas.

- - -

Patikėti tuo, kad reikia keisti gyvenimo būdą, nėra sunku. Sunkiausia elgtis pagal tą tikėjimą. Beje, toks charakteris romane būtų visai įdomus.

Žmogus, kuris visada skatino savo intelektinius polinkius visų kitų polinkių sąskaita. Jis kiek galėdamas vengia asmeninių ryšių, stebi viską iš šalies, pats nedalyvaudamas, nemėgsta atsiskleisti ir yra labiau žiūrovas, negu aktorius. Be to, jis stengiasi neišskirti vienos dienos iš kitų, vienos vietos iš visų kitų, negalvoti apie praeitį ir nekurti ateities planų Naujųjų metų dieną, nešvęsti Kalėdų ar gimtadienių, nelankyti vietų, kur prabėgo vaikystė, nekeliauti į kokio nors žymaus žmogaus gimtinę, mūšio vietą, pilių griuvėsius ir panašiai. Slopindamas emocinius ryšius ir natūralią pagarbą jis tariasi įgyjąs laisvę – laisvę nuo sentimentalumo, nuo iracionalumo, nuo aistros, nuo impulsų, nuo perdėto jausmingumo. Tačiau pamažu suvokia, kad realybėje jis tik susiaurino ir išdžiovino savo gyvenimą, negana to, tik suvaržė intelektą, užuot jį išlaisvinęs. Jo sąmonė laisva, bet tik labai ribotoje erdvėje. Jis suvokia savo psichologinius trūkumus ir trokšta – teoriškai – pasikeisti. Bet sunku pakeisti per gyvenimą įaugusius įpročius; be to, tie įpročiai gal tėra įgimto abejingumo ir šaltumo išraiška ir to beveik neįmanoma pakeisti. Pagaliau gyventi grynai intelektinį gyvenimą yra lengviau; tai mažiausio pasipriešinimo kelias, nes toks gyvenimas leidžia laikytis atokiai nuo kitų žmonių. Tarp jų ir nuo žmonos. Nes jis turės žmoną, ir santykiai moters, kuri gyvena vien intuicija ir jausmais, su vyru, gyvenančiu intelektinių abstrakcijų pasaulyje, bus tam tikra prasme tragiški. Jis saviškai ją myli ir ji saviškai myli jį. Tai reiškia, kad jis yra patenkintas, o ji nepatenkinta, nes jo meilei reikia labai nedaug šilumos, pasitikėjimo ir žmogiškumo, kurie jai sudaro visą meilės esmę. Ji skundžiasi, jis mielai suteiktų jai daugiau, bet jam sunku save perlaužti. Ji netgi

grasina susirasti žmogiškesnį meilužį, bet per daug jį myli, kad galėtų įvykdyti grasinimą.

- - -

... niekada neužmiršdavo, kad ji krikščionė. Ji stebėdavosi, kaip žmonės gyvenime apsieina be tikėjimo. Tačiau su liūdesiu turėdavo pripažinti, kad daugybė jų apsieina.

- - -

Visi veržiasi į laimę, bet niekas nėra laimingas.

- - -

Kai žmogus serga, jis daug mąsto. Rimtai mąsto.

- - -

Žmogus – tai akrobatas, kuris atsargiai žengia per lyną, kad neprarastų pusiausvyros, laikydamas rankose kartį, kurios viename gale protas, sąmonė ir dvasia, o kitame – kūnas, instinktas ir viskas, kas pasąmoninga, žemiška ir nesuprantama mums patiems. Jis išlaiko pusiausvyrą. Tai yra velniškai sunku. Ir vienintelis absoliutas, kurį jam duota pažinti – tai tobulos pusiausvyros absoliutas.

- - -

– Jeigu žmonės tenkintų savo instinktyvias reikmes tik tada, kai iš tiesų jas jaučia, kaip gyvūnai, kuriuos jūs taip niekinate, jie elgtųsi šimtą kartų geriau, negu šiandien elgiasi didžioji dauguma civilizuotos žmonijos. Anaiptol ne natūralus apetitas ir betarpiškai kylantys instinktyvūs troškimai daro žmones tokiais galvijais – ne, žodis „galvijas“ čia netinka, tai nepagarba gyvūnams, geriau – tokiais perdėm žmogiškai blogais ir ištvirkusiais padarais. Čia kalta vaizduotė, protas, principai, tradicijos, auklėjimas. Jeigu instinktai reikštųsi nevaržomi, jie nepridarytų jokios bėdos. Ne kaupimo instinktas kaltas, kad dabartinė civilizacija kraustosi iš proto dėl pinigų. Kaupimo instinktas dirbtinai dirginamas auklėjimu, tradicijomis ir moralės principais. Godumas pinigams

atsiranda tvirtinant, kad tas godumas natūralus ir kilnus, kad taupumas ir darbštumas yra dorybės, o žmonių įtikinėjimas pirkti daiktus, kurių jiems nereikia, yra krikščioniška paslauga. Kaupimo instinktas nėra toks stiprus, kad verstų juos nuo ryto iki vakaro per visą mielą gyvenimą vaikytis pinigų. Vaizduotei ir intelektui tenka nuolat jį paskatinti. Pagaliau, pagalvokime apie karą. Jis neturi nieko bendro su nevalingai kylančiu karingumu. Tam, kad žmonės imtų kariauti, juos reikia priversti įstatymu ir dar įaudrinti propaganda. Taikos labui padarytume daug daugiau, jeigu lieptume žmonėms paklusti savo spontaniškiems kovos instinktams, užuot kūrę visokiausias Tautų sąjungas.

– Taikos labui padarytume dar daugiau, jeigu lieptume jiems sekti Kristumi.

– Nesutinku. Versti žmones sekti Kristumi – vadinasi norėti, kad jie taptų antžmogiais. O gyvenimas rodo, kad siekiant tapti kažkuo didesniu už žmogų, tampama mažesniu už žmogų. Versti žmones paraidžiui sekti Kristumi – reiškia netiesiogiai liepti jiems elgtis kaip idiotams, o paskui kaip šėtonams. <...> Ir visus ištvirkino tas pats: jie stengėsi būti nežmogiški. Nežmogiškai religingi, nežmogiškai dorovingi, nežmogiškai protingi ir mokslingi, nežmogiškai kvalifikuoti ir dalykiški, nežmogiškai apsukrūs versle, nežmogiškai šykštūs ir nuosavybės gerbėjai, nežmogiškai gašlūs iš donžuaniški, nežmogiškai sąmoningi, netgi meilėje. Iškrypėliai. Vieni ištvirkinti gėrio, kiti blogio, vieni dvasios, kiti kūno, bet visi nukrypę nuo normos, visi nutolę nuo žmogaus prigimties. Pasaulis – tai iškrypėlių prieglauda.

- - -

Geriausias Dievo pokštas buvo tas, kad jo iš viso nėra. Nėra, ir tiek. Nei Dievo, nei velnio. Nes jeigu būtų velnias, tai būtų ir Dievas.

- - -

Žmonės turi turėti absoliutą, tam tikrus išorinius orientyrus.

- - -

Avys bliauna bažnyčiose, murma po nosim poterius, laužo ir nuodija savo apgailėtinus gyvenimus, paklusdami išgalvotos abstrakcijos valiai, kurią jie sugalvojo pavadinti Dievu. Šutvė snobų. Jie tokie koktūs ir verti paniekos. Bet niekas nedrįsta to pasakyti. Tikėjimo snobais visi žavisi, nes jie tokie dori, dievobaimingi ir pavyzdingi krikščionys. Tuo tarpu jie yra tiesiog numirėliai, ir reikia gerai įspirti jiems visiems į užpakalį ir suknežinti nosį norint, kad jie atsigautų ir sugrįžtų į gyvenimą.

- - -

Žmogus, išlaikantis dvasinę pusiausvyrą, tiesiog gyvena užsimerkęs, pusiau miegodamas. Jeigu žmogus visada būtų budrus – o Dieve! iš piktumo išdaužytų visus indus.

- - -

Muzika įrodė: Dievas yra. Bet tik tol, kol griežia smuikai. O kai smičiai pakyla nuo stygų, kas tada? Šiukšlės ir beprasmybė, negailestinga sausra.

- - -

Rojus, tai sielos gyvenimas. Tobuliausias nuo tikrovės atitrūkusios dvasios pavyzdys.

- - -

Etelė Kobet pasitraukė iš jo gyvenimo. Ji pasitraukė ir iš visų kitų gyvenimo.

Aldous Huxley

„Neregys Gazoje“

Eyeless in Gaza

Nuotraukos atskleidė tik nutolusius, nepažįstamus dalykus. O tai, kas nepažįstama (nelemtas automatizmas!), visada tampa absurdu. Jis prisiminė priešingą įspūdį – jausmo, patirto, kai nepažįstama dar buvo pažįstama, kai absurdas, priimamas kaip normali tikrovė, visai neatrodė absurdiškas. Atminties dramos – visada Hamletas šiuolaikiškais drabužiais.

- - -

Kūnas niekada nebūna visai nepermatomas – per savo saugyklos sienas prasišviečia siela.

- - -

– Kadangi visada norisi pasunkinti liūdesį... – jis paėmė pluoštelį nuotraukų ir paleido jas iš rankos. – Lavonai pasirodė pačiu laiku.

- - -

Kaip ir visi žmonės, aš žinau, ką turėčiau daryti, bet ir toliau darau tai, ko, kaip žinau, neturėčiau daryti.

- - -

Klausimas: kaip suderinti tikėjimą, kad pasaulis yra daugiausia iliuzija, su tikėjimu, kad vis dėlto svarbu patobulinti tą iliuziją?

- - -

Pragaro vieta yra sąmonė – ji nešiojasi jį.

- - -

Aš nesu mano kūnas, nesu mano pojūčiai, nesu net ir mano sąmonė – aš esu, kursai esu. Aš *om*, kursai *om*. Šventasis žodis *OM* reiškia Jį. Dievas nėra ribojamas laiko. Nes Vienis yra viskame, bet kartu atsiskyręs nuo visų dalykų...

- - -

Joks protas negali išvysti dieviškosios substancijos neatitrūkęs nuo kūniškų pojūčių – arba mirtimi, arba kokiu nors džiugesiu. O džiugesys – visada džiugesys, nesvarbu, dėl ko. Ar tai šampanas, ar sakymas *OM*, ar žvairavimas į savo nosį... Ir galop šio kūniško karkaso kvėpavimas ir net mūsų žmogiškojo kraujo apytaka beveik sustoja, mūsų kūnas užminga ir mes tampame gyva siela, o akis, nuraminta...

- - -

Mūsų pasaulis ir mes, jame gyvenantys, esame kvailybės ir blogos regos kūriniai.

- - -

Šiandien yra žinijos sankaupa, metodika, darbinės hipotezės. Tik šiaip protingas žmogus gali žinoti nepaprastai daug – daugiau negu neišsilavinęs genijus, pasikliaujantis vien intuicija.

- - -

Žmogus tėra pigus švilpukas su vos keliais vožtuvėliais.

- - -

Garbė kaip sijonai. Dėvimi trumpi, dėvimi ilgi, dėvimi platūs, dėvimi siauri, dėvimi su apatinukais, dėvimi be kelnaičių.

- - -

Tai kas yra asmenybė? Ir kas ji nėra?

Ji nėra mūsų visuminė patirtis. Nėra psichologinis atomas arba akimirka. Nėra gryni pojūčių įspūdžiai ir nėra pats vegetuojantis gyvenimas.

Tai yra patirtis gabalais ir valandomis. Tai yra jausmai ir mintys.

Ir kas gi atlieka tą atranką iš visuminės patirties, ir pagal kokį principą? Kartais tai padarome mes – kad ir kas mes būtumėme. Bet taip pat dažnai tai padaroma už mus – kokios nors klasės arba visos visuomenės kolektyvinės neišminties. „Asmenybė“ dažnai net nėra

mūsų asmeninė nuosavybė.

- - -

... jis reikalavęs, kad ji būtų laisva. Jos laisvė kartu yra ir jo laisvė – jeigu ji būtų tapusi jo verge, jis ir pats neišvengiamai būtų tapęs jos vergu.

- - -

Daug kartų siekdamas įgyvendinti laisvės idėją, žmogus nuolat keičia vergijos formas.

Pirmykštė vergija yra vergavimas tuščiam skrandžiui ir nepalankiam metų laikui. Žodžiu, vergavimas gamtai.

Panaikinus vergavimą gamtai, bemat atsiranda kita vergijos forma. Vergaujama institucijoms: religinėms, teisinėms institucijoms, karinėms institucijoms, ekonominėms institucijoms, švietimo, meno ir mokslo institucijoms.

Visa naujųjų laikų istorija atspindi siekį išsilaisvinti nuo institucijų. Kartu tai yra vergavimo institucijoms istorija.

Gamta yra nesąmoninga. O institucijos, sukurtos žmonių, turi reikšmę ir tikslą. Aplinkybės keičiasi greičiau negu institucijos. Kas anksčiau turėjo prasmę, darosi nebeprasminga. Atgyvenusi institucija – tai nelyginant žmogus, kuris loginį mąstymą taiko situacijai, kurią sukūrė *idée fixe* arba haliucinacija. Panašiai atsitinka, kai institucijos taiko įstatymo raidę individualiems atvejams. Institucija elgtųsi racionaliai, jeigu jos numatytos aplinkybės tikrai egzistuotų. Bet faktiškai jos neegzistuoja. Vergavimas institucijoms – tai kaip vergavimas apsėstam iliuzijų paranojikui, kuris dar tebeturi visus protinius gebėjimus. Vergavimas gamtai – tai kaip vergavimas idiotui, kuris net neturi tiek sąmonės, kad galėtų būti paveiktas iliuzijų.

Maištas prieš institucijas laikinai nuveda į anarchiją. Bet anarchija yra vergavimas gamtai, o civilizuotam žmogui vergavimas gamtai net sunkiau pakenčiamas negu vergavimas institucijoms. Iš anarchijos išeinama

kuriant naujas institucijas. Kartais net nebūna anarchijos laikotarpio, laikino vergavimo gamtai, – žmonės tiesiai pereina iš vienos institucijų sistemos į kitą.

Institucijos keičiamos siekiant įgyvendinti laisvės idėją. Įvertinti naujos vergijos reiškiniui prireikia tam tikro laiko. Tad atsitinka taip, jog visuose sukilimuose prieš institucijas būna toks lyg ir džiaugsmingas medaus mėnuo, kai žmonės įtiki, kad laisvė galų gale pasiekta. Medaus mėnuo gali trukti iki dvidešimties ar trisdešimties metų. Paskui į žmonių sąmonę įsismelkia naujosios vergijos faktas. Suvokiama, kad pastaraja permaina laisvės idėja nebuvo įgyvendinta, kad naujosios institucijos pavergia taip pat kaip ir senosios. Ką daryti? Naujas institucijas pakeisti dar naujesnėmis. Ir taip toliau – aišku, be galo.

Bet kokioje visuomenėje laisvė realiai egzistuoja tik labai mažam individų skaičiui. Palankios ekonominės aplinkybės yra bent dalinės laisvės sąlyga. Bet kad laisvė būtų arčiau pilnatvės, reikia dar ir palankių intelekto, psichologijos, biografijos aplinkybių. Individai, kuriems visos šios aplinkybės maloningos, nėra institucijų vergai. Jiems institucijos egzistuoja kaip tam tikras tvirtas karkasas, ant kurio jie gali atlikti kokius tik nori gimnastikos triukus. Visuomenės kaip visumos nelankstumas šiai privilegijuotai mažumai leidžia išklysti už intelektinių ir paprotinių moralinių ribų nerizikuojant nei savimi, nei didžiaja bendruomene. Visomis konkrečiomis laisvėmis – o nekonkrečios laisvės nėra – naudojamasi su sąlyga, kad yra kokia nors bendra vergija.

- - -

Nesąmoningas pasaulis, kuriame tiesiog nieko negalima padaryti – kaip malonu! Galėtum tiesiog spjauti į viską...

- - -

Priešiškumas yra asmeninės nepriklausomybės deklaracija.

- - -

Dauguma žmonių atrodo labiau ar mažiau kvaili arba bjaurūs – kaltės čia tiek pat jų, kiek ir mano.

- - -

Valstybės ir tautos, kaip tokios, neegzistuoja. Yra tik žmonės. Žmonių grupės, gyvenančios tam tikroje teritorijoje, turinčios tam tikrus saitus. Tautos nepakeis savo tautinės politikos, kol žmonės nepakeis savo asmeninės politikos. Visos valdžios – net Hitlerio, net Stalino, net Musolinio – yra atstovaujamosios. Šiandieninis nacionalinis elgesys – šiandieninio individualaus elgesio atspindys stambiu mastu. Arba veikiau, tiksliau sakant, individualių slaptų norų ir ketinimų atspindys stambiu mastu. Nes mes visi norėtumėm elgtis daug blogiau, negu leidžia mūsų sąžinė ir pagarba viešajai nuomonei. Viena didžiųjų patriotizmo patrauklumo priežasčių yra ta, kad jis patenkina mūsų blogiausius norus. Savo tautos vardu galime uiti ir apgaudinėti. Maža to, uiti ir apgaudinėti jausdamiesi esą visiškai dori. Saldu ir padoru žudyti, meluoti, kankinti dėl tėvynės. Gera tarptautinė politika yra individualių gerų ketinimų ir palankių norų atspindžiai ir turi būti tokio pat pobūdžio kaip ir gera tarpasmeninė politika. Pacifistinę propagandą reikia taikyti ne tik valdžiai, bet ir žmonėms, ji turi tuo pat metu prasidėti periferijoje ir centre.

- - -

Empiriniai faktai:

Pirmas. Mes visi gebame mylėti žmones.

Antras. Mes ribojame tą meilę.

Trečias. Šiuos apribojimus galime peržengti – jeigu taip nusprendžiame.

Ketvirtas. Meilė, pasireiškianti gerais veiksmais, gimdo meilę. Neapykanta, pasireiškianti blogais

veiksmais, gimdo neapykantą.

- - -

Dauguma žmonių godūs pagyrų, nors ir kokių pasibaisėtinų, ir būna pasiruošę už jas vienaip ar kitaip sumokėti.

- - -

Tikėjimas – tai tik organizuotas ir nukreiptas kvailumas. Jis gali nustumti kalną kitą grynai per atkaklų baksnojimą, bet jis apžlibęs, jis nemato, kad nustumdamas kalnus jų nesunaikini, tik perstumi iš vienos vietos į kitą. Tam pamatyti reikia proto, bet iš proto daug naudos nėra, nes žmonės jam nejaučia entuziazmo, jis atsiduria pirmo pasitaikiusio Hitlerio arba Musolinio malonėje – bet ko, kas gali sukelti entuziazmą; o entuziazmą galima sukelti dėl bet kokios idėjos, kad ir kokios idiotiškos ar nusikalstamos.

- - -

Jeigu pasauliui išgelbėti užtektų šventumo, akivaizdu, kad pasaulis jau seniai būtų buvęs išgelbėtas. Dešimt kartų. Bet šventumas gali egzistuoti be proto. Ir nors patrauklus, jis nėra patrauklesnis už daugelį kitų dalykų.

- - -

Priemonės lemia tikslus ir turi būti tokios kaip siūlomi tikslai. Priemonės, esmingai skirtingos nuo siūlomų tikslų, pasiekia tokius tikslus, kokios yra pačios, o ne tokius, kokių norėta.

- - -

Žmogus taip beviltiškai priklauso nuo aplinkybių...

- - -

– Iš tikrųjų aš neegzistuoju.

– Taip, žinoma, neegzistuoji. Ta absoliučia prasme. Esi cheminis junginys, o ne elementas.

– Bet jeigu mes neegzistuojam, tai įdomu, kodėl...

– Kodėl taip dėl visko nervinamės?.. Kodėl stūgaujam ir džiūgaujam, ir griežiam dantimis? Dėl nuotykių, kuriuos

patiria „aš“, iš tikrųjų esantis ne „aš“, o tik daugybės atsitiktinumų rezultatas? Ir, žinoma, kai imi domėtis, iškart pamatai, kad nėra reikalo šitaip nervintis. Ir tada nebesinervini – aišku, jeigu esi supratingas.

- - -

Nors ir atlieka pasibjaurėjimo įveikimo veiksmą, pasibjaurėjimas išlieka. Nepaisant meilės.

- - -

Užuojauta ir apgailestavimas buvo sumišę su tam tikru pasitenkinimu – pasitenkinimu seno žmogaus, kuris džiaugiasi tebesąs gyvas, galįs lankytis savo bendraamžių ir jaunesnių žmonių laidotuvėse.

- - -

– O vis dėlto, – tarė Antonis, – aš gėriuosi, kaip jie išlydi žmogų iš gyvenimo. Mirtis turi tendenciją būti gyvuliškas procesas. Net gryniau gyvuliškas negu jūros liga, – jis nutilo galvodamas apie vargšo dėdės Džeimso paskutinę, fiziologiškiausią valandą. Sunkus parpiantis alsavimas, it urvas prasižiojusi burna, grabaliojančios rankos. – Kaip protingai padarė bažnyčia, kad tai pavertė apeigomis!

– Farsas, – paniekinamai tarė ponas Bivisas.

– Bet geras farsas, – neatlyžo Antonis. – Meno kūrinys. Pats savaime tas įvykis yra kaip plaukimas per audringą upę, tik kur kas sunkesnis. O jie sugeba paversti tai gana dailiu ir reikšmingu dalyku. Labiausiai, žinoma, žiūrovams. Bet, matyt, reikšmingu ir aktoriui.

- - -

Gyvenimas pro mikroskopą atrodo kur kas įnirtingesnis ir nesuvaldomesnis negu didesniajame pasaulyje.

- - -

Milijonų knygų. Ir visi tie šimtai tūkstančių autorių, šimtmetis po šimtmečio – kiekvienas įsitikinęs esąs teisus, įsitikinęs žinąs esminę paslaptį, įsitikinęs, kad gali įtikinti visą pasaulį išguldydamas tai juodu ant balto. O iš tikrųjų, žinoma, kas nors kada nors yra įtikinęs tik tuos žmones, kuriuos prigimtis ir aplinkybės jau buvo konkrečiai arba potencialiai įtikinusios.

- - -

Nešvanki fantazija – amžina šventė.

- - -

– Mirtis – tai vienintelis dalykas, kurio mums nepavyko visiškai suvulgarinti. Aišku, ne dėl to, kad nebuvo noro. Mes kaip šunys akropolyje. Bidzenam visur su neišsemiamomis šlapimo pūslėmis ir kuo labiausiai trokštam pakelti koją prie kiekvienos statulos. Dažniausiai mums pavyksta. Menas, religija, heroizmas, meilė – ant visų jų palikom savo vizitinę kortelę. Bet mirtis – mirtis tebėra nepasiekiama. Šitos statulos mums nepavyko suteršti. Bent kol kas. Bet pažanga tebežengia priekin. Didžiosios viltys, gausėjančios ateitys... Vieną dieną, be abejo, koks nors genijus iš šuns būdos sugebės užsikarti ir taikliai paleis dovanėlę tiesiai į šios statulos veidą. Bet, laimė, kol kas pažanga taip toli dar nenuėjo. Mirtis išlieka.

– Išlieka. Bet dūmų uždanga gana tiršta. Dažniausiai mes ją būnam užmiršę.

– Bet ne visada. Ji išlieka, nepavaldi egzorcizmui. Nepažeista. Tiesą sakant, ne tik kad nepažeista. Mes turim didesnes ir geresnes dūmų uždangas, negu turėjo mūsų tėvai. Bet už tų dūmų priešas grėsmingesnis. Sakyčiau, mirtis išaugo, atėmus paguodas ir viltis. Išaugo beveik iki tokio pat dydžio kaip tada, kai žmonės rimtai tikėjo pragaru. Nes jeigu esi aktyvus kiną lankantis, laikraščius skaitantis, futbolą žiūrintis, šokoladą valgantis modernus žmogus, tai mirtis ir yra pragaras. Kas kartą, kai tik dūmų uždanga truputį praretėja, žmonės užmato ją

ir persigąsta.

- - -

Žmogus linkęs savo trūkumus priskirti visiems. Užmiršti, kad kiti gali būti kitokie.

- - -

Žmonės neprisipažįsta sau, kad jų daromas blogis yra blogis. Jie tai daro arba negalvodami, arba prasimano priežasčių tikėti, kad tai teisinga.

- - -

Principas pagal apibrėžimą yra teisingas; planas – žmonių gerovei. Tai aksiomos, iš kurių logiškai išplaukia, kad tie, kas su tavimi nesutinka ir nenori padėti tau įgyvendinti plano, yra gėrio ir žmonijos priešai. Nebe vyrai ir moterys, o blogio įsikūnijimai, tikri velniai. Žudyti vyrus ir moteris yra bloga, bet žudyti velnius – pareiga. Iš čia ir inkvizicija, iš čia ir Robespjeras bei OGPU. Žmonės su tvirtu religiniu ir revoliuciniu tikėjimu, žmonės su apgalvotais planais, kaip pagerinti žmonijos dalią – šiame arba kitame pasaulyje, – būna nuosekliau ir šaltakraujiškiau žiaurūs negu bet kurie kiti.

- - -

Žmogus vis tiki savaimine pažanga, nes nori puoselėti šią kvailybę – ji labai guodžia. Guodžia todėl, kad visą atsakomybę už tai, ką padarai arba nepadarai, užkrauna kitiems arba kitkam, bet ne tau.

- - -

Juk sunku pasielgti gerai arba blogai, kai aplink nėra žmonių.

- - -

Devyniasdešimt devynių procentų pacifizmas – tai militarizmas kitu pavadinimu. Jeigu norime taikos, turi būti šimto procentų pacifizmas.

- - -

„Jėga gali palaužti“. Įsivaizduoju žmones, naudojančius jėgą. Pirmiausia ranka prieš ranką. Kumščiais, peiliais, kuokomis, bizūnais. Per kūną nutįsę raudoni arba pamėlynavę randai. Plėštinės žaizdos, mėlynės, lūžę kaulai, atplaišomis kyšantys pro odą, siaubingai ištinę, kraujuojantys veidai. Paskui pabandau įsivaizduoti savo kūno skausmą – suknežinto piršto, kirčių per veidą lazda arba rimbu, deginantį iki raudonumo įkaitintos geležies prisilietimą. Visus iš arti padaromus žiaurumus ir kankinimus. Paskui jėgą per atstumą. Kulkosvaidžių kulkas, galingus sprogmenis, dusinančias arba svilinančias dujas, ugnį.

Galiausiai jėga ekonominės priespaudos pavidalu. Išbadėję vaikai išsipūtusiais pilvais, rankomis ir kojomis kaip šakaliai. Pasenusios trisdešimtmetės moterys. Ir tie gyvi lavonai, tylomis stovintys gatvės kampe, tylomis dausinantys per purvą.

Taip, jėga gali palaužti. Palaužti mirtimi, palaužti žaizdomis, palaužti badu ir teroru. Išsigandusių veidų, nuolankių vergiškumo gestų reginys. Prie savo stalo valdingai užgauliojantis direktorius. Tarnautojas, susigūžęs nuo atleidimo grėsmės. Jėga – veiksmas, smurtingai neigiantis tikrąją žmogaus vienybę su žmogumi.

- - -

„Laurus gauna tas, kuris atleidžia pirmas.“ Pietų Afrikoje anglai atleido tiems, kuriuos buvo nuskriaudę, – sunkiau atleisti tik tiems, kurių buvai nuskriaustas, – ir užsitikrino prizą, kurio nebūtų laimėję nuolatine prievarta. Joks prizas nelaimėtas po pastarojo karo, kadangi nė viena kovojusi pusė neatleido tiems, kas ją nuskriaudė, arba tiems, kuriuos ji pati nuskriaudė.

- - -

Gyventi kontempliatyviai – tai nereiškia gyventi kokioje nors meiliai geidulingoje arba meilikaujančioje Pūnoje, tai reiškia gyventi Londone, bet nelondoniško stiliumi.

- - -

Dievas yra arba jo nėra. Bet yra toks empirinis faktas, kad dievybės – gėrio gryniausiu pavidalu – kontempliacija yra būdas įgyvendinti tą gėrį kokiu nors mažyčiu mastu savo gyvenime ir tai dažnai sukelia įspūdį, kad gėrį įgyvendinti padeda kažkokia kitokia, daug pranašesnė, būtybė negu įprastinis tavo „aš“. Krikščionių Dievas ir budistų pirminė Dvasia – tai konkrečių potyrių interpretacijos, ir budistų aiškinama būsena labiau nutolusi nuo normalios negu krikščionių. Krikščionys, žinoma, yra patyrę šią būseną ir turėję didelių sunkumų paaiškinti ją ortodoksiškai. Abi koncepcijos teisėtos – kaip teisėti yra tiek makroskopinis, tiek mikroskopinis požiūris į materiją. Mes žvelgiame į visatą su tam tikro pobūdžio fiziniu ir dvasiniu aparatu. Tas aparatas gali reaguoti tik į tam tikrus stimulus. Kokius faktus suvokiame kaip pirminius ir duotuosius, lemia individualaus instrumento pobūdis ir kiek mes jį pareguliuojame pagal savo auklėjimą arba valinį pasirinkimą. Iš šių duomenų galime daryti išvadas. Jos būna logiškai pagrįstos arba nepagrįstos. Kiekviena filosofija yra intelektualiai teisėta, jeigu, pirma, ji prasideda nuo faktų, kurie filosofui yra duomenys, ir jeigu, antra, šiais faktais paremta loginė struktūra yra patikima. Bet intelektualiai teisėta filosofija – ne tas pats, kas moraliai teisėta. Mes galime pareguliuoti savo instrumentus tyčia – valios veiksmu. Tai reiškia, kad galime valia modifikuoti asmeninius potyrius, grindžiančius mūsų filosofiją, kurios duomenimis argumentuojame. Uždavinys – nutiesti tikrai solidžius loginius tiltus tarp turimų faktų ir filosofinių išvadų. Praktiškai neįmanomas. Jokia kosmologinė teorija nedisponuoja nepalaužiamais argumentais. Tai ką gi

daryti? Kiek įmanoma, laikytis empirinių faktų – niekada nepamirštant, kad juos gali modifikuoti kiekvienas, kas nusprendžia modifikuoti suvokimo mechanizmą. Tad galima išvysti, pavyzdžiui, nepataisomą beprasmybę ir niekšybę arba galimą įgyvendinti gėrio potenciją – kaip kam patinka: tai pasirinkimo klausimas.

- - -

Gyvenime tuščias cigarečių pakelis gali sukelti daugiau skausmo negu mylimosios nebuvimas...

- - -

Jeigu žmonėms būtų parodyta, kokie jie yra iš tikrųjų, jie arba žudytų vieni kitus kaip parazitus, arba pasikartų.

- - -

Sąmonė nepakenčia tuštumos. Negatyvus pacifizmas ir skeptiškumas esamų institucijų atžvilgiu tėra sąmonės skylės, tuštumos, laukiančios, kas jas užpildys. Fašizmas arba komunizmas turi pakankamai pozityvaus turinio, galinčio užpildyti. Staiga gali pasirodyti kas nors su Hitlerio gabumais. Negatyvi tuštuma bus pripumpuota akimirksniu. Šie nusivylę pacifistai skeptikai žaibiškai pavirs išmuštruotais nacionalizmo, klasių kovos ar dar ko nors fanatikais. Klausimas: ar turime laiko užpildyti tuštumą pozityviu pacifizmu? O jeigu turime, ar turime sugebėjimų?

- - -

Melavimas nutylint neišvengiamai virsta tikru melu.

- - -

– O dėl maldų... Žinot, man jos niekada per daug nepatiko. Bent tai, ką įprasta vadinti malda. Kai prašoma ypatingo palankumo, vadovavimo ir atleidimo – man tai visada atrodė kaip egotistinis polinkis, perdėtas rūpinimasis savo komiška, išpūsta asmenybėle. Melsdamasis įprastiniu būdu tiesiog trini save į save. Kitaip sakant, sugrįžti prie savo vėmalų. O juk mums reikia rasti būdą, kaip pranokti savo vėmalus.

– Pranokti šią menkutę, pigutę asmenybę su visomis jos bėdinomis dorybėmis ir ydomis, visais paikais troškimais ir paikomis pretenzijomis. Bet, jeigu nesi atsargus, malda tik įtvirtina blogą asmeniškumo įprotį.

- - -

Dievas – asmuo ar ne asmuo?

Reikšmingesnis yra praktinis klausimas. Kas žmogui suteikia daugiau galios įgyvendinti gėrį – tikėjimas asmeniniu ar neasmeniniu Dievu?

- - -

Jeigu ieškai žmonių, jų randi. Daugeliu atvejų labai padorių.

- - -

Artėjant prie idealių tikslų, jie tolsta...

- - -

Spermatozoidas įsiskverbia į kiaušialąstę, ląstelė vis skaidosi ir skaidosi, ir galiausiai tampa šiuo žmogumi, ta žiurke arba arkliu. Karvės hipofizė sukelia nesezoninį varlių veisimąsi. Nėščios moters šlapimas pelę paskatina rujoti. Avies skydliaukė aksolotlį iš žiaunotos lervos paverčia oru kvėpuojančia salamandra, silpnaprotį nykštuką – gerai išaugusiu ir protingu žmogumi. Skirtingus vienos ir kitos gyvybės formos darinius galima sukeisti vietomis. Sukeisti taip pat galima gyvūnų ir augalų, augalų ir negyvojo pasaulio darinius. Darinius sėklose, lapuose ir šaknyse, darinius, sulipdytus iš paprastesnių darinių, esančių ore ir žemėse, gali asimiliuoti ir permainyti vabzdžiai, ropliai, žinduoliai, žuvys.

- - -

Kiekvienas kaitos procesas yra viso gyvenimo darbas.

- - -

Gyvybės vienybė. Vienybė, demonstruojama net vienai gyvybei naikinant kitą. Gyvybė ir visa būtis sudaro vienį. Kitaip jokia gyva būtybė negalėtų semtis maisto iš kitos būtybės arba iš aplink esančių negyvų medžiagų. Vienis net naikinant, vienis nepaisant atskirties. Kiekvienas organizmas yra unikalus. Unikalus ir vis dėlto vienodų su kitais organizmais pirminių dalių, unikalus virš fizinio vienodumo substrato.

Ir sielos – jos taip pat unikalios, bet unikalios virš dvasinio tapatumo substrato. Meilės, pasitikėjimo, drąsos tapatumas ir sukeičiamumas. Bebaimis palankumas pamišėliui sugrąžina sveiką protą, priešišką laukinį paverčia draugu, prijaukina laukinį žvėrį. Psichologinį meilės darinį galima perkelti iš vienos sielos į kitą išlaikant jos gėrį, kaip kad fizinį hormonų darinį su visu jo veiksmingumu galima perkelti iš vieno kūno į kitą.

Ir ne tik meilės, bet ir neapykantos, ne tik pasitikėjimo, bet ir įtarumo, ne tik gerumo, dosnumo, drąsos, bet ir piktavališkumo, godulio ir baimės.

Skaldančios emocijos, tačiau tai, kad jas galima sukeisti, perkelti iš sielos į sielą ir išlaikyti pradinę aistrą, liudija pamatinę sielų vienybę.

Vienybė reali, bet taip pat realus susiskaldymas – tiesą sakant, netgi realesnis. Susiskaldymo fakto nėra reikalo apmąstyti. Mes nuolat suvokiame esą unikalūs ir atskiri, tik kartais, ir tai dažniausiai tik protu, tik per diskursyvų mąstymą, suvokiame esą vienybėje su kitomis sielomis, kitais gyvenimais ir visa būtimi. Kartkarčiais aplanko vienybės intuicija, atsirandanti atsitiktinai arba žingsnis po žingsnio pasiekiama medituojant.

Vienis, vienis, vienis... bet susiskaldžius, susivieniję, bet atskiri.

Blogis yra susiskaldymo akcentavimas; gėris – visa, kas prisideda prie vienybės su kitais gyvenimais ir kitomis būtybėmis. Puikybė, neapykanta, pyktis – iš esmės blogi

jausmai: iš esmės blogi todėl, kad sustiprina duotąją atskirties tikrovę, kad tvirtina susiskaldymą ir unikalumą, kad atmeta ir neigia kitus gyvenimus ir būtybes. Geismas ir godulys taip pat tvirtina unikalumą, bet tvirtina be jokio negatyvaus požiūrio į kitus, nuo kurio šis unikalumas atskeliamas. Geismas tesako: „Aš turiu patirti malonumą“, – o ne „Tu turi patirti skausmą“. Godulys grynu pavidalu tėra savo pasitenkinimo reikalavimas, o ne tavęs atstūmimas nuo pasitenkinimo. Jie yra negeri, nes akcentuoja atskirą savastį, bet ne tokie negeri kaip puikybė, neapykanta arba pyktis, nes jų orientacijos į savastį nelydi kitų neigimas.

Bet kodėl apskritai susiskaldymas? Kodėl net gryniausioje meilėje ir, kitame būties skalės gale, net ir tame, kas yra arba atrodo esą žemiau už teisybę ir neteisybę, kodėl atskirties blogis turi neišvengiamai gyvuoti? Net šventojo atskirtis nuo šventojo ir net paprasčiausio fizinio darinio atskirtis nuo paprasčiausio fizinio darinio. Žmogus negali pavalgyti už kitą. Geriausieji turi izoliuotai mąstyti, izoliuotai mėgautis ir kentėti, izoliuotai liesti, regėti uosti, girdėti, jausti skonį. Geras žmogus tėra ne taip sandariai uždaras pasaulis kaip blogas žmogus, bet vis tiek uždaras, kaip uždaras yra net atomas.

Ir, žinoma, jeigu turi būti egzistencija – tokia, kokią pažįstame, – būtis turi būti išsidėsčiusi uždaruose pasauliuose. Tokie protai, kaip mūsų, nediferencijuotą vienybę tegali suvokti kaip nebūtį. Tai yra neišvengiamas paradoksas, kad mes trokštame, jog *n* būtų lygus vienam, bet faktiškai visada matome, kad vienas lygus nuliui.

Atskirtis, įvairovė – tai mūsų egzistavimo sąlygos. Sąlygos, kuriomis mes palaikome gyvybę ir sąmonę, pažįstame gėrį ir blogį ir turime galią pasirinkti vieną iš jų, atpažįstame tiesą, patiriame grožį. Bet atskirtis – tai blogis. Vadinasi, blogis yra gyvybės sąlyga, suvokimo,

pažinimo, kas yra gera ir gražu, sąlyga.

O reikalaujama, – tai, ko žmonės galiausiai ima reikalauti iš savęs, – įgyvendinti vienybę būtybių, kurios būtų niekas, jeigu nebūtų atskiros; reikalaujama, kad gėrį aktualizuotų padarai, kurie neegzistuotų, jeigu nebūtų blogi. Neįmanoma – bet vis dėlto reikalaujama.

<...>

Prasmė slypi paradokse – kad vienybė yra pradžia ir vienybė yra tikslas, o kol kas gyvybės ir visos egzistencijos sąlyga yra atskirtis, prilygstanti blogiui. Taip, prasmė ta, kad, net esant geriausiai pasaulyje valiai, atskiras, piktavališkas asmens arba fizinio darinio pasaulis niekada negali visiškai susivienyti su kitais gyvenimais arba būtybėmis, arba su gyvenimo ir būties visybe. Net didžiausiam gėriui ši kova begalinė, mat, esant dabartinei pasaulio prigimčiai, tai, kas uždaryta, negali visiškai atsiverti, gėris niekada negali visiškai išsivaduoti iš blogio. Tai yra išbandymas ir lavinimasis – ieškoti sunkiai, visą gyvenimą, gal net keletą gyvenimų. Gyvenimų, per kuriuos stengiesi šiek tiek daugiau ir dar daugiau praverti uždarą pasaulį, kuris vis tik ir taikosi užsitrenkti, kai tik pastanga sumažėja. Per kuriuos sieki įveikti atskiriančias neapykantos, piktumo ir puikybės aistras. Per kuriuos maldai save akcentuojančius troškimus. Per kuriuos be paliovos stengiesi įgyvendinti vienybę su kitais gyvenimais ir kitomis būties formomis. Patirti tai per meilės ir atjautos veiksmą. Patirti kitoje plotmėje per meditaciją, su tiesioginės intucijos įžvalga. Vienybę anapus atskirčių ir susiskaldymų maišaties. Gėrį anapus blogio galimybės. Bet atskirties faktas visada išlieka, blogis visada tebėra pati gyvybės ir būties sąlyga. Spaudimo atsiverti jokiu būdu negalima susilpninti.

<...>

Blogio ir atskirties siautulys. Taikoje yra vienybė. Vienybė su kitais gyvenimais. Vienybė su visa būtimi.

Nes po visa būtimi, po begale tapačių, bet atskirų darinių, po visu gėrėjimusi ir bjaurėjimusi glūdi taika. Ta pati taika, kuri glūdi po sielos siautuliu. Tamsi taika, neišmatuojamai gili. Taika, išvaduojanti nuo puikybės, neapykantos ir pykčio, nuo troškimų ir antipatijos, nuo visų atskiriančių siautulių. Taika per išsivadavimą, nes taika yra pasiekta laisvė. Laisvė ir kartu tiesa. Konkrečiai patiriamos vienybės tiesa.

Aldous Huxley

„Puikus naujas pasaulis“

Brave New World

Dora ir laimė randasi iš atskirybių, o bendrybės – neišvengiama intelekto yda. Visuomenės nugarkaulį sudaro ne filosofai, o rėmelių drožinėtojai ir pašto ženklų rinkėjai.

- - -

Laimės bei doros paslaptis: pamėk tai, ką privalai daryti. Visoks formavimas ir siekia įskiepyti žmonėms meilę jų neišvengiamam socialiniam likimui.

- - -

Protas – mąstantis, trokštantis, sprendžiantis protas susideda iš to, kas jam įteigta.

- - -

Juk kiekvienas priklauso visiems kitiems.

- - -

Didesni protiniai sugebėjimai uždeda didesnę moralinę atsakomybę. Kuo žmogus gabesnis, tuo labiau jis sugeba paklaidinti kitus.

- - -

Tarsi mirtis būtų kažkas baisaus, tarsi vienas individas būtų toks jau svarbus!

- - -

Visiems mokslo atradimams būdinga griaunamoji potencija; netgi mokslą kartais reikia traktuoti kaip galimą priešą.

- - -

Civilizacija – tai sterilizacija.

- - -

Tikroji laimė visada atrodo gan bjauri, palyginus su spalvingais nelaimių vaizdais. Ir, aišku, pastovumas toli gražu ne toks įspūdingas kaip nepastovumas. O

patenkintas žmogus niekada nebus toks žavus kaip tas, kuris šauniai kaunasi su nelaimėmis, vaizdingai grumiasi su pagundomis arba griūva parblokštas aistrų ar abejonių. Laimė niekada nėra didinga.

- - -

Tarnauti laimei, ypač kitų žmonių laimei, kur kas sunkiau nei tarnauti tiesai – jei nesi suformuotas taip, kad tarnautum aklai.

- - -

Dievas nesikeičia. Tačiau žmonės keičiasi.

- - -

Vertė nėra priklausoma nuo valios. Kas tikrai verta, verta jau savaime, o ne dėl to, kad mano taip kiti.

- - -

Tarytum būtų galima tikėti kuo nors instinktyviai! Tiki todėl, kad tave taip išugdė. Aiškinimas abejotinomis priežastimis to, kuo tiki dėl kitų abejotinų priežasčių, – štai kas yra filosofija. Žmonės tiki į Dievą todėl, kad juos taip išauklėjo.

- - -

Dievas nesuderinamas su technika, moksline medicina ir visuotine laime. Tenka pasirinkti. Mūsų civilizacija pasirinko techniką, mediciną ir laimę.

- - -

Kūno trūkumai gali pažadinti tam tikras perteklines proto tendencijas. Tačiau, rodos, būna ir atvirkščiai. Proto perteklius gali sukelti savanaudišką ir savanorišką sąmoningai pasirenkamos vienatvės aklumą ir kurtumą, dirbtinę asketizmo impotenciją.

- - -

Be pastovios visuomenės nėra civilizacijos. O pastovios visuomenės neįmanoma įsivaizduoti be pastovių visuomenės narių.

- - -

Viena iš pagrindinių draugo pareigų – kęsti (švelnesne ir simboliška forma) smūgius, kuriuos norėtume, bet nepajėgiame smogti savo priešams.

Aldous Huxley

„Sala“

Island

Jis bandė neklausyti, bet ausys neturi vokų, niekur nepabėgsi nuo to įkyraus balso.

- - -

– Vienaip ar kitaip, prireikus randame stiprybės, – tarė jis.

– Bet ar tai bus teisinga stiprybė? Ar tai bus šarvų stiprybė, užsisklendimo stiprybė, stiprybė, kai pasineriama į savo darbą, idėjas ir į nieką kitą nekreipiama dėmesio?

- - -

– Jei nebūtum vis sukusis aplink, nebūtumei pešiojusi manęs už plaukų, vertusi vis žvelgti į pasaulį, padėjusi man jį suprasti, kas aš būčiau šiandien? Pedantas su akidangčiais...

- - -

Geriau suprasi, kas išties buvo padaryta, jei pradėsi nuo to, kad sužinosi, kas turėjo būti padaryta, – ir kas visada turi būti daroma kiekvieno, kas aiškiai žino, kas yra kas.

- - -

– Tad dabar siūlote prislėgti juos vargais, vildamiesi taip atgaivinti jų tikėjimą Dievu. Na, tai vienas iš atvertimo būdų. Gal ir pavyks. Gal net tikslas pateisins priemones.

- - -

– Tais laikais Palos nebuvo pasaulio žemėlapyje. Todėl mintis paversti ją laisvės ir laimės oaze buvo prasminga. Kol lieka skyrium nuo viso pasaulio, ideali visuomenė yra perspektyvi. Pala puikiausiai galėjo gyvuoti, sakyčiau, iki 1905 metų. Tačiau nespėjo užaugti viena karta, o pasaulis tapo visai kitoks. Kinas,

automobiliai, lėktuvai, radijas. Masinė gamyba, masinės skerdynės, masinė komunikacija ir – visų svarbiausia – tiesiog masės – vis tirščiau ir tirščiau žmonių vis plačiau ir plačiau kerojančiuose lūšnynuose ar priemiesčiuose. Jau 1930 metais bet koks blaivesnio žvilgsnio stebėtojas galėjo matyti, jog trims ketvirčiams žmonių padermės laisvė ir laimė yra beveik neįmanomas dalykas. Šiandien, praėjus trisdešimčiai metų, tai visiškai nebeįmanoma. Tad visą tą laiką išorinis pasaulis veržė žiedą aplinkui šią mažytę laisvės ir laimės salą. Veržė nepaliaujamai ir nepermaldaujamai, spaudėsi vis arčiau ir arčiau. Buvusi perspektyvi idėja nebeturi jėgų išgyventi.

- - -

– Padėti kūdikiams išgyventi, gydyti sergančius, saugoti, kad nuotekos nepatektų į vandenį – pradedi nuo dalykų, kurie akivaizdžiai ir pačia savo prigimtimi geri. O kuo tai baigiasi? Baigiasi tuo, kad didinamas žmonijos vargas, kyla pavojus civilizacijai. Tai toks kosminis pokštas, kokie, regis, Dievui patinka.

- - -

Niekam nebereikia niekur eiti. Jei tik žinotume, visi jau esame atėję.

Jei tik žinočiau, kas išties esu, privalėčiau liautis elgęsis kaip tas, kas manausi esąs; ir jei paliaučiau elgęsis kaip tas, kas maniausi esąs, turėčiau žinoti, kas esu.

O išties aš esu „taip“ ir „ne“ sutaikymas, įvykstantis tik per visko priėmimą ir palaimintą Nedalumo patirtį. Religijoje visi žodžiai purvini. Kiekvienas, kas gražbyliauja apie Budą ar Dievą, ar Kristų, turėtų eiti ir išsiplauti burną karbolio skysčiu.

- - -

„Aš – koks manausi esąs ir aš, koks išties esu – kitaip tariant, kančia ir kančios pabaiga. Maždaug trečdalis kančios, kurią žmogus, kuriuo manausi esąs, turi pakelti,

neišvengiamas. Tai žmogiškos būklės gimdoma kančia, kaina, kurią gaunam mokėti už tai, kad esame jaučiantys ir savimanūs organizmai, trokštantys išsilaisvinimo, bet palenkti gamtos dėsniams, įsakyti žygiuoti per negrąžinamą laiką, per pasaulį, visiškai abejingą mūsų gerovei, į galudienio negalią ir neišvengiamą mirtį. Kiti du kančios trečdaliai – savadarbiai, tad visatos mastu nebūtini.“

- - -

„Duok mums kasdienio Pasitikėjimo, bet saugok mus, brangus Dieve, nuo Tikėjimo.“

- - -

Smurtinė mirtis visad tarsi šaukiasi dar tokios pat mirties.

- - -

Vakarų filosofai, net patys geriausi, yra ne daugiau nei puikūs oratoriai. Rytų filosofai iškalba dažnai nepasižymi, bet tai nesvarbu. Ne kalbose esmė. Jų filosofija pragmatiška ir panaudojama. Kaip šiuolaikinės fizikos filosofija – išskyrus tai, kad kalbama apie panaudą psichologinėje plotmėje, o rezultatai – transcendentiniai. Metafizikai pateikia teiginius apie žmogaus ir visatos prigimtį, bet nepasiūlo skaitytojui jokio būdo, kaip patikrinti tų teiginių teisingumą. Kai mes ką nors teigiame, pateikiame ir sąrašą veiksmų, kuriais galime patikrinti to, ką sakome validumą. Antai *Tat tvam asi*, „Tu tai esi“ – visos mūsų filosofijos branduolys. *Tat tvam asi*. Tai skamba kaip metafizinis teiginys, tačiau išties jis apibūdina psichologinį būvį, ir mūsų filosofai aprašo technikas, kurios tokią patirtį suteikia, tad kiekvienas, kas tam būtinos veiklos noriai imasi, pats gali patikrinti *Tat tvam asi* validumą. Šios technikos vadinamos joga, dhjana arba dzenu.

- - -

– Tu nukrypęs vienu būdu, o aš kitu. Vienas šizofreninis tipas (argi toks nesi?), o iš kitos pasaulio pusės aš – paranojinis. Abu esame dvidešimtojo amžiaus maro aukos. Ne Juodosios Mirties, bet Pilkojo Gyvenimo. Ar tave kada nors domino galia?

– Niekuomet. Negali turėti galios nesusisaistęs.

– Ir tau susisaistymo siaubas nusveria malonumą stumdyti kitus?

– Keletą tūkstančių kartų.

- - -

Tat tvam asi – tu Tai esi, esu ir aš, aš esu Tai.

- - -

Du žmonės, du atskiri individai – bet jų suma sudaro kažkokį naują kūrinį. Paskui staiga pusė to naujo kūrinio amputuojama – tačiau antroji pusė nemiršta – negali mirti, neturėtų mirti.

- - -

Jei galėtumei visiškai nuskausminti netektį – tai jau būtų menkiau, nei dera žmogui.

- - -

– Gailėjau, ne atjaučiau. Atjauta reiškia, kad kenti su tuo žmogumi, o aš juk visomis galiomis troškau išvengti jos kančios man keliamo skausmo, išsisukti nuo nemalonių aukų, kurių būtų prireikę toms kančioms apmalšinti. Aš atsiliepiau gailesiu, apgailėdamas tarsi stebėtojas iš šalies, gailėjau jos kaip žiūrovas, estetas, dvasinių kankynių žinovas.

- - -

– Juk dėl to, kad aš visad vadinuosi tuo pačiu vardu, turiu tą pačią nosį ir akis, nereiškia, kad aš visad ta pati moteris. Pripažinti tai ir reaguoti protingai yra Meilės meno dalis.

- - -

– Aš turėjau jį užčiaupti, nes, suprantama, jis visiškai teisus.

- - -

– Mes ne apie pamiršimą kalbame. Reikia išmokti prisiminti ir sykiu būti nesuvaržytam praeities. Kaip būti ten, su mirusiais, ir sykiu čia pat, su gyvaisiais, – ir tai nelengva.

- - -

– Bet tuomet juokinga nebuvo. Tuomet tai buvo rimta – daug rimčiau nei nūdienos vandenilinė bomba. Buvo tikrai žinoma, kad devyniasdešimt devyni ir devynios dešimtosios procento žmonių padermės pasmerkti amžinai pragaro ugniai. Kodėl? Todėl, kad vieni jų niekada negirdėjo apie Jėzų, o jeigu girdėjo, tai dėl to, kad negebėjo pakankamai tvirtai tikėti esą Jėzaus išgelbėti iš pragaro liepsnų. O įrodymas, jog jie netikėjo pakankamai tvirtai, buvo empirinis, pastebimas faktas – jų sielos neturi ramybės. Tobulas tikėjimas sukuria tobulą dvasinę ramybę. Tačiau tobulos dvasinės ramybės praktiškai niekas nepasiekia. Tad, vadinasi, praktiškai niekas netiki tobulai. Todėl beveik visiems nulemta amžinoji bausmė. *Quod erat demonstrandum*.

– Kyla klausimas, kaip jie visi neišprotėjo.

– Laimei, daugumos jų tikėjimas tilpo galvoje. Galvoje jie buvo tikri, kad tai Tiesa didžiąja T raide. Bet jų liaukos ir viduriai jiems bylojo kitką – jie numanė, kad tai tušti burbulai. Daugumai jų Tiesa buvo tikra tik sekmadieniais, ir tai vien pikvikiškąja prasme.

- - -

Gyvatė mane sugundė, ir aš valgiau. Medis sodo viduryje vadinasi Vartojimo Prekių Medis, taigi kiekvieno neišvystyto Rojaus gyventojams net mažiausi jo vaisiai, netgi jo tūkstančio trijų šimtų penkiasdešimt aštuonių lapų vaizdas leidžia suvokti savo gėdą – kad, kalbant

pramonine kalba, jie yra plikutėliai.

- - -

Žaviuosi taip pat, kaip man gražus taifūnas.

- - -

Man įdomu viskas, ką kas nors bando paslėpti.

- - -

– Turėtumei importuoti milijoną šitų katalogų ir padalyti juos dovanai, kaip kontraceptikus visiems savo valdiniams.

– O kam?

– Kad pažadintum jų apetitą turėti. Jie pradės reikalauti progreso – naftos gręžinių, ginkluotės, sovietinės technikos.

- - -

– Vienas visame ir Visa viename. Tai kertinė patirtis su visa, kas iš jos kyla – beribė atjauta, neįžvelgiama paslaptis ir prasmė.

<...>

– Ir visa šita gausybė tavo galvoje. Visiškai privačiai. Jokios nuorodos į kokį nors išorinį faktą, išskyrus musmirę.

<...>

– Tu darai prielaidą, kad smegenys gamina sąmonę. Aš darau prielaidą, kad jie sąmonę perduoda. Ir mano paaiškinimas nėra nė kiek mažiau pagrįstas nei tavo. Kaip, po galais, tam tikri vienam lygmeniui priklausantys reiškiniai gali būti patiriami taip, lyg būtų visai kitokio pobūdžio, kito lygmens? Niekas neturi nė menkiausios nuovokos.

Mums teduota priimti faktus ir kurpti hipotezes. O filosofine kalba – viena hipotezė ne blogesnė už kitą.

- - -

– Ginkluotė, visuotinis įsiskolinimas ir planuojamas susidėvėjimas – tai trys Vakarų klestėjimo stulpai. Jei karas, atliekos ir palūkininkai būtų uždrausti, jūs

žlugtumėte. Ir kol jūs, mielieji, vartojate per akis, likusi pasaulio dalis grimzta vis giliau ir giliau į chronišką nelaimę. Tamsą, militarizmą ir veisimąsi, o baisiausia jų – veisimasis. Jokios vilties, nė menkiausios galimybės išspręsti ekonomines problemas, kol tai nėra sutramdyta. Jei gyventojų skaičius kyla, gerovė smunka. O kai gerovė krinta, nepasitenkinimas ir pasipriešinimas, politinis nuožmumas, vienpartinis valdymas, nacionalizmas ir karingumas ima kilti. Dar dešimt ar penkiolika nevaržomo veisimosi metų, ir visą pasaulį nuo Kinijos ligi Peru per Afriką ir Artimuosius Rytus plūste užplūs Didieji Vadai: visi sieks suvaržyti laisvę, ligi dantų apginkluoti Rusijos arba Amerikos, arba dar geriau – abiejų kartu, mojuos vėliavomis, šauks reikalaudami *lebensraum*.

- - -

– Pamenu, buvau priblokštas, pirmą kartą skaitydamas vieną jūsų didelio tiražo laikraščių. Kokie šališki pavadinimai, visi pranešimai bei komentarai nuosekliai vienpusiai, vietoje argumentų – skambios frazės ir šūkiai. Jokio rimto kreipimosi į žmogaus protą. To vietoje – nuolatinės pastangos įdiegti balsuotojų galvose sąlyginį refleksą, na dar lieka nusikaltimai, skyrybos, anekdotai, tušti plepalai, tiks bet kas, kad tik išblaškytų skaitytoją ir jis neimtų galvoti.

- - -

Jei ligi galo įsisąmoninate ką darote – darbas tampa joga, žaidimas tampa žaidimo joga, kasdienis gyvenimas tampa kasdienio gyvenimo joga.

- - -

– Istorija ir kalėjimai... Ir aš atradau, kad jie glaudžiai susiję. Žmonijos nusikaltimų, kvailybių ir nelaimių sąvadas ir vieta, kur nesėkmingiems nusikaltimams ir kvailybėms ypač nepasisekė.

- - -

Trisdešimt ar keturiasdešimt milijonų mirčių ir dievai žino, kiek milijardų dolerių – tai kaina, kurią pasaulis sumokėjo už pavėluotą mažojo Adolfo brandą.

- - -

– Jūsų pasaulio dalyje su nusižengiamumais palikta kautis dvasininkams, socialiniams darbuotojams ir policijai. Nenutrūkstančių pamokslų, paraminės terapijos, įkalinimo bausmių – per akis. Bet kokie rezultatai? Nusižengiamumo lygis nuolat kyla. Tačiau tai nestebina. Žodžiai apie vaikų konkurenciją šeimoje, pragarą arba Jėzaus asmenį nepakeis biochemijos.

- - -

Intelektualas nemedžioja, nešaudo ir nežaidžia golfo; jis tik mąsto ir geria.

- - -

Ar skirsite savo gyvenimą tikslui – ne tokiam įprastam – būti tuo, kas išties esate?

- - -

Gyvūnų Šėtonas neabejotinai yra *Homo sapiens*.

- - -

Žmogus negali nekurti simbolių. Tam skirtos žmogaus smegenys – kad gautos patirties chaosą paverstų aprėpiamais simboliais. Kartais simboliai gana tiksliai atitinka kai kuriuos už mūsų patirties esančios išorinės realybės aspektus – tuomet kalbame apie mokslą bei sveiką nuovoką. Kartais tie simboliai, priešingai, beveik netenka ryšio su išorine realybe, tai paranojos ir kliedesių atvejai. Bet visų dažniausiai gaunamas mišinys – pusiau tikrovė, pusiau pramanai, ir tai – religija. Gera religija ar bloga – nelygu, kaip suplaktas kokteilis.

- - -

Jai buvo paaiškinta, kad net jeigu maldos kartais išklausomos, taip yra dėl to, jog šiame mūsų psichofiziniame pasaulyje idėjos, jei į jas sutelki savo

protą, linkusios realizuotis.

- - -

Nuotolis primena mums, kiek daug visatoje visa ko esama be žmonių ir kad net žmonės yra daugiau nei žmonės. Jis primena mums, jog nelyginant tie toliai mūsų galvose veriasi tokios pat neaprėpiamos mentalinės erdvės. Nuotolio patirtis, vidinio nuotolio ir išorinio nuotolio, nuotolio laike ir nuotolio erdvėje – tai pirmoji ir pamatinė religinė patirtis.

- - -

Kokia prasmės prasmė?

- - -

Niekuomet nesiliauk priešgyniauti. Tikroji daiktų prigimtis – visuomet Ne.

- - -

– Kam skirti berniukai ir mergaitės?

<...>

– Nelygu, kur likimas skyrė jiems gyventi. Antai, kam skirti berniukai ir mergaitės Amerikoje? Atsakymas: masiškai vartoti. O iš masinio vartojimo šakojasi masinė komunikacija, masinė reklama, masinis kvaišinimasis televizoriena, meprobamatu, pozityviu mąstymu ir cigaretėmis. O dabar, kai Europa išsiveržė į masinę produkciją, kam bus skirti jos berniukai ir mergaitės? Masiškai vartoti ir visiems minėtiems dalykams – kaip ir berniukai ir mergaitės Amerikoje. Bet Rusijoje atsakymas kitoks. Berniukai ir mergaitės skirti nacionalinei valstybei stiprinti. Tam skirti visi inžinieriai ir tiksliųjų mokslų mokytojai, jau neminint penkiasdešimties nuolatinės kovinės parengties divizijų, aprūpintų viskuo – nuo tankų iki vandenilinių bombų bei ilgo nuotolio raketų. Kinijoje – tas pats, tik daug daug labiau. Kam ten skirti berniukai ir mergaitės? Tai patrankų mėsa, pramonės ir žemės ūkio, kelių tiesimo raumenys. Tad Rytai yra Rytai, o Vakarai – Vakarai, bent šiuo metu. Tačiau šios gijos gali susipinti –

vienaip ar kitaip. Vakarai gali taip įsibauginti Rytų, kad liausis manę berniukus ir mergaites esant skirtus masiškai vartoti ir nuspręs juos skirti patrankų vamzdžiams ir valstybei stiprinti. Arba Rytai gali pajusti tokį technikos išalkusių masių, trokštančių žengti į Vakarus, spaudimą, kad gaus keisti mąstyseną ir tarti, jog iš tiesų berniukai ir mergaitės sukurti masiškai vartoti. Bet tai ateities dalykai.

- - -

Kas geriau – gimti kvailiu protingoje visuomenėje ar protingu – bepročių?

- - -

Geresni vaistai – daugiau įgimtų trūkumų išsaugoma ir perduodama kitoms kartoms. Ateities diktatoriams taisomi lengvi laikai.

- - -

Ir staiga jis beveik suprato, kodėl ponas Bahu taip neapkentė šių žmonių. Kodėl buvo taip pasiryžęs – kaip paprastai Dievo vardu – juos sunaikinti.

- - -

– Kalbant politiškai, tie dvidešimt procentų, kuriuos lengva visiškai, iki galo užhipnotizuoti, yra pavojingiausias jūsų visuomenių elementas.

– Pavojingiausias?

– Nes šiems žmonėms lemta tapti propagandos aukomis. Senoviškose, ikimokslinėse demokratijose bet koks kerėtojas, turintis gerą organizacinį užnugarį, gali paversti tuos dvidešimtį potencialių somnambulų griežtai organizuotų fanatikų armija, atsidavusia savo hipnotizuotojo garbei ir galiai stiprinti. O įvedus diktatūrą, tiems patiems potencialiems somnambulams galima įteigti aklą tikėjimą ir mobilizuoti kaip kiečiausią visagalės partijos branduolį. Tad, kaip matote, kiekvienai laisvę branginančiai visuomenei labai svarbu pastebėti somnambulus, kol jie jauni. Kai jie pastebėti, tuomet juos

galima hipnotizuoti ir sistemingai mokyti, kad jų negalėtų užhipnotizuoti laisvės priešai.

- - -

– O pats principas yra vaikams atvirai išaiškinamas, kaip ir vis intensyviau taikomas. Žemesnėse klasėse remiamės vaikams pažįstamų gyvūnėlių analogija. Katės mėgsta būti vienos sau. Avys buriasi draugėn. Kiaunės – niršios ir neprijaukinamos. Jūros kiaulytės švelnios ir draugiškos. Ar tu – žmoguskatinas ar žmogusavis, žmogusjūroskiaulytė ar žmoguskiaunė? Jei kalbame apie tai gyvūnų parabolėmis, net maži vaikai nesunkiai supranta žmonių įvairovės faktą ir abipusio pakantumo, abipusio atlaidumo būtinybę.

- - -

Kortas tau dalija likimas, tačiau kaip loši priklauso nuo įgūdžių, apsimetinėjimo ir bendradarbiavimo su partneriu.

- - -

– Niekas neturi jausti skausmo. Tačiau nepamirškite – skausmas visada reiškia, kad kažkas blogai. Išmokote nuramdyti skausmą, bet nedarykite to neapgalvotai, nepaklausę savęs: iš kur šis skausmas?

- - -

Malonūs, patenkinti žmonės neturi nė menkiausios nuovokos, koks yra pasaulis. Ne išimtiniais tarpsniais, kaip per karą, bet visą laiką. Visą laiką.

- - -

Tai kas, kad kas nors stovi šalia, kol tu kenti ir miršti. Jie stovi kitame pasaulyje. Savo pasaulyje esi visiškai vienas. Vienas kenti ir miršti, kaip vienas myli, vienas, netgi patirdamas visiškai pasidalytą malonumą.

- - -

Žmogus lieki estetas, patinka, kai „ne“ pasakoma stilingai.

- - -

„Valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime.“

<...>

– Tačiau kitaip pažvelgus šis patarimas puikus. Valgymas, gėrimas, mirtis – tai trys pagrindinės visuotinio ir beasmenio gyvenimo manifestacijos. Gyvuliai gyvena šį beasmenį ir visuotinį gyvenimą nepažinę jo prigimties. Paprasti žmonės jo prigimtį pažįsta, bet negyvena ir jeigu kada nors apie jį rimtai susimąsto – atsisako jį priimti. Nušvitusysis jį pažįsta, gyvena ir priima iki galo. Jis valgo, geria ir, atėjus laikui, miršta – bet valgo kitaip, geria kitaip ir miršta kitaip.

– Ir vėl prisikelia iš mirusiųjų? – paklausė jis sarkastiškai.

– Tikėjimas amžinuoju gyvenimu dar nėra padėjęs gyventi amžinybėje. Žinoma, negelbėjo nė netikėjimas. Geriau mesti visus „už“ ir „prieš“ svarstymus.

- - -

Aš nenoriu suvokti daugiau. Aš noriu suvokti mažiau. Menkiau suvokti savo riebias pajamas ir kitų žmonių žeminantį nepriteklių. Menkiau suvokti, kokia puiki mano sveikata maliarijos ir nematodų okeane, kokie saugūs sterilizuoto sekso smagumai alkstančių kūdikių jūroje.

- - -

Pradėk nuo visiško suvokimo to, kas manaisi esąs. Tai padės tau suvokti, kas esi iš tiesų.

- - -

Žmogus mano, kad jis – kažkas stebuklingo ir nuostabaus, tarpstančio visatos centre. Bet išties jis tėra trumpam atidėtas visuotinės entropijos žygis.

- - -

Saulėlydžiai ir mirtis, mirtis ir todėl bučiniai, bučiniai ir vėl gimimas, ir jau kitos saulėlydžius lydinčios kartos mirtis.

- - -

... tai ištisas merdėjimo menas.

– Ir jūs to meno mokote?

– Aš tai pavadinčiau kitaip. Mes padedame jiems praktikuoti gyvenimo meną net mirties akimirką. Žinojimą, kas išties esi, suvokimą visuotinio ir beasmenio gyvenimo, kuris gyvena save per kiekvieną iš mūsų – tą gyvenimo meną, kurį mes galime pagelbėti praktikuoti ir mirštantiems. Iki pat pabaigos. Gal ir anapus pabaigos.

– Anapus? – paklausė jis. – Bet sakei, jog kaip tik apie tai mirštantieji neturėtų galvoti.

– Jie nėra raginami galvoti apie tai. Jiems padedama, jei tai egzistuoja, tai patirti. Jei tai egzistuoja, jei visuotinis gyvenimas tęsiasi, kai atskiras – mano – gyvenimas pasibaigia.

- - -

Jis ims jūsų nekęsti, kai tik paliaus bijojęs.

- - -

– Jūs niekuomet nematėte nieko mirštant, nematėte, kaip gimsta vaikai – tai iš kur jūs sužinojote, kaip viskas vyksta?

– Toje mokykloje, kurią aš lankiau, mes niekuomet nesužinojome, kaip kas vyksta – sužinojome tik, kaip tai vadinasi.

- - -

Reginys vėl pasikeitė, ir jam džiugiai šypsojosi tetos Meri veidas, įrėmintas alavinėmis žvaigždutėmis ir pasakiškomis lemputėmis, paskui priešais jo akis jis virto veidu inkščiančio, tulžingo svetimo žmogaus, kuris užėmė jos vietą tomis paskutinėmis kraupiomis savaitėmis iki finalinės tetos transformacijos į atliekas. Meilės ir gerumo spinduliai, o paskui užuolaida užtraukiama, užveriamos langinės, pasukamas raktas užrakte, ir štai jie – ji savo kapuose, jis – asmeniniame kalėjime, nubaustas įkalinimu vienutėje bei – nenurodytą rytą – mirtimi. Agonija Išpardavimo Pusrūsyje.

Nukryžiavimas tarp Kalėdinės eglutės dekoracijų. Šiapus ar anapus, atsimerkus ar užsimerkus, pabėgti neįmanoma. „Pabėgti neįmanoma“, – sušnibždėjo jis, ir žodžiai patvirtino faktą, pavertė jį nepakenčiama tikrenybe, kuri vis vėrėsi, vėrėsi gilyn, vėrėsi į gelmę po gelme piktybiško vulgarumo, pragaro po pragaru – visiškai beprasmės kančios.

Ir ši kančia (tai jis suvokė su apreiškimo jėga), ši kančia buvo ne tik beprasmė, ji augo iš savęs, pati save pratęsdama. Mirtis, pasiėmusi Moli ir tetą Meri bei visus kitus, neabejotinai ir lygiai grėsliai ateis ir jo. Ji ateis jo pasiimti, bet niekuomet nepasiims šios baimės, šios vimdančios bjaurasties, šitų širdgėlos ir koktėjimosi savim žaizdų. Nemari savo beprasmybe, kančia tęsis amžinai. Nors ir kaip kitaip pažvelgtum – žmogus groteskiškai, apgailėtinai baigtinis. Tik ne kančiai. Šitas tamsus, mažas sutirštėjęs krešulys, kurį vadiname „aš“, geba kentėti be galo, ir, nepaisant mirties, kentėjimas nepaliaus niekuomet. Gyvenimo skausmai ir mirties skausmai, agonijų rutina išpardavimo pusrūsyje ir galutinis nukryžiavimas pigiame skardos ir plastmasės blizgesy – ataidintys, nuolat stiprinami, jie visada bus čia. Ir tie skausmai neperteikiami, atskirtis neįveikiama. Suvokti, kad egzistuoji, reiškia suvokti, jog visuomet esi vienas. Babs muskusu dvelkiančioje nišoje buvai tiek vienas, kiek buvai vienas su savo ausies skausmu ar sulaužyta ranka, kiek būsi vienas graužiamas paskutinės stadijos vėžio, vienas, kai vilsies, jog viskas baigta, vienas su kančios nemarumu.

- - -

Tuštuma tau nepadės, jeigu negebėsi įžvelgti jos šviesos.

- - -

Gali netikėti, o aš suprantu, kas turima omenyje sakant „Dievas yra meilė“. Kokia akivaizdi nesąmonė! Tačiau tai tiesa.

- - -

Jis suspaudė jos rankas. Čia nieko negalėjai pasakyti, nebuvo žodžių nė paguodos filosofijos – tik bendras lytėjimo slėpinys, tik šis nuo odos prie odos tekančios begalybės ryšys.

- - -

– Žmogus labai lengvai nuslysta atgal. Per daug lengvai. Ir per dažnai...

Aldous Huxley

„Suvokimo durys“

The Doors of Perception

Prisimindami savo netektis ar pažeminimus, pajėgiame atjausti kitus, ištiktus panašių aplinkybių, galime pabūti jų kailyje.

- - -

Išorinis pasaulis, kuriame prabundame kiekvieną savo gyvenimo rytą, tai vieta, kur norom nenorom tenka suktis, kad išgyventum. Vidiniame pasaulyje nėra nei darbo, nei monotonijos. Jį aplankome tik sapnuose bei svajose, ir jis toks keistas, kad dusyk iš eilės ten užklydę randame jį vis kitokį. Tad ko stebėtis, kad dieviškumo paieškos žmones paprastai vertė pažvelgti į save vidun!

- - -

Nesuskaičiuojama gausybė žmonių trokšta savitranscendencijos ir būtų laimingi radę ją bažnyčioje. Deja, „išalkusios avys žvelgia, bet maisto nesulaukia“. Jie dalyvauja apeigose, klauso pamokslų, kartoja maldas, bet jų troškulio tai nenumalšina. Nusivylę jie griebiasi butelio. Bent kuri laiką tai savotiškai padeda.

- - -

Mes gyvename drauge, mūsų veiksmai ir atoveiksmiai nukreipti vieni į kitus, visgi visada ir visomis aplinkybėmis esame kiekvienas sau.

- - -

Galime sukaupti informaciją apie patirtis, bet ne pačias patirtis.

- - -

Mūsų tikslas – atrasti, kad mes visada buvome ten, kur privalome būti.

- - -

Sistemiškas mąstymas yra tai, be ko mes nei kaip rūšis, nei kaip individai negalėtume išlikti.

Nikita Khrushchev

1894

Politikai visur vienodi. Jie pažada pastatyti tiltą ten, kur net nėra upės.

- - -

Tie, kurie išgyvens atominį karą, pavydės mirusiesiems.

Georges Lemaître

1894

Pasaulio evoliuciją galima palyginti su besibaigiančiu fejerverku: kelios raudonos žarijos, pelenai ir dūmai. Stovėdami ant atvėsusių pelenų stebime pamažu gęstančias saules ir bandome prikelti dingusią pasaulių pradžios didybę.

Jean Rostand

1894

Dievas – tai mūsų svajonių sąvartynas.

- - -

Nužudykite žmogų, ir jūs būsite žudikas. Nužudykite milijonus žmonių, ir būsite užkariautojas. Nužudykite visus, ir būsite Dievas.

- - -

Baisu matyti viską, kuo bjaurėjomės praeityje, sugrįžtant pasipuošus ateities spalvomis.

- - -

Galima tartis su tais, kurie kalba kita kalba, bet tik ne su tais, kurie tiems patiems žodžiams suteikia visai kitą prasmę.

- - -

Kuo mažiau tiki Dievu, tuo labiau supranti tuos, kurie juo tiki.

- - -

Žmogus dūsta žmoguje.

Albert Cohen
1895

Albert Cohen
„Knyga apie mano motiną“
Book of My Mother

Visi žmonės yra vieniši, ir niekam kiti nerūpi, o mūsų širdgėlos yra negyvenamos salos.

- - -

Gaila to vargšo jautrios širdies vyruko, kuris nebenori kentėti ir kabinasi už bet kokios dingsties mylėti tam, kad gyventų.

- - -

Niekam nereikalinga vargšė, visiškai viena ten, gelmėje, kuria atsikratė pasaulis, visiškai viena, ir kažkam kilo puiki mintis prispausti ją sunkia marmuro plokšte, negyvu presu, kad būtų įsitikinę, jog ji iš ten nebeišeis.

- - -

Ta lėta eisena jau buvo laidotuvių eisena, jos mirties pradžia.

- - -

Baisiausi yra mūsų atmintyje išlikę gyvi mirusių žmonių gestai. Nes tada jie atrodo žiauriai gyvi, o mes apie juos nieko nebesuprantame.

- - -

Motinos mus myli su dantimis ar be dantų, stiprius ar silpnus, jaunus ar senus. Ir kuo mes silpnesni, tuo stipriau jos mus myli. Mūsų motinų meilė – neprilygstanti niekam.

Nedidelė pastaba probėgšmais. Jeigu vargšui Romeo staiga kokio nors nelaimingo atsitikimo metu būtų nukirsta nosis, vėl jį pamačiusi pasibaisėjusi Džuljeta būtų pabėgusi. Trisdešimčia gramų mėsos mažiau – ir Džuljetos siela nebejaučia kilnaus susijaudinimo.

Trisdešimčia gramų mažiau, ir galas didingiems burnos aušinimams mėnesienoje. Jeigu Hamletas po kokių nors smegenų liaukų sutrikimų būtų netekęs trisdešimties kilogramų, Ofelija nebebūtų pamilusi jo iš visos širdies. Ofelijos sielai pakilti iki dieviškų jausmų reikia mažiausiai šešiasdešimties kilogramų bifšteksų. Iš tikrųjų, jeigu staiga Laura būtų tapusi bekoje luoše, Petrarka jai būtų skyręs mažiau mistinių poemų. Bet vargšė Laura, jos žvilgsnis būtų likęs toks pat, siela taip pat. Tik štai, kad pono Petrarkos siela dievintų Lauros sielą, jam reikia šlaunelių. Mes esame vargšai mėsėdžiai su savo sielos pramanais.

- - -

Žmonės sutverti tam, kad gyventų tarp žmonių.

- - -

Miegantis šuo nejaučia blusų. Taip, eime miegoti, miegas stipresnis už mirtį.

- - -

Mirusieji baisūs tuo, kad jie yra tokie gyvi.

- - -

Galų gale tai, kad mano motina mirė, šiame pasaulyje yra vienintelė tragedija. Netikite? Šiek tiek luktelėkite, kol ateis jūsų eilė gedėti. Arba mirti.

- - -

Kokie linksmi tie gyvi žmonės, ir koks aš vienišas. Eisiu prie veidrodžio palaikyti sau kompanijos. Tai pramoga, mirties trimitas. O be to, veidrodyje yra kai kas, kam aš patiksiu.

- - -

Aš padariau atradimą. Ir nelaimėje būna šis tas linksma.

- - -

Gatvėse mane įkyriai persekioja mano mirusioji, niauriai žvelgianti į visus tuos besiblaškančius žmones, kurie nežino, kad mirs ir kad medis jų karstui jau lentpjūvėje ar miške. Ji abejingai žvelgia į tuos jaunus ir išsidažiusius būsimus moteriškos giminės lavonus, išsišiepusiais dantimis, nes žino, kad jų kūnai, turintys trisdešimt du slankstelius, kurie kvatoja, tarsi niekad neturėtų mirti, pamažu virsta griaučiais.

- - -

Šiandien aš pamišęs nuo mirties, visur mirtis, ir šios rožės ant mano stalo, skleidžiančios man savo kvapą, kai aš, pasibaisėtinai gyvas, rašau, šios rožės yra mirusiųjų dalys, kurias verčia apsimesti, kad vandenyje jos išgyvens trimis dienomis ilgiau, ir žmonėms patinka ta agonija, jie perka gėlių lavonus, ir merginos jomis minta.

- - -

Kipše ar Dieve, kam tu davei būsimai mirusiajai tą juoką, tą absurdišką poreikį džiaugtis, kurį privalėtų turėti tik nemirtingieji? Šioje žemėje mes iš anksto esame per daug mulkinami.

- - -

Nusiminęs mylimasis, raudantis prie kapo: galbūt jo skausmas slepia siaubingą nevalingą džiaugsmą, kad jis dar gyvas, nesąmoningą džiaugsmą, natūralų džiaugsmą, kurio jis nevaldo, nevalingą džiaugsmą dėl to kontrasto tarp mirusiosios ir gyvojo džiaugsmo, bylojančio apie tikrą jo skausmą. Jausti skausmą, tai reiškia gyventi, būti juo ir būti jame.

- - -

Kaip ir puslapiai, kuriuos rašau šią akimirką, naktys, kurias leidžiu juos rašydamas – visa yra taip beprasmiška, niekam nereikalinga. Aš numirsiu.

Greitai manojo aš nebeliks. Ir galbūt kas nors po mano mirties taip pat pagalvos, kodėl aš atsiradau, kodėl gyvenau ir taip absurdiškai griebiausi rašymo, kodėl taip

juokingai džiaugiausi tuo, kas man atrodė parašyta tiesa, sėkme, atradimu. Ir netgi rašymas, tai, ką aš ką tik parašiau apie savo mirtį ir apie rašymo beprasmybę, man suteikia gyvenimo džiaugsmą ir jausmą, kad esu naudingas.

- - -

Kiekvienas mano kvėptelėjimas – kažkas tarp mirties ir noro gyventi, neviltis, apsimetusi viltimi.

- - -

Mes, vargšai žmonės, ateiname iš amžinybės, įdėjusios mus į lopšį, ir iškeliaujame į amžinybę, kuri laukia po mūsų mirties. Kokį farsą mes vaidiname šioje atkarpoje tarp dviejų amžinybių, tų trumpų siekių, vilčių, meilės, džiaugsmų, pasmerktų išnykti amžinai, farsą, farsą, kurį Tu mus verti vaidinti? Pasakyk, Tu, esantis aukštybėse, kam tos žabangos? Kodėl ji juokėsi, kodėl Tu jai davei norą juoktis ir gyventi, jeigu nuo lopšio pasmerkei mirčiai, o Teisėjau visada vienodo teismo nuosprendžio, Teisėjau be vaizduotės, kuris težinai vienintelį teismo nuosprendį, visados esminį, kodėl ir kam ši apgaulė? Tavo pokštas suteikti tokią baisią ir gražią gyvenimo meilę tam, kad paskui mus suguldytum, vieną paskui kitą, vieną šalia kito sustingusius, kuriuos kiti užkas po žeme kaip dvokiančias atmatas, pasišlykštėjimą keliančias šiukšles, vaškines atliekas, mus, kurie buvome žavingi kūdikiai savo pataluose.

- - -

Broliai, o mano žmogiškieji broliai, priverskite mane patikėti amžinuoju gyvenimu, bet pateikite įtikinamus argumentus, o ne tuos šykščius prasimanymus, nuo kurių man darosi šleikštu, kai susigėdęs nuo jūsų užtikrintų žvilgsnių, aš maloniai atsakau „taip“.

- - -

Koks pavydėtinas likimas tų, kurie tiki dėl to, kad jiems gera tikėti, o ne remtis tuščia tiesa, kuri nėra nei džiaugsminga, nei graži, ir kuri tegali būti tik apgailėtinai tikra nuostabioje ir kvailoje gausybėje nesibaigiančių gyvenimo formų, atsitiktinių ir nepateisinamų, niūrioje amžinybės akyje.

- - -

Iš esmės, mes susigyvename su savo nelaime ir kartais galvojame, kad tai, beje, nėra taip jau blogai. Tad surūkykime cigaretę, kai koks nors kvailys per radiją porina apie reikšmingą svarbaus valstybės vadovo pranešimą. Kvailys gardžiuojasi tuo pranešimu, juo mėgaujasi ir jį siurbia. Jų reikšmingi pranešimai man gali būti neįdomūs. Tie veiklūs žmonės, kurie kažkada mirs, atrodo juokingai.

- - -

Ačiū Dievui, kad gyvi nusidėjėliai greitai pavirs įskaudintais mirusiaisiais.

Paul Éluard
1895

Kitas pasaulis yra, bet jis – šitame.

Buckminster Fuller
1895

Akimirką, kai imi daryti tai, ko nori, prasideda visai kitoks gyvenimas.

Lin Yutang
1895

Jei nieko neveikdamas sugebi prasmingai praleisti popietę, vadinasi, išties išmokai, kaip reikia gyventi.

- - -

Palaiminti idiotai, nes jie yra laimingiausi žmonės pasaulyje.

Jiddu Krishnamurti
1895

Idealybė yra gražus, visiškai gerbtinas bėgimas nuo realybės.

Henry de Montherlant
1895

Namai – ne gyvenamoji vieta, o vieta, į kurią mes visada sugrįžtame.

- - -

Tas, kuris turi tikslą, nejaučia įžeidimų.

- - -

Istorija – nuolatinė pjesė, kurią vaidina vis nauji aktoriai.

- - -

Išdidumas turi būti skydas, o ne kalavijas.

- - -

Savimeilę galima sužeisti; užmušti jos negalima.

- - -

Nusiminimas galiausiai tampa įpročiu.

- - -

Per visą istoriją pasaulis veltui stengėsi garantuoti pergales tų koncepcijų, kurios dabar negyvos, kaip ir gyvybę už jas paaukoję žmonės.

- - -

Nelaimėje galima paguosti save tik kitų nelaime.

- - -

Kiekvieną kartą, kai mane giria, užuodžiu kapo kvapą.

- - -

Didžiosios idėjos yra negailestingos.

- - -

Jei jau jis nusprendė susitaikyti su mirštančiu priešu, tai tik tam, kad galėtų prieiti prie jo mirties patalo ir pasimėgauti jo agonija.

- - -

Yra žmonių, kuriems atleidžiame, ir yra žmonių, kuriems neatleidžiame. Tie, kuriems neatleidžiame – tai mūsų draugai.

- - -

Vos spėji surasti žmogų, kuris dirba geriau už kitus, – o jis jau dirba taip, kaip visi.

- - -

Jokia valdžia neegzistuoja – egzistuoja tik piktnaudžiavimas valdžia.

- - -

Iš tiesų tampi savimi tą dieną, kai netenki tėvų.

- - -

Religija – tai aukštoji žmonijos liga; politika – žmonijos vėžys.

- - -

Laisvė visada egzistuoja. Tereikia tik už ją susimokėti.

- - -

Polinkis į pasiaukojimą – tai tik viena iš savo gyvenimo švaistymo formų.

André Breton
1896

Žodžiai pasimyli vienas su kitu.

- - -

Tas, kuris negali įsivaizduoti arklio, šuoliuojančio pomidoro paviršiumi, yra visiškas idiotas.

George Burns
1896

Liūdna, kad vieninteliai valstybe rūpintis mokantys žmonės dažnai vietoj to vairuoja taksi arba kerpa plaukus.

F. Scott Fitzgerald
1896

Pasitarimai nepagimdė nė vienos didžiosios idėjos, bet palaidojo keletą idiotiškų.

- - -

Jei esate iš tiesų stiprus, nesidairote jokių precedentų.

- - -

Protingai išreikšta priešprieša kuriai nors visuotinai priimtinai minčiai gali žmogui atnešti turtus.

Attila Hörbiger
1896

Žmogus negali būti laimingas, neturėdamas norų, nes juk norai ir teikia laimę.

Maria Ossowska
1896

Perdėtas pasitikėjimas savimi veda prie netolerancijos.

Balys Sruoga
1896

Ir jeigu aš esu, tai todėl, kad žinau kiekviename pakeleivingame broly ir sesery gyvenančią sielą mano.

- - -

Nėra estetikos be etikos.

Elizabeth Bibesco
1897

Kitų žmonių gyvenime mes esame tik tam tikro vaidmens, kurio patys net nenumanome, atlikėjai.

John Strider Coleman
1897

Įsidėmėkite, kad tai, ką valstybė mums duoda pirma privalo atimti.

William Faulkner

1897

Aš atsisakau sutikti su žmogaus žūtimi. Net ir tada, kai likimo varpas sugaus paskutinį kartą, garsindamas prapultį, ir paskutinis beviltiškas jo aidas suskambės ir išnyks kažkur paskutiniame tamsiai raudoname gaise palei tamsybės slenkstį, ir stos mirštama tyla, net ir tada bus girdėti dar vienas garsas: silpnas, bet amžinas balsas žmogaus, kuris kalbės ir toliau. Esu tikras, kad žmogus ne tik atsilaikys – jis triumfuos.

- - -

Laikas – tai visa, kas žmogui duota, ir nuo mirties, kurios žmogus taip bijo ir nekenčia, jį skiria tik laikas.

- - -

Praeitis nėra mirusi. Ji netgi nėra praeitis.

Thornton Wilder

1897

Yra gyvųjų žemė ir mirusiųjų žemė, o jas jungiantis tiltas – meilė, vienintelis būdas išlikti, vienintelė prasmė.

Walter Winchell

1897

Draugas yra tas, kuris įeina, kai kiti išeina.

- - -

Niekas taip nesitraukia kaip sėkmė.

Bertolt Brecht

1898

Epochos, neturinčios didžių tikslų, neturi ir didžio meno.

- - -

Gražiausi sumanymai žlunga dėl vykdytojų menkystės.

- - -

Visos meno rūšys skirtos didžiausiam iš menų – menui gyventi žemėje.

- - -

Kas kovoja, gali pralaimėti. Kas nekovoja, tas jau pralaimėjo.

- - -

Žmonių nesupras tas, kuris stebi tik pats save.

- - -

Negana būti gydytoju, dar reikia mokėti gydyti.

- - -

Įvairių epochų engėjai nesislepia po ta pačia kauke.

- - -

Klaidų darymas nėra blogiausia. Blogiausia – jų slėpimas.

- - -

Avinus skerdyklon veda. Trata būgnai. Odą būgnams duoda patys avinai.

C. S. Lewis

1898

Draugystė neturi išliekamosios vertės. Veikiau ji yra vienas iš tų dalykų, kurie suteikia vertę išlikimui.

- - -

Ateitis – tai, kur link mes lekiame 60 minučių per valandą greičiu.

Wolf Merlin
1898

Motyvais mes turime laikyti tik tokias paskatas, nuo kurių priklauso tikslingas veiksmų pobūdis.

Erich Maria Remarque
1898

O kas yra gyvenimas? Tai, kas vyksta šią akimirką.

- - -

Juk vienišas esi ne tada, kai šalia nieko nėra.

- - -

Išsipildymas – troškimo priešas.

- - -

Kiekviena valanda kažką duoda, kažką atima, kažką pakeičia.

- - -

Tai, ko negali gauti, visada atrodo geresnis už tą, ką turi. Tai sudaro ir žmogaus gyvenimo romantiką, ir jo idiotizmą.

- - -

Pinigai nesuteikia laimės, bet iš tiesų labai ramina.

- - -

Kokios apgailėtinos pasidaro tiesos, kai išsakai jas balsu.

- - -

Sunkiais laikais Dievas visada yra šansas.

- - -

Visi prisiminimai yra liūdni, nes jie susiję su praeitimi.

- - -

Blogiau už karą nieko nėra.

- - -

Reikia niekada neišvykti arba niekada negrįžti, nes sugrįžęs niekada nerandi, ką palikęs ir imi nesutarti su pačiu savimi.

- - -

Mus žemino, bet mes nesame pažeminti. Pažeminti tie, kurie taip elgėsi.

- - -

Yra tik vienas dalykas, padedantis valdyti kitus, – tai mokėjimas valdyti save.

- - -

Ne visuomet darai ką reikia. Net jei ir žinai tai. Tame kartais glūdi gyvenimo žavesys.

- - -

Vertingiausia gyvenime – tai galimybė pasirinkti mirtį...

Erich Maria Remarque

„Gyvenimas skolon“

Heaven Has No Favorites

Mirtis dar netapo šoviniste.

- - -

Protas žmogui duotas, kad jis suprastų: vien protu gyventi neįmanoma.

- - -

Kokia prasmė derėtis su laiku? Ir kas iš tikrųjų yra ilgas gyvenimas? Ilga praeitis. Mūsų ateitis kiekvieną kartą tęsiasi tik iki kito įkvėpimo. Niekas nežino, kas bus po to. Kiekvienas mūsų gyvena minutę. Tai, kas laukia mūsų po šios minutės – tik viltis ir iliuzijos.

- - -

Beveik visa, ką turime, mums davė mirusieji... kalbą ir žinias, sugebėjimą jaustis laimingais ir pulti neviltin.

- - -

Laisvė – ne neatsakingumas ir ne gyvenimas be tikslo. Lengviau suvokti, kokia ji nebūna, negu – kas ji tokia.

- - -

Argi sveiki žmonės žino, kas yra mirtis? Tai žino tik tie, kas gyvena plautininkų sanatorijoje, tik tie, kas dėl kiekvieno įkvėpimo grumiasi kaip dėl malonės.

- - -

Didvyriškume glūdi pavojaus suvokimas, bebaimiškumas – nežinojimo rezultatas.

- - -

Nejaugi, kad ką nors suprastų, žmogus turi patirti katastrofą, skausmą, skurdą, mirties artumą?

- - -

Jeigu tu nori kur nors gyventi, vadinasi, tu nori ten mirti.

- - -

Žmogus, kuriam skirtas ilgas gyvenimas, į laiką nekreipia jokio dėmesio, jis galvoja, kad gyvens amžinybę. O paskui, kai apžvelgia, kas nugyventa ir kiek iš tikrųjų gyveno, pasirodo, kad jis viso labo turėjo tik keletą dienų ar, geriausiu atveju, keletą savaičių. Jeigu tai suvokei, tai dvi trys savaitės ar du trys mėnesiai gali reikšti tiek, kiek kitam – visas gyvenimas.

- - -

Beviltiškoje situacijoje žmonės visada ieško paguodos kur tik gali. Ir randa.

- - -

Galbūt gyvenimas duotas mums kaip bausmė už tuos nusikaltimus, kuriuos padarėme kur nors kitame pasaulyje? Galbūt mūsų gyvenimas ir yra pragaras, ir bažnytininkai klysta pranašaudami mums pragaro kančias po mirties.

- - -

– Pažinojau žmogų, kuris nuolat drebėjo dėl savo gyvybės. Užtat aštuoniasdešimties metų jis tapo labai linksmas. Šią permainą senukas aiškino tuo, kad bijoti dėl gyvybės liko jau neilgai – juk jis sirgo ateroskleroze ir jau buvo po infarkto. Visai kitaip anksčiau, tuomet reikėjo spėlioti, kas bus po dvidešimties, trisdešimties, o gal ir keturiasdešimties metų, ir jam tai kėlė tokią baimę, kad gyvenimas buvo nebe gyvenimas.

- - -

Jeigu mes nuolat gyventume suvokdami mirties neišvengiamumą, būtume žmogiškesni ir širdingesni.

Erich Maria Remarque

„Juodasis obeliskas“

The Black Obelisk

Ruduo ir pavasaris yra geriausi metų laikai prekiautojams gedulo reikmenimis – tuomet miršta daugiau žmonių negu vasarą ir žiemą; rudenį gyvybiniai syvai nusilpsta, o pavasarį jie atbunda ir sudegina išsekintą kūną, tarytum per storas dagtis ploną žvakelę.

- - -

Argi ir kiekviename normaliame žmoguje neslypi bent tuzinas asmenybių? Ir skirtumas čia juk tik tas, kad sveikas tas asmenybes užgniaužia, o ligonis duoda joms laisvę. Tad kuris iš tikrųjų serga?

- - -

Krikščioniui mirtis ne problema. Nėra reikalo ja džiaugtis, bet išmanyti, kas tai yra, jam nesunku. Mirtis – tai vartai į amžinąjį gyvenimą. Čia nėra ko bijoti. O daugeliui žmonių mirtis – išsivadavimas.

- - -

Abejonė – atvirkščioji tikėjimo pusė.

- - -

Ar žmonės kariauja daugiau dėl to, kad daugiau vaikų gimsta?

- - -

Tokia jau žmogaus prigimtis: jis tikrai brangina tik tai, ko neturi.

- - -

Tas, kas paprasčiausiai blogas, nedaug tegali pakenkti. Žmonės tai mato ir saugosi jo. O gerieji – ko tik jie nepridaro! O, jų rankos kruvinos!

- - -

Būna muzikos, kuri kursto. Būgnų ir trimitų muzikos. Ji atnešė daug negandų pasauliui.

- - -

Kaip reklamos specialistas, turiu pripažinti, jog katalikybė visai nustelbia Liuterį: ji veikia vaizduotę, o ne intelektą. Jos tarnai išpustyti lyg aborigenų žiniuonys, o katalikų pamaldos savo spalvomis, savo nuotaika, savo smilkalais, savo dekoratyviomis apeigomis yra stačiai nepralenkiamas reginys.

- - -

Kiekvienam duota sava mirtis ir jis turi ją pasitikti vienas, ir niekas negali jam padėti.

- - -

Juk tiktai mes sudvasiname gamtą.

- - -

Jeigu visi būtų laimingi, Dievo nebereikėtų.

- - -

Tikėjimo tarnas ir mokslo tarnas sėdi šviesos spinduliuose. Pasaulis jiems anaiptol nėra nei neaiškus, krūpčiojantis nerimas, nei grumėjimas gelmėse, nei žaibų pliūpsniai ledinėse eterio platybėse – jie yra tikėjimo ir mokslo tarnai, jie turi svambalus ir lotus, svarstykles ir matus, kiekvienas savus, bet tai jų nejaudina, jie pasitiki savimi, jie turi pavadinimus, kuriuos gali priklijuoti viskam lyg etiketes, jie ramiai miega, jie turi tikslą ir to jiems pakanka; ir netgi siaubas, ta juoda uždanga prieš savižudybę, užima atitinkamą vietą jų gyvenime, jis turi pavadinimą ir yra suklasifikuotas, taigi ir nebepavojingas. Mirtį neša tik tai, kas neturi vardo, arba tai, kas savąjį vardą iš vidaus susprogdino.

- - -

Net keista, kaip skirtingai žmonės supranta vergiją! Man regis, kad labiausiai buvau prie jos priartėjęs, kai buvau pašauktas kariuomenėn ir turėjau apsivilkti uniformą.

- - -

Karas, kurio 1918 metais nekentė beveik visi kareiviai, gyviems likusiems pamažėle tapo didžiausiu jų gyvenimo nuotykiu. Jie sugrįžo į kasdienybę, kuri visiems atrodė lyg tikras rojus, kol vyrai gulėjo apkasuose ir keikė karą. Dabar ji vėl atvirto kasdienybe, su savo rūpesčiais ir nusivylimais, o karas pamažėle sušvito virš horizonto, tolimas, pergyventas, ir dėl to, be jų valios ir beveik be jokių pastangų, pasidarė ne toks baisus, pagražintas ir melu apipintas. Masinės žudynės tapo nuotykiu, iš kurio pavyko išnešti kailį. Neviltis užmiršta, patirti vargai rodos kur kas menkesni, o mirtis, kuri tavęs nepasiekė, tapo tuo, kuo ji beveik visada būna gyvenime: kažkokia abstrakcija, nebe tikrove. Tikrovė ji tik tada, kai pakerta greta esantį arba tiesia ranką į tave patį.

- - -

Nužudytas žmogus! Nutrūko viena gyvybė. Kažkam sugriuvo visata. Kiekvienas smurtas, kiekviena žmogžudystė yra pati pirma žmogžudystė pasaulyje. Amžina Kaino ir Abelio istorija!

- - -

Negirdimais žingsniais mirtis vėl įsėlino į kambarį, kur ką tik buvo padvelkę nemirtingumu – įsėlino negirdimai ir tylomis, kaip kūrinijos priekaištas viską valgančiam žudikui žmogui, kuris, postringaudamas apie taiką ir meilę, pjauna gerkles ėriukams ir dusina žuvis, kad sukauptų jėgų toliau postringauti apie taiką ir meilę.

- - -

Dievas mano vaizduotėje pasidarydavo panašus į prašymais užverstą firmos prezidentą, kuriam ypač sunku tais atvejais, kai pergalės prašo tarpusavy kariaujančios

tos pačios tikybos šalys. Kurią pusę jam palaikyti? Ar tą, kur daugiau gyventojų? Ar tą, kur daugiau bažnyčių? O ko vertas bus jo teisingumas, jeigu vienai šaliai jis leis laimėti, o kitai ne, nors ten irgi uoliai meldžiamasi?

- - -

Kas nubaus Dievą už tai, kad jis verčia mus kentėti? Čia, tarp žmonių, už tai baudžiama kalėjimu arba kartuvėmis. O kas pakars Dievą?

- - -

Veidrodžiai kai ką dar ir prideda žmogui. Jie paverčia tai regimybe ir sugrąžina tau – erdvės lopelį, atspindėtą dalelę tavęs.

- - -

Žadėdami dangų ir baugindami pragaru, jūs žaidžiate primityviausiais žmonių jausmais, – bet ką tas žaidimas turi bendra su tiesa, tąja mūsų smegenų *Fata Morgana*?

- - -

Viskas, kas pergyventa, tampa nuotykiu. Nors vemk! Ir juo baisiau buvo, juo didesnis nuotykis rodosi prisiminimuose. Iš tikrųjų karą įvertinti galėtų tik žuvusieji; jie vieni išgyveno viską iki galo.

- - -

Kodėl taikos metu mes pribaigiame ligotą šunį, bet nenumariname vaitojančio žmogaus? O beprasmiškuose karuose žudome milijonus.

- - -

Nė vienas žmogus nežino, kas jis, kur ir ko eina – bet mes esame kartu, ir tai viskas, ką mums leista žinoti.

- - -

Užtat, nuvarytas fronte į pamaldas, aš dažnai girdėjau maldas už mūsų ginklo pergalę. Kaip manote, ar Kristus būtų meldęsis, kad galilėjiečiai nugalėtų filistinus?

- - -

Nemenkinkite bažnyčios išminties! Ji – vienintelė diktatūra, nenuversta du tūkstančius metų.

- - -

O ko mes pagaliau nesame paveldėję iš mirusių? Mūsų kalba, mūsų įpročiai, mūsų žinios, mūsų neviltis – juk irgi iš jų.

- - -

Kai mes galų gale ko nors išmokstame, būnam jau per seni tai pritaikyti – taip viskas ir tęsiasi banga po bangos, karta po kartos.

- - -

Laikas – tai lėta mirtis.

- - -

Moteris, kurios geidžia kitas, tegu ir meilės išsiilgęs karstadirbys, iškart pasidaro brangesnė negu anksčiau. Nieko nepadarysi – žmogus daug daugiau dėmesio skiria santykinėms vertybėms negu absoliučioms.

- - -

Kiekvienas visada yra kelyje į Viešpatį. Skirtumas tik tas, kaip žmogus Dievą supranta.

Erich Maria Remarque

„Kelias atgal“

The Road Back

Revoliucija virto nesantaikos obuoliu kovojant dėl postų ir postelių, ją nusekino, užteršė, sugėrė užimamos pareigos, padėtis visuomenėje, šeiminiai ir partiniai reikalai.

- - -

Mes galime suprasti ir atjausti jaunimą, bet jaunimas nesupras ir neatjaus mūsų. Čia ir yra jo išsigelbėjimas.

- - -

Yra tik viena vienintelė kova: tai kova prieš melą, neteisybę, kompromisą, atgyvenas!

- - -

Dabar pradedu suprasti, kodėl aš tai liesutei suvargusiai moteriai esu kitoks negu viso pasaulio kareiviai: esu jos vaikas.

<...>

Karas jai buvo tik kupeta baisių siaubūnų, grasinančių jos vaikui atimti gyvybę. Bet jai niekada neatėjo į galvą mintis, kad tas pavojų apsuptas vaikas buvo lygiai toks pat baisus siaubūnas kitų motinų vaikams.

- - -

Karas viską sugriovė, bet draugyste mes tikėjome. O dabar matome: ko neįveikė mirtis, tą dabar daro gyvenimas – išskiria mus.

- - -

Tėvynė – tai medžiai, dirvos, žemė, tik ne kokie rėksmingi lozungai.

- - -

Už saujelės žmonių heroizmą mokėti milijonų žmonių kančiomis – per didelė kaina.

- - -

Žodį „patriotizmas“ jie prikimšo savo paistalų, savo garbės troškulio, savo valdžios siekimo, savo melagingos romantikos, savo kvailysčių, savo vertelgiško godulio ir paskui pateikė mums kaip spindintį idealą! Ir mes patikėjome, kad tai fanfaros, skelbiančios naujo, gražaus, galingo gyvenimo pradžią!

- - -

Revoliucija turi siautėti kaip koks miško gaisras, ir tik po to galima pradėti sėti.

- - -

Gal, sakau, dėl to ir kyla vis nauji karai, kad vienas niekada negali iki galo pajusti, ką kenčia kitas.

Erich Maria Remarque

„Laikas gyventi ir laikas mirti“

A Time to Love and a Time to Die

Stebuklas visada yra kažkur arti nevilties.

- - -

Naktį esi toks, koks iš tikrųjų turėtum būti, o ne toks, kokį padarė gyvenimas.

Erich Maria Remarque

„Mylėk savo artimą“

Flotsam

Žmogus be paso – tai atostogaujantis lavonas.

- - -

– Dabar mes jau perėjome sieną, – tarė jis. Jo akys skaidrioje šviesoje atrodė bespalvės ir beveik stiklinės. Jis pažvelgė į Kerną. – Ar medžiai auga kitaip? Kitaip kvepia vėjas? Ar tai ne tos pačios žvaigždės? Ar žmonės miršta kitaip?

– Ne, – atsakė Kernas. – Tikrai ne. Bet aš jaučiuosi kitaip.

- - -

– Aš noriu eiti atgal. Muitininkas nesitiki, kad dabar galėčiau sugrįžti. Jis saugojo pirmą pusvalandį. Anksti ryte jis vėl saugos. Kad aš tuo tarpu galėčiau pereiti, jam nešaus į galvą. Muitininkų psichologija. Dėkui Dievui, tas, kurį medžioja, po kurio laiko pasidaro protingesnis už medžiotoją. Žinai kodėl?

– Ne.

– Nes jis labiau rizikuoja. Todėl žydai pasidarė gudriausia pasaulio tauta. Pirmas gyvenimo įstatymas: pavojus užaštrina protą.

- - -

Viena cigaretė tinkamu momentu geriau nei visi pasaulio idealai.

- - -

Nuovargis verčia paklusti.

- - -

Žmogus rausta dėl natūraliausių dalykų. O dėl niekšiškų – niekada.

- - -

Graži užduotis: didžiai meniškai gydyti žmogų, kad paskui jis didžiai barbariškai vėl būtų sudraskytas į gabalus. Kodėl iš karto nenužudžius kūdikių! Būtų gerokai paprasčiau.

<...>

Cholerą mes išnaikinome. Palyginti su trupučiu karo, ji – nekalta liga.

- - -

Kai šalia tavęs kas nors miršta, tu to nejauti. Tai pasaulio nelaimė. Užuojauta nėra skausmas. Užuojauta – tai užslėpta piktdžiuga. Atsikvepi, kad tai ne tu ir ne tas, kurį tu myli.

- - -

Kuo žmogus primityvesnis, tuo geresnės nuomonės apie save. Tai – varomoji jėga! Aklas įsitikinimas! Abejojimas ir tolerancija yra kultūringų žmonių bruožai. Jų vis mažėja. Senas Sizifo darbas. Viena giliausių žmonijos alegorijų.

- - -

Suprasti galiu! Atleisti man per sunku. Geriau aš pamiršiu.

- - -

Kai sulauki kažko, pamatai, kad tai niekis. Tada imi laukti ko nors kito.

- - -

Kai turi daugiau kaip septyniasdešimt metų, esi pranašesnis – tiek daug jau neberizikuoji gyvenimu...

- - -

Visai nieko yra gerokai daugiau nei mažai. Tai jau beveik viskas.

- - -

Apgaulė turi būti paprasta. Sudėtingos apgavystės beveik visada nepavyksta.

- - -

– Pasilikim dar čia. Pasivaikščiokime. Aš noriu, kad niekad neišauštų rytojus.

– Taip. Rytojus – visada baimė ir nežinia. Kaip gražu čia.

- - -

– Pasirinkite ką nors iš tų daiktų! Kaip prisiminimą. Žinoma, pardavimui. Padorus žmogus nesaugo prisiminimų. Jie tik apkartina gyvenimą.

- - -

– Ar žinote, kas baisiausia pasaulyje? Atvirai pasakius – kad viskas galiausiai tampa įpročiu. Net vadinamosios ekstazės!

– Net karas. Net skausmas! Net mirtis! Viskas – įprotis. Tik tavo paties mirtis – ne.

<...>

– Ja niekada niekas rimtai netiki. Net kare. Kitaip nebebūtų karo. Kiekvienas visada galvoja, kad būtent jis išvengs. Tiesa?

- - -

Žmogus norėjo numirti. Kodėl jam neleisti?

- - -

Miestas atrodo priešiškas tol, kol jame nepavalgai ir neišgeri.

- - -

Žmogus – didis savo kraštutinumais. Menu, meile, kvailyste, neapykanta, egoizmu ir net pasiaukojimu – tačiau pasauliui labiausiai trūksta kažkokio vidutinio gėrio.

- - -

Gera atmintis yra draugystės pagrindas ir meilės pražūtis.

- - -

– Tegyvuoja individo sunaikinimas! Senovės graikams mąstymas buvo dovana. Paskui jis virto laime. Vėliau – liga. Šiandien jis – nusikaltimas. Kultūros istorija yra kančių istorija tų, kurie ją kūrė.

- - -

– Kodėl su mumis taip elgiasi? Mes juk niekam nieko nepadarėme!

<...>

– Manau, tai ir yra tikroji priežastis. Tikriausiai taip ir yra.

- - -

Kartais būna baisiai gerai, kad pasaulyje egzistuoja alkoholis.

- - -

Viskas laikina, net tai, kas trunka visą gyvenimą!

Erich Maria Remarque

„Naktis Lisabonoje“

The Night in Lisbon

Laimė – sąlyginis dalykas. Kas šitai suvokė, retai kada jaučiasi labai nelaimingas.

- - -

Pasaulis niekada neatrodo toks gražus, kaip tą akimirką, kai jį paliekate, kai jums atima laisvę.

- - -

Galimybė nusižudyti yra likimo dovana, kurią mes labai retai tesuvokiame. Ji suteikia laisvo apsisprendimo iliuziją.

- - -

Visada egzistuoja dvi tiesos – viena, kai ant kortos dedamas tavo likimas, kita, strateginė, kai nerizikuoji niekuo.

- - -

Meilėje mes apskritai per daug klausinėjame, o jei dar imame reikalauti išsamių atsakymų – ji greit išgaruoja.

- - -

Mūsų atmintis – tai ne dramblio kaulo dėžutė muziejaus seife. Tai žvėris, kuris gyvena, ėda ir virškina. Ji ėda ir pati save tartum legendinis feniksas, kad mes galėtume gyventi, kad ji nesunaikintų mūsų pačių.

- - -

Amžina žmonijos scena: prievartos tarnai, jų auka, o greta – visada ir visais laikais – trečiasis, žiūrovas, kuris nepakelia rankos apginti auką ir nebando jos išvaduoti, nes bijosi dėl savęs. Ir kaip tik todėl jam nuolatos gresia pavojus.

- - -

Niekada žmonės taip netikėjo stebuklais, kaip mūsų laikais, kai stebuklų nebūna.

- - -

Laikas – tai silpnutis mirties ekstraktas, kuris iš lėto skverbiasi į mus kaip nestiprus narkotikas. Iš pradžių jis gaivina, ir mes net pradedame tikėti, kad esame beveik nemirtingi, bet lašas po lašo, diena po dienos jis tampa vienu lašu, viena diena stipresnis ir pavirsta rūgštimi, drumsčiančia ir nuodijančia mūsų kraują. Net jeigu panorėtumėm mums dar likusių metų kaina nusipirkti antrą jaunystę, nebegalėtumėm to padaryti, nes laiko rūgštis pakeitė mus, ir cheminiai junginiai jau nebe tie.

- - -

Vienatvė ieško kelionės draugo, neklausinėdama, kas jis. Kas to nesupranta, tas niekada nebuvo vienišas, o tik vienas.

- - -

Kai esi visiškai priklausomas nuo kitų žmonių, pasidarai tiksliai apskaičiuojančiu psichologu, net ir tada, kai iš įtampos vos begali prasižioti, o gal kaip tik dėl to. Abu tie dalykai neturi nieko bendro vienas su kitu, ir kiekvienas funkcionuoja atskirai, nepriklausomai nuo antro; ir baimė yra tikra, ir skausmas yra tikras, ir apskaičiavimas. Visų jų tikslas yra vienas – išsigelbėjimas.

- - -

Aš lyginu tik vienos rūšies dalykus. Apsiriboju pačiu savimi. Kai alkanas goglinėju po uostą, lyginu savo padėtį su kitu, įsivaizduojamu „aš“, kuris dar ir serga vėžiu. Akimirką pasijuntu laimingas, nes nesergu vėžiu ir esu tiktai alkanas.

- - -

Pavojaus akivaizdoje stipriau jaučiame gyvenimą. Žinoma, tik tol, kol pavojus dunkso tolumoje, prie horizonto.

- - -

Kartą jis parodė man revolverį – jam atrodė, kad su tuo daikčiuku lengviau gyventi. Ginklas teikė jam keistą laisvo pasirinkimo iliuziją, padėjo kęsti skurdų ir nykų emigranto gyvenimą, nes panorėjęs galėjo jį bet kada nutraukti.

- - -

Tai buvo žodžiai, kurių neišgirsi dieną, kuriuos ir naktį normaliai gyvendami retai tepasakome; tai buvo nevilties ir atsisveikinimo žodžiai, žodžiai kūno, nenorinčio skirtis, odos ir kraujo skundas, pats seniausias skundas pasaulyje: kad du žmonės nebegali būti kartu, kad visada vienas turi išeiti pirma ir kad mirtis kiekvieną akimirką timpčioja mus už rankovės, neleisdama stabtelėti, nors mes esame pailsę ir trokštame nors valandėlę patirti amžinybės iliuziją.

- - -

Tylios savižudybės valanda. Savisaugos instinktas atbunka ir beveik atsitiktinai, negalvodamas, žmogus žengia paskutinį žingsnį.

- - -

Kodėl jūs nenorite leisti mirštančiam žmogui pačiam nuspręsti, kada jis daugiau nebegali kentėti? Juk tai ir yra toji menkutė paslauga, kurią mes dar galime jam padaryti!

Erich Maria Remarque

„Šešėliai rojuje“

Shadows in Paradise

Vengiau bet kokios minties, kad kažką padariau ne taip. Gailesys graužia širdį labiau negu druskos rūgštis – tai užsiėmimas ramiems laikams.

- - -

Esu tik numeris, turintis kažkokį vardą.

- - -

Gyvenimas vėl išsiskleis prieš mane kaip kokia vėduoklė, aš vėl turėsiu ateitį, bet kartu ir praeitį, ir ta praeitis lengvai mane pribaigs, jeigu aš neįstengsiu jos pamiršti ir įveikti.

- - -

Žmogus niekada nesikeičia. Nors ir prisiekia sau tūkstantį kartų. Retsykiais, kai atsiduria ant menčių, susimąsto. Bet užtenka tik vėl šiek tiek atgauti kvapą, tuoj viską pamiršta.

- - -

Kas per daug gilinasi į savo sielą, greitai atsimuša į sietą, už kurio prasideda purvinų kanalų nutekamieji vandenys.

- - -

Kas gali paprastai neapkęsti arba mylėti, tam galima tik pavydėti jo primityvumo.

- - -

Aš niekuo nenoriu tapti, aš noriu pagaliau kuo nors būti. Jeigu man tai bus leista.

- - -

Vargšas esi tik tada, kai jau nieko nebenori.

- - -

Penkiasdešimt milijonų mirčių. Šimtas milijonų. Žmonija tik vienu atžvilgiu pažengė į priekį – masinėmis žmogžudystėmis.

- - -

Žmonių, vykdančių įsakymus, visada atsiranda.

- - -

Žmogaus fantazija nepajėgi aprėpti didesnių skaičių. Teisybę sakant, ji suskaičiuoja tik ligi vieno. Ligi to, kas yra šalia tavęs.

- - -

Vyksta karas. Žinoma, man tai keistas, nerealus karas. Realusis karas yra tas, kur vyksta tavo šalyje. Visa kita nerealu.

- - -

Įsakymas beveik visada būna nekruvinas. Nuo to ir prasideda. Kas sėdi prie rašomojo stalo, tam nereikia imti į rankas kirvio.

- - -

Žodžiu, nelengva vargšams vokiečiams. O juk jie norėjo tik taikos, daugiau nieko.

<...>

Jeigu visas pasaulis būtų daręs taip, kaip Hitleris norėjo, nebūtų buvę jokio karo.

- - -

Bėda sujungia žmones geriau negu laimė.

- - -

Karas? Tegu kažkur žūsta ir šimtai tūkstančių žmonių, jeigu įsipjovei pirštą, skauda dėl to nė kiek ne mažiau.

- - -

Niekas taip nenuvargina kaip žmogaus noras įrodyti kitam, koks jis yra protingas, ypač jeigu jis toks nėra.

- - -

Gyvenimas svetur užtraukia lyg kokį auksinį sentimentalumo šydą ant tolumoj likusios tėvynės, iš kurios kažkada išeita, nes ji nebuvo jau tokia miela.

- - -

Kokia taika ir ramybė! Koks vakarinis pasivaikščiojimas, kai bunda iliuzijos, vėl atsitiesia nuvytusi meilė, nuo mielaširdingo melo gaivaus lietaus vėl sužaliuoja vilties daigai, valanda, kai pagauna didybės manija, atgyja norai ir miegančios rezignacijos, valanda, kai netgi generolai ir politikai ne tik patiki, bet trumpą valandėlę ir pajunta, kad jie yra žmonės ir negyvens amžinai.

- - -

Žmonės ateina ir išeina. Su vienais pasisveikini, su kitais atsisveikini. Juk tai gražiausios akimirkos gyvenime.

- - -

Juo silpnybių daugiau, juo geriau. Ypač kai gyveni pavojingą gyvenimą. Jos atitraukia mintis nuo savižudybės.

- - -

Kai išsisklaido pirmas paviršutiniškas saugumo jausmas ir tu atsisakai stručio politikos slėpti galvą smėlyje, tave užgriūva pavojus. Ir jis yra tuo didesnis, juo saugesnis tu ligi tol jauteisi. Geriausiai sekasi tiems, kurie kaip skruzdėlės po maišaties tuoj ramiausiai vėl imasi darbo – kuria savo lizdą, biznį, šeimą, ateitį. Didžiausias pavojus gresia tiems, kurie laukia.

- - -

Pasaulis pilnas gerų žmonių, bet pastebi tai tik tada, kai atsiduri bėdoje.

- - -

Gyvenimas susideda iš daugybės sluoksnių, ir visi jie turi savo pjūvius. Dažniausiai tie pjūviai nesutampa, ir vienas sluoksnis laiko kitą, nors jie ir nėra vienalyčiai. Bet jeigu kada tie pjūviai sutampa, tada jau iškyla baisus

pavojus. Tai momentas, kada žmogus be rimtos priežasties pakelia prieš save ranką.

- - -

Nuotykiai labai jau nusibosta, kai jie tampa kasdienybe.

- - -

Iš teisybės visi prisiminimai yra liūdni, nes jie susiję su praeitimi.

- - -

Nedaug ką puošia senatvė.

- - -

Argi nesuvokiama tiesa yra ne tas pats, kas nesuvokiamas melas?

- - -

Nuo įpročio iki monotonijos tik vienas žingsnis.

- - -

Per laidotuves sunku išvengti patoso ir to slapto širdyje užgniaužto pasitenkinimo, kad ne tu pats guli toje atgrasioje poliruotoje dėžėje. Tas jausmas, kurio tu nekenti ir kurio vis dėlto negali atsikratyti, viską kiek iškreipia, perdeda ir nuvertina.

- - -

Kai žmones užgriūva kažkas neįsivaizduojama, jie bando maldomis, vargonų garsais ir žodžiais paversti tai kažkuo įsivaizduojama, ir iš viso to išeina mielaširdingas ir miesčioniškas farsas.

- - -

Kartais žmogus netenki drąsos. O kitais kartais pamanai, kad prie nusivylimų galima priprasti. Bet taip nėra. Kiekvieną kartą jie vis labiau skaudina. Jie taip skaudina, kad žmogų pagauna baimė. Atrodo, kad kiekvieną kartą atsiranda vis didesni nudegimai. Ir kiekvieną kartą jie vis lėčiau gyja.

- - -

Stengėsi įteigti sau, kad cinizmas leidžia išlaikyti laisvę, bet tai buvo pigi laisvė, panaši į kokio nors klerko laisvę keikti savo šefą, kai šis to negirdi. Nors jis turėjo daugelio vienpusiškai išsilavinusių žmonių savybę tyčiotis iš visko, ko jis pats nesupranta, tačiau toji patogi, nors ir netikusi savybė nelabai jam gelbėjo, kai kada iš viso to žvelgdavo pašėlęs neurastenikas.

- - -

Žmogus yra didis patarinėti – kitiems.

- - -

Kokia čia gali būti kalba apie neutralumą, jeigu jau net pats ponas Dievas tapo nebeneutralus ir prieš kiekvienas kautynes bėgioja nuo vieno lauko altoriaus prie kito?

- - -

Kvailybė yra brangus turtas. Kartą praradęs, niekada daugiau nebeatgausi! Ji saugo kaip stebuklingasis apsiaustas. Ji net nepastebi tų pavojų, prieš kuriuos intelektas nuleidžia rankas.

- - -

– Karas yra plūgas, – dėstė Silversas. – Jis išrausia žemę ir persluoksniuoja turtus. Senieji turtuoliai išnyksta, ir atsiranda nesuskaičiuojama daugybė naujų.

– Tai spekuliantai, verteivos, tiekėjai, žodžiu, visi tie, kurie pelnosi iš karo, – įsiterpiau aš.

– Ir ne tik ginklų tiekėjai, – kuo ramiausiai dėstė toliau Silversas. – Taip pat ir kareiviškų drabužių tiekėjai, laivų tiekėjai, maisto produktų tiekėjai, automobilių tiekėjai – per karą uždirba visi, kas tik nesnaudžia!

– Tik jau ne kareiviai!

– Kas kalba apie kareivius?

- - -

Negalėjau įsivaizduoti mirties. Visi kalba apie ją ir žino, kad ji ateis, bet niekas ja netiki, nes ji yra anapus mūsų gyvenimiškojo suvokimo ribos ir nulemta paties gyvenimo, todėl neįmanoma jos suprasti.

- - -

Netikėjau, jog karas kada nors gali baigtis. O jeigu taip ir atsitiktų, po to tuoj pat prasidėtų kažkas kita, dar baisesnio.

- - -

Viena yra valgyti vištą, kurios tu nežinai, ir visai kas kita valgyti tokią, kurią esi išauginęs ir šaukęs vardu.

- - -

Drebėdami kaip avys po audros mes pabėgom į šitą atpalaiduojančią meilę išsigydyti žaizdų, kurias mums padarė kiti!

- - -

Blyškiausias iš visų vaiduoklių – mirties baimė.

- - -

Daugeliui viskas susidėjo taip, kad jie nenorėjo šaudyti į vokiečius. Jie žinojo, kad tie, į kuriuos būtų norėję šauti, ne fronte. Fronte tik niekuo nedėta, šauniai vykdanti įsakymus patrankų mėsa.

- - -

– Kodėl žmogaus neapima toks beprotiškas liūdesys ir jis nenusižudo?

– Todėl, kad tai visuomet galima padaryti. Ir kur kas subtiliau.

- - -

Nieko nėra nuobodžiau už žmogų, kuris visą laiką rodo tau save kaip pavyzdį. Iš pradžių tai įdomu, bet tik neilgam.

- - -

– Kam tu iš tikrųjų gyveni? – paklausė.

– Kas gi tai žino? Tu žinai?

– Man nereikia žinoti. Aš esu atspindys. Bet tu!

<...>

– Girdžiu apie savo ausis sklandant slogius miesčioniškus paistalus. Kas tai žino iš tikrųjų? O jeigu ir žino, tai kokia jau čia tiesa? Aš stengiuosi savęs neapsunkinti, tai ir viskas, kol kas.

– Tu nežinai.

– Nežinau, – atsakiau. Ilgą laiką mano tikslas tebuvo išgyventi, o tai taip sunku, kad nebuvo kada ir pagalvoti, kam gyveni.

- - -

– Kaip čia yra, kad mes kur kas labiau domimės nelaime negu laime? Ar mes tokie pavydūs galvijai?

– Tikrai. Be to, laimė nuobodi, nelaimė ne.

Ji nusijuokė.

– Turi tiesos! Apie laimę galima postringauti daugių daugiausia penkias minutes. Nėra apie ką daugiau kalbėti, tik kad esi laimingas. O apie nelaimę prašneki ištisas naktis. Teisybė?

– Teisybė, kai nelaimė nedidelė, – atsakiau padelsęs. – Ne tada, kai didelė.

- - -

Staiga suvokiau, kad tik mirusieji priklauso tau visiškai, nes jie niekuomet negali pabėgti. Visa kita pulsuoja ir keičiasi, išnyksta, o vėl pasirodę būna nebeatpažįstami. Vien tik mirusieji ištikimi. Ir čia jų stiprybė.

- - -

Alkoholis buvo paprastesnė priemonė suartėti negu intelektas, ir gyvenimas atrodė be problemų, dangus giedras, o šita vieta – rojus, išplėštas iš supainiotų santykių.

- - -

Nusiminęs suvokiau, kad niekad nebeišsivaduosiu iš praeities ir toliau žudysiu niūraus savo gyvenimo likutį pagal niūrius beprasmybės įstatymus.

- - -

Jis netikėjo manim, kai sakiau, kad tai visai normalūs žmonės, dabar jie uoliai žudo žydus, bet lygiai taip pat jie dirbtų ir kaip buhalteriai, ir kai visa tai pasibaigs, jie vėl bus sanitarai, restoranų savininkai ir ministerijų valdininkai, nė trupučio neatgailaudami ir nesuvokdami savo nusikaltimų. Jie vėl stengsis būti geri sanitarai ir restoranų savininkai, tarytum nieko nė nebūtų buvę, ir kad viską galutinai užtušavo burtažodžiai „pareiga“ ir „įsakymas“. Tai buvo pirmieji automatinės epochos automatai, kurie tada apvertė aukštyn kojom psichologijos principus, vis dar šiek tiek susijusius su dorovės principais.

- - -

Svarbu tik tai, kuo tiki. O kur yra tiesa? Juk tai, ką jauti, nieko bendra neturi su tiesa.

- - -

Nežmoniškumas turi būti žmoniškai pagrįstas!

- - -

Didvyriai turi mirti. Jeigu jie lieka gyvi, tai pasidaro didžiausi nuobodos.

- - -

– Manai, kad dabar aš mažiau bijau mirties?

– Ne mirties, o vaiduoklių. Kas jau dabar bijo mirties? Juk ji nesuvokiama. Bijo mirimo, o tai jau kas kita.

- - -

Laimingas kiekvienas, kas sveikas. Tik niekas to nesupranta, kol nesuserga. O pasveikęs vėl pamiršta. Aiškiausiai tai supranti tik mirdamas.

- - -

Gera, kai žinai, kuo vardu nelaimė. Viskas iškart pasidaro paprasčiau.

- - -

Pasirodo, visada gali būti dar nelaimingesnis negu manai.

- - -

Visi mūsų skambūs žodžiai apie laimę nublanksta prieš žodį „liga“.

- - -

– Mes gyvenam beprotišku laiku, ar ne? Todėl reikia kai ką perdėti, o kai ką sumenkinti, norint ištverti. Argi ne taip?

– Gal. Bet mes patys nieko neturim daryti, viską už mus daro prakeiktas laikas.

- - -

Aš netikiu tavo žodžiais, bet mėgstu jų klausytis.

- - -

Žydai nešvenčia pergalių. Žydai švenčia, kad liko gyvi.

- - -

Tas, kas lieka, tam visada blogiau, nors ir perleidi jam ginklą, kad jis turėtų kuo tave sužeisti.

Erich Maria Remarque

„Triumfo arka“

Arch of Triumph

Viskas pakibo tarytum besvorėje erdvėje. Susitiko ateitis ir praeitis, nebėr nei norų, nei skausmų. Nė viena nebuvo nei svarbesnė, nei stipresnė už kitą. Horizontai susilygino, ir vieną keistą akimirką būties lėkštės atsidūrė pusiausvyroj. Likimas niekad neįveiks tvirtos drąsos, su juo supriešintos. Jeigu viskas pasidarys nepakeliama, galima nusižudyti. Gera tai žinoti, bet gera žinoti, kad kol gyveni, dar niekas galutinai neprarasta.

- - -

Viskas jau buvę tuzinus kartų. Melas, veidmainystė, žmogžudystės, Baltramiejaus naktys, korupcija dėl valdžios troškimo, nepertrūkstama karų grandinė – žmonijos istorija parašyta krauju ir ašarom, o po tūkstančiais krauju nutaškytų praeities statulų tik kai kada sušvisdavo kokia nors viena, užlieta sidabrinės gėrio šviesos. Demagogai, apgavikai, tėvažudžiai ir žudikai, apgirtę nuo valdžios egoistai, pranašai fanatikai, skelbią artimo meilę tik su kalaviju; tas pats ir tas pats, ir visur ta pati kantri liaudis, kurstoma susikibti viena su kita beprasmiškoms žudynėms už kaizerį, tikėjimą ir bepročius valdovus – nei galo, nei pabaigos.

- - -

Įžeidinėjimai tikri tik tada, kai jie nukreipti jums asmeniškai.

- - -

Žmogus tik miręs tobulas – trumpam.

- - -

Meilės neturi suteršti draugystė. Galas yra galas.

- - -

Nerimas... Pastarųjų dvidešimt penkerių metų žmonijos liga. Niekas nebetiki, kad taikiai ramiai susens naudodamas savo santaupas. Visi užuodžia degėsius ir bando nugvelbti, kas pakliūva po ranka.

- - -

Tik tada, kai nebeturi dėl ko gyventi, esi laisvas.

- - -

Mylėti – tai kada trokšti kartu su kitu žmogum susenti.

- - -

Meilė... Amžinas stebuklas. Meilė ne tik nudriekia svajonių vaivorykštę per pilką faktų dangų – ji net nušviečia mėšlo krūvą romantiška šviesa; stebuklas ir beprotiška patyčia.

- - -

Tėvynės išdavystė – savotiškas patriotizmas. Daugpartinės sistemos pasekmė. Viena partija išduoda kitą ir savo tėvynę, kad tik išpeštų sau naudos.

- - -

Mirė žmogus. Ir nieko. Kas akimirką miršta tūkstančiai žmonių. Yra statistiniai duomenys. Ir nieko. Tačiau tam vienam mirusiajam tai viskas, ir kur kas svarbiau nei Žemės rutulys, kuris ir toliau sau sukasi.

- - -

Pasaulis yra beprotis: tu gali pavirsti į arkangelą, kvailį arba nusikaltėlį – niekas nematys! Bet jeigu tau trūksta sagos – tai pamato kiekvienas.

- - -

Atgaila – pats nenaudingiausias dalykas pasaulyje. Nieko negalima sugrąžinti. Nieko negalima atitaisyti. Antraip visi būtume šventieji. Gyvenimas nenumatė padaryti iš mūsų tobulybes. Tobulybių vieta muziejuje.

- - -

Visuomet tas pats. Daiktai ir nebyli jų prievarta. Trivialumas, išsivadėjęs įprotis, o aplinkui praskriedamos žybčioja žaltvykslės. Žydintis širdies krantas prie meilės vandenų, bet kad ir kas tu būtum – poetas, pusdievis ar idiotas, – kas kelios valandos nulipi iš savo dangaus nusimyžti. Šito neišvengsi! Gamtos ironija! Romantiška vaivorykštė virš liaukų refleksų ir virškinimo garsų. Didžiausios ekstazės organas, velnio įgeidžiu susietas su išskyrom.

- - -

Gyvenimas yra kai kas daugiau negu sentimentalūs palyginimai.

- - -

Mūsų nelaimė, kad pradėjom galvoti. Jeigu būtume likę palaimingoj veisimosi ir ėdimo būsenoj, viso to nebūtų įvykę.

- - -

Valdžia – labiausiai užkrečiama liga pasaulyje.

- - -

Didžiausias nuotykis šiandien – ramus gyvenimas.

- - -

Palaidok mirusiuosius ir dantimis kibk į gyvenimą!

- - -

– Tu nemoki mylėti. Tu niekad nepasiduodi.

- - -

Nevalia asmeniškai pažinti gydytojų. Sumenkėja pasitikėjimas.

- - -

Meilė! Kiek telpa šitam žodyje! Čia ir švelniausias odos glotnumas, slaptingiausias sielos virpesys, elementariausias troškimas turėti šeimą ir sukrėtimas, patiriamas, išgirdus apie mirtį, nesąmoningas gemalas ir Jokūbo grumtynės su angelu.

- - -

Tikėjimas lengvai veda į fanatizmą. Todėl už visas religijas buvo pralieta tiek kraujo.

- - -

Niekas negali būti svetimesnis už žmogų, kurį kitados mylėjai.

- - -

Gyvenimas – liga, o mirtis prasideda nuo pat gimimo. Kiekvienas įkvėpimas ir iškvėpimas, kiekvienas širdies tvinksnis jau turi truputį mirties – visa tai mažučiai žingsniai galo linkui.

- - -

Tolerancija yra abejonės dukra.

Erich Maria Remarque

„Trys draugai“

Three Comrades

Šventa pagarba yra ne kas kita, kaip kaltės supratimas. Žmonės nori išpirkti tai, ką jie padarė ar norėjo padaryti blogo savo mylimiesiems velionims, kai dar šie buvo gyvi.

- - -

Kuklumas ir pareigingumas sulaukia atpildo tiktai romanuose. Gyvenime tokie žmonės išnaudojami, o paskiau nubloškiami į šalį.

- - -

Dorybė, gerumas, taurumas... tai tokios savybės, kurių žmogus linki kitiems, kad galėtų juos mulkinti.

- - -

Juo mažiau žmogus žinai, juo paprasčiau gyveni. Žinojimas išlaisvina žmogų, bet padaro jį nelaimingą.

- - -

Tikras idealistas siekia pinigų. Pinigai – tai iš aukso nukalta laisvė. O laisvė – tai gyvenimas.

- - -

Melancholikas pasidarai, kai imi galvoti apie gyvenimą; cinikas – kai pamatai, ką iš jo padaro dauguma žmonių.

- - -

Be meilės žmogus – tai tik atostogaujantis lavonas.

- - -

Aš nepakenčiau, kad žmonės maišo skirtingus dalykus, nepakenčiau to galvijiško veržimosi prie kits kito, kai atsiveria didžio kūrinio grožis ir jėga, nepakenčiau įsimylėjusių padrėkusių žvilgsnių, šio bukaprotiškos palaimos kupino glaustymosi, šios nepadorios avių laimės, kuri niekad negali peržengti savo pačios ribų,

nepakenčiau visų tų plepalų apie įsimylėjusių sielų susiliejimą, nes man atrodė, kad reikia kuo dažniau išsiskirti, norint pajusti, ko vertas naujas susitikimas.

- - -

Užmiršimas – tai amžinos jaunystės paslaptis. Žmogus sensta tik atminties dėka. Pernelyg mažai pamirštama.

- - -

Savo sumanymais žmogus visada yra didis. Tik ne jų įvykdymu. Tuo jis ir žmogus.

- - -

Tik tas, kas nelaimingas, žino, kas yra laimė. Laimingasis tėra tartum koks gyvenimo jausmo manekenas. Jis tik demonstruoja, bet pats to neturi. Šviesa nešviečia, kai šviesu; ji šviečia tik tamsoje.

- - -

Ne pasaulis pamišęs... Tik žmonės.

- - -

Vienatvė – tikra vienatvė, be jokių iliuzijų – ateina prieš pat beprotybę ir savižudybę.

- - -

Geriau mirti tada, kai dar nori gyventi, negu tada, kai jau nori mirti.

- - -

Dabar žinau, ko nori tie žmonės. Jie nenori jokios politikos. Jiems reikia kokio nors religijos pakaitalo. Jie nori vėl kuo nors tikėti. Vis tiek kuo. Todėl jie tokie fanatikai.

- - -

Smulkūs gyvuliai irgi duoda mėšlo.

- - -

Netenki žmogaus tik tada, kai jis numiršta.

- - -

Tiktai kvailas laimi gyvenime, protingas mato per daug kliūčių ir netenka pasitikėjimo, dar nieko nepradėjęs.

- - -

Niekas yra veidrodis, kuriame gali pamatyti pasaulį.

- - -

Baisiausias dalykas yra laikas. Laikas. Akimirka, kurią mes gyvename ir kurios vis dėlto niekad neturime.

- - -

Žmogaus gyvenimas per ilgas meilei. Tiesiog per ilgas.

- - -

Per daug gerai žinojau, kad kiekviena meilė nori būti amžina ir kad tai yra jos amžina kančia.

Erich Maria Remarque

„Vakarų fronte nieko naujo“

All Quiet on the Western Front

Žmogus, kaip toks, pirmiausia yra gyvulys, ir galbūt tik iš paviršiaus jis pateptas kiek padorumu nelyginant duona taukais.

- - -

Kol tebesu gyvas, gyvastis ieškos sau kelio, ar to nori, ar nenori tas, kuris manyje taria „aš“.

- - -

Aš matau jog kažkas siundo tautas vieną prieš kitą, ir žmonės tylėdami, nieko nesuprasdami kvailai, paklusniai ir nekaltai žudo vienas kitą.

- - -

Dešimt savaičių mes ėjome karinį mokymą. Mes mokėmės, kad nušveista saga yra svarbiau negu keturi tomai Šopenhauerio. Iš pradžių nustebę, paskui įpykę ir pagaliau abejingi sužinojome, kad viską lemia ne protas, bet batų šepetys, ne mintis, bet sistema, ne laisvė, bet muštras. Savo jaunomis, įžvalgiomis akimis matėme, kad mūsų mokytojų įskiepyta klasikinė tėvynės sąvoka čia buvo realizuota tokiu atsisakymu nuo individualybės, kokio niekam neateitų į galvą reikalauti net iš žemiausio tarno.

- - -

Siaubą galima pakelti, kol tu pasiduodi savo likimui, bet jis tave nužudo, jeigu tik imi apie jį galvoti.

- - -

Jie vis dar rašė ir kalbėjo, o mes jau matėme ligonines ir mirštančiuosius; jie vis dar kalė, kad tarnauti valstybei yra kilniausia pareiga, o mes jau žinojome, kad mirties baimė yra stipresnė. Nuo to mes netapome nei maištininkais, nei dezertyrais, nei bailiais, – jie taip

lengvai svaidydavosi visais šiais žodžiais, – mes mylėjome savo tėvynę ne mažiau kaip jie ir drąsiai ėjome į kiekvieną ataką; bet dabar jau šį tą supratome, tartum mums iš karto būtų atsivėrusios akys. Ir matėme, kad iš jų pasaulio nieko nebeliko. Staiga pasijutome baisiausiai vieniši ir išeitį iš tos vienatvės turėjome susirasti patys.

- - -

Niekam žemė neturi tokios reikšmės kaip kareiviui. Kai jis tvirtai prisispaudžia prie jos ir ilgai laiko ją apkabinęs, kai fronto ugnyje jis, mirties baimės pagautas, įsirausia į ją veidu ir visu kūnu, ji yra vienintelis jo draugas, jo brolis, jo motina, jai, tyliajai savo užtarėjai, aimana ir riksmu jis išlieja visą savo baimę, jinai išklauso ir vėl paleidžia jį dešimčiai sekundžių bėgti ir gyventi, paskui vėl priglaudžia, kartais amžinai.

- - -

Tik ligoninėje galima pamatyti, kas yra karas.

- - -

Pirmiausia mes esame kareiviai ir tik jau paskui kažkokiu keistu ir gėdingu būdu dar ir atskiri žmonės.

- - -

Pirmųjų granatų sprogimų trenksmas vienu smūgiu nusviedžia kažkokią dalį mūsų būties tūkstančius metų atgal. Mumyse pabunda žvėries instinktas, kuris mums vadovauja ir mus saugoja. Jis nėra sąmoningas, jis daug greitesnis, daug tikresnis, daug labiau neklaidingas negu sąmonė.

- - -

Juokinga, kad visokias pasaulio nelaimes taip dažnai sukelia mažo ūgio žmonės.

- - -

Kiek vis dėlto sielvarto gali sutilpti dviejuose tokiuose mažuose lopinėliuose, kuriuos galima uždengti vienu nykščiu, – žmogaus akyse!

Paul Robeson
1898

Visa mano gyvenimo prasmė – tai ištikimybė mano įsitikinimams.

Marcel Achard
1899

Gyveni tiktai kartą, ir netgi tuo negali būti tikras.

- - -

Geriau klysti kartu su visais, negu vienam būti protingam.

- - -

Reikia mokėti rinktis: negalima vienu metu prašyti ir pinigų, ir užuojautos.

Jorge Luis Borges
1899

Juk kalba – taip pat citatų sistema.

- - -

Amžinybė yra paveikslas, sukurtas iš laiko.

- - -

Žūti už tikėjimą lengviau, nei gyventi atsidavus vien jam.

- - -

Visiems gyvenimas duoda viską, tik dauguma to nežino.

- - -

Gyvenimas yra Dievo sapnuojamas sapnas.

- - -

Rašymas – tai ne daugiau nei valdomos svajonės.

- - -

Būti kažkuo vienu neišvengiamai reiškia nebūti viskuo kitu, ir miglotas šios tiesos pojūtis paskatino žmones galvoti, kad nebūti yra daugiau nei būti kažkuo, kad tam tikra prasme tai reiškia būti viskuo.

Al Capone
1899

Vaikystėje meldžiau dviračio. Vėliau supratau: Dievas dirba kitaip. Pavogiau dviratį ir meldžiau atleidimo.

Friedrich Hayek
1899

Nesvarbu, ar vairuodami laikomės dešiniojo, ar kairiojo kelkraščio, svarbu, kad visi laikomės to paties kelkraščio.

Ernest Hemingway
1899

Kareivio narsa kare – gebėjimas kuo labiau apriboti savo vaizduotę. Mąstyti apie pavojų tik tuomet, kai pavojus yra iš tikro. Ne anksčiau ir ne vėliau.

- - -

Meilė užgęsta, kai nustoja pulsuoti jos pagrindinė dvasinė funkcija: nenutraukiamas domėjimasis kitu ir nuoširdus bendravimas.

- - -

Žmonės su amžiumi netampa protingesni. Jie paprasčiausiai tampa atsargesni.

- - -

Niekada nepainiokite judesio su veiksmu.

- - -

Proza – tai architektūra, o ne dekoravimo menas.

- - -

Geriau žinoti patį blogiausią dalyką, negu savaičių savaites gyventi bijant paties blogiausio.

- - -

Visus pasaulio žmones galima suskirstyti į dvi kategorijas. Su vienais – lengva, bet lengva ir be jų. Su antrais – be galo sunku, bet gyvenimas be jų – suvis neįmanomas.

- - -

Žmogaus gyvenimas be tragedijos negali būti gražus.

- - -

Visi sentimentalūs žmonės labai žiaurūs.

- - -

Geriausias būdas sužinoti, ar galima žmogumi pasitikėti, – pasitikėti juo.

- - -

Jei norite atsikratyti kokios nors minties, užrašykite ją.

- - -

Patys geriausi žmonės geba suprasti grožį, išdrįsta rizikuoti ir pajėgia pasakyti tiesą. Ironiška, tačiau kaip tik šios teigiamos savybės daro juos labai pažeidžiamus. Kaip tik todėl jų siela dažnai būna sužeista, o kartais – visiškai palaužta.

- - -

Prarandate tai, apie ką kalbate.

- - -

Iš visų bjaurių žmonijos rykščių fanatizmas – pati pražūtingiausia.

- - -

Džiaugtis gyvenimu – tai gauti už savo pinigus ką nors vertinga ir suvokti tai.

- - -

Persikeldami iš vienos vietos į kitą, vis tiek nepabėgsite nuo savęs.

- - -

Didelio žmogaus skaisčią širdį vienatvė dar labiau nuskaidrina, o kieta mažo žmogaus širdis vienatvėje pasidaro dar šiurkštesnė.

- - -

Geriu, kad aplinkiniai pradėtų atrodyti įdomesni.

- - -

Niekas dusyk nesikartoja.

- - -

Rečiausiai pavykdavo sutikti protingų žmonių, kurie dargi būtų ir laimingi.

- - -

Jei nustojote ką nors daryti vien iš malonumo, manykite, kad gyvenimas baigėsi.

- - -

Abipusė dviejų žmonių meilė negali baigtis laimingai.

- - -

Niekas iš žmogaus neatima tiek daug jėgų, kiek pavojaus baimė.

- - -

Karas, kad ir koks būtinas bei teisingas, – visada nusikaltimas.

- - -

Seniau dažnai buvo rašoma, kaip puiku ir nuostabu mirti už tėvynę. Šiuolaikiniame kare nieko puikaus ir nuostabaus, deja, nėra. Miršti kaip šuo be jokios aiškios priežasties.

- - -

Visos geros knygos panašios tuo, kad kai jas perskaitote, atrodo, kad visa tai atsitiko jums ir visada liks su jumis: gera ir bloga, susižavėjimas, širdgėla ir gailestis, žmonės ir vietos, ir net tai, koks buvo oras.

- - -

Šis pasaulis yra puiki vieta, verta, kad dėl jos kovotum.

- - -

Darbas – tai svarbiausia gyvenime. Iš visų malonumų, iš visų bėdų galima išsivaduoti tik darbu.

Ernest Hemingway

„Anapus upės, medžių ūksmėje“

Across the River and into the Trees

Prisiminė žmones, kurie nenorėjo mirti ir net nenumanė, kad tam, kuris miršta ketvirtadienį, jau nebereikės mirti penktadienį.

- - -

Jie man atiteko iš močiutės, o ji gavo juos iš savo mamos, kuri buvo gavusi iš savo mamos. Manai, kad labai smagu dėvėti papuošalus, atitekusius iš numirėlių?

- - -

Knygas rašo nervingi ir kuoktelėję tipai, kuriems pirmoji mūšio diena, pirmosios trys ar net keturios dienos paliko labai stiprų įspūdį. Tai geros knygos, bet žmogui, kuris pats yra dalyvavęs ten, jos atrodo labai blankios. Dar kiti rašo, norėdami gerai pasipelnyti iš karo, kurio nė neuostė. Tai tie, kurie skubėjo užnugarin skelbti naujienų. Tos naujienos būdavo gana abejotinos. Bet jie baisiai skubėdavo jas pranešti. Rašytojai profesionalai, įsitaisę užnugario tarnybose, aprašinėjo mūšius, apie kuriuos nieko nenutuokė, ir aprašinėjo taip, tarsi patys juose būtų dalyvavę. Nežinau, nė kaip pavadinti tokią nuodėmę.

- - -

Portretas buvo praeitis. O veidrodis atspindėjo šiandieną.

- - -

Šarvai padaro žmogų akiplėša, o nuo akiplėšos tik vienas žingsnis iki bailio. Tikro bailio.

- - -

Kai žmonės gauna žvaigždę ar kelias žvaigždes, tiesa jiems pasidaro taip pat sunkiai pasiekiama, kaip mūsų protėviams Šventasis Gralis.

- - -

Mano politinis akiratis toks siauras, kad visus padorius žmones aš laikau padoriais.

- - -

Iš tiesų, ko vertas žmogaus gyvenimas? Mūsų kariuomenėje – dešimt tūkstančių dolerių, jei esi apsidraudęs.

- - -

Karinė vadovybė mėgsta viską suversti permainingiems karo atsitiktinumams. Kariuomenėje visi žino, kad tokių dalykų neišvengsi. Daryk, kaip tau įsakyta, negalvodamas kokio ilgumo bus žuvusiųjų sąrašai, ir tapsi didvyriu.

- - -

Kur daugelis žmonių vaikšto alkani, nepasakysi, kad perki dešrą šuniui.

- - -

Jeigu tu numirsi, tai nors tiek gerai, kad negalėsi manęs pamesti.

- - -

Mirtis – baisus mėšlas, galvojo jis. Ji ateina tokiomis smulkiomis skeveldromis, kad nė nesuprasi, kas čia atsitiko. Kartais ji būna žvėriškai bjauri. Ji gali ateiti su nevirintu vandeniu, su blogai užtrauktu tinkleliu nuo moskitų, ji gali ateiti su smarkiu, iki baltumo įkaitusio mūšio trenksmu. Aš mačiau, kaip ji ateina, ištrūkusi iš minosvaidžio, išrietusi keistą lanką. Ji ateina su metaliniu dūžtančio automobilio garsu ar tiesiog paslydus padangoms. Žinau, kad daugelį ji ištinka lovoje kaip meilės antipodas. Kone visą gyvenimą praleidau jos kaimynystėje ir skirstyti ją kitiems buvo mano amatas.

- - -

Jeigu žmogus turi sąžinę, jam vertėtų kartais pagalvoti apie karinę aviaciją.

- - -

– Aš pasirūpinsiu, kad būtum palaidotas ten, kur tau patinka, o jei norėsi, pati atgulsiu šalia tavęs.

– Nenorėsiu. Į tokią vietą žmogus eina vienas. Kaip į tualetą.

<...>

– Aš norėjau pasakyti, kad man būtų labai gera šalia tavęs. Bet mirtis yra grynai asmeniškas ir šlykštus dalykas.

- - -

Kaip artimai siejasi gyvenimas su mirtimi palaimingą akimirką.

- - -

Kare vien sėkmės negana. Be jos, žinoma, neapsieisi. Žmonės, kurie pasikliovė vien sėkme, garbingai žuvo mūšio lauke.

- - -

– Tuo tarpu tau įsako šturmuoti. Pakartotinai įsako. Įsakymą kategoriškai patvirtina koks nors uniformuotas politikierius, kuris kaip gyvas nėra kariavęs, nebent tik žodžiais telefonu arba popieriuje ir niekad pats nėra gavęs į kailį. Įsivaizduok jį būsimojo prezidento poste. Ar šiaip kokiam kitam poste. Bet įsivaizduok taip pat ir jo žmones, visą tą milžinišką aparatą, įsikūrusį taip toli nuo pirmųjų linijų, kad geriausias būdas skubiai susisiekti su juo – siųsti pašto balandžius. Tačiau jie turi tiek apsaugos priemonių savo pačių asmenybėms, kad tuos balandžius greičiausiai iššaudytų zenitinės. Jei tik sugebėtų pataikyti.

- - -

Kariuomenė – pelningiausias verslas pasaulyje.

- - -

Reikia daug žmonių lavonams atgal vežti, reikia degalų, ir dar reikia žmonių jiems laidoti. O juk ir tų žmonių laukė kautynės, laukė mirtis.

- - -

Meilė yra meilė, džiaugsmas yra džiaugsmas. O kai miršta auksinė žuvelė, stoja tyla.

- - -

Jeigu įsiveli į muštynes, turi laimėti.

- - -

Kiekvienas žmogus yra teisus, kol suklysta.

Ernest Hemingway

„Atsisveikinimas su ginklais“

A Farewell to Arms

Visi protaują žmonės yra ateistai.

- - -

Karas nesibaigs, jei viena pusė nustos kovojus.

- - -

– Nieko nėra blogesnio už karą.

– Pralaimėjimas blogesnis.

- - -

Kai žmonės suvokia, koks baisus yra karas, jie nebegali jo sustabdyti, nes išeina iš proto. Yra žmonių, kurie niekad to nesupras. Yra žmonių, kurie bijo karininkų. Štai tokie ir kariauja.

- - -

– Yra žmonių, kurie nori karo. Šioje šalyje daug tokių. Yra ir tokių, kurie nenori karo.

– Tačiau pirmieji verčia juos kariauti.

- - -

– Aš tave taip myliu, o tu jau mylėjai kažką kitą.

– Ir kas jam atsitiko?

– Jis mirė.

– Taip, ir jeigu jis nebūtų miręs, aš nebūčiau tavęs sutikus.

- - -

Ne taip jau sunku susitvarkyti gyvenime, kai neturi ko prarasti.

- - -

Bailys miršta tūkstantį kartų, o drąsus tik vieną.

- - -

Tik pralaimėję mes tampame krikščionimis.

- - -

– Mes dabar visi tapome ramesni, nes esame nugalėti.

<...>

– Dauguma kareivių visuomet taip jautėsi. Taip yra ne todėl, kad jie dabar sumušti.

– Jie buvo sumušti jau pačioj pradžioj. Jie buvo sumušti, kai juos atplėšė nuo žemės ir paėmė į kariuomenę. Todėl valstietis ir išmintingas, kad jau iš pat pradžių pralaimėjo. Duokit jam galios ir pamatysit, koks jis išmintingas.

- - -

Aš nieko nenušoviau šiame kare, bet visą gyvenimą norėjau nušauti seržantą.

- - -

Aš žinau, kad naktį ne taip, kaip dieną, kad viskas kitaip, kad to, kas įvyko naktį, negalima paaiškinti dieną, nes tada to nebėra, ir jei žmogus pasijutai vienišas, tai naktį vienatvė ypač baisi.

- - -

– Turbūt aš pragyvenau savo religinį jausmą.

- - -

Pasaulis laužo kiekvieną, ir po to daugelis tampa tik stipresni palaužtoje vietoje. Bet tuos, kurie nenori palūžti, jis užmuša. Jis užmuša pačius geriausius ir pačius švelniausius, ir pačius drąsiausius, kurie tik pasitaiko. O jei tu nesi toks, gali būti ramus – jis tave irgi užmuš, tik per daug neskubėdamas.

- - -

Štai kuo viskas baigiasi. Mirtimi. Net nežinai, ką tai reiškia. Nesuspėji suprasti. Išmeta tave į gyvenimą ir pasako taisykles, o pirma proga užklumpa tave netikėtai ir užmuša. Arba užmuša už nieką. Tačiau anksčiau ar vėliau tave užmuša. Gali tuo neabejoti. Palauk tik ir tave užmuš.

Ernest Hemingway

„Kam skambina varpai“

For Whom the Bell Tolls

– Kas gi nori tarnaut kariuomenėj? Ar mes tam kėlėm revoliuciją, kad tarnautumėm kariuomenėj? Kariauti aš su mielu noru, bet kariuomenėj tarnauti – labai ačiū, ne.

- - -

– Mūsų kaime visi medžiotojai. O tu nemėgsti?

– Ne. Nemėgstu žudyti žvėrių.

– O aš priešingai. Aš nemėgstu žudyti žmonių.

– Mėgsta tik tie, kuriems galvoj negerai. Bet jeigu būtina – aš nieko prieš.

- - -

– Kai jau nebėra mums daugiau Dievo nei jo sūnaus, nei šventosios dvasios – kas atleis? Nežinau.

– Nebėra Dievo?

– Žinoma, kad ne. Žmogau, jei Dievas būtų, jis niekad nebūtų leidęs to, ką aš savo akimis esu regėjęs. Tegu anie turi Dievą.

– Jie ir sako, kad Dievas su jais.

- - -

– Vis tiek, ar Dievas yra, ar nėra, – žudyti man atrodo nuodėmė. Atimti kitam gyvybę man labai sunku.

– Kad laimėtume karą, privalome žudyti priešus. Tai sena tiesa.

– Suprantama. Kare turim žudyti. Bet aš daug ką suprantu savaip.

<...>

– Aš nežudyčiau net vyskupų. Nežudyčiau jokių ponų. Aš juos priverščiau dirbti iki amžiaus galo diena dienon taip, kaip mes dirbom. Kad jie suprastų, kam žmogus gimęs. Bet visų svarbiausia – tegu dirba. Šitaip jie įgytų proto.

– Tu paliktum juos gyvus, kad vėl tave pavergtų.

– Žudydamas nieko neišmokysi. Žudyti nevalia, nes iš nužudytųjų sėklos rasis palikuonys su dar didesne neapykanta. Kalėjimai – niekis. Kalėjimai tiktai gimdo neapykantą. Priešus reikia mokyti.

- - -

Ir pavojuje gali būti saugus, jeigu žinai, kada rizikuoti, kada ne.

- - -

Ne bulius žmogų subado, o žmogus pats pasismeigia ant rago.

- - -

Reikia juk žmogui su kuo nors išsišnekėti. Seniau turėjom religiją, kitokių kvailysčių. O dabar reikia, kad kiekvienas turėtų su kuo atvirai pasikalbėti, nes būk tu dievažin koks drąsuolis, o vienatvė vis tiek labai slegia.

- - -

Nemačiau mūšio be bėgimo.

- - -

Kariauti užtenka vien proto. O nugalėti reikia talento ir išteklių.

- - -

Jeigu tu nematei pirmosios revoliucijos dienos mažame miestelyje, kur visi vieni kitus gerai pažįsta, tai tu nieko nematei.

- - -

– Aš tik pavydžiu, kad tau devyniolika. Toks pavydas ne amžinas. Juk ne amžinai tu būsi devyniolikmetė.

- - -

Jei nori, kad pasisektų, turi naudotis šiais žmonėmis, kurie tau patinka taip, kaip naudotumeis kareiviais, kuriems nieko nejauti.

- - -

Ar privalo žmogus vykdyti neįvykdomą užduotį, jei supranta, kuo tai baigsis?

- - -

Fanatizmas – keistas dalykas. Fanatikas absoliučiai įsitikinęs savo teisumu, ir niekas geriau nesutvirtina tokio tikėjimo, kaip susilaikymas. Susilaikymas – geriausias vaistas nuo erezijos.

- - -

Ar skambūs žodžiai gali pateisinti žudymą? Ar nuo to žudyti maloniau?

- - -

Mes žinom tik tai, kad nieko nežinom.

- - -

Stebėjau juos visą dieną ir žinau, kad jie tokie pat žmonės kaip ir mes. Tiktai įsakymai mus skiria. Šitie vyrai ne fašistai. Vadinu juos taip, bet jie ne fašistai. Tokie pat varguoliai kaip ir mes. Be reikalo jie prieš mus kariauja, ir man nesinori galvoti, kad reikės juos nužudyti.

- - -

Po karo, mano galva, reikėtų paskirti už žudymą didelę atgailą. Jei po karo nebebus religijos, man regis, reikėtų kokios nors pilietinės atgailos, kad žmonės galėtų apsivalyti po žudymo, kitaip mes niekad neturėsim tikro ir žmoniško pagrindo gyventi. Žudyti, suprantu, būtina, tačiau žudydamas žmogus daro sau didelę žalą.

- - -

Taip, galvojo jis, aš vienišas. Tačiau vieniši juk visi kariai ir jų žmonos, ir visi tie, kurie neteko šeimų ir tėvų.

- - -

Protingas žmogus kartais turi pasigert, kad nebūtų taip nuobodu tarp kvailių.

- - -

Jeigu dalykas iš esmės teisingas, melas neturi didelės reikšmės.

- - -

– Jie likviduojami, ne žudomi. Jaučiate skirtumą?

- - -

Kuo arčiau fronto, tuo geresni žmonės.

- - -

– Prisipažink, jog žudymas tau taip pat teikia malonumą, kaip ir visiems savanoriams kareiviams, kad ir ką jie apie tai šnekėtų.

- - -

Žudyti reikia, jei tai būtina, tačiau pateisinti žudymo nevalia. Jei pateisini žudymą, tada viskas neteisinga.

<...>

Niekas neturi teisės atimti kitam žmogui gyvybės, išskyrus vieną išimtį: jei tai daroma tam, kad būtų užkirstas kelias dar didesniam blogiui, galinčiam ištikti kitus žmones.

- - -

Verčiau stačiomis mirti, negu klūpomis gyventi.

- - -

Jei reikia mirti, galvojo jis, o mirti tikrai reikės, – ką gi, mirsiu. Bet nenoriu.

- - -

Suprasti reiškia atleisti.

- - -

Tauta atitolo nuo Bažnyčios, nes Bažnyčia susijusi su valdžia, o valdžia visados buvo neteisinga.

- - -

Tu planavai naktį, o dabar rytas. Nakties planai rytą niekam tikę. Nakties mintys rytą pasirodo niekam tikusios.

- - -

Kodėl tu negalvoji apie laimėjimą? Taip pripratai prie gynybos, kad nedrįsti ir pagalvoti.

- - -

Tikėjimas – didelė paguoda, tačiau mes žinom, kad bijoti nėra ko. Bloga tik tai, kad viską prarandi. Mirti bloga tik tada, kai tai užtrunka ilgai ir kai didelis skausmas pažemina žmogų.

Ernest Hemingway

„Senis ir Jūra“

The Old Man and the Sea

Kodėl seniai taip anksti keliasi? Nejaugi todėl, kad nori prailginti nors šią dieną?

- - -

Žmogus senatvėje negali likti vienas. Bet tai neišvengiama.

- - -

Žmogų galima sunaikinti, tačiau nugalėti jo neįmanoma.

- - -

Visi vienokiu ar kitokiu būdu ką nors užmušinėja.

Erich Kästner
1899

Viską suprasti toli gražu nereiškia viską atleisti.

Leonid Leonov
1899

Kiekviena pražūtis prasideda netekus valios priešintis.

Grigory Medynsky
1899

Auklėjimas neįmanomas be saviauklos.

- - -

Žmogaus vertę lemia ne trūkumų nebuvimas, o teigiamybių buvimas.

Henri Michaux
1899

Kas atsikratė savo demonų, mums įkyri su savo angelais.

- - -

Kiekvienas karalius sugrįžta prie veidrodžio.

- - -

Kas palieka pėdsaką, palieka ir žaizdą.

- - -

Nusižeminęs prieš skruzdę, prieš liūtą daugiau nesižemins.

- - -

Pamišėlis girdi kitokį laikrodžio tiksėjimą.

- - -

Nėra įrodymų, kad blusa, gyvenanti pelės kailyje, bijo katės.

Vladimir Nabokov
1899

Gyvenimas – didelė staigmena. Nesuprantu, kodėl mirtis negalėtų būti dar didesnė.

- - -

Dievą pasiekia ne ekskursijos su gidu, o vieniši keliautojai.

Vladimir Nabokov

„Kvietimas bausmei“

Invitation to a Beheading

– Aš noriu žinoti, kada – ir štai kodėl: mirties nuosprendis turi būti atlygintas tiksliu savo mirties valandos žinojimu. Tai didelė prabanga, tačiau ji pelnyta. O aš paliktas tokiame netikrume, kurį gali ištverti tik gyvenantys laisvėje.

- - -

Tai, kas neįvardinta, – neegzistuoja. Dideliam apgailestavimui, viskas buvo įvardinta.

- - -

„Numirkite iki mirties, – paskui bus vėlu“.

- - -

Pamenu save su neteisėtu aiškumu, – savo paties bendrininkas, kuris per daug žino apie save ir todėl pavojingas...

- - -

Manęs iš manęs niekas neatims.

- - -

– Aš, nors ir žinau, kad jūs tik šiaip – įrištas į žmogaus odą, bet vis tiek...

- - -

Juk aš žinau, kad mirties siaubas tik tarp kitko, nekenksmingas, – galbūt netgi naudingas sielai.

- - -

Parašyta mintis mažiau slegia, nors kai kurios – kaip vėžio auglys: išreikšt, išpjausi ir vėl išauga dar blogesnė už ankstesniąją.

Pyotr Pavlenko
1899

Gyvenimas – tai ne tos dienos, kurios praėjo, o tos, kurios įsiminė.

- - -

Laiku perskaityta knyga – didžiulė sėkmė. Ji gali pakeisti gyvenimą labiau, nei geriausias draugas ar mokytojas.

Edwin Way Teale
1899

Jeigu jau čia, kur esame, nerandame nieko įdomaus, tai ir ten, kur norime būti, greičiausiai neaptiksime nieko, kas mus ilgai domintų.

Erich Fromm
1900

Vartotojiškumui būdingos nuostatos esmė yra siekis praryti visą pasaulį. Vartotojas – tai amžinas kūdikis, kuriam reikia žinduko.

- - -

Mūsų aistros tampa mūsų nelaimėmis.

- - -

Tik savimi tikintis žmogus gali tikėti ir kitais, nes tik jis gali būti tikras, kad ir ateityje bus toks pat, kaip šiandien, jaus ir veiks lygiai taip pat, kaip ir dabar.

- - -

Mes pažįstame save, ir vis dėlto, netgi dėdami visas pastangas, mes negalime savęs pažinti. Mes pažįstame tą, kurį mylime, ir vis dėlto nepažįstame jo, nes mes – ne daiktai ir tas, kurį mylime, taip pat nėra daiktas. Kuo giliau mes įsiskverbiame į savo pačių ar kurios nors kitos

būtybės gelmes, tuo labiau pažinimo tikslas pasprunka nuo mūsų.

- - -

Sąžinė yra tas balsas, kuris šaukia žmogų grįžti prie savęs, ji leidžia žinoti, ką jis turi daryti, kad taptų savimi, ji padeda suvokti gyvenimo tikslus ir normas, būtinas šiems tikslams pasiekti.

- - -

Nepatyrusi meilė sako: Myliu, nes man tavęs reikia. Patyrusi meilė sako: Reikia tavęs, nes myliu.

- - -

Jei sugebėjimas nustebti yra išminties pradžia, tuomet ši tiesa labai liūdnai apibūdina šiuolaikinio žmogaus išmintį. Nepaisant aukšto raštingumo lygmens ir visuotinio švietimo privalumų, mes praradome sugebėjimą stebėtis.

- - -

Meilė kitiems ir meilė sau nėra alternatyvos. Priešingai, meilė sau būdinga visiems, kurie geba mylėti kitus. Meilė iš esmės yra nedaloma.

- - -

Jei meilė būtų tik jausmas, nebūtų pagrindo pasižadėti – mylėsiu amžinai.

- - -

Pažinti save – gilintis ne tik į tą Aš, kurį pažįstame, bet ir į tą, kurio nepažįstame, juk mumyse rusena žinojimas apie tai, ko nepažįstame.

- - -

Bijome ne mirties, bijome prarasti tai, ką turime; bijome prarasti savo kūną, savo ego, savo nuosavybę, savo identiškumą; bijome pažvelgti į beidentiškumo bedugnę, bijome išnykti.

- - -

Meilė bejėgiui, meilė vargšui ir svetimam yra broliškos meilės pradžia.

- - -

Pagrindinė žmogaus pareiga gyvenime yra sukurti save. Pats reikšmingiausias žmogaus pastangų kūrinys yra jo paties asmenybė.

- - -

Kiekviena neurozė yra įgimtų žmogaus galių ir galių, blokuojančių jų plėtojimąsi, konflikto rezultatas.

- - -

Dvasinė sveikata, kaip ir fizinė, nėra tikslas, kurio siekti individas turi būti verčiamas iš šalies.

- - -

Meilė – tai ne ryšys su tam tikru žmogumi; tai santykis, charakterio nuostata, lemianti visuminį žmogaus sąryšį su visu pasauliu, ne vien su meilės objektu.

Hans-Georg Gadamer
1900

Laikas nėra bedugnė, per kurią reikia nutiesti tiltą, nes bedugnė atskiria ir atitolina; iš tikrųjų laikas yra įvykių, kuriuose glūdi dabartinio mūsų supratimo šaknys, pagrindas.

- - -

Kiekvienas laikmetis savaip supranta jį pasiekusį tekstą.

- - -

Skaitymas – tai išskirtinai vidinis procesas.

Frédéric Joliot-Curie
1900

Mokslas – pagrindinis elementas, jungiantis mintis žmonių, išsklaidytų po Žemės rutulį, – tai viena kilniausių

jo paskirčių. Mano nuomone, nėra kitos žmogaus veiklos, kur santarvė tarp žmonių būtų tokia akivaizdi.

Antoine de Saint-Exupéry
1900

Jei ta religija, ta kultūra, tas vertybių matas, ta veikimo forma, o ne kuri kita įgalina žmogų pajusti sielos pilnatvę, padeda išsiskleisti jame žmogiškajai didybei, kurios jis nė nemanė turįs, tai, vadinasi, kaip tik tas vertybių matas, ta kultūra, ta veikimo forma ir yra tikroji žmogaus tiesa.

- - -

Kai mes įsisąmoninsime savo vaidmenį gyvenime, kad ir kukliausią, tik tada mes būsime laimingi. Ir tik tada galėsime ramiai gyventi ir ramiai mirti, nes tai, kas duoda prasmę gyvenimui, duoda prasmę ir mirčiai.

- - -

Nors žmogaus gyvenimas yra neįkainojamas, mes visada elgiamės taip, tarsi egzistuotų kažkas dar vertingesnio.

- - -

Būti žmogumi – tai kaip tik ir reiškia būti atsakingam. Jausti gėdą dėl skurdo, kuris tartum nė nepriklauso nuo tavęs. Didžiuotis kiekviena tavo draugų pasiekta pergale. Jausti, kad kiekviena tavoji plyta taip pat prisideda prie pasaulio statybos.

- - -

Dvasia turi viršyti jausmą.

- - -

Reikia daug išgyventi, kad taptum žmogumi.

- - -

Tobulybė pasiekiama ne tada, kai nėra ko pridėti, o tada, kai nėra ko atimti.

- - -

Auklėjimas turi pirmenybę mokymui. Žmogų kuria auklėjimas.

- - -

Elgesio taisyklės primena ritualo apeigas: jos atrodo beprasmiškos, bet auklėja žmones.

- - -

Tas, kuris miršta, praplėsdamas mūsų patirtį arba ieškodamas ligų pagydymo būdų, tas ir mirdamas tarnauja gyvenimui.

- - -

Liūdesys – tai troškimas kažko... Yra tai, ko trokšti, tik nėra žodžių tam pasakyti.

- - -

Anapus visų regimų daiktų plyti šis tas daugiau: kiekvienas daiktas yra tarsi kelias, vartai ar langas, atsiveriantis į tai, kas jau nėra vien daiktas.

- - -

Ar ne geriau būtų, užuot smerkus blogį, skleisti gėrį?

- - -

Tik tada būsime laimingi, kai suvoksime savo vaidmenį, kad ir koks kuklus jis būtų.

- - -

Kai miršta žmogus, miršta ir nežinomas pasaulis.

- - -

Išlaisvink žmogų, ir jis pradės kurti.

- - -

Jeigu mano tėvas užtrauks man gėdą, paslėpsiu tą gėdą savo širdyje.

- - -

Kurti – tai pastatyti kitą ten, iš kur jis matytų pasaulį tokį, kokį nori matyti, o ne siūlyti jam naują pasaulį.

- - -

Savyje nerasi nemirtingumo.

- - -

Tiesa – visai ne tai, ką galima įtikinamai įrodyti, bet tai, kas viską daro paprasta ir suprantama.

- - -

Tiesa žmogui yra tai, kas jį žmogumi daro.

- - -

Tikrasis grožis nematomas.

- - -

Nėra pasaulyje tragedijos, dėl kurios būtų verta jaudintis, išskyrus žmonių tarpusavio santykius.

- - -

Žmogus nugali žengdamas žingsnį. Paskui – antrąjį žingsnį.

- - -

Kas atmeta mirtį, atmeta gyvybę.

- - -

Nesitikėk nieko iš žmogaus, kuris triūsia dėl savo paties gyvenimo, o ne dėl savo amžinybės.

- - -

Gailestingumas sukuria žmogų.

- - -

Meilės pradžia ir pabaiga panašios: susitikus trūksta žodžių.

- - -

Kai žmogų užklumpa koks nors įvykis, jis liaujasi bijoti. Žmones gąsdina tik nežinomybė.

- - -

Yra pasaulyje viena vertybė – žmogaus ryšys su žmogumi.

- - -

Paprastai žmonės nepastebi laiko tėkmės, gyvena iliuzinėje ramybėje.

- - -

Mirusiųjų kultas – tai giminės, kaip dvasinės vertybės, gimimas.

- - -

Nėra tokios Dievo amnestijos, kuri atleistų nuo nuolatinio tobulėjimo.

- - -

Sielos erdvė, kurioje ji gali išskleisti sparnus, yra tyla.

- - -

Meilė – tai ne žiūrėjimas vienas į kitą, tai žiūrėjimas kartu ta pačia kryptimi.

- - -

Laikas yra ne smėlio laikrodis, perpilantis smėlį, o rišėja, rišanti pėdą.

- - -

Pareiga nesuteikia teisės rinktis.

- - -

Tau visai nereikia numatyti ateities, tau reikia leisti jai išsipildyti.

- - -

Man patinka, kai žmogus švyti savo šviesa.

- - -

Chirurgas, tirdamas ligonį, nepaiso aimanų.

- - -

Tuščia užgaida manyti, kad pasodinus ąžuolą jis tau tuoj teiks paunksmę.

- - -

Pyktis neapakina – jis gimsta iš aklumo.

- - -

Tik patirtis įgalina suprasti dėsnius.

- - -

Žmogus teisus tiek, kiek nekenčia karo.

- - -

Pralaimėjimas, kad ir koks bjaurus, gali būti vienintelis kelias į prisikėlimą.

- - -

Kas žemina, pats yra žemas.

- - -

Jeigu kito sielvartui lieku abejingas, aš susiaurinu savo pasaulį.

- - -

Tu ieškai gyvenimo prasmės, bet prasmė pirmiausia – tapti savimi, o ne pasiekti apgailėtiną ramybę, kurią teikia ginčų užmiršimas.

- - -

Kadangi mane nugalėjai, turėjau tapti stipresnis.

- - -

Jeigu norima, kad mes suprastume, kas mums sakoma, į mus turi būti kreipiamasi paprasta kalba.

- - -

Juk kasti žemę – taip pat gražu. Jautiesi toks laisvas, kai kasi žemę.

- - -

Pasaulyje daugybė žmonių, kuriems niekas nepadėjo nubusti.

- - -

Didis nusikaltimas nuolaidžiauti blogiui, jei matai, kuo jis pasireiškia.

- - -

Pasaulyje, kur gyvybė jungiasi su kita gyvybe, kur to paties vėjo glostoma gėlė tuokiasi su kita gėle, kur gulbė pažįsta visas kitas gulbes – vien tik žmonės statosi vienatvės rūmus.

- - -

Grožis juolab yra ne tikslas, o atlygis.

- - -

Civilizacija remiasi ne kuriamų daiktų gausa, o kūrybos įkarščiu.

- - -

Niekuomet neprarask kantrybės – tai paskutinis raktas, atidarantis duris.

- - -

Mūsų vienybės pagrindas – Žmogus, kuris yra aukščiau kiekvieno iš mūsų.

- - -

Kas nori paaukoti gyvybę? Kas nori mirti? Žmonės nori žudyti, o ne mirti. Taigi susitaikymas su karu – susitaikymas su mirtimi.

- - -

Ir vien tos sielos didžios, kurios buvo suformuotos, išugdytos ir pastatytos kaip tvirtovė, vadovaujantis suvaržymais, kultu ir ceremonijomis, kurios iš karto yra ir tradicija, ir malda, ir neginčijama priedermė.

- - -

Mirusieji ir gyvieji jungiasi vieni su kitais ir sudaro vieną medį.

- - -

Būtis nepraleidžia progų.

- - -

Tai, kas svarbiausia, nematoma akimis.

- - -

Žmogus įsivaizduoja, kad bijo mirties, nes tai, ko jis bijo, yra netikėtumas, sprogimas. Žmogus bijo ne mirties, jis bijo savęs.

- - -

Gyventi – tai gimti kasdien.

- - -

Mes labai greitai randame bičiulių, padedančių mums, ir tik labai pamažu įsigyjame draugų, kuriems reikia mūsų pagalbos.

Antoine de Saint-Exupéry

„Karo lakūnas“

Flight to Arras

Žmonės atlieka apeigas, nors jos ir beprasmės, nes Dievo, kuriam jos skirtos, jose nebėra.

- - -

Mane piktina tai, kad niekas nepripažįsta tokio aiškaus dalyko: Dvasios gyvenimas vystosi su pertrūkiais. Vien Proto gyvenimas nenutrūkstamas arba beveik nenutrūkstamas. Mano sugebėjimas analizuoti labai mažai keičiasi. Tačiau ne daiktai domina Dvasią. Jos dėmesio centre yra tuos objektus siejanti prasmė. Tikroji daiktų išraiška, ta, kuri slepiasi po išorine danga. Ir Dvasia nuo akylumo pereina į visišką aklybę. Išmuša valanda, ir tas, kas brangino savo ūkį, pamato, kad tai vien paskirų daiktų krūva. Išmuša valanda, ir tas, kas mylėjo savo žmoną, randa meilėje vien rūpesčius, prievartą ir nemalonumus. Išmuša valanda, ir tas, kas gėrėjosi tokia ir tokia muzika, nebejaučia jos grožio. Ir štai dabar išmušė valanda, kai aš nebesuprantu savo tėvynės. Tėvynė – ne suma sričių, papročių, gamtos turtų, kuriuos visada gali aprėpti mano protas. Tėvynė – tai Esybė. Tačiau išmuša valanda, ir aš suvokiu, jog neberegiu Esybės.

- - -

Nebematau šventovės, kurioje gyvenu.

Rengiuosi tarnauti mirusiam dievui.

- - -

Juk vien atsargūs žmonės lieka nugalėtojai.

- - -

Rūpindamiesi laidotuvėmis, – kad ir labai brangus buvo mums velionis, – su mirtimi mes neturime nieko bendra. Mirtis – didis dalykas. Ji sukuria naują santykių tinklą – santykius su velionio mintimis, daiktais, įpročiais. Mirtis pertvarko pasaulį. Iš pažiūros niekas nepasikeitė, bet iš tikrųjų pasikeitė viskas. Knygos puslapiai tie patys, tačiau prasmė nebe ta. Kad pajustume, kas yra mirtis, turime įsivaizduoti tas valandas, kada miręs draugas mums taip reikalingas. Tada jo pasigendame. Turime įsivaizduoti tas valandas, kada mes jam būtume reikalingi. Bet mes jam nebereikalingi. Turime įsivaizduoti jo apsilankymą. Ir suvokti, kad jis niekados mūsų nebeaplankys. Gyvenimą mes įpratę matyti iš perspektyvos. Tačiau laidotuvių dieną perspektyva ir erdvė dingsta. Velionis dar išskaidytas į dalis mūsų sąmonėje. Laidotuvių dieną mes blaškomės, spaudžiame rankas tikriems ir netikriems draugams, rūpinamės menkniekiais. Tik rytojaus dieną tyloje numirs velionis. Pasirodys jis mums vientisas, vientisas ir atsiskirs nuo mūsų. Ir tuomet mes imsime raudoti supratę, kad jis palieka mus, o mes nepajėgiame jo sulaikyti.

- - -

Laikas pamažu lipdo mane. Vaikui visai nebaisu, kad iš jo kantriai ugdomas senis. Jis – vaikas ir sau žaidžia vaikiškus žaidimus.

- - -

Grynoji logika žlugdo Dvasios gyvenimą.

- - -

Kai nebesi įsitikinęs, kad tu tikrai esi tu, kyla baimė. Jeigu laukiu žinios, kuri gali man suteikti laimę arba įstumti į neviltį, esu tarsi nusviestas į nebūtį. Kol mane laiko sukaustęs netikrumas, mano jausmai ir elgesys – vien tarpinė fazė. Laikas nebeugdo, sekundė po sekundės, – kaip kad jis ugdo medį, – tos asmenybės, kuri aš būsiu po valandos. Tas man nežinomas „aš“ dar

tik eina it vaiduoklis manęs pasitikti. Tuomet ir pagauna mane baimė. Bloga naujiena sukelia ne baimę, o kančias, – tai visai kas kita.

- - -

Tai vis neatidėliotini ir sveiki rūpesčiai. Namų rūpesčiai, smulkios kasdienės pareigos, neleidžiančios žmogui per greit susenti. Diena tampa puikiai iššveistu namu, gražiai nuobliuota lenta.

- - -

Vienu žodžiu, dirbu savo darbą. Nejaučiu nieko, vien fizinį malonumą, atlikdamas šiuos įprastinius, savaimingus veiksmus. Vakarų kova prieš nacizmą šį sykį reiškiasi mano veiksmų mastu, rankenėlių, valdymo svertų, čiaupų manipuliavimu. Kitaip ir būti negali. Zakristijono meilė Dievui virsta pomėgiu žvakes degioti. Lygiu žingsniu zakristijonas eina per bažnyčią, bet jos visai nemato, ir širdis jam sąla, pažvelgus į žvakides, pražystančias viena po kitos. Visas įžiebęs, trinasi rankas. Jis didžiuojasi savimi.

- - -

Mat svarbu ne entuziazmas. Kai viskas griūva, nėra ko kliautis entuziazmu. Svarbu siekti tikslo, nors šiuo tarpu jis neregimas. Šis tikslas ne Protui, o Dvasiai. Dvasia sugeba mylėti, bet snaudžia. Ne blogiau už bet kokį Bažnyčios tėvą žinau, kas sudaro gundymo esmę. O esmė yra ta, kad, Dvasiai snaudžiant, ima pagunda pasiduoti Proto balsui.

- - -

Kai moteris man atrodo graži, neturiu ko pasakyti. Gėriuosi jos šypsena, ir tiek. Analitikas imtų nagrinėti jos veidą, aiškinti jį dalimis, bet jis nematytų šypsenos.

Pažinti – tai nereiškia nei išskaidyti, nei išaiškinti. Tai reiškia – regėti. Bet kad regėtum, visų pirma privalai būti dalyvis.

- - -

Esu įsitikinęs, kad sąmonės laukas nėra didelis. Vienu kuriuo metu jame telpa ne daugiau kaip vienas dalykas. Jeigu jūs skinatės kelią kumščiais, domėdamasis vien kovos strategija, jūs nejaučiate smūgių.

- - -

Žmogus visados lieka pačiu savimi. Esame skirtingi žmonės. Ir savyje aš randu tik save patį. <...> Mirštantysis palieka šį pasaulį toks, koks jis buvo. Kai mirtis užklumpa paprastą šachtininką, numiršta paprastas šachtininkas. Kur jis, tas klaikus pamišimas, kurį išgalvoja literatai, siekdami apdumti mums akis?

- - -

Jokios aplinkybės negali pažadinti mumyse kokio nors kito žmogaus, kurio anksčiau savyje nejautėme. Gyventi – tai iš lėto gimti. Labai jau patogu būtų įsigyti gatavą sielą!

Kartais atrodo, jog staigus praregėjimas nukreipia žmogaus likimą kita linkme. Bet praregėjimas įvyksta tik tuomet, kai Dvasiai staiga atsiskleidžia ilgai ruoštas kelias.

- - -

Mano kūnas man nepriklausė. Nebepriklausė. Galėjai nupjauti rankas ir kojas, išsiurbti kraują. Mano kūnas – ir vėl tik dėl karo – tapo atsarginių dalių sandėliu, o atsarginės dalys – armijos nuosavybė.

- - -

Karas – tai ne žygdarbis. Karas – tai liga. Kaip šiltinė.

- - -

Jūsų mirtis nieko nenulems. Pralaimėjimas neišvengiamas. Tačiau koks pralaimėjimas be aukų? Pralaimėjimas – tai gedulas. Jūs pašaukti atlikti savo vaidmenį.

- - -

Aš manau, kad mirusieji paprasčiausiai yra laidas gyviesiems.

- - -

Kai atsitiktinumas pažadina meilę, viskas paklūsta meilei, ir per ją žmogus suvokia, kokia beribė yra būtis.

- - -

Vaikystė, ta didelė žemė, iš kur visi mes kilę! Iš kur aš? Iš savo vaikystės. Iš savo vaikystės, nelyginant iš kokios šalies...

- - -

Žmogus – santykių mazgas, o štai mano ryšiai nedaug ko verti.

- - -

Taika – tai daiktai, turį savo vietą ir prasmę, jaučiamą pro jų išorinę dangą. Daiktai, sudarą dalį kažko didesnio nei jie patys.

- - -

Pasitraukusioji kariuomenė – jau nebe kariuomenė.

<...>

Vienija tik pergalė. Pralaimėjimas ne tik skaldo žmones, bet ir ardo jų vidinę sandorą. Bėgliai nerauda žlungančios Prancūzijos vien todėl, kad jie nugalėti. Todėl, kad jie mato Prancūziją, nugalėtą savyje, o ne aplink save. Jei raudotum Prancūzijos, vadinasi, jau būtum nugalėtojas.

- - -

Vos paskelbę karą, ėmėme laukti, – mat nebuvome pajėgūs pulti, – kada priešas mus teiksis sunaikinti!

- - -

Jūs nieko nenutuokiate apie pralaimėjimą, jei manote, kad jis stumia į neviltį.

- - -

Mes taip rūpinamės savo kūnu! Taip kruopščiai jį rengiame, prausiame, lepiname, skutame, girdome, maitiname. Mes susitapatiname su tuo naminiu gyvuliu.

Vedžiojame jį pas siuvėją, pas gydytoją, pas chirurgą. Kenčiame drauge. Drauge verkiame. Drauge mylime. Mes sakome apie jį: „Tai aš.“ Ir staiga iliuzija išsisklaido. Mes jo nebevertiname. Laikome tarno vietoje. Vos pašoka pyktis, įsiliepsnoja meilė, išauga neapykanta – to nuostabaus solidarumo kaip nebūta.

- - -

Žmogus nebesidomi savimi. Jam svarbu tik tai, kam jis priklauso. Mirdamas jis neatsyja nuo visko, jis augte suauga. Jis nepraranda savęs: jis atranda save. Tai ne moralisto pamokslas. Tai paprasčiausia kasdienė tiesa, kurią kasdienės iliuzijos slepia po neperregima kauke. Vien skirdamiesi su kūnu, mes visi – ir visada su didžiausia nuostaba – suvokiame, kaip mažai jis mums reiškia. Aišku, kol žmogus gyvenime neturi kitų neatidėliotinų reikalų, kol nesusimąsto apie gyvenimo prasmę, už kūną svarbesnių dalykų nėra.

- - -

Esmė ne žmogaus dorybės.

- - -

Mes nemirštame. Mes įsivaizduojame, kad bijome mirties – bijome to, kas netikėta, sprogimo, bijome patys savęs. Ar bijome mirties? Ne. Mirties nebėra, kai su ja susitinki.

- - -

Pralaimėjimas... Pergalė... Aš nelabai suvokiu šias formules. Vienos pergalės įkvepia, kitos – pažemina. Vienas pralaimėjimas neša mirtį, kitas – atgimimą. Gyvenimas reiškiasi ne būklėmis, o veiksmais. Vienintelė pergalė, kuri nekelia man abejonių, tai pergalė, glūdinti grūdo jėgoje. Mestas į derlingą juodžemį, jis jau švenčia pergalę. Tačiau praeis nemaža laiko, kol ši pergalė apsivainikuos javais.

<...>

Netvarkinga minia jau nebėra netvarkinga, jeigu nors

vieno sąmonėje ji ima vienytis. Akmenys statybų aikštelėje tik atrodo netvarkingai suversti į krūvą, jeigu kur nors toje aikštelėje žmogus, tegul ir vienas, galvoja apie būsimą katedrą.

- - -

Vien atlikdamas savo pareigą žmogus tampa visavertis.

- - -

Labai jau ilgai mes pernelyg vertinome intelektą. Mes nepaisėme žmogaus esmės.

- - -

Aš niekada neišsižadėsiu saviškių, kad ir kažin ką jie padarytų, nes esu nuo jų neatskiriamas. Niekados nekaltinsiu jų prieš kitus. Jeigu bus įmanoma juos apginti, aš juos ginsiu. Jeigu jie užtrauks man gėdą, paslėpsiu tą gėdą savo širdyje ir tylėsiu, kad ir kažin ką apie juos tada galvočiau, niekados nestosiu prieš teismą jų kaltinimo liudytoju.

- - -

Pralaimėjimas skaldo. Pralaimėjimas suardo ilgai kurtą vienovę. Čia glūdi mirtina grėsmė; neprisidėsiu prie to skaldymo, pralaimėjimo kaltininkais apšaukęs tuos savo tautiečius, kurie mąsto ne taip, kaip aš.

- - -

Tam, kad būtum, turi iš pradžių prisiimti atsakomybę.

- - -

Kas šiuose žodžiuose įžvelgs silpnojo doktriną? Vadas yra tas, kas prisiima visą atsakomybę. Jis sako: „Esu sutriuškintas.“ Jis nesako: „Mano kareiviai sutriuškinti.“ Šitaip kalba tikras žmogus.

<...>

Suprantu, ką reiškia nuolankumas. Tai nėra savęs pažeminimas. Tai pats veikimo principas. Jeigu siekiu pateisinti save ir kaltinu lemtį dėl savo nelaimių, aš esu priklausomas nuo lemties. Jeigu kaltinu išdavystę, esu

priklausomas nuo išdavystės. Tačiau prisiimdamas kaltę aš teigiu savo žmogiškąją galią. Galiu paveikti tai, kieno esu dvasia ir kūnu. Esu sudėtinė žmonių bendruomenės dalelė.

Vadinasi, manyje kažko esama, su kuo aš kovoju, kad augčiau. Pagaliau šiaip taip įžiūriu savyje asmenybę, kurią stengiuosi nugalėti, ir žmogų, kuris nesulaikomai auga. Nežinau, ko vertas mano vaizdinys, bet aš sakau sau: asmenybė – tik kelias. Žmogus, kuris renkasi šį kelią, – štai kas svarbiausia.

- - -

Kiekvienas atsako už visus. Kiekvienas atsako skyrium. Kiekvienas skyrium atsako už visus.

- - -

Nors aš ir išlaikau atmintyje savo civilizacijos vaizdą, bet nebesuvokiu dėsnių, kuriais ji remiasi. Supratau, kad mano vartojami žodžiai nebeišreiškia esmės. Taip aš skelbiau Demokratiją, nė nepamanydamas, kad dėstau anaiptol ne moralinių taisyklių kodeksą žmonėms, o tik gražius linkėjimus. Aš troškau, kad žmonės būtų broliai, laisvi ir laimingi. Savaime aišku. Kas nesutiks su manimi? Tačiau pasakęs, koks turi būti žmogus, nepasakiau, kas jis turi būti.

Aš kalbėjau apie žmonių bendruomenę apskritai. Tarsi atmosfera, kurią turėjau omeny, nebūtų ypatingos architektonikos padarinys. Man atrodė, jog aš kalbu apie tam tikrą savaime suprantamą akivaizdžią tiesą, bet tokios savaime suprantamos akivaizdžios tiesos nėra. Fašistinė kariauna, vergų rinka – taip pat žmonių bendruomenės.

Aš gyvenau žmonių bendruomenėje jau ne kaip architektas. Vien mėgavausi jos gėrybėmis: taikiu gyvenimu, tolerancija, gerove. Nieko apie ją nežinojau, nebent tai, kad gyvenu joje. Gyvenau joje lyg tas zakristijonas, lyg ta bažnyčios sargė, nuomojanti kėdes

tikintiesiems. Taigi gyvenau lyg parazitas. Vadinasi, kaip nugalėtasis.

- - -

Mano civilizacijoje žmogus su skirtingais įsitikinimais ne tik kad nedaro man skriaudos, jis turtina mane. Mūsų vienybė aukštesnė už mus pačius, ji kyla iš Žmogaus. <...> Kam gi įdomu klausytis savo aido ar spoksoti į veidrodį.

Visi atranda save Žmoguje: ir prancūzai Prancūzijoje, ir norvegai Norvegijoje. Žmogus susieja žmones savo vienybėje ir drauge, neprieštaraudamas pats sau, ugdo kiekvienai tautai būdingus papročius.

- - -

Žmogus – bendras matas visoms tautoms ir rasėms.

- - -

Žmonės, kontempliuodami Dievą, darydavosi lygūs, nes jie būdavo lygūs Dievuje. Šios lygybės reikšmė buvo aiški. Nes tik kame nors galima būti lygiam. Lygybė – tuščias garsas, jeigu nėra ko nors bendra, kur ji galėtų reikštis.

- - -

Jei nėra ryšio, kuris suvienytų žmones į vieną visetą, jie gyvena ne vienybėje, o greta vienas kito.

- - -

Norint atversti Žmogų į savo tikėjimą, reikia ne amputuoti dalį jo esybės, o išaiškinti jo vaidmenį, pasiūlyti tikslą jo siekiams ir erdvę jo energijai.

- - -

Humanizmas paniekino pagrindinį pasiaukojimo vaidmenį: jis pasišovė išsergėti Žmogų žodžiais, o ne veiksmais.

Siekdamas išsergėti Žmogaus paveikslą, regimą per žmones, Humanizmas naudojosi tuo pačiu žodžiu, papuoštu didžiąja raide. Mums grėsė pavojus nuslysti nuožulniąja plokštuma ir vieną gražią dieną prilyginti

Žmogų kokiai vidutinei asmenybei arba apskritai visiems žmonėms. Mums grėsė pavojus prilyginti katedrą sumai akmenų.

Ir pamažėle mes netekome paveldo.

Užuot užtikrinę Žmogaus teises asmenybėje, mes ėmėme kalbėti apie Kolektyvo teises. Mes nė nepajutome, kaip įsigalėjo kolektyvo moralė, kuri nepaiso Žmogaus. Ši moralė gali paaiškinti, kodėl asmenybė privalo aukotis Visuomenei. Bet ji jau nesugeba be kalbinių gudrybių paaiškinti, kodėl Visuomenė privalo aukotis dėl vieno žmogaus.

<...>

Neturėdami veiksmingo metodo, mes nusiritome nuo Žmonijos, kuri rėmėsi Žmogumi, iki to skruzdėlyno, kuris remiasi asmenybių suma.

Ką galėjome priešpriešinti Valstybės kultui ar Masės kultui?

<...>

Pamažėl, užmiršę Žmogų, mes apribojome savo moralę asmenybės problemomis. Mes reikalavome, kad viena asmenybė nekenktų kitai, kad vienas akmuo nekenktų kitam. Ir iš tiesų jie nekenkia vienas kitam, netvarkingai išmėtyti kur lauke. Tačiau jie kenkia katedrai, kurią jie būtų surėmę ir kuri savo ruožtu būtų įprasminusi juos visus aliai vieną.

Mes tebeskelbėme žmonių lygybę. Tačiau, užmiršę Žmogų, mes nebesupratome, ką kalbame. Nežinodami, koks turėtų būti Lygybės pagrindas, mes suteikėme šiai sąvokai gan miglotą reikšmę ir nebemokame ja naudotis. Kaip nustatyti lygybę tarp asmenybių, tarp išminčiaus ir bukapročio, pusgalvio ir genijaus? Norint nustatyti ir įgyvendinti lygybę tarp įvairių statybinių medžiagų, reikia, kad jos visos užimtų tolygią vietą ir turėtų tą pačią paskirtį. O tai didžiausia nesąmonė. Tuomet Lygybės principas išsigimsta į Tapatumo principą.

Mes tebeskelbėme žmogaus Laisvę. Tačiau, užmiršę Žmogų, mes apibūdinome savo Laisvę kaip kažkokį palaidumą – elkis kaip tinkamas, tik nekenk kitam. Beprasmiškas principas – nėra tokio poelgio, kuris neturėtų nieko bendra su kitu žmogumi. Nėra vienišų asmenybių. Užsidaręs savo vienystėje, kenki visuomenei. Liūdėdamas liūdnai nuteiki kitus.

Taip suprasdami savo teisę į laisvę, mes nesugebėjome ja naudotis nesusidurdami su neįveikiamais prieštaravimais. Mes nemokėjome nustatyti, kokiu atveju leistina naudotis šia teise, o kokiu – ne, ir veidmainiškai sukome akis – kad išsaugotume tą neaiškų principą nuo vis naujų ir naujų pančių, kuriais visuomenė prireikus kaustė mūsų laisvę.

- - -

Blogai suprastas gailestingumas atsigręždavo pats prieš save. Pagrįstas išimtinai gailesčiu asmenybei, jis stojo prieš auklėjimą bausme. Tuo tarpu tikrasis Gailestingumas, tas Žmogaus, o ne asmenybės kultas, reikalavo pergalėti asmenybę ir išugdyti joje Žmogų.

Taip mes praradome Žmogų. O praradę Žmogų mes nebejautėme šilumos toje brolybėje, kurią skelbė mūsų civilizacija, – broliais galima būti tik kame nors, ir negalima būti vien broliais. Jei pasidalysi ką nors su kuo nors, tai dar nebus brolybė. Tik pasiaukojimas – brolybės užuomazga. Brolybė užsimezga, kai atsiduodame kokiam bendram tikslui, daug reikšmingesniam nei mes patys. Bet, atmetę šį vienintelį tikros būties pagrindą ir paskendę tuščio smulkėjimo atmosferoje, mes pavertėme brolybę paprasčiausiu savitarpio pakantumu.

Mes liovėmės davę. Pasirengęs duoti vien pačiam sau, aš nieko negaunu, nes nekuriu nieko, kas būtų augte įaugę į mano gyvenimą, vadinasi, aš – niekas. Jeigu tuomet pareikalaus, kad aš mirčiau už kokį tikslą, atsisakysiu mirti. Man svarbu gyventi. Koks meilės

polėkis atlygins man už mirtį? Mirti galima už namus, o ne už daiktus ir sienas. Mirti galima už katedrą, ne už akmenis. Mirti galima už tautą, ne už minią. Mirti galima iš meilės Žmogui, jei tas Žmogus – Visuomenės skliautų spyna. Mirti galima vien už tai, kuo gyveni.

- - -

Orumas neleidžia asmenybei priklausyti nuo kieno nors dosnumo.

- - -

Kolektyvas – tuščias garsas, kol Kolektyvas kame nors neužsimezga. Suma – tai dar ne Esybė.

- - -

Anarchistai atsiminė Žmogaus kultą, bet nė nesvarstydami pritaikė jį asmenybei. Kilo baisūs prieštaravimai.

<...>

Kiti... skelbė Masių teises. Bet jų teorija niekam tikusi. Jeigu neleistina, kad vienas žmogus engtų Mases, tai lygiai taip pat neleistina, kad Masės užgniaužtų kad ir vieną vienintelį žmogų.

<...>

Buvo ir tokių, kurie iš... sumos sukūrė Valstybę. Tokia Valstybė taip pat neiškelia žmonių. Ji – sumos išraiška. Ji – Kolektyvo valdžia, atiduota į vienos asmenybės rankas. Tokia Valstybė atvirai skelbia Kolektyvo moralę. Mes jos dar nepriimame, nors patys iš lėto einame prie jos, nes užmiršome Žmogų.

- - -

Mūsų Bendruomenė, tokia, kokią ją sukūrė mūsų civilizacija, ne suma mūsų interesų, o suma mūsų aukų.

- - -

Aš kovosiu už Žmogų. Su jo priešais. Bet ir su pačiu savimi.

Antoine de Saint-Exupéry

„Mažasis princas“

The Little Prince

Visi suaugusieji kadaise buvo vaikai. (Deja, tai prisimena tik nedaugelis.)

- - -

Suaugusieji niekad nieko nesupranta patys, o vaikams pabosta visą laiką jiems aiškinti ir aiškinti...

- - -

Suaugusieji mėgsta skaičius. Kai jiems kalbi apie savo naująjį bičiulį, jie niekad neklausinėja svarbiausių dalykų. Niekad neklausia: „Koks jo balsas? Kokius žaidimus jis mėgsta? Ar jis kolekcionuoja drugelius?“ Jie klausia: „Kiek jam metų? Kiek jis turi brolių? Kiek sveria? Kiek uždirba jo tėvas?“ Ir tik tada tariasi tą bičiulį pažinę.

- - -

Gerosios sėklos išaugina gerąsias žoles, o blogosios – piktžoles. Tačiau sėklos nematomos. Jos miega žemės gelmėse, kol kuriai iš jų staiga šauna į galvą pabusti. Tada ji pasirąžo ir nedrąsiai pradeda stumti saulės link žavų nekaltą daigelį. Jeigu tas daigelis ridikėlio ar rožės, jam leidžiama augti, kaip jis nori. Bet jei piktžolės, vos tik jį atpažįsti, turi tuoj pat išrauti.

- - -

Į tuščius žodžius jis pažiūrėjo rimtai ir tapo labai nelaimingas.

- - -

Jis nežinojo, kad karaliai žiūri į pasaulį labai paprastai. Jiems visi žmonės – valdiniai.

- - -

Kiekvieną reikia prašyti to, ką jis gali duoti. Valdžia pirmiausia turi būti protinga. Jei įsakysi savo liaudžiai pulti į jūrą, ji sukels revoliuciją.

- - -

Daug sunkiau teisti save nei teisti kitus. Jei tau pavyks teisingai nuteisti save, vadinasi, tu iš tikrųjų labai išmintingas.

- - -

– Ką tu čia veiki? – paklausė jis girtuoklio, kurį išvydo sėdintį prieš ištisą virtinę butelių – tuščių ir pilnų.

– Geriu, – niūriai atsakė girtuoklis.

– Kodėl tu geri? – paklausė mažasis princas.

– Kad užmirščiau, – atsakė girtuoklis.

– Ką užmirštum? – paklausė mažasis princas, kuriam jau buvo jo gaila.

– Kad užmirščiau, jog man gėda, – prisipažino girtuoklis, nuleisdamas galvą.

– Ko gėda? – pasiteiravo mažasis princas, kuris norėjo jam padėti.

– Gėda gerti! – nukirto girtuoklis ir galutinai nutilo.

- - -

Vaikai turi būti labai atlaidūs suaugusiems žmonėms.

- - -

– Kur žmonės? – galop vėl paklausė mažasis princas. – Dykumoje jautiesi truputį vienišas...

– Tarp žmonių taip pat jautiesi truputį vienišas, – tarė gyvatė.

- - -

– Suprasti galima tik tai, ką prisijaukini, – tarė lapė. – Žmonės jau nebeturi laiko ką nors suprasti. Jie perka gatavus daiktus parduotuvėse. Tačiau nėra tokių parduotuvių, kur parduodami draugai, todėl žmonės nebeturi draugų. Jeigu nori draugo, prisijaukink mane!

– O ką aš turiu daryti? – paklausė mažasis princas.

– Turi būti labai kantrus, – atsakė lapė. – Iš pradžių

atsisėsk ant žolės toliau nuo manęs – va taip. Aš žiūrėsiu į tave akies kraštelių, o tu nieko nesakysi. Žodžiai tėra nesusipratimų šaltinis. Tačiau kasdien tu galėsi atsisėsti vis arčiau...

Kitą dieną mažasis princas vėl atėjo.

– Verčiau būtum atėjęs tuo pačiu laiku, – pasakė lapė. – Jeigu, pavyzdžiui, ateisi ketvirtą valandą popiet, aš jau nuo trečios pradėsiu jaustis laiminga. Artėjant tai valandai jausiuosi vis laimingesnė ir laimingesnė. Ketvirtą valandą jau pradėsiu jaudintis ir nerimauti: aš pažinsiu laimės kainą! O jeigu tu ateisi vis kitu laiku, niekad nežinosiu, kada turiu parengti savo širdį... Reikia laikytis tam tikrų ritualų.

– O kas yra „ritualas“? – paklausė mažasis princas.

– Tai, kas irgi seniai pamiršta, – paaiškino lapė. – Tai, kas daro vieną dieną nepanašią į kitas dienas, vieną valandą – į kitas valandas. Pavyzdžiui, ritualą turi mano medžiotojai. Ketvirtadienį jie šoka su kaimo merginomis. Tai nuostabi diena! Ketvirtadienį galiu nueiti iki pat vynuogyno. Jeigu medžiotojai šoktų kada patinka, visos dienos būtų panašios viena į kitą ir aš niekad neturėčiau atostogų.

- - -

Nepamiršk: tampi amžinai atsakingas už tą, ką prisijaukinai.

- - -

– Tavo planetoje, – tarė mažasis princas, – viename sode žmonės augina penkis tūkstančius rožių... ir neranda, ko ieško...

– Neranda, – atsakiau.

– O juk tai, ko jie ieško, būtų galima rasti vienoje rožėje ar gurkšnyje vandens...

– Žinoma, – atsakiau.

Mažasis princas pridūrė:

– Bet akys aklos. Reikia ieškoti širdimi.

- - -

– Tau pasirodys, kad man skauda... gal net atrodys, kad aš mirštu. Taip jau yra. Todėl nereikia į tai žiūrėti. Neverta...

Marlene Dietrich

1901

Kai esi negyvas, tu esi negyvas. Štai ir viskas.

- - -

Pagalvokite du kartus, prieš apsunkindami draugą paslaptimi.

- - -

Daug moterų iš visų jėgų stengiasi vyrą pakeisti. O kai joms tai pavyksta – liaujasi jį mylėjusios.

Walt Disney

1901

Žmogus, paragavęs laisvės, niekada nebebus vergu.

- - -

Iki šiol konkuravau su stipriu varžovu, tad jei varžovo nebeliks, nežinosiu, kaip elgtis.

Juozas Grušas

1901

Skaitydami gerą kūrinį, labiau suprantame, kas tai per daiktas gyvenimas, negu stebėdami patį gyvenimą.

- - -

Jaunystė – žydėjimų metas, gyvenimo pavasaris. Jei nori rudenį gauti gerą vaisių, neskink pavasario žiedų pinti savo vainikui.

- - -

Kartą gimęs, pirmiausia apsiprask su neteisybe. Susigyvenk su ja. Tai būtina! O tu nori kovoti? Kovai reikia entuziazmą keliančių idėjų. Kitaip tariant, – baisiai didelio ir gražaus melo.

Bruno Jasieński
1901

Nebijok priešų – blogiausiu atveju jie gali tave užmušti, nebijok draugų – blogiausiu atveju jie gali tave išduoti. Bijok abejingųjų. Nors šie neužmuša ir neišduoda, bet, jiems tyliai pritariant, žemėje vyksta išdavystės ir žmogžudystės.

Martin Kessel
1901

Aforizmai yra antitalentai: protas išminties forma grąžina tai, ką jam dovanojo gyvenimas.

Hans Kudszus
1901

Aforizmai yra mąstymo žaidimai su pačiu savimi. Todėl jų niekada nereikėjo šventiesiems bei pranašams.

Rosamond Lehmann
1901

Galima suteikti žmonėms progų, bet negalima žmonių priversti jomis pasinaudoti.

André Malraux
1901

Viltis yra gyvenimo ir mirties prasmė.

- - -

Politikoje, kaip ir gramatikoje, klaida, kurią daro visi, įteisinama kaip taisyklė.

- - -

Išreikšti mirtį gali tiktai muzika.

- - -

Yra teisingų karų, bet nėra teisingų kariuomenių.

- - -

Liaudies meno jau nebėra, nes nebėra liaudies.

- - -

Nebūna herojų be žiūrovų.

- - -

Revoliucija – tai gyvenimo atostogos.

André Malraux

„Altenburgo riešutmedžiai“

The Walnut Trees of Altenburg

Teko girdėti daug kvailysčių savižudybės tema, bet žmogus, kuris nusižudo tvirtai pasiryžęs, nusipelno vien pagarbos. Klausimas, ar savižudybė drąsus poelgis, ar ne, kyla tik tiems, kurie nesižudė.

- - -

Tūkstantmečių neužteko, kad žmogus išmoktų deramai žiūrėti į mirtį.

- - -

Tie, kurie kalba apie savižudybę, niekada nesižudo.

- - -

Mums pažįstamas žmogus yra toks žmogus, kurio nelauktą poelgį beveik tučtuojau susiejame su kažkuo jau žinomu.

- - -

Mes žinome, kad nepasirinkome savo gimimo ir nepasirinksime savo mirties. Nepasirinkome nė savo tėvų. Esame bejėgiai prieš laiką. Tarp kiekvieno mūsų ir visatos gyvenimo egzistuoja kažkoks atotrūkis. Sakydamas, jog kiekvienas žmogus stipriai jaučia lemtį, turiu galvoje, kad jis jaučia – ir beveik visada tragiškai, ar bent jau tam tikromis akimirkomis, – kad pasaulis nepriklauso nuo jo.

- - -

Iš esmės žmogus yra tai, ką jis slepia...

- - -

Gana savianalizės! Žmogus prasideda ten, kur prasideda kitas.

- - -

Žmogus žino, kad pasaulis neatitinka žmogiškojo masto, o jis norėtų, kad atitiktų. Ir perkurdamas pasaulį perkuria jį savaip.

- - -

Savo esme mūsų menas yra pasaulio sužmoginimas.

- - -

Kuo daugiau pasineriame į laiko gelmę, tuo rečiau berandame primityvų laukinį su vėzdu: tamsos gilumoj, už šumerų pasaulio bei visos archeologinės žmonijos vis dar tebematomi miestai, Valstybė. Tuo tarpu už žmogaus – jeigu šis žodis turi kokią prasmę – daugiau nebematome beždžionės. O kas gi pasirodo prieš mus? Kažkokia skruzdėlė.

- - -

... įžvelgė jam taip pat žinomą patirtį, kai žmogus nustoja manyti esąs privilegijuotas ir su nerimastingu nekaltumu žvelgia į žmoniją kaip į vieną iš daugybės kitų rūšių...

- - -

Suvokti save – vadinasi, suvokti save mirtingą.

- - -

Po tūkstantmetį trukusių vapėjimų žmonijai pavyko išgalvoti nemirtingą sielą.

- - -

Tie, kurie nieko neišmoko, neturi ko užmiršti.

- - -

Kai kalbama apie religinių civilizacijų Dievą arba ankstesniųjų civilizacijų ryšį su kosmosu, matome, kad kiekviena proto struktūra laiko absoliučia bei nepajudinama ypatingą jėgą, kuri tvarko gyvenimą ir be kurios žmogus negalėtų nei mąstyti, nei veikti. (Jėgą, nebūtinai žmogui užtikrinančią geresnį gyvenimą, bet tikrai galinčią jį pražudyti!) Ji žmogui tas pat, kas akvariumas jame plaukiojančiai žuviai. Ji neliečia proto ir nieko neturi bendra su tiesos ieškojimu. Ji pagauna ir

užvaldo žmogų, tuo tarpu žmogus jos niekada visiškai neužvaldo.

- - -

Mes esame žmonės tik todėl, kad mąstome; mąstome tik tai, ką mums leidžia mąstyti istorija, o ji, be abejonės, neturi prasmės. Jeigu pasaulis turi prasmę, mirtis turi jame rasti atitinkamą vietą kaip ir krikščioniškajame pasaulyje. Jeigu žmonijos likimas yra Istorija, tai mirtis yra gyvenimo dalis, priešingu atveju gyvenimas yra mirties dalis. Mums reikalingas pasaulis, kurį galėtume suprasti, ar vadintume jį istorija, ar kokiu kitu vardu. Suvokiame mes tai ar ne, jis tiktai vienas malšina mūsų aistringą troškimą išgyventi. Jeigu proto struktūros žūva kaip pleziozaurai, jeigu civilizacijos keičia viena kitą tik tam, kad nusviestų žmogų į bedugnę nebūties statinę, jeigu žmogiškasis nuotykis laikosi tik neišvengiamos metamorfozės kaina, tuomet ne itin svarbu, kad žmonės perteikia ateities šimtmečiams savo sąvokas bei technikos atradimus, nes žmogus – atsitiktinumas, o pasaulio esmė – užmarštis.

- - -

Visi žmonės valgo, geria, miega, atsiduoda geiduliams, tačiau jie nevalgo ir negeria to paties, kaip ir nesapnuoja tų pačių dalykų. Jiems bendra tik tai, kad jie miega (jeigu miega nesapnuodami) ir miršta.

- - -

Kažkas amžina išlieka būdinga žmogui, mąstančiam žmogui... Kažkas, ką pavadinčiau jo dieviškąja dalimi: tai jo sugebėjimas svarstyti pasaulį...

- - -

Viena kitą keičiančios dvasinės žmonijos būsenos neišvengiamai skiriasi, nes jos veikia ir vysto ne tą pačią žmogaus dalį.

- - -

Pakanka atskirti žmones nuo jų aplinkos, kad jie visa užmirštų, be kelių vardų ar žodžių.

- - -

Buvo kažkaip keista ir neramu girdėti kalbas apie savižudybę laukiant puolimo.

- - -

Žmogus negali priprasti tik prie mirties.

- - -

Gyvenimas... Kai esi jaunas, tiki, kad yra didelių asmenybių. Lauki. Vėliau imi senti. Pastebi, kad tai, kuo tikėjai, netiesa. Didelių asmenybių nėra. Niekada nebuvo didelių asmenybių... Niekada!

- - -

Tamsa vėl buvo gyva balsais, abejingumo ir amžinų svajonių balsais, balsais amatų, sakytum vien amatai gyventų beveidžių bei trumpaamžių žmonių pavidalu. Kaitaliojosi tembrai, bet kalbos maniera liko ta pati, labai sena, įvilkta į praeitį kaip į šio apkaso tamsą – tas pats susitaikymas su likimu, tas pats netikras autoritetas, ta pati kvaila visažinystė ir patirtis, tas pats linksmumas ne vietoje ir ginčai, kuriuose kartojosi vis šiurkštesni tie patys teiginiai, tarytum šie tamsos balsai niekada nebūtų įstengę netgi savo pykčiui suteikti individualių bruožų.

- - -

Gyvenimo prasmė – tai laimė, o jis, bukagalvis, buvo užsiėmęs kitais dalykais!

- - -

Dienai slenkant po dienos mane vis labiau užvaldo paslaptis, kuri ne supriešina, o nematomu būdu susieja mano draugų neapčiuopiamą dalelytę su naktinio dangaus amžinybę šlovinančiomis giesmėmis, su žmonėse slypinčiu jiems patiems nežinomu kilnumu – su pergalinga dalelyte vienintelio žemėje padaro, žinančio, kad turi mirti.

- - -

Liaudis ne tokia jautri žmogžudystės romantikai kaip miesčionys. Jos akimis, žudikas – tik ypatinga rūšis, kaip, pavyzdžiui, vilkas.

- - -

Jei žmogus turi orumo, tai turi jo visur, o jei, sakau, neturi, tai neturi nė trupučio!

- - -

Kai šviesu, nežudoma, žudoma tik kai tamsu.

- - -

Mirti neįprantama.

Hans Erich Nossack
1901

Dalykai, kuriuos galima sutvarkyti paprasčiausiais „taip“ arba „ne“, ilgiausiai svarstomi.

Malcolm de Chazal
1902

Senatvėje minutės slenka lėtai, o valandos greitai. Vaikystė ryja minutes, bet ilgai kramto valandas.

Werner Finck
1902

Šypsena yra elegantiškiausias būdas parodyti priešininkui dantis.

Eric Hoffer
~ 1902

Silpnas žmogus imituoja jėgą šiurkštumu.

- - -

Kai žmonės gali elgtis kaip nori, dažniausiai jie mėgdžioja vieni kitus.

- - -

Bet koks kraštutinis požiūris – tai asmenybės kova.

- - -

Matydami, kuo jūsų priešas jus gąsdina, galite išsiaiškinti, ko jis labiausiai bijo.

Alan Marshall

1902

Jei nori būti šio to vertas, reikia išmokti priimti smūgius.

Karl Popper

1902

Visi žmonės turi savo filosofiją, nesvarbu, žino jie tai ar ne.

- - -

Mums reikia turėti viltį, nes be jos nepajėgsime veikti ir gyventi. Daugiau nereikia nieko, to turi pakakti.

- - -

Perdėtas individo santykio su kolektyvu akcentavimas yra neurotiškas ir isteriškas.

- - -

Savo veiksmais ir morale mes primename žmogų, pagal horoskopus ir sapnus ieškantį laimingo loterijos bilieto.

- - -

Iš tikrųjų intelektualinis ir moralinis mūsų auklėjimas yra iškreiptas. Mes jaučiamės esą romantiški aktoriai didingoje istorijos scenoje. Esame išmokyti matyti save žiūrovų akimis.

Carl Rogers

1902

Kai manęs klausydavosi ir mane išgirsdavo, aš galėdavau suvokti pasaulį iš naujo ir eiti į priekį.

John Steinbeck

1902

Aš niekada savo gyvenime negabenau nieko kontrabanda. Kodėl tada aš jaučiu suvaržytą kaltės jausmą artėdamas prie muitinės barjero?

- - -

Valdžia nieko negadina. Gadina baimė... Baimė prarasti valdžią.

- - -

Diplomatas yra džentelmenas, kuris du kartus gerai apgalvoja prieš tai, kai nieko nepasako.

- - -

Visiškoje vienatvėje rašytojas bando paaiškinti nepaaiškinamą.

- - -

Vieninteliai vaistai nuo vienišumo – pabūti vienam.

Vercors
1902

Vercors
„Silva“
Sylva

Žmonės tiki vien stebuklais, pripažintais Šventojo Rašto; jie nė už ką nepatikėtų netgi jų akyse vykstančiu stebuklu, jeigu jo nesankcionuotų valdžia, kurią, beje, jie patys sau ir užsikrovė.

- - -

Pajuntu neapykantą tiek šunims, tiek medžiotojams ir gailiuosi aukos. Tačiau tai, deja, tik teorinis gailestis, nes negaliu įsikišti. Beje, neatsisakau nė kiškio nugarėlės ar elnio kumpio, kurių dažnai gaunu po medžioklės.

- - -

Mirties patirtis vaidina esminį vaidmenį formuojantis žmogaus protui.

- - -

– Bet jūs save žudote!

– Galima žudyti save ir iš meilės sau.

- - -

– Ką jūs vadinate puspročiais?

– Žmones, panašius į jus, kurie taip tvarko savo gyvenimą, lyg jis turėtų tikslą. Tačiau gyvenimas neturi tikslo. Nei jokios prasmės.

<...>

– Gyvenimas neturi prasmės, bet, kad ir ką sakysi, jis duoda daug malonumų.

- - -

Sielos kokybė vertinama ne pagal tai, kokia ji yra, bet pagal tai, kuo ji tampa.

- - -

Kai kas užburia dar labiau nei vieniša yda: tai bendra dviejų žmonių yda. Vienas žmogus dar galėtų įveikti save, susilaikyti, tačiau kai yra du, bet kokios pastangos žlunga.

- - -

Kiekvienas košmaras turi savo gerąją pusę – pabudimą.

- - -

Žmonės, vieninteliai iš gyvų padarų žinantys, jog mirtis – visų mūsų dalia, vieninteliai moka ir juoktis, nes juokas juos gelbėja. Juokas, komizmas mums duoda valandėlę atokvėpio, leidžia bent trumpam pamiršti mūsų padėtį: tą akimirką, kai mus drebina juokas, esame nemirtingi.

Galeazzo Ciano

1903

Pergalė visada randa daugybę tėvų, o pralaimėjimas yra našlaitis.

Cyril Connolly

1903

Žmogus, kuris valdo savo aistras, yra proto vergas.

- - -

Mes visi nusipelnėme įkalinimo iki gyvos galvos – savo pačių kūne.

- - -

Nuo savižudybės daugelį sulaiko tik baimė, ką pasakys kaimynai.

- - -

Aš visada savęs nekenčiau kiekvienu atskiru momentu. Visa tų momentų suma ir sudaro mano gyvenimą.

- - -

Egoizmas mus spaudžia prie žemės kaip visuotinės traukos dėsnis.

- - -

Silpstančios sveikatos simptomai: nemiga, švariai nuskustas smakras, pedantiškas dėmesys sau vonioje ir tualete, atsargumas pereinant gatvę, rūpinimasis išvaizda, pasišlykštėjimas kaupimu, abejingumas spaudai, mandagumas viešose vietose, *folie des grandeurs*.

- - -

Neapykanta kyla iš baimės: iš pradžių bijome, o tik tada pradedame nekęsti.

Anaïs Nin

1903

Amžius nesaugo jūsų nuo meilės. Bet meilė, tam tikru laipsniu, saugo jus nuo amžiaus.

- - -

Ir atėjo diena, kai rizika likti neišsiskleidusiu pumpuru ėmė labiau bauginti už riziką pražysti.

- - -

Susikurkite pasaulį. Savo pasaulį. Vienas. Stovėkite vienas. Kurkite.

- - -

Didžiuliai pokyčiai pasaulyje prasidės nuo didžiulių pokyčių mūsų sąmonėje.

- - -

Svajonės yra būtinos gyvenimui.

George Orwell

1903

Dviprasmybė reiškia sugebėjimą tuo pačiu metu išsaugoti galvoje du prieštaringus įsitikinimus, sutinkant ir su vienu, ir su kitu.

- - -

Jei „laisvė“ iš viso ką nors reiškia, ji reiškia teisę sakyti žmonėms tai, ko jie nenori girdėti.

- - -

Kiekviena karta save įsivaizduoja protingesne už praėjusią ir išmintingesne už ateinančią.

- - -

Gyvenimas gali suteikti tik vieną palengvėjimą – žarnyno.

- - -

Greičiausias būdas užbaigti karą – pralaimėti.

- - -

Visiškai balta, kaip ir visiškai juoda atrodo lyg regėjimo defektas.

- - -

Negali būti ir tikru kataliku, ir suaugusiu žmogumi.

- - -

Ateistas ne tiek netiki Dievu, kiek jaučia jam priešiškumą.

George Orwell

„1984-ieji“

Nineteen Eighty-Four

Diktatūra įvedama ne tam, kad būtų apsaugota revoliucija; revoliucija daroma tam, kad būtų įvesta diktatūra.

- - -

Žmonijos palikimą išsaugai ne priversdamas išklausyti save, o tuo, kad išlieki sveiko proto.

- - -

Knyga apžavėjo jį, tiksliau – sustiprino. Nors ji nepasakė jam nieko naujo, bet kaip tik čia ir buvo didžiuma jos patrauklumo. Ji sakė tai, ką būtų sakęs ir jis pats, jei tik būtų sugebėjęs tvarkingai sudėlioti savo išblaškytas mintis. Tai buvo sukurta proto, panašaus į jo, tik kur kas galingesnio, sistemingesnio, mažiau nualinto baimės. Geriausios knygos yra tos, kurios tau pasakoja jau žinomus dalykus.

- - -

Kas valdo praeitį, tas valdo ateitį; kas valdo dabartį, tas valdo praeitį.

- - -

Lojalumas – tai ne mąstymas, tai – nebuvimas būtinybės mąstyti. Lojalumas – nesąmoningas.

- - -

Jei laikysiesi smulkių taisyklių, tai galėsi pažeidinėti didžiąsias.

- - -

Aukštųjų tikslas yra išlikti esamoje padėty. Viduriniųjų tikslas – pasikeisti vietomis su aukštaisiais. Žemųjų tikslas, jeigu jie jį turi sukurti visuomenę, kurioje visi žmonės būtų lygūs. Ilgus laiko tarpus aukštieji saugiai būna valdžioje, bet anksčiau ar vėliau visada ateina

momentas, kai jie praranda arba tikėjimą savimi, arba gebėjimą efektyviai valdyti, arba abu dalykus kartu. Tada jie nuverčiami viduriniųjų, kurie savo pusėn patraukia ir žemuosius, apsimesdami, jog kovoja už laisvę ir teisybę. Vos tik pasiekę savo tikslą, vidurinieji nustumia žemuosius į seną vergišką padėtį ir patys tampa aukštaisiais. Vėliau iš kurios nors vienos grupės arba iš abiejų susiformuoja nauji vidurinieji, ir kova prasideda iš naujo. Iš tų trijų grupių tik žemiesiems niekada net laikinai nepavyksta pasiekti savo tikslų. Žemųjų požiūriu, nė viena istorinė permaina nėra reiškusi daugiau kaip jų šeimininko pasikeitimą.

- - -

Aš suprantu KAIP, aš nesuprantu KODĖL.

- - -

Žmonija turi rinktis laisvę arba laimę, ir daugumai žmonijos laimė yra priimtinesnė.

- - -

– Kaip žmogus išreiškia savo valdžią kitam žmogui?

– Versdamas jį kentėti.

- - -

Bendras stygius iškelia smulkių privilegijų reikšmę.

- - -

– Ar tu nesupranti, kad pagrindinis naujakalbės tikslas – susiaurinti minties rėmus? Galų gale mes padarysime minčių nusikaltimą tiesiog neįmanomą, nes nebebus žodžių jam išreikšti. Kiekviena sąvoka, kurios gali prireikti, bus išreiškiama vienu vieninteliu žodžiu su griežtai apibrėžta reikšme, o šalutinės jo reikšmės bus ištrintos ir pamirštos. Žodžių kasmet vis mažės ir mažės, mažės ir minties erdvė.

- - -

Jei faktai sako kitaip, tai faktai turi būti pakeisti.

- - -

Tik drausmingas protas mato realybę.

- - -

Gal mums reikia ne tiek būti mylimiems, kiek suprastiems.

- - -

Individas tėra ląstelė...

- - -

Pats baisiausias tavo priešas – tai tavo nervų sistema.

- - -

Karo esmė yra naikinti, nebūtinai žmones, bet jų darbo produktus.

- - -

Mes žinome, jog niekas neima valdžios tam, kad jos paskui atsisakytų. Valdžia yra ne priemonė, ji tikslas.

- - -

Nelygybė yra nesugriaunamas žmonijos gyvenimo dėsnis.

- - -

Individas turi tik tiek valdžios, kiek yra atsisakęs individualybės.

- - -

Masės niekada nesukyla pačios ir niekada nesukyla tik dėl to, kad yra išnaudojamos. Juk tol, kol jos neturi duomenų palyginimui, jos net nesuvokia esančios išnaudojamos.

- - -

Niekas nepriklauso tau vienam, išskyrus kelis kubinius centimetrus kaukolėje.

- - -

Karas – tai taika. Laisvė – tai vergystė. Nežinojimas – tai jėga.

George Orwell

„Gyvulių ūkis“

Animal Farm

Karas yra karas. Žmogus geras tik tuomet, kai negyvas.

- - -

Visi gyvuliai yra lygūs. Bet kai kurie gyvuliai lygesni už kitus.

George Orwell

„Lapok, aspidistra“

Keep the Aspidistra Flying

Tarp jųdviejų nuolat tvyro įtampa. Taip visada būna, kai vienas žmogus išlaiko kitą. Kad ir kaip taktiškai pridengta, labdara vis tiek yra baisus dalykas, nes tarp duodančiojo ir imančiojo atsiranda nepasitenkinimas, kone slapta neapykanta.

- - -

Čia jis galėjo būti laimingas, jei žmonės būtų palikę jį ramybėje.

- - -

Gyvenimas jį įveikė, bet dar galima jam atsilyginti nusisukus nuo jo. Geriau skęsti, negu kilti. Žemyn, žemyn į šmėklų karalystę, į šešėlių pasaulį, kur neegzistuoja nei gėda, nei pastangos, nei padorumas!

Skęsti! Kaip lengva tai turėtų būti, nes konkurentų beveik nėra! Tačiau keista, kad skęsti dažnai būna sunkiau, negu kilti. Visada atsiranda kas nors, kas tempia tave į viršų. Juk negyveni visiškai vienas – aplinkui draugai, artimieji, giminės.

- - -

– Bet kodėl tu nori pražudyti savo gyvenimą?

– Sakiau gi, negaliu kitaip. Turiu laikytis savo principų.

- - -

– Argi nematai, kur tu klysti? Tau atrodo, jog galima gyventi sugedusioje visuomenėje pačiam nebūnant sugedusiu. Ko gi tu pasieki atsisakydamas daugiau uždirbti? Tu elgiesi taip, lyg nuo mūsų ekonominės sistemos būtų įmanoma atsiriboti. Tačiau tai neįmanoma. Reikia keisti pačią sistemą, kitaip nepakeisi nieko. Lindėjimas savo urvuose nieko neduoda, jei supranti, ką

noriu pasakyti.

- - -

Jis burnojo prieš pinigus, maištavo prieš juos, bandė gyventi kaip atsiskyrėlis nuo pinigų pasaulio, ir tai ne tik nustūmė jį į skurdą, bet ir įvarė klaikios tuštumos, beviltiško bergždumo jausmą. Neigti pinigus tolygu neigti gyvenimą. Neperdėk būdamas teisus ir neperdėk būdamas išmintingas. Kam gi turėtum save pražudyti? Jis sugrįžo į pinigų pasaulį arba netrukus sugrįš. Jis parduos savo sielą, kibs į darbą ir laikysis jo visomis keturiomis.

Parduos sielą su visais galais, kad paskui net neprisimintų, jog tokią turėjo.

Juk toks kiekvieno žmogaus likimas. Visi maištauja prieš pinigų valdžią, visi anksčiau ar vėliau pasiduoda. Jis laikėsi kiek ilgiau nei dauguma, štai ir viskas. Ir kaip sujaukė savo gyvenimą!

- - -

Koks vidutiniam civilizuotam šiuolaikiniam žmogui skirtumas – pavasaris, žiema ar kitas metų laikas?

- - -

Jis ėmė galvoti apie žmones, gyvenančius tuose namuose. Turbūt smulkūs klerkai, pardavėjai, komivojažieriai, draudimo agentai, tramvajų konduktoriai. Ar jie žino, kad tėra lėlės, kurias už virvelių tampo pinigai? Galima lažintis, kad nežino. O jei ir žinotų, ar jiems tai rūpėtų? Jie pernelyg užsiėmę: gimsta, tuokiasi, dauginasi, dirba, miršta. Mūsų civilizacija remiasi godumu ir baime, bet paprastų žmonių gyvenimuose godumas ir baimė paslaptingai pavirsta kažkuo kilnesniu.

- - -

Save apgaudinėti beprasmiška.

- - -

Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau pinigų, aš tebūčiau žvangantis varis ir skambantys cimbolai. Ir jei turėčiau pranašystės dovaną

ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, tačiau neturėčiau pinigų, aš būčiau niekas. Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, bet neturėčiau pinigų, – nieko nelaimėčiau. Pinigai kantrūs, pinigai maloningi, jie nepavydi; pinigai nesididžiuoja ir neišpuiksta. Jie nesielgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamiršta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Jie visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir pinigai – šis trejetas, bet didžiausi jame yra pinigai.

- - -

Pinigai, vėl pinigai, viskas dėl pinigų. Net ir žmonių santykiai perkami už pinigus. Jei neturėsi pinigų, nebūsi įdomus vyrams, tavęs nemylės moterys. Tai yra, tavimi lyg ir domėsis, lyg ir įsimylės, bet ne iki ausų. Ir jos teisios, po galais! Nes be pinigų nesi vertas meilės. Nors kalbi žmonių ir angelų kalbomis. Bet jeigu neturi pinigų, vadinasi, tokiomis kalbomis ir nekalbi.

- - -

Tada abu skrabalai ilgais purvinais lietpalčiais, slepiančiais viską, išskyrus batus, nukėblino šalin.

Žiūrėjo jiems įkandin. Gamybos atliekos. Pinigų dievui nereikalingos atmatos. Londone tokių dešimtys tūkstančių – sukriošę, nevalyvi, tarsi apskretę vabalai jie palengva ropoja kapinių link.

Jis nužvelgė atgrasią gatvę. Ir pagalvojo, kad bet kokio gyvo padaro egzistavimas tokioje gatvėje, tokiame mieste yra beprasmis ir nepakenčiamas. Jis juste juto, kaip vyksta visuotinis irimas, kaip pūva šiuolaikinis pasaulis. Tai buvo kažkaip susiję su reklaminiais plakatais anapus gatvės. Dabar jis kitokiomis, geriau matančiomis akimis įsižiūrėjo į tuos iki ausų išsiviepusius veidus. Juk ten ne vien kvailybė, godumas ir vulgarumas.

Kampinis stalelis šiepia tau dirbtinius dantis, perša optimizmą. O kas slypi už tos šypsenos? Vienišumas, tuštuma, artėjančios pražūties pranašystės. Nes negali nematyti, jei tik moki žiūrėti, kad tas apsimestinis pasitenkinimas savimi, ta kikenanti nusipenėjusi lėkštybė slepia baisingą tuštumą, gniaužiamą neviltį. Mūsų laikų pasaulio didįjį mirties troškimą. Polinkį į kolektyvinę savižudybę. Galvas, kišamas į dujinę orkaitę vienišų butų virtuvėse. Prancūziškas gumytes ir „Amen“ piliules. Būsimų karų aidesį. Priešo lėktuvus virš Londono, grėsmingą propelerių gausmą, kurtinančius bombų sprogimus. Visa tai įrašyta Kampinio stalelio veide.

- - -

Mūsų civilizacija miršta. Kitaip ir būti negali. Tik kažin ar ji mirs sava mirtimi.

- - -

Jie tiesiog plūduriavo pusėtinybės baloje. Tai buvo slegianti, viduriniosios klasės viduriui tokia būdinga giminė, kurioje niekada nieko nevyksta.

- - -

Jis gyveno pinigų pasaulyje, bet jam nepriklausė.

- - -

... ieško kokio nors darbo. Ne „gero“ darbo, o tokio, kuris leistų išmaitinti kūną neparduodant sielos.

- - -

Jis plūduriuos ir grims, plūduriuos ir grims kaip visi jo giminaičiai, tik dar giliau už juos – vis žemyn, žemyn, į siaubingą pasaulio padugnį, kurį kol kas jis miglotai tegali įsivaizduoti. Štai ką jis pasirinko, kai paskelbė pinigams karą. Tarnauk pinigų dievui arba skęsk. Kitos išeities nėra.

John Wyndham
1903

Nieko nėra baisiau už visišką vienatvę. Vienas žmogus – niekas. Būti drauge – jau tikslas, o tikslas padeda apsisaugoti nuo liguistos baimės.

- - -

Vienatvė slegia ir kamuoja, iškraipo tai, kas įprasta ir krečia bjaurius pokštus su psichika. Ji kaip koks priešas supa tave iš visų pusių, tampo nervus ir siunčia jiems pavojaus signalus, nė akimirką neleisdama pamiršti, kad tu niekam nerūpi, niekas neateis tau į pagalbą. Ji teigia tau, kad esi vienas kaip atomas, paklydęs erdvėje, ir tik laukia progos tave išgąsdinti, mirtinai išgąsdinti – štai ko visą laiką siekia vienatvė ir štai ko jokiu būdu negalima jai leisti. Jei atimsi draugiją padarui, gyvenančiam bandoje, jį suluošinsi, pažeisi jo prigimtį. Kalinys ar atsiskyrėlis žino, kad greta yra visuomenė, kad jis vis tiek priklauso jai. Bet kai visuomenės nebėra, jos narys negali gyventi. Jis jau nebėra visuomenės dalelė, jis jau nei šis, nei tas, ir nebeturi kur dėtis.

Joseph Campbell
1904

Privalome atsisakyti susiplanuoto gyvenimo, kad galėtume turėti gyvenimą, kuris mūsų laukia.

Salvador Dalí
1904

Aš gerbiu kiekvieną įsitikinimą, ir visų pirma tuos, kurie nesiderina su mano.

- - -

Nebijok tobulybės – tu jos niekada nepasieksi.

- - -

Bet kuri musė – tai žmogaus antrasis aš, fantomas, įkūnijantis tikrą pradinę žmogaus esmę – privalgyti trupinių nuo bendro stalo, įgelti savo artimui ir, atsigėrus jo kraujo, surasti šiltą ir minkštą išmatų krūvą ar bent jau atmatų duobę, kur galima nuodugniai, ramiai atsitūpus viską apgalvoti.

- - -

Žmonės, sakantys, kad nenori nieko kopijuoti, nieko negali sukurti.

- - -

Dievas išrado žmogų, o žmogus išrado metrinę sistemą.

- - -

Naują religiją įmanoma sukurti tik su bankininkų palaiminimu.

Arnold Gehlen

1904

Žmogus gyvena dirbtinai nukenksmintoje aplinkoje, savo rankomis susikurtoje ir savo gyvenimui prisitaikytoje gamtoje, kuri ir yra kultūros sritis.

- - -

Žmogus nepajėgtų gyventi atsitiktinėje, natūralioje aplinkoje, todėl pirmiausia jis turi susikurti jam pritaikytą dirbtinį pasaulį, kuris patenkintų jo reikmes.

Witold Gombrowicz

1904

Aš esu svarbiausia ir vienintelė savo paties problema – vienintelis iš visų mano personažų, kuris man iš tikrųjų rūpi.

- - -

Žodis Aš yra toks pamatinis ir pirmapradis, toks sklidinas apčiuopiamiausios ir todėl garbingiausios tikrovės, toks neklystantis vedlys ir griežtas kriterijus, kad užuot niekinus derėtų pulti prieš jį ant kelių.

Sheilah Graham

1904

Maistas yra pati primityviausia paguodos forma.

Graham Greene

1904

Nereikia kasti per giliai. Nes niekada nežinai, ką ten rasi.

- - -

Per meilę žmonės visada kur nors įsivelia. Anksčiau ar vėliau.

- - -

Svarbūs tik tie klausimai, kuriuos žmogus užduoda pats sau.

- - -

Erezija – tik dar vienas laisvos minties vardas.

Louis Kronenberger
1904

Viena šio laikmečio nelaimių – bandydami atsikratyti apsimestinės gėdos, kartu atsikratėme daug tikrosios.

Pablo Neruda
1904

Kiekviena akimirka yra gera, kad pradėtum, ir nė viena nėra tokia baisi, kad pasiduotum.

- - -

Tavo praeitis yra priežastis tavo dabarties, o tavo ateitis priklauso nuo tavo dabarties.

- - -

Jūs galite nuskinti gėlę, bet negalite sulaikyti pavasario.

- - -

Mano širdžiai užtenka tavo krūtinės, tavo laisvei užtenka mano sparnų.

- - -

Šypsena yra sielos kalba.

Salomėja Nėris
1904

Meilė – galinga burtininkė: ji pasaulį gali dangum arba pragaru paversti.

- - -

Gyvenimas gražus, kai savo vidaus spinduliais jį nušvieti, kai savo vidaus šiluma jį sušildai.

- - -

Nėra pasauly tokios vertybės, kurios netekus reikėtų kartis.

- - -

Džiaukis ir dainuok su visu pasauliu, kentėk ir liūdėk vienas.

- - -

Gero tobulo žmogaus ir pačios žydinčios gamtos ilgesys verčia mus pamilti ir žemę, ir žmones.

- - -

Tegu bus tavo gyvenimas – pora žodžių! Tokių žodžių, kurių niekas nepamirš! Krauju įrašytų, ugnimi įdegintų – pora nemirštamų žodžių.

- - -

Brolių meilė – sidabras, draugų – auksas.

Otto Niebergall

1904

Visi žmonės gimsta kaip originalai, o miršta kaip kopijos.

Clifford D. Simak

1904

Clifford D. Simak

„Blogio iršva“

Where the Evil Dwells

Kiekvieno žmogaus gyvenime ateina laikas, kai jis pradeda galvoti ne tik apie piniginę, bet ir apie sielą. Tik paprastai šitaip nutinka pernelyg vėlai.

- - -

Gamta, kai gerai pagalvoji, yra žiauri. Žiauri ir abejinga. Gamtai nebūdinga meilė, jai nesvarbu, kas nutiks vienam ar kitam individui. Jos neįmanoma perkalbėti. Visiems tenka gyventi laikantis jos taisyklių. Pakanka vos truputėlį suklysti, ir ji tave nužudys nė nesusimąstydama.

- - -

Blogis, jei pamėginsime apibrėžti, yra meilės nebuvimas. Kad taptum blogio įsikūnijimu, pakanka vieno dalyko – nejausti meilės, nė nenumanyti apie jos egzistavimą. Tikrasis blogis nemyli net pats savęs.

- - -

Gūdžią naktį negalima leisti įsismarkauti mintims: jos visuomet taps juodos, o viltys sumenks.

Clifford D. Simak

„Likimo įkaitai“

Destiny Doll

Norint šį tą pasiekti, būtina tikėti tuo, ką darai, turėti po kojomis tvirtą pagrindą.

- - -

Argi ne keista, kad žmonės iš pradžių įvykdo savo užmačias ir tik vėliau supranta galėję rasti geresnę išeitį?

- - -

Nė neįsivaizduojate, kokius kalnus gali nuversti neslopindamas saikingo baimės jausmo.

- - -

Žavesio ir didybės neišreikši jokiais žodžiais, kaip ir baimės arba laimės.

- - -

Žmogus negali suvokti ar bent spėti, kaip funkcionuoja kito asmens sąmonė, kokie įspūdžiai į šią labiausiai įstringa, kokiu būdu tie įspūdžiai susiformuoja, kaip jie interpretuojami ir kokį poveikį daro smegenų savininko intelektui bei pojūčiams.

Clifford D. Simak

„Projektas „Popiežius“

Project Pope

Žemės istorijoje ištisus šimtmečius žmonės žudė vienas kitą, kad įrodytų, jog jų tikėjimas yra geresnis. Tikėjimas, pagrįstas kraujo praliejimu.

- - -

Tikėjimas turi remtis pažinimu. Ne aklu tikėjimu, ne nuolatiniu netiesų kartojimu siekiant, kad ilgai kartojamos jos virstų tiesomis. Negalime priimti netiesos; turime žinoti.

- - -

Žmonės nemėgsta pokyčių, o savyje – juo labiau.

- - -

Jeigu klausiate, kuo sekti – tikėjimu ar pažinimu, aš atsakau, jog pažinimu, nes tikėjimas kils iš pažinimo, o ne atvirkščiai.

- - -

Ar tikras tikėjimas ne vertingesnis už Visatos pažinimą?

- - -

Rojus – tai ne vieta, tai proto būsena.

- - -

Tai, kad tikime kuo nors, dar nereiškia, jog taip yra.

- - -

Tikėjimas solidaus pagrindo neturi.

- - -

Visi tikėjimai rėmėsi saviapgaule ir buvo propaguojami individų, kurie norėjo apsisaugoti nuo žiaurios egzistencijos tiesos, nuo fakto, kad visoje Visatoje nėra nieko, kam jie rūpi.

B. F. Skinner

1904

Tačiau demokratijos pergalė nereiškia, kad tai geriausia valdymo forma. Ji tik buvo geresnė palyginti su tikrai bloga. Nesustokime ties demokratija. Ji nėra ir negali būti geriausia valdymo forma, nes nesiremia moksliškai pagrįsta žmogaus samprata.

Raymond Aron

1905

Žmogus – protinga būtybė, bet tai netaikytina žmonijai.

Elias Canetti

1905

Skaitant didžiuosius aforizmų autorius atrodo, tarsi visi jie būtų gerai vienas kitą pažinoję.

- - -

Kas netiki Dievu, visą kaltę dėl šio pasaulio prisiima sau.

- - -

Laikas traukiasi. Kiekviena valanda vis trumpesnė už ankstesniąją.

- - -

Jis norėtų pradėti viską iš pradžių. Tačiau kur ta pradžia?

- - -

Progresas turi savų trūkumų: laikas nuo laiko jis sprogsta.

Elias Canetti

„Apakimas“

Auto-da-Fé

Atsitiktiniai, netikėti postūmiai suteikia žmonėms kryptį visam gyvenimui.

- - -

Prie tiesos artėjama tolstant nuo žmogaus.

- - -

Kasdienybė – tai paviršutiniška melų maišatis.

Elias Canetti

„Išgelbėtas liežuvis“

The Tongue Set Free

Negaliu rimtai žiūrėti į žmones, jaučiančius bet kokią kastos puikybę, laikau juos egzotiškais, tačiau šiek tiek juokingais gyvūnais. Nutveriu save turintį priešingą išankstinę nuomonę apie žmones, bent kiek paisančius savo aukštos kilmės. Tiems keliems aristokratams, su kuriais susidraugavau, pirma turėjau nuolaidžiauti, kad jie kalba apie savo kilmę; jie nenujautė, kiek pastangų man tai kainavo, antraip būtų atsisakę mano draugystės. Kiekvieną išankstinę nuomonę lemia kita išankstinė nuomonė, ir dažniausiai ji atsiranda kaip tik iš savo priešingybės.

- - -

Bemaž nėra blogio, kurio negalėčiau prikišti žmogui ir žmonijai. Ir vis dėlto tebesididžiuoju ja taip, kad iš tikrųjų nekenčiu vienintelio dalyko – žmonijos priešo, mirties.

- - -

Miestas gali mylėti žmogų...

- - -

Kodėl visi geri žmonės tokie jautrūs?

- - -

Anuomet dar nežinojau, kas yra platybė, tačiau jutau ją: jutau, kad galima suvokti savyje daugybę prieštaringų, atrodytų, nesutaikomų dalykų, kad visi jie reikšmingi, visus juos gali jausti nemirdamas iš baimės, visus privalai įvardyti ir apmąstyti.

- - -

Jis taikiai sugyvena su savo kilme.

- - -

Išties manau, kad žinojimui būtina atsiskleisti, nesitenkinti vien slapta egzistencija. Nebylus žinojimas man atrodo pavojingas, jis darosi vis nebylesnis, galiausiai slaptas ir neišvengiamai pradeda keršyti už savo slaptumą.

- - -

Žmonės pajėgūs didžiausioms blogybėms, – tai, kad tebekariauja tarpusavyje, nepaneigiamai liudija visų religijų nesėkmę. Netrukus įvairių konfesijų dvasininkai iš tikrųjų pradėjo laiminti ginklus, kuriuos vienas į kitą atsuko visiškai nepažįstami žmonės.

- - -

... nemanė, kad pasaulis gerai sutvarkytas. Niekada nebuvo tikinti, niekada nuolankiai nepripažino tikrovės. Niekada neatsikratė karo sukelto šoko. Jį sustiprino jos išgyvenimai sanatorijoje, ten ji pažino žmones, vienas po kito mirštančius jos akivaizdoje.

- - -

Buvo dvidešimt septynerių, kai staiga mirė tėvas. <...> Karas padaugino šią mirtį, mirties beprasmybę pavertė masine.

- - -

„Patenkintas žmogus nedaro nieko, patenkintas žmogus tingus, patenkintas žmogus išeina į pensiją prieš pradėdamas ką nors daryti. Patenkintas žmogus visą laiką daro tą patį – kaip tarnautojas.“

- - -

„Manai, pakanka paskaityti, kad žinotum, kaip yra. Tačiau to nepakanka. Tikrovė yra pati sau. Tikrovė yra viskas. Kas vengia tikrovės, nevertas gyventi.“

Viktor Frankl
1905

Juk gyvenimo prasmė vis kitokia priklausomai nuo žmogaus, nuo kiekvienos jo dienos ir valandos. Tad svarbu ne gyvenimo prasmė apskritai, o kurio nors asmens gyvenimo prasmė.

- - -

Galėtume tvirtinti, kad žmonijai, kaip visumai, irgi tinka tai, ką kalbėjome apie atskiro žmogaus gyvenimo prasmę: istorijoje, kaip ir kalnų grandinėje, lemia maksimumo taškai. Pakanka kelių išties pavyzdinių ar net vieno konkretaus žmogaus, kurį tikrai mylime, gyvenimo, kad pateisintume žmonijos, kaip visumos, egzistavimą.

- - -

Individualybės prasmė atsiskleidžia tik bendruomenėje. Todėl individo vertė priklauso nuo bendruomenės.

- - -

Norėdamas ar ne, suvokdamas ar ne, žmogus tiki prasme iki paskutinio atodūsio. Net savižudis tiki prasme – jei ne gyvenimo, tolesnio gyvenimo, tai bent mirties prasme. Tikrai netikėdamas jokia prasme, jis negalėtų nė piršto pajudinti ir vien todėl nenusižudytų.

- - -

Apribojant gyvenimo prasmę tik malonumu, galiausiai atsiskleistų visiška gyvenimo beprasmybė. Jei malonumas sutaptų su gyvenimo prasme, gyvenimas tikrai neturėtų jokios prasmės. Juk kas yra malonumas? Būsena.

- - -

Žmogus, suvokęs atsakomybę už laukiantį darbą ar laukiantį mylimą žmogų, niekada pats neišsižadės gyvenimo. Jis žino savo būties „kam?“ – todėl galės pakelti bemaž bet kokį „kaip“.

- - -

Tikra bendruomenė – iš esmės atsakingų asmenybių bendruomenė, o masė – vien nuasmenintų būtybių visuma.

- - -

Jei gyvenimas apskritai turi prasmę, prasmę privalo turėti ir kančia.

- - -

Įvairūs šaltiniai pabrėžia psichoterapinę išpažinties svarbą. Nuolat paaiškėja, kad pacientai patiria terapinį poveikį tiesiog išsikalbėję.

- - -

Tad kas yra žmogus? Žmogus – tai būtybė, visada nusprendžianti, kas ji yra.

- - -

Jausdamas žmogus išreiškia save. Įprasmindami kančią atskleidžiame pačią žmogiškiausią sielos gelmę, brėstame, augame, viršijame savo galias. Kaip tik tada, kai esam bejėgiai pakeisti situaciją, kai mus apima neviltis, – kaip tik tada privalom pasikeisti patys.

- - -

Pasaulio būklė yra prasta, bet viskas dar pablogės, jei kiekvienas iš mūsų nepadarys geriausio, ką gali.

- - -

Gyventi – vadinasi, imtis atsakomybės teisingai atsakant į gyvenimo klausimus, vykdant jo keliamas užduotis, atliekant tai, ko iš mūsų reikalauja ši valanda.

- - -

Kiekvienas turi savo pašaukimą, savo misiją. Ir niekas už jį jos neatliks, o jo gyvenimo niekas nenugyvens.

- - -

Svarbu ne tai, ko mes dar laukiame iš gyvenimo; daug svarbiau yra tai, ko gyvenimas laukia iš mūsų!

- - -

Kiekviena gyvenimo misija yra unikali, taip pat unikali ir galimybė ją įgyvendinti.

- - -

Kartais kančia atlėgsta tą akimirką, kai jai randama prasmė, pavyzdžiui, pasiaukojimas.

- - -

Juk žmogus apskritai tegali egzistuoti tik žvelgdamas į ateitį.

- - -

Nenormaliai reaguoti į nenormalią padėtį yra normalu.

- - -

Būk savo norų ponas ir savo sąžinės vergas.

- - -

Meilė – pirmapradis žmogiškosios egzistencijos fenomenas.

- - -

Kaip dažnai tik griuvėsiai priverčia pakelti žvilgsnį į dangų.

- - -

Žmogus neturėtų laukti, kol kas jam pasakys, kokia jo gyvenimo prasmė, nes į šį klausimą atsakyti gali tik jis pats. Uždaroda šį klausimą gyvenimas, ir žmogus atsako savo gyvenimu, kai yra už jį atsakingas.

- - -

Meilei ne itin svarbu kūniška žmogaus egzistencija – jai be galo svarbu giliausia dvasinė mylimo žmogaus esmė.

- - -

Sėkmės trūkumas niekada nereiškia prasmės praradimo.

- - -

Aišku, pasitaiko momentų, kuomet ir būtina, ir įmanoma atsiriboti nuo masės. Juk žinoma, kad nuolat būnant kartu likimo draugų minioje, kartu atliekant kiekvieną banaliausią kasdienybės veiksmą, dažnai apima nenugalimas troškimas nors trumpam ištrūkti iš šios priverstinės bendrijos. Apima nenumaldomas ilgesys, noras pabūti vienam su savo mintimis, noras pajusti bent trupinėlį vienatvės.

- - -

Iš žmogaus galima atimti viską, tik ne paskutinę žmogišką laisvę priimti vienokią ar kitokią nuostatą į duotąsias aplinkybes.

- - -

Mūsų egzistencijos laikinumas anaiptol nepadaro jos beprasmės. Bet jis išreiškia mūsų atsakomybę, nes viskas priklauso nuo to, ar mes įsisąmoniname savo laikinas galimybes.

- - -

Meilė yra vienintelis būdas suprasti slapčiausią kito žmogaus esmę. Visiškai įsisąmoninti tai, kas glūdi kito žmogaus asmenybės branduolyje, įmanoma tik jį mylint.

- - -

Žmogus unikalus ir savo esme, ir savo gyvenimu. Niekas negali būti pakeistas kitu, nes kiekvieno mūsų žmogiškoji prigimtis yra unikali.

- - -

Vienas svarbiausių žmogaus egzistencijos bruožų yra gebėjimas pakilti virš aplinkybių, jas panaudoti. Žmogus sugeba, jei įmanoma, keisti pasaulį į gera ir, jei reikia, pats keistis į gera.

- - -

Žmogus, nežinodamas, nei ko jam reikia, nei ką jis privalo daryti, regis, nelabai suvokia, ko nori. Todėl jis arba geidžia to, ko ir kiti, arba daro tai, ką kiti liepia.

- - -

Žmogui svarbu mirti sava mirtimi. Sava – vadinasi, įprasminta, nors ir skirtingai; juk mirties, kaip ir gyvenimo, prasmė – kiekvienam sava, labai asmeninė.

Viktor Frankl

„Ko mano knygose nėra“

Recollections: An Autobiography

Tam tikru požiūriu tik mirtis apskritai padaro gyvenimą prasmingą. Tačiau pirmiausia laikinumas negali panaikinti egzistencijos prasmės dėl paprastos priežasties: nėra dalykų, negrįžtamai prarandamų praeityje, praeityje veikiau viskas neliečiamai išsaugojama. Taigi buvimas praeityje net apsaugo ir gelbsti nuo laikinumo. Visa, ką padarėme ir sukūrėme, ką išgyvenome ir patyrėme, išgelbėjome buvimui praeityje, ir niekas niekada neįstengs to pašalinti iš pasaulio.

- - -

Sunku patikėti, kokį lemiamą posūkį mūsų gyvenime kartais padaro visiškai atsainiai ištarta kito žmogaus pastaba.

- - -

Reikalauti herojiškos savirealizacijos ribinėmis aplinkybėmis galima iš vienintelio žmogaus – savęs paties. Šis reikalavimas toks pat problemiškas, kaip ir šnekos, kad kokiam nors žmogui reikėjo verčiau rinktis koncentracijos stovyklą, o ne nusilenkti naciams. Galbūt tai tiesa, tačiau šią tiesą išsakyti galėtų tik žmogus, patvirtinęs ją asmeniniu pavyzdžiu, o ne saugiai gyvenęs užsienyje. Labai paprasta teisti kitus.

- - -

Visada linksmindavausi aptikęs, kad kadaise man į galvą šovusią idėją paskelbė kiti, tik daug vėliau.

- - -

Katalikybei ne mažiau nei nacionalsocializmui būdingas totalitarizmas.

- - -

Galutinė prasmė pranoksta, turi pranokti mūsų suvokimo gebą.

- - -

Gerbiu žmogaus pasiryžimą nutraukti savo gyvenimą. Tačiau norėčiau, kad būtų gerbiamas ir mano principas: gelbėti tol, kol galiu.

- - -

Pinigų reikia turėti, tačiau tikroji jų turėjimo prasmė ta, kad gali leisti sau negalvoti apie pinigus...

- - -

Senėjimas man nieko nereiškia tol, kol galiu įsivaizduoti, kad sendamas atitinkamai ir brėstu.

- - -

Gyvenimo prasmė – padėti kitiems pamatyti prasmę savo gyvenime.

Dag Hammarskjöld

1905

Atleidimas nutraukia priežastinio ryšio grandinę, nes žmogus, kuris jums atleidžia, prisiima jūsų padaryto darbo padarinius. Taigi atleidimas visada susijęs su pasiaukojimu.

- - -

Kur kas prasmingiau pasiaukoti dėl vieno žmogaus, negu stropiai triūsti visos žmonijos labui.

- - -

Negalite žaisti su savyje tūnančiu žvėrimi ir juo netapti.

Emmanuel Mounier

1905

Asmenybė – ne tai, ką gauname kaip analizės rezultatą, ne tai, ką apibrėžtume kaip įvairių bruožų derinį. Jeigu asmenybė būtų tam tikra bruožų suma, ją būtų galima išskaidyti į dėmenis, bet ji yra prieglobstis to, ko neįmanoma suinventorinti.

- - -

Vidine savo patirtimi asmenybė iškyla prieš mus kaip esybė, orientuota į pasaulį ir į daugybę kitų žmonių, tarp kurių ji egzistuoja.

- - -

Egzistencija yra veikla, o tobulesnė egzistencija yra tobulesnė veikla.

- - -

Mes iš tikrųjų gyventi pradedame tik tada, kai susikrauname tokį vidinį vertybių arba potraukių turtą, kurių neišsižadėtume net mirties grėsmės akivaizdoje.

- - -

Absoliutaus ryšio su Absoliutu neįgysi minios šurmulyje; bet jeigu tas ryšys mezgamas atsiskyrus, jis vis tiek įmanomas tik sąveikaujant.

- - -

Asmenybė pasiekia visišką brandą tik tada, kai atranda tikėjimą, kuris jai brangesnis už gyvybę.

- - -

Asmenybė pažįsta save tik per kitus, ji suranda save tik kituose.

- - -

Būti asmenybe – tai būti savitam.

- - -

Vakarykštės dienos laisvė visada pakerta rytdienos laisvę.

- - -

Įtampa tarp įstatymo etikos ir meilės etikos sukuria platų asmenybės moralės lauką, apimantį taisyklių banalumą ir jų išimčių paradoksalumą, kantrų kasdienybės pertvarkymą ir kvailus desperatiškos laisvės išpuolius.

- - -

Reflektuoti – tai ne tik atsigręžti į save, gilintis į save ir į savo vaizdinius; refleksija kartu yra ir intencija, savojo Aš projekcija.

- - -

Veikti, vadinasi, rinktis, kitaip tariant, spręsti, ko reikėtų atsisakyti, o apsisprendus – ryžtingai atmesti tai, ką privalu atmesti.

- - -

Laisvė, kaip ir kūnas, vystosi tik įveikdama kliūtis ir aukodamasi.

- - -

Fizinė drova ir jausmų drova reiškia, kad aš nesu nei gamtos, nei kito žmogaus žaisliukas.

- - -

Ryšys su kitu asmeniu užsimezga tiktai kaip atsakomybė, nepaisant to, ar ji būtų prisiimta, ar jos būtų išvengta.

- - -

Tikra meilė skiria, pripažįsta ir trokšta „kito“ kaip „kitokio“.

Ayn Rand
1905

Aukštuomenė yra tautos praeitis, o vidurinioji klasė – ateitis.

Jean-Paul Sartre
1905

Kiekvienas žmogus miršta pernelyg anksti – arba pernelyg vėlai – ir vis dėlto visas jo gyvenimas tą momentą baigiasi, po juo rūpestingai nubrėžiamas brūkšnys, ir prasideda rezultatų suvedimas.

- - -

Kai filosofas sustoja, menininkas eina toliau.

- - -

Numirti – tai dar ne viskas: svarbu numirti laiku.

- - -

Gal esti ir gražesnių laikų – bet šis laikas yra mūsų.

- - -

Tikrovė yra visiškai tokia, kaip atrodo, ir anapus jos nieko nėra.

- - -

Kiekvienas žodis turi pasekmes. Kiekviena tyla, taip pat.

- - -

Žmogus yra pasmerktas būti laisvas.

- - -

Žmogus yra toks, kokiu pats save sukuria.

- - -

Pasaulyje nėra svetimo blogio. Visi žmonės kalti dėl jo buvimo.

- - -

Mes esame tai, ko mes norime.

- - -

Neviltis suteikia teisę pykti ant viso pasaulio.

- - -

Karą pradeda didieji, bet per jį kenčia mažieji.

- - -

Nors nedarome to, ko norime, vis dėlto atsakome už tai, kuo esame.

- - -

Pragaras – tai kiti.

- - -

Žmogaus sieloje – Dievo didumo tuštuma, ir kiekvienas bando ją užpildyti kaip gali.

- - -

Dieve, kaip jie vertina tai, kad visi galvoja tą patį.

- - -

Trečia valanda visada yra per anksti arba per vėlu daryti bet ką, ką tik sumanote.

- - -

Visada galiu pasirinkti, bet turiu žinoti, kad net jei nieko nepasirenku, vis tiek pasirenku.

- - -

Žmogus iš pradžių yra projektas, kuris gyvena subjektyviai; jis nėra nei jūros puta, nei puvėsiai, nei žiedinis kopūstas, ir egzistuoja tik kaip projektas.

- - -

Rinkdamasis save, aš renkuosi žmogų.

- - -

Aš gimiau todėl, kad man labai reikėjo savęs.

- - -

Kad pasijusčiau reikalingas, manęs turėjo kas nors pasigesti.

- - -

... kasdien jis vis labiau panašėja į savo būsimą lavoną.

Jean-Paul Sartre

„Brandos amžius“

The Age of Reason

– Žiūrėti į save, teisti save – štai tavo mėgstamiausia nuostata. Kai tu į save žiūri, įsivaizduoji, kad tai visai ne tai, į ką žiūri, kad tu esi niekas. Iš esmės, tai tavo idealas: būti niekas.

- - -

Suaugusiųjų ašaros – mistinė katastrofa, kažkas panašaus į ašaras, kurias Dievas lieja dėl žmogaus piktadarysčių.

- - -

Briunė ramybė buvo beribė. Jūros ramybė. Jame buvo kažkas, kas ramino ir drauge erzino. Jis niekad neatrodė esąs individas, jis gyveno minios gyvenimą, lėtą, tykų, šnarantį minios gyvenimą.

- - -

Egzistuoti – tai gerti save nejaučiant troškulio.

- - -

– Jūsų paklausius gali pamanyti, kad esate nemirtingas. Pasak jūsų, vieneri prarasti metai sugrįžta!

- - -

Meilė buvo čia, apvalutė, paprasta, su elementariais geismais ir banaliu elgesiu...

- - -

– Manau, kad viltį praradę žmonės spjauna į mirtį, ir mane visada stebina, kai matau, kaip ji iki paskutinio su suskaičiuoja savo išlaidas ir taupo pinigus.

– Tai netrukdo jai būti neviltyje. Taip elgiasi senstantys žmonės: kai jie jaučia pasišlykštėjimą savimi ir savo gyvenimu, jie galvoja apie pinigus ir nieko sau negaili.

- - -

„Kai neužtenka drąsos nužudyti savęs viso, reikia tai daryti dalimis.“

- - -

– Gal ir esu pacifistas, bet žmogaus gyvenimo aš negerbiu, tu kažką painioji.

- - -

– Tavo gyvenimas – amžinas kompromisas tarp polinkio į maištą ir anarchiją, iš esmės, labai nežymaus, ir tavo giliai paslėptų polinkių, kurie tave lenkia prie tvarkos, dorovinės sveikatos, sakyčiau, kone rutinos.

- - -

– Niekas negali atimti mano gyvenimo prasmės ir niekas negali sutrukdyti jai tapti likimu.

- - -

– Mano laisvė? Ji mane slegia: jau daugybę metų aš laisvas nežinia kam. Degu noru ją iškeisti į tikėjimą.

- - -

– Aš nesu užsispyręs, tik susitelkęs: nemoku atsipalaiduoti. Visada susimąstau, kas man dedasi, tai mano savigyna.

Ir tarsi sau ironiškai pridūrė:

– Aš esu mąstanti nendrė.

Jean-Paul Sartre

„Siena“

The Wall

Siena

Aš taip pat pastebėjau, kad daiktai dabar atrodo keistai: jų kontūrai ne tokie aiškūs, ne tokie sunkūs nei paprastai. Pakakdavo tik žvilgtelėti į suolą, žibalinę lempą, anglių krūvą, kad pajusčiau, jog netrukus mirsiu. Suprantama, aš negalėjau aiškiai įsivaizduoti savo mirties, bet mačiau ją visur, ypač daiktuose, kurie atitolo ir laikėsi pagarbaus atstumo nelyginant žmonės, besikalbantys pusbalsiu mirštančiojo galvūgalyje.

Jei dabar, kai buvau tokios būsenos, man būtų pranešę, kad galiu ramiai grįžti namo, kad jie palieka mane gyvą, būčiau nė kiek nesusijaudinęs: kai prarandi iliuziją, jog esi nemirtingas, nėra jokio skirtumo, kada mirsi – po kelių valandų ar po kelerių metų.

- - -

... norint įbauginti mirti pasmerktą žmogų, reikia kažko daugiau. Kur kas daugiau.

Herostratas

Manau, jums būtų įdomu sužinoti, kad pasaulyje gali gyventi ir toks žmogus, kuris nemyli žmonių. Ką gi, tas žmogus – aš; aš taip mažai juos myliu, jog netrukus ketinu kokį pustuzinį jų iššudyti; jums gali kilti klausimas: kodėl tik pustuzinį? Ogi todėl, kad revolveryje yra tik šeši šoviniai.

Intymumas

Negalima padaryti žmonių laimingų prieš jų pačių valią.

Viršininko vaikystė

„Pirmoji gyvenimo taisyklė: nesistenk gilintis į save, nes padarysi pačią pavojingiausią klaidą“.

Jean-Paul Sartre

„Šleikštulys“

Nausea

Manau, istoriko profesija nepalanki gilintis į psichologiją. Savo srityje mes susiduriame tik su paprastais, vienareikšmiais jausmais, kurie įvardijami tokiais bendrais žodžiais, kaip Ambicija ar Interesas.

- - -

Aš vienas tarp smagių, protingų balsų. Visi tie žmonės leidžia laiką be perstojo kalbėdamiesi ir džiūgaudami, kad jų nuomonės sutampa. Dieve mano, kiek svarbos jie teikia tam, kad visi kartu galvoja tą patį.

- - -

Žaviuosi, kaip galima meluoti, apgaunant savo paties protą.

- - -

Vakar man taip patiko dangus, – žemas, nuo lietaus apniukęs dangus, kuris glaudėsi prie lango tarsi juokingas, jaudinantis veidas. Šita saulė toli gražu nejuokinga, priešingai. Ant visko, kas man miela, – ant statybos rūdžių, patrešusių tvoros lentų – krinta šykšti, santūri šviesa, primenanti žvilgsnį, kuriuo po bemiegės nakties žmogus nužvelgia vakarykščius entuziastingus sprendimus arba vienu gaistu be mažiausio subraukymo prirašytus puslapius.

Šiokią dieną labai tinka apmąstyti savo gyvenimą: šalti spinduliai, kuriais saulė tarsi negailestingu nuosprendžiu plieskia į visus tvarinius, pro akis skverbiasi į mano vidų; aš iš vidaus nutviekstas alinančios šviesos. Dar ketvirtis valandos, ir tikrai pasiekčiau aukščiausią pasibjaurėjimo savimi laipsnį. Sėdžiu nukoręs rankas, kartkartėmis neryžtingai brūkšteliu porą žodžių, žiovauju, laukiu nakties. Kai sutems, ir daiktai, ir aš išlįsim iš savo

užkaborių.

- - -

Aš regiu ateitį. Ji stūkso ana ten, gatvėje, ne ką blankesnė už dabartį. Ir kodėl ji turėtų išsipildyti? Kam? Senė kiūtina tolyn, stabteli, perbraukia žilą sruogą, išsipešusią iš po skaros. Ji eina, ką tik buvo ten, dabar yra čia... nebežinau, kas dedasi: ar aš matau jos judesius, ar numatau? Nebeskiriu dabarties nuo ateities, dabartis vis tęsiasi, ateitis pamažu pildosi; senė slenka tuščia gatve; kilnoja sunkius vyriškus batus. Tai ir yra laikas, vien plikas laikas, – slenka iš lėto, verčia laukti, o jam atėjus imi bodėtis, nes pastebi, kad jau senų seniausiai laikas buvo čia.

- - -

Net banaliausias įvykis gali virsti nuotykiu, tereikia imti jį pasakoti. Žmones tai apgauna: žmogus yra amžinas istorijų pasakotojas, gyvena apsuptas savų ir svetimų atsitikimų, tik per juos suvokia viską, kas jam nutinka; ir gyvenimą stengiasi gyventi taip, tarsi jį pasakotų.

Tačiau reikia rinktis: gyventi ar pasakoti.

- - -

Nuotykio neįmanoma pratęsti; tik baigtis suteikia jam prasmę.

- - -

Kai gyveni, nieko nenutinka. Keičiasi dekoracijos, įeina ir išeina žmonės, ir tiek. Nebūna pradžios. Dienos jungiasi viena prie kitos kaip papuola, – nesibaigiantis, monotoniškas sudėties veiksmas.

Tai ir yra gyvenimas. Bet kai pasakoji apie gyvenimą, viskas pasikeičia; tik šios permainos nepastebime – ne veltui žmonės sako „tikra istorija“. Tarsi galėtų būti tikrų istorijų; juk įvykiai klostosi viena kryptimi, o mes juos pasakojame atvirkščia tvarka. Pradedi lyg ir nuo pradžios: „Buvo gražus 1922 metų rudens vakaras. Aš dirbau notaro raštininku Marome“. O iš tiesų pradėjai nuo

pabaigos. Sunku pajusti, bet šiuose keliuose žodžiuose jau glūdi nematoma pabaiga, – ji ir suteikia pradžios įspūdį bei iškilmingumą. „Aš vaikštinėjau ir pats nepastebėjau, kaip, galvodamas apie pinigų stygių, išėjau už kaimelio“. Paprastai toks sakinys reikštų, jog žmogus susimąstęs, paniuręs, nuotykiai už šimto mylių – jis apimtas tokios nuotaikos, kai nė nematai, kas dedasi aplink. Tačiau mes jau žinome pabaigą, ir ji viską keičia. Mums šis žmogus jau dabar yra istorijos herojus. Jo niūri nuotaika ir piniginiai rūpesčiai daug reikšmingesni už mūsiškius, – jie nušviesti būsimų aistrų spinduliais. O pasakojimas tęsiasi priešinga linkme: sekundės liovėsi grūstis kaip pakliūva viena ant kitos, jas jungia atsitikimo pabaiga, kuri traukia akimirkas, o kiekviena akimirka traukia prieš tai buvusią: „Buvo tamsu, gatvėje tuščia“. Sakinys nerūpestingai mestelėtas, regis, nieko svarbaus nepasako; tačiau mes nesileidžiame apgaunami ir sakinį įsimename: tos detalės svarbą suprasime vėliau. Ir mums atrodo, kad herojus visas tos nakties aplinkybes suvokė kaip lemtingus ženklus, pažadus, o galbūt apskritai suvokė tik juos ir nekreipė nė menkiausio dėmesio į tai, kas nepranašavo apie būsimą nuotykį. Pamirštame, kad ateities dar nebuvo; žmogus vaikštinėjo po paprasčiausią naktį ir be atrankos žiūrėjo į viską iš eilės.

Aš norėjau, kad mano gyvenimo akimirkos išsidėstytų tokia pat seka kaip prisiminimuose apie gyvenimą. Tai tolygu mėginimui sučiupti laiką už uodegos.

- - -

Visuomenėje gyvenantys žmonės išmoko veidrodžiuose save matyti tokius, kokie atrodo draugams.

- - -

Patirtis yra gerokai daugiau negu gynyba nuo mirties; tai teisė: senukų teisė.

- - -

Nerimastingai apsidairiau: dabartis, vien dabartis. Lengvi ir tvirti baldai, įstrigę dabartyje, stalas, lova, spinta su veidrodžiu ir – aš pats. Atsiskleidė tikroji dabarties prigimtis: dabartis yra tai, kas egzistuoja, o visa, ko nėra dabar, nėra apskritai. Praeities nėra. Visai nėra. Nei daiktuose, nei mano mintyse. Žinoma, aš jau seniai supratau praradęs savąją, bet iki pat šiol maniau, jog mano praeitis taip nutolo, kad jos nebepasiekiu. Praeitį laikiau tik išėjimu atsargon, kitokia egzistencija, ramybės ir sąstingio būsena; kiekvienas nutikimas, atlikęs savo vaidmenį, klusniai nukeliaudavo į dėžutę pas kitus ir tapdavo garbingu įvykiu: juk labai sunku įsivaizduoti nebūtį. Dabar supratau: daiktai yra tai, kas atrodo esą – o už jų... tuščia.

- - -

Jei galėčiau liautis galvojęs, iškart pagerėtų. Mintys – pats bjauriausias dalykas. Bjauresnis ir už kūną. Jos driekiasi be galo ir palieka keistą skonį. Be to, už minčių slypi žodžiai, nebaigti žodžiai, nuolat pargrįžtančios sakinių nuotrupos: „Reikia baig... Aš egz... Mirė... Ponas de Rol... mirė... Aš nesu... Aš egz...“ Plaukia ir plaukia – be galo. Tai ir blogiausia, nes jaučiuosi atsakingas, jaučiuosi bendrininkas. Juk skausmingas mintis (kad aš egzistuoju) kurstau aš pats. Aš. Kūnas nuo pat pradžių gyvuoja savaime. O mintį tęsiu ir rutulioju aš. Aš egzistuoju. Manau, kad egzistuoju. Ak! Tas būties pojūtis – iš lėto jį vynioju kaip kokį ilgą serpantiną... Kad galėčiau liautis galvojęs! Pamėginu. Man pavyksta: galvą, regis, užtemdo dūmai... ir vėl prasideda: „Dūmai... negalvoti... Nenoriu galvoti... Galvoju, kad nenoriu galvoti. Reikia negalvoti, kad nenoriu galvoti. Nes tai dar viena mintis“. Ar nesiliaus?

Mano mintys – tai aš, todėl ir negaliu sustoti. Egzistuoju todėl, kad galvoju... ir negaliu susilaikyti negalvojęs. Šią akimirką – o siaube! – irgi egzistuoju

todėl, kad nekenčiu egzistuoti. Tai aš, aš pats traukiu save iš trokštamos nebūties: neapkęsdamas, bjaurėdamasis gyvenimu taip pat verčiu save egzistuoti, smingu į būtį. Mintys gimsta man už nugaros kaip svaigulys, jaučiu jas kylant iš už galvos... jeigu pasiduosiu, jos prasiverš į priekį, tarp akių – o aš visada pasiduodu, mintis auga, auga, kol išsipučia ir pripildo mane, atgaivina mano būtį.

- - -

Nenoriu sielų bendrystės, taip žemai dar nenusiritau.

- - -

Moters akys tamsios ir švelnios; vaikino oda rusva, truputį gruoblėta, smakras žavus, nedidukas, valingas. Tiesa, jie mane jaudina, bet ir kelia kažin kokį pasibjaurėjimą. Juodu atrodo labai toli nuo manęs: nuo šilumos aptingę, širdyse rusena ta pati svajonė, tokia maloni, tokia nedrąsi. Jaučiasi patogiai, patikliai apžiūrinėja geltonas sienas ir žmones, patenkinti pasauliu – tiesiog tokiu pasauliu, koks yra, – ir kiekvienas savo gyvenimo prasmę šiuo metu sieja su kito gyvenimu. Netrukus, likę vienudu, jie susilies į vieną gyvenimą, lėtą, drungną ir visiškai beprasmį gyvenimą – tik patys to nepastebės.

Regis, jie varžosi vienas kito. Galiausiai jaunuolis nerangiai, bet ryžtingai pirštų galais paima draugės ranką. Ši giliai kvėpteli, ir abu palinksta prie valgiaraščio. Taip, jie laimingi. O kas toliau?

- - -

Permetu salę akimis. Farsas! Visi tie žmonės sėdi nutaisę rimtas minas; valgo. Ne, jie ne valgo, o semiasi jėgų savo priedermėms vykdyti. Kiekvienas įsikibęs kokį nors mažmožį, kuris neleidžia susivokti, kad jie egzistuoja; visi iki vieno mano esą būtini kokiam nors žmogui ar dalykui.

<...>

– Tiesiog pagalvojau: štai mes visi, čia susirinkę, valgome ir geriame, kad palaikytume savo neįkainojamą egzistenciją, o juk nėra nieko, ničnieko, jokios prasmės egzistuoti.

- - -

Žmonės. Tuos žmones reikia mylėti. Žmonės nuostabūs. Supykina – staiga užeina Šleikštulys.

- - -

Svarbiausia – sąlygiškumas. Turiu galvoje, egzistencija kaip tokia nėra būtina. Egzistuoti reiškia tiesiog būti; esybes galima pamatyti, galima atrasti, bet išmąstyti – niekada. Manau, kai kurie žmonės tai supranta, tik mėgina įveikti šį sąlygiškumą prasimanydami savaimingą, neišvengiamą būtį. Tačiau jokia savaiminga būtis negali paaiškinti egzistencijos: sąlygiškumas nėra iliuzija, regimybė, kurią galima išsklaidyti; tai absoliutas, vadinasi, ir visiškas nepagrįstumas.

- - -

Žiūrėjau į linguojančias šakas ir galvojau: iš tikrųjų judesiai neegzistuoja, tai perėjimai, tarpai tarp dviejų egzistencijų, tuščios akimirkos. Jau tikėjausi išvysti, kaip užgimsta būtys, kaip išnyra iš nebūties, kaip pamažu pribręsta, pražysta.

Tačiau viltys žlugo vos už kelių sekundžių. Svyruojančiose šakose, kurios čiuopė aplink save kaip neregiai, neįžvelgiau jokio „perėjimo“ į būtį. Mintis apie perėjimą dar vienas žmonių pramanas. Pernelyg aiški idėja. Kiekvienas krustelėjimas gyvavo pats sau, atskirai nuo kitų. Jie iš visų pusių kyšojo pro šakas ir stiebelius, sūkuriavo aplink išdžiūvusias medžių rankas, gaubė jas mažyčiais verpetais. Žinoma, judesys – tai tas pats medis. Daiktas. Aplinkui mačiau vien pilnatvę. Ant šakų galiukų knibždėjo būtys, nuolat atgyjančios ir niekad neužgimstančios būtys. Vėjas-būtis atlėkęs tūpė ant

medžio kaip riebi musė; o medis virpėjo. Tačiau virpulys nebuvo gimstanti savybė, perėjimas nuo potencijos prie veiksmo; tai buvo daiktas; daiktas-virpulys įsigavo į medį, sugriebė, papurtė ir netikėtai palikęs ramybėje nušvilpė sūkuriuoti tolyn. Visur pilnatvė, visur veiksmas, nė vienos tuščios akimirkos, visa kas – netgi sunkiausiai įžiūrimas krustelėjimas – yra atsiradę iš būties. Ir visos aplink medį knibždančios esybės iš niekur į niekur nekeliavo. Tiesiog jos vieną sekundę egzistavo, kitą – nebe: būtis neturi atminties; iš pranykusiųjų nieko nelieka – net prisiminimo. Visur būtis, iki begalybės ir dar toliau, visada ir visur; būtis, o už jos – vėl būtis.

- - -

Visos esybės užgimsta be priežasties, gyvuoja vien iš silpnumo ir miršta atsitiktinai.

- - -

Egzistencija – tai pilnatvė, nuo kurios žmogus niekur negali pabėgti.

- - -

Ši minkšta kirmėlė neturėjo jokio pagrindo egzistuoti, bet negalėjo neegzistuoti. Neįtikėtina: norint įsivaizduoti nebūtį, reikėjo pačiam gyventi pasaulyje ir plačiai atsimerkus į viską žiūrėti; nebūtis – tai tik idėja mano galvoje, egzistuojanti idėja, plevenanti šioje platybėje: nebūtis nėra būsena iki egzistencijos, tai irgi yra egzistencija, prieš kurią būta ir daugybės kitų.

- - -

Aš laisvas: nebėra jokios prasmės gyventi, – visa, ką išmėginau, žlugo, o daugiau nieko nesugalvoju. Aš stoviu vienas baltoje gatvėje tarp sodų. Vienas ir laisvas. Tik ši laisvė kažkuo panaši į mirtį.

- - -

Dabar aš tiesiog nuobodžiauju. Kartkartėmis taip plačiai nusižiovauju, kad per skruostus nurieda ašaros. Tai nykus, nykus nuobodulys, egzistencijos šerdis, pati materija, iš kurios aš sutvertas. <...> Tik dabar, prisimindamas tuos kruopščius judesėlius, nesuprantu, kaip sugebėjau tai atlikti: jie tokie beprasmiai. Aišku, už mane viską padarė įpročiai. Jie nemirė, jie ir toliau gyvuoja, pamažu, klastingai spendžia man spąstus, tarsi auklės mane prausia, šluosto, rengia. Ar ant šios kalvelės mane irgi atvedė įpratimas? Nebeprisimenu, kaip atėjau.

<...>

Kalvos viršūnėje jaučiuosi taip toli nuo jų. Atrodo, priklausau kitai rūšiai. Po darbo dienos jie eina iš įstaigų, patenkinti žvalgosi į namus ir skverus, galvoja, kad tai jų miestas, „gražusis miestelis“. Jie nieko nebijo, jaučiasi kaip namie. Per visą savo gyvenimą yra matę tik iš čiaupų tekantį prijaukintą vandenį, tik šviesą, pasklindančią iš elektros lempučių nuspaudus jungiklį, tik sukryžmintus, hibridinius medžius, paramstytus kuoleliais. Jie šimtą sykių per dieną įsitikina, kad viskas vyksta mechaniškai, kad pasaulį valdo griežti, nepajudinami dėsniai. Visi ore paleisti kūnai krinta vienodu greičiu, parkas žiemą kasdien uždaromas ketvirtą valandą, vasarą – šeštą, švinas lydosi 335 laipsnių temperatūroje, paskutinis tramvajus nuo Rotušės išvažiuoja penkios po vienuoliktos. Jie taikūs, kiek paniurę, galvoja apie Rytojų, tai yra tiesiog apie kitą šiandieną; miestai turi tik vieną dieną, kuri kiekvieną rytą prasideda iš naujo. Tik sekmadieniais nuotaika kiek šventiškesnė. Kvailiai. Bjauru ir pagalvoti, kad netrukus vėl pamatysiu riebius romius jų veidus. Jie leidžia įstatymus, rašo romanus apie paprastų žmonių gyvenimus, tuokiasi, jiems užtenka kvailumo prisigimdyti vaikų. Vis dėlto neapčiuopiama didingoji gamta persmelkė jų miestą, įsismelkė visur, – į jų namus,

kontoras, juos pačius – ir tūno ramiai, nejudėdama. Jie kupini gamtos, tiesiog ja kvėpuoja, bet nepastebi, – įsivaizduoja, kad gamta toli, už dvidešimt mylių nuo miesto. Aš matau tą gamtą, matau... Žinau, kad jos paklusnumas tėra tingulys, žinau, kad ji neturi dėsnių: tai, ką jie visi laiko pastovumu... Gamta turi tik įpročius ir gali rytoj juos pakeisti.

O jeigu kas nors atsitiktų? Jei gamta staiga imtų spurdėti? Tada žmonės susiprastų, kad gamta glūdi juose pačiuose, ir jiems vos neplyštų širdis. Kam tada reikalingos jų užtvankos, pylimai, elektrinės, aukštakrosnės ir pneumatiniai kūjai? Tai gali atsitikti bet kada, gal visai netrukus: pranašingi ženklai jau pasirodė. Pavyzdžiui, šeimos tėvas, išėjęs pasivaikščioti, pastebės, kad per gatvę į jo pusę tarsi vėjo genamas atlekia raudonas skuduras. O skudurui visiškai priartėjus, tėvas pamatys, kad ten rangydamasis, šokčiodamas ritasi pašvinkęs, dulkinas mėsgalis – iškankinto kūno gabalas, kuris voliojasi atmatų grioviuose ir pliūpčioja krauju. Arba motina, pažvelgusi į savo vaiko skruostą, paklaus: „Kas čia, spuogas?“ Oda ištins, pratrūks, o plyšyje atsivers pašaipi trečioji akis. Arba žmonės pajus, jog visą kūną kažkas švelniai glamonėja, kaip nendrės besimaudant upėje, ir supras, jog drabužiai tapo gyvomis būtybėmis. Kitas žmogelis pajus kažką krebždant burnoje. Prieis prie veidrodžio, išsižios: ogi jo liežuvis virto milžinišku gyvu šimtakoju, krutinančiu kojas ir kutenančiu jam gomurį. Mėgins išspjauti, bet šimtakojis bus priaugęs, ir teks jį rauti savo rankomis. Atsiras galybė dalykų, kuriems reikės sugalvoti naujus pavadinimus – akmeninė akis, didžiulė trišakė ranka, kojos nykštys-ramentas, voras-smakras. O koks nors žmogelis, ramiai užmigęs savo lovoje, jaukiame šiltame kambaryje, atsibus nuogutėlis ant melsvos žemės, šnypščiančių raudonų ir baltų pimpalų tankumyne, – jie styros dangų kaip Žukstbuvilio

kaminai, su pusiau iš žemės išlindusiais riebiais, plaukuotais ir lyg svogūno galvos išsipūtusiais kiaušiais. Aplink pimpalus skraidžios paukščiai ir kapos juos snapais ligi kraujo. Iš žaizdų lėtai, švelniai varvės sperma pramaišiui su krauju, – skaidri sperma su smulkučiais burbulėliais. Arba nieko panašaus neatsitiks, – jokios pastebimos permainos, tik vieną rytą žmonės, atvėrę langines, nusistebės kažkokia klaikia, sunkiai visa ką užgulusia ir tarsi ko laukiančia reikšme. Tik tiek: tačiau – net jeigu viskas truktų keletą akimirkų, – šimtai žmonių nusižudys. Taip! Norėčiau bent mažutės permainos, kad galėčiau pažiūrėti, kas bus – daugiau nė neprašau. Tada ir kiti staiga paskęs vienatvėje. Po gatves bastysis vieniši, visiškai vieniši ir baisiai išsigimę žmonės, – sunkiai šliauš pro mane įsmeigę akis į vieną tašką, bandydami pabėgti nuo savo skaudulių, bet nešis juos kartu, prasižioję ir iškišę sparnais plakančius liežuvius-vabalus. Tada aš užsikvatosiu, net jeigu mano paties kūnas bus nusėtas bjauriais pūliuotais šašais, skleidžiančiais žiedus lyg kūno gėlės, lyg žibuoklės ar vėdrynai. Aš atsišliesiu sienos ir šūktelėsiu jiems pavymui: „Kur pasidėjo jūsų mokslas? Kur dingo jūsų humanizmas? Kur mąstančios nendrės išdidumas?“ Tada aš nebijosiu bent ne labiau negu dabar. Argi tai nebus ta pati egzistencija, jos variacijos? Tos akys, pamažu gožiančios veidą, – jos, žinoma, bus nereikalingos, bet ne labiau nereikalingos už dvi pirmąsias. Aš bijau pačios egzistencijos.

- - -

Skaidri, sustingusi, tuščia sąmonė, uždaryta tarp sienų, ir toliau egzistuoja, bet joje niekas nebegyvena.

- - -

Puikiai žinau, kad nenoriu nieko dirbti, nes dirbti tolygu kurti egzistenciją, o egzistencijos ir taip gana.

Jean-Paul Sartre

„Žodžiai“

Words

Įsakinėti ir klausyti – lygiai tas pat.

- - -

Kas per daug myli vaikus arba gyvūnus, myli juos žmonių sąskaita.

- - -

Dori vargšai nežino, kad jų paskirtis – duoti progos mūsų kilniaširdiškumui pasireikšti.

- - -

Lepinamas vaikas neliūdi; jis nuobodžiauja kaip koks karalius. Kaip šuo.

- - -

Kuo beprasmiškesnis gyvenimas, tuo sunkiau pakeliama mirtis.

- - -

Misticizmas sukurtas žmonėms, nesuradusiems vietos gyvenime.

- - -

Troškimas rašyti slepia savyje nenorą gyventi.

- - -

Kad mirtis būtų ne tokia barbariška, nusprendžiau, jog ji – mano tikslas, o gyvenimas – vienintelis patikimas būdas numirti.

- - -

Praėjusio gyvenimo pradžia vertinama pagal pabaigą.

- - -

Tikėjimas, nors ir labai gilus, niekad nesti pilnutinis. Jį reikia be paliovos kurstyti ar bent jau stengtis negriauti.

- - -

Kultūra neišgelbsti nieko ir nieko nepateisina. Bet ji yra žmogaus kūrinys: žmogus joje atsispindi, atpažįsta save; tik šis kritiškas veidrodis jam parodo jo paties atvaizdą.

- - -

Norėdamas užsitikrinti sau amžiną gyvavimą žmonijoje, aš nusprendžiau, kad ji egzistuos amžinai. Užgesti jos prieglobstyje reiškė užgimti ir tapti amžinam, tačiau jei man būtų tekę išgirsti ką nors spėjant, kad vieną gražią dieną mūsų planeta gali žūti kosminėje katastrofoje, nors ir po penkiasdešimties tūkstančių metų aš būčiau pasibaisėjęs; net ir šiandieną, nebeturėdamas jokių iliuzijų, aš negaliu be baimės galvoti apie galimą saulės atšalimą: mano gentainiai gali mane pamiršti rytojaus dieną po mano laidotuvių, dėl to aš nesisieloju; tol, kol jie gyvens, aš, neapčiuopiamas ir bevardis, būsiu tarp jų, kiekviename jų, kaip manyje yra tie milijardai mirusiųjų, kurių aš nepažįstu ir kuriuos saugau nuo sunaikinimo; tačiau jei žmonija išnyks, ji iš tikrųjų nužudys savo mirusiuosius.

- - -

Vaikai ir kareiviai apie mirusiuosius negalvoja.

- - -

Ateizmas – žiaurus ir didelės ištvermės reikalaujantis užmojis.

- - -

Mokėkite taip elgtis, kad jūsų ieškotų.

- - -

Vaikų lūpomis byloja tiesa.

Hannah Arendt
1906

Lygybė – tai žmonių organizacijos rezultatas. Mes gimėme ne lygūs.

Emmanuel Levinas
1906

Ryšys su kitu asmeniu užsimezga tiktai kaip atsakomybė. Ir visai nesvarbu, ar ji būtų prisiimta, ar jos būtų išvengta; ar žinome, kaip ją prisiimti, ar ne; ar galime padaryti ką nors konkretaus dėl kito asmens, ar ne.

- - -

Erotinio santykio patetiką sudaro tai, kad esama dviese ir kad kitas yra visiškai kitas.

- - -

Sūnystė yra paslaptinga; tai santykis su kitu asmeniu, kuriame kitas asmuo yra radikaliai kitas ir kuriame „jis“ vis dėlto tam tikra prasme yra „aš“.

Aristotle Onassis
1906

Labai dažnai turtingas žmogus – ne kas kita kaip vargšas, turintis labai daug pinigų.

- - -

Jei moterys neegzistuotų, visi pinigai pasaulyje neturėtų jokios reikšmės.

Mark Ortman
~ 1906

Sunkiausia atiduoti gerumą, nes jis paprastai yra grąžinamas.

Konstantin Platonov

1906

Savarankiškumas – valingoji asmenybės savybė, pasireiškianti gebėjimu sisteminti, planuoti, reguliuoti ir aktyviai įgyvendinti savo veiklą be išorinio vadovavimo.

W. H. Auden

1907

Negalima naudotis laisve be teisės ją pažeisti.

- - -

Šiandien svarbiausias politinis uždavinys ne suteikti žmogui laisvę, o patenkinti jo poreikius.

- - -

Blogo meno nereikia pulti – jis ir taip pražus.

- - -

Norint susilieti su minia visai nebūtina išeiti į gatvę – užtenka namuose atsiversti laikraštį arba įjungti televizorių.

- - -

Mes visi egzistuojame čia, žemėje, tam, kad padėtume kitiems; kam reikalingi tie „kiti“ – nežinau.

- - -

Gėris gali įsivaizduoti blogį, bet blogis nesugeba įsivaizduoti gėrio.

René Char

1907

Pašaipa naikina fanatizmą taip, kaip alyva gesina ugnį.

- - -

Vaisius aklas, mato medis.

Günter Eich

1907

Užmerk akis. Tai, ką pamatysi, bus tavo.

Mircea Eliade

1907

Ženklas, turintis religinę reikšmę, įveda kažkokį absoliutų elementą ir padaro galą santykinumui ir sąmyšiui.

- - -

Iš ciklo be pradžios ir pabaigos žmogus gali ištrūkti tiktai dvasinės laisvės aktu.

- - -

Paprasčiausio dangaus skliauto stebėjimo užtenka tam, kad žmogus patirtų religinį išgyvenimą.

- - -

Kiekviena egzistencinė krizė iš naujo priverčia suabejoti tiek pasaulio realybe, tiek žmogaus buvimu pasaulyje.

Alfonsas Gučas

1907

Skurdžios dvasios žmogus negali suvokti ir suprasti tų vertybių, kurios aukštesnės už jo paties.

- - -

Kiekvieno mūsų dvasinę kultūrą rodo tai, kiek suprantame kitą žmogų ir esame tolerantiški jo nuomonei.

Robert A. Heinlein
1907

Gyveni ir mokaisi. Arba negyveni ilgai.

- - -

Nekliudykite savo vaikams, kurdami jiems lengvą gyvenimą.

- - -

Meilė yra tokia būsena, kai kito laimė yra būtina tavajai.

- - -

Visuomet klausyk ekspertų. Jie Tau pasakys, ko ir kodėl negalima daryti. Tada imk ir padaryk tai!

Abraham Joshua Heschel
1907

Savigarba yra disciplinos pagrindas. Kai gebame sau pasakyti „ne“, sustiprėja orumo jausmas.

Albinas Liaugminas
1907

Kaip žmogaus kūnas yra pajungtas biologinės prigimties dėsniams, kurių nepaisymas reikštų savęs sunaikinimą, lygiai taip pat ir jo laisvieji veiksmai turi atsiremti į tam tikras normas. Be jų būtų neįmanomas ne tik bendruomeninis gyvenimas, bet ir paties individo fizinis ir dvasinis tarpimas.

Astrid Lindgren
1907

Gyvenimas – nuostabus pokštas, jis taip ilgai tęsiasi ir toks trumpas.

- - -

Gyventi reikia taip, kad susitaikytum su mirtimi.

Alberto Moravia
1907

Savimeilė – keistas žvėris: jis gali miegoti nepaisydamas stipriausių smūgių ir staiga nubunda mirtinai sužeistas dėl įdrėskimo.

Simone de Beauvoir
1908

Laisvė, kuri naudojama laisvei pašalinti, turi būti pašalinta.

Stasys Yla
1908

Laisvės vardu – ne paslaptis – dangstosi ir kolektyvinė prievarta, ir asmeninė savivalė.

Franklin P. Jones
1908

Meilė nepriverčia suktis pasaulio. Ji yra tai, dėl ko sukasi pasaulis.

Harry Kemelman
1908

Cinikai yra nusivylę idealistai.

Stanisław Jerzy Lec
1908

Duona atveria kiekvieną burną.

- - -

Bala kartais sukuria gelmės įspūdį.

- - -

Dauguma žmonių žmogžudžiai – jie žudo žmogų savyje.

- - -

Bendraujant su nykštukais, sulinksta nugarkaulis.

- - -

Kiekvienas žiūrovas atsineša į teatrą savo akustiką.

- - -

Net ir gėris turi dvi puses – gerąją ir blogąją.

- - -

Kurkite legendas apie save. Dievai pradėjo nuo šito.

- - -

O gal Dievas lėmė man būti ateistu?

- - -

Langą į pasaulį galima uždengti laikraščiu.

- - -

Versdami paminklus, saugokite pjedestalus. Visada gali praversti.

- - -

Kartais bausmę lydi nusikaltimas.

- - -

Optimizmas ir pesimizmas nesutaria tik dėl tikslios pasaulio pabaigos datos.

- - -

Gyvenimas iš žmonių atima per daug laiko.

- - -

Kvailys – žmogus, kuris mano esąs protingesnis už mane.

- - -

Pasaulis gražus. Todėl ir liūdna.

- - -

Atrodo, kad mokslas juda Dievo atradimo link. Ir aš drebu iš anksto dėl jo likimo.

- - -

Dievui sunku įrodyti savo alibi.

- - -

Vieni tiki, kad tiki, kiti tiki, kad netiki.

- - -

Tikėjimas daro stebuklus – abipusiškumo principu.

- - -

Kas tiki stebuklais! Bet visi jų tikisi.

- - -

Jūs galite pakeisti tikėjimą nekeisdami dievų, ir atvirkščiai.

- - -

Visi dievai buvo nemirtingi.

- - -

Ir Dievas kalbėjo citatomis.

- - -

Žmonės vieną dieną taps broliais, ir vėl pradės nuo Kaino ir Abelio.

- - -

Aš tavęs nekenčiu! Tu neleidi savęs mylėti.

- - -

Gaila, kad į dangų reikia važiuoti katafalku!

- - -

Šalia laurų retai kada telpa aureolė.

- - -

Tomis pačiomis smegenimis ir mąstyti, ir tikėti?

- - -

Dievą pateisina tik tai, kad jo nėra.

Antanas Maceina

1908

Didelio skausmo akivaizdoje žodžiai netenka prasmės. Tylėjimas turi savotiško aktyvumo. Ir iš tikro žmones giliausiai suriša ne tai, kas pasakyta, bet tai, kas perduota tyloje: vos jaučiamu prisilietimu, rankos paspaudimu, akių žvilgsniu arba nors pačiu buvimu šalia vienas kito.

- - -

Suvokusi save, egzistencija suvokia ir Dievą.

- - -

Žmogus yra pasaulyje, kad išskleistų save per susidūrimą su šia pasauline atsparybe. Buvimas pasaulyje jam yra šiuo atžvilgiu jo paties įvykdymo sąlyga ir laukas. Bet žmogus yra ne iš šio pasaulio, nes jis būna savyje ir sau. Pasaulis jam yra tik sąlyga ir jo veiklos laukas, bet niekados ne jo buvimo šaltinis ir prasmė. Jeigu tad žmogus, gyvendamas ilgesnį laimės tarpsnį, spėja pamiršti šitą savo savarankiškumą ir pradeda būti taip, tarsi būtų iš pasaulio, kančia pažadina jį iš šios užmaršties ir nurodo tikrąją jo būseną.

- - -

Egzistencija mums atrodo esanti vertinga, nes mes gyvename tik kartą.

- - -

Iš tikro kultūros kūrinys yra žmogaus dvasios – jo idėjų, jo pergyvenimų, jo jausmų, jo meilės ir kančios, jo troškimų ir ilgesių – objektyvacija. Įmedžiagindamas savo dvasią, žmogus ją tarsi sulaiko nuo praėjimo ir palieka

amžių amžiams.

- - -

Ne tiek žmogus gyvena laike, kiek laikas gyvena žmoguje kaip jo egzistavimo forma.

- - -

Tačiau kas yra prasmė savyje? Prasmė yra tam tikro uždavinio vykdymas pačiu mūsų buvimu. Giliausia tad prasme ji yra ne kas kita, kaip savęs sutapdymas su savo pašaukimu. Gyvulys yra savo būtyje uždaras, todėl gali vykdyti tik vieną uždavinį. Negalėdamas jo vykdyti, jis netenka ne tik savo prasmės, bet ir savo biologinio pagrindo ir žūsta. Žmogus, būdamas atvira būtybė, šitokio apsprendimo neturi. Prieš jį tyso ištisas uždavinių laukas, kuriame jis pats turi išsirinkti tai, kas jo bus vykdoma kaip jo gyvenimo prasmė. Žmogus pats susiieško savo prasmę. Pašaukimas glūdi šalia jo.

- - -

Poezijos objektas – giliausia šio žodžio prasme – yra būtis.

- - -

Blogio mąstyti mes negalime. Užtat mes galime jį gyventi. Blogio išgyvenimas ir yra jo egzistencinis sprendinys. Jis yra individualus, kaip ir pats gyvenimas, nes kiekvienas žmogus gyvena tik savą gyvenimą.

- - -

Blogis neleidžia žmogui susitaikyti su jo paliesta tvarka, ir žmogus ieško blogio prasmės, ieško nuo pat savo buvimo pradžios ir ieškos visą savo istorijos metą.

- - -

Egzistencinis mąstymas yra žmogaus kova su nebūtimi.

- - -

Užuojauta, tikra ir gili užuojauta, turi būti ne žodis, bet veiksmas.

- - -

Žmogaus paskirtis žemėje iš esmės yra kūrybinė paskirtis, o kūrybos neigimas reiškia savo pašaukimo neigimą.

- - -

Meilės paslaptis glūdi žmogaus asmens slaptyje.

Abraham Maslow

1908

Tas, kuris moka gerai kalti plaktuku, visur aplinkui mato vinis.

- - -

Vienas iš švietimo tikslų turėtų būti mokymas, kad gyvenimas yra vertingas.

- - -

Žmogus gali rinktis saugumą ar augimą. Reikėtų nugalėti baimę ir rinktis augimą.

Maurice Merleau-Ponty

1908

Mes iki sielos gelmių esame susiję su pasauliu ir vienintelis būdas tuose ryšiuose pamatyti save – laikinai sustabdyti tą judėjimą, liautis dalyvavus jame.

- - -

Pasaulis gali būti suprastas tik per refleksiją, nes tik tada jis pasirodo keistas ir paradoksalus.

- - -

Jeigu stebime laiką gyvendami jame, dabartis vis dar yra susijusi su praeitimi ir vis dar laiko ją savo rankose.

Cesare Pavese

1908

Vienintelis džiaugsmas pasaulyje – pradėti. Gyvenimas gražus, nes visada, kiekvieną akimirką, pradedi gyventi iš naujo.

- - -

Mes prisimename ne dienas, mes prisimename akimirkas.

- - -

Darbas, kaip ir visos kartos triūsas, nepalieka jokio turto. Sūnūs ir rytdiena viską pradeda iš naujo.

- - -

Tobulo elgesio priežastis yra visiškas abejingumas.

Mika Waltari

1908

Eikš, brolau, pasigerkime iki žemės graibymo – noriu išplauti iš galvos bergždžias mintis ir galų gale išvemti visą žemiško kūno purvą, idant galėčiau dieviškų dalykų imtis.

Peter Drucker

1909

Geriausiai valdo pokyčius tas, kuris juos sukuria.

- - -

Bendraujant svarbiausia – girdėti tai, kas dar nepasakyta.

- - -

Valdyti – tai žinoti, kaip dirbti, o vadovauti – tai nutuokti, ką dirbti.

- - -

Šalia kiekvieno didelio pasiekimo stovi koks nors maniakas, įsikalęs sau į galvą, kad tai yra jo misija.

- - -

Tai, kas pamatuojama, sutvarkoma.

- - -

Planai yra tik geras ketinimas, nebent jie nedelsiant pereina į atkaklų darbą.

- - -

Bet kuris sėkmingas verslas reiškia, kad kas nors kada nors priėmė drąsų sprendimą.

Eugène Ionesco

1909

Žmonių vienybė atsiranda dėl prigimtinio pamato bendrumo ir bendrumo laike.

- - -

Kiekviena aušra – tai pradžia arba atsinaujinimas. Tai prisikėlimas. Mirtis nutolsta. Ji eina pasislėpusi įkandin dienos. Taigi atgimimas – ne vien tik simbolis.

- - -

Paprastai vienatvėje nesi vienišas. Visa, kas lieka, nusineši su savimi. Esi atskirtas, bet atskyrimas nėra kosminė, didžioji, vienatvė; tavo vienatvė yra tik socialinė, ir ji ribota.

- - -

Aš jaučiuosi sugniuždytas sugriuvusiame pasaulyje. Keista, visko yra ir kartu nėra, – taip sunku, taip painu ir taip trapu. Ar tai iš tikrųjų egzistuoja? Ar tai kada nors egzistavo?

Effendi Kapiev
1909

Skiriantis su gyvenimu mirties baimės nėra, ir jeigu kas priešinasi ir virpa, tai tik pats kūnas, pats kraujas, o protas ir visa, kas sudaro žmogaus sąmonę, būna pasyvus, šaltas liudininkas.

- - -

Kaip dažnai džiaugsmo sparnais pas mus atskrenda liūdesys.

Martti Larni
1909

Kuo mažiau oratoriai išmano savo temą, tuo noriau jų klausomasi.

- - -

Reklama – tai būdas priversti žmones pajusti trūkumą tų daiktų, apie kuriuos jie net nėra girdėję.

- - -

Dorybė turi daug gerbėjų, bet mažai pasekėjų.

- - -

Plaukas ant galvos visados vertesnis už plauką šukose.

- - -

Vieni žmonės gyvena ir mokosi, kiti – tiktai gyvena.

- - -

Krikščionis – žmogus, kuris nuoširdžiai myli visus, kuriems nejaučia neapykantos.

Rollo May
1909

Laisvė visuomet su savimi atsiveda nerimą.

- - -

Sugebėjimas būti pačiu savimi priklauso nuo sugebėjimo susitikti su savo nerimu ir nepaisant jo eiti toliau.

- - -

Tavo paties įsitikinimai visuomet turės aklumo ir iškraipymo elementą; pati didžiausia iliuzija yra gyventi išdidžiai tikint, kad tu neturi iliuzijų. Kai kurie mokslininkai mano, kad pirminė senovės graikų frazė „pažink save“ reiškia „Žinok, kad esi tik žmogus“. Moralinė problema yra nepaliaujamos pastangos rasti savo pažiūras ir tuo pat metu pripažinti, kad jose visuomet bus tam tikras savęs išaukštinimo ir iškraipymo elementas.

- - -

Mūsų intencijos lemia tai, kaip mes suvokiame pasaulį.

Eugenijus Meškauskas

1909

Kasdieniniame bendravime paprotinės dorovinės normos visų pirma išreiškia paprastąjį žmonių solidarumą, būtiną vidinę bet kokių visuomenės kolektyvų egzistavimo sąlygą. Visuomeninis auklėjimas padaro jas vidinio įsitikinimo arba sąžinės dalyku.

C. Northcote Parkinson

1909

Plėtra reiškia sudėtingumą, o sudėtingumas – žlugimą.

Simone Weil

1909

Visos nuodėmės – tai tik bandymas užpildyti vidinę tuštumą.

- - -

Viskas, prie ko prisiliečia jėga, suteršiama, kad ir koks būtų tas prisilietimas. Smogti ar gauti smūgį pačiam – vienodai bjauru.

- - -

Distancija – grožio siela.

- - -

Žuvus idėjai, lieka lavonai.

- - -

Liaudies opiumas – ne religija, o revoliucija.

Jean Anouilh

1910

Nė vienas žmogus iki pat mirties negali žinoti, ar jis yra drąsus.

Eric Berne

1910

Nesėkmės sunkiau atsisakyti nei sėkmės.

- - -

Kiekvienas žmogus turi mažo vaiko bruožų.

- - -

Mirtis? Ar viską užbaigti ir tada laukti jos kaip supuvusiam kelmui? Ar pasilikti ką nors nepabaigta ir mirti apgailestaujant? Gyvenimo menas – vaikščioti žeme kaip princui, pakeliui barstant obuolius. Mirties menas yra baigti valgyti savo paties obuolį ir pasakyti: „Aš patenkintas, visa kita – jums, skanaukite ir mėgaukitės

mano garbei“.

Jacques Cousteau
1910

Anksčiau gamta baugino žmogų, o dabar žmogus baugina gamtą.

- - -

Aš manau, kad nacionalinis suverenitetas sumažės atsirandant visuotinei tarpusavio priklausomybei.

- - -

Daug žmonių puola jūrą, o aš pasimyliu su ja.

Henrikas Radauskas
1910

Net ir genijus baltu ant balto tapyti negali.

Antanas Škėma
1910

Antanas Škėma
„Balta drobulė“

Tavo vardas reikalingas, kad tave prisiminčiau.

- - -

– Meilė stipresnė už mirtį, ar ne? Jūs geriau žinote, jūs poetas.

<...>

– Mirtis stipresnė už meilę, – tarė Garšva.

- - -

Mes esame nelaimingi vieni ir mes nelaimingi bendruomenėje; vedę ir nevedę; mes lyg ežiai, besiburią šilumai; mums nepatogu, kai mes sugrūsti, ir mes dar nelaimingesni išsiskyrę; optimizmas yra karti pajuoka iš žmogaus sielvarto; gyvenimas – blogis, nes gyvenimas – karas; kuo tobulesnis organizmas, tuo tobulesnis kentėjimas; istorijos moto: *eadem sed aliter*; aukščiau už sąmoningą intelektą – sąmoninga ar nesąmoninga valia; kūnas yra valios produktas.

Šitaip ėmė į save Schopenhauerį Antanas Garšva. <...> Gyvenimas – blogis. <...> Tas jaunuoliškas mirties troškimas, kai gyvenimas dar neišbandytas.

- - -

Grįždamas iš gimnazijos, užsuko į krautuvėlę. Jis pareikalavo virvės.

– Kiek metrų? – paklausė senas žydelis abejingu pirklio balsu.

„Mano mirtis matuojama metrais“, – liūdnai nutarė Garšva.

– Prašau tris metrus, manau, užteks, – paprašė.

– Jūs išvažiuojate? – paklausė žydelis, matuodamas

virvę.

– Toli, – atsakė Garšva.

„Mano mirtis trijų metrų ilgio“, – suformulavo mintį.

<...>

Juodi varnai išles jo akis, vargšas gimnazistas karos tankmėje, ir bus neįmanoma nustatyti savižudybės priežastį. Jis juk nieko nemylėjo!

- - -

Du žmonės. Du akmenys, kurie sugeba kalbėti ir jausti.

- - -

Nėra proto, nėra sąmonės.

- - -

Mano smegenų centre sėdi rūstus klerkas. Jis rūšiuoja mintis ir jausmus. Keturiasdešimt metų sėdi klerkas toje pačioje kėdėje. Štai kodėl jis toks pedantiškas ir nepermaldaujamas. Ne, pone, tamstai nevalia būti sentimentaliam! Šalin šiuos popierėlius, čerkšt, čerkšt, ir į dėžę. Jie priklauso valytojai. Jis logiškas, rūstusis klerkas. Jei jo nepaklausyčiau – pralaimėčiau. Kaip Dantė dangų, kaip Dostojevskis verkšlenančius personažus.

- - -

– Pagal aštuntąjį paragrafą jūs pasmerktas sunaikinti. Dėkui už atsakymus.

– Ar galėčiau sužinoti aštuntojo turinį?

– Tai ilgokas paragrafas. Trumpai. Sunaikinamas kiekvienas, kuris nesilaikė įsakymų. Pavyzdžiui, tikintysis – tikinčiųjų, netikintysis – netikinčiųjų, melagis – melagiškųjų, žmogžudys – žmogžudiškųjų, bailys – bailiškųjų, moralistas – morališkųjų. O įsakymus vykdžiusieji perkeliami į dangų.

– Aš vykdžiau ieškančiųjų įsakymus.

<...>

– Šitokia kategorija neegzistuoja.

- - -

Aš prisimenu motinos pamokas. Tai buvo įspūdžiai žmogaus, kuris laikinai apsistojo žemėje.

– Karalius užsivilko šarvus. Karalienė verkė ir, kai ašaros krito ant pilies grindų, drauge verkė freilinos ir pelės. Karalius išjojo. Ir ginklanešys išjojo. Ir riteriai. O gretimoje pilyje gyveno kitas karalius. Ir jis užsivilko šarvus. Karalienė verkė ir, kai ašaros krito ant pilies grindų, drauge verkė freilinos ir pelės. Karalius išjojo. Ir ginklanešys išjojo. Ir riteriai. Žalioje lygumoje du karaliai, du ginklanešiai, dvi kariuomenės susitiko. Kruviname mūšyje abu karaliai žuvo. Ir abu ginklanešiai. O riteriai grįžo į savo pilis. Ir prisiekė karalių sūnums, žadėdami kerštą. Karalienės augino karalaičius, freilinos – ginklanešius, pelės – peliukus. Tokia yra karų prasmė, mano berniuk.

- - -

– Bijau mirti, todėl geriu. Bijau mirti, todėl rašau. Bijau mirti, ryju tabletes. Viskas vardan mirti.

- - -

Nemirtingumo iliuzija? Tegul. Numirti su tikra iliuzija – tikras reikalas.

- - -

Kiekviena karta išgyvena pasaulio galą.

- - -

Aš sutalpinau savyje savo visatą. Praeitį, dabartį, ateitį. Bet nesu antžmogis. Aš – žmogėnukas, suvystytas į kartūninę purviną prijuostę. Kuris nori paaukoti save išsisakymui.

- - -

Praeitis tebegrįžta. Visos moterys sugrįžta. Visos vienoje.

- - -

Dulkės ir pelenai, štai gilioji gyvenimo prasmė.

Emil Cioran

1911

Tikintysis turi milžinišką pranašumą prieš netikintįjį: jis visuomet gali atsinaujinti per ereziją.

- - -

Mano jėga tame, kad aš neradau atsakymo į jokį gyvenimo klausimą.

- - -

Jei neturėčiau laisvės nusižudyti, seniai jau būčiau nusišovęs.

Max Frisch

1911

Jei kas nors turi sąžinę, tai yra paprastai kaltas.

- - -

Praeitis jau nebe paslaptis, dabartis nyki, nes ji vis labiau diena po dienos dėvisi, o ateitis yra senėjimas.

- - -

Tiesą, kurią siūlome kitam, reikėtų paslaugiai palaikyti kaip apsiaustą, kad būtų patogu apsivilkti, o ne sviesti į akis kaip šlapią skudurą.

- - -

Jūs galite bet ką sudėti į žodžius, išskyrus savo gyvenimą.

- - -

Negaliu tikėti, kad tai, ką matau, ir yra gyvenimas.

- - -

Didžiausias ir sunkiausias menas yra menas gyventi.

- - -

Labiausiai jaudina, žavi lyg nuotykis ir vilioja tai, kad žmogus, kurį mylime, niekados nėra iki galo pažintas.

- - -

Rašyti – tai skaityti save patį.

- - -

Kiekvienas žmogus anksčiau ar vėliau susikuria istoriją, kurią laiko savo gyvenimu.

William Golding
1911

Gyvenimo faktai mane įtikino, kad žmonija serga.

Erich Heller
1911

Teisingai supraskite pasaulį – jis yra toks, koks atrodo.

Hubert Humphrey
1911

Siekis, kurį mes turime užsibrėžti, yra žygiuoti vienam, bet taip, kad kiti užsimanytų žygiuoti drauge.

Marshall McLuhan
1911

Mes dėvime visą žmoniją kaip savo odą.

Arkady Migdal
1911

Noras pradžioje viską išsiaiškinti ir tik tada pradėti dirbti dažnai tampa nesėkmės priežastimi.

Tarō Okamoto
1911

Stiprybė yra matyti save tokį, koks iš tikrųjų esi.

Ronald Reagan
1911

Politika yra antroji pagal senumą profesija. Ir aš pastebėjau, kad labai primena pirmąją.

Anatoly Rybakov
1911

Jis buvo stiprus tarp stipriųjų, bet, kai jį išplėšė iš įprastos aplinkos, tapo aišku, kad jam nėra į ką atsiremti, o pats vienas – jis niekas.

- - -

Didingi tikslai reikalauja daug energijos, daug energijos iš paprastų žmonių išgaunama tik per didelį žiaurumą. Visi didieji valdovai buvo žiaurūs.

Wernher von Braun
1912

Mokslas ir religija nėra nepriklausomos ir priešingos jėgos. Ne! Jos yra seserys. Ir mokslas, ir religija siekia gražesnio pasaulio. Mokslas siekia sukontroliuoti gamtos jėgas už mūsų, religija kontroliuoja gamtos jėgas mumyse.

- - -

Yra dvi stipriausios galybės, kurios dabar atstovauja mūsų civilizacijai, – tai mokslas ir religija. Per mokslą žmogus veržiasi daugiau pažinti kūrimo paslaptis, per religiją ieško pažinti Kūrėją. Nė viena iš tų šakų neveikia

nepriklausomai.

- - -

Geriausias kompiuteris yra žmogus, ir tai yra vienintelis kompiuteris, kurį gali masiškai gaminti netgi nekvalifikuota darbo jėga.

Lawrence Durrell

1912

Pavojingiausia yra meilė, grįsta gailesčiu.

- - -

Aš bandau mirti teisingai, bet tai labai sudėtinga...

- - -

Muzika atsirado kaip žmogaus vienatvės patvirtinimas.

- - -

Laimei dažnai užtenka apsisprendimo būti laimingam.

Andre Norton
1912

Andre Norton
„Raganų pasaulis“
Witch World

Žmogus, kad ir pasmerktas, vis tiek nori sočiai pavalgyti!

- - -

– Per tardymą melagingais parodymais visiškai iškraipėte savo gyvenimą. O juk užrašyti šie parodymai patenka į istoriją – tokią pat melagingą, kaip ir jie. Kas galėtų pasakyti, kiek vienas ar kitas pasakojimas yra legendinis ir kiek jame yra tikrų faktų? Istoriją rašo žmonės, todėl ir ji linkusi į visus žmonių giminei būdingus pagražinimus bei klaidas. Legendose yra tiesos krislelių, o visų pripažintoje istorijoje apsčiai prasimanymų.

- - -

Žmogus – tai kūnas, protas ir dvasia. Nužudyk kūną – liks dvasia. Atimk protą – liks kūnas, keliantis aplinkinių pasigailėjimą. Bet sunaikink dvasią, palikdamas kūną ir protą – padarysi sunkiausią nuodėmę.

- - -

Pastabi akis joje būtų įžvelgusi žmogaus, panaudojusio nedorą būdą kilniam tikslui pasiekti, graužatį.

- - -

– Laisvė man reikalinga tik tam, kad galėčiau pasirinkti.

Albert Camus
1913

Gyventi su savo aistromis reiškia sykiu gyventi ir su savo kančiomis, kurios yra jų atsvara, korekcija, pusiausvyra ir atlyginimas. Kai žmogus išmoksta – ir ne popieriuje – likti vienas su savo kančia, įveikti norą nuo jos pabėgti, iliuziją, kad gali ja „pasidalyti“ su kitais, jau nebedaug ko lieka mokytis.

- - -

Turėjimo aistra tėra kita troškimo kuo ilgiau išlikti forma; būtent ji provokuoja bejėgį meilės kliedesį. Nė viena būtybė, net pati mylimiausia ir mums atsakanti dar didesne meile, niekada nepriklauso mums.

- - -

Gamintojų visuomenė geba tik gaminti, o ne kurti.

- - -

Žudikas kaltas tik tada, jei sutinka gyventi po to, kai nužudo.

- - -

Bet kokia ideologija prieštarauja psichologijai.

- - -

Pasaulį nušviečia ir daro pakenčiamą įprastas pojūtis, kad kažkas sieja mus su juo, ir ypač pojūtis, kad kažkas sieja mus su kitais žmonėmis. Ryšiai su kitais žmonėmis visuomet padeda mums eiti į priekį, nes jie visuomet numato plėtotę, ateitį, be to, gyvename taip, tarytum mūsų vienintelis uždavinys būtų kaip tik palaikyti ryšius su kitais žmonėmis. Tačiau būna dienų, kai suvokiame, jog tai anaiptol ne vienintelis mūsų uždavinys, ir ypač suvokiame, kad žmones su mumis sieja tik mūsų pačių valios pastangos, – liaukitės rašę ar kalbėję, nusišalinkite ir pamatysite, kaip jie išnyksta iš jūsų aplinkos, – kad dauguma žmonių iš tikro nuo jūsų nusigręžę (ne iš piktos valios, vien todėl, kad yra abejingi), o likusieji visuomet

pasirengę nukreipti dėmesį į kitus dalykus; tokiomis dienomis suvoki, kiek atsitiktinių dalykų, aplinkybių žaismo susijusių su tuo, kas vadinama meile ar draugyste, ir tuomet pasaulis vėl nugrimzta į savo naktį, o mes – į tą didį šaltį, iš kurio žmogiškasis švelnumas valandėlei mus buvo ištraukęs.

- - -

Jei esi visiškai tikras dėl savo nevilties, privalai elgtis taip, tarsi turėtum viltį, – arba nusižudyti. Kančia neduoda jokių teisių.

- - -

Kas suvokė tikrovę, ne maištauja prieš ją, o tik mėgaujasi ja ir taip tampa konformistu.

- - -

Ten, kur daugiausia pavojaus – daugiausia vilties.

- - -

Blogis pasaulyje beveik visada kyla iš nežinojimo, o geri norai gali pridaryti tiek pat žalos, kiek ir pikta valia, jei nėra išmanymo.

- - -

Tėra viena laisvė – išsiaiškinti santykius su mirtimi. Po to jau viskas įmanoma. Negaliu priversti tave tikėti Dievą. Tikėti Dievą – tai susitaikyti su mirtimi. Kai susitaikysi su mirtimi, Dievo problema bus išspręsta – bet ne atvirkščiai.

- - -

Kai jūs visi čia, aš pajuntu beribę tuštumą, kurios negaliu pakęsti. Man gera tik su mirusiais. Jie tikri. Jie tokie kaip aš. Jie manęs laukia ir mane skubina.

- - -

Žmogus – vienintelė būtybė, kuri atsisako būti tuo, kuo yra.

- - -

Kuo tragiškesnis žmogaus likimas, tuo reikšmingesnė tampa viltis.

- - -

Visuomet perdėtai galvoji apie tai, ko nežinai.

- - -

Manoma, kad žmogus kenčia, kai miršta mylima būtybė. Ne, tikroji kančia didesnė – tai pajusti, kad sielvartas taip pat praeina. Net skausmas beprasmis.

- - -

Mano gyvenimo paslaptis: įsivaizduoti Dievą be žmogaus nemirtingumo.

- - -

Tikras dosnumas ateičiai yra viską atiduoti dabarčiai.

- - -

Kai gyvenimo meilė praeina, mūsų nebeguodžia ir jokia jo prasmė.

- - -

Proletariatas neturi misijos. Jis – tik viena galingų priemonių revoliucinių asketų rankose.

- - -

Kiekviena religija grindžiama nekaltumo ir kaltės sąvokomis.

- - -

Dabartyje nerimome, su praeitimi pykomės, ateities neturėjome: visiškai kaip tie, kuriuos žmonių teisingumas ar neapykanta laiko už grotų.

- - -

Atimti viltį iš jaunos sielos yra didžiausias iš visų nusikaltimų.

- - -

Kai sudūžta širdis, nesigirdi jokio garso. Atrodo, jog tą akimirką turėtų gausti visi pasaulio varpai, riaumoti lokiai, trenkti žaibas, tačiau nesigirdi nei vieno garso. Todėl ir yra taip skaudu.

- - -

Žmogus mato savo atspindį žmoguje.

- - -

Šis pasaulis bereikšmis, ir kas tai pripažįsta, įgyja laisvę.

- - -

Keista klaida vertinant mūsų gyvenimus, nes mėginame pažvelgti į juos iš šalies.

- - -

Turiu per mažai laiko, kad domėčiausi tuo, kas manęs nedomina.

- - -

Laisvė – tai teisė nemeluoti. Tai teisinga tiek socialiniu, tiek moraliniu lygmeniu.

- - -

Jei norėsi lengvinti žmonėms nedalią, savo laimei niekada nebeturėsi laiko. Reikia rinktis.

- - -

Reikia nemąstyti apie rytojų, nes rytojus iš esmės reiškia mirtį.

- - -

Ar gali būti šventų žmonių, jei nėra Dievo?

- - -

Gyvenimas nėra lengvas, tačiau jis mums duoda meną, tikėjimą ir meilę.

- - -

Pavojingiausia pagunda: nebūti į nieką panašiam.

- - -

Ruduo – tai antrasis pavasaris, kai kiekvienas lapas – gėlė.

- - -

Didysis gyvenimo klausimas – kaip gyventi tarp žmonių.

- - -

Su neteisingumu arba bendradarbiaujama, arba kovojama.

- - -

Kaip turi būti sunku gyventi vien tuo, ką žinai ir ką atmeni, neturint ko tikėtis.

- - -

Jei viena iš siaubingų žmogaus privilegijų yra galimybė numirti vienam, tai ne mažiau žiauri ir neabejotina tiesa yra tai, kad iš tikrųjų žmogui vienam numirti neįmanoma.

- - -

Jeigu esi sutvertas kūrybai, meilei ir pergalėms, vadinasi, esi sutvertas gyventi taikoje. Tačiau karas išmoko viską prarasti ir tapti tuo, kuo nebuvai.

- - -

Nesant meilės, galima pamėginti įgyti garbę. Liūdna garbė.

- - -

Mano laisvė nėra gėris.

- - -

Nėra tiesos, kuri neturėtų savyje kartėlio.

- - -

Svarbiausia, kas skiria žmogų nuo gyvūno, tai vaizduotė.

- - -

Žmogaus mintis visų pirma yra jo ilgesys.

- - -

Bet kas yra šimtas milijonų mirusiųjų? Kare buvęs kažin ar žino, kas yra vienas miręs žmogus. O kadangi vienas miręs žmogus nieko nereiškia, nebent savo akimis jį būtum matęs mirusį, tai šimtas milijonų lavonų, nusėjusių žmonijos istoriją, tėra dūmas vaizduotėje.

- - -

Žmogus nešiojasi tik pusę savo sielos ir tampa tobulas tik suradęs ir pamilęs kitą, kuris turi antrąją pusę.

- - -

Bet aš žinau, ir tu žinai, kad užtektų to, kas neįmanoma. Neįmanoma! Aš ieškojau to pasaulyje ir savyje.

- - -

Kai kyla karas, žmonės sako: „Tai ilgai netruks, pernelyg kvaila.“ Žinoma, karas yra kažkas pernelyg kvaila, bet trukti jis užtrunka.

- - -

Istorijoje vis dar būna tokių laikų, kai išdrįsęs tvirtinti, jog du ir du yra keturi, gauna palydėti galvą.

- - -

Kurti – tai formuoti savo likimą.

- - -

Bet koks išsipildymas yra vergovė. Jis įpareigoja siekti dar aukštesnių išsipildymų.

- - -

Religija moko, jog žmogaus gyvenimo pirma pusė kyla į kalną, o antra rieda pakalniui, ir tada dienos jau nebe tavo žinioj, bet kada jos gali būti iš tavęs atimtos, o tu nieko negali padaryti, ir užtat geriausia visai nieko nedaryti.

- - -

Bendras gėris kuriamas kiekvieno žmogaus laime.

- - -

Būti nemylimam – tai nesėkmė. Nemylėti – štai nelaimė!

- - -

Iš tiesų mes nebeturime jokių filosofinių problemų, išskyrus savižudybę.

- - -

Esu per daug protingas, kad galvočiau.

- - -

Reikia patirti meilę prieš susiduriant su morale. Kitaip neišvengsi kančios.

- - -

Kokia gali būti ramybė be vilties?

- - -

Jei myli žmogų, vadinasi, sutinki su juo pasenti.

- - -

Kodėl aš menininkas, o ne filosofas? Todėl, kad mąstau žodžiais, o ne idėjomis.

- - -

Žmogus nebus laisvas tol, kol neįveiks savo mirties baimės. Bet ne savižudybe.

- - -

Esama epochų, kai charakteriai tokie vangūs, kad ydos lemia ne nusikaltimus, o tik ištvirkavimą.

- - -

Kaligula nemirė. Jis tūno kiekviename iš mūsų. Jeigu jūsų rankose būtų valdžia, jei jūsų krūtinėje plaktų išdidi širdis, jūs patys išvystumėte, kaip išsilaisvina toji pabaisa arba angelas, tūnantis jumyse.

- - -

Protas ir pasaulis paremia vienas kitą, bet negali apsikabinti.

- - -

Žmogui reikia žmogaus.

- - -

Aš nusišalinau nuo pasaulio ne todėl, kad turėjau jame priešų, o kad turėjau jame draugų. Ne todėl, kad jie man kenkė, kaip paprastai būna, o kad manė, jog aš geresnis nei esu iš tikrųjų. Tai melas, kurio negalėjau pakęsti.

- - -

Natūralu, kad esi dėkingas tam, kuris tau leidžia bent sykį būti geresniam, negu esi. Taip mes pagerbiame ir pašloviname geresnio žmogaus idėją.

- - -

Vadinasi, laimė esti dvejopa, ir aš pasirinkau žmogžudžių laimę. Aš gi laimingas. Prieš kurį laiką maniau, kad esu pasiekęs kančios viršūnę. Pasirodo, ne, galima eiti dar toliau. Ir priėjęs galą pajutau nuostabią, sterilią laimę.

- - -

Žemė matė tiek ir tiek karų ir marų. Ir vis dėlto maras ir karas užklumpa žmones visada tokius pat nepasirengusius.

- - -

Niekas negali susilaikyti nepasmerkęs, netgi aukos kartais esti budeliais.

- - -

Mintis visuomet būna išsiveržusi į priekį. Ji mato pernelyg toli, toliau nei kūnas, liekantis dabartyje. Panaikinti viltį reiškia sugrąžinti mintį į kūną. O kūnui lemta supūti.

- - -

Aš netikiu beviltiškais poelgiais. Tikiu tik pagrįstais veiksmais. Tačiau manau, kad pagrįsti veiksmą ne taip jau sunku.

- - -

Mes mylime žmones ne tiek už gera, kurį jie mums padarė, kiek už gera, kurį jiems padarėme mes. Ne, blogiausiu atveju mes juos mylime ir už viena, ir už kita. Ir čia nėra nieko blogo.

- - -

Jei nėra sielvarto gyvenime, nėra ir meilės gyvenimui.

- - -

Žmogus niekada nėra vienišas. Mus visur lydi ir slegia ateities ir praeities našta.

- - -

Ieškoti tiesos – nereiškia ieškoti to, kas geidžiama.

- - -

Netekti gyvybės – menkas dalykas. Bet matyti, kaip tavo gyvenimas netenka prasmės, kaip nyksta gyvenimo tikslas – štai kas nepakeliama.

- - -

Intelektualas – tai žmogus, kurio protas pats save stebi.

- - -

Būdamas jaunas, reikalavau iš žmonių daugiau, nei jie galėjo man duoti: nesibaigiančios draugystės, nuolatinio jaudulio. Dabar moku reikalauti mažiau, negu jie gali duoti: buvimo šalia be žodžių.

- - -

Ar gyvenimas vertas būti gyvenamas, ar ne – tai vienintelis rimtas klausimas.

- - -

Žmogui pakaktų, jei jis įsimintų, jog pasaulis gali mylėti ir kęsti.

- - -

Žmonės miršta, ir jie nėra laimingi.

- - -

Vieningumo ilgesys, absoliuto troškimas rodo pagrindinę žmogiškosios dramos kryptį.

- - -

Kirminas slypi žmogaus širdyje; ten jo ir reikia ieškoti.

- - -

Maištas yra nuolatinis žmogaus buvimas su pačiu savimi.

- - -

Jei reikėtų parašyti vienintelę reikšmingą žmonijos minties istoriją, tektų rašyti apie nuolat pasikartojančias nusivylimo bangas ir minties bejėgiškumą.

- - -

Šitiek bažnyčių, o kokia vienatvė!

- - -

Menas, mano supratimu, nėra atsiskyrėlio pramoga. Tai būdas sujaudinti kuo daugiau žmonių, pateikiant jiems išskirtinį kasdienių kančių ir džiaugsmų vaizdą.

- - -

Kiekviena karta, be abejo, mano esanti pašaukta pertvarkyti pasaulį. Tačiau manoji žino, kad jo nepertvarkys. Jos užduotis galbūt dar sunkesnė – neleisti, kad šis pasaulis suirtų.

- - -

Jau kokį šimtą metų gyvename visuomenėje, kurią valdo netgi ne pinigai (pinigai ar auksas gali sukelti kūniškas aistras), o abstraktūs pinigų simboliai. Prekininkų visuomenė gali būti apibūdinta kaip visuomenė, kurioje daiktus pakeičia ženklai. Visuomenė, kuri remiasi ženklais, savo esme yra dirbtinė visuomenė, kurioje gyvo žmogaus tiesa mistifikuota. Tad ko stebėtis, jei ši visuomenė savo religija pasirinko formalių principų moralę, ir kad žodžius „laisvė“ ir „lygybė“ lygia greta rašo ant kalėjimų ir finansininkų šventyklų.

- - -

Keletas kūrinių žavi keletą žmonių, o begalė grubių prasimanymų gadina begalės kitų skonį. Galiausiai menas įsikuria už visuomenės ribų ir nusikerta savo gyvybės šaknis.

- - -

Didžios mintys ateina į pasaulį balandžių kojytėmis.

- - -

Jūra, lietūs, nepritekliai, geismas, grumtynės su mirtim – štai kas mus jungia. Mes panašėjame, kartu matydami tą patį, kentėdami tas pačias kančias. Svajonės kinta kintant žmonėms, bet pasaulio realybė yra mūsų bendra tėvynė.

- - -

Žmogaus gyvenimo realybė nėra vien jo būtis, ji yra kitų žmonių gyvenimai, kurie suteikia formą jo gyvenimui.

- - -

Vienintelis menininkas realistas būtų Dievas, jei jis yra. Kiti menininkai jokiu būdu nebus ištikimi realybei.

- - -

Tad kas gi yra menas? Tikra yra tai, kad jis nėra paprastas. O dar sunkiau išsiaiškinti, kai aplink šūkalioja tiek žmonių, pasiryžusių viską supaprastinti. Viena vertus, geidžiama, kad genijus būtų didis ir vienišas, antra vertus, reikalaujama, kad jis būtų panašus į kitus.

- - -

Kiekvienas didis kūrinys daro žmoniją kilnesnę ir dvasiškai turtingesnę – štai ir visa jo paslaptis.

- - -

Galima būti šventuoju ir be Dievo.

Albert Camus

„Laiminga mirtis“

A Happy Death

Tik viltimi dar tebegyvenantis žmogus rūpinasi laisve ir nepriklausomybe.

- - -

Apie žmogų visada sprendžiama iš pusiausvyros, kurią jis geba išlaikyti tarp savo kūno poreikių ir to, ko reikalauja jo protas.

- - -

Tapti laimingam reikia laiko. Daug laiko. Laimė sykiu yra ir didelė kantrybė.

- - -

Kone visada mes išeikvojame gyvenimą, kad uždirbtume pinigų, o reikėtų pinigais uždirbti laiko.

- - -

Kartais reikia daugiau drąsos gyventi negu nusižudyti.

- - -

Kaip ir kiekvienas meno kūrinys, gyvenimas pareikalauja, kad apie jį mąstytum.

- - -

Protu nepaženklintame grožyje esama kažko dieviško.

- - -

Visas mūsų civilizacijos niekšiškumas ir žiaurumas matuojamas ta kvaila aksioma, kad laimingos tautos neturi istorijos.

- - -

Lemtis glūdi ne žmoguje, o aplink žmogų.

- - -

Tiesa be raukšlių – poezijos priešingybė.

- - -

Jis suvaidino savo vaidmenį, atliko vienintelę žmogaus užduotį – būti laimingam, tik tiek.

Albert Camus

„Nuopolis“

The Fall

Kai iš pašaukimo ar pagal profesiją esi daug mąstęs apie žmones, kartais imi ilgėtis primatų. Jie bent neturi slaptų minčių.

- - -

Paisyti tik savo nuotaikų – tai didžiųjų žvėrių privilegija.

- - -

Jūs, be abejo, esate girdėjęs apie smulkias Brazilijos upių žuveles, kurios tūkstančiais užpuola neatsargų plaukiką ir per keletą akimirkų mažais skubiais kąsneliais jį sudoroja, palikdamos tik pliką skeletą? Tai va, jos taip prisitaikiusios. „Ar jūs norite normaliai gyventi? Kaip visi žmonės?“ Jūs, žinoma, atsakote: „taip“. Kaipgi pasakyti: „Ne“? „Puiku. Jus netrukus sudoros. Štai jums profesija, šeima, organizuotas laisvalaikis“. Ir maži dantukai sminga į kūną iki pat kaulų. Bet aš klystu. Kodėl sakau: „Jos taip prisitaikiusios“? Šiaip ar taip, mes irgi tokie pat: kas ką sudoros.

- - -

Kad išgarsėtum, užtenka nužudyti savo namsargę. Deja, tai trumpalaikė šlovė. Nusikaltimas visą laiką yra scenos priešakyje, bet nusikaltėlis ten pasirodo tik probėgšmais ir netrukus jį pakeičia kiti. Pagaliau, už šį trumpalaikį triumfą reikia pernelyg brangiai mokėti.

- - -

Argi tai išties nebuvo rojus: gyventi gyvenimą tokį, koks jis yra?

- - -

Draugystė išsiblaškiusi arba mažų mažiausiai bejėgė. Ji negali padaryti to, ko nori. O gal ji nori nepakankamai?

Gal mes nepakankamai mylime gyvenimą? Ar pastebėjote, kad tik mirtis pažadina mūsų jausmus? Kaip mes mylime ką tik mus palikusius draugus, ar ne? Kaip žavimės tais savo mokytojais, kurie jau nebekalba, nes jiems pilna burna žemių! Pagarba tada atsiranda savaime, ta pagarba, kurios jie galbūt laukė iš mūsų visą gyvenimą. Bet ar žinote, kodėl mes visada teisingesni ir kilnesni mirusiems? Priežastis paprasta! Jiems mes niekuo neįsipareigoję. Jie nevaržo mūsų laisvės, neatima laiko, pagarbą jiems galime pareikšti tarp kokteilio ir pasimatymo su žavia meiluže – žodžiu, kai turime laiko... Jeigu jie mus kam ir įpareigotų, tai tik atminimui, o mūsų atmintis trumpa. Ne, mes mylime tik nesenus atsiminimus apie draugų mirtį, skausmingą mirtį, savo susijaudinimą, žodžiu, pačius save!

- - -

Jei neturi charakterio, būtina susikurti metodą.

- - -

Žmogus toks jau yra, dviveidis: jis negali mylėti, nemylėdamas savęs. Įsižiūrėkite į savo kaimynus, jei per laimingą atsitiktinumą name kas nors numiršta. Jie miega, užsisklendę savo mažučiuose gyvenimėliuose, ir štai, pavyzdžiui, miršta namsargis. Jie tuoj pat atsibunda, sukrunta, ima teirautis, gailėtis. Štai numirėlis paruoštas, ir spektaklis pagaliau prasideda. Ko gi jūs norite, jiems reikalinga tragedija, tai jų mažutė transcendencija, tai jų aperityvas.

- - -

Jis nuobodžiavo, štai ir viskas, jis nuobodžiavo kaip dauguma žmonių. Todėl pats susikūrė sudėtingą, dramatišką gyvenimą. Reikia, kad kažkas atsitiktų, – štai kaip paaiškinama dauguma žmonių poelgių. Reikia, kad kažkas atsitiktų, nors ir vergystė be meilės, nors ir karas arba mirtis. Taigi tegyvuoja laidotuvės!

- - -

Apskritai man patinka visos salos. Jose lengviau viešpatauti.

- - -

Kai kūnas liūdnas, širdis kamuojasi.

- - -

Yra žmonių, kurių religija liepia atleisti visas kaltes, ir jie iš tiesų jas atleidžia, bet niekados neužmiršta.

- - -

Joks žmogus mėgaudamasis malonumais neveidmainiauja.

- - -

Gerai žinau, kad negalima apsieiti be viešpatavimo ir vergystės. Kiekvienam žmogui vergai reikalingi kaip oras. Įsakinėti – tai kvėpuoti. Ir net didžiausi bedaliai gauna pakvėpuoti. Žmogus, stovintis ant žemiausio socialinio laiptelio, turi žmoną arba vaiką. Jeigu jis viengungis, – šunį. Apskritai svarbiausia, kad tu gali supykti, o kitas neturi teisės tau prieštarauti. Ar žinote pasakymą: „Tėvui nevalia prieštarauti“? Viena vertus, jis keistas. Kam gi šiame pasaulyje prieštarausi, jeigu ne tam, kurį myli? Antra vertus, jis teisingas. Juk reikia, kad kažkas tartų paskutinį žodį. Antraip kiekvieną argumentą gali atremti kitu, ir ginčui nebus galo. O valdžia, priešingai, viską išsprendžia. Mums prireikė daug laiko, kol tai supratome.

- - -

Vergiškumas, geriausiai besišypsantis, yra neišvengiamas. Bet mes neturime to pripažinti. Ar nebūtų geriau, jeigu tas, kuris negali apsieiti be vergų, vadintų juos laisvais žmonėmis? Visų pirma, iš principo, o antra, kad neatimtų vilties. Jiems priklauso ši kompensacija. Tada jie ir toliau šypsosis, o mūsų sąžinė bus rami. Kitaip būsime priversti raustis po savo sielą ir skaudžios mintys varys mus iš proto.

- - -

Net vienumoje kiekvienas nori pranokti kitus.

- - -

Žinote, kas yra žavumas: sugebėjimas pajusti, kad tau sako „taip“, nors neuždavei jokio aiškaus klausimo.

- - -

Kiekvienas protingas žmogus svajoja būti gangsteriu ir valdyti visuomenę vien tik prievarta. Kadangi šitai nėra taip paprasta, kaip gali pasirodyti prisiskaičius atitinkamų romanų, dažniausiai protingieji atsideda politikai ir veržiasi į pačią nuožmiausią partiją. Ką reiškia dvasios nuopuolis, jeigu tokiomis priemonėmis gali valdyti pasaulį?

- - -

Iš įpratimo sakau „draugai“. Draugų nebeturiu, turiu tik bendrus. Dėl to išaugo jų skaičius – tai visa žmonių padermė. Iš kur žinau, jog neturiu draugų? Labai paprasta: aš tai supratau tą dieną, kai sumaniau nusižudyti, kad iškrėsčiau jiems piktą pokštą, žodžiu, kad juos nubausčiau. Bet ką tu juos nubausi? Kai kurie iš jų būtų nustebę; niekas nebūtų pasijutęs nubaustas. Ir aš supratau, kad neturiu draugų. Beje, net jei būčiau turėjęs, iš to nieko gero. Jei galėčiau nusižudyti ir po to pamatyti jų veidus, tada taip, tada vertėtų žudytis. Bet žemė tamsi, karsto lentos storos, įkapių drobulė nepermatoma... Sielos akys? Taip, be abejonės, jeigu siela yra ir jeigu ji turi akis! Bet nesi dėl to tikras, niekada nesi tikras. Antraip būtų kokia nors išeitis, pagaliau galėtum priversti žmones rimtai į tave pažiūrėti. Jūsų argumentais, jūsų nuoširdumu ir jūsų didelėmis kančiomis žmonės patikės tik po jūsų mirties. Kol esate gyvas, jūs jiems – abejotinas atvejis, jūs turite teisę tik į jų skeptišką požiūrį. Jeigu būtų bent kokia galimybė pasimėgauti savo mirties reginiu, vertėtų jiems įrodyti tai, kuo jie nenori tikėti, ir juos nustebinti. Bet nusižudote, ir jums nesvarbu, ar jie tiki jumis, ar ne: jūsų čia nėra, ir jūs nebegalite pamatyti jų nustebimo ir

atgailos, beje, trumpalaikės, pagaliau negalite dalyvauti savo paties laidotuvėse, apie ką svajoja kiekvienas žmogus. Kad jumis liautųsi abejoję, paprasčiausiai turite liautis egzistuoti.

- - -

Kokia skurdi žmonių vaizduotė. Jie visada mano, jog žudomasi dėl vienos priežasties. Bet nusižudyti kuo puikiausiai galima dėl dviejų priežasčių. Ne, tai jiems net į galvą nešauna. Taigi kokių galų žudytis savo noru, aukotis dėl vaizdinio, kurį nori palikti apie save? Jūs nusižudysite, o jie tuo pasinaudos ir paaiškins jūsų poelgį idiotiškais arba primityviais motyvais. Kankiniai turi pasirinkti, ar jie bus užmiršti, išjuokti, ar panaudoti kokiems nors tikslams. O suprasti jie niekada nebus.

- - -

Kai pasidariau dėmesingesnis, nesunkiai supratau, kad turiu priešų. Visų pirma, darbe, o paskui ir asmeniniame gyvenime. Vieni man jautėsi skolingi už kokią nors paslaugą ir manęs nemėgo. Kiti manė, kad aš jiems skolingas, ir taip pat nemėgo. Aišku, visa tai buvo normalu, ir aš dėl to labai nesielvartavau. Daug sunkiau ir skaudžiau buvo, kai supratau, kad turiu priešų tarp žmonių, kuriuos mažai pažįstu arba nepažįstu visiškai. Be abejonės, jie įtarė, kad gyvenu pilnakraujį, nevaržomą gyvenimą, mėgaujuosi laime, o už tokius dalykus neatleidžiama. Pasitenkinimas veide, ypač kai jis pernelyg akivaizdus, įsiutintų ir asilą.

<...>

Už jūsų laimę ir sėkmę žmonės jums atleis tik tada, jei kilniai sutiksite jomis su jais dalytis. Bet jei norite būti laimingas, nereikia pernelyg rūpintis kitais. Ir tada išeities nėra. Galite būti laimingas ir teisiamas, arba atleistas nuo kaltės ir vargšas.

- - -

Vienintelė gynyba – tai pyktis. Tada žmonės skuba teisti, kad patys nebūtų teisiami. Ko gi norėti? Natūraliausia žmogaus mintis, naiviai kylanti iš pačios jo prigimties gelmės, yra mintis, kad jis nekaltas.

<...>

Mes visi esame ypatingi atvejai. Visi norime dėl ko nors skųstis! Kiekvienas reikalauja pripažinti jį nekaltu bet kokia kaina, net jeigu dėl to reikėtų apkaltinti visą žmonių giminę ir dangų. Jūs menkai pradžiuginsite žmogų, girdamas jo pastangas, kurios padėjo jam tapti protingu ar kilniu. Užtat jis nušvis, jeigu gėrėsitės jo įgimtu kilnumu. Ir atvirkščiai, jeigu pasakysite nusikaltėliui, kad jo nusikaltimas nepriklauso nei nuo jo prigimties, nei nuo būdo, bet tik nuo nelaimingai susiklosčiusių aplinkybių, jis bus jums labai dėkingas.

- - -

Jūs, be abejonės, verslininkas. Daugmaž? Puikus atsakymas! Ir protingas; mes visur esame tik daugmaž.

- - -

Elementariomis tiesomis vadinamos tos tiesos, kurias atskleidžiame po visų kitų.

- - -

Tiesos troškimas bet kokia kaina yra aistra, kuri nesigaili nieko ir kuriai niekas neatsispiria. Tai yda, kartais komfortas ar egoizmas.

- - -

Tikra tiesa, kad mes retai pasitikime geresniais už save. Greičiau vengiame jų draugijos. Ir atvirkščiai, dažniausiai išsipasakojame panašiems į mus, turintiems tų pačių silpnybių.

- - -

Aš visada su nuostaba ir kiek įtariai žiūrėjau į keistus padarus, kurie mirė dėl pinigų ir sielvartavo praradę „padėtį“ arba su išdidžia mina aukojosi šeimos gerovei. Jau geriau supratau tą savo draugą, kuris įsikalė į galvą

daugiau neberūkyti ir tikrai turėjo valios mesti rūkymą. Vieną rytą jis atsivertė laikraštį, perskaitė, kad susprogdinta pirmoji vandenilinė bomba, sužinojo, koks puikus jos poveikis, ir tuoj pat nuėjo į tabako parduotuvę.

- - -

Tuo metu į mano kasdieninį gyvenimą įsibrovė mintis apie mirtį. Skaičiavau, kiek dar metų man skirta gyventi. Ieškojau pavyzdžių tarp savo bendraamžių, kurie jau buvo mirę. Man nedavė ramybės mintis, kad neužteks laiko atlikti užduotį. Kokią užduotį? Aš nežinojau.

- - -

Aš mirtinai troškau būti nemirtingas. Per daug mylėjau save ir negalėjau netrokšti, kad brangusis mano meilės objektas niekada nenumirtų.

- - -

Bet koks piktnaudžiavimas sekina gyvybingumą, taigi mažina ir kančią. Žmonės mano, kad lėbauti labai linksma, bet iš tikrųjų taip nėra. Priešingai, tai tik ilgas miegas.

- - -

Kūniškasis pavydas – tai vaizduotės išdava, o kartu ir žmogaus nuomonė apie save. Varžovui jis priskiria tas bjaurias mintis, kurias pats turėjo tomis pačiomis aplinkybėmis.

- - -

Nė apie vieną asmenį negalėtume tvirtai pasakyti, kad jis nekaltas, nors drąsiai galime teigti, kad visi kalti. Kiekvienas žmogus liudija apie visų kitų nusikaltimus.

- - -

Visada padėdavau savo artimui, nes tai man teikdavo malonumą.

- - -

Religijos pradeda klysti nuo tos akimirkos, kai ima kurti moralės dėsnius ir griaudėti įsakymais. Nebūtina šauktis Dievo, norint žmogų apkaltinti ar nubausti. Tam

pakanka mūsų artimųjų, kuriems mes patys padedame. Jūs kalbėjote apie Paskutinįjį teismą. Leiskite man pagarbiai pasijuokti. Aš jo laukiu ramiai, nes esu patyręs baisesnį, žmonių teismą. Jiems nėra švelninančių aplinkybių, net geri ketinimai virsta įkalčiais.

- - -

Nelaukite Paskutiniojo teismo. Jis vyksta kasdien.

- - -

Nusikaltimui visada atsiranda gynėjas, o nekaltumui – tik kartais.

- - -

Pati didžiausia žmogaus kančia – būti nuteistam be įstatymų.

- - -

Ar žinote, kas yra vieniša būtybė, klaidžiojanti didžiuliame mieste?..

- - -

Tiesa, kaip ir šviesa, akina. Melas, priešingai, yra švelni prieblanda, kurioje visi daiktai įgyja paslaptingos vertės.

- - -

Reikia atleisti popiežiui. Visų pirma, jam to atleidimo reikia labiau nei kam nors kitam. Antra, tai vienintelis būdas pakilti aukščiau už jį...

- - -

Šiandien aš nieko neturiu. Tad rūpinuosi ne savo saugumu, bet pačiu savimi ir savo dvasios ramybe.

- - -

Kiekvienos laisvės pabaigoje laukia nuosprendis; štai kodėl laisvė yra nepakeliamai sunki.

- - -

Kuo labiau kaltinu save, tuo didesnę turiu teisę jus teisti.

- - -

Nieko nuostabaus, kad protai dabar sudrumsti ir kad vienas mano draugas buvo ateistas, kol buvo nepriekaištingas vyras, bet sulaužęs ištikimybę staiga atsivertė!

- - -

Kuklumas padėjo man sublizgėti, nusižeminimas – nugalėti, o dorybė – pavergti.

- - -

Aš juos suprantu, bet nepateisinu...

Albert Camus

„Rinktinės esė“

Jei tik atgimtų viltis gyventi, Dievas liktų bejėgis prieš žmogaus interesus.

- - -

Patirtis yra pralaimėjimas, ir reikia viską prarasti, kad bent ką sužinotum.

- - -

Kas jums darbo seno žmogaus kentėjimai, kai jūs sukatės gyvenimo sūkuryje?

- - -

Ir vėl vienas. Niekas tavęs nesiklauso – tai ir baisiausia senatvėje. Jis liko pasmerktas tylai ir vienatvei.

- - -

Jam buvo pasakyta, kad greitai mirs. O senas žmogus, kuris greitai mirs, yra nereikalingas, jis tik trukdo, jis kupinas klastos. Tegu jis išeina. Arba tegu bent tyli. Bet jis kenčia, nes kai nutyla, be paliovos galvoja apie tai, kad jis senas.

- - -

Gyvenimo saulėlydyje senatvė atsirūgsta su šleikštuliu. Viskas baigiasi tuo, kad tavęs niekas nesiklauso.

- - -

Jis numirs gražiai, kitaip sakant, kentėdamas.

- - -

Visi mirsime, tačiau kiekvienas – sava mirtimi. Šiaip ar taip, saulė dar šildo mums kaulus.

- - -

Staiga jis suvokia, jog rytoj bus lygiai tas pats kas ir šiandien, tas pats laukia ir poryt, ir visas kitas dienas. Šita baisi mintis jį priblokšia. Tokios mintys ir numarina žmogų. Kai nebegali jų pakelti, žudaisi arba, jei esi

jaunas, tuščiažodžiauji.

- - -

Žmonės kloja pamatus ateinančiai senatvei. Rūpinasi, kad senatvėje, kai jau nieko nesugrąžinsi, galėtų dykinėti sau, bet tas dykinėjimas ir daro juos bejėgius. <...> Kad jaustųsi saugūs, jiems reikalingi kiti žmonės. O šitam reikia, kad jį išklausytų, tada jis patikės, jog gyvena.

- - -

Emigrantas sugrįžta į tėvynę. O aš leidžiuosi į prisiminimus.

- - -

Skurde esama vienatvės, tačiau tokioje vienatvėje viskas įgauna savo vertę. Pasiekus tam tikrą turtingumo laipsnį, net dangus ir žvaigždėta naktis atrodo kaip natūralios gėrybės. Tačiau ties apatine šitos skalės padala dangus atgauna visą savo prasmę: neįkainojamą palaimą. Vasaros naktys, slėpiniai su mirksinčiomis žvaigždėmis!

- - -

Kai viskas baigta, gyvenimo troškulys nurimsta. Gal tai ir vadinama laime?

- - -

Kai man atrodydavo, jog suvokiu gilią pasaulio prasmę, mane visuomet priblokšdavo būtent jo paprastumas.

- - -

Pasiekus tam tikrą skurdo ribą, niekas nebeveda į nieką, nei viltis, nei neviltis nebeatrodo pagrįstos, ir visas gyvenimas sutelpa viename įvaizdyje.

- - -

Didžioji drąsa – tai dar ir neužmerkti akių prieš šviesą ir prieš mirtį.

- - -

Yra laikas gyventi ir yra laikas liudyti, kad gyveni.

- - -

Juk suvokti savo buvimą – žmogui reiškia nieko nebelaukti.

- - -

Nerimas gimsta gyvųjų širdy. Bet šitai gyvai širdžiai lemta sustoti: štai ir visa mano aiškiaregystė.

- - -

Esama tautų, gimusių būti išdidžiomis ir gyventi. Būtent jos puoselėja vieną keisčiausių polinkių – polinkį į nuobodulį. Ir būtent šių tautų mirties pojūtis labiausiai atstumiantis. Atmetus jutimų džiaugsmus, visos kitos tokios tautos pramogos yra paikos. Rutulio mėgėjų draugijos, „sandraugų“ pobūvių, kino už tris frankus ir bendruomenės švenčių visiškai pakanka, kad persiritę per trisdešimtį žmonės metų metais galėtų maloniai leisti laiką.

- - -

Vargšai tie, kuriems reikalingi mitai.

- - -

Galimas daiktas, jaunystės požymis yra nuostabus polinkis į lengvą laimę. Tačiau pirmiausia tai skubėjimas gyventi, kuris ribojasi su švaistumu.

- - -

Jausti savo ryšius su žeme, meilę keletui žmonių, žinoti, jog visuomet yra vieta, kur širdis bus suraminta, – tai jau daug tikrų dalykų vienam žmogaus gyvenimui.

- - -

Visa, kas įkvepia gyventi, sykiu padidina gyvenimo absurdiškumą. <...> Tik vienas dalykas tragiškesnis už kentėjimą, – laimingo žmogaus gyvenimas.

- - -

Žmogaus gyvenimas realizuojasi be jo proto pagalbos, per atsitraukimus ir žengimą į priekį, vienatvėje ir sykiu tarp žmonių.

- - -

Kokia prasmė jaudintis tam, kuris nelaukia rytojaus? Šitą nesudrumsčiamą ramybę ir šitą vilties neturinčio žmogaus didumą, šitą amžiną dabartį įžvalgūs teologai ir pavadino pragaru.

- - -

Aš nenoriu tikėti, kad mirtis – tai slenkstis į kitą gyvenimą. Man ji – uždari vartai. Mano supratimu, ji – ne slenkstis, kurį reikia peržengti, o baisi ir šlykšti avantiūra. Visa, kas man yra siūloma, – tai tik pastangos nuimti nuo žmogaus pečių jo gyvenimo naštą.

<...>

Žmogus gyvena su keliomis įprastinėmis idėjomis. Dviem arba trim. Netikėtai susidūrus su kitais pasauliais arba žmonėmis, jos gludinamos, keičiamos. Prireikia dešimties metų, kad turėtum tikrai savo idėją, – tokią, apie kurią galėtum kalbėti. Žinoma, dėl to žmogus kiek nusimena. Bet šitaip jis savotiškai išlošia, pripranta prie gražaus pasaulio veido. Lig tol buvo matęs jį tik iš priešakio. Jam reikia žingtelėti į šalį, kad galėtų pažvelgti į jį iš profilio. Jaunuolis žiūri į pasaulį tik iš priešakio. Jis neturėjo laiko mirties ar nebūties idėjai nugludinti, nors vis dėlto sugromuliavo jų siaubą. Tikriausiai tai ir yra jaunystė, toji žiauri akistata su mirtimi, ta fiziška saulę mylinčio gyvulio baimė. Priešingai tam, kas sakoma, bent jau šiuo požiūriu, jaunystė neturi iliuzijų. Ji neturėjo nei laiko, nei dievobaimingumo joms susikurti. Žmonės, priėję gyvenimo pabaigą, privalo vėl patirti tą akistatą, paneigti tas kelias idėjas, kurias išpažino, ir atgauti tą nekaltumą ir tiesą, kurie švyti antikos žmonių veiduose, kai jie žvelgia savo likimui į akis. Jie susigrąžina jaunystę, bet tik apglėbę mirtį. Šiuo požiūriu nėra nieko niekingiau už ligą. Tai vaistas nuo mirties. Ji padeda pasirengti mirčiai. Ji moko mirti, ir pirmoji to mokymo stadija yra graudulys dėl savęs paties. Ji palaiko žmogų, kai šis sutelkia visas pastangas, norėdamas pabėgti nuo

įsitikinimo, kad reikės mirti. Ir tuomet aš aiškiai pajuntu, jog tikrasis, vienintelis civilizacijos laimėjimas, prie kurio žmogus retkarčiais pripranta, yra tas, kad ji ugdo sąmoningai mirštančius žmones.

<...>

Mane visuomet stebina, kad taip puikiai mokėdami samprotauti apie kitus dalykus, be galo skurdžiai mąstom apie mirtį. Ji – arba gėris, arba blogis. Aš jos bijau arba šaukiuosi (tegu jie kalba ką nori). Tačiau šitai vėlgi įrodo, kad visa, kas paprasta, pranoksta mūsų supratimą. Sakau sau: aš turiu mirti. Bet juk tai nieko nereiškia, nes man nepavyksta tuo patikėti, ir mano patirtis čia apsiriboja kitų mirtimi. Aš mačiau mirštant žmones. Dar dažniau mačiau dvesiant šunis. Prisilytėjimas prie jų mane sukrėsdavo. Todėl ir pagalvoju: gėlės, šypsenos, moterys, kurios sužadina mums geismą. Ir suvokiu, kad visa mano mirties baimė glūdi pavydžioje gyvenimo meilėje. Aš pavydžiu tiems, kurie gyvens ir kuriems gėlės ir geidimas moterų turės realią prasmę, bus kūnas ir kraujas. Aš pavydus, nes pernelyg myliu gyvenimą, kad nebūčiau egoistas. Kas man darbo toji amžinybė. Ką žinai, gal vieną gražią dieną gulėdamas lovoje išgirsi: „Jūs stiprus žmogus, todėl privalau būti jums atviras ir pasakyti, kad netrukus mirsite“. Ir tu žinosi tai, nagais įsikibęs į gyvenimą, iki kaulų persmelktas baimės, paklaikusiu žvilgsniu. Argi svarbu visa kita?

- - -

Su laime lengva prasilenkti, nes ji visuomet neužtarnauta.

- - -

Nėra nieko beprasmiškiau, kaip mirti dėl meilės. Dėl jos reikia gyventi.

- - -

Atkariausias materializmas ne tas, kuriuo tikima, bet tas, kuriuo mirusias idėjas norima pateikti mums kaip gyvą tikrovę ir visiems laikams nukreipti į bergždžius mitus atkaklų ir blaivų mūsų dėmesį, sukauptą į tai, kas mumyse turi numirti.

- - -

Ne taip dažnai vyras jaučia turįs tyrą širdį.

- - -

Tie patys žmonės, kurie Fjezolėje gyvena tarp raudonų gėlių, savo celėse laiko kaukolę, teikiančią peno jų meditacijoms. Florencija – priešais jų langus ir mirtis – ant jų stalo. Tam tikras nevilties tęstinumas gali pagimdyti džiaugsmą. Pasiekus tam tikrą gyvenimo temperatūrą, siela ir kraujas susimaišę laisvai gyvena tarp prieštaravimų, vienodai abejingi pareigai ir tikėjimui.

- - -

Jeigu galima nusidėti gyvenimui, tai veikiau tatai daroma ne juo nusivylus, o viliantis kito gyvenimo ir bėgant nuo nenumaldomo šito gyvenimo didingumo.

- - -

Pasinėręs į grožį, protas minta nebūtim.

- - -

Protas be dievo, kuris jį ištobulina, ieško dievo tame, kas jį neigia.

- - -

Ir tiesai lemta supūti...

- - -

Bet kas yra laimė, jei ne paprasčiausia žmogaus ir jo egzistencijos būdo santarvė? Ir kokia teisėtesnė santarvė gali sieti žmogų su gyvenimu, jei ne tas dvipusis suvokimas, kad trokšti gyventi, bet likimo tau lemta mirti?

- - -

Pasaulis gražus, ir anapus jo – jokio išsigelbėjimo. Didžioji tiesa, kurią jis kantriai kalė man į galvą, – kad protas ir netgi širdis yra niekas. Ir kad saulės sušildytas

akmuo ar kiparisas, išdidintas atsivėrusio dangaus, apibrėžia vienintelę erdvę, kur žodžiai „būti teisiam“ reiškia gamtą be žmonių.

- - -

Aš supratau, kad mano maišto gelmėje glūdėjo susitaikymas.

- - -

Yra tik viena tikrai rimta filosofinė problema – savižudybė. Nuspręsti, ar gyvenimas vertas, kad jį gyventum, ar ne, – reiškia atsakyti į pagrindinį filosofijos klausimą.

- - -

Tai, kas vadinama gyvenimo pagrindu, kartu yra ir kuo puikiausias pagrindas mirti.

- - -

Savižudybė bręsta tylomis širdyje, kaip ir reikšmingas kūrinys.

- - -

Pradėti mąstyti – reiškia pradėti save pribaiginėti.

- - -

Žmogaus prieraišume prie gyvenimo esama kažko stipresnio už visus pasaulio vargus. Kūnas sprendžia ne blogiau už protą ir traukiasi nuo nebūties. Gyventi įprantame dar prieš įprasdami mąstyti. Bėgsme, kuris su kiekviena diena vis labiau artina mus prie mirties, kūnas nenumaldomai būna priekyje.

- - -

Diena po dienos gyvenant nykų gyvenimą, laikas neša mus. Tačiau visuomet ateina momentas, kai reikia nešti jo naštą. Mes gyvename ateitimi: „rytoj“, „vėliau“... Šie nenuoseklumai – tiesiog nuostabūs, nes pagaliau vis tiek reikės numirti. Juk ateina diena, kai žmogus konstatuoja ar pasako, kad jam jau trisdešimt. Šitaip jis patvirtina savo jaunumą. Bet kartu nustato ryšį su laiku. Užima jame savo vietą. Pripažįsta esąs tam tikrame kreivės,

kurią turės nueiti, taške. Jis priklauso laikui ir su siaubu tatai suvokęs atpažįsta jame baisiausią savo priešą. Jis troško rytojaus, būtent rytojaus, tuo tarpu kai visa savo esybe privalėjo jo kratytis! Šis kūno maištas ir yra absurdas.

- - -

Visi sveiki žmonės kada nors yra galvoję apie savižudybę...

- - -

Visi didieji darbai ir visos didžiosios mintys prasideda nuo juokingai menkų dalykų.

- - -

Jei ir galiu per mokslą apčiuopti reiškinius ir juos išvardyti, tai vis dėlto suvokti pasaulio negaliu.

- - -

Mirties patirtis iš tikrųjų neegzistuoja. Tiesiogine prasme patiriama tik tai, kas išgyvenama ir įsisąmoninama. Čia galima kalbėti nebent apie kitų žmonių mirties patyrimą. Tai patirties surogatas, vaizduotės padarinys, ir todėl jis niekad mūsų visiškai neįtikins.

- - -

Nuovargis yra paskutinė mašinalaus gyvenimo apraiška, bet sykiu ir akstinas išjudėti sąmonei.

- - -

Protas, siekiantis suprasti tikrovę, gali būti patenkintas tik tuomet, kai paverčia ją mąstymo sąvokomis.

- - -

Jeigu reikėtų parašyti reikšmingą žmonijos minties istoriją, tai ji turėtų būtų atsikartojančių atgailų ir bejėgiškų įstangų istorija.

- - -

Jaučiu plakant krūtinėje širdį, todėl tvirtinu, kad ji egzistuoja. Čia ir baigiasi visas mano mokslas, visa kita yra vien proto konstrukcijos.

- - -

Priėjęs paskutinę ribą, protas privalo paskelbti nuosprendį ir pasirinkti išvadas. Štai čia iškyla savižudybės klausimas ir atsakymas į jį.

- - -

Savižudybė nėra logiška maišto baigtis. Ji yra visiška jo priešingybė, nes numato susitaikymą.

- - -

Žmogus visuomet yra savo tiesų auka. Sykį jas pripažinęs, jis nebesugeba iš jų išsivaduoti. Praradęs viltį ir šitai suvokęs, jis nebepriklauso ateičiai.

- - -

Jeigu būčiau medis tarp medžių, katė tarp gyvulių, šitas gyvenimas turėtų prasmę ar veikiau šita problema nebetektų prasmės, nes aš būčiau šio pasaulio dalis. Aš būčiau šitas pasaulis, prieš kurį dabar stoju visa savo sąmone ir visu savo poreikiu suartėti su būtim. Kad ir koks niekingas šitas protas, būtent jis ir priešpriešina mane pasauliui.

- - -

Anksčiau buvo svarbu žinoti, ar gyvenimas privalo turėti prasmę, kad būtų verta jį nugyventi. Čia, priešingai, atrodo, jog jis juo geriau bus nugyventas, juo mažiau turės prasmės.

- - -

Sąmoningumas ir maištas, abi šios nesutikimo su tikrove formos, yra išsižadėjimo priešingybė. Svarbu mirti nesusitaikius, o ne savo paties noru. Savižudybė – tai neteisingas supratimas.

- - -

Man nerūpi sužinoti, ar žmogus laisvas. Patirti galiu tik savo paties laisvę. Negaliu samprotauti apie ją bendromis sąvokomis. Žinoti, ar žmogus yra laisvas, reiškia žinoti, ar jis gali turėti šeimininką.

- - -

Nesuprantu, kas yra laisvė, duota man aukštesnės būtybės. Aš praradau hierarchijos jausmą. Laisvę galiu suvokti tik taip, kaip ją suvokia kalinys arba šiuolaikinėje valstybėje gyvenantis individas. Vienintelė man žinoma laisvė yra proto ir veiklos laisvė.

- - -

Mintį „aš esu“, mano gebėjimą veikti taip, tarsi viskas turėtų prasmę, svaiginamai paneigia galimos mirties absurdiškumas.

- - -

Įsivaizduodamas turįs gyvenimo tikslą, jis taikėsi prie reikalavimų, būtinų tam tikslui pasiekti, ir tapdavo savo laisvės vergu.

- - -

Kad ir kaip vengtum prietarų, moralinių ar socialinių, iš dalies vis tiek jiems paklūsti, o prie geriausiųjų (yra gerų ir blogų prietarų) netgi priderini savo gyvenimą.

- - -

Vildamasis, būgštaudamas dėl savo tiesos, dėl savo egzistencijos ar kūrybos pobūdžio, pagaliau tvarkydamasis gyvenimą ir tuo įrodydamas, jog pripažįstu jį turint prasmę, aš pats statausi barjerus, kuriais savo gyvenimą ir apriboju.

- - -

Rytojaus nėra. Ir tai tampa nuo šiol didžiulės mano laisvės priežastim.

- - -

Žmogus, visas atsigręžęs į mirtį, pasijunta išsilaisvinęs nuo visko. Jis mėgaujasi laisve nuo visuotinai pripažintų taisyklių.

- - -

Mirtis irgi turi patricijų rankas, jos traiško, bet išlaisvina.

- - -

Pasijusti gana svetimam savo paties gyvenimui, kad jį turtintum ir nugyventum be įsimylėjėlio trumparegiškumo, – štai čia ir glūdi išsilaisvinimo principas.

- - -

Svarbu gyventi ne kuo geriau, bet kuo daugiau išgyventi.

- - -

Žmogaus dorovė, jo vertybių skalė įgyja prasmę tik per kiekį ir įvairovę tos patirties, kurią jam buvo lemta sukaupti.

- - -

Vis dėlto gerai, kad žmogus kartais vertina save pagal sunkumus, kuriuos sugeba įveikti.

- - -

Kas gi tas absurdo žmogus? Tasai, kuris, neneigdamas amžinybės, nieko nedaro jos labui. Ir ne todėl, kad jam būtų svetimas ilgesys. Tik drąsa ir gebėjimas protauti jam kur kas svarbesni dalykai. Drąsa moko gyventi be paskatos ir tenkintis tuo, ką turi, gebėjimas protauti padeda suvokti savo ribas. Būdamas tikras, kad jo laisvė laikina, kad jo maištas neturi ateities ir kad jo sąmonė netvari, jis išgyvena savo gyvenimo nuotykius jam skirtu laiku. Čia ir yra jo sfera, jo veikla, kurią jis išlaisvina nuo bet kokio teismo, tik ne savojo. Ilgesnis gyvenimas negali reikšti jam kito gyvenimo.

- - -

Tikėjimas gyvenimo prasme visuomet suponuoja vertybių skalę, pasirinkimą, pirmenybės teikimą vienam ar kitam dalykui.

- - -

„Viskas leista“ nereiškia, kad niekas nėra draudžiama.

- - -

Žmogaus nesėkmės apibūdina ne aplinkybes, o patį žmogų.

- - -

Visa tai, kas skatina žmogų dirbti ir veikti, paremta viltimi.

- - -

Nemokėti pradžiuginti savo sielos – reiškia ją parduoti.

- - -

Kolekcionuoti – reiškia sugebėti gyventi praeitimi.

- - -

Yra žmonių, sukurtų gyvenimui, ir žmonių, sukurtų meilei.

- - -

Amžina meilė gali būti tik tuomet, kai ji susiduria su kliūtimis. Aistrų nebūna be kovos. Ir tokia meilė baigiasi tik susidūrusi su paskutiniu priešTaravimu – mirtimi.

- - -

Yra keletas būdų nusižudyti, vienas iš jų – visiškas pasiaukojimas ir savo asmenybės užmiršimas.

- - -

Žmonės, kurie iš didelės meilės išsižada asmeninio gyvenimo, gal ir praturtina save, tačiau neabejotinai nuskurdina tuos, kuriuos pasirinko mylėti. Motinos ar aistringos moters širdis neišvengiamai apdiržta, nes ji nusigręžusi nuo pasaulio. Vienas jausmas, viena būtybė, vienas veidas, o visa kita – sunaikinta.

- - -

Savo prieraišumą prie kai kurių žmonių mes vadiname meile tik todėl, kad remiamės kolektyviniu požiūriu, už kurį visa atsakomybė tenka knygoms bei legendoms. Pats aš tiek ir težinau apie meilę, kad ji yra tas geidulio, švelnumo ir supratimo mišinys, kuris sieja mane su kita būtybe. Kitam žmogui ta kombinacija jau bus kitokia. Aš neturiu teisės visų tų patyrimų vadinti vienu vardu. Tatai apsaugo mane nuo vienodų poelgių visais atvejais. Dosni meilė tik ta, kuri žino, kad ji trumpalaikė ir nepakartojama.

- - -

Sąmoningam žmogui senatvė ir visa, ką ji pranašauja, nėra netikėta. Jis iš tikrųjų sąmoningas tiek, kiek neslepia nuo savęs jos siaubo.

- - -

Paprastas žmogus anaiptol nemėgsta gaišuoti. Viskas veja jį priekin. O sykiu niekas jo taip nedomina, kaip jis pats, ypač tai, kuo jis galėtų būti. Todėl jis taip mėgsta teatrą, vaidinimą, kur jam pasiūloma šitiek likimų: jis persiima jų poezija, neiškentėdamas jų kartėlio.

- - -

Ar galima įsivaizduot baisesnį reginį: žmogus, kurį išdavė jo kūnas, kuriam nepavyko laiku numirti, laukdamas galo, baigia vaidinti komediją priešais dievą, kurio negarbina, tačiau kuriam tarnauja taip, kaip anksčiau tarnavo gyvenimui; jis klūpo priešais tuštumą, ištiesęs rankas į tylintį dangų, už kurio, – jis žino, – nieko nėra.

- - -

Gyvenimo pabaigoje žmogus suvokia, jog nugyveno daugybę metų, kad įsitikintų viena vienintele tiesa.

- - -

Žmogus – mano tėvynė.

- - -

Žmogų žmogumi labiau daro tie dalykai, kuriuos jis nutyli, nei tie, kuriuos išsako.

- - -

Tam, kuris jaučiasi solidarus su šio pasaulio likimu, civilizacijų susidūrimas kelia šiokį tokį nerimą.

- - -

Visuomet ateina laikas, kai reikia rinktis pasyvų stebėjimą arba veiksmą. Tatai vadinama tapti žmogumi.

- - -

Arba pasaulis turi aukštesnę prasmę, pranokstančią jo jaudulius, arba niekas nėra tikra, išskyrus šituos jaudulius. Reikia gyventi su savo laiku ir mirti drauge su juo arba iš jo išsivaduoti renkantis didingesnį gyvenimą. Žinau, jog galima sudaryti sandėrį ir gyventi savo laike tikint amžinybe. Tatai vadinama susitaikymu.

- - -

Revoliucija visuomet vykdoma prieš dievus, nuo Prometėjo, pirmojo naujųjų amžių užkariautojo, laikų. Tai žmogaus pretenzijos savo paties lemčiai: vargšo pretenzijos tėra pretekstas.

- - -

Žmogus yra pats sau tikslas. Ir vienintelis. Jeigu jis nori kuo nors būti, tai tik šitam gyvenime.

- - -

Mes žinome, kad visos Bažnyčios yra prieš mus. Įtampos kupina širdis vengia amžinybės, o visos Bažnyčios, dieviškos ar politinės, siekia amžinybės. Laimė ir drąsa, atlyginimas ir teisingumas joms – antraeiliai dalykai. Jos paskelbia doktriną, ir su tuo reikia sutikti.

- - -

Visų formų šuolis, skubėjimas į dievybę ar į amžinybę, atsidavimas buities ar idėjos iliuzijoms, – visi šie skydai slepia absurdą.

- - -

Šitą absurdo pasaulį, kuriame nėra dievo, užpildo aiškiai mąstantys ir nebeturintys vilties žmonės.

- - -

Šiame pasaulyje kūryba yra vienintelė galimybė įtvirtinti savo sąmonę ir užfiksuoti jos nutikimus. Kurti – reiškia gyventi dukart. <...> Galiausiai mes visuomet įgauname savo tiesų pavidalą. Nusigręžusiam nuo amžinybės žmogui egzistencija tėra tik nesibaigianti grandiozinė pantomima, atliekama užsidėjus absurdo kaukę. Kūryba – tai didžioji pantomima.

- - -

Protus giminiškus daro ne tiek tapačios išvados, kiek bendri prieštaravimai.

- - -

Įsitikinęs, jog žmogaus egzistencija yra visiškas absurdas tam, kuris netiki nemirtingumu, nusivylėlis prieina prie tokių išvadų: „Kadangi į klausimus apie laimę per savo sąmonę iš gamtos gaunu tik tokį atsakymą, esą galiu būti laimingas vien prisitaikęs prie visumos harmonijos, kurios nesuprantu ir – man tatai visiškai akivaizdu – niekados nesugebėsiu suprasti...

Kadangi galiausiai, esant tokiai tvarkai, prisiimu sykiu ieškovo ir atsakovo, kaltinamojo ir teisėjo vaidmenis ir manau, kad šita gamtos komedija yra visiškai kvaila, o kęsti man tą komediją yra dargi žeminantis dalykas...

Tad būdamas neabejotinas ieškovas ir atsakovas, teisėjas ir kaltinamasis, aš pasmerkiu tą gamtą, taip begėdiškai ir įžūliai pagimdžiusią mane kentėjimams, – sunaikinimui drauge su savimi...“

Šitoje pozicijoje dar esama šiek tiek humoro. Savižudis nusižudo todėl, kad metafiziniu požiūriu jis įžeistas. Tam tikra prasme jis atsikeršija.

- - -

Karo neįmanoma paneigti. Reikia jame mirti arba juo gyventi.

- - -

Menininkas, kaip ir mąstytojas, sudeda visą save į kūrinį ir jame tampa.

- - -

Galvoti – tai visų pirma geidauti sukurti kokį nors pasaulį (arba apriboti savąjį, o tai tas pats).

- - -

Žmogus nori užsidirbti pinigų, kad galėtų laimingai gyventi, – ir visos pastangos, geriausia gyvenimo dalis atiduodama tam pinigų vaikymuisi. Laimė liko užmiršta, priemonė tapo tikslu.

- - -

Gili mintis yra nuolatinis tapsmas, ji susilieja su gyvenimo patirtimi ir įgauna joje pavidalą. Taip ir unikali žmogaus kūryba tvirtėja tuose vienas paskui kitą atsirandančiuose sudėtinguose pavidaluose – jo kūriniuose. Vieni jų papildo kitus, pataiso juos arba užpildo jų spragas, o kartais ir paprieštarauja.

- - -

Žmogaus valia neturi kito tikslo, kaip palaikyti sąmonės budrumą. O tai neįmanoma be disciplinos.

- - -

Protą išlaisvina tik ta mintis, kuri palieka jį vieną su savimi, aiškiai suvokiančiu savo ribas ir greitą galą.

- - -

Nėra tokios lemties, kurios nebūtų galima įveikti panieka.

- - -

Naktį irgi reikia pažinti.

- - -

Metamorfozė savo ruožtu – siaubinga fantazija aiškumo etikos tema. Tačiau tai ir rezultatas tos begalinės nuostabos, kurią patiria žmogus, pajutęs, jog be jokių

pastangų gali virsti gyvuliu.

- - -

Juo santūriau aktorius vaidina tragišką personažą, juo didesnė jo įtaiga. Saikingumas gimdo begalinį siaubą.

- - -

Absurdiška yra tai, kad siela, priklausanti kūnui, taip smarkiai jį pranoksta.

- - -

Žmogaus širdis turi apmaudų polinkį vadinti lemtimi tik tai, kas ją sužlugdo.

- - -

Pražūtinga klaida: Dievui atiduodama tai, kas jam nepriklauso. Nėra nieko, kas nepriklauso Dievui.

- - -

Juo tragiškesnė žmogaus dalia, juo sunkiau palaužiama ir labiau iššaukianti darosi viltis.

- - -

Ar gali žmogus turėti patrauklesnę viltį už viltį išvengti savo dalios?

- - -

Aš per daug myliu savo šalį, kad būčiau nacionalistas. <...> Aš nekenčiu tik budelių.

- - -

Menka narsa pulti į ugnį, kai tam rengiesi visą gyvenimą ir kai kautis tau labiau įprasta negu mąstyti.

- - -

Jūs man sakėte: „Mano šalies didybė – neįkainojama. Visa, kas skirta jos labui, yra gera. Ir bet kokią prasmę praradusiame pasaulyje tie, kurie gali surasti tą prasmę savo tautos likime, privalo viską jai paaukoti“. „Ne, – prieštaravau jums, – aš negaliu patikėti, kad reikia viską paaukoti siekiamam tikslui. Yra priemonių, kurios negali būti pateisintos. Ir aš norėčiau galėti mylėti savo tėvynę, mylėdamas teisingumą. Aš nenoriu, kad ji būtų didi bet kuria kaina, nesvarbu, ar tai būtų kraujo, ar melo kaina.

Aš noriu, kad ji gyvuotų teigdama teisingumą. Tuomet jūs man atsakėte: „Vadinasi, jūs nemylite savo tėvynės“.

- - -

Aš niekad netikėjau savaimine tiesos galia. Tačiau žinoti, kad tiesa nugali melą, kai jėgos lygios, – jau nemažas daiktas.

- - -

Kas yra žmogus? Jis yra ta jėga, kuri galiausiai atsikrato tironų ir dievų. Jis yra akivaizdumo galia.

- - -

Žodžiai visuomet lieka nuspalvinti veiksmų ar aukojimosi, kuriems paakina.

- - -

Intelektualas – pavojingas gyvūnas, lengvai galįs išduoti.

- - -

Kai intelektas užgęsta, stoja diktatūrų naktis.

- - -

Jūs niekad netikėjote, kad šis pasaulis turi prasmę, ir todėl sumąstėte, kad viskas jame lygiavertiška, o gėris ir blogis apibrėžiami pagal įnorius. Jūs įsivaizdavote, jeigu nėra žmogiškos ar dieviškos moralės, vienintelėmis vertybėmis lieka tos, kurios valdo gyvulių pasaulį, tai yra smurtas ir gudrumas. Iš to padarėt išvadą, kad žmogus – niekas ir galima užmušti jo sielą, kad šitoje beprotiškiausioje istorijoje individo paskirtis tėra žygiai, rodantys jėgą, o jo moralė – užkariavimų realizmas.

- - -

Vis dar manau, kad šis pasaulis neturi didžios prasmės. Tačiau žinau, kad kažkas jame turi prasmę, ir tas kažkas – žmogus, nes jis vienintelis jos reikalauja.

- - -

Jau dešimt metų viena tauta nenuilstamai naikina sielas. Ji pakankamai įtikėjo savo jėga ir mano, jog nuo šiol siela yra vienintelė kliūtis ir reikia jos imtis. Jie jos

ėmėsi ir, jų nelaimė, kartais jiems tai pavykdavo. Jie žinojo, kad visuomet – dieną ir naktį – esama valandos, kai net drąsiausi žmonės pasijunta bailiais.

Jie visados mokėjo sulaukti šitos valandos. Ir tą valandą per kūno žaizdas prasiskverbdavo iki sielos, priversdavo ją paklaikti ir išprotėti, o kartais – pasirinkti išdavystę ir melą.

- - -

Mes nebegalime turėti vilties išgelbėti viską, tačiau galime pasiūlyti sau išgelbėti bent kūnus, kad ateitis būtų įmanoma.

- - -

Tvarkos būtinybės pretekstu negalima primesti savo valios. Taip problema pateikiama išvirkščiai. Nereikia vien reikalauti tvarkos, norint gerai valdyti, reikia gerai valdyti, kad būtų įvesta vienintelė prasminga tvarka. Ne tvarka sustiprina teisingumą, o teisingumas garantuoja tvarką.

- - -

Pasaulyje, pasmerktame žiauriausiam smurtui, nesugebančiame pasitelkti jokios kontrolės, abejingame teisingumui ir paprasčiausiai žmonių laimei, mokslas aukojasi organizuotoms žudynėms.

- - -

Pasaulis yra toks, koks yra, kitaip tariant, – niekas.

- - -

Atsidūrę tarp labai bendros karo baimės – jam rengiasi visas pasaulis – ir labai atskiros žudikiškų ideologijų baimės, mes iš tikro gyvename siaubo apsuptyje. Mes gyvename siaubo apsuptyje todėl, kad nieko jau neįmanoma įtikinti, todėl, kad žmogus visas jau atiduotas istorijai ir nebegali atsigręžti į tą savo dalį, tokią pat tikrą, kaip ir jo istorinė dalis, kurią atgauna išvydęs pasaulio grožį ir jo pavidalus, todėl, kad mes gyvename abstrakcijų pasaulyje, kontorų ir mechanizmų, absoliučių idėjų ir neniuansuotų mesianizmų pasaulyje. Mes dūstam

tarp žmonių, kurie įsitikinę, jog yra absoliučiai teisūs, nesvarbu, ar kalbama apie jų mechanizmus, ar apie jų idėjas. Ir visiems, kurie negali gyventi be dialogo ir žmonių draugystės, toji tyla reiškia pasaulio pabaigą.

- - -

Draugystė yra laisvų žmonių mokslas.

- - -

Pasaulyje, kuriame gyvename, pirmiausia ir labiausiai stulbina tai, kad iš daugumos žmonių (išskyrus visų rūšių tikinčiuosius) atimta ateitis. Nėra tikro gyvenimo be ateities perspektyvos, be tikėjimo branda ir pažanga.

<...>

Pasaulis atrodo mums varomas aklų ir kurčių jėgų, kurios neišgirs nei įspėjimų, nei patarimų, nei maldavimų.

- - -

Visi, išskyrus keletą sukčių, įsivaizduoja, kad jų tiesa padarys žmones laimingus. Tačiau visų tų gerų valių susitelkimo išdava yra šitas pragariškas pasaulis, kur žmonės vis dar žudomi, vis dar tremiami, kur jiems vis dar grasinama, kur rengiamasi karui ir kur neįmanoma ištarti žodžio, kad nebūtum iškart įžeistas ar išduotas.

- - -

Kai vyskupas šventina politines egzekucijas, jis jau – nebe vyskupas ir nebe krikščionis, ir net nebe žmogus, jis – šuo, lygiai kaip ir tas, kuris nuo ideologinių aukštumų vadovauja egzekucijai, kitų rankomis atlikdamas tą darbą.

- - -

Krikščionybė yra pesimistiška žmogaus atžvilgiu, bet optimistiška žmogaus lemties atžvilgiu. Na o aš pasakyčiau, kad esu pesimistas žmogaus lemties atžvilgiu, bet optimistas žmogaus atžvilgiu.

- - -

Kai norima suvienodinti visą pasaulį dėl kokios nors teorijos, nėra kito būdo, kaip tik padaryti jį tokį pat bekūnį, aklą ir kurčią kaip ir pati teorija.

- - -

Pripažinkime, jog mūsų visuomenė puikiai pakenčia persekiotojus. Ji priprato prie minties, jog jie naudingi. Šiaip ar taip, vieną rytą ar vakarą jūs galite tikėtis išdygsiant prieš save kažkokį žmogų, kuris pareikš esąs įgaliotas persekiotojų ir tuoj atimsiąs iš jūsų laisvę arba gyvybę. Ir jūs privalote su tuo susitaikyti, nes tai nuo jūsų nepriklauso. Priešingai, jūs pats priklausote nuo persekiotojo. Net jeigu nugręšite akis, jis suduos jums per veidą, kad vėl atsimerktumėt. Taigi reikia vienąkart visiems laikams pripažinti, kad persekiotojas yra peizažo dalis. Beje, niekas jums netrukdo savo ruožtu tapti persekiotoju.

<...>

Tačiau, laimė, nuo mūsų pačių priklauso, ar matysime persekiojamuosius. Mūsų visuomenei iš tikrųjų nusibodo persekiojamieji, ir ji daro, ką reikia, kad jų nematytų. Jai atrodo, kad skųsdamiesi jie perdeda, kad jų iš tikrųjų daug ir jie pernelyg ilgai čia trainiojasi. Galiausiai ji pradeda įtikinėti save, kad nėra visiškai nekalto persekiojamojo.

- - -

Dievo tarnai ir žmogaus mylėtojai išduoda Dievą ir žmogų nuo tos akimirkos, kai tik susitaiko su melu dėl priežasčių, kurias tiki esant aukštesnes.

- - -

Jeigu laisvės plėtotę būtų prižiūrėjusios tik vyriausybės, galimas daiktas, ji dar nebūtų išaugusi iš vaikystės arba būtų jau palaidota visiems laikams su užrašu – „angelas danguje“. Kiek žinau, pinigų ir eksploatacijos visuomenei niekad nebuvo patikėta įgyvendinti laisvės ir teisingumo. Policinės valstybės

niekad nebuvo įtartos įsteigusios teisės mokyklas tuose požemiuose, kur tardo savo aukas.

<...>

Laisvė – engiamųjų reikalas, ir tradicinių jos gynėjų visuomet atsirasdavo engiamose tautose.

<...>

Revoliucija, atsidūrusi apsupty, jaučianti grėsmę tiek iš vidaus, tiek iš išorės, apsiginklavo, apsirūpino policija. Paveldėjusi formulę ir doktriną, kurioje, deja, į laisvę buvo žiūrima su įtarumu, revoliucija pamažu užduso, o policija tuo tarpu stiprėjo, ir didžiausia pasaulio viltis sukalkėjo į veiksmingiausią pasaulio diktatūrą.

<...>

Nėra idealios laisvės, kuri vieną gražią dieną bus duota mums vienu kartu, kaip gyvenimo pabaigoje duodama pensija.

- - -

Joks žmogus negali pasakyti, kas jis yra. Bet kartais gali pasakyti, kas jis nėra.

- - -

Laisvę renkiesi sykiu su teisingumu, ir, tiesą pasakius, mes jau nebegalime pasirinkti laisvės, nepasirinkdami ir teisingumo. Jeigu kas atima iš jūsų duoną, sykiu jūs netenkate ir laisvės. Bet jeigu kas pagrobia jūsų laisvę, būkit ramus, jūsų duonai irgi gresia pavojus.

- - -

Kad suprastum pasaulį, kartais reikia nuo jo nusigręžti; kad būtum naudingesnis žmonėms – kurį laiką nuo jų atsiriboti.

- - -

Aš nepakankamai tikiu protu, kad pasikliaučiau pažanga. Mes nepranokome savo egzistencijos, tačiau geriau ją suvokiame.

- - -

Kartais aš suabejoju, ar bus leista išgelbėti mūsų laikų žmogų. Tačiau dar galima išgelbėti to žmogaus vaikus, jų kūną ir sielą. Galima jiems pasiūlyti laimės ir grožio galimybes.

- - -

Joks žmogus niekad nėra išdrįsęs nupiešti savęs tokio, koks yra.

Albert Camus

„Svetimas“

The Stranger

Gyvenimo niekad nepakeisi, kad ir kaip gyventum, gyvenimas yra visur tas pats.

- - -

Iš pradžių, vos patekus į kalėjimą, sunkiausia buvo tai, kad aš tebemąsčiau kaip laisvas žmogus.

- - -

Nuobodulys visiškai liovėsi mane kamavęs, kai išmokau gyventi prisiminimais.

- - -

Gyvenimas nėra vertas tų pastangų, kuriomis už jį mokama. Aš žinau, kad iš esmės mažas skirtumas – ar mirsi trisdešimties metų, ar septyniasdešimties, – šiaip ar taip, abiem atvejais kiti vyrai ir kitos moterys tebegyvens, ir taip bus tūkstančius metų. Žodžiu, čia viskas aišku kaip dieną. Mirsiu juk aš – ar dabar, ar po dvidešimties metų. Mane kiek trikdė tai, kad šioje apmąstymų vietoje imdavo pašėlusiai plakti širdis, pagalvojus apie galimybę pragyventi dar dvidešimt metų. Man belikdavo tik užgniaužti šias mintis ir įsivaizduoti, kokios mintys ateitų į galvą po tų dvidešimties metų, kai vis tiek reikėtų mirti. Kai žmogus miršta, akivaizdu, kad tada pasidaro nesvarbu, kaip ir kada tatai įvyksta.

- - -

Gerai supratau, kad po mano mirties žmonės mane pamirš. O ir kam aš jiems būsiu reikalingas?

- - -

Jo manymu, žmonių teismas yra niekas, o Dievo teismas – viskas. Pasakiau, kad vis dėlto mane nuteisė pirmasis.

- - -

Visi sveiki žmonės visada daugiau ar mažiau trokšta mirties tų, kuriuos myli.

Gilbert Cesbron

1913

Galima gyventi ir vienatvėje, jei ko nors lauki.

- - -

Venkite tų, kurie niekada nenuobodžiauja – su jais nuobodu.

- - -

Žmonės įsivaizduoja, kad paukščiai gieda jų malonumui.

- - -

Jei stengiesi gyventi derindamasis prie visų, prarandi dermę su savimi pačiu.

- - -

Sėkmė – ne įrodymas ir juo labiau ne ko nors pagrindas.

- - -

Jei panieka abipusė, tai viena kitos nepanaikina, o tik padvigubina.

- - -

Nesistenk pasakyti paskutinio žodžio, o pasistenk žengti paskutinį žingsnį.

- - -

Dievas – tiesa širdžiai, hipotezė protui.

- - -

Mes nesąmoningai galvojame, kad Dievas stebi mus iš viršaus, bet jis stebi mus iš vidaus.

- - -

Laimė – kai sustoja laikas.

- - -

Senstant kai pasaulis žmogui vis labiau tuštėja, tyliai pildosi kitas, neregimas pasaulis. Tai kaip smėlio laikrodis.

- - -

Siela formuoja veidą iš vidaus, gyvenimas – iš išorės. Kiekviename veide atsispindi ir viena, ir kita.

- - -

Nemylimas vaikas nustoja būti vaiku: jis tik mažas, bejėgis suaugęs.

- - -

Elgeta su skėčiu – ir niekas jo nešelpia.

- - -

Kiek daug nesusipratimų kyla iš to, kad žmonės savo privilegijas laiko apdovanojimais.

- - -

Laimė, kurią reikia ginti, iš esmės jau nebėra laimė.

Erih Koš

1913

Žmonėms nepatinka, kad jiems prieštaraujame, dar labiau nepatinka, kai juos mokome, ir labiausiai – kai jiems ką nors primename ir perspėjame.

Erih Koš

„Tinklai“

The Net

Kol žmoguje rusena nors menkiausia gyvybės kibirkštėlė, niekaip jis nenuslopins meilės ir neapykantos, džiaugsmo ir liūdesio, vilties ir baimės. Nerimas, tegu ir slogus, yra visa ko, kas gyva, esminė ir būtina savybė.

- - -

Pasitraukdamas iš vienos aplinkos, žmogus nepabėga į laisvę, tik į kitą aplinką.

- - -

Visur aplink mus gyvena žmonės, ir gyvenimo dėsniai visur tie patys.

Richard Nixon
1913

Tikram idealistui širdis nurodo, ką reikėtų daryti, o protas pataria, kaip tai padaryti.

Vasco Pratolini
1913

Klasta gimsta neviltyje.

Paul Ricœur
1913

Įvykis prasideda ir baigiasi, todėl iškyla fiksavimo, užrašymo problema.

- - -

Suprasti trokštame ne trumpalaikį įvykį, o jo reikšmę.

- - -

Kalba jau nebėra vien minčių ir daiktų tarpininkė. Ji turi savo pasaulį.

- - -

Pati kalba – tai vyksmas, asmenišką patirtį paverčiantis vieša patirtimi.

Daisy Bates
1914

Žmogus, kuris niekuomet neklysta, visuomet vykdo įsakymus tų, kurie linkę klysti.

Jan de Hartog
1914

Nemanyk, kad jei negali išgelbėti žmonijos, esi nevykėlis.

Juozas Girnius
1915

Tikra prasme nemirtingu galima laikyti tik tą, kas, būdamas gyvas, stovi prieš mirtį, bet savo dvasine būtimi ją peržengia.

- - -

Nepaisant bendrosios žmogaus esmės pažinimo, atskiras žmogus lieka paslaptis savo asmenine egzistencija ligi paskutinės gyvenimo akimirkos, nes visą laiką stovi prieš visas nenumatomas žmogiškąsias galimybes.

- - -

Ilgėdamiesi nemirtingumo, ilgimės ne laikinės trukmės, o pačios amžinybės.

- - -

Žmogiškasis savęs kūrimas vyksta idealų siekimu, juos įkūnijant savo gyvenime.

- - -

Tiek proto veržimasis į tiesą, tiek valios veržimasis į gėrį esmiškai yra veržimasis į nebaigiamybę.

- - -

Tasai pagrindas, kuris įgalina žmogų iš gamtos išsiveržti į dvasinę tikrovę, ir yra ne kas kita, kaip laisvė.

- - -

Mirtis įgalina heroizmą, nes be mirties rizikos neįmanoma heroizmo galimybė.

- - -

Tik žmogus yra laisvas, nes tik jis egzistuoja save apspręsdamas. Gamtoje nėra vietos laisvei, nes gamtinius veiksmus valdo medžiagos determinizmas.

- - -

Tik negyvoji gamta laisva nuo mirties, nes kur yra gyvenimas, ten yra ir mirtis.

- - -

Žmogaus kilnybė yra aukotis idėjai, kuriai atstovauja bendruomenė. Tačiau tai nereiškia, kad žmogus galėtų būti idėjai aukojamas, paverčiant jį tik priemone bendruomenei.

- - -

Juo gilesnė gyvenimo aistra, juo tragiškesnė jos dviprasmybė. Laimės siekimo pavidalu gyvenimo aistra visuose rusena, tik kasdienybės pilkuma dengia jos tragizmą.

- - -

Trokšdami savo kalčių atleidimo iš tikrųjų ilgimės to amžinojo tyrumo, kurio vardas teologine kalba – išganymas.

- - -

Tas nemirtingumas, kurio žmogus ilgisi mirties akivaizdoje baimindamasis nebūties, yra ne gamtinis, istorinis ar kitoks tariamas rūšies ar kūrybos išlikimas, o egzistencinis paties žmogaus nemirtingumas.

- - -

Skelbiame visuotiną broliškumą, bet faktiškai žiūrime tik asmeninių ar grupinių interesų, kuriems besikeičiant, šios dienos bendrai ryt tampa priešais.

- - -

Kiek antlaikinės vertybės persunkia mūsų veiklą, tiek ir mūsų veikla pakyla į absoliutybę. Šia prasme moralė yra ta sritis, kurioje absoliutumas sutampa su asmeniškumu. Nors laike vyksta ir mūsų moralinis

gyvenimas, bet savyje pačiame jis slepia amžiną vertę.

- - -

Kas laiko save tobulu, tas pasidaro visiems atgrasus, nes savęs iškėlimas į šventuolius paprastai visada drauge eina su negailestingu kitų smerkimu.

- - -

Kiekviena fanatiška aistra prieš ką nors drumsčia žmogaus blaivų žvilgsnį ir veda į ekstremizmą.

- - -

Iš vienos pusės, būdama gyvenimo priešybė, mirtis, iš antros pusės, žmogų moko gyvenimo išminties išskirdama reliatyvines vertybes nuo absoliutinių. Mirties akivaizdoje išsiskiria tai, kas žmogiškai yra niekinga, ir tai, kas žmogiškai yra vertinga.

- - -

Kas nedaro gero, tuo pačiu kuria blogį kaip gėrio stoką.

- - -

Tikrasis rūpestis žmogui yra ne ilgai gyventi (vis tiek mirtis yra neišvengiama), bet prasmingai gyventi.

- - -

Nukreiptas į gėrį heroizmas padaro iš žmogaus šventąjį, nukreiptas į blogį – demoną.

- - -

Ne pats mirtin žengimas, o jos peržengimas yra heroizmo esmė, nes heroizmą galima suprasti ne iš pačios mirties, o iš aukštesnės perspektyvos.

- - -

Savo prasmę heroizmas semia ne iš pačios mirties sutikimo, o iš tų vertybių, kurias jis liudija savo mirtimi.

- - -

Žmogaus laisvė yra ideali galimybės sąlyga. Savo ruožtu, kaip laisvė įgalina idealus, taip idealai įprasmina laisvę.

- - -

Išmintis suteikia žmogui darną su savimi pačiu (sąžinės ramybė ir tuo pačiu vidinė laimė), su artimaisiais (neturėjimas „mirtinų priešų“) ir apskritai su gyvenimu (visur radimas to, kuo verta džiaugtis).

- - -

Ištikimybė yra tas pagrindas, kuriuo remiasi žmogiškieji santykiai, ir drauge tas matas, kuris liudija moralinę žmogaus rimtį. Nebūtų įmanomi žmogaus santykiai su žmogumi, jei jų negaivintų pasitikėjimas vieno antram ištikimybe.

- - -

Ištikimybė yra vertinga savyje pačioje, nes jos vertė pagrįsta ne išorine tikrove, o pačiu žmogumi.

- - -

Tikrąjį laimingumą laiduoja ne išoriniai laimės matai, o vidinė ištikimybė sau pačiam.

- - -

Reikia moralinio subrendimo išsaugoti ištikimybei dėl to, kad ji yra ne kas kita, kaip savarankiškas angažavimasis ateičiai.

- - -

Ne visi įsitikinimai yra lygiai teisingi, bet joks nuoširdus įsitikinimas nėra nusikaltimas.

- - -

Kai apskritai skausmas visų pirma plaukia iš fizinio gyvybės pažeidimo, tai kančia mums ateina visų pirma didesniu mūsų asmenybės paneigimu.

- - -

Kiek platus ir gilus žmogaus gyvenimas, tiek plati ir gili kančia. Vienu ar kitu pavidalu kančia iškyla visose žmogaus gyvenimo srityse, nuo fizinio skausmo siekdama ligi moralinės kančios.

- - -

Kančia nėra tai, ko galima būtų geisti ar kuo galima būtų didžiuotis. Negalima kančios ilgėtis, bet kada atėjusi jos valanda, žmogaus didybė reikalauja kančią pakelti.

- - -

Jei būtume mes vieni, nebūtume prieš nieką kalti.

- - -

Kančiai pakelti reikia moralinės jėgos, bet savo ruožtu pati kančia savotiškai grūdina žmogaus moralinį pajėgumą ir veda jį iš egoizmo kiauto.

- - -

Dažnai pasaulyje triumfuoja klasta ir jėga, bet jų pergalė yra beprasmiškai tuščia.

- - -

Tiesa daro žmogų kuklų. Kas kartą tiesos paslaptį suvokė, niekada nebus išdidus.

- - -

Beatodairiškai leidžiamės medžioti laimės, puldami vieni kitus, lyg išalkę vilkai, bet randame ne palaimą, o nusivylimo nuobodulį.

- - -

Laisvė yra tai, kas žmogų padaro žmogumi, jį išskiria iš kitų gyvųjų būtybių, visa būtimi priklausančių gamtai.

- - -

Juo aukštesnė būtis, juo mažiau ji saugi.

- - -

Priešiškumo aistrą kursto nepasižinimas, o tramdo susipažinimas su tais, nuo kurių skiriamasi.

- - -

Kitiems tarnaudamas iš meilės, žmogus tobulėja: meilė žmogų doriškai skaidrina.

- - -

Laisvė yra ne savivalės pateisinimas, o atsakomybės reikalavimas.

- - -

Idėjinę kovą iškreipia bet kokia fizinė ar dvasinė prievarta.

- - -

Tiek pyktis, tiek kitos emocijos moraliniu žvilgsniu nėra nei blogos, nei geros: jų vertė priklauso nuo to, kurias vertybes jos gina.

- - -

Kiekvienas sąžinės prievartavimas yra brutalus žmogaus išniekinimas, kuriuo pasiekiamas tik išorinei jėgai nusilenkimas, o ne žmogaus tiesai laimėjimas. Užuot laimėjus žmogų tiesai, tik įžiebiama jame neapykanta sau patiems ir savo prievarta primetamai minčiai.

- - -

Pačius artimiausius dalykus dažnai yra sunkiausia praregėti – apsipratimas su jais daro mūsų žvilgsnį lyg aklą.

- - -

Užuot buvęs iš anksto nulemtas, žmogus savo laisve yra pašauktas pats save sukurti.

- - -

Kurdamas save patį savo istorine egzistencija, žmogus tuo pačiu kuria ir istoriją.

- - -

Užuot visiškai išblėsusi dabarties civilizacijoje, tamsumo problema iškyla, tik kitu pavidalu. Tai tas išsimokslinusio tamsuolio tipas, kurį sudaro žmogiškai tamsus profesionalas. Iš vienos pusės, savo specialybėje jis yra giliai išsilavinęs, iš antros pusės, – už savo specialybės ribų jis lieka paprastas tamsuolis.

- - -

Žodžio vartojimas žmogaus dergimui yra žodžio išniekinimas.

- - -

Jei iš vienos pusės egzistencijos tiesa slypi ištikimybėje savo įsitikinimui, tai iš antros pusės ji slypi tolerancijoje kitų įsitikinimams.

- - -

Vertybės žmogų šaukia į save patį – į savo esmės tėviškę. Vertingai gyventi – tai atlikti esminę savo paskirtį.

- - -

Būti tolerantiškam – tai nereiškia nei atsisakyti savo įsitikinimų, nei susilaikyti nuo jų išpažinimo, gynimo ir skleidimo.

- - -

Siela yra tai, kas žmogų daro žmogumi.

- - -

Laikas yra vilties vieta, kur lemiamas amžinasis likimas – amžinoji palaima būties pilnatvėje ar amžinasis pasmerkimas praradimo tuštumoje.

- - -

Žmogus – kenčianti būtybė. Jis vienas pasaulyje pažįsta kančią. Visos kitos būtybės savo ribotumą išgyvena aklai. Tik žmoguje visus kūrinius esmingai žyminčio baigtumo išgyvenimas pasiekia sąmonės, neva kančios, rangą.

- - -

Filosofinis mąstymas, telkdamas žmogų į save patį mirties akivaizdoje, yra kelias į išmintį, kurios meilė skelbiama pačiame filosofijos žodyje.

- - -

Tauta susyja su tam tikru kraštu ne kitaip, kaip savo istorija, savo tame krašte išgyventu likimu.

- - -

Vienaip ar kitaip tolerancija grindžiama, visada jos versmė yra pagarba žmogui.

- - -

Niekas nesame be kaltės; jei ne tiesiogiai nusikalstame, tai neatliekame visa, ką gera galime atlikti.

- - -

Tik blaiviai žvelgiant į tikrovę, galima blaiviai suvokti konkrečius savo veiklos uždavinius.

- - -

Kaltės negali panaikinti nei atgaila, nei bausmė.

- - -

Kas mirtyje yra pasaulio palikimas – visiškas išnykimas ar laikinos egzistencijos perkeitimas amžinąja egzistencija? Visi šie klausimai kyla mirties akivaizdoje, bet jie kreipiasi į gyvenimą – kaip privalu gyventi, kad netektų mirties baimintis?

- - -

Laiko duota pakankamai, tik reikia tinkamai jį naudoti.

- - -

Tik kraują paprastai iš tėvų paveldime, o tėvų dvasią kiekviena karta privalo savo asmeniška kova išlaikyti.

- - -

Kylant techniniam gyvenimo lygiui gyvenimas darosi ne paprastesnis ir lengvesnis, o sudėtingesnis ir problemiškesnis.

- - -

Technika neapsaugo mūsų nuo barbariškumo, ji mus tik apginkluoja. Čia slypi techninės pažangos dviprasmybė, verčianti žmogų baimintis savo paties laimėjimų.

- - -

Kančia – žmogiškosios tobulybės kaina.

- - -

Žmogaus liudijimu lieka tik jo darbai, skirti kitiems.

- - -

Kas nemoka rasti džiaugsmo drauguose, tas niekur neras gyvenimo džiaugsmo ir turės kentėti dėl savo atšiaurumo.

Rutherford D. Rogers
1915

Mes skęstame informacijoje ir alkstame žinių.

Konstantin Simonov
1915

Išsilavinęs žmogus nuo neišsilavinusio skiriasi tuo, kad nelaiko savęs tokiu ir toliau lavinasi.

Frank Sinatra
1915

Jeigu jūs kažką turite, bet jūs negalite to atiduoti, tada jūs neturite to... tiesiog tai turi jus.

Bernard Baily
1916

Kai mokslas atras visatos centrą, daug žmonių nusivils sužinoję, kad tai ne jie.

John Ciardi
1916

Visi tėvai kartais pasijunta sūnaus palaidūno tėvais ir negali nieko pakeisti, tik atverti namų duris vilčiai.

Jacque Fresco
1916

Jeigu jūs nieko nedarysite, patikėkite, niekas nepasikeis.

- - -

Vertybės – tai mūsų gyvenimo pamatas ir būtinybė, tačiau dauguma šiuolaikinių žmonių vertybių yra išgalvotos, dirbtinės, primestos.

- - -

Kariuomenės laikomos esamos sistemos, o ne žmonių gynybai.

- - -

Jei manote, kad pasaulio pakeisti negalima, tai reiškia, kad jūs nesate iš tų, kurie jį pakeis.

- - -

Tikroji ekonomika yra ne uždarbis, o žmonijos tobulėjimas.

- - -

Kai tik žmonės supras, kad žmogaus vertybes ir požiūrius formuoja aplinka, jais manipuliuoti bus žymiai sudėtingiau.

- - -

Problema nėra ta, kad negalime pasirūpinti vargšais, bet kad negalime patenkinti turtingųjų reikalavimų.

- - -

Viskas, ką mes darome gyvenime, yra įtakota to, ką mes laikome gyvenimo vertybėmis.

- - -

Nekaltink pasaulio. Kaltink savo iškreiptus lūkesčius.

- - -

Kai išgirsi žodį „laisvė“ ar „demokratija“ – saugokis. Nes tikrai laisvoje visuomenėje niekas neturėtų tau įrodinėti, jog esi laisvas.

- - -

Dvasinės vertybės yra žmoniškumo išraiška – tai vienybė, santarvė, besąlygiška meilė, tiesa, sąžinė, kūrybingumas... Jas galime vadinti prigimtinėmis, nes jų dėka žmogus išreiškia savo aukščiausią dvasinį potencialą, bet nevystomos šios vertybės gęsta, o jų vietą lengvai užima dirbtinės primestos vertybės.

Wolfgang Hildesheimer
1916

Faktus galima vertinti tik pagal to momento padėtį, taigi beprasmiška yra iš jų daryti kokias nors išvadas ar kaupti patyrimą.

Heinrich Böll
1917

Tai sudėtinga matematika, kai, sulaukęs penkiasdešimties ar šešiasdešimties metų turi rinktis: ar nusilengvinti ant savo paties paminklo, ar žiūrėti į jį su pagarba.

- - -

Karas atėmė iš juokingų dalykų juokingumą.

Arthur C. Clarke
1917

Tai viltingas simbolis, kad vėliavos neplevėsuoja vakuume.

- - -

Nėra lengva suvokti, kad ekstremalesnės nacionalizmo formos gali išlikti, kai žmonija pamatė Žemę iš tikrosios jos perspektyvos. Kad tai vienas mažas gaublys prieš milijardus žvaigždžių.

- - -

Vienintelis būdas atrasti galimybių ribas yra peržengti jas.

Jean-Louis Curtis
1917

Jean-Louis Curtis
„Mąstanti nendrė“

Visi laikai yra dabartis.

- - -

Pirmąkart gyvenime Marsialis matė numirėlį. Kamštis stojosi gerklėj, jis negalėjo atplėšt akių nuo to mineralinio veido.Vadinas, šitoks žmonių galas... Vienas pakeičiamas kitu.

- - -

– Matai, – kiek neryžtingai vėl prašneko jis. – Gyveni žmogus ir nė negalvoji, jog ateis galas. Žinai, kad tai liečia kitus. Nors apie tai, kas bus kitiems, juo mažiau galvoji... Bet pats manai esąs apsaugotas... Apsaugotas nuo mirties, nuo senėjimo. O vieną dieną pamatai, jog nesi apsaugotas. Kad ir tau tas pat atsitiks... Atsiduri toj kategorijoj žmonių, kurie... pasmerkti myriop, anksčiau ar vėliau. Negaliu tau nė apsakyt, kaip mane tai paveikė.

- - -

– Ak, čia, mielasis, tu iš manęs per daug reikalauji! Imt ir išklot gyvenimo prasmę taip, be niekur nieko? Koks tu greitas! Betgi būtent tas klausimas, kurį didieji protai sau kelia nuo to laiko, kai žemėje gyvena žmonės ir mąsto! Kai dėl savęs, tai aš tariuosi jį išsprendęs; sakau aiškiai: kai dėl savęs; iš to, ką galima tikėti, dėl ko galima gyventi, aš padariau nedidelį apibendrinimą, bet anaiptol nesirengiu skelbti radęs visuotinės išminties ir laimės raktą! Tai, kas reiškia šį tą man, gali nieko nereikšti kitiems. Taigi atsakymo iš manęs neišgirsi. Tu pats turi ir gali rasti savo gyvenimo prasmę. Skaityk. Mąstyk. Ieškok. Ieškok, net jeigu tai reikalautų kančių. Tik nesitikėk, kad

gausi parengtus atsakymus iš manęs ar ko kito.

- - -

Naujas gyvenimas. Režimas. Atseit gydytojo draudimai. Išsižadėjimas kone visų malonumų. Niekada nei tabako, nei alkoholio, nei žąsienos ragu su pupelėm, nei...

Tai blogiau už mirtį. Gyventi tam, kad vengtum gyvenimo džiaugsmo? Kokia prasmė?

Jį apėmė neviltis. Niekada to nepasieks.

- - -

Ar ne verčiau, sakydavo sau, baigti vienu matu, vyriškai, savižudybe? O gal nė žudytis nebereikės? Pasaulis pakibęs ant plauko. Kiekvieną akimirką gali kilti atominis karas. Ir tada sudie, žmonių gimine, fit į padanges! Anokia čia bėda, nusprendė jis. Žmonės yra bepročiai ir žiaurūs. Šimtus tūkstančių metų įnikę patys sau kasa duobę. Jiems jau pavyko užnuodyt orą, kuriuo kvėpuoja, vandenį, kurį geria, produktus, kuriais maitinasi. Nepataisomi iškrypėliai. Ką gi, tegul susinaikina, daug nekalbėsim apie tai. Vaizduotės nupieštas kosminės savižudybės paveikslas jam teikė smagumo.

- - -

Galima žmones mylėti dėl savęs; ir galima juos mylėti dėl jų pačių.

- - -

Ar be tikėjimo esi iš tiesų žmogus?

- - -

Negi tikėjimas padeda pakelti savo paties mirtingumo mintį? Be abejo. Jei tiki busimąjį gyvenimą, mirtis tikrai turi būti ne tokia baisi. Jei manai išliksiąs žemėje, žmonijos Istorijoje, ko gero, irgi lengviau užmerkti akis? Žinoma, tai gal per daug utilitariniai rūpesčiai, filosofas juos atmestų. Jei tikėjimas, religinis ar humanistinis, tėra priemonė, laikinai apmalšinanti baimę, tai jis menkavertis:

verčiau vartoti narkotikus. Bet gal tai kažkas daugiau? Pavyzdžiui, per amžius tūkstančiai žmonių būdavo atsidavę kokiam nors reikalui tiek, jog lengva širdim už jį paaukodavo gyvybę. Jie nesiribojo vien savo siaurais interesais, save už nieką turėjo, skirtingai nuo Idėjos, nuo esmės, – ar tai būtų Tėvynė, Religija, Revoliucija, Teisingumas, Demokratija, Žmonijos Ateitis... Tai idėjai, arba tam dievaičiui, jie pajungdavo visa kita. Šventa beprotybė jiems įkvėpdavo jėgų viską pakelti: vargą ir badą, persekiojimą, kartais kankinimus ir mirtį. Tad kokia buvo jų paslaptis? Meilė? Jie jautėsi solidarūs su sau lygiais, drauge įsitraukę į Nuotykį, kuris teikė transcendentalumo menkai jų egzistencijai. Ar įmanoma tokiu laipsniu mylėti sau lygius?

- - -

Jokių išsisukinėjimų. Tiesiai prie esmės: arba dievas yra Būtybė, arba dievas yra žodis. Jei dievas yra Būtybė, kuri mus žino, myli ir nori išganyti, visa kita – niekai. Pasaulis turi prasmę, o mums užtikrintas nemirtingumas. Jei dievas tėra žodis, žmonių sugalvotas savo nežinojimui dengti ar slėpti nuo pačių savęs savo baimę, reikės ieškot kitų gyvenimo pateisinimų, kitų reikšmių, kitos vilties: gal tai bus Žmogus – iš milžiniškos didžiosios raidės. Marsialis linko į dievą, tai tikresnis dalykas.

- - -

Pastarosiomis dienomis Marsialis jautė, kad jo anarchistiniai polinkiai tiesiog išsiskleidė. Valdžia – kad ir kokia forma – visada apgavystė. Kiekvienas žmogus gerbtinas kaip individas, bet niekas neturi teisės į ypatingą pagarbą kaip svarbus visuomenės narys...

- - -

Tas, kas pažino mirtį, kaip ir tas, kas pažino meilę, staiga „širdim pajunta“ Laiką.

- - -

Sėkmės religija negailestingai šalina silpnuosius.

- - -

Masinėje civilizacijoje nebėra vietos „aš“ kultui. Vyksta naujo pasaulio kūrimas. XX amžiaus pilietį šaukia skubūs kolektyviniai uždaviniai. Po šimts, gana alpulių! Solidarumas, bendra veikla, konkretumo jausmas.

- - -

Šiuolaikinis rūpinimasis saugumu pavertė žmones geručiais biurokratais. Nebėr herojų. Nebėr šventųjų. Nebėr avantiūristų. Liko tik socialinio draudimo apdraustieji – baugščios, paklaikusios būtybės, bijančios ir savo šešėlio. Draudimo bendrovės, Šeimos pašalpos, Socialinis aprūpinimas, tos ligos stigmos, rodė baltosios rasės išsigimimą. Marsialis gėdijosi palaikąs, kaip agentas, organizuotą bailumą, nuo kurio Vakarai baigė ištižt.

<...>

Pasaulis, kurį sukūrėm savo vaikams, – tai senių pasaulis. Su savo susirūpinimu išoriniu padorumu, *standing*, pensija, su maniakišku saugumo troškimu, su televizijos bei iliustruotos spaudos nepasotinamu alkiu, su juokingu vergavimu automobiliui, su begėdišku politiniu pasyvumu mes, be jokios abejonės, atstovaujam morališkai žemiausiai nusmukusiam žmonių tipui, kokio dar nežinojo Istorija. Ir jūs norit, kad mūsų vaikai priimtų Sistemą, kuri mus tokius padarė? Jei būčiau dvidešimtmetis, galvočiau tik apie tai, kaip sunaikint tą vėdarėlių visuomenę, kuria mes esam virtę.

- - -

... pajuto neįveikiamą pasišlykštėjimą aristokratiniais titulais. Juk gyvename demokratinėje santvarkoje, ar ne? Kam tas prieštvaninis manieringumas, kam minėt senąjį režimą, pagrįstą dieviškąja karalių teise, feodalų pasipūtimu, miestelėnų bajorų kokčiu šunuodegavimu?

- - -

Gyvenimas pamažu traukiasi sakytum lėtas atoslūgis. Tam tikro amžiaus sulaukęs žmogus turi būt išsekęs. Gal ir labai abejingas viskam: nuosavybei, švelnumui, malonumams. Pasaulis tave palieka pirmiau, nei tu jį palieki. Absoliučiai jokios prasmės, kodėl aš esu aš, o ne kas kitas. Jokio plano čia, jokios krypties, nieko; o kai manęs nebebus, juolab niekas nepasikeis. Pasaulis gyvuos amžinai toks pat. Tekės saulė. O aš, aš būsiu juodoj nakty, sustingęs amžinai... Netgi ne: išnykęs, dingęs. Niekas.

- - -

Konkretus nebūties suvokimas – žmogaus prigimčiai prieštaraujantis, slėpiningas dalykas.

- - -

Jo siluetą dar buvo galima susekti tirštoj praeivių minioj, bet tai jau buvo bevardis siluetas, panašus į visus kitus siluetus, nesuskaičiuojamus, kurie judėjo ten ir atgal abiem kelio pusėm, – tikras skruzdėlynas, kurstomas bruzdėt ir bruzdėt... Maždaug aveniu vidury Marsialis Angladas išdilo. Dabar jis buvo tik žmogus minioje. Kažkoks. Kuris nors. Bet kuris. Kažkas. Niekas. Mirtingasis milijardinėj beveidžių mirtingųjų masėj.

Zsa Zsa Gabor
1917

Žmonės, kuriems nėra ko prikišti, turi tik vieną ydą, bet esmingą: jie neįdomūs.

Indira Gandhi
1917

Klausimo galia yra viso žmogaus progreso pagrindas.

- - -

Galimybės neatsiranda iš niekur – jas reikia susikurti.

- - -

Tu negali paspausti rankos, jei laikai suspaudęs kumštį.

Algirdas Julius Greimas
1917

Tiki tas, kuris abejoja, o ne tas, kuris žino.

- - -

Tikrovė yra tiktai tai, kuo tikima.

John F. Kennedy
1917

Didžiausias tiesos priešas dažnai yra ne melas – tyčinis, dirbtinis ir nesąžiningas, bet mitas – nuolatinis, įtikinamas ir nerealus.

- - -

Pokyčiai – tai gyvenimo įstatymas. O tie, kurie žiūri tik į praeitį ar dabartį – tikrai pražiopsos ateitį!

- - -

Žodis „krizė“, užrašytas kinų kalba, susideda iš dviejų simbolių: vienas reiškia „pavojų“, kitas – „galimybę“.

- - -

Laisvė yra nedaloma, todėl, kai vienas žmogus yra pavergiamas, visi žmonės tampa nelaisvi.

- - -

Nelaimingiausi žmonės yra tada, kai jų gyvenime nelieka vietos svajonėms.

- - -

Net jei iškart ir nepavyksta įveikti nesutarimų, galima bent jau pasistengti sukurti pasaulį, kuriame būtų pripažįstama nuomonių įvairovė.

- - -

Neklausk, ką tavo tėvynė gali duoti tau, paklausk, ką tu gali duoti savo tėvynei.

- - -

Niekada nesiderėkime iš baimės. Bet niekada nebijokime derėtis.

- - -

Žmonija privalo padaryti galą karams, kitaip karai padarys galą žmonijai.

- - -

Tik tie, kurie išdrįsta patirti didelę nesėkmę, gali sulaukti didelės sėkmės.

Vadim Krutetsky

1917

Jautrumas įgalina suprasti, kas žmogui gali suteikti sielvarto arba džiaugsmo, suprasti žmogaus interesus, jo išgyvenimus, suprasti, kokia jam reikalinga pagalba vienu ar kitu atveju, ir tą pagalbą suteikti taktiškai, taip, kad ji žmogaus neįžeistų.

- - -

Ryžtingumas yra mokėjimas ir įpratimas laiku sunkiomis aplinkybėmis pagrįstai ir nuolat apsispręsti ir be reikalo nedelsiant pradėti vykdyti tai, kas nuspręsta.

Henri Perruchot
1917

Mūsų gyvenimas – tai subtilios sąveikos tarp to, kas mes esame, ir to, kas mus ištinka, padarinys.

- - -

Didieji išbandymai parodo, ko verti tie, kurie juos patiria.

- - -

Laimei irgi reikia turėti savotišką pašaukimą.

- - -

Atsiminimas – tai tikrasis, nenykstantis gyvenimas; kas prasmego, išdilo – tam nė nevertėjo gyventi, taigi to nė nebuvo.

Mary Kay Ash
1918

Lyderio greitis yra gaujos greitis.

- - -

Jei manote, kad galite, tai ir galite. O jei manote, jog negalite – irgi esate teisus.

Philip José Farmer
1918

Skaistykla – tai pragaras, kuriame yra vietos vilčiai.

Eppie Lederer

1918

Negali visko turėti. Kurgi viską padėsi?

- - -

Galimybės dažnai maskuojasi sunkiu darbu, todėl dauguma žmonių jų neatpažįsta.

Nelson Mandela

1918

Tūnoti susigūžus vien tam, kad aplinkiniai nesijaustų nejaukiai, nėra jokia vertybė.

- - -

Kai mes išlaisviname savo švytėjimą, nesąmoningai leidžiame žmonėms daryti tą patį. Kai mes išsilaisviname nuo savo baimių, mūsų buvimas savaime išlaisvina kitus.

- - -

Būti drąsiam – tai nereiškia nejausti baimės, o mokėti jai pasipriešinti ir ją valdyti.

Alexandr Solzhenitsyn

1918

Kai iš žmogaus atimate viską, negalite jo valdyti. Jis ir vėl laisvas.

- - -

Kad žmonija būtų išgelbėta, tereikia vieno dalyko: tuo turi rūpintis visi.

- - -

Išsilavinimas proto neprideda.

Vasyl Sukhomlynsky
1918

Suprasti etinę mirties pusę yra svarbiausioji tikrojo optimizmo, gyvenimo meilės, mokėjimo gyvenimą branginti ir jį saugoti sąlyga.

- - -

Kas sudaro dorovinės saviauklos esmę? Be noro būti geru, be didelio jautrumo, sielos subtilumo, nepaprastai reikšminga yra ir tai, ką aš pavadinčiau žmogaus pažinimu. Pažindamas aplinkinį pasaulį žmogus iš vaikystės turi pažinti žmogų – jo mintis, jausmus, subtiliausius ir sudėtingiausius sielos judesius, troškimus, polėkius. Auklėjimo ir saviauklos vienybė prasideda ten, kur žmogus, pažindamas tai, kas žmoniška, kartu pažįsta save, mokosi žiūrėti į save lyg iš šalies.

- - -

Žmogus gimsta ne tam, kad išnyktų nežinoma dulkele. Žmogus gimsta, kad paliktų pėdsaką žemėje, kitų žmonių mintyse ir širdyje.

- - -

Žmogus yra tai, kuo jis tampa, kai lieka vienas pats su savimi. Tikroji žmogaus esmė pasireiškia tada, kai jo veiksmus lemia ne kažkas kitas, o tik jo paties sąžinė.

- - -

Tikras žmoniškumas pirmiausia yra teisingumas.

- - -

Senatvė nėra laimė. Ji gali būti tik ramybė arba nelaimė. Ramybe ji tampa tada, kai yra gerbiama. Nelaime ją paverčia užmarštis ir vienatvė.

- - -

Žmogus yra toks, koks yra jo įsivaizdavimas apie laimę.

- - -

Dvasinis turtingumas neįsivaizduojamas be savigarbos jausmo.

Tėvas Stanislovas
1918

Mūsų gyvenimas – kova su blogiu.

- - -

Protas, valia ir jausmai – trys stygos, ir jos turi skambėti harmoningai.

- - -

Jei meilė užgęsta, viskas praranda prasmę.

- - -

Šeima yra visos gyvybės centras.

- - -

Tiesos sampratą padeda sukurti mokslas; gėrį – moralė; grožį – menas.

- - -

Svarbiausi žmogaus bruožai: sąžiningumas, darbštumas, tvarkingumas, teisingumas, nuoširdumas, dvasiškumas.

- - -

Kas yra pragaras? Absoliuti vienatvė.

- - -

Kovoti, o ne verkšlenti!

Sam Walton
1918

Išstudijuok kiekvieną varžovą. Neieškok trūkumų. Ieškok privalumų.

Juozas Chlivickas
1919

Kiekvienas žmogus nori gyventi, bet ne kiekvienas moka.

Emerich Coreth
1919

Tik žmogus yra klausiančioji būtybė, kuri visų, net savęs, klausia, kas yra esmė, ir tokiu būdu ne tik peržengia tiesioginę duotybę, bet ir eina toliau – jos pamato link.

Daniil Granin
1919

Įprotis visur matyti tik juokingą pusę yra tikras menkumo požymis, nes juokinga visuomet esti paviršiuje.

- - -

Galima sukurti puikų dalyką, bet galutinio – niekada.

- - -

Nesvarbu, koks būtų laimingas žmogus, atsigręžęs atgal – jis atsidūsta.

Eduardas Mieželaitis
1919

Žmogui būdingas nuolatinis nerimas. Jis kasdienis žmogaus palydovas. Laimės jausmą visada drumsčia nors lašelis kartaus nepasitenkinimo. Bet taip turi būti, nes žmogus nurimtų ir daugiau nieko nebesiektų.

- - -

Be konflikto, be vidinės kovos negalimas nuolatinis žmogaus tobulėjimas.

- - -

Retkarčiais labai sveika ir nedidelė dozė liūdesio, nes po to žmogus daug geriau jaučia džiaugsmą.

- - -

Žinoma, didžiausias absurdas yra Mirtis. Šito absurdo akivaizdoje žmogui reikalinga drąsi, vyriška ir labai reali gyvenimo filosofija. Ji turi padėti jam žvelgti tiesiai į akis didžiajam absurdui. Absurdiška didžiojo pavojaus akivaizdoje užrišti žmogui akis nailono skarmalu: jis bus tik dar nelaimingesnis.

- - -

Sugebėjimas pažvelgti į save tarsi iš šalies, vadinasi, kritiškai, kartais netgi negailestingai, – didelė jėga. Tai blaivus požiūris.

- - -

Kūnas nuolatos jaučia žemės trauką, bet siela jaučia nė kiek ne mažesnę žvaigždžių trauką.

- - -

Dvasinė informacija turi atsverti mūsų amžiuje sukauptą mokslinę pažintinę. Tik šitaip galima išlyginti atsiradusias disproporcijas, išlaikyti dviejų, medžiaginio ir dvasinio, ašigalių pusiausvyrą.

- - -

Kasdienis savo veiklos apmąstymas ir moralinis apsivalymas gali žmogų pakelti į tobulesnį stovį.

- - -

Bet nieko nėra baisesnio, kaip grynakraujis optimizmas, pakeltas į oficialųjį rangą. Savimi patenkinto žmogaus fizionomija ir... jokios minties.

- - -

Normos, kurias žmogus pats sukūrė ir kurių jis privalėtų laikytis, yra žymiai aukštesnės, todėl sunkiai įvykdomos. Tai simbolis, kuriuo žmogus įkūnijo savo moralinio tobulumo idealą.

- - -

Žmogus apie save turi žinoti visą tiesą. Nors karčią, skaudžią, rūsčią. Visą.

- - -

Blogis visada brutalesnis, stipresnis, agresyvesnis. Gėris – anemiškas, silpnas, juokingas. Jis nemoka rankomis ginti savo doro veido nuo blogio smūgių.

- - -

Gėris turi būti ginkluotas, jei nori atremti amžiną blogį.

- - -

Prievarta žmogų padaro viskam abejingą. Prievarta žmogų atbukina.

- - -

Sąžinės perkratinėjimas bei apmąstymai skaidrina žmogų, daro jį švaresnį, doresnį, geresnį. Apmąstymų paskirtis – pakelti žmogaus sielą į kitą, aukštesnę dvasinę pakopą.

- - -

Reikia pasaulį mylėti labiau negu save – tada žmogui negresia jokie pavojai. Ypač vidiniai.

- - -

Žmonija formuojasi tik kolektyve: vienas žmogus niekada neužauga, – žmogus augina žmogų.

- - -

Žmonės, kurie netiki idėjomis arba neturi idėjų, didesnio idealo, yra nelyginant grumstai, per kuriuos visi važiuoja ir kuriuos visi trypia.

- - -

Joks pralaimėjimas negali atimti iš mūsų laimėjimo, jog tam tikrą, konkretų laiko tarpsnį gyvename šiame pasaulyje.

- - -

Žmogus pasidarė protingesnis, bet žiauresnis.

- - -

Reikia grožiui duoti prasmę, tada jis iš tiesų tampa grožiu.

- - -

Koks ilgas kelias nuo raidės A(š) iki Ž(mogus).

- - -

Ieškojimas – tai naujų, didesnių galimybių įžvelgimas.

Iris Murdoch
1919

Manau, jog iš esmės kiekviena religija yra prietarai.

Alfonsas Nyka-Niliūnas
1919

Vaikystėje aš buvau beišmokstąs mylėti Dievą. Bet viską nepataisomai sugriovė žinia, kad jo reikia bijoti. Kaip aš galėjau mylėti tą, kurio reikia bijoti?

- - -

Įkvėpimas apleido mane. Taip miršta dar negimę pasauliai.

- - -

Praeitis niekad nepraeina, ateitis niekad neateina.

- - -

Nieko nedarydamas pastebi, kad gyveni.

- - -

Viešuma yra perlų švaistymas kiaulėms.

- - -

Daug maloniau ko nors nesilaikyti negu laikytis.

- - -

Aš gyvenu, bet visą laiką ilgiuosi gyvenimo.

- - -

Nieko nėra mano, bet aš esu visko.

Andy Rooney

1919

Jauniems žmonėms mirtis yra tik tolumoje sklandantys gandai.

J. D. Salinger

1919

Nesubrendęs žmogus pasižymi tuo, kad jis pasiryžęs dėl kilnaus tikslo numirti; tuo tarpu subrendęs žmogus pasiryžęs tam tikslui paskirti savo gyvenimą.

- - -

Bedugnė, į kurią tu leki, – ypatinga ir baisi. Žmogus krinta, krinta, bet jam nelemta pasiekti dugno. Jis tik krinta ir krinta. Taip aš įsivaizduoju žmones, kurie tą ar kitą savo gyvenimo momentą ieškojo to, ko juos supanti aplinka negalėjo jiems duoti. Arba jie įsivaizdavo, kad toji aplinka negali jiems nieko duoti. Ir jie liovėsi ieškoję. Dar nepradėję ieškoti, jie pametė viltį surasti.

Rolf Schroers

1919

Ar labai nusikalsta tas, kuris prisipažįsta padaręs tai, ką visi yra padarę?

Isaac Asimov

~ 1920

Žemė – ne amžinas ir vienintelis žmonijos prieglobstis, o tik jos lopšys, atspirties taškas begaliniam nuotykiui.

Isaac Asimov

„Plieno urvai“

The Caves of Steel

Ir filosofiškiausiai nusiteikęs žmogus neatiduos be širdies skausmo tų privilegijų, kuriomis jis buvo įpratęs naudotis iki šiol.

- - -

... turėjo savo Dievą ir laikė jį vieninteliu. Jie nesitenkino tuo, kad garbino jį patys, o reikalavo, kad jį garbintų visi.

Vytautas Juozas Bieliauskas
1920

Malonumo ir nemalonumo jausmai yra suprantami kaip normalūs išgyvenimai – šių jausmų veikiami žmonės ir, tam tikra prasme, kiti gyviai mokosi, rengdamiesi pratęsti situacijas, kurios yra malonios. Daugelis įpročių susidaro pagal šį principą.

Ray Bradbury
1920

Yra blogesnių nusikaltimų negu knygų deginimas. Vienas iš jų – neskaityti jų.

- - -

Palieskite mokslininką, ir jūs paliesite vaiką.

- - -

Jeigu mes klausytume savo proto, niekada neįsimylėtume. Nedraugautume. Niekada tam nesiryžtume, nes būtume ciniški: „Kažkas čia ne taip“ arba „Ji mane paliks“, arba „Aš jau sykį nudegiau, todėl...“ Visa tai kvailystės. Taip visą gyvenimą galima paleisti vėjais. Kiekvieną sykį reikia šokti nuo uolos ir krentant atauginti sparnus.

- - -

Fantastika – tai mūsų svajų architektūra.

- - -

Diena ir naktis. Vasara ir žiema. Sėja ir pjūtis. Gyvenimas ir mirtis. Štai kas iš esmės yra Vėlinės. Viskas viename. Vidurdienis ir vidurnaktis. Gimimas. Tarsi išsitiesi paslikas, apsimesdamas negyvu kaip šuo. O paskui vėl pašoki ir skalydamas bėgi per mirties tūkstantmečius. Kiekviena diena yra Vėlinės, kiekviena naktis. Kiekviena tamsi naktis baugina, kol pagaliau apsipranti su ja, pasislepi nuo jos kokiame nors

miestelyje ar nedideliame mieste, kur gali pailsėti, atgauti kvapą. Ir pradedi gyventi ilgiau, turi daugiau laisvo laiko, ir tada išstumi mirusiuosius, įveiki baimę ir galiausiai pasilieki tik vieną dieną metuose pagalvoti apie naktį ir apie aušrą, pavasarį ir rudenį, gimimą ir mirtį. Ir visa tai veda į vieną. Prieš keturis tūkstančius metų, prieš šimtą metų, šįmet, visuose pasaulio kraštuose švenčiama ta pati šventė...

- - -

Niekada neabejok stebuklais, kai jie vyksta.

- - -

Ką mes turime be bibliotekų? Mes neturime jokios praeities ir jokios ateities.

- - -

Kai gyventi gera, nėra reikalo ginčytis dėl gyvenimo prasmės.

- - -

Optimizmas man reiškia tik viena – galimybę elgtis optimaliai.

- - -

Mes išprotėję. Tačiau gera tokiems būti visiems kartu.

- - -

Mes esame neįmanomybė neįmanomoje Visatoje.

- - -

Nusivylę žmonės pasiduoda skeptiškoms nuotaikoms ar, dar blogiau, tampa pasyviais cinikais, tada gėriui tenka trauktis ir blogis keliauja per pasaulį septynmyliais žingsniais.

- - -

Žmogus nuo pat gimimo susiduria su mirtimi. Dar gerokai prieš suvokdamas, kas tai yra, jis trokšta ją pažinti. Dvimečiai berniūkščiai šaudo į žmones iš žaislinių pistoletų.

- - -

Beprotybė – sąlyginė sąvoka. Viskas priklauso nuo to, kas ką į kokį narvą uždaro.

Ray Bradbury

„Pienių vynas“

Dandelion Wine

Ateini į šį pasaulį, augi, sensti, miršti. Gimimas nuo tavęs nepriklauso. Bet brendimas, senatvė, mirtis – gal čia galima ką nors padaryti?

- - -

Kiekvienas žmogus sau – vienas vienintelis pasaulyje. Vienas vienintelis, vienišas tarp daugybės kitų žmonių, ir visada bijo.

- - -

Gyvenimas – vienatvė. Esi vienui vienas, suprask tą visados.

- - -

Ir kai tu pats vienas, kai tau niekas nekliudo, tik tada, nors valandėlę, pasilieki vienas su savimi ir pradedi mąstyti vienas, be kitų pagalbos. Geriausia filosofuoti, kai kapstaisi sode. Niekas nieko neįtaria, niekas tavęs nekaltina, niekas ir nežino nieko, o tu filosofuoji sau nelyginant Platonas tarp bijūnų ar Sokratas, auginantis sau nuodingas gėles. Žmogus, nešantis mėšlo maišą per pievelę, yra panašus į Atlantą, ant kurio pečių sukasi Žemės rutulys. Samuelis Spoldingas, eskvairas, pasakė kartą: „Rausdamas žemę, pasirausk savo sieloje.“

- - -

– Pirmiausia, ką sužinai begyvendamas, – tai, kad esi kvailys. Paskiausia, ką sužinai gyvendamas, – kad tu vis toks pat kvailys.

- - -

Laikas tarsi hipnotizuoja žmones. Kai tau devyneri metai, atrodo, kad visada buvo devyneri ir visada taip ir bus devyneri. Kai ateina trisdešimt, tai šventai tiki, kad taip visą gyvenimą ir balansuosi ant šios puikios

brandaus amžiaus ribos. O kai sukaks septyniasdešimt, tau visada ir amžinai bus septyniasdešimt. Žmogus gyvena dabartyje, vis tiek ar ji jauna, ar sena, o kitokios dabarties nėra.

- - -

Ir pagaliau ateina diena, kai visur aplink išgirsti krintant nuo medžių obuolius. Iš pradžių vienas pupteli čia, kitas – ten, po to nukrinta trys, keturi, devyni, dvidešimt, o paskui pasipila obuolių lietus ir, nelyginant arklio kanopos, smenga į minkštą, tamsėjančią žolę. O tu, paskutinis obuoly, esi dar ant medžio ir lauki, kol vėjas palengva nurėkš tave, įsikibusį į dangų, ir svies žemėn... Bematant, nepasiekęs net žolės, tu užmirši ir medį, ir kitus obuolius, ir vasarą, ir žalią žolę apačioje. Tu pasinersi į tamsą...

- - -

Ne, yra tik vienas vienintelis būdas sulėtinti laiką: reikia žiūrėti į viską aplinkui, o pačiam nieko nedaryti! Šitaip galima vieną dieną paversti į tris. Aišku, tik žiūrėk ir nieko nedaryk.

- - -

Kai tau septyniolika, žinai viską. Bet jei žmogus ir dvidešimt septynerių dar viską žino, vadinasi, jam dar tebėra septyniolika.

- - -

– Argi gyvenimas ne vaidinimas? Argi aš blogai vaidinu?

- - -

– Ar būna kada nors laiminga pabaiga?

– Būna; šeštadienio dieninių seansų pabaiga visada laiminga.

Paul Celan
1920

Ilgai saugoma glėbyje meilė nuliūsta.

Jean Dutourd
1920

Tikrasis optimizmas remiasi ne įsitikinimu, kad viskas bus gerai, o įsitikinimu, kad ne viskas bus blogai.

Frank Herbert

1920

Frank Herbert

„Kopa“

Dune

Populiarūs žmonės visuomet kelia galingųjų pavydą.

- - -

– Žmonės patikėjo savo mąstymo procesą mašinoms vildamiesi išsilaisvinti. Tačiau tai tik leido kitiems žmonėms, turintiems mašinas, juos pavergti.

- - -

Rasė suvokia savo mirtingumą ir bijo palikuonių sustabarėjimo. Šis suvokimas ir baimė glūdi pačioje kraujo tėkmėje – ir prasiveržia būtinybe be jokio plano sumaišyti genetinius bruožus.

- - -

Gyvybės paslaptis nėra problema, kurią reikia išspręsti, bet realybė, kurią reikia patirti.

- - -

Pasaulis yra daugelio dalykų suma – žmonių, purvo, augmenijos, mėnulių, potvynių ir atoslūgių, saulių – nežinoma suma, vadinama gamta, neapibrėžta sudėtis, neturinti jokios dabarties prasmės.

- - -

Verčiant žmones daryti ką nors, pavergiant savo valiai, atsiranda ciniškas požiūris į žmogiškumą.

- - -

Žmonėms geriausiai sekasi gyventi, kai kiekvienas jų turi savo vietą ir žino savo vietą pasaulio tvarkoje. Sunaikink tą vietą – sunaikinsi tą asmenį.

- - -

Mintys apie dangų atvedė jį prie minčių apie kosminę erdvę už jo.

- - -

– Natūralus žmogus yra gyvūnas be logikos. Jūsų mėginimai visiems dalykams primesti savo logiką yra nenatūralūs, tačiau jie pripažįstami, nes yra naudingi.

<...>

– Bet ką, esantį už savo ribų, gali matyti ir pritaikyti tam savo logiką. Tačiau egzistuoja labai žmogiškas bruožas, kad susidūrus su asmeninėmis problemomis, sunkiausia į dienos šviesą ištraukti ir leisti logikai peržvelgti būtent pačius asmeniškiausius dalykus. Tada mes esame linkę grumtis su visais pasitaikiusiais mūsų kelyje, kaltinti bet ką, tik ne tikrąjį kaltininką, tą giliai užsislėpusį dalyką, kuris iš tikrųjų mus graužia.

- - -

Turėtų egzistuoti mokslas apie nepasitenkinimą. Žmonėms būtina patirti sunkumus ir spaudimą, kad išsivystytų sąmonės galios.

- - -

Iš esmės nevykėliai yra žmonės, kuriuos galima paaukoti, išmesti. Priešais driekėsi ištisa Visata, atvira žmogui, kuris sugeba teisingai pasirinkti. Abejojančius triušius būtina išvaryti į dienos šviesą ir vėl priversti juos slėptis savo urveliuose. Kaip kitaip galima juos kontroliuoti ir veisti?

- - -

„Diena, kurią formuoja kūnas, ir kūnas, kurį formuoja diena“.

- - -

– Mes egzistuojame tik tam, kad tarnautume.

- - -

„Tai siaubingo suvokimo žvilgsnis, – pagalvojo ji, – žmogaus, kuris priverstas įsisąmoninti savo mirtingumą“.

Iš tikrųjų, jis daugiau nebe vaikas.

- - -

„Baimė yra proto žudikė. Baimė yra mažoji mirtis, kuri atneša visišką sunaikinimą. Aš pažvelgsiu į savo baimę. Aš leisiu jai praeiti virš manęs ir per mane. Ir kai ji praeis pro šalį, aš nukreipsiu vidinę akį į jos taką: ten, kur baimė bus praėjusi, nieko nebus. Tik aš išliksiu“.

- - -

Protas, ilgą laiką ėjęs vienomis vėžėmis, negali iš tų vėžių išsukti.

- - -

... leido sau visiškai įsisąmoninti šito vaiko, augančio jos įsčiose, svarbą, leido sau pamatyti motyvus, kurie slypėjo už šio pastojimo. Ji paprasčiausiai nusileido giliausiam instinktui, kurį turi visi gyvūnai mirties akivaizdoje – instinktui siekti nemirtingumo per palikuonis. Ją nugalėjo rūšies vaisingumo instinktas.

- - -

„Iš tiesų riba tarp žinojimo ir nemokšiškumo, tarp laukinio ir civilizuoto žmogaus prasideda ten, kur paaiškėja, kaip oriai mes elgiamės su savo mirusiaisiais“.

- - -

Žmonių pasąmonę giliai persmelkęs poreikis turėti logišką Visatos paaiškinimą, kuris viskam suteiktų prasmę. Tačiau tikroji Visata visada nukrypsta nuo logikos nustatytos tvarkos.

- - -

Gerai žinoma, kad priespauda priverčia religijas suklestėti.

- - -

Akivaizdu, kad tobula struktūra yra linkusi sustabarėti. Pasiekę tokią tobulą struktūrą, daiktai miršta.

- - -

Kai įstatymas ir pareiga, sujungti religijos, sutapatinami, žmogus praranda galimybę tapti visiškai sąmoningas, jis nebegali lig galo įsisąmoninti savęs. Jis tampa kažkuo mažesniu už individą.

- - -

„Visi žmonės, užimantys žemesnes pozicijas už tavąją, trokšta tavo padėties“.

- - -

„Pranašai dažniausiai miršta smurtine mirtimi“.

- - -

– Sielvartas yra pergalės kaina...

- - -

Išmintis susilpnina meilę Ir suteikia naują formą neapykantai.

- - -

Visatoje pilna durų.

- - -

Kalbant apie žmones svarbiausia yra ne tai, kiek jų gali išgyventi sistemoje, bet tai, kokia galima išlikusiųjų egzistencija.

Bronius Jauniškis
1920

Džiaugtis reikėtų nuoširdžiai, kaip ir neapkęsti.

Hasan Seyidbeyli
1920

Svajonė – tai žmogaus veržimasis pirmyn, tai visos jo viltys, visos jo paslaptys.

- - -

Žmogaus grožis – jo akyse.

Thomas Szasz
1920

Jei tu kalbiesi su Dievu, tai vadinasi melstis, jei Dievas kalbasi su tavimi, tai jau vadinasi šizofrenija.

- - -

Dažnai tenka išgirsti: „Jis dar nerado savęs“. Tačiau savęs rasti neįmanoma – save galima tik sukurti.

Paulius Širvys
1920

Poezija – visų pirma – svajonė, jausmas ir muzika, meilė ir neapykanta, apmaudas ir ilgesys, nuoširdus vaiko juokas ir mąstančio žmogaus sarkazmas, verksmas su ašarom ir ašaros be ašarų... Viskas, kas žmogiška.

- - -

Laimė! Kiekvienam ji – vis kitokia. Alkanam ji – duona. Trokštančiam – vanduo. Skęstančiam – draugo ranka.

William Tenn

1920

William Tenn

„Sienų žmonės“

Of Men and Monsters

Neįmanoma užjausti tarakonų, nes neįmanoma vietoje jų įsivaizduoti savęs.

- - -

Jeigu tu pateisindavai savo poelgius turėdamas valdžią, tai visa, kas daroma tau, kai tą valdžią praradai, irgi pateisinama.

- - -

Ko gero, visuose tikėjimuose tam tikra prasme yra dalis tiesos. Tikėjimas negalėtų tapti tikėjimu, jeigu savyje neturėtų kokio nors esminio tikrovės įspaudo.

Alexander Uledov

1920

Aukščiausia elgesio forma – tai elgesys, reguliuojamas jau ne viešosios nuomonės reikalavimų ir juo labiau juridinių įstatymų, o žmogaus sąmonės.

- - -

Žmogus gali turėti savo nuomonę svarstomu klausimu, bet jeigu jis neišsako jos viešai, ji, suprantama, negali padaryti įtakos viešosios nuomonės formavimuisi.

Chabua Amirejibi

1921

Žmonijos istoriją kuria tam tikri asmenys ar žmonių grupės, kurie įrodo likusiai žmonijos daliai savo siūlomo gyvenimo būdo ir tikėjimo pranašumą prieš tą, kurį tuo metu išpažįsta visi.

- - -

Vienos socialinės sistemos keitimas kita apskritai nėra pateisinamas. Tai, be abejo, žino tie asmenys ar asmenų grupės, kurie skiria sau pamokslininkų ir naujo gyvenimo kūrėjų misiją. Jų tikslai remiasi tik savanaudiškumu. Tačiau kiekvienas judėjimas įgyja ir savo fanatikų armiją.

- - -

Meilė neša laimę tik atkakliesiems, kurie, nepaisydami jokių abejonių, veržiasi į jos glėbį. Bailio meilė yra apraizgyta baime ir išskaičiavimu. Jis nenusipelno nė kruopelytės laimės.

- - -

Religija bando įsprausti žmogų į savo moralės rėmus, kad jis liktų nuolankus, tačiau žmogus tam priešinasi. Religija turi daug daugiau galios nei žmogus, tačiau ji yra dogmatiška. O žmogus, nors ir silpnas, geba lanksčiai

prisitaikyti.

- - -

Sudegusios žvakės vaškas yra gražus pats savaime, bet jame slypi ir tyliai tamsoje mirgėjusios liepsnos grožis.

Rolf Appel
1921

Žmogų apibūdina ne tai, ką jis veikia, bet tai, kaip jis tai daro.

Friedrich Dürrenmatt
1921

Žmogus – vienintelis gyvas padaras, žinantis, jog mirs. Vienintelė žmogaus drama ir yra nuslopinti tą žinojimą.

- - -

Bet ką, nieko jam neaiškinant, galima įkalinti bent dešimčiai metų, ir kažkur sielos gilumoje jis žinos, už ką.

- - -

Valstybę visada vadina tėvyne, kai ruošiamasi žudyti žmones.

Heinrich Graf von Einsiedel
1921

Nužudyti žmogų tam, kad jį suvalgyti, yra netgi natūraliau nei nužudyti jį kare.

- - -

Kalbant apie skirtingų valdymo formų santykinę vertę, padėtis, regis, panaši kaip ir religijų atveju: į klausimą, kuri iš jų yra geriausia, protingiausias atsakymas būtų – nė viena. Geriausia valdymo forma yra ta, kurioje valdoma mažiausiai; ji artėja prie tobuliausios, kai

nevaldoma visai.

Arseny Gulyga
1921

Gėdos išgyvenimas, užuojauta ir didi pagarba – štai trys banginiai, kuriais remiasi dorovė.

Oliver Hassencamp
1921

Iš melo, kuriuo tikime, susiformuoja tiesos, kuriomis gyvename.

- - -

Žmogus, sakantis tiesą ne laiku, ir yra cinikas.

Anatoly Kharchev
1921

Tikroji meilė tiek pat nutolo nuo intuityvaus lytinio potraukio, kiek pats žmogus nuo savo gyvulinių protėvių.

- - -

Meilė aukščiausiu požiūriu yra morali, nes ji pakelia žmogų į naują dorovinę aukštumą, sustiprina, paaštrina jo atsakomybę už savo veiksmus ir poelgius.

- - -

Žmonija tūkstantmečius užsiėmė ne „instinkto dresuote“, o parengimu vyro ir moters tarpusavio santykiuose tokių normų, kurios visuotinai remtųsi visuomenės poreikiais ir interesais. Todėl meilėje instinktas ne tiek iškeliamas, kiek neigiamas.

Vasily Kubanev
1921

Užmiršk save, kad tavęs neužmirštų kiti.

- - -

Kiekvienas kankinys tuo pačiu metu yra ir kankintojas.

- - -

Draugas – žmogus, su kuriuo galima tylėti.

- - -

Kai melas malonus, mes mielai jį priimame už tiesą.

- - -

Kai žmogus stengiasi būti nuoširdus, jis jau nenuoširdus.

- - -

Gražu tai, kas aišku.

Stanisław Lem
1921

Kiekvienas žmogus turi savo viduramžius.

- - -

Civilizacija – vertybių mainai į patogumus.

- - -

Žmonės nenori gyventi amžinai. Žmonės tiesiog nenori mirti.

- - -

Senatvės esmė ta, kad įgyji patirties, kuria nebegali pasinaudoti.

- - -

Niekas negali duoti daugiau už tą, kuris viską prarado.

- - -

Pasaulis – tai vieno galutinai išprotėjusio Superproto beprotybė.

- - -

Masinė kultūra – tai nuskausminamieji, analgetikas, o ne narkotikas.

- - -

Negali būti teisingumo ten, kur įstatymas skelbia visišką laisvę.

- - -

Nėra mažų blogybių. Etikos negalima matuoti aritmetika.

- - -

Gerumas – nusikaltimo sąjungininkas.

- - -

Policija yra kosminė konstanta.

- - -

Jeigu kas nors – nuo atomo iki meteoritų – tinkama naudoti kaip ginklas, tai ir bus tam panaudota.

- - -

Kad ką nors sužinotum, jau turi kažką žinoti.

- - -

Kodėl tavęs negąsdina mašina, kuri tūkstantį kartų stipresnė už tave, bet siaubą kelia mintis apie mašiną, kuri daug kartų pranoksta tave intelektu?

- - -

Pasaulį būtina keisti, kitaip jis ims nekontroliuojamai keisti mus.

- - -

Ateitis visada atrodo kitaip, nei mes sugebame ją įsivaizduoti.

Vytautas Mačernis

1921

Aukotis galima draugui, tėvynei, mokslui, bet negalima aukotis mylinčiam, bet nemylimam žmogui, nes tai yra giliausia panieka.

- - -

Mokėkime gyventi ir dūžtančiose formose...

Leon C. Megginson
1921

Išlieka ne stipriausios ir net ne protingiausios rūšys, o tos, kurios geriausiai prisitaiko prie pokyčių.

Viktor Pekelis
1921

Dabar filosofai klausia: „Ką daryti su žmogumi?“ O man atrodo, būtų kur kas svarbiau, jei kiekvienas savęs paklaustų: „Ką man daryti?“ Ir ne retoriškai, o konkrečiai: kaip elgtis, turint galvoje pakitimus, vykstančius aplinkiniame pasaulyje, gyvenimo būdo, sąmonės lygmens pokyčius, gabumų lavinimą.

- - -

Mes visi daugiamačiai, daugiašaliai, įvairiapusiai, daugiareikšmiai visose srityse: nuo fizinės esmės (prigimties) iki dvasinės kultūros.

- - -

Kas yra žmogus? Stulbinantys žmogaus proto ir rankų laimėjimai daugeriopai suaktualinę šį klausimą, daugumai žmonių sumenkino jį iki asmeninės sveikatos ir asmeninių galimybių klausimo.

- - -

Nereikėtų siaurinti sąvokos „kūrybinga asmenybė“, sieti ją tik su intelektinio darbo profesijomis. Kuriama ne tik dvasinėje, bet ir materialinėje srityje.

- - -

Svarbiausia ne užgriozdinti atmintį kuo didesniu kiekiu žinių, o išmokyti ją dirbti kūrybiškai, įdiegti tikrą (kibernetikų kalba) pradinę programą, kuri padėtų spręsti

uždavinius, pasitaikančius kiekvienoje veikloje.

- - -

Gyventi reikia taip, kad gyvenimui reikėtų tavęs.

- - -

Drąsiai galima teigti, kad niekas nežino savo ribų. Mes niekada nepriartėjame prie mūsų galimybių ribų, ir mūsų protas dirba menkute savo galios dalimi.

Sergei Anisimov

~ 1922

Dorovinis konfliktas – tai situacija, kurioje veikiantis subjektas neišvengiamai turi rinktis iš dviejų viena kitą šalinančių elgesio formų.

Jonas Avyžius

1922

Visais laikais žmonės žudė vieni kitus dėl išsigalvoto dievo, ir, kol bus tikinčiųjų, šitos žudynės nesiliaus.

- - -

Žmogus, kaip daugelis gyvų padarų, ginasi dengiamąja spalva. Tačiau ne visi sugeba prisitaikyti, kai kurie žūsta. Išlieka tik tie, kurie turi geriausiai išlavėjusį žvėries instinktą – bet kokia kaina išsaugoti savo kailį. Žmogus – žvėris suryja žmogų, todėl žmonija neartėja prie tobulumo idealo, o tolsta nuo jo.

- - -

Daug pasaulyje gerų daiktų, bet jie tik daiktai.

- - -

Pasiaukojimas ateities kartoms žmogui suteikia stiprybės ir džiaugsmo.

- - -

Mes niekada negalime likti patys savimi, jeigu nenorime būti išjuokti arba priskirti prie bepročių.

Teddy Brunius
1922

Mes turime tyloje įžvelgti numanomas taisykles, būdingas specifinei mūsų situacijai. Mes jų nežinome, kol nepradedame patys savęs kritiškai vertinti ir tyrinėti to akvariumo, kuriame judame kaip žuvys vandenyje.

Jack Kerouac
1922

Visi mes gyvename viltimi kaip nors pagauti esmę.

- - -

Buvau tikras, kad geidulys – tiesioginė gimimo priežastis, o gimimas – tiesioginis kelias į kančią ir mirtį.

Jack Kerouac

„Big Suras“

Big Sur

„Staigiai judinkis arba tau galas“, – suprantu, pastaruosius trejus metus kentęs girtuoklystės neviltį – tai ir fizinė, ir dvasinė, ir metafizinė neviltis, jos neperprasi mokykloje, nesvarbu, kiek knygų apie egzistencializmą ir pesimizmą perskaitei, kiek ąsočių vizijas sukeliančios ajachuaskos išmaukei, kiek meskalino užsimetei, kiek meskalio išrijai – Tas jausmas, kai pabundi apimtas baltosios karštinės, kamuojamas klaikios mirties baimės, kuri kapsi tavo ausyse, lyg savo sunkius voratinklius austų šiltųjų kraštų vorai, jausmas, lyg būtum persikreipęs purvinas pabaisa, dejuojantis po žeme karštoje garuojančioje pliurzėje ir velkantis į niekur ilgą plikančią naštą, jausmas, lyg stovėtum iki kelių įbridęs į verdantį kiaulių kraują, uch, lyg būtum iki juosmens paniręs į milžinišką keptuvę, pilną riebaluotų rudų paplavų – ir jose nėra nė lašelio pamuilių.

- - -

Net ir tai nuostabu – kad visą laiką visame pasauly gali gyventi ilgais ankstesnio gyvenimo prisiminimais, paprasčiausiai atsisėdęs šen, atsigulęs ten ar iš lėto vaikštinėdamas, smulkiai prisimindamas visą ankstesnį gyvenimą, kuris dabar – mat praėjo milijonai šviesmečių – it malonus filmas.

- - -

Tokio tipo žmonės, visad laikomi kalėjimuose – Taip, tačiau tokio tipo žmonių kaip tik ir prireikia šaliai, kai koks nors senstantis valdytojas sumano pradėti dar vieną karelį.

- - -

Jaučiuosi kaltas ne tiek dėl to, kad esu girtuoklis, kiek dėl to, kad tie kiti, kurie drauge su manimi užima šią „gyvenimo ant žemės“ plotmę, nėmaž nesijaučia kalti – Sukti teisėjai rytais skutasi ir šypsosi prieš įsitverdami savo šlykštaus abejingumo, garbūs generolai telefonu įsako kareiviams eiti į mirtį arba kristi negyviems, kalėjimo kamerose linksi galvom kišenvagiai tardami: „Aš niekada nieko nesu nuskriaudęs, galiu prisiekti“, moterys, kurios tariasi esančios vyrų gelbėtojos, paprasčiausiai vagia jų esmę, nes mano, kad to verti jų puikūs gulbių kaklai (nors pasirinkęs vieną puikų gulbės kaklą prarandi dešimt kitų tokių pat, laukiančių tavęs ir pasirengusių sugulti su tavim už nieknieką), baisūs didžiaveidžiai vyrai pabaisos vien dėl to, kad jų marškiniai švarūs, malonėja kontroliuoti darbininkų gyvenimą veržiamiesi į valdžią su žodžiais: „Aš tinkamai panaudosiu jūsų mokesčius. Turėtumėte suprasti, koks aš naudingas ir koks jums reikalingas, kas gi jūs būtumėt be manęs, niekieno nevadovaujami?“ – Pirmyn prie didžiulės žmonijos karikatūros, kurioje pavaizduotas į saulę atsisukęs tvirtų pečių vyras su plūgu prie kojų, o gubernatorius su kaklaraiščiu, kol teka saulė, rengiasi pjauti šieną? – Jaučiuosi kaltas, kad priklausau žmonių padermei – Taip, girtuoklis ir vienas didžiausių kvailių žemėje – Iš tiesų netgi ne tikras girtuoklis, tik kvailys.

- - -

Rašymas – tai tik pavėluota mintis, tik įbrėžimas paviršiuje.

- - -

Aš tiek daug šūkauju apie mirtį todėl, kad iš tikrųjų šaukiu gyvenimą, nes nebus mirties, jei nėra gyvenimo.

- - -

Milijonai sprogstančio proto skeveldrų kiekvieną mintį sudrasko į milijonus šukių, o juk tie sprogimai, pamenu, pirmąkart patirti veikiant peotliui ir meskalinui atrodė tokie nuostabūs.

Jonas Mekas

1922

Labai lengva eiti į priekį: nereikia galvoti, nes eini su minia... Eini į priekį ne su galva, bet tik kad kiti jau eina į priekį.

- - -

Iš žemės ir dangaus atėjom, į dangų ir žemę grįšim. Nebent pakeliui pasiklysim.

- - -

Pasidaryt mažesniam reikia daug laiko.

José Saramago
1922

José Saramago
„Aklumas“
Blindness

Kalbant apie žmogaus prigimtį teisinga sakyti, jog pasitaikius progai ne visi tampa vagimis.

- - -

Susidūrus su mirtimi, prigimtis nugali.

- - -

Akli internuotieji susmuko vienas ant kito, jiems krentant, kulkos vis dar varpė jų kūnus, tai buvo visai beprasmiškas šaudmenų eikvojimas, viskas vyko taip neįtikėtinai lėtai, vienas kūnas, po to kitas, atrodė, jie niekada nesiliaus kritę, taip kartais rodoma filmuose ar per televiziją. Jeigu vis dar gyvename amžiuje, kai kareivis privalo atsiskaityti už iššautas kulkas, jie prisieks prie vėliavos, kad veikė teisėtai gindamiesi ir taip pat gynė neginkluotus draugus, kurie vykdė humanitarinę misiją ir staiga pastebėjo, kad jiems grasina skaičiumi pranašesnė aklų internuotųjų grupė.

- - -

Nušviečianti kelią žvakė pati ryškiausia.

- - -

Mums visiems pasitaiko silpnumo akimirkų, lygiai taip pat gebame ir verkti, ašaros dažnai yra mūsų išsigelbėjimas, būna momentų, kai mirtume, jei neverktume.

- - -

Jeigu negalime gyventi kaip tikri žmonės, tai darykime visa, kas mūsų galioje, kad negyventume kaip tikri gyvuliai.

- - -

Tai visiškai natūralu, anksčiau ar vėliau visi vaikai miršta, taip pat ir kareiviai.

- - -

Kiek reikia aklų žmonių, kad rastųsi aklumas...

- - -

Apskritai paėmus niekas šiame pasaulyje mums iki galo nepriklauso.

- - -

Nesu visiškai tikras, ar nelaimės ir blogis turi kokias nors ribas.

- - -

Net baisiausiose nelaimėse įmanoma rasti tiek gero, kad pajėgtum kantriai jas ištverti.

- - -

Vargu ar svarbu nuo ko, kvaila klausinėti, nuo ko žmogus mirė, praeis laikas, ir priežastis pasimirš, liks tik du žodžiai, Ji mirė...

- - -

Kiekvienas, kuris ruošiasi mirti, jau yra miręs, tik šito nežino, Tai, kad mirsime, žinome nuo pat tos akimirkos, kai gimstame, Todėl tam tikra prasme gimstame negyvi...

- - -

Žmonės pripranta prie visko, ypač jeigu liaujasi buvę žmonėmis.

- - -

Kaip ir visa kita gyvenime, tegu laikas slenka savo vaga ir viską ilgainiui sutvarko.

- - -

Kokia prasmė verkti, kai visas pasaulis praradęs prasmę...

- - -

Teisėtai keršyti yra žmogiška, jeigu auka neturi jokių teisių skriaudiko atžvilgiu, negali būti jokio teisingumo, Ir žmoniškumo.

- - -

Ar žinote posakį, Kokį posakį, Seni žmonės negali daug nuveikti, bet jų darbo nedera niekinti, Tas posakis skamba ne taip, Na, gerai, senų žmonių vietoj turėtų būti vaikai, ir ne niekinti, o menkinti, tačiau jei posakiai turi išlaikyti prasmę ir toliau būti vartojami, jiems teks prisitaikyti prie laiko.

- - -

Mes taip bijome minties, kad turėsime mirti, jog visada mėginame rasti pateisinimų mirusiajam, lyg iš anksto prašytume, kad ir mus pateisintų, kai ateis eilė.

- - -

Žmogaus kūnas taip pat organizuota sistema, ji gyvena, kol yra organizuota, o mirtis tėra dezorganizacijos pasekmė.

- - -

Mirtis visada tik laiko klausimas, atsiliepė gydytojas, Tačiau mirti tik todėl, kad esi aklas, nėra blogesnės mirties, Mirštame nuo ligų, avarijų, atsitiktinių įvykių, Dabar mirsime nuo aklumo, turiu galvoje, mirsime nuo aklumo ir vėžio, nuo aklumo ir tuberkuliozės, nuo aklumo ir ŽIV, nuo aklumo ir širdies priepuolio, skirtingiems žmonėms pasitaiko įvairių ligų.

- - -

Kiekvienas turi kalbėti apie tai, ką žino, o ko nežino, paklausia.

- - -

Sunku ne gyventi su kitais žmonėmis, sunku juos suprasti.

- - -

Tikros viltys keičia žmogaus mintis kaip niekas kitas.

- - -

Būdavo sakoma, kad nėra tokio dalyko kaip aklumas, yra tik akli žmonės, tuo tarpu patirtis mus jau išmokė, kad nėra aklų žmonių, tik aklumas.

José Saramago

„Evangelija pagal Jėzų Kristų“

The Gospel According to Jesus Christ

Sapnas yra mintis, kuri nebuvo galvota, kai reikėjo, dabar ji su manimi kas naktį, negaliu jos pamiršti.

- - -

Kada išauš diena, Viešpatie, kai ateisi pas mus pripažinti savo klaidų prieš žmones.

- - -

Toks jau gyvenimo dėsnis – pamiršti.

- - -

Dievas neatleidžia nuodėmių, kurias liepia padaryti.

- - -

Dievas gelbsti sielas, bet ne kūnus.

- - -

Nuo pasaulio aušros gaisrai visada traukė žmones, net yra tokių, kurie sako, kad tai tam tikras vidinis, nesąmoningas šauksmas, pirminio gaisro prisiminimas, tarsi pelenai galėtų turėti atmintį apie tą, kas sudegė, taip pagal šią tezę pateisinant susižavėjusią išraišką, kai stebime net paprastą laužą, prie kurio šildomės, ar žvakės šviesą kambario tamsoje. Jei būtume tokie neprotingi ar tokie drąsūs, kaip naktiniai ir kiti drugiai ir pultume į ugnį, mes visi, žmonija visu svoriu, galbūt toks didžiulis degimas, tokio ryškumo šviesa, prasiskverbę pro užmerktus Dievo vokus, pabudintų jį iš letargo miego, žinoma, per vėlai, kad mus pažintų, bet suspėtų pamatyti pradžią nieko, kai būtume išnykę.

- - -

Ateina akimirka, kai skausmas stipresnis už mirties baimę, tada apkabina sustingusį kūną...

- - -

Išsiskyrimas irgi savaip mirtis, vienintelis ir svarbus skirtumas tarp jų – viltis.

- - -

Kiekvienas žmogus – visas pasaulis, tiek transcendencijos, tiek imanencijos atžvilgiais.

- - -

Žmogus laisvas tuo, kad gali būti nubaustas.

- - -

Jau daug kalbėta apie sutapimus, iš kurių susideda ir yra išaustas gyvenimas, bet beveik nieko apie susitikimus, kurie jame vyksta diena iš dienos, ir vis dėlto minėtieji susitikimai beveik visada suteikia kryptį gyvenimui ir jį lemia, nors ginant tokį dalinį gyvybinių galimumų suvokimą būtų galima argumentuoti, kad susitikimas griežčiausia prasme yra sutapimas, žinoma, tai nereiškia, kad visi sutapimai turi būti susitikimais.

- - -

Jei negali jų atgaivinti, patylėk, mirties akivaizdoje nereikia žodžių.

- - -

Šioje keistoje ir klajokliškoje bandoje miršta nuo senatvės, ir asmeniškai pats Piemuo ramiai padeda mirti, užmušdamas gyvulius, kurie dėl ligos ar senatvės jau negali lydėti kaimenės. Jėzus, atsitikus tai pirmąkart nuo tada, kai pradėjo dirbti piemeniui, protestavo prieš tokį šaltą žiaurumą, bet šis atsakė jam paprastai, Arba jas užmušu, kaip darydavau visada, arba palieku mirti vienas šiose dykumose, arba užlaikau kaimenę ir lieku čia laukdamas, kol pastips, žinodamas, kad jei užtruks mirti, pasibaigs ganiava ir neužteks toms, kurios dar gyvos, sakyk, kaip elgtumeisi tu, jei kaip aš būtum savo kaimenės gyvybės ir mirties viešpats. Jėzus nežinojo ką atsakyti...

- - -

Pirmiausia Jėzui keista buvo tai, kad apyaušrį išėjus iš urvo Piemuo nesielgė taip, kaip jis pats, šlovindamas Dievą už dalykus, kuriuos žinome, – kad grąžino sielą, davė protą gaidžiui ir, kadangi reikėjo eiti už brūzgynų šlapintis ir atlikti gamtos reikalus, dėkoti jam už žmogaus organizmo kiaurymes ir indus, apvaizdiškus absoliučia žodžio prasme, nes ką tu be jų.

- - -

Taip, jei yra Dievas, jis turės būti vienintelis Viešpats, bet geriau būtų du, vienas dievas vilkui, o kitas aviai, vienas mirštančiajam, o kitas žudančiajam, vienas pasmerktajam, kitas budeliui, Dievas yra vienas, vientisas ir nedalijamas, sušuko Jėzus, beveik verkdamas iš pamaldaus pasipiktinimo, ir į tai anas atsakė, Nežinau, kaip Dievas gali gyventi, frazė nebuvo pratęsta, nes Jėzus sinagogos mokytojo tonu pertraukė, Dievas ne gyvena, o yra, Šių skirtumų neišmanau, bet galiu tau pasakyti, kad man nepatiktų būti kailyje Dievo, kuris veda žudiko ranką su durklu ir sykiu pakiša gerklę, kuri bus perrėžta.

- - -

Kitaip tariant, tavo Dievas yra vienintelis sargas kalėjimo, kur vienintelis kalinys yra tavo Dievas.

- - -

Gyvenime viskas yra reliatyvu, anksčiau buvęs blogas dalykas gali tapti pakenčiamas, jei palyginame jį su blogesniu.

- - -

Praėjus keliems mėnesiams, lietingą ir šaltą žiemos naktį į Marijos Nazarietės namus įžengė angelas, ir buvo tas pat, kaip kad niekas nebūtų įžengęs, nes šeima kaip buvo, taip ir liko, tik Marija pastebėjo, kad atvyko svečias, o ji ir negalėjo dėtis nepastebėjusi, nes angelas kreipėsi tiesiai į ją žodžiais, Privalai žinoti, o Marija, kad Viešpats sumaišė savo sėklą su Juozapo sėkla tą ankstų rytą, kai

pirmąkart pastojai, taigi vadinasi iš jos, o ne iš tavo vyro, nors ir teisėto, gimė tavo sūnus Jėzus. Marija labai stebėjosi tokia žinia, kurios esmė, laimė, neprapuolė neaiškioje angelo iškalboje, ir paklausė, Vadinasi, Jėzus yra mano ir Viešpaties sūnus, Moterie, koks neišsiauklėjimas, turėtum paisyti hierarchijos ir pirmenybių, turėjai sakyti Viešpaties ir mano, Viešpaties ir tavo, Ne, Viešpaties ir tavo, Nejauk man galvos, atsakyk, ko tavęs klausiau, ar Jėzus mūsų sūnus, Sūnus, tai, kas vadinasi sūnumi, yra tik Viešpaties, tu šiuo atveju tebuvai motina nešiotoja, Vadinasi, Viešpats manęs neišrinko, Na, Viešpats tik ėjo pro šalį, kas būtų žiūrėjęs, tebūtų pastebėjęs iš dangaus spalvos, bet pamatė, kad tu ir Juozapas buvote tvirti ir sveiki žmonės, ir todėl, jei dar prisimeni, kaip pasireiškia poreikiai, užsigeidė tavęs, ir rezultatas – po devynių mėnesių gimė Jėzus, O ar galiu būti tikra, kad mano pirmasis sūnus gimė iš paties Viešpaties sėklos, Na, klausimas yra opus, tai, ko tu nori iš manęs, yra ne daugiau ir ne mažiau kaip tėvystės nustatymas, ir tiesa ta, kad tokių maišytų santykių atveju, kad ir kiek analizių, kad ir kiek testų darysi, kad ir kiek skaičiuosi kraujo kūnelius, niekad negali būti visiškai tikras, Vargšė aš, kad tave girdėdama ėmiau vaizduotis, jog Viešpats tą ankstų rytą mane išrinko būti jo žmona, o galiausiai viskas buvo atsitiktinumas, tiek pat gali būti, kad taip, kaip ir ne, net sakau tau, kad geriau būtų, kad būtum nenusileidęs čia į Nazaretą, kad paliktum mane abejojančią, deja, jei nori, kad kalbėčiau nuoširdžiai, Viešpaties sūnus, net man esant motinai, gimdamas ir augdamas turėtų iš paties Viešpaties stotą, figūrą ir kalbą, tai va, nors sakoma, kad motinos meilė akla, mano sūnus Jėzus netenkina šių sąlygų, Pirma tavo didelė klaida, Marija, ta, kad manai, jog atėjau čia vien tam, kad papasakočiau šį seną lytinio Viešpaties gyvenimo epizodą, antra tavo didelė klaida – kad manai, jog žmonių

grožis ir šneka yra pagal Viešpaties paveikslą ir panašumą, kai tuo tarpu Viešpaties sistema, sakau tau, aš pats esu iš to atvejo, ir jis visada yra priešingybė tam, ką įsivaizduoja žmonės, ir – tai sakau labai konfidencialiai – net manau, kad Viešpats kitaip gyventi nemokėtų, žodis, kurį dažniau tenka išgirsti iš jo lūpų, yra ne taip, o ne, Visada girdėjau sakant, kad tai Velnias yra neigianti dvasia, Ne, dukra, Velnias yra save neigianti dvasia, jei širdyje neatrasi skirtumo, niekada nežinosi, kam priklausai.

- - -

Čia Dievas trumpam nutilo, tarsi norėdamas įvertinti įžangos poveikį, paskui tęsė, Štai jau keturi tūkstančiai ketveri metai, kai esu žydų dievas, iš prigimties konfliktiškos ir sudėtingos tautos, bet aš ja, suvedus mūsų santykių balansą, nesiskundžiu, kadangi jie rimtai žiūri į mane, taip ir išliks, kiek tik gali siekti mano žvilgsnis į ateitį, Vadinasi, esi patenkintas, tarė Jėzus, Esu ir nesu, arba tikriau būčiau, jei ne ta nerami mano širdis, kuri kasdien man kartoja, Taip, pone, gražiai susitvarkei likimą, po keturių tūkstančių metų darbų ir rūpesčių, kurių niekad neatpirks aukurų aukos, kad ir labai gausios ir įvairios, tebesi dievas mažutės tautelės, kuri gyvena mažyčiame pasaulio, kurį sukūrei su viskuo, kas jame ir virš jo, kampelyje, sakyk man, sūnau, ar galiu gyventi patenkintas, kasdien turėdamas prieš akis šią, sakytume, žeminančią akivaizdybę, Nesukūriau jokio pasaulio, negaliu įvertinti, tarė Jėzus, Taigi, negali įvertinti, bet padėti gali, Padėti kuo, Išplėsti mano įtaką, kad žmonių, kuriems būčiau dievas, būtų daug daugiau, Nesuprantu, Jei gerai atliksi savo vaidmenį, tai yra vaidmenį, kurį tau numačiau savo plane, esu visiškai tikras, kad po šiek tiek daugiau nei pusės tuzino amžių, nors ir turėsime kovoti, aš ir tu, su daugeliu prieštaravimų, iš žydų dievo tapsiu tų, kuriuos graikiškai vadinsime katalikais, dievu, Ir koks

tas vaidmuo, kurį man skyrei savo plane, Kankinio, sūnau, aukos, tai geriausia, kas yra, norint skleisti religiją ir uždegti tikėjimą. Tiedu žodžiai, kankinys, auka, nuskambėjo Dievo lūpose taip, tarsi liežuvis jo burnoje būtų iš pieno ir medaus, bet Jėzaus rankas ir kojas ūmai pašiurpino šaltis, tarsi migla būtų užsidariusi virš jo, tuo tarpu Velnias žvelgė į jį mįslingai, susidomėjęs, tarsi mokslininkas, bet kartu buvo justi ir nevalingas gailestis. Sakei, kad duosi man valdžią ir šlovę, išlemeno Jėzus, vis dar drebėdamas nuo šalčio, Ir duosiu, ir duosiu, bet atsimink mūsų sandorį, turėsi jas, bet po savo mirties, Ir kokia man nauda iš valdžios ir šlovės mirusiam, Na, būsi ne visai miręs, suprask, nes būdamas mano sūnumi, būsi su manimi arba manyje, dar galutinai to nesu nusprendęs, Ta prasme, apie kurią sakai, ką reiškia nebūti mirusiam, Tai, pavyzdžiui, visada matyti, kaip tave garbina šventyklose ir altoriuose, tiek, galiu jau užbėgti už akių, kad žmonės ateityje šiek tiek pamirš pradinį Dievą, kuriuo esu aš, bet tai nesvarbu, daugybę galima padalyti, mažumą nedera. Jėzus pažvelgė į Piemenį, matė jį šypsant ir suprato, Dabar suvokiu, kam čia yra Velnias, jei tavo valdžia išsiplės į daugiau tautų ir šalių, išsiplės ir jo galia žmonėms, nes tavo ribos yra ir jo, nei žingsnio daugiau, nei žingsnio mažiau, Tu visiškai teisus, sūnau, džiaugiuosi tavo įžvalgumu, ir šito įrodymas – niekad nepastebimas faktas, kad vienos religijos demonai negali veikti kitoje, kaip ir dievas, įsivaizduojant, kad jis tiesiogiai susiremia su kitu dievu, negali jo įveikti ir negali būti jo nugalėtas, O kokia bus mano mirtis, Kankiniui pridera skausminga mirtis ir, jei įmanoma, nešlovė, taip tikinčiųjų širdys lengviau sujaudinamos, tampa aistringos, jausmingos, Be užuolankų sakyk, kokia bus mano mirtis, Skausminga, gėdinga, ant kryžiaus Ar kaip mano tėvo, Tavo tėvas esu aš, nepamiršk, Jei dar galiu pasirinkti tėvą, renkuosi jį, net jei jo gyvenime buvo gėdos valanda,

Tai tu buvai pasirinktas, tu negali rinktis, Nutraukiu mūsų sandorį, atsiriboju nuo tavęs, noriu gyventi kaip visi, Tušti žodžiai, sūnau, dar nesupratai, kad esi mano valdžioje ir kad visi tie antspauduoti dokumentai, kuriuos vadiname sandoriu, paktu, kontraktu, sutartimi, kur aš dalyvauju kaip viena šalis, gali turėti tik vieną sąlygą, taupant rašalą ir popierių, be jokių pagražinimų Visa, ko nori Dievo įstatymas, yra privaloma, išimtys irgi, tai štai, mano sūnau, tau esant neabejotinai ir pastebimai išimčiai, tapsi toks pat privalomas, kaip ir įstatymas, kaip ir aš, jį padaręs, Bet su galia, kurią tik tu turi, ar nebūtų daug lengviau ir etiškai švariau, kad pats eitum užkariauti tų šalių ir tautų, Negaliu, varžo susitarimas tarp dievų, taip, jis neatšaukiamas, niekad tiesiogiai nesikišti į konfliktus, ar įsivaizduoji mane aikštėje, apsuptą pagonių, bandantį įtikinti juos, kad jų dievas – apsimetėlis ir kad tikrasis dievas esu aš, tokių dalykų vienas dievas kitam nedaro, be to, nė vienam dievui nepatinka, kad į jo valdas ateitų daryti tai, kas būtų nekorektiška eiti jam daryti kitų valdose, Vadinasi, pasinaudojate žmonėmis, Taip, sūnau, žmogus yra mediena bet kokiam šaukštui, nuo pat gimimo iki mirties jis visada nusiteikęs paklusti, liepsi jam eiti, ir jis eina, sakysi stoti, ir jis stoja, įsakysi trauktis, ir jis traukiasi, žmogus tiek taikoje, tiek kare, kalbant apskritai, yra geriausia, kas galėjo nutikti dievams, O mediena, iš kurios aš padarytas, būdamas žmogus, kokiam šaukštui pasitarnaus, kai esu tavo sūnus, Būsi šaukštu, kurį įkišiu į žmoniją, kad ištraukčiau pilną žmonių, patikėsiančių nauju dievu, kuriuo tave paversiu, Ar pilnu žmonių, kad juos prarytum, Nereikia man ir ryti to, kas pats save praris.

<...>

Vadinasi, neturiu išeities, Jokios, ir nesielk kaip neklusnus avinėlis, kuris nenori eiti ant aukuro, spyriojasi, bliauna taip, kad veria širdį, bet jo likimas užrašytas,

aukotojas laukia jo su peiliu, Ar aš tas avinėlis, Sūnau, tu esi Dievo avinėlis, tas, kurį pats Dievas veda prie savo altoriaus, o tai mes čia ir ruošiame.

<...>

Tarė Dievas, Bus Bažnyčia, kuri, kaip žinai, reiškia susirinkimą arba religinę bendriją, ją tu įkursi arba ji bus įkurta tavo vardu, kas daugmaž tas pat, jei atsižvelgsime į esmę, ir ši Bažnyčia pasklis po pasaulį iki pačių pakraščių, kuriuos dar reikia pažinti, vadinsis ji katalikų, nes bus visuotinė, kas, nelaimė, nesulaikys nuo nesutarimų ir vaidų tų, kurie tave laikys dvasiniu pavyzdžiu, kaip tau jau sakiau, labiau negu mane, bet taip bus tik tam tikrą laiką, tik kelis tūkstančius metų, nes aš jau buvau prieš tau būnant ir būsiu po to, kai tu nustosi buvęs tuo, kuo esi ir kuo būsi, Kalbėk aiškiai, pertraukė Jėzus, Neįmanoma, tarė Dievas, žmonių žodžiai yra tarsi šešėliai, o šešėliai niekad nesugebės paaiškinti šviesos, tarp jų ir šviesos yra įsiterpęs neskaidrus kūnas, kuris juos sukelia, Klausiau tavęs apie ateitį, Apie ateitį ir kalbu, Noriu, kad pasakytum, kaip gyvens žmonės, ateisiantys po manęs, Ar turi galvoje tuos, kurie seks tavimi, Taip, ar jie bus laimingesni, Nepasakyčiau, kad laimingesni ta prasme, kas vadinama laiminga, bet jie galės viltis laimės ten, danguje, kur aš amžinai gyvenu, taigi galės viltis gyventi amžinai su manimi, Ir daugiau nieko, Ar gyventi su Dievu tau atrodo mažai, Ar mažai, daug ar viskas, bus žinoma tik po Paskutiniojo teismo, kai teisi žmones pagal jų padarytą gėrį ir blogį, o tuo tarpu gyveni danguje vienas, Turiu savo angelus ir arkangelus, Trūksta tau žmonių, Taigi, trūksta, ir tam, kad jie ateitų pas mane, tu būsi nukryžiuotas, Noriu žinoti daugiau, tarė Jėzus beveik įnirtingai, tarsi norėtų atitolinti jam pristatytą vaizdą paties, kybančio ant kryžiaus, kraujuojančio, mirusio, Noriu žinoti, kaip žmonės įtikės į mane ir ims manimi

sekti, nesakyk, kad užteks to, ką jiems pasakysiu, nesakyk, kad užteks to, ką mano vardu sakys po manęs jau įtikėjusieji, antai pagonys ir romėnai, turintys kitus dievus, ar nori man pasakyti, kad nei iš šio, nei iš to iškeis juos į mane, Ne į tave, o į mane, Į tave ar į mane, pats sakei, jog tai tas pat, nežaiskime žodžiais, atsakyk, Kas turės tikėjimą, ateis pas mus, Taip ir daugiau nieko, taip paprastai, kaip pasakei, Kiti dievai priešinsis, Ir tu, žinoma, kovosi su jais, Kokia nesąmonė, visa, kas atsitinka, atsitinka žemėje, dangus yra amžinas ir ramus, savo likimą žmonės pildo ten, kur jie yra, Sakant dalykus aiškiai, nors žodžiai ir yra šešėliai, žmonės mirs dėl tavęs ir manęs, Žmonės visada mirdavo dėl dievų, net dėl netikrų ir melagingų, Ar dievai gali meluoti, Jie gali, O tu iš visų esi vienintelis ir tikras, Taip, vienintelis ir tikras, Ir būdamas tikras ir vienintelis, vis tiek negali išvengti, kad žmonės žūtų už tave, jie, kurie turėjo gimti tam, kad gyventų dėl tavęs žemėje, noriu pasakyti ne danguje, kur neturėsi jiems duoti jokio iš gyvenimo džiaugsmų, Džiaugsmai irgi netikri, nes jie gimė su gimtąja nuodėme, paklausk čia savo Piemens, jis tau paaiškins, kaip buvo, Jei tarp tavęs ir Velnio yra nesidalijamų paslapčių, tikiuosi, kad vieną iš jų sužinojau iš jo, nors jis ir sako, kad nieko neišmokau. Stojo tyla, Dievas ir Velnias pirmąkart pažvelgė vienas į kitą tiesiai, atrodė, abu ruošiasi kalbėti, bet nieko neįvyko. Jėzus tarė, Aš laukiu, Ko, paklausė Dievas tarsi pralinksmėjęs, Kad pasakytum man, kiek mirčių ir kančių kainuos tavo pergalė prieš kitus dievus, kiek mirčių ir kančių bus užmokėta už kovas, kurias tavo ir mano vardu ištvers neįtikėję į mus žmonės, Atkakliai nori tai žinoti, Noriu, Na, gerai, bus pastatytas susirinkimo, apie kurį kalbėjau, pastatas, bet jo pamatai, kad būtų tvirti, turės būti iškasti kūne ir išlieti iš atsižadėjimų, ašarų, skausmų, kankinimų, visų šiandien įsivaizduojamų mirčių ir kitų, kurios bus žinomos tik

ateityje, cemento, Pagaliau kalbi aiškiai ir tiesiai, tęsk, Pradedant nuo tų, kuriuos tu pažįsti ir myli. <...> Turėdami tą patį tikslą ir tą patį likimą, garbins mus ir mirs su mūsų vardais lūpose, patys vadinsis skirtingais vardais, bus benediktinai, bernardinai, kartūzai, augustinai, gilbertinai, trinitoriai, pranciškonai, dominikonai, kapucinai, karmelitai, jėzuitai, ir bus jų daug, labai daug, ak, kaip patiktų, jei galėčiau sušukti Dieve mano, kodėl jų tiek. Šią akimirką Velnias tarė Jėzui, Iš to, kas mums ką tik pasakyta, pastebėk, kad yra du būdai prarasti gyvybę, vienas per kankinystę, kitas per atsižadėjimą, neužtenka jiems mirti, kai ateina valanda, dar jie turi vienaip ar kitaip bėgti jos pasitikti, nukryžiuoti, perskrostais pilvais, perpjautomis gerklėmis, sudeginti, užmušti akmenimis, paskandinti, ketvirčiuoti, pasmaugti, gyvi nudirta oda, nusmeigti ietimis, užbadyti ragais, gyvi palaidoti, perpjauti pjūklais, suvarpyti strėlėmis, suluošinti, užmušti karštuvais, arba jei ne, celėse, kapitulose, vienutėse ar už jų sienų baudžiantys save už tai, kad gimė su kūnu, kurį jiems davė Dievas ir be kurio neturėtų kur dėti sielos, tokių kančių neišrado šis Velnias, kuris tau kalba. Ar jau viskas, paklausė Jėzus Dievo, Ne, dar trūksta karų, Ar bus ir karų, Ir žudynių, Apie žudynes man žinoma, pats galėjau žūti per vienas iš jų, gerai pažiūrėjus gaila, kad nežuvau, dabar manęs nelauktų nukryžiavimas, Vedžiau aną tavo tėvą ten, kur reikėjo būti, kad galėtų išgirsti, ką sakė kareiviai, ir galiausiai išgelbėjau tau gyvybę, Išgelbėjai man gyvybę, kad man ją atimtum tada, kai tau patinka ir tinka, yra taip, tarsi būtum mane nužudęs dukart, Tikslai pateisina priemones, sūnau, Iš to, ką girdėjau iš tavo lūpų nuo tada, kai čia esame, tikiu, kad taip, atsižadėjimas, užsisklendimas, kančios, mirtis, o dabar karai ir žudynės, kokie tai karai, Daugybė, apie juos niekad nepabaigsi, bet ypač tie, kurie bus vedami prieš tave ir mane vardan vieno dievo, kuris

dar tik turi pasirodyti, Kaip tai įmanoma, dievas, jei jis tikrai dievas, tegali būti nuo amžių ir per amžius, Pripažįstu, kad sunku suprasti, nelengviau paaiškinti, bet nutiks taip, kaip tau sakau, ateis vienas dievas ir užpuls mus, ir tie, kurie paskui mus seks, ištisos tautos, ne, neturiu pakankamai žodžių nupasakoti tau skerdynių, žudynių, pjautynių, įsivaizduok mano altorių Jeruzalėje, padaugintą iš tūkstančio, pastatyk žmones vietoj gyvulių, ir net taip iš tikro nesužinosi, kas buvo kryžiaus žygiai, Kryžiaus žygiai, kas tai, ir kodėl sakai, kad buvo, jei dar tik bus, Atsimink, kad aš esu laikas ir todėl visa, kas atsitiks, jau atsitiko, visa, kas atsitiko, atsitinka kasdien, Papasakok man apie tuos kryžiaus žygius, Gerai, sūnau, šitos vietos, kur dabar esame, įskaitant Jeruzalę, ir kitos žemės į šiaurę ir vakarus bus užkariautos tokio vėlyvo dievo, apie kurį kalbėjau, sekėjų, ir mes, tie, kurie yra mūsų pusėje, darys viską, kad išstumtų juos iš tų vietų, kuriomis tu žingsniavai savo kojomis ir kurias aš taip uoliai lankiau, Nedaug ką padarei, kad būtų išvaryti lauk romėnai šiandien, Kalbu tau apie ateitį, neblaškyk manęs, Gerai, tęsk, Priduriu, kad čia tu gimei, čia gyvenai ir čia mirei, Kol kas aš dar nemiręs, Mūsų atvejui vis tiek, ką tik juk aiškinau, kad, mano požiūriu, tas pat, įvyks ar įvyko, ir prašau, nepertraukinėk nuolat manęs, jei nenori, kad išvis nutilčiau, Nutilsiu aš, Tai štai, šiuos kraštus būsimos kartos vadins Šventąja Žeme, dėl to, kad tu čia būsi gimęs, gyvenęs ir miręs, tuomet nebūtų nieko gero, kad religijos, kuria būsi, lopšys būtų nevertose netikėlių rankose, motyvas, kaip matai, daugiau nei pakankamas pateisinti tai, kad kokius du šimtus metų didžiulės kariuomenės, ateinančios iš vakarų, bandytų užkariauti ir išlaikyti mūsų religijai urvą, kur tu gimei, ir kalną, ant kurio mirsi, kalbant tik apie pagrindines vietas, Ar šios kariuomenės ateis į kryžiaus žygį, Taip, Ar užkariaus, ką norėjo, Ne, bet nužudys daug žmonių, O tie iš kryžiaus

žygių, Jų žus dar tiek, jei ne daugiau, Ir visa tai − mūsų vardu, Jie eis į karą šaukdami Dievas to nori, Ir mirs sakydami Dievas taip norėjo, Tai bus šaunus būdas numirti, Dar kartą auka neverta, kad būtų aukojama, Sielai, kad išsigelbėtų, sūnau, reikia kūno aukos, Šituos ar kitus žodžius jau girdėjau iš tavęs anksčiau, o tu, Piemenie, ką mums pasakysi apie šiuos būsimus ir baisius atvejus, Sakau, kad nė vienas, esantis sveiko proto, negalės teigti, kad Velnias buvo, yra ar bus kaltas dėl tokių skerdynių ir tokių kapinynų, nebent kokiam nors piktavaliui šautų į galvą šmeižikiška mintis priskirti man atsakomybę už atsiradimą dievo, kuris bus šito priešas, Man atrodo aišku ir akivaizdu, kad tu nekaltas, o kai dėl baimės, kad tau priskirs atsakomybes, atsakysi, kad Velnias, būdamas melu, niekad negalėtų sukurti tiesos, kuri yra Dievas, Bet kas tada sukurs tą Dievą priešą, paklausė Piemuo. Jėzus nemokėjo atsakyti, nutilęs Dievas tylėjo ir toliau, bet iš miglos pasigirdo balsas, taręs, Galbūt šis Dievas ir tas, kuris turi ateiti, tėra heteronimai, Kieno, ko, paklausė susidomėjęs kitas balsas, Pesoos, nuskambėjo vos girdimai, bet galėjo būti ir Personos. Jėzus, Dievas ir Velnias iš pradžių nudavė nieko negirdėję, bet netrukus išsigandę susižvalgė, bendra baimė tokia jau yra − lengvai vienija skirtumus.

- - -

Jei Velnias negyvena kaip Velnias, Dievas negyvena kaip Dievas, vieno mirtis reikštų ir kito mirtį.

- - -

Vienintelis dalykas, kurio Dievas tikrai negali, − tai nemylėti savęs.

- - -

Dievo istorija ne visa dieviška.

- - -

Tai vienintelis žmonių likimas – prasidėti ir baigtis, baigtis ir prasidėti.

- - -

Vaikai visada miršta dėl savo tėvų, kurie juos pradeda, ir motinų, kurios juos paleidžia į pasaulį.

- - -

Juozapas nuėjo prie ėdžių pažvelgti į miegantį sūnų. Jis mirs, turės mirti, ir širdis jam sopėjo, bet paskui pagalvojo, kad pagal natūralią dalykų tvarką jis pats turės pirma mirti ir kad ši jo mirtis, pašalindama jį iš gyvųjų, padarydama jį nesantį, suteiks sūnui savotišką ribotą amžinybę, nors tai prieštaravimas, amžinybę, kuri reiškia dar kurį laiką pabūti, kai tų, kuriuos pažįstame ir mylime, jau nėra.

- - -

Dievas tuo labiau yra Dievas, kuo labiau jis neprieinamas.

José Saramago

„Kai mirtis nusišalina“

Death with Interruptions

Ar kada susimąstei, ar mirtis yra tokia pati visoms gyvoms būtybėms, ar tai būtų gyvūnai, įskaitant ir žmones, ar augalai, įskaitant ir mūsų mindžiojamą žolę, ir šimtametrinę *sequiadendron giganteum*, sekvoją, ar mirtis tokia pati ir žmogui, kuris žino, kad mirs, ir arkliui, kuris niekad to nežinos.

- - -

Žodžiai – tai etiketės, klijuojamos ant daiktų.

- - -

Tuos kelis kartus, kai mačiau mirusius žmones, niekada neįsivaizdavau, kad jų mirtis būtų ta pati, kuria vieną dieną mirsiu aš.

- - -

Normalu yra tiesiog mirti, kai išmuša mūsų valanda. Tiesiog mirti, o ne imti ginčytis, ar mirtis mums buvo nulemta nuo gimimo, ar tiesiog ji ėjo pro šalį ir atsitiktinai mus pastebėjo.

- - -

Beje, neatsispiriame malonumui priminti, kad mirtis pati sau viena, be kokios nors išorinės pagalbos, už žmogų visada žudė daug mažiau.

- - -

Mirčiai nėra jokio reikalo būti žiauriai, jai visiškai pakanka atimti žmonėms gyvybę, ir tiek.

- - -

Mirtis juk yra normaliausias ir įprasčiausias gyvenime dalykas, gryna kasdienybė, savybė, kurią vaikai nepaliaujamai paveldi iš tėvų bent nuo adomo ir ievos laikų.

- - -

Nėra pasaulyje nieko nuogesnio kaip skeletas.

- - -

Kiekvieno gyvenime būna silpnumo akimirkų, net jei šiandien mums pavyko jų išvengti, rytoj jų neabejotinai bus.

- - -

... amžinas potraukis kiekviena proga raginti žmones išlaikyti ramybę, bet kokia kaina pasiekti, kad jie liktų aptvare ir būtų ramūs, šis tropizmas, tapęs antrąja mūsų politikų, ypač dirbančių vyriausybėje, prigimtimi, gal net automatizmu, mechaniška reakcija.

- - -

Be mirties... nėra prisikėlimo, o be prisikėlimo nėra bažnyčios.

- - -

Mažiau nei per keturiasdešimt aštuonias valandas vėliavos suplevėsavo visoje šalyje, jų spalvos ir simboliai įsiliejo į peizažą, miestuose, beje, jos buvo matomos labiau dėl akivaizdžios priežasties, juk verandos ir langai tam geriau tinka nei laukai. Buvo neįmanoma atsispirti tokiam patriotiniam įkarščiui, ypač todėl, kad nežinia iš kur radęsi ėmė plisti tam tikri nerimą keliantys, jei nesakytume atvirai grasinantys pareiškimai, pavyzdžiui, Kas savo namų lange neiškelia nemirtingosios tėvynės vėliavos, nenusipelno būti gyvas.

- - -

Visos religijos, patinka mums tai ar nepatinka, be mirties, neturi kito savo buvimo pateisinimo, visoms joms mirties reikia kaip burnai duonos. Religijų atstovai nesivargino protestuoti. Priešingai, vienas iš jų, gerbiamas katalikų sektoriaus narys, tarė, Jūs teisus, pone filosofe, mes kaip tik tam ir egzistuojame, kad žmonės visą gyvenimą nugyventų su baime lyg akmeniu po kaklu ir išmušus valandai mirtį priimtų kaip išvadavimą, Norite pasakyti, rojų, Rojų ar pragarą, ar

nieką, tai, kas vyksta po mirties, mums daug mažiau rūpi, negu įprastai manoma, religija, pone filosofe, yra žemiškas reikalas ir neturi nieko bendro su dangumi, Ne tai buvome įpratę girdėti, Ką nors turėjome pasakyti, kad prekė taptų patraukli, Kitaip tariant, jūs teigiate, kad netikite amžinuoju gyvenimu, Dedamės, kad tikime. <...> Filosofijai mirties reikia kaip ir religijoms, jei filosofuojame, tai todėl, kad žinome, jog mirsime, ponas de montenis yra pasakęs, kad filosofuoti – tai mokytis mirti.

José Saramago

„Kainas“

Cain

Liuciferis gerai žinojo, ką daro, kai sukilo prieš dievą, yra sakančių, kad dėl pavydo, bet tai netiesa, jis pažinojo piktąją dievo prigimtį.

- - -

Akivaizdu, kad karas yra puikus verslas, galbūt net geriausias iš visų, ir sprendžiant iš to, kaip lengvai akimoju įgyjami tūkstančių tūkstančiai bulių, avių, asilų ir netekėjusių moterų, šį viešpatį kada nors turės vadinti kareivijų dievu, nematau iš jo kitokios naudos, galvojo kainas, ir neapsiriko.

Ir labai gali būti, kad sandora, kuri, kai kurių teigimu, sudaryta tarp dievo ir žmonių, susideda tik iš dviejų punktų, būtent, tu pasitarnauji mums, jūs pasitarnaujate man.

- - -

Kai ką man teko suprasti, Ką, Kad mūsų dievas, dangaus ir žemės kūrėjas, yra visiškai pamišęs, Kaip drįsti sakyti, kad viešpats dievas pamišęs, Nes tik pamišėlis, nesuvokiantis savo veiksmų, galėtų prisipažinti esąs kaltas dėl šimtų tūkstančių žmonių mirčių, o paskui elgtis taip, tarsi nieko neįvyko, o jei tai nėra tikras, neapsimestinis pamišimas, vadinasi, tai grynas, pats tikriausias, blogis, Dievas niekad negalėtų būti blogas, o jei taip yra, jis nėra dievas, blogiui yra velnias, Negali būti geras dievas, kuris tėvui liepia nužudyti ir sudeginti ant laužo savo sūnų vien tam, kad šis įrodytų savo tikėjimą, šito net pikčiausias demonas nelieptų daryti.

- - -

Dievas, norėdamas jį išbandyti, liepė nužudyti savo sūnų izaoką, mano nuomone, jei viešpats nepasitiki jį

tikinčiais žmonėmis, nesuprantu, kodėl tie žmonės turėtų pasitikėti viešpačiu, Dievo sumanymai neįžvelgiami, net mes, angelai, negalime perprasti jo minčių, Man nusibodo plepalai, kad dievo sumanymai neįžvelgiami, atsakė kainas, dievas turėtų būti skaidrus ir tyras lyg krištolas, tačiau jis kelia nuolatinį siaubą ir nuolatinę baimę, žodžiu, dievas mūsų nemyli, Tai jis tau davė gyvybę, Gyvybę man davė mano tėvas ir motina, jie sujungė kūną su kūnu ir aš gimiau, ir neatrodo, kad dievas ten būtų dalyvavęs, Dievas yra visur, Ypač kai liepia žudyti, o juk tik vieno kūdikio iš tų, kurie buvo gyvi sudeginti sodomoje, pakaktų, kad jis būtų be gailesčio pasmerktas, bet teisingumas dievui yra tuščias žodis.

- - -

Tikriausiai šėtonas tėra viešpaties įrankis ir jam pavesta vykdyti tuos jo darbus, kurių dievas negali atlikti savo vardu.

- - -

Akivaizdu, kad viešpats neištveria matydamas laimingą žmogų.

- - -

Įdomu, kad žmonės taip lengvai kalba apie ateitį, tarsi ją laikytų rankoje, tarsi būtų jų valioje ją pagreitinti ar priartinti pagal kiekvienos akimirkos patogumus ir poreikius.

- - -

Koks liūdnas turi būti gyvenimas žmonių, neturinčių kito tikslo gyvenime, kaip tik gimdyti vaikus nežinia kam ir kodėl. Tam, kad būtų pratęsta giminė, sako tie, kurie tiki galutiniu tikslu, galutine priežastimi, nors nenumano, kas tai yra, ir kurie niekad neklausė savęs, kodėl turi ta giminė tęstis, tarsi ji būtų vienintelė ir paskutinė visatos viltis.

- - -

Iš to nedaug, kiek pažįstu šį pasaulį, jame neturi būti daug gerų žmonių, man pasisekė, kad sutikau čia vieną iš jų.

- - -

Taip, tai įprasta formulė paaiškinti ką nors, kas čia, regis, įvyko, pasakome ateitis ir su palengvėjimu atsidūstame, jau suteikėme pavadinimą, prilipinome etiketę, bet, mūsų nuomone, geriau vieni kitus suprastume, jei tai vadintume kita dabartimi, nes žemė yra ta pati, bet jos dabartys įvairuoja, vienos yra praėjusios dabartys, kitos – ateisiančios, tai paprasta, bet kas gali suprasti.

- - -

Nori pasakyti, kad viešpats žmones išvaro iš proto, paklausė izaokas, Taip, dažnai, beveik visada, atsakė abraomas.

- - -

Žmonių istorija – jų nesusipratimų su dievu istorija, nes nei jis supranta mūsų, nei mes jo suprantame.

José Saramago

„Rikardo Rejišo mirties metai“

The Year of the Death of Ricardo Reis

Iš tiesų išmintingas tas, kuris žvelgia į pasaulį kaip į reginį.

- - -

Prasidėjo karas, vadinamas Didžiuoju iki tol, kol įsiliepsnos kitas, dar didesnis...

- - -

Mumyse legionai, jei mąstau ar jaučiu, nežinau, kas mąsto ir jaučia many, aš – tik vieta, kur minios gyvena ir jaučia, ir, nors dar ne pabaiga, toks įspūdis, jog tuo viskas ir baigiasi, nes, išskyrus mintis ir jusles, daugiau nieko nėra. Jeigu tik esu aš, kas dabar mąstytų apie tai, apie ką aš mąstau arba mąstau, jog mąstau ten, kur mąstau, kas pajaustų tai, ką aš jaučiu, arba jaučiu, jog jaučiu ten, kur jaučiu, kas naudojasi manimi, kad galėtų mąstyti ir jausti, ir tame legione, gyvenančiame manyje, aš esu koks, kas, kokių minčių ir jausmų man trūksta vien todėl, kad priklausau pačiam sau, koks esu aš, kokių nėra arba nebuvo, arba niekada nebus.

<...>

Žvelgdamas į veidrodžio gelmę, Rikardas Rejišas mato atsispindint vieną iš begalės savo asmenybių.

- - -

Atėjus mirčiai, nors ir kokia ji būtų, netenki ne ko kita, tik gyvybės.

- - -

Akis į akį su veidrodžiu mes esame tokie, kokie esame ar buvome tam tikru metu, kaip žmogus, kuris, tūkstantis devyni šimtai keturioliktaisiais išvykdamas į karą, žiūrėjo ne tiek į save, kiek grožėjosi vilkima uniforma ir nė nenumanė, kad daugiau nebežiūrės į save,

atsispindintį tame veidrodyje, kad tai tuštybių tuštybė.

- - -

Šiandien paskutinioji metų diena. Žmonės visame pasaulyje, gyvenantys pagal tą kalendorių, numato patys vieni, kokius gerus darbus nuveiks ateinančiais metais, prisiekia gyventi sąžiningai, dorai, teisingai ir niekada savo apvalytos burnos nesusitepti melu, apgaule, piktžodžiavimu netgi tada, kai priešai to bus nusipelnę, savaime suprantama, mes turime omenyje paprastus žmones, na o kiti, išskirtiniai, nieko bendra neturintys su kasdienybe, jie, vadovaudamiesi savo nusistatytais principais, elgsis priešingai kiekvieną sykį, kai tik jiems kils noras arba pasitaikys patogi proga, jie nesileis mulkinami, juoksis iš mūsų ir mūsų gerų ketinimų, tačiau ir mes patys, jau išmokę gyventi, pirmosiomis sausio dienomis pamiršime daugiau kaip pusę viso to, ką žadėjome, o jeigu jau tiek pamiršta, argi verta daryti visa kita, tai lyg kortų namelis, jeigu trūksta švietalų, tegu viskas griūva ir kortos susimaišo. <...> Pasaulyje nėra nieko bjauresnio už įsipareigojimą – laisvę, kurios mes patys atsižadame.

- - -

Orumas nesiderina su skubėjimu.

- - -

Mus, žmones, vienija dievai.

- - -

... mes trokštume, jog niekada nesibaigtų tas ratas, bet tai neįmanoma, laiko jam duota ne daugiau negu saulei, mirtingai kaip ir mes visi, šlovinga mirtis laukia tų, kurie atsisveikins su šiuo pasauliu paskutinįkart gęstant saulei, jie neregėjo pirmosios pasaulio dienos, bet užtat regės paskutiniąją.

- - -

Žmogaus širdyje esama tokių slaptų kertelių, jog mums, pasiryžus jas ištirti, gresia didelis pavojus neberasti kelio atgal.

- - -

... jiedu irgi nusišypsojo, kaip reikalauja civilizuoto pasaulio taisyklės, sudarytos iš trečdalio veidmainystės, trečdalio padorumo ir trečdalio giliai slepiamos baimės.

- - -

Kiekvienas mūsų turi dvi širdžiai mielas vietas, tą, kur gimė, ir tą, kur gyvena.

- - -

Tikrasis kalėjimas yra tada, kai žmogus pats jaučiasi esąs kalinys.

- - -

Toks mūsų gyvenimas, mes gimstame, stebime kitų gyvenimą, stengiamės gyventi kaip kiti, juos mėgdžiojame patys nesuvokdami kodėl ir kam.

- - -

Išsilavinęs žmogus, be kita ko, išmoksta viskuo abejoti, tad viena aišku, jog viskas anksčiau ar vėliau pasibaigia, o „visada“ – visų pirmiausia.

- - -

Vienas žmogus yra pasakęs, jog pasijunti vienišas tik būdamas tarp žmonių, Deja, regis, būna dar blogiau, kai esame patys vieni.

- - -

Kai žmogus tiki stebuklais, tuomet nebelieka jokios vilties.

- - -

Toks jausmas, jog tas, kas esu dabar, ir tas, kas buvau kadaise, – tai skirtingi sapnai, kaip greitai bėga metai, gyvenimas toks trumpas, tačiau reikia juo naudotis, ir jeigu mums skirta išsaugoti tik prisiminimus, turėkime jų kaip galima daugiau.

- - -

Laimė, pasaulyje tiek daug visko nutinka, jog įvykių pakanka kiekvieno žmogaus skoniui.

- - -

Žmogaus garbinimas suvienija tuos, kuriuos Dievo garbinimas išskyrė. Vokietijos jaunimas, mylėdamas Hitlerį, savo dievą, ir ištikimai jam tarnaudamas, vykdo Aukščiausiojo valią, Nuostabi logika, Hitleris – jaunimo dievas, ištikimai jam tarnaudamas, jaunimas vykdo Aukščiausiojo valią, vadinasi, vienas dievas atstovauja kitam, siekdamas savo tikslo, kitaip sakant, Dievas Sūnus įvertina ir nustato Dievo Tėvo valdžią, žodžiu, nacionalsocializmo idėja pagrįsta religija.

- - -

Visi žmonės – broliai, kad ir suvestiniai.

- - -

Visiems žinoma, jog pernelyg karštas patriotizmas aptemdo protą, ir tegu pirmas meta akmenį tas, kas niekada nebuvo pasidavęs tokiai pagundai.

- - -

Pasaulyje tiek daug teisybių, ir visos jos prieštarauja viena kitai, ir mes nežinome, kuri jų yra melas, kol jos nepradeda kovoti viena prieš kitą.

- - -

Kaip aiškėja iš generolo Franko žodžių, Aš dar neužėmiau Madrido tik todėl, jog nenoriu, kad būtų pralietas nekaltų žmonių kraujas, kilnus vyras, žodžio nėra, ne iš tų, kurie kaip Erodas įsako iššudyti kūdikius, palauks, kol jie užaugs, kad negraužtų sąžinė ir danguje neprivistų be skaičiaus angelų.

Charles M. Schulz
1922

Nepergyvenk, kad šiandien bus pasaulio pabaiga – Australijoje jau rytdiena.

- - -

Jokia problema nėra tiek rimta, kad negalėtum nuo jos pabėgti.

Arvīds Skalbe
1922

Mano praeitis – tai lazda, mesta į ratus savo ateičiai.

Kurt Vonnegut
1922

Esame tas, kas stengiamės atrodyti, todėl labai svarbu, kuo vis dėlto nusprendžiame apsimesti.

- - -

Filmai apie karą padarė karą gerbiamą, nors karas yra bjauriausia liga, kuria gali susirgti šis pasaulis, tačiau filmai rodo, kad jis to vertas.

- - -

Kapitalizmas irgi buvo idealistiškas ir siekė sukurti utopiją. Bet vėliau keletas blogų vaikinų susiglemžė visus pinigus, ir kapitalizmas daugiau nebeveikia.

- - -

Žinok, netgi paskutiniam dvasnai darosi koktu gyventi nesuvokiant, kuriem velniam viso to reikia.

- - -

Žmogus yra niekas be savo šaknų – tegu tai bus mažytė oazė dykumoje, raudonas riebus molžemis, kokio nors kalno šlaitas, uolėta jūros pakrantė ar lopinėlis didmiesčio gatvės. Kiekvienas suleidžiame šaknis į

juodžemio sklypelį, į pelkę arba balto biraus smėlio juostą, į akmenį, asfaltą ar į kilimo skiautę tam, kad galėtume pavadinti šitą vietą vienu vieninteliu svarbiu žodžiu – namai.

- - -

Juk pats žinojimas nėra blogis, svarbu tai, kam jis panaudojamas.

- - -

Nors žmonės kvaili ir žiaurūs, žiūrėkite, kokia nuostabi šiandien diena.

- - -

Tai, kas buvo kadaise, bus amžinai, o tai, kas kada nors įvyks, kažkada jau įvyko.

- - -

Žmogus – kaip alkoholikė šimpanzė: nusilakusi iki žemės graibymo, ji nebegali sustoti. Ir taip iki tol, kol neteks paskutinio proto lašo ir nesumals visko į šipulius. Įsiveržęs į valdžią jis tampa aistros, vadinamos „valdovo jėga“, auka. Jis – alkoholikas. Jis – narkomanas, kuriam būtina „įsidurti“ keletą kartų per dieną. Valdžia – tai korupcija. Absoliuti valdžia – tai absoliuti korupcija. Visi šiandienos pasaulio režimo lyderiai – tai girtos šimpanzės.

Kurt Vonnegut

„Galapagai“

Galapagos

Prekybai jausmai svetimi.

- - -

Natūraliosios atrankos dėsnis dar turės ištaisyti vieną žmonių ydą: prisikimšę pilvus žmonės šiais laikais, kaip ir jų protėviai prieš milijoną metų, per vėlai susivokia, kad jiems gresia koks nors baisus pavojus.

Tie, kurie buvo geriausiai informuoti apie planetos būklę ir pakankamai turtingi, ir įtakingi, kad sustabdytų jos niokojimą ir naikinimą, visada sočiai maitinosi.

Tad jiems asmeniškai viskas atrodydavo miela malonu.

Nepaisant jų žinioje esančių kompiuterių, matavimo prietaisų, informacijos rinkėjų, vertintojų, atminties bankų, bibliotekų ir visokiausio plauko ekspertų, lemiamą žodį, ar labai neatidėliotina ta ar kita problema, tardavo kurti ir akli jų pilvai.

- - -

Prausėsi duše. Nedarė nieko reikšmingesnio žmonijos ateities labui, išskyrus tai, kad gyveno, buvo gyvas.

- - -

Didsmegeniams karybos specialistams naujoji sprogstamoji medžiaga buvo tikras lobis. Jeigu žudydavo tradiciniais, ne atominiais, ginklais, jie būdavo garbstomi kaip humaniški valstybininkai. Atrodė, kol nepanaudos atominių ginklų, niekas nepavadins visų po Antrojo pasaulinio karo vykdytų žudynių tikruoju vardu, tai yra, aišku, Trečiuoju pasauliniu karu.

- - -

Dar daugiau jo dvasios ramybę lėmė tai, kad jam nereikėjo pateisinti kieno nors lūkesčių.

Kurt Vonnegut

„Katės lopšys“

Cat’s Cradle

Kad ir ką sukurtų mokslininkas, vis tiek galų gale iš to padaromas vienoks ar kitoks ginklas.

- - -

Žodžiai, iššokę iš rankraščio, įkrito man į sąmonę ir ten buvo pasitikti išskėstomis rankomis.

- - -

Ji nekentė žmonių, kurie per daug galvoja. Tą akimirką man dingtelėjo, kad jinai – tipiškas bemaž visos žmonijos atstovas.

- - -

Kartais man kyla mintis, kad pasaulio bėda ir glūdi tame, jog pernelyg daug aukštas pareigas turinčių žmonių yra negyvi it šaltas akmuo.

- - -

Branda – tai skaudus nusivylimas, nuo kurio nėra vaistų.

- - -

Ko gero, prisimindami karus, mes turėtume išsirengti ir, išsidažę mėlynai, repečkoti keturiomis, kriuksėdami kaip kiaulės. Tai tikrai labiau priderėtų negu kilnios kalbos bei vėliavų ar gerai suteptų patrankų demonstravimas.

- - -

Kiekvienas žmogus gali paprašyti pertraukėlės, bet nė vienas negali pasakyti, kiek ji truks.

- - -

Šiame pasaulyje gauni tik tiek, už kiek sumoki.

- - -

Gerą visuomenę galėjai sukurti tiktai supriešindamas gėrį su blogiu, be to, palaikydamas tarp jų nuolatinę įtampą.

- - -

Branda ateina tuomet, kai imi suprasti savo trūkumus.

Kurt Vonnegut

„Motina naktis“

Mother Night

Manau, jei būčiau gimęs Vokietijoje, tikriausiai irgi būčiau tapęs naciu ir vaikęsis žydus, lenkus bei čigonus, paskui pametęs batus kur nors neišbrendamuose sniegynuose ir šildęsis prie giliai savo paties gelmėse slapčiomis spingsinčios padorumo ugnelės.

- - -

– Jums gal ir rojus, o man tai buvo pragaras. Gal net blogiau už pragarą.

– O kas gali būti blogiau už pragarą? – paklausė jis.

– Skaistykla.

- - -

Visi žmonės – pamišėliai. Kiekvienas iš jų gali bet kada bet ką padaryti, ir tepadeda Dievas tam, kuris ryšis ieškoti žmonių elgesio priežasčių.

- - -

– Tu neapkenti Amerikos, taip?

– Tai būtų lygiai taip pat kvaila, kaip ir ją mylėti, – atsakiau. – Negaliu jai ko nors jausti, nes esu abejingas žemės nuosavybei. Žinoma, tai bene didžiausias mano trūkumas, bet aš negaliu mąstyti valstybės sienų mastu. Tos įsivaizduojamos sienos mano sąmonei atrodo tokios pat nerealios kaip laumės, raganos arba nykštukai. Niekaip nepajėgiu įsivaizduoti, kad tos iš piršto laužtos linijos galėtų reikšti pradžią arba pabaigą ko nors iš tiesų svarbaus ir dvasiai reikšmingo. Dorybės ir ydos, skausmas ir džiaugsmai jų visai nepaiso.

- - -

Labai abejoju, ar šiame pasaulyje kada gyvavo visuomenė, kuri nebūtų išauginusi tam tikros padermės energija trykštančių jaunų žmonių, linkusių

paeksperimentuoti, ką jauti, kai žudai žmogų, ypač jei už tai negresia kokia nors baisi bausmė.

- - -

– Visai nesižaviu savižudybėmis.

– O aš žaviuosi. Forma. Man patinka, kai pjesė turi pradžią, vidurį ir pabaigą. Ir, jei įmanoma, šiokią tokią pamokomąją vertę.

- - -

– Minėjot, kad jis buvo areštuotas ir net teistas?

– Ir sušaudytas.

– Už plagijavimą?

– Už originalumą. Plagijavimas – vienas nekalčiausių prasižengimų šiame pasaulyje. Kam gali užkliūti perrašinėjimas to, kas jau seniai parašyta? Originalumas – štai kur sunkiausias nusikaltimas, dažnai baudžiamas žiauriausiomis ir netikėčiausiomis bausmėmis.

- - -

– Pasakyk, ar yra kas nors, dėl ko verta gyventi? Dėl viso šito? – ji mostu apvedė skurdų apšepusį kambarį, dar labiau sustiprindama mano paties jutimą, kad pasaulis – tai sendaikčių sandėlis. – Nejau turėčiau gyventi dėl šios kėdės, paveikslo, kamino, kušetės arba štai šio plyšio sienoje?

- - -

– Šalis, kuria dar neseniai visi trys didžiavomės, atsidūrė ne tose rankose, – paaiškino Džonsas. – O kad ji vėl sėkmingai grįžtų į tikrąjį kelią, kai kam reikės nusukioti sprandus.

Tai buvo bene klasiškiausias bet kada mano matytas totalitarinio mąstymo pavyzdys. Geriausiai jį tiktų palyginti su dantračių sistema, kur kiekvienas dantelis vis kitokio ilgio, o kai kurie ir visai ištrupėję. Tokia kreivadantė mąstymo mašina, sykį jau pajudėjusi nuo kokio nors įprastinio ar net labai netikėto postūmio, be paliovos

sukasi traškėdama ir braškėdama, keldama didžiulį, tačiau visai beprasmišką triukšmą, lyg koks pragaro laikrodis su gegute.

<...>

Baisiausia yra tai, kad totalitarinio mąstymo dantračiai, kad ir kreivi bei aptrupėję, vietomis nuostabiai tiksliai sutampa – tiesiog kaip nulieti. Todėl toks pragaro laikrodis eina be sutrikimų aštuonias minutes ir trisdešimt tris sekundes, paskui keturiolika minučių skuba, vėl eina teisingai šešetą sekundžių, dvi sekundes skuba, teisingai eina dvi valandas ir vieną sekundę, o paskui šokteli visus metus į priekį. Ištrupėjusios dantračių vietos – tai akivaizdžios ir kuo paprasčiausios tiesos, suprantamos net kūdikiui. Kai kurie dantys tyčia nudilinti – sistema sąmoningai atsisako tam tikros, nors ir labai akivaizdžios, informacijos.

<...>

Štai kodėl Osvencimo komendantas Rudolfas Hesas galėjo transliuoti per mirties stovyklos garsiakalbius puikiausią pasaulio muziką kartu su įsakymais prisistatyti lavonų rinkėjams.

Štai kodėl nacių laikais Vokietija nejautė esminio skirtumo tarp civilizacijos ir pasiutligės.

Taip aš bandau aiškinti, iš kur radosi tie bepročių legionai ir net ištisos tautos, kurias aš kadaise mačiau savo akimis.

- - -

– Ši diena taps istorija!

– Visos dienos tampa istorija...

- - -

Mane tarytum stabas ištiko.

Jis mane ištiko ne dėl kaltės jausmo, nes buvau išmokęs niekuomet nesijausti kaltas.

Jis mane ištiko ne dėl baisios netekties, nes buvau išmokęs nieko aistringai negeisti.

Jis mane ištiko ne dėl žiauraus mirties prisilietimo – buvau išmokęs žiūrėti į ją kaip į draugą.

Jis mane ištiko ne dėl širdį draskančios neteisybės. Buvau pripratinęs save prie minties, kad tikėtis teisingo atpildo taip pat juokinga, kaip ir ieškoti perlų mėšlo krūvoje.

Jis mane ištiko ne todėl, kad esu toks nemylimas. Buvau išmokęs apsieiti be meilės.

Jis mane ištiko ne todėl, kad Viešpats man toks negailestingas. Buvau pripratęs ničnieko iš Jo nesitikėti.

Stabas surakino mano sąnarius dėl to, kad man nebeliko visai jokio tikslo nei priežasties judėti kuria nors kryptimi. Variklis, vertęs vieną po kito nugyventi visus tuos betikslius ir beprasmius metus, buvo smalsumas.

Dabar ir jis apleido mane.

- - -

Kaip tik tada, kai pajunti, kad toliau gyventi nebėra prasmės, ūmai suvoki turįs tikslą.

Kurt Vonnegut

„Pianola“

Player Piano

Žmonės, griaunantys sistemą, visada žavi tuos, kurie jai paklūsta.

- - -

Seksas vis dar pajėgus paguldyti ant menčių bet kokias socialines struktūras.

- - -

Jei pakankamai ilgai ką nors darai, paskui net pats nustembi, kaip tau gerai išeina.

- - -

Žmonija atsidūrė aklavietėje, tačiau kelias jon buvo toks logiškas, nuoseklus ir taip gerai apgalvotas, kad bet kokia alternatyva atrodė neįmanoma.

- - -

Kas sykį jau buvo tiesa, tas liks tiesa per amžius. Be to, tiesų nedaug, ir visos jos labai paprastos.

- - -

Išties labai nelengva rasti tai, kuo galėtum tikėti be išlygų.

- - -

Nevalia viena koja stovėti realybėje, o kita remtis į savo svajas.

- - -

Tas, kuris ima varžytis su vergais, pats tampa vergu.

- - -

Kare esama kažko tokio, kas padeda iškelti aikštėn didybę. Galbūt taip yra todėl, kad per karą didvyriais pavirstama akimoju.

- - -

Mintis, kaip visa kita, reikia sužadinti.

- - -

Juodu abu apėmė neapsakomai saldus amžinos tragedijos pajautimas – iš kartos į kartą perduodamas pasaulinio sielvarto jausmas, toks pat senas kaip ir žmonija.

- - -

Kas nors privalo būti nelaimingas arba neprisitaikęs ir jaustis nepatogiai, kad būtų priverstas susimastyti, kur atėjo žmonija, kur ji eina ir kodėl ji eina kaip tik ten.

Kurt Vonnegut

„Skerdykla Nr. 5“

Slaughterhouse-Five

Kai žmogus miršta, mums tik atrodo, kad jis miręs. Jis ir toliau gyvena praeityje, todėl kvailystė lieti ašaras per laidotuves.

- - -

Dieve, duok man kantrybės, kad nesipriešinčiau tam, ko negaliu pakeisti, drąsos – kad pakeisčiau tą, ką galiu, ir išminties – kad visada sugebėčiau viena nuo kita atskirti.

- - -

Rouzvoteris atsakė skaitąs Kilgoro Trauto „Kosminę Evangeliją“. Tai apysaka apie ateivį iš kosmoso, iš išvaizdos, beje, labai panašų į tralfamadorą. Tasai ateivis iš kosmoso ėmėsi nuodugniai studijuoti krikščionybę, norėdamas sužinoti, kodėl krikščionys taip linkę į žiaurumą. Jis priėjo išvadą, kad iš dalies dėl to kaltas Naujojo Testamento rašytojų nerūpestingumas. Jo supratimu, Evangelijų paskirtis, be kita ko, – mokyti žmones būti gailestingus, net ir patiems didžiausiems menkystoms. Tačiau faktiškai Evangelijos moko štai ko: „Prieš ką nudobdamas, gerai įsitikink, ar jis neturi stipraus užnugario.“ Nieko nepadarysi.

- - -

Viena svarbiausių karo pasekmių – tai, kad žmonės bijo pasirodyti esą asmenybės.

- - -

Kokias nepakeliamas sąlygas kartais sukuria vieni žemiečiai kitiems, norėdami, kad tie kiti žemiečiai nebegyventų Žemėje.

- - -

Mes karą matėm tik mintyse ir įsivaizdavom, kad kariauja suaugę vyrai. Mes pamiršom, kad paprastai kariauja vaikai! Pamatęs jų šviežiai nuskustas burneles, aš apstulbau. „Dieve mano, – pagalvojau, – juk tai vaikų kryžiaus žygis!“

- - -

Jie nemyli vieni kitų, nes nemyli patys savęs.

Kurt Vonnegut

„Telaimina jus Dievas, pone Rouzvoteri“

God Bless You, Mr. Rosewater

Ar iš tikrųjų mes šiems žmonėms padėjome? Gerai įsižiūrėkite į juos. Atidžiai įsižiūrėkite į šiuos egzempliorius, galutinį mūsų gailestingumo rezultatą! Ką galime pasakyti šiai trečiajai kartai žmonių, kuriems naudojimasis pašalpomis jau seniai tapęs gyvenimo būdu? Atidžiai stebėkite mūsų pačių rankų produktus, kurių priveisėme ir tebeveisiame, jų milijonai net ir pritekliaus laikais!

Jie nedirba ir nedirbs. Panarintomis galvomis, nieko aplink save nematantys, jie neturi nei išdidumo, nei savigarbos. Jie visiškai nepatikimi – ne piktavaliai, o tiesiog be tikslo klajojanti galvijų banda. Dėl ilgalaikio neveiklumo jų gebėjimas mąstyti, žvelgti į ateitį, paprasčiausiai atrofavęsis. Pakalbėkit su jais, pasiklausykit jų, padirbėkit su jais ir su siaubu išvysite, kad jie į žmones panašūs tik tuo, kad yra dvikojai ir kalba – kalba it papūgos. „Dar. Duokit man dar. Man reikia dar.“ Kitų minčių jie neturi, daugiau neišmoko.

Šiandien jie yra lyg monumentali homo sapiens karikatūra, žiauri ir pasibaisėtina, mūsų pačių neprotingo gailestingumo sukurta realybė. Drauge jie yra gyva pranašystė, kuo taps didelė likusi mūsų dalis, jei ir toliau taip elgsimės.

- - -

Pinigai – tai utopijos koncentratas.

- - -

Normalūs, gerai prisitaikę prie gyvenimo žmonės iš aukštesniųjų klestinčios industrinės visuomenės sluoksnių iš viso vargiai gali girdėti savo sąžinės balsą.

Kurt Vonnegut

„Titano sirenos“

The Sirens of Titan

Žmonija, nepastebėdama prasmės, slypinčios kiekvieno žmogaus gelmėse, nuolat žvalgėsi į išorę ir per amžius veržėsi tik tenai. Šitaip darydama ji tarėsi pažinsianti, kas ir dėl ko sukūrė šį pasaulį.

- - -

Būti punktualiam reiškia egzistuoti kaip taškui – tam tikru laiku tam tikroje vietoje.

- - -

Žmogus niekad nesusimąsto ir nieko aplink nepastebi, kol jam puikiai klojasi. O ir kuriem galam?

- - -

– Tavo galvoje tiek visko knibždėjo, kad kaip kareivis sudilusio skatiko nebuvai vertas.

- - -

Juk geram kareiviui nedera turėti aiškaus supratimo apie nieką.

- - -

Tas, kuris nori pakeisti pasaulį iš esmės, privalo turėti genialių sugebėjimų gražiai pateikti bet kokią šlykštynę, šaltakraujiškai pralieti svetimą kraują ir turėti po ranka solidžią naują religiją, kurią galima būtų įdiegti žmonėms per tą trumpą atgailos ir baimės laikotarpį, kuris paprastai ateina po didesnių žudynių.

- - -

Sėkmė – anaiptol ne Dievo malonė.

- - -

Rūpinkis žmonėmis, o Visagalis Viešpats savimi pasirūpins pats.

- - -

Nėra jokių priežasčių, dėl kurių gėris negalėtų triumfuoti taip pat dažnai, kaip ir blogis. Bet kokio dalyko sėkmė priklauso nuo to, kaip vieningai jo imamasi.

- - -

Reikšmingiausias atsitiktinumas tavo gyvenime buvo tai, kad tu gimei šiame pasaulyje.

- - -

Vieno vienintelio draugo visiškai pakanka, kad patirtum visą draugystės teikiamą džiaugsmą.

- - -

Gyvenimas – nuostabus dalykas, jei liaujiesi apie jį galvoti.

- - -

Ką reiškia vardas karo metu?

Italo Calvino

1923

Italo Calvino

„Baronas medyje“

The Baron in the Trees

... medžiotojo meilė visa kam, kas gyva šioje žemėje, meilė, skatinanti nutaikyti šautuvą į kiekvieną gyvį, nes kitaip jis nemokėjo jos išreikšti.

- - -

Jie negalėjo apsieiti vienas be kito, šunelis be žmogaus, žmogus be šuns, jiedu niekada vienas kito neapgavo ir, nors ir buvo ne tokie kaip kiti šios žemės žmonės ir šunys, vis dėlto jautėsi be galo laimingi, tokie laimingi, koks būna laimingas žmogus su šunimi.

Italo Calvino

„Nesantis riteris“

The Nonexistent Knight

Žinoma, karas yra karas, ir retkarčiais kas nors jame žūva.

- - -

Juk karas – tai truputis skerdynių, truputis kasdienės rutinos, ir nėra ko labai gilintis į smulkmenas.

- - -

Taip visuomet bėga jaunuolis prie moters; bet ar tikrai jį gena meilė? Gal greičiau savimeilė, gal taip jis ieško savo buvimo įrodymo, kurį tik moteris gali duoti? Bėga jaunuolis ir įsimyli, savimi nepasitikintis, laimingas ir beprotis, ir jam moteris – tai ta, kuri neabejotinai yra, ir tik jinai gali duoti jam tą įrodymą.

- - -

– Niekas nieko negina ir niekas nepuola, nėra jokios prasmės. Karas truks iki pasaulio pabaigos, niekas jame nelaimės ir nepralaimės, per amžius stovėsime sustingę vieni prieš kitus. Vieni be kitų mes būtume niekas, ir mes, ir jie jau seniai pamiršome, dėl ko kovojame...

- - -

Visuotinė meilė gali tapti pasibaisėtinu įsiūčiu ir versti mus su meile persmeigti priešą.

Italo Calvino

„Padalintasis grafas“

The Cloven Viscount

Aš dažnai užsukdavau į Pjetrokjodo dirbtuvę, nes būdavo labai smagu žiūrėti į jį, dirbantį taip vikriai ir aistringai. Tačiau meistro širdį tarsi akmuo slėgė. Juk nekaltiems žmonėms meistrauja kartuves. „Neblogai būtų, – mąstė jis, – sukūrus ką nors panašaus, bet visai kitiems tikslams. Tada dar labiau pasistengčiau. Kažin kokie tai galėtų būti mechanizmai?“ Bet iškart suskubdavo vyti tokias mintis šalin ir dar įnirtingiau imdavosi bausmėms skirtų įrenginių, kaskart vis dailesnių ir vis išmoningesnių.

– Pamiršk, kam jie skirti, – sakydavo ir man. – Žvelk į juos kaip į žmogaus rankų kūrinius. Matai, kokie gražūs?

- - -

Žmogiška yra laukti. Teisusis laukia su tikėjimu, neteisusis su baime.

Alice Miller
1923

Taip iškyla diktatoriai ir žmonių niekintojai: vaikystėje nesulaukę pagarbos, vėliau jie bando ją išreikalauti nepaprasta jėga.

Antanas Rubšys
1923

Trūksta mums drąsos. O viltis yra tokia jausena, kuriai reikia drąsos.

Vladimir Shubkin
1923

Netaktiškas žmogus – tai mikro agresorius. Jis kėsinasi į jūsų nuotaiką, į jūsų „Aš“, į jūsų asmenybės suverenitetą.

Kōbō Abe
1924

Kōbō Abe
„Moteris smėlynuose“
The Woman in the Dunes

Jei negrėstų bausmė, pabėgimas neteiktų džiaugsmo.

- - -

Smėlis, kaip paprastai manoma, nevaisingas, bet nevaisingas ne dėl to, kad sausas: kaltas čia nepaliaujamas jo judėjimas, kurio negali pakelti joks gyvis. Kaip tai panašu į niūrų žmonių gyvenimą: šie taip pat diena iš dienos kabinasi vienas už kito.

- - -

Gal tai per daug paprasta, bet jeigu taip galima pasiekti tikslą, tai kuo paprasčiau, tuo geriau.

- - -

Monotoniškas gyvenimas lyg nejudantis paveikslėlis amžiams įdėtas į akis...

- - -

Nėra ko stebėtis, juk mokytojų gyvenimas savotiškas, jį visą laiką ėda pavydo grybelis. Metai po metų pro juos, tarsi upės vandenys, plaukia mokiniai, o mokytojai, nelyginant giliai įsirausę akmenys, lieka dugne. Jie kalba apie viltį kitiems, o patys nebedrįsta puoselėti vilties net sapne. Jaučia, kad jie – nereikalingi, ir arba užsidaro mazochistinėje vienatvėje, arba virsta puristais, į kitus žiūri įtariai, kaltina juos originalumo vaikymusi. Jie taip ilgisi veikimo laisvės, kad negali nejausti neapykantos veikimo laisvei.

- - -

Jeigu pasaulyje egzistuotų tik tai, ką gaila praleisti, tikrovė virstų trapiu stikliniu daikčiuku, kurį baisu paliesti.

- - -

... savo kasdieniniame pilkame gyvenime patys pasidarė pilki nuo galvos iki kojų.

- - -

Teigiama, kad civilizacijos lygis proporcingas odos švarumo laipsniui.

- - -

Tik pamanyk, kad pralošei, ir tą pat akimirką patirsi pralaimėjimą.

- - -

Meilė – tai, kas lieka, kai išskirties metodu atmetami draudimai.

- - -

Iš tiesų darbas padeda žmogui susitaikyti su bėgančiu laiku, net kai jis slenka tuščiai.

- - -

Juk žodžiai „tėvynės meilė“, „pareiga“ prasmingi tik tada, kai kažką prarandi jų atsižadėdamas, atsisakydamas.

- - -

Prie mirties slenksčio ne originalumas galvoj. Žūt būt gyventi – net jeigu jo gyvenimas bus lygiai kaip visų kitų – tarsi pigus sausainis, iškeptas toje pat formelėje!

- - -

Jei amžinai laižysi amžinai negyjančias žaizdas, tai ir liežuvis sudils.

- - -

Sakoma, kad amžinas to paties kartojimas – geriausia maskuotė. Jeigu kasdien darysi vis tą patį ir tą patį, tai labai galimas dalykas, kad tave galų gale užmirš.

- - -

Vienatvė – nepatenkintas svajonės troškulys.

James Baldwin

1924

Baisiausias bet kurios visuomenės sutvėrimas yra žmogus, kuriam nėra ką prarasti.

- - -

Bet kuris, kentėjęs nuo skurdo, žino, kaip brangu būti neturtingu.

- - -

Vaikai niekada atidžiai nesiklausė suaugusiųjų, tačiau visada puikiai mokėjo juos mėgdžioti.

Truman Capote

1924

Nesėkmės – tai prieskoniai, teikiantys aromato sėkmei.

Vladimir Soloukhin

1924

Jei mokslas yra proto atmintis, tai menas – jausmo atmintis.

Leonid Arkhangelsky

1925

Dorovės normos santykiauja su dorovine veikla kaip idealas su tikrove.

- - -

Individualizmas – bukas abejingumas, negailestingas egoizmas, garbės troškimas, turto ir valdžios siekimas.

Zygmunt Bauman

1925

Vartojimo žaidimo esmė yra ne tiek didelis noras įsigyti ir turėti, ne materialaus apčiuopiamo turto kaupimas, o naujų pojūčių keliamas jaudulys. Vartotojai pirmiausia ir kaupia pojūčius, o daiktų kolekcionavimas jiems tėra antrinis dalykas.

Carlos Castaneda

1925

Kai ima atrodyti, kad tau niekas nesiseka, kad tu beveik žlugęs, atsigręžk į savo mirtį ir paklausk ar tai tiesa. Ir mirtis pasakys, kad tu klysti, kad viskas yra niekai, išskyrus jos prisilietimą.

- - -

Išskyrus gyvenimą ir mirtį, ką dar gali žmogus turėti?

- - -

Ligų nebūna, yra tik mėgavimasis savo silpnybėmis.

- - -

Blogiausia, kas mums gali atsitikti – tai, kad mirsime. Kadangi tai nepakeičiama mūsų lemtis – esame laisvi.

- - -

Kovotojas išreiškia dvasią savo veiksmais.

- - -

Mes darome save arba nelaimingais, arba stipriais. Darbo apimtis yra ta pati.

- - -

Žmonėms patinka, kai jiems nurodoma, ką daryti, dar labiau jie mėgsta priešintis ir nedaryti kaip nurodyta, todėl jų neapykanta pirmiausia nukrypsta į tą, kuris nurodė.

- - -

Tik mirties artybė sutramdo mūsų dvasią.

- - -

Pasaulyje, kur tyko mirtis, nėra laiko apgailestavimui ir abejonėms. Laiko užtenka tik sprendimams.

- - -

Pilnatvę galima pasiekti tik suvokus, jog pasaulis tėra tam tikras požiūris, nesvarbu kieno.

- - -

Norai daro mus nelaimingus. Kai jų atsisakome, tai net pats mažiausias dalykas atrodo tikra dovana.

- - -

Tu visuomet nori viską žinoti nuo pat pradžių. Bet pradžios nėra. Pradžia yra tik tavo galvoje.

- - -

Kai nebėra ką prarasti, žmogus tampa drąsus. Mes būname bailūs tik tada, kai vis dar galime į kažką kabintis.

- - -

Gyvenimas – tai trumpas pasivaikščiojimas, vykstantis dabar.

- - -

Reikšmingumo, kaip ir asmeninės istorijos, reikia atsisakyti.

Robert F. Kennedy

1925

Norėčiau būti idealistas, aiškiai suvokiantis realybę.

Pol Pot

1925

Kadangi jis daugiau niekam nebenaudingas, nėra jokios naudos, kad jis būtų gyvas, ir nėra jokio praradimo, jei jis mirs.

Arkady Strugatsky, Boris Strugatsky

1925, 1933

Kiekviename žmoguje sumaišyta visko po truputį, o gyvenimas kai ką iš šio mišinio išspaudžia į paviršių.

- - -

Vadinamoji mąstymo teorija susiveda į daugiau ar mažiau sudėtingų terminų išgalvojimą apibūdinti reiškiniams, kurių žmogus nesupranta.

- - -

Rašytojas tėra visuomenės būklę rodantis prietaisas ir tik nežymiai – visuomenės keitimo įrankis. Istorija rodo, kad visuomenę keičia ne literatūra, o reformos ar kulkosvaidžiai, ir mokslas.

- - -

Ech, seni geri laikai, kada galėjai skirti savo gyvenimą, kad sukurtum naują pasaulį, o numirtum senajame.

Arkady Strugatsky, Boris Strugatsky

„Piknikas šalikelėje“

Roadside Picnic

Protas yra sugebėjimas naudoti supančio pasaulio jėgas negriaunant to pasaulio.

- - -

Dievo hipotezė suteikia su niekuo nepalyginamą galimybę suprasti absoliučiai viską, absoliučiai nieko nesistengiant sužinoti...

- - -

Didvyriškiausias žmonijos poelgis – kad ji išgyveno ir ketina toliau gyventi...

Arkady Strugatsky, Boris Strugatsky

„Sunku būti Dievu“

Hard to Be a God

Visi kiaulės, tik vieni – purvinos, o kiti – ne.

- - -

Argi dievas turi teisę patirti kitokių jausmų, išskyrus gailestį?

- - -

Lenkiu galvą prieš viską, ką jums teko išgyventi. Bet visa širdimi smerkiu už tai, kad pasidavėte.

- - -

Štai šitaip galvoji galvoji galvoji – ir galų gale sugalvoji paraką...

- - -

Laimingas tas, kuris galvoja apie kitus...

- - -

Kiekvienas už save, vien viešpats dievas už visus.

- - -

Žmogaus esmė – įstabus gebėjimas prie visko priprasti. Kita vertus, įprotis kentėti ir prisitaikyti paverčia žmones bežadžiais galvijais, niekuo, išskyrus anatomiją, nesiskiriančiais nuo gyvulių ir netgi bejėgiškesniais už juos.

- - -

Kova su blogiu! Bet kas yra blogis? Kiekvieno valia suprasti jį savaip.

- - -

Žmogus gali šiek tiek pagerinti savo paties lemtį, bet visada – kitų žmonių lemties pabloginimo sąskaita.

- - -

Pasaulis negali kisti amžinai, nes niekas nėra amžina, net permainos...

- - -

Žiaurumas yra jėga. Atsisakę žiaurumo, valdovai neteks jėgos, ir juos pakeis kiti žiauruoliai.

- - -

Žmogus gimsta silpnas. Stiprus jis tampa tada, kai aplinkui nėra stipresnio. Kai bus nubausti stiprūs iš žiauriųjų, jų vietą užims stiprūs iš silpnųjų.

- - -

Kad būtum kovotojas, reikia mokėti neapkęsti.

- - -

Ten, kur viešpatauja pilkuma, į valdžią visada ateina juodieji.

Margaret Thatcher
1925

Gaidys galbūt neblogai gieda, tačiau kiaušinius deda vištos.

- - -

Moteriai namai turi būti centras, bet ne jos pasaulio ribos.

- - -

Niekas nė neprisimintų Gerojo Samariečio, jeigu jis turėtų vien tik gerus ketinimus. Bet jis dar turėjo ir pinigų.

- - -

Tokio dalyko, kaip visuomenė, nėra. Yra vyrai, yra moterys ir yra šeimos.

- - -

Visai nebūtina sutikti su pašnekovu, norint rasti su juo bendrą kalbą.

Gore Vidal
1925

Nepakanka, kad jums sekasi. Kitiems turi nesisekti.

Jonathan Winters
1925

Negalėjau laukti sėkmės... todėl ėjau į priekį be jos.

John Berger
1926

Iš mūsų vilčių telieka tik ilgai trunkanti neviltis, kuri ir vėl jas pagimdys.

Jason Evangelou
1926

Į kalno viršūnę kopia ne tam, kad išvystų dangų, o tam, kad išvystų slėnį.

- - -

Būtinybė gimdo išradimą, o išradimas – dvi naujas būtinybes.

- - -

Tikėjimas – vargšų filosofija, filosofija – turtingųjų tikėjimas.

John Fowles
1926

„Aš esu“ reiškia „manęs nebuvo“, „manęs galėjo nebūti“, „manęs nebus“.

Ingvar Kamprad
1926

Dauguma dalykų dar nėra padaryti. Ateitis nuostabi.

Elisabeth Kübler-Ross
1926

Sakoma, kad apkasuose ateistų nėra, ir tai teisybė. Apkasuose žmonės labai priartėja prie Dievo, kaip ir visada, kai jų gyvybei gresia pavojus, kai atsitinka didelė nelaimė. Žmogus tik atsitokėja ir iškart šaukiasi Dievo.

Siegfried Lenz
1926

Visos vyriausybės tuo panašios, kad jas reikia pakęsti. Vienas pakęsti sunkiau, kitas – lengviau. Šią vyriausybę mes pažįstame, o jos priešininkų girdėjome tik pažadus.

Edward Abbey
1927

Šiuolaikinio karo tragedija yra ta, kad jauni vyrai miršta kovodami vieni prieš kitus, užuot kovoję prieš savo tikrus priešus savo sostinėse.

- - -

Augimas dėl augimo yra vėžinės ląstelės ideologija.

- - -

Aš kuo toliau, tuo labiau pripažįstu, kad laukinė gamta yra vienintelis dalykas, vertas išsaugojimo.

- - -

Dykuma nėra prabanga, bet žmogaus dvasios būtinybė.

- - -

Patriotas turi visad būti pasiruošęs ginti savo šalį nuo vyriausybės.

- - -

Anarchizmas – tai ne romantiška pasaka, bet kietakaktis suvokimas, paremtas penkių tūkstančių metų patirtimi, kad negalime pasikliauti karaliais, kunigais, politikais, generolais ir komisionieriais, valdančiais mūsų gyvenimą.

- - -

Jei aš esu tuo, ką aš turiu, ir jei aš prarandu tai, ką aš turiu, kas tada esu aš?

Gela Bandzeladze
1927

Dorovės normos reikalauja realizuoti gėrį arba susilaikyti nuo blogio.

- - -

Dorovės normos dažnai niekieno nesugalvojamos. Kultūros istorijoje jos rutuliojasi apytiksliai taip, kaip folkloras ar liaudies tradicijos.

- - -

Atvirumas yra ne vien tiesos sakymas, bet ir sąmoningas požiūris į šios tiesos padarinius.

- - -

Veržimasis į idealą yra siekimas įgyvendinti nuosavą, tikrai žmogišką esmę.

- - -

Laimė – tai gyvenimo vertės pajautimas.

Erma Bombeck
1927

Svajotojai vieniši.

Rosalynn Carter
1927

Lyderis padeda pasiekti žmonėms tai, ko jie siekia. Puikus lyderis padeda pasiekti ir tai, ko žmonės patys nesiekia, bet norėtų pasiekti.

Mason Cooley
1927

„Kodėl ne!“ – įdomaus gyvenimo šūkis.

Svyatoslav Fyodorov
1927

Skandalas kartais būtinas, nes jis aštrina požiūrius. Aštrioje situacijoje sprendimai gimsta daug sparčiau. Mažas skandalas padeda išspręsti mažą problemą, didelis skandalas paspartina didelės problemos sprendimą.

Marianne Fredriksson
1927

Marianne Fredriksson
„Simonas ir ąžuolai“
Simon and the Oaks

Nebesijautė toks kvailas, ką tik apsisprendęs žvelgti į pasaulį kaip kiti žmonės.

- - -

Jis taip anksti atsikratė pykčio, kad paskui niekad jo nepasigesdavo. Kartais gyvenime pyktis prasiveržda vo riksmu, bet visad per vėlai ir dažnai ne vietoje.

- - -

Suprato, kad veik nieko negalima padaryti baimei, persmelkiančiai žmonių gyvenimus, kad niekas negali padėti kito žmogaus sielai.

- - -

Kaip visi geri žmonės, ji netikėjo blogiu. Jis egzistavo, bet tik kaip klaida, kylanti iš neteisybės ir nelaimių.

- - -

Užaugęs jis dažnai mąstys, kaip vaikus paveikia karas ir kokias žymes įspaudžia didelis siaubas. Dažniausiai prisimins, kaip kiekvieną rytą trokšdavo, kad tą ir dar kitą dieną iki vakaro nieko neatsitiktų, trokšdavo nuolatos ir skausmingai.

- - -

Jis bus geras žmogus, turėjęs laimingą vaikystę.

- - -

Ji patyrė, kad begalvojant galima išprotėti ir kad mintys ją nuves į beprotnamį. Tad nusprendė daugiau nebegalvoti ir po kelerių metų tatai jai pasisekė.

- - -

Tokia yra gyvenimo esmė: senieji turi mirti, kad užleistų vietą žemėje jauniesiems.

- - -

Motina jį mylėjo taip, kaip mylima tikintis suteikti savo gąsliam gyvenimui prasmės ir orumo. Ši meilė vertė berniuką be perstojo tenkinti motinos reikmes ir atpratino nuo savų jausmų, būtinų norint ką nors įvertinti ir suprasti.

- - -

Ir bausdavo jis kaip Dievas, o jo sunkūs smūgiai krisdavo ant teisiųjų ir neteisiųjų.

- - -

Buvo ir skausmas, stiprus ilgesys, nekantrumas ir svajonė. Ir žmogus, kuris visa tai nešiojosi širdyje.

- - -

Žmogus nuėjo vienas, jo baimė buvo didelė, nors sielvartas dar didesnis, nes jis žinojo savo žygio kainą. Jis meldė uždraustąjį Dievą žydrame danguje atleisti nuo skirtos užduoties, ir Dievas jam atsakė laisvės kupina paukščių giesme. Ir žmogus suprato galįs nesiimti didžiojo žygio ir gyventi suvaržytą, bet ramų gyvenimą.

- - -

Upė visą naktį šniokštė apie kitimą, judėjimą, nepriklausomą nuo žmogaus. Tu esi tik šio pasaulio svečias, tu jo nematai. Matai tik įvardytas dalis, bet ne ryšius, iš kurių išauga visuma.

- - -

Vakarais mieste sunkiu ritmu tratėdavo būgnai, skelbdami taikos žinią žmonėms, pagaliau šnekantiems savo kalba, bet nerandantiems širdyje ramybės dėl daugybės žuvusiųjų, dėl susiskaldymo ir brolžudysčių, išdavysčių ir įskundimų, atsekusių paskui išsivaduojamąjį karą.

Žmonės nemokėjo nutildyti atminties. Kiekvienuose namuose ant slenksčio trypčiojo gėda, o naktį prie lovų budėdavo kaltė. Dieną būdavo ne ką lengviau iškęsti

vėjyje raudančią širdgėlą, ir ją girdėdavo visi, išskyrus žmogų milžiniškoje šventykloje, numarinusį savo atmintį.

- - -

– Man rodos, šįvakar jums reikėtų nueiti į bažnyčią ir padėkoti Dievui už taiką.

<...>

– O kam, po paraliais, turėtume dėkoti už karą ir visus žuvusiuosius?

– Karas yra žmonių darbas.

- - -

Žmonių širdys atviros svarbiausioms tiesoms.

- - -

Žmogus nelaimingas, nes viską nori paaiškinti ir todėl ima nieko nebesupaisyti.

- - -

Nuobodulys perkopdavo slenkstį ir susirasdavo puikaus peno pamoksluose apie taiką ir Dievą, kuriam būtina ypač dėkoti, kad pasigailėjo mūsų tėvynės. Geriausiai nuobodulys sugyvendavo su pastoriumi, ateinančiu į rytines pamaldas kartą per savaitę ir tauškiančiu stulbinančias kvailystes keturiems šimtams berniukų, kalančių svetimus žodžius iš giesmynuose sukaišiotų lapukų.

- - -

Ar protas neturi ribų? O gal jis kaip tik nubrėžia mūsų ribas?

- - -

„Bet koks mėginimas suprasti tai, kas nėra akivaizdu, baigiasi saviapgaule. Tu mąstai apie tai, akimirką švysteli gera mintis, ir šit viskas pradingsta.“

- - -

„Protas gali kelti įvairiopus gyvenimo prasmės klausimus, bet nepajėgia atsakyti nė į vieną, nes atsakymas yra už proto ribų.“

- - -

– Tu netiki, mirtis ištinka žmogų tau panosėje, ir vis dėlto ja netiki. Ar ne keista?

- - -

Savojo „aš“ pajutimas yra žmogui lemta užduotis.

- - -

Juk atskirybė susijusi tik su maža žmogaus esybės dalimi – jo intelektu.

- - -

... išklojo vis stiprėjantį savo įsitikinimą, kad žmogaus bėdos kyla iš jo siekio išsiskirti individualumu.

<...>

– Bet juk tai būtina.

– Taip daromės tik vienišesni.

– Juk tokie ir esam, gimstam ir mirštam vieniši. Mes – ne bangos jūroje. Beje, individualumas leidžia žmogui pajusti didelį pasitenkinimą.

– Tačiau nepasiekia esmės. Individualybė niekad neatranda gyvenimo prasmės ir nepatiria proto ramybės.

- - -

– Daug žmonių yra aprašę tai, ką tu patyrei. Gyvenimo prasmės ieškotojai ir mistikai ėjo tuo pačiu keliu, jie naudojosi malda ar meditacija, o tu – muzika.

- - -

– Ne, tikriausiai kvailas ne tu. Religijos sukuria kvailinančią sistemą.

<...>

– Vis dėlto klausimus reikia kelti. Ir man rodos, kiekvienas žmogus, ieškantis atsakymo į gyvenimo prasmės klausimus, yra religingas.

- - -

Jei nori suprasti kitą žmogų, turi savęs paklausti, kokio atsakymo jis ieško, kuo slapta tiki.

- - -

Žmonės dažnai malonūs, kai susitinki juos pavieniui. Bet grupėje jie dažnai elgiasi blogiau, bailiau.

- - -

Ji niekad nesitikėjo, kad gerovė bus tokia bjauri. Kaip apie ją svajojo – apie tą laiką, kai tautos namai bus užbaigti ir žmonės atsikratys priespaudos, neatskiriamos nuo skurdo. Dabar šis laikas atėjo, visi gyvena geriau, ir tai nuostabu. Žmonių nebekamuoja rūpestis dėl išgyvenimo, o kitokias baimes, tūnančias širdies gilumoje, vis dar užliūliuoja daiktai. Staiga radosi tūkstančiai naujų norų, ir visus juos patenkina naujas ir bjaurus perteklius.

- - -

Kad ir kaip ten būtų, žmogus siekia susikurtą vaizdinį paversti tikrove.

- - -

Rubenas jai papasakojo apie rabiną, kuris sakydavo, kad kiekvieną dieną reikėtų gyventi taip, lyg su viskuo atsisveikintum, su visais turimais daiktais ir mylimais žmonėmis. Tik įstengus tai padaryti, tvirtino rabinas, gyvenimas taps tikras.

- - -

– Man rodos, aš pradedu nebegalvoti.

– Turbūt gerai. Mintys tik viską sumaišo.

- - -

Niekad nebuvo tokia įžvalgi kaip dabar, išsivadavusi nuo visų savo minčių apie tai, koks turėtų būti gyvenimas.

- - -

Mintys nebuvo lengvos, bet vis dėlto mintys geriau nei bežodė kaltė, raji bedugnė.

- - -

... stovint bažnyčioje ir klausantis beviltiškų krikščioniškų žodžių: „Juk dulkė esi ir į dulkę sugrįši!“

... negalėjo sutikti su šiuo pragariško melu. Juk gyvenimas – tai kur kas daugiau nei keli kastuvai žemių.

- - -

Išlipęs iš autobuso ir susiliejęs su niekad nenutrūkstančiu žmonių srautu susidomėjo. Šimtai likimų, laukiančių savo išsipildymo, šimtai gyvenimų, bėgančių sunkiai nuspėjama tvarka.

- - -

Visad žinojo, kad gyvenimo nereikia aiškinti, tik gyventi. Ištverti. Ir sumokėti už jį.

- - -

– Aš daug mąsčiau apie tai, kad mirtis turi gilesnę prasmę nei fizinis pokytis. Visa, ką išgyvenau, visos mano žinios, mano laimė ir kančios, prisiminimai ir siekiai vieną kartą prieis galą. Bet tai, kas man įprasta, – šeima, vaikai, namai, mintys, idealai, – visa, su kuo esu sutapęs, – pasiliks.

<...>

– Matyt, šis išsižadėjimas ir yra mirtis. Ir tikriausiai jo visi taip bijome.

<...>

– Norėjau, kad žinotum, jog Karina mirė laisva. Ji viską paliko ir atsisveikindama su pasauliu jautėsi laiminga.

Robert Hossein
1927

Reikia beprotiškos drąsos, kad gyventum niekuo netikėdamas.

Gabriel García Márquez
1927

Galbūt šiame pasaulyje tu tik žmogus, bet kam nors tu – visas pasaulis.

- - -

Gyvenimas – ne tai, kas buvo išgyventa, o tai, ką tu atsimeni, ir tai, kaip tu apie tai pasakoji.

- - -

Vien tik todėl, kad kažkas nemyli tavęs taip, kaip tau norisi, dar nereiškia, kad jis nemyli tavęs iš visos širdies.

- - -

Aš myliu tave ne už tai, koks tu, o už tai, koks aš, kai būnu su tavimi.

- - -

Visada atsiras žmonių, kurie suteiks tau skausmą. Reikia ir toliau tikėti žmonėmis, tik būti truputį atsargesniam.

- - -

Susitaikymo valandėlė brangesnė už ištisą gyvenimą santaikoj nugyventą.

- - -

Gali būti, kad Dievas nori, jog mes sutiktume netinkamus žmones iki tol, kol sutiksime tą vienintelį ir kad kai tai atsitiks, mes būtume jam už tai dėkingi.

- - -

Neverk, kad tai baigėsi. Nusišypsok, kad tai buvo.

- - -

Nė vienas žmogus nevertas tavo ašarų, o tie, kurie jų verti, tavęs nepravirkdys.

- - -

Nedėk tiek pastangų, – patys geriausi dalykai atsitinka netikėtai.

Robert Orben

1927

Yra pakankamai žmonių, sakančių kaip yra. Dabar mums reikėtų keleto, sakančių kaip galėtų būti.

- - -

Komplimentas yra žodinė saulės šviesa.

Chinghiz Aitmatov

1928

Be vilties bet koks mūsų veiksmas neturėtų prasmės.

Chinghiz Aitmatov

„Ešafotas“

The Place of the Skull

Ir vis dėlto baimė proto neklauso, juo labiau pažįstama, pergyventa baimė.

- - -

Po mirties nėra mirties...

- - -

Žmonių santykiai nepaklūsta jokiems dėsniams, jokiems matematiniams apskaičiavimams, ir šiuo požiūriu Žemė sukasi kaip kruvinų dramų karuselė.

- - -

Dievas mūsų supratimu yra begalinis, bet juk mintis žemėje vystosi, pažinimui keičiant pažinimą, todėl peršasi išvada: Dievas taip pat privalo vystytis, privalo turėti šitokią savybę.

- - -

– Siūlau suteikti žmogaus dvasiai laisvę, idant Dievas būtų suvokiamas kaip aukščiausioji žmogiškosios būties prasmė.

- - -

– Jūs kovojate už tikėjimo absoliutą, už kartą visam gyvenimui perprastą pasaulio ir mūsų dvasios esmę, bet juk tai nelogiška – nejaugi per du tūkstančius krikščionybės metų mes negalime pridurti nė vieno žodžio prie to, kas pasakyta vos ne ikibibliniais laikais? Jūs kovojate už monopolį į teisybę, bet šitaip mažų mažiausiai apgaudinėjate save, nes negali būti tokio mokslo, kuris kartą visiems laikams perprastų tiesą ligi galo. Jeigu jau taip, vadinasi, tasai mokymas miręs.

- - -

– Mano bažnyčia visada bus su manimi. Mano bažnyčia – tai aš pats. Aš nepripažįstu šventyklų, o juo

labiau šventikų, ypač tokių, kokie jie dabar.

– Pasaulietiškas gyvenimas išmokys tave paklusnumo, nes jame egzistuoja kasdienė būtinybė – pelnytis duonos kąsnį. Ir ši būtinybė ligi šiol įsakinėja ir valdo milijonus tokių kaip tu...

- - -

– Na jeigu tu taip viską žinai, tada sakyk... Ar Dievas yra ar ne?

– Sunku atsakyti. Vienam jis yra, o kitam nėra. Viskas priklauso nuo žmogaus. Kol žmonės gyvens žemėje, tol jie svarstys, ar Dievas yra, ar ne.

- - -

Avdijus mintijo apie tai, kad žmogų plėšo praturtėjimo pagunda, totalinis pasimėgdžiojimas ir tuščiagarbiškumas, kad ant šių trijų masinės sąmonės banginių visuos kraštuos ir visais laikais laikosi nepajudinamas miesčionio pasaulis, didelės ir mažos blogybės, tuštybė ir dvasios skurdas, kad sunku žemėje rasti tokią jėgą, neišskiriant nė religijos, kuri sugebėtų įveikti visagalę miesčioniško pasaulio ideologiją.

- - -

Pasakyk, kas tau reikalingesnis – Dievas ar pinigai?

- - -

Jeigu žmogus ne paskutinis mulkis, būtinai privalo po kojomis žiūrėti.

- - -

– Koks naivumas. Tad žinok, tik nepraryk liežuvio – aš einu pas Dievą savu keliu, einu kitaip, pro užpakalines duris. Tavo Dievas ne toks jau išrankus ir neprieinamas, kaip tau atrodo...

– Ir ką tu pasieki, pas Dievą patekęs pro užpakalines duris?

– Ne menkesnį rezultatą negu tu. Aš padedu žmonėms pajusti laimę, pažinti Dievą per kaifą. Aš duodu jiems tai, ko jūs negalite duoti nei savo pamokslais, nei

savo maldomis... Savus žmones aš priartinu prie Dievo kur kas operatyviau nei kas kitas.

– Priartini prie Dievo, pirkto už pinigus? Su apypenų, nuodų pagalba? Ir tai, tavo manymu, yra Dievo pažinimo laimė?

– O ką? Tikriausiai manai – šventvagystė, Dievo išniekinimas! Tegul! Tau bjauru klausytis. Aš tavo konkurentas, supranti! Perbėgau tau kelią. Taip, velniai rautų, taip, pinigai, taip, narkotikai! Taigi pinigai, jeigu nori žinoti, yra viskas. Nejaugi manai, kad už pinigus Dievas kitoks? O ar jūs savo cerkvėse ir kitokiose įstaigose apsieinate be pinigų?

– Bet ten visai kitas reikalas!

– Liaukis! Neplepėk niekų! Pasaulyje viskas parduodama, ir viskas perkama, tavasis Dievas taip pat. Bet aš mažų mažiausiai žmonėms suteikiu galimybę kaifuoti ir patirti tai, ką jūs siūlote tik žodžiais ir dar aname pasaulyje. Tik kaifas teikia palaimą, nusiraminimą, atpalaiduoja erdvėje ir laike. Tegul toji palaima labai trumpa, tegul įsivaizduojama, tegul pasireiškia tik haliucinacijose, bet tai laimė, ir ji pasiekiama tik transo būklėje. O jūs, šventuoliai, neišgalit net šitaip apgauti savęs.

<...>

– Nuo pasaulio sutvėrimo laikų žmogui siūloma visokiausių dalykų, kokių tik stebuklų nebuvo žadėta pažemintiems ir nuskriaustiesiems: Dievo karalystė ateis, bus demokratija, bus brolybė, bus lygybė, bus laimė kolektyvuose, jei nori – gyvenk komunoje, o už stropumą viršaus dar pažadėtas rojus. O kas iš tikrųjų! Vieni paistalai! O aš, jeigu nori žinoti, padedu tiems, kuriems gyvenime nesiseka, malšinu jų troškulį. Aš žaibolaidis, aš vedu žmones pro užpakalines duris pas nepasiekiamą Dievą.

- - -

Už gyvenimą mokama mirtimi...

- - -

Tik gimimas gali atlyginti mirtį.

- - -

Prasidėjo nauja diena, vadinasi, reikėjo gyventi toliau, ir vėl būties materija sugriebė idealistą Avdijų Kalistratovą už gerklės.

Maya Angelou
1928

Gyvenimas – tai tikras nuotykis, ir kuo anksčiau mes tai suprasime, tuo greičiau pradėsime gyvenimą suvokti kaip meną.

- - -

Žmonės pamirš, ką pasakei. Žmonės pamirš, ką padarei. Bet jie niekad nepamirš, kaip privertei juos jaustis.

Leonas Bušma
1928

Didžiausiu išdaviku gali būti tik artimiausias draugas.

- - -

Nesvarbu, kad viltis neišsipildo, svarbu, kad ji mus lydi.

- - -

Skatindami skundikus, auginame išdavikus.

- - -

Klysta kiti, mes tik apsirinkame.

- - -

Mūsų polinkiai – mūsų keliai į ateitį.

- - -

Meilė degina, draugystė šildo.

- - -

Meilė nesidera: viskas arba nieko.

- - -

Meilė moko kentėti, o kančia – mylėti.

- - -

Aukso vidurys – negabiųjų prieplauka.

- - -

Mirusieji nekalba, bet pataria.

- - -

Senam kely nepaklysi, bet ir naujo nematysi.

- - -

Net mėgstamą darbą prievarta paverčia kančia.

- - -

Saikas – tai valia ir išmintis.

- - -

Sužydėjus norisi švytėti, sušvytėjus – kaboti danguje, o pakibus – nenukristi.

Noam Chomsky
1928

Geriausias būdas valdyti žmones – leisti jiems kalbėti tik tam tikromis temomis ir skatinti labai plačias diskusijas tomis temomis.

Philip K. Dick
1928

Realybė yra tai, kas nuo tavęs neatstoja netgi tada, kai tu tuo nustoji tikėti.

Igor Kon
1928

Atvirumas – sąmoningas ir savanoriškas savojo Aš, savo subjektyvių būsenų, paslapčių ir ketinimų atvėrimas kitam – vienas iš fundamentalių psichologinių asmenybės poreikių, kurio tenkinimas nuo seno siejasi su draugyste.

- - -

Kiekvieną dieną ir kiekvieną valandą, net to nepastebėdamas, žmogus yra ties pasirinkimu, kuris gali patvirtinti, bet gali ir perbraukti jo nueitą gyvenimą.

- - -

Individualizmas gimdo veidmainystę. Veidmainystė gimdo cinizmą. Cinizmas gimdo žiaurumą.

- - -

Žmogaus vertingumą nusako ne tik tai, ar jis gyvena pagal savo įsitikinimus, bet ir pirmiausia – kokie šie įsitikinimai.

- - -

Apmąstydamas savo gyvenimą, žmogus ieško atsakymo ne tik į klausimą apie objektyvią savo veiklos reikšmę, bet ir apie jos subjektyviąją prasmę, apie tai, ką reiškia ši veikla jam pačiam, kiek ji atitinka jo individualybę.

- - -

Doroviškai brandus žmogus žino, kad gyvenime nėra juodraščių, kuriuos galima perrašyti, kad kiekvienas jo poelgis – galutinis.

- - -

Kiekvienas žmogus – unikalus ir nepakartojamas pasaulis savyje, kurio negali išreikšti jokia sąvokų sistema.

Gabriel Laub

1928

Literatūros ateitis – aforizmas. Jo neįmanoma ekranizuoti.

- - -

Aforizmas kitų literatūros žanrų atžvilgiu turi tokį privalumą, kad jis nededamas į šalį, neperskaičius iki pabaigos.

- - -

Absoliuti moralė: viskas draudžiama.

- - -

Pragaro kančios – tikinčiųjų privilegija.

- - -

Kartais žmogus ryžtasi savižudybei iš savisaugos instinkto.

- - -

Laikas nuo laiko žmonija nukrypsta nuo loginės savo raidos linijos. Todėl ji dar egzistuoja.

- - -

Kadrinis karininkas: žmogus, kurį maitiname taikos metu tam, kad karo metu jis išsiųstų mus į frontą.

- - -

Mylėti žmoniją? Vis dėlto pabandykite pradėti nuo vieno žmogaus.

- - -

Taika – kai šaudo kažkur kitur.

- - -

Laisvas yra tas, kuris mažiausiai suvokia savo nelaisvę.

Robert Sheckley
1928

Robert Sheckley
„Korporacija „Nemirtingumas“
Immortality, Inc.

Kad ir kokia banali, mirtis yra pats įdomiausias įvykis žmogaus gyvenime.

- - -

Mirtis – seniausia žmogaus privilegija, neatmenamais laikais gyvenimo suteikta tiek vergui, tiek karaliui. Mirtis – žmogaus teisė, jo paguoda.

- - -

Tikriausiai nė vienas žmogus iki galo netiki savo mirtimi. Giliai širdyje kiekvienas jaučiasi nemirtingas. Atrodo, kad mirtis laukia kitų, bet tik ne tavęs.

- - -

Jam atrodė, kad jo trūkumai kur kas geriau išreiškia jo, kaip žmogaus, esmę negu privalumai.

- - -

Tai, kas išlieka arba neišlieka po žmogaus mirties, yra jo sąmonė.

<...>

Nepriklausoma sąmonė – artimiausia žmonijos evoliucijos pakopa.

- - -

Dorovinių nuostatų reikia laikytis dėl pačios dorovės, nes ji būtina normaliam visuomenės gyvenimui ir kiekvieno žmogaus gerovei.

- - -

– Aš daug eksperimentavau gyvenime, lyginau, juokiausi, verkiau, neapkenčiau, mylėjau, valgiau ir gėriau – iki soties. Aš išmėginau viską, ką man gali duoti Žemė, ir nebenoriu kartotis. Jaunas būdamas

įsivaizdavau, kad mūsų nuostabi žalia planeta, mįslingai bėganti aplink nirtulingą geltoną šviesulį, yra neišsenkantis lobynas, malonumų skrynia, ir tų malonumų įvairovė beribė, jie niekada nenumalšins mano nepasotinamų aistrų. Deja, ilgiau pagyvenęs, aš pažinau žmogaus pojūčių ribotumą. Ir dabar matau, kaip tingiai suka ratus aplink rėksmingai ryškią Saulę mūsų Žemė, patenkinta savimi lyg riebus buržua. O įsivaizduotoji lobių skrynia virto vaiko išpaišyta pustušte žaislų dėže, ir niekas iš tų „lobių“ nebegali suteikti malonumo pernelyg greitai atbukusiems pojūčiams.

- - -

– Turtas ir visuomeninė padėtis turi savo teises ir savo pareigas taip pat. Viena iš tų pareigų – privalėjimas numirti laiku, kol netapai nereikalingas savo artimiesiems ir bjaurus sau pačiam.

- - -

Turtingiausieji, kaip ir religingiausieji, nenori gyventi pomirtiniame pasaulyje, kur nėra išvis nieko. Jie tikisi, kad su tam tikrų simbolių ir ritualų pagalba pateks į geresnę ano pasaulio sritį, skirtą tik išrinktiesiems.

- - -

Jis prisiminė pastovią, slegiančią pasąmoningą mirties baimę, įtakojusią kiekvieną žmogaus poelgį, lydėjusią jį kiekviename žingsnyje. Mirtis, seniausias priešas, šešėlis, šliaužiojęs žmogaus proto koridoriais lyg koks šlykštus kaspinuotis, šmėkla, persekiojusi žmogų dieną naktį, galvažudys, tykojęs už kiekvieno kampo, tūnojęs šešėlyje už kiekvienų durų, nematomas svečias kiekvienoje puotoje, nežinomas asmuo kiekviename gamtovaizdyje, visada laukianti, visur esanti mirtis.

- - -

– Žmogiškuosius santykius reguliuoja du pagrindiniai elementai. Vienas jų – žmogaus kova už laisvę: tikėjimo laisvę, spaudos ir susirinkimų laisvę, rinkimų laisvę – žodžiu, už laisvę. Antrasis elementas – valdžios pastangos žmonių laisvę apriboti.

<...>

– Valdžia elgiasi taip dėl daugelio priežasčių: dėl valstybės saugumo, dėl asmeninės naudos, norėdama išlaikyti jėgą savo rankose ar todėl, kad mano, esą žmonės neverti laisvės. Tačiau kokios bebūtų tos priežastys, pagrindinis faktas išlieka: žmogus kovoja už laisvę, o valdžia siekia ją apriboti.

- - -

Aš esu vidutinybė, eilinis žmogus, turintis visokių sugebėjimų po truputį, tarp jų ir truputį sugebėjimo žudyti. Aš nužudžiau, nes tą akimirką man pasitaikė tokia proga. Specialiai man sukurta proga, unikalus faktorių derinys – nuotaika, mintys, drėgmė, temperatūra ir dar dievai žino kas.

Robert Sheckley

„Paukštsargis“

Watchbird

– Ar tau neatrodo, jog žmonių mintys ir lūkesčiai vis labiau krypsta ton pusėn? Kad jiems reikalingas mechaninis dievas? Elektroninė auklė?

- - -

Visa gyvybės raida Žemėje remiasi tobula žudynių sistemos pusiausvyra.

Robert Sheckley

„Sielų mainai“

Mindswap

Veltui keli juristai nurodinėjo, kad jei teisingumas tikrai egzistuotų, nereikėtų įstatymų anei teisininkų, taigi išnyktų viena kilniausių žmogiškųjų idėjų, o ištisas profesionalų sluoksnis liktų be darbo. Nes įstatymo esmė, sakė jie, yra ta, kad neteisingumas ir smurtas privalo egzistuoti, nes šios negerovės pagrindžia bei patvirtina įstatymų bei paties teisingumo būtinumą.

- - -

– Man visada atrodė, kad žmonija didinga tuo, jog, nepaisant didžiausių pastangų, jai taip ir nepavyko galutinai tapti nereikalingai.

- - -

– Proto tikslas – palikti visą prakeiktą žmonių rasę be darbo.

- - -

Tiltai – tai prieštaringų idėjų saugyklos. Jie tįsta tolyn, bylodami apie mūsų laikinumą; jie stiebiasi aukštyn, nekintamai primindami apie žlugimo artumą, neišvengiamą mirtį. Mes braunamės pirmyn, įveikdami kliūtis, bet pirmapradė kaita amžinai po mūsų kojomis. Mes statome, konstruojame, gaminame, bet tobuliausias architektas – mirtis – kuria aukštumas vien tam, kad būtų gelmės.

<...>

Taip plaukė bestovinčio ant tilto Marvino mintys. Ir jį apėmė didis ilgesys, troškimas liautis troškus, nebejausti anei džiaugsmo, anei skausmo, nebesirūpinti smulkmeniškais pasisekimais bei žlugimais, mesti pramogas ir imtis gyvenimo, o tai reiškia pasirinkti mirtį.

- - -

– Iš esmės kiekvienas ieško savęs patiės, ir niekas nėra atleistas nuo tokių paieškų.

- - -

– Kai veikia vienas žmogus, tai vadinama nusikaltimu, o kai veikia daug žmonių – valstybe.

- - -

Visi žmonės mirtingi, bet kai kurie mirtingesni už kitus.

- - -

Beprasmiška praleisti visą gyvenimą, mėginant sužinoti, ar turi kokį gyvenimą.

Robert Sheckley

„Žmonijos gniaužtai“

The People Trap

Bejausmis mokslas nesiliovė siekęs žaviai iracionalaus tikslo: daugiau gyvenimo didesniam žmonių skaičiui.

O vis gausėjanti žmonija žygiavo pirmyn, jos legionai užtvindė Žemę, teršė orą ir nuodijo vandenį; valgydami apteptas perdirbtais dumbliais žuvies miltų duonos riekes, žmonės bukai laukė katastrofos, kuri išretintų nesutramdomas jų gretas...

Jean Vanier

1928

Žmogaus tikrasis „aš“ nėra laisvė reikšti jėgą, naudoti galią kitiems teisti ir pasmerkti, ar jaustis geriausiu. Tai nėra tariama nepriklausomybė daryti tai, ką noriu. Tai ne gelbėtojo ir netgi ne pranašo laisvė. Kalbu apie laisvę būti pažeidžiamam, įveikti kančią, įsiklausyti į kitą ir suprasti jo negandas. Laisvė surasti savo, o ne užimti kito vietą visuomenėje ir visatoje; laisvė išgyventi bendrystę ir atjautą.

- - -

Visuomenės silpnieji gyvena arčiau esmės. Mūsų konkurencinėje visuomenėje, kur pernelyg akcentuojama jėga ir vertė, jiems labai sunku rasti savo vietą – jie pralaimi kovą dėl galios. Savo ruožtu visuomenės silpnieji, turintys savitą draugystės ir širdžių bendrystės pajautą, gali paveikti ir pakeisti stipriuosius, jei tik šie nori išgirsti iš apačios ateinantį balsą. Pasidalijusioje ir susiskaldžiusioje visuomenėje, plieno, stiklo ir vienatvės didmiesčiuose, šie neįgalieji yra toji vienijanti gija, galinti jungti žmones bendrystei. Štai jų vieta ir reikšmė visuomenėje.

- - -

Bendruomenė, kurioje nėra šventimo, virsta darbuotojų grupe. Ji tampa institucija. Tai jau nebe bendruomenė.

- - -

Mūsų susiskaldžiusiame, pasidalijusiame, kartais be galo žiauriame pasaulyje protiškai neįgalūs žmonės moko mus pasitikėjimo, paprastumo, meilės, vienybės.

- - -

Man regis, kad visur, o ypač – kiekvieno širdyje slypintis Dievas kenčia nuo įvaizdžių ir stabų, kuriais žmogus ilgainiui jį pavertė dėl neteisingo religinio

ugdymo.

- - -

Ramybė nėra vien daiktų ar statuso troškimo numalšinimas, bet verčiau mūsų giliausių poreikių patenkinimas.

Jean Baudrillard
1929

Mes esame visatoje, kurioje vis daugiau informacijos ir vis mažiau prasmės.

- - -

Fragmentiškas rašymas iš esmės yra demokratiškas rašymas. Nė vienas fragmentas neiškeliamas virš kitų. Net banaliausias randa sau išskirtinį skaitytoją. Kiekvienas paeiliui turi šlovės valandą.

Stan Dale
1929

Komforto zona – tai aksomu muštas karstas.

Jürgen Habermas
1929

Kultūros objektas mums tampa prieinamas ne jį suvokiant, o suprantant simbolines jo prasmes.

Audrey Hepburn
1929

Aš nenoriu būti vieniša; aš noriu, kad mane paliktų ramybėje.

- - -

Stipriausias dalykas, kuris mus laiko gyvenime, tai tarpusavio ryšys.

Fazil Iskander
1929

Vienas iš keistų žmogaus prigimtinių bruožų yra tai, kad kiekvienas siekia įsijausti į savo įvaizdį, primestą aplinkinių.

- - -

Kai tik išnyks šiandienos blogis, iš karto atsiras rytdienos blogis.

- - -

Įgyti gerą humoro jausmą galima tik pasiekus pesimizmo dugną.

- - -

Išmintis yra sąžinės protas.

- - -

Ne kiekviena kritika – mintis, bet kiekviena mintis – kritika. Kita forma mintis neegzistuoja.

Martin Luther King Jr.
1929

Beveik visada pasaulį tobulino kūrybiška mažuma.

- - -

Nėra pasaulyje pavojingesnių dalykų už atvirą nemokšiškumą ir sąžiningą kvailumą.

- - -

Meilė – pastoviausia valdžia pasaulyje.

- - -

Viskas, ką mes matome, yra šešėlis to, ko nematome.

- - -

Jei žmogus nerado, dėl ko verta mirti, jis gyvenimui netinkamas.

- - -

Tikras lyderis neieško konsensuso, jis jį formuoja.

- - -

Maištai – kalba tų, kurių nebuvo išklausyta.

Milan Kundera

1929

Mirtis labiausiai gąsdina ne ateities praradimu, o praeities netektimi. Tiesą sakant, užmiršimo vyksmas – tai gyvenime nuolat esanti mirties forma.

Milan Kundera

„Atsisveikinimo valsas“

The Farewell Party

– Šioj šaly negerbiamas rytas. Žmonės pabunda prievarta pakelti žadintuvo, sudaužančio jų miegą tarsi kirvio smūgis, ir iškart puola nuobodžion skubon. Sakykit, ko verta diena, prasidėjusi tokiu prievartos aktu! Ir kas atsitinka žmonėms, kasdien iš žadintuvo gaunantiems tokį mažą elektros šoką! Kas dieną jie pratinami būti prievartaujami ir atpratinami nuo malonumo. Patikėkite, žmonių charakterį lemia jų rytmečiai.

- - -

– Pasakiau, ką manau, ir pakaks. Lieku jūsų bičiulis, nors ir veiksite prieš mano įsitikinimus. Padėsiu net ir nesutikdamas su jumis.

- - -

Baisu gyventi be likimo miestelyje, kur laikas teka be įvykių.

- - -

Laikas lekia nestabtelėdamas ir praeitis kuo toliau, tuo sunkiau suprantama.

- - -

Kerštо troškimas tėra nenumalšintas teisingumo troškimas!

- - -

Nėr pasauly žmogaus, kursai negalėtų santykinai ramia sąžine pasiųsti myriop savo artimo. <...> Jei kada nors žmonės taip pasikeistų, jie prarastų vieną iš svarbiausių žmogiškųjų savybių. Ir būtų nebe žmonės, o kažkokia kita kūrinijos rūšis.

<...>

Dauguma žmonių sukasi idiliškame rate tarp namų ir darbovietės. Jie gyvena saugioje zonoje anapus gėrio ir

blogio. Ir juos tikrai gąsdina žudančio žmogaus reginys. Tačiau tereikia išvesti juos iš saugios zonos, ir jie patys taps žudikais net nepastebėdami to. Esama išbandymų ir laisvės gūsių, tik retsykiais perkošiančių istoriją. Ir niekas neatsilaiko prieš juos.

- - -

– Kas čia?

– Nuodai.

<...>

– Nešiojuosi juos daugiau nei penkiolika metų. Bent dėl vieno dalyko žmogus turi būti tikras: kad jis bus savo mirties viešpats bei galės pats pasirinkti jos laiką ir būdą. Galima labai daug ištverti, kai yra toks tikrumas. Visada žinai, kad gali pasprukti nuo jų kada panorėjęs.

<...>

– Brandos dieną žmogus turėtų gauti nuodų. Jie turėtų būti įteikiami per iškilmingą ceremoniją. Ir ne tam, kad skatintų žudytis. Priešingai, kad gyventų ramesnis ir labiau pasitikėdamas savimi. Kad gyventų žinodamas esąs savo gyvenimo ir mirties viešpats.

- - -

Prieiti išvadą, kad nėra skirtumo tarp nusikaltėlio ir jo aukos, reiškia prarasti paskutinę viltį.

- - -

Ne aš sugalvojau šitą santvarką ir ne aš dėl jos atsakau.

- - -

Tvarkos troškimas siekia žmonių pasaulį paversti neorganine imperija, kurioje viskas gali funkcionuoti tik paklusdamas beasmenei galiai. Tvarkos troškimas yra ir mirties troškimas, nes gyvenimas be perstojo ardo nusistovėjusią tvarką. Kitaip pasakius: tvarkos troškimas tėra dorybinga skraistė, pridengianti neapykantą žmogui.

- - -

Laikui bėgant, budelis tampa artima ir kaimyniška figūra, o persekiojamasis – aristokratišku išsišokėliu. Minios dvasia, kažkada gal ir tapatinusi save su persekiojamais vargdieniais, šiandieną tapatinasi su varganais persekiotojais.

- - -

Turėti vaikų reiškia visišką pritarimą žmogui. Paleisdamas pasaulin vaiką tarsi sakai: „Gimiau, patyriau, kas yra gyvenimas – ir įsitikinau, kad jis toks geras, jog verta jį pakartoti“.

<...>

Niekada negalėčiau tvirtinti: „Žmogus yra nuostabus ir vertas pakartoti kūrinys“.

- - -

... gerai pažinojo žmones, todėl nemylėjo jų.

- - -

Mažytėje žemėje žmonija greit užtrokš nuo savo pastangų išsaugot rūšį.

- - -

– Teisingumas nėra žmonių reikalas. Yra aklų ir žiaurių įstatymų teisingumas, o gal dar koks nors aukštesnis teisingumas, tačiau to aš nesuprantu. Man visada atrodė, kad šiame pasaulyje gyvenu šalia teisingumo.

- - -

Kiekvienas žmogus kam nors linki mirties ir nuo žmogžudystės jį sulaiko tik du dalykai: bausmės baimė ir fizinis žudymo sudėtingumas. Jeigu žmogus galėtų žudyti slaptai ir per atstumą, žmonija išnyktų per keletą minučių.

- - -

– Niekas ir nekaltina jos savižudybe, tikrai ne, – tarė inspektorius, – savižudybė nėra nusikaltimas. Teisingumas neužsiima savižudybėmis. Tai ne mūsų reikalas. Savižudybė nėra nusikaltimas.

– Taip, – atsakė Bertlefas, – savižudybė jums ne

nusikaltimas, nes ir gyvenimas jums nėra vertybė. Tačiau aš, pone inspektoriau, nežinau didesnės nuodėmės. Savižudybė blogiau už žmogžudystę. Žudyti galima iš kerštо arba siekiant naudos, tačiau ir toks godumas yra kažkokios iškrypusios gyvenimo meilės apraiška. Tačiau savižudis pajuokiamai nusviedžia Dievui po kojų duotą gyvenimą. Savižudybė yra spjūvis į veidą Kūrėjui.

- - -

Priimti gyvenimą koks yra, reiškia priimti nenuspėjamą.

- - -

Politika yra neesminė ir mažavertė gyvenimo dalis. Politika yra drumstos putos upės paviršiuje, patsai upės gyvenimas vyksta kur kas giliau.

<...>

Politika – uždara tyrimų laboratorija, kurioje su žmogumi atliekami neregėti eksperimentai. Bandomieji žmonijos egzemplioriai tenai sviedžiami į bedugnę ir vėl iškeliami į sceną, suvedžiojami aplodismentais ir bauginami ešafotu, skundžiami ir verčiami skundinėti kitus.

Milan Kundera

„Gyvenimas yra kitur“

Life Is Elsewhere

Sėkmingos gynybos šlovė niekad neprilygsta sėkmingo puolimo šlovei.

- - -

Iš miesčionių galima juoktis, nes jie seniai mirę, bet to nesuvokia.

- - -

Meną maitina ne protas, o kiti šaltiniai.

- - -

Kai mes staiga pamatome savo menkumą, kur galime nuo jo pabėgti? Nuo pažeminimo galime pabėgti tik aukštyn!

- - -

Jis įsmeigė žvilgsnį į šviesiaplaukės mergaitės akis, suvokdamas, kad būtų kvailas, jei atsiduotų tam sukčių žaidimui, kur laikini dalykai priimami kaip amžini, o maži – kaip dideli, jei atsiduotų tam kvailių žaidimui, vadinamam meile.

- - -

Liūdna regėti, kaip vargšė senatvė gailisi vargšės jaunystės.

- - -

Argi nenuostabu, kad mirtis taip gražiai susižadėjusi su gyvenimu?

- - -

Jis žiūrėjo į ją ir galvojo, kokia ji graži ir kaip sunku ją palikti. Tačiau pasaulis anapus lango buvo dar gražesnis. Ir jei dėl jo jis palieka mylimą moterį, tas pasaulis jam bus dar brangesnis, nes bus vertinamas išduotos meilės kaina.

- - -

Mirtis tampa tikra, kai pradeda skverbtis į žmogaus vidų pro senatvės plyšius.

- - -

Dažniausiai žmonės pajutę, kad atsitiks kas nors neatitaisoma, tik dar paspartina įvykius (tikriausiai norėdami parodyti, jog ir jie turi bent truputėlį galios jų eigai).

- - -

Neturėti tėvų – pirmoji laisvės sąlyga.

<...>

Tačiau supraskite teisingai – mes kalbame ne apie tėvų praradimą.

<...>

Laisvė prasideda ne ten, kur tėvai atstumiami ar palaidojami, o ten, kur jų nėra:

Ten, kur žmogus gimsta, nežinodamas, kas jo tėvai.

Ten, kur žmogus gimsta tarsi gegužiukas iš miške pamesto kiaušinio.

Ten, kur žmogų žemėn išspjauna dangus, ir jis žengia pirmą žingsnį per pasaulį nejusdamas nė menkiausio dėkingumo.

- - -

Žmogus visiškai savimi gali būti tik tada, kai yra visiškai tarp kitų žmonių.

- - -

Pasistengė susitvardyti, pakėlė ją nuo sofos ir ėmė įžūliai apžiūrinėti (norėjo tapti padėties šeimininku, nes manė, kad tyrinėtojas pranašesnis už tyrinėjamąjį).

Mergina, pakelta nuo sofos, ant kurios gulėjo nejudėdama ir laukė, staiga pasijuto laisvai: vėl ėmė plepėti ir pasitikėti savimi. Nė kiek nesivaržė, kad ją apžiūrinėja vaikinas (gal manė, kad tyrinėjamasis pranašesnis už tyrinėtoją).

- - -

Tapęs malonaus apdujimo auka, galėjo lengviau slysti begaliniu dienų paviršiumi.

- - -

Revoliucija ir jaunystė – pora. Nes ką revoliucija gali pasiūlyti suaugusiems žmonėms? Vieniems – vien vargą, kitiems – malonių. Bet šios malonės ne kažin ko vertos – juk jos paliečia tik pačią vargingiausią gyvenimo pusę, be tam tikrų pranašumų, atneša vien netikrumą, alinamą veiklą ir apverčia aukštyn kojomis įpročius.

Jaunystė laimingesnė: jos neslegia kaltės jausmas, tad revoliucija gali ją visą priglobti po savo sparnu. Revoliucijos epochų dvejonės – jaunimui pranašumas, nes į dvejonių liūną nugrimzdęs tėvų pasaulis. Ak, kaip gražu įžengti į suaugusiųjų amžių, kai griūva jų pasaulio tvirtovės!

- - -

Jaunystė nė neįtaria, kokia didžiulė jėga būti jaunam.

<...>

Jaunas yra tas žmogus, kuris pasinėręs į ateitį ir niekad nesigręžioja atgal.

- - -

Senasis mokslininkas stebėjo triukšmingus jaunuolius ir staiga jam toptelėjo, kad šioje salėje jis vienintelis turi laisvės privilegiją, nes senas; tik senas žmogus gali nepaisyti bandos nuomonės, publikos ir ateities nuomonės. Nes jis vienas artėjančios mirties akivaizdoje, o mirtis neturi nei akių, nei ausų, todėl ir nereikia jai įtikti; jis gali daryti ir sakyti tai, kas jam patinka.

- - -

Gyvenimas visada yra kitur arba jo nėra niekur.

- - -

Nesunku mylėti spindesį, tobulybę, eleganciją – tokia meilė tėra vien beprasmis atspindys, kurį automatiškai mums sužadina atsitiktinis grožis; tačiau didžioji meilė nori kurti mylimą būtybę tiesiog iš netobulos būtybės, kuri

juo netobulesnė, juo žmogiškesnė.

- - -

Suaugusiųjų pasaulis puikiai žino, kad absoliutas tėra vien apgaulė, kad viskas, kas žmogiška, nėra nei didinga, nei amžina.

- - -

Grožis neturi nieko bendra su meile.

- - -

Pasimatymas su mergina – visų pirma pokalbio menas.

- - -

Padarytume pačią didžiausią žiaurybę, jei pristigtume drąsos būti žiaurūs su žiauriaisiais.

<...>

Jokios laisvės laisvės priešams. Aišku, tai žiauru, bet taip turi būti.

- - -

Ašaros buvo toji substancija, kurioje žmogus ištirpsta tada, kai nori būti ne tik žmogumi, bet ir peržengti savo prigimties ribas; jam atrodė, kad ašaros padeda pabėgti nuo savo prigimties, jos susilieja su toliais ir tampa begalybe.

- - -

O kas gi yra tas liūdesys? Truputis depresijos, truputis graudulio. O kas ta savaitė liūdesio? Juk niekas niekad neliūdi be perstogės.

- - -

Jūsų gyvenimas nulemtas profesijos ir vedybų, kurias pasirinkote.

<...>

Kiekvienas žmogus gailisi, kad negali gyventi kitų gyvenimą tik savo vienintelį; mes juk norėtume išgyventi visas savo nerealizuotas galimybes, visus įmanomus gyvenimus.

- - -

Mokytojas Janas Husas ir Džordanas Brunas negalėjo mirti nei nuo virvės, nei nuo kalavijo; jie galėjo mirti tik ant laužo. Jų gyvenimai virto signaline ugnimi, švyturio šviesa, deglu, liepsnojančiu toli per laikus. Nes kūnas laikinas, o mintis amžina, ir ši virpčiojanti laužo liepsna – minties paveikslas. Janas Palachas, kuris apsipylė benzinu Prahos aikštėje ir pats save uždegė, vargu ar būtų galėjęs sužadinti tautos sąmonę, jei būtų nusprendęs nusiskandinti.

Kita vertus, Ofelijos neįmanoma įsivaizduoti skendinčios liepsnose, todėl ji negalėjo mirti niekaip kitaip tik vandenyje, nes vandenų gelmė maišosi su žmogaus sielos gelme; vanduo – mirtina stichija tiems, kurie pasiklydę savyje, savo meilėje, savo jausmuose, savo beprotybėje, tarp veidrodžių ir sūkurių; vandenyje skandinasi liaudies dainų merginos, kurių sužadėtinis negrįžo iš karo; į vandenį įšoko Harieta Šeli; Senoje nusiskandino Paulis Celanas.

- - -

Jei savižudybė yra tragedija, tai nepavykusi savižudybė – juokinga.

(Bet kaip? Kaip? Kokia juokinga frazė! Savižudybė, pavykusi ar nepavykusi, visada yra tas pats poelgis, prie kurio savižudį priveda tos pačios priežastys ir ta pati drąsa! Kas gi čia skiria tai, kas tragiška, nuo to, kas juokinga? Ar tik atsitiktinė sėkmė? Kas skiria menkystę nuo didybės? Ar tik būdai? Pistoletas arba spyris? Ar tik dekoracijos, kurias Istorija pritaiko prie žmogiškosios avantiūros?)

Milan Kundera

„Juokingos meilės“

Laughable Loves

Žmogus žengia per dabartį užrištomis akimis. Jis gali tik nujausti ir spėlioti, ką išgyvenąs. Tik paskui jam bus nurišta nuo akių skarelė ir jis, žvilgtelėjęs į praeitį, supras, ką nugyvenęs ir kokią tai turėjo prasmę.

- - -

Visada nuliūstu prisiminęs senąsias antikos kultūras. Gal, be viso kito, ima ir pavydas dėl nuobodžiai saldaus anuometės istorijos lėtumo. Senosios Egipto kultūros epocha apima keletą tūkstantmečių, Graikijos antika – kone ištisą tūkstantmetį. Šia prasme ir žmogaus gyvenimas primena žmonijos istoriją: iš pradžių jis grimzdi nejudrioj lėtumoj ir tik paskui ima pamažu bei vis smarkiau greitėti.

- - -

– Jeigu būtų priežastis, ją būtų galima nustatyti ir iš anksto numatyti mano veiksmus. Būtent toks nepriežastingumas ir yra mums skirtos laisvės trupinėlis, laisvės, kurios turime atkakliai siekti, kad šiame geležinių dėsnių pasaulyje liktų bent truputis žmogiškosios netvarkos.

- - -

Vaikiški troškimai išvengia visų brandžios dvasios spąstų ir dažnai išgyvena ligi žilos senatvės.

- - -

Jei žmogus būtų atsakingas vien už tai, kas jo sąmonėje, tai kvailiams iš anksto būtų atleistos visos kaltės. Tačiau žmogus privalo žinoti. Žmogus atsako ir už savo nežinojimą. Nežinojimas yra kaltė.

- - -

Senas žmogus arba susitaiko su tuo, kuo tapo, ta pasigailėtina savęs paties liekana, arba nesusitaiko. Tačiau ką veikti nesusitaikius? Lieka tik apsimesti tuo, kas nesi. Lieka visomis įstangomis kurti nesamą, kas jau prarasta: išgalvoti, sukurpti ir suvaidinti linksmybę, vitališkumą, draugiškumą. Šauktis iš praeities jaunatviškąjį pavidalą ir stengtis susilieti su juo, pasikeisti vietomis.

- - -

Nuomos laikui pasibaigus, kapai automatiškai likviduojami. Kapinėse ankšta ir seni numirėliai turėtų užleisti vietą jauniems numirėliams.

- - -

Kiekvienas žmogus nudirba kokius nors darbus, kad ir labai kuklius, tai ir yra jo vertė.

- - -

Laikas bėga greičiau nei žmogus spėji gyventi...

- - -

Žmogus vertingas tiek, kiek jis viršija pats save, vertingas tuo, kuo tampa už savęs, kituose ir kitiems.

- - -

Nereikėtų įsikibti praeities. Pakanka, kad turime jai skirti šitiek laiko net prieš savo valią.

- - -

Jam pagailo jos, nes žinojo, jog džiaugsmas dėl vaikų negali atstoti kitų džiaugsmų ir kad džiaugsmas, įpareigotas atstoti kitus džiaugsmus, greitai tampa vargu.

- - -

Šiurkštus melas buvo jam nemalonus, bet jeigu buvo neįmanoma jo išvengti, tai reikėjo likti kuo arčiau tiesos.

- - -

Žmogus gyvena ne vien sau. Jis visada gyvena dėl kažko.

- - -

Ilgisi Dievo, nes tik Dievas neturi išblaškančios priedermės pasirodyti ir gali tiktai būti, nes tiktai jis sudaro (jis pats, vienintelis ir nesantis) esminę atsvarą neesminiam (tačiau esančiam) pasauliui.

Milan Kundera

„Juoko ir užmaršties knyga“

The Book of Laughter and Forgetting

Aljendės nužudymas labai greitai užgožė prisiminimą apie rusų įsiveržimą į Bohemiją, kruvinos žudynės Bangladeše nugramzdino užmarštin Aljendę, karas Sinajaus dykumoje nustelbė Bangladešo aimanas, žudynės Kambodžoje paskatino užmiršti Sinajų ir taip toliau, ir taip toliau, ir taip toliau, kol visi galop užmiršo visus ir viską.

Tais laikais, kai istorija dar žengė lėtai, negausūs jos įvykiai lengvai įsirėždavo į atmintį ir sukurdavo visiems žinomą foną, kuriame rutuliodavosi kvapą gniaužiančios asmeninio gyvenimo nuotykių scenos. Šiandien laikas žengia dideliais žingsniais. Per vieną naktį pamirštas istorinis įvykis kitą dieną sutviska tarsi ryto rasa, todėl pasakotojas jį jau pateikia nebe kaip foną, o kaip stulbinamą nuotykį, besirutuliojantį pernelyg banalaus asmeninio gyvenimo fone.

- - -

Visi mes kaliniai sustingusios sąvokos, kad štai tas dalykas svarbus, o anas ne, ir į tai, kas mums atrodo svarbu, žvelgiame su nerimu, o nesvarbūs dalykai slapčia kovoja savo partizaninį karą, kuris galop nepastebimai pakeis pasaulį ir visus užklups iš netyčių.

- - -

Juoktis, vadinasi, gyventi prasmingai.

- - -

Žmonės šaukia, kad jie nori sukurti geresnę ateitį, bet tai netiesa. Ateitis – tik abejinga, nieko nedominanti tuštuma, o praeitis kupina gyvybės, todėl jos veidas erzina, kelia pasibjaurėjimą, žeidžia, todėl mes norime jį sunaikinti ir nutapyti iš naujo. Mes norime būti ateities

šeimininkai tik todėl, kad galėtume pakeisti praeitį. Mes grumiamės norėdami patekti į laboratoriją, kur retušuojamos nuotraukos, perrašomos biografijos ir istorija.

- - -

Taip, sakykit ką tik norit, bet komunistai buvo protingesni. Jie turėjo didingą programą. Planą visiškai naujo pasaulio, kuriame savo vietą rasiąs kiekvienas žmogus. Jų priešininkai neturėjo didžiosios svajonės, tik keletą senų ir nuobodžių moralinių principų, kuriais norėjo užlopyti skylėtas nusistovėjusios tvarkos kelnes. Tad nenuostabu, kad tokie entuziastai, tokie drąsuoliai lengvai nugalėjo išglebėlius ir atsargiuosius ir greitai ėmė įgyvendinti savo svajonę, savo teisingumo visiems idilę.

<...>

Į platų pasaulį jie paleido veiksmus, kurie pradėjo gyventi savo gyvenimą, liovėsi būti panašūs į savo pačių susikurtą idėją ir ėmė nepaisyti tų, kurie juos paleido.

- - -

Moterys neieško gražių vyrų. Moterys ieško vyrų, turėjusių gražių moterų.

- - -

Žmonės, pakerėti pažangos idėjos, nė neįtaria, kad kiekvienas žingsnis į priekį sykiu ir žingsnis arčiau pabaigos ir kad džiaugsminguose šūkiuose toliau ir pirmyn skamba šlykštus balsas mirties, raginančios mus skubėti.

- - -

Kaip negaluojantis žmogus savo dejonėmis prisiriša prie dabartinės savo kenčiančio kūno sekundės (ir jis tada visiškai atsiduria už praeities ir ateities ribų), taip ir ekstaziškai juokdamasis žmogus išsivaduoja iš prisiminimų ir iš bet kokių geismų, nes kreipia savo šauksmą į dabarties pasaulio akimirką ir be jos nieko

daugiau nenori žinoti.

- - -

Metams bėgant abu sutuoktiniai tampa dvyniais su tuo pačiu žodynu, tomis pačiomis mintimis ir tokiu pat likimu.

- - -

Mirtis turi du pavidalus: ji nebūtis, bet, kita vertus, ji ir būtis, siaubingai materiali lavono būtis.

- - -

Visas žmogaus gyvenimas tarp panašių į jį padarų yra kova už kito žmogaus ausį.

- - -

Nors pats žmogus mirtingas, jis negali įsivaizduoti nei erdvės pabaigos, nei laiko pabaigos, nei istorijos pabaigos, nei tautos pabaigos, jis visada gyvena iliuzinėje begalybėje.

- - -

Seksualumas, išvaduotas nuo velniško ryšio su meile, tapo angeliškai paprastu džiaugsmu.

- - -

Suvokti velnią kaip Blogio šalininką ir angelą kaip kovotoją už Gėrį, vadinasi, priimti angelų demagogiją. Žinoma, viskas kur kas sudėtingiau.

Angelai – ne Gėrio, o Dievo kūrinijos šalininkai. O velnias, atvirkščiai, – tas, kuris atsisako pripažinti Dievo sukurtam pasauliui racionalią prasmę.

- - -

Kiekvienas žmogus kenčia nuo minties, kad išnyks, neišgirstas ir nepastebėtas, abejingoje visatoje, todėl nori, kol dar turi laiko, pats tapti žodžių visata.

- - -

Valdžios problema ta pati visur. Mes turėtume stengtis ne vieną valdžios formą pakeisti kita, o neigti patį valdžios principą, ir neigti jį visur.

- - -

Žmogaus kova su valdžia – tai atminties kova su užmarštimi.

- - -

Istorija – laikinų pokyčių seka, o amžinosios vertybės egzistuoja už Istorijos ribų, jos nekintamos ir joms nereikia atminties.

Milan Kundera

„Lėtumas“

Slowness

Žmogus, skelbiantis savo idėjas viešai, iš tikrųjų rizikuoja įtikinti kitus savo tiesa, paveikti juos ir imti vaidinti vaidmenį tų, kurie trokšta pakeisti pasaulį.

- - -

Būti išrinktuoju – teologijos sąvoka; ji reiškia, kad be jokių nuopelnų, tačiau antgamtiniu nuosprendžiu laisva arba veikiau aikštinga Dievo valia žmogus pasirenkamas kažkokiam ypatingam, išskirtiniam darbui atlikti. Iš tokio įsitikinimo šventieji sėmėsi jėgų ir iškęsdavo žiauriausias kančias. Jausmas, kad esi išrinktasis, būdingas visiems meilės santykiams, nes meilė iš esmės – nepelnyta dovana; būti mylimam be nuopelnų – tikras meilės įrodymas. Jei moteris man sako: aš myliu tave, nes esi protingas, garbingas, perki man dovanas, nesivalkioji paskui kitas moteris ir plauni indus, aš jaučiuosi nusivylęs; tokia meilė atsiduoda savanaudiškumu. Kur kas mieliau išgirsti: aš pamišusi dėl tavęs, nors tu nesi nei protingas, nei garbingas, nors tu melagis, egoistas, šunsnukis.

- - -

Bet kuri vieša idėja anksčiau ar vėliau atsisuks prieš savo autorių ir atims iš jo malonumą, kurį šis patyrė ją sugalvodamas.

- - -

Žmogus juk visada maištauja prieš žmogaus lemtį, kurios mes nepasirinkome.

- - -

Pokalbis – ne bergždžias laiko leidimas, atvirkščiai, kaip tik jis organizuoja laiką, valdo jį ir primeta jam savo įstatymus, kuriuos privalu gerbti.

Milan Kundera

„Nemirtingumas“

Immortality

Be tikėjimo, kad veidas išreiškia mūsų „aš“, be šios pagrindinės iliuzijos, prailiuzijos, nė negalėtume gyventi ar bent rimtai žiūrėti į gyvenimą. Ir nepakanka, kad vien susitapatintume su savimi, reikia, kad susitapatintume aistringai, mirtinai. Nes vien tik taip galime save laikyti ne vienu iš žmogaus prototipo variantų, o būtybe, turinčia savo nepakeičiamą esmę.

- - -

Kartą paklausė tėvo, ar tiki Dievą. Tėvas atsakė:

– Tikiu Kūrėjo kompiuterį.

... tėvas niekada nesakydavo „Dievas“, o visada – „Kūrėjas“, tarsi norėdamas Dievo reikšmę apriboti vien jo inžinerine veikla. Kūrėjo kompiuteris... Bet kaip žmogui susikalbėti su kompiuteriu? Todėl paklausė tėvo, ar jis meldžiasi. Tarė:

– Tai nelyg melstis į Edisoną, kai perdega lemputė.

- - -

Muzika: instrumentas sieloms pumpuoti.

- - -

Žmonės nėra lygūs nemirtingumo atžvilgiu. Turime skirti vadinamąjį mažąjį nemirtingumą, prisiminimą žmogų pažinojusiųjų mintyse, ir didįjį nemirtingumą, kuris reiškia žmogaus prisiminimą mintyse tų, kurie jo asmeniškai nepažinojo.

- - -

Įsivaizduok, kad gimsti pasaulyje, kuriame nėra veidrodžių. Sapnuotum savo veidą, įsivaizduotum jį kaip išorinį tavo vidaus atspindį, o paskui, kai tau būtų jau keturiasdešimt metų, kas nors pirmą kartą parodytų veidrodį. Kaip tu išsigąstum! Išvystum visiškai svetimą

veidą. Ir tada suprastum, ko nesuvoki dabar: tavo veidas – tai dar ne tu.

- - -

Neapykanta klastinga, nes sumeta tave poron su priešininku. Todėl karas obsceniškas: nepadorus kariaujančiųjų artumas – žiūrėdami į akis jie perveria vienas kitą.

- - -

Atskiri automobiliai skiriasi tik gamybos numeriais. Žmogiškojo egzemplioriaus gamybos numeris yra veidas, toji atsitiktinė ir nepakartojama bruožų samplaika. Ji neatspindi nei charakterio, nei sielos, nei to, ką vadiname „aš“. Veidas yra tik egzemplioriaus numeris.

- - -

Kiekvienas žmogus gali pasiekti didesnio ar mažesnio nemirtingumo ir jau nuo jaunystės galvoja apie jį.

- - -

Kuo visą laiką remias tragedijos? Idealais, kurie laikomi vertingesniais už žmogaus gyvenimą. Kodėl kyla karai? Dėl to paties. Tave gena į mirtį, nes neva egzistuoja kai kas aukščiau už tavąjį gyvenimą. Karas gali egzistuoti tik tragedijos pasaulyje; žmogus nuo istorijos pradžios gyveno tragedijos pasaulyje ir negali jo apleisti.

- - -

Iki tam tikro laiko mirtis mums yra per tolima, kad apie ją susimąstytume. Ji neregėta ir neįžvelgiama. Tai pirmoji, laimingoji, gyvenimo pusė.

Paskui vieną dieną išvystame mirtį ir jau nebegalime nusikratyti minčių apie ją. Ji greta. Kadangi nemirtingumas nė per žingsnį neatsitraukia nuo mirties, galime tarti, kad greta mūsų ir nemirtingumas. Kai jau žinome jį greta esant, pradedame karštai juo rūpintis.

<...>

Po antrojo gyvenimo periodo, kai žmogus neįstengia

atitraukti akių nuo mirties, ateina dar ir trečiasis, trumpiausias ir slaptingiausias periodas, apie kurį mažai žinoma ir kalbama. Jėgos senka, ir žmogų apima nuginkluojantis nuovargis. Nuovargis: tylus tiltas nuo gyvenimo kranto į mirties krantą. Mirtis taip arti, kad jos pojūtis atbunka. Ji vėl tampa nematoma ir neįžiūrima, nepastebima kaip kasdieniai nusibodę daiktai. Pavargęs vyriškis žiūri pro langą, mato medžių viršūnes ir mintyse kartoja jų vardus: kaštonas, topolis, klevas. Ir vardai tie gražūs nei pati būtis. Nemirtingumas tėra juokinga iliuzija, tuščias žodis, drugelių tinkleliu gaudomas vėjas, lyginant su grožiu topolio, į kurį pro langą žvelgia pavargęs vyriškis. Nemirtingumas visiškai nebedomina senojo vyriškio.

- - -

Veidas gražus tada, kai jame atsispindi mintis, o juokdamasis žmogus nemintija.

- - -

Žmogus trokšta nemirtingumo, o kamera vieną dieną mums parodo grimasos perkreiptas lūpas kaip vienintelį dalyką, kurį įsimename ir kuris mums išliks kaip viso jo gyvenimo parabolė. Įžengs į nemirtingumą, kuris vadinamas juokinguoju. Tichas de Brahė buvo didis astronomas, tačiau šiandien apie jį žinome tik tiek, kad per iškilmingą vakarienę imperatoriškuosiuose Prahos rūmuose gėdijosi nueiti išvietėn ir jam plyšo šlapimo pūslė. Taip jis pateko tarp juokingų nemirtingųjų. Toksai gėdos ir šlapimo kankinys.

- - -

Ar apskritai egzistuoja meilė menui, ar ji kada nors egzistavo? Ar tai ne iliuzija? Kai Leninas skelbėsi labiau už viską mėgstąs Bethoveno „Apasionatą“, ką jis iš tikrųjų turėjo omenyje? Ką girdėjo? Muziką? Ar taurų triukšmą, primenantį pompastiškus jo sielos, trokštančios kraujo, brolybės, skerdynių, teisingumo ir absoliuto, polėkius? Jį

džiugino garsai ir tonai ar svajonės, kurias kėlė tie tonai ir kurios neturėjo nieko bendra nei su menu, nei su grožiu?

- - -

Nors ir galima nemirtingumą modeliuoti, manipuliuoti juo, dekoruoti, jis niekada neišsipildys taip, kaip planuota.

- - -

Kuo populiaresnė darėsi kova už žmogaus teises, tuo mažiau konkretaus turinio joje liko, kolei tapo savotiška visų pozicija prieš visus, savotiška energija, visus žmogaus įgeidžius paverčiančia teise.

- - -

Sakiau, man nusispjauti į nemirtingumą, o dabar dar pridursiu: kai vienąkart įsitikinau, jog mane jau nutvėrė, labiau išsigandau jo negu mirties. Žmogus gali atimti sau gyvybę. Bet negali atimti nemirtingumo. Vos nemirtingumas pasikraus jus ant denio, jau nebegalėsit išlipti, nors ir nusišautumėt, taip ir liksit ant denio su savo savižudybe, o tai siaubas. Tysojau ant denio negyvas ir mačiau visas keturias savo žmonas, tupėjo aplink ir rašė viską, ką apie mane žinojo, ir mano sūnus ten buvo, ir tas rašė, ir senbobė Gertrūda Stain rašė, ir visi bičiuliai ten buvo, garsiai pasakojo intymiausius dalykus ir gandus, kiek tik buvo apie mane girdėję, ir šimtai žurnalistų prie jų grūdosi su savo mikrofonais, o universitetų profesorių armija visoje Amerikoje tai klasifikavo, analizavo, skirstė į straipsnius ir knygas.

Hemingvėjus visas virpėjo...

- - -

Niekam nereikia didesnių minties pastangų nei išgalvojimui argumentų, turinčių pateisinti nemąstymo viešpatavimą.

- - -

Mūsų pasaulyje, kuriame kasdien daugėja veidų ir tie veidai darosi vis panašesni vienas į kitą, žmogui sunku įtvirtinti savojo „aš“ išskirtinumą ir patį save įtikinti

nepakartojamu savo individualumu. Yra du metodai puoselėti individualumą: priskaičiavimo metodas ir išskaičiavimo metodas. Anjė išskaičiuoja iš savojo „aš“ viską, kas išoriška ir pasiskolinta, ir taip artėja prie grynosios savo esmės (net rizikuodama, kad galų gale liks nulis), Lora taiko atvirkštinį metodą, kad jos „aš“ taptų regimesnis, labiau suvokiamas ir reikšmingesnis, ji prideda prie jo vis naujus atributus ir stengiasi su jais susitapatinti (rizikuodama, kad „aš“ esmė pradings po priskaičiuotais atributais).

<...>

Priskaičiavimo metodas atrodo gana mielas, kai žmogus prie savojo „aš“ priskaičiuoja katę, šunį, kiaulės kepenis, jūros arba šalto dušo pomėgį. Metodas tampa ne toks idiliškas, kai priskaičiuojama meilė komunizmui, tėvynei, Musoliniui, Katalikų bažnyčiai ar ateizmui, fašizmui ar antifašizmui. Abiem atvejais tai tas pats metodas.

Tai paradoksas, kurio aukomis tampa visi, kurie taiko priskaičiavimo metodą: jie priskaičiuoja, kad sukurtų vienintelį ir nepakartojamą „aš“, ir, iškart tapdami priskaičiuotų atributų skelbėjais, stengiasi, kad kuo daugiau žmonių taptų panašūs į juos; tokiu būdu jų išskirtinumas (taip sunkiai pasiektas) labai greitai tirpsta.

- - -

Moteris daug daugiau kalba apie savo kūno problemas, ji negali nerūpestingai užmiršti savojo kūno. Tai prasideda pirmuoju kraujavimu; esi staiga paliekama su savo kūnu tarsi technikas, kuriam prisakyta prižiūrėti šią mažą gamyklą: kas mėnesį keisti tamponus, gerti tabletes, užsisegti liemenėlę, rengtis gamybai. Anjė su pavydu žvelgė į senus vyrus, jai atrodė, kad jie sensta kitaip: jos tėvo kūnas palengva virto šešėliu, prarado materialųjį apvalkalą, pasaulyje liko vien negrabiai įkūnyta dvasia. Moterų kūnas, priešingai, kuo

nereikalingesnis, tuo kūniškesnis: sunkus ir nepaslankus, panašus į nugriauti pasmerktą seną manufaktūrą, kurioje moters „aš“ privalo likti iki galo, kaip sargas.

- - -

Bailiai grumiasi už gyvenimą, bijo dėl gyvenimo, todėl moka už jį narsiai kovoti.

- - -

Geležinkelio katastrofa išties yra siaubas tam, kas važiuoja tuo traukiniu arba pasiuntė juo savo sūnų. Tačiau žiniose mirtis reiškia lygiai tą patį, ką ji reiškia Agatos Kristi romanuose.

- - -

Kai vyrą sudomina kokia moteris, jis daro viską, kad bent netiesiogiai, aplinkiniu keliu, bent iš tolo susiliestų su jos pasauliu ir išjudintų jį.

- - -

Kai jausmas laikomas vertybe, visi trokšta jausti, ir, kadangi visi mielai puikuojamės savo vertybėmis, tai turime polinkį akivaizdžiai parodyti tą savąjį jausmą.

- - -

Žmogus – tai ne kas kita, o jo vaizdas. Te filosofai mums įrodinėja, kad nesvarbu, ką kiti apie mus mano, o svarbu, kas mes esame. Bet filosofai nieko nesupranta. Kol gyvename tarp žmonių, tol esame tokie, kokiais mus žmonės laiko. Galvoti apie tai, kokius mus mato kiti, ir stengtis, kad mūsų paveikslas būtų kuo malonesnis, laikoma apsimetinėjimu ir klastojimu. Bet ar galimas koks nors kontaktas tarp manojo ir kitų „aš“ be tarpinio vaizdo? Juk ir mylėdami mes baimingai stebime mylimojo mintyse susidariusį savo atvaizdą. Kai mūsų jau nedomina, kaip mus mato tas, kurį mylime, vadinasi, mes jo jau nebemylime.

<...>

Naivi iliuzija manyti, kad mūsų paveikslas tėra regimybė, pridengianti mūsų „aš“ kaip tikrąją prasmę,

nepriklausančią nuo pasaulio akių. Imagologai visu cinišku radikalumu atskleidė, kad yra visiškai priešingai: mūsų „aš“ tėra tuščia iliuzija, neapčiuopiama, neaprašoma, miglota, o vienintelė tikrovė, net labai apčiuopiama ir nusakoma, yra mūsų paveikslas kitų akimis. Ir blogiausia, kad negali jo valdyti. Iš pradžių bandai pats jį piešti, paskui nori bent veikti jį ir kontroliuoti, bet bergždžiai: pakanka vienos piktdžiugiškos formulės, ir tampi visam laikui paverstas liūdna, primityvia karikatūra.

- - -

Vieno ar kito žmogaus esmę galima išreikšti tiktai metafora. Nutvieskiančiu metaforos žaibu.

- - -

„Gyvenimas – tai kova“ – frazė, kuri pirmąkart ištarta turėjo skambėti kaip melancholiškas, rezignacijos kupinas atodūsis. Mūsų šimtmečiui, vilties ir žudynių amžiui, pavyko pasiekti, kad ši baisi frazė skambėtų kaip saldžiabalsė daina. Galite paprieštarauti, kad kovoti su kuo nors gal ir yra baisu, tačiau kovoti už ką nors ar dėl ko nors yra kilnu ir gražu. Taip, išties gražu grumtis už laimę (už meilę, už teisingumą ir taip toliau), tačiau jei pamėgote šias pastangas vadinti žodžiu „kova“, tai reiškia, jog už jūsų taurių užmojų slepias noras ką nors parblokšti. Kova už ir kova su visada susijusi – ir bekovojant prielinksnis „už“ visada užmirštamas.

- - -

Mąstau, vadinasi, egzistuoju – tai intelektualo, neįvertinančio dantų skausmo, formulė. Jaučiu, vadinasi, egzistuoju – kur kas visuotinesnė tiesa, ji liečia visa, kas gyva. Manasis „aš“ ne per labiausiai skiriasi nuo jūsojo tuo, ką mąsto. Žmonių daug, minčių mažai: visi mąstome maždaug tą patį ir perduodame vienas kitam mintis, skolinamės jas, vagiame. Bet jeigu kas nors užlips man ant kojos, skausmą pajusiu vienas aš. Pagrindas yra ne

mąstymas, o skausmas, esmingiausias iš visų jausmų. Kenčiant aštrų skausmą visas pasaulis išnyksta: liekame vienut vieni. Kančia yra egocentrizmo mokykla.

- - -

Tikras gyvenimas tik toks: gyventi kito mintyse. Kitaip esi gyvas lavonas.

- - -

Jausmas yra tai, kas kyla mumyse be mūsų valios, dažnai prieš mūsų valią. Tada, kai norime jausti, jausmas būna jau nebe jausmas, o jo imitacija, demonstravimas.

- - -

Muzika išmokė ne tik jausti, bet ir dievinti savo jausmą bei jaučiantįjį „aš“. Štai smuikininkas scenoje užsimerkia ir sugroja pirmus du ilgus tonus. Tą pat mirksnį klausytojas irgi užsimerkia, jis jaučia, kaip siela plečias krūtinėje, ir sako sau: „Kaip gražu!“ O juk jis girdi tik du tonus, kurie patys savaime neperteikia jokios kompozitoriaus minties, jokio kūrybingumo, vadinasi, ir jokio meno arba grožio. Tačiau tie du tonai, aplenkdami protą ir estetinį vertinimą, pasiekė klausytojo širdį.

- - -

Senam žmogui dar priklauso visos žmogaus teisės. Nuo pirmosios mirties sekundės žmogus jų netenka. Joks įstatymas neapsaugo jo nuo šmeižto, jo intymūs dalykai netenka slaptumo; nei laiškai, niekas niekas jam nebepriklauso.

- - -

Ne protas, o hipertrofuotoji siela kelia aukštyn žmonių kumščius, įduoda į rankas šautuvus, šaukia į bendrą kovą už teisingą arba neteisingą reikalą. Tai ji yra tas kuras, be kurio neveiktų istorijos variklis.

- - -

Žurnalisto galia yra grindžiama ne jo teise klausti, o teise reikalauti atsakymo.

- - -

Prieš išnykdami iš kraštovaizdžio, keliai pasitraukė iš žmogaus sielos: žmogus prarado norą vaikščioti, norą eiti keliu ir džiaugtis, kad eina. Ir savąjį gyvenimą jau įsivaizduoja ne kaip kelią, o kaip plentą: liniją, kuri veda nuo vieno taško prie kito, nuo kapitono laipsnio prie generolo laipsnio, nuo žmonos funkcijų prie našlės funkcijų. Gyvenimo laikas tapo vien kliūtimi, kurią privalu įveikti vis didesniu greičiu.

- - -

Grožis reiškia, kad egzempliorius labai panašus į pirminį prototipą. Negražumas: poetiškas atsitiktinumo kaprizas. Gražiam žmogui gamta davė visų matmenų vidurkį. Grožis: nepoetiška vidutinybė. Grožy labiau negu negražume išryškėja veido neasmeniškumas, jo neatskirumas. Gražus žmogus savo veide mato pradinį techninį planą, kokį nupiešė prototipo autorius, ir jam sunku patikėti, jog tai, ką mato, yra kažkoks originalus „aš“.

- - -

Silpnam žmogui stinga jėgos jį puolančiam blogiui atremti. Jo paties silpnumas žeidžia ir žemina jį, prieš juos jis visai beginklis. Nelieka nieko kita, tiktai įveikti savo silpnumą pačiam susinaikinant. Taip pradedama mąstyti apie savo mirtį.

- - -

Poezijos paskirtis paprasta – ne pritrenkti mus stebinančia mintimi, bet vienintelį būties akimirksnį paversti neužmirštamu ir vertu nepakeliamo ilgesio.

Milan Kundera

„Nepakeliama būties lengvybė“

The Unbearable Lightness of Being

Kuo našta sunkesnė, tuo mūs gyvenimas arčiau žemės, tuo jis tikresnis, tuo teisingesnis. Kai nėra absoliučiai jokios naštos, žmogus tampa lengvesnis už orą, pakyla į viršų, nutolsta nuo žemės ir žemiškojo buvimo, tampa tarytum netikras.

- - -

Žmogus niekada negali žinoti, ko turėtų norėti, nes gyvena tik vieną gyvenimą ir negali jo lyginti su ankstesniais nei pataisyti būsimuose.

- - -

Kas nutinka tik vieną kartą, tas tarsi niekad neatsitinka. Jei žmogus gyvena tiktai vieną gyvenimą, tai tarsi visai negyventų.

- - -

Mylėtis su moterimi ir miegoti su moterimi – ne tik dvi skirtingos, bet beveik priešingos aistros. Meilė – tai ne noras mylėtis (šis noras siejasi su nesuskaičiuojama daugybe moterų), o noras kartu miegoti (šis noras siejasi tik su viena moterimi).

- - -

Mylėti ką nors iš užuojautos reiškia nemylėti jo iš tiesų.

- - -

Žmogus, trokštąs palikti vietą, kur gyvena, yra nelaimingas žmogus.

- - -

Nėra nieko sunkesnio už atjautą. Nė savas skausmas nėra toks sunkus, kaip už kitą jaučiamas skausmas, kurį vaizduotė padidina ir atkartoja šimtais aidų.

- - -

Prieš visą ją supantį šiurkštų pasaulį teturėjo vienintelį ginklą: knygas.

- - -

Kasdieninis mūsų gyvenimas tiesiog bombarduojamas atsitiktinumų, tiksliau pasakius, atsitiktinių žmonių ir įvykių susidūrimų, kuriuos vadiname koincidencija. Koincidencija reiškia, kad du netikėti įvykiai atsitinka vienu metu, kad jie susiduria.

- - -

Net nesuvokdamas to, žmogus ir giliausios nevilties akimirkomis komponuoja savo gyvenimą pagal grožio dėsnius.

- - -

Savo vienodumu besidžiaugiančios moterys šitaip šlovino būsimą mirtį, kuri turėjo suabsoliutinti jų vienodumą.

- - -

Žmogus, susiduriantis su daug didesne galybe, visada yra silpnas.

- - -

Žmogus įsisąmonina savo silpnybę ir nenori gintis nuo jos, geriau jau kristi. Apgirsta nuo savo silpnybės, nori būt dar silpnesnis, nori griūti vidury aikštės visų akivaizdoje, nori smukti žemiau ir žemiau.

- - -

Tas, kuris nuolat stengiasi pakilti „aukščiau“, turi būt pasiruošęs, kad vieną kartą jam apsisuks galva. Kas yra galvos sukimasis? Baimė nukristi? Bet kodėl mums apsisuka galva ir saugiai aptvertoje apžvalgos aikštelėje? Mat galvos sukimasis – tai visai kas kita negu baimė nukristi. Galvos sukimasis reiškia, kad mus traukia gelmė po mumis, ji vilioja, žadina mumyse norą kristi, bet jam išsigandę priešinamės.

- - -

Kol žmonės dar jauni ir skamba tik pirmieji jų gyvenimo muzikinės kompozicijos taktai, jie gali ją tęsti kartu ir keistis motyvais, bet kai susitinka vyresni, jų muzikinė kompozicija būna beveik baigta, ir kiekvienas daiktas, kiekvienas žodis vieno kompozicijoje reiškia visai ne tai, ką kito.

- - -

Ištikimybė suvienija mūsų gyvenimą, kuris antraip sutrupėtų į tūkstančius akimirkos įspūdžių.

- - -

Išduoti reiškia atiduoti, kas nėra sava, ir išeit į nežinią.

- - -

Triukšmas turi vieną privalumą. Jame negirdėti žodžių.

- - -

Žmonės kursta, nes vis garsiau leidžia muziką. Bet kadangi kursta, nelieka nieko kito, tiktai leisti muziką dar garsiau.

- - -

Žmogus negali smarkiai apgirsti nuo romano arba paveikslo, bet gali apsvaigti nuo Bethoveno Devintosios simfonijos, Bartoko Sonatos dviem fortepijonams ir mušamiesiems arba nuo The Beatles dainų.

- - -

Ekstremizmo aistra ir mene, ir politikoje yra užslėptas mirties troškimas.

- - -

Vyko protesto demonstracija, ir ji neatsispyrė pagundai joje dalyvauti. Jauni prancūzai grūmojo kumščiais ir skandavo šūkius prieš sovietinį imperializmą. Šūkiai jai patiko, tačiau staiga nustebo pajutusi, kad negali šaukti kartu su kitais. Eisenoje teišbuvo vos keletą minučių.

Sabina papasakojo savo įspūdžius bičiuliams prancūzams. Jie stebėjosi: „Tai tu nenori kovoti prieš savo krašto okupaciją?“ Ji stengėsi aiškinti jiems, kad už

komunizmo, fašizmo, už visų okupacijų ir invazijų slepiasi daug didesnis ir visuotinesnis blogis. Jo provaizdžiu jai yra žmonių eisena, mosuojanti rankomis ir vienu balsu šūkčiojanti tuos pačius skiemenis. Tačiau juto nesugebėsianti jiems paaiškinti. Nusivylusi stengėsi kalbėt apie kitką.

- - -

Vyko mišios. Religiją tuomet persekiojo režimas, ir dauguma žmonių vengė vaikščioti į bažnyčią. Suoluose sėdėjo vien seniai ir senutės, kurie nebijojo režimo. Jie bijojo tiktai mirties.

- - -

Net ir tuomet, kai gyvenimas buvo iš tiesų žiaurus, kapinėse viešpatavo ramybė. Ir karo metais, ir Hitlerio, ir Stalino laikais, visų okupacijų metais. Kai jai būdavo liūdna, sėsdavo į automobilį ir važiuodavo tolėliau už Prahos pasivaikščioti pamėgtomis kaimo kapinaitėmis. Mėlynų kalvų fone dunksančios kapinės buvo gražios tarsi lopšinė.

O Francui kapinės tėra šlykštus kaulų ir akmenų sąvartynas.

- - -

Kai tik kas nors mato mūsų veiksmus, norom nenorom prisitaikome prie stebinčio, ir tai, ką darome, jau nėra teisybė. Gyventi prieš publiką, galvoti apie publiką, vadinasi, gyventi mele.

- - -

Gyvenimo dramą visada galima išreikšti sunkumo metafora. Sakoma, kad žmogų prislėgė kokia nors našta. Žmogus tą naštą pakelia arba nepakelia, parkrinta po ja, grumiasi su ja, pralaimi arba nugali.

- - -

Tikslas, kurio žmogus siekia, visada yra paslaptis. Mergina, svajojanti ištekėti, nori kažko jai visiškai nepažįstamo. Šlovės trokštantis jaunuolis nenutuokia,

kas yra šlovė. Tai, kas suteikia mūsų veiksmams prasmę, visada mums yra absoliučiai nepažįstama.

- - -

Persirenginėja ne tik žmonės, bet ir daiktai.

- - -

Šuniui pabudimo akimirka būdavo tikra laimė: naiviai ir kvailokai stebėdavosi vėl esąs pasauly ir dėl to džiūgaudavo. O ji nenoriai prasimerkdavo, trokšdama pratęsti naktį ir kuo ilgiau neatmerkti akių.

- - -

Koncentracijos stovykla nėra koks išskirtinis stulbinantis dalykas, atvirkščiai, tai pagrindas, duotybė, kurioje žmogus gimsta ir iš kur ištrūksta tiktai įtempęs visas jėgas.

- - -

Patys svarbiausi klausimai yra tie, kuriuos formuluoti gali ir vaikas. Tik tie naiviausieji klausimai ir yra iš tikrųjų svarbūs. Tai klausimai, į kuriuos nėra atsakymų. Klausimas, į kurį nėra atsakymo, yra barjeras, už kurio nebegalima toliau eiti. Kitaip sakant: būtent klausimais, į kuriuos nėra atsakymų, nužymėtos žmogaus galimybės, apibrėžtos žmogaus egzistencijos ribos.

- - -

Unitazų kriauklės šiuolaikiniuose butuose skleidžiasi virš grindų nelyg baltųjų vandens lelijų žiedai. Architektas stengiasi padaryt visa, kas įmanoma, kad kūnas užmirštų savo niekybę ir žmogus nežinotų, kur jo vidurių išmatas nusineša iš rezervuaro sugrumėjęs vanduo. Vamzdynai, nors ir iškišę savo čiuptuvus mūsų butuose, rūpestingai paslėpti, ir mes nieko nežinome apie nematomas šūdų Venecijas, virš kurių stovi mūsų vonios, miegamieji, šokių salės ir parlamentai.

- - -

... žino, kad būtent tokiomis akimirkomis gimsta meilė: moteris paklūsta balsui, pašaukusiam jos išgąsdintą sielą; vyras paklūsta moteriai, kurios siela atsiliepė į jo šauksmą.

- - -

Nuo kančios žmonės dažniausiai bėga į ateitį. Laiko linijoje įsivaizduoja tą brūkšnį, už kurio nustos jausti šios dienos tamsą.

- - -

Meilė – tai kaip imperija: kai sunyksta idėja, gulusi jos pamatan, sunyksta ir ji pati.

- - -

Ar nežinojimas žmogų išteisina. Ar soste sėdintis kvailys atleistinas nuo bet kokios atsakomybės todėl, kad jis kvailys?

- - -

Tas jų pageidavimas, kad žmonės viešai išsižadėtų, ką anksčiau pasakę, yra viduramžiškas. Ir ką apskritai reiškia „išsižadėti“? Mūsų laikais mintį galima tiktai iškraipyti, o ne išsižadėti. Todėl minties išsižadėjimas yra neįmanomas; tai – vien tik žodinis, formalus, magiškas veiksmas. <...> Teroru valdomoje visuomenėje jokie pareiškimai neįpareigoja, jie yra priverstiniai, ir garbingas žmogus neturi kreipti į juos dėmesio, nė pastebėti.

- - -

Bailumas pamažu, bet tvirtai tampa elgesio taisykle ir greitai kaipo toks visai nebebus pastebimas.

- - -

Jei nebūtų bailių, tai jų pačių narsa virstų kasdieniška ir beprasme pastanga, kuria jau niekas nesistebėtų.

- - -

Kodėl tas, kuris mažai tegerbia kitus žmones, yra toks priklausomas nuo jų nuomonės?

- - -

Ar ne tragikomiška, kad mūsų laikais geras išsiauklėjimas tapo policijos pagalbininku. Nemokame meluoti: tėvelio ir mamytės įskiepytas tiesos sakymo imperatyvas veikia tiesiog automatiškai, gėdijamės meluoti net mus tardančiam policininkui. Mums daug paprasčiau ginčytis su juo, įžeidinėti (nors tai neturi jokios prasmės), negu meluoti tiesiai į akis (o juk vien tai privalu daryti).

- - -

Jeigu žmones apskritai galima skirstyti į rūšis ar kategorijas, tai tiktai pagal slaptąsias svajas, nukreipiančias tos ar kitos veiklos link.

- - -

Žmogžudystė tarsi tėra mirties, kurią vėliau pasiųstų pats Dievas, paskubinimas.

- - -

Kas lieka iš gyvenimo, kai žmogus atsisako ir to, ką ligi šiol laikė savąja paskirtimi.

- - -

Riba tarp gėrio ir blogio yra sunkiai apčiuopiama. <...> Barbariška bausti tuos, kurie nežinojo, ką darė.

- - -

Vienatinis „aš“ kaip tik ir yra tai, ko neįsivaizduoji. Įsivaizduoti įstengiame tik tai, kas visiems bendra, vienoda. Individualusis „aš“ skiria mus iš visuotinumo, jo negalima apskaičiuoti ir nuspėti iš anksto, galima tiktai atrasti, atskleisti, išplėšti.

Tomas gerai žino, kad nėra nieko sunkiau užčiuopiamo už tą „aš“. Tarp Hitlerio ir Einšteino, tarp Brežnevo ir Solženycino daugiau panašumų nei skirtumų. Jeigu būtų galima išreikšti skaičiumi, tai tarp jų viena milijoninė dalis skirtumo, o devyni šimtai devyniasdešimt devyni tūkstančiai devyni šimtai devyniasdešimt devynios milijoninės dalys panašumo.

Tomas yra apsėstas geismo atskleisti ir užvaldyti tą

milijoninę dalį, jam atrodo, kad tiktai ji ir traukia prie moterų. Jis apsėstas ne pačių moterų, o to, kas kiekvienoje iš jų yra neįsivaizduojama, kitaip tariant, tos milijoninės dalies, kuri skiria vieną moterį nuo kitos.

<...>

Logiška būtų paklausti, kodėl jis tos vienos milijoninės nenuspėjamos dalies ieškojo sekse, o ne kur kitur. Ar nebūtų galėjęs jos paieškoti, tarkime, eigasty, kulinariniuose pomėgiuose, tos ar kitos moters meniniame skonyje?

Visai teisingai, vieną nepanašumo dalelytę galima rasti kiekvienoj gyvenimo srity, tačiau visur ji vieša ir nepridengta, nereikia jos nė ieškoti, nereikalingas skalpelis. Jei viena moteris labiau mėgsta sūrį negu tortą, o kita negali pakęsti raudonųjų kopūstų, tai, žinoma, reiškia jų originalumą, bet tuoj pat įsitikiname, kad toks originalumas nieko vertas ir nėra jokios prasmės kreipti į jį dėmesio.

Vien tik sekso srity viena milijoninė nepanašumo dalis išryškėja kaip ypatingas bruožas, nes jis slypi ne viešumoj ir jį reikia atskleisti. Dar prieš pusšimtį metų tokiam tikslui tekdavo sugaišti daug laiko (savaites, net ir mėnesius), tad ir skirtasis laikas tapdavo pasiektojo tikslo vertės matu. Tačiau net ir šiandien, nors laiko sugaištama gerokai mažiau, seksualumas tebėra toji geležimi kaustyta skrynelė, kurioje uždarytas moters „aš“ slėpinys.

- - -

Metaforos pavojingos. Meilė prasideda metafora. Kitaip sakant, meilė prasideda tą akimirką, kai moteris pirmuoju savo žodžiu įsirašo į mūsų poetinę atmintį.

- - -

Pamažu mūsų prarandamas sugebėjimas atskirti gėrį nuo blogio. Nebepažįstame kaltės jausmo. Komunistai teisinasi, kad juos apgavęs Stalinas. Žudikas teisinasi, kad jo nemylėjus motina ir kad buvęs labai vienišas.

- - -

Norėjo dar kai ką pridurti, bet prisiminė, kad jų galbūt klausomasi. Nė kiek netroško garbės būti cituojamas ateities istorikų. Baiminosi, kad jo neimtų cituoti policija.

- - -

Mintys taip pat gali gelbėti gyvybes.

- - -

Romanas nėra autoriaus išpažintis, tai bandymas suvokti, kas yra žmogaus gyvenimas spąstais virtusiame pasaulyje.

- - -

Personažai ne gimsta kaip gyvi žmonės iš motinos kūno, jie atsiranda iš vienatinės situacijos, sakinio, metaforos, kurioje nelyg riešuto kevale glūdi fundamentali žmogaus galimybė, autoriaus manymu, iki šiol niekieno neįžvelgta ar bent jau niekieno esmingai neaprašyta.

- - -

Ar reikia šaukti, kai žmogui kas stengiasi užkimšti gerklę? Žinoma.

<...>

Kas geriau – šaukti priartinant savo mirtį ar tylėti ir bent kiek atitolinti paskutinę akimirką?

<...>

Ar apskritai įmanoma atsakyti į tokius klausimus?

Ir vėl atėjo mintis, kurią mes jau žinome: žmogus gyvena tiktai kartą, todėl niekada nepatirs, kuris sprendimas buvo teisingas, o kuris ne. Kiekvienoje situacijoje galime rinktis tik vieną kartą, nes mums neduotas antras, trečias, ketvirtas gyvenimas, kad galėtume palyginti įvairius apsisprendimus.

- - -

Einmal ist keinmal. Kas nutinka tiktai kartą, tai lyg ir visai nenutinka.

- - -

Susieti meilę su seksu – vienas ekscentriškiausių Kūrėjo sumanymų.

- - -

Vaikystėje vartydamas vaikams perpasakotąjį Senąjį Testamentą su Gustavo Dorė graviūromis, regėdavau Poną Dievą, sėdintį debesyse. Tai buvo senis su akimis, nosimi, ilga barzda, ir aš buvau įsitikinęs, kad jei turi burną, tai tikriausiai ir valgo. Tačiau toji mintis mane gąsdino, kadangi, nors ir buvau iš greičiau netikinčios nei tikinčios šeimos, jaučiau, jog Dievo vidurių įvaizdis yra šventvagiškas.

Jau tada, neturėdamas jokių teologinių žinių, spontaniškai supratau, jog Dievas ir šūdas niekaip nesiderina, o tai ir klibina pagrindinę krikščioniškosios antropologijos tezę, bylojančią, kad žmogus sukurtas pagal Dievo paveikslą. Tąsyk ir Dievas turi vidurius, o jei Dievas vidurių neturi, vadinasi, žmogus sukurtas ne pagal jį.

Senieji gnostikai tai suprato ne blogiau už mane, penkiametį vaikiščią. Didysis Gnozės meistras Valentinas, spręsdamas šią nelemtą problemą, antrajame šimtmetyje tvirtino, kad Jėzus Kristus „valgė, gėrė, bet nedefekavo“.

Šūdas yra keblesnė teologinė problema nei blogis. Dievas suteikė žmogui laisvę, tad galima netgi tarti, kad už mūsų piktadarybes jis neatsako. Tačiau už šūdą žmogaus kūrėjas atsakingas visokeriopai.

- - -

Senatorius ilgai ir mąsliai žvelgė į keturias tolstančias figūrėles, paskui atsisuko į Sabiną:

– Tik pažiūrėkit į juos. – Jo ranka nubrėžė ratą, apimantį stadioną, pievą ir vaikus. – Tai aš vadinu laime.

Šiuose žodžiuose slypėjo ne tik džiaugsmas, kad vaikučiai laksto ir žolė želia, bet ir senatoriaus užuojauta iš komunistinės šalies atklydusiai moteriai, kur, kaip jam dingojos, nei žolė želia, nei vaikai laksto.

Tą akimirksnį Sabina visai aiškiai išvydo senatorių tribūnoje Prahos aikštėje. Jo veidą puošė lygiai tokia pat šypsena, kokias komunistiniai vadovai dalindavo besišypsantiems apačioje žygiuojančioje eisenoje piliečiams.

Iš kur senatorius galėjo žinoti, kad vaikai reiškia laimę? Negi galėjo įžvelgti jų sielą? O galbūt, vos pradingę jam iš akių, trys iš jų puolė ketvirtąjį ir pradėjo mušti?

Senatorius teturėjo vienintelį argumentą savo teiginiui pagrįsti: jausmą. Ten, kur kalba širdis, netinka proto pastabos. Kičo imperiją valdo širdies diktatūra.

Kičo sukeltas jausmas, žinoma, turėtų apimti kuo didesnį žmonių skaičių. Todėl kičo nevalia grįsti ypatinga situacija, jis gali remtis tik įprastais sąmonėn įspaustais vaizdiniais: nedėkinga duktė, apleistas tėvas, pieva bėgantys vaikai, išduota tėvynė, pirmosios meilės prisiminimas.

Kičas išspaudžia vieną po kitos dvi graudulio ašaras. Pirmoji ašara sako: vaikai, bėgantys per pievą, kaip gražu!

Antroji ašara sako: kaip gražu kartu su visa žmonija graudintis pieva bėgančių vaikų vaizdu!

Tiktai toji antroji ašara kičą paverčia kiču.

Tiktai kiču įmanoma grįsti viso pasaulio žmonių brolybę.

Niekas to nesupranta geriau už politikus. Jei kur netoliese atsiranda fotoaparatas, jie bemat puola prie artimiausio vaiko, glėbesčiuoja jį ir bučiuoja. Kičas yra visų politikų, visų politinių partijų ir judėjimų estetinis idealas.

Visuomenėje, kurioje viena šalia kitos egzistuoja įvairios politinės srovės, ir jų įtakos viena kitą riboja, dar įmanu išvengti kičo inkvizicijos, individas gali išsaugoti savo asmenybę, o menininkas – sukurti ką nors netikėta. Tačiau ten, kur valdo vienintelė politinė jėga, bemat atsiduriame totalaus kičo karalijoje.

Totalaus, vadinasi, visa, kas ardo kičą, išstumiama iš gyvenimo: bet kokia individualizmo apraiška (nes bet koks išskirtinumas yra spjūvis besišypsančiai brolijai į veidą), bet kokia abejonė (nes pradėjus abejoti smulkmenomis, galima suabejoti gyvenimu apskritai), ironija (nes kičo imperijoje į viską reikia reaguoti labai rimtai); taip pat ir šeimą palikusi motina arba vyras, labiau linkstantis prie kitų vyrų nei prie moterų, nes tuo jie kelia pavojų šūkiui: „mylėkitės ir dauginkitės!“

Šiuo požiūriu vadinamąjį gulagą galime laikyti tam tikra higienine duobe, į kurią totalus kičas sumeta savo atliekas.

<...>

Totalaus kičo imperijoje atsakymai pateikiami iš anksto ir užkertamas kelias bet kokiems klausimams. Taip aiškėja, kad tikrasis totalaus kičo priešininkas yra klausiantis žmogus. Klausimas nelyg dekoracijos audeklą perrėžiantis peilis įgalina pažvelgti, kas slepiasi už jos.

- - -

Estetinis kategoriško pritarimo būčiai idealas yra toks pasaulis, kuriame šūdas paneigtas ir visi elgiasi tarsi jo nė būt nebūtų. Toks estetinis idealas vadinamas kiču.

- - -

Kičo šaltinis yra kategoriškas pritarimas būčiai.

Tačiau kas yra būties pagrindas? Žmogus? Kova? Meilė? Vyras? Moteris?

Požiūrių yra pačių įvairiausių, todėl esama ir visokių kičų: katalikiškas, protestantiškas, žydiškas, komunistinis, fašistinis, demokratinis, feministinis, nacionalinis,

internacionalinis, Europos kičas ir Amerikos kičas.

- - -

Kas liko iš Kambodžoje mirštančių žmonių? Viena didžiulė fotografija, kurioje amerikiečių aktorė laiko glėbyje geltonodį vaikutį.

Kas liko iš Tomo?

Užrašas: „Troško Dievo karalystės žemėje“.

Kas liko iš Bethoveno?

Niaurus vyras išdraikyta ševeliūra, slaptingai sakantis: *Es muss sein*!

Kas liko iš Franco?

Užrašas: „Po ilgų klajonių sugrįžęs“.

Ir taip toliau, ir taip toliau. Anksčiau negu būsime užmiršti, visi pavirsime kiču. Kičas – tai tarpinė stotelė tarp būties ir užmaršties.

- - -

Didysis Žygis tęsiasi, nors pasaulis juo ir nebesidomi, todėl tai jau nervingas ir karštligiškas žygis. Vakar – prieš Vietnamą okupavusius amerikiečius, šiandien – prieš Kambodžą okupavusį Vietnamą, vakar – už Izraelį, šiandien – už palestiniečius, vakar – už Kubą, rytoj – prieš Kubą ir visada – prieš Ameriką. Kartais prieš žudynes, o kartais kitas žudynes paremiant, žygiuojama Europoje ir, stengiantis neatsilikti, tenka vis spartinti žingsnį, taigi Didysis Žygis tampa skubančių, šuoliuojančių žmonių minia, aikštelė kasdien vis mažesnė, o vieną dieną iš jos teliks abstraktus taškas be jokių matmenų.

- - -

Mes visi norime, kad kas nors į mus žiūrėtų. Pagal tai, kokio tipo žiūrovų pageidaujame, mus galima suskirstyti į keturias kategorijas.

Pirmoji kategorija trokšta daugybės anoniminių akių, kitaip sakant, publikos žvilgsnio. Jai priklauso ir barzdotasis redaktorius. Jis buvo susigyvenęs su savo

skaitytojais, o kai vieną dieną rusai uždarė savaitraštį, staiga pasijuto klumpąs praretėjusiame ore. Niekas negalėjo atstoti nepažįstamų akių žvilgsnio. Jautėsi dūstąs. Paskui kartą pastebėjo esąs visur sekamas policijos, besiklausančios telefono ir net slapta fotografuojančios jį gatvėje. Vėl visur su juo buvo anoniminės akys, ir jis atgavo kvapą! Net jautėsi laimingas! Teatrališkai kreipdavosi į sienose paslėptus mikrofonus. Prarastą publiką visiškai atstojo policija.

Antrajai kategorijai priklauso tie, kuriems reikia daugybės pažįstamų akių. Tai nepavargstantys kokteilių ir vakarėlių rengėjai. Jie laimingesni už pirmosios kategorijos žmones, kuriems, praradus publiką, atrodo, kad jų gyvenimo salėje užgeso šviesos. Kone kiekvienam iš jų taip atsitinka. Antrosios kategorijos žmonės beveik visada gali susirasti vienokį ar kitokį žiūrovą.

O trečiosios kategorijos žmonės geidžia nuolat būti mylimojo akių šviesoje. Jų padėtis tokia pat grėsminga kaip ir pirmosios kategorijos žmonių. Kartą mylimojo akys užsimerks, ir salėje užges šviesa.

Ir štai ketvirtoji kategorija, pati rečiausia, tie, kurie gyvena lydimi įsivaizduojamų nesančių žmonių žvilgsnių. Tai svajotojai.

- - -

Tikrasis žmogaus gerumas skaisčiai ir laisvai atsiskleidžia tik prieš tą, kas neapdovanotas jokia jėga. Tikrąjį, esminį (siekiantį daug giliau, nei įžvelgia akys) moralinį egzaminą žmonija laiko prieš tuos, kurie atiduoti jos globai: prieš gyvūnus. Čia žmoniją ir ištiko didžiausias krachas, svarbiausias, visi kiti tiktai papildė jį.

- - -

Pačioje „Pradžios knygos“ pradžioje parašyta, kad Dievas sukūrė žmogų, norėdamas jam patikėti paukščius, žuvis ir gyvūnus. Žinia, „Pradžios knygą“ parašė žmogus, ne arklys. Nėra jokios garantijos, jog Dievas tikrai suteikė

žmogui teisę valdyti visas kitas gyvas būtybes. Labiau tikėtina, kad žmogus išgalvojo Dievą, norėdamas pašventinti savo uzurpuotą valdžią karvei ir arkliui. Taip, teisė užmušti elnią arba karvę yra vienintelis dalykas, dėl kurio net pačių kruviniausių karų metu broliškai sutaria visa žmonija.

Ši teisė atrodo savaime suprantama todėl, kad hierarchijos viršūnėje esame mes.

- - -

Rojuje žmogus dar nebuvo žmogumi. Tiksliau pasakius, žmogus dar nebuvo išsviestas į žmogaus kelią. Mes seniai išsviesti ir lekiame tiesiaeige laiko tuštuma. Bet dar išlikęs plonytis siūlelis, siejantis mus su tolimu, dumsose skendinčiu Rojumi, kur visai nepanašus į Narcizą Adomas lenkiasi prie šaltinio, nenutuokdamas, kad gelsva dėmė vandens paviršiuje yra jo veidas. Rojaus ilgesys yra žmogaus troškimas nebūt žmogumi.

- - -

Žmonės taip jau sukurti, ir jų meilė a priori yra žemesnės rūšies negu (bent jau geriausiu atveju) meilė tarp žmogaus ir šuns. Tokios keistenybės žmogaus istorijoje Kūrėjas tikriausiai nenumatė.

- - -

Galimas dalykas, mes nesugebame mylėti kaip tik todėl, kad trokštame būti mylimi, tai yra kažko (meilės) reikalaujame iš kito, neįstengdami priartėti prie jo be išankstinių reikalavimų, pasitenkindami tuo, kad jis yra.

- - -

Nė vienas žmogus negali padovanoti kitam idilės. Tai padaryti gali tiktai gyvūnas, nes jis nebuvo išvytas iš Rojaus. Žmogaus ir šuns meilė yra idiliška. Joje nebūna konfliktų, širdį draskančių scenų, nėra jokios kaitos nei vystymosi.

- - -

Žmogaus laikas ne ratu sukasi, o vis bėga pirmyn. Štai kur priežastis, kodėl žmogus negali būti laimingas, nes laimė yra pasikartojimų ilgesys.

- - -

Šuo, lyginant su žmogumi, turi daug pranašumų, tačiau vienas jų tikrai reikšmingas: jo atžvilgiu eutanazija neuždrausta, gyvūnas turi teisę į gailestingą mirtį. <...> Kaip nustatyti akimirksnį, kai žmoniškiau yra nutraukti gyvybę?

<...>

Kaip sunku susitaikyti su mirties vaidmeniu!

- - -

Siaubas – tai šokas, visiško apakimo akimirka. Siaubas neturi nė šešėlio grožio. Regime tiktai stiprią mūsų laukiančio nežinomo įvykio šviesą. Liūdesys, atvirkščiai, išduoda tai, kas nutiks.

- - -

Kartą žmogus apsisprendi nė pats nežinodamas, kodėl būtent taip, o paskui viskas rieda toliau iš inercijos. Ir kasmet vis sunkiau pakeisti sprendimą.

- - -

Jis šypsosi, o kolei šypsosi, tol laikosi gyvenimo, nors ir pasmerktas.

Milan Kundera

„Pokštas“

The Joke

Kaip esate tikras, kad galite atskirti kulisus nuo sienų? Ar niekad nesuabejojate, kad jūsų išjuokiamos iliuzijos iš tikrųjų tėra iliuzijos? O jeigu klystate? Jeigu tai vertybės, o jūs esat vertybių griovėjas?

- - -

Kaip tik dėl to mėgau su juo ginčytis, nes taip visada galėjau greitai suvokti, kas toks esu ir ką galvoju.

- - -

Mane užliejo karštas džiaugsmas, kad jis manęs trokšta ir dar labiau trokšta, kai primenu, kad esu ištekėjusi, nes taip nutolstu nuo jo, o žmogus labiausiai trokšta to, kas nuo jo tolsta.

- - -

Puskarininkis garsiai skaitė pavardes ir skirstė mus į skyrius, nurodydamas barako kambarius ir lovas.

Taigi greitai kiekvienas netekome asmeninės valios ir tapome kažkuo, kas išoriškai panašu į daiktą (kurį galima siuntinėti, skirstyti, kuriam galima komanduoti ir juo disponuoti), o viduje į žmogų (kenčiantį, įpykusį, kupiną baimės).

- - -

Miestai turi savybę atspindėt vienas kitą tarsi veidrodyje.

- - -

Supratau, kad savąjį „nepanašumą“ pastebiu tik aš vienas, o kitiems jis lieka nepastebimas.

- - -

Klausydamiesi muzikos, girdime melodiją ir užmirštame, jog tai tik viena iš laiko formų; orkestrui nutilus, girdime laiką, patį laiką.

- - -

Namai, jeigu tai tik tėvų namai, nėra gija, tai tik praeitis; laiškai, kuriuos tau rašo tėvai, – tai pranešimai iš žemyno, nuo kurio tolsti. Tokie laiškai tiktai parodys tau, kad esi išklydęs iš kelio, primins uostą, iš kurio išplaukei viskuo pasiaukojamai aprūpintas. Taip, tvirtina tokie laiškai, uostas vis dar čia, jisai saugus ir gražus kaip ir anais laikais, tačiau kelio, kelio atgal nebėr!

- - -

Neradau savy jokios garantijos, kad esu geresnis už kitus, bet kaip tai gali atsiliepti mano santykiams su kitais? Mano paties menkystės suvokimas nė kiek nesutaiko su kitų menkyste. Man šlykštu, kai žmonės pajunta broliškumą kitiems, įžvelgę juose panašių žemų polinkių.

- - -

Nelaimės valandą žmogus ieško paguodos, savo liūdesį suliedamas su kitų žmonių liūdesiu.

- - -

Neapykanta tvieskia pernelyg skvarbia šviesa, kurioje daiktai praranda plastiškumą.

- - -

Juk jaunuoliai nekalti, kad vaidina; jie dar negatavi, bet patenka į jau gatavą pasaulį ir turi veikti jame kaip gatavi. Todėl jie greitai čiumpa tas formas ir pavyzdžius, kurie jiems patinka, kuriais naudojasi, – ir vaidina.

- - -

Pradėjau abejoti mūsų solidarumo verte, juk jis atsirado spaudžiant aplinkybėms ir savisaugos instinktui genant mus į vieningą būrį.

- - -

Kiekvienas medinis daiktas panašus į katę arba šunį. Tai greičiau gyvos būtybės, negu daiktai. Myliu medinį pasaulį. Tik jame jaučiuosi esąs namie.

- - -

Visos esminės gyvenimo situacijos yra nesugrįžtančios. Kad žmogus išliktų žmogumi, jis privalo sąmoningai pereiti negrįžtamybę. Išgert ją ligi dugno.

- - -

Negi jisai vienas kovojo pogrindy? Tik jį vieną kankino?

Bet jisai žinomiausias!

O taip! Propagandos aparatui svarbu padaryti tvarką mirusių didvyrių galerijoje. Jam iš visų didvyrių reikia išsirinkt pagrindinį, kad galėtų tinkamai išnaudoti.

Ko čia šaipytis! Kiekviena epocha turi savo simbolius!

- - -

Juk moteryje mylim ne tai, kas yra ji pati savyje ir sau, o tai, kuo ji atsisuka į mus, kuo ji yra mums.

- - -

Gyventi pasaulyje, kuriame niekam nėra atleista, kuriame niekas negali atpirkti savo klaidų, tai lyg gyvent pragare.

- - -

Žemė, kurioje gyvename, yra pasienio juosta tarp dangaus ir pragaro. Nė vienas veiksmas pats savaime nėra geras nė blogas. Tiktai jo vieta pasaulio tvarkoje paverčia jį geru arba blogu.

- - -

Kai kurie žmonės sakosi mylį žmoniją, kiti teisingai pastebi, kad mylėti galima tik vienaskaita, tai yra tiktai atskirus žmones. Sutinku su tuo ir priduriu, jog tai, kas tinka meilei, galioja ir neapykantai. Žmogus – pusiausvyros trokštanti būtybė – savo neapykantos sunkiu atlygina už jam ant pečių sviesto blogio sunkį. Bet pabandykite nukreipti neapykantą į principų abstrakcijas, į

neteisingumą, fanatizmą, žiaurumą, arba, jeigu jau pasiekėte tiek, kad neapkenčiate patiės žmogiškumo principo, – pabandykite nekęsti žmonijos! Tokia neapykanta viršija žmogaus jėgas, ir žmogus, siekdamas išlieti rūstybę (ir suvokdamas savo ribas), galiausiai nukreipia ją į atskirą asmenį.

- - -

Vienatvei žmogų pasmerkia ne priešai, o draugai.

- - -

Gėdijausi, kad kalbu tai, ko jie nori. Esu toks bailus? Ar toks drausmingas? O gal toks pavargęs?

- - -

Pykau ant savęs, anuometinio savo amžiaus, idiotiško lyriškojo amžiaus, kai žmogus pats sau esi per didelė mįslė, kad galėtum atsisukti į šalia esančias mįsles, kai tau kiti (ir mylimiausieji) tėra judantys veidrodžiai, kuriuose su nuostaba pamatai savo paties jausmą, savo susijaudinimą, savo paties vertę.

- - -

Kalbėjo taip pabrėždama, kad man iškart tapo aišku, jog čia yra kartos manifestacija; nes kiekviena karta turi savo pomėgių, meilių ir interesų kompleksą, kurį išpažįsta su tikru įkarščiu, kad skirtųsi nuo vyresniųjų ir įtvirtintų kartos savitumą. Man visada buvo nemalonus paklusnumas tokiam kartos mentalitetui (tai bandos puikybei).

- - -

Dauguma žmonių apgaudinėja save dvigubai klaidingu tikėjimu: tiki amžina atmintim (žmonių, daiktų, veiksmų, tautų) ir atperkamumu (veiksmų, klaidų, nuodėmių, skriaudų). Abu tikėjimai yra neteisingi. Iš tikrųjų yra visai priešingai: visa bus užmiršta, ir niekas nebus atpirkta. Atpirkimo (atkeršijimo ir atleidimo) užduotį atliks užmarštis. Niekas neatitaisys skriaudų, kurios jau padarytos, bet visos skriaudos bus užmirštos.

Milorad Pavić

1929

Jeigu judi ta kryptimi, kuria auga tavo baimė, vadinasi, esi teisingame kelyje.

- - -

Siela – kaip mėnulis. Ji turi nematomą pusę, kurios niekada nepamatysi iš ten, kur dabar esi.

Beverly Sills

1929

Jei nepavyks, galbūt nusivilsite, bet jei nebandysite, būsite pasmerktas nesėkmei.

Gerhard Uhlenbruck

1929

Abejonę užmigdome, sužadindami viltis.

- - -

Gerumas yra gero žmogaus sentimentalumas.

- - -

Jausmai – sielos instinktas.

- - -

Kūrybingumas yra proto neklusnumas.

- - -

Melas – primityviausioji vaizduotės forma.

- - -

Mėgindami žemėje rojų įkurti, gyvenimą mes paverčiam pragaru.

- - -

Mirtis – žemės traukos jėga.

- - -

Savo veidą mes prarandam dažniau negu savo kaukę.

- - -

Švelnumas – kūno kalbos lyrika.

- - -

Viltis – naiviausioji tikėjimo forma.

Robert Zend

1929

Bendra tarp žmonių viena – jie visi skirtingi.

J. G. Ballard
1930

J. G. Ballard
„Saulės imperija“
Empire of the Sun

Tikras karas buvo visa tai, ką pats matė po japonų įsiveržimo į Kiniją 1937-aisiais, vietovėse, kur vyko Hangdžou ir Longhua mūšiai, – ten kas pavasarį ryžių laukuose iškildavo nepalaidotų žuvusiųjų kaulai. Tikras karas buvo tūkstančiai kinų pabėgėlių, mirštančių nuo choleros už aklinų užtvarų Pudonge, ant iečių palei Šanchajaus Bundą pamautos kraujais apgargėjusios komunistų galvos. Tikrame kare niekas nežino, kieno jis pusėje, kariaujama be vėliavų, komentatorių ar nugalėtojų. Tikrame kare nėra net priešo.

- - -

Skeletai geltonavo lietaus išplautame dumble, tarsi tie vargingi valstiečiai gulėtų šilkuose. Džimą vėl sukrėtė skirtumas tarp beasmenių mirusiųjų kūnų, kuriuos matydavo kasdien, ir šių saulės sušildytų skeletų – kiekvienas jų atrodė tik vienas toks. Jam buvo smalsu apžiūrėti kaukoles su šnairuojančiomis akiduobėmis, išsiklaipiusiais dantimis. Daugeliu atžvilgių skeletai buvo gyvesni negu valstiečiai, neilgai vaikščioję su šiais kaulais.

- - -

Viešas smaugimas vykdavo mažyčiame stadione – jo medinės grindys buvo nušveistos, aplinkui tikmedžio egzekucijos stulpus stovėjo eilės pusapvalių suolų – ir visada sutraukdavo mąslią publiką. Džimas nusprendė, kad kinams patinka mirties reginys – kaip netvarios jų būties priminimas. Dėl tos pačios priežasties jiems patiko elgtis žiauriai – idant neužmirštų, kaip tuščia manyti, jog

pasaulis kitoks.

- - -

Tiesą sakant, dauguma Longhua stovyklos kalinių būtų mielai kolaboravę patys. Džimas šiek tiek nepritarė, bet sutiko, kad veikiausiai protinga griebtis visko, kad tik išgyventumei. Po trejeto metų stovykloje patriotizmas nieko nebereiškė. Drąsiausi kaliniai – o kolaboravimas buvo rizikingas reikalas, – buvo tie, kurie pelnydavo japonų palankumą ir padėdavo nelaimės bendrams, parūpindami šiokio tokio maisto bei tvarsčių.

- - -

Jis buvo pasiryžęs susilipdyti aplinkui save bent šukę šio pakrikusio pasaulio.

- - -

Mirtis – itin talpi sąvoka, paklusni visokioms interpretacijoms.

- - -

Karas su drąsa neturi nieko bendra.

- - -

... atskleidė apie karą akivaizdžią tiesą, jog žmonės puikiausiai sugeba prisitaikyti.

- - -

– Pasibaigus karui, gyvenime bus labai daug netikrumo.

- - -

Karas truko pernelyg ilgai. Sulaikymo centre, Longhua stovykloje jis darė viską, kad išliktų gyvas, bet dabar dalis jo nori mirti. Jam tai vienintelis būdas užbaigti šį karą.

- - -

Ši šviesa buvo jo mirties nuojauta, jo mažos sielos, susivienijančios su didesne mirštančio pasaulio siela, reginys.

- - -

Trejetą metų bandę ištrūkti iš stovyklos dabar jie stovi prie jos vartų, nusiteikę užsiimti vietas Trečiajam pasauliniam karui.

- - -

Jis tyrinėjo nuotrauką, kurioje amerikiečių jūros pėstininkai kėlė vėliavą ant Suribačio kalno po Ivo Džimos mūšio. Amerikiečiai šiuose žurnaluose kovojo didvyrišką karą, artimą komiksams, kuriuos Džimas skaitė vaikystėje. Netgi mirusieji buvo garbinami – toks gyvųjų supratimas apie mirusiuosius...

- - -

Jis neabejojo, kad Antrasis pasaulinis karas baigėsi, bet ar Trečiasis pasaulinis jau prasidėjo?

John Barth
1930

John Barth
„Kelio pabaiga“
The End of the Road

Vos pažvelgęs į jį galėjai pasakyti, jog tai papratęs anksti kelti, sveikai misti ir dar daugybe kitų dorybių pasižymintis žmogus: patriotiškas, drąsus, pasitikintis savimi, stiprus, nevengiantis pavojų, tvirtos moralės, patikimas, ištikimas, visada pasirengęs ateiti pagalbon, draugiškas, mandagus, malonus, pareigingas, linksmas, taupus, šaunus, tvarkingas ir pagarbus.

- - -

Nuo savižudybės mane saugojo tik mano nuotaikų gilumas ir trumpalaikiškumas: tiesą sakant, eidamas miegoti, kai gyvenimas tapdavo nepakeliamas, t. y. sąmoningai užbaigdamas dieną, irgi savotiškai žudydavausi ir pasiekdavau savo tikslą ne mažiau efektyviai, negu iš tiesų nusižudęs.

- - -

– Žinote, mano nuomone, iš kitų šaiposi tie žmonės, kurie nejaukiai jaučiasi dėl požiūrių skirtumo, tačiau nežino, kaip įrodyti savo teisumą. Jie supranta, kad turėtų tai žinoti, tačiau nežino, ir, užuot pripažinę savo nežinojimą ir pradėję nagrinėti problemą, kad atrastų būdą įrodyti savo požiūrio teisingumą, tiesiog išjuokia kito žmogaus argumentus. Išjuokti argumentus – labai lengva.

- - -

Pati savaime santuoka nėra vertybė.

- - -

Jeigu sieki savo tikslo, nori nenori tenka pripažinti, kad jis subjektyvus.

- - -

Kuo sudėtingesnė žmogaus etika, tuo tvirtesnis jis turi būti, kad išsilaikytų ant kojų. Kai tik pasiunti velniop objektyvias vertybes, privalai nuolatos rengtis kovai ir būti akylas, nes pasikliauti gali tik savimi. Tam reikia energijos: ne asmeninės, o kultūrinės energijos, kitaip pralaimėsi.

- - -

– Tarkim, kad kiekviena asmenybė iš tiesų unikali. Tačiau ar visi unikalūs dalykai yra vertingi savaime?

- - -

Jis toks stiprus, kad gali sau leisti kartkartėmis atrodyti silpnas.

- - -

– Jeigu yra konkretus besirenkąs žmogus, situacijų, kuriose jis negalėtų pasirinkti vienokio ar kitokio sprendimo, tiesiog nebūna. Jeigu žmogus renkasi, vadinasi jis egzistuoja: taigi jeigu jūs nesirenkate, tai jūs ir neegzistuojate – jūsų nėra.

- - -

Gydytojas davė man baigiamuosius nurodymus.

– Jūsų atveju tikėti Dievą nesveika, – mokė jis. – Religija jus tik slėgs. Tačiau kol neparinkome ko nors, kas jums tiktų, būtų naudinga susižavėti kokia nors filosofine sistema. Siūlyčiau skaityti Sartrą ir tapti egzistencialistu – tai privers jus judintis, kol surasime ką nors tinkamesnio.

- - -

Jis ėmė aiškinti, kuo pagrįsta Mitoterapija.

– Gyvenime nebūna pagrindinių ir antraeilių, šalutinių, personažų. Šiuo atžvilgiu visi literatūros kūriniai, biografijos ir istoriniai veikalai yra melagingi. Kiekvienas žmogus yra savo gyvenimo istorijos herojus. Hamletas galėjo būti parašytas iš Polonijaus pozicijų ir pavadintas

Danijos kamerhero Polonijaus tragedija. Drįstu teigti, kad jis savęs anaiptol nelaikė šalutiniu personažu. Arba įsivaizduokime, kad jūs esate vyriausiasis pabrolys vestuvėse. Jaunikio požiūriu, pagrindinis veikėjas vestuvėse yra jis, visi kiti vaidina antraeilius vaidmenis, net ir nuotaka. Tačiau jūsų požiūriu, tos vestuvės viso labo tik nedidelis epizodas labai įdomioje jūsų gyvenimo istorijoje, taigi ir nuotaka, ir jaunikis jums yra šalutiniai veikėjai. Jūs pats savo noru apsiėmėte vaidinti antraeilio personažo vaidmenį: vaidinti antraeilius vaidmenis kartais visai malonu, nes jūs apsimetate esąs mažiau reikšmingas nei – kaip žinote – esate iš tiesų, panašiai kaip Odisėjas, norėdamas būti neatpažintas, apsimeta kiauliaganiu. Ir kiekvienas vestuvių ceremonijos dalyvis save laiko protagonistu, malonėjusiu pasirodyti šiame spektaklyje. Taigi šiuo požiūriu literatūros kūriniai yra visai ne melas, o tikroviška gyvenimo iškraipymų, kuriuos daro kiekvienas, reprezentacija.

– Eikime toliau. Mes esame ne tik savo gyvenimo istorijų herojai – mes esame tie, kurie jas sugalvoja ir kitiems žmonėms priskiria antraeilių veikėjų vaidmenis. Tačiau paprastai žmonių gyvenimo istorijos nebūna vientisos, vieno nuoseklaus siužeto; mums tenka nuolatos keisti pagrindinį vaidmenį, išgalvoti herojų iš naujo, ir tik antraeiliai vaidmenys, kuriuos priskiriame kitiems žmonėms, lieka pastovūs. Tai – taisyklė. Jeigu koks nors žmogus kasdien metų metus vaidina beveik tą patį personažą, vadinasi, jis arba neturi vaizduotės, kaip tie aktoriai, kurie moka vaidinti tik vieną vaidmenį, arba jo vaizduotė tokia talpi, kad jis kiekvieną atskirą savo gyvenimo situaciją mato kaip kažkokio didžiulio supersiužeto epizodą ir moka taip iškraipyti situacijas, kad su jomis susidorotų tas pats herojus. Tačiau tokie žmonės – reta išimtis.

– Toks vaidmenų priskyrimas yra mitų kūrimas; kai

sąmoningai arba nesąmoningai kuriame mitus siekdami išaukštinti ar apginti savąjį ego – o tai, siekdami šių tikslų, darome nuolatos – tokia veikla tampa Mitoterapija. Dabar svarbiausias dalykas: užstrigti, prarasti gebėjimą judėti, kaip jūs tąsyk stotyje, gali tik žmogus, kuris nustojo sau taikyti Mitoterapiją. Sėdėdamas laukiamojoje salėje ant suolelio jūs nebuvote nei pagrindinis, nei antraeilis veikėjas: jūs apskritai nebuvote veikėjas. Todėl, kad taip neatsitiktų dar kartą, turiu išaiškinti jums tam tikrus dalykus, nors kitiems žmonėms viskas išeina savaime. Jūs tarsi paralitikas, kurį reikia iš naujo mokyti vaikščioti.

– Klausykitės toliau. Daugelis gyvenimo krizių žmones ištinka todėl, kad herojaus vaidmuo, kurį jie sau priskyrė vienoje situacijoje arba situacijų komplekse, nebetinka naujai susiklosčiusiose situacijose arba – nors iš esmės tai tas pats – todėl, kad jiems nepakanka vaizduotės iškraipyti situaciją taip, kad ji tiktų vaidinti senąjį vaidmenį. Taip atsitinka, pavyzdžiui, tėvams, kai jų vaikai užauga, arba įsimylėjėliams, kai mylimojo jausmai atšąla. Jeigu nauja situacija yra tokia slegianti, kad jos neįmanoma ignoruoti, ir žmogus neįstengia surasti jai tinkančios kaukės, jis gali tapti šizofreniku – tai paskutinė, juodos dienos, kaukė – arba tiesiog sielvarto palaužtu žmogumi. Kalbant apie asmenybės integralumą šių dalykų ignoruoti nevalia, nes žmogaus integralumas yra ne kas kita, kaip ištikimybė sau pačiam parašytam scenarijui.

<...>

– Labai svarbu, kad išmoktumėte įsijausti į vaidmenis, o kaukes laikytumėte savo veidu. Tik nemanykite, kad už jų kažkas yra: anapus jų – ničnieko. Ego reiškia aš, aš reiškia ego, o ego pagal apibrėžimą yra kaukė. Kur nėra ego – o jūs, sėdėdamas ant suolelio stotyje, jo neturėjote – ten nėra aš. Jeigu jus kartais apima jausmas, kad jūsų kaukė nenuoširdi – na ir žodis! – tai tik todėl, kad viena iš jūsų kaukių visai nedera su kita.

Niekada nesidėkite dviejų kaukių vienu metu. Tarp jų kyla konfliktas, o kilus konfliktui tarp kaukių, kaip ir neturėdamas jokios kaukės, galite prarasti gebėjimą judėti ir vėl užstrigsite. Kuo aiškiau surežisuosite savo situacijas, kuo tiksliau apibrėšite savo ir kitų vaidmenis, tuo saugesnis būsite. Mitoterapija gydant paralitikus nesvarbu, ar jų vaidmuo pagrindinis, ar antraeilis, svarbu, kad jis būtų aiškiai suvoktas, nors paprastai žmogus priskiria sau pagrindinį vaidmenį – taip jau sutvarkytas pasaulis.

- - -

– Elementari pagarba, elementarus mandagumas, elementarus tas, elementarus anas. Viską sudėjus išeina elementarūs santykiai, o tokio dalyko aš nevartoju. Mano skonio merginai nereikia elementarios pagarbos – ji nori tikros pagarbos, o kai tikrai gerbi žmogų, nedarai jam jokių nuolaidų.

- - -

Žmogus negali imti ir liautis bijojęs, tačiau gali nesielgti kaip bailys – tai jo valioje.

- - -

Kas padaryta, padaryta, tačiau praeitis juk egzistuoja tik žmogaus, kuris apie ją mąsto, mintyse – taigi jo interpretacijose. Šiuo požiūriu su praeitimi visada galima ką nors padaryti.

- - -

Kiekvienas žmogus bent retkarčiais ima ir iškrečia ką nors tokio, ko paskui pats negali paaiškinti. O kai šaukštai jau popiet, žmogus pradeda išsigalvoti visokias protingas savo elgesio priežastis – tau veikiausiai jos kaip iš gausybės rago pasipila, vos tik pagalvoji, ką padarei prieš akimirką, – tačiau bet kokiu atveju šio *post factum* išmąstytos priežastys veiksmų atžvilgiu yra aposteriorinės.

- - -

Egzistencija ne tik pirmesnė už esmę – žmogiškųjų būtybių atveju ji net meta iššūkį esmei.

- - -

– Jeigu jums nesvarbu, kad jus suprastų aplinkiniai, taisyklių galite nesilaikyti, tačiau jeigu jums tai vis dėlto svarbu, tada vienintelis būdas „išsilaisvinti“ nuo taisyklių – įvaldyti jas taip tobulai, kad jos taptų antrąja jūsų prigimtimi. Yra toks paradoksas: kiekvienoje sudėtingos sąrangos visuomenėje žmogus paprastai laisvas tokiu mastu, kokiu jis įsisavino egzistuojančias taisykles ir normas. Kas laisvesnis: ar žmogus, kuris maištauja prieš visokeriopas nuostatas, ar tas, kuris laikosi jų automatiškai, nė nesusimąstydamas?

– Bet savaime suprantama, – juk žmonės nuolatos siekia viską daryti vis geriau ir geriau. Tiesa? O norint ką nors tobulinti, paprastai taisykles tenka keisti. Jeigu niekas ir niekada nemaištautų prieš taisykles, nebūtų jokios pažangos.

– Tai dar vienas paradoksas. Visais laikais maištininkais ir radikalais tampa žmonės, kurie mato, kad taisyklės dažnai yra paprasčiausiai prasimanytos – apskritai jos visos prasimanytos, – ir kurie negali pakęsti prasimanytų taisyklių. Tokie yra laisvosios meilės šalininkai, tokios yra moterys, rūkančios cigarus, arba tie tipai iš Grinvič Vilidžo, kurie iš principo nesikerpa plaukų, ir apskritai bet kokie reformatoriai. Tačiau bet kokioje visuomeninėje sistemoje didžiausias maištininkas yra tas, kuris kiaurai permato normų ir socialinių nuostatų sąlyginumą, tačiau taip jas niekina, taip nevertina jį supančios visuomenės, kad visą tą niekų kalną priima su šypsena. Didžiausias maištininkas tas, kuris jokiu būdu neims keisti socialinių normų.

- - -

Sunku turėti reikalą su žmogumi, kuris beatodairiškai vadovaujasi savo idėjomis ir pasirengęs sumokėti bet kokią kainą už tai, kad tik nė per plauką nenukryptų nuo jų užbrėžtos elgesio linijos, ir bendravimas su juo ilgainiui demoralizuoja.

John Barth

„Plaukiojanti opera“

The Floating Opera

Žinau, kad mirsiu. Tačiau norėčiau bent jau mirti visas iš karto, o ne dalimis.

- - -

Tiesą sakant, sunku gyventi taip, lyg kiekviena diena būtų paskutinė, kai yra šiokia tokia tikimybė, jog tai tik viena iš daugelio dienų.

- - -

Taigi pradedu dieną nuo ciniško gesto, o baigiu tikėjimo gestu; arba, jei jums taip labiau patinka, iš pradžių primenu sau, kad visokie tikslai ir siekimai, bent jau man, yra tik iliuzija, o paskui pademonstruoju, jog tai visai ne taip. Laikinumo gestas, amžinybės gestas. Tarp šių dviejų gestų atsirandančioje įtampoje aš ir pragyvenau savo suaugusio žmogaus gyvenimą.

- - -

Staiga atėjo naktis, šį kartą buvau įduboje ir visomis keturiomis stovėjau artilerijos sviedinio išmuštoje duobėje, iki pusės pripildytoje purvino vandens. Vis dar turėjau šautuvą, bet jis buvo jau tuščias, o jei ir buvo šovinių, tai neprisiminiau, kaip juos įdėti į spyną. Kiurksojau ten padėjęs rankas ant kelių, galvą nukoręs, ir spoksojau į vandenį. Aplinkui vėl buvo ramu; tik retsykiais kildamos į orą sušnypšdavo signalinės raketos. Štai tada mane ir apėmė tikra baimė – greitai, bet nepasakyčiau, kad netikėtai – grynai fizinis baimės pojūtis. Jis perbėgo šiurpulio bangomis nuo šlaunų ir sėdmenų per pečius ir žandikaulius, paskui atgal, ir taip keletą kartų – atrodė, lyg mėsos gumulėliai būtų ritinėjęsi po oda. Tai jokiu būdu nebuvo bailumas; mano protas išliko visiškai šaltas – arba galvojau apie ką kitą, arba tiesiog atbukau.

Bailumas reiškia tam tikrą pasirinkimą, o baimė nepalieka jokio pasirinkimo – ji tiesiog apima, ir tiek. Kai bangos pasiekė mano klubus ir šlaunis, atsipalaidavo žiediniai raumenys; kai perbėgo pilvu ir krūtine, ėmiau žiaukčioti ir dusti; o kai atėjo iki veido, smakras atvipo, tekėjo seilės, ašarojo akys. Paskui tos bangos nubėgo žemyn, ir vėl grįžo atgal. Nežinau, kiek tai truko, galbūt tik vieną minutę. Tačiau tai buvo gryniausias ir stipriausias jausmas iš visų, kuriuos kada nors esu patyręs. Kurį laiką, kol visa tai su manim darėsi, galėjau žvelgti į save iš šalies: išgąsdintas, apsiseilėjęs gyvulys purvo duobėje. Vienas dalykas yra teoriškai sutikti su prielaida, kad žmonės – viena iš gyvūnų rūšių, ir visai kitas – pačiam suvokti aiškiai ir iki galo savo asmeninį gyvuliškumą, taip, kad niekada, netgi atsitiktinėje kalboje, nebegalėtum priešinti žodžių žmogus ir gyvulys, niekuomet negalėtum žiūrėti į savo artimus kitaip, kaip tik į daugiau ar mažiau protingus, daugiau ar mažiau sveikus, daugiau ar mažiau pavojingus, daugiau ar mažiau reikalingus gyvūnijos pasaulio egzempliorius, niekuomet negalėtum žvelgti į jų pasiekimus kitaip, kaip tik į geriau ar prasčiau dresiruotų žvėrių triukus. Tą naktį man taip ir atsitiko, ir nuo to laiko į nieką – nei į savo tėvą, nei į Džeinę, nei į save – negalėjau pažvelgti kitaip.

- - -

Pakankamai ilgai užsitęsęs darbas pats tampa tikslu.

- - -

Nedera įžvelgti paslėptų prasmių ten, kur jų nėra, nes nuklysite nuo kelio.

- - -

Testamentu Nr. 13 senis didžiąją savo turto dalį paliko bažnyčiai, išreikšdamas viltį, kad juo turtingesnė ir įtakingesnė bus religinė organizacija, tuo greičiau žmonės atmes jos skelbiamą tikėjimą.

- - -

– Juk negali žmogus imti ir pasikeisti.

- - -

Intelektualūs pokalbiai atėjus gyvenimo žiemai, kai kitų malonumų jau nebėra, yra tikras džiaugsmas.

- - -

– Kapitonas Osbornas irgi jau seniai žino, ką iš tiesų jis jaučia mirčiai, kai apie ją pagalvoja – o tai atsitinka velniškai retai. Kai giltinė ateis, jis su ja dar pasigrums, blaškydamasis lyg harpūnu pašautas ir į laivą tempiamas banginis. O štai jums, pone, bus sunku, nes jūs bandote apsimesti, kad senatvė jums teikia džiaugsmą ir kad į mirtį jūs žiūrite kaip į didingą finalą, bet iš tiesų taip nėra.

– Tai netiesa! – užprotestavo ponas Hakeris.

– Nėra nieko bloga, jei žmonės save apgaudinėja, – guodžiamai pasakiau. – Jei žmonės savęs neapgaudinėtų, tai beprotnamiuose vietų neužtektų. Tačiau jei jau tai nepadeda, tai nepadeda, ir nieko čia nepadarysi. Visa bėda ta, kad jums nepavyksta savęs apgauti; jūs puikiai žinote, jog tai tik spektaklis. Kas gi yra šlovingo toje jūsų senatvėje? Argi ne geriau būtų pripažinti, jog viskas yra šlykštu, ir keiktis paskutiniais žodžiais?

- - -

– Ką, jūsų nuomone, reikia daryti žmogui, kuris neturi dėl ko gyventi? Lieka tik vyriškai apsimetinėti, kad esi viskuo patenkintas, arba vaikščioti ir verkšlenti lyg vaikui.

– Man nerūpi, kas ką daro, – pasakiau. – Iš esmės, man visai nesvarbu, ar jūs laimingas, ar ne. Nesu didelis žmonių mylėtojas.

- - -

– Jei žmogus neišpažįsta kokios nors religijos, draudžiančios savižudybę, klausimas, žudytis ar ne, yra pirmutinis, į kurį jis turi atsakyti prieš imdamas samprotauti, kaip jam gyventi toliau. Žinoma, aš kalbu tik

apie tuos žmones, kurie nori apsispręsti protingai.

- - -

– Gyvenimas mane išmokė, kad protingai elgiasi tas, kuris žodžius turi ar privalo vartoja tik po žodžio jei.

- - -

– Pasistenkite apsvarstyti visus argumentus prieš savižudybę, kurie tik jums ateis į galvą. Jei nutarsite nesižudyti, vėliau visada galėsite atšaukti savo sprendimą, o priešingu atveju atšaukti jį bus sunku.

- - -

– Gyvenimas pats savaime yra vertybė.

– Nėra jokių savaimingų vertybių.

- - -

Aš ėjau ir mąsčiau apie didžiąją mintį, kuri atėjo man į galvą tuo metu, kai sukandau cigarą: kad nėra jokių savaimingų vertybių. Dabar, kai ši mintis mano galvoje jau buvo aiškiai susiformavusi, man atrodė juokinga, kad tiek metų negalėjau to suvokti. Nuolatos patirdavau, jog atskiri dalykai – pinigai, sąžiningumas, valdžia, meilė, išsilavinimas, išmintis, netgi gyvenimas – nėra vertingi patys savaime, ir vertę įgyja tik siekiant kokių nors tikslų, tačiau nesugebėjau apibendrinti tų atskirų pavyzdžių. Bet pavyzdžiai vis kaupėsi, kaupėsi, kaupėsi, aš suprasdavau, kad ir viena nėra vertinga savaime, ir kita, ir trečia, ir staiga atėjo galutinis suvokimas: nėra jokių savaimingų vertybių; viskam vertė yra tik priskiriama, suteikiama iš išorės – mes, žmonės, ją suteikiame.

- - -

Kiekvienas, kuris nori gyventi protingai, visų pirma turi atsakyti į Hamleto klausimą, klausimą apie savižudybę.

- - -

Jei jau renkatės mirtį, tai dėl Dievo meilės, pagrįskite savo pasirinkimą logiškiau nei Hamletas: tiesiog bėgti nuo „strėlių ir dūžių atšiauraus likimo“ yra paprasčiausias bailumas – kaip ir baimintis sapnų, kurie gali prisisapnuoti

tuomet, kai mirtis mus išvaduos iš šio pasaulio jungo. Nepamanykite, kad beatodairiškai skatinu jus žudytis: aš tik manau, jog tas, kuris siekia gyventi protingai, privalo turėti priežasčių likti gyvam.

Tačiau nesėkmės man nėra pakankama priežastis, pateisinanti kieno nors savižudybę, drauge ir mano tėvo. Mano manymu, dėl to, kad jis neturėjo priežasčių kartis, aš ir tapau ciniku, nors cinizmo sėkla, be abejo, jau seniai buvo kritusi į mano sielą. Kiekybė staiga perėjo į kokybę, pasaulis pakeitė ir išbaigė mano filosofiją.

- - -

Susijaudinimas, kurį patyriau pirmą kartą suvokęs, kad esu pasirengęs nusižudyti, vis dar buvo juntamas, tačiau, kaip visada, kai darau svarbius sprendimus, šis suvokimas atėjo akimirksniu, kai kažkas iš išorės ėmė ir sudaužė mano eilinę kaukę – ir tik paskui, kaip būdavo ir anksčiau, aš apmąsčiau bei pagrindžiau šį savaiminį apsisprendimą, paverčiau jį aiškia, logiška pozicija. Nors tikėtis, kad žiūriu į tai rimtai, būtų per daug drąsu, bet tą dieną mano apmąstymai apie savo sprendimą buvo išties kažkaip baimingai pagarbūs – jame buvo nevilties patrauklumas ir bedugnės žavesys. Regis, paprasčiausias dalykas – juk nebuvo jokių ypatingų priežasčių – o toks sukrečiantis. Už jo girdėjosi juodųjų Chaoso vėjų siautėjimas; mane ėmė šiurpas, lyg būtų pūtęs ledinis požemių vėjas.

- - -

Koks skirtumas, ką jie pagalvos apie mano mirtį? Jokio, visiškai jokio skirtumo. Ir, vėl atgavus gebėjimą blaiviai mąstyti, mintis, kad mano paskutinis veiksmas neteks savo pradinės prasmės, nes bus aiškinamas visaip, bet tik ne taip, kaip norėjau, man pasirodė net savaip patraukli. Supratęs tai, savo būsimame poelgyje išvydau naują prasmę, netgi gilesnę.

- - -

Mirties „Tyrimas“ yra tik gyvenimo „Tyrimo“ dalis.

- - -

Tą vakarą maniau, jog pastabos, kurias tada užrašiau, bus paskutinės.

1. Nėra jokių savaimingų vertybių.

2. Priežastys, dėl kurių žmonės kai kuriuos dalykus laiko vertingais, iš esmės visuomet yra iracionalios.

3. Vadinasi, iš esmės nėra jokios priežasties ką nors branginti.

- - -

Vieną 1919 metų dieną, būdamas sargybiniu, kritau ant paradinės Fort Mido aikštės grindinio, daktaras Frisbis apžiūrėjo mane apsiginklavęs savo stetoskopu ir aš atsidūriau Džono Hopkinso universitete, kur pradėjau valgyti, gerti ir linksmintis – tai buvo mano pirmoji kaukė. 1924-aisiais Betė Džun Ganter aptalžė mane nudaužtu buteliu, žmogus, vardu Kouzis, iš pradžių aplamdęs šonus, išgrūdo mane iš bordelio Kalver gatvėje, Marvinas Rouzas diagnozavo man prostatos infekciją, ir aš tapau šventuoju – tai buvo antroji kaukė. 1930-aisiais mano tėvas, su kuriuo (laikydamas savo šventumą brendimo požymiu) tariausi pradedąs bendrauti tobuliau, dėl nepaaiškinamų priežasčių ėmė ir pasikorė; aš nuėmiau diržą nuo jo kaklo, paštu pasiunčiau savo palikimą pulkininkui Mortonui ir tapau ciniku – tai buvo mano trečioji kaukė. Ir kiekvieną kartą greitai imdavau manyti, jog dabartinis požiūris yra geriausias ne tik todėl, kad kažkokiu būdu padeda man susitaikyti su savo širdimi, bet apskritai yra geriausias.

<...>

Štai ką supratau: kad visos mano kaukės buvo tik pusiau sąmoningos pastangos pažaboti tą faktą, su kuriuo turiu gyventi; kad nė viena iš jų nepadarė manęs to fakto valdovu; kad dabar, kai cinizmas pasirodė esąs bejėgis, nebepadės nė viena kaukė; trumpiau tariant, kad

mano širdis yra visos likusios mano esybės, netgi mano valios valdovė. Tai mano širdis kūrė kaukes, o ne valia. Man teko nuryti tokią išvadą: Nėra jokios galimybės pažaboti faktą, su kuriuo gyvenu. Dusau suvokdamas visų savo pastangų bergždumą. Atrodė, kad mano galvą kažkas suspaudė replėmis. Impulsas pakelti rankas ir akis į dangų buvo beveik nenugalimas – bet ten nebuvo nieko į ką galėčiau kreiptis. Man liko tik sukąsti dantis, stipriai užmerkti akis ir linguoti galvą. Tačiau kiekvienas judesys nutvilkydavo mane savo bergždumu, kiekvienas naujai užplūstantis jausmas – savo beviltiškumu, kol galų gale mane iš visų pusių užpuolė daugybė mažų agonijų, pasisėmusių jėgų iš didžiosios agonijos manyje.

- - -

3. Vadinasi, iš esmės nėra jokių priežasčių ką nors branginti.

Dabar pridėjau žodžius beje, ir gyvenimą, ir iš karto tapo aišku, kokie turi būti kiti punktai:

1. Gyventi reiškia veikti. Nėra jokių neginčijamų priežasčių veikti.

2. Nėra jokių neginčijamų priežasčių gyventi.

<...>

... prie penktojo punkto skliaustuose pridėjau:

5. Nėra jokios neginčijamos priežasties gyventi (arba nusižudyti).

- - -

Mintis, kad tarp nieko nėra jokio esminio skirtumo, yra pritrenkianti, bet jei ties ja ir apsistočiau, tapęs šventuoju, ciniku ar savižudžiu iš principo, ji nėra iki galo apmąstyta. Iš tiesų, niekas niekuo nuo nieko nesiskiria, ir ši tiesa taip pat. O Hamleto klausimas yra visiškai beprasmis.

Taip pat mąsčiau štai apie ką: jei nėra absoliučių vertybių, tai ar negalima neabsoliučias vertybes laikyti nė kiek ne mažiau reikšmingomis, ir netgi dėl jų gyventi.

Arkady Davidowitz
1930

Pasaulio pabaiga begalinė.

- - -

Nešti savo kryžių, kad ant jo nukryžiuotų kitus.

Barry Farber
1930

Nusikaltimų plitimas priklauso nuo mūsų noro su jais taikstytis.

Nils Magnar Grendstad
1930

Mes atsiduriame tarp žinojimo ir suvokimo, arba prasmės radimo. Kad rastume kieno nors prasmę, privalome su tuo dalyku turėti asmeninį santykį. Mums būtina suvokti, kas tai yra iš tikrųjų.

Anton LaVey
1930

Kur įsigyti materialinių gėrybių ne taip lengva, vyraujančiomis religijomis turėjo tapti ir tapo tos, kurios savo išpažinėjus skatina atsisakyti materialinių vertybių ir vengti naudotis bet kuo, kas turi bent kiek reikšmės jų įsigyjant. Tokiu būdu žmonėms pakišama mintis, kad reikia sutikti su tokiu savo likimu, koks jis yra, nepaisant koks skurdus jis bebūtų. Suprantama, kad šalyse, kur panašios priemonės naudojamos savanoriškam nuskurdinimui, ego neigimo filosofija tarnauja tik valdantiesiems, nepageidaujantiems masinio nepasitenkinimo. Bet tiems, kurie naudojasi bet kuria

galimybe pagerinti savo materialinę padėtį, tos religinio mąstymo formos pasirinkimas, be abejo, atrodo tiesiog kvailystė!

- - -

Gėris – tai protingas egoizmas.

- - -

Taip pat gerai visiems žinomas faktas, kad daugybė žmonių miršta tik todėl, kad pasiduoda, kad jiems jau į viską nusispjaut.

- - -

Žmonijos dauginimosi procesui paskatinti gamta geidulingumą padarė antruoju pagal stiprumą instinktu po savisaugos.

Vern Law
1930

Patirtis yra žiauri mokytoja, nes pirmiausia pasiunčia išbandymą, o tik po to – pamoką.

Justinas Marcinkevičius
1930

Ką tai reiškia „gyvenimo prasmė“? Jos nėra atskirai nuo manęs ir nuo visuomenės, kurioje gyvenu. Vadinasi, tiktai išreikšdamas save vienu ar kitu darbu, priimtinu, naudingu, reikalingu visuomenei, aš deklaruoju savo individualų gyvenimo prasmės suvokimą.

- - -

Keista, kad mokslas tartum atstūmė žmogų nuo gamtos, išmetė iš visumos, iškėlė virš jos. Naujų santykių su gamta mes dar neišmokom. Tad ir einam į ją kaip užkariautą žemę, kur galima plėšti, žudyti, naikinti... Dažnai be jokios prasmės.

- - -

Mano ginklai nukreipti į pagrindinį priešą – į gyvulišką, vartotojišką ir, deja, kol kas visagalį principą: „gyvenimas – malonumas“. Aš tvirtinu, kad tikras, vertas žmogaus malonumas yra suprasta ir sąmoningai atlikta pareiga.

- - -

Visa ko pradžia, man atrodo, yra ten, toli vaikystėje, kur žmogus pirmą kartą supranta, kad pasaulyje jis gyvena ne vienas, kad jo rankos ir širdis privalo ką nors pridengti nuo skausmo, prievartos, melo, kad jis privalo būti žmogumi. Tai aukščiausia ir sunkiausia pareiga.

- - -

Didieji pasikeitimai, tikrieji pasikeitimai vyksta ten, giliai, žmogaus sieloje, kur įvairiais pavidalais grumiasi gėris ir blogis, tiesa ir melas, laisvė ir prievarta.

- - -

Tarp pragaro ir dangaus, tarp gėrio ir blogio, tarp balto ir juodo stovi žmogus.

- - -

Ir vis dėlto amžinas klausimas „kam gyventi?“ man skamba kaip etinis klausimas „kaip gyventi?“ Jeigu mūsų gyvenimas ir turi kokią prasmę, tai tik tuo atveju, kai mes einame į jį su klausimu „kaip?“

- - -

Dvasinę ir fizinę žmogaus veiklą grįsdamas suprasta pareiga aš matau aktyvų žmogų, laisvą žmogų, heroišką žmogų. Tebūna tai mūsų heroiškosios etikos kertinis akmuo.

- - -

Matyt, yra „kolektyvinė pasąmonė“, kitaip kuo paaiškinsi masinės psichozės reiškinius?

- - -

Žmogaus likimas iš tikrųjų yra jo dvasios likimas.

- - -

Poezija siekia išlupti daiktą iš žmogaus krūtinės ir jo vietoje vėl įstatyti širdį.

- - -

Mes nė vienas nemokam būti vienas.

- - -

Gyvenimas – malonumų indas, pripildytas kartaus pareigos ir atsakomybės gėrimo.

- - -

Suprasti žmogų! Tai be galo daug, beveik nepasiekiama, nes kiekvienas supranta tik tiek, kiek randa savyje, kiek turi savyje. Taigi: suprasti save – suprasti kitą, suprasti kitą – suprasti save.

- - -

Brangiai ima iš mūsų gamta už laimę žiūrėti į ją ir ją jausti: ji pasiima mus.

- - -

Žmogus – kaip raidė knygoje, kurios pavadinimas žmonija. Tiktai pažindami raides, pradedame skaityti.

- - -

Vienas dalykas – žinoti, kitas – gyventi. Žinoti galima daug ką, gyventi – nedaug kuo, galbūt tik kuo nors vienu. Pavyzdžiui, savo idėja.

- - -

Kai atgal pažiūriu, tai ir nedidelis džiaugsmas atrodo tartum stebuklas, kuriuo tikėti imu. Gal ir visas gyvenimas – vienintelis, vienas didžiausias mano stebuklas, nepaprastas paprastumu.

- - -

Žmogus įgyja vertę tiktai realizuodamas savo kūrybinį ir moralinį turinį.

- - -

Žmogus negali suvokti Nebūties – todėl, kad jis yra Būtis.

- - -

Reikia nuo kažko pasitraukti, kad galėtum prie kažko prieiti.

- - -

Visada žemėje per mažai gerų žodžių – meilės, tiesos ir dėkingumo žodžių. Mes dažnai taip ir išsiskiriame, nepasakę jų vienas kitam, nusinešame, užgniaužę juos savo širdyse. Praeiname abejingi pro medį, paukštį, pro žydintį rugį ir pro kenčiantį žmogų, tarytum ne vienos žemės broliai, ne vienos saulės vaikai būtumėm.

- - -

Meilė – tai du sujungti delnai. Ir gurkšnis vandens juose: gyvenimas.

- - -

Visų džiaugsmų veidai panašūs vienas į kitą. Skausmų veidai skirtingi. O laimė apskritai neturi veido.

- - -

Be gilios dvasinės kultūros, be gražaus, prasmingo gyvenimo siekimo nėra ir asmenybės. Kultūros pažanga, dvasinio gyvenimo intensyvumas padidina žmogaus laisvę, žymia dalimi prisideda prie asmenybės kūrimo.

- - -

Suprasti žmogų, padėti jam pažinti save, pažinti tą galią, kuri slypi jame, o svarbiausia – meilę ir pagarbą į save panašiam – toks būtų bendriausiais žodžiais mūsų uždavinys.

- - -

Blogis turi begalinę daugybę veidų ir jo pavidalai nesuskaičiuojami. Pažintas ir sučiuptas vienoje vietoje, jis pasitraukia, kad nelauktai netikėtai pasiimtų savo grobį kitoje vietoje.

- - -

O juk kiekvienas žmogus – nepakartojamas, kiekviena širdis – tai vis naujas kontinentas ar bent jau sala.

- - -

Manau, jog pagrindinė forma, kuria reiškiasi dvasingumas, yra meilė. Meilė plačiąja prasme. Apibrėžčiau ją kaip mūsų būties viršūnę, kurioje žmogaus dvasia patiria aukščiausią vienovės su viskuo, kas yra, laimę, t. y., myli.

- - -

Tik meilės stebuklas išveda mus iš subjektyvumo ir egoizmo ribų. Vadinasi, sudvasina mus.

- - -

Be gyvenimo sudvasinimo – kokie mes lėkšti ir vienareikšmiai.

- - -

Džiaugsmas nekūrybingas. Jis neturi katarsio. Didžiausius dvasios stebuklus kuria skausmas ir kančia.

- - -

Būtent dvasine veikla veikla žmogus pagilina, sudvasina, sureikšmina savo gyvenimą, jo laikinumą, atsiremia į ką nors didesnio.

- - -

Religinis ir politinis fanatizmas reiškia tą patį: žemą garbinančios sąmonės lygį, jos agresyvumą, viduramžišką nepakantumą laisvai dvasiai ir kūrybiškam mąstymui.

- - -

Paprastumo! Noriu paprastumo, tartum duonos kepalėlio tarp delnų.

- - -

Ryškiausias vaikystės prisiminimas – sunkios tėvo rankos, raikančios duoną prie stalo. Šis vaizdas persekioja mane visą laiką, ir dabar aš manau, kad jame tarsi sukaupta visa žmogaus gyvenimo prasmė: išdalinti save, atiduoti šilumą, džiaugsmą, meilę, mintis ir visa, ką turi savyje – atiduoti visiems. Toks yra kiekvieno žmogaus pašaukimas.

- - -

Prasmę turi tiktai gėris. Blogiu aš nepajėgiu pagrįsti savo gyvenimo vienkartybės.

- - -

Neužtenka žinoti – reikia paversti žinojimą įsitikinimu.

- - -

Pasaulį pažįstame patys savimi jį pridengdami, jo skausmą ir neviltį patys iškentėdami.

- - -

Kuklumas... Tai bruožas, liudijantis didelę vidinę žmogaus kultūrą, inteligentiškumą, talentą ir, savaime suprantama, pagarbą kitiems. Dažniausiai šito stinga vidutinybei.

- - -

Nors ir sakoma, kad laimingam ir saulė skaisčiau šviečia, bet tai kenčiančio požiūris, jo vertinimas, – laimingas žmogus šito pats nemato.

- - -

Diena tuščia kaip nupjauta pieva, kurioje, galvą nuleidęs, stovi liūdesys.

- - -

Lengva meluoti, kada žinai, kaip meluoti, kada tavo melas ne tik nebaudžiamas, o, priešingai, tam tikra prasme netgi skatinamas ir, kaip rodo praktika, atlyginamas.

- - -

Visų mūsų drabužiai vienodi: mes apsirengę laiku. Visi mes turim ir vieną didelį, bendrą tikslą: esam mirtingi.

- - -

Kūryba – vidinio išsivadavimo aktas, savo rūpesčio ir skausmo objektyvizavimas.

- - -

Niekada žmogus nebuvo mažas, jeigu tik jis buvo savimi.

- - -

Žodis galingas minties pajėgumu, minčių skurdas devalvuoja žodžius.

- - -

Savyje reikia nuolat ugdyti kritiką. Ji atsiranda iš nuolatinio priešinimosi sau.

- - -

Kalba apie gėrį man visada yra kalba apie grožį. Gražu tai, kas teisinga, kilnu, dora...

- - -

Kada nors knygos atėjimas pas žmogų bus prilygintas dieviškosios ugnies pagrobimui – nes kuo gi mes ginamės nuo tamsos ir smurto žvėrių, jei ne knyga, kuo sušildom sugrubusią sielą, kieno, jei ne knygos šviesa mus vedė ir veda pasaulio ir pačių širdies labirintais.

- - -

Kas ta mūsų taip dažnai linksniuojama žmogaus širdis? Ar ne praraja, į kurią bijome ar nemokame atvirai ir tiesiai pažvelgti, o tuo labiau parodyti ją kitam? Vieniša, vieniša savo dorybėm ir ydom.

- - -

Visi mes išskrendame iš vaikystės. O ji pasiveja mus senatvėje, kai pavargę mūsų sparnai jau nepakelia mūsų.

- - -

Kova kaip tik ir yra geriausias pažinimas. Tu turi dvi galimybes: laimėti arba pralaimėti. Ir vienu, ir kitu atveju kovos rezultatas bus vienodas: pažinimas.

- - -

Žmogus tėvynėje – tai žmogus savo krašto istorijoje, kalboje, peizaže, papročiuose ir kasdieniniuose darbuose.

- - -

Žodžiu galima ne tik sužeisti, bet ir užmušti.

- - -

Niekas tiek nepasitarnavo žmogui, niekas neiškėlė taip aukštai jo dvasios ir niekas tiek nekentėjo kartu su žmogumi, kaip knyga.

- - -

Žmogus bent sykį privalo parodyti liežuvį savo baimei.

- - -

Šeimą aš suprantu kaip kokį augalą, sukurtą pačios gamtos, šeimą sugalvojo ir ištobulino pati gyvybė, įtvirtindama ją pasaulyje, tačiau kartu palikdama ir atvirą visąlaik besikeičiančiam socialiniam klimatui, naujiems žmonių santykiams ir visuomenės poreikiams.

Romualdas Narečionis
1930

Žmogiškumas baigiasi ten, kur prasideda gėrėjimasis savo žmogiškumu.

José Narosky
1930

Kare nėra nesužeistų kareivių.

Vytautas Petkevičius
1930

Mylėti reikia ne tai, kas amžina, o tai, kas du kartus nesikartoja.

- - -

Žmogus visada jaučiasi nelaimingas ko nors negalėdamas. Bet jis būtų dar nelaimingesnis, jeigu viskas būtų jo valioje.

George Soros

1930

Istorinis įvykis pakeičia ne pasaulį, bet mūsų pasaulio suvokimą.

- - -

Gamta eina savo keliu, nepriklausomai nuo ją aprašančių teorijų.

- - -

Finansų rinkos yra amoralios.

- - -

Teorija neprivalo būti teisinga tam, kad įtakotų žmonių elgesį.

- - -

Tik nuolatinio bandymų ir klaidų proceso metu galima tobulėti.

- - -

Jei tikslingumas taps visuomenės norma, atsiras nestabilumas.

- - -

Visada džiaugiuosi, atradęs savo klaidą.

- - -

Niekas nežino absoliučios tiesos.

- - -

Jei nežinai, kas esi, akcijų rinka yra per brangi vieta tai išsiaiškinti.

Thomas Bernhard

1931

Visi turime mirtiną ligą – gyvenimą, ir mes nenusipelnėme nieko daugiau, tik chaoso.

Thomas Bernhard

„Grimzdėjas“

The Loser

Susidūrę su geriausiu, turime pasitraukti.

- - -

Jis neleido sau jokio netikslumo. Kalbėjo tik tai, ką buvo gerai apmąstęs. Jis niekino žmones, kalbančius iki galo neapgalvotus dalykus, taigi niekino beveik visą žmoniją.

- - -

Gyvenantis kaime ilgainiui sukvailėja, pats to nepastebėdamas, kiek laiko jis mano, jog tai originalu ir reikalinga jo sveikatai, tačiau gyvenimas kaime išvis ne originalus, o banalus kiekvienam, kuris nėra gimęs kaime ir kaimui. Visi tie pavyzdžiai, kai didmiesčio žmonės persikėlė į kaimą, kad ten geriau ir ilgiau gyventų, tai vien šiurpūs pavyzdžiai, galvojau aš.

- - -

Žiūrėdami į žmones, mes matome tiktai luošius, iš išorės ar iš vidaus arba iš išorės ir iš vidaus, kitokių nėra, galvojau aš. Kuo ilgiau žiūrime į žmogų, tuo labiau suluošintas jis mums atrodo, nes jis yra toks suluošintas, kokio mes jo nenorime matyti, bet koks jis iš tiesų yra. Pasaulis pilnas luošių. Mes einame gatve ir sutinkame vien tiktai luošius.

- - -

Egzistuoti – vadinasi, kęsti neviltį.

- - -

Mes juk neegzistuojame, mes esam egzistuojami!

- - -

Žmogaus netikrumas yra jo prigimtis, jo neviltis, labai dažnai ir labai teisingai sakė Vertheimeris, tik jam niekada nepavyko laikytis savo paties sakymų, jais

pasiremti, jis visuomet turėjo galvoje (ir savo aforizmuose) didžiulį, išties didžiulį teorinį turtą, galvojau aš, išties gelbstinčią gyvenimo ir egzistencijos filosofiją, bet nesugebėjo jos sau pritaikyti. Teoriškai jis buvo egzistencijos valdovas, praktiškai savo egzistencijos ne tik nekontroliavo, bet ir buvo jos sunaikintas, galvojau aš.

- - -

Teoriškai mes suprantame žmones, bet praktiškai jų negalime pakęsti, galvojau aš, bendraujame su jais daugiausia nenoromis ir elgiamės taip, kaip mums atrodo reikalinga. Bet mes neturėtume į juos žiūrėti vien tik iš savo taško, o iš visų pusių, ir atitinkamai elgtis, galvojau aš, taip bendrauti, kad galėtume pasakyti, jog bendraujame visiškai be jokio išankstinio nusiteikimo, tačiau mums tai nepavyksta, nes iš tiesų mes visuomet visiems priešiški.

Thomas Bernhard

„Senieji meistrai“

Old Masters

Meną mirtinai nuvalkioja menotyrininkai. Dieve mano, dažnai pagalvoju, sėdėdamas čia, ant suolo, kai menotyrininkai gina pro mane savo bejėges bandas, kaip gaila šių žmonių, kuriuos menotyrininkai atbaido nuo meno, galutinai atbaido.

- - -

Mano būdas skaityti yra toli pažengusio talentingo lapų sklaidytojo, tai yra žmogaus, kuris mieliau sklaido knygą nei skaito, vadinasi, kuris perverčia dešimtis ar net šimtus puslapių prieš perskaitydamas vienui vienintelį; bet jei žmogus skaito tą vieną puslapį, tai skaito taip nuodugniai, kaip niekas kitas, ir taip aistringai, kaip tik įmanoma įsivaizduoti. Žinokite, aš esu daugiau sklaidytojas nei skaitytojas, sklaidyti lapus mėgstu taip pat, kaip skaityti, per savo gyvenimą esu milijoną kartų daugiau sklaidęs nei skaitęs, bet sklaidymas man visada suteikdavo tiek pat džiaugsmo ir tikro dvasinio malonumo, kaip ir skaitymas. Juk taip geriau, mes perskaitome iš viso tik tris iš keturių šimtų knygos puslapių tūkstantį kartų nuodugniau nei eilinis skaitytojas, kuris perskaito visą knygą, bet neperskaito nė vieno puslapio nuodugniai. Net filosofinį veikalą mes suprantame geriau, jei nepraryjame jo viso vienu kąsniu, o išsirenkame tik vieną detalę, iš kurios, jei nusišypso laimė, paskui suprantame visumą. Didžiausią malonumą mums suteikia fragmentai, taip, kaip ir gyvenimas suteikia didžiausią malonumą tik tada, kai žiūrime į jį kaip į fragmentą, užtat kokia klaiki mums atrodo visuma ir apskritai tobulumas. Tik tada, kai mums pavyksta visumą, tai, kas gatava, išbaigta, paversti fragmentu, kai skaityti

imame būtent taip, mes patiriame pasitenkinimą ar net didžiausią malonumą.

- - -

Valstybė mano, kad vaikai priklauso jai, todėl atitinkamai elgiasi ir ištisus šimtmečius juos žalingai veikia. Dabar vaikus gimdo valstybė, gimsta tik valstybiniai vaikai, tokia yra tiesa. Nėra nė vieno laisvo vaiko, yra tik valstybiniai vaikai, su kuriais valstybė gali išdarinėti ką panorėjusi, vaikus gimdo valstybė, o motinos tik įtikinamos, kad tai jos juos pagimdė, vaikai atsiranda iš valstybės pilvo, tokia yra tiesa. Iš valstybės pilvo kasmet atsiranda šimtai tūkstančių valstybinių vaikų, tokia yra tiesa. Valstybiniai vaikai ateina į pasaulį iš valstybės pilvo ir eina į valstybines mokyklas, kur juos į mokslus paima valstybiniai mokytojai. Valstybė gimdo vaikus valstybei, tokia yra tiesa, valstybė gimdo vaikus sau ir jų nebepaleidžia. Kur tik pažiūrim, ten matome vien valstybinius vaikus, vien valstybinius mokinius, valstybinius darbininkus, valstybinius tarnautojus, valstybinius senius, valstybinius lavonus, tokia yra tiesa. Valstybė gimdo ir įteisina tik valstybinius žmones, tokia yra tiesa. Natūralaus žmogaus nebėra, yra tik valstybinis žmogus, o jei kur nors dar yra koks natūralus žmogus, tai jis persekiojamas, mirtinai užpjudomas ir/arba paverčiamas valstybiniu žmogumi. Mokykla yra valstybinė, joje jaunas žmogus paverčiamas valstybiniu žmogumi ir sykiu nieku kitu, kaip valstybės statytiniu. Eidamas į mokyklą ėjau į valstybę, o kadangi valstybė žlugdo žmones, vadinasi, eidavau į žmonių žlugdymo įstaigą. Valstybė mane, kaip ir visus kitus, įspraudė į save, pavergė ir padarė iš manęs valstybinį žmogų, reglamentuotą, registruotą, dresuotą, apmokytą, sugadintą, užguitą, kaip ir visus kitus. Žiūrėdami į žmones mes matome tik valstybinius žmones, valstybės tarnus, kaip labai teisingai sakoma, mes matome ne natūralius

žmones, o iki kaulų smegenų nenatūraliais valstybės tarnais tapusius valstybinius žmones, kurie visą gyvenimą tarnauja valstybei, taigi kartu ir nenatūralumui. Kai žiūrime į žmones, matome tik nenatūralius žmones, tapusius valstybės bukumo įkaitais. Žiūrėdami į žmones mes matome tik valstybės valioje paliktus ir valstybei tarnaujančius žmones, tapusius jos aukomis. Žmonės, kuriuos matome, yra valstybės aukos, žmonija, kurią matome, yra niekas kitas kaip pašaras, skirtas vis rajesnei ir ėdresnei valstybei šerti. Žmonija dabar tėra valstybinė žmonija, dar prieš šimtmečius, tai yra nuo pat valstybės atsiradimo pradžios, praradusi savo tapatybę, aš taip manau. Žmonija šiais laikais yra nežmoniška, tokia yra ir valstybė, aš taip manau. Šiandien žmogus yra tik valstybinis žmogus, taigi jis dabar tėra sužlugdytas žmogus, kuriam vienintelė galimybė egzistuoti – būti valstybiniu žmogumi, aš taip manau. Būti natūraliu žmogumi jau nebeįmanoma, manau. Kai didmiesčiuose matome milijonus susispietusių valstybinių žmonių, mus supykina, nes mus supykina ir žiūrint į valstybę. Kiekvieną dieną, kai pabundame, mums pasidaro bloga nuo šitos mūsų valstybės, kai išeinam į gatvę, mums pasidaro bloga nuo valstybinių žmonių, gyvenančių šioje valstybėje. Žmonija yra gigantiška valstybė, nuo kurios mus, jeigu kalbėsim atvirai, supykina kaskart vos pabudus.

- - -

Aš nekenčiu saulės, jūs žinote, nekenčiu saulės labiau už viską pasaulyje, sako jis. Labiausiai jam prie širdies rūškanos dienos, tada jis išeina iš namų jau anksti ryte, netgi eina pasivaikščioti; to šiaip niekada nedaro, nes iš esmės pasivaikščiojimų nekenčia. Nekenčiu pasivaikščiojimų, sako jis, man tai atrodo beprasmiška. Vaikščiodamas aš einu ir einu ir galvoju vien apie tai, kad nekenčiu pasivaikščiojimų, mano galvoje nebūna daugiau

jokios kitos minties, neįsivaizduoju, kad yra žmonių, kurie vaikščiodami gali galvoti, gali galvoti ką nors kita negu tai, kad pasivaikščiojimai yra beprasmis ir betikslis dalykas. Labiausiai man patinka vaikščioti savo kambaryje pirmyn atgal, sako jis, tuomet man į galvą ateina geriausios idėjos. Galiu valandų valandas stovėti prie lango ir žiūrėti žemyn į gatvę, šį įprotį įgijau dar vaikystėje. Žvelgiu žemyn, į gatvę, stebiu žmones ir klausiu savęs, kas jie tokie, kas juos ten apačioje, gatvėje, varo į priekį, kas neleidžia sustoti, tai yra, taip sakant, mano pagrindinis užsiėmimas. Aš visada gilinausi tik į žmones, gamta manęs niekada nedomino, viskas manyje visada buvo nukreipta į žmones, aš esu, galima sakyti, žmonių fanatikas, savaime suprantama, ne žmonijos fanatikas, bet žmonių fanatikas. Mane visada domino tik žmonės, kalbėjo jis, nes jie iš principo mane atstumia; manęs niekas taip stipriai netraukia kaip žmonės ir sykiu niekas taip iš pačių pagrindų neatstumia kaip žmonės. Nekenčiu žmonių, bet kartu jie yra vienintelė mano gyvenimo prasmė.

- - -

Mąstantis žmogus yra iš principo nelaimingas. Bet net ir toks nelaimingas žmogus retkarčiais gali patirti laimę.

- - -

Kaip žmonės gali švęsti gimtadienius, nuolat klausiau savęs, kai būti pasaulyje apskritai yra grynų gryniausia nelaimė, aš visada galvojau taip: jeigu žmonės per savo gimimo dieną surengtų gedulingą minėjimą, taip sakant, paminėtų tą piktadarybę, kurią jiems padarė gimdytojai, tuomet aš tai suprasčiau, bet šventimo – tikrai ne!

- - -

Įsivaizduokite katalikų popiežių, sėdintį sau kaip gudri išpustyta lėlė keliauninkė, keliaujanti aplink pasaulį, po tuo savo neperšaunamo stiklo gaubtu, apsuptą savo išpustytų gudrių vyresniųjų ir žemesniųjų lėlių, kaip tai

atstumiančiai juokinga. Pakalbėkite su kuriuo nors iš mūsų paskutiniųjų nuolat aimanuojančių karalių, pamatysite, koks jis juokingas, arba su kuriuo nors iš mūsų riboto mąstymo komunistų vadų, – koks jis juokingas. Nueikite į Naujųjų metų priėmimą pas mūsų šnekųjį prezidentą ir paklausykite tų senatvinių valstybės tėvo nusišnekėjimų, jus supykins nuo absurdiškumo. Imperatorių laidojimo rūsys, Hofburgo rūmai – kokie šleikščiai juokingi, pasakė jis. Nueikite į Maltiečių bažnyčią ir pažvelkite į tuos Maltos ordino riterius su savo juodais abitais, žibinančius savo baltas pseudoaristokratiškas bukas galvas po bažnyčios lempomis, ir jūs pajusite, kokie jie apgailėtini. Pasiklausykite katalikų kardinolo pamokslo, sudalyvaukite inauguracijoje universitete, kaip juokinga. Kad ir kur šioje šalyje nukreiptume žvilgsnį, visur žvelgsime į absurdo srutų duobę.

- - -

Aš pats niekada gyvenime nieko negarbinau, žavėjimasis man – svetimas dalykas; kadangi stebuklų nebūna, tai man nebuvo ir kuo žavėtis, niekas manęs neatstumia labiau nei matyti besižavinčius žmones, tiesiog susergančius iš susižavėjimo kuo nors. Jūs nueinate į bažnyčią, o ten žmonės žavisi, nueinate į muziejų, ir ten žmonės žavisi. Nueinate į koncertą, – žmonės žavisi, tai atgrasu. Tikras protas žavėjimosi nepripažįsta, jis konstatuoja, gerbia, vertina, bet tai ir viskas, pasakė jis. Žmonės keliauja dėl nieko kito, kaip tik žavėtis, pasakė jis. Žavėjimasis apakina garbintoją jis atbukina. Dauguma žmonių, pradėjusių žavėtis, jau niekada nebegali liautis, todėl jie tampa buki. Kadangi žmonėms gerbti ir vertinti per sudėtinga, jie žavisi, taip jiems pigiau. Žavėjimosi būsena yra silpnaprotystės būsena, panirę į šią būseną gyvena beveik visi. Apimti šios silpnaprotystės būsenos jie eina ir į Dailės istorijos

muziejų, pasakė jis. Žmonės sunkiai bepaneša savo susižavėjimą, bet neturi drąsos palikti jį rūbinėje kartu su paltu. Todėl jie slankioja per visas šitas sales užsikrovę tokią sunkią žavėjimosi naštą, kad bežiūrint pilvą susukti gali. Bet žavėjimasis yra ne tik vadinamųjų neišsilavinusių žmonių požymis, priešingai, jis būdingas baisiu, tiesiog gąsdinančiu mastu visų pirma vadinamiesiems išsilavinusiems žmonėms, o tai dar atgrasiau.

- - -

Kuo žmogus senesnis, tuo dažniau sako, kad jo vaikystė buvusi graži.

- - -

Aš visada nekenčiau žmonių sambūrių, visą gyvenimą jų vengiau, niekada nėjau į jokius žmonių susirinkimus, nes nekenčiu masių. Jau būdamas vaikas aš ėjau miniai iš kelio, nekenčiau masių, žmonių susibūrimų, menkystės sankaupos, kvailumo ir melo. Taip stipriai, kaip turėtume mylėti kiekvieną atskirai, galvoju aš, taip mes nekenčiame masių.

- - -

Mūsų gyvenimas įdomus tik tiek, kiek sugebame įvaldyti savo kalbėjimo ir tylėjimo meną.

- - -

Aš pasinėriau į meną, kad pabėgčiau nuo gyvenimo, galima sakyti taip, kalbėjo jis. Vogčia pasprukau į meną, pasakė jis. Laukiau patogios akimirkos, ta patogia akimirka pasinaudojau ir sprukau iš pasaulio į meną, į muziką, kalbėjo jis. Taip, kaip kiti pabėga į vadinamąjį vaizduojamąjį meną arba į vaidybos meną, kalbėjo jis. Tie žmonės – iš esmės visai kaip aš, iš tikrųjų nekenčiantys pasaulio, netikėtai paima ir sprunka iš nekenčiamo pasaulio į meną, kuris yra toli anapus šito pasaulio. Aš pabėgau į muziką, pasakė jis patyliukais. Nes aš turėjau tam galimybę, dauguma žmonių tokios galimybės niekada negauna. Jūs pabėgote į filosofiją ir rašymą, bet

nesate nei filosofas, nei rašytojas, ir tai sykiu yra tiek įdomu, tiek fatališka, nes, po teisybei, filosofas jūs nesate, o rašytojas, tiesą sakant, taip pat ne, nes jūs nepasižymite niekuo, kas būdinga filosofui, kaip ir neturite jokių rašytojo bruožų, nors jūs esate kaip tik toks žmogus, kokį aš vadinu filosofiniu rašytoju, jūsų filosofija nėra tikra ir jūsų kūryba nėra tikra.

- - -

Dovanoti dovanas yra baisus įprotis, jis kyla, žinoma, iš sąžinės graužimo ir labai dažnai iš visuotinai paplitusios vienišumo baimės.

- - -

Jūs dabar niekur negalite pasislėpti, nebėra kur, tai baisu, pasak Rėgerio, viskas yra kiaurai perregima ir todėl totaliai nesaugu; tai reiškia, kad šiais laikais nebeliko galimybių pabėgti, žmonės visur, kad ir kur jie būtų, skubinami, kurstomi, o kai bando pabėgti, neranda jokios skylės, kur galėtų pasislėpti, nebent jie ieškotų išsigelbėjimo mirtyje, tai faktas, tai ir baisiausia, nes pasaulis nebėra savas, dabar jis tik baisus. Su šiuo baisiu pasauliu tenka taikstytis, ar jums patinka, ar nepatinka, jūs esate visiškoje šio baisaus pasaulio valioje, ir jeigu kas nors tvirtina, kad taip nėra, tai meluoja, tiesiog bando įkalti jums į galvą tą be paliovos kartojamą melą, kurį ypač propaguoja politikai ir politikos demagogai. Pasaulis tapo baisia vieta, kur nė vienas žmogus nebėra saugus.

- - -

Apskritai menas yra niekas kita kaip menas išgyventi, to pamiršti negalima, menas vis dėlto tėra – net patį protą sukrečiantis – bandymas susidoroti su pasauliu.

- - -

Mes tiek daug mąstome ir šnekame, manome, kad esame kompetentingi, bet iš tiesų tokie visai nesame, – tai yra komedija, o kai klausiame, kaip gyventi toliau? – tai yra tragedija.

Vladimir Blyumkin
1931

Kerštas, nevalingai atsirandantis noras į blogį atsakyti blogiu, nubausti skriaudėją ir įžeidėją – tai greičiau afektas, kurio šaknys siekia žmogaus biologinę prigimtį.

- - -

Atsakomybė turi būti teisinga, bet ne kerštinga.

Algimantas Čekuolis
1931

Kito kelio revoliucijos neturi – arba pražudo savo vadus, arba užsikrauna juos sau ant galvos.

- - -

Vienintelį tikrą, realų pragarą žmogus sukuria čia, Žemėje, o dabar neretai dar ir savo širdyje. Ypač kai dega neapykanta kitam žmogui, kitai tautai, rasei, kitokioms pažiūroms.

Irvin D. Yalom
1931

Meilė yra tame, kuris myli, o ne tame, kurį myli.

- - -

Jei žmonės tau nereikalingi, niekada nebūsi vienišas.

Irvin D. Yalom

„Kai Nyčė verkė“

When Nietzsche Wept

Kiek gyvenimo praradau vien todėl, kad nežiūrėjau? Arba žiūrėjau, bet nemačiau?

- - -

Kaip filosofą jį traukia ikisokratinis laikotarpis, ypač agonio samprata – tikėjimas, kad žmogus tik varžydamasis su kitais tobulina savo įgimtus gabumus. Jis mano, kad niekas nenori padėti kitam: žmonės trokšta tik valdyti ir didinti savo galias.

- - -

– O vakar skaitei *Presse*? Tą straipsnį apie teismą Galicijoje, kai žydas buvo apkaltintas ritualiniu krikščionio vaiko nužudymu? Jie rimtai tvirtina, kad jam reikėjo krikščionių kraujo macų tešlai! Gali patikėti? Tūkstantis aštuoni šimtai aštuoniasdešimt antrieji, ir tai vis nesiliauja! Urviniai žmonės – laukiniai, padengti plonyte krikščionybės glazūra.

- - -

Visus vertėjus riboja jų autobiografija.

- - -

Pirmiausia žmogus turi suvokti ribas, paskui jis turi išmokti pažvelgti į save iš šalies.

- - -

Siaubinga gyventi niekieno nematomam.

- - -

Kai skausmas neleidžia gyventi – turėtų būti palanki dirva nevilčiai, pesimizmui ir abejonėms dėl gyvenimo prasmės.

- - -

– Žinau, kam gyvenu, todėl galiu ištverti bet kokį kaip. Turiu tikslą dešimčiai metų, misiją. Esu nėščias štai čia. – Jis pastukseno į smilkinį.

- - -

Brojeris buvo sutikęs tokių pacientų. Jie pavojingi. Atrodo, jiems pagerėja – tam tikru požiūriu iš tiesų pagerėja; melancholija išsisklaido, jie pradeda daugiau šypsotis, valgyti, geriau miegoti. Pagerėjimas reiškia, kad jie atrado išeitį iš nevilties – ir ta išeitis yra mirtis.

- - -

– Kartais, – atsakė Nyčė, – mokytojas turi būti žiaurus. Žmonėms reikia skelbti blogas naujienas, nes ir gyvenimas žiaurus, ir mirtis žiauri.

- - -

– Tiesa, – kalbėjo Nyčė, – pasiekiama per netikėjimą ir skepticizmą, o ne per vaikišką norą, kad viskas būtų taip, kaip turi būti. Jūsų paciento noras būti Dievo rankose nėra tiesa. Tai tik vaikiška svajonė – nieko daugiau! Tai noras nemirti, amžinai išbrinkusio spenio, pavadinto „Dievu“, troškimas! Evoliucijos teorija moksliškai įrodo, kad Dievas nereikalingas – nors pats Darvinas nedrįso padaryti šios akivaizdžios išvados. Žinoma, jūs suprantate, kad mes sukūrėme Dievą ir kad dabar visi kartu turime jį nužudyti.

- - -

– Gal jis pasirinko tikėti Dievą!

– Tai ne vyro pasirinkimas. Tai ne žmogaus pasirinkimas, o iliuzijų vaikymasis. Toks pasirinkimas, atsidavimas kitam, antgamčio pasirinkimas, visuomet silpnina. Jis paverčia žmogų mažesniu, nei jis yra. Man patinka tas pasirinkimas, kuris padaro mus didesnius, nei esame!

- - -

– Jei jūsų pacientas nežino, kad miršta, kaip jis gali nuspręsti, kaip mirti?

– Kaip mirti, profesoriau Nyče?

– Taip, jis turi nuspręsti, kaip sutiks mirtį: pasikalbės su kitais, duos patarimų, pasakys tai, ką ketino pasakyti prieš mirtį, atsisveikins su artimaisiais arba bus vienas, verks, neigs mirtį, keiks ją, dėkos už ją.

<...>

– Viltis – tai blogiausia iš blogybių, nes ji pailgina kančias.

– Tai jūsų išvada būtų, kad panorėjęs žmogus galėtų sutrumpinti savo mirties valandą.

– Tai vienas iš galimų pasirinkimų, bet jį suteikia tik visiškas žinojimas.

– Jūs turite galvoje savižudybę, profesoriau Nyče. Ar savižudybė gali būti pasirinkimas?

– Kiekvienas žmogus yra savo mirties šeimininkas. Ir savaip turi ją priimti. Galbūt – tik galbūt – turime teisę atimti iš žmogaus gyvybę. Bet neturime teisės atimti iš žmogaus mirties. Tai ne paguoda. Tai žiaurumas!

– Ar kada nors galėtumėte nuspręsti nusižudyti?

– Mirti sunku. Man visuomet atrodė, kad vienintelis mirties pranašumas yra tas, kad daugiau nebereikės mirti!

- - -

Nyčė jam neprimetė minčių, veikiau jas išlaisvino.

- - -

Ar tai bepročio juokeliai, ar išminčiaus beprotybė?

- - -

– Manau, kad silpnas regėjimas irgi naudingas. Jau daug metų negaliu skaityti kitų mąstytojų minčių. Todėl atskirtas nuo kitų apmąstau savo paties mintis. Intelektualiai gyvenu iš savo paties riebalų! Tikriausiai tai gerai. Galbūt dėl to tapau sąžiningu filosofu. Rašau tik iš savo patirties. Rašau krauju, o geriausia tiesa yra

kruvina!

- - -

– Ar prisimenate, trečiadienį prisipažinau, koks mano kertinis posakis: „Tapk tuo, kas esi“? Šiandien pasakysiu jums antrąjį savo pamatinį posakį: Tai, kas manęs nenužudo, mane sustiprina. Taigi vėl kartoju: „Mano liga – palaima.“

- - -

Nėra žmogaus, kuris nejaustų baimės, niekas neišvengia nutrūkusios draugystės skausmo. Arba vienatvės kančių.

- - -

Norint suprasti žmonių tikėjimą ir elgesį reikia atmesti papročius, mitologiją ir religiją. Tik tuomet, neturint jokių išankstinių nuostatų, galima drįsti tyrinėti žmogų kaip subjektą.

- - -

– Jūs, daktare, ir toliau apsimetinėjate, kad jūsų motyvas yra man padėti, palengvinti mano skausmą. Tokie tvirtinimai neturi nieko bendra su žmonių motyvais. Jie tėra vergo mentaliteto dalis, gudriai įvyniota į kunigų propagandą. Giliau prapjaukite savo motyvus! Atrasite, kad niekas niekada nėra ko nors padaręs vien dėl kito. Visi poelgiai nukreipti į save, visos paslaugos tarnauja sau, visa meilė yra savimeilė. – Nyčė kalbėjo vis greičiau, žodžiai liejosi. – Regis, ši pastaba jus nustebino? Galbūt galvojate apie tuos, kuriuos mylite. Pakaskite giliau ir suprasite, kad jų nemylite: mylite tik malonius pojūčius, kuriuos jums sukelia meilė! Jūs mylite geismą, bet ne tą, kurio geidžiate.

- - -

– Vieną dieną jūs parašėte, kad tikite, jog Europą užplūdo nihilizmo banga. Įrodinėjote, jog Darvino dėka Dievas tapo atgyvena, teigėte, kad taip, kaip kadaise sukūrėme Dievą, dabar visi drauge turime jį nužudyti. Ir

kad mes be religinės mitologijos nebežinome kaip gyventi. Žinau, tiesiai to nepasakėte, – pataisykite mane, jei klystu, – bet man atrodo, kad jūsų misija yra parodyti, kad iš netikėjimo galima sukurti žmogaus elgesio kodeksą, naują moralę, naują nušvitimą, kuris pakeistų kilusjjį iš prietarų ir antgamčio troškimo.

- - -

– Gyvenimo viršūnė! Tu labai tiksliai pasakei, Zigi. Įkopiau į gyvenimo viršukalnę! Tačiau bėda ta, kad nuo viršukalnės visuomet tenka leistis žemyn. Nuo keteros matau visus prieš mane nusidriekusius metus. Ir tas vaizdas man nepatinka. Matau tik senatvę, silpnėjimą, vaikus, vaikaičius.

- - -

Nepasitenkinimas gali būti svetimų minčių pasekmė. Mintys apie savižudybę gali būti mirties baimės pasekmė arba priežastis.

- - -

Juk niekas negali žmogui pagelbėti; pačiam reikia rasti jėgų padėti sau.

- - -

Prisiminimų neįmanoma valdyti arba integruoti, kasdienė patirtis jų neištrina.

- - -

– Nesutinku su švedų gydytoju, kuris man patarė nešvaistyti laiko galvojant apie sapnus, nes jie tėra atsitiktinės nuotrupos, naktinės proto išskyros. Jis teigė, kad smegenys kas dvidešimt keturias valandas apsivalo, dienos perteklių išmesdamos į sapnus!

- - -

Sunku kalbėti laisvai ir atvirai, tuo pat metu saugantis neištarti to, ko nereikia.

- - -

– Norėčiau viską atskleisti apie save ir patirti, kad tai... tiesiog žmogiška!

- - -

– Pažvelkite giliau ir išvysite, kad geismas – tai taip pat troškimas valdyti visus kitus. Įsimylėjėlis – ne tas, kuris myli, o tas, kuris siekia būti vienintelis savo mylimosios šeimininkas. Jis nori atimti iš pasaulio tą gėrį. Jis toks pat niekingas kaip ir slibinas, saugantis aukso lobį! Jis nemyli pasaulio – priešingai, yra visiškai abejingas kitoms gyvoms būtybėms.

- - -

– Kaip jūs galite neigti grynąją erotiką? Jūs neatsižvelgiate į akstiną, į tą biologinį geismą, kuris mums įskiepytas, kuris leidžia daugintis! Aistra – gyvenimo, gamtos dalis.

- - -

– „Aistra – tai kalė, kuri kandžioja mums kulnus! Ir kaip meiliai ji moka paprašyti gabalėlio dvasios, kai negauna gabalėlio mėsos.“ – Jis užvertė knygutę. – Taigi bėda ne ta, kad seksas egzistuoja, o ta, kad jis sunaikina ką kita – kai ką vertingesnio, brangesnio! Geismas, susijaudinimas, aistra – jie pavergia! Minia gyvena kaip kiaulės, ėdančios iš geismo lovio.

<...>

– Reikia stiprios aistros norint nugalėti aistrą! Pernelyg daug žmonių palūžo nuo žemesnių aistrų.

<...>

– Jūsų mintis apie tikslą daugintis... noriu kai ko paklausti. Ar prieš daugindamiesi neturėtume kurti – ar neturėtume tapti? Esame atsakingi už tai, kad sukurtume tobulesnę būtybę, o ne padaugintume žemesniąją.

- - -

– Jei nužudysite Dievą, turėsite palikti ir šventyklos prieglobstį.

- - -

– Pamąstykite, kodėl visi didieji filosofai yra niūrūs? Pamąstykite, kas yra saugūs, patenkinti, visuomet linksmi? Atsakysiu jums: tik tie, kurių akys apsiblaususios – paprasti žmonės ir vaikai!

- - -

– Atsidurkime ten, iš kur toli matyti, galbūt ant viršukalnės, ir drauge apsižvalgykime. Štai ten, toli toli, regime vyrą, protingą ir jautrų žmogų. Stebėkime jį. Galbūt jis kartą išvydo savo egzistencijos siaubą. Galbūt jis per daug pamatė! Gal jis susidūrė su ryjančiais laiko nasrais, su savo paties nereikšmingumu – koks menkas taškelis jis tėra – arba gyvenimo laikinumu ir atsitiktinumu. Jis jautė siaubingą klaiką, kol vieną dieną atrado, kad šią baimę gali numalšinti aistra. Taigi jis mielai įsileido aistrą į save, ir aistra, negailestinga varžovė, netrukus išstūmė visas kitas mintis. Tačiau aistra nemąsto; ji geidžia, ji svajoja. Taigi šis vyras pradėjo aistringai svajoti. Jis nebežvelgė į tolį, laiką leido fantazuodamas apie menkus stebuklus. Netrukus šios smulkmenos užvaldė visą jo būtį. Plačias jo proto alėjas, nutiestas kilnioms mintims, užkimšo šiukšlės. Prisiminimai, kaip didingai jis kadaise mąstė, blėso ir netrukus išsisklaidė. Išsisklaidė ir baimės. Teliko kankinantis nerimas, kad kažkas negerai. Jis sutrikęs ieškojo savo nerimo šaltinio tarp proto šiukšlių. Ir tokį mes jį šiandien radome, besikapstantį po atmatas, tarsi ten būtų atsakymas. Jis netgi paprašė, kad kapstyčiausi drauge su juo!

- - -

– Dažnai jaučiuosi sutrikęs: senieji tikslai nebesvarbūs, o atrasti naujų nebemoku. Kai mąstau apie savo gyvenimo tėkmę, jaučiuosi apgautas, apmulkintas, tarsi dangus man būtų iškrėtęs pokštą, tarsi visą gyvenimą būčiau šokęs ne pagal tą melodiją.

- - -

Jis įžvelgė, kad mus valdo ne Dievo troškimai, bet laiko troškimai. Suprato, kad valia bejėgė prieš „tai buvo“. Ar galėsiu jį išmokyti „tai buvo“ pakeisti į „aš to norėjau“?

- - -

– Visi rimti mąstytojai galvoja apie savižudybę, – įsiterpė Nyčė. – Tai paguoda, padedanti mums ištverti naktį.

- - -

– Sakydamas, kad nori ko nors, kas padėtų, turi galvoje tai, kas paveiktų emocijas. Na, tam yra specialistų! Kas jie tokie? Kunigai! Jie žino daug paslapčių, kaip paveikti žmones! Jie sumaniai veikia juos įkvepiančia muzika, priverčia pasijusti nykštukais šalia bokštų smailių ir aukštų navų, skatina klusnumą, siūlo antgamtišką globą, apsaugą nuo mirties, netgi nemirtingumą. Bet pažiūrėkime, kokia to kaina – religinė vergovė, silpnavalių garbinimas; sąstingis; neapykanta kūnui, džiaugsmui, šiam pasauliui.

- - -

Gyvenimas – tai egzaminas, kur nėra teisingo atsakymo.

- - -

Negalime ugdyti žmonių taikydami jiems gyvūnų metodus.

- - -

Saugus gyvenimas pavojingas.

- - -

– Kartais galvoju, kad esu pats vienišiausias žmogus pasaulyje. Kaip ir tau, man nesvarbu, ar yra aplink žmonių, tiesą sakant, negaliu pakęsti, kai kiti grobia mano vienatvę, bet negali iš tikrųjų palaikyti draugijos.

- - -

Turime ieškoti prasmės. Simptomas – tai ne kas kita, kaip pasiuntinys, nešantis žinią, kurią nerimas iškėlė iš slapčiausių gelmių! Nuoširdžiausias susirūpinimas dėl

baigtinumo, dėl Dievo mirties, vienatvės, tikslo, laisvės – rūpesčiai, regis, užrakinti visam gyvenimui, – dabar sutraukė pančius ir daužosi į proto duris bei langus. Jie reikalauja, kad juos išgirstų. Ir ne tik išgirstų, bet ir išgyventų!

- - -

Mes, abejojantieji, turime būti budrūs. Ir stiprūs. Religijos troškimas nepaprastai galingas. Priešas nuožmus; tikėjimo liepsnas be paliovos kursto mirties, užmaršties ir beprasmybės baimė.

- - -

Brojeris parodė į neseniai skintų gėlių puokštes, gulinčias prie daugelio kapų.

– Šioje mirusiųjų šalyje šitie yra mirę, o tie – jis mostelėjo į seną apleistą, neprižiūrimą kapinių dalį – tie iš tikrųjų mirę. Niekas nesirūpina jų kapais, nes tarp gyvųjų nebėra tokių, kurie juos atmintų. Jie žino, ką reiškia būti tikrai mirusiems.

- - -

– Gyvenimas – kibirkštis tarp dviejų tuštumų. Puikus įvaizdis. Negi ne keista, kad taip nerimaujame dėl antrosios tuštumos, bet niekad nesusimąstome apie pirmąją?

- - -

– Nežinau kodėl, bet raminantis, nuskaidrinantis protą kapinių poveikis išnyko. Nustojau gerbęs kapus, o kapinių angelai, epitafijos apie miegančiuosius Dievo rankose man pasirodė kvaili ir banalūs. Prieš kelerius metus įvyko dar viena permaina. Viskas kapinėse – antkapiai, statulos, mauzoliejai – mane ėmė gąsdinti. Kaip vaikas įsivaizdavau, kad kapinėse knibžda vaiduoklių, eidamas prie tėvų kapo be paliovos sukiodavausi ir žvalgydavausi atgal. Pradėjau atidėlioti apsilankymus ir ieškoti, kas mane lydėtų. Dabar čia būnu vis trumpiau ir trumpiau.

- - -

– Norėjau pasakyti, kad negalima mylėti moters neužmerkus akių prieš visą bjaurastį, esančią po oda: kraują, venas, riebalus, gleives, išmatas – fiziologines baisenybes. Įsimylėjėlis turi išsidurti akis, atsižadėti tiesos. O man gyvenimas be tiesos – tai mirtis!

– Taigi tavo gyvenime negali būti vietos meilei? – Brojeris giliai atsiduso. – Nors meilė ir griauna mano gyvenimą, man liūdna dėl tavęs, mano drauge.

- - -

Ar nestebima veikla turi prasmę?

- - -

– Ne, aš nesirinkau! Ne, negyvenau tokio gyvenimo, kokio norėjau! Gyvenau man skirtą gyvenimą. Aš – tikrasis aš – buvau supakuotas į gyvenimą.

- - -

Jei žmogus yra vienas, o būtinybė – tik iliuzija, tuomet jis laisvas!

- - -

Klaida gimdyti vaikus iš poreikio, klaida naudotis vaikais norint išsklaidyti vienatvę, klaida suteikti gyvenimui tikslą padarant dar vieną savo kopiją. Taip pat klaida siekti nemirtingumo leidžiant savo daigus į ateitį – tarsi spermoje būtų tavo sąmonė!

- - -

Kiekvienas žmogus turi pasirinkti, kiek tiesos gali ištverti.

- - -

Pareiga, padorumas, ištikimybė, pasiaukojimas, gerumas – tai narkotikai, kurie užliūliuoja visam gyvenimui, ir tas miegas toks gilus, kad žmogus pabunda – jei apskritai pabunda – tik pačioje gyvenimo pabaigoje. Ir tada supranta, jog niekada iš tikrųjų negyveno.

- - -

Tapk tuo, kas esi.

- - -

Tą pačią akimirką, kai pirmą kartą gyvenime atskleidžiau savo pačią giliausią vienatvę, visą savo neviltį – kaip tik tada vienatvė išsisklaidė! Tą akimirką, kai ištariau, kad manęs dar niekas nebuvo palietęs, pirmą kartą leidau prie savęs prisiliesti.

- - -

Vienatvė egzistuoja tik vienatvėje. Kai ja pasidaliji, ji išsisklaido.

Irvin D. Yalom

„Meilės budelis ir kitos psichoterapinės istorijos“

Love’s Executioner: And Other Tales of Psychotherapy

Siekdami prisitaikyti prie mirties tikrovės mes be galo išradingai ieškome būdų ją paneigti ar nuo jos pabėgti. Kol esame jauni, tai daryti padeda tėvai, pasaulietiniai ir religiniai mitai. Vėliau personifikuojame mirtį, įsivaizduodami kaip baubą, giltinę, nelabąjį. Juk jei mirtis – konkreti mus persekiojanti būtybė, vadinasi, nuo jos galima pasprukti. Mirtį nešanti pabaisa mus gąsdina mažiau nei tiesa, kad mirtis glūdi kiekvienoje mūsų kūno ląstelėje. Vėliau vaikai ieško kitų būdų sumenkinti mirties baimę: padaro ją nekenksmingą šaipydamiesi, meta jai iššūkį elgdamiesi nutrūktgalviškai arba pratinasi prie jos saugioje bendraamžių draugijoje prie kukurūzų spragėsiu pasakodami vieni kitiems šiurpias istorijas ir žiūrėdami siaubo filmus. <...> Suaugę išmokstame nebegalvoti apie mirtį: savo mintis nukreipiame kitur; paverčiame ją teigiamybe (išėjimu, grįžimu namo, susivienijimu su Dievu, amžinu poilsiu); neigiame ją tvirtai įsišaknijusiais mitais; savo darbais siekiame nemirtingumo; vaikų dėka persikeliame į ateitį; pasineriame į religiją, teigiančią dvasios amžinumą.

- - -

Kiekviename mūsų be paliovos konfliktuoja noras pratęsti savo egzistenciją ir mirties neišvengiamumo suvokimas.

- - -

Žinome apie mirtį, protu suvokiame faktus, tačiau mūsų pasąmonė gina mus nuo visaapimančios baimės – mes atskiriame save nuo mirties siaubo. Atsiskyrimo procesas vyksta pasąmonėje, mes jo nejaučiame, o jo buvimu įsitikiname tik tomis retomis akimirkomis, kai

neigimo mechanizmas sutrinka, ir visu stiprumu prasiveržia mirties baimė.

- - -

Tikėjimas savo ypatingumu suteikia vidinio saugumo jausmą, o kitas svarbus mirties neigimo mechanizmas – tikėjimas gelbėtoju iš aukščiau – leidžia pasijusti, kad esame stebimi ir globojami išorinių galių.

- - -

Egzistencinė vienatvė randasi iš neperžengiamos prarajos tarp manęs ir kitų, prarajos, kuri egzistuoja net ir tarp šiltus, artimus tarpusavio santykius palaikančių asmenų. Žmogus atskirtas ne tik nuo kitų būtybių. Jis atskirtas ir nuo pasaulio, nes pats kuria savąjį pasaulį. <...> Tarpasmeninę vienatvę arba vienišumą žmogus jaučia tada, kai jam stinga socialinių įgūdžių ar savybių, padedančių užmegzti artimus santykius. <...> Vidinė vienatvė jaučiama tada, kai žmogus atskiria nuo savęs dalį savasties. Taip užblokuojami jausmai, susiję su prisiminimu apie tam tikrą įvykį.

- - -

Dažnai išsigelbėti nuo egzistencinės vienatvės bandoma susiliejant su kitu; tuomet žmogaus ribos tampa miglotos, jis ima smelktis į kitą asmenį.

- - -

Net ir stiprūs argumentai negali taip giliai įsiskverbti į žmogų, kad jį pakeistų.

- - -

Saugokitės pernelyg stipriai ir be išlygų prisirišti prie kito žmogaus; tai nėra, kaip daug kas mano, tvirtos meilės įrodymas. Užsidariusi savyje, savimi mintanti, nieko kitiems neduodanti ir niekuo nesirūpinanti meilė pasmerkta žlugti.

- - -

Meilė – tai ne aistros blyksnis tarp dviejų žmonių; yra didžiulis skirtumas tarp įsimylėjimo ir meilės. Meilė – veikiau būsena, davimas, o ne potraukis; santykis su visuma, o ne su pavieniu žmogumi.

- - -

Jei mirtis neišvengiama, jei visi mūsų laimėjimai, net ir visa Saulės sistema vieną dieną išnyks, jei pasaulis tėra atsitiktinumų rezultatas (tai yra viskas galėtų būti ir kitaip), jei žmogus pats kuria pasaulį ir save būtent šiame pasaulyje, kokia prasmė gyventi?

- - -

Prasmės, kaip ir laimės, reikia ieškoti netiesiogiai. Prasmę atrandame prasmingoje veikloje, tačiau kuo labiau jos ieškome, tuo sunkiau ją rasti. Niekada negalėsime atsakyti į visus klausimus apie gyvenimo prasmę.

- - -

Per valią, iš kurios kyla veiksmai, reiškiasi mūsų laisvė. Valioje išskirčiau du lygmenis: iš noro kylančią iniciatyvą ir tvirtą ryžtą ją įgyvendinti.

- - -

Prasmė gimdo vertybes, o kartu ir elgesio normas.

- - -

Gyvenimo dviprasmybė, – žmogus ieško visuotinio tikslo ir apibrėžtumo, kurių nėra.

- - -

Kito žmogaus patirtis yra asmeninė ir nepažini.

- - -

Mūsų gyvastis, mūsų būtis visada susijusi su mirtimi, meilė – su netektimi, laisvė – su baime, o tobulėjimas – su atsiskyrimu. Tai vienija mus visus.

- - -

Visi žmonės daugiausia laimi iš tos tiesos, kurią atranda patys.

- - -

Labiausiai mirties bijo tie, kas nesijaučia gyveną visavertį gyvenimą.

- - -

Meilė aplanko ne tik atsitiktinai. Galite tam daryti daug daugiau įtakos, nei manote.

- - -

Baisiausia, kas žmogui gali nutikti, tai mirti vienišam.

- - -

Nors mirties faktas pragaištingas, mintis apie mirtį mus gelbsti. Kitaip tariant, suvokus mirtį, atsiveria kitokia gyvenimo perspektyva, raginanti mus keisti prioritetus.

- - -

Manau, kad jausmas, jog „buvo galima padaryti daugiau“, atspindi pasąmoninį troškimą kontroliuoti tai, kas nuo mūsų nepriklauso.

- - -

Kai tėvai viliasi, kad vaikas įgyvendins nepasiektus jų tikslus, jie gerokai apsunkina vaikui gyvenimą.

- - -

Dauguma moterų išlieja savo sielvartą, o paskui gali vėl užmegzti ryšį su gyvaisiais. Vyrams paprastai reikia pagalbos, kad jie galėtų išreikšti savo liūdesį ir pasidalyti juo (o ne išstumti jį ar jo vengti).

- - -

Kas nori išmokti gyventi su mirusiaisiais, pirmiausia privalo išmokti gyventi su gyvaisiais.

- - -

Absoliuti vienatvė yra sudedamoji egzistencijos dalis, o artumas, nors ir nepanaikina vienatvės, išsklaido jos baimę.

- - -

Žmogaus kalba – tarsi įskilęs puodas, kuriuo negrabiai mušame ritmą, pagal kurį galėtų šokti meškos, nors trokštame groti tokią muziką, kad ištirptų žvaigždės.

- - -

Visuomet destruktyvu lyginti save su kitais savo nenaudai. Jei norite kankintis, visada rasite ką nors, su kuo galėsite nenaudingai save priešinti.

- - -

Ji atsikeršijo išdegindama mano atminty savo atvaizdą.

- - -

Smulkmenos – nuostabus dalykas. Jos suteikia informacijos, ramina ir įveikia vienatvės baimę.

- - -

Niekada nieko neatimk, jei neturi ko geresnio pasiūlyti.

- - -

Netekti tėvų ar seno bičiulio paprastai reiškia prarasti praeitį: gal būt miręs žmogus buvo vienintelis seniai praėjusių nuostabių laikų liudininkas.

Tačiau kai miršta vaikas, prarandame ateitį, tarsi žlugtų viso gyvenimo projektas – dėl ko gyvenome, ką planavome ateičiai, kaip tikėjomės įveikti mirtį (iš tiesų vaikai mums laiduoja nemirtingumą).

- - -

Neišvengiami darbai dažnai gelbsti sielvartautojus, išblaško juos per pirmuosius gedulo etapus. Mūsų kultūroje tokie darbai esti pasirengimas laidotuvėms, sveikatos draudimo dokumentų tvarkymas, turto dalybos.

- - -

Mirtis todėl ir yra tokia baisi, kad ją turi išgyventi vienas.

- - -

Paskutinė tėvų dovana vaikams – savo pavyzdžiu išmokyti vaikus ramiai pasitikti mirtį.

- - -

Ir niekada nesivargink bandydamas įveikti religiją – vis tiek nepavyks. Pernelyg stiprus tikėjimo troškimas, pernelyg gilios šaknys, kultūros įtaka pernelyg stipri.

- - -

Giliai viduje slypi turtingas pasaulis, su kuriuo susidūrus kyla klaiki baimė, bet jį apšvietus – palengvėja.

Irvin D. Yalom

„Melagis ant kušetės“

Lying on the Couch

Gimtadieniai – tai liūdni kelio ženklai, rodantys praeinantį gyvenimą, o jų šventimas – tik bandymas paneigti liūdesį.

- - -

Nepainiok vertybių ir pastovumo – taip randasi nihilizmas. Viskas nyksta. Tokia yra patirtis. Niekas neišlieka amžinai. Pastovumas – tai iliuzija, vieną dieną ir iš Saulės sistemos teliks griuvėsiai.

- - -

Dauguma žmonių labai nejaukiai jaučiasi šiame grynų atsitiktinumų kupiname gyvenime ir dėl to ieško paguodos – juos guodžia tikėjimas nepaaiškinamomis kosminėmis sąsajomis.

- - -

Du žmonės, sujungti artimais ryšiais – ar ryšiais, kurie turėtų būti artimi, – visuomet vienas kitam viską perduoda, jei ne tiesiogiai, tai nežodiniu ar pasąmonės lygmeniu.

- - -

Nieko nėra blogiau, nei gyventi gyvenimą, kurio niekas nemato.

- - -

Kuo didingesnis gyvenimas sunaikinamas, tuo smagiau. Jaudulys, apimantis teroro metais, kai rieda kilmingos galvos ir iš karališkų kūnų trykšta raudonas kraujas, turi būti nepaprastas. Jaudina ir tie šventi paskutiniai žodžiai. Kai prisiartina tas būties ir nebūties susiliejimo metas, net ir laisvamaniai prityla, stengdamiesi išgirsti paskutinius mirštančiojo skiemenis, įsiklausyti į juos – tarsi tą akimirką, kai gyvastis

išplėšiama, o kūnas virsta mėsa, įvyktų koks apreiškimas, tarsi atsivertų didieji slėpiniai.

- - -

Praeitis yra mūsų dabarties suvokimo dalis – ji suformuoja akinius, pro kuriuos žvelgiame į dabartį.

- - -

Yra tikri santykiai, kurių neveikia praeitis, kurie egzistuoja dabartyje, kai susiliečia dvi sielos, o ateitis joms svarbesnė, nei seniai praėję laikai. Mus jaudina tai, ko dar nėra, mūsų laukiantis likimas. Mūsų bičiulystė, bendrystė, padedanti pažvelgti į žiaurius egzistencijos faktus ir juos ištverti. Tokie santykiai: tyri, nuoširdūs, abipusiški, lygiateisiai – pati stipriausia išlaisvinanti ir gydanti galia.

- - -

Prasmė ir yra tai, kas skiria kūną ir sielą.

- - -

Etiketės prievartauja žmogų.

- - -

Susidūrimas su mirtimi paspartina permainas...

Irvin D. Yalom

„Spinozos problema“

The Spinoza Problem

Dievui nerūpi, kaip mes Jį garbinam ir ar apskritai garbinam.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

– Argi Darvinas neteigtų, kad žydai geriausiai prisitaikę?

<...>

– Bet ne dėl stiprumo. Jie buvo parazitai ir trukdė...

– Nori pasakyti, kad didžiajame gamtos plane numatyta sąžiningumas. Kitaip tariant, kilnus gyvūnas, kovodamas už išlikimą, neturėtų griebtis maskuojamosios spalvos arba vogčia sėlinti prie aukos? Keista, neprisimenu, kad Darvinas būtų ką nors rašęs apie sąžiningumą.

Revala, Estija – 1910 m.

- - -

– Pažiūrėkit. Visi kruta. Laksto pirmyn atgal visą dieną, visą gyvenimą. Ir kam? Dėl turtų? Dėl garbės? Dėl malonumų? Be abejo, šie tikslai niekam tikę.

– Kodėl?

<...>

– Šie tikslai kaip parazitai. Kai tik tikslas pasiekiamas, prisiveisia naujų poreikių. Tenka dar daugiau lakstyti, ieškoti ir taip be galo. Tikrasis kelias į amžiną laimę turi būti kitas.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Prietarai ir protas niekada artimai nesibičiuliavo.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Sunkiau nekęsti žmogaus negu rasės.

Estija – 1910 m.

- - -

Svarbu ne tai, kuo tiki arba sakai tikįs, o kaip gyveni.

Estija – 1910 m.

- - -

Mąstyti, iš tiesų mąstyti – labai sunkus darbas.

Revala, Estija – 1917-1918 m.

- - -

Akivaizdu, kad visi Dievui priskirti Biblijos žodžiai tėra įvairių pranašų vaizduotės vaisius.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Kuo daugiau žinome patys, tuo mažiau lieka vien Dievui žinomų dalykų.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Senais draugais greitai netampama.

Revala, Estija – 1918 m.

- - -

Juk namai – ne vieta, o proto būsena. Būti namie – tai gerai jaustis.

Revala, Estija – 1918 m.

- - -

Šlovė neatsiejama nuo kitų žmonių nuomonės ir liepia gyventi taip, kaip pageidauja kiti. Norėdami pasiekti šlovę ir ją išsaugoti turime mėgti tai, ką mėgsta kiti, ir vengti to, ko jie vengia.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Turtai? Saugokitės jų! Tai spąstai. Kuo daugiau įgyjame, tuo daugiau geidžiame, ir tuo didesnis liūdesys apima, kai norai nepatenkinami.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Netikėti dievais žalinga sveikatai.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Įsitikinimų tvirtumas nesusijęs su jų teisingumu.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Kaip gali atsirasti vidinė darna, jeigu nesi ištikimas sau?

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Norint būti bet kurios bendruomenės ląstele, reikalingas apdairumas.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Neišmanymas ir prietarai plinta kaip gaisras, ir religiniai vadovai kursto ugnį, siekdami sutvirtinti savo padėtį.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Norėdamas kam nors padėti, turi įsigyventi į to žmogaus pasaulį.

Estija – 1918 m.

- - -

Stebuklai atsiranda tik dėl žmogaus neišmanymo. Senovėje bet koks įvykis, nepaaiškinamas gamtos dėsniais, buvo laikomas stebuklu, ir kuo didesnis žmonių nemokšiškumas, susijęs su gamta, tuo daugiau vyksta stebuklų.

<...>

... kuo daugiau žmonių tvirtina jį regėję, tuo mažiau tikėtinas įvykis.

<...>

Šventraštis stebuklus pateikia taip, kad kuo labiau paskatintų žmones, ypač neišprususius, tikėti Dievą.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Sveika nuovoka prieštarauja, kad mes tokie, kokie esame šiandien, gyvensime po mirties. Kūnas ir protas yra dvi to paties asmens dalys. Mirus kūnui, protas nebegali gyvuoti.

<...>

Nieko, kas prieštarauja nepajudinamiems gamtos dėsniams, negali įvykti. Begalinė, amžina ir visą visatos medžiagą apimanti gamta veikia pagal savo dėsnius, kurių negalima pakeisti antgamtiniais būdais.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Nešiojuosi tėvą širdyje – ir taip esu su juo vienis.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Dievas yra Gamta. Gamta yra Dievas.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Dievas tėra filosofijos sąvoka.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

– Jūs siekiate valdyti liaudį baime ir viltimi – per visą istoriją įprastais religinių vadovų ginklais. Jūs, rabinų valdžia, teigiate turį amžinojo gyvenimo raktus ir juos panaudojate siekdami politinės įtakos.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Visokių atspalvių religiniai vadovai siekia nuslopinti mūsų gebėjimą protauti.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Aš nemanau, kad abejoti yra blogai. Blogai yra aklai paklusti niekuo neabejojant.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Jie mus valdo pasitelkę baimę ir viltį: baimę to, kas bus po mirties, ir viltį, kad jei gyvensime tik šitaip – kaip

pritinka tikintiesiems ir palanku amžinai rabių valdžiai, – džiaugsimės palaima būsimame gyvenime.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Knygą greitai uždraudė valstybė, Katalikų bažnyčia, žydai ir netrukus kalvinistai. Visa tai bylojo knygos naudai.

Miunchenas – 1919 m.

- - -

– Jūs sutiksite, kad tiesa yra tai, kuo tiki visuomenė.

Miunchenas – 1919 m.

- - -

Turiu galimybių tapti didžiu vadu, bet pernelyg spyriojuosi būti pavaldiniu.

Miunchenas – 1919 m.

- - -

Įkarštį kurstė toks pat jaudulys, siaubas ir niūrus žavėjimasis, kuris per amžius suvarydavo minias stebėti nukryžiavimo, kartuvių, nukirsdinimo ir deginimo ant laužo.

<...>

Bet minias labiausiai ir jaudina toks krytis iš aukštumos: tamsioji susižavėjimo pusė yra pavydas, sumišęs su apmaudu dėl savo prastumo.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Atsiverti visada pavojinga.

Miunchenas – 1922 m.

- - -

Jei trikampiai mąstytų, jie susikurtų trikampį dievą. Visi antropomorfiniai Dievo variantai tėra prietaringa išmonė. Spinozai Gamta ir Dievas yra sinonimai; galima sakyti, jis sugamtina Dievą.

Berlynas – 1922 m.

- - -

Kuo daugiau krikščioniškų dogmų ir istorijų apie stebuklus teko išmokti, tuo aiškiau supratau, kad ir krikščionybė, ir žydų tikėjimas grįsti vaikiškomis fantazijomis apie antgamtį.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

– Ketinu gyventi pagal sąžinę, bet be jokios religijos. Manau, visos religijos: katalikybė, protestantizmas, taip pat ir judaizmas – tik užstoja tikrąsias tikėjimo tiesas. Tikiuosi, kada nors pasaulyje neliks religijų, bus vienas universalus tikėjimas, kai visi pasitelkę protą sieks patirti ir garbinti Dievą.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Dalykus turim branginti dėl to, kad jie teisingi, o ne dėl to, kad seni. Senos religijos įvilioja mus į spąstus tvirtindamos, kad atsižadėję tradicijų išniekintume visus praeities tikinčiuosius. O jeigu kuris nors mūsų protėvis buvo nukankintas, tai spąstai dar tvirčiau užsidarė, nes mes jaučiame pareigą įamžinti kankinio tikėjimą, nors ir žinome, kad jame apstu klaidų ir prietarų.

Amsterdamas – 1656 m.

- - -

Žmonėms patinka tie, kurie jais domisi.

Berlynas – 1922 m.

- - -

Galvok tik apie šią akimirką. Nešvaistyk jėgų tam, ko negali valdyti. Praeities paveikti negali. Tu bijai, nes įsivaizduoji, kad tai, kas jau buvo, vyksta dabar. Tai galva kuria vaizdus. Tavo sąmonė sukelia su tais vaizdais susijusius jausmus. Susikaupk ir valdyk savo protą.

Amsterdamas – 1658 m.

- - -

Įveikęs mirties baimę įveiki ir visas kitas.,

Amsterdamas – 1658 m.

- - -

Žmogus visais atžvilgiais yra Gamtos dalis, tad klaidinga manyti, kad jis trikdo Gamtos tvarką – jis jos laikosi. Klaidinga teigti, kad žmogus ar bet kuri esybė Gamtoje turi laisvą valią. Viskas, ką darome, nulemta išorinių arba vidinių priežasčių.

Amsterdamas – 1658 m.

- - -

Šlovė turi dar vieną trūkumą – ji priverčia savo garbintojus tvarkytis gyvenimą vadovaujantis kitų žmonių nuomone, vengti to, ko dažniausiai vengia jie, ir siekti to, ko įprastai siekia jie.

Reinsburgas – 1662 m.

- - -

Silpnieji nėra lygūs stipriesiems.

<...>

Visa istorija yra stipriųjų ir silpnųjų saga. <...> Visos lygybės idėjos tėra fantazija ir prieštarauja gamtai.

Berlynas – 1925 m.

- - -

Dievas nėra į mus panaši būtybė. Jis nepanašus ir į kitas būtybes. Dievas yra Gamta.

Reinsburgas ir Amsterdamas – 1662 m.

- - -

Spinozos religinis jausmas, regis, yra pagarba, patiriama vertinant didį Gamtos dėsnių planą.

<...>

Spinozai Dievas buvo Gamtos atitikmuo.

<...>

Spinoza buvo visiškas racionalistas.

Berlynas – 1936 m.

- - -

Išminčius niekuo dėtas, kad žmonės su juo pagarbiai elgiasi.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

– Pradėsiu nuo savo paties išeities taško: kas aš esu? Kas yra mano esmė, mano branduolys? Kas mane daro tokį, koks esu? Dėl ko esu šis, o ne kuris nors kitas asmuo? Kai mąstau apie būtį, esminė tiesa atrodo akivaizdi: aš, kaip visos gyvos būtybės, siekiu išsisaugoti. Sakyčiau, šis *conatus*, troškimas nuolat klestėti, yra varomoji kiekvieno asmens jėga.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

– Norėdami geriau suprasti, į šį pasaulį turime žvelgti *sub specie aeternitatis* – amžinybės požiūriu. Kitaip tariant, turime įveikti pažinimo kliūtis, kylančias iš prisirišimo prie savęs.

<...>

– Kaip jau sakiau, norėdamas į pasaulį žiūrėti *sub specie aeternitatis*, turiu atmesti savo tapatybę – tai yra prisirišimą prie savęs – ir į viską pažvelgti tinkamai ir teisingai. Kai man tai pavyks, nebejausiu ribų tarp savęs ir kitų. Kai taip nutiks, mane užlies nepaprasta ramybė, manęs nebeveiks jokie įvykiai, netgi mano mirtis. Ir kai kitų požiūris bus toks pat, mes susidraugausime, kitiems linkėsime to, ko geidžiame sau, elgsimės didžiadvasiškai. Tad ši džiugi, palaiminga patirtis randasi iš atskirumo įveikimo, o ne iš tarpusavio sąsajos. Kaip matai, yra skirtumas – skirtumas tarp žmonių, susispietusių dėl šilumos ir saugumo, ir žmonių, džiaugsmingai besidalijančių šviesiu požiūriu į Gamtą ir Dievą.

<...>

– Ši idėja gali susieti visus žmones. Tai buvimas vienu metu atskirai ir kartu. Nesiūlau vienatvės ir neteikiu jai pirmenybės. <...> Atrodo paradoksalu sakyti, kad žmonės naudingiausi vienas kitam tada, kai kiekvienas siekia sau naudos. Bet jeigu jie yra protaujantys žmonės, tada taip. Nušvitę egoistai naudingi vienas kitam. Mums visiems būdingas gebėjimas protauti, ir tikras žemiškas rojus

ateis tada, kai įsipareigojimas pažinti Gamtą arba Dievą taps viršesnis už visus kitus saitus: religinius, kultūrinius ar nacionalinius.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

Netikiu, kad ritualai gali egzistuoti kartu su mąstančiu protu. Manau, jie yra pikti priešai.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

Šiame pasaulyje sulig kiekvienu mirksniu gimsta kvailys.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

Apeigos tam tikru požiūriu reikalingos mūsų prigimčiai, bet jos neturi mūsų pavergti.

Vorburgas – 1666 m.

- - -

Viliuosi, kad apsisprendimas vadovautis protu panaikins visas religijas...

Vorburgas – 1666 m.

Irvin D. Yalom

„Terapijos dovana“

The Gift of Therapy

Vienas iš pagrindinių mirties neigimo būdų – tikėjimas asmeniniu ypatingumu. Tai įsitikinimas, kad biologijos dėsniai mums negalioja, o gyvenimas negali būti toks žiaurus kaip kitiems. Pamenu, prieš daugelį metų dėl silpnėjančio regėjimo lankiausi pas optometristą. Jis paklausė mano amžiaus ir pasakė: „Keturiasdešimt aštuoneri? Taip, jums jau pats laikas!“

Žinoma, sąmoningai žinojau, kad jis teisus, tačiau giliai iš vidaus veržėsi šauksmas: „Koks laikas? Kam laikas? Visai teisinga, kad tau ir kitiems gali būti laikas, bet tik ne man!“

Taigi baugu suvokti, kad įžengiau į vėlyvąjį gyvenimo laikotarpį. Galima nuspėti, kaip keičiasi mano tikslai, pomėgiai ir troškimai. Tai postnarcisistinis laikmetis, kurio metu žmogus daugiau dėmesio skiria nebe sau, o ateinančioms kartoms. Dabar, kai pasiekiau septyniasdešimt, galiu įvertinti Ericson’o samprotavimus. Man atrodo teisinga jo generatyvumo sąvoka. Norėčiau naujajai kartai perduoti tai, ką aš išmokau. Ir kaip galima greičiau.

- - -

O kokios tos egzistencinės „duotybės“? Keturi psichoterapijai labai svarbūs „ribiniai rūpesčiai“: mirtis, vienatvė, gyvenimo prasmė ir laisvė.

- - -

Terapijos variklis turi būti ne teorija, o tarpusavio santykiai.

- - -

Žmogiškoji būtybė turi įgimtą savirealizacijos polinkį. Pašalinus kliūtis, individas išsivystys į subrendusį, visiškai

save realizavusį suaugusįjį, taip kaip iš gilės išauga ąžuolas.

Mano užduotis yra pašalinti pacientui trukdančias kliūtis. Man nereikia daryti viso darbo, nereikia skatinti paciento troškimo augti, jo smalsumo, noro, energijos gyvenimui, rūpestingumo, ištikimybės bei daugybės kitų dalykų, kurie daro mus žmonėmis. Vienintelis dalykas, kurį aš turiu padaryti – surasti ir pašalinti jo kelyje esančias kliūtis. Visa kita vyks automatiškai, veikiant vidinėms paciento saviaktualizacijos jėgoms.

- - -

Žiūrėkite pro kito žmogaus langą. Mėginkite pasaulį pamatyti tokį, kokį jį mato pacientas.

- - -

Yra nepaprastai sunku iš tiesų žinoti, ką jaučia kitas žmogus. Pernelyg dažnai mes į kitus perkeliame savo jausmus.

- - -

Kiekvienas individas turi skirtingą vidinį pasaulį ir tas pats stimulas kiekvienam turi skirtingą prasmę.

- - -

... prislėgtam ar suicidiniam pacientui: „Suprantu, kad tu esi labai nusiminęs, kad kartais jautiesi tarsi pasiduotum, kad dabar jautiesi išsekintas gyvenimo. Bet nepaisant to, šiandien tu esi čia. Kažkuri tavo dalis atvedė likusį tave į mano kabinetą. Dabar aš noriu pakalbėti su ta tavo dalimi – ta dalimi, kuri nori gyventi.“

- - -

Mirties baimė visuomet prasiskverbia į paviršių. Ji persekioja mus visą gyvenimą ir mes susikuriame gynybas (daugelis jų pagrįstos neigimu), kad susidorotume su mirties suvokimu. Tačiau mes negalime jos užmiršti. Ji yra mūsų fantazijose ir sapnuose. Ji laisvai prasiveržia kiekviename košmare. Kai buvome vaikai, mums rūpėjo mirtis, ir vienas svarbiausių brendimo

uždavinių buvo susitvarkyti su išnykimo baime.

Mirtis yra kiekvieno terapijos kurso viešnia. Jei nepaisome jos buvimo, tai reiškia, jog mirtis yra toks baisus dalykas, apie kurį pernelyg siaubinga kalbėti.

Jeigu pripažinsime, kad mirtis mūsų egzistencijoje užima centrinę vietą, jeigu pripažinsime, kad gyvenimas ir mirtis vienas nuo kito priklauso, tai kaip galima ją ignoruoti? Nuo rašytinės minties pradžios žmonės suvokė, kad viskas išnyksta, kad mes bijome išnykti ir kad nepaisant baimės ir išnykimo turime surasti būdą gyventi. Psichoterapeutai negali sau leisti ignoruoti daugybės didžiųjų mąstytojų, kurie padarė išvadą, kad mokytis gerai gyventi reiškia mokytis gerai numirti.

- - -

Kasdienėje būtyje mus apima ir išblaško daiktinė aplinka – esame pripildyti nuostabos kaip daiktai yra pasaulyje. Ontologinėje būtyje esame susikoncentravę į pačią būtį, tai yra esame pripildyti nuostabos, kad daiktai yra pasaulyje. Kai esame ontologinėje būtyje – už kasdienių rūpesčių ribos, esame tam tikro pasiruošimo asmeniniam pasikeitimui būsenos.

Tačiau kaip mes pereiname iš kasdienės būties į ontologinę? Filosofai dažnai kalba apie „ribinius potyrius“ – tai netikėti įvykiai, kurie mus išmeta iš „kasdieniškumo“ ir dėmesį prikausto prie pačios „būties“. Pats stipriausias ribinis patyrimas yra susidūrimas su savo paties mirtimi.

- - -

Kito mirtis kiekvienam iš mūsų primena mūsų pačių mirtį. Tai akivaizdus ir skaudus susidūrimas su savo pačių mirtimi.

- - -

Nors mirtis fiziškai mus sunaikina, pati mirties idėja gali mus išgelbėti.

- - -

Mirtis ir mirtingumas suformuoja tokias pokalbių temas kaip senėjimas, kūno pasikeitimai, gyvenimo tarpsniai ir daugybė svarbių gyvenimo įvykių, tokių kaip sukaktys, vaikų išvykimas mokytis, „tuščio lizdo“ fenomenas, pensija, anūkų gimimas. Klasės draugų susitikimas gali būti ypač stiprus katalizatorius. Kiekvienas pacientas vienu ar kitu metu pamini laikraščių pranešimus apie nelaimingus atsitikimus, žiaurumus, nekrologus. Ir, žinoma, neabejotinas mirties atspaudas yra kiekviename košmare.

- - -

Dažnai yra naudinga smulkiai išanalizuoti baimę ir ramiai pasidomėti, kas būtent baugina galvojant apie mirtį. Atsakymuose į šį klausimą paprastai skamba tokie dalykai kaip mirties baimė, susirūpinimas pasilikusiais, pomirtiniu gyvenimu (pastaruoju atveju mirtis pakeičiama nebaigtiniu įvykiu) ir nerimavimas, kad bus užmiršti.

- - -

Mes, žmonės, esame prasmės siekiančios būtybės, kurioms nepasisekė, nes jas įmetė į pasaulį, neturintį vidinės prasmės. Vienas iš pagrindinių mūsų uždavinių yra atrasti tikrą prasmę, kurios pakaktų gyvenimui palaikyti ir atlikti įmantrų manevrą paneigiant mūsų asmeninę šios prasmės autorystę. Tokiu būdu mes padarome išvadą, kad tai laukė mūsų „iš ten“. Nuolatiniai esminių prasmių ieškojimai pasmerkia mus dažnoms prasmės krizėms.

- - -

Priešingai nei kitų egzistencinių duotybių atveju (mirties, izoliacijos, laisvės), manau, kad gyvenimo prasmė geriausiai pasiekiama netiesiogiai. Viskas, ką mes turime padaryti, tai pasinerti į vieną iš daugelio galimų gyvenimo prasmių, ypač jei ji yra peržengianti savastį. Svarbus yra pats įsitraukimas. Gyvenimo prasmės, kaip teigė Buda, išmokti negalima. Kiekvienas

turi pats pasinerti į gyvenimo upę ir leisti klausimui pasitraukti.

- - -

Sąsaja tarp „laisvės“ ir nerimo nėra intuityviai aiški, nes iš pirmo žvilgsnio sąvoka „laisvė“ atrodo turinti tik teigiamas reikšmes. Galų gale argi ne laisvės siekėme ir dėl jos kovojome per visą Vakarų civilizacijos istoriją? Tačiau laisvė turi ir tamsiąją pusę. Jei žiūrėsime iš savikūros, pasirinkimo noro ir veiksmo, laisvė yra psichologiškai sudėtinga ir susipynusi su nerimu.

Mes esame, giliausia prasme, atsakingi už save. Mes esame savęs pačių autoriai. Nuolat kurdami savo norus, savo veiksmus, savo nesėkmes, galiausiai mes kuriame save pačius. Mes negalime išvengti šios atsakomybės, šios laisvės. Sartre’o žodžiais tariant, „mes esame pasmerkti laisvei“.

Mūsų laisvė siekia netgi giliau nei mūsų asmeninis gyvenimo planas. Esame atsakingi už tai, kad suteiktume formą ir prasmę ne tik vidiniam, bet ir išoriniam pasauliui. Mes susiduriame su išoriniu pasauliu, tik kai jis yra perleidžiamas per mūsų neurologinį ir psichologinį aparatą.

Jei mes esame pagrindiniai pasaulio kūrėjai, tai kurgi yra tvirta žemė po mumis? Kas yra po mumis? Nebūtis, *Das Nichts*, kaip tai pavadino vokiečių egzistencinės filosofijos atstovai. Laisvės bedugnė, praraja. Ir nebūties suvokimas būtybės širdyje tampa stipriu nerimu.

- - -

Kai individai suvokia savo vaidmenį kuriant savo pačių gyvenimo keblumus, jie taip pat suvokia, kad jie, ir tik jie, turi galios pakeisti tą situaciją.

- - -

Kadangi sprendimų dilemos sukelia su laisve susijusį nerimą, daugelis stengiasi kaip galima ilgiau vengti aktyvių sprendimų. Būtent dėl to kai kurie pacientai siekia

išsivaduoti nuo sprendimų ir gudraudami sugundyti neatsargius terapeutus prisiimti sprendimų naštą.

Arba jie verčia kitus žmones nuspręsti už juos.

- - -

„Viskas išnyksta ir alternatyvos dingsta.“

Kiekvienam „taip“ turi būti savas „ne“. Sprendimai brangiai kainuoja, nes reikalauja atsisakymo. Šis fenomenas nuo seno traukia didžiųjų mąstytojų dėmesį. Aristotelis kalbėjo apie alkaną šunį, negalintį pasirinkti tarp dviejų lygiai patrauklių maisto porcijų, o viduramžių scholastai rašė apie Burridan’o asilą, numirusį iš bado tarp dviejų vienodai saldžiai kvepiančių šieno ryšulių.

Apsisprendimas yra kitas ribinis patyrimas. Jis aiškiai parodo ne tik tai, kokiu būdu mes patys save kuriame, bet taip pat ir mūsų galimybių ribas. Sprendimo priėmimas atskiria mus nuo kitų galimybių. <...> Kuo daugiau mes susiduriame su savo ribomis, tuo daugiau turime atsisakyti mito apie asmeninį išskirtinumą, neribotą potencialą, nesugriaunamumą ir atsparumą biologinio likimo dėsniams. Būtent dėl šių priežasčių Heidegger’is apie mirtį rašė kaip apie tolesnės galimybės negalimumą. Kelias į sprendimą gali būti sunkus, nes veda baigtinumo ir pagrindo praradimo link – dalykų, persmelktų nerimu. Viskas išnyksta ir alternatyvos dingsta.

- - -

Kartais tiesiog primindavau pacientams, kad anksčiau ar vėliau jie turės atsisakyti tikslo turėti geresnę praeitį.

- - -

Kartais tai, ko nori, žmonės atpažįsta tik tada, kai tai yra atimama.

Kartais pacientus, įstrigusius sprendimų dilemoje, išjudinu citata iš Camus’o knygos Kritimas, kuri visuomet mane stipriai veikia: „Patikėk manimi, žmogui sunkiausia atsisakyti to, ko iš tikrųjų jam nereikia.“

- - -

Mes trokštame absoliučios tiesos komforto, nes negalime pakęsti absoliučiai nepastovios egzistencijos nevilties. Nietzsche'ės posakis: „Tiesa yra iliuzija, be kurios tam tikros rūšys neišgyventų.“ Būdami pateptaisiais su mums būdingu sprendimų siekimu, pilnatvės poreikiu, mes tvirtai įsitikinę, kad visada įmanomas paaiškinimas, bent kažkoks paaiškinimas. Tai gyvenimą daro pakenčiamą, suteikia mums kontrolės ir meistriškumo jausmą.

Tačiau svarbus yra ne intelektinio lobio turinys, bet ieškojimo procesas.

- - -

Romantiška meilė yra palaikoma paslapties ir tyrinėjama subyra.

- - -

Yra viena tikra romantinės meilės ypatybė: ji niekuomet neišlieka ilgam – išnykimas yra pačioje aklos meilės prigimtyje.

- - -

Jūsų simptomai – depresija, pyktis, įkyrios mintys – viskas rodo ne tik tai, kad jums reikia terapijos, bet ir tai, kad iš jos turėsite daug naudos.

Irvin D. Yalom

„Žiūrėti į saulę“

Staring at the Sun

Kuo vangiau gyvenate, tuo stipresnė mirties baimė; kuo rečiau jūs patiriate gyvenimo pilnatvę, tuo labiau bijosite mirties.

- - -

Kad ir kokios naudingos būtų idėjos, gyvybę joms suteikia artimas ryšys su kitu žmogumi.

- - -

– Kai būsi labai sena ir mirtis iš tiesų ims artintis, tuomet jausiesi rami arba sirgsi, ir abiem atvejais nebijosi mirties.

- - -

Manau, į mirtį turime žvelgti taip, kaip ir į kitas baimes. Turėtume kontempliuoti savo pabaigą, susipažinti su ja, išnarstyti ją ir išnagrinėti, suprasti ir atsikratyti gąsdinančio, iškreipto iš vaikystės atsinešto mirties suvokimo.

- - -

Savimonė – tai didžiausia dovana, toks pat vertingas turtas, kaip ir gyvenimas. Ji daro mus žmonėmis. Tačiau už ją brangiai sumokame – mums atsiveria mirtingumo žaizda. Mūsų egzistenciją nuolat temdo žinojimas, kad užaugsime, sužydėsime, tada neišvengiamai nusilpsime ir mirsime.

- - -

Daugeliui tėvų vaikai tampa jų nemirtingumo projektu.

- - -

Kadangi negalime gyventi sustingę iš baimės, susikuriame būdų, kaip susilpninti mirties siaubą. Projektuojame save į ateitį per vaikus; kraunamės turtus, tampame įžymūs ir vis didesni; nesąmoningai atliekame

apsauginius ritualus arba išsiugdome tvirtą tikėjimą amžinuoju išsigelbėjimu.

Kai kurie žmonės, tikėdami esą nepažeidžiami, gyvena didvyriškai, dažnai nepaisydami nei kitų, nei savo pačių saugumo. Dar kiti bando įveikti skausmingą mirties išgyvenimą susiliedami su mylimu žmogumi, veikla, bendruomene, dieviškąja būtybe. Galų gale mirties baimė – visų religijų motina, o religijos vienaip ar kitaip siekia suvaldyti baigtinumo nerimą. Dievas visose kultūrose ne tik sušvelnina mirtingumo baimę, žadėdamas amžinąjį gyvenimą, bet ir palengvina kitus egzistencinio nerimo aspektus, amžinai būdamas šalia, leisdamas tvarką palaikančius įstatymus ir duodamas nuorodas, kaip prasmingai nugyventi gyvenimą.

Tačiau kad ir kokios stiprios bei visuotinai priimtinos gynybos griebtumės, niekuomet visiškai neišdildysime mirties baimės: ji visuomet liks, glūdės slaptuose proto vingiuose.

- - -

Nors fizinė mirtis mus sunaikina, mirties idėja gelbsti.

- - -

Tam tikros gyvenimiškos situacijos beveik visuomet sukelia mirties baimę – pavyzdžiui, sunki liga, artimo žmogaus mirtis ar didelė neatitaisoma skriauda, pažeidžianti esminį saugumo jausmą.

- - -

Nėra nieko pastovaus, nieko nuolatinio. Kokią prasmę gali turėti gyvenimas, jei visas jo turinys pradings.

- - -

Mirties nerimas stiprėja ir nyksta tam tikrais gyvenimo etapais. Maži vaikai neįučia stebi mirtingumo įrodymus aplinkoje: sudžiūvusius lapus, negyvus vabzdžius ir gyvūnėlius; staiga pradingsta seneliai, gedi tėvai, niekaip nesibaigia antkapių eilės kapinėse. Vaikai paprasčiausiai žiūri, stebisi ir, sekdami tėvų pavyzdžiu, tyli. Jei jie atvirai

prabyla apie savo baimę, tėvai pasijunta nejaukiai...

- - -

Galimybių sumažėjimas turi savo tamsiąją pusę: kuo daugiau atsižadi, tuo menkesnis, trumpesnis ir nesvarbesnis atrodo tavo gyvenimas.

- - -

Ir vis vien mirtis neužti. Ji neužti visą laiką; ji visuomet su mumis, ji beldžiasi į vienas tų vidinių durų, tylutėliai, vos girdimai dūzgia po pat sąmonės membrana. Pasislėpusi ir užsimaskavusi, prasiveržianti įvairiausiais simptomais, ji yra neišsenkamas daugybės mūsų rūpesčių, bėdų ir konfliktų šaltinis.

- - -

Daugelis mūsų mirties nerimą siejame su blogio, apleidimo ar sunaikinimo baime. Kai kuriuos pribloškia amžinybės didybė, mintis, kad reikės amžių amžius būti mirusiam; kiti negali suvokti nebūties būsenos ir svarsto, kur jie bus, kai numirs; dar kiti susitelkia į klaiką, kad išnyks visas jų asmeninis pasaulis.

- - -

Svarbūs sprendimai dažnai turi gilias šaknis. Kiekvienas sprendimas reikalauja ko nors atsisakyti, o kiekvienas atsisakymas verčia suvokti ribas ir laikinumą.

- - -

Sudėtingi sprendimai dažnai siejasi su egzistencinės laisvės pradais ir asmenine atsakomybe.

- - -

Mintys turi galią. Daugelio didžiųjų mąstytojų ir rašytojų įžvalgos amžių amžius padeda malšinti nerimą keliančias mintis apie mirtį ir rasti prasmingus gyvenimo kelius.

- - -

Viduramžių krikščionybės religinė ikonografija, vaizdavusi pragaro bausmes, suteikė mirties baimei regimąjį matmenį.

- - -

Kol laikysiesi įsikibęs minties, kad blogo gyvenimo priežastis slypi išorėje, neįvyks jokių teigiamų permainų.

- - -

Mano molekulių likimas, jei neturėsiu asmeninės sąmonės, man mažai rūpi.

- - -

Ratilai yra tai, ką kiekvienas mūsų kuriame – dažnai net nežinodami ar sąmoningai neketindami. Tai į išorę sklindančios bangelės, kurios gali metų metus ar net ištisas kartas veikti kitus žmones. Poveikis, kurį darome žmonėms, per juos persiduoda kitiems, kaip ratilai vandens telkinyje sklinda tol, kol tampa nematomi, nors net tada vanduo milijardosios sekundės greičiu teberaibuliuoja. Mintis, kad galime kai ką palikti kitiems, net ir patys to nežinodami, labai padeda žmonėms, kurie tvirtina, kad laikinumas ir baigtinumas neišvengiamai reiškia prasmės nebuvimą.

Skleisti ratilus – tai nebūtinai palikti savo įvaizdį ar vardą.

Bandymai išsaugoti asmens tapatumą visuomet pasmerkti žlugti. Tik laikinumas yra amžinas. Skleisti ratilus, kaip tai vadinu, tai palikti savo gyvenimo patirtį, charakterio savybę, išminties krislą, pamokymą, paguodą, kurie sklistų toliau mums žinant ar nežinant.

- - -

Kur aš, ten mirties nėra; kur mirtis, ten nėra manęs.

- - -

Man nereikia tikėjimo, kad nurodytų doros kelią.

- - -

Tie, kurie „nesuvokia“, paprastai su mirtingumu kovoja neigdami, užsimiršdami ar išstumdami baimę.

- - -

Dvi nebūties būsenos – laikas iki gimimo ir laikas po mirties – yra tapačios, ir mes per daug bijome antrojo tamsos vandenyno, nors pirmasis mums menkai terūpi.

- - -

Skaitydavau pamaldų tekstus, be atvangos šlovinančius Dievo galybę ir garbę. Mane baisiai glumindavo, kad tikintieji garbina tokią žiaurią, išdidžią, kerštingą, pavydžią ir pagyrų ištroškusią dievybę.

- - -

Tu ir tik tu esi atsakingas už lemiamas savo gyvenimo akimirkas, ir tik tu jas gali keisti. Net ir susidūręs su neįveikiamomis išorinėmis kliūtimis, vis dar esi laisvas rinktis požiūrį į tas kliūtis.

- - -

Apgailestavimo jausmą galima tyrinėti žvelgiant ir atgal, ir į priekį. Jei gręšitės į praeitį, apgailestausite dėl visko, ko neįgyvendinote. Jei nukreipsite žvilgsnį į ateitį, išvysite dvi galimybes: dar daugiau apgailestauti ar gyventi daugmaž laisvam nuo šio jausmo.

- - -

Mirtis – tai lemtis. Visuomet geisime gyventi ir bijosime išnykti. Tai instinktyvūs jausmai – įrašyti į mūsų protoplazmą – ir jie stipriai veikia mūsų gyvenimą.

- - -

Kai kurie iš mūsų mirties baimę jaučia tik netiesiogiai: kaip bendrą nerimą arba kaip kokią kitą pakaitinę psichologinę problemą; kiti patiria aiškią ir sąmoningą mirties baimę; o dar kitiems mirties baimė prasiveržia siaubu, paneigiančiu bet kokią laimę ir pasitenkinimą.

- - -

Kelios įtaigios filosofo ar mąstytojo eilutės arba aforizmas dažnai gali padėti susimąstyti apie savo pačių mirties baimę ir paskatinti gyventi visavertiškesnį gyvenimą. Tokios svarbios mintys – ar per taiklią formuluotę, ar per retorines priemones, ar per eilučių skambesį, ar per jose glūdinčią kinetinę energiją – gali išjudinti skaitytoją iš pažįstamos, tačiau statiškos būsenos. Galbūt gera žinoti, kad minties galiūnai ir patys susidūrė su panašiais skaudžiais rūpesčiais ir juos įveikė. O gal tie įsimintini žodžiai liudija, kad neviltį galima paversti menu.

- - -

Miršta me vieni; mirtis yra vienišiausias gyvenimo įvykis. Mirtis ne tik atskiria mus nuo kitų, bet ir pasmerkia naujai, dar baisesnei vienatvei: atsiskyrimui nuo paties pasaulio.

- - -

Kadangi krikščionybė žadėjo amžinąjį pomirtinį gyvenimą, o raktą nuo jo durų oficialiai saugojo dvasininkija, dauguma žmonių paguodos ieškojo religijoje.

- - -

Žmonių noras turėti vadovus atspindi mūsų pažeidžiamumą ir poreikį šalia savęs matyti aukštesnę, geresnę būtybę.

- - -

Yra dvi vienatvės rūšys: kasdienė ir egzistencinė. Pirmoji yra tarpasmeninė – tai skausmas atsiskyrus nuo kitų žmonių. Ši vienatvė – dažnai susijusi su artumo baime, atmetimo jausmu, gėda, mintimi, kad esi nevertas meilės, – pažįstama mums visiems.

Egzistencinė vienatvė, yra gilesnė ir kyla iš neperžengiamos prarajos tarp individo ir kitų žmonių. Ši praraja – ne tik pasekmė to, kad kiekvienas mūsų buvome pavieniui įmesti į šią egzistenciją ir turėsime

pavieniui išplaukti; ji randasi ir iš to, kad visi gyvename pasaulyje, kurį tik patys iki galo pažįstame.

Kiekvienas iš mūsų visais gyvenimo etapais įvairiausiais būdais patiriame tarpasmeninę vienatvę (kasdienį vienišumo jausmą). O egzistencinė vienatvė gyvenimo pradžioje pasitaiko rečiau; ją skaudžiau pajuntame tik sendami ir artėdami prie mirties. Tuomet pradedame suvokti, kad mūsų pasaulis išnyks ir kad niekas negalės mūsų lydėti niūrioje kelionėje į mirtį.

- - -

Senas žmogus – bet kuris senas žmogus – tai paskutinė daugelio žmonių atminimų saugykla. Mirdamas senukas kartu nusineša daug kitų žmonių.

- - -

Vienatvė egzistuoja tik vienatvėje; kai ja pasidaliji, ji išnyksta.

Janosch
1931

Nusivylimas mane džiugina: juk išsisklaidė iliuzija, iki tol mane klaidinusi.

Vytautas Karalius
1931

Pasaulį labiausiai pajunti, susidūręs su juo kaktomuša. Kelios iššokusios kibirkštys apšviečia plačiau, negu aukščiausios žvaigždės.

- - -

Šventosios knygos ne tiek galingos savo tiesom, kiek svoriu: su tokia knyga galima trenkti per galvą.

- - -

Jo dvasia tiek turtinga, kad net turi dvasinį šiukšlyną.

- - -

Gamta moko taip neįkyriai, jog mes per vėlai sužinom, kad ji – mūsų mokytoja.

- - -

Gamta negyvena nei praeitimi, nei ateitimi: ji – amžina dabartis.

- - -

Jeigu avys liko sveikos, kai vilkai sotūs – vadinasi, suėsti atpirkimo ožiai.

- - -

Gamta skuba pačiu didžiausiu greičiu – pamažu.

- - -

Kas neturi kantrybės užsiauginti pažinimo medį, tas sėja ankstyvąsias daržoves.

- - -

Gamta neturi tikslo: ji – galimybių visuma.

- - -

Bendra vyrų ir moterų klaida: netekę originalo ieškom kopijos.

- - -

Didingojo galva sutvarkyta didingai: joje yra ir minčių laukiamasis.

- - -

Gyvenimas būtų lygus tiesai, jei žmogus būtų tiktai gamta.

- - -

Velnią žmogus išgalvojo tada, kai panoro būti geresnis, negu žmogui įmanoma.

- - -

Geriausios tos knygos, kuriose netelpa tiesa.

- - -

Žmogus – tokia pralaimėjimų sankaupa, kad jį lengvai apsvaigina ir mažos pergalės.

- - -

Tikėjimas – vienas didžiausių patogumų: nebereikia ieškoti.

- - -

Faktai – sekluma, kurioj dauguma nuskęsta.

- - -

Pasąmonė turi atsarginį išėjimą – nesąmonę.

- - -

Gyvenimas turėtų užgrūdinti ne tik mus, bet ir mūsų viltį.

- - -

Didieji neturi kada atgailauti, juos traukia dar didesnės klaidos.

- - -

Laimės siekimas – magnetas, pritraukiantis nelaimę.

- - -

Cinizmas – genys, kuris ieško vabalų vėliavos kote.

- - -

Vieni tik nuryja įžeidimus, kiti net sukramto juos.

- - -

Atsikandę to paties obuolio Adomas ir Ieva pajuto skirtingus norus: Ieva – mylėti, Adomas – veikti.

- - -

Nuo kaukės lieka žymės – patartina nešioti pokaukį.

- - -

Pasaka apie vilką avies kailyje gana pavojinga: naivios avys ima nebetikėti, kad būna vilkas vilko kailyje.

- - -

Dvi klaidos. Vieni mėgina viską suprasti, pamiršdami gyventi, kiti skuba gyventi, nespėję nieko suprasti.

- - -

Nuomonė – pats netiksliausias, bet dažniausiai naudojamas matas.

- - -

Oro pilims statyti leidimas nebūtinas.

- - -

Genialus numatymas: tašką padėti iš ryto, sakinį užbaigti vakare.

- - -

Mąstymo pagrindas: pradėti nuo ištakų ir drįsti ligi ribos.

- - -

Tarp dviejų cukraus gabalų suabejoja net musė.

- - -

Geriau visumos nuotrupa, negu trupinių visuma.

- - -

Šypsena – lengviausi šarvai.

Vytautas Karalius

„Po saulės dėme“

Tiesa gimsta viename žmoguje, o miršta visuose.

- - -

Žmonija nepataisoma: ji nori gyventi dabartimi, o apsigauti – ateitimi.

- - -

Tiek nepakeičiamų dalykų, kad žmogus ir pats nenori keistis.

- - -

Ateitis tokia didelė, kad joje galima paslėpti visą dabartį.

- - -

Mes – akimirkų klastotojai, o ieškom esmės.

- - -

Pradžioje buvo žodis. Jis sprogo – ir vis dar plečiasi.

- - -

Tvora visada gimdo dvynius – šiapus ir anapus.

- - -

Didžiosios žmonių upės plaukia gyvenimo nuožulnumu.

- - -

Žmonių santykiai – miškas, bet tai, ko mes ieškom, yra anapus miško.

- - -

Iš tikrovės kalno trykšta ir banalybės šaltiniai.

- - -

Kaip gerbti gyvenimo mokyklą, jei ten mokosi ir budeliai?

- - -

Žmonijos istorija nėra prasmės istorija.

- - -

Jei pasaulis būtų protingas, nebūtų istorijos.

- - -

Išmintis neišsigimsta į gudrumą, gudrumas neperauga į išmintį.

- - -

Saviapgaulė – mūsų vidinis nuolatinis Trojos arklys.

- - -

Kalno demokratija – ne viršūnė, o galimybė visiems kopti į ją.

- - -

Nykštuko išdidumas: pakankamai mažas, kad nebereikėtų atsiklaupti.

- - -

Nuo įtakų mes negilėjam, jos tik suneša seklumas.

- - -

Ilgai nejaučiam savyje nė laiko, o paskui – tik laikinumą.

- - -

Tuštybės turim visi. Ar ne visą gyvenimą kuriame jai gražų indą?

- - -

Dažniausiai likimas – tik tai, kas liko.

- - -

Pažadai – plataus kelio dar platesnės pakelės.

- - -

Visuomenė – Prokrusto lova ne tik žmogui, bet ir gyvenimui.

- - -

Kelias į pažinimą ilgas. Dauguma sustoja ties pasaulėžiūra.

- - -

Propaganda – piemenų triukšmas, varant avis iš vieno istorijos aptvaro į kitą.

- - -

Mes pamirštame pražūtingas klaidas, o reikėtų švęsti ir klaidų jubiliejus.

- - -

Amžinybė ir mes: vėjas lieka, malūnai dingsta.

- - -

Laikinumas – vienintelė galimybė pasinaudoti laiku.

- - -

Daugiau laisvės reikia klausimui negu atsakymui.

- - -

Pasaulis neaiškus. Ir prasmė dar ieško prasmės.

- - -

Kas nori Dievui paploti per petį, tas negali priklausyti jokiai religijai.

- - -

Su nebūtimi žmonės kovoja kaip su korozija: jie mėgina tapti tauriaisiais metalais.

- - -

Prisitaikymas – seniausia socialinė garantija.

- - -

Ideologija yra ne siūlomų idėjų sistema, o vienos idėjos įžūlumas.

- - -

Tautos balsas – Dievo balsas. Tai išmintis, kuri dažnai kompromituoja Dievą.

- - -

Amžinybė – negyviausias laikas, į kurį veržiasi begalė gyvųjų.

- - -

Liūdnoji įvairovė: beveidėje visuomenėje vien dviveidžiai.

- - -

Žiovulys neišvengiamas ir gyvenimo šventėje.

- - -

Olimpinis požiūris į gyvenimą: svarbu dalyvauti. Bet medalio vis tiek norisi.

- - -

Laisvė – susitikimas su pasauliu be įkyrių tarpininkų.

- - -

Protą gyvenimas pagalanda, o moralę bukina.

- - -

Žmonių naivumas – geriausia politinių galvijų ganykla.

- - -

Kam tikslas – paskutinė stotis, tas išlipęs nustemba, kad ne čia atvykęs.

- - -

Ieškodamas galutinės tiesos, neberandi jokios.

- - -

Kam rūpi masės, tam negali rūpėti žmogaus kokybė.

- - -

Mes nė akimirkos negyvenam ateityje. Kiekviena gyventoji jau dabartis ir praeitis.

- - -

Gyvenimą sugadinam ir norėdami žūtbūt jį sutapatinti su prasme.

- - -

Kiekvienas savo laimės kalvis. Tai saviveikla, kuri siutina bet kokią diktatūrą.

- - -

Kas tikrai turi tikslą, už jį jau galvoja pats tikslas.

- - -

Diktatūra nori būti graži, ir jai reikia dar gražesnių poetų.

- - -

Kai garbini kitą, nebelieka laiko pagerbti save.

- - -

Didžiosios idėjos kaip dideli aptvarai: didieji piemenys suvaro avis iš vieno aptvaro į kitą ir ne jų kaltė, jei spūstyje avys sutrypia viena kitą.

- - -

Paklusnioji liaudis gauna herojiškosios vardą.

- - -

Tikras humanistas negadina vieno žmogaus gyvenimo – įspūdingiau visos žmonijos.

- - -

Optimisto optimistiškai nepatikrinsi. Vis dėlto reikalingas pesimistinis lakmuso popierėlis.

- - -

Klusnumas nėra gražiausioji žmogaus savybė, tai tik džiaugsmas prievartai.

- - -

Mažiausias prisitaikėlis visoje prievartos valstybėje buvo anekdotas.

- - -

Problemų negali mažėti. Žmonijai gresia ir problemografinis sprogimas.

- - -

Siauri keliai išdidūs savo posūkiais, platūs – atstumais, kuriuos jie sujungia.

- - -

Mąstymas – ne naujų minčių ieškojimas, o nuolatinis šulinio gilinimas, nors jame nebus naujo vandens.

- - -

Esmė slepiasi, bet ne enciklopedijoj.

- - -

Esmingiausias prieštaravimas: norėti gyvenimo ir ieškoti gyvenimo prasmės.

- - -

Mąstymas – minties perkėlimas iš vieno kalėjimo į kitą, į vis griežtesnio režimo.

- - -

Prokrustinė žmogaus problema amžina: ar jis nebetelpa gyvenime, ar gyvenimas jame?

- - -

Žmogus džiaugiasi savo protinga baime, o prievarta giria jį už sąmoningumą.

- - -

Toks gražus antsnukis, kad sunku atsitraukti nuo veidrodžio.

- - -

Užburtas ratas: imunitetą prievartai gali įgyti tik prievartoje.

- - -

Aforizmas apeina tiesą taip, kad pamatytų ją netikėtai.

- - -

Ir gamta nėra laisvė. Ji yra prievartinė prasmė, ir mes geresnės nesugalvosim.

- - -

Pasyvieji turi per daug negyvento gyvenimo, o aktyvieji per daug tokio, kurį reikia slėpti.

- - -

Dviejų teisingų žodžių kaimynystė gali pavirsti melu.

- - -

Visų pastangomis galima išvengti tam tikros nelaimės, bet neįmanoma sukurti bendros laimės.

- - -

Kada žmogus pajunta didįjį skirtumą: ar jis eina į ateitį, ar yra varomas?

- - -

Asmenybę sudaro tai, ką visuomenė nori žmoguje sužlugdyti.

- - -

Savaiminė prasmė: žmonės tiesiog gyvena ir kokia prasmė iš to išeina, tokią ir priima.

- - -

Jau tiek pasakyta gilių minčių, kad svarbiau ne naujas mintis išgalvoti, o naujas ausis.

- - -

Ateitis – Trojos kumelė, kurioje pasislėpę demagogai.

- - -

Nėra pasakiškai daug gyvenimo variantų, bet svarbiausia išvengti konvejerio.

- - -

Žmogus nori pažinti save, tikėdamasis, kad taip susipažins su prasme.

- - -

Kuo daugiau prievartos, tuo jai būtinesnis vienybės teatras?

- - -

Ką gali sraigei pažadėti utopistas? Kuo gali jai padėti revoliucionierius?

- - -

Kas tik neapsimeta prasme! Visų pirma prievarta, o gražiai – tikėjimas.

- - -

Šlovingoji prievarta pagerbiama ne tylos minute, o tyliu gyvenimu.

- - -

Tūkstančius metų žmonės ieško savęs, bet kažkodėl nesuranda savyje kvailio.

- - -

Nėra prasmės vidurkio, net jei būtų žmogaus vidurkis.

- - -

Nėra lygybės nė skurde, o lygybė gerovėje tuo labiau neįmanoma.

- - -

Net jei žmonės nutapytų savo gyvenimo paveikslus, kur juos iškabintų? Argi Nebūties muziejuje?

- - -

Labiausiai savo vaizduotę išlavintume, įsivaizduodami pasaulį be savęs.

- - -

Aukurai atsirado ne tam, kad kas pasiaukotų, o kad būtų aukojama.

- - -

Vėliava ne tik veda, dar daugiau po ja pasislėpusių.

- - -

Mes esame visumoje, bet mūsų beviltiškiausias noras – turėti savo visumą.

- - -

Kas įtinka laikui, tas dar labiau įtikęs laikinumui.

- - -

Ir prasmės properšoje gali dingti saulė.

- - -

Ir paprasčiausia rodyklė – svetimkūnis gamtoje. Svetimos ir mąstymo rodyklės.

- - -

Didelis melas dedamas į pamatus – ir jis pašventinamas.

- - -

Prasmės žiaurumas: prasmė ne pabraukia, o nubraukia.

- - -

Žmonės tikėjo stebuklais, buvusiais praeityje, dabar tikime stebuklais ateityje.

- - -

Didžiųjų žodžiai nėra didesni: iš aukščiau mesti jie turi didesnę svorio jėgą.

- - -

Tik savo keliu eidamas, gali ką nors rasti: prie bendrų pakelių viskas jau seniai nurankiota.

- - -

Giliosios mintys ateina per vėlai, o mažosios pastoja kelią ir būtinosioms.

- - -

Jei būtų galima pamilti ir prasmę, gyvenimas būtų per gražus.

- - -

Žmonėms įdomiau, ką duoda gyvenimas, negu sukti galvą: kas yra gyvenimas?

- - -

Ideologija nebijo nedarbo: kol yra žmonių, iš žmogaus galima varyti žmogų.

- - -

Tiek negyvenimo, kad reikalinga negyvenimo filosofija.

- - -

Nenužudyti senos idėjos. Paversti ją kaliause naujai sėjai apsaugoti.

- - -

Ar mūsų prasmingas gyvenimas – tik vartų į nebūtį papuošimas?

- - -

Pamišimas ateitimi – nusikaltimas, dėl kurio daromi nusikaltimai.

- - -

Kartais viskas taip užkrėsta žodžiais, kas belieka evakuoti mintį.

- - -

Tikri baimės sėjėjai žino, kad reikalinga ir baimės sėjomaina.

- - -

Visame žodyne yra tik du lygūs žodžiai: taip ir ne.

- - -

Vis ruošiamės tikrajai pradžiai, o sulaukiam tik tikros pabaigos.

- - -

Diktatūros nėščios šviesia ateitim, o pagimdo pabaisas.

- - -

Jei žmonija mokytųsi iš klaidų, tektų sustabdyti istoriją.

- - -

Visuomenei užtenka krypties, žmogui reikia esmės.

- - -

Savame kelyje nėra pakeleivių, o bendrame jų daugiau negu reikia.

- - -

Nė vienas istorijos kelias neveda į esmę. Istorijos jėga – kovinga banalybė.

- - -

Subtilumas – vaivorykštė ne iš spalvų, o iš atspalvių.

- - -

Visi mes – nulio giminės, skiriasi tik giminystės laipsnis.

- - -

Mūsų didžiausias palikimas: išeidami mes paliekam kitiems visą pasaulį.

- - -

Kapinės – tylioji atsakymų vieta, bet ir iš jų išeini su klausimu.

- - -

Vėliava garbinga tik karstą uždengti, o ne smegenis.

- - -

Tėvynę patogiausia apvogti, kai ji persirengia.

- - -

Gyvenimas trumpėja, klausimų sąrašas ilgėja.

- - -

Tiesa gali būti tik nuoga: kitaip atsiras norinčių ją apiplėšti.

- - -

Tikrovė visų pirma tavo tikrumas.

- - -

Laiko upėje ir paminklai plaukia.

- - -

Liūdnoji išmintis: tikėti, kad esi išimtis.

- - -

Akimirka – laiko nekaltumas: ji nespėja tapti jokia aktualija.

- - -

Pasiuntę savo pranašus į prabangos dykumą, nesulaukiame jų grįžtant.

- - -

Ir pesimistas vengia mirties: gaila prarasti ir savo beprasmybę. Ji dar per maža.

- - -

Ko vertas optimistas, kuriam reikalinga ir optimistų partija?

- - -

Partija – vienspalvių chameleonų sąjunga.

- - -

Kryžkelė nenukryžiuoja: ji paleidžia mus į kitą abejonę.

- - -

Kas ištroškęs, tas neišgalvoja naujo vandens.

- - -

Liaudis – tik priemonė, kuri pateisina tikslą.

- - -

Su per šviesia ateitim žmogus užsitemdo savo dabartį.

- - -

Ir istorija turi pasakiškumo: be pabaisų ji nebūtų tokia įdomi.

- - -

Aš – abstraktybė, kurios sukonkretinimu mes labiausiai užsiėmę.

- - -

Žmonės patys susiranda paprasčiausią gyvenimo apibrėžimą: gyvenimas yra gyvenimas.

- - -

Pasiruošęs ir tremčiai į beprasmybę: turi prasmės džiūvėsių.

- - -

Metafora daugiau nujaučia, negu sąvoka suvokia.

- - -

Įvykiui reikia tik įvykti: už jį dirba pasekmės.

- - -

Rytmečio argumentai vakare jau per lengvi.

- - -

Kiek memuarų – ir nė vienos prisitaikymo istorijos.

- - -

Sėkmė – labiausiai laukiama pasekmė.

- - -

Prasmė veikiau kiekybė negu kokybė. Juk mėginam jos turėti kiek galima daugiau.

- - -

Kas tikrai ieško savęs, tas neužklysta į ideologiją.

- - -

Visi dirba. Žmogus pabraukia, laikas nubraukia.

- - -

Diena – kasdieninė abstrakcija mūsų konkretumui.

- - -

Ideali visuomenė – avilys, į kurį visi suneša savo gyvenimo prasmes.

- - -

Revoliucionierius nesuka galvos dėl pasaulio neaiškumo: jam aišku – pasaulis turi būti kitoks.

- - -

Nekalčiausioji okupantė atrodo buitis, bet ji okupuoja iš esmės ir visam gyvenimui.

- - -

Bent vienam dalykui žmogus tikrai yra neprisitaikėlis – nebūčiai.

- - -

Ydų atsisakyti sunku, bet gera pradžia – bent teisingas jų surikiavimas.

- - -

Aš yra tavo kalėjimas ir tu pataikauji jo prižiūrėtojui – *sau*.

- - -

Ateitis – laikas, kuris ateis, o mes įsivaizduojam, kad tai laikas, į kurį ateisim.

- - -

Tikėjimas dažnai tik tikėjimas, kad tiki.

- - -

Pasaulis ne mūsų, o reaguojam kaip į vien mums priklausantį.

- - -

Žmogus – atsitiktinumas, ieškantis priežasties.

- - -

Laisvė – minimali priklausomybė nuo pasaulio ir maksimali nuo savęs.

- - -

Ydomis mes gyvenam, o dorybėmis tik pasipuošiam.

- - -

Raskim prasmę savyje, o ne save prasmėje.

- - -

Praktiškieji mato ne medį, o tik medieną. Taip pigiai dažniausiai matomas ir pasaulis.

- - -

Mirtis kaip slaptasis prasmės ginklas. Be jo žmogus būtų nuginkluotas.

- - -

Aš – trumpiausias žodis, o poreikių sąrašas ilgiausias.

- - -

Iš istorijos nieko negalima išbraukti, tik pabraukti.

- - -

Būti savim – tik pradžia, dar reikia tapti kažkuo.

- - -

Šlovė nėra ekologiška; ji – masinis kitų atminties užteršimas.

- - -

Argi gera pabaiga – gyvenimo knygos prabangus įrišimas?

- - -

Žmonės tokie smulkmeniški, kad dažnai visą gyvenimą paverčia didžiąja smulkmena.

- - -

Gyvenimas – laikinas laikinumo problemos sprendimas.

- - -

Protingas žmogus ir ateitį žada pats sau: ne per daug, kad neapsigautų; ne per mažai, kad neaptingtų.

- - -

Žmogus negali per toli nueiti. Tik tiek, kad prisišauktų save.

- - -

Asmenybės – grėsmė santvarkai, ir santvarka pasirūpina, kad jų neatsirastų.

- - -

Prasmių daug. Argi beprasmybė jų apibendrinimas?

- - -

Laikina ir prasmė, bet mes mėginam ją suamžinti.

- - -

Vakar, šiandien ir rytoj – vienintelė tikra, suvokiama trejybė.

- - -

Užrakinti vartai leidžia ilgiau apmąstyti tvorą. Argi ir tai ne pažinimas?

- - -

Gyvenimas – ir tai, ką mes darom, ir tai, ką su mumis daro.

- - -

Žodis turi būti taiklus, bet ne kontrolinis šūvis.

- - -

Pagrindinis psichologinis saugiklis žmoguje turėtų būti apsauga nuo savęs.

- - -

Mažiau erzintų ir dievai, jei ne jų žmogiškosios parodijos.

- - -

Gyvenimo menas yra ir laikinumo menas, per daug nesidairant į amžinybę.

- - -

Žmogus yra neišvengiama liga. Todėl taip reikalingas sveikas protas.

- - -

Diena – gyvenimo trupinys, o mes išdidžiai nesuvokiame, kad gyvename trupiniais.

- - -

Mes norim laimės tokios aiškios kaip nuosavybė – net jos dokumentų.

- - -

Gyvenimas – savitikslis, bet prie jo tenka pridėti tikslą.

- - -

Jokiai ideologijai nerūpi jokia gyvenimo ekologija: tikslas – absoliučiai užteršti savim.

- - -

Baimė ir laisvė nesuderinamos: baimė reiškia bijoti savęs ir nebūti tuo, kuo galėtum būti.

- - -

Galva yra ir žmogaus pogrindis: joje ir visos jo nelegalios mintys.

- - -

Moralė – rasti savo vietą po saule neužimant kitų vietos. Argi taip tiksliai įmanoma?

- - -

Daugelis didžiųjų gyvenimų ne tiek dideli, kiek padidinti.

- - -

Nėra veidrodžio, prieš kurį gali atsistoti visa tauta, bet tai ne kliūtis žavėtis savim.

- - -

Istorijai labiau žinomos kolektyvinės beprotybės negu kolektyvinis protas.

- - -

Mokestis už gyvenimą toks sudėtingas, kad patys nesusigaudytume: gyvenimas pats pasiima.

- - -

Kiekvienam po savo baimę, o bendras turtas – siaubas.

- - -

Laisvė: patiems spręsti savo savikainos problemas.

- - -

Keistas reiškinys: eini šunkeliu, o sutinki žmones.

- - -

Kiek šventų pareigų, kad nebūtum savimi.

- - -

Reikia turėti savo asmeninį himną ir tarpais neiškilmingai jį sau sugiedoti.

- - -

Mirtis – taškas mūsų gyvenimo sakiniui. Kaip sakinį keičia taško pojūtis!

- - -

Net laiko nepajuntam be prieskonio – be laikinumo.

- - -

Lenktynių paradoksas: vis labiau atsilikdami, nori ne pavyti, o pralenkti.

- - -

Gavęs galutinį atsakymą, žmogus nebegalvotų. Kol gyvas, žmogus sukaustytas su klausimu.

- - -

Senatvė – viso gyvenimo vitražas, bet silpnai per jį smelkiasi saulė.

- - -

Laikinumas įpareigoja labiau negu laikas.

Sakyo Komatsu
1931

Sakyo Komatsu
„Rytdienos grobikai“

Nebūtinai turi pergyventi ką nors pasiutusiai nemalonaus, kad suprastum, koks beprasmis tas žmogaus gyvenimas.

Kad praregėtum, nebūtina nei nugyventi solidaus amžiaus, nei gilintis į persunktas filosofine išmintimi knygas. Užtenka tik susipykti su mergina, kurią jau trejus metus myli, ir to pilnai pakanka, kad praregėtum.

- - -

Ir kas iš to, kad tu valdai kitus?

Kai skaitai apie įvairių prieškarinių veikėjų, laikiusių save dideliais žmonėmis ar didvyriais, gyvenimą, taip ir krinta į akis jų pasipūtimas ir bukas pasitenkinimas. Juokinga, o kartu ir šlykštu!

- - -

Ant savo kailio patyrusi karo baisumus, žmonija vėl stoja ant naujo karo slenksčio. Vėl pasigirsta demagogiški šūkiai: „Karas, kad daugiau niekad nebūtų karo.“ Žuvę nekalba. Žuvę po žeme. O gyvi jau ne tokie, kaip tąkart. Juk jie šaunuoliai, nugalėtojai! O jei niekini šaunumą – tu lepšis, minkštakūnis!

Rupert Murdoch

1931

Pasaulis keičiasi labai greitai. Dideli daugiau nebeturi galios prieš mažuosius. Dabar greitesnis nugali lėtesnjjį.

Neil Postman

1931

Vaikai – tai gyvi laiškai, siunčiami į ateitį, kurios mes nematysime.

- - -

Geriausios istorijos parašomos, kai įvykis pasibaigia, kai periodas slopsta, kai proceso naujas, stipresnis laikotarpis jau mažai tikėtinas. Istorikai dažniausiai ateina ne garbinti, bet palaidoti. Kiekvienu atveju, atlikti skrodimą jiems sekasi lengviau, nei kurpti raportą apie pažangą.

- - -

Vaikai ateina į mokyklą kaip klaustukai, o išeina iš jos kaip teiginiai.

Yulian Semyonov

1931

Normalus žmogus negali neturėti kompleksų.

Desmond Tutu

1931

Nusivylęs žmogus ir savo tikslų siekia beviltiškomis priemonėmis.

Vasily Aksyonov
1932

Draugystė – tai sugebėjimas tylėti dviese.

Umberto Eco
1932

Nėra nieko geriau, nei įsivaizduoti kitus pasaulius, kad užmirštum, koks skausmingas tas, kuriame gyvename. Bent taip galvojau anuomet. Tada dar nesupratau, kad įsivaizduodami kitus pasaulius keičiame šį.

- - -

Palikime kiekvienam jo iliuzijas.

- - -

Tu esi mano Aš, kuris yra manasis Jis, žvelgiantis Tavo akimis.

- - -

Dievas apakina tuos, kuriais nori atsikratyti, tereikia Jam padėti.

- - -

Vienintelis dalykas, apie kurį verta galvoti, ir tai supratau savo gyvenimo kelio gale, yra mirtis.

Henri Nouwen
1932

Džiaugsmas ir viltis visuomet eina drauge.

Luke Rhinehart

1932

Luke Rhinehart

„Kauliukų žmogus“

The Dice Man

Gyvenimas yra ekstazės salelės nuobodulio vandenyne; sulaukę trisdešimties retai matome žemę. Geriausiu atveju klajojame nuo vienos gerokai paplautos smėlio seklumos prie kitos ir netrukus imame pažinti kiekvieną pamatytą smiltelę.

- - -

Vadinasi, gyvenimas beprasmiškas? Nusispjauti. Vadinasi, mano siekiai banalūs? Vis tiek nereikia jų atsisakyti. Gyvenimas atrodo nuobodus? Žiovauk.

- - -

Absurdo pasaulyje žmogui nelieka nieko kita, kaip plaukti pasroviui.

- - -

– Tu svajoji. Jokių Utopijos salų nėra. Tobulo žmogaus irgi negali būti. Kiekvieno iš mūsų gyvenimas yra baigtinė virtinė klaidų, o jos turi tendenciją tapti neįveikiamos, pasikartojančios ir būtinos. Kiekvienas žmogus sau taiko tokią patarlę: „Koks esu, toks ir gerai – kuo aš blogesnis už kitus?“ Bendra tendencija... bendra žmogaus asmenybės tendencija yra sustabarėti į lavoną. O lavono nepakeisi. Lavonai netrykšta entuziazmu. Juos tik mažumą pagražini, kad būtų galima į juos žiūrėti.

- - -

Mano didžiausia svajonė – tuščias pasaulis. Tuštut tuštutėlis pasaulis.

- - -

Visame pasaulyje vyksta karas, ir į kariuomenę pašaukti visi, taigi arba eini už mašiną, arba prieš ją, arba esi jos dalis, arba ji kasdien traiško tau kiaušius.

- - -

Neapsakomai susijaudinau nuo savo paties minčių: „Žmonės turi išmokti patogiai jaustis pereidami nuo vieno vaidmens prie kito“ – kodėl taip nėra? Trejų ketverių metų vaikai nori būti gėriukais arba blogiukais, amerikiečiais arba komunistais, studentais arba farais. Tačiau kultūros paveiktas kiekvienas vaikas užsispiria vaidinti tik vienokį vaidmenį: jis visuomet turi būti gėriukas ar – dėl jam ne mažiau svarių priežasčių – blogiukas ar maištininkas. Jis praranda gebėjimą vaidinti abu vaidmenis. Jis ima suprasti, kas turi būti.

Pastovios savasties pojūtis – ak, kaip psichologai ir tėvai trokšta įkišti savo vaiką į narvelį, kurį būtų galima kaip nors apibrėžti! Pastovumas, nuolatinis kartojimasis, kažkas, kam galėtume priklijuoti etiketę – štai ko mums reikia iš mūsų vaiko.

– Mūsų Džonis kiekvieną rytą po pusryčių labai gražiai pakakoja.

– Bilis visą laiką skaito – jam labai patinka...

– Argi Džoana ne miela? Jai patinka leisti varžovui laimėti.

– Silvija tokia graži ir tokia suaugusi; ji baisiai mėgsta puoštis.

Man atrodė, kad tūkstantį kartų per metus išgirsta supaprastinta tiesa priverčia vaiką širdyje meluoti: Džonis vienu metu pajuto, kad jam ne visada norisi šikt po pusryčių, bet mamytė taip tuo džiaugiasi! Bilis baisiausiai trokšta taškytis po purvą su kitais berniukais, bet Džoanai magėjo sutraiškyti broliui kiaušius kaskart, kai jis laimėdavo, bet... O Silvija svajonėse regėjo šalį, kur jai nereikėtų nerimauti dėl to, kaip atrodo...

Nekintama tvarka yra prostitutė, atsiduodanti

pagiriamiesiems tėvų tauškalams. Valdo tėvai, o jie apdovanoja už tai, kad viskas visada būtų taip pat. Taigi svarbiausia visada elgtis vienodai. Ir galop kankintis.

O jeigu augintume vaikus kitaip? Apdovanotume už tai, kad keistų savo įpročius, pomėgius, vaidmenis? Apdovanotume už tai, kad nėra pastovūs? Kas tada? Galėtume juos pratinti būti patikimai nevienodus, sąžiningai nepastovius, ryžtingai nesilaikančius įpročių – net „gerų“.

<...>

Mums aiškina, esą vaikas turi matyti tvarką ir pastovumą pasaulyje, antraip jaučiasi nesaugus, bijo. Bet kokią tvarką ir pastovumą? Vaikas neturi būti pastovus nuolat. Man atrodė, kad jis ne ką blogiau užaugtų nuolat būdamas patikimai nepastovus. Juk toks yra gyvenimas. Jei tėvai leistų vaikams būti nepastoviems ir juos už tai girtų, šie taip nebijotų savo tėvų veidmainystės ar nemokšiškumo.

<...>

Tada pirmą kartą aiškiai supratau, kad susigūžusius savasties urve mus laiko nesėkmės baimė – mūsų įvaldyti elgsenos modeliai, kurių nė nemanome atsisakyti, nes rizikuotume patirti nesėkmę.

- - -

Tradicinių autobiografijų autoriai stengiasi jums padėti suprasti, kaip „susiformavo“ dabar jau suaugęs žmogus. Mano galva, daugumą žmonių, kaip keraminių naktipuodžių, „suformuoja“ – ir atitinkamai naudoja.

- - -

Susidaro įspūdis, kad visuomenės pakantumas turi labai aiškias ribas. Ji gali leisti visokį ekscentriškumą ir siaubus – karus, žmogžudystes, santuoką, lūšnynus – bet atrodo, kad bemaž visi sutaria, jog tuštintis ne tualete, o kur nors kitur yra niekinga.

- - -

Norint pakeisti žmogų, būtina pakeisti auditoriją, kurios požiūrio jis paiso vertindamas save. Žmogus yra priklausomas nuo savo auditorijos – nuo žmonių, institucijų, rašytojų, žurnalų, filmų herojų, filosofų, kuriuos jis įsivaizduoja jam plojant ar švilpiant. Rimtesni psichologiniai sutrikimai, vadinamosios tapatybės krizės, įvyksta, kai individas ima keisti auditoriją, kuriai vaidina.

- - -

– Žiūrėk į visus savo troškimus kaip į vienodai vertingus, o į kiekvieną įsitikinimą – kaip į patį tikriausią.

– Kaip tai padaryti?

– Liaukis bandžiusi kurti kažkokius elgsenos šablonus ar asmenybę – tiesiog daryk tai, ką nori.

– Bet aš nenoriu nieko daryti – čia ir yra visa bėda.

– Taip yra todėl, kad leidi vienam troškimui – troškimui tvirtai tikėti ir būti aiškiai apibrėžta asmenybe – slopinti visus kitus tavo troškimus.

- - -

Sveikas skepticizmas yra esminis tikro tikėjimo elementas.

- - -

– Ar suvoki, kad vieninteliai nesavanaudiški veiksmai yra tie, kuriuos tau liepia atlikti ne „aš“?

- - -

Nelengva, kai apie žmogaus, kurį mylėjai labiausiai gyvenime, mirtį tau praneša... jo lavonas.

- - -

– Pastoviose, vieningose, nuosekliose visuomenėse siaura asmenybė turėjo vertę; žmonės galėjo pasitenkinti vienintele savastimi. Bet šiandien taip nėra. Daugiasluoksnėje visuomenėje pasitenkinti tegali daugialypė asmenybė. Kiekvienas mūsų slopina savyje šimtą potencialių savasčių, kurios nė akimirkos neleidžia mums užmiršti, jog kad ir kaip tvirtai žengiame siauru vieninteliu savo asmenybės taku, didžiausias mūsų

troškimas yra būti daugialypiams, vaidinti daugybę vaidmenų.

<...>

– Mūsų vakarietiškos psichologijos mokyklos bando spręsti O. B. problemą skatindamos jį išsiugdyti vieną visapusišką asmenybę, slopinti jo prigimtinį daugialypumą ir sukurti vienintelę dominuojančią savastį, kuri kontroliuotų kitas. Šis totalitarinis sprendimas reiškia, kad nuolatos turi būti išlaikoma didžiulė energijos armija, gniaužianti menkesnių „aš“ pastangas perimti valdžią. Taigi nuolatinė normalios asmenybės būsena yra maištas.

- - -

– Kodėl mūsų pastangos išgydyti neurozes dažniausiai baigiasi nesėkme? Kodėl civilizacija skleidžia žmonėms nelaimės pojūtį greičiau, negu mes sugebame kurti naujas teorijas apie jo kilmę ir kaip jį įveikti? Mūsų klaida darosi akivaizdi. Iš paprastų, vieningų, stabilių praeities visuomenių mes paveldėjome idealaus žmogaus įvaizdį, kuris visiškai netinka mūsų sudėtingoms, chaotiškoms, nestabilioms, daugybę skirtingų vertybių pripažįstančioms urbanistinėms šių dienų civilizacijoms. Mes darome prielaidą, kad „sąžiningumas“ ir „atvirumas“ yra svarbiausia sveikų santykių tarp žmonių sąlyga, o atgyvenusi mūsų laikų etika žiūri į melą ir vaidybą kaip į blogį.

<...>

– Šiandieninės mūsų visuomenės pagrindą sudaro prieštaringi melai. Žmogus, gyvenęs paprastoje, stabilioje, vienu melu tikinčioje visuomenėje, tą vienintelio melo sistemą paversdavo vieningos savasties dalimi ir puikuodavosi ja tikįs iki gyvenimo pabaigos. Jam neprieštaraudavo nei draugai, nei kaimynai, o jis pats nenujausdavo, kad devyniasdešimt aštuoni procentai jo įsitikinimų yra iliuzijos, kad jo vertybės dirbtinės, tik savo

paties pripažįstamos ir kad dauguma jo troškimų komiškai niekingi.

Mūsų daugybe melų pagrįstoje visuomenėje žmogus savasties dalimi paverčia prieštaringų melų chaosą, o draugai ir kaimynai kasdien jam primena, kad jo įsitikinimai nėra tokie pat kaip visų, kad jo vertybės – asmeniškos ir tik jo paties pripažįstamos ir kad jo troškimai dažnai būna niekingi. Privalome suvokti, kad prašyti tą žmogų būti sąžiningą ir ištikimą sau, kai nesuderinamos jo savastys turi daugybę prieštaringų atsakymų į daugelį klausimų – patikimas ir pigus būdas išvaryti jį iš proto.

Kita vertus, kad išvaduotume jį iš šio nesibaigiančio konflikto, turime jį skatinti atsipalaiduoti, vaidinti, apsimetinėti, meluoti. Turime duoti jam priemonių šiems gebėjimams lavinti.

<...>

– Kai visi žmonės meluoja jau vien todėl, kad gyvena daugybe melų pagrįstoje visuomenėje, tik nesveiki stengiasi būti sąžiningi ir tik labai nesveiki reikalauja sąžiningumo iš kitų.

- - -

Pagrindinė visų žmonių savybė yra atsparumas pokyčiams.

- - -

– Sakai, ne žmogus? Aš ne žmogus – baisaus čia daikto. Bet kai žmonės tokie, kokie yra šiandien, ar žodžiai „ne žmogus“ gali būti laikomi įžeidimu? Jei pagalvosime apie normalų, kasdienį, įprastą žmogaus žiaurumą turguje, negrų kvartale, šeimoje, kare, tie žodžiai tereiškia, kad mano veiksmai nenormalūs, o ne kad jie smerktini moralės požiūriu.

- - -

Kai užaugi smurto aplinkoje, turi tą didelį pranašumą, kad visai nesvarbu, ką žudai: negrus, vietnamiečius ar savo motiną, nes jei tik gali sugalvoti priežastį, žudydamas jausies gerai.

- - -

Kartais man susidaro įspūdis, kad pasaulis griūva dar greičiau negu aš.

Donald Rumsfeld
1932

Esama žinomų žinomybių. Tai tokie dalykai, kuriuos žinome ir žinome, kad žinome. Esama ir žinomų nežinomybių. Tai tie dalykai, kurių nežinome ir žinome, kad nežinome. Vis dėlto esama ir nežinomų nežinomybių. Tai, ko nežinome ir net nežinome, kad nežinome.

Kazys Saja
1932

Klausykitės, kaip derina gitarą ar smuiką, kaip tos veržiamos stygos dejuoja, tarytum skaudėtų joms. Panašiai ir žmogui, kuris yra aukščiausio absoliuto – Dievo rankose, skauda, bet tada kaip instrumentas jis įgauna orumo. Su tokiu žmogumi įdomu bendrauti.

- - -

Žmogus lieka nemirtingas tiek, kiek save išdalija kitiems.

- - -

Brangiausias turtas yra tas, kuris nieko nesveria.

Alexander Titarenko
1932

Dorovinės normos – tai dorovinės sąmonės elementai, susiklostantys joje į tarpusavyje susijusią ir subordinuotą sistemą.

Sąžinės teismas, jos graužatis sužadina dorovinio kaltumo, neįveikiamo nesutarimo su savimi pačiu savijautą, verčiančią abejoti paties žmogaus būties verte.

Edward de Bono
1933

Kai kas nors sako, kad išmoko mąstyti, dauguma supranta, kad žmogus išmoko mąstyti logiškai.

- - -

Kūrybinis mąstymas susijęs su įsigalėjusių šablonų griovimu ir sugebėjimu į viską pažvelgti kitu kampu.

James Brown
1933

Kai negali pakeisti vėjo krypties, derink prie jo savo bures.

- - -

Kai sakau tiesą, niekada netenka krimstis dėl prastos atminties.

- - -

Kelią pažinsi geriau juo keliaudamas negu tyrinėdamas visus pasaulio žemėlapius.

Michael Caine
1933

Esu įsitikinęs, kad gyvenimui artėjant į pabaigą, norėčiau apgailestauti dėl to, ką padariau, o ne dėl to, ko nepadariau.

Oleg Drobnitsky
1933

Žmogus tampa dorovine asmenybe tada, kai jis savanoriškai suderina savo veiksmus su visuomenės doroviniais reikalavimais, įsisąmonina jų turinį ir reikšmę, geba kelti sau dorovinius tikslus ir priimti sprendimus

atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, savarankiškai vertinti savo poelgius ir kitų žmonių veiksmus, auklėtis.

- - -

Dorovės norma apibendrina milžinišką, daugybės kartų sukauptą istorinį patyrimą.

James Neil Hollingworth
1933

Drąsa – tai ne baimės nebuvimas, bet tikėjimas, kad yra kažkas svarbiau už baimę.

Irena Jašinskaitė
1933

Gyvuliškas gyvenimas baigiasi skerdykla.

- - -

Iš fleitos – prastas dūmtraukis.

- - -

Varnalėšos lapas – sraigės dangus.

B. S. Johnson
1933

Bėdų nepatyręs žmogus nežino, ar jis stiprus.

- - -

Jei norite energingai ko nors siekti, privalote mylėti gyvenimą.

Michael Korda
1933

Tavo sėkmės šansai yra tiesiogiai proporcingi tavo pasitenkinimui atliekamu darbu.

Alphonso Lingis
1933

Alphonso Lingis
„Bendra kalba, paskiri balsai“

„Demokratija“ yra negatyvi sąvoka, pateikianti priemones, o ne tikslą.

- - -

Jungtinės Tautos tėra tik gausybė tautų, kurių kiekviena siekia savo pačios nacionalinių interesų.

- - -

Aš matau tendenciją, stiprėjančią tendenciją, ištisas grupes žmonių laikyti nesuprantamomis siekiant juos užkariauti. Tai tendencija, o paskui imama veikti.

- - -

Jei nesi įsitikinęs tuo, kuo yra įsitikinęs tas žmogus, jo nesupranti.

- - -

Šiuolaikinės filosofijos skurdas kyla iš to, kad savo žodynu ir retorika ji tapo labai specializuota.

- - -

Pasitikėjimo veiksmas – tai šuolis į nežinomybę.

- - -

Neapykanta – tai jėga, kuri nutrūksta nuo grandinės. Ji pati save stiprina. Ji suranda priežastį ar pasiteisinimą nekęsti.

- - -

Pagarba – tai dėmesys, atidumas kitam, skaitymasis su kitu. Tai – duoti kitam erdvės gyventi jo paties gyvenimą, vengti brautis į jo erdvę.

- - -

Gyventi bendruomenėje, kur kalbame vienas su kitu, – tai būti susietam vienam su kitu daugeriopais pasitikėjimo

ryšiais. Siekti žinojimo, daugybės pasaulio sričių praktinio žinojimo ir teorinio žinojimo – tai įsitraukti į dar sudėtingesnius bei gilesnius pasitikėjimo kitais žmonėmis ryšius.

- - -

Viešosios nuomonės apklausos tikrai neapibendrina to, ką visuomenė mano; jose tiesiog patikrinama, kiek publika atsimena tai, kas jai papasakota žiniasklaidos naujienų apžvalgininkų.

- - -

Fantazija pateikia mums laimės simbolius, bet simbolio prigimtis – būti apibrėžtam savo vietos kontekste.

- - -

Dažnai mane stulbina, kai žmonės didžiuojasi turėdami vaikų. Vaikai gimsta, o jie nepaprastai tuo didžiuojasi. Ir kiekvienas sako: turėtum tuo didžiuotis. Man tai atrodo keista, kodėl turėtum tuo didžiuotis? Nepadarei jokio sunkaus darbo, vaikas gimsta dėl biologinių procesų ir atsitiktinumo. Nesu tikras, kuo čia didžiuojamasi. Ar didžiuojamasi tuo, kad pajėgiama turėti vaikų? Tačiau čia nėra nieko neįprasto.

- - -

Dauguma žmonių jaučia tai, kas jiems liepta jausti.

- - -

Kai atsibundame ir atsimerkiame, negalime nematyti ir negirdėti daiktų: jie jėga įsisiūlo mums. Atrodytų, kad apie juos kalbėdami mes tegalime pranešti apie juos ar pavaizduoti juos kalba. Tačiau žodžiai taip pat turi jėgos: jie turi jėgos priversti daiktus atrodyti kitaip. Kai kalbame apie daiktus, jie labiau išsiskiria, tampa aiškesni, atsiskiria vienas nuo kito arba susijungia kitaip, žodžiai gali netgi priversti pirmąkart pasirodyti daiktus ir situacijas.

- - -

Jėga, įtvirtinanti savo paties žodį, – tai jėga, kuri peršoka valandų ir dienų tėkmę tam, kad dabar lemtų ateitį.

- - -

Daiktų ir įvykių didingumas atpažįstamas, kai jie peržengia sąvokų, matuojančių jų tinkamumą mūsų projektams, ribas. Jų dydis, jėga, grožis, nežabota laisvė, kilnumas daro juos nepaklusnius pritaikymams, kuriuos mes galime jiems sugalvoti.

- - -

Sakyti „aš“ – tai prasidėti.

- - -

Daiktai ir įvykiai atsiskleidžia kaip taurūs tuomet, kai parodo, kad atsidūręs priešais juos žmogus nėra visų daiktų matas.

- - -

Slaptumas išlaiko erdvę, kurioje galima nevaržomai atsiduoti abejonių veikimui, nuodugniai apsvarstyti tai, ką pats sau pasakei, taip pat atsiduoti laisvam vaizduotės žaismui.

- - -

Orumas yra tikslas, o ne priemonė kam nors kitam. Jis yra tai, kas priverčia gyvenimą nebūti vien poreikių patenkinimu.

- - -

Pasakyti „aš“ – tai atsiskirti nuo kitų, minios, kompanijos, sistemos. Tai reiškia atsiskirti nuo jų praeities ir nuo jų ateities.

- - -

Visuma to, kas aš esu – tai vienatinis fragmentiškų pažinimo sistemų, nepilnų informacijos išteklių ir netolydžių paradigmų, nesusikertančių vaizduotės laukų, asmeninių kartotės ciklų ir kintančių ritualų junginys.

- - -

Galia įtvirtinti žodį savyje, įsitvirtinti žodyje padaro tave atsakingą, galintį atsakyti už savo žodį, galintį atsakyti už tai, ką sakai ar darai. Ji įgalina tave žadėti, įsipareigoti kitam.

- - -

Mūsų reikmes ir norus kiti suvokia kaip kreipimąsi į juos pačius, priklausomybės nuo jų išraišką, keliaklupsčiavimo pareiškimą, skatinimą pavergti.

- - -

Neturėtum būti mokomas, kaip jausti.

- - -

Ar mes negerbiame garbės žodžio to žmogaus, kuris šiuo žodžiu gyvena, nors ir būdamas visiškai apsigavęs?

- - -

Pagarbą kelia pojūtis kito, kaip būtybės, kuri teigia save savo juoke ir ašarose, savo palaiminimuose ir prakeiksme. Ši pagarba yra veikiau atidumas, pagaunantis erdvės, kurioje prasitęsia kito emocijos, vaizdą.

- - -

Savimonė yra vidinis pokalbis su savimi apie savo reikmes ir poreikius, kuris suformuluoja savastį kaip reikmių ir poreikių gniutulą. Ji liečia tik tai, kas tavyje yra kintama ir paviršutiniška.

- - -

Rūpintis kitu, gerbti jį – reiškia skaitytis su juo, tam tikru mastu pajungti mūsų elgesį jam. Tai reiškia atsiverti jam – leisti jam mus sužeisti, įskaudinti, nuskriausti. Traktuoti kitą pagarbiai – tai atverti mūsų rimtą tikslą jo juoko pliūpsniui, išstatyti mūsų linksmybę jo sielvarto tamsai, leisti jam laiminti mūsų sumišimą ir kančią, atverti save jo prakeiksmo bangų smūgiams. Žiūrėti į kitą pagarbiai mums reiškia varginti, kankinti, užgauti, sužeisti jį ir būti jo sužeistam.

- - -

Įtvirtintas tavyje garbės žodis yra tikras sąžinės balsas.

Romanas Plečkaitis
1933

Fanatikų netrūksta teroro ir baimės aplinkoje, kai kritinė mintis smaugiama.

- - -

Toleruojame tai, ką vertiname neigiamai, su kuo nesutinkame, kas sukelia nemalonumų, nepatinka, nervina.

Nikolai Bakhvalov
1934

Teisingai suformuluoti užduotį yra ne mažiau sudėtinga nei ją įgyvendinti, ir nereikia tikėtis, kad kažkas kitas tai padarys už jus.

Hobart Brown
1934

Draugas – vienintelis žmogus, galintis nurodyti tavo klaidas ir turintis pakankamai proto to nedaryti.

Albinas Lozuraitis
1934

Dorovinės vertybės nėra žmogaus atžvilgiu išoriški imperatyvai, kuriuos galima suformuluoti ir išdėstyti kaip tam tikras žmogaus prievoles. Jeigu jos ir yra reikalavimai, tai reikalavimai sau pačiam.

Icchokas Meras

1934

Pasaulyje yra daug moterų. Ir nėra, nebėra tos vienos vienintelės, kai staiga ateina karas.

- - -

Jie nebuvo duobkasiai. Jiems liepė būti duobkasiais.

Icchokas Meras

„Lygiosios trunka akimirką“

– Aš negaliu įsivaizduoti, kad žmogus nesijaudintų, kai jis gali pralošti pats save.

- - -

Aš pavargau, ir reikėtų pailsėti.

Čia pat, už namo kampo, yra apgriuvusi skylė, apaugusi dilgėlėm, užversta senais rakandais. Ten mano tylus kampelis. Jo niekas nežino. Ten galima sėdėti dieną, galima sėdėti visą naktį, galvoti apie save, apie reliatyvų pasaulį ir apie visokius spinozas.

Niekur visame pasaulyje negalima geriau pailsėti, kaip tame mano ankštame rūsyje, į kurį veda apgriuvusi skylė, kurios dar niekas nesurado. Ten galima galvoti apie viską, – apie gyvulius, kuriuos vadina žmonėmis, ir apie žmones, kuriuos vadina gyvuliais.

- - -

– Negalima išsaugoti vieno žmogaus. Galima saugoti tiktai visus žmones.

Icchokas Meras

„Mėnulio savaitė“

– Tėveli, kodėl yra žmonės?

– Yra, ir tiek.

– Kam žmonės reikalingi?

Tyla.

- - -

Aš gyvenau tada, gyvenu dabar ir, gal būt, gyvensiu vėliau. Aš žiūrėjau ir mačiau tuomet, dairausi ir matau dabar, gal būt, ir vėliau matysiu. Aš daug ką girdėjau anksčiau, gal būt, vėliau taip pat girdėsiu, o dabar labai įdėmiai klausausi ir girdžiu. Nežinau, ar įstengiu mąstyti, nes mąstyti reikia mokėti. Bet aš tikrai gyvenu, tikrai matau ir girdžiu.

- - -

Nors mūsų krašto reikalai svetimšaliui rodosi ir labai geri, bet iš tikrųjų mus ėda dvi baisios ligos: iš vidaus – amžinos partijų rietenos, o iš lauko – stipraus priešo pavojus.

- - -

Jie labai ilgai buvo išsiskyrę.

Jie labai ilgai buvo vieniši.

Jie nepaprastai ilgai ieškojo vienas kito.

Kodėl jie taip ilgai nerado vienas kito?

Matyt, jiems trukdė žmonės.

- - -

Maidaneke tik vienoje vietoje švelniai elgėsi su vaikais: ties dujų kameros slenksčiu žudikai dalijo kiekvienam po saldainį.

- - -

Žydas buvo patogus pretekstas atitraukti visuomenės nuomonę nuo kitų problemų – senas metodas, kuriuo naudotasi nuo amžių.

- - -

Žmonės, kurie gyveno po karo, ramiai miegojo, joks dundesys, trenksmas ir sprogimai jiems netrukdė.

- - -

Argi mes galime būti laimingi, neatidavę žmonėms to, ko mums patiems kažkada taip trūko.

- - -

Geriau pražūti!

Bet iš tikrųjų to būti negalėjo, – jie negalėjo pražūti antrą kartą, nes jau vieną kartą juos abu nušovė.

Negalėjo, nes jie abu jau seniai buvo mirę, ir juos gal užkasė kas nors, gal į griuvėsius numetė ir paliko, o gal sudegino ir pelenus paleido pavėjui, nes mirusieji niekam nereikalingi.

Todėl jie buvo tokie, kokie buvo.

Ir jeigu jie būtų panorę gyventi kitaip ir būti kiti, jie turėjo įsikūnyti kituose pavidaluose ir nebepažinti vienas kito, ir nebeprisiminti, kas buvo, nematyti, kas yra, ir būti dori ir teisingi žmonės, bet visai mažai rūpintis kitais ir labai daug – pačiais savim, būti žmonės, kurie ramiai miega ir negirdi perkūnijos. Tada jie būtų buvę kiti, jei būtų sugebėję gyventi po karo.

Icchokas Meras

„Striptizas“

Kapinynas troško lavonų.

Kapinynas geidė visų žmonių savo beribiame plote.

- - -

Žiūrėdamas iš tikrųjų užmirši, kad veidrodis tatai, ir manysi, kad žiūri į realų žmogų, sėdintį priešais, o tas žmogus yra ne kas kitas, o tu pats, toks, kaip atrodai, toks, kaip esi, tik perstatytas iš dešinės į kairę ar iš kairės į dešinę. Bet tai galų gale nesvarbu, nes niekuomet nematai ir negali savęs pamatyti kitaip, nes negali atsistoti priešais save kaip kitas žmogus, tikrai negali, o gali tik matyti save persuktą iš dešinės į kairę ar iš kairės į dešinę.

- - -

Kai gerosios tikrosios jėgos apleidžia mus arba mes jas išbarstome, atiduodame, atsisakome jų, tada mes niekam nereikalingi, ir tuomet reikalinga mirtis. Ji turi ateiti.

- - -

Laisvas esu ir laisvę jaučiu, nes pats noriu to, ką darau.

Carl Sagan
1934

Pasaulį reikšmingu paverčiame savo klausimų drąsa ir atsakymų gilumu.

- - -

Žymiai geriau matyti visatą tokią, kokia ji yra, nei pasinerti į iliuzijas, kad ir kokias malonias ar raminančias.

- - -

Ypatingi teiginiai reikalauja ypatingų įrodymų.

- - -

Moksle dažnai atsitinka, kad mokslininkai pasako: „Žinai, tai tikrai geras argumentas, mano pozicija buvo klaidinga.“ Ir tada jie iš tiesų pakeičia savo požiūrį, ir daugiau apie tai iš jų neišgirsi. Jie tikrai taip daro. Tai galbūt nevyksta taip dažnai, kaip turėtų, kadangi mokslininkai yra žmonės, ir nuomonės pakeitimas kartais yra skausminga. Bet tai vyksta kiekvieną dieną. Tik aš neprisimenu, kada paskutinį kartą taip įvyko politikoje ar religijoje.

- - -

Pagalvokite, kiek religijų bandė įrodyti savo teisingumą pranašystėmis. Pagalvokite, kiek daug žmonių remiasi tomis pranašystėmis, kad pagrįstų ar palaikytų savo tikėjimą, nors ir kokios miglotos bei neišsipildančios jos yra.

- - -

Jei nori savo vaikus apsaugoti nuo poliomielito, gali melstis, arba gali paskiepyti.

Woody Allen

1935

Aš nenoriu pasiekti nemirtingumo savo darbu. Aš noriu pasiekti nemirtingumą tiesiog nenumirdamas.

- - -

Organizuotas nusikalstamumas labai mažai teišleidžia kanceliarinėms prekėms.

- - -

Aš nesibijau mirties, aš tik nenoriu būti ten, kur tai vyksta.

- - -

Atrodo, pinigai geriau už skurdą.

- - -

Jums aš ateistas, o Dievui – konstruktyvi opozicija.

- - -

Dabar žmonija atsidūrusi sunkiausioje kryžkelėje per visą istoriją. Vienas kelias veda į nusivylimą ir visišką neviltį, kitas – į neabejotiną baigtį. Melskimės, kad mums pakaktų išminties tinkamai pasirinkti.

Dalai Lama XIV

1935

Romantinės meilės idealizavimas gali nuvesti į kraštutinumą. Ji priklauso fantazijos sričiai, yra nepasiekiama ir gali sukelti didelį nusivylimą. Tai nėra pozityvus dalykas.

- - -

Mano požiūris į religiją paprastas: nėra būtinybės statyti didingas bažnyčias, taip pat nėra jokio reikalo kurti sudėtingas filosofijas. Širdis – štai mūsų bažnyčia, gerumas – štai mūsų filosofija.

- - -

Mes privalome atlikti tyrimą ir priimti jo rezultatus. Net paties Budos žodžiai turi būti atmesti, jei neatlaiko patikrinimo.

- - -

Žmonės buvo sukurti tam, kad juos mylėtų, o daiktai buvo sukurti tam, kad jais naudotųsi. Šiandien pasaulyje tiek chaoso yra dėl to, kad mes naudojamės žmonėmis, o mylime daiktus.

- - -

Mes iš tiesų nugalime savo priešus tada, kai paverčiame juos draugais.

- - -

Vieni žmonės stori, kiti ploni. Kai kurie labai gražūs ar labai protingi. Bet jei užfiksuotume visus tuos žmones rentgeno aparatu, pamatytume tik eilę vienodų skeletų su tuščiomis akiduobėmis.

- - -

Tikslas yra ne būti geresniam už kitą, bet būti geresniam už ankstesnį save.

- - -

Jei problemą galima išspręsti, neverta dėl jos nerimauti. Jei problema neišsprendžiama, dėl jos nerimauti yra beprasmiška.

- - -

Ryšiai, kurie grindžiami tik seksualiniu pasitenkinimu, yra kaip namas ant ledo pamatų. Kai tik ledas ištirps, namas sugrius.

- - -

Kad gyventume laimingi, mums nereikia didesnio kiekio pinigų, mums nereikia daugiau šlovės, mums nereikia tobulo kūno ir netgi idealaus partnerio. Tiesiog dabar pat, šią akimirką mes turime protą, kurio visiškai pakanka, kad pasiektume absoliučios laimės būseną.

- - -

Jeigu manai, jog esi per mažas, kad kažką pakeistum, pabandyk miegoti su uodu.

- - -

Savo sėkmę vertink pagal tai, ką turėjai paaukoti, kad ją pasiektum.

- - -

Nėra kelių į laimę, kelias yra laimė.

- - -

Pasidalyk savo žiniomis. Tai kelias tapti nemirtingam.

- - -

Taisykles žinok gerai, tuomet galėsi jas efektyviai laužyti.

- - -

Taigi išlavinto proto paskirtis – nustatyti teigiamą ir neigiamą kiekvieno įvykio ar veiksmo potencialą, kuris gali nulemti geras ar blogas pasekmes ateityje ir nuo kurio priklauso mūsų laimė bei gerovė.

- - -

Kiekvienas žmogus širdyje nešiojasi viltį. Jei kartais ji žlunga, tai jokiu būdu nereiškia, kad žlugo viskas.

- - -

Siekdami pilnatvės ir laimės, žmonės renkasi skirtingus kelius. Vien todėl, kad žmonės nėra tavo kelyje, dar nereiškia, kad jie pasiklydo.

- - -

Žmogus aukoja savo sveikatą, kad uždirbtų daugiau pinigų. Paskui jis aukoja pinigus, kad atstatytų savo sveikatą. O tada būna taip susirūpinęs dėl savo ateities, kad nesidžiaugia dabartimi. Viso to rezultatas: žmogus negyvena nei dabartyje, nei ateityje. Jis gyvena taip, tarsi niekada nemirtų. Ir galiausiai numiršta taip, tarsi nebūtų gyvenęs.

- - -

Laimė ne turėti, bet nenorėti turėti.

- - -

Kai ką nors prarandi, neprarask ir pamokos.

- - -

Užuot stebėjęsis, KODĖL tai nutiko tau, susikoncentruok į tai, kodėl tai nutiko būtent TAU.

- - -

Sveikas protas sako, jog jei buvo pradžia, bus ir pabaiga. Tai visiškai logiška, toks dėsnis, tokia gamta. Iš pradžių įvyko didysis sprogimas ar kas nors panašaus, po to prasidėjo evoliucija. Turi ateiti ir pabaiga.

- - -

Padėkite kitiems, jei tai įmanoma. O jei neįmanoma, bent jau nekenkite.

- - -

Reikia gyventi šia akimirka. Praeitis negali būti pakeista, o ateitis negali būti kontroliuojama, todėl reikia gyventi dabar. Per daug negalvojantis apie ateitį žmogus yra laimingesnis, gali labiau džiaugtis kiekviena nauja diena.

- - -

Tikras dviejų žmonių ryšys – tai atsakomybė ir įsipareigojimas vienas kitam.

Bronislavas Juozas Kuzmickas

1935

Dvasingumas – proto ir jausmo harmonija. Suprantama, užleidžiant mąstymą, dvasingumas virsta sentimentalumu, o neugdant jausmų – lėkštu intelektualizmu.

Thomas Keneally

1935

Ir valanda gyvenimo yra gyvenimas.

Ken Kesey
1935

Kartais, gelbėdamas savo kailį, esi priverstas užmiršti savigarbą.

Daniel Quinn
1935

Daniel Quinn
„B istorija“
The Story of B

Man kyla įtarimas, kad visi dienoraščius rašantys žmonės iš tiesų rašo juos ne sau, o būsimoms kartoms.

- - -

Juk kunigas galų gale yra malonę perduodantis tarpininkas, o ne jos šaltinis. Sakramentas, kurį tu gauni iš visiško kiaulės rankų, yra toks pats veiksmingas kaip ir tasai, gautas iš pavyzdingo kulto tarno.

- - -

Pranašystės tik labai retai tiesiogiai nusako būsimus įvykius. Dažniausiai jos apskritai nelaikomos pranašystėmis tol, kol neišsipildo.

- - -

Žodis blogesnis rodo tik didesnį ypatybės kiekį, o ne iš esmės kitą kokybę, – vertinimas blogesnis parodo tik tai, kad užuot apsiribojus šešiais milijonais iššudoma šešiasdešimt milijonų žmonių.

- - -

– Aš kaip tik išsakiau kelias mintis, kaip būtų galima išgelbėti pasaulį, o man paprieštaravo argumentuodamas tuo, jog pasauliui tereikia, kad paliktume jį ramybėje.

<...>

– Jei pasaulis iš viso bus išgelbėtas, tai jį išgelbės tik pasikeitusi žmonių sąmonė arba tie, kurie turės visiškai naują viziją. Pasaulio negali išgelbėti žmonės, kurių mąstymas senas, o naujos tik programos. To nepadarys ir asmenys, turintys naują programą, bet seną ateities viziją.

- - -

Atrodo, jog mums lemta eiti viena ranka nuolat trankant sau per galvą, o kita ieškant aspirino tabletės, kuri tą skausmą apmalšintų.

- - -

Priežasties jie ieško čia pat, prie pasekmės, tuo tarpu priežastis glūdi giliau.

- - -

Įvykiai, kurie anksčiau atrodė be galo reikšmingi, nes į juos žvelgta iš labai arti, pasilypėjus taip labai neišsiskiria bendrame fone ir neatrodo lemtingi.

- - -

– Iš ko sprendi, jog pakito žmonių mąstymas?

– Iš to, kad prasidėjo revoliucija. Revoliucijos neprasideda ten, kur žmonės mąsto senoviškai.

- - -

Badaujantys žmonės nesėja javų ir nekaupia atsargų. Laukti, kol javai pribręs, gali tik tie, kurie maisto jau turi.

- - -

Akivaizdu, jog ne tik pasaulio istoriją, bet ir pasaulinę teologiją parašė nugalėtojai.

- - -

Ribos visuomet yra keblus ir intriguojantis dalykas. Laukinių vaikai yra įdomūs, nes jie stovi prie pat gyvūnų pasaulio ribos. Gorilos ir delfinai žavi todėl, kad jie priartėja prie žmogiškojo pasaulio. Mus žavi šimtmečių ir tūkstantmečių ribos, nors tai – tik sutartiniai dydžiai, – mat mes naudojamės dešimtaine skaičiavimo sistema. Mums atrodo žavūs Šekspyro dramų juokdariai, nes jie balansuoja ties išminties ir beprotybės riba. Tragedijų herojai patraukia mūsų dėmesį, nes stovi čia prie triumfo, čia prie žlugimo slenksčio. Riba tarp to, kas nežmogiška ir žmogiška, tarp vaikystės ir suaugusiojo gyvenimo, tarp skirtingų kartų, nacijų ir tautų, tarp socialinių ir politinių sluoksnių – visa tai kelia didžiulį susidomėjimą.

- - -

Mano supratimu, esminis žmonijos skiriamasis bruožas – religingumas.

- - -

Žmogus buvo sukurtas pasauliui valdyti, bet pasaulis – ne tam, kad jį valdytų žmogus.

- - -

Galutinės formos apskritai nėra ir niekad nebus. Čia viskas kinta. Viskas yra vyksmas.

- - -

Kad ir ką rašytum, tavo mintys niekad neįgaus tokios formos, kokios norėtum.

- - -

Tik laikui bėgant supratau, kad vienąkart pasakyta mintis tolygi visiškai nepasakytai.

- - -

Žmonės gali tikėtis lengviau išlikti priklausydami ne vienai, bet dešimčiai tūkstančių kultūrų. Tik dabar mes, deja, einame visai priešinga kryptimi. Kuriame netinkamą mums patiems gyventi pasaulį, o taip yra todėl, kad čia kiekvienas priverstas laikytis vieno ir to paties gyvenimo būdo. Nebūtų jokios problemos, jei iš dešimties tūkstančių žmonių vienas gyventų taip, kaip mes. Problema atsiranda tuomet, kai tik vienam iš dešimties tūkstančių leidžiama gyventi ne taip, kaip gyvename mes. Pasaulyje, kuriame egzistuoja dešimt tūkstančių kultūrų, viena gali būti visiškai nesuprantama ir destruktyvi – daug žalos ji nepridarys. Tačiau pasaulyje, kur tėra viena kultūra, ir ji destruktyvi bei nenuspėjama, katastrofos išvengti nepavyks.

- - -

Kiekvienos kultūros vertybių sistemoje yra skirta tam tikra vieta vizijai, atitinkančiai visatos sampratą. Žmonėms nėra jokio reikalo tą viziją išreikšti žodžiais (pavyzdžiui, perduodant ją savo vaikams), nes ji išreikšta pačiame tų žmonių gyvenime: istorijoje, legendose,

papročiuose, įstatymuose, įvairiuose ritualuose, mene, šokiuose, padavimuose bei dainose. Ir iš tiesų, jeigu paprašytumėte tų žmonių paaiškinti savo viziją, jie nežinotų nuo ko pradėti, o galbūt nė nesuvaikytų, apie ką čia šnekate. Viziją jūs tikriausiai galėtumėte palyginti su tylia, prislopintu balsu dainuojama lopšine, kuri skamba tų žmonių ausyse nuo pat gimimo; jie nesuvokia tą lopšinę girdį, bet ji lydi juos visą gyvenimą. <...> Izmaelis tos lopšinės niūniuotoją vadina Motina Kultūra, o pačią lopšinę tapatina su mitologija.

- - -

Nėra tokios žmonių grupės, kurie būtų pasmerkti kentėti. Nėra nei tokios grupės, kuri nuo kančių būtų apsaugota.

- - -

Galite priversti žmones gyventi kaip gyvulius, tačiau niekaip nepriversite jų tokį gyvenimą laikyti geru. Galite paversti juos bejėgiais, bet nepriversite atsisakyti svajonių. Kenčiantieji savo kančią suvokia, jie žino, kad čia vyksta kažin kokia baisi neteisybė ir kad jiems dar kažko reikia. Ir tai, ko jiems trūksta yra išgelbėjimas.

Daniel Quinn

„Išrinktasis“

The Holy

– Mano vaikai, pasakysiu jums: tai yra melas. Melas, kurį per amžius skelbia norintys paversti mus vergais. Vergų šeimininkai nenori, kad sektume Dievu, kuriam maloni drąsa. Jie virpa prieš drąsą, nes drąsa yra laisvųjų dorybė. Jie nori, kad mes sektume dievu, kuriam patinka nuolankumas, vergų dorybė. Esu įsitikinęs, kad žinote apie kokį dievą kalbu – tą, kurį vergų šeimininkai norėtų, kad mes vadintume dievu.

- - -

– Garbindami Šėtoną mes negarbiname blogio, o tik pripažinimą. Atsisakydami Jėzaus mes neatsisakome gėrio, o tik atsisakome atsisakymo.

- - -

Vienaip ar kitaip, argi visos religijos ne per geros, kad būtų tikros? Ar ne dėl to jos ir yra religijos?

- - -

Žmogiška patirtis negali būti iki galo pažymėta žemėlapyje. Nėra žemėlapio, kuris rodytų visus kelius.

Mokyklos, žinoma, moko priešingai. Esą visi keliai pažymėti, esą mokytojai žino, kur keliai veda: į prekyvietę. Prekyvietė yra žmogaus patirties centras, esmė: darbas, ėjimas į priekį, turto ir galios kaupimas – ten yra viskas, iš ko susideda gyvenimas. Jie to moko, nes ir egzistuoja tik dėl to, kad to mokytų. Mokytojai – atsidavę prekyvietės įrankiai, jų funkcija – tiekti paruoštus darbininkus. Darbininkus, išmokytus tikėti, kad nėra kitų kelių, vertų tyrinėjimų, išskyrus tuos, kurie pažymėti mokykliniame žemėlapyje. Išmokytus tikėti, kad bet kuris kelias, nevedantis į prekyvietę, iš esmės yra kelias,

vedantis į niekur.

- - -

– Vyrai visada įsimyli tai, ką įsivaizduoja. Aš esu tavo vaizduotės kūrinys.

- - -

Melas – kaip migdomieji. Turi naudotis jais, kai tai neišvengiama. Ir viską sugadina, kai tampa įpročiu.

- - -

Narkotikų platintojai taip pat apkabina savo vaikus, kaip ir kiti žmonės.

- - -

– Ar tai ypatinga vieta?

– Kiekviena vieta yra ypatinga.

Françoise Sagan
1935

Retas težino, kas yra laimė. Bet dažnas pasakys, kas buvo laimė.

- - -

Atleidimas reiškia, kad viskas jau baigta.

Michael Walzer
1935

Vienas iš mūsų poreikių yra pati bendruomenė – jos kultūra, religija ir politika. Tik dėl šių trijų dalykų visi mūsų poreikiai tampa socialiai pripažįstamais poreikiais.

Juozas Aputis
1936

Kiekvienas gyvenimas – lyg pakrautas laivas: reikia nedidelės priežasties, kad jis apsiverstų.

- - -

Vaikystė mus persekioja kiekvieną liūdesio ir ilgesio valandą, mes bėgame prie jos lyg prie šaltinio, tenai niekada netrūksta vandens, nes tik vaikystėje mes esame tikri dievai ir tik vaikystėje galime iškasti šulinius trokštantiems pagirdyti.

Richard Bach
1936

Kiekvienas žmogus įžengia į tavo pasaulį, ir visi įvykiai tavo gyvenime vyksta todėl, kad pats juos prišaukei. Tik tu pats apsisprendi, ką su jais daryti.

- - -

Persigalvok – ir pasaulis aplink pasikeis.

- - -

Tai, ką vikšras vadina pasaulio pabaiga, mokytojas vadina drugeliu.

- - -

Štai testas, kad pasitikrintum, ar tavo misija žemėje baigta: jeigu tu gyvas, – vadinasi, dar ne.

- - -

Tavo mokytojas yra ne tas, kuris tave moko, o tas, iš kurio tu mokaisi.

- - -

Svajones žlugdo vienintelis dalykas – kompromisai.

- - -

Kaip dažnai vienas žmogus iš poros stengiasi kilti į viršų, o antras traukia žemyn. Vienas veržiasi pirmyn, o antrasis stengiasi, kad už kiekvienus du į priekį nueitus žingsnius būtų žengti trys atgal.

Richard Bach

„Džonatanas Livingstonas Žuvėdra“

Jonathan Livingston Seagull

Jeigu jau būtinai nori mokytis, stenkis kuo daugiau sužinoti apie maistą ir apie tai, kaip jo prasimanyti. Žuvėdros skraido, kad maitintųsi. Nepamiršk to.

- - -

Gyvenimas paslaptingas ir mums nepažinus; aišku tik viena: atėjome į šį pasaulį maitintis ir kuo ilgiau išsaugoti savo gyvybę.

- - -

Gyvenimą labiausiai trumpina nuobodulys, baimė ir pyktis.

- - -

Dangus – tai ne erdvė ir ne laikas. Pasiekti dangų reiškia tapti tobulam.

- - -

Kad išmoktum skraidyti, tau nereikia tikėjimo, pakanka perprasti sklandymo paslaptis.

- - -

Kai žinai, ką darai, visuomet pavyksta.

- - -

Nugalėjus erdvę lieka tik Čia, o pažabojus laiką lieka Dabar.

- - -

Vienintelis teisingas Įstatymas yra tasai, kuris padeda pasiekti laisvę. Visa kita – niekai.

Don DeLillo
1936

Ateitis priklauso miniai.

Romualdas Grigas
1936

Atsakomybę reikėtų suprasti kaip aukščiausią vertybę, sudarančią žmonių prigimties pagrindą. Išnykus atsakomybei, išnyksta ir jungtis, išplaukianti iš prigimties.

Lars Gustafsson
1936

Lars Gustafsson
„Bitininko mirtis“
The Death of a Beekeeper

Kai miršta bičių šeimyna, jauties maždaug taip, tarsi mirtų vienas gyvūnas. Žmogus pasigendi asmenybės, beveik kaip šuns ar bent jau katės.

Mirusiai bitei esi visiškai abejingas, iššluoji ją lauk, ir viskas.

Keisčiausia, kad pačios bitės nusiteikusios lygiai taip pat. Absoliutus nesidomėjimas aplinkinių mirtimi nedažnas tarp kitų rūšių gyvūnų. Jei mirtinai užspaudžiu porą bičių, negrabiai įstatinėdamas rėmą, kitos nutempia jas šalin, tarsi tai būtų kokios sugadintos mašinos. Tik pirma dar patikrina, ar žuvusiųjų nebūta su medumi.

- - -

Nėra nieko, kas trukdytų mums gyventi laužant įprastines taisykles. Ir kaip aš to anksčiau nesupratau?!

- - -

Kai kas nors numiršta, suserga, nusivilia, tada tikimasi, kad mes elgsimės būtent taip, o ne kitaip.

Visose situacijose, išskyrus pačias kasdieniškiausias, pačias neutraliausias, egzistuoja išankstinis spaudimas, verčiantis mus vienaip ar kitaip elgtis ir jaustis.

- - -

Štai ko išmokau: iš tikrųjų gyvenimas neturi išeities.

Įmanoma tik atidėti sprendimą, meistriškai, klastingai. Tačiau išeities vis tiek nėra. Gyvenimas – tai visiškai sandari sistema, o prie išėjimo budi tik mirtis. Jos, žinia, kaip tik ir nepavadinsi išeitimi.

- - -

Kiekvieno žmogaus gelmėse slypi nakties juodumo mįslė.

Werner Mitsch

1936

Dievas yra visur. Gal todėl jį taip sunku rasti?

- - -

Sunkiais laikais mąstantys žmonės tampa kitaminčiais.

- - -

Svarbiausias rinkos ekonomikos produktas – vartotojas.

- - -

Žuvę laimėjusios kariuomenės kareiviai vadinami didvyriais.

- - -

Daugelis paminklų – tai sustingusi istorinė netiesa.

- - -

Niekas taip nesuvienodina kaip geras vidurinis išsilavinimas.

- - -

Atskirų žmonių ydos vadinamos nuodėmėmis. Visos tautos ydos – nacionaliniu charakteriu.

- - -

Laimę galima išlaikyti tik perduodant ją kitiems.

M. Scott Peck

1936

Mūsų polinkis esybiškai mąstyti verčia mus nustatyti netgi tokių dalykų, kaip Dievas ar malonė, buvimo vietą, ir netgi tuo atveju, kai mes žinome, jog toks mūsų siekimas kertasi su šių dalykų samprata.

- - -

Nei materialinė gerovė, nei sėkminga karjera negali užpildyti skausmingos žmogaus egzistencinės tuštumos. Galinga mūsų pasąmonė „rūpinasi“ mūsų asmeniniu tobulėjimu, siųsdama įvairiausius perspėjimo ženklus, kai kažkas ne taip, kai pametame savo tikslą, nuklystame nuo savo kelio.

- - -

Protas, kuris kartais drįsta tikėti, kad jokių stebuklų nebūna, pats yra stebuklas.

- - -

Kol vertinsit save, nevertinsit savo laiko. Kol vertinsit savo laiką, jūs daugiau nieko kito ir nedarysit.

Hélène Cixous
1937

Hélène Cixous
„Auksas: Mano tėvo laiškai“

Knygą, kurią jau esi perskaitęs šešis kartus ir lygiai taip pat laimingai užmiršęs, kad išsaugotum skaidrų jausmą iš naujo skaitomai perskaitytai knygai, pradedi skaityti dar prieš atsiversdamas. Užmiršimas taip pat skaitymo dalis.

- - -

Didysis paslaptingasis mūsų atminties jūros judesys ypač gerai žino, kad reikia nutilti ir pamiršti tam, jog mums būtų grąžintas džiaugsmas, kuris glūdėjo prarastas jos uždarytas...

- - -

Išties yra tiek gyvenimų gyventi gyvenime...

- - -

Man nėra labiau žeidžiančio nusikaltimo, nei suvokti, kad pamiršau vardą to, kuris su manimi sveikinasi. Blogiausia, jei žmogaus, kurio neprisimenu, paklausiu vardo – tada užmušu jį jo paties akyse.

- - -

Visa yra stebuklinga, ir nė viena mirtis nėra ištarusi paskutinio žodžio. Tačiau nuo senų laikų ji žmogaus pavidalu ateina tarti paskutinio žodžio gyvajam, tik niekas jos nelaukė, niekas nesitiki. Ateina pasakyti, kad žmonės autobusu važiuoja tuo nesistebėdami, dauguma – net nekrūptelėdami, kai sproginėja akimirkos!

- - -

Štai taip gyvieji ir palaidoja širdgėlą kartu su mirusiaisiais, kurie jiems per daug brangūs. Jie nustumia velionį toli nuo savo akių ir ausų. Štai kodėl dvasių taip

maža. Gyvieji atsisako atverti jiems vartus dėl mylinčio priešiškumo: jie niekados daugiau nenori būti pažadinti verksmuose nereguliariai pasirodančio lankytojo.

- - -

Reikia Įstatymo, kuris priverstų tave sustabdyti lenktynes su mirtimi ir kuris būtų stipresnis už Įstatymą, uždraudusį tau niekada nesustoti. Šios lenktynės išsekina. Bet mintis sustoti tave verčia išblykšti iš siaubo, nes niekas taip neprimena mirties kaip poilsis, tavo tikslas – mirti prieš mirtį.

- - -

Ji buvo iš tų, kurie nežinojo, kad teisė nespręsti yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių. Niekas jų neišmokė klausimų, kurie nėra klausimai, o visai neprivalomi įstatai. Manydama, kad neatsakyti jau yra atsakymas, nuleistomis akimis ji ištarė atsakymą. Ji pasirinko. <...> Atsakymas. Mano motina, turinti atsakomybės jausmą, atsako. Ji užsimeta būtinybės jungą.

- - -

Rinktis nereikia, nes kiekvieną kartą tai bus blogas pasirinkimas. Nelaimė yra ta, kad pasirinkimo nėra. Pasirinkimas yra, bet jis ne mūsų. Yra pasirinkimas. Jis tenka mums. Nesirenkama, renkamasi ne, galiausiai yra pasirinkta.

- - -

Gyventi tai tapti knyga. Aš rašau iš nepaklusnumo. Visi vėžliai dėti kiaušinių eina į tą pačią salą iš paklusnumo. Mes prasilenkiame.

- - -

Žmonės gyvena įsisukę į lemties ratą, žengia į tankmę, vaikštinėja šalia vieni kitų ir nesusitinka, miega vienoje lovoje ir nepasiekia sapnų, jie šaukia vienas šalia kito, bet nieko negirdi šaukiant, dešimtį metų daro viena, o paskui – kita arba nieko, daugybė atsitiktinumų seka vienas po kito, tarp gyvenimo ir mirties iškyla šiandien

apleisti miestai, ten padedamas pirmasis akmuo, ir niekas nežino, kokie gyventojai okupuos mūsų svajonės sienas per šimtmetį – nei jų skaičiaus, nei politinių pažiūrų; žmonės nusileidžia į savo kapus, tarpkontinentinis traukinys toliau važiuoja. Ir nėra nei archyvų, nei liudijimų. Atvyksta istorikai. Padailina kapus. Dar vienas mitas. Psichoanalizė nukanka iki stoties. O kur traukinys?

- - -

Bijau primesti netikrą tiesą klaidinantiems įvykiams.

Apsisprendžiu nespręsti.

- - -

Buvau gyva, buvau kraujas, buvau ridenama.

- - -

Mąstau, kada prasideda praeitis...

- - -

Su laiku šis žmogus labai paseno. Taip nutinka mirusiesiems, kurių niekas aiškiai neprisimena. Mirusieji ateina prarasdami geriausius dulkių šarvus, kuriais puošiasi dvasios.

- - -

Mano tėvas šlubčiojo filosofijos kelyje.

- - -

Namie, laukiant atvirukų su gimtadienio linkėjimais. Daug laimės geros sveikatos ilgo gyvenimo geros sveikatos daug laimės ir niekas apie tai negalvoja. Nesigilindami išsiunčia atviruką, ir šis į plaučių žaizdą įvaro geležinį pleištą.

Linkėjimai tarsi senas suvytęs tešmuo su glamžyto popieriaus speniais, kuriuose dešimtis metų pieno nebuvo nė lašo.

- - -

Labiausiai reikia bijoti ne skylės plaučiuose, o kad per naktį bus sudraskyta ertmių turinti siela. Kad dėl nemigos ar netyčiom pertrūksta mintys, ir taip reaguoja gauja

pjūklų, kirstuvų, kirtiklių, jie skuba perkirsti žemės kaukole parkritusiojo kiaušą, vėjas įsisuka tarp pleurų, kurios apgaubia sąmonę ir pasąmonę, siaubinga beprotybė perveria žmogų vinių vainiku ir įtikina sekti pamišėlį, kuris veda iki gyvenimo žmogžudystės. Tai žmogiškas polinkis pralenkti vėją.

- - -

Žmogus yra būtybė, padalyta mažiausiai į dvi priešingas dalis.

Virš jo yra jaunas astronomas, į debesų traukinius ir mėnulio fazes pakeltu veidu, kuris viliasi ten išvysti dvasios linijas, laisvas, paženklintas, išvaduotas nuo visos anatominės priklausomybės.

Jo gelmėse yra šachtininkas rausėjas, kuris slapstosi, kad sučiuptų mirtį jos landynėje. Jis atakuoja patogeninės mėnesienos paslaptyje.

- - -

Negalima patvirtinti, kad pralaimėjusysis yra nugalėtas laimėtojo. Tiksliausia būtų pasakyti, kad pralaimėjusysis yra laimėjusiojo, kuriam nepasisekė, atmaina. Jis jaučia kur kas didesnį skausmą dėl to, kad pergalė jį aplenkė.

- - -

Rentgenas rodo, kaip puotauja mirtis.

- - -

Jis buvo pasirinkimo žmogus. Mano manymu, jis rinkosi eiti iki mirties gyvas.

- - -

– Be abejo. Gyvensiu gyvas ir mirsiu, nes gyvas, mąsto jis. Jokio skilimo. Niekada tik pusiau. Tik viskas.

- - -

Skiriasi viskas. Esame skirtingi. Kiekviena būtybė yra nesutikimas. Sutikimas yra nesutikimo tyla. <...> Visi žmonės sudaro dalį visumos.

- - -

Mano tėvo kūnas sode buvo tapęs nenatūraliu. Jis niekad nebuvo toks stiprus: atsiskyręs miglotas pakeltas virš mūsų. Mums tai buvo didingas laikas, įkvėptas magiškų fizikos dėsnių. Šeima suposi baltažiedėse šilandrose, šokinėjo ant sunkių persikų šakų ir virš medžiuose gyvenančių vaikų pleveno fantastiškai paslaptingas tėvo paveikslas: jis nuo mūsų ten kai ką paslėpė ir pro suspaustas lūpas juokėsi žvelgdamas, kaip tuščiai ieškome gyvenimo kiaušinio.

- - -

Pasiekti tikslą man trukdo tiesa.

- - -

Jie išplėšia paskutinę pasmerktojo valandą. Dabar jis mato ateitį, parimusią ant jo lovos peties.

– Aš ją matau, aš turiu eiti. Mane šaukia iš nebūties. Tą akimirką vėl pakeičiu savo miglotą padėtį. Tai tik pakeista uniforma. Imk laiko ir atrask mane prie įėjimo. Aš laukiu amžinybės citroene. Tai nieko labai nepakeis. Po penkerių metų turėsime antgamtinę sielą. Mūsų mentalinės formos pasibučiuos ilgu bučiniu. Aš tik pakeisiu formą.

Tai nebuvo ištarta. Deguonis trukdė kalbėti. Jis tikėjo, kad tyla leis jį išgirsti kaip paprastai.

Svajonė jį čiumpa už dešinės rankos, skaudžiai tempia iki slenksčio ir meta ant stačių laiptų. Tai niekšiška. Krentant jam prasiveržia rauda. Visos pastangos pakelti kūną dar labiau gramzdina jį į rūsį. Aukštai nutilusi ir rampos šviesoje sumažėjusi šeima. Iš apačios jis duoda ženklą jiems nueiti. Judina ranką. Eikit šalin! Eikit! Eikit! Aš grįžtu! Aš greit iš čia išeisiu. Jis nenori, kad jį pamatytų mirusį. Nenori, kad jie tikėtų, kad jis mirė. Aš išreiškiu jo valią.

- - -

Žmonijos paradoksas: mes gaminame nemirtingumo dokumentus. Jie veiksmingi. Neapibrėžtą laiką nemirtingumas yra garantuotas. Tačiau reikia palyginti su nesuskaičiuojamomis Mirties galiomis. Čia nepaliekama iniciatyvos.

- - -

Ji niekad neleido mums gyventi gręžiojantis. Pirmyn, pirmyn, gyvenimas nėra praeitis.

- - -

Kartą praeitis praeidama į praeities vietą nustumia praeities dabartį.

- - -

Atmintis be bambos. Gyvenimas yra atitolimas.

Colleen McCullough

1937

Kiekvienas gieda savo giesmę tikėdamas, kad tai nuostabiausia pasauliui dar negirdėta giesmė.

- - -

Viskas susiliejo į kūnų poeziją – rankos, delnai, oda, neišmatuojamas malonumas.

- - -

Tai, kas geriausia, atitenka per didžiausias kančias.

Paul Spiegel

1937

Negalima pasakyti *a priori* karui. Koncentracijos stovyklas išlaisvino taip pat ne laisvės demonstracijos, o armija.

- - -

Taikos siekio šūkiu dangstosi ir žmogžudžiai.

Adin Steinsaltz

1937

„Aš“ – tai ne konkretus taškas erdvėje. Kiekvienas žmogus turi kitokį „aš“. Net vieno ir to paties žmogaus „aš“ nevienodas skirtingose jo brandos stadijose. Pirmaisiais gyvenimo etapais „aš“ egzistuoja beveik vien kūniškojo gyvenimo lygmeniu, o aukštesni proto ir sielos lygmenys mažai reiškiasi, o jeigu reiškiasi, tai nesąmoningai. Brėsdamas žmogus vis labiau suvokia transcendentinę savo sielos esmę.

Šitaip pamažu kopdami dvasinio gyvenimo laiptais, mes pereiname į gyvenimo sritį, kur viskas koncentruojasi mumyse pačiuose.

Göran Tunström
1937

Göran Tunström
„Kalėdų oratorija“
The Christmas Oratorio

Priešais Esterbergo „Laikrodžių ir Optikos“ vitriną ilgam stabtelėjau: ant kalėdinių blizgučių ir sintetinio sniego, tarp nykštukų, kuriuos tariausi atpažįstąs iš vaikystės, mirgėte mirgėjo laikrodžiai, ir visi ėjo.

Bet nė vienas nerodė to paties laiko. Atkakliai tiksėjo visi, kiekvienas savo laiku, nekreipdami dėmesio į kits kitą. Nė vienas neklydo, nė vienas nebuvo tikslus, nei skubėjo, nei vėlavo. Visi paklusę savo paties mechanizmui.

- - -

Tuo pat metu, kai žengiau suaugusio žmogaus žingsnius, kita mano dalis buvo trejų metų. Ta pati ranka, kuri nešė portfelį, laikė motinos ranką, rodė ledų tūbelę, gynėsi Graikijoje, sekė partitūros subtilybes. Kiekvienas veiksmas praeityje gimdė tūkstančius kitų galimybių, sruveno į savo paties ateitį. Ir vis nesiliauja, vis daugiau ir daugiau jų sąmonės laukymėse, šešėlių, kurie genasi ir yra genami. Ramybės niekada nėra.

- - -

Mes esam vidutinybės, nes mūsų tikslas vidutinybė.

- - -

Kaip žmonės sueina draugėn, taip ir jiems buvo. Jam teko tapti liudininku, kaip ji atsikratė daiktų vieno po kito, todėl jie tapo turtingi, švytintys nuo prasmės. Jis persikėlė į žodžių pasaulį.

- - -

Yra žmonių, kurių esybė daugeriopa. Jie sugeba paversti savo egzistenciją dvejopa, dešimteriopa. Ypač

tai pastebima tada, kai žmogui nepaprastai sunku, kai jis neturi su kuo dalintis savo sielvartu ar džiaugsmu. Jie braunasi per gyvenimą ilgais čiuptuvais.

- - -

Ar vienatvė yra pažinimas? Kai žengi anksti rytą per lauką, žvelgi į ganyklas, rankioji parazitų lervas, keiti ganyklą, tyli sykiu su savo broliu tylioj virtuvėj, matai jo vienatvę, ar tai gyvenimo pažinimas?

- - -

Įsigijus susirašinėjimų draugą, atsiveria daugybė užtvankų, pabunda mintys, kurias esu sau uždraudusi.

- - -

Koks žiaurus gyvenimas, ir koks puikus jis gali būti. Ko gi žmonės taip atkakliai bijo? Ar būgštauja savo milžiniškų galimybių?

- - -

Gyvenimas toks turi būti: skatinantis. Reiklus.

- - -

Kare vaikų gyvybė tokia laki, kaip obelų žiedai sode.

- - -

Juk mirtis neabejotinai daug turtingesnė už gyvenimą. Variantų nedaug, žodžių negausu, norai riboti.

- - -

Verčiau gyventi melu, negu būti paverstam į gyvą nieką.

- - -

Geras išradimas paversti gyvenimą misterija, užtat turim ką veikti.

- - -

Glamonė vienintelis prisiminimas, kurį iš gyvenimo gali nusinešti į mirtį, nes meilės glamonės yra grynas dėmesingumas. Visas kūnas viena akis, viena ausis, vienas liežuvis.

- - -

Žiūrėdavo ilgai į kokią nors raidę, kol visai užmiršdavo, ką ji reiškia. Kai šitaip užmiršo paskutinę abėcėlės raidę, užpūtė žvakę ir numirė, tuščias ir tyras kaip ir gimė.

- - -

Kartais galvoju, kad norint pakilti Aukščiau, reikia tam tikrą laiką pagyventi kūnišką gyvenimą, nes antraip nebus įmanoma iškilti.

- - -

Žmonės, vadinami filosofais, turi daug minčių, kurios kalba man kaip Muzika, bet neturi kvapo, nėra apčiuopiamos, taigi man negali padėti, ir užtat manau esąs uždarytas po stiklo gaubtu.

Ir štai po tuo Stiklo gaubtu viešpatauja tyla, nebėra Nekantravimo, galima ilgiausiai samprotauti apie Gyvenimą ir valios laisvę bei kitokius dalykus ir susikurti savo atskirą pasaulį, ne aiškų ir tikrą, bet skirtą tiems, kurie anapus stiklo gyvena kūnišką gyvenimą, ir teikianti daug kančios...

- - -

Religija ne tas, kuo žmonės tiki.

- - -

Norėčiau pažaisti su galimybėmis, tarsi mes turėtume laisvą valią.

- - -

Kada gi esi arčiausiai? Kas svarbiau, ar Minčių, ar Kūno artumas?

- - -

Turbūt tokie ir yra didvyriai: žmonės, kurie pagaliau gauna žudyti, nes visą gyvenimą apie tai svajojo.

- - -

Karas nuostabiausia pagalba dvejojantiems pastoriams. Guosti našles, skatinti viltis...

- - -

Didysis karas buvo praėjęs, bet tebesitęsė košmariškais sapnais ir kančiomis: daugeliui šių invalidų jis niekada nesibaigs. Kiekvieno istorija visada sudėtingiausia.

- - -

Juk aš nebijau mirti, nes gyvenimas valdo mirtį, kaip mirtis kitados sukūrė mano gyvybę.

Jurgis Gimberis

1938

Atsargiau, brangieji, su menu. Menų būna visokių – karo menas, kulinarijos, demagogijos – nuo meno galima nukentėti. Menas išgyventi – štai kur tikrasis menas. Likti gyvam, vulgariai tariant. Visa kita – pavidalai.

- - -

Tikintys, kad žemė apvali, teneklausia, kur ritasi pasaulis.

Česlovas Kalenda

1938

Žmogus parodo drąsą ir išradingumą neįprastomis sąlygomis, jis atlieka žygdarbį. Tačiau žygdarbiu yra ir jo gyvenimas, gyventas sąžiningai, priešinantis blogiui, nepasiduodant aplinkybėms.

- - -

Gamta gali egzistuoti ir rutuliotis ir be žmogaus, o žmogus be jos – negali. Gamta – tai pasaulio evoliucijoje susiklosčiusi vientisa realybė, į kurią įsikomponuoja ir žmonių visuomenė.

- - -

Apmąstymai apie gyvenimo prasmę – tai kartu apmąstymai ir apie mirtį. Tokie apmąstymai skaidrina žmogaus dvasią, nuteikia ją filosofiškai, skatina į viską giliai žiūrėti, atsisakyti pigių blizgučių, smulkmeniškumo, tuščių barnių su aplinkiniais.

- - -

Reikia blaivėti nuo pergalingų civilizacijos laimėjimų ir galvoti apie būties gamtoje prasmę.

- - -

Nesavanaudiškumas, kaip esminis dvasingumo požymis, sudaro dorovinių santykių pamatą. O dorovė visada skatina žvelgti į kitą žmogų kaip į subjektą, o ne objektą, kaip į tikslą, o ne į priemonę.

- - -

Kuo žmogus galingesnis, tuo jo padėtis pasaulyje netikresnė, nes, pajungdamas gamtos jėgas savo interesams, jis tampa jų įkaitu.

Krescencijus Stoškus
1938

Patikimesnės garantijos, kaip garbingo žmogaus žodis, žmonija neturi. Nėra jo ekvivalento.

- - -

Tikra atgaila gali kilti tik iš intymaus, asmeniško kaltės pajautimo, individualaus apsisprendimo. Ir niekas kitas už asmenį to sprendimo negali padaryti.

- - -

Svarbiausia padėkos prasmė – paties dėmesio, paslaugos akto pripažinimas, nes už jo slypi palankus žmogaus nusiteikimas, geros intencijos.

- - -

Garbė yra iš kartos į kartą perduodamas, saugomas, stiprinamas, plėtojamas ir žūtbūtinėmis grumtynėmis ginamas reikšmingumas.

- - -

Tolerancija neįmanoma tokiose situacijose, kur brutaliai nesiskaitoma su asmens ar socialinės grupės autonomiškumu, savaveiksmiškumu, orumu, kur su žmonėmis elgiamasi grynai instrumentiškai, t. y. tik kaip su tam tikrų tikslų įgyvendinimo priemone.

- - -

Pasipūtimas yra skrupulingas, besąlygiškas savo reikšmingumo puoselėjimas, kuriuo nesėkmingai mėginama pridengti kokį nors savo nepilnavertiškumo kompleksą.

Peter Tille
1938

Trumparegystė kuria harmoniją, apie kurią toliaregiai net neįtaria.

- - -

Panaši turi būti karikatūra, o ne portretas.

- - -

Santuoka – tai kompromisas tarp meilės ir visuomenės.

- - -

Silpnas žmogus neturi silpnybių. Silpnybės – stipriųjų privalumas.

Ted Turner
1938

Vesk, sek arba traukis iš kelio.

- - -

Jeigu jūs sugebėsite nugalėti savo mirties baimę, galėsite judėti pirmyn kur kas greičiau.

- - -

Žaibišku kirčiu atakuok priešininką dar iki tol, kol jis supras, kas nutiko. Tai vienintelė galimybė mažam vaikinui nugalėti didelį vaikiną.

Abdusalam Guseynov
1939

Žmogus visą gyvenimą tarytum pasmerktas pasirinkimo kančioms.

- - -

Žmonės ypač susimąsto apie gyvenimo prasmę tuomet, kai gyvenimas netenka prasmės.

- - -

Lygybės idėja yra elementari bet kokio dorovinio reikalavimo prielaida.

Hans Kasper
1939

Propaganda sustiprina balsą, bet ne argumentus.

Jonas Mačiukevičius
1939

Džiaugsmo be kančios nebūna, tik būna be džiaugsmų kančia.

Gennady Malkin
1939

Svetimame gyvenime suvaidinti svarbiausią vaidmenį lengviau nei savame.

- - -

Tikėjimas stebuklais sutaiko su jų nebuvimu.

- - -

Viešpatie, kodėl aš ne tikintis?

Michael Moorcock
1939

Seksas – tai du žmonės, bandantys užimti tą patį kūną.

Michael Moorcock

„Kalavijų Rikis“

The Knight of the Swords

Senu įpročiu vis dar skersakiuodami vieni į kitus, vadagai ir nadragai kiauras valandas gilinosi į abstrakcijas, svarstė, mąstė ir kūrė meno šedevrus. Išmintingos, kupinos vidinės ramybės, senosios rasės negalėjo patikėti, kad pasaulyje bręsta permainos. Ir todėl, kaip tai visada būna, nepastebėjo jų grėsmingų žingsnių.

<...>

O Žmogus, baimės vergas, įžūlus dėl savo nemokšiškumo, klupinėdamas tęsė juodus darbus. Jis buvo aklas savo niekingų tikslų iššauktoms negandoms. Be to, Žmogus turėjo ribotus pojūčius ir nesuvokė Visatos didybės.

<...>

Sukūrusi Žmogų, Visata išdavė senąsias rases.

Tai buvo amžina ir, deja, neišvengiama skriauda. Gyva būtybė gali suvokti ir mylėti Visatą, tačiau Visata negali suvokti ir mylėti gyvų būtybių. Ji nemato skirtumo tarp įvairių gyvybės formų. Jai – visos lygios. Nė viena nenusipelno ypatingos malonės. Visata, apsiginklavusi materija ir kupina kūrybinių galių, kuria. Ji negali valdyti tų, kuriuos sukuria, ir jos sukurtieji negali valdyti Visatos. Tam, kas keikia jos kūrinius, Visata kurčia. Tas, kuris kovoja su ja, bando sunaikinti nesunaikinama. Tas, kas gniaužia kumščius, grūmoja akloms žvaigždėms.

- - -

– Aš žinau, mes niekada neturėsime vaikų. Tačiau iš meilės gimsta ne vien jie...

- - -

– Tu vadini tokį egzistavimą gyvenimu?

– Tai geriau negu mirtis.

– Vadinasi, mirtis dar baisesnė negu aš maniau.

- - -

Juk neįmanoma pralošti daugiau, negu gyvenimas.

- - -

Tikroji Visatos būsena – anarchija, chaosas. Mirtingųjų tragedija yra ta, kad jie negali su tuo susitaikyti.

Michael Moorcock
„Kalavijų valdovai“

– Jeigu jie brangintų tai, ką pavogė, jeigu suvoktų, ką sunaikino, aš nusiraminčiau.

- - -

Barbarai išgalvoja Dievus nemokšiškus, kad paaiškintų, kodėl dunda griaustinis; išminčiai – visagalius Dievus, kad nereikėtų laužyti galvos dėl abstrakcijų.

- - -

Kaip visada, mirtingųjų kova įkūnys Dievų kovą.

- - -

Paklydusios sielos visada nepatenkintos...

- - -

– Gyvenimą visada galima pradėti iš naujo.

- - -

– Milijardai būtybių, milijardai gyvenimų – aš nematau jų prasmės. Nors, beje, gal taip ir geriau...

<...>

– Kuo daugiau žinai, tuo mažiau supranti, kokia gyvenimo prasmė.

- - -

– Aš netinku gyventi ten, kur nėra Dievų. Šiurpas krečia pagalvojus, jog neturėsiu ką kaltinti dėl savo nelaimių! Šito aš neištversiu!

<...>

– Sukurti naujus Dievus nesunku.

Michael Moorcock

„Korumo kronikos“

The Chronicles of Corum

Šiaip ar taip, pasaulyje realybę sukurti lengviausia. Tai tik poreikio, laiko, aplinkybių klausimas...

- - -

Gedėjo be liūdesio, kuris iš dalies yra savigaila ir savo pačių mirties baimė.

- - -

– Kai žmogus miršta, lieka lavonas. Arba tu myli lavonus, arba turi mylėti gyvus.

Amos Oz
1939

Amos Oz
„Mano Michaelis“
My Michael

Kai žmonės viskuo aprūpinti ir neturi ką veikti, jausmai išsikeroja kaip piktybinis auglys.

- - -

Kartais pagalvoju, kad nėra jokios prasmės vyresnei kartai aukotis jaunesniųjų labui.

- - -

Žmogaus vertė nuo išsilavinimo nepriklauso.

- - -

Žmogus iškeliauja į aną pasaulį, o formalumų tiek, kad gali pamanyti, jog mažų mažiausiai į užsienį išvažiuoja.

- - -

Sukausčius sielvartui, kasdieniškiausi dalykai kartais ima atrodyti iki skausmo niekingi.

- - -

... jauni miršta iškilūs žmonės, o jis, laimė, – tik eilinis žmogelis.

- - -

Mano tėvas nežinojo, kokia tiesa slypi religiniuose papročiuose. Todėl jų ir laikėsi.

- - -

Kaip galima tikėtis kitam žmogui būti kažkuo daugiau nei vien jo vaizduotės kūriniu?

- - -

Abejingi žiūrovai nužudo dramą kaip antibiotikai – virusus.

- - -

Miegas tam tikra prasme – natūraliausia žmogaus būsena.

- - -

Žmonės taip lengvai nemiršta, kaip kritiškais momentais gali pasirodyti.

- - -

Žmonės negyvena dėl ko nors. Jie gyvena, ir taškas.

- - -

Žmogus keičia žmogų lyg kokį išbrokuotą daiktą, ne daugiau. Vienas po kito rašomi nauji švarraščiai ir vienas po kito glamžomi ir metami į šiukšlių dėžę, kad juos pakeistų naujesnė, kiek pataisyta kopija.

John Sculley
1939

Ateitis priklauso tiems, kurie galimybes pamato anksčiau nei šios tampa akivaizdžios.

Jonas Strielkūnas
1939

Moters istorija – tai meilės ir pasiaukojimo istorija.

- - -

Didžiausia draugo dovana – ištikimybė.

Aleksandras Šidlauskas
1939

Ir per langą žiūrėdamas gali tapti filosofu.

- - -

Ant laimės pasagos, deja, neužrašytas laimės adresas.

László Tringer
1939

Individų sąmonė susideda tik iš būties nuotrupų. Jie retai kada geba išgyventi save autentiškai, kaip visumą.

- - -

Nerimastinga baimė yra pamatinė kenčiančios būtybės nuostata, kurią galų gale galima paaiškinti tuo, kad individas nesugeba suvokti transcendentinės būties – nepajėgia transcendentiškai mąstyti.

- - -

Autentiška būtis – tai organiška galimybių ir atliktų darbų vienybė ir pusiausvyra, iš kurios sklinda tikra transcendentinės būties šviesa.

- - -

Mūsų žmogus neįstengia pažinti tikrosios savo padėties pasaulyje, nes į būtį žiūri tik pro aukštos tvoros plyšius.

- - -

Būtis negali atskleisti savo turtingumo, nes ji įspraudžiama į iš anksto susikurtus tikimybe paremtus šablonus. Individo gyvenimą lemia ne tikrovė, o jo paties susidarytos, iškreiptos pranašystės apie būsimą savo ateitį.

Andrzej Zaniewski
1939

Andrzej Zaniewski
„Žiurkinas“
Rat

Svarbiausia mano filosofijos mintis yra išankstinis įsitikinimas, kad visos gyvybės formos Žemėje yra kilusios iš to paties šaltinio, yra tos pačios egzistencijos paslapties, tikslo ir prasmės paslapties kūdikiai.

- - -

Žmogus užmiršta, kad yra toks pat organizmas kaip ir kiti, ir elgiasi taip, lyg norėtų išsižadėti šios neparankios giminystės ir bet kuria kaina nukirsti savo biologines šaknis.

Todėl jis ieško savo egzistencijos pradžios už mūsų galaktikos ribų arba Aukščiausiosios Esybės alsavime. Tai liudija neregėtą puikybę ir nepagrįstą viršenybės jausmą, taip įsišaknijusį mūsų vaizduotėje.

Tikime, kad mūsų primestoji civilizacija yra vienintelė ir tobuliausia, pirma ir paskutinė. Tas aklas tikėjimas yra mūsų kasdienė klaida. Nežinome, kokią civilizaciją atneš būsimasis laikas, kai sąmoningai ar nesąmoningai prisiimsime kolektyvinę savižudybę, į kurią tolydžio artėjame. Gal tai bus žiurkių, gal paukščių, gal vabzdžių civilizacija.

Joseph Brodsky
1940

Visa kūryba iš esmės yra malda. Kūryba visada nukreipta į Visagalio ausį.

- - -

Pasaulio išgelbėti turbūt jau nepavyks, bet atskirą žmogų – dar galima.

H. Jackson Brown Jr.
1940

Nesakyk, kad neturi pakankamai laiko, nes Tu turi lygiai tiek pat valandų per parą, kiek jų turėjo Mikelandželas, Motina Teresė, Leonardas da Vinčis, Tomas Džefersonas ir Albertas Einšteinas.

- - -

Duok žmonėms antrą šansą, bet ne trečią.

- - -

Nebijok pralaimėti mūšio, kad laimėtum karą.

Eduardo Galeano
1940

Vieno žmogaus svajonė gali ir neišsipildyti, o bendra visų svajonė tampa realybe.

John Lennon
1940

Gyvenimas yra tai, kas vyksta, kol jūs esate užsiėmęs kitais darbais.

- - -

Visi myli tave, kai esi šešios pėdos po žeme.

Bronius Radzevičius

1940

Kas nesuspėja su laiku, tas suserga praeitimi.

- - -

Tarp mūsų gyvena pabaiga; ji visur atseka, – nesvarbu, kur nukeliautume, ji išnyra taip netikėtai, ir niekad negali žinoti, iš kurios pusės ji tave užpuls, nespėji nė jos pavidalo įžvelgti, neišmanai, kaip su ja kovoti.

- - -

Staiga supratau be žodžių. Nes tikroji kančia, prasmė ir tikslas žodžių neturi, apie tai nė nesamprotaujama, o gyvenama. Jų neturi tikroji vienatvė. Ji nežino jokių poetiškų atributų, nieko nevilioja, nieko netraukia – tai nelaimė. Tai tyla. Aklina tamsa.

- - -

Tik sau patiems mes tokie svarbūs, tokie nepakartojami ir nepamainomi tarnyboje, šeimoje, draugijoje.

Frank Zappa

1940

Vienintelis skirtumas tarp religijos ir sektos yra jų valdomo nekilnojamojo turto kiekis.

- - -

Kiekvienas turi teisę būti laimingas savo paties sąlygomis.

Michael Crichton

1942

Esu tikras, kad pasaulyje yra per daug tikrumo.

- - -

Informacinėje visuomenėje niekas negalvoja. Mes tikimės atsikratyti popieriaus, bet mes iš tikrųjų atsikratome minčių.

- - -

Mes visi kasdien gyvename virtualiose aplinkose, apibrėžtose mūsų idėjomis.

Roger Ebert
1942

Meilės pagrindas – iliuzija; mylėdami mes mylime iliuziją, sukurtą mylimo žmogaus.

Stephen Hawking
1942

Sudėtingiausia problema, su kuria susidūrė žmonija – tai jos agresyvūs instinktai. Kadaise jie buvo reikalingi išgyventi ir įsispaudė mūsų galvose genetiškai. Dabar, su visais savo atominiais ginklais, nebegalime laukti, kol evoliucija padės mums atsikratyti agresyvių instinktų. Manau, kad mums teks pasinaudoti genų inžinerija.

- - -

Net ir tie žmonės, kurie mano, jog viskas nulemta iš anksto, apsidairo prieš pereidami gatvę.

- - -

Tai, kad Visata tinkama gyventi, dar neįrodo, kad ji buvo tam sumanyta.

- - -

Man regis, kompiuterių virusus reikėtų vertinti kaip gyvybės formą. Tai daug pasako apie žmogaus prigimtį: vienintelė gyvybės forma, kurią sugebėjome sukurti iki šiol, yra tik griaunamoji. Mes kuriame gyvybę į save panašią.

- - -

Gera žinia: mūsų Saulė gyvuos dar penkis šešis milijardus metų.

- - -

Aš nebijau mirti. Bet ir neskubu. Dar turiu daugybę reikalų.

- - -

Mano tikslas paprastas: aš noriu suprasti Visatą ir kodėl mes čia.

- - -

Yra daugybė variantų, kaip gali žūti trapi gyvybė šioje mažytėje planetoje.

- - -

Niekas negali ginčytis su matematikos teorema.

- - -

Kur yra gyvybė, yra ir viltis.

John Irving
1942

Abejonė yra tikėjimo esmė, o ne jos priešingybė.

Erica Jong
1942

Jei jūs nerizikuojate, jūs rizikuojate netgi daugiau.

- - -

Kiekvienas turi talentą. Rečiau pasitaiko drąsuolių, kurie išdrįsta eiti ten, kur talentas veda.

- - -

Paimkite gyvenimą į savo rankas, ir kas atsitiks? Siaubingas dalykas: nėra ką kaltinti.

Tom Peters

1942

Lyderiai nekuria šalininkų, jie kuria daugiau lyderių.

- - -

Komunikacija yra panacėja visiems ir viskam.

Herbjørg Wassmo

1942

Mane keičia ne bėgantis laikas, o tai, ką aš su tuo bėgančiu laiku veikiu.

- - -

Menas turi priversti apsinuoginti – tiek duodantįjį, tiek imantįjį.

- - -

Reikia tik nepalikti laiko dvejonėms.

Howard Gardner

1943

Daugelyje kraštų per visą žmonijos istoriją kūrybingi žmonės nebuvo mėgstami. Jie buvo ignoruojami arba žudomi. Tai labai efektyvus kūrybiškumo slopinimo būdas.

Sigitas Geda

1943

Esi miniatiūrinis amžių žaislelis ant demonų delno...

- - -

Poezija – tarp dviejų žodžių ar periodų uždaryta dvasia, tai, kas nepagaunama.

Wilhelm Genazino

1943

Wilhelm Genazino

„Skėtis šiai denai“

The Shoe Tester of Frankfurt

Gyvenu be vidinio leidimo. Norėčiau būti paklaustas, ar noriu būti pasaulyje.

- - -

Žmogaus, kuriam sekasi dar blogiau nei man, akivaizdoje aš pradedu elgtis kaip geras žmogus.

- - -

Pamirštu, kad gyvenime yra pagrindinių ir šalutinių dalykų, nes koks nors šalutinis dalykas įsiskverbia į mane ir nebepaleidžia.

- - -

Mano tėvas ypač didžiavosi tuo, kad dirbo iš esmės nuo šešiolikos metų iki mirties. Jam buvo gerai. Darbo metu ir darbo dėka jis pamiršdavo vidinius konfliktus. O man viskas atvirkščiai. Aš savo konfliktus prisimenu tik tada, kai dirbu, arba jeigu dirbu. Todėl darbo man verčiau vengti. Tokie žmonės kaip mano tėvai to visiškai nepateisina.

- - -

Kiekvienas žmogus visada turi savo vienintelę, pamažu augančią ir turtėjančią atminties istoriją.

- - -

Kodėl tu be perstojo išmąstai mintis, kurios daro įspūdį tik tau pačiam ir kurių tu niekam negali išsakyti, nes niekas nesupranta.

- - -

Tu juk negali gyventi nuolat išsisukinėdamas, tariu sau pusbalsiu. Juk turėtų tau egzistuoti ir kitų aistrų, ne vien tik ta dingimo manija.

- - -

Manęs niekada nedomino, ar siela egzistuoja, ar ne, bet staiga ateina mintis, kad aš galbūt ją irgi turiu. Nors, tiesą sakant, nežinau, kas yra siela ir kaip apie ją kalbėti nesigėdijant. Tačiau labai norėčiau žinoti, ką reikia daryti, kad ji nepatirtų žalos.

- - -

Vienuoliškos nekliudomybės reikia ir tada, kai gyveni alkūnė prie alkūnės su kitais žmonėmis.

- - -

Manau, kad neverta žiūrėti į pasaulį visą gyvenimą.

- - -

Vis dėlto artėju prie tos dienos, kai galėsiu gyventi su vidiniu leidimu.

- - -

Mirštančiuosius juk žeidžia kiekvienas, kurio gyvenimas tęsiasi.

- - -

Šiaip ar taip, jau ne kartą pastebėjau, kad žmonėms būdingas įgimtas polinkis į psichines ligas.

- - -

Nuobodžiųjų meilė yra giliausia ir patvariausia.

- - -

Kiekvienas gyvas žmogus teisia tuos, kurie gyvena su juo, dažnai ištisus dešimtmečius. Vieną dieną pastebime, kad visi iki vieno tapome teisėjai.

- - -

Mes visi gyvename sistemose, kurias išradome ne mes, mes jų negalime pakeisti, jos mums nemalonios. Jos mums nemalonios, nes pajuntame, kad laikui bėgant perimame šių sistemų kaltę. Fašistinė sistema sukelia fašistinę kaltę, komunistinė sistema sukelia komunistinę

kaltę, kapitalistinė tvarka sukelia kapitalistinę kaltę.

- - -

Karas buvo ką tik pasibaigęs, bet žvelgdamas į griuvenas net neabejojau, kad bet kuriuo metu gali kilti naujas karas, kuris priverstų žmones įsitaisyti bet kokioj skylėj.

- - -

Žmonėms kine kyla klaidingas įspūdis esą ir jie patys gyvena reikšmingų ir lemtingų įvykių sūkury.

<...>

Po teisybei, visai ne filmas apgaulingas, o tai, kaip žmonės juo pasinaudoja, kaip tik todėl ir pats filmas yra apgaulingas, nes leidžia žiūrovams apsigauti.

- - -

Nauja tapatybė atsiranda tuomet, kai kas nors pernelyg kėsinasi į žmogaus ribas.

- - -

Visas gyvenimas yra nepertraukiamas lipimas vieno kitam ant kojų.

- - -

Man nuolat tada, kai pradedu suprasti žmogų, neišvengiamai kyla prisiminimai apie kitą žmogų, kurį pažinojau prieš tai. Aš itin vėlai pripažinau, kad žmonės labai panašūs vienas į kitą. Anksčiau ilgą laiką tikėjau, kad jie labai skirtingi.

Rita Mae Brown
1944

Moralė yra privati. Padorumas yra viešas.

- - -

Galiausiai aš pagalvojau, kad vienintelė priežastis, dėl kurios verta gyventi, yra gyvenimo džiaugsmas.

- - -

Teisingas sprendimas atsiranda su patirtimi, patirtis dažnai atsiranda po neteisingų sprendimų.

Jack L. Chalker
1944

Priešas – sistema. Bet ne atskiri individai.

Arvydas Šliogeris
1944

Žmogus yra laisvas tik tiek, kiek jis yra protingas, t. y. pats gali rinktis savo gyvenimo kelius, pats valdyti save ir reguliuoti savo elgesį.

- - -

Aš negaliu būti laisvas būdamas vienas. Esu laisvas tik būdamas su kitais. Kitų laisvė yra mano laisvės sąlyga, o mano laisvė yra kitų laisvės sąlyga.

- - -

Teoretikas – tai mirtingasis su dievo akimis.

- - -

Tikėjimas turi fenikso prigimtį – jis nuolat prisikelia iš nevilties pelenų.

- - -

Galbūt tikroji žmogaus didybė ir yra savo ribų žinojimas.

- - -

Kasdienybė yra veikla; kas neveikia, to gyvenimui ir net gyvybei iškyla mirtinas pavojus.

- - -

Būdamas atmintyje, aš vis tiek būnu pasaulyje, nors ir netiesiogiai, bet nebūnu nei savyje, nei sąmonėje, nei kalboje.

John Banville
1945

John Banville
„Begalybės“
The Infinities

Kurį laiką kitų sąmonėje liks atsiminimai apie jį, bet netrukus mirs ir tie kiti, o su jais – keli likę jo pėdsakai. O tada viskas taps tamsa.

Kas iš jo darbo? Kas iš jo darbo. Jam nerūpi vadinamasis nemirtingumas, jeigu jis negali mėgautis išliaupsintomis nemirtingumo gėrybėmis.

- - -

Jei kalbėtume apie dabartinę jo būseną, jis akivaizdžiai vegetuoja. Jeigu šį žodį vartotume senąja, sakyčiau, net archajiška prasme, suponuojančia aliuzijas į daržovių ar augalų gyvenimą, toks pasakymas vis tiek būtų teisingas. Jo širdis plaka, kraujas cirkuliuoja, limfa teka, gurgėdama ir marmėdama veikia net virškinimo sistema. Bet ar daržovė mato, ar daržovė girdi, ar daržovė – ir tai lemiamas argumentas – ar daržovė mąsto?

<...>

Ir vis dėlto kodėl jis nepatenkintas tokia būsena? Ar tai nėra visada jo geistas idealas – gryna sąmonė, tyras protas? Mintys sukasi ir sukasi tarsi daugybė smilčių smėlio audros sūkuryje. Grynas protas, taip, gryna mintis.

- - -

Pradėti mirti niekada ne per anksti.

- - -

Jų manymu, mirtis visada ateina per anksti; paskutinę šimto metų dešimtį skaičiuojantis senukas, plikas ir bedantis kaip kūdikis, nekreipia dėmesio į užkalkėjusias kraujagysles, užsikimšusias smegenis ir įsivaizduoja esąs

pačiame jėgų žydėjime, tariasi esantis tinkamas dar mažiausiai devyniasdešimčiai metų padūkusio gyvenimo.

- - -

Deramai ir iš visos širdies mylėti galima tik anonimiškai ar bent jau nesiskelbiant, kad nepasirodytum ko nors prašąs mainais, nes prašymas ir gavimas – meilės priešybė.

- - -

Tiesą sakant, kad būtų laiminga pabaiga, reikėtų, kad tos pabaigos apskritai nebūtų.

John Banville

„Jūra“

The Sea

Daiktai išlieka, o gyvenimas nutrūksta.

- - -

Tikrieji darbininkai visi miršta nenustygdami iš nevilties. Tiek daug dar reikia padaryti ir tiek daug likę nepadaryta!

- - -

Gyvenimas, tikras gyvenimas neva privaląs būti ištisinė kova, nenuilstama veikla ir įsitvirtinimas, valia, daužanti savo buką galvą į pasaulio sieną, ir panašiai, bet kai atsigręžiu atgal, aš matau, kad didesnioji mano jėgų dalis visados buvo eikvojama paprasčiausiai ieškant prieglobsčio, paguodos ir – taip, prisipažįstu – jaukumo. Vis dėlto kokią gi iš tikrųjų egzistenciją slepia ta praeitis? Šiaip ar taip, ji – tik tai, kas kažkada buvo dabartis, dabartis, kuri praėjo, ne daugiau.

- - -

Iš visų pusių supo mirtingumo ženklai. Man ramybės nedavė sutapimai; staiga prisimindavo seniai užmiršti dalykai; iškildavo tai, kas seniai buvo dingę iš atminties. Tartum prieš akis slinko manasis gyvenimas, ne mirksniu, kaip, kalbama, būna tuoj nuskęsiantiems, bet kažkokia lėta konvulsija, išsivaduodamas nuo savo paslapčių ir kasdienių mįslių, rengdamasis tam momentui, kai turėsiu žengti į juodą valtį ant šešėlių upės, laikydamas jau šąlančiame delne šaltą monetą už perkėlimą.

- - -

Mes nešiojamės mirusiuosius savyje, kol ir patys numirštame, ir tuomet tai mes patys kurį laiką esame nešiojami, o paskui mūsų nešiotojai irgi krenta, ir taip toliau per neįsivaizduojamą daugybę kartų. Aš prisimenu

Aną, mūsų duktė Klerė prisimins Aną ir prisimins mane, paskui Klerės nebeliks, ir bus tie, kurie prisimins ją, bet ne mus, ir tada mes galutinai išnyksime. Tiesa, kai kas mūsų išliks – blunkanti fotografija, plaukų sruoga, keli pirštų atspaudai, vienas kitas atomas ore kambario, kuriame iškvėpėme paskutinį atodūsį, tačiau niekas iš to nebus mes, tokie, kokie esame ir buvome, o tik mirusiojo dulkės.

- - -

Praeitis, turiu omenyje tikrą praeitį, reiškia mažiau, nei mes apsimetame.

- - -

Iš tikrųjų žmogus bemaž galėtų iš naujo nugyventi savo gyvenimą, jeigu tik pajėgtų pakankamai įtempti atmintį.

- - -

Turint omenyje, kokį pasaulį sukūrė, būtų nepagarba Dievui tikėti jį.

- - -

Atmintis nemėgsta judėjimo, verčiau linkusi išsaugoti dalykus ramybėje...

John Banville

„Parodymų knyga“

The Book of Evidence

Tie jau nusibaigę – pražuvėliai. Jie stovi stebeilydami į šalį tuščia užsimiršimo mina, kaip kad sužeisti gyvūnai žvelgia tolyn nuo mūsų, tarsi būtume jiems tik šmėklos, o jų skausmas tarptų kitame, ne mūsų, pasaulyje.

- - -

Praeitis stabteli pakeliui į užmarštį.

- - -

Padaryti blogiausią, blogių blogiausią dalyką – štai būdas tapti laisvam. Man niekada nebereikės apsimetinėti tuo, kuo nesu.

- - -

Buvau sutrikęs, nekantrus, piktas, ji puolė mane, aš rėžiau atgal, rėžis tapo smūgiu, tapusiu antro smūgio preliudija – kitaip sakant, jo apogėjumi ar gal veikiau perigėjumi – ir taip toliau. Šiame vyksme nėra momento, apie kurį galėčiau įsitikinęs pasakyti: va, štai čia aš nusprendžiau, kad ji turi mirti. Nusprendžiau? Aš nemanau, kad čia būta sprendimo. Ir net nemanau, kad čia būta galvojimo. Tiesiog tas manyje tūnojęs storas pabaisa pamatė gerą progą ir iššoko putodamas bei tvatydamas. Jis turėjo sąskaitų su pasauliu, o jinai tą akimirką jam atstojo pasaulį. Negalėjau jo sustabdyti.

- - -

Pinigų teikiama laimė abstrakti.

- - -

Nebemirštant sužeistiesiems, pranešimai apie sprogimą menko.

- - -

Nagi, tarė jis, kodėl tu ją nužudei? Nužudžiau ją todėl, kad galėjau, tariau.

- - -

Mane lėtai užliejo kažkokia nuostaba, lyg ir suglumimas bei širdgėla, kad aš jaučiuosi visai atitvertas nuo to paprasto, bjauraus, ūžaujančio pasaulio. Šitaip, regis, ir gyvenimą praleidau – eidamas pro atvirus, triukšmingus tarpdurius ir nudūlindamas tolyn į tamsą...

Viktorija Daujotytė
1945

Sunkiausia tikėti gėriu ir juo kliautis tam, kuris yra patyręs daug skriaudų ir kurio gerumas yra kaip nors paniekintas.

Clarissa Pinkola Estés
1945

Visuomenė, verčianti žmones žaloti savo sielas, stengiantis atitikti tos visuomenės reikalavimus, labai rimtai serga.

- - -

Nenuostabu, jog ištisus amžius tikėta, esą vienaakiai, šlubiai, bekojai, berankiai ir kitokie luošiai pasižymi nepaprasta išmintimi bei išskirtiniais sugebėjimais. Dėl patirto sužeidimo ar apsigimimo jiems tenka anksti susidurti su tomis dvasios sritimis, kurios šiaip žmogui atsiveria tik gilioje senatvėje.

- - -

Kai gyvenime viskas kontroliuojama, dažniausiai nebelieka ką kontroliuoti, – nebelieka pačios gyvybės.

Edmundas Zenonas Malūkas
1945

Tik jauti, kad tai kovos už būvį būdas – niekuomet su niekuo nebūti atviram. Ką tu žinai, to niekas nežino.

Bob Marley
1945

Vieni žmonės jaučia lietų. Kiti tik sušlampa.

Nikita Mikhalkov
1945

Kaip atsitinka, kad keldamas kančią kitam, žmogus įsigudrina jaustis teisus?

Diane Sawyer
1945

Kad ir ko panorėtum šiame gyvenime, kiti to taip pat norės. Tvirtai tikėk savimi, kad galėtum priimti idėją, jog turi lygias teises į tai.

Bruno Ferrero
1946

Neklausk vėjo, kodėl tave atnešė čia, kur esi. Net jei patekai tarp cemento nuolaužų, išleisk šaknis ir gyvenk. Kažkam tu esi žinia.

- - -

Kartais Dievas leidžia kam nors nukirsti šaką, kurios užsispyrusiai laikomės, kad suvoktume turį sparnus.

- - -

Žmonėse mes randame tai, ko ieškome.

- - -

Neieškok Kristaus veido viename žmoguje, bet sugebėk įžvelgti Kristaus veido dalelę kiekviename.

- - -

Meilė dažnai kelia stiprią baimę, nes verčia žengti žingsnį pirmam, reikalauja pamiršti save, išsižadėti savęs, pasitikėti kitu ir jam pasiaukoti. Teks užmokėti už kiekvieną neištartą žodį, už neįkūnytas glamones, už sutryptas svajas. Reikės atsiskaityti už baimingumą ir jausmų šykštumą, kurie kliudė mylėti, už atsainumą ir puikybę, kurie slopino polėkius. Teks atsiskaityti už

negimusius bučinius, už gerklėje užgniaužtas ašaras, už neišreikštą aistrą, už netesėtus pažadus ir iššvaistytą laiką.

- - -

Rizikuoti yra normalu. Tačiau niekada nereikia pamiršti, jog kartais pavyksta, o kartais – ne.

- - -

Pati svarbiausia mūsų užduotis – neleisti augti mūro sienai savo širdyje. O ypač saugotis, kad netaptume akmeniu kitų sienose.

- - -

Kai išmoksite gyventi, pats gyvenimas bus jums atlygis.

- - -

Kai visi galvoja tą patį, iš tikrųjų negalvoja nė vienas.

- - -

Tikime kaklaryšiais, o ne idėjomis.

- - -

Jei šalia tavęs kas nors kenčia, verk kartu su juo. Jei kas nors laimingas, juokis. Meilė žiūri ir mato, klauso ir girdi. Mylėti – tai dalyvauti kito gyvenime visa savo esybe.

- - -

Šypsena – tai pro tavo veido langą šviečianti šviesa, kuri sako žmonėms, jog tavo širdis yra namie.

- - -

Kartais užtenka vieno saulės spindulio. Malonaus žodžio. Pasisveikinimo. Glamonės. Šypsenos. Tiek mažai, kad tie, kurie yra šalia mūsų, taptų laimingi.

- - -

Svarbu ne tai, kad esame labai užsiėmę gausybe darbų, bet kodėl esame užsiėmę. Pusę gyvenimo tik ir ieškome, kaip sunaudoti laiką, kurį taip skrupulingai taupome.

- - -

Gyvenimas – ne tarpelis tarp dviejų datų. Gyvenimas – tai visa, ką turime.

- - -

Išgelbėti pasauliui užtenka, kad kiekvienas, nors ir visiškai mažas, išdrįstų pradėti.

- - -

Reikia daug drąsos mylėti. Ne mažiau drąsos reikia ir leistis būti mylimam.

- - -

Žmogaus gyvenimas kupinas laimės daugiausia dėl to, kad žmogus amžinai laukia, jog netrukus bus laimingas.

Alan Dean Foster

1946

Žmonija tikriausiai yra labiausiai savimi patenkinta rasė Visatoje, nes kas gi daugiau galėtų tikėti, kad Dievas neturi kito užsiėmimo, tik sėdėti ir ištisas paras padėti žmonėms kepurnėtis iš keblių padėčių?

- - -

Krizės momentu pasitikėjimą praradę žmonės seka paskui bet ką, pasiskelbusį vadu.

- - -

Bet pagaliau kūnas – tik aparatas, pernešantis smegenis į reikiamą vietą.

Robert Jarvik

1946

Lyderiai – tai žmonės su silpnai išvystytu baimės pojūčiu.

Jeronimas Laucius

1946

Tik plaukiantys pasroviui išplaukia į plačius vandenis.

- - -

Kai į rankas ilgą laiką nieko neįdedama, jos susigniaužia į kumščius.

- - -

Pasaulis margas. Tiesos ir melo spalvomis.

- - -

Jei meilė ateina ne laiku, ji pastatoma į eilę.

- - -

Įstatymai visuomet geri... jų sumanytojams.

- - -

Degus ir nuo smilkstančio įsiliepsnoja.

- - -

Šviesia ateitimi nebetikėjo, o naujovių laukė.

- - -

Geras žmogus – blogo darantis mažiau nei kiti.

- - -

Tik visiškai laisvi nebeturi galimybės kovoti už laisvę.

- - -

Nėra to daug, kurio nebūtų maža.

- - -

Dirbo geriausi protai, o galvojo – muskulai.

Adam Michnik

1946

Būkite tas, kuo, jūsų nuomone, turi tapti visa visuomenė. Jūs tikite žodžio laisve? Tada kalbėkite laisvai. Jūs mėgstate tiesą? Tada sakykite tiesą. Jūs tikite atvira visuomene? Tada atsiverkite. Jūs tikite padoria ir humaniška visuomene? Tada elkitės padoriai ir humaniškai.

Marilyn vos Savant
1946

Pralaimėjimas tėra laikina būsena. Nuolatine ją padaro pasidavimas.

Kareem Abdul-Jabbar
1947

Tu nelaimėsi tol, kol neišmoksi pralaimėti.

Jaume Cabré
1947

Jaume Cabré
„Prisipažįstu“
Confessions

Vakar priėjau išvadą, kad šią naštą turiu nešti pats. Ir kad visos sėkmės ir nesėkmės – irgi mano, ir tik mano, valios rezultatas. Ir tai supratau tik nugyvenęs šešiasdešimt metų. Nors ir kokia baimė spaudžia man širdį, nesigriebiu už šiaudo bandydamas gelbėtis. Nors ir kas nutiktų, apsieinu be tikėjimo, be kunigų, be visuotinių moralės normų, kurios galbūt man padėtų eiti nežinia kur vedančiu keliu. Jaučiuosi senas, ir Dama su dalgiu man moja pirštu liepdama sekti iš paskos. Matau, kaip šachmatų lentoje ji perkėlė juodąjį rikį ir mostu mandagiai pasiūlė tęsti žaidimą. Žino, kad man liko vos keli pėstininkai. Šiaip ar taip, iki rytojaus dar toloka, ir aš svarstau, kokia figūra turėčiau eiti.

- - -

Kabinetas – mano pasaulis, mano gyvenimas, mano visata, kur telpa beveik viskas, išskyrus meilę.

- - -

– Manęs nebedomina teodicėja ir prigimtinė nuodėmė. Nebegaliu pateisinti Dievo. Man sunku susitaikyti su mintimi, kad Dievas nesipriešina blogiui.

- - -

Bažnyčiai reikia teologų, politikų ir net tokių apsišvietusių vyrų kaip tu, į pasaulį žvelgiančių pro didinamąjį stiklą.

- - -

– Jeigu Dievas mus apdovanojo protu, vadinasi, mano supratimu, tikėjimas nedraudžia remtis logika.

<...>

– Protas. Protu pagrįstas tikėjimas. Ar tai erezija?

- - -

Versalyje neišmanėlių gauja pareiškė, jog pasibaigė karas, ir kai jie, iškišę iš uolumo liežuvius, pasirašė paliaubas ir atsargiai paleido į darbą mechanizmą, kad po kelerių metų lengviau prasidėtų kitas, įspūdingas karas, dar kruvinesnis ir dar artimesnis blogiui.

- - -

– Mes perkame ir parduodame, ir taip pelnomės sau suknistą gyvenimą.

- - -

Valstybėje, kur klesti diktatūra, žmonės moka reikšti jausmus tarp eilučių ir plojimų. Žmonės išmoko suprasti tą kalbą, kurią išrado baimės verčiami įveikti baimę.

- - -

Pasaulyje pilna daiktų, kurie, nepakliuvę į atitinkamas rankas, nesulaukia deramo vertinimo.

- - -

Jokia diktatūra neturi teisės reikalauti, kad žmogus jai paaukotų pusantrų ar dvejetą savo gyvenimo metų, amen.

- - -

– Krikščionių Dievas žiaurus ir kerštingas. Jei padarysi klaidą ir nesigailėsi, pasmerks tave amžinoms kančioms pragare. Manding, tai tokia neproporcinga bausmė, kad su tokiu Dievu nenoriu turėti nieko bendra.

- - -

– Tikras menas gimsta iš nevilties. Laimingas žmogus nesugeba kurti.

- - -

Pasitaiko tokių akimirkų, kai net padorūs žmonės džiaugiasi kito mirtimi.

- - -

Aš negaliu likti nuošaly. Man rodos, esu atsakingas už tai, kad žmonija pasirinko nelabai malonią įvykių raidos

kryptį.

- - -

Pragaras visada pasiruošęs atsiverti bet kuriame žmogaus sielos kampelyje.

- - -

Kaip galima atsisakyti to lapo? Neabejoju, kad Muralis pastebėjo drebant mano rankas ir pagal drebėjimo stiprumą nustatė kainą. Neabejoju, kad labai sunku atsispirti pagundai turėti tokių pasakiškų tekstų originalus. Prirašytas popieriaus lapas, rašysena, braižas, rašalas, visi tie daiktiniai įrodymai, kuriuose įkūnyta dvasinė mintis, galiausiai tapusi meno arba universalios minties kūriniu; tekstu, kuris įsiskverbia į skaitytoją ir jį neatpažįstamai pakeičia. Neįmanoma atsisakyti, susidūrus su tokiu stebuklu.

- - -

Visoje Europoje vyksta karas... Viskas beprasmiška, Dievo nėra, o žmogus turi pats kaip įmanydamas gintis nuo laiko negandų.

- - -

Argi tik tokią prasmę turi gyvenimas, jei trokšti būti naudingas žmonijai. Galutinai tuo įsitikinau, kai viena motina man pasakė: dvasiškasis tėve, kaip Dievas leidžia, kad mirtų mano duktė, kęsdama tokias kančias; kodėl Dievas jų nenutraukia. O aš nežinojau, ką atsakyti, ir nutilau susigėdęs, kai susigriebiau sakąs jai pamokslą apie tikrąją Blogio priežastį, atsiprašiau ir prisipažinau, kad nežinau. <...> Karas pažadina žvėriškiausius žmogaus instinktus. Tačiau Blogis gyvuoja ir nesant karui ir nereikalauja jokios entelechijos – viskas priklauso nuo žmogaus.

- - -

Karas pažadina žvėriškiausius žmogaus instinktus. Esu pasiryžęs žudyti, kol dar nespėjo nužudyti manęs. Negraužia sąžinė, ir nesigailiu dėl to, ką darau.

Neslėpsiu: mane ima siaubas pagalvojus, kad turėsiu ką nors nukauti. Nežinau, ar sugebėsiu. Tačiau Blogis – tai žmogus. Tikiuosi, kad nepritrūks drąsos ir nesuvirpės širdis, kai teks paspausti šautuvo gaiduką.

- - -

Žmogus žengia į pražūtį, jei subrendęs bando įgyvendinti jaunystės svajones. Kas deramu laiku nepatyrė ar nepažino laimės, vėliau, nors ir kaip stengdamasis, nieko nelaimės.

- - -

Gyvenimas – tai mirčių grandinė.

- - -

Ragavęs meno, žmogus pasikeičia. Išgirdęs Monteverdžio chorą, žmogus pasikeičia. Iš arti pamatęs Vermejerį, žmogus pasikeičia. Perskaitęs Prustą, žmogus pasikeičia. Tik nežinia kodėl.

- - -

– Menas – išganymas man, bet ne visai žmonijai.

– Todėl, kad gelbėti žmoniją beviltiška.

- - -

– Juk po Aušvico poezija niekur nedingo.

– Dingti nedingo, bet turiu galvoje, kad jos turėjo nebelikti.

– Ne. Po Aušvico, po begalės pogromų, po katarų visiško išnaikinimo, po masinių žudynių visais laikais ir visame pasaulyje... Žiaurumas reiškiasi per amžių amžius, tad visa žmonijos istorija turėtų būti poezijos neįmanomybės „po“ istorija. Bet, priešingai, to nėra, nes kas gi tuomet galėtų papasakoti apie Aušvicą?

– Tie, kurie jį patyrė. Kurie jį sukūrė. Kurie jį tyrė.

– Taip. Visa tai svarbu; įsteigti muziejai liudijimams saugoti. Bet trūks vieno dalyko: išgyventos patirties tiesos. Tai toks dalykas, kurio pateikti mokslas nepajėgus.

<...>

– Tai perteikti įmanoma tik per meną, literatūros

išmonę: ji artimiausia išgyventai patirčiai.

– Kliedesiai.

– Taip. Po Aušvico poezija reikalinga kaip niekad.

- - -

Nesiliaukite mąstęs ir retkarčiais užsirašykite savo apmąstymus.

- - -

– Noriu pasakyti, kad įmanoma atitaisyti blogį, padarytą vienam žmogui, darant gera kitam. Bet blogį būtina ištaisyti.

- - -

– Aš nusidėjau žmogui ir Dievui. Dėl idėjos.

- - -

– Jeigu man leistina kaip niekur nieko daryti bloga ir nieko neatsitinka, žmonija neturi ateities.

– Kaip niekur nieko, kitaip sakant, be jokių paskatų?

– Nusikaltimas be jokių paskatų – tai pats nežmoniškiausias dalykas, kokį įmanoma įsivaizduoti. Pamatau žmogų autobusų stotelėje ir jį nužudau. Siaubinga.

– O neapykanta pateisina nusikaltimą?

– Ne, bet atskleidžia jo paskatas. O nusikaltimas be paskatų ne tik siaubingas, bet ir nesuvokiamas.

– O nusikaltimas Dievo vardu?..

– Tai nusikaltimas be paskatų, bet savotiškai pateisinamas.

– O nusikaltimas dėl laisvės? Dėl pažangos? Arba dėl ateities?

– Žudyti Dievo vardu – tolygu žudyti dėl ateities. Kai pateisinama ideologiniu pagrindu, nebelieka vietos nei atjautai, nei užuojautai. Žudoma šaltakraujiškai, ir sąžinė tyli. Kaip žudo psichopatas, neturėdamas jokių paskatų.

- - -

Akmenys neturi būti per maži, nes tuomet jie nepadarys žalos. Tačiau jie neturi būti ir per dideli, nes tuomet labai sutrumpins nusikaltėlio kančias. Nedera pamiršti, kad turime bausti nusikaltėlį. Visi tie gerieji žmonės, kurie pakelia pirštą geisdami prisidėti prie užmušimo akmenimis, turi suvokti, kad kaltė išperkama kančiomis. Taip yra. Ir taip buvo visada. Todėl, sužeisdami neištikimą žmoną, išmušdami jai akį, likdami abejingi jos ašaroms, jie įtinka Visagaliui, Vieninteliam Dievui, Gailestingajam ir Maloningajam.

- - -

Pasak Vitgenšteino, mirtis nepriskirtina prie gyvenimo faktų.

- - -

Aš myliu tave. Aš suradau tave ir pamečiau, ir vėl suradau. Ir svarbiausia – mums teko laimė drauge senti.

- - -

Būtina pasirinkti arba laisvę, arba tvarką, priešingu atveju pabusiąs vilkas, kurį ne kartą buvau pastebėjęs pasireiškiant žmogaus prigimtyje.

- - -

Abu tylėjo, ir niekas jiems netrukdė, nes gyvenimas susideda iš vienatvėje praleistų akimirkų.

- - -

– Pulkininkas, nedraudžiantis žudyti moterų ir vaikų, – nusikaltėlis, vertas teismo.

– O jeigu žudo tik vyrus, nevertas?

- - -

– Aš priėjau prie išvados, kad jei Visagalis Dievas leidžia viešpatauti blogiui, vadinasi, Dievas – nevykęs prasimanymas. Ir mano dvasia palūžo.

– Aš jus suprantu. Aš irgi netikiu Dievo. Kaltininkas visada turi pavardę ir vardą. Tai Frankas, Hitleris, Torkvemada, Amalrikas, Idi Aminas, Pol Potas, Adrianas Ardevolis ir taip toliau. Jis turi vardą ir pavardę.

– Nebūkite toks tikras. Blogio įrankis turi vardą ir pavardę, bet blogis, blogio esmė... To aš dar galutinai neperpratau.

- - -

– Jie nusižudė ne todėl, kad išgyveno visą tą siaubą, o todėl, kad jį aprašė.

- - -

„Aš dažnai mąstau apie gyvenimo prigimtį, bet visada įsiterpia mintys apie mirtį.“

- - -

Meno kūrinys gimsta iš nepasitenkinimo; sočiai papietavęs žmogus nekuria – jis eina pogulio.

- - -

Aš žinau, kad motinos susitinka su savo mirusiais vaikais. Kitaip gyvenimas būtų nepakenčiamas.

Paulo Coelho

1947

Vaikas visada gali išmokyti suaugusį trijų dalykų: džiaugtis be jokios priežasties, visada būti kuo nors užsiėmusį ir iš visų jėgų reikalauti to, ko trokšti.

- - -

Aš esu tai, ką tu matai.

- - -

Vaikai neturi praeities.

- - -

Laikas niekada nebėga tuo pačiu ritmu. Laiko ritmas priklauso nuo mūsų pačių.

- - -

Visiškai nesvarbu, ką galvoja kiti – kadangi jie galvos apie tai bet kokiu atveju.

- - -

Kariuomenė praranda savo galią, jei tau pavyksta sužinoti, kada ji puls.

- - -

Baimė lydi tol, kol prasideda neišvengiamybė. Nuo tada ji nebetenka prasmės. Ir mums lieka tik viltis, kad apsisprendėme teisingai.

- - -

Visos gyvenimo kovos kažko išmoko – net ir tos, kurias pralaimime.

- - -

Mano gyvenimo prasmė yra tokia, kokią aš panorėsiu jam suteikti.

- - -

Kovok už savo svajones ir tavo svajonės kovos už tave.

- - -

Laisvė – jausti, ko trokšta tavo širdis, nepaisant kitų nuomonės.

- - -

Jeigu tu pakankamai stiprus, nebijok apsimesti silpnu.

- - -

Kiekvienas rytas – tai laikas pradėti gyvenimą iš naujo.

- - -

Šiandien uždaryk keletą durų. Ne dėl išdidumo ar arogancijos. Paprasčiausiai dėl to, kad jos niekur neveda.

- - -

Mylėti nereikia jokios priežasties.

- - -

Pati tamsiausia valanda yra prieš aušrą.

- - -

Kartais reikia pabėgėti, kad pamatytum, kas bėgs paskui tave. Kartais turi kalbėti švelniau, kad pamatytum, kas iš tikrųjų tavęs klausosi. Kartais turi žengti žingsnį atgal, kad pamatytum, kas dar stovi tavo pusėje. Kartais turi priimti neteisingą sprendimą, kad pamatytum, kas tave palaiko, kai viskas žlunga.

- - -

Išdavystė – tai nelauktas smūgis. Jeigu gerai pažįsti savo širdį, ji tokio dalyko niekada nepadarys. Nes tu žinai jos svajones, jos troškimus ir sugebėsi tam užbėgti už akių. Nė vienas negali pabėgti nuo savo širdies. Štai kodėl gerai klausytis, ką ji sako. Kad negautum nelaukto smūgio.

- - -

Kai esame aukštai, galime matyti viso ko mažybę.

- - -

Meilė gali mus nuvesti į pragarą arba į rojų. Kažkur ji visada nuveda. Ir mus gelbsti.

- - -

Visi mes, vienaip ar kitaip, esame pamišę.

- - -

Kai visos dienos tokios panašios, žmonės nebepastebi jų gyvenime įvykstančių gerų dalykų.

- - -

Žmonės labai anksti suvokia gyvenimo prasmę, gal todėl jie taip anksti jos išsižada.

Paulo Coelho

„Alchemikas“

The Alchemist

Kaip galima ieškoti Dievo seminarijoje?

- - -

Galimybė įgyvendinti svajonę – štai kas gyvenimą daro įdomų.

- - -

Gal todėl jis ir mėgsta keliauti, kad kelionėse nuolat įsigyja naujų draugų, bet jam nereikia diena iš dienos būti su jais. Visą laiką būnant su tais pačiais žmonėmis, jie ilgainiui tampa tarsi mūsų gyvenimo dalimi. O tapę mūsų gyvenimo dalimi, jie užsinori tą gyvenimą pakeisti. Mat kiekvienas tariasi tiksliai žinąs, kaip turėtų gyventi kitas. Tik nė vienas niekad nežino, kaip turėtų gyventi jis pats.

- - -

Kai tu tikrai ko nors trokšti, visas pasaulis slapta padeda tau įgyvendinti šį troškimą.

- - -

Jei tu pradėsi dalinti tai, ko dar neturi, prarasi norą siekti.

- - -

Laimės Paslaptis yra matyti visus pasaulio stebuklus, sykiu nepamirštant dviejų aliejaus lašų šaukštelyje.

- - -

Kartais gyvenimas apsiverčia vienu mirksniu, neduodamas laiko net apsiprasti su pasikeitimais.

- - -

Visada stengsiuosi laikyti užspaudęs turimus trupinius, nes esu per menkas, kad apglėbčiau pasaulį.

- - -

„Aš, kaip ir dauguma žmonių, matau pasaulį tokį, kokį norėčiau matyti, o ne tokį, koks jis yra iš tiesų“.

- - -

Kai lydi sėkmė, reikia ją išnaudoti ir daryti viską, kad jai padėtume – taip, kaip ji padeda mums.

- - -

– Aš esu gyvas. Ir kai aš valgau aš nedarau nieko kito tik valgau. Kai einu – einu, ir tai viskas. O jei vieną dieną reikės kautis, tai ar ne vis tiek, kada mirti? Aš negyvenu nei praeitimi, nei ateitimi. Aš esu dabartyje, ir tik ji mane domina. Ir tu, jei sugebėsi visuomet gyventi dabartimi, būsi laimingas žmogus. Tu suprasi, kad yra gyvybė dykumoje, kad dangus žvaigždėtas ir kad vyrai kariauja, nes tai būdinga žmogaus prigimčiai. Tavo gyvenimas taps švente, vienu didžiuliu festivaliu, nes jis – tik šiuo metu išgyvenama akimirka, tik tiek.

- - -

Visa yra vienis.

- - -

Sprendimai tėra tik ko nors pradžia.

- - -

... jis stengiasi išgyventi šią akimirką, sujungdamas ją su savo praeities pamokomis ir ateities svajonėmis.

- - -

Pasaulis kalba daugiau nei viena kalba...

- - -

– Kam jums revolveris? – pasidomi jaunuolis.

– Jis man padeda pasitikėti žmonėmis, – atsako anglas.

- - -

Valgyk, kai laikas valgyti. O kada laikas eiti, eik.

- - -

Pasaulyje – nesvarbu, ar vidury dykumos, ar vidury didžiulio miesto – visuomet yra du vienas kito laukiantys žmonės. Ir kai šie du žmonės susitinka, kai susikerta jų

žvilgsniai, visa praeities ir ateitis nebeturi jokios reikšmės, lieka tik esamoji akimirka ir neįtikėtinas tikrumas, kad viskas po dangaus skliautu parašyta ta pačia Ranka. Ranka, kuri pagimdė meilę, kuri sukūrė po dvynę sielą kiekvienai šioje žemėje dirbančiai, besiilsinčiai ar savo lobių ieškančiai būtybei. Nes jei taip nebūtų, visos žmonių giminės svajonės būtų beprasmės.

- - -

Negali įsivaizduoti meilės be nuosavybės jausmo.

- - -

Kai myli, viskas įgyja dar daugiau prasmės.

- - -

Mes nematome didelių lobių, esančių prieš akis. O žinai kodėl? Todėl, kad žmonės netiki lobiais.

- - -

Nors ir ką veiktų šioje žemėje žmogus, pasaulio Istorijoje jis visuomet vaidina pagrindinį vaidmenį. Nors paprastai pats nieko apie tai nežino.

- - -

... paklausė, kodėl jį taip dominanti ateitis.

– Kad galėčiau veikti. Kad galėčiau pakreipti kita linkme tai, ko nenorėčiau matyti įvyksiant.

– Tuomet tai nebebus tavo ateitis.

– O gal aš noriu žinoti ateitį, kad pasiruoščiau tam, kas turi įvykti...

– Jei tai gera, bus maloni staigmena... O jei bloga, tu ilgai kankinsies, laukdamas, kol tai įvyks.

– Aš noriu žinoti ateitį, nes esu žmogus. Žmonės gyvena ateitimi.

- - -

Blogis – ne tai, kas patenka žmogaus burnon. Blogis – tai, kas iš jos išeina.

- - -

Žmonės apie grįžimą svajoja labiau nei apie išvykimą.

- - -

Tik vienas dalykas gali svajonę padaryti neįgyvendinamą: tai baimė, kad nepasiseks.

- - -

Iš esmės mirtis mus daro atidesnius gyvenimui.

- - -

Kiekviena diena skirta gyventi arba palikti šį pasaulį.

- - -

Tai, kas atsitiko kartą, gali nebeatsitikti niekuomet. Tačiau tai, kas atsitiko du kartus, tikriausiai pasikartos ir trečiąjį.

- - -

Netoliese vyksta didelis mūšis, ir į stovyklą atgabenama daugybė sužeistųjų. „Niekas nesikeičia, nors žmonės ir miršta“, – mąsto jaunuolis. Mirusius karius pakeičia kiti, ir gyvenimas tęsiasi toliau.

– Tu būtum galėjęs mirti vėliau, mano drauge, – kalba vienas karių prie savo kovos draugo palaikų. –Tu būtum galėjęs mirti sugrįžus taikai. Bet galiausiai tu vis tiek būtum miręs.

- - -

Išmokti tėra vienintelis būdas. Veikiant.

Paulo Coelho

„Alefas“

Aleph

Galėjome pasikalbėti anksčiau, bet tu dar nebuvai prinokęs. Jei atidėsime pokalbį vėlesniam laikui, tu jau būsi supuvęs.

- - -

Abejonės verčia žmogų eiti pirmyn.

- - -

Tu, kaip visi kiti šios planetos žmonės, patikėjai, kad laikas tave pamokys, kaip priartėti prie Dievo. Bet laikas to nemoko – jis paprasčiausiai leidžia mums jaustis pavargusiems, pasenusiems.

- - -

Laikas nematuojamas, kaip matuojamas atstumas tarp dviejų taškų. „Laikas“ nepraeina. Žmogui nepaprastai sunku susikaupti ties dabartimi; žmogus visa laiką galvoja apie tai, ką padarė, apie savo veiksmų pasekmes, gailisi nepasielgęs kitaip, mano galėjęs padaryti geriau. Arba rūpinasi ateitimi, galvoja, ką veiks rytoj, ko imsis, koks pavojus tyko už kampo, kaip išvengti to, ko pats nenori, ir gauti tai, apie ką visada svajojo.

- - -

Užteks kartoti tą pačią pamoką, nes vien kartodamas nieko nauja neišmoksi!

- - -

– Taigi, čia ir dabar tu užduodi sau klausimą: ar išties kas nors negerai? Taip, negerai. Bet šią akimirką tu taip pat suvoki, kad savo ateitį gali pakeisti atvilkdamas praeitį į dabartį. Praeitis ir ateitis egzistuoja tik mūsų atmintyje.

„Bet dabarties akimirka yra už laiko ribų – tai Amžinybė.“

- - -

Jei būtina keliauti laike, kam keliauti ir erdvėje?

- - -

Tragedija – tai radikalus pokytis mūsų gyvenime, ir ji visada susijusi su netektimi. Kai susiduri su netektimi, veltui stengiesi atgauti tai, kas jau liko praeityje. Verčiau pasinaudoti didele atvira erdve ir užpildyti ją kuo nors nauju. Teoriškai kiekvienas praradimas yra naudingas; praktiškai, kaip tik tada mes imame kvestionuoti Dievo buvimą ir savęs klausiame: ar aš šito nusipelniau?

- - -

Visus reiškinius bandome paaiškinti remdamiesi tuo, ko trokštame, o ne tuo, kuo jie išties yra.

- - -

Žinau esąs mane supančiuose žmonėse, kaip ir tai, kad jie patys yra manyje.

- - -

Koks malonumas ieškoti Dievo ne žmonėse?

- - -

Jei sugebėsiu suvokti, kas vyksta pasaulyje, galėsiu suprasti, kas vyksta su manimi.

- - -

Žodžiai – tai parašytos ašaros. Ašaros – tai žodžiai, kurie privalo išsilieti. Be jų joks džiaugsmas neturi blizgesio, joks liūdesys neturi pabaigos.

- - -

– Visa tai jau praeityje. Neverta grįžti atgal nei kankintis dėl savo buvusių veiksmų.

– Aš nesikankinu. Jau seniai išmokau, kad prieš išsigydant žaizdas pirmiausia privalau turėti drąsos į jas pažvelgti. Taip pat išmokau atleisti sau ir ištaisyti padarytas klaidas.

- - -

Visada esame linkę įvertinti tai, kas ateina iš kitur, ir nepripažinti aplink save esamo grožio.

Vis dėlto, retsykiais mums reikia jaustis svetimšaliais

sau patiems.

- - -

Tu keliauji, bet tuo pačiu metu nesi išvykęs iš namų. Ir tai tęsis, kol mes būsime drauge, nes šalia tavęs yra gerai tave pažįstantis žmogus, todėl tau viskas atrodo įprasta. Metas tau tęsti kelionę vienam. Vienatvė gali būti labai gili ir engianti, bet ji galiausiai išsisklaidys, jei tik imsi intensyviau bendrauti su kitais.

- - -

Jei kažko ieškome, šis kažkas irgi mūsų ieško.

- - -

Aš neturiu teisės kam nors sakyti, kad jo svajonės neįgyvendinamos.

- - -

Gyventi – tai bandyti, o ne mąstyti apie gyvenimo prasmę.

- - -

Priverstinis buvimas toje pačioje erdvėje skatina konfliktus.

- - -

Nebūtina užlipti į kalno viršūnę norint įsitikinti, kad jis aukštas.

- - -

Dabar šviečia saulė, ir jei man atrodo, kad pasaulyje vyrauja taika, vadinasi, taip ir yra.

- - -

Parke į grupę susibūrę vaikinai visiškai nežiūri į vos už kelių metrų nuo jų esančias merginas, nors matyti, kad vieni kitais itin domisi. Vyresnio amžiaus žmonės praeina pro mus susikaupę ties vaikystės prisiminimais. Motinos šypsosi savo vaikams, tarytum priešais jas stovėtų busimieji menininkai, milijonieriai, respublikos prezidentai. Tai, ką dabar matome, yra tikroji žmogaus elgesio sintezė.

- - -

Kažkas yra pasakęs, kad ašaros – tai sielos kraujas.

- - -

Meilė yra vienintelis dalykas, kuris visada mus išgelbės nepriklausomai nuo mūsų padarytų klaidų.

- - -

Esame tie, kuriais nusprendžiame būti.

- - -

Aplankyk savo sielą, užuot lankęs savo praeitį.

- - -

Šviesa glūdi išmintyje, šiluma – užuojautoje.

- - -

Kartais būtinas karas, kad žmonės galiausiai galėtų gyventi taikoje.

- - -

Pasaulis padalytas į tuos, kurie mane supranta, ir į tuos, kurie manęs nesupranta.

- - -

Sukaupkime savo pastangas ties bandymu pasiekti Tobulumo netobulais kasdienio gyvenimo poelgiais.

Tikroji išmintis glūdi mūsų pagarboje paprastiems dalykams, nes jie gali mus nuvesti ten, kur mums reikia.

- - -

Gyvenimas – tai traukinys, o ne stotis.

- - -

Apkabinimas yra toks pat senas kaip žmonija, ir jis reiškia daug daugiau nei dviejų kūnų susitikimas. Apkabinimas reiškia: „Tu nekeli man grėsmės“, „Nebijau būti šalia“, „Galiu atsipalaiduoti“, „Galiu jaustis esantis namuose“, „Esu apsaugotas“, „Kažkas mane supranta“.

- - -

Kas Dievą pažįsta, jo neapibūdina. Kas Dievą apibūdina, jo nepažįsta.

- - -

Jis neprašo patarimo, padėsiančio geriau suvokti gyvenimą. Jis tik nori, kad mano mintys sutaptų su jo požiūriu į gyvenimą ir mirtį.

- - -

Galiu išgyventi savo liūdesio akimirkas, mano galvoje gali įsivyrauti painiava, bet virš manęs yra didysis Aš, kuris viską supranta ir juokiasi iš mano agonijų.

- - -

Ar įmanoma pažinti dalykus jų neišbandžius? Taip, bet jie niekada netaps tavo dalimi.

- - -

Kartais būtina nueiti toli, kad suprastum tai, kas yra visai arti.

- - -

Gyvenimas yra sapnas, iš kurio atsibundame tik tada, kai sutinkame mirtį. Kol mes gyvename, laikas praeina.

Paulo Coelho

„Brida“

Brida

Viename neįvardytame Tradicijos tekste sakoma, jog per savo gyvenimą kiekvienas žmogus gali veikti dviem kryptimis: Statyti arba Sodinti. Statytojai paaukoja savo darbui ilgus metus, tačiau kada nors užbaigia tai, ką pradėjo. Ir tuomet jie liaujasi ir nepažengia toliau, įkalinti tarp keturių sienų, kurias patys sumūrijo. Statybai pasibaigus, gyvenimas netenka prasmės.

Tačiau yra dar tie, kurie sodina. Kartais jie nukenčia nuo audrų, nepalankių metų laikų ir retai ilsisi. Tačiau, priešingai nei pastatas, sodas niekada nesiliauja augęs. Ir, žinoma, reikalauja sodininko dėmesio, drauge sukurdamas sąlygas, kad gyvenimas jam būtų didelis nuotykis.

- - -

Žmogus, pats suradęs savo kelią, neturi nieko bijoti. Jis privalo nepristigti jėgų žengti klaidingus žingsnius. Nusivylimai, pralaimėjimai, nusiminimas – tai įrankiai, Dievo naudojami keliui nurodyti.

- - -

Žiūrėk į aplinkinį pasaulį ir suvok tai, ką pajėgi suvokti.

- - -

Kiekviena gyvenimo akimirka – Tikėjimo aktas.

- - -

Gyveno laikydamasi to, kuo tikėjo. Visa bėda, jog kiekvieną dieną ji tikėdavo vis kuo nors kitu.

- - -

– O ar kieno nors, jau seniai mirusio, atomai gali būti mano arba kokio kito žmogaus kūne? Ar tai įmanoma?

<...>

– Taip, įmanoma, – pagaliau tarė.- - -

Jie priprasdavo prie savo klaidų ir ilgai netrukus klaidas imdavo laikyti dorybėmis. Tuomet jau būdavo per vėlu keisti gyvenimo būdą.

- - -

Milijonus metų žmonės kalbėdavo, vieni kitus matydami. Prieš kokį šimtmetį staiga „kalbėjimas“ ir „matymas“ tapo atskirais dalykais, mes manome, jog ilgainiui pripratome prie to, ir nejaučiame, kaip šis pokytis sukrėtė mūsų jusles. Mūsų kūnas tiesiog prie to dar nepriprato.

<...>

... liepė jai stebėti telefonu kalbančių žmonių akis. Akys esančios labai keistos.

- - -

Kodėl tiek daug žmonių visą gyvenimą griauna kelius, kuriais nenori eiti, užuot pasukę tuo vieninteliu, kuris juos kur nors atvestų.

- - -

Pradėdami savo kelią, mes visada daugiau ar mažiau suprantame savo tikslą.

- - -

Išmintis – tai pažinimas ir perkūra.

- - -

Pažinimas be permainos – ne išmintis.

- - -

Kiek pažinsi save, tiek pažinsi pasaulį.

- - -

– Mes sudarėme sutartį kariauti, o ne mirti.

- - -

Taip išsaugoma Tradicija. Kai žmonės ryžtasi mirti vardan idėjos.

- - -

Nė vienas gyvenimas negali atstoti kito.

- - -

Jeigu nenori matyti gyvenimo blogio, privalai išsidurti sau akis.

- - -

– Tu per daug galvoji apie žmones. Jie – tavo atspindys, ir tiek.

- - -

Pasaulyje nėra nieko, kas būtų nepataisoma. Netgi stovėdamas laikrodis dukart per parą rodo teisingą laiką.

- - -

– Tik dabartis turi galios mūsų gyvenimui. Bandydama spėti ateitį, atkeli ją į dabartį. Ir tai gali labai pakenkti: dabartis gali sujaukti tavo ateitį.

- - -

Kodėl mes čia esame? Daugelis tariasi atsakymą radę religijoje arba materialiajame gyvenime. Kiti puola į neviltį, veltui švaisto savo gyvenimą ir turtą, bandydami įminti tą mįslę. Kai kurie nekvaršina sau galvos ir gyvena šia diena, nesirūpindami nei padariniais, nei pasekmėmis.

Tik narsuoliai žino vienintelį įmanomą atsakymą į šį klausimą: NEŽINAU.

- - -

Kiek aš visko netekau, bijodama ko nors netekti.

- - -

Meilė – nesensta drauge su kūnu.

Paulo Coelho

„Demonas ir panelė Prym“

The Devil and Miss Prym

Visada buvau tikras, kad didžiausios permainos tiek žmoguje, tiek visuomenėje įvyksta per labai trumpą laiką. Gyvenimas netikėtai meta mums iššūkį, norėdamas patikrinti mūsų drąsą ir ryžtą pasikeisti; tą akimirką tuščia dėtis, kad nieko nevyksta, ar teisintis, jog dar nesame pasiruošę.

- - -

Jei Dievas norėtų kalbėti su žmonėmis, nesigriebtų tokių netiesioginių būdų.

- - -

Žmonės nori viską pakeisti, bet drauge trokšta, kad viskas būtų kaip buvę.

- - -

Vaidinti kilniaširdžius tinka tik tiems, kurie bijo pasirinkti gyvenime savo poziciją. Visada daug lengviau tikėti savo gerumu negu drąsiai stoti prieš kitą ir kovoti už savo teises. Visada lengviau nukęsti įžeidimą negu drąsiai pulti į kovą su stipresniu priešu; visada galime sakyti, kad mestas į mus akmuo nepataikė, ir tik naktį – kai liekame vieni, mūsų žmonai, vyrui ar klasės draugui užmigus, – tik naktį galime tylomis apverkti savo bailumą.

- - -

Turtingi žmonės niekada veltui neišmeta nė sentavo; taip elgiasi tik vargšai.

- - -

Pergalės ir pralaimėjimai yra dalis mūsų visų gyvenimo – mūsų visų, išskyrus bailius, nes jie niekada nelaimi ir niekada nepralaimi.

- - -

Nuo urvinio laikotarpio žmogus naudojasi ginklais – pradžioje, kad nudobtų žvėrį, vėliau – kad užgrobęs valdžią valdytų kitus. Pasaulis gyveno be žemdirbystės, be gyvulininkystės, be religijos, be muzikos – bet niekada negyveno be ginklų.

- - -

Daugelis žmonių kritikuoja ginklų gamintojus, tačiau ginklų gamintojų vis yra ir bus, kol Žemėje liks nors vienas ginklas. Nes jeigu yra vienas, turi būti ir kitas, antraip pavojingai sutriktų pusiausvyra.

- - -

Net jeigu Dievas turi pragarą, kuris yra meilė žmonijai, tai kiekvienas žmogus turi ranka pasiekiamą savo pragarą, kuris yra meilė šeimai.

- - -

Visi elgiasi, kaip reikalauja visuomenė, ne todėl, kad nori laikytis įstatymų, o dėl to, kad bijo bausmės. Kiekvienas iš mūsų savyje nešiojasi kartuves.

- - -

Gėrio nėra: dorybė tik vienas iš baimės veidų.

- - -

Neapykanta, kurią jautė prieš pusvalandį, virto daug malonesniu jausmu: noru atkeršyti.

- - -

„Visi bijo, ne tu vienas. Vienintelis skirtumas tas, kad tu jau perėjai sunkiausią išbandymą; tas, ko labiausiai bijojai, tapo tikrove. Tu nebeturi, ko prarasti.“

- - -

Kadangi negalime matyti tikrojo priešo, visą savo pyktį išliejame ant visko, kas mus supa. Tas kerštas niekada nepatenkinamas, nes nukreiptas prieš patį gyvenimą.

- - -

Metams bėgant žmonės galiausiai supranta, jog mirtis neišvengiama. Mums privalu išmokti ją pasitikti ramiai, išmintingai ir nuolankiai: dažnai ji mus išvaduoja iš nereikalingų kančių.

- - -

– Paaiškinsiu, kaip veikia egzekucijos būrys: sušaudyti pasmerktąjį mirti pakviečiami septyni kareiviai. Kareiviams išdalijami septyni šautuvai – šeši užtaisyti tikromis kulkomis, o viename tik tūtelė be užtaiso. Parakas sprogsta taip pat, ir trenksmas vienodas, tačiau viduje nėra švino, kuris įsmigtų į aukos kūną.

Taigi niekas iš kareivių nežino, kieno šautuvas užtaisytas tuščiu šoviniu. Kiekvienas mano, kad jo ir kad ne jis, o draugai atsakingi už mirtį moters ar vyro, kurio jie nepažinojo, bet į kurį turėjo šauti atlikdami tarnybinę pareigą.

– Visi laiko save nekaltais.

- - -

Norėdamas valdyti žmogų, priversk jį bijoti.

- - -

Ne visada tyla reiškia „taip“ – dažniausiai ji tik rodo, jog žmonės nesugeba iš karto reaguoti.

- - -

Gyvenimas gali būti ilgas ar trumpas, tai priklauso nuo to, kaip gyvename.

Paulo Coelho

„Nugalėtojas lieka vienas“

The Winner Stands Alone

Žmonės niekada nebūna patenkinti. Jei turi mažai, nori daugiau. Jei turi daug, nori dar daugiau. Jei gauna dar daugiau, trokšta būti laimingi, kad ir mažu tenkindamiesi, tačiau nesugeba nė žingsnio žengti ta kryptimi.

- - -

Jis nužudė jau ne vieną žmogų – su ginklu rankoje, Tėvynės pašauktas. Jis nežino kiek, retai matydavo jų veidus ir, savaime suprantama, niekada neklausė, kuo jie vardu. Nes tada žinotų, kad priešais jį – gyvas žmogus, o ne šiaip priešas. Žmogus, gavęs vardą, tampa ypatinga ir vienatine asmenybe, turinčia praeitį ir ateitį, protėvius ir, galimas daiktas, palikuonių, pasiekusia pergalių ir patyrusia pralaimėjimų.

- - -

– Aš klausiu, ką reiškia „normalus žmogus“?

<...>

– Tai žmogus be jokių siekių.

- - -

Kai žmogus turi galią, jis nesitaria su niekuo, išskyrus save.

- - -

Būtina suvokti mirties neišvengiamumą, kad galėtum labiau mėgautis gyvenimu.

- - -

Žmogus keičiasi ir tobulėja kaip tik krizinėmis aplinkybėmis.

- - -

Kas gali pakeisti pasaulį? Tie, kurie ką nors daro. Kurie sugeba paveikti kuo didesnio žmonių skaičiaus elgesį, protą ir jausmus.

- - -

Kai visuomenė nesistengia užkirsti kelio nusikalstamumui, žmogus turi teisę daryti ką tinkamas.

- - -

Šlovės sindromas. Jis ištinka žmones, kai šie pamiršta, kas jie tokie yra, ir ima tikėti tuo, ką apie juos šneka kiti.

- - -

Siekiant valdžios ir galios nėra kelio atgalios.

- - -

Jis žudė kare, kaip ir visi kareiviai turėdamas oficialų leidimą.

- - -

Žmogus, atsidūręs prie bedugnės krašto, nežiūri, kas jį sulaikė, bekrintantį į prarają.

- - -

Jis laimingas kaip ir kiekvienas žmogus, kuris nebeturi jokių siekių.

- - -

– Ką reiškia – sunaikinti pasaulį?

– Atimti kam nors gyvybę. Ir dings ištisas pasaulis.

Paulo Coelho

„Piligrimas“

The Pilgrimage

– Keliaudamas žmogus nejučia atgimsta. Mes susiduriame su visiškai naujomis aplinkybėmis, diena nepaprastai prailgsta, aplink mus žmonės dažniausiai šneka nesuprantama kalba. Jaučiamės kaip naujagimiai, ką tik išvydę pasaulį. Todėl daugiau dėmesio kreipiame į aplinką, nes nuo to priklauso, ar sugebėsime išgyventi.

- - -

Keliaujant numatyto tikslo link, labai svarbu didžiausią dėmesį kreipti į Kelią.

- - -

Keisdamas kasdienybės įpročius, duodi galimybę savyje augti naujam žmogui.

- - -

Kur trokšti pamatyti Dievo veidą, ten ir pamatysi. O jeigu nenorėsi pamatyti – nieko baisaus, svarbu, kad tavo darbai būtų geri.

- - -

– Pirmasis mūsų svajonių žlugimo požymis pasireiškia tada, kai mums ima rodytis, kad amžinai trūksta laiko.

– Antrasis mūsų svajonių žlugimo požymis pasireiškia tada, kai įgyjame gyvenimo patirties.

– Pagaliau trečiasis mūsų svajonių žlugimo požymis – tai ramybė.

<...>

– Kai atsižadame svajonių ir tenkinamės ramybe, gana neilgai džiaugiamės ramiu gyvenimu, paskiau žlugusios svajonės ima dūlėti ir pūti mumyse ir pamažu apnuodija mūsų būtį. Daromės žiaurūs aplinkiniams ir galiausiai tą žiaurumą nukreipiame prieš save. Apninka ligos ir psichozės. Tapę savojo bailumo auka, patiriame

pralaimėjimą ir kartėlį. Ir vieną gražią dieną imame dusti, neištverdami žlugusių svajonių tvaiko, ir geisti mirties. Mirties, kuri išvaduotų mus nuo pasitikėjimo savimi, nuo mūsų darbų ir siaubingos sekmadienio popiečių ramybės.

- - -

Mes visada stengiamės atversti žmones į savo tikėjimą, idant jie matytų pasaulį mūsų akimis. Manome, kad kuo daugiau žmonių galvos taip kaip mes, tuo greičiau išsipildys mūsų mintys, bet, deja, labai klystame.

- - -

Meškeriojimas daugmaž simbolizuoja žmogaus santykį su pasauliu: mes žinome, ko norime, ir gausime tai, jeigu pasistengsime, tačiau tik nuo Dievo pagalbos priklauso, ar greitai pasieksime tikslą.

- - -

– Žmogus – vienintelis gyvas padaras, suvokiantis, kad jo laukia mirtis, todėl – ir kaip tik todėl – aš labai gerbiu žmoniją. <...> Tai, ką žmonės vadina tuštybe, – troškimą darbais paženklinti savo gyvenimą, palikti vaikų, vienaip ar kitaip įamžinti savo vardą, – aš laikau svarbiausia žmogaus didybės išraiška.

- - -

– Mirtis – mūsų ištikimiausia draugė, nes ji suteikia gyvenimui tikrąją prasmę, tačiau, norėdami pamatyti tikrąjį Mirties veidą, privalome patirti nerimą ir siaubą, kurį kiekvienam mirtingajam sužadina vien jos vardas.

- - -

Tiesą pasakius, bijojau ne tiek pačios mirties, kiek to, kaip ir nuo ko mirsiu.

- - -

Pasigailėk žmogaus, kuris sugeba nugalėti pasaulį, bet nepajėgia laimėti Lemto Mūšio pats su savimi. Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie, stoję į Lemtą Mūšį, nugalėjo patys save ir dabar bastosi gyvenimo pakampėmis, nes nesugebėjo nugalėti pasaulio.

<...>

Tačiau dar labiau pasigailėk tų, kurie atsižada turtų ir, dosniai juos išdalydami, tikisi vien meilės jėga nugalėti blogį.

- - -

– Visa tai, ko ligi šiol mokeisi, turės prasmę tik tuo atveju, jeigu tai panaudosi gyvenime. <...> Kam mums būtų reikalingas plaktukas, jei pasaulyje nebūtų vinių?

- - -

Žmonės visada bijo netekti to, kas laimėta, ir lemiamą akimirką verčiau sutinka atsitraukti.

- - -

Mokydamas pats save, tampi Mokytoju.

Paulo Coelho

„Portobelo ragana“

The Witch of Portobello

Reikia pratintis prie šio pasaulio, kad neišsikraustytum iš proto.

- - -

Nuo pat gimimo dienos per visą gyvenimą mus lydi priežodis: laikas – tai pinigai. Visi mes puikiai suvokiame, kas tai yra pinigai, tačiau niekam neaišku, ką reiškia sąvoka „laikas“.

- - -

Rašydami ne vien išreiškiame mintį, bet ir apmąstome kiekvieno žodžio prasmę.

- - -

Ateina toks metas, kai nebereikia galvoti apie tai, ką darai. Tuomet žmogus pats tampa raide, rašalu, žodžiu.

- - -

– Jis – doras žmogus, sąžiningai uždirba pinigus, tačiau visada didžiuodamasis sako, jog per darbus šviesios dienos nemato. Kuriems galams? Ko jis siekia?

- - -

Nieko nuostabaus, jog tolydžio vis daugiau žmonių domisi pagonių tikėjimais. Kodėl? Todėl, kad Dievas Tėvas visada siejamas su kulto drausme ir griežtumu. Deivė Motina, priešingai, labiau už visus mums žinomus draudimus ir tabu vertina meilę.

Tas reiškinys – anaiptol ne naujiena: visada taip atsitinka, jog, religijai sugriežtinus savo taisykles, nemaža tikinčiųjų dalis bando ieškoti daugiau laisvės ir nevaržomų dvasinių ryšių.

Pagoniškuose tikėjimuose gamtos garbinimas pranoksta pagarbą šventiesiems raštams: Deivė yra visame kame ir visa kas yra Deivės dalis. Visas

pasaulis – viso labo Jos gerumo išraiška. Daugelis filosofinių sistemų – pavyzdžiui, daoizmas arba budizmas – nepripažįsta skirtumo tarp kūrėjo ir kūrinio. Žmonės nesistengia atskleisti gyvybės paslapties, trokšta tapti jos dalelyte: tiek daoizme, tiek budizme, nors ten ir neužsimenama apie moteriškąjį pradą, pagrindinis principas teigia, jog „viskas yra vienis“.

Didžiosios Motinos kultas nepripažįsta vadinamosios „nuodėmės“ sąvokos, apibūdinamos kaip nusižengimas šališkai parinktoms dorovės normoms: papročiai pasidaro beveik nevaržomi, nes seksas laikomas gamtos dalimi ir negali būti smerkiamas kaip blogio vaisius.

Naujoji pagonybė įrodinėja, jog žmogus gali gyventi be religinių nuostatų ir drauge tęsti savo dvasines paieškas, kad pateisintų savo egzistavimą. Jei Dievą pripažinsime Motina, reikės nebent susivienyti su Ja ir Ją garbinti, atliekant tam tikras apeigas, kurios gali tenkinti Jos moteriškąją dvasią ir turi tokius dėmenis kaip šokis, ugnis, vanduo, oras, žemė, dainos, muzika, gėlės, grožis.

Paskutiniais metais ši tendencija nepaprastai sustiprėjo. Galimas daiktas, artėja viena svarbiausių pasaulio istorijos akimirkų, kai Dvasia susijungs su Materija, jiedvi susilies ir pasikeis. Taip pat numanau, kokį nuožmų pasipriešinimą pradės oficialios religinės organizacijos, pabūgusios, kad gali netekti tikinčiųjų. Pašoks fundamentalizmas, paplis po visą pasaulį.

Kaip istorikas, aš tenkinuosi tuo, jog renku duomenis ir nagrinėju tą pasirinkimą tarp laisvės garbinti dievybę ir prievolės paklusti. Tarp Dievo, valdančio pasaulį, ir Deivės, sudarančios pasaulio dalį. Tarp vienų žmonių, kurie, dvasinio impulso pagauti, susivienijęį grupes, garbina Dievybę, ir kitų, kurie buriasi į uždaras organizacijas ir mokosi patys bei moko kitus, ką reikia ir ko nereikia daryti.

- - -

Jūs tyliai skundžiatės, kad jūsų gyvenime niekas nesikeičia. Kodėl? Nes jūs bergždžiai stengiatės valdyti permainas sąlygojančią galią, kad jūsų gyvenime ir toliau nebūtų jokių iššūkių.

- - -

Tikras mokytojas paskatina mokinį drąsiai išmušti iš vėžių savo pasaulį...

- - -

Ir vis dėlto mes sugebėjome sukurti tokią sistemą, kad galėtume nemokamus vergus paversti apmokamais vergais, visi proveržiai vyksta tik mokslo srityje. O žmonija tebekelia tuos pačius klausimus, kurie nedavė ramybės mūsų protėviams. Kitaip sakant, žmonija nė trupučio nepažengė į priekį.

- - -

„Galimas daiktas, kaip tik todėl aš ir netikiu Dievu. Jūs tik pažiūrėkite, kaip elgiasi tikintieji!“

- - -

„Vadinamosios tradicinės religijos nebegali atsakyti į egzistencinius žmogaus klausimus – kas jis toks ir dėl ko gyvena. Vietoj to jos visomis pastangomis stengiasi apginti dogmas ir kanonus, priderintus prie tam tikros visuomeninės ir politinės santvarkos. Todėl, ieškodami tikrojo dvasingumo, žmonės renkasi kitus kelius, kitaip sakant, grįžta atgal į praeitį prie pirmykščių kultų, kol jų dar nesugadino valdžios struktūros.“

- - -

Mes gyvename tokiais laikais, kai pasiekti laimę įmanoma tik susitaikius su vergija. Sąžinės laisvė reikalauja nepaprastos atsakomybės, sunkaus darbo ir atlygina tik kančiomis ir nerimu.

- - -

– Meilė – tai ne įprotis, ne kompromisas, ne abejonė. Meilė – anaiptol ne tai, ką mums sako romantiška muzika: meilė yra, ir tiek.

- - -

Pamačius policininką, visiems darosi nejauku. Netgi ir niekuo nekalti žmonės tuomet jaučiasi kaip sugauti.

Paulo Coelho

„Rankraštis, rastas Akroje“

Manuscript Found in Accra

Jei jis išliks orus ir garbingas, gali pralaimėti mūšį, bet niekad nebus nugalėtas, nes jo siela liks nepasikeitusi.

<...>

Pralaimėję mūšį ar praradę viską, ką manėme turį, mes jaučiame liūdesį. Bet kai jis praeina, atrandame nežinomą jėgą, slypinčią kiekvieno iš mūsų viduje, jėgą, kuri mus sukrečia ir pažadina pagarbą sau patiems.

Žvalgomės aplinkui ir sakome sau: „Išgyvenau“. Ir tai ištarę džiaugiamės.

Tik tie, kurie nepažįsta tos jėgos, sako: „Pralaimėjau, praradau“. Ir nusimena.

<...>

Tik tas yra pralaimėjęs, kuris atsisako kautis. Visi kiti yra laimėtojai.

- - -

Pralaimėjimas ateina, kai nepasiekiame to, ko labai trokštame. Žlugimas neleidžia svajoti.

Pralaimėjimas baigiasi, kai įsiveliame į naują kovą. Žlugimas nesibaigia: tai gyvenimo pasirinkimas.

<...>

Pralaimėjimas – drąsiesiems.

- - -

Vargas tiems, kurie niekad nebuvo nugalėti! Šiame gyvenime jie nebus ir nugalėtojai.

- - -

Vienatvė – ne Meilės stoka, o jos papildymas.

- - -

Tie, kurie jaučiasi slegiami vienatvės, teprisimena: svarbiausiomis gyvenimo akimirkomis visada būsime vieni.

- - -

Desperatiškai siekdami įprasminti savo gyvenimą, daugelis ima ieškoti religijos, nes kova dėl tikėjimo visada atrodo pateisinanti didžius darbus, galinčius perkeisti pasaulį. „Mes dirbame Dievui“, – sako jie sau.

Ir tampa dievobaimingi. Paskui tampa evangelistais. O galiausiai – fanatikais.

- - -

Nepralenk savo sielos ir neatsilik nuo jos.

- - -

Svajoti nerizikinga. O trokšti įgyvendinti savo svajones yra rizikinga.

- - -

Keliauninkai sutinka kelyje žmonių, kurie išgyvena tą patį. Kalbėdamiesi tarpusavyje supranta, kad nėra vieni: tampa bendrakeleiviais.

- - -

Pamirštame, kad pasaulis yra toks, kokį įsivaizduojame.

- - -

Kad išgirstume Meilės žodžius, reikia leisti jai prisiartinti.

<...>

Tikroji Meilė yra suviliojanti ir niekad nesileidžia suviliojama.

<...>

Mes įpratę manyti, jog tai, ką duodame, lygu tam, ką gauname. Bet žmonės, kurie myli ir laukia, kad bus mylimi, gaišta savo laiką.

Meilė yra tikėjimo aktas, o ne mainai.

- - -

Žmonės, kurie ieško tik sėkmės, beveik niekada jos neranda, nes ji yra ne tikslas, o vien pasekmė.

- - -

Žengiant į priekį nieko tokio protarpiais šiek tiek pasigėrėti panorama aplinkui.

- - -

Išmintis slypi ne atsakymuose, kuriuos gauname, bet daugybėje klausimų, kurie praturtina mūsų gyvenimą.

- - -

Nerimas sudaro meilės dalį ir neturi būti dėl to kaltinamas.

- - -

Vieno žmogaus nerimas virsta daugelio nerimu, ir jie jau nebegali nei ramiai žiūrėti į dangų, nei į žvaigždes, nei į žaidžiančius vaikus.

- - -

Didžioji gyvenimo išmintis – suprasti, kad galime viešpatauti tam, kas stengiasi mus pavergti.

- - -

Mūsų sielą valdo keturios neregimos jėgos: meilė, mirtis, valdžia ir laikas.

- - -

Ir į žmogų, į kurį vakar žiūrėta kaip į priešą, nes vyko karas, dabar vėl bus galima žiūrėti kaip į draugą, nes karas pasibaigė ir gyvenimas tęsiasi.

- - -

Mes visi gyvenime turėsime susiremti su daugybe priešininkų, bet sunkiausiai įveikiami tie, kurių bijome.

Visi susidursime su varžovais, kad ir ką darytume, bet pavojingiausi bus tie, kuriuos laikėme savo draugais.

Visi kenčiame, kai būname užpulti ir kai žeidžiama mūsų savigarba, bet didžiausią skausmą sukels tie, kuriuos gyvenime laikėme sau pavyzdžiais.

- - -

Žiaurumas kyla ne iš karių, kurie susitinka mūšio lauke ir žino, ką čia veikia. Jis kyla iš tų, kurie manipuliuoja pergale ir pralaimėjimu pagal savo interesus.

Priešas ne tas, kuris stovi priešais tave su kalaviju rankoje. Priešas tas, kuris yra greta tavęs su durklu už nugaros.

- - -

Pasaulį sudaro ne draugai ir priešai, o silpnieji ir stiprieji.

Paulo Coelho

„Svetimautoja“

Adultery

Svetima tragedija visada sušvelnina mūsų kančią.

- - -

Kančia virto dar vienu farmacijos pramonės pelno šaltiniu. Tau liūdna? Išgerk tabletę, ir tavo rūpesčiai baigsis.

- - -

Tam, kas išėjo iš pragaro, visai neįdomu, kaip ten gyvenimas tęsiasi.

- - -

Galiausiai paklausiu, kaip jis mano, ko žmonės siekia gyvenime.

– Tai paprasta. Apmokėti savo sąskaitas. Nusipirkti tokį namą kaip jūsų ar mano. Turėti vaismedžių sodą, pavaišinti vaikus ir anūkus sekmadienio pietumis. Išėję į pensiją, keliauti po pasaulį.

Ir to žmonės trokšta gyvenime? Kaip tik to? Kažkas labai negerai su šiuo pasauliu, ir visai ne dėl karų Azijoje arba Artimuosiuose Rytuose.

- - -

Kenčiančios sielos turi neįtikėtiną gebėjimą atpažinti viena kitą ir suartėti, taip padidindamos savo kančias.

- - -

Turime ieškoti vidurio kelio, kur nėra nei džiaugsmo, nei kančios, tik vidinė ramybė.

- - -

– Nėra nieko, ko neišspręstų laikas. Ar nemanai?

Kaip čia pasakius. Dažnai laikas gali tik komplikuoti problemą.

- - -

Atsirink tave pasiekiančią informaciją. Užsidėk ant

akių ir ausų filtrą ir įsileisk vidun tik tai, kas tavęs nenusmukdys, nes tam jau gana mūsų kasdienybės.

- - -

Tu nesirenki savo gyvenimo – jis tave renkasi. Ir ar jam skirti džiaugsmai, ar liūdesys – tai pranoksta tavo supratimą. Priimk ir eik toliau.

Nesirenkame savo gyvenimo, bet sprendžiame, ką daryti su patiriamais džiaugsmais ir liūdesiu.

- - -

Visi turi tamsiąją pusę. Visi nori patirti absoliučią valdžią. Skaitau kankinimų ir karo istorijas ir suprantu, jog tuos, kurie sukelia kančias, kai gali pasinaudoti valdžia, skatina nežinomas monstras, bet grįžę namo jie tampa klusniais šeimos tėvais, tėvynės tarnais ir puikiais vyrais.

- - -

Niekas neištveria nė menkiausio sužeidimo, padaryto kitų.

- - -

Jei egzistuoja blogis, jis yra mūsų baimės.

- - -

– Nesame tokie, kokie trokštame būti. Esame tokie, kokių reikalauja visuomenė. Tokie, kokius pasirinko mūsų tėvai. Nieko nenorime apvilti, jaučiame didžiulį poreikį būti mylimi. Todėl nuslopiname geriausią savo dalį. Pamažu tai, kas buvo mūsų svajonių šviesa, virsta mūsų košmarų pabaisa. Neįgyvendinti planai, nepatirtos progos. Kiek žinau, psichiatrija tai vadina maniakine depresija, o tie, kurie stengiasi išlikti politiškai korektiški, pradėjo vadinti bipoliniu sindromu. Iš kur ištrauktas šis pavadinimas? Ar šiaurės ir pietų poliai kartais nėra kas kita? Jie turėtų būti mažuma...

– Žinoma, šis dvilypumas būdingas mažumai. Bet lažinuosi, kad tokia pabaisa tūno beveik kiekviename žmoguje.

- - -

Tai vienatvė, nors gyvenu šalia mylimų žmonių, kurie manimi rūpinasi ir trokšta man geriausio, bet galbūt mėgina man padėti tik todėl, kad jaučia tą patį – vienatvę – ir kad solidarumo gestas geležimi ir ugnimi paženklinęs „Aš esu naudingas, nors ir vienišas“.

Nors protas byloja, kad viskas gerai, siela sutrikusi, gerai nežino, kodėl jaučiasi neteisi. Bet ryt ryte pabusime ir rūpinsimės savo vaikais, vyru, meilužiu, savo šefu, tarnautojais, mokiniais, tais dešimtimis žmonių, kurie kasdienybę pripildo gyvybės.

Ir visada šypsosimės, tarsime padrąsinimo žodį, nes niekas kitiems negali paaiškinti vienatvės, ypač kai nuolat turi draugiją. O ta vienatvė egzistuoja ir ardo tai, kas mūsų viduje yra geriausia, nes mums reikia pasitelkti visą savo energiją, kad atrodytume laimingi, nors niekad nepavyksta apgauti savęs. Ir vis dėlto atkakliai rodome tik rožę, kuri išsiskleidžia kas rytą, o slepiame dygliuotą stiebą, kuris mus žeidžia ir kruvina.

- - -

Nuo kada viskam egzistuoti reikia pagrįstų priežasčių?

- - -

Niekada nenustojau jo mylėjusi – visada mylėjau ir toliau mylėsiu, – bet mūsų sambūvis tapo itin monotoniškas. Meilė tam gali atsispirti, bet aistrai tas pražūtinga.

- - -

Meilė – ne tik jausmas, bet ir menas. Ir, kaip kiekvienam menui, nepakanka įkvėpimo, reikia ir daug triūso.

- - -

Kai viską atiduodame, nebeturime ko prarasti. Ir tada pranyksta baimė, pavydas, nuobodulys ir rutina, o lieka tik tuštumos šviesa, – tuštumos, kuri ne gąsdina, bet suartina mus vieną su kitu. Lieka šviesa, kuri nuolat kinta, ir kaip tik tai daro ją gražią, kupiną netikėtumų, – ne

visada tokių, kokių laukiame, bet tokių, su kuriais mums pavyksta sugyventi.

- - -

Meilė godotinam gyvūnui, pavyzdžiui, šuniui, gali net įprasminti žmogaus gyvenimą. Jei jis nebeturi jokio meilės ryšio su gyvenimu, pranyksta ir prasmė toliau gyventi.

- - -

Gyvenimas – ne ilgos atostogos, o nuolatinis mokymasis.

Ir svarbiausia pamoka – išmokti mylėti.

Paulo Coelho

„Šviesos kario vadovas“

Manual of the Warrior of Light

Jis niekada nesileidžia apgaunamas išvaizdos ir kai kas nors mėgina padaryti įspūdį, atkakliai tyli. Užtat nepraleidžia progos ištaisyti savo trūkumus – juk žmonės visada geras veidrodis.

- - -

Ilgas karas galiausiai pribaigia ir nugalėtoją.

- - -

Kad tikėtum, jog eini tikru keliu, nebūtina įrodinėti, kad kito kelias klaidingas.

- - -

Jei lauksi idealaus meto, niekada nepajudėsi iš vietos; žengti pirmam žingsniui reikia krislelio beprotybės.

- - -

Prašyti patarimo – pavojinga. O dar pavojingiau – duoti patarimą.

- - -

Kai pradedantysis suvokia, ko jam reikia, pasidaro protingesnis už išsiblaškiusį išminčių.

- - -

Kaupti meilę – vadinasi, kaupti sėkmę, kaupti neapykantą – vadinasi, kaupti didelę nelaimę.

- - -

Kas nepripažįsta problemų, galiausiai palieka atviras duris, ir pro jas ateina tragedijos.

- - -

Poelgis gali būti sykiu ir geras, ir blogas.

- - -

... naudojasi vienatve, bet nesileidžia, kad ji juo naudotųsi.

- - -

Rutina niekada negali vairuoti svarbių žingsnių.

- - -

Visa paukščio drąsa ir neapykanta nieko vertos katės akivaizdoje.

- - -

Prieš imantis keisti pasaulį reikia pasikeisti pačiam.

- - -

Dvi didžiausios strategijos klaidos yra šios: pradėti veikti per anksti arba ilgai laukti, kol ateis gera proga.

- - -

Visi bijo visų.

Ši baimė paprastai pasireiškia dvejaip: agresyvumu arba klusnumu. Tai du tos pačios problemos veidai.

- - -

Kai viešai gini savo idėjas, privalai stengtis gyventi nenukrypdamas nuo jų.

- - -

Neteisybių pasitaiko. Visi patenka į situacijas, kurių nenusipelno, – dažniausiai, kai negali apsiginti.

- - -

„Kai nustosiu dirbęs, būsiu laisvas“. Tačiau po kokių metų jie skundžiasi: „Gyvenimas – vien nuobodulys ir rutina“. Tokiu atveju laisvę sunku suprasti; ji reiškia prasmės nebuvimą.

- - -

Prieš stojant į mūšį, reikia tikėti kovos prasmingumu.

- - -

Pasirink sąjungininkus ir išmok kovoti drauge su jais, nes niekas nelaimi karo vienas.

- - -

Taip, šis gyvenimas yra beprotybė. Bet didžiausia išmintis – tinkamai pasirinkti savo beprotybę.

- - -

Pavydas negali padaryti nieko blogo – jeigu jo neįsileisi į širdį. Pavydas yra gyvenimo dalis, ir visiems

reikia mokytis su juo kovoti.

- - -

... kiekvieną sykį, kai kalba apie kokią nors svajonę, pasakojimui išeikvoja šiek tiek tos svajonės energijos. O daug kalbėdamas rizikuoja iššvaistyti visą energiją, reikalingą veiklai.

- - -

Dievas panaudoja vienatvę, kad išmokytų žmones gyventi kartu.

- - -

Tie, kurie abejingai žiūri į skurdą, yra didžiausi skurdžiai.

- - -

Visą laiką įtemptos stygos galiausiai išsiderina.

- - -

... klauso Laozi, kai šis sako, kad turime liautis galvoję apie dienas ir valandas ir skirti kaskart vis daugiau dėmesio minutei.

- - -

Būdamas dėmesingas menkiems dalykams, gali išvengti didelių nelaimių.

- - -

... nesigaili savęs, nes gailestis žudo. Jis nusižemina ir atitaiso padarytą blogį.

- - -

Bailiams pasaulis atrodo grėsmingas ir pavojingas. Jie ieško apgaulingo saugumo, kurio suteikia gyvenimas be didelių iššūkių, ir apsiginkluoja iki dantų, kad apgintų tai, kas, jų nuomone, priklauso jiems. Bailiai galiausiai įtaiso grotas savo pačių kalėjimui.

- - -

Perdėtas rūpestis galiausiai užgesina gyvenime bet kokią džiaugsmo kibirkštėlę.

- - -

Jis geba pamatyti tai, kas gražu, todėl, kad nešiojasi grožį savyje, – pasaulis yra veidrodis ir kiekvienam žmogui parodo jo paties veidą.

- - -

Noriu turėti laisvę keisti idėją.

- - -

Yra emocinio šlako: jis gaminamas minties gamyklose. Tai iškentėti ir dabar jau niekam nenaudingi skausmai. Praeityje tai buvo svarbūs įspėjamieji ženklai – bet dabar jie niekam netinka.

- - -

Šiuo metu milijonai žmonių viskam abejingi. Jie nenuobodžiauja, neverkia, nieko daugiau nebedaro; tik laukia, kol praeis laikas.

- - -

Tu esi liūdnas. Tai rodo, kad tavo siela vis dar gyva.

- - -

Yra vienas žodis, labai trumpas, – kurį daugeliui žmonių sunku pasakyti: žodis „ne“.

Tas, kuris niekada nesako „ne“, tariasi esąs kilnus, supratingas, išauklėtas; todėl, kad „ne“ garsėja kaip prakeiktas, egoistiškas, nelabai dvasingas žodis.

- - -

Tas, kas pramogauja, yra kūdikis. Gyvenk įsitempęs.

- - -

Baimė – įspėjimo ženklas. Kad nerizikuotume.

- - -

Drebantis dėl svetimo sodo, nesirūpina savo augalais.

- - -

Jeigu susitelks tik į klausimą, praras daugybę šalia jo glūdinčių atsakymų.

- - -

Niekas nežino savo paties žiaurumo pasekmių.

Paulo Coelho

„Valkirijos“

The Valkyries

Ramios meilės nebūna. Kas ieško ramybės, tas žuvęs.

- - -

Nevaržyk savo minčių, jos kur kas stipresnės už tavo valią. Jei nori jų nusikratyti, duok joms valią. Galvok apie tai, ką jos tau teigia, kol pagaliau jos išblės.

- - -

Pareigos netrukdo svajoti.

- - -

Kaip mišios yra didis kelių dalių ritualas, taip ir kasdienė žmogaus patirtis – ritualas. Be galo kruopščiai apgalvotas ritualas, kurį kiekvienas žmogus stengiasi gerai atlikti, bijodamas, kad viskas nueis niekais, jeigu kuri nors dalis bus prastai atlikta. Šis ritualas – tai RUTINA.

- - -

Pasaulis priklauso tiems, kurie išdrįsta svajoti – ir įkūnyti savo svajones.

- - -

Žemė duoda užtektinai vaisių reikmėms, bet ne goduliui patenkinti.

Paulo Coelho

„Veronika ryžtasi mirti“

Veronika Decides to Die

Niekas šiame gyvenime nevyksta atsitiktinai.

- - -

Savižudybė reikalauja pirmiausia galvoti apie save, o paskui apie kitus.

- - -

Moterys pasirenka romantiškesnius būdus nusižudyti...

- - -

Niekas negali teisti. Kiekvienas žino savo kančios dydį, žino, ar jo gyvenimas visiškai beprasmis.

- - -

Visiems kalbėsiu, kad vaikai – mano gyvenimo pagrindas, bet iš teisybės mano gyvenimas bus vaikų gyvenimo pagrindas.

- - -

Vieną gražią dieną galiausiai nuspręsiu, kad toks jau yra gyvenimas, niekur nenušoksi, nieko nepakeisi. Ir prisitaikysiu.

- - -

Kai sušvinta saulė, kai gatvėse ima žaisti vaikai ir visi patenkinti gražia diena, pasijuntu labai prastai. Tarsi būtų neteisinga, kad tvyro visuotinis džiaugsmas, o aš negaliu į jį įsilieti.

- - -

Žmonės visada stengiasi padėti kitiems – tik todėl, kad pasijustų geresni negu iš tiesų yra.

- - -

Daugelis žmonių, kurie kalba apie baisybes, ištinkančias artimą, tarsi susirūpinę padėti, bet iš tikrųjų mėgaujasi svetima kančia, nes ji leidžia pasijusti

laimingiems ir manyti, jog gyvenimas jiems buvo maloningas.

- - -

Tikroji meilė ilgainiui keičiasi, auga ir randa naujų išraiškos būdų.

- - -

Žmonės kovoja, kad gyventų, o ne kad nusižudytų.

- - -

Sykį atsidūręs beprotnamyje, žmogus pripranta prie pamišėlių pasaulio laisvės ir galiausiai negali be to apsieiti.

- - -

Kodėl kai kurie žmonės mėgina eiti prieš natūralų gamtos dėsnį, liepiantį kovoti bet kokiomis priemonėmis, kad išliktum?

- - -

Kitus taip sunku suprasti! Jų reakcija neįspėjama, jie gyvena apsitvėrę gynybos siena, dedasi viskam abejingi. Sutikę žmogų, atviresnį gyvenimui, arba jį tuojau atstumia, arba suteikia kančių laikydami žemesniu ir „naiviu“.

- - -

Jie laiko save normaliais, nes visi daro tą patį.

- - -

Dieve, netikiu, kad esi, bet padėk man.

- - -

Mes visi mokomi vien tik mylėti, sutikti, ieškoti išeičių, vengti konflikto.

- - -

Kalėjimas niekada nepataiso kalinio, o tik jį išmoko daugiau nusikalsti.

- - -

Kuo daugiau žmonės turi galimybių būti laimingi, tuo jie nelaimingesni.

- - -

Kodėl man nesuleidžiate nuodų, jeigu žinote, kad aš vis tiek jau pasmerkta? Kur jūsų jausmai?

- - -

Jeigu pamišėlis manęs paklaustų, kam reikalingas kaklaraištis, turėčiau atsakyti: absoliučiai niekam. Netgi nėra puošmena, nes mūsų laikais jis tapo vergovės, galios simboliu, laikysenos per atstumą ženklu. Kaklaraištis tik tuo naudingas, kad, parėję namo ir jį nusitraukę, pajuntame, jog nuo kažko išsivadavome, o nuo ko – nežinome.

- - -

Kai kurie asmenys, norėdami susikurti pasaulį, kur negalėtų patekti jokia išorinė grėsmė, pernelyg sutelkia gynybą išorės pusėn – prieš svetimus žmones, naujas vietas, nepažįstamus potyrius – palikdami vidų beginklį.

- - -

Bet jau toks yra žmogus... Daugumą emocijų pakeičia baime.

- - -

Ir didvyriai, ir bepročiai buvo abejingi pavojams ir ėjo pirmyn, net jei visi jų prašė šito nedaryti. Beprotis nusižudė, didvyris tapo kankiniu vardan kokio nors reikalo – abu mirė, o kartėlio apimtieji dieną ir naktį svarsto šiuodu absurdo ir garbės atvejus.

- - -

Visuomenė kuria vis daugiau taisyklių – ir įstatymų, paneigiančių tas taisykles, – ir naujas taisykles, paneigiančias tuos įstatymus; tai baugina žmones, jie nedrįsta nusižengti nematomam reglamentui, kuris tvarko visą gyvenimą.

- - -

Įstatymai sukurti ne tam, kad išspręstų problemas, o tam, kad niekada nesibaigtų ginčai.

- - -

Mes galime daryti daug klaidų gyvenime. Išskyrus vieną: tą, kuri mus pražudo.

- - -

Žmonės psichiatrui išsipasakoja atviriau nei kunigui – nes gydytojas negali grasinti pragaru.

- - -

Jei gyveni, su tavim gyvena Dievas. Jei atsisakai rizikuoti, Jis pasitraukia į dangų ir telieka filosofinių spekuliacijų tema.

- - -

Kiekvienas svajoja, bet svajones įgyvendina nedaugelis.

- - -

Normalumas vien susitarimo klausimas.

- - -

Jeigu visi gyventų savo gyvenimą ir leistų kitiems tai daryti, Dievas būtų kiekviename mirksnyje, kiekviename garstyčios grūdelyje, kiekviename lopinėlyje debesies, kuris pasirodo ir po minutės išnyksta. Dievas ten ir yra, bet žmonės mano, kad reikia ir toliau Jo ieškoti, nes jiems regisi per daug paprasta pripažinti, jog gyvenimas – tai tikėjimo aktas.

- - -

– Jūs esate būtybė, kitokia nei kiti, tačiau norinti būti tokia pat. Ir tai, mano akimis žiūrint, sunki liga.

- - -

Jei Dievas yra, nors tuo aš tikrai netikiu, Jis supranta, kad žmonių suvokimas ribotas. Tai Jis sukūrė tą maišatį, kur viešpatauja skurdas, neteisybė, godumas, vienatvė. Jo ketinimai, be abejo, buvo geriausi, bet rezultatai niekiniai. Jei Dievas yra, Jis turi būti gailestingas kūriniams, panorusiems išeiti anksčiau iš šios žemės, ir net gali mūsų atsiprašyti už tai, kad buvome čia atsiųsti.

- - -

Žmonės neįstengia suvokti laimės.

- - -

Kiekvienas žmogus yra unikalus, su savo ypatybėmis, instinktais, malonumo pojūčiais, nuotykių ieškojimu. Bet visuomenė galiausiai primeta bendrą veikimo būdą – ir žmonės nepaliauja klausinėję, kodėl reikia taip elgtis. Vis dėlto su tuo susitaiko.

- - -

Žmonės, drįstantys tyrinėti uždraustus dalykus, privalo turėti tam tikros drąsos ir žinoti, jog nebus iki galo suprasti.

- - -

Geriausiu atveju žiūri televizijos žinias vien tam, kad įsitikintų, kokie yra laimingi pasaulyje, kupiname problemų ir neteisybių.

- - -

Ak, jei visi galėtume suprasti savo vidinę beprotybę ir su ja gyventi! Ar pasaulis būtų blogesnis? Ne, žmonės būtų teisingesni ir laimingesni.

Paulo Coelho

„Vienuolika minučių“

Eleven Minutes

Gyvenimas kartais nesuteikia kitos progos ir geriau priimti tai, ką jis siūlo šiandien.

- - -

Jeigu jau turiu būti kam nors ištikima, tai tik pačiai sau.

- - -

Kas jau yra praradęs tai, ką manė tikrai turįs, pradeda suvokti, kad jam nepriklauso niekas.

- - -

Verčiau gyventi taip, tarsi šiandien – pirmoji (arba paskutinė) gyvenimo diena.

- - -

Puoselėti svajones visai malonu, kol niekas neverčia imti ir įgyvendinti. Taip netgi išvengiame rizikos, nusivylimų, sunkumų, o sulaukę senatvės visada galėsime apkaltinti dėl to kitus... kad nepasiekėme ko troškome.

- - -

Jos niekada nerizikavo ir todėl džiaugiasi dėl kitų nesėkmių.

- - -

Aš nesu kūnas, turintis sielą, aš esu siela, turinti regimąją dalį, vadinamą kūnu.

- - -

Turint galvoje, koks pasaulis niūrus, viena laiminga diena – beveik stebuklas.

- - -

Troškulį žmogus gali kęsti savaitę, alkį – porą savaičių, be namų gali išbūti daugybę metų, o vienatvės nepakelia. Tai didžiausia kankynė, baisiausias

išbandymas.

- - -

Niekas nieko nepraranda, nes niekas niekam ir nepriklauso.

Štai tikroji laisvė: turėti svarbiausią dalyką pasaulyje, bet jo nesisavinti.

- - -

Šiandien aš atliksiu prostitutės vaidmenį arba draugės, arba supratingos motinos vaidmenį, nors širdyje esu duktė, kuriai reikia švelnumo.

- - -

Toks turi būti pirmasis žingsnis – pažinti kitą, suvokti, kad jis tikrai čia.

- - -

Visuose romanuose, kuriuos čia matote, rasite bent vieną sekso sceną. Žmonės galvoja tik apie seksą, net jeigu jis paslėptas gražiose meilės istorijose arba rimtuose traktatuose apie žmogaus elgseną.

- - -

Pats nepatyręs pažeminimo nežinosi, kaip pažeminti kitą asmenį.

- - -

Pavojus iškyla tuomet, kai visas dėmesys nukreipiamas į skausmą, jam suteikiamas konkretaus asmens vardas ir nuolatos apie jį galvojama.

- - -

Ji praėjo pro grupę studentų, išeinančių iš baro, visi laimingi ir šiek tiek įkaušę, visi gražūs, trykštantys sveikata; greitai jie baigs universitetą ir prasidės tai, ką žmonės vadina „tikruoju gyvenimu“. Darbas, vedybos, vaikai, televizorius, kartėlis, senyvas amžius, jausmas, kad netekai daugybės dalykų, neviltis, liga, neįgalumas, priklausomybė nuo kitų, vienatvė, mirtis.

- - -

Teisybė, kad mes tik tada pažįstame vienas kitą, kai pasiekiame savo pačių ribas, bet tai irgi klaidinga, nes nebūtina viską apie save žinoti; žmonės sukurti ne vien ieškoti išminties, bet taip pat arti žemę, laukti lietaus, sodinti kviečius, nuimti derlių kepti duoną.

- - -

Atsigręžęs į pastaruosius gyvenimo metus, turbūt prisimintų dvi ar tris dienas, kai prabudo, pažvelgė į saulę – ar lietų – ir pasijuto patenkintas išvydęs rytą, tiesiog laimingas, nieko netrokštantis, nieko neplanuojantis ir nieko neprašantis mainais. Išskyrus tas kelias dienas, jo egzistencija buvo iššvaistyta svajonėms, tiek žlugusioms, tiek įgyvendintoms – troškimui pranokti save, įveikti savo ribas; jis praleido gyvenimą stengdamasis kažką įrodyti, bet nežinojo ką ir kam.

- - -

Troškimas yra ne tai, ką matai, bet ką įsivaizduoji.

- - -

Kiekvieną dieną aš pasirenku tiesą, pagal kurią stengiuosi gyventi. Stengiuosi būti praktiška, dalykiška, profesionali. Bet norėčiau visada pasirinkti troškimą kaip savo palydovą. Ne iš pareigos, ne tam, kad apmalšinčiau savo vienatvę, bet todėl, kad tai gera. Taip, labai gera.

- - -

Nuo tada, kai buvome išvaryti iš rojaus, mes arba kentėjome, arba vertėme kentėti kitus, arba stebėjome kitų kančią. Tai nepriklauso nuo mūsų.

- - -

... buvo malonu, kad jai įsakinėja. Nereikėjo galvoti, tik paklusti.

- - -

Ji mylėjo jį ir negalėjo suprasti, kodėl jis šitaip elgiasi; jis mylėjo ją ir negalėjo suprasti savo elgesio.

- - -

Dar iki tamsiųjų amžių žmogus suprato, kad kančia, jeigu ją sutinki be baimės, yra leidimas į laisvę.

- - -

Kai neturėjau ko prarasti, turėjau viską. Kai lioviausi būti, kas esu, atradau save.

- - -

Tam, kad valdytum sielą, privalai išmokti valdyti kūną.

- - -

„Galiu dar truputį palaukti. Turiu svajonę, bet nebūtina įgyvendinti ją šiandieną – šiandien reikia užsidirbti pinigų“.

- - -

Argi kareivis eina į karą nužudyti priešo? Ne, jis eina mirti už savo šalį. Ar žmona nori parodyti vyrui, kokia ji laiminga? Ne, ji nori, kad jis pamatytų, kokia ji atsidavusi, kaip ji kenčia, kad jis būtų laimingas. Ar vyras eina į darbą galvodamas, kad ten realizuos save? Ne, jis lieja prakaitą ir ašaras dėl šeimos gerovės. Ir tai tęsiasi: sūnūs atsisako savo svajonių, kad įtiktų tėvams, tėvai atsižada savo gyvenimo, kad patenkintų vaikus; skausmas ir kančia panaudojami pateisinti vieninteliam dalykui, kuris turėtų teikti džiaugsmą, – meilei.

- - -

Visa, kas nukreipta prieš gamtą, prieš intymiausius mūsų troškimus, visa tai, mūsų akimis, normalu, nors Dievo akimis – iškrypimas. Mes ieškome savo pragaro, tūkstančius metų jį kūrėme, ir štai, po didžiulių pastangų, dabar galime gyventi taip blogai, kad blogiau nebūna.

- - -

„Seksas, seksas, seksas“, – tai gyvenimo pagrindas, apie jį rėkia reklama, žmonės, filmai, knygos. Bet niekas nežino apie ką iš tikrųjų kalbama. Žino – nes instinktas stipresnis už mus visus – tik tiek, kad tai reikia daryti. Taškas.

- - -

Bažnyčia buvo visiškai tuščia.

Čia buvo tik vieta, kur žmonės susirenka pagarbinti To, ko negali suprasti.

Paulo Coelho

„Zahiras“

The Zahir

Tačiau ką reiškia laisvė?

Didžiąją gyvenimo dalį praleidau kam nors vergaudamas, tad turėčiau suprasti šio žodžio reikšmę.

<...>

Girdėjau žmones kalbant apie laisvę, ir kuo smarkiau jie gynė teisę į laisvę, tuo aiškiau buvo matyti, kaip jie vergauja savo tėvų norams, santuokai, pasižadėję būti su kitu „iki gyvenimo pabaigos“, svarstyklėms, režimams, nebaigtiems projektams, meilei, kuriai neįstengia pasakyti „baigta“ arba „gana“, savaitgaliams, kai būna priversti valgyti su nepageidaujamais žmonėmis. Prabangos, prabangos įvaizdžio, prabangos įvaizdžio įvaizdžio vergai. Vergai gyvenimo, kurio patys nesirinko, tačiau kurį ryžosi gyventi, nes kažkam pavyko įtikinti, kad jiems tai naudinga. Taip ir leidžia vienodas savo dienas ir naktis, kur nuotykis – tik žodis, parašytas knygoje, ar vaizdas amžinai įjungto televizoriaus ekrane, o atsivėrus kurioms nors durims visuomet sako: „Man neįdomu, nenoriu“.

Kaip gali žinoti, nori ar ne, jei niekuomet nebandė? Tačiau beviltiška klausti, mat jie iš tikrųjų bijo bet kokio pokyčio, galinčio sudrebinti įprastą jų pasaulį.

- - -

Kai kas nors dingsta – tai tam, kad atsirastų kas nors kitas.

- - -

Geriau gyventi svajojant negu susidurti akis į akį su nesėkmingai išsipildžiusia svajone.

- - -

Fanatizmas – vienintelė išeitis atsikratyti abejonių, nepaliaujamai kylančių žmogaus sielos gelmėse.

- - -

Ciceronas vienoje savo knygoje rašė, kad nukryžiavimas kažkas „nepakenčiama“, kad tai sukelia baisius skausmus, kol ištinka mirtis. Tačiau šiandien žmonės nešioja šį ženklą ant kaklo, kabina jį ant savo kambario sienos, sutapatina kryžių su religiniu simboliu, užmiršdami, kad priešais juos – kankinimo įrankis.

- - -

Kai mus liaupsina žmonės, turime ypatingai stebėti savo elgesį.

- - -

Tikrieji draugai – tie, kurie yra šalia mūsų, kai mums sekasi. Jie linki mums gera, džiaugiasi mūsų pergalėmis. Netikri draugai atsiranda tik mums sunkiu metu, rodydami savo liūdną veidą, savo „solidarumą“, nors iš tiesų mūsų kančios jų pasigailėtinam gyvenimui didelė paguoda.

- - -

– Aš viską turiu, todėl ir esu nelaiminga.

- - -

Žmonės visada tiki, kuo nori tikėti.

- - -

Gerbk savo laiką šioje žemėje.

- - -

Kai nebeturėjau ko prarasti, gavau viską. Kai lioviausi būti tuo, kuo buvau, atradau save. Kai pažinau pažeminimą ir vis dėlto ėjau pirmyn, supratau, kad galiu laisvai pasirinkti savo likimą.

- - -

Karas – tai ritualas. Kraujo, bet sykiu ir meilės ritualas.

- - -

Baimė apima prieš susišaudymą ir po jo, tačiau niekuomet jo metu. Nes tą akimirką matai žmones, pasiekusius aukščiausią ribą – jie gali arba atlikti

žygdarbius, arba labai žiauriai elgtis. Jie lekia gelbėti draugo zvimbiant kulkoms, tačiau šauna į viską, kas tik juda, – vaikus, moteris. Tam, kuris atsiduria fronto linijoje, lemta mirti. Žmonės, kukliai gyvenę mažame provincijos miestelyje, kur nieko nevyksta, įsibrauna į muziejus, naikina eksponatus, išbuvusius daugybę amžių, grobia jiems visai nereikalingus daiktus. Fotografuoja savo žiauraus elgesio padarinius, didžiuojasi juo ir net nesistengia to nuslėpti. Tai beprotiškas pasaulis. Žmonės, kuriems nebūdinga ištikimybė, kurie elgėsi išdavikiškai, vienas kitam pajunta draugiškumą ir tampa bendrininkais, gebančiais teisingai elgtis. Kitaip tariant, viskas vyksta atvirkščiai.

- - -

Meilė – laukinė galia. Kai stengiamės ją valdyti, ji mus sunaikina. Kai stengiamės įkalinti, paverčia vergais. Kai mėginame ją suprasti, supainioja mus ir sutrikdo.

- - -

– Nors ir paradoksalu, mačiau, kad kare žmonės jaučiasi laimingi. Jiems pasaulis turi prasmę. Kaip jau sakiau, beribė galia arba aukojimasis dėl idėjos savaime suteikia jų gyvenimui prasmę. Jie sugeba nepaprastai mylėti, nes nebeturi ko prarasti. Mirtinai sužeistas kareivis niekada nemaldaus gydytojų: „Dėl Dievo, išgelbėkite mane!“ Jo paskutiniai žodžiai dažniausiai yra šie: „Pasakyk mano sūnui ir žmonai, kad juos myliu“. Praradę viltį, jie kalba apie meilę.

– Kitaip tariant, žmogus, tavo nuomone, randa gyvenimo prasmę tik būdamas kare?

– Mes juk visada kare. Nuolat kovojame su mirtimi, nors žinome, kad galų gale mirtis nugalės. Ginkluotuose susidūrimuose tai matyti akivaizdžiau, bet kasdieniame gyvenime vyksta tas pat. Negalime sau leisti prabangos būti visą laiką nelaimingi.

- - -

Myliu labiau nei vakar, bet mažiau negu rytoj...

- - -

Visiškos laisvės nėra, tėra tik laisvė rinktis, su sąlyga, kad paskui tapsi savo sprendimo vergu.

- - -

Mylėdamas artimą myli pats save. Mylint patį save, viskas susitvarko.

- - -

Esama dviejų skirtingų pasaulių: realus ir mūsų įsivaizduojamas.

- - -

Esu tikras, kad kiekvienas žmogus, perskaitęs knygą, pats mintyse susikuria filmą, suteikia knygos personažams tam tikrą veidą, parašo scenarijų, girdi balsus, užuodžia kvapus. Kaip tik todėl, kai pamatai kokį nors filmą, sukurtą pagal patikusį romaną, išeini iš salės jausdamasis apgautas.

- - -

Niekas nėra vienišas savo liūdesyje – visada yra kažkas, kas lygiai taip pat galvoja, džiaugiasi arba kenčia, ir tai suteikia jėgų priimti mums metamą iššūkį.

- - -

Labai sunku gyventi santaikoje su savimi.

- - -

Niekas neturėtų savęs klausti: „Kodėl aš nelaimingas?“ Šis klausimas turi naikinimo virusą. Jei savęs to klausime, norėsime sužinoti, kas mus daro laimingus. Ir jei mus daro laimingus ne tai, ką patiriame, mums reikia nedelsiant pasikeisti, kitaip tapsime dar nelaimingesni.

- - -

Jei pasielgsiu, kaip tikisi kiti, tapsiu jų vergu.

- - -

Taip dingo meilė... Kai tik pradėjome nustatinėti jai taisykles.

- - -

Visada reikia žinoti, kada baigiasi vienas etapas. Nesvarbu, kaip jį pavadinsime – ciklo ar skyriaus pabaiga, durų uždarymu. Svarbu praeityje palikti tas gyvenimo akimirkas, kurios jau pasibaigė.

- - -

Jei vis dėlto galėčiau pasirinkti vieną sakinį? Tada norėčiau, kad skambėtų šitaip:

„Jis mirė būdamas gyvas“.

Gal atrodys keista, tačiau pažinojau žmonių, kurie jau nebegyveno, nors dar dirbo, valgė, buvo užsiėmę savo įprastais visuomeniniais reikalais. Jie viską darė automatiškai, nesuprasdami, kad kiekviena diena turi savo magijos, nesustodami apmąstyti gyvenimo stebuklo, nesuvokdami, kad ši akimirka gali būti paskutinė jų gyvenimo akimirka šioje planetoje.

<...>

Iškėliau klausimą, apie kurį turėtų pamąstyti kiekvienas gyvas žmogus: „Ar jau pagalvojote apie savo laidotuves? Juk žinote, kad anksčiau ar vėliau reikės mirti“.

- - -

Karas man neleidžia galvoti. Tiesiog egzistuoju, ir tiek.

- - -

Estera klausia, kodėl žmonės liūdi.

– Tai paprasta, – atsako senis. – Jie tapatinasi su savo asmenine istorija. Visi žmonės mano, kad šio gyvenimo tikslas – įgyvendinti kokį nors planą. Niekas nekelia sau klausimo, ar tas planas jo paties sukurtas, ar primestas iš šalies. Jie kaupia savyje kitų žmonių patirtį, prisiminimus, mintis, ir ta našta pasidaro jiems per sunki. Ir tada jie pamiršta savo svajones.

Estera sako, kad daugelis jai kartoja: „Jums pasisekė,

žinote, ko norite iš gyvenimo, o aš nežinau, ko noriu“.

– Jie tikrai žino, – atsako klajoklis. – Kiek yra tokių, kurie nuolat kalba: „Nepadariau nieko, ko troškau, bet tokia jau tikrovė“. Jeigu jie prisipažįsta nepadarę, ko troško, vadinasi, žino, ko norėjo. O tikrovė tėra kitų sekamos istorijos apie pasaulį, apie tai, kaip turėtume jame elgtis.

Ir kiek tokių, kurie dar bjauriau kalba: „Esu patenkintas, nes aukoju savo gyvenimą mylimiems žmonėms“.

– Ar manote, kad žmonės, kurie mus myli, nori mus matyti kenčiančius dėl jų? Ar manote, kad meilė yra kančių šaltinis?

– Jei atvirai, manau, kad taip.

- - -

Svarbūs dalykai visada išlieka. Dingsta tik tie, kuriuos laikėme svarbiais, nors jie buvo beverčiai.

- - -

– Tai jūs vargšas, nes nevaldote savo laiko, neturite teisės daryti, kas šauna į galvą, esate priverstas elgtis pagal taisykles, kurias sugalvojo kiti ir kurių nesuprantate.

- - -

Liaukitės būti tuo, kas buvote, ir tapkite tuo, kas esate.

- - -

Žmonės, pamatę savo atvaizdą veidrodyje, nusprendžia esą negražūs, mat svarbiausias dalykas – grožis, todėl jie verčiau leis laiką sklaidydami žurnalus, kur visi gražūs, turtingi, įžymūs. Vyrai ir žmonos po vakarienės norėtų pasikalbėti, kaip darė kadaise, tačiau yra kitų rūpesčių, svarbesnių dalykų, o pokalbis gali palaukti iki rytojaus, o tas rytojus niekada neateina.

- - -

Geriau jau būti alkanam nei vienišam. Nes kai esi vienas – kalbu ne apie pasirinktą vienatvę, o apie tą kitą, mums primetamą iš aukščiau, – tarsi nepriklausai žmonių

giminei.

<...>

Grįždamas atgal susidūriau su kitais vienišiais ir pamačiau, kad jų žvilgsniai dvejopi: arogantiški, nes stengiasi apsimesti, kad patys pasirinko vienatvę tą nuostabią naktį, arba liūdni, nes gėdijasi vienatvės.

- - -

Jei yra meilė, yra ir priklausomybė.

- - -

Nors, pasak Ekleziasto, yra laikas perplėšti ir laikas susiūti – laikas siūdamas kartais palieka gilius randus.

- - -

Restorane maitiname savo kūną ir kalbame tiems, kurie turi ką prarasti. Būdami tarp valkatų, maitiname savo sielą ir kalbamės su tais, kurie nebeturi ko prarasti.

- - -

Aistra naikinti yra kuriamoji aistra.

- - -

Tik dabar suvokiau, kad Zahiras yra kažkas daugiau nei kokio nors daikto ar būtybės apakintas žmogus.

Zahiras – visa, kas ėjo iki mūsų iš kartos į kartą ir įsitvirtino atmintyje. Zahiras nepalieka neatsakyto nė vieno klausimo, jis užima visą erdvę, neleisdamas mums net pagalvoti apie tai, kad viskas keičiasi.

Visagalis Zahiras tarsi gimsta šalia kiekvienos žmogiškosios būtybės, pasiekia savo galybės viršūnę vaikystėje, primesdamas mums savo taisykles, kurių nuo tol privalome laikytis:

Žmonės, kitokie nei mes – pavojingi, jie priklauso kitai genčiai, jie nori užkariauti mūsų žemes ir mūsų moteris.

Privalome sukurti šeimą, turėti vaikų, daugintis.

Meilė yra maža, jos užtenka tik vienam žmogui, ne daugiau – bet koks mėginimas pasakyti, kad širdis didesnė, bus laikomas prakeiksmu.

Sukurdami šeimą gauname leidimą pasisavinti

sutuoktinio širdį ir sielą.

Būtina dirbti ir nemėgstamus darbus, nes esame organizuotos visuomenės dalis, ir jei visi darys tik tai, kas patinka, pasaulis stovės vietoje.

Turime įsigyti papuošalų, nes jie mus sutapatina su mūsų gentimi, kaip įveriami žiedai parodo priklausomybę kitai genčiai.

Privalome turėti humoro jausmą ir pašiepti tuos, kurie mums atskleidžia savo jausmus, nes jei narys neslepia, ką iš tiesų jaučia, genčiai gresia pavojus.

Būtina vengti žodžio „ne“, nes esame labiau mylimi, kai sakome „taip“, be to, tai leidžia mums išgyventi priešiškoje aplinkoje.

Tai, ką kiti galvoja, yra svarbiau nei tai, ką patys jaučiame.

Nekelk skandalų, nes priešiška gentis gali tave pastebėti.

Jei elgsies kitaip, gali būti išvytas gentainių, kad jų neužkrėstum, kad nesugriautum to, ką taip sunkiai pavyko sukurti.

Visada privalome žinoti, kaip išpuošti savo naujus urvus. Jei nežinome, galime pasikviesti interjero žinovą: jis pasistengs kitiems įrodyti, jog turime išlavintą skonį.

Privalome valgyti tris kartus per dieną, net tada, kai nesame alkani. Jei mūsų figūra neatitinka grožio standartų, privalome pasninkauti, net kai mirštame iš alkio.

Privalome rengtis, kaip liepia madų žurnalai, mylėtis, kai norime ir kai nenorime, žudyti, kad išsaugotume šalies sienas, trokšti, kad metai greitai bėgtų ir sparčiai artėtų laikas išeiti į pensiją, rinkti politikus, skųstis pragyvenimo lygiu, keisti šukuoseną, prakeikti tuos, kurie į mus nepanašūs, sekmadieniais, šeštadieniais ar penktadieniais, nelygu religija, lankytis kulto namuose ir ten atsiprašyti už savo nuodėmes, didžiuotis, kad

pažįstame tiesą, ir menkinti kitą gentį, garbinančią netikrą dievą.

Vaikai privalo eiti mūsų pėdomis. Juk mes vis dėlto vyresni ir pažįstame pasaulį.

Privalome įsigyti kokio nors aukštojo mokslo diplomą, nesvarbu, ar mums pavyks gauti darbą pagal specialybę, kuri mums buvo įbrukta.

Mokytis dalykų, kurių mums niekada neprireiks, nes kažkas sakė, kad tai būtina – algebros, trigonometrijos, Hamurabio kodo.

Niekuomet neliūdinti tėvų, net jei tai reikštų atsižadėti visko, kas mums teikia džiaugsmą.

Klausytis muzikos tyliai, kalbėtis tyliai, verkti slapčiomis, nes aš esu visagalis Zahiras, tas, kuris nustatė žaidimo taisykles, atstumą tarp bėgių, sėkmės idėją, kaip reikia mylėtis ir atpildo svarbą.

- - -

Pasaulis be kvailų žmonių būtų chaosas!

- - -

Kvaili žmonės verti nešiotis kvailio tapatybės kortelę, nes tik jie palaiko kolektyvinę kvailystę.

- - -

Nėra labai skubių dalykų.

- - -

Mažame miestelyje, kuris vadinosi Jantė, valdžios vyrai sukūrė dešimt įsakymų, kaip žmonėms privalu elgtis. Kiek suprantu, šie įsakymai galioja ne tik Jantėje, bet ir visur kitur pasaulyje. Jei turėčiau apibūdinti visą tekstą vienu sakiniu, sakyčiau, kad „geriausias pasirinkimas – vidutinybė ir anonimiškumas“. Jei tuo vadovausiesi, niekada neturėsi didelių bėdų.

Tačiau jei užsigeisi išsiskirti...

– Norėčiau žinoti, kokie tie dešimt Jantės įsakymų.

– Galiu jums duoti teksto reziumė.

Atspausdinu jau išleistos reziumė kopiją:

Tu esi niekas, taigi nedrįsk galvoti, kad žinai daugiau nei mes. Esi visai nesvarbus, nieko nesugebi daryti tobulai, tavo darbas nereikšmingas. Nemesk mums iššūkio ir galėsi gyventi laimingai. Visada rimtai atsižvelk į mūsų pamokymus ir nesijuok iš mūsų nuomonės.

<...>

– Jūsų tiesa. Jei esi niekas, jei tavo darbas neturi atgarsio, esi vertas pagyrimo. Tas, kuris patirs sėkmę, išsiskirs iš vidutinybių, mes iššūkį įsakymui, todėl nusipelnys bausmės.

- - -

Aš nebebuvau aš. Buvau niekas – ir tai man atrodė nuostabu.

- - -

Tam tikrą gyvenimo akimirką atsisakome eiti pirmyn ir prisitaikome prie to, ką jau turime.

- - -

Tarytum ir mes patys galėtume ir turėtume būti tokie kaip stepė – tušti, bekraščiai, tačiau kupini gyvybės.

- - -

Svarbu nors žinoti, kad į pagrindinius gyvenimo klausimus niekuomet nebus atsakyta. Bet tai netrukdo eiti pirmyn.

David Hare
1947

Kūrybos procese išsiaiškinate tai, kuo tikite.

Stephen King
1947

Religinės manijos grožis yra tame, kad ji turi galią paaiškinti viską. Vos tik Dievas (ar Šėtonas) yra pripažįstamas kaip pirmoji priežastis viskam, kas vyksta mirtingųjų pasaulyje, nieko nebelieka atsitiktinumui. Logika gali būti ramiai išmesta per langą.

- - -

Apsiribokime tuo, kad žmonės tapo dominuojančia planetos rūšimi dėl dviejų esminių savybių: intelekto ir nenumaldomo troškimo žudyti visus, kurie jiems stoja skersai kelio.

- - -

Kai žmogus prieina ribą ir už nugaros sudegina visus tiltus, vargu ar jis dels ir mąstys, kad reikėtų išgelbėti nuo liepsnos bent vieną – patį ypatingiausią, vertą pasilikti.

- - -

Troškimas išgyventi yra aklas kaip meilė.

Sogyal Rinpoche
1947

Nėra dosnesnės dovanos už pagalbą žmogui laimingai mirti.

- - -

Tik dėl to, kad pernelyg mylime save, mes imame nekęsti kančios, tačiau kančia objektyviai neegzistuoja ir atsiranda mūsų sąmonėje tik tada, kai mes jos stengiamės išvengti.

- - -

Mūsų veiksmų pasekmes pirmučiausia sąlygoja ketinimai ar motyvai, o ne veiksmų mastas.

- - -

Nors idealizuojame laisvę, bet kai ją gauna mūsų įpročiai, jie visiškai mus pavergia.

- - -

Žmonės miršta taip, kaip gyveno.

Fernando Savater
1947

Fernando Savater
„Gyvenimo klausimai“
The Questions of Life

Filosofiškai mąstyti nereiškia kartoti svetimas mintis, jeigu net patys mąstydami remiamės tomis mintimis ir suvokiame, jog esame joms skolingi.

- - -

Kokią gi informaciją mes galime gauti iš filosofijos? Deja, jokios. Informaciją mums teikia gamtos mokslai, tačiau niekas neteikia filosofinės informacijos. Filosofija nesuderinama su žiniomis, o informacija susideda iš žinių.

- - -

Mano mirtis, manojo „aš“ mirtis! Mirtis ne „tų“, kad ir kokie jie buvo mylimi, bet mirtis vienintelio „aš“, kurį pažinojau asmeniškai!

- - -

Mirties akivaizdumas ne tik priverčia žmogų susimąstyti, bet ir daro jį mąstytoju. <...> Mirties tikrumas mus sužmogina, tai yra padaro tikrais žmonėmis, „mirtingaisiais“.

- - -

Gyvūnai nemirtingi, nes jie nežino, jog mirs, nežino, kad turi mirti: jie miršta, tačiau nesupranta, kaip mirtis susijusi su kiekvienu jų asmeniškai. <...> Mirtingas ne tas, kuris miršta, o tas, kuris yra tikras, kad mirs.

- - -

Mūsų prigimtis sako, jog blogiau kęsti neteisybę nei būti jos priežastimi.

- - -

Mirties valandą kiekvienas konkrečiai yra tas, kas yra, ir niekas daugiau. Kaip gimdami atsinešame į pasaulį tai, ko iki tol nebuvo, taip mirdami nusinešame tai, ko jau niekad nebebus.

- - -

Visur ir visais laikais religijos stengėsi suteikti mirčiai prasmę. Jei mirties nebūtų, nebūtų ir dievų, arba veikiau dievai būtume mes, mirtingi žmonės, ir dieviškai gyventume kaip ateistai.

- - -

Net religijos, užtikrinančios *post mortem*, nežada amžinojo gyvenimo: jos žada tik amžiną egzistenciją arba amžiną tvermę, bet juk tai ne tas pat, kas žmogaus gyvenimas, mūsų gyvenimas.

- - -

Žinojimas, kad esame mirtingi kaip rūšis, tačiau nenorime mirti kaip žmonės, visus mus padaro individualybėmis.

- - -

Jei mirtis reiškia nebūtį, vadinasi, mes jau sykį ją įveikėme tą dieną, kai gimėme.

- - -

Mirtis mus priverčia galvoti, tačiau galvoti ne apie mirtį, o apie gyvenimą.

- - -

Protas pirmiausia stengiasi suderinti mano grynai asmeninį, arba subjektyvų, požiūrį su objektyvesniu, su požiūriu, kuriuo remdamasi bet kuri protinga būtybė gali vertinti realybę.

- - -

Viena pirmųjų proto užduočių – atskirti įvairius tiesos laukus, į kuriuos suskirstyta realybė.

- - -

Protauti išmokstame ne vienatvėje, protauti išmokstame bendraudami ir ginčydamiesi su kitais: bet koks protavimas iš esmės yra pokalbis.

- - -

Esu įsitikinęs, kad „aš“ esu pirmiausia sau, tačiau esu ir kitiems. Aš esu aš, nes egzistuoju laike ir skiriuosi nuo kitų.

- - -

Kas yra „pasaulis“? Prasminga aplinka, rėmai, tarp kurių visa tam tikru būdu susiję ir visa gali būti paaiškinama. „Pasaulio“ idėja turi keletą lygmenų, nuo artimiausio ir aiškiai banalaus iki labiausiai prabloškiančio ir kosminio. Žemiausioje pakopoje yra tai, ką kiekvienas mūsų liaudiškai vadiname „savo pasauliu“, kurį sudaro šeima, draugų būrelis, darbo ir laisvalaikio vietos, mums įprasčiausi ir mėgstamiausi kampeliai. Laipteliu aukščiau – mano socialinė ir kultūrinė aplinka, panašūs į mane žmonės, nors pažįstu juos menkai arba visai nepažįstu. Dar aukščiau, randu savo šalį, nacionalinę bendruomenę, kuriai priklausau, tarptautinę bendruomenę, į kurią integruota mano šalis, žmoniją, su kuria dalijuosi simboline lemtimi, žmonių pasaulį. Tada išeinu iš emocinio, sociologinio, specifiškai humanistinio pasaulio ir pasiekiu planetos mastą: mano „pasaulis“ – ši Žemė, kurioje gimstame ir mirštame. Dar toliau už mūsų pasaulio yra saulės sistema ir Paukščių Takas, kuriam priklauso ir mūsų saulė. Paskui pasaulis tampa milžiniškas, tolimas ir nepažįstamas, pilnas naujų žvaigždžių, galaktikų, ūkų, juodųjų skylių, materijos ir antimaterijos, kol galop liaujasi būti „pasauliu“ ir virsta visata. Vieta, kuri apima visas vietas, sfera, kuri aprėpia visa, kas egzistuoja, ir apie kurios didžiąją dalį mes nieko nežinome.

Šioje pasaulių sekoje gyvybiškai man svarbiausi patys mažiausi ir siauriausi pasauliai! Dujų nuotėkis mano bute

ar žemės drebėjimas mano šalyje man rūpi labiau nei milžiniški žvaigždynų gaisrai, kurių šviesa pasieks mūsų Žemės observatorijas tik po šimtmečių, jei išvis kada pasieks!

- - -

Pirmasis skirtumas tarp gyvūnų protinių sugebėjimų ir žmonių intelekto: gyvūnai naudojasi protu norėdami gauti tai, ko jiems reikia, o žmonėms jis reikalingas naujų poreikių paieškai.

- - -

Bendriausias intuityvus argumentas Dievo kūrėjo naudai – kosmoso tvarka, kuri, mūsų įsivaizdavimu, galinti būti tik organizuoto Proto rezultatas. Tokia „tvarka“ gali rastis tik iš stebėtojo, o ne iš kūrėjo proto.

Ronnie Shakes
1947

Mėgstu gyvenimą. Čia yra ką veikti.

Peter Sloterdijk
1947

Mūsų buvimas visuomenėje beveik apriorišk ai susijęs su grėsme, kad mes negalėsime išgyventi tiek, kiek mums duota.

Arthur Bloch
1948

Arthur Bloch
„Pilnas Merfio dėsnių rinkinys“
Murphy’s Law Complete

Jei tik kas nors gali nepasisekti, būtinai nepasiseks.

- - -

Jei visa tai neturi reikšmės, tai ir nesvarbu.

- - -

Vidutinybė mėgdžioja.

- - -

Kad ir kiek įrodinėtum, jog kažkas yra melas, visad atsiras žmonių, tikinčių, jog tai – gryna teisybė.

- - -

Įvykio tikimybė yra atvirkščiai proporcinga norui, kad taip įvyktų.

- - -

Visa, kas sujungta, anksčiau ar vėliau išyra.

- - -

Visi pliusai turi savo minusų.

- - -

Tik tas, kuris ką nors puikiai supranta, gali tai paaiškinti taip, kad niekas kitas to nesuprastų.

- - -

Atsitiktiniai įvykiai paprastai vyksta grupėmis.

- - -

1. Jeigu ką nors saugai labai ilgai, tai jau gali išmesti.
2. Kai tik ką nors išmeti, tuoj pat to prireikia.

- - -

Greičiausias būdas ką nors rasti – pradėti ieškoti ko nors kito.

- - -

Visada surasi tai, ko neieškai.

- - -

Nėra taip blogai, kad negalėtų dar pablogėti.

- - -

Nieko nėra taip neišvengiamo, kaip padaryti klaidą, kuriai atėjo laikas.

- - -

Kad kas nors taptų švarus, kitas turi susipurvinti.

- - -

Su niekuo nesulyginami daiktai yra vieni kitiems lygūs.

- - -

Gamta bjaurisi žmonėmis.

- - -

Kiekybė atvirkščiai proporcinga kokybei.

- - -

Jei įpilsi šaukštą vyno į srutų indą, srutos ir liks. Jei įpilsi šaukštą srutų į vyno indą, vynas pavirs srutomis.

- - -

Lengviau įlįsti nei išlįsti.

- - -

Jeigu teturi plaktuką, tuomet viskas tau atrodys kaip vinys.

- - -

Klaida dažnai būna nuoširdesnė už tiesą.

- - -

Niekas nevyksta taip, kaip suplanuota.

- - -

Tik biurokratija gali įveikti biurokratiją.

- - -

Sumaištis kuria darbo vietas.

- - -

Mažiausiai suprantantis žmogus turi tvirčiausią nuomonę.

- - -

Vienintelė hierarchijai svarbi informacija – kas ir ką žino.

- - -

Kuo aukštesnė hierarchijos pakopa, tuo mažiau informacijos ją pasiekia.

- - -

Mes niekada nežinome, kas teisus, bet visada žinome, kas kaltas.

- - -

Turėdamas pakankamai faktų, apsispręsti gali bet kas.

- - -

Kai kas nors ką nors numeta, tai visi, užuot pakėlę, paspiria.

- - -

Kiekvienas hierarchinės sistemos darbuotojas stengiasi pasiekti tą lygį, kuriame jis jau nekompetetingas.

- - -

Bet kurioje organizuotoje veikloje keli žmonės būtinai taps oligarchijos lyderiais, o kiti jais seks.

- - -

Tie, kurie nepasimoko iš praeities klaidų, yra pasmerkti jas kartoti.

- - -

Kai nėra būtina ką nors spręsti, tiesiog būtina nieko nespręsti.

- - -

Neįmanoma kažką įrodyti žmogui, kuris žino, ką kalba.

- - -

Visi meluoja. Bet nesvarbu – niekas neklauso.

- - -

Tiesa kinta.

- - -

Sėkmės paslaptis – nuoširdumas. Tad gali apsimesti, kad esi nuoširdus.

- - -

Nieko nedaroma iš gerų ketinimų ir paskatų.

- - -

Išmintis – tai žinojimas, kaip išvengti tobulybės.

- - -

Du monologai – tai dar ne dialogas.

- - -

Sukurk poreikį ir jį patenkink.

- - -

Neryžtingumas yra lankstumo pagrindas.

- - -

Tokio dalyko, kaip nemokami pietūs, nėra.

- - -

Nieko nėra laikinesnio už pastovumą.
Nieko nėra pastovesnio už laikinumą.

- - -

Visi didieji atradimai yra padaromi per klaidą.

- - -

1. Išimčių visada yra daugiau nei taisyklių.
2. Visad atsiranda išimčių jau susiformavusiai išimčiai.
3. Kai pripažįstame išimtį, niekas nebeprisimena taisyklės, kuriai ta išimtis taikoma.

- - -

Nesėkmės kyla kaip bangos.

- - -

Tiesių linijų apskritai nėra.

- - -

Tas, kuris abejoja, greičiausiai yra teisus.

- - -

Dauguma žmonių yra vienas kito verti.

- - -

Romantiški kitų žmonių poelgiai atrodo jaudinantys ir ypatingi, o tavo paties – kvaili ir nevykę.

- - -

Visos galimybės lygios penkiasdešimčiai procentų. Arba atsitiks, arba ne.

- - -

Labai padidėja tikimybė susitikti pažįstamą, kai esi su žmogumi, su kuriuo nenorėtum būti pamatytas.

- - -

Dorybė jau pati savaime yra bausmė.

- - -

Atleisk, bet prisimink.

- - -

Absoliutus bet kurios sistemos blogis yra pastovus. Sumažinus jį skurdo ar nedarbo srityje, jis neišvengiamai padidės užterštumo ar nusikaltimų sferoje.

- - -

Viskas, kas gyvenime malonu, yra arba nelegalu, arba amoralu, arba didina svorį.

- - -

Žmonės ir tautos racionaliai elgsis tik tada, kai nebus kitos išeities.

- - -

Pragaras – tai kiti.

- - -

Kiekvienas žmogus yra kažkurio kito žmogaus likimas.

- - -

Visad laimėjo niekas nemėgsta.

- - -

Kad ir kur eitum, vis tiek esi čia.

- - -

Priešybės susitinka.

- - -

Tikras klaidas daro tik žmonės.

- - -

Vienintelis netobulas dalykas gamtoje – tai žmogus.

- - -

Visata keistesnė nei mes įsivaizduojame. Ji keistesnė net už tai, ką mes galime įsivaizduoti.

Pam Brown
1948

Laimės įmanoma turėti tik tiek, kiek įmanoma. Kapstytis sode gražų pavasario rytą yra tokia pat didelė laimė kaip ir milijonieriui plaukioti prabangia jachta.

- - -

Mažas kasdieninis džiaugsmas ir daro gyvenimą laimingą.

- - -

Kai ieškai laimės tik sau, pasaulis mažėja. Kai padedi kitiems – pasaulis plečiasi iki tolimiausių horizontų.

- - -

Draugas – žmogus, su kuriuo nebijai būti pats savimi.

- - -

Laimė retai yra atlygis. Daug dažniau – tai netikėta dovana.

- - -

Tarp namų ir parduotuvės yra laimės telkinėliai. Paukštis, sodas, draugo pasveikinimas... Katė saulės atokaitoje, kurią reikia paglostyti.

- - -

Jei dėl sėkmės lipai kitiems per galvas, ruoškis nesėkmei.

- - -

Išmokti meistriškai dirbti – nors ir kažką nereikšmingo – yra didelė laimė.

- - -

Tik tyloje stebuklo begalybė gali surasti tave...

- - -

Laimė – sugebėjimas džiaugtis nereikšmingais dalykais.

- - -

Laiminga pora dalijasi tam tikra šypsena, kurios kiti nesupranta.

- - -

Kada tik imsi labai nerimauti, įkalbėk savo protą susitelkti į nedidelius dabarties malonumus. Skirk sau laiko gydytis. Nusiramink.

- - -

Laimė yra patogūs batai.

William Gibson
1948

Ateitis jau yra, tik dar nepristatyta klientams.

Terry Pratchett
1948

Terry Pratchett
„Gera lemiantys ženklai“
Good Omens

Dauguma žmonių nėra ypač blogi. Juos tiesiog patraukia naujos idėjos. Pavyzdžiui, užsimauti kaustytus aukštaaulius batus ir šaudyti į žmones arba užsimaukšlinti ant galvų paklodes ir linčiuoti žmones. Pasiūlyk žmonėms naują tikėjimą bei uniformą ir patrauksi jų protus bei širdis.

- - -

Daug kas apie žmonių reikalus paaiškėtų, jei suprastume, kad didžiausius istorijoje triumfus ir tragedijas sukelia ne iš esmės geri ar blogi žmonės, o tiesiog žmonės.

- - -

Pragaras visai nebuvo pagrindinis Blogio šaltinis, kaip ir rojus – Gėrio; jie buvo tik dvi šachmatų žaidimo, kuris vyksta Visatoje, pusės. Tik žmogaus mintyse galima rasti tikrą grynuolį, tikrą gailestingumą ir tikrai išgrynintą kvapą gniaužiantį blogį.

- - -

Žmogaus smegenys, susidūrusios su neįmanomu įsivaizduoti siaubu, stebėtinai gerai sugeba jį padengti priverstinės užmaršties kiautu.

- - -

Blogyje visuomet slypi jo paties susinaikinimo sėklų. Jis yra visiškai neigiamas, todėl net paties didžiausio regimo triumfo akimirką jame slypi jo paties pražūtis. Nesvarbu, kad planas grandiozinis, puikiai parengtas ir apsaugotas nuo klaidų, jo prigimtinis ydingumas

neišvengiamai atsigręš prieš jo sumanytojus.

- - -

Bloga reputacija nėra toks geras dalykas kaip šlovė, bet kur kas geresnis už nežinomybę.

- - -

– Bažnyčios? O ką gero jos yra kada nors nuveikusios? Jos tokios pat blogiukės. Negali tikėtis, kad jos ištryps Blogį, nes jei taip padarytų, liktų be darbo.

- - -

Oro užterštumui galima pripažinti vieną gerą dalyką: nuo jo saulėtekiai tampa neįtikėtinai nuostabūs.

- - -

Esmė yra ne išvengti karo, esmė yra jį laimėti.

- - -

Viskas yra niūru, tamsu ir baisu. Tunelio gale nėra jokios šviesos – o jei ir būtų, ten greičiausiai priešais atvažiuojančio traukinio šviesos.

- - -

Jei Armagedonas vyksta kur nors, jis vyksta visur.

- - -

Malonu galvoti, kad žmonija vis dėlto supranta skirtumą tarp planetos susprogdinimo į gabalus per atsitiktinumą ir jos sunaikinimo pagal planą.

- - -

Kuo mažiau reikšminga organizacija, tuo įspūdingesnis būna jos išduotas pažymėjimas.

- - -

Sakoma, kad civilizacijos atstumas nuo barbarybės – dvidešimt keturios valandos ir du pavalgymai.

- - -

Kiekvienoje gyvoje būtybėje neišvengiamai slypi Mirtis.

- - -

Jeigu užmušei banginį, tai ir turi negyvą banginį.

- - -

Rytoj prasidės pirmoji viso mūsų likusio gyvenimo diena.

- - -

– Per visą istoriją daugybė žmonių tiktai dirbo savo darbą, ir pažiūrėk, kokia bjaurastis iš to išėjo.

- - -

Nebeliko ko prarasti, nes viską, kas įmanoma, jau prarado. Pagaliau jis pasijuto laisvas.

Peter Ackroyd
1949

Peter Ackroyd
„Paskutinis Oskaro Vaildo testamentas“
The Last Testament of Oscar Wilde

Galvojau, kad galėsiu atsiskleisti pasauliui, o atsitiko taip, kad pasaulis atsiskleidė man.

- - -

Aš tesu „padarinys“: mano gyvenimo prasmė egzistuoja tik suvokiama kitų žmonių, bet ne mano.

- - -

Pasiekiau laisvę asmens, kuris nustojo vystytis.

- - -

Melavau tokiai daugybei žmonių – ir dar padariau neatleidžiamą nuodėmę, melavau pats sau.

- - -

Kai žmogus nebegali pakeisti pasaulio, pasaulis pakeičia jį.

- - -

Mirti nuo savo rankos reikštų atiduoti priešams duoklę.

- - -

Gyvenimo neįmanoma pamatyti. Jį galima tik iškentėti.

- - -

Meilė ir protas priklauso tik tiems, kuriuos gyvenimas sužeidė.

- - -

Būtų klaida atskleisti pasauliui savo tikruosius jausmus, nes tada jie būtinai bus sugriauti.

- - -

Mes nesuprantame, ko iš tikrųjų norime, todėl aplinkkeliais ar atsitiktiniais keliais judame į tikslą, kuris paslėptas mūsų viduje.

- - -

Kai tik išreiškiau savo filosofiją žodžiais, lioviausi jos laikytis. Užteko suteikti savo idėjoms ir nuostatoms tobulą formą, ir jos ėmė mane varginti. Kai žmonės manimi patikėjo, nustojau tikėjęs savimi.

- - -

Cigaretės – tai savivokos deglai, ir jų veikiamas aš galiu pasitraukti iš pasaulio į asmeninių pojūčių sferą.

- - -

Yra žmonių, kurie geria norėdami užsimiršti; aš geriu, kad prisiminčiau. Geriu, kad suprasčiau, ką noriu pasakyti, ir sužinočiau, ką žinau. Tokiomis akimirkomis jaučiu, kaip nuo manęs nuimama mano egzistencijos našta: viskas įvyko taip, kaip ir turėjo įvykti.

- - -

Žmogus, norintis tapti simboliu, turi labai gerai žinoti, kam atstovauja: savižina yra būtina sėkmės sąlyga.

- - -

Įtūžis prieš egzistuojančią tvarką yra savaime gražus, kad ir kokiu pavidalu reikštųsi.

- - -

Verta priimti tik jaunų žmonių kritiką, nes tik jie mato gyvenimą tokį, koks jis yra.

- - -

Tikri šio pasaulio atstumtieji yra skurdžiai. Tai ilga sielvartingų slėpinių girlianda. Neregima vargdienių minia tarsi randus nešioja mūsų civilizacijos žymes; todėl vidurinioji klasė niekada į ją nežiūri. Tai būtų tolygu apžiūrinėti žaizdas, kurių pats pridarei. Darbas padarytas, bet pasekmių būtina išvengti. Dabar manau, kad skurdžių asmenyse mes kuriame visuomenę, siaubingai atkeršysiančią mūsiškei.

- - -

Sielvartas visad slėpiningas; popierius, ant kurio dabar rašau, drabužiai, kuriais vilkiu, lova, kurioje miegu, – visa tai pagaminta kitų žmonių darbu, sukurta iš vargdienių kančios ir skurdo. Aš guliu ant skurdžių. Rašau jais. Jie yra mano valgis ir gėrimas. Jų skausmą matau visur, kaip dažus.

- - -

Puritonai yra didieji civilizacijos priešai, nes nesupranta, kad jos pagrindas – džiaugsmas.

- - -

Gėda – keistas dalykas: ji visiškai bejėgė, susidūrusi su galingesnėmis emocijomis.

- - -

Nežinojau, kokie yra žmonės, kol nebuvau atsidūręs priešais juos beginklis, sukaustytomis rankomis ir kojomis.

- - -

Žodžiai „sveikas“ ir „nesveikas“ niekaip netinka psichikos kategorijoms ženklinti.

- - -

Tik individualaus gyvenimo slėpinyje galima rasti prasmę.

- - -

Visada darykite tai, ko niekas nesitiki. Žmonės už tai retai atleidžia, bet niekad jūsų nepamirš.

- - -

Paprasčiausios pamokos tos, kurias išmokstame paskutines.

Stefan Casta

1949

Mūsų veidai – kaip enciklopedijos. Tereikia įskaityti. Ten parašyta viskas. Ten matosi mūsų gyvenimai. Išraižytos visos kada nors nutikusios tragedijos ir džiaugsmai.

- - -

Tobuli žmonės yra visiškai neįdomūs – tai mūsų trūkumai ir klaidos daro mus patrauklius.

- - -

Jei visą laiką kalbiesi tik su savimi, tyliai mintyse, tai ir negauni jokių kitų atsakymų, išskyrus savo paties.

- - -

Tai truputį baugina. Kad mes vis darome tuos pačius dalykus. Patys apie tai negalvojame. Savo gyvenimo nematome iš šalies.

Christopher Hitchens

1949

Tai, kas priimta be įrodymų, gali būti atmesta be įrodymų.

Amin Maalouf
1949

Amin Maalouf
„Pasiklydę“
The Disoriented

Kai kurie žmonės galvoja tik rašydami. <...> Jis tai laikė ir privilegija, ir liga.

Kai rankos ilsėdavosi, protas klaidžiodavo, nepajėgdamas suvaldyti minčių ar padaryti išvadų. Norėdamas jas surikiuoti, turėdavo sėsti rašyti. Galvojimas jam buvo rankų darbas.

- - -

Nesu tikras, ar reikia atleisti mirštantiesiems. Būtų pernelyg paprasta, jei kiekvieno žmogaus gyvenimo saulėlydyje skaitikliai būtų atsukami iki nulio; jei vienų žiaurumas ir godulys, kitų užuojauta ir savęs atsižadėjimas veidmainiškai būtų pavadinami pelnu ir nuostoliais. Nejau žudikai ir jų aukos, persekiotojai ir persekiojamieji mirties valandą taptų vienodai nekalti?

- - -

Išėjimo akimirką būtina išsaugoti orumą, jei nori išlikti žmogumi. Kad ir kaip smerktum mirštantįjį ir jo darbus.

- - -

Pasitaiko, kad žmogus padaro nusikaltimą, tačiau nenusipelno būti vadinamas nusikaltėliu.

- - -

Iš meilės tėvynei jis atsisakė išvažiuoti konflikto pradžioje, o likęs turėjo kaip nors prisitaikyti, per visus įvykius daryti tam tikrus kompromisus, ir jie jį nuvedė iki nepriimtinų dalykų. Jei būčiau likęs savo šalyje, gal būčiau elgęsis taip, kaip jis. Būdamas toli, nebaudžiamas gali sakyti „ne“, o vietoje ne visada turi tokią laisvę.

Apskritai, jo vertybės jį pražudė; mano trūkumai mane

išgelbėjo. Gindamas saviškius, saugodamas tai, ką tėvai paliko, jis kovėsi kaip liūtas. O aš – ne. Menininkų šeima, kurioje augau, neįskiepijo man tokių pačių vertybių. Nei tokios fizinės drąsos, nei tokio pareigos jausmo, nei tokios ištikimybės. Prasidėjus pirmosioms žudynėms, aš išvažiavau, pabėgau; išsaugojau švarias rankas. Niekinga privilegija, suteikta garbingam dezertyrui.

- - -

Dievas! Štai kur gražus amatas!

- - -

Vėliau, jei yra anapusinis gyvenimas, mes turėsime laiko išsiaiškinti kaip vyras su vyru. O jei ten tik nebūtis, mūsų, mirtingųjų, ginčai, šiaip ar taip, nebeturės reikšmės.

- - -

Paskui čia kilo karas. Joks namas ir joks prisiminimas neliko nesugriautas. Viskas supuvo – draugystė, meilė, atsidavimas, giminystė, tikėjimas, ištikimybė. Ir mirtis. Taip, šiandien net mirtis atrodo suteršta, išsigimusi.

- - -

Man, kaip ir visiems žmonėms, svarbus tik vienas dalykas: kad atėjau į pasaulį. Į pasaulį! Gimti reiškia ateiti į pasaulį, o ne į kokią nors šalį, kokius nors namus.

- - -

Kiekvienas žmogus turi teisę išvykti, tai šalis turi įtikinti jį pasilikti, kad ir ką sakytų pompastiški politikai.

<...>

Pirmiausia tavo šalis privalo prisiimti tam tikrus įsipareigojimus tavo atžvilgiu. Kad tu joje būtum laikomas visateisiu piliečiu, kad nepatirtum spaudimo, diskriminacijos, žeminančio skurdo. Tavo šalies ir jos vadovų pareiga tau tai garantuoti; kitaip tu jiems nieko neprivalai. Nei mylėti gimtinės, nei gerbti vėliavos. Šaliai, kurioje gali gyventi pakelta galva, privalai atiduoti viską, paaukoti viską, net gyvybę; šaliai, kurioje turi gyventi

nuleista galva, neduodi nieko. Nesvarbu, ar tai tave priėmusi šalis, ar tavo tėvynė. Taurumas sukelia taurumą, abejingumas sukelia abejingumą, panieka sukelia panieką. Tokia yra laisvų žmonių chartija, ir aš nepripažįstu jokios kitos.

- - -

Normalu, kad vakarykštis pasaulis nyksta. Normalu ir tai, kad jo truputį ilgiesi. Praradęs praeitį, lengvai nusiramini; neatsigauni tik praradęs ateitį. Liūdžiu ir gailauju ne tos šalies, kurią pažinojau jaunystėje, o tos, apie kurią svajojau ir kuri niekada neišaušo.

- - -

Mano, kaip ir mano pažinotų žmonių, gyvenimas gal ne kažką tereiškia, palyginti su garsaus užkariautojo būtimi. Bet tai mano gyvenimas ir, jei nuspręsiu, kad jis vertas tik užmaršties, vadinasi, aš nenusipelniau gyventi.

- - -

Išvažiavęs iš savo krašto ir apsigyvenęs saugioje vietoje, neturiu teisės mokyti tų, kurie pasiliko.

- - -

Kovodami vyras prieš vyrą, jie, net ir atimdami gyvybę, jaučia tam tikrą abipusę pagarbą, o kai įvykdoma egzekucija, žmogus ne tik nužudomas, bet ir pažeminamas.

- - -

Visuomenės dėsniai – tai ne traukos dėsniai, ir žmogus dažnai kyla aukštyn, o ne krinta žemyn.

- - -

Karai ne tik pažadina mūsų blogiausius instinktus, jie juos daigina, ugdo. Tokia daugybė žmonių virsta spekuliantais, plėšikais, grobikais, žudikais, padugnėmis, nors būtų buvę geriausios pasaulyje būtybės, jei jų visuomenė nebūtų sugriuvusi.

- - -

Kaltė ir gėda – štai ką religijos sugalvojo, kad galėtų laikyti mus už pavadžio! Ir trukdytų mums gyventi!

- - -

Visose pasaulio šalyse yra kalėjimų, viskas priklauso nuo to, kaip jie naudojami.

- - -

Kai žmogus nusprendžia atsiriboti nuo pasaulio, jis tarsi nusižudo, tik be fizinio smurto. Yra matomų priežasčių ir yra tokių, kurias jis slepia net nuo pačių artimiausių, kurių gal ir pats gerai nesupranta.

- - -

– Šiaip ar taip, aš kritikuoju ne tavo tikėjimo brolius, maniškiai dar blogesni. Į kalnus jie eina ne vien melstis ir medituoti. Mane erzina dabar atsiradęs įprotis viską dangstyti ir viską pateisinti religija. Jeigu šitaip rengiuosi, tai dėl savo religijos. Jeigu tą ir tą valgau, tai dėl savo religijos. Savo draugus, nieko jiems nepaaiškinęs, palieku todėl, kad mane šaukia religija. Žmonės ją kaišioja visur ir mano šitaip jai tarnaujantys, nors iš tiesų tai ją verčia tarnauti savo ambicijoms ir įgeidžiams.

Religija svarbi, bet ne svarbesnė už šeimą, už draugystę, už ištikimybę. Vis daugėja žmonių, kuriems religija atstoja moralę. Remdamiesi citatomis, jie tau kalba apie tai, kas leidžiama ir kas neleidžiama, apie tai, kas švaru ir kas nešvaru. Mano nuomone, verčiau jau rūpintųsi tuo, kas garbinga ir kas dora. Jie turi religiją ir mano neprivalą turėti moralės.

- - -

Jeigu žmogus neaplanko gimtosios šalies ketvirtį amžiaus, tai ne dėl laiko stokos.

- - -

Esti valandų, kai žmogus jaučia poreikį būti visiškai vienas su savo mintimis, ir tada net menkiausias įsikišimas atrodo kaip agresija.

- - -

Jei koks žmogus dėl savo įsitikinimų nevartoja vienokio ar kitokio gėrimo, vienokio ar kitokio maisto, jo elgesį aš gerbiu. Bet nepakenčiu, kai kas nors mėgina tai primesti kitiems.

- - -

Niekada nesijaučiu toks netikintis, kaip klausydamasis dvasininko pamokslo: sulig kiekvienu pamokymu, sulig kiekviena Šventojo Rašto citata mano protas ima maištauti, dėmesys nukrypsta, lūpos pradeda šnibždėti prakeiksmus. Bet, kai tenka dalyvauti pasaulietiškose laidotuvėse, sielą sukausto šaltis ir pagauna noras niūniuoti siriškas ar bizantietiškas giesmes...

- - -

Nagi, pamėginkit kieno nors pasiteirauti apie karą! Ir žmogus naiviai paklaus: „Kokį karą?“ Nes karų buvo daugybė.

- - -

Vaikystės vietų lankymas – grynas mazochizmas. Žmogus ieško nusivylimo ir, nenuostabu, jį randa.

- - -

Ir vakar, ir šiandien Dievas yra nugalėtųjų prieglobstis, paskutinis uostas.

- - -

Ilgainiui visi Adomo ir Ievos sūnūs taps pasimetusiais vaikais.

Amin Maalouf

„Samarkandas“

Samarkand

– Kol sulauksi tos dienos, kada galėsi sakyti, ką galvoji, pasens ir tavo palikuonių palikuonys. Mes gyvename paslapčių ir baimės amžiuje, tad privalai turėti du veidus: vieną rodyti miniai, kitą – sau ir savo Kūrėjui. Jei nori išsaugoti akis, ausis ir liežuvį, užmiršk, kad turi akis, ausis ir liežuvį.

- - -

Nekalbėkime apie žmones, tai laikiniausios iš visų būtybių...

- - -

– Niekuo nesistebėk, tikrovė turi du veidus, žmonės – taip pat.

- - -

Palikuonių jis nenori vien todėl, kad gyvenimas jam atrodo nepakeliama našta. „O laimingiausias tas, kas negimė pasauly“, – nuolat kartoja jis.

- - -

Joks reikalas nėra teisingas, jeigu siejasi su mirtimi.

- - -

„Neužtenka žudyti savo priešus, mes ne žudikai, o mirties nuosprendžio vykdytojai, ir turime veikti viešai, rodydami pavyzdį kitiems. Nužudome vieną žmogų, įbauginame šimtą tūkstančių. Bet neužtenka įvykdyti nuosprendį ir įbauginti, dar reikia mokėti numirti, nes, jei žudydami atgrasiname savo priešus kaip nors su mumis kovoti, tai mirdami drąsiausia mirtimi sukeliame minios susižavėjimą. Ir kai kurie tos minios žmonės ateis prisidėti prie mūsų. Numirti svarbiau negu nužudyti. Mes žudome tam, kad apsigintume, o miršame tam, kad atverstume, užkariautume. Mūsų tikslas – užkariauti,

gynyba – tik priemonė.“

- - -

Atsidavę žudikai yra tobulas puolamasis ginklas. Ir iš tiesų, kaip apsisaugoti nuo žmogaus, pasiryžusio mirti? Kiekviena gynyba paremta atgrasymu, aukšti asmenys, kaip žinia, apsistato grėsminga sargyba, gąsdinančia galimą užpuoliką neišvengiama mirtimi. O jei užpuolikas nebijo mirties? Jei jis įsitikinęs, kad kankinystė yra tiesus kelias į rojų? Jei jo galvoje nuolat skamba Pamokslautojo žodžiai: „Jūs sukurti ne šiam pasauliui, o anam. Argi žuvis bijotų, jei būtų grasinama įmesti ją į jūrą?“ O jei dar žudikui pavyksta įsiskverbti į aukos aplinką? Tada nėra jokių vilčių jį sulaikyti.

- - -

– Man teko žudyti, bet aš netapau žudiku.

- - -

„Ar pasaulis galėjo būti sukurtas geriau?“ Tie, kurie atsako „taip“, kaltinami piktžodžiavimu, nes teigia, kad Dievas nepakankamai rūpinosi savo kūriniu. Tie, kurie atsako „ne“, taip pat kaltinami piktžodžiavimu, nes duoda suprasti, kad Aukščiausiasis nesugeba padaryti geriau.

- - -

... filosofas, vadinasi, netikintis.

Amin Maalouf

„Tanijo uola“

The Rock of Tanios

Gyvenimas virė, buvo troškimų ir švenčių. Ir nors žmonės šiame pasaulyje niekada nelaukė geriausių dalykų, kasdien tikėjosi išvengti blogiausių.

- - -

Išminčiaus žodžiai liejasi šviesoje. Bet žmonės visais laikais mieliau gėrė vandenį, trykštantį iš tamsiausių olų.

- - -

– Aš taip pat galvoju kojomis. Tikrai, daugiau nieko ir nedarau, tik bastausi keliais. Mintys, kurias nukali kojomis ir kurios pakyla į galvą, tave stiprina ir stimuliuoja, o tos, kurios nusileidžia iš galvos į kojas, apsunkina ir atima drąsą.

- - -

Koks dailininkas norėtų pergyventi savo paveikslus?

Haruki Murakami

1949

Aš išvykau į JAV penkeriems metams, ir, staiga, ten begyvendamas, visiškai nelauktai pradėjau rašyti apie Japoniją ir japonus. Kai kada apie praeitį, kai kada – apie tai, kas dedasi ten dabar. Lengviau rašyti apie savo šalį, kai esi toli nuo jos. Iš tolo galima pamatyti savo šalį tokią, kokia ji yra iš tiesų. Iki šiol aš nelabai norėjau rašyti apie Japoniją. Aš tiesiog norėjau rašyti apie save ir savo pasaulį.

- - -

Mes taip kiekvienas sau toliau gyvuojame. Kad ir kokią gilią ir fatališką netektį išgyvenę, kad ir koks brangus dalykas būtų išplėštas mums iš rankų, nors ir virtę visai kitais žmonėmis, išsaugojusiais tik išorinį apvalkalą, mes ir toliau galime šitaip nebyliai irtis per gyvenimą. Galim ištiesę rankas grybštelėti atseikėtą laiko kiekį ir nustumti sau už nugaros. Lyg kasdienį rutininį veiksmą – kartais labai vykusiai.

Haruki Murakami

„1973-iųjų kiniškas biliardas“

Pinball, 1973

Šiame pasaulyje pilna beprasmiškos piktavalystės. Turbūt galima pasakyti, kad tai supa mus iš visų pusių.

- - -

Kadaise gyveno toks asmuo, o paskui mirė, ir tai viskas.

- - -

Jeigu tik labai stengsies, iš bet ko gali ko nors pasimokyti. Bet kokio kasdienio, paprasto dalyko. Iš tiesų, jeigu taip nebūtų, mes neišgyventume.

- - -

Visada gaunu tai, ko panorėjęs. Tačiau kaskart, viena gavęs, sutrypiu kažką kita.

- - -

Tai, kas kada nors bus prarasta, neturi prasmės. Praeinanti šlovė nėra tikroji šlovė.

Haruki Murakami

„1Q84“

1Q84

Ne viskas yra taip, kaip atrodo.

- - -

Paskui užsimerkė ir sukalbėjo įprastinę maldelę. Jos tekstas buvo beprasmis. Prasmė nesvarbi. Svarbu ją sukalbėti.

- - -

Juk tyčiojantis svarbiausia yra tai, kad auka suprastų esanti užgauliojama. Neįmanoma pasityčioti pačiam žmogui to nepastebint.

- - -

Kiekvienam ramiau priklausyti ne ignoruojamai mažumai, o ignoruojančiai daugumai. Bet kokiais laikais, bet kurioje visuomenėje esmė ta pati – jei esi išvien su dauguma, daugelį problemų gali pamiršti.

- - -

Kur nors būtinai yra pabaiga. Tik nebūna aiškiai parašyta: „Čia pabaiga“. Juk ant paskutinio kopėčių laiptelio nebūna parašyta: „Čia paskutinis laiptelis. Prašome aukščiau kojos nebestatyti“.

- - -

Tyri be priemaišų jausmai yra savaip pavojingi. Gyvam žmogui iš kūno ir kraujo gyventi vien jų vedamam nėra lengva.

- - -

Vyro ir moters santykių logika nepagrįsi.

- - -

Pasaulyje nesuskaičiuojama daugybė žmonių atsidavę tiki ne tiesa, o tuo, kas jie norėtų, kad būtų tiesa.

- - -

Tikrą religiją ir sektantizmą skiria labai blanki linija.

- - -

Pasaulyje apstu tokių tipų, kurie trokšta amputuotis smegenis. Kad ir kaip būtų, taip patogiau. Gali dėl nieko nesukti galvos ir tik tylomis vykdyti paliepimus iš viršaus. Yra ką ant duonos užsitepti.

- - -

Svarbu visuomet nuoširdžiai save saugoti, jokiais būdais negalima praleisti pro pirštus, jei tave skriaudžia. Chroniškas bejėgiškumas sunaikina žmogų suėsdamas iš vidaus.

- - -

Žmogus galiausiai tėra genų pernešėjas – tik tarpininkas. Jie, jodami mumis tarsi arkliu, keliauja iš vienos kartos į kitą. Ir genai negalvoja, kas yra gerai, o kas blogai. Nerūpi jiems, laimingi mes patapsime ar nelaimingi. Nes mes tesame priemonės.

- - -

Užgniaužti teisingą istoriją yra tas pats, kas užgniaužti dalį asmenybės. Tai nusikaltimas.

- - -

Vien nuo minties, kad dabar turi ginklą, imi žvelgti į pasaulį truputį kitomis akimis. Viskas, ką matai aplinkui, įgyja neįprastą keistą atspalvį.

- - -

Bet kuriam žmogui metai po truputį atima gyvastį. Žmogus nemiršta staiga atėjus laikui. Jis pamažu merdėja iš vidaus, kol galiausiai stoja akis į akį su neišvengiamybe. Niekas negali nuo to pabėgti. Žmogus privalo sumokėti už tai, ką gavo.

- - -

Žmogus be atvangos vartoja laiką, o lygiagrečiai su tuo nuolat iš naujo gimdo sąmonės perfiltruotą laiką.

- - -

Nors pats laikas yra tolydžios struktūros, kartą išeikvota, ji pakrinka. Kartais jis teka sunkiai ir ilgai, o kartais – lengvai ir greitai. Retkarčiais praeitis apsimaino su ateitimi, o dar baisesniais atvejais – jis visiškai pranyksta. Būna, kad pasipildo kažkuo, ko neturėtų būti. Galbūt žmogus, šitaip reguliuodamasis laiką, nustato, kiek svarbus jam yra vienas ar kitas gyvenimo etapas. Kitaip tariant, įsitraukdamas į tokią veiklą jis vargais negalais sugeba išsaugoti sveiką protą. Jeigu visą savo išgyventą laiką žmogui tektų priimti kaip tolydų, koks jis yra, jo sąmonė tai neabejotinai sunkiai pakeltų. Toks gyvenimas prilygtų kankynei.

- - -

Ateitis kažkada tampa dabartimi. Ir tuoj tampa praeitimi.

- - -

Geriau pasvarsčius, galbūt pavojingiau yra turėti nepakankamai sugebėjimų nei iš viso jų neturėti.

- - -

Pasaulis yra nepaliaujama kova tarp vienos pusės atsiminimų ir jiems prieštaraujančių kitos pusės atsiminimų.

- - -

Tu mirei ir nusinešei dalelę manęs, o aš likau gyventi turėdamas dalelę tavęs.

- - -

Negali pasirinkti kaip gimti, bet kaip mirti – gali.

- - -

Negaliu mylėti net savęs paties. Kodėl? Nes nesugebu mylėti kitų.

- - -

Dažnai vieną skausmą nuslopina arba panaikina kitas. Pojūčiai visuomet yra reliatyvūs.

- - -

Daugeliui pasaulio žmonių nereikia įrodomos tiesos. Tiesą dažniausiai lydi stiprus skausmas. O beveik niekas netrokšta skausmingos tiesos. Žmonėms reikia gražios ir jaukios pasakos, kuri leistų jiems bent truputį giliau pajusti savo gyvenimo prasmę. Būtent todėl atsiranda religijos.

- - -

Sykį sukūrus sistemą, ji ima gyvuoti savarankiškai.

- - -

Yra reikšmių, kurios kaip mat pranyksta paaiškintos žodžiais.

- - -

Šiame pasaulyje nėra absoliutaus gėrio, kaip nėra ir absoliutaus blogio. Gėris ir blogis nėra sustabarėję ir nepajudinami, o nuolat keičiasi vietomis ir padėtimis. Kažkas gera kitą akimirką gal jau bus persimainę į bloga. Ir atvirkščiai. Svarbu yra palaikyti pusiausvyrą tarp besimainančių gėrio ir blogio. Jei pasaulis pernelyg pakryps kažkurio vieno link, gali susvyruoti moralė. Tad pusiausvyra ir yra gėris.

- - -

Dauguma žmonių pasaulyje nesugeba mąstyti savo galva. Ir tokie dažniausiai nesiklauso, ką šneka kiti.

- - -

Tik tiesos pripažinimas suteikia gyvenimui tinkamą galią. Kad ir kokia ta tiesa būtų.

- - -

Pasaulyje nėra labiau mokesčių nekenčiančių žmonių už turtuolius.

- - -

Nėra lengvesnio būdo apgauti žmogų, kaip pasakyti jam, kad jis elgiasi teisingai.

- - -

Gilus tikėjimas visada sukelia nepakantumą.

- - -

Kančios neįmanoma apibendrinti. Kiekviena kančia skirtinga. Nors nepasakytum, kad kančia žavinga būtent tuo.

- - -

Išmintis ir sugebėjimai tėra priemonės, nėra ko jais didžiuotis.

- - -

Ten, kur šviesa, negali nebūti šešėlio, kaip ir ten, kur šešėlis, negali nebūti šviesos. Nėra šešėlio be šviesos ir nėra šviesos be šešėlio. Kuo labiau mes stengiamės tapti gerais, laimingais ir tobulais žmonėmis, tuo atkakliau šešėlis tampa tamsus, blogas ir griaunantis. Kai žmogus siekia savo jėgoms neįveikiamos tobulybės, šešėlis nužengia į pragarą ir tampa šėtonu. Todėl, kad pagal gamtos dėsnius žmogui pranokti save patį yra taip pat nuodėminga, kaip ir savęs nerealizuoti.

- - -

Jis mėgdavo galvoti be jokio tikslo. Kaip šunims erdvioje plynėje leisdavo mintims lėkti laisvai kur akys veda. Liepęs joms eiti, kur nori, ir daryti, ką nori, atriša pasaitėlį. Mintys lyg šunys šuoliuoja sau į valias, kyla ir leidžiasi pakalnėmis, nepailsdamos viena kitą vaiko, aptikusios voverę bergždžiai mėgina ją sugauti. O kai purvinos ir iki ausų aplipusios žolėmis grįžta atgal, Ušikava paglosto joms galvas ir vėl užsega pavadėlius.

- - -

Kai jos nebeliko, Tengo pastebėjo, kad bute atsirado žmogaus pavidalo tuštuma.

- - -

Žmogus savaime pagerbia mirusįjį. Jis juk ką tik atliko žygdarbį – numirė.

- - -

Ne dėsniai ir logika kuria tikrovę, bet pati tikrovė pagimdo dėsnius ir logiką.

- - -

Žmogaus mirtis bet kokiu atveju prislegia. Juk pasaulyje atsiveria skylė.

- - -

Sunku logiškai paaiškinti tai, kas nelogiška.

- - -

Juk daugelio žmonių dėmesį ir simpatiją patraukia ne ramaus veido grožis, o tai, kaip natūraliai ir subtiliai keičiasi jo išraiškos.

Haruki Murakami

„Avies medžioklė“

A Wild Sheep Chase

Nuoširdaus darbo nebūna. Niekur jo nerasi. Tas pats, lyg mėgintum nuoširdžiai kvėpuoti ar nuoširdžiai šlapintis!

- - -

Kartą buvo pasaulyje vienas visų priimtas teiginys. Ir turėjo jis, kaip įprasta, mažas išimtis. Bet metai bėgo, išimtys augo, bjauriomis dėmėmis plito po gimdytojo kūną – ir po kurio laiko pavertė jį ir pačios pavirto absoliučiai kitokiu, netgi bemaž visiškai priešingu teiginiu. Aišku, pastarasis taip pat turėjo savo mažų išimčių...

- - -

Didesniu ar mažesniu mastu – visi žmonės pasaulyje gyvena pagal kažkieno įsakymus, kažkieno gąsdinami ir mygami. Gali būti, kad kitokių, kilnesnių, santykių paieškos – apskritai beviltiškas užsiėmimas...

- - -

Būtis – ne kažkieno asmeninės valios raiška, o chaotiškas reiškinys. Tu esi anaiptol ne individuali esybė, o tik visuotinio chaoso dalelė. Mano chaosas yra ir tavo chaosas. Būtis – tai bendravimas. Bendravimas yra būtis.

- - -

Tik nuolatinis, nesibaigiantis ieškojimas ir yra tikras gyvenimas...

- - -

Muzika nuvertėja ne taip greitai, kaip mintys.

- - -

Atėmei žaidime kamuolį iš kitų, tai būk malonus, pats bėk ir pats įmušk įvartį. O yra ten vartai ar ne – tavo problema.

- - -

Visus žmones sąlygiškai galima suskirstyti į dvi grupes: vidutinybes realistus ir vidutinybes idealistus.

- - -

Labai sunku kam nors kitam paaiškinti šį fantastišką pojūtį: aš – esu aš... Dar sunkiau įsivaizduoti, kad kam nors tai galėtų būti įdomu.

- - -

Tik vidutinybė iš visų kelių pasirenka ilgiausią.

- - -

Silpnumas žmoguje pūva ir tie puvėsiai plinta. Kaip gangrena.

Haruki Murakami

„Bespalvis Cukuru Tadzakis ir jo klajonių metai“

Colorless Tsukuru Tazaki and His Years of Pilgrimage

Pavydas – tai pats beviltiškiausias kalėjimas pasaulyje. Kodėl? Todėl, kad į jį kalinys užsidaro pats. Ten niekas jo per prievartą neįkiša. Jis savo noru ten įeina, užsirakina iš vidaus, o raktą išmeta lauk pro grotas. Ir šiame pasaulyje nėra nė vieno žinančio, kad jis ten įkalintas. Aišku, jeigu tik pats žmogus nuspręstų išeiti, galėtų tai padaryti. Nes tas kalėjimas yra jo sieloje. Tačiau apsispręsti negali. Jo siela surambėjusi, kieta lyg akmeninė siena. Būtent tai ir yra pavydo esmė.

- - -

Savianalizę pagimdo skausmas. Tikrai ne amžius.

- - -

Žmonės, iš kurių atimama laisvė, būtinai pradeda ko nors neapkęsti.

- - -

Laisvai galvoti – tai atsiskirti nuo savo paties kūno. Išeiti iš riboto narvo, vadinamo savo paties kūnu, išsilaisvinti iš grandinių, tiesiog leisti sklęsti mintims. Logikai suteikti natūralų gyvenimą. Tai yra mąstymo laisvės esmė.

- - -

Atmintį galima užvožti dangčiu. Bet paslėpti istorijos – ne.

- - -

Suvokimas – tai dalykas, kuris pats savaime yra išbaigtas, jis išorėje nepasirodo kokiu nors konkrečiu rezultatu. Nesama ir ko nors panašaus į naudą. Kas tai per dalykas, žodžiais paaiškinti neįmanoma. Telieka tik pačiam realiai patirti. Galiu pasakyti tik viena: kai kartą akyse išvysti tokį tiesos vaizdą, pasaulis, kuriame

gyvenai iki tol, pasirodo net baisu koks plokščias. Tame reginyje nėra nei logikos, nei nelogikos. Nei gėrio, nei blogio. Viskas susilieję į viena. O tu pats irgi tampi to lydinio dalimi. Atsiskiri nuo kūnu vadinamų rėmų ir tam tikra prasme tampi metafizine būtybe. Tu tampi intuicija. Tai nuostabus, bet kartu ir nuviliantis jausmas. Nes tu beveik pačioje pabaigoje suvoki, koks skystas, stokojantis gylio buvo tavo gyvenimas iki šiol. Išsigąsti pagalvojęs, kodėl iš viso pakentei tokį gyvenimą.

- - -

Bet koks dalykas neišvengiamai turi rėmus. Mąstymas irgi. Nereikia bijoti kiekvieno rėmo, bet negalima ir bijoti griauti tų rėmų. Tai tampa už viską svarbiau, žmogui norint tapti laisvam. Pagarba rėmams ir rėmų baimė. Visi gyvenime svarbūs dalykai visada yra dviprasmiai.

- - -

Gyvename iš esmės abejingumo laikais, o esame apsupti tokios gausybės informacijos apie kitus. Jeigu tik panori, gali lengvai susižinoti apie žmones. Nors iš tikrųjų apie juos beveik nieko nežinai.

- - -

Iš samdomo darbo išmokau dar vieną dalyką: kad dauguma pasaulio žmonių nejaučia ypatingo pasipriešinimo klausydami kitų nurodymų ir juos vykdydami. Netgi, priešingai, jie džiaugiasi gavę nurodymus. Aišku, burba, bet nerimtai. Paburbuliuoja tik iš įpratimo. Kai paliepiama galvoti savo galva, prisiimti atsakomybę už savo sprendimus, tada jie sutrinka.

- - -

Gyvenime esama dalykų, kuriuos sunku paaiškinti bet kokia kalba. Ir ne tik kai aiškini kitiems. Net ir sau pačiam paaiškinti yra per sunku. Kai stengiesi prievarta tai padaryti, kažkur gimsta melas.

- - -

Yra dalykų, kurių negalima sakyti, net jeigu ir kalbi labai atvirai.

- - -

Jeigu jau kas nors turi svarbią prasmę ir tikslą, jis tikrai dėl menkos klaidelės visiškai nesuges ir kaip dūmas neišgaruos.

- - -

Ar mirsiu iš tikrųjų, ar mirsiu metaforiškai, didelio skirtumo nėra.

Haruki Murakami

„Dansu Dansu Dansu“

Dance Dance Dance

Vienutė – tai paprasčiausias kambarys, jei jo neužrakini.

- - -

Į viršūnę žmonės įkopia įvairiai. Tačiau, kad ir kas būtum, pasiekęs viršūnę, tik riedėsi nuo kalno žemyn. Šito sustabdyti dar niekam nepavyko. Blogiausia, kad niekad nežinai, ar tą viršūnę jau pasiekei. Manai vis dar kopiąs į viršų, o pasirodo, kad jau perkirtai lemtingą ribą. Niekas tavęs neįspės.

- - -

Su mirusiais nereikia skubėt pabaigt reikalų. Dabar ji ilgai bus mirusi. Apgalvosime visa tai, kai būsime geresnės nuotaikos.

- - -

Brandusis kapitalizmas pranoko pats save. Neperdėsime, jog finansiniai sandoriai tapo beveik religine veikla. Naujasis misticizmas. Šiuolaikinis kapitalizmas. Patinka jums ar ne, tai visuomenė, kurioje gyvename. Net gėrio ir blogio standartai suskaidyti ir įmantrūs. Gėrio esama madingo ir nemadingo, kaip ir blogio. <...> Toks jau šis pasaulis – filosofija ima vis labiau panašėti į verslo administravimą.

- - -

Jei mėgini gyventi pavyzdingai šitam beprotiškam, iškreiptam, susiplakusiam pasauly – tai jau savaime juokinga.

- - -

Švaistymas yra didžiausia dorybė, kurios galime pasiekti brandžioje kapitalistinėje visuomenėje.

- - -

Laikrodis tiksi, valandos lekia pro šalį. Praeitis kaupiasi, ateitis senka. Galimybių mažėja, savigrauža stiprėja.

- - -

Tik pats mirtį pasirinkęs žmogus žino tikrąją priežastį, ir tai – ne visuomet.

- - -

Pusiausvyra per daug subtili, kad truktų amžius.

Haruki Murakami

„Į pietus nuo sienos, į vakarus nuo saulės“

South of the Border, West of the Sun

Žmogus kartais vien savo egzistavimu ką nors skaudina.

- - -

Visi materialūs dalykai kada nors išnyks. Bet tam tikros mintys lieka visiems laikams.

- - -

Buvau pernelyg savanaudis verkti dėl kitų, o verkti dėl savęs buvau per senas.

- - -

Aš tik žuvis ir man apie nieką nereikia galvoti. Nereikia galvoti nė apie patį plaukimą. Man tiesiog pakanka būti čia ir savimi. Tokia juk buvimo žuvimi prasmė.

- - -

Pamiršk apie vertę. Nes niekas nėra nieko vertas.

Haruki Murakami

„Komandoro nužudymas“

Killing Commendatore

Jei žvelgtum į žmogų kiaurai iki pat gilumos – kiekviename bent kartą blykstelėtų kažkas gražaus, švytinčio.

- - -

Kad ir kokiomis gėrybėmis būtų apdovanotas žmogus, vis vien pasitaikys kas nors, dėl ko neras ramybės, apie ką mąstys.

- - -

Jei jau vis vien eini tam tikru keliu, geriau eiti ta jo dalimi, kur daugiau saulės.

- - -

Metaforos suvis netenka prasmės, jei bandai jas paaiškint. Jas reikia pačiam suviršKint.

- - -

Laikui bėgant ir aplinkybėms keičiantis, žmonių širdys suartėja ir nutolsta; tai natūralu. Žmogiški jausmai ir dvasia – takiausias, slidžiausias dalykas pasaulyje, jo neapribosi, nesuvaldysi nei papročiais, nei kasdieniais įpročiais ir buitimi, nei įstatymu. Tai laisvai plazdenantis padaras, skriejantis, kur nori.

- - -

Yra dalykų, kuriuos laikas iš mūsų atima, bet yra ir tokių, kuriuos duoda. Svarbiausia paversti laiką savo sąjungininku.

- - -

Net blogiausi dalykai turi šviesiąją pusę.

- - -

Kiekvienas gimdamas atsinešam savo „indą“ ir savotiškai jį užpildom.

- - -

Sykį sistema įsisuka ir pradeda judėti, spardykis, kiek nori, – vis vien sutraiškys tarp savo dantratėlių.

- - -

Mažų mažiausiai būna tokių žmonių, kurie gali priprasti prie galvų kapojimo. Kaip sakoma, šuo ir kariamas pripranta. Kai kurie žmonės apsipranta su kone bet kuo. Gal kaip tik tada, kai atsiduria štai tokioje vietoje, prie pragaro vartų, gal kaip tik tada labai staigiai išmoksta apsiprasti.

- - -

Kad ir ką pasiekčiau šiame pasaulyje, kokios profesinės sėkmės sulaukčiau, kiek kapitalo prikaupčiau, galiausiai aš – tik genų, kuriuos gavau iš kažko kito, rinkinys, o egzistuoju tik tam, kad tą genų rinkinį perduočiau kam nors po savęs. Aš – tik pereinamoji fazė, patogus evoliucijos įrankis. Atidėjus į šalį šią funkciją, iš manęs telieka viso labo grumstelis.

- - -

Ir paveikslai, ir literatūra, ir muzika – visa tai skirta tam, kad kažką pamatytume kito žmogaus akimis.

- - -

Mūsų dvasia susijusi su mūsų atmintimi. Iš esmės ji suformuota iš atsiminimų ir gyvuoja misdama vaizdiniais.

- - -

Gyvenime žmogų labiausiai nustebina aplankiusi senatvė.

<...>

Kai gerai pagalvoji, kartais senatvė su visomis ypatybėmis žmogui dar labiau netikėta negu mirtis. Turbūt ji visada prasilenkia su bet kokiais lūkesčiais ir prognozėmis. Vieną dieną staiga labai aiškiai imi ir supranti: biologiškai – o ir socialine prasme – šioje žemėje tapai nebereikalingas, perteklinis.

- - -

Na gerai, jei jau egzistencija išprotėjo, bent jau aš pats ramiai ir protingai elgsiuos.

- - -

... vieną po kito prarado jam brangius žmones, ir jų niekuo nepakeisi. Ir liko vien su savo kančių prisiminimais. Ne dyvai, kad jame gilias šaknis įleido rūstis, vienatvė ir širdperša. Kaip besiskėtriotum, prieš istorinių įvykių vėją nepapūsi. Tai suvokus tūlą apima neviltis ir bejėgystė.

- - -

Kol pagaliau numiršta vienas paliegėlis, visam būriui žmonių aplink jį būna daug darbo.

- - -

Nėra tobulų, išbaigtų žmonių ir išbaigtų gyvenimų. Visi visados išlieka negalutiniai.

Haruki Murakami

„Mylimoji Sputnik“

Sputnik Sweetheart

Lytinis potraukis nėra suvoktinas dalykas. Jis tiesiog yra.

- - -

Supratimas visuomet tėra apsirikimų suma.

- - -

Dauguma žmonių pasaulyje įsivaizduoja save išgalvotame siužete.

- - -

Anapus dalykų, apie kuriuos manome jau pakankamai žinantys, slypi dar tiek pat nežinomybės.

- - -

Svarbiau už kitų galvoje kilusias dideles mintis yra paties sugalvoti maži dalykai.

- - -

Juk neįmanoma, kad visi žmonės būtų lygūs. Nesu nieko panašaus girdėjęs. Šitoje ankštoje Japonijoje yra susigrūdę 110 milijonų žmonių. Pamėginkite padaryti juos visus lygius. Bus tikras pragaras.

- - -

O kas, po galais, yra teisinga? Nepasakytum? Atvirai sakant, man nelabai aišku, kas yra teisinga. Kas yra neteisinga – suprantu. Bet kas yra teisinga?

Haruki Murakami

„Negailestinga stebuklų šalis ir Pasaulio galas“

Hard-Boiled Wonderland and the End of the World

Tarkime, kad Žemės planeta – ne rutulys, o milžiniškas kavos staliukas; na, ar kasdieniame gyvenime pajustume kokį nors skirtumą? Žinoma, toks pavyzdys gal ir pritemptas, faktų taip laisvai kaitalioti savo nuožiūra negalima. Vis dėlto vien patogumo dėlei įsivaizdavęs Žemę kaip milžinišką kavos staliuką, kaipmat atsikratai viso to jovalo – visokių iš esmės beprasmių ir niekam nereikalingų laiko juostų, gravitacijos, pusiaujo ir gausybės kitų erzinančių detalių, neišvengiamai lendančių į galvą, jei Žemę įsivaizduosi kaip rutulį. Turiu omeny – na, kiek kartų gyvenime kokiam nors visiškai normaliam vyrukui gali būti praktiškai svarbi kad ir pusiaujo sąvoka?

- - -

– Tai evoliucija. O evoliucija – visada rūsti. Rūsti ir nuobodi. Toks dalykas kaip džiaugsminga evoliucija išvis neegzistuoja.

- - -

– Juk jeigu nori klausytis muzikos, stereoaparatūra nėra tokia jau būtina. Jeigu smuiką girdi skambant kairėje, o kontrabosą – dešinėje, nuo to muzika netampa geresnė. Tai tiesiog šiek tiek sudėtingesnis būdas stimuliuoti nusinuobodžiavusią vaizduotę.

- - -

Šiaip jau ypatinga mirties baimė manęs nekamuoja. Kaip kadaise sakė Šekspyras, jei mirsi šįmet, kitąmet nebereikės. Jei žvelgsi šitaip, viskas atrodys gana paprasta. Gyvenimas – gal ir ne saldainiukas, sutinku, bet jis mano – ir tik man valia elgtis su juo kaip noriu. Sykį taip nutaręs, galiu visai pusėtinai su juo susigyventi.

Tačiau kai jau numirsiu, norėčiau, kad mane ir paliktų gulėti ramybėje. Atrodo, Egipto faraonai ne šiaip sau pageidaudavo užsimūryti piramidėse.

- - -

– Mes esame normalūs, paprasti žmonės, tokie pat kaip ir visi kiti.

– Visi gal ir yra paprasti, bet anaiptol ne normalūs.

- - -

Tai karas. O tas, kuris nuolat stabčioja skaičiuoti išlaidų, karo niekada nelaimi.

- - -

Teisingumas – sąvoka, tinkama tik tam tikrose apibrėžtose situacijose. Bet mes vis vien siekiame ją pritempti, pritaikyti net ten, kur ji visiškai nedera. Nuo sraigių ir metalo dirbinių krautuvėlių iki santuokinio gyvenimo. Galbūt niekas teisingumo nesuranda, galbūt niekas net nepasigenda, bet iš tikrųjų jis – toks pat kaip ir meilė. Kai gauni, paaiškėja, kad gavai anaiptol ne tai, ko troškai.

- - -

Gal alkoholis iš tikrųjų ir neslopino skausmo, bet tarytum suteikė šiam atskirą gyvenimą, nesusijusį su manuoju.

- - -

– Kaip nykus gyvenimas gali būti iš esmės laimingas? Bet paskui supratau, kad kančias galima apriboti, nuolat perkeliant į ateitį.

Haruki Murakami

„Norvegų giria“

Norwegian Wood

Mirtis egzistuoja ne kaip gyvenimo priešingybė, o kaip jo dalis. Mirtis egzistuoja, o mes gyvename ir kvėpuodami įtraukiame ją į plaučius lyg smulkulytes dulkeles.

- - -

Viską vertinti rimtai – toli gražu ne tas pat, kas priartėti prie tiesos.

- - -

Jeigu skaitysi tik tas knygas, kurias skaito visi, tuomet ir galvoti galėsi tik tai, ką galvoja visi.

- - -

Gyvenime idealai nereikalingi. Reikalingi tik veiksmų standartai.

- - -

Džentelmenas yra tas, kuris daro ne tai, ką nori daryti, o tai, ką turėtų daryti.

- - -

Viena didžiausių mūsų problemų ir yra ta, jog mes nesugebame atpažinti savo nukrypimų ir su jais susitaikyti. Juk lygiai taip pat, kaip kiekvienam būdingi kokie nors išskirtiniai bruožai, tarkim, ypatinga eisena, taip išskirtinis gali būti ir žmogaus mąstymas, bet kuris žmogus gali jausti ar matyti pasaulį kitaip nei visi kiti.

- - -

Labai baisu sužeisti tą, kuris tau iš tikrųjų rūpi, – ir sužeisti nesąmoningai.

- - -

Žmonės atrodo svetimi, kai pats svetimas esi.

- - -

Kai jausmai tvenkiasi viduje neišsiveržd ami į paviršių, džiūva, kietėja ir miršta – štai tada būna iš tikrųjų blogai, tai jau rimtas pavojaus signalas.

- - -

Viskas susiklostys taip, kaip ir turi susiklostyti, jei tik leisi įvykiams tekėti natūralia vaga.

- - -

Nors iš devynių kailių išsinerk, o žmonėms ateina metas kentėti – ir tada jie neišvengiamai įskaudinami.

- - -

Privalai stverti tokį laimės šansą, koks pasitaiko, ir tada, kai jis pasitaiko, ir pernelyg nesukti galvos dėl kitų žmonių. Tokių šansų per visą gyvenimą tau mesteli gal du ar tris, o jei paleidi juos vėjais taip ir nepasinaudojęs, paskui tenka gailėtis iki grabo lentos.

- - -

Gyvendami mes auginame ir puoselėjame mirtį. Kad ir kokia tai būtų tiesa, vis dėlto – tik viena tiesų, kurias mums tenka atrasti.

- - -

Būna tokios šokoladinių saldainių rinkinių dėžutės; vienus saldainius iš jų tu mėgsti, kitų – ne. Taigi suvalgai tuos, kuriuos mėgsti, ir galiausiai lieka tik tie, kurių tau nesinori. Kai tik mane ištinka kas nors skausminga, visada apie tai pagalvoju. Nagi, tereikia suvalgyti tuos neskaniuosius saldainius, ir vėl viskas bus gerai. Gyvenimas – šokoladinių saldainių rinkinys.

Haruki Murakami

„Pernakt“

After Dark

Yra didelis skirtumas tarp to, kai kažką sėkmingai darai, ir to, kai kažką iš tikrųjų kuri.

- - -

– Bet juk žmonės gali suartėti ir išlaikydami atitinkamą atstumą, – taria Mari.

– Žinoma, – sutinka Takahašis. – Žinoma, gali. Bet gali būti ir taip, kad vienam žmogui tai atrodo tinkamas atstumas, o kitam jis jau bus kiek per didelis.

Haruki Murakami

„Visi Dievo vaikai šoka“

After the Quake

Tailandas

Jeigu ir toliau didžiumą jėgų atiduosite vien tik gyvenimui, ramiai numirti nebegalėsite. Pamažu reikia sukeisti juos vietomis. Gyvenimas ir mirtis – tam tikra prasme lygiaverčiai dalykai.

Varlys išgelbsti Tokiją

Tikroji baimė – tai baimė, kai žmogus bijo savo vaizduotės.

- - -

Ne viskas, kas matoma akimis, yra tikra.

- - -

Mano priešas yra ir mano viduje esantis aš. Mano viduje egzistuoja ir ne aš.

Medaus pyragas

Kol gyvi, visi šiek tiek skiriasi, o kai numiršta – visi vienodi. Panaudoti mėsos gabalai.

Haruki Murakami

„Vyrai be moterų“

Men Without Women

Tik žinojimas suteikia žmogui stiprybės.

- - -

Natūralus, ramus, malonus gyvenimas reiškia, kad kažkur slypi problema?

- - -

Laikui bėgant, atmintis neišvengiamai save perkuria.

- - -

Žmonės būna savanaudiškai įsitikinę, kad kiti privalo patirti tokias pat kančias, kaip ir jie patys.

- - -

Mes visi einame nesibaigiančiais aplinkiniais keliais.

Rita Pohle
1949

Neprivalote mylėti kiekvieno, ne kiekvienas privalo mylėti jus.

- - -

Žvelgiant tarsi iš šalies, situacijos atrodo paprastesnės, pasikeičia požiūris.

Patrick Süskind
1949

Kvapo įtaiga stipresnė už žodžius, reginius, jausmus ir valią. Kvapo įtaigai neįmanoma atsispirti, jis patenka į mus kaip oras į plaučius, jis užlieja mus, tiesiog užtvindo ir niekas negali nuo jo apsiginti.

Graham Swift
1949

Graham Swift
„Vandenų žemė“
Waterland

Kad ir ką sužinosi apie žmones, kad ir kokie blogi jie pasirodys, kiekvienas jų turi širdį ir kiekvienas kadaise buvo kūdikis, žindantis motinos pieną.

- - -

Iš kur ta spraga tarp jo ir pasaulio (kurią, teisingai ar ne, jis bando užpildyti knygomis)?

- - -

Gyvenime daug tuščios erdvės. Mūsų vieną dešimtadalį sudaro gyvieji audiniai, devynis dešimtadalius – vanduo; gyvenimo vieną dešimtadalį sudaro Čia ir Dabar, devynis dešimtadalius – istorijos pamoka. Nes didžiąją laiko dalį Čia ir Dabar nėra nei dabar, nei čia.

- - -

Tik gyvūnai gyvena visiškai Čia ir Dabar. Tik gamta nepažįsta nei atminties, nei istorijos. Tačiau žmogus yra pasakojantis gyvūnas. Kad ir kur eidamas, jis po savęs nori palikti ne chaotišką bangavimą, ne tuščią erdvę, o paguodą teikiančius pasakojimų plūdurus-gaires ir pėdsakų ženklus. Jam reikia pasakoti ir pasakoti. Reikia vis kurti pasakojimus. Kol yra koks nors pasakojimas, viskas gerai.

- - -

Yra tokia istorijos teorija, kurią galima pavadinti puikybės teorija. Ši doktrina teigia, kad negali būti sėkmės be bausmės, didelių laimėjimų – be paskesnių praradimų; kad joks Napoleonas negali perbraižyti Europos žemėlapio ir nesulaukti atpildo.

Jūs šaipotės. Kas vykdo šį didingą ir tiesmuką teisingumą?

Dievai? Kokia nors antgamtiška galia? Tai ir vėl labai panašu į pasakas. Labai gerai. Tačiau net gamta mus moko, kad nieko neduodama kartu ko nors neatimant.

<...>

Niekas šiame pasaulyje toli nenueina. Ir visa, kas juda priekin, judės ir atgal. Tai gamtos pasaulio dėsnis – taip pat ir žmogaus širdies.

- - -

Smalsumas, be kita ko, skiriantis mus nuo gyvūnų, yra meilės dalis.

- - -

Argi šmėklos neįrodo – netgi gandai, kuždesiai, pasakojimai apie šmėklas, – kad praeitis kibi, kad mes visada grįžtame?..

- - -

O kai jūs klausdavote: „Kokia istorijos prasmė? Kodėl istorija? Kodėl praeitis?“ – aš sakydavau: „Juk tas jūsų „Kodėl?“ ir yra atsakymas. Reikalaudami paaiškinimo jūs ir paaiškinate. Argi tos priežasčių paieškos jau savaime nėra neišvengiamai istorinis procesas, nes tai visada turi vesti atgal – nuo to, kas vyko vėliau, prie to, kas vyko prieš tai. Ir kol mes dar jaučiame tą paaiškinimų knietulį, argi neturime visada nešiotis šio griozdiško, bet vertingo nuorodų krepšio, vadinamo Istorija? Dar vienas apibrėžimas: žmogus – gyvūnas, reikalaujantis paaiškinimo, klausiantis Kodėl.

Istorija prasideda tik tada, kai kas nors nutinka negero, istorija gimsta tik iš nelaimės, suglumimo, apgailestavimo. Tad žodžiui Kodėl ant kulnų lipa tas suktas ir ilgesingas žodis Jeigu. Jeigu nebūtų buvę... Jeigu tik... Jeigu ne... Tie beverčiai istorijos Jeigu. Ir, nuolat kliudanti, kreipianti į šoną, blaškanti klausimo „kodėl“ atliekamas atgalines paieškas, egzistuoja ir kita

atgalinio judėjimo forma: jeigu tik galėtumėm susigrąžinti praeitį. Pradėti iš naujo. Jeigu tik galėtumėm sugrįžti...

<...>

Praeitis pinasi mums po kojomis, pargriauna mus, įklampina, ji komplikuoja ir apsunkina. Bet ją ignoruoti – kvailybė, nes istorija visų pirma moko mus vengti iliuzijų ir fantazijų, atidėti į šalį svajones, mulkinimą, panacėjas, stebuklingas išeitis, miglos pūtimą, tai yra būti realistais.

- - -

Kaip aš jums aiškinau to žodžio „revoliucija“ atspalvius? Apsisukimas, ciklo užbaigimas. Kaip sakiau jums, kad nors populiarioji revoliucijos sąvoka reiškia kategorišką permainą, transformaciją – pažangų šuolį į ateitį, vis dėlto beveik kiekvienoje revoliucijoje glūdi priešinga, nors ir ne tokia akivaizdi, tendencija: sugrįžimo idėja. Išpirkimas, restauracija. Iš naujo įtvirtinama tai, kas tyra ir fundamentalu, prieš tai, kas supuvę ir netikra. Sugrįžtama prie naujos pradžios...

Didžiųjų revoliucijų sumaištis – visai ne ta aplinka, kurioje būtų galima tikėtis Nostalgijos suvešėjimo. Bet ji suveši. Pagalvokite apie įnoringą ir išlavintą tų prancūzų revoliucionierių naivumą. Kaip jie reikalavo ne piliečių, o Žmogaus teisių. Kaip jie perėmė gerą seną Ruso šūkį „atgal į gamtą“. Pagalvokite apie didėjantį religingumą – pamaldūs atlaidai, skirti Aukščiausiajai Būtybei, – nors to sąjūdžio pradinis akstinas iš dalies buvo antiklerikalinis, jeigu ne ateistinis. Ir pagalvokite apie šio naivumo pavojus. Kaip šis tyrumo ir nekaltybės ilgesys yra tik per žingsnį nuo Robespjero garsaus ir baisaus nepaperkamumo; kaip išlaisvinimas pavirsta Didžiuoju Valymu; kaip ši revoliucija, kuri jiems atrodė pasibaigusi taip greitai, verčiama vėl atsinaujinti, kad patenkintų pirmųjų principų įtvirtinimą, su vis aršesniu įkarščiu, kol išsekus leidžiamasi į kompromisą, o gal ir reakciją.

O tie revoliucijos mesijai – Robespjeras, Maratas ir

kiti, kurie, nors ir bauginantys, bet, mūsų nuomone, bent buvo pasiruošę eiti į kraštutinumus, kad sukurtų naują pasaulį, – ar jie tikrai galvojo apie Ateities Visuomenę? Nieko panašaus. Jų modelis buvo idealizuota senovės Roma. Laurų vainikai ir taip toliau. Jų prototipas – Cezario nužudymas. Mūsų naujojo amžiaus herojai – visi geri antikos žinovai – taip pat troško sugrįžti atgal...

- - -

Istorija: sėkmingas prasmių duburys. Įvykiai prasmėms nepaklūsta, bet mes ieškome prasmių. Dar vienas žmogaus apibrėžimas: gyvūnas, trokštantis prasmės... bet žinantis...

- - -

Be minios turbūt negali būti revoliucijos, bet minia – tai ne revoliucionieriai...

- - -

Revoliuciniai paradoksai: kai tema – revoliucija, kaipgi prieš ją sukilsi?

- - -

Yra žmonių, kurie istoriją formuoja, ir tokių, kurie ją apmąsto; yra žmonių, kurie sukuria įvykius, ir tokių, kurie klausia kodėl. O tarp pastarųjų esama tokių, kurie pirmųjų veiklą laiko tiesiog savo siekių kliūtimi, – nustūmę istoriją į šoną, nusigręžę nuo jos efemeriškų prievolių, jie lyg pasakoje ima ieškoti amžinųjų nežinomybių.

- - -

Pasaulis sutvarkytas taip, kad kai viskas bus sužinota, kai smalsumas bus išsemtas, tada pasaulis ir turės pasibaigti.

- - -

Yra toks dalykas, kurio nepakenčia revoliucionieriai ir naujų pasaulių pranašai, ir net kuklūs Pažangos skelbėjai. Tai gamtos mokslas, žmogaus prigimtis. Tos neperprantamos nuostabios gėrybės, neatskleisti slėpinių slėpiniai. Nes tik įsivaizduokim, kad ši gamtinė medžiaga

visada ima viršų prieš dirbtinę medžiagą. Tik įsivaizduokim, kad ši neperkandama medžiaga, iš kurios mes padaryti, ši medžiaga, prie kurios visada grįžtame, – mūsų gyvenimo meilė, yra anarchiškesnė, maištingesnė už bet kokią kada nors tartą revoliucinę priesaiką. Štai kodėl tos revoliucijos visada dvelkia mirties instinktu. Štai kodėl už kampo visada laukia Teroras.

Ką nori monopolizuoti kiekvienas pasaulio statytojas, kiekvienas revoliucionierius? Realybę. Supaprastintą Realybę. Realybę be jokių paikysčių. Realybę, pastatytą į vietą. Realybę be keleto galvų.

- - -

Niekas taip neslopina, kaip smalsumo slopinimas. Smalsumas gimdo meilę. Sujungia mus su pasauliu. Jis neatsiejamas nuo mūsų iškreiptos, pašėlusios meilės šiai neįmanomai planetai, kurioje gyvename. Smalsumui apleidus žmonės miršta. Žmonėms reikia išsiaiškinti, reikia sužinoti. Kaip gali būti kokia nors tikra revoliucija, kol mes nežinome, iš ko esame padaryti?

- - -

... po dešimties metų – praėjus dešimčiai metų po to, kai baigėsi karas, turėjęs užbaigti visus karus.

- - -

– Ir kas sako, kad jeigu ir išgyvensim, tai norėsim vaikų – kai dedasi tokie dalykai? Kas sako, kad dar bus pasaulis, kuriam būtų galima gimdyti?

(Bet jeigu niekas negimdys vaikų, pasaulio, šiaip ar taip, nebeliks...)

– Kas sako, kad mes norėsim gimdyti vaikus bet kokiam esamam pasauliui?

- - -

„Mirė“ yra tiesmukas žodis, nusakantis tiesmuką ir natūralų reiškinį, o žodį „išėjo“ – baugų ir neapibrėžtą – reikia paaiškinti.

- - -

Visi mes išklystame iš realaus pasaulio, visi ateiname į savo prieglaudas.

- - -

Yra toks dalykas, vadinamas civilizacija. Ji sukurta iš vilčių ir svajų. Tai tik idėja. Tai nerealu. Dirbtina. Niekas niekada nesakė, kad ji reali. Ji nenatūrali – niekas niekada kitaip nesakė. Ji kuriama mokymosi procesu – bandymais ir klaidomis. Ji lengvai dūžta. Niekas niekada nesakė, kad ji nesubyrės į šipulius. Ir niekas niekada nesakė, kad ji bus amžina.

- - -

Jeigu pasaulio pabaiga neegzistuotų, ją reikėtų išrasti.

- - -

Pažanga yra tada, kai galima sustabdyti pasaulio ritimąsi žemyn.

Ričardas Gavelis

1950

Vienas liūdniausių dalykų mūsų gyvenime – kad mes visi – visi visi! – ėmėm nebetikėti, jog galima ko nors nusipelnyti išties dorai, nes gyvenimas mokė, kad dorai nieko nenusipelnysi.

- - -

Gyvenime žmogus neturi daryti tik vienos klaidos: patikėti, kad blogiausios dienos jau praėjo.

- - -

Kada žmogaus gyvenimo indas sudūžta, nereikia rankioti šukių, lipdyti jų. Geriausia žiesti suvis naują indą.

- - -

Drąsiai misk kitų idėjomis. Idėjos – vienintelis penas, kurio tau niekad nepristigs.

- - -

Nėra jokių klasių. Yra protingi žmonės, ne itin protingi ir kvailiai.

- - -

Pagrindinis filosofijos klausimas: užmušti kitą ar save? Dievas jau seniai užmuštas.

- - -

Faktus galima dėlioti įvairiai, ypač kada jų trūksta.

- - -

Gali kiek tinkamas naudotis žmonėm, kokie jie yra, tačiau neturi jokios teisės tuos žmones keisti.

- - -

Vienykis su visais, su kuo tik gali. Vienui vienas nieko nepadarysi. Susivienijęs ir padaręs, kuo skubiau atsivienyk.

- - -

Kaip turi jaustis lemtis, kada ją pačią aplanko lemtis?

- - -

Nematai nė tikro savęs veidrodyje, nes įvairiausios svarbios tavo dalys išsibarstė įvairiose vietose, kuriose gyvenai. Jeigu žmogus nori bent trumpam tapti tikru savim, privalo mirksniu aplėkti visas savo gyvenimo vietoves ir susirinkti visą save.

- - -

Tik neieškok jos pasauly. Prasmę gali rasti vien savyje.

- - -

Kartais man atrodo, kad daugybę žmonių pašalina nežinoma ranka, o niekas to nė neįtaria, visa kaltė tenka vargšei lemčiai.

- - -

Žmogaus jutimai labai netobuli, o emocijos pernelyg gaivališkos, kad perteiktų tikrą pasaulio vaizdą.

- - -

Tave stebina kitų bejėgiškumas, menkumas, kvailybė? Neapsigauk – toks esi tu pats.

- - -

Grožis privalo būti ribotas, antraip jis neišvengiamai virsta blogiu.

Ričardas Gavelis

„Jauno žmogaus memuarai“

– Didžiausia žmonių klaida, – sykį nenorom paaiškinai, – kad jie stabteli prie noosferos ekologinės nišos ir stengiasi žūtbūt įsikurti joje, laužydami, darkydami save, taikydamiesi kaip tik prie šitos, artimiausios ekologinės nišos. Ypač jeigu viršum jos kybo koks garbingas, vertinamas ženklas. Energingi vyrai kartais imasi pertvarkyti pagal save pačią nišą. Tai nesąmonė, pražūtingas apsvaigimas. Kantrūs ir kruopštūs žmonės lėtai kiūtina per gyvenimą, bandydami vis naujas nišas – gal kuri pasirodys jiems tinkama. Kartais šitaip randa prieglobstį, kartais taip ir lieka beglobiai.

– O kokia išeitis?

– Reikia susikurti individualią nišą.

- - -

Atmink, beatodairiškas svetimų idealų niokojimas visad yra mirtinai pavojingas.

- - -

Be baimės ar neapykantos nebūsi tikras žmogus, o tik susižavėjęs ir apsalęs veršelis.

- - -

Jūs manote, jog kultūra žlunga, kada ją bando pasisavinti tamsiosios masės. Galbūt, galbūt. Aš ir pats manau, jog labai ydinga sumenkinti, suprimityvinti kultūrą vien tam, kad ją be vargo suvoktų kuo didesnis kiekis žmonių. Tačiau Jūs nuėjote ne ta linkme. Jūs užfiksavote šį liūdną faktą, ir tiek.

Laikyčiau Jus genijumi, jei būtumėt pamokęs, kaip vienam, konkrečiam tos tamsios masės atstovui pasiekti tikros dvasinės kultūros, jos nė kiek nemenkinant. Taip, masė visada sudaryta iš atskirų vienetų. Ir tie vienetai –

ne musės, ne mikrobai, o žmonės.

<...>

Labai klysta tas, kuris lipina niekinamą etiketę prie didžiausios žmonių minios, nė nesirūpindamas, kad toje minioje būtinai atsiras tyresnių ir žmogiškesnių negu jis pats. Labai klysta kiekvienas, kuris yra taip smarkiai savimi patenkintas.

- - -

Kiekvienam žmogui tėra vienintelis tikras kelias – jo įsitikinimų, jo teisybės suvokimo kelias.

- - -

Šviesesnėje epochoje iškart garsiai prabyla tie, kuriuos žmonės jau pažįsta – o visų blogiausia, kad žmonės tokiais tiki, klauso jų žodžių, kažkodėl visai nesuvokdami, kad tie pripažintieji susilaukė garbės ir suklestėjo anksčiau buvusioje fantasmagoriškoje epochoje. Žmonės tiesiog nepajėgia apie tai pagalvoti, nenori kvaršinti sau galvos – tokie jau jie yra.

Jei sušuksi pačią protingiausią pasaulyje mintį – jos niekas neišklausys, visi iškart paklaus: o kas jis toks?

- - -

Žmogui būtinas saugumo jausmas. Žmogui būdingas noras justi būrio, grupės, minios apsaugą, noras nelikti vienam prieš visą pasaulį. Ar supranti mane? Tikriausiai nesupranti, nes esi grynuolis individualistas. Tu jautiesi saugus tik būdamas vienui vienas.

<...>

Protingesni, didingesni už mane žmonės dažniausiai ieško atsakymų vieni, o paskui žiauriai kankinasi dėl savo vienatvės. Tiesa, jų nesmaugia baimė, bet jie klaikiai kamuojasi, negalėdami rasti bendraminčių, bent klausytojų, galinčių ir norinčių suvokti jų mintis ir siekius. Paprastiems žmonėms tokie dalykai nerūpi. Aš manau, jiems labiausiai rūpi saugumo jausmas. Didieji rauda, kad vienatvėje dūsta jų mintys. Eiliniai dreba, kad vieni

nepajėgia gyventi.

<...>

Toks žmogus kaip aš linkęs aukoti savo asmeninę laisvę, dalį savo individualybės kokiai nors bendrijai, aklai paklusti jos taisyklėms ir disciplinai, kad tik mainais gautų tai, ko jam labiausiai reikia – saugumo garantiją. Jeigu jį ištiks nelaimė, jeigu jį kas prirems prie sienos, toks žmogus nesijaus pražuvęs – tvirtai žinos, kad bendrija jam pagelbės, nepaliks jo vieno. Už tai reikia mokėti, neretai itin brangiai, tačiau jokia kaina nėra pernelyg didelė, kai moki už amžiną saugumo jausmą.

Toks žmogus sutinka paaukoti dalį savęs, kad likusioji dalis visad būtų apsaugota.

Alternatyva tokiam keliui tėra viena – tavasis kelias: kiekvieną akimirksnį išlikti savimi, neaukoti nė krislelio savimonės, tačiau visą laiką žinoti – kiekvienoj padėty, bet kurioj situacijoj niekas tau nepadės, atsakysi už save pats, kausiesi pats ir pralaimėsi pats. Ir niekad nebūsi apsaugotas.

<...>

Visų svarbiausia yra to saugumo jausmo kaina. Norint įsigyti žmogžudžių bendrijos apsaugą, reikia pačiam žudyti žmones. Norint užsitikrinti homoseksualistų paramą, reikia pačiam tapti pederastu.

Nežinau, kodėl taip yra, tačiau šiam pasauly patys bjauriausi žmonės neretai jungiasi į pačias galingiausias bendrijas.

- - -

Tau gerai. Tu, kaip pats kažkada sakei, esi pats sau partija. Tokių žmonių reta, absoliučiai daugumai kaip vanduo, kaip oras reikalinga bendrija.

Daugybę kvailysčių, nusikaltimų žmonės padaro vien todėl, kad pakliūva į nederamą bendriją ir per savo silpnumą aklai paklūsta jos taisyklėms.

- - -

Žmogus, turįs bent menkiausią dvasios kibirkštėlę, anksčiau ar vėliau prašnenka. Ir reikia ne užčiaupti jam burną, o kuo atidžiau išklausyti, net jei jis šneka labai nemalonius dalykus. Protingas žmogus tikrai nusipelno būti bent jau išklausytas.

- - -

Jokia revoliucija nelaimi, jei palieka tuos pačius žmones tose pačiose vietose.

- - -

Jei tolydžio sėjai apie save mintis, privalai atsakyti ir už tai, kas iš jų išdygo.

- - -

Žmogus visada mano, jog gauna mažiau negu nusipelno, o to, ką gauna, neabejotinai nusipelnė.

- - -

Aš manau, kad visas žmogaus gyvenimas – tai pastangos susigrąžinti savo pasiklydusią sielą.

<...>

Žmogui neturi rimtai rūpėti kasdienės duonos pelnymas, antraip jis ieškos vien tos duonos, o ne savo pasiklydusios sielos.

- - -

Kai sutinki klestintį žmogų, visad apmąstyk, kokia kaina toji gerovė įsigyta, ir pagalvok, ar sutiksi mokėti tokią kainą.

- - -

Žmogus privalo turėti sudėtingesnių siekių nei troškimas būti bandos vadu.

- - -

Dažnai pamanau, kad tai, ką mes vadiname gyvenimu, anaip tol nėra gyvenimas. Gyvenimas yra visai kas kita.

- - -

– Žmonių čia nėra. Yra minia.

- - -

Yra nelaimės. Yra nelaimių šaltinis. Yra būdas nutraukti nelaimes.

- - -

– Tu bandai samprotauti, o turi būti laimingas. Samprotaujantys nebūna laimingi.

- - -

Baisiausia, kad, kai žmogui neapsakomai sunku, jis lieka vienui vienas.

- - -

– Nepaklusk sau, nepaklusk pirmai savo minčiai, antrai savo minčiai, trečiai savo minčiai. O paskui giliai įkvėpk oro ir paklusk pačiam pirmajam impulsui.

- - -

Mirtis yra tiesiog bjaurus dalykas, ir tiek.

Ričardas Gavelis

„Septyni savižudybės būdai“

Neapykanta yra vienas svarbiausių žmogaus vidinių variklių. Per neapykantą reiškiasi esminis žmogaus būties mechanizmas. Savimeilė, meilė ir neapykanta – tai trys pirmosios žmogiškojo gemalo ląstelės.

- - -

Vieni žmonės visą gyvenimą lieka mokinukai ir visų išsižioję klauso. Kiti serga šlykščia didybės manija ir manosi galį kiekvieną mirksnį visus mokyti. Pasaulyje taip elgiasi didžiosios šalys.

- - -

– Kultūra – tai slibinas, praryjantis individualią žmogaus sielą, kaip kad dievas krokodilas prarijo Saulę. Kultūra suvienodina žmones ir priverčia juos naudoti vienodas liniuotes ir vienodus kompasus. Kultūra paverčia žmones banda, kuri eina viena kryptimi ir vienodu žingsniu. Ji atima iš žmogaus jo prigimtį, jo laisvę ir jo galimybes.

<...>

– Norit pasakyti, kad muzika suvaržo žmogaus laisvę?

– Aš noriu pasakyti, kad žmogaus laisvę suvaržo dirbtinai kultūrizuota muzika. Sukultūrinimas uždeda ant žmogaus smegenų ir jutimų neregimus pančius. Muzika išreiškia slaptuosius žmonių bioritmus. Kiekvieno konkretaus žmogaus ritmus geriausiai atitinka vis kitokia muzika. Bet čia atrėplioja šlykštusis kultūros slibinas, viską apseilėja ir sužiaumoja. Slibino paliepimu visi privalo klausytis Mocarto ir juo žavėtis – antraip bus nekultūringi. Visi privalo klausytis Bethoveno ir alpėti nuo tariamų jo gelmių. O kodėl? Lengvasvoris optimistas Mocartas mane erzina, o pretenzinga Bethoveno patetika mane pykina. Mano ritmus atitinka didžiuma Bacho, o

mano žmonai Bachas atrodo šiurpiai nuobodus ir ilgainiui sukelia dantų skausmą. Pagal idiotišką standartą mudu abu esam velniškai nekultūringi, bet kaip tik tuo ir didžiuojamės. Todėl kad mudu mėgstam kaip tik tokią muziką, kokią išties mėgstam, o ne tą, kurią mums primeta slibininis kultūrinio mulkinimo aparatas.

– Jūs neigiat standartinį pasaulio suvokimą ir standartizuotą mokymą.

<...>

– Žinoma. Visi pasaulio universitetai moko idiotiškų schemų – to, kas tą dieną yra visuotinai priimta arba tiesiog madinga. Diegia aptakaus vidurkio ir niekam neužkliūvantį mąstymo būdo. Pareiškęs realią ir blaivią, bet nors truputėlį originalesnę mintį, neišlaikysi jokio universiteto egzamino. Mat toji mintis neįtaikys į tądien madingą ir priimtą mąstymo kelią, ji bus nekultūringa, gal net necenzūriška. Neišlaikysi vieno, kito, trečio egzamino, o paskui įprasi tokių minčių daugiau garsiai nereikšti. Pagaliau suvis atprasi tokias mintis net ir tyliai galvoti. Žodžiu, tapsi kultūrizuotas. Būsi galutinai sužiaumotas nelemtųjų kultūros slibinų. Teisingas ir tvarkingas kultūros debilas.

- - -

Tikrovė tebuvo nevykęs pramanas, beprasmis dievų kompiuterinis žaidimas. Visai nupezę sadistai dievai įsijungia savo perkaitusius kompiuterius, pasileidžia savo nukvėšusių žaidimų programas ir spaudydami pelės mygtukus krykštauja iš pasitenkinimo, kol dar labiau nukvaišta. Jie nežaidžia jokių intelektualių žaidimų – vien skerdykles.

- - -

Reikėjo paėjėti gerą galą, atidžiai ir skausmingai tyrinėjant nūdienos žmones, kurie buvo tokie skruzdėliški, kad nė nenusipelnė būti nagrinėjami.

<...>

Jie nė nebuvo visai žmonės – jie tebuvo praeiviai.

- - -

Tu nieko neišmanai apie šitoj šaly gyvenančius padarėlius. Tu rašai savo knygas mąstančiai mažumai ir todėl skendėji iliuzijose.

- - -

Nušiurę skarmalai žmogaus nesubjaurina, o tik išgrynina ir net savotiškai pakylėja.

- - -

Jis buvo vienišas kaip Dievo pirštas Visatos subinėje.

- - -

Nepasitenkinimas – vienas egzistencijos pamatų. Skundiesi todėl, kad tavęs netenkina tavo būtis. Čia slypi prasmingo egzistavimo įrodymas. Pirma, junti nepasitenkinimą savimi, vadinas, fiksuoji savo gyvenimą ir netgi jį su kažkuo lygini. Antra, skųsdamasis ieškai kontaktų išorėje. Neužtdarai visų išėjimų į pasaulį. Neskendėji vien savyje. Ir dar – nepasitenkinimas sykiu yra ir noras keisti. Jei nori keisti pasaulį, vadinas, dar rengiesi jame gyventi. Dar esi.

- - -

Nenorėk sukrėtimų gyvenime. Norėk jų tik kūryboje.

- - -

Juk tokia yra kiekvienos tikros draugystės esmė: galimybė kartu numirti.

- - -

Kada juto mirties artėjimą ir kasdienį beribį šleikštulį, nelauktai išmoko aiškiai mąstyti ir mirksniu perprato banalią pasaulio logiką. Bet vos sveikata pagerėjo – vėl atvirto miela nesusigaudančia pasaulyje ir niekaip neapsisprendžiančia juoduke Nora.

- - -

– Nori mirti dvasingai ir pakylėtai?

– Noriu mirti paprastai.

– Turi nuodų?

– Atsiras.

– Vienintelė tikra mūsų gyvenimo problema – suskubti laiku nusinuodyti... Esu tvirtai apsisprendęs nusinuodyti, kai mano gyvenimas galutinai nebeteks prasmės ir vertės. Tačiau siaubingiausia, kad žmogus gali nesuskubti ar nepajėgti. Tave gali paralyžiuoti, o kiti tau pagelbėti nesutiks. Dar baisiau, kad tave gali ūmai apimti marazmas, o juk marazmatikai tiesiog beviltiškai kabinasi į gyvenimą. Tai labai rimta. Tai vienintelė tikra mūsų gyvenimo pabaigos problema. Atstumti gyvenimą, kada jis pradeda nepakeliamai dvokti ir tave vien skaudinti...

<...>

– Kai žmogus pats reikalauja mirties, jam būtina padėti.

- - -

Jam jau seniausiai atrodė, kad jo niekas nebegirdi. Žmonės neskubriai ir palaimingai virto kurčių skruzdėlių bendruomene. Tai buvo labai gražios visuomeniškos skruzdės, plušančios ligi pamišimo, visąlaik nežinia kur velkančios šapelį po šapelio, bet visiškai nieko negirdinčios. Tačiau jeigu kas netyčia išskruzdėdavo ar net imdavo šnekėti – kalbėdavo tuštumai. Labai keistai, net kraupokai tuštumai: pilnutėlei prikimštai nieko negirdinčių darbščių skruzdėlyčių.

Net ir tingiosios, anaiptol per dienas neplušančios skruzdės jau seniausiai nieko nebeklausė. Pati nykiausia vizbariškos savižudos atmaina buvo šnekėjimas žmonių sklidinai tuštumai. Joje tik retsykiais šmėkštelėdavo vienišos girdinčiųjų salos.

- - -

– Sustabdykit pasaulį! Aš noriu išlipti! Leiskit man iš jo išlipti. Man jau gana. Toliau nebevažiuosiu.

- - -

Gyvenimas toks jau yra: jame labai maža ką tegali sava valia padaryti. Viską lemia kiti, o tie kiti yra siaubingiausias pasaulyje dalykas. Tie kiti visad juodžiausiai užknisa. Kiti – tai tikras skausmingas pragaras, bet dar didesnis pragaras visuomet esi pati.

- - -

Žmonės yra apgaule persunkti padarai. Jie mėgsta apsimetinėti net prieš save.

- - -

Jį apimdavo juodas siutas, susidūrus su tais, kurie tvarkė žmonių gyvenimus. Tiesiog imdavo drebėti, sutikęs kokį veiklos žmogų ar neduokdie politiką. Rimui Vizbarai buvo baisu, kad pasaulį tvarko kaip tik tokie žmonės. O dar baisiau jautėsi dėl to, kad čia nieko negalėjo pakeisti. Jis net negalėjo stoti į tų tvarkytojų vietą, nes absoliučiai nenorėjo ir nemokėjo tvarkyti kitų žmonių likimų. Rimas Vizbara išvien kūrė kitokius pasaulius, tačiau nieko negalėjo pakeisti vieninteliame išties egzistuojančiame.

- - -

Žmonės niekad nepripažįsta pranašų, kol jų nenukryžiuoja. O nukryžiavę skubiai paverčia dievais, kad turėtų progą paatgailauti. Žmonės labai mėgsta viešai atgailauti. Ir mėgsta, kad jiems kas nors aukotųsi.

- - -

Tik pačiame gyvenimo dugne žmogus perpranta giliąsias pasaulio esmes. Jis pasiekia ten tikrą rimtį. Pasiekia ten amžinąją ramybę. Visos isteriškos gyvenimo pastangos tėra tuštybių tuštybė. Gyvenimo tvenkinio dugne guli begalės tiršto dvokaus dumblo bei tuo dumbliu mintančių gyvių. Jame slepiasi daugybė apaugusių stebuklingomis apnašomis kiaukutų. Ten yra net senų batų, o juk kaip tik seni batai geriausiai išreiškia žmogaus esmę. Yra ten ir žuvų, tos storalūpės žuvys tik apsimeta kad tau įkąs. Iš tiesų jos tik žiopčioja, per lūpą košdamos vandenį. O dar jos apuosto tave kaip tingūs

povandeniniai šunys.

- - -

Ji sprendė vienintelę tikrai reikšmingą kiekvieno žmogaus problemą: stengėsi neskausmingai ir greitai numirti.

- - -

Žmogus niekšiškai paleidžiamas į šį pasaulį, jo paties neatsiklausus. Negana to, iš šio pasaulio išbraukiamas irgi be jo paties valios. Nebent imtų ir vulgariai nusižudytų.

- - -

Tik žmogus gali pulti kitą žmogų ne gindamas save ar dėl maisto kąsnio, o norėdamas kaži ką įrodyti. Tik žmogus bet kokiems savo išpuoliams susimano filosofinį pagrindimą. Tik žmogus yra negailestingas ligi pat galo: niokoja priešą ne tiek, kiek yra būtina, bet ligi pat pabaigos – ir dar jaučia nenusakomą malonumą.

Ričardas Gavelis

„Sun-Tzu gyvenimas šventame Vilniaus mieste“

Galbūt tie blyškių langų stačiakampiai tikrai yra karoliukai, suverti ant tūkstančio nematomų siūlelių, todėl pavieniui neturi jokios prasmės. Tačiau už tų stiklų tūnantys žmonės naiviai įsivaizduoja, kad jų gyvenimas prasmingas, o jų blyškūs veidai iš prieškambario veidrodžių vogčia tvarko ir judina visą pasaulio vyksmą.

- - -

Svarbiausia yra skaniai pavalgyti ir gerai išgerti. Tai vienas esmingiausių žmogaus būties dėsnių. Pilvas reguliuoja žmogaus dvasią ir sielos virpesius.

Žmogaus pilve slypi antrosios smegenys. Tikras žmogus pirmiausiai mąsto pilvu, o tik paskui įjungia ir galvos smegenis. Tai viena didžiųjų žmonijos esmių. Tai šifro raktas žmonijos raidai perprasti.

<...>

Labai svarbu tvirtai įsisąmoninti šią gilią tiesą, antraip niekad nesuvoksi didžiumos žmogaus poelgių. Apskritai niekad neperprasi jokio žmogaus.

- - -

Veidas yra žmogaus skiriamasis ženklas, jo esminis hieroglifas.

- - -

Visi žmonės yra numirėliai ir gyvena savo laikinuosiuose karstuose, tik ne visi tą suvokia. Dar kiti sielos gilumoje šitai tikrų tikriausiai žino, bet nė už ką nenori to pripažinti net patys sau.

<...>

Todėl parankiausia iš anksto laikyti save numirėliu – tuomet giltinė niekaip neužklups iš pasalų. Ji tavęs neišgąsdins, netgi nenustebins. Juk visąlaik gyvenai karste, buvai iš anksto pasirengęs niekingiems giltinės

išpuoliams.

- - -

Labai stengiausi atrasti ir išoriniame pasaulyje kokią nors prasmę. Stengiausi kur kas labiau, nei tas liguistas pasaulis nusipelnė.

- - -

Žmogus yra tikrai baustina būtybė, o Viešpats niekad nepraleidžia progos pasimėgauti svetima kančia.

- - -

Visi žmonės yra pasaulio dalis, o pasaulis susideda vien iš žmonių.

- - -

Jie norėjo, kad būčiau palaužtas, kad visą likusį gyvenimą galėtų mane kedenti kaip šiltą vilną ir minkyti kaip plastiliną. Tokia man buvo sumanyta bausmė, nenatūrali bausmė: ją skyrė anaiptol ne pats pasaulis, o tik piktavaliai žmonės. Jie jautėsi tokie visagaliai, kad nė nepagalvojo, jog aš galiu nepaklusti. Norėjo apakinti mane visam likusiam gyvenimui, bet aš pasipriešinau ir praregėjau trečiąja akimi.

- - -

Kantrybė – tai toks maišelis, kuriame tyliai kaupiasi žmogaus nuoskaudos, pažeminimai ir pyktis. Anksčiau ar vėliau tas maišelis persipildo ir triukšmingai plyšta. O kartais jį dar apytuštį iš vidaus sudrasko aštrūs nevaldomo įsiūčio spygliai. Kada kantrybės maišelis šlykščiai sutrūksta, iš jo pasipila klaikios nelaimės ir net kosminės katastrofos.

- - -

Tiesiog žmonės spurda ir blaškosi savo laikinuosiuose karstuose, beprasmiškai stengiasi iš jų ištrūkti. Bando iššokti iš vieno karsto ir perlipti į kitą – tarytum šitai galėtų ką nors pakeisti jų karmoje. Žmonės kaitalioja butus ar namus naiviai vildamiesi, jog šitaip keičia savo gyvenimą. O iš tiesų tekeičia tik laikinojo karsto apdailą.

<...>

Bet patys žmogiškiausi yra daugiaaukščiai bendrakarsčiai, kuriuose save gyvus laidoja daugybė žmonių susyk. Bendro merdėjimo jausmas yra stačiai neprilygstamas. Karstų dėžutės čia vienodos it kortos Dievo kortų kaladėje. Čia visus gali sukeisti vietomis ir perpašyti, išdalyti ir vėl sukeisti vietomis – dievams tai bus nė motais. Tokius laikinuosius karstus dievai skaičiuoja tuzinais, o ne vienetais. Tuzinas tuzinų – tai magiškas bendrųjų karstų skausmo vienetas. Patys skausmingiausieji yra totaliniai bendrakarsčiai – tokie kaip Koralai. Čia niekad nečiulba paukščiai ir neloja šunys, o jeigu kam rodosi, jog vis dėlto loja – tai tėra rami šuniška haliucinacija. Čia niekad nebūna debesų ir niekad nelyja šiltas lietus. Net varlės čia jau seniai išmirė, bet žmonės atlaikė. Žmonės viską atlaiko. Jie ištveria visas laikinųjų karstų atmainas. Net ir daugiaaukščius dvokiančius bendrakarsčius.

- - -

Veidrodžiai yra vaginos, o akys yra peniai – ir atvirkščiai. Akys sminga į veidrodžius ir juos apvaisina. Jei nebūtų akių – veidrodžių turinys neegzistuotų, nes jo niekas nematytų. Be atvaizdus reginčių akių veidrodžiai paliktų visiškai beprasmiai. Jie atspindėtų ir atspindėtų ir atspindėtų – tačiau visi tie pasaulio atspindžiai būtų niekieno nematomi, taigi visiškai nereikalingi, iš esmės netgi neegzistuojantys.

Todėl veidrodžiai palieka tušti, jeigu įjuos ilgai niekas nežiūri.

- - -

– Visi šėtoniškos prigimties žmonės būtinai ieškosi savų žydų. Tie tariami žydai gali būti visai ne žydai, o kokie negrai ar šlubiai, ar čiukčiai, ar tiesiog moterys. Svarbu tik, kad juos būtų galima pažymėti tam tyčia parinktu ženklu. Nebūtinai Dovydo žvaigžde – gal užburta

pentagrama, gal svastika, o gal niekingu veido dangalu, kurio moteriai nevalia nusiimti. Svarbu yra engti ir niekinti. O dar svarbu niekinamai ar net mirtinai pažymėti. Tai nenumaldomas šėtoniškos prigimties žmonių potraukis.

- - -

Žiurkės – daug mielesni padarai už žmones, todėl visi vertingieji žmonės arba fiziškai panašūs į žiurkes, arba laisvalaikiu stengiasi sulįsti po žeme. Įdomiausius savo gyvenimo žmones šiandien sutinku kaip tik po žeme, savo laikinajame karste. O anuomet Senamiesčio rūsiuose tiesiog apmąstydavau pasaulio struktūrą ir savo vietą joje.

- - -

Pasaulio prasmė yra daugiaesmė ir neapčiuopiama, nes ji tėra pinklus Dievo išrangytas hieroglifas.

Retam kuriam žmogui leista bent pamatyti tą Dievo rašmenį. O įskaityti jį veikiausiai neleista išvis nė vienam. Tačiau žmogui būtina visą gyvenimą tą rašmenį šifruoti – antraip sunku, gal net neįmanoma bus pateisinti savo egzistavimą. Egzistavimas be pateisinimo esti ir vargiai pakeliamas, ir skaudžiai baustinas.

- - -

Žmonių minia man neatrodo it veršių banda, ji man labiau primena hienų sambūrį. Inkščioja iš palaižūniško džiaugsmo galingesnių žvėrių akivaizdoje. Iškart pabruka uodegas ir sunyksta, jeigu tie galingesnieji bent kiek pikčiau užriaumoja. Tačiau su didžiausia narsa puola ir drasko bet kokią dvėselieną. Jeigu tik kas nejuda, nebegali gintis ir mirtinai dvokia – hienų minia puola tokį su putomis ant lūpų ir veikiausiai net patiria ypatingą hienišką orgazmą.

- - -

Mane smarkokai erzino besitrainiojantys aplinkui keisti žmonės, kurie isteriškai įtikinėjo minias, kad kaunasi už laisvę bei teisybę. Trečdalis jų buvo saugumo pakišti agentai, trečdalis beprotiškai ir ciniškai siekė valdžios, o dar trečdalis buvo tiesiog beviltiški kvailiai.

- - -

Manęs nepaviliojo šventasis valdžios miniai erosas. Minia man visad atrodė kvaila ir pavojinga, o besisveikinantys su manimi ar mane kalbinantys nepažįstami žmonės mane tiesiog erzino.

- - -

Jis totaliai abejingas ir žmonėms, ir visai žmonijai, jo neapykanta nukreipta į patį Kosmosą.

- - -

Sokratas pirmasis suprato, kad į tironiją ir diktatūrą žmones nenumaldomai veda tas pats jausmas, kuris kitus atveda į filosofiją ar poeziją. Tas jausmas yra meilė, viską savo kelyje triuškinantis erosas. Vienus jis traukia į dvasią ir dangų, o kitus į žemę ir kūną.

- - -

Juo daugiau žmonių susirinks į krūvą – juo didesnis bus jų bendras idiotizmas. Du patarėjai prie kokio ministro gali būti ir visai nekvaila porelė. Tačiau bet kokia kolegija, bet kokia komisija, bet koks komitetas – tai jau grynas mulkių rinkinys. Visi tie žmogeliai po vieną lyg ir visai nieko, tačiau sumesti į krūvą jie bemat užsikrečia nepagydomu debilizmu.

- - -

Pavieniai žmonės visada esti *homo sapiens*.

- - -

Mūsų visų vienintelis tikslas yra kapai. O ligi tol reikia žaisti arba kautis.

- - -

Visatos geometriją valdo esminis skaudulys: juo daugiau pasaulyje aptinki sudėtingumo ir slaptingos dramos – juo mažiau jame randi prasmės. Dar įnirtingiau šis skaudulys kamuoja žmonių bendruomenių pasaulį. Tariamą jo prasmę reikia tiesiog prasimanyti.

- - -

Nekenčiu savo veido, nes tasai žmogus veidrodyje anaiptol nesu aš.

<...>

Visiška netiesa, kad žmogaus kilnūs siekiai ir troškimai išgrynina jo veido bruožus ir padaro jo žvilgsnį bedugnį. Deja, jokie siekiai nei pastangos negali pakeisti žmogaus veido – jį gali pakeisti vien tobulas grimas arba mirtis.

<...>

Iš veidrodžio gelmės į mane žiūri suvis ne žmogus, o tik žmogaus protezas. Archajiškas geltonas protezas, trokštantis apnuodyti ir sunaikinti savo šeimininką. Patikėkit manim – aš dieviškai gerai nutuokiu apie visų protezų esmę. Taip išmanyti protezų gelmes tegali jų giminės atstovas.

- - -

Pasaulis mėgsta būti nepagrįstai sudėtingas ir idiotiškai painus. Pasaulio savaiminis siekis – visiškai supainioti ir sugniuždyti žmones.

- - -

Kuo mažiau žmonių pasaulyje – tuo geriau.

Padėti nusižudant – galbūt pati žmogiškiausia iš visų žmogiškųjų savybių.

- - -

Pasijutau perpratęs pasaulį ir net kai kurias dar stambesnes Visatos dalis. Pirmąsyk gyvenime suvokiau visą pasaulio cinizmą ir pergalės siekimo absurdą.

- - -

Knygos pergyvena savo kūrėjus, o skirtingose epochose jos pradeda reikšti visai ką kita, nei reiškė kada nors anksčiau.

- - -

Kiekvienas žmogus yra perprantamas ligi pat panagių, ligi kaulų čiulpų, ligi paskutiniausios pilvo smegenų skaidulos. Kiekvienas žmogus yra bedugnė, tačiau tos bedugnės gylį galima išmatuoti begaline liniuote. Toji liniuotė išties kardinaliai beribė, o šit žmogaus atpažinimo laikas anaiptol nėra begalinis. Visus artimus žmones įmanoma atpažinti ir perprasti per savo niekingai trumpą gyvenimą. O didžiumą šiaip sutiktų žmonių galima perprasti per juokingus kelerius metus ar net mėnesius. Jų atpažinimo laikas yra niekingai trumpas.

Kiekvieno žmogaus vertė priklauso nuo jo atpažinimo laiko. Nuo to, kiek ilgai tas žmogus gali apgaudinėti aplinkinius, o ypač – savo artimuosius, kiek išgali likti neatpažintas.

Savą atpažinimo laiką turi kiekvienas gyvūnas, kiekvienas medis ir kiekviena debesų konfigūracija. Net Visata turi savąjį atpažinimo laiką, tik šis yra begalinis.

- - -

Kai grimuojuosi veidą, tesiekiu padidinti banalų fizinio atpažinimo laiką. Tačiau galima grimuotis ir jausmus bei dvasią. Galima grimuotis net sielą, stengiantis be galo pailginti esminį savęs atpažinimo laiką. Kuo giliau nuo visų pasislėpsi – tuo ilgiau išliksi viršūnėje. Meilės, sekso ar valdžios viršūnėje. Arba visose viršūnėse vienu metu.

Tiktai, besidžiaugdamas tomis viršūnėmis, nė akimirksniui nepamiršk, kad tos tariamos viršūnės iš tiesų tėra bedugnės.

- - -

Žmonės tėra tam tikri biologiniai padarai su dažniausiai visai ne pagal paskirtį naudojama sąmone. O muzika yra išraiška kaip tik tos žmogaus dalies, kurią ir verta išsaugoti.

- - -

Negi dirbant šventą darbą tave turi išduoti patikimiausias žmogus?

Ričardas Gavelis

„Taikos balandis“

Sidabraakis

Viską gyvenime įmanoma iškęsti, o paskui pamiršti.

Užrašai iš savigarbos

Žmonės miršta negražiai. Jie nepratę vienusyk atsisakyti ėdalo, išeiti iš namų ir tyliai nugaišti, susiradę tam deramą vietą. Tokią, kur mirė jo protėviai, o gal tiesiog žemė kvepia puriu, šviežiu mirties kvapu. Tačiau žmonės tempia gyvybės siūlą ligi pat galo: šleikščiai ir nedailiai. Jie daug šneka apie amžinąją nemarią sielą, o iš tiesų rūpinasi vien savo kūnu. Vien jį myli ir puoselėja. Filosofiškai tariant, žmogus tėra kūnas, kuriam retsykiais trukdo karaliauti nelemtos smegenys. Tačiau dažniausiai žmogus pajėgia numaldyti savo smegenis.

- - -

Pasaulis – tarytum milžiniška piramidė, kurioje kiekvienas yra nelyg akmuo. Vieni remiasi į kitus, stovi kitiems ant pečių. Vieni yra aukštėliau, kiti pačiame dugne, prislėgti tūkstančių ir tūkstančių ant jų nugarų užverstų akmenų. Tokia jau yra piramidės sąranga.

Žmonės lyg ir suvokia, jog pasaulis yra kaip tik toks, tačiau bėgai linkę viską supainioti. Tokie jau jie yra. Kiekvienas įsivaizduoja vis kitokią pasaulio piramidę, kuri dažniausiai visai nepanaši į tikrąją. Toje menamoje svajų piramidėje kiekvienas regi save esant kur kas aukščiau, negu išties yra. Jeigu tikroji pasaulio piramidė būtų tokia, kokią įsivaizduoja patys žmonės, joje teliktų viršutiniai akmenys. Juk visi manosi esą viršūnėje ar bent arti jos. Bet kuris protingesnis šuo supras, kad tokių piramidžių

nebūna ir negali būti. Tikroji piramidė tėra viena ir yra tokia, kokia yra. Kiekvienas užima joje tokią vietą, kurios nusipelno. Tačiau labai retas žmogus suvokia savo vietą. Labai labai retas.

- - -

Žvakės turėtų kvepėti šviežiu vašku ar kitokiais smilkalais, bet tekvepia liūdna žmogiška neviltimi. Juoda beprasme neviltimi.

- - -

Būtis nėra vien vargana dienų tėkmė. Jos tikrąją prasmę sudaro mažieji džiaugsmai, pilnatvės akimirksniai: tik tuomet suvoki, kad gyveni šioje žemėje ne veltui.

Nukryžiavimas

Troleibuso viduje jį pirmiausia pribloškė kvapai. Spūstis buvo nežmoniška, tačiau labiausiai vis dėlto slogino kvapas. Jis buvo aitrus, bet sykiu apgaulingai salstelėjęs. Be to, dar dvelkė įkaitinta guma ir vakarykščios degtinės raugu. Bet pagrindinis kvapas buvo įtaigiausias: nutrauktų sapnų, neišvengiamo skurdo nuojautos ir beprasmio egzistavimo kvapas.

Vilniaus arhatas

Jeigu pats sau neberūpi – vadinas, tavęs nebėra.

Radhanath Swami
1950

Radhanath Swami
„Kelionė namo“
The Journey Home

Kažin, kodėl mus, žmones, kamuoja giliai įsišaknijęs polinkis jaustis pranašesniems už kitus – pirmiausia tautiniu, rasiniu, religiniu ar socialiniu atžvilgiu? Visus matuojame tik savo matu, menkiname, laikome keistais. Šis pomėgis iš aukšto smerkti kitus stumia mus į aklo, sektantiško nepakantumo duobę ir sukelia priešiškumą, baimę, skatina išnaudojimą ir netgi karus.

- - -

Tikėdamasis pagalbos iš aukščiau, žmogus randa jėgų įveikti neįtikėtinas kliūtis.

- - -

Kiekvienas gyvenimą stebi pro savo langą.

- - -

Kritinį momentą paversti proga – tikroji išmintis.

- - -

Tokia jau proto prigimtis – sureikšminti tai, kas nereikšminga. Mintis kuria dirbtinius poreikius ir tikina, kad jų nepatenkinus gyvenimo nebus. Šitaip apsikrauname prisirišimų nešuliu, kurį tampomės iki pat mirties. O kiekvienas prisirišimas jau pats savaime slegia sielą.

Svyatoslav Loginov
1951

Svyatoslav Loginov
„Amžinoji šviesa“

– Tėvynė neužmiršta tų, kurių sūnus jį pražudė.

- - -

Rūpintis reikia gyvaisiais, o numirti galima ir be didelio komforto.

- - -

Kas iš viso gali atsitikti žmogui po mirties? Lengva tam, kuris nuosavą mintį išmaino į biblijos pasakas (kažkodėl niekas iš religingų piliečių į pragarą nesiruošia ir bet kokias savo nuodėmes nurašo viešpaties gailestingumui).

- - -

– Bet dievu tikėti vis tiek nepradėjau, kieno protas vieną kartą prabudo, to tokiomis kvailystėmis jau nebesuviliosi.

- - -

– Gyvi juk apie gyvenimą galvoja, jiems brangiuosius velionius prisiminti laiko trūksta. Ir tai skaudu, žinoma, bet teisinga. Gyvi apie gyvenimą ir turi galvoti.

- - -

Vienas dalykas nuolat graužė jį ir nedavė ramybės. Sukčiai kažkodėl buvo per daug panašūs į žmones. Šito neįmanoma įsivaizduoti: stovi žmogus, žiūri į tave doromis akimis, o pats...

- - -

– Žinai, seni žmonės kartais jau patys nebenori gyventi. Pavargsta nuo gyvenimo. Jiems net dangaus karalystė atrodo už pragarą baisesnė.

- - -

Skirtumas nedidelis – visi mes numirėm, tik kai kurių dar nespėjo galutinai pamiršti.

- - -

Jeigu nori gyventi, o ne lieti krokodilo ašaras dėl nenusisekusio gyvenimo – būk malonus pusryčiauti, pietauti, o retkarčiais net ir vakarieniauti.

- - -

Mažos tautos moka prisiminti savo mirusiuosius.

- - -

– Ar būtinai pasigerti reikia, kad kitus žmones prisimintum?

– Ne, nebūtinai, tiesiog kai kurie kitaip nemoka. Širdis jų sudžiūvusi. Nuo degtinės ji pirmiausia atmirksta, o paskiau dar blogiau būna.

- - -

Apie politikus prisiminimai netvirti. Ne, vadovėliuose jis išliks dar ilgai. Be to, fanatikai, kurie juos dievina, greitai visi išmirs, o naujų nėra iš kur imti.

- - -

Kiekvienas dažniausiai sprendžia apie kitus pagal save. Pripratę prie minties apie danguje sėdintį rūstų prižiūrėtoją, dorieji krikščionys suverčia dievui atsakomybę už nuosavus poelgius ir nuoširdžiai mano, kad jeigu ne dievo draudimas, tai jie visi būtinai taptų prievartautojais ir žmogžudžiais. Ką gi, kiekvienas geriausiai pažįsta patį save – jie gal ir tikrai taptų. Prievartauja, plėšia ir žudo vergai, kai jiems nebegresia rimbas. Dievo vergai – jokia išimtis. O netikinčiam žmogui reikia pačiam išlikti žmogumi, nesiramstant dievo bausmėmis. Vienintelis jo pagalbininkas – sąžinė, be kurios puikiausiai gali apsieiti doras krikščionis.

<...>

Už nuodėmę žmogus nubaudžia save pats, už nusikaltimą baudžia įstatymas, už piktadarybę – paprotys. O dievui vietos nėra, dievas ir teisingumas –

nesuderinamos sąvokos, todėl religija visai be reikalo savinasi nuodėmės sąvoką.

Žmogus, nors kartą gyvenime patyręs išganingas sąžinės kančias, jau nebesišvaistys į kairę ir į dešinę neapgalvotais poelgiais, praeities nuodėmė stovi sargyboje ir saugo sielos tyrumą. O šventasis – kaip tas nekaltas balandis, nepažįstantis nei gėrio, nei gailestingumo. Biologai seniai žino: uždarykite į narvą du vilkus – jie susipjaus, bet nugalėtasis liks gyvas. O uždarykite du karvelius, tuos, kurie, pasak naivios dainelės, niekada nesipyksta. Šventas nekaltumas nuodėmės nepažįsta ir viskas baigsis silpnesniojo nužudymu – be visa ko lėtu ir žiauriu nužudymu, nes mažyčiu snapeliu žudyti nepatogu. Ir niekas tada neprisimins gailestingumo, nes gailestingumą ir užuojautą suvokia tik tie, kurie pažįsta kraujo skonį.

- - -

Gal žmogus iš prigimties toks, o gal tai žiaurus dvidešimtasis amžius nusinešė žmonių atmintį, bet iš dvidešimt pirmojo amžiaus vaikų beveik niekas negali pasakyti savo prosenelio vardo, jau nekalbant apie mergautinę prosenelės pavardę. Vieni iš viso gyvena lyg amnezijos ištikti, kiti iš dvasinio tingumo pasičiupo devizą *“Deus conservat omnia”* ir taip pat nuramino atlaidžią sąžinę užmiršdami, o gal niekad nežinoję, kad iš tikrųjų mirusiuosius saugo tik gyvų žmonių atmintis.

<...>

Kad ir ką sakytum, o seniausias pasaulyje protėvių kultas buvo vis dėlto pats žmogiškiausias. Žmonės žinodavo, kas jie tokie ir iš kur atėjo.

Douglas Adams
1952

Galbūt aš nenuėjau ten, kur ketinau, bet už tai sustojau ten, kur norėjau.

- - -

Aš netikiu tuo. Įrodykite tai man, ir aš vis dar netikėsiu tuo.

- - -

Yra tokia teorija, kurioje sakoma, kad jeigu kas nors atras, kam egzistuoja visata ir kodėl ji čia yra, ji tą pačią akimirką išnyks ir vietoj jos atsiras kas nors dar keistesnio ir labiau nepaaiškinamo. Ir yra kita teorija, kurioje sakoma, kad visa tai jau atsitiko.

Jostein Gaarder
1952

Vienatvė man daug liūdniau atrodo dideliame mieste nei mažoje Ramiojo vandenyno salelėje.

Jostein Gaarder

„Cirko direktoriaus duktė“

The Ringmaster’s Daughter

Vienintelis būdas pabėgti nuo nuolatinio perkaitusių smegenų spaudimo – raštu užfiksuoti impulsus.

- - -

Vienas iš postmoderniosios civilizacijos bruožų – kone visiškas pagarbos pomirtinei garbei išnykimas. Gyvenimas yra pramogų parkas, o mintys nesiekia toliau parko darbo valandų.

- - -

Laikui bėgant pasidaro nelengva atskirti tikrus įvykius nuo prasimanytų išgyvenimų.

- - -

Aš myliu pasipūtusius žmones, jie mane visada labai pralinksmina. Už tuščiagarbius man įdomesni tik tie, kurie atvirai pozuoja arba yra įsimylėję save, juos dar smagiau stebėti nei tuos, kurie tėra mažumėlę egocentriški. Man įdomiau kalbėtis su kiek arogantiškais žmonėmis nei bendrauti su tais, kurių ego blankokas, visiškai ar iš dalies užgožtas mandagaus domėjimosi kitais. Tuščiagarbiai žmonės visuomet iš paskutiniųjų stengiasi būti kuo smagesni ir sąmojingesni. Jie netinginiauja. Paprastai jie surengia ištisą spektaklį.

- - -

Kuo daugiau žmonės turi pasakyti vienas kitam, tuo lėčiau jie eina greta.

- - -

Galbūt iš dalies ir įmanoma suvaldyti mintis, bet vargu ar galima nemąstyti.

- - -

Aš pats niekada nesistengiau turėti draugų, man jų nereikėjo. Tai, kuo gali užsiimti su draugais, nieko neverta, palyginti su tuo, ką gali susigalvoti pats vienas.

- - -

Ilgiausiai trunka pažinti tuos, kurie mums nepatinka.

Jostein Gaarder

„Maja“

Maya

Sulaukiau tokio amžiaus, kad man nelabai svarbu, kada iškils į dienos šviesą tai, ką nešiojuosi širdyje. Svarbiausia, kad anksčiau ar vėliau tai būtų pasakyta, ir koks skirtumas, jeigu tai pasakysiu ne aš.

- - -

Žvelgti į savo gyvenimą amžinybės požiūriu galbūt yra gerbtinas moralinis ar intelekto laimėjimas, tačiau jis ne visada suteikia sielai ramybės.

- - -

Gamtos mokslo tikslas – absoliučiai viską paaiškinti. Čia, žinoma, slypi pavojus, kad tapsi visiškai aklas tam, ko neįmanoma paaiškinti.

- - -

Mes esame žmonės, o žmonės linkę ieškoti prasmės ir ten, kur jos nėra.

- - -

Gyvybės raida žemėje – ne tik faktinis, bet ir visa savo esme prasmingas procesas. Sąmonė, tokia svarbi žmogaus savybė, negalėjo būti tik viena iš daugelio atsitiktinių savybių kovoje už būvį, tai – visos raidos tikslas. Kone gamtos dėsnis, kad pojūčiai darėsi vis tobulesni.

- - -

Kai kalbame apie priežastis, visada turime gręžtis į praeitį. Priežastis niekada negali būti ateityje.

- - -

Prieš tris šimtus milijonų metų būtų buvę per daug skubota daryti išvadą, jog gyvybė šioje planetoje neturi prasmės, juo labiau, kad ji visai be tikslo. Tikslas dar nebuvo spėjęs išaiškėti.

- - -

Visos planetos, turinčios reikiamų prielaidų, anksčiau ar vėliau pasieks savęs suvokimo būseną. Kelias nuo pirmosios gyvos ląstelės iki sudėtingų organizmų, tokių kaip mūsų, gali būti labai įvairus, bet tikslas tas pats. Visata nori save suprasti, ir toji akis, kuri žvelgia į visatą, yra pačios visatos akis.

- - -

Šiandien mes avangardas, bet ne tikslas. Tik po šimto, tūkstančio ar milijardo metų paaiškės, kur ėjome. Kas įvyks kažkada, tolimoje ateityje, savotiškai bus priežastis to, kas vyksta čia ir dabar.

- - -

Arba visatoje yra gyvybė, arba jos nėra. *Tertium non datur*! Vien mintis, kad visatoje knibždėte knibžda gyvybė, žinoma, gali mums šiek tiek susukti galvą. Bet tikėtina, jog gyvybė egzistuoja tik mūsų planetoje, nors ir su tokiu faktu nė kiek ne lengviau susitaikyti – jis irgi gali išmušti iš vėžių.

- - -

Reikia daug laiko, kad sukurtum tokį sudėtingą dalyką – žmogaus smegenis. Šiaip ar taip, jos nebuvo sukurtos per septynias dienas. Plojimai didžiajam sprogimui pasigirdo tik praėjus penkiolikai milijardų metų po paties sprogimo.

- - -

Paradoksalu ir tai, jog galiu atimti sau gyvybę vien iš baimės, kad reikės daugiau laiko atsisakyti to, dėl ko atimu sau gyvybę.

- - -

Kai miegame, gamta paverčia mus psichinės dramos arena.

- - -

Meilė – tai liaudies opiumas.

- - -

Kartais visai prasminga pažvelgti atgal. Juk esame daugiau mūsų pačių praeitis negu ateitis.

- - -

Tai, kas vyksta čia ir dabar, tampa prasminga tik vėlesnių įvykių fone.

- - -

Žmogus yra genų išlikimo mašina. Tikslas yra konkretus genas, o ne organizmas. Taigi būties tikslas yra genų išlikimas, o ne tai, ką genai valdo. Tikslas – kiaušinis, o ne višta.

- - -

Nepasirinkau jokio konkretaus tikėjimo, išskyrus tai, kad ėmiau nujausti ir savo gyvenimo, ir viso pasaulio prasmę.

- - -

Kas apskritai nekreipia dėmesio, jog gyvenimas vieną kartą baigsis, jau yra paribio zonoje.

- - -

Vieną kartą vėl gali nusileisti tamsa. Ir Dievo dvasia nebeplevens virš vandenų.

Jostein Gaarder

„Mergaitė su apelsinais“

The Orange Girl

... kažkada paslėpė lapus, kuriuose buvo surašytas ilgas pasakojimas, už senojo vežimėlio pamušalo, jis, matyt, labai tikėjo, kad laiškas pasieks adresatą. Mane pribloškė mintis, jog senus daiktus reikia labai atidžiai apžiūrėti prieš atiduodant juos į sendaikčių parduotuvę ar išmetant į šiukšlių konteinerį. Bijau ir pagalvoti, kiek senų laiškų, dienoraščių ir panašių dalykų tikriausiai galima rasti šiukšlių krūvose.

- - -

Kartais atrodo, kad seni žmonės turi daugiau laiko negu maži vaikai, kuriems prieš akis visas gyvenimas.

- - -

Aš turiu gyventi savo gyvenimą. Jei visi žmonės raudotų skaitydami mirusių tėvų ar protėvių laiškus, jie negalėtų gyventi savo gyvenimo.

- - -

Visa, kas egzistuoja, kada nors baigiasi. Bet paskutinis dalykas, kurio žmogus gali įsitverti, dažniausiai yra ranka.

- - -

Tokios taisyklės. Kai pasirenki gyvenimą, pasirenki ir mirtį.

<...>

Aš tiesiogine prasme atsakingas už tai, kad tu esi. Jei būčiau atsisakęs gyventi, pasaulyje nebūtų ir tavęs.

<...>

Jaučiu savotišką kaltę, kad leidau tau ateiti į šį pasaulį. Šiaip ar taip, aš daviau tau šį gyvenimą, tikriau sakant, Mergaitė su apelsinais ir aš. Bet juk mes kada nors ateityje jį iš tavęs ir atimsime. Duoti kūdikiui gyvybę

nereiškia tik padovanoti jam didžiąją pasaulio dovaną. Tai reiškia ir atsiimti šią neįsivaizduojamą dovaną atgal.

- - -

Paskutinis klausimas: ar galiu būti tikras, kad po šio gyvenimo nėra jokios kitos būties? Ar galiu būti tvirtai įsitikinęs, kad nestebėsiu tavęs iš kur nors kitur, kai skaitysi šį laišką? Ne, negaliu. Jei šis pasaulis egzistuoja, tai neįmanomybės riba jau peržengta. Ar supranti, ką noriu pasakyti? Vien tai, kad egzistuoja šis pasaulis, mane taip be galo stebina, kad negalėčiau nustebti dar labiau, jei paaiškėtų, jog po šio egzistuoja ir kitas pasaulis.

- - -

... ateis diena, kai daugiau dienų nebeliks.

- - -

Svajonė apie tai, kas neįtikima, turi Savo vardą. Mes vadiname ją viltimi.

- - -

Gyvenimas atrodo trumpas tiems, kas žino, kad visas pasaulis vieną dieną visiškai išnyks. Ne visi žmonės tai supranta. Ne visi gali suvokti, ką iš tikrųjų reiškia dingti, išnykti amžinai. Yra daug dalykų, kurie trukdo suvokti tai kiekvieną valandą, kiekvieną minutę.

- - -

Mane apima įniršis, kai pagalvoju, kad vieną dieną turėsiu išnykti, nebūti, ne savaitę ir ne dvi, ne ketverius metus, ne keturis šimtus metų, bet visą amžinybę.

Jaučiuosi tarytum apgaulės ar pikto pokšto auka. Pirmiausia kažkas ateina ir sako: labai prašom, štai tau visas pasaulis, gali pulti į jį stačia galva. Štai tau barškutis, štai vaikiškas traukinukas, štai mokykla, į kurią rudenį galėsi žygiuoti. Bet jau kitą akimirką pasigirsta kvatojimas. Na, gražiai mes tave apmovėme! Ir visas pasaulis išplėšiamas man iš rankų.

<...>

Prarandu ne tik pasaulį, ne tik visus ir viską, ką myliu. Prarandu ir patį save.

Dalia Jazukevičiūtė
1952

Dalia Jazukevičiūtė
„Anarchistės išpažintis“

Koks geras yra gyvenimas, kurį sukuriu aš pati.

- - -

... tikrai neskaitė jokių anarchijos tėvų raštų. Jokių kropotkinų ar bakuninų. Jis tiesiog man netrukdė gyventi, o aš netrukdžiau jam. O juk anarchistui užvis svarbiausia gyventi laisvėje ir netrukdyti kitiems gyventi ir būti, kokie tik jie patys nori būti. Ypač neversti kitų daryti to, ko jie visiškai nenori daryti. Netrukdyti ir kitiems džiaugtis. Savo gyvastimi. Netrukdyti ir kitiems mylėti pasaulio su begale jo teikiamų stebuklų. Ir, žinoma, niekam neleisti riboti savo laisvės. Jokiu būdu neleisti. Kas žino, gal šioje normaliųjų visuomenėje toks laisvės troškimas ir vadinamas kokiu nors psichikos sutrikimu. Bet man nė motais. Aš ir taip puikiai žinau, kad normalūs žmonės nesvajoja pertvarkyti pasaulio, nekelia riaušių ir revoliucijų, nerašo naktimis baisių eilėraščių. Nerūko, nesikeikia, netrokšta meilės šitaip nežmoniškai, kad net širdis sprogsta... Nežinau, ką jie veikia. Gal tik valgo, miega ir dirba. Saugo sveikatą, kad galėtų valgyti, miegoti ir dirbti. Beprasmybė neapsakoma. Negi verta dėl to gimti?

- - -

Argi viską išvardysi, ką gali daryti ir ką gali mylėti. Kai niekas tau nieko nenurodinėja, kai esi vienas, laisvas ir visas pasaulis priklauso tau.

- - -

Aš turiu laiko per akis. Lygiai tiek, kiek gyvenimo. Gyvenimo štai gali vieną kartą imti ir pritrūkti, o tada ir

laiko nebereikės.

- - -

Supratau tik tiek, kad panorėjus atkapstyti taip giliai paslėptą save, nuo manęs pačios paslėptą, man teks labai daug visko išsižadėti. Išsiskirti, atsisveikinti, palikti. Kol galų gale liksiu visiškai viena – toji tikroji. Aš dar tik mokausi išsižadėti. Ypač mirties. Tos, prakeiktosios, temdančios mano skaidrų žiūrėjimą savęsp.

- - -

Meilei, matyt, reikia labai daug erdvės, daugiau, negu jos sutelpa viename žmoguje. Ta siaubingoji meilė, gal kam ir keista, ne tik sukelia, bet ir taip beprotiškai padidina mirties ilgesį, kad nei gamtos dėsniai, nei ankstyvoji, toji mano numylėta, krikščionybė, nei bet kokie reguliacijos ir išgyvenimo instinktai – niekas nebepadeda. Viskas eina velniop.

- - -

Labai man knieti pamatyti save. Tą, kurią mato kiti žmonės. Bet šito padaryti, deja, man dar nė karto taip ir nepavyko. Nepavyko savęs netikėtai užklupti. O juk pozuojantis žmogus, žmogus, besistengiantis kažkaip „atrodyti“, yra netikras. Vitrinos stikle aš pamatau tik kažkokią svetimą, visada truputį išsigandusią nepažįstamąją, įkyriai atkartojančią mano judesius. Nieko bendra su manimi neturinčią. Gal kas tą moterį ir mato, gal kiti ją ir pažįsta, bet tik ne aš.

- - -

Jeigu gyvenimo vertė suvokiama tik mirties akivaizdoje, kaip rašo daugelis filosofų, savo numanomos mirties akivaizdoje aš jaučiausi visiškai priešingai – gyvenimas man rodėsi absoliučiai bevertis. Bent jau tą vieną itin tamsią dieną, kai surijau visus vaistus, kokie tik buvo mano namuose.

- - -

Juk mirusiųjų yra tiek daug. Milijonus kartų daugiau nei gyvųjų.

- - -

Žmonės niekada nesugeba apsispręsti, kaip jiems geriau toliau gyventi. Ar iš viso nebegyventi. Šaukia vienas per kitą. Reiškia nepagrįstas pretenzijas ir reikalauja visokių nebūtų prasmių beprasmiškiems savo veiksmams. Krečia eibes, tiesą sakant, nenuilsdami. Vieną kvailybę po kitos. Nesvarbu, ar asmeniškai, ar bendruomeniškai.

- - -

O juk kažkada aš gyvenau „kaip visi žmonės“. Bent aš labai tikėjausi, kad gyvenu kaip visi žmonės. Gražiai. Kaip mano motina svajojo, kad gyvenčiau. Kaip tie, kurie net nesuka sau galvos, gyvi jie ar ne. Mirtingi ar nemarūs. Ir aš tokia buvau. Beveik buvau. Gyva negyvėlė. Maniau, kad gyvenu. Pakenčiamai. Juk žemė – ne vieta rojui. Na, ir taip toliau.

- - -

Jis rašė apie kūną sielos kalba.

- - -

Nežinau, kaip vadinti meilę. Paranoja, liga, priklausomybe?

<...>

Meilė – ne pasimylėjimai. Ir ne kito žmogaus vartojimas. Meilė – ne vergystė. Meilė – tai toks laimingas juokas, kai nežinia kuris juokiasi garsiau.

- - -

Niekada nemaištaujantys žmonės, su viskuo susitaikę, slapčia viduje neapkęsdami to savo susitaikymo, net patys to nenutuokdami, pamažėle irsta iš vidaus, kol tampa gyvais lavonais. Vaikšto visą savo amželį susirūpinę dėl velniai žino kokių šūdniekių, galvas nuleidę, nuolankūs ir nelaimingi... Kas begali būti

liūdniau?

- - -

– Kodėl esu nelaimingas?..

– Taip išėjo, – atsakė Dievas, – taip išėjo su intencija. Jei negertum, būtum laimingesnis, tačiau maža suprastum.

- - -

Pistoletas, bent mano sąmonėje, yra to, ką įprasta vadinti savižudybe, simbolis. Greitis. Smūgis. Smūgio kokybė...

- - -

Aš manau, kad tai, ką mes vadiname savižudybe, irgi įvyksta Viešpaties valia. Miršta tik tie, kuriems jis leidžia mirti. Kai jis pamato, kad šis žmogus išties nebegali daugiau būti čia. Dievas leidžia mirti tik tiems, kurie jau tikrai nebeišgali, nes jis yra gailestingas.

<...>

Po lašą į mus kapsi mirtis.

- - -

Manė, kad mirtis – tai kitų dalia, bet tik jau ne jų. Šie ant kryžiaus atsiduria netyčia. Dažnai taip netikėtai, kad prieštarauti arba derėtis jau būna per vėlu. Belieka tik vaitoti: „Viešpatie, už ką?“ Be ryšio klausinėti Viešpaties, už ką, – visada atsiras už ką.

- - -

Dievo kiekis žmoguje – vienintelis jo laisvės matas. Ir vertės.

- - -

Jeigu aš atleidžiu visiems pistoletų ar virvių gerbėjams, visiems savižudžiams ir ne savižudžiams, negi Dievas būtų už mane piktesnis, kvailesnis ir žiauresnis? Jokiu būdu taip būti negali. Jis gali atleisti visiems ir viską. Aš – ne visiems ir ne viską. Bet savižudžiams – galiu. Juk jie buvo tik nekantrūs ir neklusnūs. Kaip vaikai. Tėvas jiems sakė, pažaiskite dar

lauke. O jie ėmė ir parsigrūdo namo... Ne laiku. Dar nesutemus. Gal, sakykim, lauke jiems tiesiog pabodo. Arba kojeles paskaudo lakstinėti. Arba užklupo audra. Argi tėvas už tai būtų pajėgus ilgai rūstauti? Niekada gyvenime. Tėvo širdis yra tėviška.

- - -

Ak, kaip aš paauglystėje troškau laisvės. Tos savo, savo vienos, atskiros nuo visų kitų, absoliučios laisvės. Bjaurybės pragmatikai, žinoma, įsitikinę, kad neįmanoma būti laisvam, kad žmogus tampa laisvas tik keletą minučių prieš mirtį. Kai bijoti jau nebėra ko. Bet man nusispjauti į jų nuomonę. Ir apskritai į visas kitas nuomones. Aš visada norėjau ir tebenoriu pabūti laisva kur kas ilgiau negu dešimt minučių iki mirties. Arba dvidešimt. Noriu pabūti laisva prieš mirtį gal dar visą vieną dieną, savaitę, mėnesį, o gal dešimt metų. Nesvarbu kiek. Svarbu, kad laisva. Ir ne apčiuopiamai artėjančios mirties akivaizdoje, bet jau dabar. Nelengva užduotis, žinoma. Bet aš taip nusprendžiau. Pabandyti. Nors nepasakyčiau, kad man labai gerai sekasi. Aš, žinoma, iš paskutiniųjų ginu savo teises – nieko nebijoti, bet dažnai būnu visokių baimių netikėtai užklumpama ir užvaldoma. Visada bijau, kad sunkiai susirgs mama, tėvelis... Arba brolis. Arba vaikas. Mano dukrelė... Mano Livija. Mano mažoji Li. Ir šakės man. Čia mano laisvei ateina pakasynos. Nes meilė yra didžiausia mūsų nelaisvė. Kai myli, visada bijai dėl tų, kuriuos myli. Kokia čia laisvė, kai bijai, kai kvailiausiai, idiotiškiausiai, bet iš visos širdies trokšti, kad visi mylimi žmonės gyventų amžinai? Bent jau kur kas ilgiau gyventų už mane pačią.

- - -

Žinoma, jeigu gyvenčiau dideliame Europos mieste, galėčiau prisidėti prie demonstrantų ir protestuoti prieš karą Irake ir visus kitus karus, kuriuose pasaulio galingieji, šėtono tarnai, galabija žmones kiekvieną mielą

dienelę. Bet aš gyvenu mažoje šalelėje, kurioje jokių reikšmingų demonstracijų nebūna. Čia kiekvienas tupi savo narvelyje. Šlavinėjasi, tvarkinėjasi ir trupinėlius rankioja. Džiaugiasi, kad jų pačių kol kas niekas nejudina.

Bet žmogui juk būtina savo protestą išreikšti, kad jis iš vidaus nesusprogtų. Todėl elgiuosi labai nepadoriai...

- - -

Laisvė ir būtinybė – tai dvi priešybės. Jos niekur tarpusavyje nesusiliečia.

Laisvės skonis, žinoma, kartus, užtai jis leidžia pajusti tokią gryną, tokią, žinote, pačią gryniausią revoliucionieriaus euforiją. Su niekuo kita nepalyginamą džiaugsmą. Tebūnie tik sekundės dalį. Bet ta sekundės dalis prilygsta dešimčiai bespalvių nelaisvės metų...

- - -

Didžioji meilė iššagino mano sielą, išprievartavo mano smegenis, bet vis dėlto paliko gyvą. Didžioji meilė pamažu evoliucionavo – iš dieviškosios pamažu pavirto į žmogiškąją, patyrė aibes metamorfozių, galiausiai nulipo nuo postamento ir dabar tik teberusena manyje.

- - -

Matyt, stiprūs jausmai ir pažadina Didįjį Niekį. Iš pradžių mirties ilgesį, o toliau dar baisiau – Niekį.

- - -

Deja, žmogus žmogui dažniausiai gali pasiūlyti vien vergovę...

- - -

Rusiški keiksmažodžiai patys geriausi. Jie tarsi kokia staigi psichoterapija. Apvalo sielą. Tik jais piktnaudžiauti nedera. Keiksmažodžiai yra kaip vaistai – mažos dozės gydo, didelės nuodija.

- - -

Visas dialogo grožis ir intensyvumas priklauso nuo besikalbančiųjų begalybės jausmo. Kuo to jausmo jie turi daugiau, tuo jų dialogas intensyvesnis ir tęsiasi ilgiau.

- - -

Visas egzistencinis mėšlas, nerimas, žmogaus laikinumo siaubas ir mirties nuojautos, deja, lygiai vienodai smaugia mus visus. Vyrus ir moteris.

- - -

Gyventi smalsu, kartais siaubinga, bet vis tiek nuostabių nuostabiausia. Tik reikia išmokti apeiti pavojingiausias vietas. Tik nereikia stengtis mąstyti iki pat galo. Iki kažkokios įsivaizduojamos, bet nesamos pabaigos. Tenka išmokti laiku sustoti. Prieš pat prasidedant Niekiui.

- - -

Jeigu ne skausmas, iš viso užmirštum, kad esi gyvas ir vis dar gyveni šiame pasaulyje.

- - -

Ateities aš nekūriau, nes žinojau, kad toks daiktas apskritai neegzistuoja. Persiplėšk per pusę – vis tiek liksi dabartyje. Žinoma, yra tai, kas jau atsitiko anksčiau. Ir yra šiandien.

- - -

Man kartais atrodo, kad motina yra siena tarp vaiko ir mirties. Kai ta siena išnyksta, lieki vienas veidu prieš vėją.

- - -

Viltis miršta vėliau už žmogų...

- - -

Joks žmogus nemėgsta su manimi per ilgai kalbėti apie mirtį. Jiems tai tik iškilminga muzika. Jie visi juk tokie amžini. Ir visi turi daug svarbesnių reikalų negu kažkokia mirtis. O aš esu laikina. Ir man mirtis yra aktuali.

- - -

Gyvenimas pačia savo esme yra absoliučiai nesaugus.

- - -

Viena priklausomybė keičia kitą. Šventa vieta tuščia nebūna. Juk negali žmogus šio gražaus, bet siaubingo gyvenimo be narkozės iškęsti. Niekas niekada ir negalėjo.

- - -

Niekas taip nežudo žmonių kaip pinigai. Juos žudo pinigų stygius, žudo ir jų perteklius. O vidurio nėra ir niekada nebus. Savo noru žmogus niekad kitiems neatiduos savo pertekliaus, o tas, kuriam stinga jų kas dieną paprasčiausioms reikmėms, niekad nesiliaus mirtinai nekentęs turinčiojo.

- - -

Negerk dabar. Palik ramybėje tą butelį. Kai geri iš sielvarto, jis tik padidėja.

- - -

Knyga pati tave atranda, kai laikas ateina. Aš turiu visas knygas, kokių geidžiau. Namie ir taip knygų sandėlis. Reiktų bent pusės jų atsikratyti. Bet kažkaip gaila. Lyg žmonių...

- - -

Žmogui reikia mokytis būti laimingam. Tik nelaimingam būti nereikia jokių mokslų.

- - -

Blogai tiems milijardieriams, juk jie niekada neturi tikrų namų. Tik daug apartamentų.

- - -

Grožis gali jungti žmones tik pačioje artumo pradžioje. Paskui jis nebeveikia. Veikia visai kiti dalykai.

- - -

Gražus esi tada, kai siela dega.

- - -

Aš gyvenu ne kitų gyvenimus. Savo. Aš išgyvenu save. Turiu, privalau išgyventi pati save.

- - -

Niekas negali išgelbėti žmogaus šioje žemėje, šiame pasaulyje. Tik juokas.

- - -

Senose sienose ir tuose piktžolių prižėlusiuose kiemeliuose yra gyvenimo istorija. Yra paslaptis... Sterilus grožis tuščias. Jis niekur neveda.

- - -

Turėt žmogų sau ir niekada nebesikeičiantį. Juk taip įmanoma turėti tik mirusįjį...

Dalia Jazukevičiūtė

„Dviejų mėnulių baras“

Verksmas yra gyvybės ženklas.

- - -

Nuogas žmogus visada kažkodėl atrodo nelaimingas.

- - -

– Žmogus išties skolingas tik pats sau. Moka jis sau truputį laimės pasidovanoti arba nemoka. Tiesa, dažniausiai nemoka. Nemoka, nes bijo. Visi nuolat kažin ko bijo. Mąsto, galvą laužo, o traukinėlis tū tū tū ir nuvažiuoja, nelaukia tokių mąstančiųjų. Ir ko jie visi bijo, sakyk tu man? Gal kad laimės gaus per daug? Taip ir prabijo, pradreba visą gyvenimėlį, kuris vieną kartą pasibaigia.

- - -

Svetima siela – tamsus miškas.

- - -

Jeigu du žmonės patinka vienas kitam, jiems nelieka jokių išgalvotų taisyklių.

- - -

Nėra blogesnio meilės pagrindo nei dėkingumas...

- - -

Nieko gyvenime nėra rimto, viskas čia vieni juokai. Šiandieną mes čia, rytoj nežinia kur, o užporyt gal ir išvis niekur.

- - -

Susikursi namus be meilės? O kas juose gyvens?

- - -

– Jokios šeimos aš nenoriu. Jokios atsakomybės, jokių vaikų. Ar dar maža nelaimėlių pasaulyje? Ar maža tokių, kaip mes, nereikalingųjų?

- - -

Skausmas yra sielos dalis, tad irgi šio to vertas.

- - -

Visos valstybės yra pabaisos, traiškančios žmones. Visos be išimties.

- - -

Kai nėra meilės, žmogus tarsi be sielos, toks tuščias indas.

- - -

– Kankinausi suvokdamas, kad beprasmis mano gyvenimas baigsis tokia pačia beprasme mirtimi. „Iš dulkių gimęs, dulke virsi“ – ar taip Biblijoje pasakyta?

- - -

Neklausk žmogaus to, ko jis pats nepasakoja.

- - -

Kiekvieno save gerbiančio žmogaus pareiga yra baigti gyvenimą savižudybe.

- - -

Savižudybė – tai neišlaikytas egzaminas.

- - -

Gedului žmonės trukdo. Neleidžia susikaupti. Gedėti geriausia vienam.

- - -

Tokios šio gyvenimo taisyklės – skolos negyja.

- - -

Žmogaus gyvenimas – tai ne bėgimo takelis iš taško A į tašką B. Jis veikiau kaip žemėlapis.

- - -

Sužeisti žmonės irgi gyvena. Ir tų sužeistųjų galbūt kur kas daugiau šiame pasaulyje negu sveikuolių.

Dalia Jazukevičiūtė

„Gyvatė keičia odą“

Žmogaus gyvenimas per trumpas, kad suspėtum ką nors pamiršti.

- - -

Juk reikia tik išdrįsti, ir gali gyventi kaip panorėjęs. Tik baimės ir įsisenėję įpročiai neleidžia žmonėms nusipurtyti visko, kas trukdo pasijusti bent kiek laimingesniam.

- - -

Jokie vienadieniai dalykai nėra vertybė, ponai mieliausieji. Vertybė yra tai, kas amžina.

- - -

O Dieve, kokia beprasmybė tas neva užgyventas turtas. Materijos velniena. Visokie šūdniekiai, vagiantys iš tavęs energiją, užstojantys šviesą, žudantys laisvę.

- - -

Pareiga... Tai ji suėda žmogaus gyvenimo žavesį.

- - -

Prisikėlimas prasideda nuo išsilaisvinimo, nuo atsikratymo praeities šlamštu. Antraip nė už ką neprisikelsi.

- - -

Tos amžinos grumtynės su daiktais, kurias tu visada pralaimėsi.

- - -

Juk, po velnių, turiu gi aš teisę į nuosavą mirtį. Į tokią, kurioje tašką galiu padėti aš pati, visiškai savarankiškai. Nekenčiau beveidžių mirčių – ligoninėse, senelių namuose, prieglaudose. Ne, aš išplėšiu iš gyvenimo nors tiek. Išplėšiu sau savo nuosavą mirtį.

Dalia Jazukevičiūtė

„Stiklinis paukštis“

Juk mirtis absoliučiai abejinga. Ji nekreipia dėmesio į trokštančius išnykti jos glėbyje. Greičiau kokį gražutį kūdikį, baltoje lovelėje miegantį, užgrius ir nugalabys, negu ją prisišauks tas, kuriam jos labiausiai reikia. Mirčiai žmonių pageidavimai – nė motais.

- - -

Ir nebebuvo pasaulyje jokio gėrio. Ir nebebuvo pasaulyje jokio blogio. Buvau likusi tik aš – visa sudužusi ir palikta pati sau.

- - -

Dievo aš ieškojau, o velniai prisistatė patys.

- - -

Vėmiau panieka – pasauliui ir sau. Ir tam, kuris galbūt galėjo, bet nenorėjo manęs apginti. Svetimas ir abejingas stebėtojas? Tebūnie. Tegul jis ir toliau žaidžia savo gražiuosius žaidimus: įsuka ir paleidžia dangaus šviesulius sklandyti taisyklingomis ar nelabai – kaip jam pačiam labiau patinka – trajektorijomis, tegul montuoja vieną visatą po kitos ir gręžia juodąsias skyles visokiems nelaimėliams skraiduoliams praryti. Ir juokiasi. Rojų ir pragarų statybininkas. Dievas žaidžia sau, Dievas juokiasi sau, Dievas šoka sau. Bet ne man.

- - -

Va todėl ir šitie diržai. Buvau, matyt, visai išprotėjusi, štai kas galiausiai man buvo nutikę. Tai kokio galo gėdijausi? Argi žmogus kaltas, jeigu jis staiga ima ir išprotėja? Vargu ar taip nutinka savo paties noru, bet juk niekada nežinai, ko iš tų bepročių tikėtis.

- - -

Norėčiau amputuoti pasaulį nuo savęs. Jeigu kažkam šito reikia – gerai, aš gyvensiu. Tebūnie. Man to nereikia,

bet gyvensiu – be mažų džiaugsmelių, be troškimų, tiesiog būsiu. Nusižudyti lengva tik kvailiams, nei gyvenimo, nei mirties nesuvokusiems iki galo ir nepajutusiems mirties šnopavimo tiesiai sau į snukį. Tokiems gal ir atrodo, kad nusižudyti – juokai. O iš tiesų turbūt sunkiau negu gyventi. Todėl aš geriau palauksiu. Kaupsiu jėgas tam galutiniam, tam amžinam sprendimui – būti-nebūti. Šiaip jau nesunkiai priimčiau sprendimą „nebūti“, jeigu tik... Jeigu aš tikrai žinočiau, kad po mirties bus niekis, tai yra iš viso nieko nebus. Bet galvoju, kad galiu labai apsigauti šitaip manydama. Siaubinga rizika. Nebuvau kokia nors davatka, o tik knygų skaitytoja, bet absoliučiai tiksliai jaučiau, kad būsiu ir po mirties. Tik kažkaip kitaip. Ir todėl žudyti save – rizika. Ir pavojai. Savižudybe nevalia pakenkti sielai ir sugadinti pomirtinę jos lemtį. Taip, būti čia ir dabar – skauda, jau žinau tikrai. Bet jeigu nebūsiu – o tada dar labiau skaudės? Štai kas man nedavė ramybės. Baimė pasmerkti save dar didesnei kančiai negu ta, kurioje esu dabar.

- - -

Jei mirsiu „natūralia“ mirtimi – taip žmonės ją vadina; juokinga, nes mirtis niekada nebus nei natūrali, nei suvokiama.

- - -

Gamtai grožis reikalingas vien tam, kad ji mus apakintų, kad per tą grožį neįžvelgtume jos siaubo. Kas gali būti šlykščiau už gamtą ir jos dėsnius? Ji – tarsi plėšri katė, o mes – lyg kandys. Arba drugeliai. Įlekiame iš kažkur į kažkur ir sklandome klykdami: „Laimės ir meilės, laimės ir meilės“, kliedime sukiodamiesi aplink gėlyčių žiedelius, o katė tik šlept letenėle. Taip švelniai. „Tau vėžys“, – sako ji. Arba iš viso – o taip būna dažniausiai – iš viso nieko nepaaiškina. Užmuša be žodžių. Be diagnozių. Be perspektyvos. Ir pradingstame jos

nasruose milijardais. Ir taip per amžius...

- - -

Labiausiai gyvenime nekenčiau optimistų. Linksmuolių... Ypač jeigu po tuo linksmumu neslypi tikrasis žmogaus minčių pamušalas – liūdesys.

- - -

Mano Dievas – tai mano Dievas. Jis tik mano vienos.

- - -

Ten, kur minia, ten nėra Dievo. Jis tenai neateina. Jį atrasi tik tyloje ir vienatvėje. Gal dar mirtyje. Kartais pagalvoju, kad gal mirtyje labiausiai.

- - -

Juk žmogui per sunku mirti visiškai vienam... O gyvieji, net jeigu myli, jie vis tiek negali suprasti mirštančiojo. Ir jis visada lieka vienas. Žmonės negali suprasti mirties.

- - -

Kas visų pirmučiausia yra beprotis? Tai žmogus, praradęs žmogiškojo orumo teises.

- - -

Bepročiai – tylos ir liūdesio žmonės. Ir kančios. O kai kurie gal net pragaro žmonės.

- - -

Čia sėdėjo tie, kurie išdrįso atsiskirti nuo saugiausios vietos pasaulyje – savo lovos.

- - -

Tūnojau dabar ant palangės parimusi ties pirmu atsiverstu puslapiu, viršugalviu jausdama švelnią rudeninę saulę, ir akimirką tapau veik laiminga. Tuoj knyga įsileis mane į save ir aš jau nebebūsiu čia. Paspruksiu. Slapstytis knygose buvau išmokusi senokai. Vos tik kas – aš tuoj šast ir dingstu kokioje nors. Ir nebesuras manęs piktas gyvenimo snukis.

- - -

Norint papasakoti gyvenimą, pirmiausia reikia tą gyvenimą turėti...

- - -

Užmiršti – reiškia atleisti. Aš neužmiršau. Ir neatleidau.

- - -

Jei Dievas nesukūrė dviejų vienodų lapelių visame miške, tai juo labiau nesukūrė dviejų panašių vienas į kitą žmonių, kurie tilptų psichiatrų išgalvotose schemose.

- - -

Gal mirties lovas reikėtų laidoti kartu su tais, kurie jose numirė?

- - -

Nenorėjau grįžti į palatą. Ten buvo šalta, nes mirė senutė. Mirusieji visada palieka šaltį. Niekada nepamiršiu, kaip man buvo šalta sėdėti tarp mamos ir tėvo karstų. Net dantys barškėjo.

- - -

Nei šmėklos, nei velniai taip nebaugina žmogaus, kaip nereikalingumo jausmas. Nors kas nors turi būti šalia, bent vienas žmogelis, išdžiūvęs lapas, pamirštas knygoje, bent iliuzija, kad esi brangus Dievui – kitaip tau galas.

- - -

– Manai, mūsų vardai ar pavardės pasako daugiau negu oda, lūpos, kaulai, rankos, kojos? O mano minčių tu vis tiek niekada neišskaitysi.

- - -

Kartais ji mane ir suvalgo... Vaizduotė.

- - -

Juk toji svarbiausioji baimė yra visai ne išnykimo baimė. O anapusybės... Nemirtingumo baimė, kaip kvailai tai beskambėtų.

- - -

– Argi protas plyšta?

– Ir dar kaip. Atsiveria toks plyšys, kad net mintys išbyra. Lieka vien tik velniai.

- - -

– Supranti, štai budizmas... Jiems pomirtinis gyvenimas tėra žmogaus individualumo susiliejimas su pirmaprade materija arba energija. Nusispjauti man ant tokios „nemirtingumo“ sąvokos. Man neįdomu, kokie atomai su kokiais susilies. Man nusispjauti... Jeigu taip būtų išties, tuomet mano individualybė, manasis „aš“ tuo ir pasibaigtų. Tai ir būtų mirtis. Joks ne pomirtinis gyvenimas.

- - -

Gal Lana ir teisi, kad nenori vaikų. Sako, jai baisu, kai motina sūnų augina, myli jį nežmoniškai, į akeles atsižiūrėti negali, o tas sūnelis ima ir išlekia į orą gabalais, suplėšytom mėsom. Čia ji kai televizijos žinias žiūri, taip sako. O žinios beveik visada vienodos – beveik visada kur nors žemėje vyksta karas.

- - -

Jeigu žmogus pats gali pasirinkti savo mirtį, tai – jo pergalė, nors ir vienintelė, nors mažytė, nors paskutinė, bet pergalė.

- - -

Labai troškau gyventi ir pati tuo stebėjausi. Juk taip dažnai iki tos baisios ligos vaidenosi, kad esu visai nieko prieš numirti. Tokia buvau lengvabūdė ir taip klydau.

Māra Zālīte

1952

Nebūtina visko matyti savo akimis, kad žinotum. Nebūtina visko pačiam išgyventi, kad pajustum.

Liutauras Degėsys

1953

Kaip dažnai pasisekimas yra tik kitų nuomonė apie sėkmę. O kad tau sekasi, gali reikšti, kad tu tik stengiesi atitikti ir atitinki kažkokį visuomeninį sėkmės standartą. Kai tau pačiam sėkmės atveju kažkodėl visai nelinksma, pasižiūrėk, kas yra sėkmė tavo paties akimis.

- - -

Nereguliuok, nekontroliuok kitų, gal ir jie pripažins tau teisę būti savimi?

- - -

Aurelijus Augustinas buvo teisus: laikai yra trys, bet jie visi yra esamieji. Esamasis apie būtąjį. Esamasis apie esamąjį. Esamasis apie būsimąjį. Jei ir yra kur nors praeitis, tai ji, vargšė, yra tik dabar. Kaip dabartinis buvusių, nevykusių laikų prisiminimas. Ateitis – irgi: kaip kankinantis, erzinantis būsimų akimirkų laukimas, vykstantis dabar. Yra tik dabartis, tas tarp pirštų slystantis mirksnis. Ir meilė yra tik dabar.

- - -

Kiekvienas žmogus turi teisę į privatumą, intymumą, turi teisę nežinoti ir nekalbėti to, ko nenori kalbėti, ir reikalauti, kad ir jam nekalbėtų kai kurių dalykų.

- - -

Kaip žmogus ir išlaiko bent kokį nors tapatumą su savimi, visą dieną perjunginėdamas vaidmenų mygtukus? Kaip vakare jis atsirenka, kuris iš tų personažų yra vis dar jis? Kur jau jis pats, o kur ne jis?

- - -

Pasistenk nepriklausyti nuo dalykų, kurie nuo tavęs nepriklauso.

- - -

Visuose vadovėliuose ir švietimo įstaigose tik ir mokoma: žiūrėkite į kitus kūnus, žiūrėkite į augalus ir gyvūnus, nagrinėkite papročius, tradicijas, likimus, galų gale galite netgi pakelti akis į žvaigždes. Tik neprisiminkite savęs.

Liutauras Degėsys

„Prisiminimų prisiminimai“

Pavyzdžiais negalima įrodyti nieko, kadangi pavyzdžiais galima paaiškinti bet ką.

- - -

Atrodo, kad valdžios ir vėl to nesupranta. Kad valstybė ir visuomenė yra žmogaus galvoje. Kad žmonių negali priversti... Kad jėga ir prievarta nesukursi visuomenės. Kad tik vidinė prievarta, tik vidinis įsipareigojimas sau pačiam gali sukurti bendriją.

- - -

Gali atsitikti daug baisiau, nes valdžios krizė ir net valstybės krizė vis dar yra išmatuojama pinigais. Sąmonės krizė, netikėjimo dugne atsidūrusios sielos krizė – bedugnė.

- - -

Kažkodėl ne visi nusikalsta. Dalis, žinoma, nenusikalsta tik todėl, kad vis dar neturi progos. Kažin ar tie žmonės yra dori. Jie – tik kol kas nenusikaltę, nes jų neištiko proga. Bet yra žmonių, kurie nenusikalsta niekada. Jie turi progų, jie gali nusikalsti – turi pakankamai proto, jėgų ir sveikatos. Ir nenusikalsta – nuolat, kasdien, niekados. Nė truputėlio, nė gramo, nė sekundės. Ir atvirkščiai – kažin, kaip ten tie, kurie lyg ir nenusikalsta labai smarkiai, bet nusikalsta kasdien, nuolat, tikrai nedaug, po truputį?

- - -

Egoizmas yra būtina prielaida, o kova yra gamtos ir visuomenės gyvenimo variklis.

- - -

Kur prasideda jėga – protas baigiasi. Nėra protingos jėgos. Jėga pati savęs netranscenduoja, o tai reiškia, kad ji savęs nemato, neteoretizuoja ir savęs apriboti negali.

Jėgą gali apriboti tik kita jėga. Ir tuomet, kai vienas stipresnis už kitą, anksčiau ar vėliau atsiras du stipresni už tą stiprųjį. O už tuos du – trys ar keturi, drauge stipresni už dvejetą. O tuos keturis nugalės dešimtys, o dešimtis – šimtai.

- - -

Tavo santykis su pasauliu ir su kitais žmonėmis iš tiesų yra tavo santykis su savimi.

- - -

Tie, kurie nedarė, – nekalti. Kalti tie, kurie veikė. Tie, kurie veikė ne tą, ne laiku, ne vietoje. Nedirbantis niekados nepridaro tokių nesąmonių, tokių krizių...

- - -

Kaip žinoma, didžiausias pinigų padirbinėtojas yra valstybė.

- - -

Šiaip jau tai žmonės, kaip žinoma, turi būti sveiki, jauni, pageidautina – aukšti ir laimingi. Net jei kažkodėl seni – tai energingi ir sportiški.

- - -

Užsigrūdina širdys... Ir širdžiai tai turbūt yra visų blogiausia – kai širdis tampa rami, abejinga, treniruota, stipri... Širdys turėtų būti jautrios – ne išlepusios, ne silpnos ir menkos, bet ir ne sudiržusios, kad galėtų veikti pagal savo vadinamąjį širdies dėsnį – arba reaguoti į viską visa jėga, arba nereaguoti visai.

- - -

Kiekvienas žmogus turi dalykų, kurių jis nenorėtų prisiminti. Ir tada kyla pagunda taip perrašyti nemalonius prisiminimus, kad jų niekada neprisimintum. Pagalvojus, kai ištrini prisiminimus iš savo galvos, tai jų ir nelieka. Šitaip nelieka netgi praeities, kuri iš tikrųjų tėra (jei išvis yra) tik tavo galvoje, kaip buvusios tikrovės dabartinis prisiminimas. Taip įgyjama didžiulė galia valdyti praeitį. Nevykusi praeitis lyg ir visai be tavo pastangų tol gražiai

retušuojama, paspalvinama, išnaikinama ir perrašoma, kol pasidaro visiškai pakenčiama.

- - -

Nuostabiausia, kad žmogiškosios sąmonės dėka pasaulyje yra daugybė pasaulių. Kiekvienas žmogus turi galimybę rinktis, kuriame pasaulyje jis norėtų gyventi: vieni gyvena mokslo, religijos, kiti – meno, treti – meilės ar neapykantos, ar politikos, ar sporto pasaulyje. Kiekvienas žmogus kurį nors iš šių pasaulių pasirenka kaip pagrindinį – jis yra jo namai. Kituose pasauliuose žmonės tik apsilanko, pabūna, pasisvečiuoja, bet anksčiau ar vėliau grįžta namo – į savo pasirinktą pagrindinį pasaulį.

- - -

Nėra didesnio pavojaus visuomenėje nei teisioji dauguma. Dauguma, kuri yra teisi vien todėl, kad jų daug. Kaip lengva manipuliuoti tokia dauguma. Ir dažniausiai kokia nors mažuma taip pasistengia, kad dauguma užsidegtų jos idėjomis, ir tada jau „teisiosios daugumos“ rankomis galima padaryti viską. Nes – koks paradoksas – dauguma lengviau valdoma nei mažuma. Ją taip lengva nukreipti, uždegti, užsiundyti. Tik todėl, kad ji dauguma, tik todėl, kad ji įsitikinusi savo teisumu. Jos tai jau tikrai nepriversi pasižiūrėti nei pro teleskopą, nei pro mikroskopą. Ji žino, kad mato tikrąjį vaizdą. O visa kita yra velnio akis!

- - -

Kultūra yra tai, iš ko negali išsivaduoti, kultūra yra tai, ko negali išvengti. Ji tiesiog yra. Žmogus visada yra kokioje nors kultūroje, o kultūra, savo ruožtu, yra puikus visuomenės sėkmingumo detektorius.

- - -

Gyvenimas yra ne tik kasdieninis veikimas, bet ir neveikimas. Neveikimas – kaip sustojimas ir pagalvojimas. Nes veikimas dažniausiai yra

negalvojimas. Veikimas yra veikimas. O veikimas nepagalvojus, veikimas iš įpročio ir iš greičio, yra tiesiog beprasmiškas ir pavojingas. Veikloje be refleksijos galima tiesiog užsimiršti ir išnykti. Ne vienas esate pastebėjęs, kad alkoholis ir darbas vienodai sėkmingai išvaduoja jus pačius nuo jūsų pačių.

- - -

Ar gyvenimas yra tikras gyvenimas, jei iš tiesų jis yra tiktai tikro gyvenimo laukimas?

- - -

Jeigu būsi pasiruošęs visiems gyvenimo atvejams, būtinai atsitiks tas atvejis, kuriam nebūsi pasiruošęs, ir tu vėl susimausi.

- - -

Pavojingiausi yra nepavojingo gyvenimo pavojai, deja, beveik nematomi, nes jie lyg ir neatsitinka, neištinka. Jie veliasi, velkasi, lyg to kasdieniško gyvenimo voratinkliai, į kuriuos lyg ir neįsipainioji, tačiau be jų, tiesą sakant, dažnai nieko daugiau ir neturi. Kai sakai: gyveni – gyveni kaip unikali, nepakartojama, nepakeičiama, individuali būtybė, – kitą kartą pats savęs paklausi: o kuo jau toks unikalus, nepakartojamas tas tavo gyvenimas? Kai pabandai atlikti elementariausią mintinį eksperimentą – pašalinti atsitiktinius žmones, kasdienius darbelius, nieko nereiškiančius pokalbius, beviltiškus susitikimus, absurdiškus susižavėjimus ir pasikartojančius įvykius, – kas tokio unikalaus lieka tavo gyvenime?

- - -

Kasdieniškosios realybės apsvaigintas, supančiotas ir apviršKintas žmogus lyg ir įprato neturėti daug, bet ir nenorėti daug. Neturėti ir nematyti, kad neturi. Neturėti, bet ir neprarasti, kai neturi.

- - -

Pasirodo, tik suvokęs nerefleksyvaus gyvenimo beprasmybę gali aptikti save, užfiksuoti pačią būtinybę stebėti, reflektuoti save. Ir tuo pat metu – koks paradoksas – refleksija, regis, toks racionalus veiksmas, aiškiai pademonstravo visiems to racionalaus, atrodė, iki dugno racionalizuojamo pasaulio neracionalumą.

- - -

Tenka kalbėti ir aiškinti dalykus, kurie kažkam – gal tau – atrodo svarbiausi. O svarbiausi vienam, gali būti visai nesvarbūs ir nereikšmingi kitam. Ir tokiame pasaulyje apima beviltiškumas. Pasaulyje, kuriame negali apskaičiuoti visko, pasirodo, negali apskaičiuoti nieko. Nes kiekvieną akimirką viskas gali pasikeisti iš esmės. Kaip turėtų būti nejauku ir baisu tokiame pasaulyje tiems, kurie svajojo viską apskaičiuoti. Kurie nieko kito nemoka, tik skaičiuoti. Kaip ir tam vargšeliui sveikam protui, kuris taip svajojo sužinoti: o kaip ten „iš tikrųjų“? Kaip baisu jam pasidaro sužinojus, kad jokio „iš tikrųjų“ nėra...

Ir tada kai kurie žmonės nori nenori pradėjo suprasti, kad būtina ir galima pakelti akis nuo darbo ir nuo žemės. Kad reikia mokėti veikti, bet reikia mokėti ir neveikti, kad reikia mokėti gyventi, pasilikti laiko sau. Kai kurie netgi pagalvojo, kad gyvenimo tikslas – visai ne darbas. Nes jeigu darbas yra tikslas, tai gyvenimas – priemonė. Labai nustebę jie suprato, kad gyvenimo tikslas yra gyvenimas. Gal netgi – geras gyvenimas.

- - -

Įvykių pilkumoje, žiniasklaidos isterijoje, neapykantos ir smurto, ligų ir nelaimių propagandos pasaulyje žmogus lyg ir imunizuojasi, užsiaugina sugebėjimą apsisaugoti, nepulti į paniką ir gyventi toliau. Ar tai pavyksta – kitas klausimas.

- - -

Žiūrint psichologo akimis, būtų galima ir paklausti, ar tik ne žiniasklaida prisidėjo prie to, kad jau susiformavo tipas žmonių, kurie be nelaimių aprašymų gyventi nebegali. Tokiam žmogui nuolat reikia pasiaistrinti, pasikaitinti kraują žmogžudysčių aprašymais, nelaimių fotografijom ir beviltiškumo prognozėm. Adrenalino dozės jam reikia kasdien ir visada. Jeigu jau nieko kito baisesnio nėra, jis puola klausytis bent jau žinių apie eismo nelaimes, o jo pats mėgstamiausias puslapis – kriminalinės kronikos. Visas apšalęs jis mėgaujasi lavonų, plėšimų ir žmogžudysčių aprašymais. Jis gėrisi ir grožisi mirties spalvomis, mirties estetika, kuri tokia baisi, tokia klaiki, bet jam ji maloni, nes jam nepavojinga, nes atsitikusi kažkam, kažkur ne čia ir ne jam. Visada galvodavai: kas gi ten viduramžiais sėdėdavo pirmose eilėse, kai centrinėse miesto aikštėse būdavo vykdomos mirties bausmės. O dabar supranti – tai būdavo tie patys šiandieniniai kriminalinių kronikų skaitytojai...

- - -

Jėga anksčiau ar vėliau baigiasi, ir tada lieka tuštuma, jei tos tuštumos neužpildo protas ir meilė...

- - -

Kaip sunku pamatyti savąjį laiką gyvenant tuo pačiu laiku. Kaip juokingai tas laikas atrodo žvelgiant iš praėjusių metų perspektyvos.

- - -

O, tas žmonių noras pakeisti pasaulį... Ir ne tik pakeisti – dar ir save įamžinti toje anonimiško laiko tėkmėje. Tas savo neabejotino išskirtinumo jausmas, kuris aplanko žmogų – dažniausiai tas išskirtinumo jausmas tam žmogui ir yra pats geriausias, jei ne vienintelis jo išskirtinumo įrodymas.

Liutauras Degėsys

„Romanas“

Pamatyti save – žiūrintį į kitus ir matantį, kaip pats atrodai kitų akyse. Tai vienas iš geriausių bandymų suprasti save: žiūrint į kitus tuo metu, kai jie bando suprasti Tave. Žmonės siunčia Tau signalus – susidomėjimą, nusivylimą, neapykantą, džiaugsmą, ir tada matai, kad Tu jiems kažkaip atrodai, supranti, kad Tu jiems egzistuoji. Iš to, kad esi jiems, supranti, kad ir pats sau – esi. Nes nėra kito būdo įsitikinti, kad gyveni – tik tas svetimas žvilgsnis, kuriame Tu pats atsispindi.

- - -

Kada paskutinį kartą sėdėjai ant suolelio savo gimtajame mieste? Suoleliai yra ne gyventojams, jie skirti miesto svečiams.

- - -

Senatvė – tai liga, kuria kartais susergama jaunystėje, ir tai ilgai trunkanti liga. Ja galima sirgti ištisus dešimtmečius, kankinant aplinkinius ir bandant juos užkrėsti savo liga.

- - -

Nusipirkti kitų paslaugas gali tiktai tada, kai kas nors nusiperka ką nors iš Tavęs. Supratai bjaurią tiesą – jeigu Tavęs niekas nenori, Tu irgi nebegali nieko norėti. Žmonių norai valdo Tavo norus. Ir ne daiktai yra brangūs, o Tu – pigus. Kai žiūri parduotuvėje į dešrą ir sakai, kad dešra brangi, Tu ne dešrą vertini, o vertini save, – kad Tu pigus. Kad niekas Tavęs brangiai neperka. Jeigu pirktų brangiai, taptum brangus. Ir tada viskas Tau pasidarytų pigu. Ko nors trokšdamas iš karto turi pagalvoti, ką čia padarius, kad Tavęs trokštų kiti. Kad galėtum ką nors nusipirkti, turi galvoti, kaip parduoti save. Ir šita pelkė dar baisesnė. Nes joje ant medžių pinigai neauga. Joje reikia viską

auginti savyje. Auginti dažnai ne sau, o kitiems. Kad galėtum parduoti. Kad pardavęs save nusipirktum pinigų, nusipirkęs pinigų juos parduotum parduotuvėje, pardavęs pinigus nusipirktum dešros ir žaidimų, iš tos dešros ir iš tų žaidimų pasigamintum save, kad galėtum eiti toliau – pardavinėti savęs.

Kaip padaryti, kad nieko nenorėtum? Kad beveik nieko nereikėtų? Tik tada taptum laisvas nuo kitų žmonių norų. Argi meilė irgi nėra tokia pati pelkė? Įsimylėjęs tuoj pasidarai priklausomas. Kol nemyli – nenori, kad tave mylėtų. Vos įsimyli – ir jau reikia, kad tave irgi mylėtų. Ir tu – jau žuvęs, jau priklausomas žmogus.

- - -

Praeitis nesvarbi. Svarbiausia – dabartis ir ateitis.

- - -

Tu tikrai nenori nieko žinoti. Tu žinai, kad žinojimas neišlaisvina. Žinojimas nėra laimė, nes sužinojęs pradedi suprasti, kiek daug svarbių dalykų dar nežinai. Gal ir juos reikėtų tuoj pat sužinoti. Net nežinai, ką dar reikėtų sužinoti, o ko gal visiškai nereikia. Sužinojęs viena, gali netyčia sužinoti kita – tai, ko visai nenorėjai. Kažką, kas esmingai sutrukdys Tau gyventi. Kaip sužinoti tai, ką būtinai reikia sužinoti?

- - -

Laikai taip smarkiai pasikeitę, kad tarp psichikos ligonių gerokai sumažėjo napoleonų ir kitų įžymių asmenybių: žmonės dėl menko išsilavinimo tiesiog apie juos nežino.

- - -

Norint išsilaikyti vietoje, reikia bėgti kiek įkabinant. Blogiausia, kad šitaip gyvendamas vis lyg atidėlioji gyvenimą: vis sakai sau – dar negyvenu, bet tuoj tuoj išsilaisvinsiu. Va tada tai jau pradėsiu gyventi. Trūksta tiek nedaug. Ir vis atidėlioji, vis galvoji. Nes manai, kad turi laiko. Kad laikas yra kažkas, ką dar galima turėti.

Labiausiai išslystantis dalykas, labiausiai neapčiuopiamas ir neapskaičiuojamas. Tik maždaug įsivaizduoji, kiek jo praėjo. Niekada nežinai, kiek jo liko. Net pasauliniu mastu niekas nežino, kurio laiko yra daugiau – praėjusio ar likusio. Vis dėlto – kai negyveni, o tik ruošiesi kada nors pradėti gyventi, nėra jokio skirtumo, kaip negyveni. Negyvenimas yra laiko žudymas. O negyvenantys, – nesvarbu, kaip įdomiai jie negyvena, – niekuo nesiskiria vienas nuo kito.

- - -

Kaip smagu bendrauti su žmonėmis, kuriems nieko iš Tavęs nereikia.

- - -

Nėra mirtinų nuodėmių, išskyrus nuodėmes, kurios veda į mirtį.

- - -

– Pasirodo, yra dvi rūšys žmonių – vieni turės pomirtinį gyvenimą ir pateks į dangų. Tie žmonės tai žino. Jie žino, kad gyvens po mirties, ir todėl tiki. Kiti gi iš anksto žino, kad jokio pomirtinio gyvenimo nėra, todėl jie netiki. Netiki, nes jiems to gyvenimo po mirties – nebus.

- - -

Žmonės mėgsta paprastus klausimus, nes iš tiesų jie mėgsta atsakymus.

- - -

– Kūnas reikalingas tik tam, kad pro jį skverbdamasis išmoktum išlukštenti, atpažinti sielą kituose kūnuose. Kad sielos akimis, apgaudamas, ignoruodamas kūno akis, galėtum suprasti kitą sielą, įkalintą tokiame pačiame negrabiame kūne.

– Žiūrėdamas kūno akimis, paprastai matai tiktai kitą kūną. Sunkiausia praplėšti savo kūno luobą, savo šarvą. Išvaduoti sielos akis, kad ir prasiskverbdamas pro kitą kūną surastum jame slypinčią idėją.

– Bet tik nedaugelis kūnų mums kalba apie kažką, kas

yra už tų kūnų. Dažniausiai kūnai kaip tik mums kalba: nieko daugiau nėra. Yra tik kūnai. Reikia susitaikyti ir gyventi – kūnui kūnų pasaulyje. Nieko kito nėra. Todėl reikia skubėti, sako kūnai, nes jie tuojau pasibaigs.

– Pasibaigs tavo kūnas, greitai neliks ir kitų. Jeigu nori su jais susitikti, jeigu nori pasismaginti, turi skubėti, nes tuojau tavęs nebebus ir manęs nebebus, gali būti, kad nieko nebebus. Kūnai – tai kasdien yrantys, griūvantys, gendantys, pūvantys daiktai. Kol juose dar yra gyvybės, juos pavyksta išlaikyti daugmaž padoriai. Bet pažiūrėk, kas su jais atsitinka po mirties – kokiu greičiu pradeda švaistytis griuvimo ir nykimo procesai. Kaip pasikeičia išvaizda, kai sutrinka medžiagų apykaita, kraujotaka, limfotaka. Mylimiausios moters, mylimiausio vyro nebegali atpažinti, jo lavonui dvi dienas pagulėjus karštoje saulėje. Kūnas linkęs keistis. Nebenorėtum apkabinti merginos, kuriai supūliavo ir nupuvo abi galūnės. Gyvenk, kol nemirei, neieškok nieko kito, tik kūno gyvenimo – negaišk laiko ieškodamas kažkokios sielos. Tokia yra vakarinė kūnų dainelė.

- - -

Bėda ta, kad gyvenimo laukimas ir negyvenimas – irgi yra gyvenimas.

- - -

Egzistuoja trys laikai, ir visi tie laikai yra esamieji – esamasis apie būtąjį, esamasis apie esamąjį, esamasis apie būsimąjį laiką. Jūs užstrigę skirtinguose trijuose laikuose. Kaip skirtinguose pasauliuose. Visi tie pasauliai yra dabartyje, ir tu gali rinktis vieną iš trijų būdų gyventi: gyventi prisimenant, gyventi stebint arba gyventi laukiant.

- - -

„Yra kaip yra.“ Šis sakinys reikšdavo, kad jiems jau viskas. Jie liovėsi stebėtis, norėti ar piktintis ir pradėjo tiesiog gyventi. Tas „yra kaip yra“ būdavo priešmirtinis, o iš esmės – jau pomirtinis atodūsis, lydintis sielos

atsiskyrimą nuo kūno... Sielos, kuri abejojo ir stebėjosi, nuo kūno, kuris nusprendė tiesiog pagyventi.

<...>

Skanūs valgiai, beprasmiškos atostoginės kelionės, tam tikri daiktai – vadinkime tai tikrove – priversdavo juos žiūrėti į tai, į ką reikėjo žiūrėti. Kam reikėjo? Dažniausiai – kitiems žmonėms. Pabandyti patiems pasimokyti pastebėti savo žvilgsnį, paklausti ne tik, ką aš čia matau, bet ir kodėl aš matau taip, o ne kitaip: šitas klausimas yra perteklinis, nes jiems atrodo, kad tuos pačius daiktus visi privalo matyti vienodai.

- - -

Įsimylėjimo simbolis – strėle perverta širdis. Nors daug tikslesnis, artimesnis tikrovei meilės simbolis būtų strėlės perverta galva.

- - -

Sudėtingas procesas tas mylėjimasis. Vieni nori susipažinti, kad pasimylėtų, o kiti nori pasimylėti, kad susipažintų.

- - -

Laidoti Tavęs apipuvusio jau nebegalėtų atvirame karste, ir visiems tai būtų milžiniška trauma, nes vienas iš didžiausių malonumų per laidotuves – apžiūrinėti susitraukusį ir pomirtiniu makiažu išdažytą lavoną.

- - -

Protas gali atstoti grožį ir įdomumą. Bet tai turi būti rimtas protas. Ne šiaip sau galva.

- - -

Vis dažniau pagalvoji, kad žmonių kvailystė pradėjo plisti kaip liga. Dvidešimtas amžius galėtų būti vadinamas AIDS amžiumi, o dvidešimt pirmo amžiaus liga galėtų būti idiotizmas. Karai, vaikų žudymas, žiaurumas, religinis fanatizmas nė iš tolo negali būti tokie pavojingi kaip kvailystė, kurią žmonės pradėjo garbinti kaip žinojimą.

<...>

Žmonės, kurie įsitikinę, kad jie „žino“, yra patys beviltiškiausi. Su abejojančiu žmogumi galima kalbėtis. Jis gali įtarti, kad ir tu žinai – tik kitaip. „Žinantis“ su tavimi tiesiog nekalbės. Jeigu tu nežinai to, ką jis žino, arba žinai tai, ko jis nežino, – vadinasi, esi nemokša, nežinys.

- - -

Kalbėtis galima ir nesusipažinus.

- - -

Visuomenė panašėja į viešbutį, kuriame kiekvienas žmogus gyvena atskirame realybės kambaryje ir susitinka tik koridoriuje – pakeliui į kitą, privalomą ir jiems nereikalingą tikrovę. Iš tiesų žmonės yra apsigyvenę savo anoniminiuose pasauliuose, kur net durys yra vienodos, jos skiriasi tik numeriais. Kiekvienas turi teisę netrukdomai gyventi savo iliuziniuose namuose – kambariuose – tol, kol yra susimokėjęs. Ten žmonės gali daryti, ką tik nori. Anksčiau ar vėliau jiems tenka išeiti į bendrą koridorių. Svarbu, kad susitikę kitą būtybę iš kito pasaulio, jie dar sugebėtų neišsigąsti, nepaklaikti ir laimingai sugrįžti namo...

- - -

Karo strategas, bombarduojantis gyvenamuosius namus, žudantis kūdikius ir senus žmones ligoninėse, ant darbo stalo gali laikyti savo vaikų nuotraukas, ne vien karinius žemėlapius. Šaltakraujis žudikas pasiilgsta savo žmonos. Despotas viršininkas myli savo seną, nutriušusią katę. Buhalteris kalbasi su savo augalais.

- - -

Didžiausia žmogaus klaida ir yra galvoti, kad jis turi laiko.

- - -

Išmintys yra nukaltos pagal vieną kurpalį ir pagal tą patį scenarijų. Atseit, jos tokios universalios, kad turėtų tikti visiems žmonėms, visame pasaulyje ir visose situacijose. Todėl tos išmintys tokios beviltiškai banalios

Išmintys gali esmingai pakenkti žmogui. Lašas po lašo, sentencija po sentencijos – ir tu jau sumovei savo arba artimo žmogaus gyvenimą.

- - -

Juk visas veiksmas vyksta žmogaus galvoje. Ten atsiranda, vystosi pasauliai, mezgasi dramos, ištinka nesėkmės ir aplanko laimėjimai. Daugelis dalykų įvyksta mumyse, o ne vadinamajame pasaulyje.

- - -

Žvaigždynai atsiranda ir pasirodo tik tuos žvaigždynus pažįstantiems...

- - -

Žmogus apsigyvena savo pasaulyje, kurį pavadina „tikrove“, „namais“. Vieni apsigyvena virtuvėje (ir į bažnyčią nueina tik per Velykas, nes jų virtuvės yra kaip bažnyčios), kiti apsigyvena religijoje (ir į virtuvę nueina tik todėl, kad nemirtų iš bado). Kiti apsigyvena darbe ir sako, kad tik ten jie yra ko nors verti ir kad darbas ir yra jų gyvenimas. Yra žmonių, kurie gyvena kelionėse, ir jų namai yra kelionės. Savo namuose jie tik sėdi ir planuoja keliones. O kiti gyvena laukdami, kad štai tuoj, tuoj pradės gyventi, nes dabar – tai dar ne gyvenimas. Jie sako: „Gyvenimas prasidės, kai...“ O jis vis neprasideda ir neprasideda. Kai kurie taip ir nespėja pradėti gyventi.

Dar kiti apsigyvena virtualiame pasaulyje – televizoriaus serialų arba internetinių žaidimų tikrovėje – ir į jūsų pasaulį ateina tik trumpam, nes reikia užsidirbti pinigų internetui ar naujam aparatui. Tokiose skirtingose realybėse gyvenantiems žmonėms darosi vis sudėtingiau vieniems kitus suprasti. Prietaringam žmogui vakarais už langų ima skraidyti raganos ir vaidentis vaiduokliai... Politiškai angažuotas žmogus pažvelgęs pro langą pamato gatvėmis žygiuojančias partijas... Sporto pasaulio žmonės pradeda matuoti gyvenimo sėkmę kamuoliais, pasiųstais į vartus, arba metrais į tolį, arba sekundėmis.

Ir dar: tie atsiskyrę, išsigandę, vienatvės apimti žmonės pradeda aiškintis ir aiškinti savo pasaulį kitiems, nes staiga supranta, kad būtina susikalbėti. Įdomiausia, kad tas, kuris pasakoja, jog matė skrendančią merginą ant šluotos, niekuo esmingai nesiskiria nuo žmogaus, kuris žino, kad elektronas yra rutuliukas. Jie abu bando suprasti ir paaiškinti tai, ką jie vadina „tikrove“. O dar yra išradėjų, kurie aiškina, kad virtuviniai puodai turėtų būti keturkampiai, nes tada jų daugiau tilptų į keturkampį šaldytuvą. Ir yra teoretikų, kurie aiškina, kad, jei jau puodai apvalūs, tai ir šaldytuvai turėtų būti apvalūs, gal net ir kambariai, ir namai – tada juose tilptų daugiau apvalių šaldytuvų. Visi šie tikrovės aiškintojai nelabai skiriasi nuo dar rimtesnių mokslininkų, bandančių pagrįsti visuotinį žmonijos vystymosi dėsnį – dėsnį, pagal kurį būtų galima paaiškinti ir gal net numatyti bet kurių socialinių reiškinių tendencijas. Nes anksčiau ar vėliau išaiškėja, kad elektronai – tai ne rutuliukai ir kad visos tendencijos turi tendenciją keistis. Kad tendencijos, bandančios aprašyti kintančius reiškinius, irgi yra kintančios...

Blogiausia yra tai, kad visuomenė pradeda panašėti į bendrabutį, kuriame kiekvienas gyvena savo realybės kambaryje ir susitinka tik koridoriuje – pakeliui į virtuvę, tualetą ar į kitą, vieniems privalomą, kitiems nereikalingą realybę. Tas susidūrimas kitose, nemaloniai privalomose socialinėse realybėse ir yra problemiškiausias. Iš savo pasaulių per prievartą iššokę ir svetimose tikrovėse atsidūrę žmonės gali išsigąsti, pasibjaurėti ir pasipiktinti tais, kurie ne taip meldžiasi, ne tą valgo, ne su tais mylisi – tais, kurie apskritai gyvena kitoje tikrovėje. Klausimas gali skambėti dar rimčiau: kodėl aš turiu tose jų sušvinkusiose ir nuobodžiose tikrovėse kapstytis. Gal geriau išsiskirstyti. Juk, tiesą sakant, nei to bendro koridoriaus, nei to bendrabučio man nereikia. Aš einu

namo, sako žmogus, lyg ir žiūrėdamas tau į veidą, o iš tiesų pavargusiomis akimis žvelgdamas kiaurai pro tave, nes tu jam neįdomus, nereikalingas ir jam visai neegzistuoji... Namo, į sielos namus...

Jie apsigyvena savo namuose ir savo pasauliuose. Jie žino, kad žino. Per egzaminą arba per vestuves, gal per laidotuves – jie staiga sužino, kad nežino. Kad tik manėsi suprantantys. Jie nesuprato, kad nežinojo ir nesuprato. Ir tada juos ištinka vienatvės siaubas. Jeigu gyvenimo nesupranti, nematai, nesiaiškini ir nemoki parodyti kitam, – jo tiesiog nėra. Arba tai yra augalo, daržovės, gyvenimas. Kai atrodo, kad pakanka „tiesiog gyventi“, ima aiškėti, kokios svarbios yra akimirkos, kai susitinkate kitus ir jų akyse pradedate atpažinti save. Kokios svarbios yra jūsų sąmonės būsenos, – kai jūs manote, kad jus supranta, kai spėjate, kad jie ar jos nenumano ir nenumato, o jie ar jos ima ir atspėja, ir numato. Yra ir kitoks pavojus – užsižaidęs gali visą gyvenimą paversti vien refleksija ir, užuot gyvenęs, tik nepaliaujamai kalbėti apie gyvenimą, užuot mylėjęs – pasakoti apie meilę ir net, užuot valgęs, samprotauti, kaip smagu arba kaip neteisinga yra valgyti ir gerti...

Tada pradedi galvoti: koks nuostabus (koks prakeiktas) yra tas norėjimo mechanizmas, tas norėjimas norėti. Norėjimas turėti norų. Nes jeigu nenori norėti, jokie pasiūlymai neprivers užsimanyti. Kad galėtum ką nors mylėti, reikia mylėti meilę. Kaip tik čia ir atsitinka patys įdomiausi dalykai: kai nori ir tikiesi pamilti (lyg ir nieko nemyli, bet labai nori mylėti), kai džiaugiesi, kad myli, nors ir skauda, arba kai nekenti meilės, nes, jeigu nenori mylėti, jeigu nekenti meilės – kiek laiko sutaupai, kai dabar, šiuo metu lyg ir nieko nenori, bet jauti – kaip gera norėti. Lyg ir nieko netrūksta, bet tas noro norėti jausmas, tas nežinia kokio trūkumo jausmas, kuris gena tave kažkur, dėl kažko, kažkodėl... Kai nori mylėti, kai

nemėgsti norėti, kai mėgsti kentėti, kai nori nusivilti, kai tiki, kad myli... Kai džiaugiesi, kad tiki, kai tiki, kad reikia tikėti, nes netikint – lyg ir paprasčiau, bet tada nėra prasmės, nes tada – blaiviau, bet beviltiška... Nes be prasmės – viskas beprasmiška. Todėl viliesi turėti viltį ir manai, kad dar turi valios išlaikyti paskutinius valios likučius, nors tuo pačiu metu supranti, kad valia – neįgyjamas dalykas, kad negali užsimanyti norėti. Kad valia yra arba jos nėra...

- - -

Meilė yra populiariausias būdas išvengti savęs.

- - -

Žmogus yra silpnas, bet žmogaus silpnybės yra stiprios. O aplinkybės yra dar stipresnės.

- - -

Žmogaus neįžeidžia joks žodis ar veiksmas. Žmogus įsižeidžia, jei mano, kad tas žodis ar veiksmas jį įžeidžia ir kad jis turi įsižeisti.

- - -

Sakoma: jeigu tave dar aplanko mintis, kad išprotėjai, arba išsigąsti, kad tuoj išprotėsi, tai yra tikras ženklas, jog dar neišprotėjai.

Åke Edwardson
1953

Gyvenimas tęsiasi dar ilgai po to, kai nustoja prasmės. Veiksmai lieka tie patys, bet prasmė velkasi iš paskos.

Juozas Erlickas
1953

Kiek triukšmo! Tas ant vinių guli, anas ant adatos sėdi... Aš stoviu ant žemės. Niekas dėmesio nekreipia. Tradicinė orientacija nūnai ne madoj.

Władysław Grzeszczyk
1953

Gyvenimo teatre vieninteliai tikri žiūrovai yra vaikai.

- - -

Įžymūs žmonės gali būti skirstomi į dvi kategorijas: vienų žmonija nenori pamiršti, kitų – negali.

- - -

Dviese – triskart drąsiau.

Donaldas Kajokas
1953

Donaldas Kajokas
„Lietaus migla Lu kalne“

Pabiri komentarų lapukai

Tu pavydi sau. Sau, kurį įsivaizduoji ką tik mirusį, – tada tau nors ir trumpai, bet vis dėlto rodys dėmesį bei palankumą tie, kuriuos tu myli ir kurie dabar tau yra tartum abejingi.

- - -

Tikrai gyventi nebūtinai reiškia klausti. Tikrai gyventi pasijusti už klausimo. Tai jau gyvenimas. Tačiau dar ne buvimas. Buvimas – būti jau ir už atsakymo.

- - -

Mirtis neturi prasmės, nors vien ji suteikia gyvenimui prasmę. Be mirties žmogus išprotėtų bjauriausiu, nesibaigiančiu išprotėjimu. Banalus nemirtingumo troškimas – pragaro troškimas. Tiktai ramioje akistatoje su mirtimi įgyjama galimybė pergalėti mirtį ir išsikovoti gyvenimą. Visi per gyvenimą eina į mirtį, nors teisingiau būtų per mirtį eiti į gyvenimą.

- - -

Dažniausiai mes ieškome tol, kol patogu mūsų kūnui. Kad kūnas neišsiderintų tinginiaudamas, bet nieko svarbaus ir neatrastų. Tik „ilgesys kad išliktų“. Ilgesys – tiek vidinio, tiek išorinio judesio *perpetuum mobile*.

- - -

Kažin ar itin didelė vertybė žinoti, ką pasakė, tarkim, Emmanuelis Kantas tuo ar anuo klausimu. Kur kas vertingiau žinoti, ką pasakė Kantas tau rūpimu klausimu.

- - -

Viskas yra tiktai žodžiai, kol patys to visko nepatiriame. Kai patiriame – viskas tampa kuo tik norim, bet ne žodžiais.

- - -

Žmogaus problema ne ta, kad jį žūtbūtinai reikia suvienyti, o ta, kad jam būtina priminti: jis niekada ir nebuvo išskaidytas.

- - -

Nesuaižėjęs protas paprastai būna ramus. Tačiau tai ne akmeninio sfinkso, bet namuose esančios gyvybės ramybė.

- - -

Amžinieji klausimai amžinaisiais vadinami ne todėl, kad į juos nėra atsakymo (dėl to jie vadinami dar ir prakeiktaisiais), o todėl, kad į juos neįmanoma atsakyti kitaip, kaip tiktai kiekvienam žmogui individualiai – visu savo gyvenimu. Šitaip žmogus po žmogaus, karta po kartos, šitaip per amžių amžius. Kitokio atsakymo nėra. Kas nors kartą perprato tąjį būties klausimų dramatizmą, tam šis atradimas jau ne pakirs jėgas, o sutelks jas; jis išvys, kaip glaudžiai amžinybė susijusi su intymiu ir baigtiniu kiekvieno žmogaus gyvenimu.

- - -

Susigūžusi, kampan užspeista dvasia mėgsta apniukusią gamtą: darganą, liūtį, žemais debesimis aptrauktą miestą, lapkritį, ankstyvas rudens sutemas...

- - -

Gyvenimas yra niekas. Ir – gyvenimas yra viskas. Tai juk tas pat.

- - -

Gyventi mums padeda ne logiškai apibrėžta gėrio sąvoka, o realus gėrio pažinimas.

- - -

Mes bijome tuštumos, gyvenimo baigties, minties kolapso, prasminių klausimų išnykimo, nors gal tai vienintelis gilusis mūsų troškimas. Tačiau tradicinių nuostatų zyzesiai taip tobulai jį užmaskavę, kad jis tampa panašus į savo antipodą – ne troškimas, bet šiurpas apie tai net pagalvoti. Palengva šitai perauga į mirties baimę. Ir kuo atkakliau klausiame gyvenimo prasmės, tuo sparčiau pučiasi mirties baimė – tartum maitintųsi tais klausimais. Tiktai jai pasiekus ribinę proto ir valios įtampą klausimas lyg ir nuslysta nuo įprastų bėgių, pakeičia linkmę: gal prasmė ne prasmėje, o ne-beprasmiškume?

<...>

Gal kada nors ir nustebsime, kad tai, jog esame mirtingi, yra stebuklas, kuriame slypi kur kas didesnė tiesa, nei šiandien gebame suvokti. Žmogus mirtingas kaip niekas kitas, ir tai gilus slėpinys. Nieko – nei stalo, nei šuns, nei smilgos, nei žvaigždės mirtis nelaukia. O žmogaus laukia. Nes jis žino ją esant. Jam vienam duotas šis žinojimas, nors jis ir nežino pačios to žinojimo prasmės. Laimė, kad mirtis laukia žmogaus. Bėda, kai žmogus laukia mirties.

- - -

Kas beatodairiškai giria gyvenimą – paprastai ne itin protingas; kas vien peikia – dažniausiai nelaimingas.

- - -

Jeigu bandome kuo nors teisinti savo gyvenimą, kad ir kilniais poelgiais, didžiom idėjom, pasišventimais, vadinas, jis buvo daugiau ar mažiau nevykęs, mes vis dar abejojame jo verte, slapčia nepasitikim. Tik tas gyvenimas, kurio nebandoma teisinti, vertas gyvenimo. <...> Gyvenimas matuojamas kažkuo abstrakčiu, kas yra už gyvenimo, o ne jame pačiame, ne jis pats.

- - -

Dėl ko gyveni? Kad gyvenčiau. Ir vis dėlto? Kad kvėpuočiau. O dėl ko kvėpuoji? Įkvepiu, kad iškvėpčiau, iškvepiu, kad įkvėpčiau. Ir viskas? Negi tu manai, kad šalia visko yra dar kas nors?

- - -

Pradėję analizuoti save, imame tolti nuo kitų.

- - -

Žmogus visąlaik jaučiasi prie pat pažinimo ribos, atrodo, dar šiek tiek pastangų – ir jau peržengs ją, bet ne, neperžengia.

- - -

Mums užtenka proto, kad pasakytume tiesą. Ir kone visuomet jo pritrūksta, kai stengiamės suprasti, ką pasakėm.

- - -

Tikras gyvenimas gyvenamas, netikras – pribaiginėjamas. Sunkiai telpa galvoj, bet faktas: mirties labiausiai bijo tie, kurie gyvenimą ne gyvena, bet pribaiginėja, ne džiaugiasi kiekviena nauja akimirka, bet bodisi jomis.

- - -

žmogus patiria ir adekvačiai išgyvena tik savo kančią. Kito kančia žmogui yra tik sąvoka, tuščias garsas, abstrakcija, kol tampa savastimi. <...> Žmogus, vidinėje kovoje apmalšinęs asmeninį skausmą, tampa atviras ir šalia esančiojo kančiai. Kito kančia tik tada ir gali tapti tavo savastimi, kai asmeninių skaudulių tartum nelieka, nes tik tuomet atsiranda daugiau vietos artimųjų, tolimųjų ar net visos žmonijos nelaimėms. Kitaip sakant, tiktai išsivadavus iš asmeninės kančios žmonijos kančia tampa tavo individualia kančia. Tik tokiu būdu žmonija gali apsigyventi žmogaus viduje – kai jame tarsi nelieka jo paties ir todėl atsiranda vietos visiems.

- - -

Gyvenimas – vienintelė vertybė, kuri visąlaik su tavimi. Ji niekad nebus vertingesnė nei šią akimirką. Tai reiškia: viską turi jau dabar. Tik sugebėk turėti.

- - -

Būriško mąstymo linkmė: mąstau, vadinasi, esu ir vien todėl negaliu BŪTI; bet tiek, kiek suvokiu, jog vien taip mąstydamas negaliu BŪTI, jau ESU (vadinasi, Mąstau).

Teisingiau būtų šitai užrašyti be skyrybos ženklų: mąstau vadinasi esu ir vien todėl negaliu BŪTI bet tiek kiek suvokiu jog vien taip mąstydamas negaliu BŪTI jau ESU vadinasi Mąstau. O dar geriau užrašyti štai kaip: mąstau vadinasi esu ir vien todėl negaliu būti bet tiek kiek suvokiu jog vien taip mąstydamas negaliu būti jau esu vadinasi mąstau. Šitaip paprasčiau. Ir pasakoma daugiau. Bet bemaž nesuvokiama.

Richard Stallman
1953

Jūs galite palikti politikus ramybėje, bet politikai jūsų nepaliks ramybėje.

- - -

Esminių laisvių apsaugojimas visuomet susijęs su jas paneigiančiųjų veiksmų apribojimu.

- - -

Žmonės gauna tokią vyriausybę, kokios vertas jų elgesys. Patys žmonės verti ir geresnės.

Dieter Zetsche
1953

Eiti reikia ten, kur vyksta veiksmas.

Melvin Burgess
1954

Pabandyk tai. Tu neprivalai to daryti vėl, jeigu nenori, bet pabandyti verta. Bandyk viską tik vieną kartą.

- - -

Patirtis atveria duris į tai, kas visada buvo, bet tu dar niekada to nematei.

A. A. Gill

1954

A. A. Gill

„Į visas keturias puses“

A. A. Gill Is Away

Pasaulio žiniasklaidos susitelkimas į skystą pasaulinės politikos ir katastrofų darbotvarkę kartu su patogiu išlepimo ir nuspėjamos prabangos pomėgiu suteikia mums visiškai apgaulingą pažinimo jausmą. Šis visuotinis nesupratimas, viena vertus, skatina paiką gamtosaugišką sentimentalumą, kita vertus, gėdingą panieką „jiems“. Abu požiūriai turi pragaištingų padarinių žmonių, kurių mes iš tiesų nepažįstame ir nesuprantame, gyvenimui ir namams.

- - -

Žodžio laisvė yra tai, ant ko laikosi visos kitos žmogaus teisės ir laisvės.

- - -

Mano veikla evoliucionavo iš beprasmiškos į juokingą.

- - -

Jų humoras bejausmis ir juodas, bet atleistinas – tai šarvai žmonių, kurie savo svajonėms apsaugoti teturi surambėjusį cinizmą.

- - -

Jei gyveni laikydamasis aukščiausių moralės standartų, visada atsiras žmonių, pasiruošusių dėl moralės perpjauti tau gerklę.

- - -

Kuo daugiau matau, tuo mažiau žinau.

- - -

Tai ne jūs žiūrite į bado veidą patirdami baisų smūgį, tai badas žiūri į jus. Visą savo gyvenimą mes apžiūrinėjame šiuos žmones, nuryjame kamuolį gerklėje,

perverčiame puslapį, ir būname šiek tiek sujaudinti, tačiau apsaugoti žinių atspindžio vienpusiškumo. Nukreipiame akis į įrėmintas savo rubuilių besišypsančių vaikų nuotraukas ant židinio atbrailos ir mus apima gėdingas palengvėjimas dėl to, kad mūsų tai neliečia.

- - -

Kol yra gyvybė, vyksta ir gyvenimas.

- - -

Vienintelė gnu gynyba nuo žiauraus mėsėdžių pasaulio yra jų gausa. Mūsų tiek daug, kad būti sudraskyta aš asmeniškai turiu labai nedidelę galimybę, tarsi sako kiekviena antilopė. Jos net jauniklius sugeba vesti vienoje vietoje, taip surengdamos liūtams ir hienoms didžiausią sumuštinių švedišką stalą pasaulyje. Gnu yra gamtos įrodymas, kad komunizmas veikia. Deja, jis neteikia daug džiaugsmo. Visa lyguma nuklota jų kaulais.

- - -

Žmonės nesupranta, kodėl turėtų rūpintis savo sveikata, kol dar neserga.

- - -

Tik laikas suteikia religijai didybės.

- - -

Verslas sujungia visas religijas į vieną didelę pinigus mėgstančią laimingą šeimą.

- - -

Be prisikėlimo nėra krikščionybės. Dėl viso kito mes galime ginčytis (taip ir darome), bet tai yra kabliukas, ant kurio kabo visa kita, centrinis, mirtį paneigiantis tikėjimo aktas.

- - -

Stoiškai pakeliamo siaubo mastas ir gylis turi kažkokio baisaus ir nenatūralaus patrauklumo. Lieka neišsakyta tyli nuojauta, kad jų jausmai ne tokie kaip mūsų, kad miręs vaikas, mirtina liga, karas, badas, sausra, skurdas ir netektys Afrikoje reiškia mažiau. Persisotinimas

devalvavo sielvarto valiutą.

- - -

Būtent absoliučios gyventojų daugumos sunkios dalios fone visa prabanga, didybė, architektūra, puošyba ir kiti princų bei istorijos atributai mums atrodo tokie patrauklūs.

- - -

Manau, kad galima mylėti žmones, nemylint jų skurdo.

- - -

Varguoliui džiaugsmingiausias dalykas pasaulyje yra švaistymas.

- - -

– Su kuriais nelaimingais žmonėmis jūs pirmiausia kalbėtumėtės, – paklausė jo žurnalistas. – Turtingais ar vargšais? – Be abejo, su turtingais, – atsakė vienuolis. – Turtingieji jau žino, kad pinigai jiems nepadės.

- - -

Monotoniškas pasaulis yra kita šalis, pavojinga vieta, kur jautiesi vienišas ir pažeidžiamas.

- - -

Tragizmo kiekis, su kuriuo per savo gyvenimą gali susidoroti žmogus, yra ribotas.

Valentinas Masalskis
1954

Sunku išlikti savimi, kai visa civilizacija, pažanga kuriama tam, kad mes negirdėtume savęs. Kad neužduotume sau klausimo KODĖL...

Nijolė Oželytė
1954

Jeigu po skausmingo susidūrimo su kuo nors piktiniesi, kad tavo kelyje pasitaikė toks štai žemo lygio nevykėlis, būtų labai sveika iškart atsiminti, jog susidurti su kuo nors galima tik esant tame pačiame lygyje.

Ernst Ferstl
1955

Dažnai tenka pradėti iš naujo, bet tik retai – nuo pradžios.

John Grisham
1955

Jūs gyvenate savo gyvenimą šiandien, ne rytoj ir tikrai ne vakar.

- - -

Kai jūs užsiimsite labdaringa veikla, jūs suprasite, kad negalite išgelbėti viso pasaulio. Todėl susiraskite nedidelį miestelį ir darykite ten kažką gero su savo pinigais ir savo prakaitu, o tada jūs pamatysite rezultatus.

William P. Young

1955

Visi santykiai tarp dviejų žmonių yra unikalūs, todėl tu negali mylėti dviejų žmonių visiškai vienodai.

- - -

Skausmas – tarsi pakirpti sparnai ir negalėjimas skristi. Ir jeigu šitai labai ilgai trunka, gali net pamiršti, jog buvai sukurtas skraidyti.

- - -

Sielai sveika, kai retkarčiais išteka vandenys – gydantys vandenys.

Steve Jobs

1955

Niekas nenori mirti, net žmonės, kurie nori patekti į rojų. Mirtis yra likimas, kuriuo mes visi dalijamės, niekas nuo to dar nepabėgo. Taip ir turi būti, nes mirtis yra geriausias gyvenimo išradimas. Tai gyvenimo pokyčių agentas, jis išvalo sena padarydamas vietą naujam.

- - -

Mes visuomet nesigėdydami vagiame puikias idėjas.

- - -

Mes nežinome, kur mus veda, mes tik žinome, kad yra kažkas didesnio ir svarbesnio negu bet kuris iš mūsų, esantis čia.

- - -

Būti turtingiausiu žmogumi kapinėse man visiškai nerūpi.

- - -

Jūsų laikas yra ribotas, taigi nešvaistykite jo gyvendami kitų žmonių gyvenimus.

- - -

Pradėk nuo mažo, tačiau svajok apie didį.

- - -

Neleiskite, kad kitų nuomonių triukšmas paskandintų Jūsų vidinį balsą.

- - -

Nuo visų problemų galima tiesiog išprotėti! Rūpesčių užtenka ir darbe, ir asmeniniame gyvenime, o kai kurie dar turi ir vaikų. Šioje visuomenėje mes visuomet dėl kažko nerimaujame, mūsų nerimas nuolat auga ir niekada nesumažėja. Nelieka laiko kitiems dalykams. Mums netgi nėra laiko nagrinėti kasdieniame gyvenime mus supančių įvykių.

- - -

Beveik viskas – visi lūkesčiai, garbė, gėdos ar nesėkmės baimė – mirties akivaizdoje išnyksta. Nepamiršti, kad tu mirsi, yra geriausias būdas išvengti minčių apie tai, kad tu gali kažką prarasti. Tada Tu esi beveik nuogas. Nėra nė vienos priežasties neklausyti širdies balso.

- - -

Jūsų darbas užima didelę dalį jūsų gyvenimo, todėl vienintelis būdas būti visiškai patenkintam yra daryti tai, kas, jūsų nuomone, yra didis darbas. Ir vienintelis būdas atlikti didį darbą yra mylėti tai, ką darai.

- - -

Kai mėginate spręsti kokią nors problemą, pirmiausia į galvą ateina patys sudėtingiausi sprendimai. Bet jei ir toliau tęsite mąstymą, jei įsiskverbsite į problemą, jei palaipsniui nuimsite sluoksnį po sluoksnio, tarsi luptumėte svogūną, tuomet jūs pasieksite kur kas paprastesnį sprendimą.

- - -

Nedaryk vienu metu pernelyg daug darbų.

- - -

Tu tik ženk žingsnį ir kelias atsiras savaime.

- - -

Mes esame čia tam, kad paliktume pėdsaką žemėje. Kita vertus, dėl ko dar turėtume čia būti?

Max Lucado
1955

Žmogus, norintis vadovauti orkestrui, privalo atsukti miniai nugarą.

Steven Wright
1955

Juodosios skylės yra ten, kur Dievas pabandė dalinti iš nulio.

- - -

Jūs negalite turėti visko. Kur jūs padėtumėte tai?

- - -

Mano mokytoja paklausė manęs, kokiu gyvūnu aš norėčiau būti. Aš pasakiau – paukščiu. Ji paklausė, kodėl, gal todėl, kad galėtum skristi? Aš pasakiau: ne, todėl, kad mano šūdas bus baltas.

Arthur Golden
1956

Nelaimės yra gyvenimo faktas ir jos negali būti kontroliuojamos. Mes tegalime kontroliuoti tik tai, kaip į jas reaguosime.

John O'Donohue
1956

Aš sakydavau žmonėms: ieškokite savyje tylos ir susikaupkite. Kiekvienas turime savo oazę, kur niekas prie mūsų neprikibs. Ragindavau tuos, kurie ištisas savaites negalėdavo matyti nei žolelės, nei lopinėlio dangaus, porą kartų per dieną užsidaryti savo vidinėje erdvėje.

- - -

Kiekvienas iš mūsų neišvengiamai norime sužinoti, kas esame iš tikrųjų.

- - -

Būti laisvam yra niekis, laisvam tapti – viskas.

- - -

Sumenkinęs kitą, sumenkini save. Kai sumenkini save, sumenkini kitus.

- - -

Gėda – tai jėga, kurios tikslas – sutraukyti visus žmogaus ryšius.

- - -

Galima susirasti sau vidinę erdvę net traukinio spūstyje.

- - -

Vargu ar yra gyvenimas, kurio niekada neaptemdo kaltė.

- - -

Kūnas – tai tave priglaudę namai.

- - -

Draugystė – tai viena iš gražiausių vietų, kur ilgesys pasiekia pradinį išsipildymą, o vėliau gilėja, apsivalo ir pasikeičia.

- - -

Tikra laisvė yra tavo viduje.

Ravi Shankar

1956

Siela nesitenkina vien tuo, kad fiziniai kūnai suartėja. Ji nori kažko daugiau. Ji nori susilieti. Nori pradingti ir išnykti. Tai mes ir vadiname meile.

- - -

Tas, kuris negali mylėti žmonių, ima mylėti daiktus.

- - -

Daug geriau turėti problemą, negu būti ja.

- - -

Jeigu jautiesi turįs daug – gausa augs. Jeigu nukreipsi dėmesį į trūkumą – jis augs! Jeigu tavo dėmesys nuolat sutelktas į negatyvą, pakeisk tai. Kai pradedi suvokti, tai jau keičiasi. O paskui duok laiko tam pasireikšti!

- - -

Neieškokite Dievo kur nors danguje – išvyskite jį kiekvienoje akių poroje, kalnuose, vandenyje, medžiuose ir gyvūnuose.

- - -

Žmonės stengiasi save matyti būtent kaip atskirą vienetą, objektą. Tai yra iliuzija.

- - -

Kančios priežastis yra prote suformuotos koncepcijos.

- - -

Šiame pasaulyje yra daug sluoksnių.

- - -

Jei žodžiais manipuliuoji, tai – melas; jei žodžiais žaidi, tai – pokštas; jei pasitiki žodžiais, tai – neišmanymas, o jei žengi anapus žodžių, tai – išmintis.

- - -

Pyktis yra beprasmis, nes jis visada yra dėl kažko, kas jau praėjo.

- - -

Kai džiaugsmas tampa stipriu virpesiu, užmiršti, kad esi kūnas.

- - -

Tą akimirką, kai stengiesi ką nors mylėti ar būti laimingas – tu negali.

Finn Skårderud
1956

Finn Skårderud
„Nerimas“

Man atrodo, daugelį mano veiksmų lemia noras kam nors patikti. Būdamas suaugęs žmogus, aš vis dar viliuosi, kad tėvas įvertins didumą mano laimėjimų. Svarstau: juokinga save vadinti nepriklausoma asmenybe, kai šitaip smarkiai priklausai nuo kitų. Man reikia meilės ir pagyrų, noriu, kad man kas nors globėjiškai priešintųsi. Manau, nepriklausomų asmenybių apskritai nėra.

- - -

Perpildymas ir tuštuma lemia bei tvirtina vienas kitą.

Fundamentalus prieštaravimas mums yra laisvės ir prieraišumo poreikis.

- - -

Šiuolaikinį nerimą arba nenuilsimą galima suvokti siejant jį su laiku. Žmogus turi per mažai laiko. Iki rytojaus reikia dar daug ką nuveikti, juk esi mirtingas. Kiekviena ciferblatu pasislinkusi sekundė yra tarsi įspėjimas apie besiartinančią mirtį. <...> Greitis – svaigalas.

- - -

Gyvenimas galėtų būti toks paprastas, galėtų suteikti visas galimybes – mes čia taip trumpai būsime. Vietoj to – tik baisiai įtemptos pastangos bendrauti su kitais. Keistoka.

- - -

Dabartis nėra vieta, skirta apsistoti.

- - -

Mes beribiai ir nuo to kenčiame.

- - -

Tik tada, jei nuoseklusis Aš sutvarko nerimą, jis palaikiui gali virsti geru potyriu.

- - -

Tapatumo pagrindas – žmogaus gebėjimas išsiskirti iš kitų.

- - -

Prarasti tai, ką turėjai, dažnai yra skaudu. Žmogus gedi ir tai suvokia. Prarasti tai, ko niekada neturėjai, bet ko vis tiek reikia, – dar skaudžiau. Žmogus gedi, nė nežinodamas dėl ko.

- - -

Encensbergeris vardija prabangos produktus: laikas, dėmesys, aplinka, saugumas ir ramybė. Eriksenas iškelia dar vieną prabangos produktą, labai svarbų – pasitenkinimą.

- - -

Nei Dievas, nei velnias nemiršta, jie persikūnija į asmens psichologiją: jo charakterio bruožus ir dvilypius jausmus. Imami kelti dideli reikalavimai žmogui, jo psichologinei savikontrolei, kuri turi viską suvaldyti. Tampame savo paties naminiais gyvūnais.

- - -

Žmogaus pamatas – socialumas, žmogus ieško ryšių.

- - -

Reikalavimai realizuoti save kaip subjektą verčia besivystantį individą objektizuoti save. Žmogus, norėdamas save surasti, ieško ir randa save kituose. Žmogus objektizuoja save, susisiedamas su ištisa kultūros ir rinkos objektų jūra: su daiktais, liesu kūnu, paviršiais, rezultatais ir pan. Taip subjektai yra ir pildomi, ir tuštinami.

- - -

Visi mūsų susitikimai susiję su reikme patikti. Švelnus, neblogas žodis tam pavadinti – atsakas. Stipresnis žodis – meilė.

- - -

Apsimetinėjimas nėra žmogaus veiksmas, tai žmogaus buvimas.

- - -

Protingo vaiko psichinė drama – jo vienišumas.

- - -

Susikrimtimas gali atrodyti panašus į sielvartą, tačiau jis tėra narciziškas uždaras sukimasis apie save ir savo baimę. Potekstė: kas nutiks man, kai tau kas nors nutiks?

- - -

Melancholija yra sielvartas, kuris niekada neprasideda, dėl to niokoja žmogų. Gedėjimas yra būdas gyventi suvokiant, kad kažkas yra prarasta visiems laikams.

- - -

– Tu tikriausiai galėtum parašyti žavų nekrologą: „Mirtinai užsigalvojęs žmogus“...

- - -

Didysis klausimas, žinoma, yra toks: koks iš tikrųjų gyvenimo tikslas? Retai sau šį klausimą keliame tik dėl to, kad jis yra bauginamai reikšmingas. <...> Savižudžiui jis tampa besąlygiškai svarbus.

Žinau, kad gyvenu, bet kaip mano gyvenimo suvokimas? Jausmas, kad gyvenu, nėra savaime suprantamas. Matau, kad nesu miręs, tačiau ar gyvendamas esu pats savimi? Būti lyg mirusiam, būti gyvybingumo nuošalėje, gyventi nepažįstant savęs – viena centrinių melancholijos dimensijų.

- - -

Visi turi savuosius Aš, kurių, kaip ir augalų, raida priklauso nuo maitinančios aplinkos.

- - -

Mūsų gyvenimas – vaidmenų atlikimas. Mums tenka mokėti tekstus iš įvairiausių rankraščių ir pasirodyti daugelyje scenų.

- - -

Eidamas priekyje tampi ir laisvas, ir pažeidžiamas.

- - -

Meilė yra šališka. Ji pavojingesnė už alkoholį ar heroiną. Pavojus, žinoma, kyla iš mūsų absoliučios priklausomybės. Be meilės nėra gyvenimo.

- - -

Man skauda kitą žmogų. <...> Pradėjęs santykius su kitu žmogumi, visada tampi priklausomas ir pažeidžiamas, netgi to prašaisi.

- - -

Darydamas ką nors dėl kito žmogaus, darau tai dėl savęs paties.

- - -

Meilė yra ir pačios savęs priežastis, ir rezultatas. Mes mylime vienas kitą, nes mums patinka mylėti.

- - -

Neapykanta kuria prasmę. Nekenčiant nekenčiamas objektas yra pripildomas reikšmės, kad jo nekęsti būtų verta. Šitaip žmogus laikosi toliau nuo bereikšmiškumo, kuris yra egzistencinė būsena. Tuo neapykanta skiriasi nuo paniekos, kuri reiškia santykį su kažkuo, kam teiki nedaug reikšmės. Neapykanta yra blogas jausmas, kuris graužia ir ėda. Tačiau panieka gali būti dar blogesnė niekinančiam, nes čia iškyla grėsmė žmogaus vertei.

- - -

Perėjimas prie maniakiškos mizantropijos yra sudėtinio jausmų gyvenimo išgujimas, kad priartėtum prie vieno jausmo – varginančio abejingumo.

- - -

„Savo absoliučiu Ne! pasauliui ir egzistencijai jis gali parodyti nuopuolį, sugriuvimą ir mirtį, kartu uždainuodamas savo pergalės dainą. Niekingume ir suniurusioje tamsoje glūdi rašymo triumfas“.

- - -

Pats žodis „asmenybė“ reiškia kažką protingo, susijusio su praeitimi. Asmenybė auga laike ir erdvėje. Išugdyti solidžią asmenybę trunka beveik visą gyvenimą. Taigi dažniausiai nekrologuose matome žodį, vartojamą pačia pozityviausia reikšme: „Tai buvo didi asmenybė“.

- - -

Pažinau mirtinai rimtą žmogų. Nemėgau būti jos draugijoje. Nežinodavau, kaip turėčiau elgtis. Tapdavau kerėpliškas, galvodavau, gal esu labai nerimtas. Jos garbingumas darydavo ją nepriekaištingą. Ji iš tikrųjų rimtai į viską žiūrėjo. Ji darė daug gero ir buvo šventa. Tyli kiaulė. Pradėjau abejoti jos motyvais. Jos mirtina rimtis buvo kraštutinis užsiėmimas savimi.

Moralinio narcisizmo išraiška yra mirtina rimtis. Už mirtinos rimties tyko gėda. Tai gėdos jausmas, susijęs su savų idealų nepasiekimu. Žmogus nėra tas, koks turėtų būti.

Moralinis narcizininkas šliejasi prie kančios dorybės ir vengia džiaugsmų. <...> Tenkinamasi tuo, kad pasitenkinimas gniuždomas. Kančia gana reali, nes gėda yra gyvenimą švaistantis jausmas. Juo sunku dalytis. Kančia depresiškai patvirtinama, kai ta, kuri rodo, kad jai nieko nereikia, elgiasi taip, kad kiti pasitraukia.

Privalau pasitikėti savo jausmais. Kažkas negerai, kai užsinoriu nustumti tą mirtiną rimtuolį, padedantį kenčiantiems vaikams, laiptais žemyn.

- - -

Narciziškas priklausomybės nuo kitų neigimas gali tapti kitų žlugdymu.

- - -

Jautrumas – meno gyvybė.

- - -

„Jo panieką žmonijai viršija tik panieka pačiam sau“.

- - -

Aš paverčiu „automatiškai tai, ką jaučiu, į išraišką, kuri svetima tam, ką jaučiu, ir jausme sudėstau neegzistuojančią asmenybę, kuri iš tikrųjų patyrė tą jausmą ir iš jo kylančias kitas emocijas, kurias aš, tiktai aš vienas, pamiršau pajusti“.

- - -

... išvengia pasaulio, – likęs be žmonių, tačiau palaiko savo buvimo iliuziją, pildydamas savo gyvenimo erdvę masyviu ir be galo aktyviu nebuvimu.

- - -

Karste buvo rasti 27 543 popieriaus lapai.

Tokie moduliai gulėjo karste – vieno žmogaus sielos gyvenimo tekstai. Juos galima sudėlioti begale būdų.

- - -

Menininko mitas, kad menininkas yra kenčiantis žmogus, žinoma, yra teisingas. Patenkinti žmonės retai kada rašo eilėraščius. Kam jiems tai?

- - -

Joks protas neegzistuoja be romantiškų ilgesių.

- - -

Kančia yra santykis. Tai yra ir santykis tarp aš ir manęs.

- - -

Mirtis yra absoliuti gyvenimo realybė, ir laikytis šio fakto yra aukščiausias ryšys su tiesa.

- - -

Nenoras priimti pagalbą yra ir nenoras gyventi savo gyvenimą, o parodyta kančia yra ir kitų žeminimas. Nepaleisdama savo kančios, nirši auka taip praneša aplinkiniam pasauliui, kad šis yra kaltas.

- - -

Trumpalaikiškumas įgauna vertę grožio retumu. Pats mėgavimosi galimybės apribojimas pakelia jo vertę... Matome, kaip gyvenimui bėgant pranyksta žmogaus kūno ir veido grožis, ir jo trumpas buvimas yra didžiausias gundymas žavėtis.

- - -

Pasaulio skausmui tenka šiek tiek atsitraukti, kai man į batą įkrenta akmenėlis.

- - -

Skausmo privalumas tas, kad jis visa kita gali nustumti į šoną. Paradoksalus skausmo privalumas – jis gali malšinti skausmą.

- - -

Lengva įsimylėti savo randus. Malonu būti pažymėtam gyvenimo. Randai yra kūno atmintis, pasakojanti istorijas.

- - -

– Apsidairyk. Moderniam gyvenimui trūksta gyvenimo. Jame siaučia svetimumas.

- - -

Keletas pavyzdžių iš laikraščių:

Rytas galėjo išaušti labai gražus. Skaitau toliau: Ekebergą užpuolė salmoneliozė, Sogno ežere – parazitai, karvės pamišo, nuo pagyrų vaikai kvailėja, ir avys yra kvailos bei pamišusios, kalėdinių riešutų traiškymas gali sukelti astmą, Kalėdų eglutė pilna pelėsinių grybelių, o tavo lovoje gyvena keli milijonai erkių. Štai nuotraukos! Ir tai dar ne viskas. „Čia yra“ rizikos veiksniai, kaip susergama vėžiu, visi pašaliniai veiksniai, apie kuriuos tau nepasakoja daktaras, o štai čia profesijos, keliančios didžiausią stresą (Pasitikrink!). Gaila, kad suvartotos „sėkmės piliulės“ tau sukėlė tiek įvairiausių smegenų pažeidimų. O kur dar žiedadulkės? Apskaičiuok savo gyvenimo trukmę, nors tu greitai mirsi: nuo per didelio riebalų kiekio, cholesterolio, svaigalų, nikotino, dervų, išmetamųjų dujų, freonų ir sekso

partnerių. Tiesiai šviesiai: „Nuo streso gali sustorėti!“

Taip pateikiama paranojiška gyvenimo vizija. Nenuostabu, kad atsisakymas yra tapęs laiko dvasios dalimi. Užverkite kūnus ir vėl tapkite savo pačių vienuolynais.

<...>

Mes išsigąstame, o rytojaus dieną vėl einame pirkti laikraščio.

- - -

Dvejonė yra geriausias žmogaus draugas.

- - -

Galvoju apie kūną, glostomą sąmonės. Šios raumenų grupės vadinamos tikriniu vardu, jais rūpinamasi nelyginant vaikais.

- - -

Matyti save veidrodyje – mąstyti apie save.

- - -

Kai žmogus kiek labiau suartėja su kančia, pribloškia paslapties nebuvimas.

- - -

Meilė yra platus žodis. Kita galima sąvoka yra atspindėjimas. Atspindėjimas reiškia tai, kad žmogus pasiunčia kažką reikšminga kitam, o atgal gauna šį tą daugiau, ne vien savo atspindį.

- - -

Tinginiui turėtų būti sunku suvokti pasaulį. Aplink jį apstu pastangų. Entuziastiški kūnai gyvenimą kuo nors paįvairina. Kraštutinumai gali įgauti įvairių formų. Vieniems tai krytis nuo bokšto, prisirišus guma. Kitiems – įstengti nubėgti dar kelis kilometrus. <...> Tai pamišėliški kūnai. Jų veiksmai radikalūs ir atrodo visiškai nenaudingi – tikriausiai čia ir slypi nauda.

<...>

Pamišėliški kūnai yra ekstremalūs atvejai. Jie žaidžia egzistencinius žaidimus su Aš ribomis. Jie padeda mums

aiškiau suvokti, kokios yra privalėjimo kuo nors būti neaiškioje kultūroje dilemos. Judant prie krašto, mums primenamas centras. Pamišimas kuria tvarką. Aš esu mirtingas. Orientavimasis ribinėse situacijose grindžiamas ne vien kalbomis, jas reikia patirti.

- - -

Pats leidau sau kristi iš lėktuvo.

Krytis yra baimės pergalėjimas. Aš patyriau egzistencinę ribą paprasčiausiai peržengdamas tą ribą, kurią paprastai kontroliuoju. Inscenizavau savo kontrolės dramą aktyviai atsisakydamas kontrolės. Aktyviai pasiverčiau pasyviu, teko pasitikėti parašiutu ir keliais paprastais įgūdžiais, kurių išmokau žemėje. Mano gyvenimas iš tikrųjų pakibo ant siūlo. Iššokau į tuštumą ir gylį. Nauda, be svaigulio, buvo dar ir padidėjęs kontrolės potyris.

- - -

Ieškoti nepatogumo, kurio kitu atveju žmogus norėtų nusikratyti, vadinama baimės troškimu. Baimės troškimas yra dviguba aistra. Tai aistra būti kankinamam jausmų, kurių kitu atveju trokštume atsikratyti. Mes trokštame ko nors, kad galėtume nuo to išsilaisvinti. Baimės troškimas susijęs su nepatogumo ieškojimu, kad galėtum neaiškią baimę pakeisti konkrečiu bijojimu.

- - -

Baimė yra ribinė situacija fundamentalioms žmogiškoms sąlygoms išaiškinti. Egzistencijos filosofams baimė buvo viena centrinių sąvokų. Ji buvo suvokiama kaip vienas esminių žmogaus buvimo būdų. Baimė ir bijojimas susipina, tačiau vis tiek iš esmės yra skirtingi. Bijojimas turi objektą, baimė neturi nei objekto, nei aiškios krypties. Baimė yra susijusi su realumu ir esamybe, o bijojimas – su įsivaizdavimu ir praeitimi.

- - -

Pasiekti ekstaziską sąmonę galima daugeliu būdų. Pasitelkus erotiką, religingumą arba kolektyvinius ritualus. Įprastas ekstazės pasiekimo būdas yra apsvaigimas nuo cheminių medžiagų. Apie apsvaigimą dažniausiai diskutuojama protingomis formomis, pasveriant jo žalingus poveikius. Vis mažiau dėmesio skiriama apsvaigimo naudai ir būtinumui. Ar galime įsivaizduoti visuomenę, kuri nevartoja svaigalų? Ar norėtume tokioje gyventi?

- - -

Jei Kristus būtų pabėgęs ir nebūtų leidęs savęs nužudyti, neturėtume jokios krikščionybės. Atmetimas yra vienas iš kelių į gyvenimo prasmę.

- - -

Prasidėjęs karas, be kančios, susideda daugiausia iš nuobodulio. Tai laukimas, laukimas ir mirtinas nuobodulys.

Toks kolektyvinis nuobodulys pavojingas. Už tuščių nuobodulio patyrimų tyko neapykanta, panieka ir barbariškumas.

- - -

Kodėl turiu gyventi turėdamas tikslą patikti kitiems? Kam man gyventi jų gyvenimą? Dykuma – gera vieta sutvarkyti dydžių santykius.

Kraštovaizdis skirtas matyti save.

- - -

Kūnas yra mūsų intymumas. Psichinė oda. Jis yra išmestas į pasaulį, pirmiausia juo mes patiriame. Jis yra ir riba, membrana, kuri išorinį potyrį paverčia vidiniu. Intymumas yra pavojingiausias mūsų potyris, nes taip mažai mes turime kontrolės.

- - -

Žmonėmis mes tampame per kitus. Nieko nėra žmogiška, kas nebūtų santykiai.

Alexander Brener
1957

Valstybė laikoma tokia politinės valdžios forma, kuri ignoruoja atskirų individų interesus ir atsižvelgia tik į didelių gyventojų grupių, sluoksnių ir socialinių klasių siekius. Tačiau tai ne visai tiesa. Valstybinė valdžia tokia stipri ir visaapimanti vien dėl to, kad ji vienu metu yra individuali ir totali. Kontroliuojami visi: ir žmonių masės, ir atskiri žmonės.

Peter Høeg
1957

Žmonės pyksta ant Dievo, nes negali pasiskųsti kam nors aukščiau.

- - -

Muzika ir ritmas randa kelią į slapčiausią vietą žmogaus sieloje.

- - -

Meilė yra rimtas psichikos sutrikimas.

- - -

Muzika nuplauna nuo sielos kasdieninio gyvenimo dulkes.

Kristina Ona Polukordienė
1957

Mirties baimė gali dominuoti viename iš lygmenų: kūniškame, asmenybiniame, socialiniame, dvasiniame. Kūniškame lygmenyje baugina fizinės kančios, kūno praradimas. Asmenybiniame – baimė, kad mirs, išnyks savasis „Aš“. Socialiniame lygmenyje pasireiškia baimė būti našta kitiems, tapti priklausomam nuo kitų, išsiskirti su artimaisiais po mirties. Dvasiniame – baimė dėl

nežinios apie pomirtinį gyvenimą. Tikėjimas, gyvenimo ir mirties filosofijos turėjimas mažina mirties baimę. Mirties baimę sumažinti padeda atviras, kiek jis gali būti prieinamas konkrečiam žmogui, atsakymas į konkretizuojantį mirties baimę klausimą – kas labiausiai baugina mirtyje ir kodėl?

Susanna Tamaro
1957

Susanna Tamaro
„Eik kur liepia širdis“
Follow Your Heart

Žmones, kurie niekada nepatyrė jokių kančių, liga užklumpa ūmai ir negailestingai.

- - -

Mirus seneliams, netampama nei našlaičiais, nei našliais. Jie tiesiog paliekami gyvenimo kely tarytum skėčiai, kuriuos keliaudami pamirštam.

- - -

Tai, ką privalėjai pasakyti brangiam žmogui, liktų tavy iki gyvenimo pabaigos; ji guli po žeme, o tu nebegali pažvelgti jai į akis, jos apkabinti, pasakyti to, ko dar nepasakei.

- - -

Mes gyvenome ant vieno medžio, tik skirtingu metų laiku.

- - -

„Tiek pragyvenai ir vis dar stebiesi? Nejaugi nežinai, kad pasaulį valdo tik natūrali atranka?“

- - -

Yra dalykų, kuriuos galima suprasti tik sulaukus tam tikro amžiaus, pavyzdžiui, koks santykis su namais, su visu tuo, kas yra juose ir už jų. Kai tau sukanka šešiasdešimt, septyniasdešimt metų, staiga pastebi, kad sodas ir namas jau nebe sodas ir namas, kur gyveni, kad patogu, gražu arba visai atsitiktinai, o tavo sodas, tavo namas, jie priklauso tau kaip kriauklė joje tūnančiam moliuskui. Tu sukūrei kriauklę iš savęs, jos sienelėse įrašei savo istoriją, šis namas lukštas yra aplink tave, virš tavęs, po tavim, tikriausiai ir po mirties jame liksi su savo

džiaugsmais ir kančiomis, kuriuos patyrei jame gyvendamas.

- - -

Man rodos, žmogaus galvoje yra daugiau šešėlių nei šviesos.

- - -

Kai žmogus išsižada savęs, jį užvaldo panieka. Nuo paniekos iki pykčio – tik vienas žingsnis.

- - -

Keitėsi laikai, keitėsi žmonės, viskas aplink mane keitėsi, o man rodės, kad aš stoviu vietoje.

- - -

Visa tai, kas tau atsitinka, atsitinka todėl, kad turi prasmę. Visuomet labai pavydėjau žmonėms, kurie neabejoja, kad pasaulis būtent toks, pavydėjau jų lengvumo gyventi.

- - -

Laimė visada turi objektą, žmogus laimingas ne šiaip sau, o dėl kažko, šis jausmas priklauso nuo išorinių dalykų. O džiaugsmas objekto neturi. Žmogus džiaugiasi, ir tiek, spindi iš vidaus tarsi saulė.

- - -

Kad būtum stiprus, reikia mylėti save.

- - -

Keista, bet dažnai svarbūs mūsų gyvenime žmonės iš pirmo žvilgsnio mums visai nepatinka.

- - -

Vienas iš didžiausių žmogaus troškimų – ramiai gyventi.

- - -

Jis sakydavo, kad blogiausias šiuolaikinio žmogaus įprotis – skaityti laikraščius. Rytą, kai siela itin atvira, jis suverčia į ją visą vakarykštės dienos pasaulio blogį.

- - -

Juokinga, kad karas mane vis dar labai jaudina. Pasaulyje kasdien vyksta dešimtys karų ir per aštuoniasdešimt metų tikrai buvo galima prie jų priprasti.

- - -

Savo gyvenimą buvau numačiusi iki pat senatvės ir mane labai gąsdino, kad jame atsiras tai, ko nebuvau apskaičiavusi.

- - -

Protas nepriklauso nuo metų skaičiaus, o nuo nueito kelio.

- - -

Neseniai kažkur skaičiau tokį Amerikos indėnų posakį: „Prieš teisdamas kitą žmogų, tris mėnulius pavaikščiok su jo mokasinais“. Žvelgiant iš šalies, daugelio žmonių gyvenimas atrodo nevykęs, kvailas, protu nesuvokiamas. Iš tolo žmogų, jo poelgius lengva pasmerkti. Tik atsidūręs jo kailyje, tik tris mėnulius pavaikščiojęs su jo mokasinais, suprasi, kodėl žmogus pasielgė taip, o ne kitaip.

- - -

Klysta visi, bet jeigu žmogus miršta taip ir nesupratęs savo klaidų, vadinasi, jis gyveno tuščiai.

- - -

Jei gyvenimas turi prasmę, tai ta prasmė – mirtis, visa kita sukasi apie ją.

- - -

Kiekvienoje mirtyje slypi vis kitoks skausmas. Tuštuma, pati tuštuma visada vienoda, bet būtent ji formuoja skausmų įvairovę. Visa, kas neišsakyta, šioje erdvėje materializuojasi ir plečiasi, plečiasi, plečiasi. Ta tuštuma be durų, be langų, aklina tuštuma, visa, kas joje yra, lieka amžinai su tavim, aplink tave, tave supa, gožia tarytum tirštas rūkas.

<...>

Mums labiau liūdna ne todėl, kad mirusiųjų nebėra, o

todėl, kad vieni kitiems daug ko nepasakėm.

- - -

Žmogus neatsikratė noro griauti, tik išmoko susilaikyti.

- - -

Į dienos pabaigą žmogus jaučiasi pavargęs, į gyvenimo pabaigą – išsekęs.

- - -

Aš mirsiu anksčiau už tave, bet nors manęs nebebus, vis tiek niekur nedingsiu, gyvensiu tavo atminty kartu su gražiais prisiminimais.

- - -

Įsidėmėk: užjausti, o ne gailėtis.

- - -

Kiekvieną kartą, kai norėsi pakeisti tai, kas klaidinga, į tai, kas teisinga, prisimink, kad pirmiausia reikia padaryti revoliuciją savyje. Kovoti dėl idėjos, neturint savo paties idėjos, yra nepaprastai pavojinga.

Susanna Tamaro

„Klausykis mano balso“

Listen to My Voice

Kai skausmas nebepakeliamas, reikia apmirti, truputėlį numirti, kad pajėgtum gyventi toliau.

- - -

Kurių galų reikėtų būti geram? Kad gyventum kaip marionetė, kaip bulvių maišas, bejėgė stipresniųjų valios auka.

- - -

Klausiau savęs: kieno gyvenimas turi prasmę ir kokia ta prasmė? Valgyti? Išgyventi? Pasidauginti? Juk ir gyvuliai taip daro.

Nė vienas žmogus netrokšta ateiti į šį pasaulį. Niekas mūsų neklausia, tik vieną gražią dieną bloškia į sceną, kai kurie gauna pagrindinius vaidmenis, kiti antraplanius, o treti dar veiksmui nepasibaigus išeina, galbūt nulipa į žiūrovų salę ir stebi vaidinimą iš ten – juokiasi, verkia ar nuobodžiauja, nelygu kas tąkart rodoma.

Nors prievarta akivaizdi, nedaugelis nori pasitraukti. Man atrodo keista: į šį pasaulį nesiprašiau, bet jei jau atėjau, išeiti nebenoriu. Kokia gi tada asmeninės atsakomybės svarba? Renkuosi aš ar esu pasirenkama?

Vadinasi, tikroji valios apraiška – ir tai žmogų skiria nuo gyvulio –nuspręsti, kada pasitraukti? Nesirenku, kada ateiti į pasaulį, užtat galiu rinktis, kada ištarti sudie: ateiti ne mano valioje, bet išeiti – mano.

- - -

Noras atsigręžti atgal ir patyrinėti praeitį užeina tik tada, kai gyvenimą staiga sutrikdo kas nors netikėta ir žiauru: liga, neviltis...

- - -

Kad ką nors mylėtum, reikia pirma pažinti. Ar gali vienas toks sudėtingas žmogus tikėtis pažinti kitą ne mažiau sudėtingą žmogų? Atsakymas aiškus: žinoma, ne. Taigi iš tiesų mylėti neįmanoma, nes iš esmės neįmanoma pažinti.

- - -

Vaikų turi tiktai moterys...

- - -

- Mano motina mirė...
- Tai irgi savotiška laimė.

- - -

Praeities jau nebepakeisi, o ateitis mums nepriklauso. Iš tiesų yra tik dabartis. Tik ši akimirka yra svarbi.

- - -

Kiti – normalieji, kuriems viskas gerai, kuriems neužtenka proto nei jėgų pakilti ir žengti pirmyn, visi tie vargšeliai, kurie tempia kasdienybės vežimą ir nepastebi, kad gyvenimas neturi jokios prasmės.

- - -

Gebėjimas prisiminti žmogų daro žmogumi ir kuria istoriją – asmeninę ir daug platesnę, pasaulinę, o žodžiai yra pėdsakai, kuriuos paliekame po savęs.

- - -

Argi liga nėra tas momentas, kai žmogui įteikiamas žibintas?

- - -

Ar šis nepailstantis kramtymo-įsiurbimo-šalinimo procesas, toji skrandžio sulčių simfonija ir yra vienintelė pasaulio prasmė?

- - -

Sudaužytas gyvenimas reiškia, kad tavyje yra dvi, trys ar keturios dalys, kurių sudėti nebeįmanoma. Kad gyventum, turi mėginti suklijuoti gabaliukus, stengdamasis paslėpti viduje girdimą girgždėjimą,

pasidavimo traškėjimą.

- - -

Grožis ir harmonija egzistuoja, jei sugebame tai jausti ir tuo džiaugtis. Tik taip jie tampa penu dvasiai. Kitaip jie mus tik apakina.

- - -

Kadangi nepasirinkau gimti, nuspręsti kada mirti yra vienintelė tikroji mums duota laisvė.

- - -

Aušvice nieko nebuvo palikta atsitiktinumui, nešvaistomas ir negaištamas laikas, egzistavo tik grynas mechanizmas. Viskuo rūpinosi centrinė būstinė: dėl tokio kruopštaus planavimo galiausiai turėjo gimti tobulas žmogus, vienintelis sugebantis valdyti pasaulį ir vertas jame gyventi.

Kuo dar kitu mus nori įtikinti, jei ne tuo, kad mūsų visuomenė gali tapti tobula kaip skruzdėlynas? Ar tikrai bitės ir skruzdėlės yra pavyzdžiai, kuriais turime sekti?

- - -

Prieš išeidama iš kapinių paskutinį kartą atsigręžiau pažiūrėti į jų kalveles: jūs visi, tu, mano motina, tėvas, gulite ten, o man prieš akis vėrėsi nežinoma gyvenimo erdvė; gėryje ir blogyje mane daug ko išmokėte: jūsų klaidos man yra turtas.

Mitch Albom

1958

Priimk save tokį, koks esi ir mėgaukis tuo.

- - -

Visos pabaigos tai taip pat yra pradžia. Tiesiog tuo metu mes dar to nesuprantame.

Mitch Albom

„Antradieniai su Moriu“

Tuesdays with Morrie

Kai nuo širdies priepuolio staiga mirė universiteto kolega, Moris apsilankė jo laidotuvėse. Namo grįžo prislėgtas.

– Kokia beprasmybė, – tarė. – Šitiek žmonių taip nuostabiai šnekėjo apie Irvį, o jis taip nieko ir neišgirdo...

Moris sugalvojo, kaip padaryti geriau. Apskambino savuosius, paskyrė datą. Ir kai vieną šaltą sekmadienio popietę jo namuose susirinko būrelis draugų ir artimųjų, Moris iškėlė sau šermenis „prie gyvos galvos“. Kiekvienas šnekėjo, reiškė pagarbą mano senajam profesoriui. Vieni verkė. Kiti kvatojo.

Moris verkė ir kvatojo kartu su jais. Tądien jis išsakė viską, ką mes paprastai laikome širdies gilumoje ir nesugebame pasakyti tiems, kuriuos mylime. Jo „laidotuvės prie gyvos galvos“ neįtikėtinai pasisekė.

Tačiau Moris dar nesiruošė mirti.

- - -

Užuot gyvenęs, aš siekiau – tai to, tai kito. Man regėjos, kad tik pasiekimai teikia valdžią, kad be jų nesugebėsiu išsunkti iš gyvenimo visų tų džiaugsmų, kuriuos šiaip gal spėčiau patirti prieš lemčiai susargdinant ir numarinant mane.

- - -

– Žinai, Mičai, dabar, kai mirštu, tapau kur kas įdomesnis žmonėms.

<...>

– Ir žinai kodėl? – tęsė jis. – Žmonės laiko mane tarsi tiltu. Aš jau nebe toks gyvas, kaip anksčiau, bet dar ir ne visai miręs. Kažkokia, sakyčiau, tarpinė forma.

<...>

– Aš jau leidausi į paskutinę, didžiąją kelionę, ir žmonės tikisi iš manęs išgirsti, kokius daiktus jiems reikės susikraut.

- - -

– Gyvenimas tarsi eilė postūmių – tai į vieną pusę, tai į kitą. Pats nori daryti viena, o tenka daryti ką kita. Kažkas mus žeidžia, nors žinome, kad neturėtų. Visą laiką kažko tikimės, nors žinome, kad tikėtis nevertėtų. Žodžiu, nuolatinė kova, nuolatinė įtampa tarp priešingų polių – tarsi kas tampytų gumą į priešingas puses. Dauguma mūsų laikosi lyg ir vidury tarp tų jėgų.

- - -

Meilė yra vienintelis protingas veiksmas.

- - -

Jis tiesiog stovėjo ant bėgių, klausydamasis mirties lokomotyvo švilpuko, ir turėjo labai aiškią nuomonę svarbiausiais gyvenimo klausimais.

- - -

Mokytojas daro poveikį amžinybei; jis nė pats nežino, kiek siekia jo įtaka.

- - -

– Visi žino, kad mirti teks, bet niekas netiki. Jei tikėtume, daug ką darytume kitaip.

Tad mes apgaudinėjame save, tariau.

– Taip. Bet kur kas geriau žinoti, kad mirtis ateis, ir visada būti pasiruošus jai. Taip geriau. Taip galima kur kas tikriau gyventi.

Bet kaip apskritai galima pasiruošti mirčiai?

– Galime elgtis kaip budistai. Įsigyti papūgėlę, kuri kasdien tūptų ant peties ir klaustų: „Ar jau šiandien toji diena? Ar aš pasiruošęs? Ar darau viską, ką privalau? Ar esu toks, koks noriu būti?“

Jis pakreipė galvą, tarsi papūgėlė jau būtų tupėjusi jam ant peties.

– Ar jau šiandien mano mirties diena? – paklausė.

Moris nesivaržė ir geras idėjas skolinosi iš visų religijų. Moris buvo savotiškas religinis hibridas. O tai, ką Moris šnekėjo paskutiniais savo gyvenimo šioje žemėje mėnesiais, apskritai buvo aukščiau už bet kokius religinius skirtumus. Mirtis kažkaip sugeba juos panaikinti.

– Dalykas tas, Mičai, kad gyventi išmoksti tada, kai išmoksti mirti.

<...>

Ar prieš susirgdamas dažnai galvojote apie mirtį, paklausiau.

– Ne, – šyptelėjo Moris.

<...>

– O kodėl ne? Kaip sakiau, niekas netiki, kad teks mirti.

Bet juk mirtis iš kiekvieno yra ką nors atėmusi, tariau. Kodėl gi taip sunku apie ją susimąstyti?

– Todėl, – tęsė Moris, – kad dauguma mūsų slankioja tarsi lunatikai. Mes nesugebame kaip reikiant patirti pasaulio, nes gyvename lyg pusiaumiga ir darome tai, ką mašinaliai, iš įpročio manome turį daryti.

O akistata su mirtimi viską pakeičia?

– Na, žinoma. Atmeti tai, kas nereikšminga, ir susikaupi ties esme. Kai susivoki turįs mirti, į gyvenimą imi žiūrėti visai kitaip.

– Išmok mirti, ir būsi išmokęs gyventi, – atsiduso jis.

- - -

– Žinau, kad mano dienos baigiasi, tad gamta mane traukia taip, tarsi būčiau išvydęs ją pirmąsyk gyvenime.

- - -

Atsuk čiaupą, tegu emocijos nuprausia tave.

- - -

– Paklausyk. Turėtum šį tą suprasti. Visas jaunimas turėtų tai suprasti. Jei nuolat kausies su senatve – visada būsi nelaimingas, nes ji vis viena nugalės.

– Ir, Mičai?

Jo balsas prislopo:

– Faktas, kad ir tau galų gale teks mirti.

- - -

– Žmonės elgiasi blogai tik tada, kai jiems kas kelia grėsmę, o būtent tai ir daro mūsų kultūra. Tai daro mūsų ekonominė sistema. Mūsų sistemoje netgi turintys darbą jaučia grėsmę, nes bet kada gali jį prarasti. O kai junti grėsmę, imi rūpintis tik savimi. Paverti pinigus dievu. Tai irgi mūsų kultūros dalis.

- - -

– Mūsų visų pradžia vienoda – gimimas, ir galas tas pats – mirtis. Tad kuo galime taip jau labai skirtis?

- - -

– Atleisti turime ne tik kitiems. Atleisti turime ir sau.

<...>

– Už viską, ką turėjome padaryti. Už viską, ko nesugebėjome. Negalima amžinai graužtis dėl to, kaip viskas galėjo būti.

- - -

– Šiomis dienomis skaičiau vieną knygą. Joje rašoma, kad kai tik ligoninėje kas numiršta, jam iškart užtraukia paklodę ant galvos, nuridena prie kažkokio liuko ir nuleidžia žemyn. Žmonės tiesiog sulaukti negali, kada gi kūnas dings iš akių. Jie elgiasi taip, tarsi mirtis būtų užkrečiama.

- - -

– Kiekvienas mūsų šito trokštų – susitaikyti su mintimi apie mirtį. Jei tik žinotume, kad pabaigoje pavyks susitaikyti su mirtimi, tai gal mums pagaliau pavyktų ir tai, kas iš tikrųjų sunku.

O kas tai?

– Susitaikyti su gyvenimu.

<...>

– Mirtis – natūralus reiškinys, – pakartojo. – Mes

keliame dėl jos tiek triukšmo tik todėl, kad nelaikome savęs gamtos dalimi. Būdami žmonės, tariamės esą aukščiau gamtos.

- - -

Mirtis nutraukia gyvenimą, bet ne santykius.

- - -

Kas padaryta, tai padaryta – nė vienam mūsų neleista naujai pradėti jau nugyventą gyvenimą. Bet vieną dalyką – net jei tik vieną – man vis dėlto pavyko išmokti iš profesoriaus Morio Švarco: gyvenime niekada nebūna „per vėlu“. Jis pats sugebėjo keistis iki pat paskutinės dienos.

- - -

Ar jūs esate kada turėję tikrą mokytoją? Tokį, kuris būtų jumyse matęs kad ir neapdirbtą, bet brangenybę – tarsi deimantą, kurio taurų spindesį gali išryškinti išmintingai šlifuodamas? Jeigu jums pasiseks rasti tokių mokytojų, tai visada sugebėsite rasti ir kelią atgal pas juos. Gali atsitikti, kad tą kelią nueisite tik mintimis. Gali atsitikti, kad jis atves jus jau prie jų mirties patalo.

Mitch Albom

„Dar bent vieną dieną“

For One More Day

Kai bjauriesi savim, imi bjauriai elgtis ir su kitais, net su tais, kuriuos myli.

- - -

Kai svajonė išsipildo, lieka tik lėtai įsismelkiantis supratimas, kad tikėjaisi visai ne to.

- - -

Vaikas, kuris gėdijasi savo motinos, yra tiesiog mažas nesubrendęs vaikas.

- - -

Išmokęs mirti, išmoksi gyventi.

- - -

Mylintys tėvai saugo vaikus nuo savo gyvenimo audrų, todėl niekada nesužinosite, ką jiems teko išgyventi, ir kartais galite su jais pasielgti netinkamai.

- - -

Juk kiekvienos šeimos istorija – pasakojimas apie vaiduoklius. Tik pasakodami apie savo mirusius artimuosius galime juos išsaugoti.

Mitch Albom

„Laiko saugotojas“

The Time Keeper

Vien tik žmogus matuoja laiką.

Vien tik žmogus skambina valandas.

Ir dėl to vien tik žmogų kamuoja kraują stingdanti baimė, kurios jokiai kitai gyvai būtybei kęsti netenka.

Baimė, kad neužteks laiko.

- - -

– Neilgai trukus, – tęsė senis, – žmogus skaičiuos visas savo dienas, skaičiuos ir smulkesnes dienos dalis, šias dalins į dar smulkesnes – kol begalinis skaičiavimas pavergs jo protą, o jam duotojo pasaulio stebuklas bus prarastas amžiams.

- - -

Priartėjus mirčiai, mes būname tie, kas labiausiai buvome visą gyvenimą.

- - -

Jis darė tai, ką daro žmogus, kai jam nelieka nieko.

Jis pasakojo sau savo paties gyvenimo istoriją.

- - -

Kodėl gyvenimo trukmė turi priklausyti nuo laikų, kuriais esi gimęs?

- - -

– Mes visi ilgimės to, ką praradę. Bet kartais užmirštame tai, ką turime.

- - -

Užvis vienišiausi mes būname tada, kai įsileidžiame kito žmogaus vienatvę.

- - -

Jos mirtis buvo tokia pat nereikšminga, kaip ir visas gyvenimas.

- - -

– Kuomet matuoji laiką, jo negyveni. Aš žinau.

- - -

– Visa, kas yra gimę, visada miršta.

Mitch Albom

„Penki žmonės, laukiantys tavęs rojuje“

The Five People You Meet in Heaven

Jo planai taip ir liko neįgyvendinti. Ilgainiui Edis pastebėjo, kad žyla, mūvi dukslesnes kelnes ir gyvenimo nuvargintas palengva susitaiko su mintimi, jog jis buvo tas, kas buvo, ir visada bus tas, kas yra.

- - -

Bet kuris gyvenimas turi sustabdytą tikrosios meilės kadrą.

- - -

Kodėl, kam nors mirus, tuojau prisirenka žmonių? Kodėl žmonės jaučia, kad privalo dalyvauti laidotuvėse?

Todėl, jog kažkur giliai giliai savo gelmėse žmogaus siela žino, kad visi gyvenimai susipynę. Kad mirtis ne tik kažką išsiveda, bet kartu ir kažką aplenkia, ir pakeliui iš gyvenimo į mirtį pasikeičia visų sutiktų žmonių gyvenimai.

- - -

– Karas – ne žaidimas. Jeigu būtinai reikia šauti, tai ir šauk, aišku? Neleisk, kad tave kankintų kaltės jausmas. Ir nedvejok. Šaudyk be perstojo ir nesuk sau galvos nei į ką tu šaudai, nei ką žudai, nei kodėl, ar girdi? Jei nori grįžti namo, turi šaudyti, o ne galvoti.

- - -

– Ar galėčiau pasikalbėti su Dievu?

– Visuomet gali kalbėtis su Dievu.

- - -

Jis tapo svečiu savo paties gyvenime. Toks ir liko.

- - -

Edis pripažino, kad geroką savo gyvenimo dalį praleido slėpdamasis nuo Dievo, o visą likusį laiką tikėjosi, kad Dievas jo nepastebės.

- - -

Prarasta meilė – irgi meilė. Ji įgauna kitą pavidalą, ir tiek.

- - -

Vienas žmogus paveikia kitą, šis – dar kitą, ir pasaulyje randasi daugybė gyvenimo istorijų, bet visos jos viena su kita neatskiriamai susijusios.

Alessandro Baricco
1958

Neįsivaizduojama, kiek dalykų numiršta, kai miršta gyva būtybė.

- - -

Šeima yra lyg tvirtovė: visada turi silpnų vietų.

Alessandro Baricco

„Aistrų pilys“

Lands of Glass

Kiek padvejojęs, gyvenimas vėl nutekėjo sava vaga.

- - -

Būtent taip gyvenimas tave apmauna. Nutveria, kol tavo siela dar apsnūdusi, ir pasėja tavyje vaizdą, kvapą, garsą, kurio jau niekad neatsikratysi. Tai ir yra laimė. Bet supranti tai paskui, kai būna jau per vėlu. Ir jau esi amžinas tremtinys, per tūkstančius kilometrų nuo to vaizdo, garso, kvapo. Atsidavęs likimo valiai.

- - -

– Kadangi mes ne kojinės, o žmonės, tai mūsų gyvenimo tikslas nėra išlikti švariems. Troškimai – svarbiausia, ką turime, ir negalime jų visą laiką atsisakinėti. Todėl kartais verta nepamiegoti, bet įgyvendinti kokį nors troškimą. Padaryti kiaulystę, o paskui už ją sumokėti, tai ir yra svarbiausia: kai ateina laikas mokėti, žmogus neturėtų galvoti, kaip jam pabėgti, jis privalėtų likti ir oriai už viską sumokėti. Tai yra svarbiausia.

- - -

Nebegalėdama tikėtis laimingos ateities, ji susikūrė laimingą praeitį.

- - -

Žmogus turi natą, savo natą, ir leidžia jai savyje sutrūnyti... ne... paklausykite... net jei gyvenimas skleidžia pragarišką triukšmą, įtempkite ausis, kad pagaliau ją išgirstumėte, o tada jau laikykite ją, neleiskite jai pabėgti. Nešiokitės ją kartu, repetuokite dirbdami, dainuokite ją mintyse, leiskite jai skambėti ausyse, po liežuviu, pirštų galiukuose. O gal net kojose...

- - -

Kiekviena mirtis – lyg ilga poema.

- - -

Matyt, taip jau yra su vaikais: jie gimsta jau turėdami tą, ką jų tėvuose gyvenimas paliko tik pusiau pažymėtą.

- - -

Žmonės, neslepiantys savo baimių, nešantys jas nesukčiaudami kaip savo vidutinybės vėliavą, atrodo nepaprastai orūs.

Alessandro Baricco

„Jūra vandenynas“

Ocean Sea

Galėtų būti tobulybė – reginys dieviškoms akims – pasaulis, kuris plyti, ir tiek, tylus vandens ir žemės buvimas, užbaigtas ir tikslus kūrinys, tiesa – tiesa, tačiau išganinga žmogaus smiltelė ir vėl priverčia užsikirsti to rojaus mechanizmą – niekniekis, kurio pakanka sustabdyti didžiąją nenumaldomos tiesos mašiną, smulkmena, bet įaugusi į smėlį, nematomas įbrėžimas šventosios ikonos paviršiuje, mažytė išimtis neaprėpiamo paplūdimio tobulybėje. Žvelgiant iš toli jis atrodo tik juodas taškelis, menkas niekas beribėje tuštumoje...

<...>

Jis lyg sargybinis, – tai būtina suprasti – kuris stovėdamas gina tą pasaulio kampelį nuo tylaus tobulybės įsiveržimo, mažas skilimas įspūdingoje būties dekoracijoje. Juk visada taip: gana žmogaus blyksnio, kad sutriktų ramybė to, kas jau po akimirkos galėjo virsti tiesa, bet dabar vėl tampa laukimu ir klausimu dėl eilinės ir beribės galios to žmogaus, kuris yra kartu anga ir spindulys, durelės, pro kurias atiteka istorijų upės, ir nesibaigiantis sąrašas to, kas galėtų nutikti, begalinis plyšys, nuostabi žaizda, tūkstančių žingsnių takas, kur jau niekas negalės būti tikra, tačiau viskas bus tikra.

- - -

– Jei jau negalima apsieiti be žmonių, tegul jie skraido, tolumoje.

- - -

Visko esmė – suprasti ribas.

- - -

Jis buvo praktiškas žmogus: jei jau atsidūrė ore, nusprendė pamėginti skristi.

- - -

Tą akimirką galėjo nutikti bet kas. Iš tiesų, būna tokių akimirkų, kai visa aprėpiantis ir logiškas priežastinių sekų tinklas pasiduoda, netikėtai užkluptas gyvenimo, ir nusileidžia į parterį, įsimaišydamas tarp žiūrovų, kad scenoje, svaiginamoje netikėtoje prožektorių šviesoje, paliktų nematomą ranką, kuri iš beribio glėbio, iš milijonų galimų dalykų ištrauktų vieną vienintelį, kuriam lemta įvykti.

- - -

– Mano gyvybė manęs nedomina. Noriu kitos gyvybės.

- - -

Žmogus susikuria istorijas, tokia yra tiesa, ir gali jomis tikėti ilgus metus, kad ir kokios beprotiškos jos būtų, arba neįtikimos, jis puoselėja jas, ir viskas. Ir jaučiasi laimingas. Laimingas. Galėtų niekada nesiliauti. Paskui vieną dieną kažkas staiga nutrūksta, didžiojo vaizduotės kūrinio širdyje cak, be jokios priežasties, staiga nutrūksta, ir lieki nesuprasdamas, kodėl toji pasakiška istorija jau ne tavyje, o prieš tave, tarsi būtų kito pamišimas, o tas kitas esi tu. Cak. Kartais reikia tik menkniekio. Vieno iškilusio klausimo. Tik jo.

- - -

Čia jūros krantas. Nei sausuma, nei jūra. Vieta, kurios nėra.

- - -

– Paprastas klausimas: jūs tikrai tikite, kad Dievas egzistuoja?

– Na, terminas „egzistuoja“ man atrodo kiek perdėtas, bet manau, kad jis yra, taip, savotiškai yra.

<...>

– Nežinau, kas jis, nežinau, ar egzistuoja, bet žinau,

kad jis yra. Man yra. Ir jis yra žmogus, kuris bijo.

- - -

Karas, kurį kariaujame, ta mirtis, kurią sėjame, kad nemirtume, mes, kurie...

- - -

Sunku įsivaizduoti, kad praradus viltį, kovojant su mirtimi tektų stoti prieš kitą, klastingesnį priešą: tokius pat žmones kaip tu. Atsisukančius prieš tave.

- - -

Nežinojau, kas yra gailestis, kol nepamačiau mūsų – žudikų – rankų, valandų valandas glostančių merdinčio draugo galvą.

- - -

Kas taip pasuko pasaulį, kad tiesa privalo tūnoti tamsiojoje pusėje, o neapsakoma atstumtosios žmonijos pelkė yra vienintelė pasibjaurėtina dirva, kurioje auga tai, kas nėra melas? Pagaliau kokia yra tiesa, kuri dvokia lavonu, tarpsta kraujyje, minta skausmu, gyvena tik ten, kur žeminamas žmogus, triumfuoja, kur žmogus pūva? Kieno toji tiesa?

- - -

– Tarkime, kad blaivus protas pataria būti atsargiam sprendžiant...

– Tai ne blaivus protas. Tai tik baimė.

- - -

Išvažiuojant visada reikia palikti pretekstą grįžti.

- - -

Iš visų galimų gyvenimų reikia prisirišti prie vieno, idant ramiai galėtum apmąstyti visus kitus.

- - -

Šioje vietoje atsisveikini su pačiu savim. Tai, kas esi, pamažu nuslysta nuo tavęs. Ir žingsnis po žingsnio palieki tai paskui save, šitoje pakrantėje, kuri nepažįsta laiko ir gyvena tik vieną dieną, visada tik tą dieną. Dabartis išnyksta, o tu tampi atmintimi. Išsivaduoji iš

visko: baimės, jausmų, troškimų, laikai juos it išaugtus rūbus nepažįstamos išminties ir netikėtos ramybės spintoje.

David Madsen

~ 1958

David Madsen

„Sapnų dėžutė“

A Box of Dreams

Religija – tai tik visuomenės patogumui sugalvota libido sublimacija, taigi, vertinant psichologiniu požiūriu, ypač žalinga. Vis dėlto, jeigu jau privalu gyventi paklūstant iliuzijoms, visuomet geriausia rinktis tą iliuziją, kurios kilmė pati įtikimiausia.

- - -

Šiaip ar taip, juk kiekvienam norėtųsi sudaužyti veidrodį, atspindintį jo paties bjaurumą.

- - -

Dievas nemirė, nes niekad ir neegzistavo!

- - -

Mus neretai pakeri tai, kas šiurpina.

- - -

Dievo išvis nereikėtų įsileisti į žmonių reikalus, gyventi tada būtų kur kas paprasčiau.

- - -

Ritualai – štai ideali dirva, kurioje gali reikštis Bažnyčia, ritualais jai ir reikėtų apsiriboti.

- - -

Žmonės trokšta ritualų, o Bažnyčios pareiga – jų duoti. Jie žmones patenkina, nuramina, užganėdina, gydo. Kuo sudėtingesnis, kuo labiau bereikšmis yra ritualas – tuo geriau.

- - -

Gerai susipažinęs su netvarka, gali aptikti joje tam tikrą tvarką.

- - -

Geismas yra įasmenintas instinkto poruotis bei užtikrinti rūšies išlikimą lūžis.

- - -

– Malonėkite į psichoanalizę niekad nepainioti Dievo. Tai tik dar labiau viską komplikuoja. Dievas yra neurozė.

- - -

Privalai pats viskam suteikti prasmę ir tikslą. Štai dėl ko viskas ir egzistuoja.

- - -

Tikslas pats savaime nėra neatskiriama gyvenimo dalis, kaip kad viščiukas nebūna iš prigimties su padažu. Gyvenimo tikslą turi įgyti pats, kaip ir pasigaminti padažą viščiukui. Tačiau abiem atvejais galutinis rezultatas gali būti nuostabus.

David Madsen

„Slaptieji neūžaugos gnostiko užrašai“

Memoirs of a Gnostic Dwarf

Tiesa yra tokia: širdį visuomet lengviau apkvailinti nei protą.

- - -

Visi moka kalbėti. Tačiau ar daug tokių, kurie moka pasakyti? Kalbėjimas yra kūno gebėjimas. Mokėjimas reikšti mintis yra menas.

- - -

– Paklausyk mano patarimo, Trumpuli. Paslėpk savo skausmą. Nežinau, koks jis, ir žinoti nenoriu. Paslėpk jį. Pamiršk. Man jis nereikalingas. Jeigu mėginsi susigyventi su skausmu, galų gale jis tave pribaigs. Kad ir koks bjaurus išpera būtum, vis tiek puoselėji norą gyventi.

- - -

Žinau, kad žmogaus dvasios atsparumas ir gebėjimas atgimti yra pribloškiantys. Todėl, kamuojamas nepakeliamo skausmo, aš ramiausiai įstengiau prisitaikyti prie gyvenimo, kurį man primetė.

- - -

Žmogus niekuomet nepajus, ką reiškia tikroji, neapdorotoji tiesa. Įsivaizdavimą apie tiesą lemia žmogaus protas. Ir, žinoma, kiekvieno asmens prigimtis ar būdas.

- - -

Daviau sau žodį, kad suteiksiu tai moteriai pačią didžiausią malonę – nužudysiu ją miegančią.

- - -

Žvarbioje nakties tamsoje slypi sueities gniaužtuose surakintų kūnų dejonės ir atodūsiai, o kiekvieną rytą nesuskaičiuojamų priešmirtinių kriokimų banga it skambantys varpai liūdna giesme pasveikina naują

dieną. Tos lūpos, aistros įkarštyje įsisiurbusios į kažkieno šlaunį ar krūtinę, neilgtrukus virpės tarsi išdžiūvęs pergamentas, išleisdamos paskutinį liguistą mirties atodūsį. Įsimylėjėliai, panirę į malonumų jūrą, tarytum užsimiršta. Tačiau toks pat likimas jų laukia ir juodoje, žemėje išraustoje stačiakampėje duobėje.

- - -

Jo mokymas skelbė, kad šis pasaulis yra pragaras, todėl neverta baimintis ir drebėti dėl ugnimi ir siera alsuojančios skylės, kuria mus gąsdina dvasininkija, pomirtiniame gyvenime. Jeigu pasaulis, kuriame gyvename, yra pragaras, tai dar nereiškia, kad jis amžinas, o jo kančios begalinės. Čia žmogus priverstas išmatuoti skausmo ir nuosmukio gelmes. Tačiau tik čia giedrą vasaros dieną švelnus vėjelis nuo jūros atneša purpurinės raganės kvapą. Tai pragaras, kuriame visur karaliauja purvas, skurdas ir vargas. Tačiau tik jame vėlyvą pavasarį žemė pasidabina vyšnių žiedų nuometu it kokia jaunamartė. Trumpiau šnekant, gyvename pragare, kuriame apstu kančios ir gausu grožio.

- - -

Galbūt šitaip nutinka, kai nenorime pripažinti kažką padarę. Mes tiesiog susidvejiname.

- - -

Tebūnie popiežius – aklas neregių vedlys. <...> Tiesa ta, kad popiežius atima iš jūsų dovanas, kurias Viešpats dalija nemokamai, ir siūlo savąsias, už kurias reikalauja atlygio.

- - -

Galbūt tai, kas vienam žmogui atrodo tiesa, kitam jau bus melas?

- - -

Apie skurdą liudija ne tuščia piniginė, o sielos dykynė.

Vytautas Šapranauskas

1958

Niekada niekam iki galo neatsiversiu. Net patiems artimiausiems žmonėms. Kiekvienas turi pasilaikyti savo paslaptį, turėti ką nors savo. Kam? Sau! Jei viską atiduodi, kas tada esi? Kam tada tau vidus, oda iš viršaus, kuri viduje kažką slepia? Ir bendraudamas su žmonėmis – jei tai privaloma aplinka, o tu joje būti nenori, būtinai užsidėsi kaukę ir tik ji tave išgelbės. Man tai paprasta. Bet jei kaukės nenoriu, tiesiog išeinu. Apskritai manau, kad visi vaikštome su kaukėmis, absoliučiai visi.

Alexander Gromov

1959

Alexander Gromov

„Feodalas“

Gyvenk vienas, kentėk vienas, o jeigu jau nori kovoti, tai ir kovok vienas. Visada vienas...

Nespurdėk. Ir voratinklyje galima gyventi, jeigu voras kažkur toli.

- - -

Jie juk nori gyventi, nori tęsti savo egzistenciją visur ir visada, net jeigu jų gyvenimas neturi jokios prasmės.

Ir ypač tada, kai aplinka nepalanki išlikimui. Čia jau net silpnieji, pirmą akimirką ištraukę laimingą bilietą, pavirsta jeigu ne stipriais, tai bent jau atkakliais ir sumaniais, dantimis įsikabina į gyvenimą.

<...>

Gyvenk. Paklusk aplinkybėms, prieš kurias esi bejėgis. Kabinkis į tai, kas tau duota. Pamiršk viską, kas iš tavęs atimta. Gyvenk užmūrytas klijuose ir uždavinėk kuo mažiau beprasmiškų klausimų. Priprask.

Taip irgi galima gyventi.

- - -

Kai esi niekam nereikalingas, gyventi per sunku bet kokiame pasaulyje.

- - -

Žmonės labai skirtingi... Ir tai visa laimė, kad jie tokie skirtingi!

- - -

Negali mokėti visko, kas į galvą ateis, ir tuo pat metu likti paprastu mirtinguoju. Kol tu žmogus, tol visada atsiras kas nors, stipresnis už tave.

- - -

Kodėl gi protas, kuriuo apdovanoti žmonės, pradeda prieštarauti savisaugos instinktui? Ei jūs, išdidūs pasipūtėliai, ar daug jums davė jūsų protas? Nieko jis jums nedavė, išskyrus beprasmišką riksmą: „Nenoriu! Tai neteisinga! Kodėl aš?“

O kodėl gi, tiesą sakant, ne tu? Nes tu pats save paskelbei gamtos valdovu? Nagi, nagi... pavaldyk dabar...

Ir iš kur tu ištraukei, kad Visata turi kokį nors supratimą apie teisingumą? Visatoje egzistuoja tik jos dėsniai.

- - -

Ieškok prasmės, jeigu nepajėgi susitaikyti su akivaizdžiu jos nebuvimu.

- - -

Žmogaus atmintis turi puikų sugebėjimą užmiršti gėdingus poelgius.

- - -

Asmeninis pasaulėlis trapus, bet jo reikia kiekvienam.

- - -

Beprotybė neatsiranda iš nieko – ji gimsta iš nesibaigiančių gyvenimo prasmės ieškojimų.

- - -

– Tai nereiškia, kad aš įtikėjau Dievą. Nors iš tikrųjų kas yra Dievas – tai juk teorinė, filosofijos problema. Utėlėtas konkistadoras ant arklio inkams buvo dvigalvis dievas. Dabartiniams Žemės gyventojams Dievą gali atstoti koks nors toli pažengęs ateivis iš kitos planetos.

- - -

Mokytojas – tai labiau diagnozė negu profesija.

- - -

Taip, žmonės bet kokį pasaulį padaro dar bjauresnį, negu jis yra iš prigimties. Bet ir pasaulis atsako jiems tuo pačiu. Amžinas ratas. Iš jo ištrūkti neįmanoma. Galima tik truputį kilstelėti galvą, bet tada reikia gyventi atsiskyrus.

Tik taip.

- - -

Kokia nauda iš pykčio, jeigu jis beprasmiškas.

- - -

Negali juk visas gyvenimas susidėti vien tik iš darbo bei pilkos kasdienybės. Taip gyvendamas anksčiau ar vėliau užkauksi iš nepakeliamos vienatvės, o paskiau, žiūrėk, ir kilputę ant kaklo užsinersi.

- - -

Duok žmogui truputį daugiau, negu jis turi kasdien – ir žmogus bus laimingas. Kurį laiką.

- - -

Juk kas pririša žmogų prie gyvenimo? Mirties baimė? Taip, bet ne tik. Daugybė žmonių lengvai ją įveikia, vos tik įsitikina, kad perspektyvos nėra. Tikintis Šviesiu Rytojum neprimuilins sau virvės ir nepuls stačia galva į juodąjį šulinį. Tikėjimo reikia. Ar bent jau vilties, kad ir silpnos.

- - -

Žmonėms reikia vaikų – tai visų pirma. Užauginti vaikus – argi tai ne galingas stimulas likti gyvam? O suaugusius vaikus reikia kuo greičiau apvesdinti, kol jie dar nepradėjo mąstyti apie abstrakčius dalykus. Ir tegu gimdo, tegu augina naujus vaikus, šluosto jiems snarglius, sodina ant puodukų, moko juos ir auklėja kas kaip sugeba. Tegu perduoda stimulą naujoms kartoms kaip estafetės lazdelę.

Taip ir reikia. Paprasta bei skoninga. Ir neieškok jokios prasmės, pamiršk.

- - -

Nesaugiose zonose mintys visada kitos, dažnai net ne mintys, o tik nuogi instinktai.

- - -

Todėl ir gyvi, kad kiekvieną akimirką iš paskutiniųjų kabinasi į gyvenimą. Todėl ir iš proto neišsikrausto, jog laiko tam neturi. Tiesiog gyvena. Gyvena ir jaučiasi

laimingi jau vien dėl to, kad yra gyvi.

- - -

Jis gelbėjo savo gyvybę ir nemanė, kad kažkokių nepažįstamų žmonių gyvybės – per didelė kaina už ją.

- - -

Kam gi varžyti laisvę? Žmonės jos atsisako patys, savo noru, nes nori gyventi. Ir kiekvienas žino, kad laisvė – štai ji, čia pat. Valgykit savo laisvę, maudykitės joje!

- - -

Gyvenimas – galimybių menas.

- - -

Seni žmonės irgi dažnai tiki, kad niekur eiti nereikia.

Kam? Sėdėk sau, mąstyk. Laisvas protas gali daug. Iš lašo vandens jis supras, kaip atrodo banginiai. Nagrinėdamas vieną smiltelę, perpras mineralogiją, petrografiją, o gal net tektoniką. Pagal įprastus motyvus – atskleis nusikaltimą...

Taip jiems atrodo. O jeigu užeina noras pramankštinti kojas, pasielk kaip tie peripatetikai ir vaikštinėk pirmyn atgal neatitrūkdamas nuo mąstymo proceso.

Seni žmonės mano, kad sukaupta patirtis ir protas sako jiems: sėdėk. O iš tikrųjų jiems taip sako jų silpnas kūnas.

- - -

Niekur nėra žmogaus, nuolat patenkinto savo padėtim, jeigu tik jis nėra visiškas idiotas.

- - -

Gyvenimas geresnis už mirtį jau vien tuo, kad jį galima pakeisti į gerą.

- - -

Kokia prasmė kalbėti apie kitą laiką? Laikas visada tik vienas – esamasis. Žmonės apie jį nekalba, žmonės jame gyvena.

- - -

Žmogus pavydi svetimos sėkmės – todėl taip mėgsta pasityčioti iš svetimos nesėkmės.

Ben Okri

1959

Ranka ranką plauna. Ir abi lieka švarios.

Bono

1960

Muzika gali pakeisti pasaulį, kadangi ji gali pakeisti žmones.

- - -

Kuo mažiau žinai, tuo daugiau tiki.

- - -

Aš pavargau svajoti, tad geriau imsiu ką nors daryti.

Neil Gaiman

1960

Mirtis yra didžiausia demokratija.

- - -

Kai bijai, bet vis vien darai – tai narsa.

- - -

Įvykiai elgiasi kaip klastingi bailiai: jie neseka vienas paskui kitą, bet susiburia į gaujas ir užpuola vienu metu iš visų pusių.

Neil Gaiman

„Amerikos dievai“

American Gods

Laikas – svarbus dalykas. Bet ne svarbiausias.

- - -

Informacija ir žinios – valiuta, kuri niekad neišeina iš mados.

- - -

Kiekviena valanda žeidžia. Paskutinioji nužudo.

- - -

Idėjas nužudyti sunkiau, nei žmones, tačiau galiausiai jas visgi įmanoma nužudyti.

- - -

Tiesa nedžiugina, atvirkščiai, ji neramina žmones.

- - -

Tikėjimas pagrįstas jausmais, kuriais mes suvokiame ir pažįstame pasaulį, – regėjimu ir klausa, lytėjimu ir skoniu, ir dar atmintimi. Jeigu mūsų pojūčiai mums meluoja, vadinasi, niekuo nevalia tikėti. Ir netgi jei mes netikime, vis vien negalime eiti kitu keliu nei tasai, kurį mums nurodo jie. Šiuo keliu tenka eiti iki pabaigos.

- - -

Pasaulyje dar nebuvo tikro karo tarp dviejų grupuočių, kuriame kiekviena jų nelaikytų savęs teisia.

- - -

Viskas prieš mus, tereikia panorėti išvysti.

- - -

Išties pavojingi žmonės tiki, jog viską, ką daro, jie daro tik todėl, kad, be jokios abejonės, tai yra teisinga. Štai kodėl jie tokie pavojingi.

- - -

Gal kas ir keičiasi, bet žmonės... štai žmonės lieka kokie buvę.

- - -

Sąžiningą žmogų visuomet galima apmauti, tereikia pasistengti.

- - -

„Tu analoginė mergaitė skaitmeniniame pasaulyje.“

- - -

Šiaip ar taip, visos religijos iš esmės metaforos: Viešpats – tai svajonė, viltis, moteris, pašaipuolis, tėvas, miestas, namas su tūkstančiu kambarių, laikrodininkas, palikęs dykumoje neįkainojamą chronometrą, kažin kas, kas jus myli, gal net – priešingai visiems įrodymams, – dangaus gyventojas, kurio vienintelis rūpestis – padaryti taip, kad jūsų futbolo komanda, armija, verslas ar santuoka klestėtų ir įveiktų bet kokį varžovą.

Religija – tai vieta, skirta stovėti, žiūrėti bei veikti, pakiluma, nuo kurios regimas pasaulis.

- - -

Ne tik laimingos pabaigos neegzistuoja, pabaigos neegzistuoja visai.

- - -

Jei mes nebūtume salos, pasiklystume, paskęstume svetimoje jūroje. Mes izoliuoti (tarsi kiekvienas savo saloje) nuo svetimų tragedijų – mus izoliuoja pati salos prigimtis, istorijų esmė bei formos atsikartojimas. Pats pagrindas nesikeičia: žmogus gimė, gyveno, o paskui dėl vienos ar kitos priežasties numirė. Štai ir viskas. Smulkmenas galite pridėti pagal savo skonį, iš savo išgyvenimų. Istorija neoriginali, kaip ir kiekviena kita, unikali, kaip ir kiekvienas gyvenimas. Gyvenimas – it snaigės: dėstosi į ornamentą, kokį jau regėjome anksčiau. Jos tokios panašios viena į kitą, kaip žirniai ankštyje (ar kada žiūrėjote į žirnius ankštyje? Noriu pasakyti, ar kada nors žiūrėjote įdėmiai? Jei įsižiūrėsite,

vėliau nė už ką jų nebesupainiosite), ir vis vien unikalios.

Nematydami asmenybių, mes matome skaičius: tūkstančiai mirusių, šimtai tūkstančių mirusių, „aukų skaičius gali siekti milijoną“. Prie statistinių duomenų pridėkite atskirų asmenybių mintis bei jausmus, ir jie virs žmonėmis. Beje, tatai irgi melas, nes kenčia tiek žmonių, jog skaičių apimtis stačiai bukina. Pažvelk, ar matai išsipūtusį kūdikio pilvuką, jo skeletines rankutes ir muses, šliaužiojančias akių kampučiuose? Ar tau palengvės, jei sužinosi jo vardą, amžių, jo svajones, jo baimes? Jei pamatysi jį iš vidaus? O jei vis tik palengvės, tai negi savo dėmesiu nenuskriausime jo sesers, tysančios šalimais svilinančiose dulkėse, – iškreiptos ir išsipūtusios žmogaus vaiko karikatūros? Tarkime, mes imsime juos užjausti. Bet kas gi juose tokio? Kodėl jie svarbesni už tūkstančius kitų vaikų, kuriuos numarino badas, tūkstančius kitų jaunų gyvybių, kurios veikiai taps penu miriadams besirangančių musių palikuonių?

Mes renčiame sienas aplink šias kančių akimirkas, kad jos neįstengtų mūsų sužeisti, ir pasiliekame savo salose. O pačias akimirkas aptraukia glotnus mirguliuojantis sluoksnis, kurio dėka jos vėliau it perlai slystelės iš mūsų sielų, nebesukeldamos tikro skausmo.

Literatūra mums padeda prasismelkti į kitų žmonių sąmonę ir pažvelgti į pasaulį jų akimis. O paskui – knygoje – mes sustojame anksčiau, nei numirštame, ar numirštame svetima mirtim, o gyvenime už romano ribų perverčiame puslapį ar užverčiame knygą. Mes grįžtame į savo gyvenimą. Gyvenimą, kuris panėši į visus kitus ir lieka nė į vieną nepanašus.

- - -

Galia ateina iš ritualų, o ne iš dievų.

- - -

Žmonės kovoja tik už įsivaizduojamus dalykus.

- - -

Tikėjimas be kraujo pasmerktas. Kraujas turi tekėti.

- - -

Šiandienos ateitis – tai rytojaus vakardiena.

- - -

Brahma kuria, Višnus išsaugo, Šiva sunaikina, ir Brahma vėl turi vietos kūrybai.

- - -

Gyvenimas ir mirtis – dvi vienos monetos pusės.

- - -

Kol laukti galima, laukti dera.

- - -

Netgi Niekas negali tęstis amžinai.

- - -

Gal namai – tiesiog tas, kas ilgainiui nutinka vietai, kurioje gyveni? Arba tas, ką galiausiai atrasi savaime, jei paprasčiausiai pakankamai ilgai eisi, lauksi ir norėsi?

Neil Gaiman

„Anansio vaikai“

Anansi Boys

Kiekvienas kada nors gyvenęs, gyvenantis ar gyvensiantis žmogus turi dainą. Tai nėra kieno nors kito parašyta daina. Ji turi savo melodiją, savo žodžius. Retai kuriam pavyksta sudainuoti savo dainą. Dauguma bijo, kad dainavimui neužteks balso, arba žodžiai atrodys per kvaili, per nuoširdūs, per keisti. Taigi užuot dainavę žmonės savo dainas gyvena.

- - -

Žmonėms nepatinka būti stumdomiems dievų. Išoriškai jie gal ir pasiduoda stumdymui, bet širdyje jie jaučiasi stumdomi, ir šito nekenčia.

- - -

Vaikystėje ji nepajėgė įsivaizduoti Dievo, kuris taip nekęstų žmonių, jog pasmerktų juos amžinoms kančioms pragare, ypač – už netikėjimą į Jį, o suaugus jos vaikiškos abejonės virto tvirtu kaip akmuo įsitikinimu, jog vienintelis tikras dalykas yra pats Gyvenimas – nuo lopšio iki grabo lentos, o visa kita – tik vaizduotės vaisiai.

Éric-Emmanuel Schmitt

1960

Jei gerbsi tik tai, kas tikra, gerbsi ne kažin ką. Dukart du – keturi: štai kas bus vienintelis tavo pagarbos objektas. Be šito, tu susidursi su neapibrėžtais dalykais: jausmais, normomis, vertybėmis, pasirinkimais ir kitomis trapiomis, nepastoviomis konstrukcijomis. Nieko matematiška. Pagarba atiduodama ne tam, kas patvirtinta, o tam, kas pasiūlyta.

- - -

Religija nėra nei tikra, nei netikra, ji tik nulemia gyvenimo būdą.

- - -

Jei tau kas įkaltų vinis į rankas ar kojas, negalėtum padaryti nieko kita, kaip tik kęsti skausmą. Ir kęstum. O galvodamas apie mirtį, nebūtinai turi kęsti skausmą. Tu nežinai, kas tai yra. Vadinasi, viskas priklauso nuo tavęs.

- - -

Kai kurios emocijos būna tokios galingos, kad mus palaužia, nesvarbu, ar jos geros, ar blogos.

- - -

Žmonės skriaudžia vieni kitus ir Dievas į tai nesikiša. Jis žmones sukūrė laisvus. Todėl kenčiame ir juokiamės nepriklausomai nuo mūsų dorybių ar ydų.

- - -

Lėtumas – štai laimės paslaptis.

Éric-Emmanuel Schmitt

„Mano evangelijos“

My Gospels

Kaip ir visi vaikai, iš pradžių painiojau save su Dievu. Iki septynerių metų nepatyriau pasaulio pasipriešinimo. Jaučiausi karalius, visagalis, visažinis, nemirtingas... Laimingi vaikai dažnai linkę laikyti save Dievu.

Augdamas vis mažėjau. Nusivyliau visata. Kas yra žmogus? Tiesiog būtybė, kuri negali... Negali visko žinoti. Negali visko padaryti. Negali nemirti. Kai suvokiau savo ribas, vaikystės kiaušinis suskilo. Septynerių metų galutinai nustojau buvęs Dievas.

- - -

Ramybės nerasi niekur kitur, tik religinėje veikloje.

- - -

Nereikia mylėti per daug. Kitaip labai kentėsi.

- - -

Aš supratau, kiek egoizmo slypi laimėje. Laimė laikosi nuošaly, užsidariusi duris ir langines, užmiršusi kitus. Laimė reikalauja, kad atsisakytume pasaulį matyti tokį, koks yra.

- - -

Nauja mintis iš pradžių laikoma klaidinga.

- - -

Reikia skolintis idėjų iš liaudies, jei nori ją valdyti, į žmoniją žiūrima pro savo iliuzijų prizmę. Antai ciesorius puikiai žinojo nesąs Veneros sūnus, bet, leisdamas kitiems taip manyti, tapo ciesorium.

- - -

Žinoma, aš norėjau pakeisti pasaulį... tik ne taip, kaip jie mane ragino.

- - -

Religinės sektos visada slepia politinius ketinimus.

- - -

Kad Karalystė ateitų, žmonės turi jos geisti. Jei grūdas nukris į blogą dirvą, jis išdžius ir žus. O jei nukris į gerą dirvą, užaugs ir duos derlių. Ješuos žodis gyvuos tik tada, jei bus priimtas. Ješuos meilės žinia išsipildys tik tada, jei žmonės norės mylėti.

- - -

Koks skirtumas, būti čia ar kitur? Ir ar tai įmanoma? Susigyventi su kokia nors šalimi, su jos ypatybėmis, vadinasi, susigyventi su tuo, kas joje menka. įsikabinti į savo žemę, vadinasi, šliaužti.

Éric-Emmanuel Schmitt

„Milarepa“

Milarepa

Jeigu sapnai kartojasi normaliame gyvenime, tai kaipgi netikėti, kad gyveni ir kitą gyvenimą?

- - -

Juo labiau senstu, juo labiau nyksta riba tarp didžiausio kvailumo ir giliausio proto. Kaip ir riba tarp sapno ir tikrovės.

- - -

– Teikitės parodyti man kelią, vedantį į vieną tobulą gyvenimą.

- - -

Gailestis niekam nepadeda pasitaisyti.

- - -

Žmogus visada užsikrečia istorijomis, kurias pasakoja.

- - -

Iš tiesų aš bijojau ne mirties, ne, aš bijojau prarasti tai, ką buvau sukaupęs per visą gyvenimą. Viskas pateks į kitas rankas – negrabias, nemokšiškas, bjaurias rankas, kurios viso to nenusipelnė. Mirtis – tai pagrobimas.

- - -

Nieko nėra žiauriau už proto aiškumą, įgavusį neapykantos formą.

- - -

– Aš nebeturiu šeimos, kurią jungtų spermos ryšiai, mano šeima dabar – žmonija.

- - -

Gailestis panaikina skirtumą tarp savęs ir kitų.

Éric-Emmanuel Schmitt

„Oskaras ir ponia Rožė“

Oscar and the Lady in Pink

Jei kokioje nors ligoninėje ištari žodį „mirtis“, niekas tavęs negirdi. Gali būti tikras, kad pakliūsi į oro duobę ir žmogus iškart nukreips kalbą kitur.

- - -

Jie elgiasi taip, tarsi į ligoninę būtų atvažiuojama tik pasveikti. Bet juk į ligoninę atvažiuojama ir mirti.

- - -

– Kiekvieną kartą, kai tikėsi Dievą, jo buvimas pasidarys truputį tikresnis. O jei tikėsi visada, jis neabejotinai bus. Ir tada tau padės.

- - -

Neišsakytos mintys slegia, kankina, jos tave apsunkina, sukausto, užima naujų minčių vietą ir graužia iš vidaus. Jei su niekuo apie jas nepasikalbėsi, tapsi senų, dvokiančių minčių sąvartynu.

- - -

Galvodamas apie mirtį, nebūtinai turi kęsti skausmą. Tu nežinai, kas tai yra. Vadinasi, viskas priklauso nuo tavęs.

<...>

Gulėdama mirties patale, ji palaimingai šypsojosi, nekantravo, skubėjo pamatyti, kas atsitiks.

- - -

Žmonės bijo mirties todėl, kad juos baugina nežinomybė. Iš tiesų, kas gi ta nežinomybė?

- - -

Liga – kaip ir mirtis. Tai faktas. Tai ne jokia bausmė.

- - -

Mano liga yra dalis manęs. Jiems nereikia elgtis kitaip dėl to, kad sergu.

- - -

– Tu supratai, kad mirsi, nes esi labai protingas berniukas. Bet nesupratai, kad mirsi ne tu vienas. Visi miršta. Kada nors mirs tavo tėvai. Kada nors mirsiu aš.

- - -

Gyvenime nėra kitos išeities, kaip tik gyventi.

- - -

Gyvenimas – puiki dovana. Iš pradžių mes ją pervertiname: manom gyvensią amžinai. Paskui tą dovaną nuvertiname, gyvenimas mums atrodo sumautas, pernelyg trumpas, beveik esame pasirengę jį išmesti. Galiausiai susivokiame, jog tai buvo ne dovana, o tik paskolintas daiktas.

Gintaras Beresnevičius

1961

Žaidime žaidžiama iki pergalės, tačiau pergalė nėra galutinė, kaip ir pralaimėjimas. Tai tik sutartas epizodas žaidime, kuris tereiškia, kad pradedamas naujas.

- - -

Visi susipriešinimai yra baisiausi tada, kai nebegali jų atsikratyti, susitapatini su stereotipu ir jau nebegali atsikratyti riaušininko ideologijos.

- - -

Kiekvieno žmogaus gyvenimo ašis, mano įsitikinimu, yra būtent dievoieška. Netgi jeigu žmogus pats to neprisipažįsta arba nesupranta.

- - -

Jie yra baudžiami už savo egzistavimą, apspardomi, kenčia pašaipas. Iš jų išauga einšteinai, samdomi žudikai, dailininkai, rašytojai, valkatos, savižudžiai ir filosofai. Įdomi grupė. Autsaideriai yra už ribos, ir kolektyvas, sveikas ir nuoširdus, tą jaučia ir negali pakęsti.

Gintaras Beresnevičius
„Vilkų saulutė“

Tėvynės erosas

Sekmadienis – tai diena, kuri nuo seno skirta šokiui ir kūlversčiams, nors dažniau tuos kūlversčius minimalizuoja dogmos ir nustato šabo ar sekmadienio taisykles. Diena su taisyklėmis, tai diena, kuriai išmušti dantys, diena, kur viskas sudėstyta, kurią tu turi švęsti, tokia diena tiesiog atstumia gyvybingą organišką sielą, šventė, kuri pažymima nuobodžiu ar išvykomis, išvyka ir yra bėgimas nuo sekmadienio katastrofos, ir visi sekmadienio renginiai turi tau padėti pabėgti nuo jo prievartos, nuo rutinos, bet tie renginiai patys tapę rutina, prieš sekmadienio nuobodžio veidrodį kartojamomis grimasomis; sekmadienis žiaurus, nes tai – ne kasdienybė, jis nevaisingas, nes nedirba, nekuria, priešingai – sekmadienis suspaudžia, suveržia varžtus pasmerkdamas vienintelei leistinai pramogai – nuoboduliui.

- - -

Tas Dievo poilsis, vadinkime jį sekmąja diena, gąsdina. Dievo poilsis vargiai teikia jam pačiam specifinio malonumo, juk nuo pasaulio sukūrimo jis, atrodo, ilsisi.

- - -

Juk iš tikrųjų Vėlinės yra didžiulė atodanga, mirusiųjų, tėvų ir protėvių iššengimas mūsop. Prasiveria amžinybės vartai, ir pro juos darsyk pamatome, patiriame didžiulės meilės srautą, prieš kurį turime išstovėti, išbūti, degiodami žvakutes ar užsiiminėdami kapų puošyba – iš esmės beprasmiškais dalykais, bet jie savo smulkmeniškumu mums leidžia atsilaikyti prieš graudų ir beprotiškai stiprų pojūtį – jie mus tebemyli tokius, kokie

mes esame, su visomis mūsų kliautimis ir panirimu į kasdienybę, su žmogiškosios užmaršties bėdomis...

<...>

Per Vėlines pajuntame, kad, nepaisant visų savo skirtumų, pažiūrų ir pasaulėžiūrų, esame gyvieji, ir tai vėlgi savitas potyris, kurio mums nepateikia jokia kita šventė. Kad esame gyvi, nėra kokia ypatinga naujiena, bet gyvumo išgyvenimas yra Vėlinių teiktis. Tai, kad esi gyvas, suprasti ir išgyventi gali tik kalbėdamas su mirusiuoju, kitaip tai tiesiog griūte užgriuvusi banalybė.

- - -

Mirusiųjų paslaptis – jos šiurpas, baugulys ir trauka remiasi tuo, kad patys tapsime mirusiaisiais, patys praeisime nesuprantamus, neišaiškinamus ir daug ką (gal ir viską) atskleisiančius vartus. Mūsų mirusieji juos jau praėjo, – vien dėl to jie pranašesni už mus, bet jie taip ir lieka savi ir bauginamai svetimi.

- - -

Tik mirtis mums suteikia amžinybės teisę, trumpam gamtos ar piktų jėgų, ar paprasčiausios laikinos netobulybės uzurpuotą, – atėjus mūsų laikui, mes mirsime. Tai yra gerai. Mes jau dabar triumfuojame, nes mūsų mirtis yra čia pat.

- - -

Vyrų laisvė yra laisvė gyventi moterims ir dėl moterų. Net kvailiausiose ir, atrodytų, vaikiškiausiose savo užmačiose jie viską daro dėl moterų. Jei tironas žudo, tai dėl to, kad padarytų įspūdį moterims. Jei poetas kuria, tai dėl moterų ar bent jau per moteris. Jei minezingeris gieda – jis apdainuoja moteris. Jei riteris kalaviju šnioja priešus nebodamas pavojų, trykšdamas mūšio aistra – jis tą daro dėl moters, kad ir kaip keistai tai skambėtų, kario šlovė svarbi ne jam pačiam; nereikia gerai įsižiūrėti – ant kario šalmo jo mylimosios kaspinas.

- - -

Karas – ekonomikos variklis. Ribotas ir, pageidautina, toli. Ir karo pramonė sukasi. Galima parduot ir vieniems, ir kitiems. Rimtam, ilgam ir saugiam karui. Saugų seksą papildo saugus karas. Kai vakuuminės bombos išverčia žmones išvirkščius, tūkstančius, viskas gerai.

Jurga Ivanauskaitė

1961

Aistra – ne vien tik fizinis geismas, juo labiau – ne gašlumas. Tai aistra gyvenimui, pasauliui. Aistra aprėpti neaprėpiama, patirti, kas užauginta, aistra tokio pat aistringo atsako iš aplinkos.

- - -

Gyvenkime taip, kad nebūtume kamuoliu paspirti gimimo akimirką ir visą likusį gyvenimą riedantys į mirties vartus.

- - -

Išmokykite mane nereikalauti to, kas neįmanoma, ir nesielvartauti dėl to, kas nepataisoma.

- - -

Mes visi puikiai žinome prieskonį, apnuodijantį net džiaugsmingiausias akimirkas. Tai laikinumo ir pabaigos nuojauta, amžinas nepasitenkinimas, kuris yra iš širdies neištraukiama rakštis.

Jurga Ivanauskaitė

„Agnijos magija“

Tylintis protas. Išnykimo ekstazė.

- - -

Ko gi pagaliau aš bijau: gyvenimo ar mirties? Argi gyvenimas yra dovana? Gal turėčiau jaustis be galo, nuolankiai dėkinga? Gal skolinga?

- - -

It už grotų gimęs žvėris, kuriam laisvė reiškia tik žūtį, aš, pabrukusi uodegą, jau bidzenau atgal, į savo narvą.

- - -

Stovėjau ir dairiausi po minią. Tą nuostabų vakarą visi nerūpestingai džiūgavo, it gyventų amžinai. Bet iš tikrųjų visi buvo užsikrėtę mirtimi. Net patys mažiausi ir skaisčiausi vaikai.

- - -

Kartais kunkuliuojantis gamtos gyvybingumas mane tiesiog priblokšdavo. Augalams, vabzdžiams ir kitiems, net patiems mažiausiems gyviams buvo nė motais mūsų visų apokaliptinės nuojautos ar pranašystės. Perduodamas iš kartos į kartą, prieš ir po Kristaus gimimo, nuolatinis slogutis Pasaulio Pabaigos belaukiant jiems visai nerūpėjo.

- - -

Žmogus miršta vienas... Taip visada būna.

- - -

Dvasios Karys – tai pirmapradė, androginiška būtybė kiekviename žmoguje, nesvarbu, kur ir kas jis būtų.

- - -

– Pasaulis aplink tave iš tikrųjų yra neišsemiamas. Išsisemti galėjai tik tu pati.

- - -

– Aš nemėgstu vaikščioti į bažnyčią. Šiuos savo reikalus man patinka tvarkyti vienai. Be jokių išskirtinių patalpų ar tarpininkų.

<...>

– Jei „šiuos reikalus“ būtų galima atlikti kur pakliuvo, žmonės per visą savo istoriją nebūtų ėmęsi statyti nei šventyklų, nei bažnyčių.

- - -

– Paklausti beveik visi atsakytų, kad taip, žinoma, jie mąsto apie Dievą, vien apie Dievą ir nieką kitą daugiau, nors iš tiesų jų galvose be paliovos sukasi mintys apie dešrą, šunis, kalkių skiedinį, juodas kojines su siūlėmis ar sudegusį kaimyno kluoną. Apsukresni net imtų gudrauti tvirtindami, kad Dievą atranda Visur, kiekvienoje mintyje ir kiekviename daikte – dešroje, kalkių skiedinyje, degančiuose kaimyno stogo šiauduose ar gaisro pašvaistėje.

- - -

Jau nuo neatmenamų laikų tie, kurie norėdavo apsivalyti ir savo mąstymą pakeisti, pasitraukdavo toliau nuo žmonių.

- - -

Kai kuriasi naujas pasaulis – žemė trykšta siera ir dreba, net jei tas pasaulis – tik vienas vienintelis žmogus.

- - -

– Visuomenė nepakenčia KITOKIŲ. Ji tik leidžia būti kitokiems. Tarp KITOKIŲ ir kitokių yra nemažas skirtumas. Visuomenė priima kitokius, kurie išsitenka gana plačiuose, jos nustatytuose rėmuose. Čia atsiranda vietos keistuoliams, juokdariams, maištininkams, apsišaukėliams, melagingiems pranašams, nepritapėliams, valkatoms, aiškiaregiams, būrėjoms, revoliucionieriams, girtuokliams, vagims, žmogžudžiams, savižudžiams, papročių laužytojams ir dar daugybei daugybei daugybei kitų. Taip sukuriama net tam tikra

harmonija: visuomenė svaigsta nuo begalinio savo tolerantiškumo, o kitokie džiūgauja tardamiesi, kad peržengia visus tabu, ir nė nenujausdami, kad iš tikrųjų tik vykdo visuomenės valią.

- - -

Minia nepažįsta tiesos. Tikroji išmintis prieinama tik individams. Tiems, kurie plaukia prieš srovę.

- - -

– Pati žmogaus egzistencija nėra žiauri, tačiau mūsų buvimas visuomenėje – štai kas yra kančios priežastis. Ypač dabar, kai visuomenė tapo panaši į pasaulinį iškrypimų muziejų.

- - -

Juk būna žmonių, kurie net apie meilę ar Dievą nesurezga sakinio, keliskart sodriai nenusikeikę.

- - -

– Kiti egzistuoja tik tiek, kiek tu jiems leidi būti. Ir tik tokie, kokiems tu leidi būti. Kiti negali mūsų nei įskaudinti, nei įžeisti, jei patys savyje nesame tam paruošę derlingos dirvos.

- - -

– Mažiau svarstyk apie savo poelgių rezultatus, pasekmes ir tai, kas vadinama tikslu. Dvasios Kariui rūpi tik pats Kelias ir neįprasti įspūdžiai, kurie laukia kiekviename žingsnyje. Jis ginkluotas tik nepaklusnumu minios dėsniams ir begaline kantrybe. Tai – judėjimas į Nežinomybę. O esantieji minioje rūpinasi vien pasekmėmis ir rezultatais. Jie visą gyvenimą laukia kažkokios mistinės rytdienos, kuri taip ir neateina. Rytdiena niekada neateina. Yra tik šiandiena, tik ČIA ir DABAR. Dvasios Karys gyvena veiksme ir vyksme, šioje akimirkoje. Jo būtis yra visiškai spontaniška. Minios žmonės bėga it asilaičiai, kuriems prieš nosį tabaluoja ant pagalio pririšta morka. Jie nedrįsta net pagalvoti, kad jos niekada nepasieks. Jie bijo ieškojimo ir abejonių. Jie

trokšta įprastų situacijų, patogumo, saugaus „kaip visi“ jausmo, jie tetrokšta būti pastebėti, pagirti, pripažinti, pagerbti, pastatyti vis ant aukštesnio ir aukštesnio visuomenės laiptelio. Dvasios Karys viską palieka ir nieko nepaisydamas paklūsta tik tam, ką liepia jo širdis. Jis – eksperimentuotojas iš prigimties ir gyvena pavojingai. Jis drįsta viską pradėti vis iš naujo, tarsi iki jo nieko nebūtų buvę. Jis gali sukurti savo dangų ir savo žemę ar lyg Feniksas prisikelti iš savo paties pelenų. Jis pasaulį patiria savo kailiu. Šitaip ugdoma atsakomybė. Minioje atsakomybė nereikalinga. Ją pažįsta tik tas, kas iš tiesų yra vienas. Dvasios Karys niekada neapgailestauja, nes jis nenusižengė tam, kas svarbiausia – sau.

- - -

Beprasmiška, nes nėra jokio kelio. Vien tik užkeiktas sukimasis ratu. Ir daugiau nieko.

- - -

Dažnai žmonės kalba apie visišką savo netikėjimą su tokiu pasididžiavimu, sakytum tai būtų žygdarbis. O šiaip jau tikėjimas reikalauja kur kas daugiau jėgų, širdies ir, žinoma, išminties.

- - -

Tiktai laisvas žmogus moka džiaugtis.

- - -

Prieš prisikeldamas turi numirti.

- - -

Iš esmės mes visi esame tiktai idėjos. Ir nieko daugiau.

- - -

Mano Mokytojas sakydavo, kad kiekvieną vakarą reikia gultis į patalą, lyg tai darytum paskutinį kartą, nes niekada nežinai, kada tau vėl išauš rytas – šiame ar jau kitame gyvenime. Mintys apie būties trumpumą gal ir atrodo banalios, bet jos puikiausiai išsklaido netikrus

sielvartus.

- - -

Visas mūsų gyvenimas tėra kelionė, trumpi sustojimai nakvynės namuose, atsitiktiniai susitikimai, neišvengiami išsiskyrimai, ir vėl – nesibaigianti kelionė amžinybėje...

Jurga Ivanauskaitė

„Kelionių alchemija“

Daugelis keliautojų patvirtins, kad būtent svečioje šalyje pirmą kartą gyvenime pamatė saulėtekį ar saulėlydį, pagaliau išvydo žvaigždes ir mėnulio pilnatį, įsiklausė į vandens čiurlenimą, vėją, paukščių čiulbesį ar pajuto žmonių gerumą bei šilumą... Visa tai nutinka ne todėl, kad kituose kraštuose dangus, oras, žemė ir jos gyventojai yra kitokie, o todėl, kad keliaudami kitokie būname mes patys. Ištrūkę iš kasdienybės įpročių ir prievolių narvo, staiga atgauname tikrąją žmogaus laisvę, susigrąžiname gyvenimo geismą, džiaugsmą ir pilnatvę. Tas, kas bent kartą šiuos svaigius jausmus patyrė, jų nebepamirš net pilkiausioje rutinoje. Kaip tik todėl yra tokie brangūs svečių šalių prisiminimai. Ir jei nesame galutinai atbukę, kiekviena kelionės nuotrauka primins mums ne tik kokį egzotišką peizažą ar istorinį statinį, bet ir nevaržomos laisvės akimirkas, o svarbiausia – visa persmelkiantį įsitikinimą, kad gyventi yra gera, prasminga, verta! Tai įmanoma tik pačiam patirti, todėl taip dažnai mūsų įspūdžiai iš pačių nuostabiausių kraštų kitus palieka abejingus.

- - -

Juk Dievas, nesvarbu kokiu vardu jį vadinsime, yra ne danguje, ne kokiame nors šventame mieste ir ne bažnyčioje, o mumyse pačiuose.

- - -

Daugybė žmonių, užuot iš tikrųjų gyvenę, tik rengiasi gyventi, bet taip ir nepradėję būna mirties užklupti.

- - -

Kai kas keliavimą laiko esmine egzistencine pozicija. Kiti tvirtina, kad tai tik būdas pabėgti nuo susikaupusių problemų, beje, nevykęs, nes, net atsisakęs bet kokio

bagažo, į tolimiausią Žemės pakraštį tempiesi savo paties kalėjimą ir jame įkalintą kankinį. Prie nuolatinio judėjimo erdvėje ir laike rizikuojama priprasti kaip prie alkoholio, narkotikų ar vaistų. Kad ir kaip ten būtų, kelionė, slopindama išgyvenimus, susikaupusius pernelyg ilgai užsibuvus vienoje vietoje, gali veikti nuskausminamai. Taip nutinka jau vien todėl, kad judėjimas į priekį kuria vis naują perspektyvą, nors ir yra apribotas dviem konkrečiais taškais: iš taško A į tašką Z. Kelionė beveik visuomet turi tikslą, ir dažniausiai jis vienaip ar kitaip pasiekiamas. To, deja, nepasakysi apie tikslus, kuriuos žūtbūtinai užsibrėžiame tūnodami vienoje vietoje.

- - -

Žmonėms, kurie geba būti vaikais, pasaulis atsiskleidžia stebuklingais pavidalais.

- - -

Visa susiję ir nedalomai susipynę. Žmogus yra pasaulyje, o pasaulis telpa jame. Todėl gyvenimas neįmanomas be visuotinės atsakomybės.

- - -

Tebesu iš tų nepataisomai romantiškų žmonių, kurie viliasi, kad meilė, kaip ir tikėjimas, priklauso ne fiziologijos, o metafizikos sričiai ir mus aplanko ne dėl cheminių reakcijų smegenyse. Nieku gyvu nesutiksiu, kad jausmas, kartais suteikiantis sparnus arba pakertantis kojas, sakytum, vietoj jų dar ką tik būtų plekšenusi undinės uodega, atsiranda dėl dopamino, oksitocino, noradrenalino ir testosterono. O abejingumas ir nusivylimas užlieja tada, kai organizme sumažėja serotonino.

- - -

Filosofinė ir buitinė kalba yra tarsi du krantai, kurie niekada nesusijungia.

- - -

Ar Dievui patinka skurdas? Sprendžiant iš prabangos, kurioje jis garbinamas skirtingiausių pasaulio religijų, atrodo, kad ne.

- - -

Budistinė meditacija ypač akivaizdžiai demonstruoja, kaip mintys ateina, stabteli, jeigu jas sulaikai, pasilieka sąmonėje, jei saviniesi, arba išeina beveik nepastebėtos ir nepalikdamos pėdsako. Tas procesas paguodžia, nes akivaizdžiai regi, kad mintys atkeliauja iš niekur ir iškeliauja į niekur, kaip pats žmogus – iš nebūties į nebūtį. Kodėl turėtume bijoti mirties ir niekio, juk anapus jau praleidome kur kas daugiau laiko, negu esame šiapus, čia ir dabar. <...> Nušautos įkyriosios mintys dažniausiai prisikelia. Ir šauna į mus pačius.

Tie, kas tiesiogiai dirba su mintimis – menininkai, mokslininkai, turbūt net mistikai, – žino, kad kartais tuo pat metu erdvėje aplink mus ima sklandyti vienos ir tos pačios reikšmingos idėjos. Tuomet svarbiausia, kas pagaus jas pirmas, nes bent sekundę uždelsusieji bus apkaltinti plagiatu. Atskirti didžią mintį nuo eilinės taip pat nesudėtinga, kaip per medžioklę sužinoti, ką sumedžiojai – nudobei šerną ar pykštelėjai į voverę. Pačiupus rimtą grobį dera jį kuo greičiau tempti į savąjį realybės tunelį taip, kad išorėje nė pėdsako neliktų, devyniais užraktais užrakinti ir dar užkalbėti kokiu magišku burtažodžiu, nes dar ims ir išlėks kaip koks džinas iš butelio, o tada – klius kitiems. Tiesa, būna liūdna, kai puiki mintis atitenka ne tam, kam derėjo, tad belieka stebėti, kaip ją negrabiai doroja apsukrus nevykėlis.

Ar bereikia pridurti, kad mūsų mintys mums nepriklauso?! Bet tokia jau žmogaus prigimtis, kad jam viską norisi savintis.

- - -

Filosofai kalba apie naują mąstymo fenomeną, susiformavusį maždaug praėjusio amžiaus viduryje, kai mirties problema pasidarė sakytum nepadori, lygiai kaip anksčiau buvo cenzūruojamos sekso temos. Įsivyravo jaunystės, sveikatos ir jėgos kultas, kai tapo tabu užsiminti apie reklamos liaupsinamų dailių, gyvybingų, blizgančių kūnų senatvę ir mirtingumą. Žmonės pradėjo gyventi ir mąstyti taip, lyg būtų nemirtingi, ir net nuolatos bangomis nusiritančios apokalipsiškos pranašystės, manding, yra tik slaptas troškimas išvengti galvojimo apie savąją mirtį. Juk sunku susitaikyti su mintimi, kad, pačiam pasitraukus iš gyvųjų tarpo, pasaulis liks kaip buvęs, gims vaikai, žmonės mylėsis, žaliuos žolė, čiulbės paukščiai, ir plytės žydras dangus. Lengviau apsidrausti tikėjimu, kad vieną baisią dieną, sutrimitavus Apokalipsės angelams, prasidės totalus galas, ne tik tavo asmeninis, bet ir visos žmonijos, planetos, gal net galaktikos.

Senosiose bendruomenėse žmogui iškeliavus Anapilin, šiapus pasilikusiųjų buityje ir būtyje stodavo Didžioji pauzė. Laidojimo apeigos ir ritualai užimdavo daug laiko, kurio pakakdavo ne tik mirusiajam pagerbti, bet ir gyviesiems susikaupti, savo pačių laikinumui ir mirtingumui apmąstyti. Dabar viskas vyksta kone atvirkščiai, ypač galingiausiose pasauliui madas diktuojančiose supervalstybėse. Stengiamasi, kad mirtis nesudrumstų gyvųjų darbo ir poilsio ritmo, kad laidotuvės įvyktų greitai, neskausmingai, vos neparašiau – linksmai.

- - -

Dažnas, ranką prie širdies pridėjęs, prisieks, kad niekada gyvenime nieko nepavogė. Bet tai netiesa. Mes vagiame vienas kito idėjas, mintis, jausmus, netgi laiką. O nesugebėdami džiaugtis šiuo pasauliu, manding, vagiame iš paties jo Kūrėjo.

- - -

Kartais atrodo, kad žmogaus gyvybė yra bevertė. Vienas kitas pasipiktinęs balsas pasigirsta nebent tuomet, kai nušaunamas parke bėgiojęs ir gyvenimu džiaugęsis šuo.

- - -

Žodžiais įmanoma užmėtyti negyvai kaip akmenimis, pliekti kaip kumščiu į smilkinį, saulės rezginį ar žemiau juostos, subadyti lyg peiliais.

- - -

Gyvenimas visuomenėje visada paremtas didesniu ar mažesniu melu. Išlikti absoliučiai ištikimam tiesai įmanoma nebent dykumoje, kalnuose, atsiskyrėlio celėje, nes beprasmiška meluoti smėliui, akmenims, uoloms, gyvatėms, driežams, dangui, keturioms uždaroms sienoms. Jie ne tik nieko neklausinėja, bet yra tobulai abejingi kito buvimui.

Kai esi tarp žmonių, viskas daug kebliau. Mimikrija, arba gebėjimas prisitaikyti, reikalauja aukų, ir dažniausiai aukojamas tiesos sakymas. Bendraujant nuolat tenka kai ką nutylėti, nuslėpti, kai ką pridėti, pagražinti, papasakoti ne iki galo arba ne nuo pradžių, vaidinti tą vaidmenį, kurio reikalauja pašnekovas, ar kurti tokį amplua, kokiu pats nori prieš jį pasirodyti.

- - -

Jeigu šį rytą atsibudai ir jautiesi labiau sveikas nei sergantis, tai esi laimingesnis už milijoną žmonių, kurie iki kitos savaitės nebeišgyvens.

- - -

Kas suskaičiuos, kiek sekundžių, minučių, valandų, dienų, naktų, savaičių, mėnesių ar net metų praleidžiame nė nesusimąstydami apie tai, kad gyvename, o ką jau kalbėti apie gyvenimo tikslą ir prasmę. Elgiamės taip, lyg būtume amžini, ir niekas niekada neišmuš mums iš po kojų tvirtos žemės, nenukabins dangaus virš galvos, nenusegs nuo jo saulės, mėnulio, nenubrauks

žvaigždžių, neužsuks nematomo čiaupo, pro kurį srūva grynas oras, neišjungs šviesos, neištrins spalvų, nenutildys muzikos, paukščių, žmonių balsų ir visų kitų garsų, džiuginančių, raminančių, erzinančių ar nepakenčiamų. Dažniausiai ne gyvename, o vykdome pareigas, priedermes, prievoles, tarp kurių yra ir šventės, džiaugsmai, pasilinksminimai, netgi – meilė. Kitkam trūksta laiko, bet ne todėl, kad per ištiestos kairės rankos atstumą jaustume stovinčią savo pačių mirtį ir skubėtume įvykdyti tai, ko nebeįstengsime, kai jinai mus palies.

Visas mintis apie neišvengiamą pabaigą gename šalin, idant nesudrumstų įprasto ritmo, monotoniško arba kakofoniško, netrukdytų susikaupti, apmąstyti ir kontempliuoti. Stabtelim tik tada, kai miršta kas nors kitas. Tuomet prasiveržia ašaros, bet ne dėl to, kuris guli karste, kuris leidžiamas į duobę ir, paragintas žemės grumstų dunksėjimo į ąžuolinį dangtį, iškeliauja slaptais Anapusybės koridoriais, lydimas vis tylančios giesmės Marija, Marija... Verkiame dėl savęs, net jei to neprisipažįstame. Verkiame, nes suvokiame, kad mirsime, ir kad „bombos krinta vis arčiau mūsų“, kaip pasakė vienas šmaikštautojas. Panašiai nuteikia ir pranešimai apie kieno nors nepagydomą ligą. Tai užkrečia mintimis, nemaloniomis, tarsi musių lervos pūvančioje mėsoje, kad ir mūsų neliečiamybės ratu apibrėžtąjį kūną gali ištikti tokia pat lemtis.

Staigi mirtis visada atrodo geriau nei ilga nepagydoma liga, kai pasmerktasis į pasaulį žvelgia kaip į smėlio laikrodį, kurio jau niekas dar kartą nebeapvers. Bet iš tiesų tas smėlis nenumaldomai byra visiems, net patiems sveikiausiems. Jei tik geriau įsiklausysi, išgirsi nepaliaujamą tylų jo šnaresį.

Jurga Ivanauskaitė

„Mėnulio vaikai“

Paniška karo baimė? Po velnių, tegu būna tas karas, jei jis toks neišvengiamas pagal visas moderniausias nihilistines teorijas. Bet kurių velnių nuodyt gyvenimą sau ir kitiems nuolatos apie tai primenant?!

- - -

Šiam pasauly net mažiausias daiktelytis turi prasmę ir įtaką viskam, kas vyksta, arba apskritai niekas neturi jokios prasmės.

- - -

Kiekvienas žmogus – tai uždara meilės arba nevilties, arba kvailumo, arba džiaugsmo, arba kančios sistema.

- - -

Juk toji TIESA visada glūdėjo ir glūdi mumyse, bet reikia sprogimo, kad ją savy atrastum.

- - -

Aš netikiu reinkarnacija jau vien todėl, kad šiais laikais ji virsta prisitaikėliška pavojinga teorija, paprasčiausiu konformizmu... Nes juk patogu viską atidėliot kitai dienai, kitai savaitei, kitiems metams. O kas begali būt patogiau už atidėliojimą... kitam gyvenimui!

- - -

Jei esi sukurtas kančiai, kaip nors turi ją pateisinti.

- - -

Tikriausiai pastebėjai, kad lengviausia bendrauti su įsivaizduojamu pašnekovu, kuris kantriai klausosi, viskam pritaria, o jei ir prieštarauja, tai tik iš anksto žinodamas argumentus, kuriais jam atsikirsi.

- - -

Tu tik pažiūrėk, kaip gyvena žmonės, kaip jie skuba, o per tą skubėjimą nebeturi vienas kitam laiko, nebemyli vienas kito. O žinai, kodėl jie taip skuba? Kodėl taip

pagreitėjo vadinamasis gyvenimo tempas? O todėl, kad visi jaučia, kad kiekviena akimirka gali būti paskutinė! Negi tu nesuvoki, kad mes visi garmam į prarają? Užsimerk ir pajusi.

- - -

Savižudybė – amžinas atsakymas į laikiną klausimą.

- - -

Atvirumas ne suartina žmones, o juos skiria, tolina vieną nuo kito. Juk būdamas atviras, žmogus kaip į tunelį eina gilyn į save; tolsta, tolsta, tolsta nuo to, kuriam atsiveria, to, kuris bijo arba nenori, arba nesupranta leistis iš paskos.

- - -

Nuodėmė pasakot apie save, nes tai mėgavimasis kančia. Nuodėmė klausytis svetimos kančios.

- - -

Kalbomis dievo nesunaikinsi. Reikia naikint tuos, kurie jam meldžiasi.

- - -

Sužinot viską apie kitą žmogų – beprotiškas, pamišėliškas noras. Juk žmogus – visada visiems ir visur kitoks. Žmogus, kaip upė – teka, srūva, kinta... ar galima vienąsyk įbridus į upę pasakyti, kokie yra jos vandenys pavasarį, vasarą, rudenį, žiemą, švintant, saulei leidžiantis, mėnesienoje; kokie jie plukdydami ižą, purvus po smarkių liūčių ar kieno nors negyvą kūną?..

- - -

Apie kitą žmogų neįmanoma papasakot todėl, kad svetimą gyvenimą kiekvienas mato savo spalva.

Jurga Ivanauskaitė

„Miegančių drugelių tvirtovė“

Kartais ūmai prasiveržusio savo siaubo ir sopulio dingstimis įvardijame visai ne tuos dalykus, kurie gyvenimą lašas po lašo paverčia nebepakenčiamu. Stichinės nelaimės, karai, teroristiniai aktai ir įkaitų dramos mums sukelia slaptą palengvėjimą, nes padeda atsakomybę už vidinį pragarą perkelti į išorę. Desperaciją dėl totalaus asmeninio pasaulio žlugimo sutapatiname su katastrofomis, vykstančiomis ten, kur blogai, labai blogai, bet mūsų nėra.

- - -

Griebdamasis cunamio ir kitokių stichinių nelaimių, Dievas geidė parodyti, jog visos žmonių sukeltos katastrofos ir teroristiniai aktai tėra vaikų žaidimas, naivus, net juokingas kūdikio įtūžis, palyginti su Tėviškaisiais naikinimo, bausmių bei kerštavimo mastais.

- - -

Kapinėse gyvieji su nykimo ir išnykimo ženklais kovoja ravėdami piktžoles, užpildami kapus cementu, gremždami samanas nuo antkapių, nors, manding, jie tai daro ne gedėdami velionių, o norėdami patys sau įrodyti, kad mirtis nenugali visko.

- - -

Kartais mane tiesiog dūkina pagrindinių mūsų būties taisyklių absurdiškumas. Kam reikalingos kūniškos ligos, luošumas, iškrypimai, pamišimas? Nejaugi kuriant pasaulį nebuvo galima be viso to apsieiti? Kam senatvė? Kam tie kankinimai silpnumu, susidėvėjimu, suminkštėjusiu protu, bejėgiškumu? O mirtis ir po jos numesta išnara, kuria, likusiems toliau gyventi, būtina kažkaip atsikratyti?

- - -

Dieną dar šiaip taip ištverdavau artėjančios nebūties siaubą, maskuodama baimę įvairiausiais mažmožiais, pagražais ir tuščiais užsiėmimais. Tačiau naktį, jei neužmigdavau, prarasdavau visas slėptuves.

- - -

Netikiu, kad skirtingiausių pasaulio kampelių žmones galėtų suvienyti džiaugsmas. Nebent žemiečiai būtų nugalėję ateivių iš kosmoso invaziją, kaip naiviai fantazuoja Holivudo režisieriai. Liūdesys – kur kas patikimesnė jungiamoji grandis, o pati patikimiausia yra mirties baimė, aštrus ir skaidrus suvokimas, kad visi esame marūs. Kad kiekvienas mirsime atskirai.

- - -

Jei žodžiai manęs nesužeidė, kaip jie gali gydyti? Tai pajėgia tik laikas.

- - -

Žmogaus išėjimas iš šio pasaulio dažniausiai būna pasibjaurėtinas, nebent mirtų vaikai. Jie prikaupia mažiau gyvenimo purvo, todėl ir merdėdami spinduliuoja blyškią tuštumos šviesą. O nusenėlių agonija viską aplinkui apgaubia tamsiais dūmais, it degtų sąvartynai ar smilktų tūkstantmečiais trūnėsių klodais sugulę durpynai.

- - -

Jei fiziniai vyrų ir moterų apvalkalai yra bent kiek vienas kitam pritaikyti, tai sielos iš esmės skiriasi. Vos ištrūkusios iš kūno, jos baisiu greičiu lekia į skirtingas puses...

- - -

Kartais susimąstau, ar mirtis yra mumyse ar – šalia mūsų?

- - -

Mane, kaip ir daugelį, kankinamo gyvūno vaizdas sukrečia labiau nei kankinamo žmogaus.

Jurga Ivanauskaitė

„Pakalnučių metai“

Koncertas Nr. 1

Inkai turėjo Nežinomo Dievo Šventyklą, kurioje galėjo melstis kiekvienas ir kam tik panorėdavo.

- - -

Kaip duris mes vadiname „įėjimu“ iš lauko ir „išėjimu“ iš vidaus, lygiai toks gyvenimo ir mirties santykis, – prisiminė kažkada skaičiusi Tibeto Mirusiųjų knygoje.

- - -

Ji prisiminė dar vieną mamos pasakojimą: mergytė, praūžus priešo bombonešiams, mėšlungiškai spausdama savo mamos (Jos senelės) ranką išlipo iš paskubomis iškastos slėptuvės, pamatė lygiai tokį juodą išdidų siluetą pūlingai kraujuojančio dangaus fone. Tai buvo vienuolis, tėvas Paukštys, meldęsis su jomis toje pat slėptuvėje antskrydžio metu. Dabar jis dėkojo Dievui už praūžusią nelaimę, o maža mergytė, skaudžiai gniauždama motinos ranką, žvelgė į dangų – milžinišką, krauju pasruvusią žiauraus pamišėlio, žmogžudžio Dievo akį.

Kada ateis Godo?

Mes pripratę garbinti kenčiančiuosius.

- - -

– Štai taip gimdoma, išsikėtojus ant kapo. Blykstelės diena ir – vėl naktis. Laikas – tik tam, kad pasentum.

Atsitiktinis pokalbis birželio naktį

Pankai yra manifestacija, triukšmingai skelbianti beviltiškumą, irimą ir nihilizmą! Tai atrodo lyg garsus

priešmirtinis atodūsis išsekusios, vartotojiškos visuomenės, kuri pati save naikina!

- - -

Žmonės vieniši kaip medžiai. Medžiai liečiasi lapais, šakomis, bet kamienai visada stovi atskirai. Visada.

- - -

Svarbiausia – sau suteikti visišką laisvę.

Apie tai, kaip...

– ...aš šito nebepakelsiu gal reikia iš čia išvažiuoti važiuoti į kalnus ar prie jūros toliau kiek galima toliau bet ne išvažiavimas nieko nepakeis nieko nieko nepakeis bus jūra bus kalnai o aš ta pati visur ta pati pasaulis neutralus ir viskas priklauso tik nuo manęs reikia keisti save ne reikia pasidaryti galą...

- - -

Kodėl priešmirtiniai laiškai ir dienoraščiai rašomi taip lyg būtų skirti milijoninio tiražo spaudai...

- - -

Žmonės nemokėjo tylėti. Jų galvose lakstė, šokinėjo, šuoliavo, šlamėjo, putojo, sukosi, kunkuliavo, tvyrojo, dvelkė, giedojo, trypčiojo, spiegė, aimanavo, žybčiojo, kliunksėjo, spjaudėsi, dejavo, šaukė, rūko, klupo, springo, mušėsi, plakėsi, duso, sproginėjo mintys. Ir Rytų išmintis, kad didžiausia palaima žmogui – suvaldyti, nuraminti, nubaidyti mintis ir paskleisti savo galvoje tylą ir ramybę – dabar jam atrodė absoliuti ir neginčijama.

Ar pas jus atėjo Naujieji Metai?

„Vienišų Širdžių Klubas“ – tai Tie, trypčiojantys balose prie senos, mėšlungiškai mirksinčios Eglės. Naujuosius Metus šioje palėpėje mes sutinkame jau ne pirmąsyk.

Visuomet apačioje būriuojasi Tie. Lyg neturėtų namų ar būtų išvyti laukan tai Stebuklo Neišsipildymo Nakčiai, tarsi lėkimas paknopstomis, ratu aplink blykčiojančią Eglę, konvulsyviai susikibus rankomis su tais, kuriuos regi pirmą ir paskutinį kartą, galėtų ištirpdyti stingdantį vienatvės jausmą. „Vienišų Širdžių Klubas“ – praminė juos Artūras, nes nei tamsa, nei bengališkos ugnies pliūpsniai ar šampano purslai, nei kretiniškai šypsančios paršiukų, kiškučių bei meškučių kaukės nepajėgė nuslėpti jų akyse tyvuliuojančios vienatvės.

Namas užmiestyje

Jūs tikriausiai pastebėjote, kad tokie statiniai, kurie yra skirti žmonėms, – namai, stadionai, stotys, šventovės – likę tušti įgauna keistą išraišką, kuri galiausiai ima bauginti. Ar kada matėte akis be vyzdžių? Iš pradžių akys kaip akys, o paskui – lyg kas karštu vandeniu šliūkštelėtų...

- - -

Tą valandėlę itin troškau graudžiai paprasto artumo su tais, kurių niekada nesutiksiu.

Dvi pasakos apie savižudžius

Savižudis!!! Ak, taigi nulenkime galvas prieš Praną N., drįsusį atverti žydras ATSARGINIO IŠĖJIMO duris pilkoje mūsų gyvenimo sienoje! Neslėpkime – ne vienas apie tai svajojame, trokštame, geidžiame, naktį virpančiomis šnervėmis uodžiame aitrius nebūties kvapus; prasižioję, užsimerkę, įtempę ausis gaudome begarsį tuštumos čiulbesį! Ir visada sustojame išpilti šalto prakaito, padėrusiomis akimis, iki skausmo delnuosna susmigusiais nagais pajutę – STOVIME ANT

SLENKSČIO!

Regėjimai geltonoje šviesoje

Aš mąsčiau balsu. Juk mes nekantraujame kiekvieną galvon užklydusią minteliūkštę tučtuojau iškelti dienos švieson, kad išvystų, išgirstų, pasigrožėtų kiti. Jei nėra kas klauso – užrašyti dienorašty arba dailiame, truputį pageltusiame popieriuje su vandens ženklu, galų gale pirmoje pasitaikiusioje laikraščio skiautėje. Mes paniškai bijome, kad tie mūsų galvosna iš kažkur užskridę paukščiai išsprūs ir nebeteksime jų visiems laikams. Nors, esu tikras, mintys mums niekada nepriklausė, nepriklauso ir nepriklausys! Jų knibžda visata. Mintys skraido spiečiais ir po kelias, sklando po vieną, būna ryškios ir margaspalvės, žydros ir mažytės, juodos raudonai blyksinčiomis akutėmis, pilkos sunkiais kvadratiniais sparnais, o kartais – oranžinės, gaiviai skambančios. Jos tik užlekia mūsų galvosna trumpam poilsiui, nutupia kaip paukščiai ar virpančios plaštakės. Man juokingas išminčių garbinimas, reikia žavėtis mintimi, o ne galva, kurion ji nusileido.

- - -

Reikia ne žiūrėti, o matyti.

Labai nemalonus atsitikimas

Kai eidamas gatve žiūri į žmonių veidus, pajunti klaikią vėsumą. Juose tiek abejingumo, įtampos, pagiežos, nevilties – ištisa skalė kankinančių nemalonių jausmų.

- - -

Laimė – nepaaiškinamas dalykas. Kas jos nepatyrė, nesupras.

Diena, kurios nebuvo

Visiškai nesvarbu, kas ką myli, ar mylimasis vertas, leidžiasi, moka, gali būti mylimas. Svarbu – kaip mylėti. Mylėti gali kiekvienas. Bet – nemyli. Tik turškiasi kažkokiose sekliose, drumzlinose jausmų balutėse it žvirbliai pavasarį.

<...>

Žmonių įprasta poruotis. Jei nesiporuoji, tave užbadys pirštais, akmenimis užmėtys. Kad galima tiesiog mylėti, niekam nė į galvą neateina.

<...>

Visiškai nesvarbu, kas tau įžiebė meilę, reikia kiek galima greičiau atsiplėšti nuo to žmogaus, kol tavęs nepririšo. Pakilti ir liepsnoti, liepsnoti, liepsnoti. Juk nesvarbu degtukas, įžiebęs liepsną. Ugnis – štai esmė!

Pakalnučių metai

– Visi tave myli, lengva ir tau visus mylėti.

- - -

Tu sakai, kad yra amžinos gėrio idėjos, o aš sakau, kad yra amžinos griaunančios jėgos. Jėgos, o ne idėjos. Kad ir karas. Visi nori taikos, bet kyla karas. Tai stichija.

Jurga Ivanauskaitė

„Placebas“

Kaltės jausmas visiškai išmuša iš vėžių. Gerai, kai apie ją žinai tik pats vienas, bet kas darysis, kai sužinos kiti? Kaltės tirpdomas, prarandi įprastines kieto kūno apybrėžas. Virsti šlykščia drebutiena, snargliais, nors dar visai neseniai sau ir kitiems buvai toks mielas.

- - -

O kas, jei mirtimi viskas ir baigiasi? Jei daugiau nebebus jokio tęsinio, nieko, nei gimimo, nei gyvenimo, nei dar vienos baigties? Nebebus nei Paskutinio teismo, nei susitikimo su Viešpačiu ir Jo angelų palyda, nei akistatos su šėtonu, nebebus nei palaimos rojuje, nei kentėjimo pragare, nei egzistavimo kitose planetose žalio žmogeliuko pavidalu, nei persikėlimo į paralelinius lygmenis, nei tvyrojimo eteryje, ore, vandenyje, nei glūdėjimo medyje, metale, akmenyje, nei plevenimo ugnyje ar žybsėjimo šviesos dalelytėse.

- - -

Savižudžiai išduoda ne tik žmones, iš esmės jiems nelinkėjusius nieko bloga, bet ir savo lovas, spintas, stalus, krėslus, kilimus, knygas, drabužius, indus ir daugybę kitokių mažmožių, kurie buvo absoliučiai ištikimi. Jie taip pat išduoda gyvūnus.

- - -

Metafizinėmis temomis prabilęs vyras laikomas giliaminte asmenybe, o tą pačią sritį išmananti moteris aplinkiniams atrodo tik neturinti kuo užsiimti kvaiša, kliedinti boba, nelaimėlė, kuriai Dievas pagailėjo sutuoktinio ir būrio atžalų. Lygiai toks pat požiūris buvo ir į vienatvę. Vyrą ji puošė ir darė dvasingą, o moterį žemino, sakytum neigė pačią jos prigimtį.

- - -

Juk tik su svetimais, esančiais išorėje, siejama sąvoka „mirti“. O vidinis Aš atkakliai viliasi, kad liks gyvas net liovusis egzistuoti kūno apvalkalui.

- - -

Neverta prie ko nors prisirišti, nes bet kurią akimirką kilęs karas gali nusinešti brangų asmenį į nebūtį.

- - -

Tik atsipalaiduok akimirką, ir silpnumo minutė prišauks nevaldomų jausmų, užgintų minčių, neišpildomų norų potvynį. Sukels baisiausią tvaną, šluote nušluosiantį kasdienį, beaistrį, bespalvį, beskonį gyvenimą.

- - -

Pervardydamas daiktus ir žmones jų esmės nepakeisi.

- - -

Kodėl dauguma gyvūnus myli labiau nei žmones?

- - -

Maištininkai niekam nereikalingi. Net Dievas tai suprato, todėl sukilusius angelus visiems laikams nubloškė pragaran.

- - -

Kiekviename pirmojo susitikimo mirksnyje jau slypi visi būsimojo bendravimo momentai. Intuicija pajunta ir užfiksuoja net menkiausią virptelėjimą, o protas, kuriam įprasta tikrovę falsifikuoti, kaipmat pateikia iškreiptą vyksmo vaizdą.

- - -

Savižudybė – tai natūrali atranka, kas ginčysis su šiuo teiginiu?

- - -

Kiekvienas žmogus mąsto savaip ir susikuria savo vienintelę unikalią realybę, kitaip sakant, Realybės tunelį. Savo Realybės tunelius turi ne tik individai, bet ir poros, šeimos, draugijos, bendruomenės, miestai, tautos bei

valstybės.

- - -

Meilė gyva pati savimi, tai jausmas, kuris pasisotina ir pasitenkina rydamas savo uodegos galiuką. Pranašų ir poetų išaukštintajai meilei nereikalingas net partneris arba partnerė. Mylintieji dažniausiai garbina ne kitą žmogų, o savo pačių svaiginantį jausmą.

- - -

Juk kūnas tik perteikia, pratęsia, kartoja sielos judesius.

- - -

Kiekvienas žmogus turėtų gaut ne vieną, o daug vardų. Bent dešimt jame glūdintiems tūkstančiams antrininkų.

- - -

Žmonės nuolat apsimetinėja ir vaidina kitiems – draugams, kaimynams, praeiviams, prašalaičiams, miniai, juk tik jie bet kokiomis aplinkybėmis elgiasi taip, lyg greta stovėtų žiūrovas-vertintojas-teisėjas, o net likę vieni vis tiek stengiasi įsiteikti nematomam stebėtojui.

- - -

Senatvė – pats nedvasingiausias žmogaus gyvenimo tarpsnis. Dvasia triumfuoja jaunystėje, kai rašomi eilėraščiai, mylima, mylimasi, viliamasi, tikimasi ir tikima. Senatvėje – tik bijoma. Ligos, sopuliai, suminkštėjusios smegenys – šiose substancijose dvasios nė su žiburiu nerasi. Ji susidėvi lygiai taip pat kaip ir kūnas, nors yra už kūną daug trapesnė. Todėl kol vis dar funkcionuoja į susiraukšlėjusios odos maišą sukišti raumenys, kaulai, žarnynas ir kiti fiziologiniai dėmenys, dvasia būna jau seniausiai mirusi. Ji iškeliauja savais keliais, o kūnas braškėdamas sukasi šioje realybėje, it koks inercijos varomas mechanizmas.

- - -

Artimieji su savo mirusiaisiais visada prikrečia kokių nors nesąmonių.

- - -

Kiekvienas sakinys yra mantra, žodis prie žodžio ir susideda magiška užkalbėjimo formulė, o kuo ji dažniau, kuo įtaigiau kartojama, tuo daugiau pabaisų priveisia tikrovėje.

- - -

Užtaisė ginklą ir prisidėjo prie smilkinio. Ginklas skirtas gintis. Julijai kaip tik to ir reikėjo. Apsiginti nuo savęs pačios.

- - -

Stebėti blogį, mąstyti apie blogį, rašyti apie blogį smagu! Šis yra ryškus, fotogeniškas, įsimintinas, sukrečiantis, o gėris – neapčiuopiamas, beformis, blankus, blyškus, užmirštinas. Taip pat nedera pamiršti, kad eilinis vartotojas apie pakenčiamą savo būvio kokybę pajėgus spręsti tik ją su kažkuo kitu, blogesniu, baisesniu, dar beviltiškesniu, lygindamas.

Kriminalinių puslapių ir laidų populiarumą lemia ne tik lėkštas miesčioniškas smalsumas, bet ir metafizinis, kiekviename žmoguje tebetūnantis poreikis tyrinėti savo vidinį Šešėlį, kraupius pasąmonės gaivalus, kuriuos, prisiimdamas visą tokio veiksmo riziką bei siaubą, į paviršių už tave paleidžia kažkas kitas: žagintojas, maniakas, serijinis žudikas.

- - -

Kiekvienas gyvas padaras vienas gimsta, vienas ir miršta.

- - -

To, ko pats nepatyrei, niekada su kitu nepasidalysi, o užuojautos ir supratimo įmanoma sulaukti tik iš panašią patirtį išgyvenusio žmogaus.

- - -

Žmonės apie Pasaulio pabaigą pliurpė nuo neatmenamų laikų. Postringavo ne tik su baime, bet ir su keistu entuziazmu. Niekas iš Čia nenori išeiti po vieną, kitus palikdamas džiaugtis gyvenimu. Jei jau mirti – tai visiems drauge, pasiglemžiant dar negimusias ateities kartas!

- - -

Su visa banda neįžengsi pro dangaus vartus.

- - -

Visas mūsų gyvenimas, o labiausiai ateitis susiję su nerimu.

Jurga Ivanauskaitė

„Pragaro sodai“

Kai tu nebemylėsi, tu nebebijosi mirties, tu pasidarysi neatsargi, išsiblaškius, pažeidžiama, ir tu numirsi, numirsi nemylėdama, nebijodama, numirsi nesuprasdama, kas su tavim darosi, numirsi kaip gyvulys.

- - -

Nėra prarastosios žemės, o tik Pažadėtoji. Prarastas yra Rojus, mes visi iš ten...

- - -

Politika išties veikia kaip koks narkotikas. Žmogus, įsileidęs į save politiką, ima gyvent nuolatinėj įtampoj, svaiguly, euforijoj, įsitikinęs, kad jo buvimas staiga pasidarė labai prasmingas... Bet jis klysta. Jis lyg kokio vampyro įkąstas tampa priklausomas, dvasiškai tuščias, lengvai valdomas... Jis niekuo nebesidomi, nieko nebejaučia, apie nieką nebegalvoja, nebekalba – tik – politika, politika, politika. Jam reikia vis didesnių ir didesnių politikos dozių, bet jo siela tuo metu senka...

- - -

Ne gamta, o žmogus yra žūčiai pribrendęs. Dvasios katastrofa iššauks fizinę baigtį!

- - -

Pasaulis jį traiškė per langus besiveržiančiais išgaląstais saulės spinduliais, skaudžiais bundančio miesto garsų grumstais, švininiu žinojimo, kad reikės gyvent toliau, volu.

- - -

Žmogus yra langas, pro kurį žiūri Dievas!

- - -

Meilė yra išėjimas iš savo paties kalėjimo. Egoizmas yra savęs užmūrijimas vienutėje...

- - -

– Žinok užkietėję viduriai žmonėms sukelia ne mažiau kančių, nei užkietėjęs liūdesys.

<...>

– Aš tau tik gero noriu ir jau kokią valandą siūlau: išgerk paleidžiamųjų! – jis šliūkštelėjo jai degtinės.

<...>

– Šampanas – tai purgenas, arba – ricina užkietėjusiam liūdesiui. Kiekviena, išmaukusi buteliuką šampano, apsiverkia.

<...>

– Bet dar yra muzika. Aš jums mielai išrašysiu puikios paleidžiamosios muzikos receptukų.

- - -

Romantika – tai dešimteriopas noras gyventi.

- - -

– Daug ką galima sukurti... Net – gyvenimą!

<...>

– Daug įdomiau ne šiaip sau gyventi, o – kurti. Tada atsiranda prasmė.

<...>

– Galima džiaugtis ir pačiu kūrybos procesu, ir kūriniu.

- - -

Savimeilė yra meilės kalėjimas.

- - -

Ugnis – tai gyvybės ar mirties simbolis?

- - -

Tai, kad net meilė irgi praeina, kėlė siaubą, kaip akivaizdus visa ko baigtinumo įrodymas.

- - -

– Aš pasiilgau tikro meno, noriu paskaityti gerą romaną arba eilėraštį. Noriu parašyti ką nors labai labai apolitiško. Aš nebenoriu stebeilytis į televizorių, į tas visas kalbančias politikų galvas, aš nebenoriu skaityti publicistikos, kartais man atrodo, kad mano smegenys virto suglamžytais laikraščiais. Aš nebenoriu vaikščioti į

mitingus. Aš pasiilgau savęs. Man sunku ir nuobodu be savęs...

- - -

Šėtonas neliečia vaiko, gal tik pasėja jame savo piktą sėklą, jei suuodžia, kad dirva tam tinkama. O jau vėliau žmogus privalo pats nuspręsti, ar išrauti tą slapčia šėtono pasėtą piktžolę, ar leisti jai nevaržomai augti, o gal – net puoselėti, gėrintis apgaulingai ir baisiai gražiais, bevaisiais žiedais.

- - -

Jeigu frazės būtų kaip moterys, tai daugybė iš jų mirtų nuo AIDS kaip šliundros.

- - -

Susitinka du žmonės. Būna kartu. Gal net myli vienas kitą. Paskui – išsiskiria. Jie – iš esmės svetimi. Jie – iš esmės vieniši.

- - -

Mintis apie savižudybę Domanto neapleido nuo paauglystės. Ji buvo tarsi ginklas kišenėj, kuriuo gali pasinaudot bet kuriuo momentu. tarsi medalikėlis ant kaklo, tarsi malda, kartojama nevilties valandą. Kaip tik ši mintis darė jį mažiau vienišą, nes panašiai galvojančių ir jaučiančių personažų rasdavo beveik kiekvienoj savo mėgiamų rašytojų knygoj.

- - -

Vergas, kieno jis būtų, visgi turi vienintelę teisę – pasirinkti mirtį, o ne tapti mirties pasirinktu, pabaigti savo gyvenimą, kada tik panorės.

- - -

„Už ką mus baudi, Tėve mūsų, kurio nėra danguje, bet mums vis tiek šventas Tavo vardas, juk ne Tavo – tai kieno ta pikta valia. Siaubianti Mūsų Sielas, kieno ta karalystė tuščiame danguje ir troškioje žemėje... Nebeduok kasdienės mūsų duonos mums Šiandien, nes mes nenorim sulaukt rytojaus, ir neatleisk mums mūsų

kalčių, kaip ir mes neatleidžiame savo kaltininkams... Mes persisotinę, mūsų niekuo nebesugundysi, bet kodėl, kodėl, kodėl negelbėji mūsų nuo Pikto?!“

- - -

Moteris gyvena meilės vedina, o vyras – savimeilės.

- - -

Kiekviena idėja karts nuo karto materializuojasi ir vaikšto po Žemę labiausiai žmonėmis suvokiamame, taigi žmogiškame kūne...

- - -

„ANTIKRISTAS suklinka: „Progresas visada teisus!“ Blogio volas šlovingai ritasi pirmyn, ir pirmyn, ir pirmyn! ANTIKRISTAS istoriją mūsų nusviedžia šalin, jis išstumia praeitį, o senių kvailus sentimentus paspiria koja! Visas generacijas jis ateičiai savo aukoja ir mano karta prarasta – ji trąša šėtono rytojui! ANTIKRISTAS pašlovina žmogų, kurio pakirstos šaknys, kuris gyvena be meilės, vis vienas – plieno spalvos atmosferoj, kuris net kekšės švelnutės nelanko nakčia, o orgazmą jis patiria arsenalų gausme, kai gašlios raketos suvirpa neono šiurpioj mėnesienoj ir atomo reaktoriai tvinksi elektrinį geismą! <...> Karas – tikroji higiena – ANTIKRISTAS tai žino. Milijono mirčių vis reikėjo, vis reikia ir nuolat reikės šėtono progresui! ANTIKRISTAS gudrus, jis paskelbia žemėje taiką, o karą klastingai įnuodija į mūsų širdis. Šėtono užglostyti žmonės miršta svetimą mirtį, nes nemoka ir bijo numirti savąja. ANTIKRISTAS priešų savųjų nesunaikina, o pergimdo iš jų Naują Žmogų. Supas šėtono lopšiai – kalėjimai, beprotnamiai, konclageriai, karceriai. Pergimdytas šėtono žmogus nebežino moralės kančių ir vienatvės – vienišuosius savo smagračiais įsuka minios! Tegyvuoja darnusis ANTIKRISTO minios mechanizmas! ANTIKRISTAS paliepia: „Tu mylėki artimą savo siaubingai gilia neapykanta!“ Į šėtono šilkus įvyniota minia greit pribręsta

žiauriai prievartinei vienybei! ANTIKRISTO minia nepažįsta jokios metafizikos – ją valdo instinktai ir geismas, jos išganytojas – daiktas! ANTIKRISTO gigantiška mėsmalė – *perpetuum mobile* veikia: laidų labirintuos žaižaruoja katastrofų katarsis; visada pasiryžę kompiuteriai, prievarta, robotai, lankai; tegyvuoja dujokaukių, bunkerių, bombų, kareivinių romantika!! Tegyvuoja paskutinis APOKALIPSES sprogimas!!!“

- - -

– Anksčiau, skaitydama istorijos vadovėlius ir žiūrėdama į visas tas fotografijas aš kažkodėl galvojau, kad per revoliuciją normalus gyvenimas visai apmiršta... Kad vyksta tik revoliucija, viskas pulsuoja tik jos ritmu, jai pajungti visų gyvenimai, likimai, jausmai, mintys ir mirtys. O, pasirodo – ne! Pasirodo, net per revoliuciją žmonės it taifūno akyje, susitinka, išsiskiria, myli, kenčia...

<...>

– Jie ne tik kenčia, myli, bet ir valgo. Patikėk, per revoliucijas žmonės valgo.

- - -

Viskas daug paprasčiau. Moteris yra Žemė, o vyras – Sėjėjas. Žemė geidžia gero ir patikimo Sėjėjo. Žemė stengias neapželt piktžolėm, būt nuolatos išpurenta, patraukli, kad Sėjėjas nepraeitų pro šalį.

- - -

– Tu turbūt girdėjai teoriją, kad jeigu dabar į mūsų visuomenę ateitų Mesijas, naujasis Jėzus Kristus, jis greičiausiai atsidurtų beprotnamy. Šalia kitų apsišaukėlių mesijų: napoleonų, ufonautų ir gorbačiovų. Jeigu dabar ateitų tikrasis antikristas, jis į beprotnamį, ko gero, nepakliūtų?

- - -

– Amžinybė, mano manymu, yra artimesnė mirčiai nei gyvenimui...

<...>

– Tada – gyvenimas yra tik slenkstis į mirtį, o mirtis – amžinybė.

<...>

– Ne visai. Man atrodo, kad gyvenimas yra kelias, o mirtis yra slenkstis, o gal – durys, už kurių – amžinybė. O amžinybė yra paprasčiausia nebūtis. Niekas...

- - -

Kratėsi susmirdusiame plackarte, sausakimšame išvargusių, nuskurdusių, nelaimingų žmonių. Jie visi atrodė sumaitoti baisios katastrofos, ir Domantas šiurpdamas suvokė, kad katastrofa yra pats tų nelaimėlių gyvenimas.

- - -

Iššliaužęs iš miesto, lekiu autostrada. Visada, savaime suprantama, pagalvoju apie autoavariją, šis žodis paradoksaliai panašus į „autoportretą“, „autobiografiją“ ar – „autoironiją“... Šis žodis man reiškia „automirtį“, kitaip sakant – savižudybę. Bet paradoksaliausia yra tai, kad, greit važiuodamas, tarsi prašoki ribą, už kurios visos mintys apie savižudybę staiga dingsta. Nesu girdėjęs, kad kas nors nusižudytų autokatastrofoje. O kai pagalvoji – tai toks paprastas būdas... Ir beveik toks pat estetiškas, kaip, tarkim, nusišauti...

- - -

Ji man kažkada kalbėjo apie savižudybę ir sakė, kad nenusižudys, nes tai gėdinga kapituliacija, bejėgiškas ir apgailėtinas prisipažinimas, kad šis pasaulis su savo kvailais dėsniais tave nugalėjo. Ji pašėlusiai išdidi ir nė už ką neprisipažins nugalėta...

- - -

Sulig kiekvienu pro šalį praeinančiu svetimšaliu pasaulis tarsi plėtėsi prieš Agnės akis. Kartu plėtėsi ir augo graudulys, kaip mažai ji tą pasaulį matė, ir kiek mažai tepažins. Kalta dėl to buvo ne „geležinė uždanga“,

ne daugybės draudimų, tabu ir izoliacijos politika, ne pačios Agnės sėslus gyvenimo būdas. Net turėdama visišką laisvę ir pasakiškus pinigus, ji vis vien nieku gyvu nepamatytų VISO PASAULIO, kurio matmenis staiga suvokė. Jeigu, tarkim, jai pavyktų pabuvoti visuose kontinentuose, aplankyti didžiuosius miestus ir nors probėgšmais užsukti į mažuosius, tai visų žmonių, iš kurių kiekvienas vėlgi buvo atskiras pasaulis, pažinti, net – pamatyti buvo absoliučiai neįmanoma. O šią akimirką kaip tik žmonės, kuriems, išskyrus keletą, ji paprastai būdavo visai abejinga, atrodė įstabiai įdomūs. Žmonės, besisuką savo uždarose, kitiems nepažinių gyvenimų orbitose.

- - -

Lėktuvas pašėlo lėkti, siaubingu greičiu. Tame momente prieš pakylant tilpo viskas, šiurpus situacijos ŽŪT BŪT žavesys, jame glūdėjo gyvenimo skrydis ir reali baisios mirties galimybė...

- - -

Žmogus pats negalėjo sukurti sau sąžinės, nes ji – jam nepalanki. Sąžinė priklauso nuo kažko, kas aukščiau mūsų. Net nieko nežinant apie Dievą, pagal sąžinės balsą galima pažinti, kad yra kažkas, kas mus teisia.

- - -

Žmonės mane vargina. Jie iš paskutiniųjų stengiasi įrodyti, kad gyvena. Jie deda šitiek pastangų, kad gyventų. Jie šventai tiki, kad gyvena. Žmonės mane vargina. Apgailėtinas lankymo ritualas. Apgailėtini tie visi lankytojai. Jie elgiasi taip, tarsi aš būčiau K A R A L I E N E. Taip, aš išrinktoji, burtas lietė mane. Bet veltui mano lankytojai tikisi, kad atitolinsiu nuo jų Mirtį ar užtarsiu prieš ją. Visi pasikliauja kažkokia kvaila tikimybių teorija, spiečiasi aplink mane. Išrinktąją, tikėdamiesi, kad burtas jų nelies! Na ir kas? Jie vis kartoja, kartoja, kartoja, kad aš gyvensiu, na ir kas? Aš

čia išmokau žaisti. Pasakoju savo planus, prisiminimus apie ateitį. Jie tiki, o gal tik apsimeta, kad tiki, mano tuščias kalbas vadindami stiprybe ir optimizmu. O aš tik žaidžiu. Man galima.

<...>

Aš gyvensiu! Aš gyvensiu – aš mirsiu – aš gyvensiu – aš mirsiu – aš gyvensiu... Būrimas ramunėle. Būrimas lovos virbais. Būrimas pilkomis plokštelėmis lubose. Būrimas grindų plytelėmis: gyvensiu – mirsiu – gyvensiu – mirsiu – gyvensiu.

- - -

Ligoninėje Robertai sunkiausia būdavo vakarais. Nusisukdavo į sieną. Sesute Elenyte, esi turtinga, tu turi sieną, tu turi sielą... Na ir kas!? Čia triumfuoja kūnas. Kūno geiduliai. Kūno skauduliai. Kūnas talpina savyje mirtį. Kūnas pasigviešia iš manęs teisę gyventi. Aš daugybę kartų galėjau nusižudyti iš sielvarto, ir toji mirtis būtų ne kūno, o sielos nulemta. Savižudybė – sielos judesys. Bet dabar aš noriu gyventi. Mano siela trokšta gyventi, bet mano kūnas jai to neleis!

Andrei Kivinov

1961

Andrei Kivinov

„Naktis prieš pasaulio pabaigą“

Skruzdei nėra skirtumo tarp žmogaus ir dramblio.

- - -

Visos mūsų nelaimės – tik dėl greičio viršijimo.

- - -

Aukos visada buvo ir bus. Jos neišvengiamos. Išgelbėsi vieną – pražudysi kitą...

- - -

Gerų žmonių, be abejo, daugiau negu blogų. Tačiau net jie myli tave mažiau negu save. Gerų žmonių daug, bet dar daugiau – jokių.

- - -

Šiame gyvenime nepakanka vien geros galvos. Galvai būtinos aštrios, tvirtos iltys.

- - -

Svetima patirtis pigiai kainuoja!

- - -

Yra daugybė aukštų idealų, o žmogaus gyvenimas tik vienas...

- - -

Žymiai geriau ką nors padaryti ir pasigailėti, nei nepadaryti nieko ir dėl to graužtis.

- - -

Mes gyvename baisiame ir kvailame pasaulyje, kurį, deja, patys ir susikūrėme.

- - -

Bet kurio skandalo vertė yra jo savalaikiškume.

- - -

Visi mes dalyvaujame kortų žaidime. Tik kai kurie sėdi už kortų stalo, o likusieji maišomi kortų kaladėje.

- - -

Net pačios baisiausios tragedijos laikui bėgant tampa anekdotų tema.

- - -

Visiška kvailystė ieškoti gyvenimo prasmės vietoje to, kad tiesiog gyventum.

- - -

Rasizmas ir ksenofobija, kaip taisyklė, bujoja ant žlungančių imperijų kūno.

- - -

Juk tikrasis malonumas – gėrybių siekime, o ne jų turėjime.

- - -

Žodinis protestas – tai visai ne protestas. Reikia imtis veiksmo!

Andrey Kurkov
1961

Žmonės, nusipelnę nekrologo, paprastai būna kažko pasiekę. Jie kovėsi už savo tikslus, o kaunantis sunku likti švariam ir garbingam. Be to, ir kovojama šiais laikais tik už materialius idealus. Bepročiai idealistai, kaip klasė, išmirė. Liko bepročiai pragmatikai.

Bernard Werber

1961

Bernard Werber
„Angelų imperija“

Žmonijos civilizacija prasidėjo tada, kai primatai liovėsi mėtyti mirusius lyg šiukšles ir, priešingai, ėmė dabinti juos kriauklėmis ir gėlėmis.

- - -

Dabar, kai palieku „gyvenimą“, imu suvokti, kad visada maniau, jog mirtis – tai kažkas tokio, kas ištinka tik kitus.

- - -

Manau, kad po mirties nėra nieko. Visiškai nieko. Manau, kad nemirtingumas pasiekiamas gimdant vaikus, pastarieji pradės savo vaikus ir taip toliau... Būtent vaikai neš per laiką mūsų mažą deglą.

- - -

Kiekvienais metais Žemėje gimsta milijonai žmogiškųjų būtybių. Tonas mėsos, vaisių ir daržovių jos paverčia tonomis ekskrementų. Būtybės juda, dauginasi, paskui numiršta. Nieko ypatinga, bet tai ir yra mūsų egzistencijos prasmė. Gimti. Valgyti. Judėti. Daugintis. Dvėsti.

- - -

Baisiausia, kas galėtų mums nutikti, tai mūsų pačių amžinumas. Neįsivaizduojate, koks nuobodus būtų gyvenimas.

- - -

Mirtingieji neišmano, yra Dievas ar jo nėra, jie neturi jokių įrodymų ir galėtų būti kuklesni.

- - -

Kai žudydavau, stebėdavausi matydamas, kad žmonės apstulbsta, net pasipiktina išgirdę, jog juos

nužudysiu. Sakytum, jie įsivaizduoja, kad gyvenimas – jų nuosavybė, kaip automobilis, šuo, namas.

- - -

Viso ko tikslas yra tobulėjimas.

- - -

Kai daiktai gauna vardą, jie ima egzistuoti.

- - -

Visuomenei reikalingi pažeidėjai. Ji leidžia įstatymus, kad jie būtų laužomi. Jei kiekvienas laikytųsi galiojančių taisyklių ir paklustų normoms – normaliam mokslui, normaliam darbui, normaliai pilietybei, normaliam vartojimui, tai visuomenė būtų „normali“ ir stagnuotų.

- - -

Jei Dievas yra, tai kodėl jis turi būti paniuręs?

- - -

Persekiojant turtinguosius vargšai netaps laimingesni.

- - -

Revoliucijos nesukelsi, jei iš pradžių nepakeisi senosios kalbos ir žodyno. Nes būtent jie paruošia arba neparuošia protus mentaliteto pokyčiams.

- - -

Kalba, kuria mes kalbame, daro įtaką mūsų mąstymui.

- - -

Norint suvokti sistemą, reikia... iš jos išeiti.

- - -

Svarbiau stiprinti stipriąsias, o ne silpnąsias vietas.

- - -

Tegul mirtingieji tvarkosi patys. Kai pasieks patį dugną, gal tada atbus išgyvenimo instinktas ir jie vėl ims kilti.

- - -

Jums nusispjauti į mano minčių originalumą. Jus domina tik tai, ar mano mintys sutampa su jūsiškėmis, ar bent jau, kiek sugebu beždžioniauti.

- - -

Svarbu ne gėris, o sąmonės vystymasis. Mūsų priešas yra ne blogis, o nežinojimas.

- - -

Mazochistai suprato, kad užkirsti kelią baimei galima sukeliant įvykį, kurio baiminamasi. Jie bent jau žino, kada ir kaip tai atsitiks. Pats sukeldamas skausmingą įvykį mazochistas tariasi pagaliau valdąs savo likimą. Kuo daugiau skausmo suteikia sau mazochistas, tuo mažiau jis bijo gyvenimo. Jis žino, kad kiti negalės sukelti jam didesnio skausmo, nei jis sukelia sau pats. Jam nieko nereikia bijoti, nes didžiausias ir neprilygstamas jo priešas yra jis pats.

- - -

Blogi žmonės yra išsigandę žmonės, pirmi suduodantys iš baimės, kad nesuduotų jiems. Baimė viską paaiškina.

- - -

Idėjos – kaip gyvos būtybės. Jos gimsta, auga, dauginasi, susiduria su kitomis idėjomis ir pagaliau miršta.

- - -

Žmonių troškimai niekingi ir menki. Kartais man atrodo, kad jie bijo būti laimingi. Visą jų bėdą galima nusakyti vienu sakiniu: „Jie nenori kurti savo laimės, jie tik nori sumažinti savo nelaimes.“

- - -

Mano gyvenimas prarado prasmę. Liko tik numirti. Turiu nusižudyti dabar, tada mano buvęs gyvenimas bus vien laimė. Bet kaip tai daroma? Kaip visada, man kyla sunkių praktinių problemų.

- - -

Mirties bijome tada, kai žinome, kad dar ne laikas. Dabar aš žinau, kad man atėjo laikas. Todėl nebebijau mirties.

Bernard Werber

„Tanatonautai“

Reklama.

„Gyvenimas nuostabus. Gyvenimas – produktas, kurį per tris milijonus metų teigiamai įvertino septyniasdešimt milijardų žmonių. Tai neprilygstamos jo kokybės įrodymas.“

- - -

Mirti ne taip jau baisu. Tiesiog nieko nevyksta, štai ir viskas.

- - -

... viską jau išrado. Gyvenimas bėga greičiau, negu plėtojasi mokslinė fantastika. Nebėra išradėjų, liko tik sekėjai. Žmonės, tobulinantys tai, kas jau seniai išrasta kitų. Paskutinis, kuris patyrė didžiulį malonumą atimdamas nekaltybę naujam pasauliui, buvo Einšteinas.

- - -

Kapinės skirtos mirusiesiems, o ne gyviesiems.

- - -

Ateitį kuria ne malonūs žmonės, o novatoriai, įžūlūs, tie, kurie nieko nebijo.

- - -

Mirtis – geriausias vaistas nuo visų smulkių būties nemalonumų.

- - -

Gyvenimas baigiasi kirmėlių viduriuose.

- - -

Svarbiausia piliečio teisė – ramiai numirti.

- - -

Žmonės nori tikėti stebuklais, antgamtiniais dalykais, jie nori tikėti, kad egzistuoja ne tik šis pasaulis. Todėl kai kurie rašytojai, guru ir šarlatanai pelnosi pasakodami visokiausius nebūtus dalykus. Tokį poreikį žmonės jautė

visada. Tai įrodo religijos. Pakanka pažadėti rojų įsivaizduojamoje ateityje ir žmonės kur kas lengviau praryja karčias šiandienybės piliules. Tai tik patiklumas, kvailumas ir naivumas.

- - -

Mirtis – tai irimas. Tai pūvančios mėsos krūva.

- - -

Juk akivaizdu, kad geriausia mirti būnant sveikam.

- - -

Netgi ateizmas man atrodė savotiška religijos atmaina. Tvirtinti, kad Dievo nėra, vadinasi, primesti kitiems savo nuomonę.

- - -

Reklama:

Gyvenimas – kokybiškas produktas. Aš pats vartoju jį rytą ir vakarą. Darykite kaip aš!

- - -

Kokia prasmė būti žymiam ir gerbiamam, jei nepajėgi sužavėti savo svajonių moters?

- - -

Kelinta dabar mūsų gyvenimo valanda?

- - -

Malonumai! Galų gale kas šiame pasaulyje mūsų varomoji jėga? Ko mes ieškome šiame gyvenime? Kodėl mes dirbame, kodėl domimės kitais, kas verčia mus skubėti į priekį? Mes ieškome malonumų!

- - -

Ar jūs įsivaizduojate, kokią miną nutaisys popiežius, kai mes susidursime su kokiu nors dievu, kuris apsiskelbs abortų ir katalikų dvasininkų santuokų gynėju?!

- - -

Tiesmukai kovoti su religijomis beprasmiška. Nėra nei blogų, nei gerų religijų, jos visos paprasčiausiai nori išlikti.

- - -

Kas tai, erezija? Nurodyti tikslią anapusinio pasaulio buvimo vietą, vadinasi, nuteikti prieš save visų religijų atstovus. Jie ir taip pyksta ant mūsų už tai, kad nusitaikėme į pagrindinį jų komercijos objektą!

- - -

Viskas, kas atrodo beprasmiška, atskleidžia savo egzistencijos priežastį. Galima pajusti gyvenimo prasmės visatvę.

- - -

Aš žinau, kad esu tik būsimas lavonas.

- - -

Verčiau imtis eutanazijos, negu palaikyti žmogaus, pasmerkto egzistuoti kaip daržovė, gyvybę.

- - -

Supratau, kad vienintelė paskata turėtų būti būdų tobulinti save paieška.

- - -

Meilė – didžiausias egoizmo aktas, geriausia pasaulyje dovana, kurią gali pasidovanoti.

- - -

Nei persivalgydamas, nei ištvirkaudamas, nei svaigindamasis nesukelsi katastrofų ar pasaulinių konfliktų! Didieji karai visada prasidėdavo siekiant ne blogio, o gėrio.

- - -

Pagrindinis literatūros tikslas – parašyti taip, kad žmonės mąstytų ir patys eitų dar toliau!

- - -

Atrodė, kad alkoholyje jis aptiko trečiąjį pasaulį, esantį tarp gyvenimo ir mirties. Tikriausiai visi ieškojimai baigiasi alkoholiu.

- - -

Pasaulis nėra nei geras, nei blogas. Iš gamtos, Dievo ar dar ko nors, kam mes patikime tvarkyti savo gyvenimą, nesulaukiame nei atpildo, nei bausmės. Mes patys turime mokytis iš savo patirties. Galima tik viena klaida – nežinojimas. Visa žmonijos istorija kupina bjaurumo ir žiaurumo. Mes turime iš to pasimokyti. Skausmo pamokos visada veiksmingesnės už džiaugsmo pamokas. <...> Gerumas nėra gyvenimo tikslas. Gyvenimo tikslas – realizuoti save. Gyvenimo tikslas nėra būti maloniam, svarbu visada būti sąmoningam. <...> Per trisdešimt Bordžų valdymo metų Italijai teko patirti karą, terorą, žmogžudystes, nuodijimus, tačiau ši šalis davė Leonardą da Vinčį, Mikelandželą ir visą dvasinį Renesansą. O ką davė penki Šveicarijos taikos ir demokratijos amžiai? Laikrodžius, kad būtų galima tiksliai žinoti laiką, matuojantį begalinius jų rūpesčius. <...> Blogis reikalingas tam, kad čia, žemėje, būtų išlaikyta pusiausvyra.

- - -

Dievas yra Gėris, tačiau Dievas yra ir Blogis, nes Dievas – Viskas.

- - -

Žudyti? Jei yra Dievas, nesvarbu koks, jis niekada netrukdė tautoms naikinti vienoms kitas. Priešingai, karai tapo priemone išvengti gyventojų pertekliaus ir sutrukdyti žmonėms nustelbti kitas rūšis.

- - -

Gerumo apimtiems žmonėms sunku pasukti atgal!

- - -

Niekada nereikia siekti absoliutaus pažinimo, reikia tik artėti prie jo...

Ali Apsheroni

1962

Žmogaus egzistencijos pagrindas – supančio pasaulio pažinimas, be kurio neįmanomas prasmingas gyvenimas. Siekdamas suvokti daiktų esmę ir jų tarpusavio sąveiką, žmogus atranda savo būtį.

- - -

Iš karo negrįžtama ir perkeltine prasme. Pažįstu daug tokių žmonių.

- - -

Kad ir kaip nutolęs žmogus būtų nuo bet kokios filosofijos, jis vis tiek turi teoriją ar doktriną, paaiškinančią, kodėl jis gyvena būtent taip, o ne kitaip.

- - -

Prireikė daug šimtmečių, kol žmonės bent iš dalies suvokė, kad kitų gyvybės turi tokią pat vertę kaip ir jų pačių. Tačiau gyvenime iš esmės niekas nepakito: jei reikia paaukoti kitų gyvybes dėl savo interesų, tai daroma lengvai, be sąžinės graužaties ar dvejonių, tačiau labai piktinamasi, kai kiti patys tvarkosi su savo gyvybėmis.

- - -

Artėjant mirčiai gyvenimas darosi vis brangesnis. Mūsų atėjimas į šį pasaulį ir išėjimas iš jo yra pagrindinis egzistencijos klausimas, sumenkinantis visa kita.

- - -

Karas keičia žmogų. Vieni tampa geresniais, kiti – blogesniais. Iš karo visi grįžta pasikeitę.

- - -

Kas gyvena pernelyg didelėje mirties baimėje, yra tarsi gyvas įvyniotas į drobulę. Kokia prasmė bijoti to, nuo ko vis tiek pabėgsi?

- - -

Kančios valandą daugelis iš mūsų pavydi mirusiesiems, tačiau kančią įveikę, žmonės vėl galvoja apie mirtį su baime.

Harlan Coben
1962

Žmogus planuoja, Dievas juokiasi.

Leonidas Donskis
1962

Kas siekia laisvės ir savo žmogiškojo potencialo realizacijos, visada bodėsis ir vienu, ir kitu – tiek valdymu, tiek paklusimu.

- - -

Dvi naujienos: bloga ir gera. Bloga – pasirodo, mes kartais imame ir numirštame. Gera – mes numirštame ne visai ir ne iškart. Bent jau mūsų orumas kituose išlieka – kad ir kurį laiką. Orumas miršta paskutinis.

Leonidas Donskis

„Mažasis patirties žemėlapis“

Būdamas vienas nesi vienišas, atvirkščiai, niekas netrukdo pamatyti ir išgirsti pasaulio. Vienišumas tarp kitų – barjeras kelyje į daiktus ir save.

- - -

Dvasios ir minties intensyvumas lemia susitaikymą su savo trumpu amžiumi ir sykiu jo nuojauta.

- - -

Kas yra išmintis? Kiekvieno su tavimi kalbančio žmogaus veido regėjimas ir girdėjimas visko, ką jis sako.

- - -

Kas yra laimė? Savo charakterio ir asmenybės sutaikymas su pasauliu, – ypač su tais, kuriuos myli.

- - -

Tikroji asmens laisvė dažniausiai reiškiasi kaip mandagumas ir pagarba kitam ne iš baimės, o iš sampratos, kad esi ribotas ir netobulas.

- - -

Pamatus protingai minčiai neretai pakloja dvi viena kitai oponuojančios kvailystės.

- - -

Genijaus dalis yra ir atpažįstantieji jį.

- - -

Perdėta kritika dažnai tėra gebėjimas misti svetimu talentu, save įstengiant paversti dėmesio objektu tik tada, kai neigi didesnį už save.

- - -

Pasirinkdamas kerštą dažnai įtiki, kad nori sumažinti pavojingų žmonių ir niekšų skaičių, neutralizuodamas bent dalį jų, tik bėda, kad, pasirinkęs jų veiklos metodus, niekšų skaičių vien padidinsi.

- - -

Iš tikrųjų mes mylime tai, ko negalime racionaliai paaiškinti, tačiau be šito nesutelkiame savo asmens ir tapatybės į rišlią visumą. Mylime tai, ką bijome ir galime prarasti ir kas be mūsų prarastų egzistenciją. Mes negalime mylėti to, kas egzistuoja ir egzistuos be mūsų. Myli tada, kai širdies logika tau kužda, jog tai vienintelis būdas sutelkti savo asmenį ir sukurti prasmingą egzistenciją.

- - -

Neretai filosofai iš savo jaunatviško nebrandumo, dangstomo teorijos ir kalbos kaukėmis, peršoka tiesiai į senatvinį irzlumą su mizantropijos priemaišomis, taip ir netapę išmintingais žmonėmis.

- - -

Myli tą, ką bijai prarasti, o su aistra darai tai, kas gali bet kada nutrūkti.

- - -

Griežtumas dažniausiai tėra paslėpta baimė pasirodyti juokingam ir silpnam, draugiškai ir atlaidžiai elgiantis su žmonėmis.

- - -

Apie savo tikėjimą viešai ir noriai kalba visų pirma tie, kuriems jo reikia kaip kitų žmonių minties ir elgesio kontrolės įrankio.

- - -

Gyvenimas – lėtas šuolis iš vaiko nemeilės suaugusiems į senio nemeilę visai žmonijai.

- - -

Žmonės žino tik tai, ko nebijo žinoti. Jie supranta tik tą, ką iš tikrųjų nori suprasti; nesupranta to, ko aktyviai siekia nesuprasti.

- - -

Gyvenimas yra it fortepijonas, kuriuo mes pradedame išgauti autentišką garsą ir priartėjame prie jo skambesio gelmės tada, kai mūsų laikas pasaulyje baigiasi.

- - -

Gyvenimas prabėga tada, kai ruošiamės pradėti jį gyventi, o ruoštis juk nėra kam. Tai tas pats, kaip kalbant ruoštis mąstyti ir kalbėti. Nėra vertingų ar nevertingų gyvenimo segmentų. Yra tik juos sujungianti buvimo prasmės pastanga, kuri neįmanoma be vaizduotės ir svajonės. Reikia nors akimirką pasijusti nemirtingam, kad išdrįstum svajoti, mąstyti ir būti savimi.

- - -

Priešiškumas pasauliui dažniausiai gimsta iš negalėjimo susivokti savyje. Mus iš vidaus graužiantį, kankinantį ir naikinantį patirties arba atminties elementą bei siužetą racionalizuojame iki pasaulio netobulumo, ydingumo ir priešiškumo mums idėjos. Todėl savęs nestebintys, savo elgesio kritiškai neanalizuojantys ir tik aplinką dėl visko kaltinantys žmonės retais atvejais taikingai sugyvena su pasauliu ir pačiais savimi.

- - -

Mes esame lieptelis tarp begalinės svajonės ir žaibiškai prabėgančios gyvenimo dienos.

- - -

Karo logika yra tokia, kad jėga virsta tiesa. Kaip ir suabsoliutinta valdžia, karo pergalė tarp jėgos ir tiesos deda lygybės ženklą.

- - -

Žmogus gimsta neturėdamas nei laisvės, nei tautybės; jo gyvenimas šiuos dalykus arba sujungia, arba išskiria.

- - -

Žmogus negimsta laisvas, gimęs jis tėra atvira laisvės ir nelaisvės galimybė; bet tai nereiškia, kad dėl to jį reikia pavergti ir neleisti būti laisvam.

- - -

Kodėl žmonės linkę intymiai ir jautriai atsisveikinti eidami miegoti? Ar ne todėl, kad miegas – tai mažoji mirtis arba nuolatinis mūsų pasirengimas susitikti su mirtimi? Ar ne iš čia ir nuolat pasikartojantis nubudimo džiaugsmas, spontaniškai suvokus, kad nebūtis mūsų dar nepasiglemžė?

- - -

Tobulas vienas kito nematymas: aš kitame žmoguje ieškau savo veidrodinio atspindžio, o jis tą patį daro su manimi.

- - -

Ilgas bučinys ir ypač žvilgsnis prieš – tobulas pavienio individo egzistencinio nepakankamumo ženklas.

- - -

Mums atrodo, kad laimė skleidžiasi įgyvendinant dideles svajones ir ambicijas. O iš tikrųjų ji slypi detalėse ir net buityje – kasdienybės garsuose, spalvose, mėgstamuose daiktuose, senose knygose, muzikos albumuose, rytinės arbatos gėrimo rutinoje. Tereikia vieną gražią dieną visa tai prarasti, kad suprastum šitų dalykų vertę.

- - -

Išsilavinimas – savo kalbos atradimas universaliems dalykams nusakyti, o ne papūgiškas svetimo žodyno ir nuomonių kartojimas.

- - -

Kas įvyksta, kai kuriame gyvenimo planus? Nepastebime to, kas mums darosi – pro akis praslysta žmonių žvilgsniai, veidai, akys, rankos, bylojančios apie dar nepradėtą, bet svarbų, o gal net ir visą mūsų gyvenimą galintį pakeisti, pokalbį. Mes negirdime

nebaigtų sakinių ir užuominų. Norime tik aiškių dalykų ir iki banalumo akivaizdžių tiesų, nes pustoniams ir niuansams nebeturime laiko. Nematymas ir negirdėjimas yra būtent tai, kas vadinama svaigia karjera, už kurią paprastai sumokama asmenybės ir charakterio pokyčiais, draugų praradimu.

- - -

Mes branginame akimirką dėl jos baigtinumo ir nesikartojimo. Jei ji tampa vienintele mūsų gyvenimo tonacija, tai jau nebe akimirka, o beprasmiškai ir monotoniškai tiksintis gyvenimo laikrodis, – tiksli ir tvarkingai ateinanti mirties nuojauta.

- - -

Juokų laidymas neužsičiaupiant, kaip ir tyla, yra tobula kaukė – tiek protingo, tiek kvailio.

- - -

Jauno žmogaus įsitikinimas, kad jis žino, kas yra senatvė, žaviu naivumu primena vyro iliuziją, kad jis žino, kas yra moteris. Jie mato, o ne žino. Galima matyti nežinant ir žinoti nematant.

- - -

Nepainiokime egzistencinio vaikiško atvirumo su infantilizmu, kurį provokuoja ir palaiko globali masinė kultūra, kurianti moraliai ir psichologiškai niekada nebręstantį, bet manipuliatyvų ir nejautrų vartotoją – sociokultūrinį paauglį, kuriam kontroliuojanti ir poreikius bei vaizduotę formuojanti sistema neleidžia subręsti. Masinės kultūros kuriamas infantilizmas kuo puikiausiai koegzistuoja su žiaurumu ir moraliniu nejautrumu.

- - -

Mes sklaidome mėgstamą knygą kaip savo biografiją – arba įdėmiai skaitome, arba stabtelime vienur kitur tik akimirką. O svarbu yra ir viena, ir kita. Knyga liudija žmogaus gyvenimo ciklą ir jo pasipriešinimą mirtingumui. Šis dvilypumas ir yra visų paslaptingiausias

vartant mėgstamą knygą.

- - -

Meilė – atsisakymas save laikyti vienintele tikrove. Sykiu ir baimės bei neapykantos pasauliui įveikimas.

- - -

Niekas – ne tas, kurio niekas nežino, o tas, kuris nieko nenori žinoti. Ne tas, kas nėra reikšmingas, o tas, kam niekas nėra reikšminga.

- - -

Pavydas kyla iš nemeilės sau ir slaptos vilties atrasti laimę kartu su svetimos tapatybės pasisavinimu arba svetimo gyvenimo scenarijaus užgrobimu. Pavydas niekada neturi savojo gyvenimo atminties ir fiksuoja tik svetimus gyvenimus. Jis neturi ir ateities projekto, nes puoselėja iliuziją, kad laimė slypi svetimoje ateityje, jei tik ji laiku ir tinkamai nusavinama. Iš nemeilės sau kylančiam pavydui yra svetimas *amor fati* jausmas.

- - -

Valdinga meilė – globojanti ir sauganti neapykanta.

- - -

Mes mylime tik tai, kieno laikinumą ir trapumą nuolat jaučiame.

- - -

Moraliniu požiūriu valdžios iš tikrųjų vertas tik tas, kas moka ir gali be jos gyventi.

- - -

Jei turtas, šlovė ar galia į žmogaus gyvenimą ateina per anksti, jo charakteris, užuot brendęs, deformuojasi. Jeigu šitie dalykai ateina per vėlai, tą patį žmogų jie paverčia ne laimingu, o groteskišku ir atgrasiu aplinkai.

- - -

Susitikimas su didžiuoju menu išsklaido dabarties svarbos ir teisumo iliuziją.

- - -

Dvi vienatvės nesukuria pilnatvės.

Chuck Palahniuk

1962

Kai esi narkomanas, gali gyventi be jokių jutimų, išskyrus troškulį, alkį ir apsvaigimą. Visgi, kai palygini kitus jutimus, tokius kaip liūdesį, pyktį, baimę, nusiminimą, beviltiškumą ir depresiją, na, narkomanija daugiau neatrodo tokia baisi. Tai atrodo labai perspektyvus pasirinkimas.

- - -

Yra tik šablonai, šablonai ant šablonų, šablonai, paveikti kitų šablonų. Šablonai pasislėpę už kitų šablonų. Šablonai šablonuose. Jei pažvelgsi atidžiau, istorijoje nieko, išskyrus pasikartojimą, nėra. Tai, ką vadiname chaosu, yra tik šablonai, kurių nepažįstame. Tai, ką vadiname atsitiktinumu, yra tik šablonai, kurių negalima iššifruoti. Tai, ko nesuprantame, vadiname nesąmone. Ko negalime perskaityti, vadiname svaičiojimais. Nėra jokios laisvos valios. Nėra jokių permainų.

- - -

Turi pasirinkimą. Gyventi arba mirti. Kiekvienas įkvėpimas yra pasirinkimas. Kiekviena minutė yra pasirinkimas. Kiekvieną kartą, kai lipdamas nenukrenti nuo laiptų, yra pasirinkimas. Kiekvieną kartą, kai nepatiri automobilio avarijos, prisikeli iš naujo.

- - -

Tikslas nėra gyventi amžinai, tikslas – sukurti kažką, kas tai padarys.

- - -

Yra be galo daug būdų nusižudyti, mirštant be mirties.

- - -

Kuo daugiau žmonių miršta, tuo labiau niekas nepasikeičia.

- - -

Jei gali pakeisti žmonių mąstymą, jų požiūrį į save, jų požiūrį į pasaulį, gali pakeisti ir jų gyvenimus. Tai ilgalaikis tavo sukurtas dalykas.

- - -

Žmonės, pirkdami mesiją, nori kokybės. Niekas nenori sekti paskui nevykėlį. Kai reikia rinktis išgelbėtoją, jie nepasitenkins tik žmogumi.

- - -

Nesu pernelyg didelis moralistas, bet kartais kai kurių žmonių mirtys gali nulemti ištisos kultūros mirtį.

- - -

Visada turėsi pasiteisinimų negyventi savo gyvenimo.

- - -

Mes norime to, ko esame ištreniruoti norėti.

- - -

Ar kada nors svajojai būti negimęs?

- - -

Galime praleisti savo gyvenimus leisdami, jog pasaulis pasakytų, kas mes tokie. Arba galime nutarti patys.

- - -

Tai Didysis brolis, šokantis ir dainuojantis, lesinantis tave, taigi tavo protas niekada nebus pakankamai alkanas mąstymui.

- - -

Lengviausias būdas iššvaistyti gyvenimą – viską užsirašinėti. Lengviausias būdas išvengti gyvenimo – tik stebėti jį.

- - -

Jei esi pakankamai toli, gali juoktis iš bet ko.

- - -

Čia, savo prote, turi pilną privatumą. Čia nėra skirtumo tarp to, kas yra, ir to, kas galėtų būti.

- - -

Ateitis, kurią turėsi rytoj, nėra ta pati ateitis, kurią turėjai vakar.

- - -

Vienintelė priežastis, kodėl kitų klausiam, kaip jie praleido savaitgalį yra ta, jog galėtume patys pasisakyti apie savo savaitgalį.

- - -

Žmonės tiek metų dirba, kad paverstų pasaulį saugia ir organizuota vieta. Niekas neįsivaizduoja, kaip tai būtų nuobodu.

- - -

Daugeliui žmonių savigrauža yra mieliausias hobis.

- - -

Muzika yra kvaišalų dozė, kuria gali piktnaudžiauti.

- - -

Ne visi yra mirę, bet sakykime, jog laikrodis tiksi.

- - -

Negyveni vienas, jei laikai ginklą po savo lova.

- - -

Tai, ko nesupranti, gali suprasti bet kaip.

- - -

Kai nežinome, ko nekęsti, nekenčiame savęs.

- - -

Mano gyvenimas buvo per daug pilnas, ir turbūt mums reikėjo viską pašalinti, kad taptume geresni.

- - -

Šiukšlių rūšiavimas ir greičio mažinimas – tai mėšlas. Tai tas pats, kas mestum rūkyti prieš mirtį.

- - -

Neturėti ko prarasti yra laisvė.

Chuck Palahniuk

„Kovos klubas“

Fight Club

Jei žmonės mano, kad tu miršti, jie skiria tau visą savo dėmesį.

- - -

Pirmas žingsnis į amžinąjį gyvenimą – tu turi mirti.

- - -

Tėvas tau yra Dievo modelis.

- - -

Akimirka yra daugiausia, ko gali tikėtis iš tobulybės.

- - -

Buvau pavargęs, išprotėjęs, užguitas ir kas kartą lipdamas į lėktuvą trokšdavau, kad jis sudužtų. Pavydėjau nuo vėžio mirštantiems žmonėms. Nekenčiau savo gyvenimo. Buvau pavargęs, bodėjausi savo darbu, baldais ir neišmaniau, kaip galėčiau ką nors pakeisti.

- - -

Yra stiprių jaunų vyrų ir moterų, ir jie nori paaukoti kam nors gyvenimą. Reklama verčia šiuos žmones vaikytis mašinų ir drabužių, kurių jiems nereikia. Ištisos kartos užsiima darbais, kurių nekenčia, tik todėl, kad galėtų nusipirkti tai, ko jiems iš tikrųjų nereikia.

- - -

Prabundi, ir to pakanka.

- - -

Verkti lengva, kai suvoki, kad kiekvienas, kurį myli, tave atstums arba mirs. Laikui išrikiavus visus ilga eile, kiekvieno galimybė išgyventi lygi nuliui.

- - -

Mirtis neturi būti liūdna ir slegiama – mirtis turi būti smagi, įkvepiama.

- - -

Vieną dieną tu dar mąstai ir velki savo kūną, o kitą dieną virsti šaltomis trąšomis, kirmėlių bufetu. Tai nuostabus mirties stebuklas.

- - -

Iš ten, kur dabar esi, nė negali įsivaizduoti, kaip atrodo dugnas.

- - -

Tik po katastrofos galime atgimti iš naujo.

– Tik tada, kai prarandi viską, tampi laisvas daryti bet ką.

- - -

Galbūt tobulinti save – ne išeitis. Galbūt žaloti save – išeitis.

- - -

Kurią nors dieną tu mirsi, ir kol tu to nesuvoksi, man iš tavęs jokios naudos.

- - -

Būti atleistam iš darbo – geriausia, kas gali atsitikti kiekvienam mūsų. Šitaip nustotumėm drumstę vandenį ir ką nors pakeistumėm savo gyvenime.

- - -

Tu nesi nuostabi ir vienintelė snieguolė. Esi ta pati pūvanti organinė materija kaip ir viskas aplinkui, mes visi esam tos pačios komposto krūvos dalis.

- - -

Kai nežinai, ko nori, galiausiai darai tai, ko nenori.

- - -

Jeigu prisikiši sau plunksnų į šikną, dar nereiškia, kad virsi višta.

Chuck Palahniuk

„Nematomi monstrai“

Invisible Monsters

Nušauti žmogų šiame dvare moraliai yra tas pats, kas nužudyti automobilį, dulkių siurblį ar lėlę Barbę. Ištrinti kompiuterio diską. Sudeginti knygą. Tai, turbūt, pasakytina apie bet kokio žmogaus nužudymą šiame pasaulyje. Visi mes esame tokie patys produktai.

- - -

Tokiame pasaulyje mes gyvename. Sekite instrukcijas.

- - -

Erozija ir vabzdžiai aplink mus graužia pasaulį, pamirškite žmones ir taršą. Viskas sunyksta biologiškai ir be mūsų pastangų.

- - -

Kodėl juokdamasis vienas jautiesi kvailai, o verki tiktai vienumoje? Kodėl taip yra, kad gali pastoviai mutuoti, bet galiausiai vis tiek lieki tik mirtinas virusas?

- - -

– Pirmiausiai, – sako jis, – tėvai tau suteikia naują gyvenimą, o paskui vietoje jo bando tau primesti savąjį.

- - -

– Daug lengviau galvoti, kad už savo išvaizdą esi atsakinga ne daugiau negu automobilis už savąją. Esi toks pat produktas. Produkto produkto produktas. Žmonės, kuriantys automobilių dizainą, irgi yra produktai. Tavo tėvai yra produktai. Tėvų tėvai buvo produktai. Mokytojai – produktai. Pastorius bažnyčioje – dar vienas produktas.

- - -

– Noriu pasakyti, – aiškina Brendi, – kad nuo pasaulio nepabėgsi ir tu neatsakai už tai, kaip atrodai – ar būtum

supergražuolė, ar bjauri kaip subinė. Neatsakai už tai, ką jauti, kalbi, ar darai. Tai jau ne tavo rankose.

Visai kaip kompaktinis diskas neatsakingas už tai, kas jame įrašyta. Va tokie mes. Esi toks pat laisvas, kaip užprogramuotas kompiuteris. Toks išskirtinis, kaip dolerio banknotas.

– Tavyje nėra nieko tikrai tavo, – sako ji. – Netgi tavo fizinis kūnas, visos ląstelės pasikeičia kas aštuonerius metus.

Oda, kaulai, kraujas ir organai transplantuojami iš žmogaus į žmogų. Netgi tai, kas jau gyvena tavo kūne – mintančios tavo maistu mikrobų ir bakterijų kolonijos, be kurių tu numirtum. Niekas tavyje nėra išimtinai tavo. Viskas paveldėta.

– Atsipalaiduok, – sako Brendi. – Ką tu mąstai, tą patį mąsto ir milijonai kitų žmonių. Ką tu darai, daro ir jie. Ir niekas už nieką neatsakingas. Tai tik darbas grupėje.

<...>

– Tu esi mūsų kalbos produktas, – sako Brendi, – bergždžias kaip įstatymai, kaip tikėjimas, kad esame reikalingi Dievui. Apie kiekvieną mažiausią molekulę jau begales kartų yra pagalvota anksčiau, – sako ji. – Viskas, ką darai, yra nuobodu, pasenę ir visiškai normalu. Esi saugus, nes esi įkalintas savoje kultūroje. Viskas, ką tu įsivaizduoji, yra puiku, nes tu gali tai įsivaizduoti. Tu negali įsivaizduoti jokio būdo, kaip ištrūkti. Iš čia nėra kaip pabėgti.

– Pasaulis, – taria Brendi, – yra tavo lopšys ir tavo spąstai.

- - -

Gimimas yra klaida, kurią visą gyvenimą stengiesi ištaisyti.

<...>

Praleidi visą gyvenimą bandydamas tapti Dievu ir tada miršti.

Chuck Palahniuk

„Pasprink“

Choke

Tie, kurie pamiršta praeities klaidas, pasmerkti jas pakartoti.

- - -

... įsijungia televizorių, kažkokią muilo operą, na, kai tikrais apsimetinėjantys žmonės sprendžia dirbtinai sukurtas problemas tam, kad žiūrovai, juos stebėdami, pamirštų savąsias.

- - -

Tikriausiai yra baisesnių dalykų nei tiesiog leisti numirti senam žmogui.

- - -

Pati gražiausia moteris egzistuoja tik vaizduotėje. Niekas negali būti toks viliojantis kaip fantazija.

- - -

Tikroji prigimtis yra nesąmonė. Nėra jokios žmogiškosios sielos. Jausmai yra nesąmonė. Meilė yra nesąmonė.

Mes gyvenam ir miršta m, o visa kita – tik iliuzija. Jausmai ir jausmingumas – nieko verti triedalai. Tik kažkieno sukurta emocionali nesąmonė. Nėra jokios sielos. Nėra jokio Dievo. Yra tik sprendimai, ligos ir mirtis.

- - -

Motinystė – tai opiumas liaudžiai.

- - -

Žmonės taip ilgai stengėsi paversti pasaulį saugia, puikiai sutvarkyta vieta. Niekas nesitikėjo, kad bus taip nyku. Jog viskas pasaulyje bus sužymėta ir apribota – nuosavybė, leidžiamas greitis, įvairios sritys, mokesčiai ir įstatymai, kad kiekvienas žmogus bus tikrinamas, testuojamas, įtraukiamas į sąrašus, registruojamas pagal

gyvenamąją vietą. Neliko vietos nuotykiams, gal tik tokiems, kuriuos galima nusipirkti. Pasivažinėti riedučiais. Pasižiūrėti filmą. Aišku, tai nebus tikras jaudinantis nuotykis. Nes mes žinome, kad dinozaurai nesuris vaikų. Gerai ištyrinėta publika priims bet kokią netikrą katastrofą. Todėl ir neliko vietos tikroms katastrofoms, tikrai rizikai ir tuo pačiu tikram išsigelbėjimui. Tikrai euforijai. Tikram jauduliui. Džiaugsmui. Atradimui. Kūrybai.

Įstatymai, užtikrinantys saugumą, kartu pasmerkia mus nuoboduliui.

Negalėdami pasiekti tikro chaoso, nepasieksime ir tikros ramybės.

Geriau jau nebus, svarbu, kad nebūtų blogiau.

- - -

Biurokratija ir įstatymai pavertė šį pasaulį tvarkinga ir saugia koncentracijos stovykla.

- - -

Jei tik mes iš viso galime įsivaizduoti praeitį. Praeitį, ateitį, gyvenimą kitose planetose, viską kaip išplėtotą projekciją tokio gyvenimo, kokį matome.

- - -

Dievinu priklausomybes. Pasaulyje, kur visi baiminasi staigių netikėtų nelaimių ar ūmių ligų, priklausomybė nuo ko nors išsiskiria tuo, kad bent žinai, ko tikėtis. Gali kažkokiu būdu valdyti savo likimą, o mirtis nėra baisus netikėtumas.

Priklausomybė savaip skatina veikti.

Nesugebėjimas atsispirti leidžia nuspėti mirtį. Galima netgi planuoti savąjį išėjimą iš gyvenimo.

O iš tiesų kvaila galvoti, kad gyvenimas neturi pabaigos.

- - -

Kai kuriems žmonėms bibliotekose knygos turėtų būti duodamos tik su receptais.

- - -

„Tie, kas prisimena praeitį, gali smarkiai susigadinti gyvenimą?“

<...>

„Mano manymu, tie, kas prisimena praeitį, yra joje įkalinti.“

<...>

„Tie, kas gali pamiršti praeitį, eina priekyje kitų?“

- - -

Mano gyvenimo uždavinys – įnešti jaudulio į kitų žmonių gyvenimus.

- - -

Kodėl žmonės netiki, kai sakau, kad man niekas nė velnio nerūpi?

- - -

Žmonės nesugeba susitaikyti su tuo, ko nesupranta. Kaip norime visur užklijuoti etiketes, viską išsiaiškinti ir išnagrinėti. Net ir nepaaiškinamus dalykus. Net Dievą.

- - -

Daugelio žmonių dienos darbas yra kvėpuoti ir pamiršti ką tik praėjusią akimirką.

Victor Pelevin

1962

Žmogus mano, kad vartoja jis, o iš tikrųjų vartojimo ugnis sudegina jį patį, suteikdama jam kuklų džiaugsmą. Mielaširdinga tik tai, kad vietoj krematoriumų jūs turite televizorius ir prekybos centrus. O tiesa ta, kad funkcija jų ta pati.

- - -

Prieš dešimtį metų nauja pora sportbačių, tolimo giminaičio atvežtų iš anapus, tapdavo naujo gyvenimo periodo atskaitos tašku – iš pado rašto kaip iš delno linijos galėjai spėti ateitį visiems metams į priekį. Laimė, patiriama įsitaisius tokius batus, buvo neišmatuojama. O dabar tokiai laimei patirti reiktų pirktis mažiausiai džipą arba namą. Laimės infliacija – už tokį patį kiekį laimės reikia mokėti daugiau pinigų.

Victor Pelevin

„Ananasinis vanduo puikiajai damai“

Dievui negalima taikyti niekingos žmogiškosios viešpatavimo kategorijos. Dievas nėra viešpats ir neviešpatauja. Dievui nebūdinga valdyti, Jis nesiekia galios. Jis nereikalauja, kad Jį vergiškai garbintų. Dievas yra laisvė, Jis yra išvaduotojas, o ne ponas. Dievas dovanoja laisvės, o ne priklausomybės jausmą...

- - -

Gal priartėti prie Dievo ir užtrunka. O nuopuolis visada – akimirkos reikalas.

Victor Pelevin

„Čiapajevas ir Pustota“

Buddha’s Little Finger

– Idealas suvokiamas ne kaip likęs praeityje, o kaip potencialiai egzistuojantis ateityje. Ir tai iškart pripildo būtį prasmės. Suprantate? Tai vystymosi, progreso idėja, judėjimas nuo mažesnio tobulumo iki didesnio. Tas pat vyksta atskiroje asmenybėje, net ir tuo atveju, jeigu šis individualus procesas įgyja tokių smulkių formų, kaip, tarkim, buto remontas arba vieno automobilio pakeitimas kitu. Tai suteikia galimybę gyventi toliau. O jūs nenorite mokėti už tą „toliau“.

<...>

– Jeigu visa, ką kalbėjote, išdėstyčiau trumpai, išeitų, jog vieni žmonės prie permainų prisitaiko greičiau negu kiti, štai ir viskas. O jums niekad nekilo klausimas, kodėl apskritai vyksta permainos?

<...>

– Tuomet aš jums pasakysiu. Tikiuosi, neneigsit, kad juo žmogus gudresnis ir nesąžiningesnis, juo lengviau jam gyventi?

– Neneigsiu.

– O gyventi jam lengviau todėl, kad jis greičiau prisitaiko prie permainų.

– Tarkim.

– Egzistuoja toks nesąžiningo gudrumo lygis, maloningasis pone, kai žmogus numato permainas dar prieš joms prasidedant, ir dėl to prisitaiko prie jų daug greičiau nei visi kiti. Maža to, didžiausi niekšai prisitaiko prie permainų dar prieš joms atsirandant.

– Na ir kas?

– Ogi tas, kad visos permainos pasaulyje vyksta dėl šios rafinuočiausių niekšų grupės. Na, iš tikrųjų jie ne

įspėja ateitį, o ją formuoja peršliaužDami ten, iš kur, jų nuomone, papūs vėjas. Po to vėjui nebelieka nieko kita, kaip papūsti iš tos vietos.

- - -

Kad išgelbėtum skęstantį, nepakanka ištiesti ranką – reikia, kad jis paduotų ir savąją.

- - -

Televizorius – tiktai mažytis langelis dvasiniame šiukšliavamzdyje.

- - -

Aplink būriavosi vaikiščiai – vieni su rogutėmis, kiti su pačiūžomis, ir aš nejučia pagalvojau: kol suaugę idiotai užsiėmę išgalvoto pasaulio pertvarkymu, vaikai toliau gyvena tikrovėje – tarp sniego kalnų ir saulės spindulių ant juodo užšalusių ežerų veidrodžio, mistiškoje apsnigtų nakties kiemų tyloje.

- - -

– Jūs painiojate sąvokas. Tragedija atsitinka ne dailininkui ar traukinio mašinistui, o dailininko ir mašinisto protui.

- - -

Nuostabu, kiek naujų dalykų atsiskleidžia žmogui, jeigu jam pavyksta bent akimirką išvalyti sukalkėjusiu šlamštu užterštą sąmonę!

- - -

Supratau, jog iš tikrųjų žodžiai „sugrįžti savin“ reiškia „sugrįžimą pas kitus“, nes kaip tik tie kiti nuo gimimo dienos aiškina tau, kiek turi įdėti pastangų, kad įgytum jiems patogią formą.

- - -

– Suprantate, jeigu jūs parduodate kulkosvaidžių partiją, kaip sakoma, nežinia kur, iš kur į jūsų sąskaitą ateina nežinia kaip uždirbti pinigai, tai jūs mažai kuo skiriatės nuo kasos aparato. Bet jeigu jūs tą pačią kulkosvaidžių partiją parduodate žmonėms, kurie, kaip

jums žinoma, kiekvienąkart po žudynių meldžia Šventosios Trejybės atleidimo, tai paprastas pardavimo aktas pakyla iki meno ir įgyja visai kitokią kokybę. Ne jiems, žinoma – o jums. Jūs esate harmoningas, vieningas su visata, kurioje veikiate, ir jūsų parašas kontrakto apačioje įgyja tokį pat egzistencinį statusą...

- - -

Jei prapuls galva, koks jai tada skirtumas, kokia kepurė ant jos buvo?

- - -

Kad tik būtų siela, o kančia visuomet atsiras.

- - -

– Mūsų viduj – visas pasaulio kaifas. Kai ką nors ryji ar badaisi, paprasčiausiai išvaduoji kažkokią jo dalį. Narkotikuose kaifo nėra, jie tik milteliai arba štai grybukai... Jie kaip raktas nuo seifo.

- - -

Kodėl kiekvienas socialinis kataklizmas šiame pasaulyje būtinai pasižymi tuo, kad paviršiun išplaukia visos gličios padugnės ir verčia visus kitus gyventi pagal savo bjaurius ir konspiruotus įstatymus?

- - -

– Taip, tikslas suteikia prasmės, bet jo visai nėra jokioje judėjimo atkarpoje. Iš tiesų judėjimas tikslo link yra daugiau nei pats tikslas. Buvo, regis, toks oportunistas, tai jis pasakė, kad judėjimas – viskas, tikslas – niekis...

<...>

– Bet svarbiausia yra kitkas. Kai tik užkopiate į viršūnę, kai tik pasiekiate tikslą, jis tą pačią akimirką išnyksta. Kalbant iš esmės, jis neapčiuopiamas kaip ir visi žmogaus proto sukurti objektai.

- - -

Laisvė nebūna slapta.

- - -

– O kas yra politika? Atsakymas, kaip mums gyventi toliau.

- - -

– O tu ko nors bijai?

<...>

– Mirties, – pasakiau. – Tiksliau, ne jos pačios, o... Nežinau. Noriu išsaugoti savo sąmonę.

<...>

– Na ir nuo ko gi taip nori išsaugoti savo sąmonę?

<...>

– Nuo nebūties.

– O nebūtis argi nėra sąmonės objektas?

- - -

Baimė būtinai pritraukia tai, ko labiausiai bijai.

Victor Pelevin

„Omonas Ra“

Omon Ra

Kai prabudau, Žemės jau nebuvo matyti. Akyse mirguliavo tik patežę nuo optikos žvaigždžių taškai, tolimi ir nepasiekiami. Pamėginau įsivaizduoti didžiulio įkaitusio rutulio būtį, rutulio, kuris kabo į nieką nesiremdamas ledinėje tuštumoje, už daugelio milijardų kilometrų nuo kaimyninių žvaigždžių, mažučių žėrinčių taškelių, apie kuriuos žinoma tik tiek, kad jie egzistuoja, bet ir tai abejotina, nes žvaigždė gali užgesti, o jos šviesa dar ilgai sklis į visas puses, todėl apie žvaigždes iš tiesų niekas nieko nežino, nebent tai, kad jų gyvenimas – baisus ir beprasmis, nes visas jų judėjimas erdvėje yra amžiams nustatytas ir paklūsta mechanikos dėsniams, nepaliekantiems jokios netikėto susitikimo vilties. Bet juk ir mes, žmonės, galvojau aš, tarsi susitinkame, kvatojamės, plekšnojame vieni kitiems per petį ir išsiskiriame, bet tam tikrame ypatingame matmenyje, į kurį retkarčiais išgąstingai žvilgteli mūsų sąmonė, taip pat sustingę kabame tuštumoje, kurioje nėra nei viršaus, nei apačios, nei vakardienos, nei rytdienos, nėra vilties priartėti vienam prie kito ar bent kaip nors pareikšti savo valią ir pakeisti likimą; apie tai, kas nutinka kitiems, sprendžiame iš mus pasiekiančio apgaulingo mirgėjimo ir visą gyvenimą einame pasitikti to, ką laikome šviesa, nors jos šaltinio galbūt jau seniai nebėra.

- - -

Dima išėjo į nemirtingumą neatsisveikinęs. Man kažkodėl atrodė, kad paromis lindėdamas savosios tarpžemyninės balistinės gondoloje, jis suprato kažkokį ypatingą dalyką, tokį, kuris visiems laikams išlaisvino jį

nuo būtinybės sveikintis ir atsisveikinti.

- - -

– Tada jis pasakė: „Koks skirtumas, su kokia mintimi žmogus mirs? Mes juk materialistai.“ Prisimeni – aš pasakiau, kad po mirties žmogus lieka gyventi savo darbų vaisiuose. Bet tada nepasakiau kito dalyko, visų svarbiausio. Žinok, nors jokios sielos žmogus, aišku, neturi, kiekviena siela – visata. Čia ir slypi dialektika. Ir kol yra nors viena siela, kurioje mūsų idėjos gyvena ir nugali, tos idėjos nežus.

Victor Pelevin

„Skaičiai“

Viskas aplink nepaliaujamai keičiasi, ir kas akimirką pasaulis – vis kita aplinkybių suma, nei buvo prieš sekundę ar bus po jos. Žmonės, su kuriais mes bendraujame, irgi nuolat keičiasi ir elgiasi priklausomai nuo to, kokios mintys susiduria jų protuose būtent tą akimirką. Todėl susitikimui su pasauliu pasirinkdami laiką ir tašką erdvėje, mes atliekame absoliučiai realios magijos veiksmus, galbūt vienintelės įmanomos, nes kiekvieną kartą sprendžiame, kokiame būtent pasaulyje mums pasirodyti. Viename mūsų laukia krentantis pro langą vazonas su begonija ar lekiantis iš už kampo sunkvežimis, o kitame – maloninga Nepažįstamosios šypsena arba stora piniginė ant šaligatvio krašto, ir viskas tose pačiose gatvėse...

- - -

Biblijos Dievas paliko jam kerštingo ir žiauraus despoto įvaizdį, kuriam labiau už viską patiko svylančios mėsos kvapas, ir nepasitikėjimas, natūralu, palietė visus, kurie skelbė savo giminystę su šiuo vietinės reikšmės goblinu.

- - -

Kapitalistinio dvasingumo paslaptis – menas vartoti savo pačių įvaizdį.

- - -

Koks nors afroafrikietis iš pusiaujo džiunglių galėtų sakyti, kad Vatikanas visiškai nedvasinga Vieta, nes ten niekas nesitepa sau kaktos balto gaidžio krauju.

- - -

Tarp komunistinio ir krikščioniškojo projektų matyti akivaizdi paralelė. Ta prasme, kad abu jie egzistuoja istorinėje perspektyvoje ir, bėgant laikui, jų turinys blanksta, nes pirminė metafora matosi vis iš didesnio nuotolio.

- - -

Drąsiems ir Dievas padeda. Kas prisimena dramblio, ant kurio lojo Brisius, vardą? Niekas. O Brisių pažįsta visi.

- - -

Juo daugiau praeina laiko, tuo mažiau lieka prasmės užmirštos kalbos žodžiuose, susaistytuose sintakse, iš kurios seniai jau išgaravo gyvybė.

Victor Pelevin

„Šventoji vilkolakio knyga“

The Sacred Book of the Werewolf

Kiekvienoje kultūroje išvaizdos ypatumus priimta sieti su tam tikrais charakterio bruožais. Gražioji princesė gera ir mielaširdinga; piktoji burtininkė negraži, su didele bjauria karpa ant nosies. Yra ir subtilesnių ryšių, kuriuos ne taip paprasta suformuluoti – būtent jais grindžiamas portreto menas tapyboje. Per laiką tie ryšiai kinta, todėl vienos epochos gražuolės kitoje dažnai glumina.

- - -

Juk geriausia mimikrija – kai tampi panašus į kitus ne tik veidu, bet ir minčių eiga.

- - -

Aš turiu rimtesnių problemų. Pavyzdžiui, sąžinę.

- - -

Ir labiausiai atjaučiantis gyvūnus žmogus gali urgzdamas ryti pietums žlėgtainį su krauju, ir prieštaros čia nėra.

- - -

– Ar žinote, kad kančia ir yra ta materija, iš kurios sukurtas pasaulis?

- - -

Kai žmogus ieško, kuo patvirtinti savo paranojiškas idėjas, tai visada randa.

- - -

Grožis nepriklauso moteriai ir nėra jos asmeninė ypatybė – tiesiog tam tikru gyvenimo metu jos veidas atspindi grožį kaip lango stiklas – nematomą per namų stogus saulę. Todėl negalima sakyti, kad moters grožis per laiką nuvysta – tiesiog saulė nurieda tolyn, ir ją atspindi jau kitų namų langai. Bet saulė, žinia, visai ne

stikluose, į kuriuos mes žiūrime. Ji mumyse.

- - -

– Skaitymas – tai bendravimas, o mūsų bendravimo ratas ir daro iš mūsų tai, kas mes esame. Įsivaizduok, kad gyvenime tu kaip tolimųjų reisų vairuotojas. Knygos, kurias skaitai – tarsi pakeleiviai, kuriuos priimi į kabiną. Vežiosi kultūringus ir išmintingus žmones – ir pats tapsi išmintingesnis. Vežiosi kvailius – pats kvailiu pavirsi. Tenkintis detektyvais – tai... Tai lyg pavėžėtum mažaraštę prostitutę už minetą.

- - -

Sakoma, kad niekas negali įvykdyti žmogžudystės, neapkaltinęs savo aukos kokia nors smerktina savybe. Antraip sąžinė gali užgraužti. O kai žmogžudystės veja viena kitą, tas savybes patogu priskirti visai tikslinei grupei. Ne taip gąsdina atpildas.

- - -

Net kai kurie žmonės supranta, kad realiai nėra nei gėrio, nei blogio. Po mirties nėra nei atpildo už piktadarybes, nei už geradarystes – tik visiems bendras grįžimas prie didžiosios ribos... Visa kita sugalvota tam, kad būtų galima laikyti liaudį išsigandusią ir paklusnią.

- - -

– Nenoriu pasakyti, kad demokratija – tai blogai. Tai gerai. Blogai, kai ja bando naudotis sukčiai ir perėjūnai. Todėl demokratijai reikia padėti, kad ji judėtų teisinga kryptimi.

- - -

– Paimkit penkiasdešimties metų senumo laikraštį ir perskaitykit. Mažos, kvailos raidelės, niekingos numirėlių, dar nežinančių, kad jie numirėliai, ambicijos... Visa dabartis, kuri jums taip rūpi, niekuo nesiskiria nuo to, kas jaudino protus tada – gal tik pakito žodžių tvarka antraštėse. Atsitokėkit!

- - -

Į esminį filosofijos klausimą... turi esminį atsakymą. Jo esmė ta, kad reikia užmiršti esminį klausimą. Nėra jokių filosofinių problemų, yra tik anfilada lingvistinių aklaviečių, kurios atsiranda todėl, kad kalba nesugeba nusakyti Tiesos.

- - -

Kadangi subjektų būtis – tai jų suvokimas, bet kokia transformacija gali vykti dviem keliais: būti arba transformacijos suvokimu, arba suvokimo transformacija.

- - -

– Kiaulė nesugeba žvelgti į dangų – jos kaklas taip sutvertas. Įsivaizduoji, kokia metafora? Tiesiog nepajėgia, ir viskas. Ji turbūt nė nežino, kad jis yra...

- - -

Meilė visiškai neturėjo prasmės. Bet už tai ji teikė prasmę viskam kitam. Ji pavertė mano širdį lengva ir tuščia kaip oro balionas. Nesupratau, kas man darosi. Bet ne todėl, kad sukvailėjau – tiesiog tame vyksme nebuvo ką suprasti. Kai kas gali pasakyti, kad tokia meilė negili. O mano manymu – tai, kas gilu, jau nebe meilė, o išskaičiavimas arba šizofrenija.

- - -

Reiškiantys tiesą žodžiai visiems žinomi. O pati tiesa nežinoma beveik niekam. Tai kaip *magic eye* paveiksliukas – chaotiška spalvotų linijų ir dėmių pynė, kuri, iš tinkamo atstumo pažvelgus, pavirsta erdviniu vaizdu. Lyg ir viskas paprasta, bet tinkamai pažvelgti vietoj žiūrinčiojo negali net pats didžiausias jo draugas. Tiesa – kaip tik ir yra toks paveiksliukas. Ji visiems prieš akis. Bet tik labai nedaug kas ją mato. Užtai daugelis mano, kad ją supranta. Tai, žinoma, niekai – tiesoje, kaip ir meilėje, nėra ką suprasti. O paprastai ja laiko kokius nors išprotautus skarmalus.

- - -

Suvokimas neturi nei subjekto, nei objekto, o tik gryną transcendentinės kilmės išgyvenimą, ir tokiu išgyvenimu tampa viskas – ir fiziniai objektai, ir mentaliniai konstruktai, prie kurių priskiriamos ir suvokiamojo objekto, ir suvokiančiojo subjekto idėjos...

- - -

Kai ilgai žiūri į savo vidų, supranti, kad ten nieko nėra. Kaip galima ko nors norėti tam, kurio nėra?

- - -

– Tai, tavo manymu, žodžiai nepajėgūs atspindėti tiesos?

Aš papurčiau galvą.

– Dukart du keturi. Juk tai tiesa?

– Nebūtinai.

– Kodėl?

– Na, pavyzdžiui, tu turi du kiaušinius ir dvi šnerves. Dukart du. O keturių aš čia nematau.

– O jei sudėtum?

– O kaip tu rengiesi sudėti šnerves su kiaušiniais?

- - -

– Trumpiau tariant, būtent per žodžius žmonės atsidūrė giliai šiknoj.

– Bet juk yra priežastis, kodėl egzistuoja žodžiai. Jeigu žmonės atsidūrė giliai šiknoj, reikia juk suprasti, kodėl.

– Būdamas šiknoj, gali padaryti du dalykus. Pirma – pasistengti suprasti, kodėl joje esi. Antra – išlįsti iš ten. Ir kiekvieno žmogaus atskirai, ir ištisų tautų klaida ta, kad jie mano, jog tiedu veiksmai kažkaip tarpusavyje siejasi. O taip nėra. Ir išlįsti iš šiknos kur kas paprasčiau negu suprasti, kodėl ten esi.

– Kodėl?

– Išlįsti iš šiknos tereikia vieną kartą, ir paskui apie ją gali užmiršti. O kad suprastum, kodėl joje esi, reikia viso

gyvenimo. Kurį joje ir praleisi.

- - -

Siela – iš prigimties krikščionė.

- - -

Nuostabu, kai dvi būtybės randa būdą suteikti vienas kitam laimę ir džiaugsmą. Ir kokiu šventakupriu reikia būti, kad juos smerktum už tai, jog jie kažkuo nepanašūs į kitus!

- - -

– Tu manai, sistemai reikia solistų? Jai reikia kriuksinčio choro.

- - -

Tokia jau ta kalba. Tai šaknis, iš kurios auga begalinis žmogaus kvailumas. Neįmanoma prasižioti ir nesuklysti. Todėl neverta kabinėtis prie žodžių.

- - -

Šuo žiūri į lazdą, o liūtas – į tą, kuris ją metė. Beje, kai tai supranti, kur kas lengviau skaityti mūsų spaudą...

- - -

– Aš nesuprantu svarbiausio. Kas visa tai sukuria? Dievas?

– Mes patys. Negana to, mes ir Dievą sukuriam.

- - -

Pasaulio tvarka mįslinga ir protu nesuvokiama. Norėdami apsaugoti varles nuo vaikų žiaurumo, suaugusieji sako, kad jų nevalia traiškyti, nes pradės lyti – ir tuomet atsitinka taip, kad visą vasarą lyja todėl, kad vaikai vieną po kitos traiško tas varles. O atsitinka ir taip: iš visų jėgų stengiesi išaiškinti tiesą kitam, ir staiga supranti ją pats.

- - -

Mūsų gyvenimas būtent toks todėl, kad jame nėra meilės. O tai, ką žmonės vadina meile, daugeliu atvejų kūniškas potraukis ir gimdytojų instinktas, sustiprintas socialine garbėtroška.

Victor Pelevin

„T.“

Mes tik tarpuvartė, per kurią juda aistrų ir būsenų verpetas.

- - -

Juk iš abejingumo savo paties gyvenimui visada kyla ir abejingumas svetimam...

- - -

Egzistencija, tai ne patrankos šūvis. Iš kur ištraukėte, kad ji turi tikslą?

- - -

... alternatyvią istoriją, kurią vėliau būtų galima pamažu pakišti vietoje tikrosios, siekiant kovoti su istorijos iškraipymais.

- - -

Suėsti gali ir vieni, ir kiti. Bet liberalieji dažniausiai užkandžiauja paprastais žmonėmis, kurie vargingesni. Panašiai kaip banginiai minta planktonu, nieko asmeniška. O pajėgos vartoja maistui daugiausia liberaliuosius – užvers vieną ir paskui ilgai visi kartu valgo. Taigi mitybos grandinėje jėgos atstovai yra lyg ir aukščiau. Kita vertus, liberalieji gali suryti visą miestą, ir niekas nesužinos. O kai pajėgos kuo nors užkandžiauja, apie tai spiegia visi laikraščiai, todėl iš esmės jų galimybės lygios. Ir aiškios ribos tarp jų iš tikrųjų nėra.

- - -

Smėlio laikrodžio dūžis yra tyla. Todėl jis visą laiką muša amžinybę...

- - -

Ir kodėl toks pigus dabar gyvenimas? Taigi dėl to, kad pigi mirtis. Anksčiau mūšyje žūdavo dvidešimt tūkstančių žmonių – ir jį minėdavo per amžius, nes kiekvieną iš šitų dvidešimties tūkstančių kas nors turėjo užmušti savo

rankomis. Paleisti žarnas nevirptelėjusia ranka. Vienu mūšiu pasisotindavo didžiulė žmogaus prote gyvenančių demonų armija. O dabar, panorėjus užmušti dvidešimt tūkstančių, užtenka spustelėti mygtuką. Per maža demoniškai puotai...

- - -

Svarbiausi nūdienos klausimai – anaiptol ne „Ką daryti?“ ir „Kas kaltas?“ Jie visiškai kiti: „Kas aš?“ ir „Kas čia?“ Ir bet kuriame gyvenime anksčiau ar vėliau ateina akimirka, kai šito daugiau negalima slėpti nuo savęs. Tačiau kai tai galų gale tave pasiekia, visuomenei jau nieko nepaaiškinsi...

- - -

Žmogus yra tokia iliuzinė būtybė, jog dauginti aplink save naujus vaiduoklius jam – dviguba nuodėmė...

- - -

Miestai panašūs į laikrodžius, tik jie nematuoja laiko, o jį generuoja. Ir kiekvienas didelis miestas gamina ypatingą savo laiką, kurį pažįsta tik tie, kurie jame gyvena. Rytais žmonės tarsi krumpliaračiai sukimba ir velka kits kitą iš savo landų, ir kiekvienas krumpliaratis sukasi savo vietoje, kol visiškai susidėvi, šventai tikėdamas, kad taip juda laimės link. Nieks iš jų nenumano, kas prisuka mechanizmą. Bet kai šis sulūžta, miestas iškart virsta griuvėsiais, ir į juos paspoksoti atvyksta žmonės, gyvenantys pagal visai kitokį laikrodį. Atėnų laikas, Romos laikas – kur jis?

- - -

– Jei koks girtas kunigaištukas būtų paskyręs dievu ne žydą, o katiną, tai ir katiną būtų tūkstantį metų garbinę. Be to, teologinis aparatas būtų ne ką prastesnis už šiuolaikinį, ir saugojimosi retorika – taip pat. Mūsų liaudžiai būdingas stebėtinas patiklumas vertinant valdžios sprendimus.

- - -

O kas yra nesipriešinimas blogiui? Tai pasipriešinimo nebuvimas. O priešintis galima tik tada, kai blogis užpuola tave pirmas. O kai pats užpuoli ir greitai visus išguldai, jokio pasipriešinimo blogiui iš viso nebūna...

- - -

Žmones tikina, kad jie kankinasi todėl, jog yra nuodėmingi. O iš tikrųjų juos moko nusidėti, kad galėtų pateisinti jų kančias. Verčia gyvuliškai gyventi, kad galėtų ir paskersti kaip galvijus. <...> Avinai skerdykloje, kurie dar nesuprato, kas jų laukia...

- - -

Protas – tai pamišusi beždžionė, lekianti link bedugnės. Beje, mintis, kad protas – tai pamišusi beždžionė, lekianti link bedugnės, yra ne kas kita, kaip koketiškas pamišusios beždžionės bandymas pasitaisyti šukuoseną pakeliui prie skardžio.

- - -

Sąmonė, kurią žmogus laiko savo sąmone, tikrovėje yra Dievo sąmonė.

- - -

Sunkiausiai suvokiama Dievo savybė yra ta, kad Dievo nėra.

- - -

Žinojimas – tai mirties būsena, o bet kokio išmanymo viršūnė yra mirtis. „Aš“, „Tiesa“, „Kelias“ – visų tų sąvokų prigimtis tokia nuodinga, kad jas kaskart tenka iš naujo užkasti po žeme. O ten, kur nėra žinojimo, nėra ir mirties.

- - -

T. sėdėjo ant gulto ir mąstė, kad tai viena iš niūriausių vietų, kurias jam yra tekę matyti.

Priežastis – įrašai, kuriais kamera buvo išmarginta iki pat lubų. Sunku įsivaizduoti, kaip kaliniai ten pasiekdavo.

Įrašai buvo padaryti kalėjimo rašalu. Pagal prasmę jie visi buvo palyginti panašūs vienas į kitą – skelbė, kada ir už ką kalinį ves ant ešafoto: vardas, data, baudžiamojo

teisyno straipsnis ir kas nors panašaus į „sudievu, žmonės“ arba „areštante, nepasiduok!“

Liūdino ne tiek įrašų turinys, kiek jų gausa – regint tą nesibaigiančią ataskaitą apie prievarta nutrauktas gyvybes, bet kokia privati egzistencija ėmė atrodyti kaip dulkelė ant valstybės mechanizmo krumpliaračių. Kiekvienoje iš tų eilučių tarsi ruseno miniatiūrinė nutraukto gyvenimo dalelytė, jos paskutinis atgarsis žemėje. Jokia negyvų kaukolių piramidė nebūtų padariusi tokio įspūdžio.

- - -

Būtent tokia skaitymo esmė – kuriam laikui užsimiršti.

- - -

Žmogus laiko save Dievu, ir jis teisus, nes Dievas jame yra. Laiko save kiaule – taip pat teisus, nes kiaulė taip pat jame yra. Bet žmogus labai klysta, kai laiko savo vidinę kiaulę Dievu.

Jordan Peterson
1962

Vienintelis žmogus, su kuriuo turite save lyginti, esate jūs praeityje. Ir vienintelis žmogus, už kurį turite būti geresnis, esate jūs dabar.

Erling Kagge
1963

Erling Kagge
„Tyla triukšmo amžiuje“
Silence: In the Age of Noise

Gebėjimas stebėtis yra gyvenimo variklis.

- - -

Mokslininkai gali surasti tiesą. Aš taip pat norėčiau tai padaryti, bet nesiseka. Kol kas gyvenime man geriausiai sekasi apie viską keisti nuomonę. Stebiuosi pirmiausia dėl to, kad stebėčiausi. Tai jau yra tikslas. Nedidelė atradimų kelionė. Nors kartais tai nuveda prie gilesnio žinių šaltinio.

- - -

Tyla pasakoja. Ji pasakoja, o tu su ja kalbiesi ir išnaudoji joje glūdintį potencialą. „Tikriausiai taip yra todėl, kad tyloje glūdi nuostaba, bet joje taip pat slypi kažkokia didybė, lyg vandenynas arba neaprėpiamos snieguotos plynaukštės. Ir tas, kas niekuo nesistebi, jos bijo. O tiesa ta, kad tylos bijo daugelis (todėl visur ir visada skamba muzika).“

- - -

Kiekvieną kartą, kai sustodavau pailsėti ir nebūdavo vėjo, patirdavau kurtinančią tylą. Ėmiau vis geriau suvokti pasaulį, kurio dalis esu. Kadangi niekas manęs nei slopino, nei blaškė. Buvau vienas su savo įsitikinimais ir mintimis. Ateitis nebebuvo svarbi, praeitis neberūpėjo, aš tiesiog jaučiausi atradęs savo vietą. Būtent taip ir buvo.

Jaučiausi lyg savos aplinkos tąsa.

- - -

Iš esmės juk net pelė gali suėsti dramblį, jei kąs pakankamai mažais gabalėliais.

- - -

Tyla – tai idėja. Jausmas. Spektaklis. Tave gali supti išorinė tyla, bet man įdomiausia tyla mano viduje. Tyla, kurią sukuriu pats. Todėl nebeieškau absoliučios išorinės tylos. Tyla, kurios ieškau, yra vidinis išgyvenimas.

- - -

Svarbiausia yra ne kaip jūs jaučiatės, o kaip į tai reaguojate.

- - -

Užsidaryti nuo pasaulio nereiškia atsukti aplinkai nugarą.

- - -

Normali smegenų būsena yra chaosas.

Kartais, kai pasitraukiu iš įprastos rutinos, atsisėdu vienas tyliame kambaryje, neturėdamas jokio tikslo, į nieką nežiūrėdamas, – patiriu chaosą. Sunku tiesiog sėdėti. Kyla daugybė pagundų ką nors veikti. Autopilotu veikiančioms smegenims pagalba nereikalinga. Nelengva sėdėti ramiai, kai niekas nevyksta. Kai esi vienas tyloje. Tada dažniausiai renkuosi ką nors veikti, kad netektų tos tylos užpildyti savimi. Iš tiesų net nesvarbu, ką veikti.

- - -

Kuo labiau mums trukdoma, tuo labiau norime prasiblaškyti. Turėtų būti atvirkščiai, bet taip nėra. Pakliūname į dopamino kilpą. Dopaminas – tai cheminė medžiaga, perduodanti signalus iš vienos ląstelės į kitą. Trumpai tariant, dopaminas priverčia norėti, siekti ir geisti. Nežinome, kada ateina elektroninis laiškas, žinutė ar dar kas nors, tad bandydami pasitenkinti tikriname ir tikriname telefoną lyg koks vienarankis automatas. Bet dopaminas nesuprogramuotas suteikti pasitenkinimo jausmą, ir net jei gavote tai, ko siekėte ir troškote, netampate patenkinti.

Taip, tai banali situacija, bet manau, kad kartais paprasčiau tęsti nei sustoti. Skaitau internetinius puslapius, net jei ten jau lankiausi ir žinau, kas ten

rašoma. Ir šitaip prarandu savo gyvenimo kontrolę. Visa tai gana beprasmiška.

Biologai turi kaip natūraliai paaiškinti šį mano sveiko proto trūkumą: mes gimėme ne tam, kad būtume laimingi. Kita smegenų sistema, opioidai, gavus tai, ko norėjote, sukelia džiaugsmo jausmą. Deja, dopaminas stipresnis už opioidus, tad net gavę viską, apie ką svajojote, vis tiek darysite tą patį. Iš to ir kilo pasakymas „dopamino kilpa“.

Mus labiau patenkina tikėjimasis ir paieškos, ėjimas ratu nei įvertinimas to, ką jau pasiekėme.

- - -

Visi, kas parašė bent vieną knygą, žino tai, ko nežino kiti: sunkiausia buvo ne parašyti knygą, o atsisėsti, susirinkti mintis ir pradėti.

- - -

Viena didžiausių pasaulio paslapčių yra kaip iš žemės išauga organiškas grožis.

- - -

Nuobodulį galima apibūdinti kaip prasmės trūkumą.

- - -

Mes visi bijome mirties, bet manau, kad baimė negyventi yra dar stipresnė. Ji atsiranda gyvenimo pabaigoje, kai supranti, kad jau per vėlu. Žinoma, nėra nieko bloga galvoti, kiek per gyvenimą tuščiai iššvaistei laiko. Ir niekur nepasistūmėjai. Dažniausiai gyvenai ne savo gyvenimą.

Kvailiausia tai, kad labai liūdna, kai supranti, jog iššvaistei daugybę galimybių gyventi turtingesnį gyvenimą. Kad vengei išnaudoti savo potencialą.

- - -

Kuo labiau stengsiesi ką nors veikti, kad nenuobodžiautum, tuo labiau nuobodžiausi.

- - -

Manau, tyla yra naujausia prabanga. Tyloje glūdinti kokybė labiau išskirtinė ir ilgiau trunkanti nei bet kuri kita prabanga.

- - -

Išsikeliame tikslą būti efektyvūs ir užsiėmę, ir nieko daugiau. Tai idiotizmas.

- - -

Tai, ką matai, priklauso nuo to, kas esi.

- - -

Jis suprato, kad dažnai atsiriboja nuo išorinio pasaulio tam, kad rastų savyje ramybę ir išlaisvintų mintis. <...> Augdamas jis sulaukė daug patyčių. Ir mokykloje, ir už jos ribų. Kadangi draugų turėjo nedaug, likdavo laiko apmąstymams.

- - -

Jis norėjo, kad žmonės ne pliurptų visą dieną apie tai, kad tai fantastiška, o sutelktų dėmesį į tai, kaip tai fantastiška. Žodžiai gali sugadinti nuotaiką. Jų nepakanka. Taip, dalintis didžiais išgyvenimais gali būti nuostabu, bet žodžiai gali mus nuo jų nutolinti. Kartą supratau, kad sunkiausia žodžiais apibūdinti tokius paprastus džiaugsmus kaip samanoto akmens stebėjimas.

- - -

Jūsų vidinė ramybė šiek tiek kitokia nei visos kitos patirtys. Kiekvieno ramybė vis kitokia.

- - -

Mums atsidūrus tyloje, protas ir mintys išsitęsia.

- - -

Jei nori pasakyti ką nors svarbaus, prieš pasakymą ir po jo turėtum padaryti pauzę. Taip yra todėl, kad smegenims patinka kontrastai. Jos pabunda, kai garsų pobūdis keičiasi, ir aptingsta, kai jie monotoniški.

- - -

Tylos priešingybė yra dirbančios smegenys. Mintys. Jei nori tylos, turi nustoti mąstyti. Nieko nedaryti.

- - -

Per daug žodžių vartojantis poetas juose įklimpsta.

- - -

Gyvenimas brutalus. Jei viską priimame kaip savaime suprantamą dalyką, gyvenimas tampa pavojingas.

- - -

Žvelgti kitam žmogui į akis keturias tylias minutes buvo labiausiai jaudinanti ir gąsdinanti iš visų mano patirčių. Pirmas dvi minutes man net buvo sunku kvėpuoti. Kai baigėme, abu nervingai šypsojomės. Žinau, sakoma, kad akys sielos veidrodis, bet svarbiausia, kad aš ne tik mačiau kitą žmogų, bet mačiau žmogų, kuris tikrai matė mane. Kai galiausiai tai suvokiau, nugrimzdau šiame suvokime...

- - -

Klausytis reiškia ieškoti naujų galimybių, siekti naujų iššūkių. Svarbiausia knyga, kurią gali perskaityti, yra knyga apie tave patį. Ji atversta.

Dan Brown

1964

Dan Brown

„Kilmė“

Origin

Istorinė patirtis liudijo, kad pavojingiausi esti Dievo tarnai, ypač kai grėsmė kyla jų dievybėms.

- - -

Egzistuoja daugybė teisumo formų.

- - -

Iš kur mes atėjome? Kur link judame?

- - -

Dievą sunaikina tik kiti dievai.

- - -

Religija tūkstantmečius atlaikė mokslo pažangą, ir mūsų visuomenėje ji turi svarbią paskirtį, todėl niekada nepranyks, net jei ir evoliucionuos.

- - -

Mokslas yra tikėjimo antitezė.

- - -

Pradžioje žmogus sukūrė Dievą.

- - -

Konfliktus dažniausiai kursto ne turinys, o semantika.

- - -

Įkandin nežinios visada seka radikalios permainos; įkandin neramumų ir baimės visada seka transformacijos.

- - -

Mokslas ir religija dviem skirtingomis kalbomis dėsto identišką istoriją.

- - -

Jei visatos atsiradimą išties lėmė kažkokia dieviška jėga, toji isteriškai kvatoja iš religijų, kurias sukūrėme stengdamiesi ją apibūdinti.

- - -

Žmogaus smegenims geriau yra bet koks atsakymas negu jokio.

- - -

Mes teikiame pasitenkinimą savo kūnams vildamiesi, kad taip pradžiuginsime ir sielas.

- - -

Ateizmas nėra nei filosofija, nei pasaulėžiūra. Jis viso labo įvardija akivaizdų dalyką.

- - -

Siekiant originalumo, reikia susitelkti į visa ko pradžią.

- - -

Blogio niekada neįveiksime, jei mūsų kovos šūkis bus „atlaidumas“.

- - -

Ilgalaikį žmonijos išlikimą užsitikrintume nebent apleidę savo planetą. Žemės gyvavimo ciklas jau įpusėjęs, o Saulė galiausiai išsiplės iki raudonosios milžinės.

- - -

Jei pripažinsime pirmąją priežastį, protas vis tiek geis sužinoti, iš kur ir kaip ji atsirado.

- - -

Meilės, kaip emocijos, nevaržo apribojimai.

- - -

Ateizmas – tai tik šurmulys, kuris nepateisinamų religinių įsitikinimų akivaizdoje sklinda nuo sveikai protaujančių individų.

- - -

Baisiausi teroristai yra ne bombų gamintojai, o įtakingi lyderiai, kurstantys nevilties apimtų masių neapykantą, skatinantys pėstininkus imtis smurtinių žygių. Sukelti chaosui visoje žemėje užtenka vienos galingos, tamsios sielos, kuri jautriems ir pažeidžiamiems individams įkvepia religinio nepakantumo, nacionalizmo arba neapykantos.

- - -

Ačiū, Dieve, bet tavo pagalbos mums nebereikia.

- - -

Žmonės akivaizdžius pramanus pakylėja iki dieviškos tiesos statuso ir drįsta žudyti jų vardu.

- - -

Norint įžiūrėti kito žmogaus tiesą, kartais derėtų į ją pažvelgti iš kito taško.

- - -

Meilė yra grynai asmeniškas reikalas.

- - -

Žmonės mokosi ne paklusdami įsakymams, o sekdami pavyzdžiais.

Arthur C. Brooks

1964

Mes esame linkę niekinti praeitį ir tikėti, jog technologijos pakeitė viską. Tiesą sakant, būti gyvam šiandien reiškia tą patį kaip ir prieš tūkstantį metų.

Kęstutis Navakas
1964

Kęstutis Navakas
„Du lagaminai sniego“

Vienatvė ir suvokiama kaip kažkokia ne mirtina, tačiau progresuojanti liga, švelnusis Alzheimeris: nieko neskauda, tiktai vis labiau grimzti į apatiją ir autizmą. Ilgainiui tavo bendravimo kodai tiek individualizuojasi, kad tampi veik nedešifruojamas.

- - -

Būdami su kitais, stokojame laiko sau, tad ir savęs kūrimas tampa kažkoks skubotas, atsitiktinis, kupinas „bendrų vietų“.

- - -

Žmogus turėtų susivokti esąs vienas. Su savo darbais bei įsipareigojimais, ryšiais bei adresais, draugais bei šeima, tačiau – vienas. Ir tokia jo savijauta bei laikysena turėtų tik ryškėti.

<...>

Žmogus, norintis likti amžinai jaunas, turėtų išsaugoti ne savo garbanas ir ūsus, o savo vienatvę. Tokią, kokia ji būdavo prieš dvidešimtį metų, su desperatiškais bandymais keisti pasaulį, perdislokuoti jo ženklus, atverti tai, kas užrakinta, ir užtrenkti tai, kas neprašytai atsivėrė.

- - -

Nebūtini dalykai į tikslą orientuotoje visuomenėje nupūva savaime. Tačiau jie yra.

- - -

Svetimi. Tie žmonės, kurių nepažįstam.

Mes jų nepradėjom, antraip pažinotume. Jie dauginasi savaime. Ir mums dėl to neramu, nes visi nevaldomi procesai baugūs. Šiek tiek ramina tai, jog nėra

akivaizdžių mus jungiančių laidininkų, juos atitvėrusi standi kitoniškumo siena, tad kartais stebėti juos net malonu, lyg rajas akvariume.

<...>

Kartais jie eina ne po vieną, po kelis, ir nugirsti jų pokalbių skutai dar sykį įrodo, jog jie antipodai. Tu supranti žodžius, tačiau tau jie nieko nesako.

- - -

Laikraštis įgauna prasmę tik su kuo nors aptartas. Tuomet įsijungia laikraščio baterijos, maitinančios pokalbių taktikas bei mąstymų strategijas.

- - -

Šiandiena apskritai nereikalinga, kažkoks keistas jausmas apima suvokus, kad kaip tik dabar gyveni tą dieną, kurią tikrai pamirši, nes labai to norėjai, keista matyti rodyklėmis prajojantį tą laiką, kurio sąmoningai troškai netekti. Gyvenimo gale pritrūks būtent jo, tačiau mūsų atstumtas laikas ir yra tas gyvenimo galas, periodiškai mus ištinkantis. Ir šios keistos tuščių sekundžių prenumeratos nenutrauksi.

- - -

Aš išliksiu amžiams tik tada, jei manęs nebus.

- - -

Net keista, kokia daugybė skirtingų žmonių telpa mumyse. Jei visi susėstų prie vieno stalo, tektų kalbėtis apie orą, nes pernelyg skirtingas būtų ne tik temų traktavimas, bet ir pačios temos. Oras, be abejo, vienodas net ir tada, kai skirtingas.

<...>

Ankstyvasis asmenybės skaldymas, dar veikiamas suaugusiųjų, kurie visi suskilinėję kaip veidrodžiai. Vėliau visa tai plėsis, šakosis ir, jei nevirs klinikiniais atvejais, asmenybę tik gilins ir turtins.

- - -

Dauguma žmonių pasisukę į mus tik viena savo briauna, dažniausiai funkcija. Pardavėjos, aktoriai, policininkai... bet visada smagu pastebėti iš po uniformos kyštelint kitokios tekstilės kraštelį. Neišsimiegojusi lėktuvo palydovė, policininkė su eilių sąsiuviniu... yra šiokios tokios anomalijos, liudijančios, jog pasaulis ne dvimatis.

- - -

Mechanizmas žmogui apibūdinti yra ne sakinys, o romanas. Klinikiniais atvejais – eilėraštis.

- - -

Žmonės labai linkę save kataloguoti. Vidinis Linnaeus čia kiekvienam išduoda vis po naują kortelę, su kuria puolama tapatintis.

- - -

Kai kurių žmonių poelgiai pačiose įvairiausiose srityse yra tokie kvaili, jog tampa aišku, kad jiems patiems tai nebūtų atėję į galvą. Jie tikrai turėjo perskaityti apie tai knygose.

- - -

Rytas yra prievarta.

Kęstutis Navakas

„Gero gyvenimo kronikos“

Minia visada pasisukusi į tave profiliu.

- - -

Mąstai apie Kito gyvenimą, baisu, jog yra svetimų gyvenimų su tau nebūdinga patirtim, su įpročiais, kurių tu niekad nesuprasi. Kito gyvenimas tarsi apriboja tavąjį, tampantį nebebūtiną, nebe vienintelį, pasislenkantį arčiau statistikos bei paralelinių biografijų.

- - -

Kiekviena asmenybė manifestuojasi keisdama aplinkinių daiktų tvarką. Mūsų kambariai yra didžiausi mūsų išdavikai. Net jei mūsų nebūtų, kažkas galėtų mus atkurti pagal jų ženklus.

- - -

Atleiskite, kad gimiau. Daugiau taip nedarysiu.

- - -

Mintis, jog mūsų gyvenimas įdomus ir visiems kitiems, yra kuo skubiausiai koreguotina.

- - -

Žmogui būdinga ką nors kur nors uždaryti. Save jis uždaro įpročiuose, tradicijose, santuokos liudijime, savo mintis knygose bei laikraščiuose, mašiną garaže, džiną butely, o žvėris – narvuose iš sunkaus ir juodo metalo.

- - -

Gimimas, kurį lankome sykį per metus. Artimų žmonių namai, ant stalų liepsnoja gimtadienių tortai. Užpūsti žvakes. Užpūsti.

Mirtis, kurią irgi sykį metuose aplankom. Artimų žmonių kapai, į kuriuos lenda vos degančios žvakės. Vėjas minta jomis. Jos gęsta nuo vėjo seilių ir tuomet į pokalbį įsijungia vėlės. Jei būtume atsinešę veidrodžius, vėlės žvelgtų iš visų amalgamų. Pridengti, neleisti

užpūsti.

Žvakės, sujungiančios gimimą bei mirtį, metaforiškas jų pūtimas ar saugojimas.

- - -

Daugelis mūsų tam tikra prasme esame apsikrėtę mirtimi, nes atmintyje nešiojamės artimųjų mirtį, o sieloje spragą, likusią jiems pasitraukus. Vėlinių žvakės yra vienas iš klasikinių bandymų nors kiek sušildyti toje spragoje tvyrantį speigą.

- - -

Įdomiausias fenomenas yra paprasto žmogaus meilė. Ji dažniausiai atsitiktinė. Įsimylima kas pasitaiko po ranka, paprastai tai būva kaimynės, medseselės ar aptarnavimo sferos darbuotojos.

<...>

Meilė kartais padeda jam iš paprasto virsti nepaprastu, peržengti luomo ribas, pakeisti cheminę sudėtį.

<...>

Istorinė paprasto žmogaus misija kompiuterių amžiuje irgi ne visiems aiški. Dar esti manančių, jog paprastas žmogus yra absoliutus gyvenimo dvejetukininkas, kuris keliasdešimt gyvenimo metų sėdi tame pačiame suole. Tuo tarpu jis dosniai grąžina mums pirmykštes žodžių reikšmes, elementariausių reiškinių svarbos pojūtį. Jo lūpose žodžiai mažiausiai nutolę nuo jais apibūdinamų objektų ir yra geriausi civilizacijos tęstinumo garantai, rodantys, jog pasaulis dar tvirtai remiasi į savo pamatus, jog mūsų namai dar nepakibo ore ir nenuplaukė su debesimis. Jie dar tik taikosi pakilti ir nuplaukti.

Kęstutis Navakas

„Vyno kopija“

Miestas, kuriame gyveni, ilgainiui susidėvi, net visiškai pranyksta, porą dešimtmečių jį atradinėji, vis nustebdamas dėl to, ką jame randi, tačiau kiekvienu nustebimu ardai savo miestą kaip kojinę, nes vis labiau jį išmoksti, įsimeni, suneši į atminties sandėlį kvartalas po kvartalo, namas po namo, medis po medžio ir šuo po šuns, kol išmoksti ir įsimeni tiek, kad nuostabos nebelieka nė brūkšnelio, viskas tik rutina, kasdienybė, inercija, nesvarumo būklė, alėja praplaukiantys praeivių skutai, tuomet ir prisimeni, vos pakeldamas šį prisiminimą, vos atplėšdamas jį nuo savo vidinių grindų, tarsi svarmenį, jog kadaise miestas tau buvo nuolatinė nuostaba.

- - -

Kadaise ir aš mėginau gyventi, kaip noriu, bet vėliau subėgo įvairūs geradariai, pasakė, kad taip negerai, nieko iš to neišeis, tai dabar gyvenu, kaip reikia.

- - -

Gyvenimas ir yra kūryba: jei jį kuriesi, jis ateina, jei ne – jis tik pasisveikina ir atsisveikina, palikdamas saują pelenų.

<...>

Kurkite gyvenimą, neplagijuokite.

- - -

Knygos meluoja ne mažiau kaip žmonės.

- - -

Kuriu tik dalį atminties, nes visa atmintis slegia, dalis – gelbsti. Visa žmonija, liūdesys ar literatūra slegia, dalis – gelbsti.

- - -

Laikrodis yra katorgininko grandinė ant riešo.

- - -

Gyvenimas yra ne kas kita, kaip nesibaigianti atsitiktinių sutapimų virtinė.

- - -

Atrodo, kad žmonės per gyvenimą žengia kiekvienas nešinas savu mėnuliu, sava saule ir sava žeme. Atrodo, kad daugeliui tai per sunki našta.

- - -

Baigiasi tik tai, kas laikina, niekad nereikia graužtis dėl laikinų dalykų. Kas amžina – nuolat prasideda, kiekvieną sekundę.

- - -

Laikas labai reliatyvi sąvoka. Tam tikra prasme mes ir kuriam laiką, savaime jis neegzistuoja.

- - -

Pagalvotos mintys niekur nedingsta, tam tikra prasme sykį pagalvotą mintį mes galvosim amžinai, ji mumyse kažkur bus.

Carlos Ruiz Zafón
1964

Carlos Ruiz Zafón
„Angelo žaidimas“
The Angel’s Game

Šiuolaikiniam skaitytojui patinka saldžiai jausmingos pabaigos su žmogaus dvasios didybės pergale ir kitomis nesąmonėmis.

- - -

– Pavydas – vidutinybių religija. Jis suteikia jiems jėgų, atliepia iš vidaus juos graužiantį nerimą, galiausiai supūdo jų sielą ir leidžia pateisinti miesčioniškumą ir gobšumą, ir jie ima tikėti, kad dorybės ir dangaus vartai atsivers tik tokiems kaip jie. Jie eina per gyvenimą nepalikdami jokio pėdsako, tik suktus ketinimus pažeminti, pašalinti ir, jeigu įmanoma, sunaikinti tuos, kurie jau vien savo kitonišku gyvenimu parodo jų dvasios ir proto menkumą bei ištižimą. Laimingas tas, kurį aploja kvailiai, nes jo siela niekada jiems nepriklausys.

- - -

Kare jis išmoko vienintelio dalyko – žudyti tokius pat žmones kaip jis, kol jie nenužudė jo pirma, dėl didingų ir tuščių dalykų, kurie po kiekvieno naujo mūšio pasirodydavo dar absurdiškesni ir niekingesni.

- - -

Jau tada pradėjau suprasti, kad mano tėvas gėdijasi, jog žmonės gali jį palaikyti nemokša, atmata karo, kuriame, kaip beveik visuose karuose, buvo kaunamasi Dievo ir tėvynės vardu, kad galingieji taptų dar galingesni, nors jie jau buvo per daug galingi jį paskelbdami.

- - -

... gatvėmis žingsniuodavo šventųjų procesijos ir marširuodavo mirtim ir veidmainyste dvokiantys

generolai, ir dienos ugningų kalbų, kai visi melavo ir visi buvo teisūs. Apnuodytame ore jau galėjai užuosti įniršį ir neapykantą, su kuria po kelerių metų žmonės ims žudyti vieni kitus vien dėl didingų šūkių ir spalvotų skudurų.

- - -

– Šiame gyvenime – viskas kvailystės. Tai tiesiog požiūrio klausimas.

- - -

– Atrodo, kad įsigalėjusio kvailumo stadijoje idėjų stygių atstoja ideologijų perteklius.

- - -

Ilgainiui žmogaus širdyje apsigyvena vienatvė ir daugiau nesitraukia.

- - -

– Martinai, aš noriu, kad jūs man sukurtumėte religiją.

<...>

– Noriu, kad sukauptumėte visą savo talentą ir visu kūnu bei siela per metus parašytumėte didingiausią istoriją, kokią kada nors parašėte: religiją.

<...>

– Pasirinkote ne tą rašytoją. Apie religiją aš nieko nenutuokiu.

– Dėl to nesirūpinkit. Pasirūpinsiu aš. Aš ieškau ne teologo. Ieškau pasakotojo. Ar jūs žinot, bičiuli Martinai, kas yra religija?

– Aš vos prisimenu „Tėve mūsų“.

– Graži, gerai sukurpta malda. Atmetus poeziją, religija iš tikrųjų yra moralės kodeksas, išreikštas legendomis, mitais ar kuriomis kitomis literatūrinėmis priemonėmis, kuriančiomis tikėjimų, vertybių ir normų sistemą, kuria būtų galima valdyti kultūrą arba visuomenę.

– Amen, – atsakiau.

– Kaip literatūroje arba bet kuriame kitame bendravimo akte, paveikią ją daro forma, o ne turinys, –

toliau kalbėjo Korelis.

– Jūs teigiate, kad doktrina turi tapti pasaka.

– Viskas yra pasaka, Martinai. Viskas, kuo mes tikime, ką žinome, ką prisimename, ir net tai, apie ką svajojame. Viskas yra pasaka, įvykių seka ir personažai, perteikiantys jausminį turinį. Tikėjimo aktas yra priėmimo aktas, mums pasakojamos istorijos priėmimas. Mes priimame kaip tikrą dalyką tik tai, kas gali būti papasakota. Tik nesakykit, kad ši idėja jūsų nežavi.

– Ne, ji manęs nežavi.

– Ar jūsų nevilioja mintis sukurti istoriją, dėl kurios žmonės gyventų ir mirtų, dėl kurios galėtų žudyti ir leistis žudomi, aukotis ir pasmerkti save, atiduoti savo sielą? Ar yra didesnis iššūkis jūsų karjerai, nei sukurti tokią stulbinamą istoriją, kuri pranoktų fikciją ir taptų apreiškimo tiesa?

- - -

Įgimtas talentas panašus į atleto jėgą. Galima gimti turint didesnių ar mažesnių sugebėjimų, bet niekas netampa sportininku vien todėl, kad gimė aukštas, stiprus ar greitas. Sportininku ar menininku žmogų padaro darbas, pašaukimas ir įgūdžiai. Protas, su kuriuo gimstame, – tik ginkluotė. Norėdami ką nors su juo nuveikti, turime savo smegenis paversti taikliu ginklu.

- - -

Blogos mintys visada vaikšto poromis.

- - -

– Aš niekada nebuvau religingas žmogus. Užuot tikėjęs ar netikėjęs, aš dvejoju. Mano tikėjimas – abejonės.

<...>

Žmonės tiki, kaip ir kvėpuoja, tik tam, kad išgyventų.

<...>

– Tai mūsų prigimtinis noras išgyventi. Tikėjimas – instinktyvus atsakymas į egzistencijos reiškinius, kurių

negalime paaiškinti kitaip, – ar tai būtų dvasinė tuštuma, kurią jaučiame pasaulyje, mirties neišvengiamybė, daiktų kilmės paslaptis, mūsų pačių gyvenimo prasmė ar prasmės nebuvimas. Tai esminiai, ypač paprasti dalykai, bet mūsų ribotumas trukdo atsakyti į šiuos klausimus nedviprasmiškai, todėl norėdami apsiginti mes pateikiame emocinius atsakymus. Tai gryniausia biologija.

– Vadinasi, jūs manote, kad visi tikėjimai ir idealai – tik fikcija?

– Visas tikrovės aiškinimas ar stebėjimas yra tik neišvengiama fikcija. Šiuo atveju klausimo esmė ta, kad žmogus yra moralus gyvulys, paliktas amoraliame pasaulyje ir pasmerktas gyventi ribotą gyvenimą, kurio vienintelė prasmė – pratęsti natūralų savo rūšies ciklą. Ilgėliau išgyventi tikrovės sąlygomis neįmanoma, bent žmogiškajai būtybei. Didelę savo gyvenimo dalį mes praleidžiame svajodami, visų pirma tada, kai nemiegame. Aš jau sakiau: tai gryniausia biologija.

- - -

– Gamta – didžiulė laisvoji rinka. Pasiūlos ir paklausos dėsnis – menkavertis faktas.

<...>

– Gamta – žiauri nepasotinama motina, kad išliktų gyva, ji būtinai turi maitintis būtybėmis, kurias pati gimdo.

- - -

– Nemažai mitologijų, pradedant liturgija ir baigiant taisyklėmis arba tabu, kyla iš biurokratijos, o ne iš tariamai antgamtinio joms pradžią davusio įvykio. Daugumą šių tikybų sudaro paprastos ir geranoriškos istorijos, sveiko proto ir folkloro mišinys, ir visas karingas užtaisas, kurį jos įgauna, atsiranda vėliau, kai pirminius jų principus ima savaip interpretuoti ar iškraipyti vadovai. Lemiamą įtaką tikybų evoliucijai, regis, turi administracinis ir hierarchinis jų pobūdis. Tiesa pirmiausia

atskleidžiama visiems, bet labai greitai atsiranda žmonių, kurie suteikia sau įgaliojimus ir pareigą ją aiškinti, valdyti ir, jei reikia, šią tiesą keisti bendram visų labui. Dėl to labo jie sukuria galingą ir tikriausiai represinę organizaciją. Šis reiškinys, kurio mus moko biologija ir kuris būdingas visoms socialinių gyvūnų grupėms, doktriną paverčia kontrolės priemone ir politinės valdžios įrankiu. Tada neišvengiamai kyla nesantaika, karai ir susiskaldymas. Anksčiau ar vėliau žodis tampa kūnu, o kūnas kraujuoja.

- - -

– Pagrindinis visų organizuotų religijų – be retų išimčių – ramstis yra pavergimas, represijos ir moters vaidmens neigimas grupėje. Moteris turi sutikti su savo dalia būti nežemiškai, pasyviai ir motiniškai, niekada neturėti valdžios ar nepriklausomybės, nes už tai jai gali tekti skaudžiai sumokėti. Ji gali užimti garbingą vietą tarp simbolių, bet ne hierarchijoje. Religija ir karas – vyrų reikalas. Beje, kartais moteris tampa savęs pavergimo bendrininke.

<...>

– Senatvė – lengvatiškumo tepalas, vazelinas, alyva. Kai į duris beldžiasi mirtis, skepticizmas išskrenda pro langą. Geras širdies priepuoliukas, ir imi tikėti net Raudonkepuraite.

- - -

Dievas visada duoda duonos tiems, kurie neturi dantų.

- - -

– Mums nepakanka, kad žmonės tikėtų. Reikia, jog jie tikėtų tuo, kuo mes norime, kad jie tikėtų. Ir jie neturi tuo abejoti nei klausytis abejojančiojo balso. Dogma turi būti jų tapatybės dalis. Tas, kuris klausinėja, yra mūsų priešas. Tai blogis. Todėl mes turime teisę ir pareigą su juo kovoti ir jį sunaikinti. Tai vienintelis išsigelbėjimo kelias. Tikėti, kad išgyventum.

- - -

Nihilizmas – ne doktrina, o poza. Pakiškite degančią žvakę nihilistui po kiaušiais ir įsitikinsite, kaip greitai jam atsivers gyvenimo grožis.

- - -

Senasis knygų pardavėjas visada man sakydavo, kad knygos turi sielą, sielą to žmogaus, kuris jas parašė, ir tų, kurie jas skaitė ir kartu su jomis svajojo.

Carlos Ruiz Zafón

„Vėjo šešėlis“

The Shadow of the Wind

Kiekviena iš knygų yra buvusi kažkieno geriausiu draugu.

<...>

Kiekviena knyga turi savo sielą. Parašiusiojo sielą ir tų, kurie skaitė knygą ir svajojo. Kaskart knygai patekus į naujas rankas, kai skaitančiojo žvilgsnis perbėga eilutėmis, jos dvasia dar labiau sustiprėja.

- - -

Žmonės nėra linkę įsižiūrėti į veidrodį.

- - -

Niekada nepasitikėk niekuo, o ypač tais, kuriais žaviesi. Šie paprastai suduoda skaudžiausius smūgius.

- - -

Viena iš vaikystės apgaulių yra tai, jog nebūtina suprasti, kad pajustum. Kai protas pradeda suvokti, kas vyksta, žaizdos širdyje jau būna gana gilios.

- - -

Žmonių, aplinkui matančių tik nuodėmes – nesveika siela.

- - -

Šiame gyvenime auditorijai būdinga viena – išankstinis nusiteikimas.

- - -

Gyvenimas – ne romanas. Gyvenime reikia dėtis prie gaujos. Ir jūs pasirinkote labai aiškiai. Tuos, kurie visiškai žlugę.

- - -

Blogis – moralinis apibrėžimas, siekiai ir tam tikras mąstymas. Kvailys arba mulkis nei mąsto, nei svarsto. Veikia instinktyviai, kaip bandos gyvulys, neabejodamas,

kad taip reikia, kad jis visada teisus, ir didžiuojasi tuo, jog lipa per kitų lavonus, tų, kurie, jam dingojas, skiriasi nuo jo paties ar odos spalva, ar tikėjimu, ar net kalba, tautybe, ar laisvalaikio pomėgiais. Pasauliui reikia daugiau tikrai blogų žmonių, o ne primityvių drausmintojų.

- - -

Darvinas buvo svajotojas. Kur ta evoliucija? Vienam bent kiek mąstančiam, kaip priešprieša – devyni orangutanai.

- - -

Egzistuojame tol, kol mus kas nors atsimena.

- - -

Kažkas yra pasakęs, kad tą akimirką, kai susimąstai, ar tikrai žmogų myli, jau liaujiesi jį mylėjęs.

- - -

Gyvenimą verta nugyventi dėl kokių trijų ar keturių dalykų, visa kita – tik trąšos.

- - -

Pinigai panašūs į virusą: pas ką jų prisikaupia, to siela ima pamažu pūti, būtina perpilti kraują.

- - -

Talentas ir gabumai, jeigu jų nepuoselėji jaunystėje, gęsta ir žlugdo žmogų.

- - -

Knygos – kaip veidrodis: jose atrandi tai, ką turi savyje.

- - -

Nieko nėra apgaulingesnio už prisiminimus.

- - -

Žmonės, neturintys savo gyvenimo, amžinai kišasi į kitų.

- - -

Žmonės visada pastebi tai, kas jiems mažiausiai turi rūpėti.

- - -

Niekas neįvyksta atsitiktinai. Visi dalykai turi tam tikrą ryšį, nors mes ir nesuprantame.

- - -

Gyvenimui amžius nesvarbu.

- - -

Keista, kaip mes smerkiame kitus, užmiršę varganą savo būtį, kol jų netenkame, kai juos iš mūsų atima mirtis. Atima, nes jie niekada mums nepriklausė...

- - -

Uniformos – ar kunigo sutana, ar kareivio milinė – šūviams neatsparios...

- - -

Gyvenime tikrai mylime vieną kartą, nors šito ir nesuvokiame.

- - -

Tikrai mylintis žmogus myli be žodžių.

- - -

Dievas mums suteikia gyvenimą, tačiau pasaulio šeimininkas yra velnias...

- - -

Niekas taip neskatina užmaršties kaip karas. Visi tylime ir mus stengiasi įtikinti, kad tai, ką matėme, tai, ką darėme ir ko savo pačių ir kitų dėka išmokome, tėra iliuzija, košmaras, kuris praeis. Karams nebūdinga atmintis, ir niekas nedrįsta jų paaiškinti, kol jau negirdėti balsų, kalbančių apie tai, kas įvyko, kol ateina laikas, kai jų jau nebeatpažįstame ir įsiplieskia karai kitu pavidalu, kitu pavadinimu, kad sunaikintų tai, kas dar liko.

<...>

Užmaršties mašina ėmė suktis tą pačią dieną, kai tik buvo sudėti ginklai.

- - -

Nėra nieko baisiau už ką tik iškeptą didvyrį, pasakojantį tai, apie ką visi pralaimėjusieji niekada nepapasakos.

- - -

Laikas juo nykesnis, juo greičiau bėga. Betikslis gyvenimas praūžia lyg traukinys, nesustojęs tavo stotelėje.

- - -

Prisimindavau karą ir tai, kad jį sukėlusieji irgi kadaise buvo vaikai.

- - -

Apsakymas – laiškas, kurį autorius rašo pats sau, norėdamas išsiaiškinti ką nors, ko kitais būdais suvokti neįmanoma.

- - -

Mes visi anksčiau ar vėliau imame prekiauti savimi.

- - -

Esu optimistas ir manau, kad viskas, kas kyla, kada nors krinta, o tai, kas krinta, vieną dieną pradės kilti.

A. L. Kennedy
1965

A. L. Kennedy
„Rojus“
Paradise

Kiekvienas nusiteikęs išnarplioti savo apgailėtiną gyvenimą iki smulkmenų, ryžtųsi palaimingam šuoliui į artimiausią atvirą šulinį.

- - -

Šiuo metu aplinkui mane nėra nieko, be nacionalinės nėštumo šventės, įprastinio, kvailo susižavėjimo gimstančiu kūdikiu: *Laetare*, *laetare*, *Virgo parit filium*, ėdžios, vystyklai, vyšnios, laivai, karaliai ir paika žvaigždė. Vien džiūgavimai, niekas nesistengia atkurti pusiausvyros, nė šešėlio, kuris pridengtų beribę šviesą norintiems pailsinti akis. Kodėl niekuomet nesu giedojusi kalėdinės giesmės apie išskerstuosius nekaltus kūdikius, mažutėlius, kuriuos Erodas pasiuntė žūti?

- - -

Gyvenimas taip išgrynina tavo pasirinkimus, kad jų lieka tik tiek: juokas arba ašaros, ašaros arba juokas. Greitai, gal lėčiau, nesvarbu kaip, tu patirsi tą šiurpų ir nejuokingą pokštą, kuris esi tu pats, kuris esame mes visi. Šioji mūsų būklė be išeities, nepagydomai pastovi, dar niekam nepavyko jos bent kiek nors pakeisti, bet vis tiek privalai čia likti ir užpildyti savo laiką.

- - -

Gimiau pasaulyje su dešimt kojų pirštų, žydromis akimis ir tvirtai galvoje įsišaknijusia mirtimi.

- - -

Tualete viskas labiau civilizuota, jaukiau, čia nieko nėra, ir tas vėsus, tikrasis draugas dabar jau tavo, ir tu matai daug daugiau, girdi geriau, dar jo neatidariusi, ir

per daug greitai, nors išties nepakankamai sparčiai, užsiverti ir pili, koks grožis, kokia laimė, aštrus kvapas iš butelio kaklelio, tas pirmojo gurkšnio skonis, kaip jis sušunka drebindamas sienas.

- - -

Liko tik besivaipanti oda, ištempta priešais pragaro vartus. Manęs beliko tik tiek, kiek reikia pasibaisėti.

- - -

Mirti gali kiekvienas – svarbu, kas įvyksta paskui.

- - -

Ir aš gailiuosi už kiekvieną nuodėmę. Viduje aš kone visa suręsta vien iš graužaties, tačiau šį svorį pajėgiu pakelti, žinoma, ne nuolatos. Kartais jį reikia atidėti šalin, išstumti iš galvos, kitaip sustingtumei, nusižudytumei.

- - -

Senatvė ir laikas – tai dar vienas puikus Dievo kino farso pavyzdys. Tik spėjai pamilti kūną – ir jis supūva.

- - -

Žmogus miršta vienas.

- - -

Pastaruoju metu vis daugiau ir daugiau galvoju apie mirtį – tai dar vienas malonus gretutinis poveikis, kai negeri.

- - -

Aš esu jautri, o pasaulis neįmanomai neteisingas, neįsivaizduojamas, ir aš nebuvau apie tai iš anksto įspėta, negavau tam nei įrangos, nei ginkluotės. Aš jo nepakeliu. Jei būtų kas nors naudingo, ko galėčiau imtis, imčiausi, – bet nėra. Taigi aš geriu.

- - -

Ir visais kitais vakarais atrisnodavo gėrimas: nuo jo atlėgdavo visos širdgraužos, užkalbėti nurimdavo sukęsi galvoj nemalonūs faktai, horizontas pakildavo keliais papildomais laipsniais, kurie nebeleidžia veržtis į priekį per savižudiškas miglas, velkant iš paskos savo praeitį

tarsi lavoną.

- - -

– Hm? Ar įsigeidei krėsti šunybes? – Tai įrodymas, kad alkoholis ir Dievas turi vienodą humoro jausmą.

- - -

Anksčiau nebuvau supratusi, kad kai tu taip sergi ir esi išsekusi, jog nebepajėgi gudrauti nei meluoti ir žinai, kad niekas tuo netikės ir kad žmonės, kurie tave myli, galiausiai paliovė mylėję, – tuomet visa tai tarsi suteikia tau paskutinį šansą, tuomet, kai tu nebesijaudini ir lauki mirties. Tau net nereikia nieko prašyti, tu sau stovi, ir žmonės, kurie tave mylėjo, vėl tave pamilsta. Jie susitaiko ir priima tave.

- - -

Matykite save tokius, kokius jus mato kiti.

- - -

Pasaulis yra toks, koks esu aš.

- - -

Saugokis savo galvos, ji tavęs tyko.

- - -

Jo mintys supa jį kaip bokštas, statydamos laimingą kalėjimą, kuriame jis paslėps savo dieną.

- - -

Dievas, mano asmeninis Dievas, – jūs galite turėti savąjį, bet manasis toks.

- - -

Norėti mirti ir suvokti, kad galbūt visai staiga imsi ir numirsi, yra visiškai skirtingi dalykai.

- - -

Taigi mano naujas ir blaivus gyvenimas išsivynioja aplinkui mane, atskleisdamas gražią, švarią, mėnulišką tuštumą. Mano naująją tikrovę. Pagrindinis jos tikslas priversti mane jaustis atmata po to, kai mano vienintelė parama buvo amputuota, prideginta. Kiti žmonės pakelia tai, šią neskiestą egzistenciją: jie jaučiasi laimingi, net

nubudę nuo jos kaukimo, seilėjimosi jiems ant krūtinės, nesibodi, jiems tai patinka, laukia nesulaukia kiekvieno ryto, kuris suleis įjuos nagus.

Melina Marchetta

1965

Gal iš tikrųjų mūsų gyvenimas – vien beprasmis tuščias egzistavimas. Tą sekundės dalelytę pagalvojau, ar aš noriu toliau gyventi tokį gyvenimą. Pamaniau, ar aš noriu auginti vaikus, kurie jaustų baimę širdyje. Ir tada šmėkštelėjo mintis, jog dangus, ko gero, puiki vieta, į kurią galima pabėgti nuo beprotybės. Bet aš dar nepasirengusi keliauti į dangų, ir, ko gero, dangus dar nepasirengęs priimti mane. Klaikiausia yra tai, kad tie siaubingi konfliktai ir neteisybė man atrodo priimtiniau nei ta vieta, į kurią vieną dieną visi nukeliausime, – vieta, kur viskas idealu ir tobula. Taigi ta sekundė pralėkė, ir mintimis vėl sugrįžau prie šio bergždžio egzistavimo, kuris man buvo įprastas, ir, tiesą sakant, priimtinas.

- - -

Kai esi toks protingas, tuomet žinai atsakymus į visus klausimus, o kai žinai visus atsakymus, nebelieka vietos svajonėms. Kai neturi svajonių, nebėra ko daugiau laukti, nes svajonės yra tikslai.

Sigitas Parulskis

1965

Iš esmės mirtis yra vienintelis, paskutinis originalus, ligi skausmo autentiškas ir niekaip nenuplagijuojamas žmogaus aktas, kurį jis savo gyvenime atlieka vienintelį sykį ir netgi nepaisant jo valios, norų ar svajonių.

- - -

Politika apskritai primena karą, o karas juk savisaugos instinkto pasekmė. Karo metu atsiranda moralė, kuri pateisina moralės nebuvimą. Taigi politika yra karas, kuriame moralės nebuvimas paprasčiausiai pateisinamas. Ką daryti, jeigu nebesinori dalyvauti tame

kare, bet reikia. Kitaip tariant, klausimas toks – ką rinkti?

- - -

Mėgavimasis mirties baime – senas, žiaurus, nepasotinamas instinktas.

Sigitas Parulskis

„Doriforė“

Aš piktžodžiauju, kad tapčiau vertas atleidimo.

- - -

„Laukimas – geriausia priežastis pateisinti būseną, kurią įprasta vadinti gyvenimu. Kad ir kas tai būtų – atlyginimas, atostogos, Godo, stebuklingas pasveikimas Lurde arba atvirkščiai – su mirtimi ateinanti užsitęsusios agonijos pabaiga – visuomet gali pasiteisinti: laukiu, vadinasi, gyvenu.

Komiška, bet teisingesnė versija atvirkščia – laukiu, vadinasi, mirsiu. Laukiu žudiko, keliaujančio kartu su manimi, atsiliekančio tik per žingsnį, per širdies dūžį, per plaučių plastelėjimą krūtinėj, žudiko, tūnančio mano kūne, bet kurioje jo ląstelėje; kai jis mane puls iš pasalų, kai jis mane pasivys – išnyksiu. Yra vienintelė viltis jį apgauti – pasiūlyt kitą kūną vietoj savojo. Silpna ir abejotina, bet vis dėlto viltis.

Laiškai, telefono skambučiai, knygų nugarėlės knygynų lentynose, televizoriaus, kompiuterio ekranas, kelionės, susitikimai, išgertuvės, – regis, kasdieniški ir savaime suprantami dalykai iš tikrųjų tėra tavo laukimo vaisiai. Jie atsiranda ne todėl, kad kam nors rūpėtų ką nors tau pranešti arba su tavim bendrauti, jie iškyla iš tavo laukimo audinio, iš laukimo, kuriančio didelę, kartais džiuginančią, dažniau sekinančią ir slegiančią iliuziją, vadinamą gyvenimu. Nukeldamas telefono ragelį, atplėšdamas voką, žingsniuodamas į darbą, netgi guldamasis į guolį, kuris, atrodytų, nieko, išskyrus neramų miegą ir slogius sapnus, tau nežada, vis dėlto lauki, kad susidursi su kažkuo, kas iš esmės pakeis tavo supratimą apie tave patį, kad atsitiks tai, ką žmonės įpratę vadinti atvertimi, epifanija, kad tau dėl kokių nors

sunkiai paaiškinamų priežasčių pavyks žvilgtelt į save iš šitiek amžių žmonijos tobulintos ir puoselėtos suvokimo perspektyvos ar tiesiog bent akimirksnį pajusti, kad gyveni, kad esi taip, jog šią pat akimirką galėtum mirti, nes nieko daugiau, nieko svarbesnio ir esmingesnio jau nebepatirsi.

Gerdamas kavą lauki, kada ji pasirodys esanti gardi, subtilesnio nei įprasta skonio, ar per karti, visai šlykšti, vairuodamas automobilį lauki, kada pasigirs įtartini monotoniško variklio ūžimo garsai, mylėdamasis su moterimi lauki, kad ji staiga pasirodys esanti kone antgamtinė būtybė, sugebanti rasti tokias tavo sritis, apie kurias net nesi pagalvojęs, arba atvirkščiai – vos įpusėjęs sueities aktą pajusi tokią neviltį, – dažniausiai dėl kokio nors niekniekio, dėl keisto, pirmą sykį užuosto iš jos sklindančio kvapo ar juokingo, sutrikimą ir gėdą keliančio garso, – ir staiga viskas išaiškės – baigta su ja visiems laikams; lauki, nes tau reikia ne ontologinio Dievo buvimo įrodymo, ne penkių kelių redukcijos, atveriančios grynąją būtį, o vienintelio kelio, tik savo paties buvimo patvirtinimo, įrodymo, didesnio už tavo paties sąmonės sugebėjimus. Lauki žinodamas, kad tai bergždžia, iš savo paties sukauptos ar iš kitų, iš knygų surinktos patirties nujausdamas, kad iš esmės nieko taip ir nesulauksi, šiame pasaulyje negausi jokių konkretesnių savo buvimo patvirtinimų, išskyrus patį laukimą. Delfų orakulo pranašystės, Sinajaus kalno akmenlentės, Blachernų Dievo Motina veidmainiškoje ir lygiai tiek pat dievobaimingoje Bizantijoje, karaliaus Artūro derybų stalas, Gutenbergo inkunabulai, Semenavičiaus daugiapakopės raketos modelis, broliai Karamazovai, broliai Raitai, Liumjerai, broliai Kainas ir Abelis, Kafkos vabalas, atominis berniukas virš Hirosimos, Beketo Mesijas, Daimlerio Benzas ar Benzo Dyselis, interneto sukurtas iliuzijų voratinklis, – nieko originalaus laukti jau

nebejmanoma, nes visuomet laukta maksimaliai – stebuklo, kuris geriausiu atveju būdavo pavadinamas technikos pažanga. Gali tik sėdėti ir masturbuotis vienintele, menkai guodžiančia mintimi, kad tavo vienatvės erdvėje Nieko laukimas yra labai intymus ir asmeniškas, vienkartinis kaip ir tu pats...“

- - -

Apie žmones geriau manyti blogai, kad bent kartais geras jų elgesys nustebintų. Keršyti mintimis – malonu ir nepavojinga.

- - -

Du tūkstančius metų žmonija mėgino prisiskambinti Dievui. Nežinojo tikslaus numerio, būdavo užimta, nebūdavo ryšio. Vis tiek atkakliai buvo skambinama: dūmais, varpais, lavonų virtinėmis, nuodėmių abonentiniais mokesčiais, patyčiomis, piktžodžiavimais, skambinta, skambinta, skambinta. Dabar jau nuovargis, dabar gana. Tegul pats skambina. Mes per daug užimti.

- - -

– Savižudybę mums draudžia katalikybė, žmonės žudosi be jokių metaforų, truputį gėdydamiesi.

- - -

Negyvas kūrėjo kūrinys – dalis kūrėjo. Kasdien gali jį pamatyt karste. Stovintį šviesos debesyje, sargybiniai miega arba puolę ant kelių, išsprogusiom baimės akim. Stovintis prie uždaryto karsto, avys dešinėje, ožiai – į kairę.

- - -

Prie mirties priprasti neįmanoma, susitaikyti su tuo lavonu, kurį nešiojiesi savyje ir kuris kaip laikrodinė bomba visuomet pasirengęs užgožti tave, atimti iš tavęs visus malonumus, už kurių slypi nežinomybės skylė. Japonai, mėgindami šią skylę užkišti, maitina savo numirėlius, kad šie neklaidžiotų alkani, kadangi japonams atrodo, jog mirusiam kūnui irgi reikia maisto. Kažin kaip

atrodytų persirijusi, bezdanti krikščionio siela.

- - -

Žmonės kur kas labiau nekenčia į save panašių, nei atvirkščiai.

- - -

Visi žmonės yra arba svečiai, arba šeimininkai, kitokių tiesiog nėra.

- - -

Pažemintas žmogus visuomet, sąmoningai ar intuityviai, siekia keršyti ar bent jau maištauti.

- - -

Ponia Marija atliko rytinio tualeto ritualą ir dabar, ko gero, trauks sau įprastu maršrutu – į mišką rinkti arkliašūdžių. Ji iš tų žmonių, kurie visuomet aiškiai žino savo tikslą, ir gyvenimo prasmės klausimai jos nekankina, kaip, pavyzdžiui, prie lauko išvietės iš kažkur atbėgusio puslaukinio šuns, kuris sustoja prie purvino suledėjusio sniego lopinėlio, apsižvalgo, pauosto senės Marijos kvapo likučius ir abejingai pakelia koją. Žinoma, jį kankina ne prasmės, o ėdalo klausimai, tačiau dažniausiai tai vienas ir tas pats.

- - -

Reikėtų žmonėms uždrausti žiūrėti vieniems į kitus miegančius arba mirusius. Mintys, kurios tuo metu gali atklysti į galvą, nieko gero nežada nei vieniems, nei kitiems.

- - -

Numirėlį numirėliu daro ne artimieji, o dokumentai.

- - -

Iš tiesų, mirtis – didžiausia niekšybė, kokią gali iškrėsti žmogus.

- - -

Dora ne be pasibaisėjimo išsitarė – negraži mirtis. Girta, ašarota, bet savo skonio neišsižadanti. Nusižudyti kažkokioje skylėje, apleistoje lūšnoje ir dar taip toli nuo

namų – negarbinga, nekilnu. Mirtis turi būti graži, kupina kančios ir skausmo, visiems matant ir apšnekant. Gailint. Paskalų pesliams tąsant tavo pūvančią lavonieną. Tačiau jeigu iš žmogaus lieka tik prisiminimas apie jo gražią arba negražią mirtį, šūdo verti visi jo nugyventi metai. Mirtis – pats nereikšmingiausias dalykas žmogaus gyvenime, jos apskritai prisiminti nevertėtų.

- - -

Numirėlis taip pat keleivis, nors, skirtingai nei japonai, mes jų nemaitiname ir jie klaidžioja alkani mūsų gyvenimų labirintais, ėsdami mūsų sąžines ir tukdami nuo mūsų savigailos bei kaltės jausmo pertekliaus.

- - -

Nuolat keliaujantys žmonės taip pripranta skraidyti, kad jau nebegali sustoti – jiems nuolat trūksta lėktuvuose išgyvenamos mirties baimės gaminamo adrenalino.

- - -

Mirusieji keršija gyviesiems savo mirtimi, kaltės jausmu.

- - -

Savižudis netikėtai sumažina bendruomenės narių skaičių: nuostoliai – mažėjant vergų skaičiui, menkėja Kristaus kareivių armija. Savižudis, atsisakęs ilgos agonijos ligos patale, niekados neaukos bažnyčiai, kad ši konsultuotųsi su Dievo buhalterija jo pasveikimo klausimais, ir tai taip pat nuostolinga. Savižudžiui nereikia paskutinio patepimo, nereikia kviesti į namus kunigo, kuris, numarinęs ligonį, gauna sočiai paėsti ir vieną kitą skatiką už sugaištą laiką. Pateptas *non omnis moriar*, pateptos vietos išliks, antikorozinis tepalas, savižudis egoistas, sau, *dulce et decorum est pro patria mori*, uostykit.

Sigitas Parulskis

„Miegas ir kitos moterys“

Mane seniai kankina nedvasingumo kompleksas. Nuolatos susiduriu su dvasingais žmonėmis, kurie demonstruoja savo dvasios turtus ir su gailesčiu bei užuojauta konstatuoja, kad man visa tai nepasiekiama; sarkazmas, marazmas ir orgazmas – štai ir visas mano *reliquarium*, ir netgi argumentas, kad visi šiame pasaulyje siekia įsigyti kuo patogesnę kaukę, ne visuomet gelbsti – patogūs drabužiai taip pat susidėvi.

- - -

Kai žmogus sako – norėčiau būti čia palaidotas, jis turi galvoje „norėčiau pamatyti, kaip atrodau čia palaidotas“, ir tai neturi nieko bendra su pageidavimu matyti save mirusį, o tik – gėrėtis vieta, kuri tarsi sutaurina mirties faktą. Mūsų mąstymas apie savo amžinojo poilsio vietą visuomet turi nors ir iliuzinio, bet vis dėlto nemirtingumo perspektyvą – slapta viltis amžinai grožėtis savimi mirusiu gražia mirtimi gražioje vietoje.

- - -

Geriame ne todėl, kad norėtume numalšinti egzistencinį nerimą – juk alkoholizmas ne kas kita, tik maksimaliai suintensyvėjusi mirties baimė.

- - -

Norėčiau išknisti visas pasaulio šiukšliadėžes, nes tik jose galėčiau surasti patį tikriausią žmogaus buvimo prasmės arba beprasmybės įrodymą.

Neturiu teisės, nes nesu bomžas, ir man nepriklauso ši ieškojimų bei atradimų teritorija. Galiu tapti bomžu, bet tai ilgas ir sunkus kelias, kelias be teisės sugrįžti, dar blogiau, kad tapęs juo, tapęs tikru valkata, išsikovojęs keletą konteinerių, keletą kvadratinių šiukšlyno metrų, esu tikras, tapčiau visiškai abejingas savo tikslui, mano

ieškojimai liktų be jokios idėjos, be jokio prasmingesnio turinio – aš paprasčiausiai ieškočiau ko nors vertingo tik pačia banaliausia prasme, ieškočiau daiktų, bet ne jų žmogiškumo, ne jų emocinio ar filosofinio krūvio.

Per daug sureikšminu pasąmonę ir joje slypinčių galimybių potencialą, tačiau tai vienintelė bent jau iliuziškai pasiekiama šiukšliadėžė, prikimšta jausmų, išgyvenimų nuotrupų, apgriuvusių patirčių fragmentų, mirusių, apirusių dievų lavonų, ten ir Kristus, ir Buda, ir Mahometas, bet jų raumenys taip atrofavosi, kad jie savo pataluose tik pasiremdami alkūnėmis vos vos gali pasikelti, kilstelti galvą ir vėl griūva aukštielninki į mano pasąmonės duknas. Iš ten – sapnų kirčiai, kartais baisūs ir skaudūs, kartais smulkūs, nors įkyrūs kaip rakštys į panages. Iš ten – meilės raginimas, pasąmonė, tik ji ragina mane mylėti, jos raginimai panašūs į tėviškas nuostatas pamokyti, paauklėti ir kartu agresyvūs, be jokio gailesčio – mylėk, nes aš tave sunaikinsiu! Be abejo, ten tupi ir Freudas su Jungu, kartais jie taip įsismagina, kad ima prikaišioti, esą aš, kaip ir visi, į poligamiją linkę vyrai, tokiu būdu slepiu polinkį į homoseksualizmą, tačiau kai pagrasinu juos perkelti iš pasąmonės į skrandį, kur rūgštis juos tuojau pat sunaikintų, nurimsta, netgi pripažįsta man išskirtinę teisę negeisti motinos.

Jausmai, prisirišimai, įpročiai – tokia apgaulinga visuma, toks juokingas vienis, kurį mes tariamės pažįstą, kurį įsivaizduojame valdą ir netgi tapatinamės su juo, sakydami – taip, tai aš. Ten, mūsų įsivaizdavimų apie save, ir kitų, įsivaizduojančių mus, pasauliuose toks baisus fragmentiškumas, toks šiukšlynas...

<...>

... pamaniau, jog abortas yra viena iš esminių žmogaus pagaminamų šiukšlių. Dar viena malonumų nuograuža. Tik štai, ar jų atsikratęs iš tiesų lieki laisvas? Ir apskritai – ar galima atsikratyti savęs, visiškai

nepavirtus šiukšle?

- - -

Kuo dažniau sakai „kažkada“, tuo aiškiau suvoki žodyje „niekada“ slypinčią neatšaukiamumo prasmę. Kad „niekada“ jaunam buvęs tik laiko prieveiksmis, dabar egzistencinėse ausyse gaudžia kaip pats laikas su nemaloniu ir vis labiau slegiančiu minuso ženklu. Kuo dažniau vartoji būtojo (ypač dažninio) laiko formas, tuo labiau smelkia nuojauta, jog nori pateisinti vis didėjantį ateities kaip išsipildymo (prasmės? laimės?) iliuzijos žlugimą, ir šios „Romos imperijos“ žlugimo kompensacija „turtingais“ praeities vaizdais dažniau komiška nei paguodžianti. Bet senstant praeitis vis labiau braunasi į dabartį, painiojasi chronologija, brandai arba sąmonėjimui reikšmingų įvykių nuoseklumas, ir posakyje „o atrodo, kad buvo vakar“ žodis „atrodo“ tampa nebereikalingas, kadangi tavo nuolatinis nusikaltimas dabarčiai svetimumo jai forma neturi senaties, o atmintis apskritai nepripažįsta amnestijos, kad ir kaip giliai ir seniai joje gulėtų mūsų išgyventų pralaimėjimų bylos.

- - -

Gerbiu žmones, kurie net šikdami sugeba grožėtis gamta, – aukštas šlaitas, upės vingis...

- - -

Kartais taip nesinori sugriauti žmonių iliuzijų, atimti paskutinio džiaugsmo, juk užjausdami tave jie patiria milžinišką malonumą, jie jaučiasi svarbūs, stiprūs, jie jaučiasi išvengę nelaimės ir mėgaujasi galimybe iš arti apžiūrėti jos ištiktąjį.

- - -

Pasaulis veisiasi, nepaisant šalčio protrūkių, ozono skylių, nepaisant vis labiau įšylančios atmosferos sluoksnių, naujojo tvano užuominų, karo ir bado akivaizdoje. Kuo skurdesnė šeima, tuo didesnis pulkas vaikų, – vargu ar tai tamsumo, kontraceptinių priemonių

neturėjimo ar neišmanymo (arba antiabortinio mąstymo) vaisiai. Seniausia moters profesija – anaiptol ne prostitucija (nėra informacijos, kad Adomas būtų Ievai mokėjęs už paslaugas), o veisimasis, dauginimasis, žmogų nuolat persekiojančios ir slegiančios tuštumos užpildymas.

- - -

Kai namuose yra kaktusas, kupinas tokios gyvastingos puikybės, eglutė nebereikalinga. Krikščioniškasis pasaulis laukiasi, laukiuosi ir aš, mano sąmonė, kaip ir milijonai kitų, pastojusi Kristumi, dėl to mane pykina mirties ir svogūnų kvapas. Juo labiau eglišakių, kurios klojamos pakeliui į numirėlio namus, idant dezinfekuotų jį lankančiųjų baimės užkratą nešančias kojas. Kristus buvo už: už nemirtingumo bausmę, už baudimą nemirtingumu. Kronas, išvemiantis savo vaikus, Senojo Testamento Dievas, su įtūžio sniegu ant lūpų, iš galvos išgimdo visą pasaulį, nes pradžioje buvo mintis. Vemiančios smegenys. Greit ir mes išvemsime Kristų, kurio kūną suvalgėm vaikystėje, prieš du tūkstančius metų, tiesa, metėjant, medėjant, merdėjant tai daryti vis sunkiau ir sunkiau – pasąmonė, kaip ir skrandis, pamažu prie visko pripranta...

- - -

– Jeigu pragaras egzistuoja, tai greičiausiai jame kankinama nuodėmių nedarymu.

- - -

Aš mėgstu trainiotis po šį miškelį. Ypač smagu tuomet, kai nesutinki nė gyvos dvasios – tuomet optimizmo skalė žmonijos atžvilgiu iškyla nesaikingai aukštai.

- - -

Žmogaus gyvenimas taip sukonstruotas, kad iki 35 metų jis gamina, kitaip tariant, kaupia žaliavą prisiminimams, o likusius metus ima juos atrajoti.

- - -

Kiekvieną rytą nubudęs pagalvoji, – šiandien kas nors mirs. Tai neišvengiama, tai viena iš žmogaus laiko praleidimo formų.

Kas nors, bet tik ne aš – taip mes galvojame kiekvieną rytą.

- - -

Akys – sielos langai, langai – namų siela. Vieną rytą nubundi – ir nieko nepagalvoji. Nes nebegali. Mąstymo funkcija nebeveikia. Ne tik mąstymo, apskritai nebeveikia nė viena nei kūno, nei sielos funkcija. Todėl netgi nebenubundi. Nejauti, kaip tavo kambarys pamažu prisipildo salsvo, koktaus puvėsių kvapo, negirdi, kaip neužsičiaupdamas skamba telefonas, kaip bilda laužiamos durys. Ir greitai pro tavo langus ima spoksoti kas nors kitas.

Sigitas Parulskis

„Murmanti siena“

Pagrindinis literatūros tikslas – miglos archeologija; filosofija kasinėja tą pačią substanciją, tačiau šį procesą vadina mokslu.

- - -

Holivudiniai trileriai, detektyvai, nuotykiniai komiksai, vakarais plūstantys iš televizoriaus ekrano, tapo gyvenimo fonu, tuštumos užpildymo medžiaga, nes užsiimti kuo nors padoresniu paprasčiausiai nėra jėgų. Tingi, nemato prasmės, rezignuoja. Žiūri į ekraną kaip bandarlogas į smauglį – be jokios reakcijos, nekritiškai, klusniai. Tai vadinasi laiko švaistymas, bet ar galima laiką taupyti? Kur jo atsargos, į ką galima investuoti laiką, kokiu kapitalu jį paversti, kad duotų dividendų? Kelionės, virtusios nuotraukų albumais, – apgailėtina. Vaikai, vos pramokę kalbėti, jau laukiantys tavo mirties, – žeminantis mazochizmas. Malonumai – seksas, svaigalai, finansinės ir intelektualinės avantiūros – visa tai virsta patirtimi, kurios galiausiai niekam nereikia. Jis pastaruoju metu jaučiasi kaip priešistorinė pelkė, į kurią smenga jo dienos, jo metai, ir pamažu ten, spaudžiami nuobodulio svorio, presuojasi į juodą anglį, tamsų, kietą kurą, tinkamą vienintelei retkarčiais dar pakurstomai aistrai – vienatvei. Jaučia šios situacijos bejėgiškumą, bergždumą, bet... Šimtai tūkstančių tai jaučia, ir ką gi.

- - -

Jis pasąmonėje geidžia ką nors nudobti. Kaip ir kiekvienas iš mūsų.

- - -

Visi visą laiką tikisi rasti daugiau. Vienas pagrindinių žmogaus kančios šaltinių.

- - -

Prisiminimai – kaip rūgštis: graužia iš vidaus, smelkiasi į giliausias kerteles, atidengia silpnąsias žmogaus gyvenimo konstrukcijų vietas. Vos tik pasiduodi jiems, tuojau pat įsiveli į nelygias grumtynes su laiku. Būni priverstas pajusti pralaimėjimo kartėlį ir gėdą, kad taip lengvai pasidavei, beveik be kovos, beveik nė nebandydamas pasipriešinti.

- - -

Nuogas žmogus negali mylėti tėvynės.

- - -

Meilė tėvynei atrodo labai graži, kai skaitai laikraštyje...

- - -

Ar galima žmogų smerkti tik už tai, kad jis nori jaukumo? Neaiškią pareigą iškeisti į konkretų kasdienį malonumą? Žinoma, galima. Žmogų galima smerkti vien už tai, kad jis žmogus – vien jau iš šios sąvokos kyla šlykšti smarvė ir nuodingas užkratas.

- - -

Prisiminimai kaip rūgštis: graužia iš vidaus, prasismelkia į atkampiausias sielos kerteles, šantažuoja ir persekioja, atidengia silpnąsias žmogaus gyvenimo konstrukcijų vietas. Juk žmogus dažniausiai palūžta ne gąsdinamas kokių nors konkrečių priešų, ne dėl išorinių aplinkybių. Dažniausiai jį pribaigia atmintis – kokia nors rakštis iš praeities, kuri apnuodija visą organizmą ir virsta nenugalimu košmaru, vėliau įsikūnijančiu į kokį nors populiarų kaip pagyvenęs šlagerių atlikėjas piktybinį auglį ir keletą nekrologo eilučių.

- - -

Smagu gąsdinti žmones, nežinančius nei dienos, nei valandos. Kad jie nebūtų tikri dėl savo rytojaus, dėl savo sveikatos, dėl turto, dėl artimųjų. Dėl nieko. Žmonės, neištvėrę tokio kankinimo nežinia, virsta bomžais. Spjauna į viską, ką galėtų prarasti, ir išeina į gatvę, miega

po tiltu, miršta be jokio įsipareigojimo ką nors užbaigti, kam nors grąžinti skolą, pastatyti ant kojų vaikus. Visuomenė jų gailisi, o elgetos – laisviausi žmonės. Neturi prarasti nieko, tik gyvybės grandines. Ar yra tokių rūšių maniakų – kankinančių nežinia. Vienintelis Adolfui žinomas – krikščionių Dievas. Maniakai kartais būna labai rafinuoti.

- - -

Gelbėti savo gyvybę – štai pagrindinis kiekvienos būtybės principas. Savisaugos instinktas – jis galingesnis už visas konvencijas, už visus šūdinus žmonijos susitarimus, vadinamus morale ir etika.

- - -

Koks iš to džiaugsmas – patirti savo egzistavimo faktą. Faktai mums kelia džiaugsmą tik tada, kai juos galime kam nors parodyti, prieš ką nors pasipuikuoti, bent jau pasidalyti jais. Kad būtume pagirti, kad gautume atlygį, kad patirtume dar vieną malonumą. Dievui žmonės meldžiasi kaip tik dėl to. Reikalingas pašnekovas, reikalingas įrodymas, kad esi šiame pasaulyje ne vienas, kad yra kažkas, didesnis už tave, kam tu reikalingas, kam tu rūpi. Negali kalbėtis su savo šešėliu, jis išnyks iš karto, kai šviesos šaltinis dings. Kai kažkas Nematomas išjungs tavo gyvybės šviesą.

- - -

Sergančio žmogaus sąmonė ieško pateisinimo, ieško priežasties, pradžios, kuri lėmė vienokias ar kitokias pasekmes. Menkiausia smulkmena, kritusi į smegenų dirvožemį, gali išaugti į siaubingą monstrą. Golemas iš nežinios molio. Nulipdytas iš netikrumo ir baimės. Milžinas, atsisukantis prieš savo kūrėją.

- - -

Jis bijo pasilikti tyloje su savo mintimis. Dangstosi muzikos ir televizijos skleidžiamu triukšmu, audio ir vizualinėmis šmėklomis mėgindamas užkamšyti sąmonės

spragas, taip, kaip tik tai jis ir daro, niekuo neišsiskirdamas iš milijonų kitų šios planetos gyventojų, kurie įvairiais būdais stengiasi anestezuoti skausmingą sąmonės klausimą. Ne. Tris klausimus: 1. kam aš gyvenu, 2. kokia viso to prasmė, 3. kodėl aš turiu mirti.

- - -

Praeitis kinta lygiai taip pat, kaip ir žmogus. Ji su juo kartu bręsta, auga, sensta ir miršta. Ir pasakojimai negali būti visą laiką tokie patys.

Praeitis keičiasi.

Ateitis amžinai lieka nebyli.

O dabartis brandina tylų siaubą.

- - -

Ko gero, mirtis panaši į didelį nepatogumą. Žmogui šiame pasaulyje pasidaro nepatogu, ir jam tenka susirasti patogesnę vietą. Kitame pasaulyje.

- - -

Krikščionys skatina neminėti Viešpaties vardo be reikalo. Be svarbios priežasties. Ar mano gyvenimas yra svarbi priežastis, ir kas mano gyvenimo priežastis, ar aš esu tiktai dieviško pokšto pasekmė, kadangi aš jo ir taip neminiu, to jūsų sumauto Dievo, nes aš netikiu juo, todėl kaip kompensaciją vartoju šūdo sąvoką, nes jeigu dar ir šūdą man uždraus minėti be reikalo, tada galiu imti įtarinėti, kad šūdas yra lygiai tokia pat svarbi sąvoka kaip Dievas.

<...>

Žodis Dievas, neturintis nieko šventa, vis dėlto yra reikalingas, kai nori apie ką nors pasakyti, kad tai ne šūdo vertas dalykas. Pavyzdžiui, poezija. Poezija apie mirtį. Kito, tolimo, nepažįstamo žmogaus mirtį. Tada žodžiai „tu mirsi“ atrodė visai netikroviški, literatūriniai, beveik romantiški ir privalomi nusakyti atsainiam požiūriui į viešąjį gyvenimą.

- - -

Zaratustra klausė, kaip jaučiasi tas, kuris nužudė Dievą. O kaip jaučiasi tas, kuris nužudė žmogų, klausiu aš ir niekas man negali atsakyti.

- - -

Gyvenimui prasmės suteikia kitas žmogus. Patvirtinantis egzistencijos vertę.

- - -

Kad suminkštintų aštrų baimės jausmą, žmogaus savisaugos instinktas gali sukurti ką tik nori.

- - -

Dievas yra teroristas: visa žmonija, šeši su puse milijardo gyvybių yra jo įkaitai; jo reikalavimai neaiškūs, nuolat kintantys, priklauso nuo kalbos, regiono, tradicijų, bet idėja visur panaši – jis reikalauja tikėjimo, aklo, besąlygiško tikėjimo, kad yra visagalis, kad gali padaryti viską, netgi suteikti pomirtinį gyvenimą. Stebi mus pro tamsų dangaus stiklą ir mėgaujasi mūsų baimėmis, minta mūsų skausmu, kursto aistras, žaidžia likimais. Tiems, kurie netiki juo, jis grasina kančiomis ir susidorojimu. Tiems, kurie tiki, jis tiktai miglotai žada, daugiau nieko. Reikalauja kiekvieną jo įsakymą, kiekvieną jo siųstą siaubą, nelaimę, nusikaltimą suvokti ir priimti kaip išbandymą, už kurį bus atlyginta. Dar blogiau, jis visada veikia per nepatikimus tarpininkus, niekad į derybas neateina pats. Kaip aš galiu pasitikėti juodaskverniais, kurie tokie pat nususėliai dvasiniai onanistai kaip ir dauguma vienišų vadinamųjų globalizacijos aukų, šiuolaikinių piliečių.

- - -

– Statistika, žmonės pamažu ima gyventi pagal statistikos duomenis, o ne pagal natūralius poreikius. Jeigu statistikos departamentas ir žurnalistas pranešė, kad privalai per gyvenimą pagaminti dešimt tonų mėšlo – būk geras, pasistenk.

- - -

Kai žmogus būna su kitu žmogumi, jis vaidina tam tikrą vaidmenį. Meilužė – meilužės, motina – motinos ir panašiai.

- - -

Nieko nedaryti ir yra didžiausia egzistencijos prasmė.

- - -

Meilė nėra malonumas, kurį patys sau galime suteikti. Žmonės kankinasi, jos ieškodami, kenčia ją prisimindami. Begalę laiko gydosi jos paliktas žaizdas.

- - -

Krikščionys garbina savo šventųjų kaulus, nors tie vėliau pasirodo esantys visai ne šventųjų, kartais net ne žmonių. Svarbu norėti garbinti, o ką – visada atsiras. Meldžiasi šventojo Petro šonkauliams, o pasirodo, kad tai purvinos kiaulės skeletas. Dievas niekada nepraleis progos pakišti žmogui kiaulę.

- - -

Visas pasaulis yra įtartinas, jeigu jautiesi persekiojamas.

- - -

Niekada nepamatysi naujos raukšlės bažnyčios veide.

- - -

Žmogaus dabarties tikrumą visada užtikrina prasimanyta praeitis. Ir kuo labiau ta praeitis prasimanyta, tuo dabartis atrodo tikresnė.

- - -

Žmones išskiria ne priešiškumas, o baimė virsti vienas kitam blogu įpročiu.

- - -

Viskas bus kaip anksčiau. Niekad niekas nebūna kaip anksčiau – tai viena iš skaudžiausių tiesų, su kuria žmonės nemoka susitaikyti.

Sigitas Parulskis

„Nuogi drabužiai“

Būk protingas, būk išmintingas, būk įžvalgus, ir mes tave priversim tarnauti mums, mes turime tavo protui nesuvokiamą organizmą, į kurį protaudamas tu išsyk ir patenki. Mes turime sterilius įrankius – visuomenės normas: į juos tu piktai šnairuoji, bet jais naudojiesi, net jeigu juos ir daužai, laužai kaip įsiutęs vergas.

- - -

Mes jau subyrėję į fragmentus. Ką galiu pasakyti apie fragmentus? Tik tiek, kad aš esu vienas iš tų fragmentų ir tik savo vardu galiu fragmentiškai fiksuoti savo fragmentiškos sąmonės spjūvius.

- - -

Nenatūraliai suintensyvėjęs laiko švytavimas atima iš žmogaus perspektyvos jausmą, ir tai baisiausia XX a. pabaigos rykštė. Dingusi ir praeitis, ir ateities perspektyva, dvasinė perspektyva. Nesvarumo būklė, riksmas tuštumoje.

- - -

Susilaikymas – dorybė. Tokius žodžius girdėjau visą gyvenimą, bet viską, ką padariau arba galėjau padaryti, buvo tik nesusilaikymas. Net jeigu aš ir nieko nepadariau, jeigu tik apčiuopiau savo asmenybės įbrėžas, – tai jau ne taip mažai.

- - -

Šviesa tunelio gale – koks tai guodžiantis, idiotų savimeilę glostantis įvaizdis: pastangos nebus bergždžios, ėjimas yra prasmingas. Tunelis, tačiau be jokios šviesos, nes tai yra tunelis be pradžios ir be pabaigos, tai netobulo ovalo formos urvas. Kapstykitės savo pačių laužavietėse aikčiodami: „Ak, kokių būta kultūrų! Ak, kokių būta minties galiūnų!“ Į jūsų vietą atėję

pasakys tą patį, bet ir jie nežinos, kad kapstosi savo pačių pelenuose.

- - -

Aš negaliu net dorai apsivemti. Negaliu pasakyti tiesos net pats sau. Nes žinau, kad vis dar esu tarp žmonių.

<...>

Verčia vemti viskas, kas priklauso visuomenei, kas priklauso žmonijai, žmogui, kurio sargas ir kalinys esu.

- - -

Akcentų tyla. Tu sakai „aš myliu“ kirčiuodama galūnę, „aš myliu“ sakau kirčiuodamas šaknį. Pamažu tarp šių dviejų kirčių plečiasi tai, kas neįvardijama „charakterių nesutapimais“, kas nepaaiškinama froidistinėmis nešvankybėmis, kas nepateisinama buitinės širdies nepakankamumu. Plečiasi nesveikai išpampęs tylos kūnas, tylos byla, kurios nebegali išnarplioti net ir tauriausiais garsais virstantys žodžiai. Slegianti dviejų nebesusisiekiančių indų tyla. O noras dar kartą mėginti kokiais nors užkeikimais įvardyti tą prakeiktą tylą tik dar labiau išplečia jos negailestingai paralyžiuojančią zoną, ji nesitraukia nuo žodžių, ji jais maitinasi ir pagaliau triumfuoja. Dviejų žmonių tarpusavio nesupratimo tylos negali įveikti nei karas, nei filosofija. Deja, net religija.

- - -

... man tekdavo stovėti garbės sargyboje. Suprantama, prie mirusiųjų, kurie gulėdavo karstuose. <...> Mirusiųjų akimis žiūrėjau į daugybę tylinčių žmonių, ir daugeliu atvejų jų tyla man neatrodė nuoširdi, dažniausiai priverstinė, o gedulas jų veiduose veikiau buvo kančios grimasa dėl tuščiai ir nejaukiai leidžiamo laiko. Dar labiau abejoju, ar mirusiesiems, prie kurių stypsodavau laukdamas, kada gi pagaliau mane pakeis, iš to buvo nors lašas garbės. Bet dabar kiekvienas „analitinis protas“ turės galimybę konstatuoti – štai iš kur

jo nekrofilija ir tanatofobija.

- - -

Tyla gali būti švelni, gailestinga, netgi mylinti, tyla gali būti žiauri, ciniška, abejinga, kurčia, ji yra visur ir niekur, Visatoje ir kiekviename gyvame padare, ir daiktuose, ir žodžiuose, ir sapnuose. Galbūt yra kokių nors nustekentų tylos dievybių kokiose nors turtingose, merdėjančiose mitologijose, tačiau nė viena pasaulio tauta nesimeldžia Tylos Dievui. Nes visi didieji dievai yra valdingi pasipūtę rėksniai.

- - -

Komunizmas, fašizmas, feminizmas, – iš proto galima išeiti, kiek visokių judėjimų buvo, ir vien tik dėl to, kad neaišku – kas turi būti viršuje, o kas apačioje.

- - -

Kad ir kokia sumauta tikrovė būtų, idealybė – grožio ir tiesos pavidalais – eina mūsų pasitikti.

- - -

Tiesą sakant, man šlykštūs žmonės, kurie didžiuojasi savo lietuvybe taip, tarsi jie patys būtų ją sukūrę. Esu lietuvis ir tai man patinka. Būčiau žydas arba rusas – man taip pat patiktų. Net jeigu būčiau žiurkė arba tarakonas – sutikčiau. Krikščionybės įdiegtas mano būties vienkartiškumas man neleidžia puikuotis priklausomybe kažkokiai konkrečiai nacijai, bent visą šį trumpą laikotarpį, kuris man skirtas.

- - -

Įaugt į namus reiškia mirtį.

- - -

Teatro ir apskritai meno taikinys – visuomet žmogus: žmogus kūnas, žmogus daiktas, žmogus abstrakcija, žmogus šešėlis ar žmogus gyvulys.

- - -

Juk karstas taip pat transporto priemonė, bet su ja mes važiuojam amžinybės autostradomis, ir važiuosim

važiuosim važiuosim, kol sudils visos pakabos, prakiurs sparnai ir išblės žibintai, kol susidėvės paskutinieji mūsų apdarai, bruožai, kvapai, – ar mūsų kaulai pasieks Pažadėtąją žemę?

- - -

Anksčiau jausdavau gilų skausmą ir manydavau, kad tai siela. Atrodo, klydau. Žinau, kad begėdiška, žinau, kad įžūlu, žinau, kad prakeikta norėti, jog siela būtų daugiau nei egoizmas.

- - -

Prisiminimai, kurie paremti tikrais faktais, yra daug lengviau ištrinami, kur kas labiau pasiduodantys laiko korozijai, o fantazija – ten niekas nekinta...

- - -

Vienatvė yra mirties pakaitalas gyviesiems.

- - -

Yra žmogus, su kuriuo jūs turite susipažinti, – tas žmogus esate jūs...

- - -

Visi malonumai – seksas, pinigai, darbas, tinginystė, Dievas – taip pat tik priemonės atitolinti nuo savęs kančios priežastį, atidėti kelio kančiai įveikti ieškojimą... banalybės pjauna baisiau nei evangelinės tiesos, nes jos nepriklauso jokiai filosofinei, etinei ar religinei sistemai, jos nepripažįsta etiketo, kerta iš pasalų, banalybės dievas kasdien pakyla virš horizonto, virš planetos, jam, banalybės dievui, meldžiamasi visais komunikacijų kanalais...

- - -

Juk žmogaus veide atsispindi ne tik jo asmeninis, bet ir šalia jo gyvenusiųjų laikas.

- - -

Kuo lengvesnė, kuo plonesnė melodija, ypač poezijoj, tuo labiau ji kalba apie mirtį, tuo ji arčiau nekaltybės plėvelės, vadinamos žmogaus egzistencija, krikščionybės

paskelbta prarastąja nuo pat gimimo...

- - -

Niekas nenori būti eiliniu bepročiu!!!

- - -

Mes niekuo nesiskiriam, Viešpatie, juk tai, kas mus skiria, tėra tik pirštų atspaudai, tik niekingas odos gabalėlis, mūsų autentiškumo įrodymas, mūsų kosminis pasas.

- - -

Neisiu į kapines ir nesmaigstysiu žvakučių į dieviškojo cinizmo kūną, į vėstančią ir standėjančią kaip skerdena žemę. Vaiką mane traukė ant kapų plastančios žvakelės gyvybės trapumas, minios žmonių, nežinia ko plaukiančios siaurais kapinių takeliais pirmyn atgal, tamsūs beveidžiai šešėliai, kurių kontūrus išryškina tik daugybės žvakių šviesa, šešėliai sustojantys ir spoksantys į svetimus kapus, tarsi rinktų gražiausią sodybą, geriausiai papuoštą amžinybę, tinkamiausiai numirusį Misterį ar Mis. Gera ir šiurpu tuomet būdavo nebūti.

<...>

Galiu nebijoti mirties, bet rūpintis ja, rūpintis mirusiųjų tauta – kai negaliu pasirūpinti net gyvaisiais, net vienu gyvuoju, pusgyviu. Mirusieji neteisingi gyvųjų atžvilgiu – minta jų baime, parazituoja atsiminimais, gailesčiu, širdgėla, geria springdami jų skausmą. Bijau senatvės, tos jos dalies, kurią sudaro vienišėjantis, tarakonėjantis kūnas, kuriam nusispjaut – prijaukinta, romi, išmintinga mirtis ar gašli, laukinė, sadistinė.

- - -

Kiekviena kelionė žudo mane labiau nei alkoholis, man nereikia pasaulio, man nereikia Europos, jos kultūros, jos pinigų, aš nenoriu jos mėgdžioti, man pakanka jos knygų, jos civilizacijos mito, o ne jos pačios, gyvos ir klaikiai svetimos. Anksčiau maniau, jog tai

provincialo kompleksas, kalbos barjeras ar dar kas nors, bet dabar aiškiausiai suprantu – fobijos, nepasitikėjimas, nerimas, visą šią puokštę aš nešiojuosi savyje, tai mane gena per gyvenimą kaip pamišusį Helderliną laukais, ir jokia aplinka (tiesa, jos pakeitimas visa tai paaštrina) negali to atšaukti.

<...>

Sėsliai gyvenantis žmogus natūralesnis, net gal žmogiškesnis. Turizmą išradę barbaras, hunų vadas Atila, garbėtroška Makedonijos karalius Aleksandras Didysis ar didžiausias geografinis nevykėlis Kristupas Kolumbas – juos ginė ne pažinimo, o turtų alkis, jie – tvirtas argumentas, jog nieko vertos kelionės žeme, oru, vandeniu, vienintelis įmanomas žemėlapis, kuriuo verta domėtis – viduje, vienas yra tik pasaulis, vidinis...

- - -

Jeigu sąžinė egzistuoja, tai ji – sapno formos.

- - -

Prasmingiausias ir nuobodulio nekeliantis įprotis, kuriuo žmogus gali didžiuotis, – mirties baimės įprotis. <...> Mirties baimės įprotis turi dar vieną savybę – jis yra giliau nei sąžinė, sapnas ar pasąmonė. Jis apsaugotas nuo psichoanalitikų ir kunigų. Tai pats dieviškiausias įprotis, kokį tik gali žmogus įgyti. Be jokių pastangų, be jokio mokesčio.

Tiesa, jis žalingas, bet juk visi malonumą teikiantys įpročiai tokie.

- - -

Jeigu Dievas yra ateitis, tai bet kokia ateitis visiems ir kiekvienam atskirai reiškia mirtį. Tikrasis išganymas yra mirtis, ir tik tiek.

Dievas yra skausminga banalybė, bet taip malonu ja mėgautis, samprotauti apie Dievą kaip apie nuolatos spaudžiančius amžinybės batus, ne neigti ir ne atmesti jį, bet prižeminti, suvulgarinti peržengiant bet kokias

padorumo ribas, dar daugiau – išgrūsti jį net už autoironijos, savikritikos ribų, o paskui, atsirėmus į egzistencinį vakuumą, krūptelėti visu gyvenimu, prisipažinti pralaimėjus... Bet prieš ką? Prieš mirusiuosius, prieš vėją, prieš miglotus pažadus? Ir argi įmanoma pasiekti kokį nors saviniekos dugną? Žmogaus bukaprotybė neišsemiama. Aš žmogus.

- - -

Noras – banalus, bet neišvengiamas kuras, maitinantis sąmonę, teikiantis jai gyvybinių jėgų, energijos.

- - -

Bijau numirėlių, jie nepripažįsta giminystės saitų, jų giminė – visa po žeme. Šaltoje salėje šaltas kūnas, šalčio generatorius – buvusi tėvo vieta, kevalo luotas, lukštas.

- - -

Kaltės jausmas – dopingas patetikos raumenims auginti. Koks raumeningas sielvartas.

- - -

Neįmanoma gyventi įsikibus tik vertikalės, nes jeigu taip, tai krikščionių simbolis būtų kuolas ir ant jo pamautas Kristus.

- - -

Kavinėse nėra staliukų vienam žmogui, kodėl tokia vienišųjų diskriminacija iki šiol toleruojama, net sėdėdamas vienas jauti potencialią poros galimybę tuščios kėdės pavidalu, visuomenė negali atsikratyti gyvuliško instinkto versti individus poruotis, mąstyti ir gyventi poromis.

- - -

Tuščiaviduriai dievai pagal savo pavidalą ir esmę pasigamino mus, tuščiavidurius žmones.

- - -

Juk poelgiai prasmingi ir įdomūs tik tuomet, kai jie visiškai beprasmiški, kartais net visiškai kiauliški, atsitikę negalvojant nei apie pasekmes, nei apie atsakomybę, nei pagaliau apie malonumą.

- - -

Visi dievai yra žmonių šiukšliadėžės. Visus savo neigiamus ir teigiamus būdo bruožus jie meta tenai, į dievų pusę, kad išvengtų dualizmo keliamos kančios.

Sigitas Parulskis

„Prieš mirtį norisi švelnaus“

Jis nebegali prisiminti, kada žmogus buvo atskirtas nuo valstybės. Kada valstybė pradėjo gyventi sau. Valstybė, kurioje gyvena politikai. Valstybė, kuri sukurta aptarnauti politikus. Prieš tris tūkstančius metų? Prieš du? Tai neturi jokios reikšmės.

- - -

Išlikimas – pats prasmingiausias buvimo šiame pasaulyje aspektas.

- - -

Mes per ilgai gyvenam. Sulaukę vaikų brandos, turėtume mirti, išeit, pasitraukti, užsidaryt. Pasaulyje ankšta. Vaikams reikia ir banalios buitinės erdvės – mūsų buto, automobilio, sąskaitų bankuose, – ir egzistencinės erdvės, nes mes užgožiame juos savo padėtimi visuomenėje, savo pavarde, savo nuopelnais, savo nesąmonėm, savo nuodėmėm, silpnybėm, savo ligomis, tiesiog nuodijam jų buvimą savo alsavimu.

- - -

Dievas sukūrė padarą, kuris pranoko jo paties vaizduotę. Atėmė amą galimybės, atsiveriančios šiam kūriniui. Ir kūrėjas jo išsižadėjo. Iš baimės, nepasitikėdamas savo jėgomis. Nusikratė atsakomybės, pasiliko tik teisę pasirašinėti. Dievas.

- - -

Mumyse gyvena Kitas. Tai, kas esame ne mes. Bet labai mums artimas, iš esmės – nieko artimesnio už jį neturime. Bet Kitas.

<...>

Žmogus nenori gyventi sau, tik siekia sukurti savo gyvenimo regimybę kitiems. Viskas dėl to Kito, kuris gyvena mumyse. Mes tarnaujame jam, vergaujame, ir tik

manome, kad esame laisvi.

- - -

Senoviški, nuo pat kapinių įkūrimo pradžios išlikę kapai primena namus, kuriuose niekas seniai nesilankė. Vienas iš didžiausių tokių milžiniškų kapinių privalumų – čia sutiksi nedaug žmonių. O jeigu ir sutinki, ne visada aišku, kokios jie kondicijos. Eini, matai, sėdi senučiukė ponia ant suolelio, prieini arčiau – nieko, tik nežinomo sparno pėdsakas ant drėgno paviršiaus.

– Negaliu įsivaizduot savęs mirusio.

– Ką turi galvoje?

– To nėra mano patirtyje, jokių išgyvenimų, net nuojautų atmintyje, mirtį galiu lyginti tik su miegu, bet tai manęs netenkina. Ir ne tik dėl to, kad tai sustabarėjusi klišė. Mirtis turėtų būti kažkas daugiau, tai tiesiog yra kažkas daugiau, kas už vaizduotės, apskritai už sąmonės ir pasąmonės ribų. Galbūt mano pasąmonė turi informacijos, galbūt baimė, liga, išsekimas yra tam tikri mirties prieangiai, tačiau miręs nejausiu net baimės. Tokios baimės, kokią mums suteikia mūsų kūno, gyvo kūno galimybės.

- - -

Gimimas ir mirtis yra visiškai priešingi savo fizine išraiška, keliamų emocijų atžvilgiu, tačiau iš tiesų be galo panašūs būsenos prasme – visiška bejėgystė. Nežinomybė.

<...>

Kalbėt apie mirtį nepadoru. Ypač kai toks puikus gyvenimas, kai yra internetas, skaitmeninė televizija,... Bet mirtis slenka kaip smėlis, nepaisydama mūsų atsikalbinėjimų, pasiekimų, socialinio statuso ir nuopelnų ar aistringo noro gyventi. Ji egzistuoja apsimetusi gyvenimu, jos vardas – ir tai įdomiausias paradoksas – ateitis. Ateitis, apie kurią mes įpratę taip pakiliai, su viltimi

kalbėti.

- - -

Visi ritualai daugiau ar mažiau yra savęs apgaudinėjimas, todėl ir prasmingi.

- - -

Einam tuščia kapinių alėja, drėgni antkapiai spindi drumstoje priešpiečio šviesoje – netikri perlai būties vandenyno dugne. Mes žingsniuojame pačiu žmoniškosios egzistencijos dugnu, čia baigiasi visi keliai.

- - -

Visų pirma daiktai turėtų likti daiktais. Objektais, o ne subjektais. Daiktais, kurie padeda žmogui, palengvina, o ne apsunkina jau ir taip nelengvą būtį Žemėje.

- - -

Prigimtinė nuodėmė, galvoju, kokią nesąmonę tie bažnytininkai sugalvojo, sukūrė prieštaravimą tarp natūralios prigimties ir bažnytinio voratinklio... Esi kaltas vien jau dėl to, kad gimei. Ko gero, prigimtinė nuodėmė nesusijusi su mitiniais Adomu ir Ieva, kaip aiškina juodaskverniai, tokiu būdu Bažnyčia nori pasakyt, kad žmogus neužmirštų esąs savo paties tėvų nuodėmės vaisius. Vienaip ar kitaip, net ir šventaisiais laikomi tėvai turi elgtis kaip gyvuliai, kad paleistų į pasaulį palikuonis. Bažnyčia visa tai įvelka į „prigimtinės nuodėmės“ eufemizmą.

- - -

Žudyti viltis kartais dar baisiau nei artimą savo.

- - -

Juk žmogus pasmerkiamas myriop vos tik gimęs. Ir kiekviena jo gyvenimo akimirka tiktai didina tą pasmerkimo naštą.

- - -

– Viena kryptimi keliaudamas žmogus suranda tikėjimą, kita kryptimi – netenka jo. Bet tas kelias – tas pats. Nes Tikėjimas – ne Dievas. Tikėjimas – ne religinė

sąvoka, ją religija tik prisiskyrė sau. O be Tikėjimo niekas tau nepadės.

- - -

Viskas prasideda žodžiu „noriu“. Diktatoriai, sadistai, artistai, keliautojai, menininkai, politikai – visi jie pirmiausia pasako „noriu“, ir tik paskui savo norą ima dangstyti įvairiausių kaukių ir šmėklų, kvailiausių veidrodinių atspindžių pavidalais. Ir visur, už visų šydų, už visų maldų ir pasiaukojimų „vardan tiesos ir amžinybės“ slypi vienintelis banalus žodeliukas „noriu“.

- - -

Lygybė šiame pasaulyje egzistuoja tokia forma, kokios nori tie, kurie turi galios.

- - -

Visuomet yra ir bus žmonių, kuriems tu rūpi. Net jeigu manai, kad niekam nieko blogo nesi padaręs. Tu būsi reikalingas kaip rinkėjas, kaip reproduktorius, kaip mokesčių mokėtojas, galiausiai kaip patrankų mėsa.

- - -

Kiekvieno žmogaus mirtis tragedija. Bet mirus eiliniam žmogui niekas nekreipia dėmesio. Net jei miršta ir talentingas žmogus, niekam tas nerūpi. O štai politikas – tragedija. Kokie ritualai, kokios aimanos – kaip mes dabar be jų gyvensim. Labai normaliai gyvensim. Išrinksim kitus. Jie sureikšminę save, jaučiasi esantys didesni, galingesni, šventesni. Saugokit mus, tausokit, mylėkit, – girdžiu potekstę jų be galo jausmingose kalbose. Politikai, kaip jie save pamilsta. Kaip greitai, kaip karštai, kaip lemtingai! Jaučiasi esą herojai, ypatingi. Čia įsijungia ir Bažnyčia – citrinų skonio veidai, užverstos į dangų akys, – gavusi žymų lavoną ji pati pasijunta kur kas svarbesnė, dėmesio centre, reitingai kyla. Politikai mėgsta Bažnyčią. Nes Dievas labai parankus partneris – juk politikas yra truputį nuo Dievo, tiesa? Nors tiesiogiai niekas taip ir neformuluoja, bet žiūrint į visą šį farsą

akivaizdu – politikai laiko save ne žmonių išrinktaisiais, o Aukštesniosios valios pasirinktaisiais. Elementarūs žmogeliai, dažnai netgi primityvai, garbėtroškos, diletantai, savanaudžiai bliunkiai, kuriuos išrenkame mes, eiliniai, mes, kurie niekam nerūpim, išskyrus keletą draugų, keletą artimųjų, nors nereiktų turėti didelių iliuzijų – artimo meilė tėra egoizmo atmaina.

- - -

Mėgstamiausias šiuolaikinio žmogaus įprotis – įprotis nebūti. Nepasilikt nė akimirkos su savimi. Geriau sėdėti dvidešimt keturias valandas „Facebooke“, nei pamėgint paklaust savęs, kas aš esu.

Ir jis teisus, tas šiuolaikinis žmogus. Visiškai teisus. Nes būt su savimi reiškia pažint save, o pažinimas anksčiau ar vėliau teikia skausmą. Diskomfortą. Jau nuo Adomo ir Ievos laikų mes tai žinome, mums tai buvo pasakyta. Tiesa išlaisvina, tačiau nieko negailestingesnio už tiesą žmogaus egzistencijoje nėra.

- - -

Mūsų religijos pamatas – kliedesiai. Ir tai gana nemalonu nors kiek sveiko proto turinčiam žmogui.

- - -

Kas gi mes, žmonės, pagaliau esame jei ne minia turistų, nerangiai besistumdančių didelėse planetos kapinėse.

- - -

Vis dėlto, kodėl mes dvi to paties ciklo fazes taip skirtingai vertiname? Valgymas ir tuštinimasis juk kaip vaikystė ir senatvė, kaip gyvenimas ir mirtis.

- - -

Bažnyčia – veidrodis Dievui. Hm. Ar vis dėlto – žmogaus dvasios veidrodis? Vieta, kur galima savo sielą išleisti palakstyti. Kad nusilengvintų.

- - -

Dievas išėjo iš mados dėl labai paprasto dalyko – kai tikintieji pamatė, kad malonumų užtenka ir šiame pasaulyje, apie kito pasaulio gėrybes imta galvoti vis skeptiškiau. Religiniame gyvenime veikia tie patys pasiūlos ir paklausos dėsniai.

Tačiau atsargai Dievas vis dėlto dar laikomas.

- - -

Trys bobulytės Kolegijos bažnyčioj kažką tyliai kuždasi tarpusavyje. Švarios, baltagalvės, šleivom kojytėm, bet labai guviom, spindinčiom akim. Trys astronautės apžiūrinėja būsimą savo sielų starto vietą į amžinybės kosmosą.

- - -

Žeidžia ne banalybės, žeidžia tai, kad mes joms pasiduodame, imame jas laikyti savaime suprantamomis, nekenksmingomis, pataikaujame joms, sutampame su jomis, imame jų gėdytis, veidmainiauti, kad jos neegzistuoja – egzistencijos skaidrumą temdančios banalybės.

- - -

Žmonėms reiktų mokytis iš gamtos. Išlikimo. Išnykimo – taip pat.

- - -

Vienatvė – vienas įdomiausių nuotykių, kokie gali nutikti žmogui šioje perpildytoje planetoje. Tai viena iš tų būsenų, kurias galima vadinti pamatinėmis. Kuo anksčiau su jomis susiduri, tuo aukštesnį sąmoningumo lygmenį gali pasiekti. Bent jau turi galimybę. Būties kokybės ženklas. Vienatvė, įsirėžusi į atminties odą kaip apledėję rankogaliai.

- - -

Gyvuosius mylėti reikia, tik gyvuosius. Negyvas kūnas nebeturi nieko bendra su gyvu žmogumi...

Sigitas Parulskis

„Sraigė su beisbolo lazda“

Nubudau ir supratau: esu dulkė su pretenzijom. Ir dar: to niekam negalima sakyti. Kad ir ką sakysi, bus tik dar viena pretenzija.

- - -

Žmogus sėdi ant savo mirties kaip ant parako statinės, o vis tiek degioja degtukus...

- - -

Gyvenimas panašus į svetimą butą, kuriame gyveni, manydamas, kad tai tavo namai.

- - -

Rasizmas – opi žmonijos problema. Visi kalba apie jį, ir visi – rasistai. Mažos tautos iš baimės, didelės – dėl pasipūtimo.

- - -

Juk žmonės išsiskyrimą dažnai neteisingai supranta kaip blogą pabaigą, ir tik patirties ar blaivesnio mąstymo stygius trukdo jiems situaciją vertinti dialektiškai.

Sigitas Parulskis

„Trys sekundės dangaus“

Visos kartos mėgaujasi prarastosios statusu.

- - -

Gyvenimas demokratijoje negali žmogaus apsaugoti nuo jo gyvuliškos prigimties.

- - -

Kad ir koks žmogus būtų skeptikas ir cinikas, vis tiek jis turi kokių nors idiotiškiausių silpnybių, kurias įprasta vadinti viltimis arba svajonėmis.

- - -

Numirti nespėjus pajusti mirties baimės – tai beveik tas pats, kaip nemirti niekados.

- - -

Bailiai ir išdavikai – nemaloni žmonių rūšis. Didvyriai – pati šlykščiausia. Jie savo didvyriškumą dėvi kaip išeiginį kostiumą, ant kurio daugelis norėtų nusispjauti.

- - -

Kuo įžūliau meluoji, tuo akivaizdesnė tampa tavo teisė ginti savo melą, kaip ir kokią nors kitą vertybę pasaulyje, praradusiame hierarchiją. Žmonės nemėgsta tik tų melagių, kurie sugeba meluoti geriau už juos.

- - -

Pasaulis – didelė kerštos istorija, Senojo Testamento, sklidino žudynių, prievartavimų ir melagysčių, tęsinys, Dievo kerštos savo kūriniui, kūrinio kerštos savo Kūrėjui ir taip toliau.

- - -

Aš irgi nesuprantu, kodėl kare užmušti žmogų vadinasi pareiga, o taikos sąlygomis – žmogžudystė, bet juk nekimbu dėl tokių niekų kiekvienam į atlapus.

- - -

Gyvenimas ganėtinai mėšlina vieta, kad bent sykį nenorėtum į jį pažvelgti bepročio arba savižudžio akimis.

- - -

Baimė – pagrindinis Kariuomenės ir Bažnyčios įstatymas.

- - -

Jeigu Dievas yra, jis baisiai kerštingas senis. Vien jau pagalvojus, ką jis padarė savo tautiečiams žydams, – šiurpas krečia.

- - -

Revoliucija be kraujo, Revoliucija be lavonų, kurie akimirksniu virsta kankiniais ir didvyriais, yra negaliojanti, neįskaitinė, dekoratyvi, teatrališka, butaforinė, primenanti operą su kartoniniais kalavijais, o ne išsivadavimo kovą.

- - -

Man neaišku, į kokią sistemą perkelti savo gyvenimą, kad galėtum jį prisiminti neiškreiptą, nesusikurtą dabar, o būtent tokį, koks jis ir vyko kažkada. Nuotraukos, dienoraščiai, datos, kino kronikos – visa tai jau kūrybos produktai, kuriuos vartodamas susiduri su sukurto savo gyvenimo vaizdiniais, negana to, juos vartodamas tu dar sykį interpretuoji, vadinasi, sukuri dar vieną papildomą prasmę.

- - -

Revoliucija – įnoringa moteris, dėl jos kraustosi iš proto ne tik vyrai, bet ir moterys, jai vergauja ir idėjos, ir abstrakčiausios sąvokos, ir laisvė, ir mirtis, nes Revoliucijos įrankis – minia, ir žmonės didžiųjų sąjūdžių metu miršta ne vardan laisvės ir meilės, o vardan minios. Minia – pati sau vertybė, minioje nebaisu mirti, minia neturi nei praeities, nei ateities, minia sklidina pragariškos energijos, kuri naikina individą, kuri užgožia savisaugos instinktą, žmonės minioje miršta ne už tėvynę, žmonės miršta už minią.

- - -

Patriotizmo klitoris įjaudrintas tiek, kad, rodos, nuo menkiausio prievartos judesio minią ištiks orgazmas.

- - -

Mirties kvapas svaigina visus, labiausiai Bažnyčią. Kantriai laukusi savo valandos, dabar ji – vėl visateisė spektaklio dalyvė, jos apdulkėjusios dekoracijos vėl sušvinta ryškiausiomis spalvomis, ji susigrąžino svarbiausią sąjungininką, Revoliucijos dėka ji vėl atgavo mirtį, o per mirtį – tikėjimą, kad ji reikalinga, kad ji reikšminga, kad be jos palaiminimo aukos nebūtų tokios prasmingos ir didvyriškumas neįgautų transcendentinės perspektyvos, metafizinių gilumų.

- - -

Tik išgėręs žmogus su malonumu gali prisiminti ką nors nemalonaus iš savo gyvenimo.

- - -

Ji numirė ne už tėvynę, numirė šiaip sau, nors jos mirties beprasmybė buvo tokia pat didinga kaip ir visų didvyrių.

J. K. Rowling
1965

Skaitymas yra vienintelė priemonė, kuria mes nevalingai ir bejėgiškai persikūnijame į kitą odą, kitą balsą ir kitą sielą.

- - -

Racionaliam protui mirtis tėra dar vienas nuotykis.

Jodi Picoult
1966

Kai pagalvoji, o gal blogi dalykai atsitinka dėl to, kad tai vienintelis būdas mums priminti, kaip turėtų atrodyti gėris.

- - -

Formulė laimei apskaičiuoti: *T/L*, arba tikrovė, padalinta iš lūkesčių. Yra du būdai tapti laimingam: pagerinti tikrovę arba sumažinti lūkesčius. Tačiau kas atsitiktų, jeigu išvis neturėtum jokių lūkesčių? Iš nulio juk negali dalyti. Ar tai reiškia, kad jeigu tiesiog leisiesi gyvenimo plukdomas pasroviui ir priimsi visus jo niuksus, niekada negalėsi būti laimingas?

- - -

Jei paklaustumėte manęs, kas yra muzika, atsakyčiau: tai prisiminimų kalba.

- - -

Gyvenimas yra tai, kas nutinka, kai neįvyksta visi „o kas, jei“, kai tave aplenkia visa tai, apie ką svajoji, viliesi ar baiminiesi.

- - -

Kai sutinki vienišių, nesvarbu, ką jis tau besakytų, netiesa, jog jis vienišas dėl to, kad mėgsta vienatvę. Jis vienišas todėl, kad nors ne kartą mėgino pritapti prie pasaulio, žmonės jį nuolatos apvildavo.

- - -

Šautuvas be žmogaus yra niekas.

- - -

Jeigu priimi Jėzų ir atgailauji, tau atleidžiama. Tarsi religija būtų koks bilietas į milžinišką nemokamų atrakcionų salę.

- - -

Ant lyno stovintis cirko akrobatas nori, kad kiekvienas patikėtų, jog tai, ką jis daro, jam yra visiškai lengva, bet atidžiai pažvelgus matyti, kad vienintelis jo troškimas yra sėkmingai pasiekti kitą lyno galą.

- - -

Pusės egzistuoja visuomet. Visuomet yra ir nugalėtojas, ir pralaimėjusysis. Šalia kiekvieno žmogaus, kuris gauna, turi būti tas, kuris duoda.

Jodi Picoult

„Atpildas“

The Storyteller

Praradimas – kai kas daugiau nei vien mirtis, ir iš sielvarto visi jausmai įgauna niūriai pilkšvą atspalvį.

- - -

– Kartais gyvūną myli labiau nei žmones. Nesvarbu, kas tavo širdy palieka tuštumą. Svarbu, kad ji žioji.

- - -

Žmogus gali turėti randą, kartu ir jo istoriją.

- - -

– Kai miršti – tu miršti. Ir viskas baigta.

- - -

– Aš tikiu, kad yra pragaras, bet jis čia, šiame pasaulyje.

- - -

– Mano gyvenimas prasidėjo, kai atvykau čia. Kas buvo anksčiau... tai atsitiko kitam žmogui.

- - -

– Nelabai dora aiškinti, kad taip siaubingai pasielgei, nes tau buvo liepta, – priekaištauju. – Ar patogu? Blogis vis tiek lieka blogis. Kad ir kiek žmonių tau sakytų šokti nuo tilto, visada lieka galimybė apsisukti ir nueiti.

- - -

– Jie nesibaimino, kad nuspausiu gaiduką, nors jau būdavau nutaikęs šautuvą. Atrodė, jie eina pasitikti mirties. Kaip galėjai netrokšti, nenorėti kvėpuoti dar vieną dieną? Kaip gyvenimas galėjo tapti tokia pigia preke? Bet paskui supratau – jei gyveni pragare, mirtis turėtų būti rojus.

- - -

Nežinau, kas mirtį daro tokią nepakeliamą. Spėju, gal vienpusiškas bendravimas, tai, kad niekada

nebepaklausime mylimosios, ar jai neskaudėjo, ar ji laiminga ten, kur dabar yra... ar ji yra kur nors. Tie klausimai, o ne laikas, – pats tikrasis mirties požymis, su kuriuo taip sunku susitaikyti.

- - -

– Sielvartaujame dėl to, kad mus palikęs žmogus buvo tikras šviesulys? Ar sielvartaujame dėl to, kad buvo mūsų akių šviesa?

- - -

– Neabejotinai yra žmonių, kuriems pasitraukus pasaulis pagerėja.

- - -

Šiaip ar taip, vaikas iš tikrųjų nesirenka religijos, likimas nutaria, į kokių tikėjimų antklodėlę jį suvystys. Dar per mažas spręsti už save, tu pakrikštijamas, vedamas į bažnyčią, ten užkalbamas kunigo, tau sakoma, kad Jėzus mirė už tavo nuodėmes, o tėvai linksi galvas ir pritaria, esą tai tiesa, tai kodėl turėtum netikėti?

- - -

– Neįtikima, kuo gali prisiversti tikėti, jei nebeturi kitos išeities. Jeigu visą laiką kartosi sau, kad esi toks žmogus, ilgainiui toks ir tapsi. <...> Pirmiausia įtikinau save, kad priklausau grynajai rasei, arijams. Kad esu vertas to, ko neužsitarnavo kiti, kad man pasitaikė tokiam gimti. Pagalvokite apie tai, apie tą puikybę, tą pasipūtimą. Jeigu šitaip palyginsime, įtikinti save ir kitus, kad esu geras, sąžiningas žmogus ir kuklus mokytojas, buvo kur kas lengviau.

- - -

– Stebiuosi, kad tikite Dievą, nors susidūrėte su tokia daugybe blogų žmonių.

– Kaip galiu Jį netikėti, kai susiduriu su tiek daug likusių gyvų?

- - -

– Nežinau, ar taip ir turi būti, jei lieki gyvas. Kai kurie buvę kaliniai jaučia, kad jų pareiga papasakoti pasauliui, kas atsitiko, kad tai nepasikartotų, kad žmonės to nepamirštų. Kiti mano, kad vienintelis būdas toliau gyventi – elgtis taip, lyg nieko nebūtų atsitikę.

- - -

– Moralė su religija neturi nieko bendra. Gali elgtis teisingai ir iš viso netikėti Dievą.

- - -

– Negali susitaikyti vien su Dievu. Tu susitaikai su žmonėmis. Nuodėmė ne visuotinė. Ji asmeninė. Jei kam nors padarei pikta, tėra vienintelis kelias klaidą ištaisyti – nueiti pas tą patį žmogų ir padaryti jam gera. Štai kodėl žmogžudystės nėra kam atleisti.

- - -

Kai kurios moterys melsdavosi. Nemačiau prasmės, nes jeigu Dievas būtų buvęs, nebūtų leidęs tam atsitikti. Kiti sakė, kad sąlygos Aušvice tokios baisios, kad Dievas nusprendė čia nevykti.

- - -

– Smurtas pasirodo esąs toks pat intymus kaip ir meilė.

- - -

Prisiminiau savo seserį. Tik dabar man atėjo į galvą, kad galbūt Basia buvo teisi, nes išvengė šitos vietos siaubo. Jeigu žinojai, kad reikės mirti, ar ne geriau buvo pasirinkti ir vietą, ir laiką, o ne laukti, kol likimas užgrius tave visu sunkumu? Gal Basios savižudybė buvo ne nevilties, o paskutinė savitvardos akimirka?

- - -

Kai iš tavęs atima laisvę, turbūt tada ją pripažįsti kaip savo pranašumą, o ne kaip teisę.

- - -

– Ar ne pavojinga gyventi praeityje?

– Ne pavojingiau, nei gyventi dabartyje aiškiai suvokiant, kad niekas nepasikeitė.

- - -

Istorija – ne datos, vietos ir karai. Ji apie žmones, kurie užpildo tarpukarius.

- - -

Netikiu, kad Dievas yra. Tačiau sėdėdama čia, kur pilna žmonių su kitokiais jausmais, suvokiu, kad tikiu žmonėmis. Jų galia padėti vienas kitam ir tarpti nepaisant negandų. Tikiu, kad bet kada išskirtinumas gali nustumti į šalį vidutinybę. Tikiu, kad puoselėjama viltis – kad ir sulaukti geresnio rytojaus – pats geriausias vaistas pasaulyje.

- - -

– Nustebtum, kaip sunku įtikinti žmones, kad sakai jiems tiesą.

Undinė Radzevičiūtė

1967

Undinė Radzevičiūtė

„180“

Teisingumo visada trūksta. Visiems.

O kai ko nors kam nors trūksta, dažniausiai atsiranda tas, kas iš to uždirba pinigus.

Ir dažnai: apeinant taisykles.

Taisyklės yra tiems, kas nori gyventi saugiame, siaurame, stačiakampiame koridoriaus formos pasaulyje su mažu langu į šiaurę.

- - -

Kai tu nežinai kito žmogaus koordinačių: iš kur ir kas jis ir ką jis čia veikia, iškart kyla įtampa, ir instinktai grįžta į žvėriškąją žmogaus priešistorę.

- - -

... prasidėjo tikras kamštis.

Šalia jo stovinčiame automobilyje moteris prieš veidrodėlį rovėsi antakius.

Ir jai buvo visiškai nusispjauti į aplink susigrūdusį pasaulį.

Iš tokių žmonių reikia mokytis.

- - -

Upė buvo nešvari ir prisiartinus net šiek tiek dvokė.

Ir visai ne upe.

Todėl čia nebuvo jokių pramogų ant vandens, ir galėjai pajusti dvokiantį vienatvės malonumą.

Pajusti dvokiantį vienatvės malonumą ir tyloje išgirsti, kaip pamažu genda tavo organizmas.

Širdis.

Plaučiai.

- - -

Kartais pasakai tūkstančius žodžių, ir jų niekas neišgirsta, o kartais pasakai tik vieną žodį ar parodai vieną gestą, ir pasaulis apsiverčia.

Bent jau tavo.

- - -

Žmogus visada turi būti pasiruošęs.

Kad visas tavo gyvenimas gali baigtis.

Bet kurią minutę.

Net jei nevyksta joks karas.

- - -

Kartą ji jo paklausė, ar jis galėtų nusižudyti.

– Greičiausiai aš neturiu savižudybės mygtuko.

– Yra toks mygtukas?

– Yra, bet arba aš jo neturiu, arba dar neradau.

– Tau pasisekė.

– Bet už tai aš turiu kitą mygtuką.

– Kokį kitą?

– Aš galiu ką nors nužudyti.

– Tikrai?

– Taip.

– Ir ką su juo darai?

– Stengiuosi jo nepaspausti.

- - -

Jeigu jis mirs, jam daugiau niekada nereikės dirbti.

- - -

Suaugę žmonės turi apgalvoti savo praeitį ir išmokti ją užmiršti.

- - -

Kenčiantis žmogus dažniausiai nori kentėti ne vienas, o įtraukti ir kitus.

- - -

Patys nelaimingiausi žmonės yra tie, kas lygina save su kitais.

Su tais, kam, jų nuomone, labiau pasisekė.

- - -

Žmonės įsikalba, kad jie gali patys kontroliuoti savo laiką.

- - -

Priešintis kito žmogaus mintims, veiksmams ir žodžiams – vienas iš bazinių žmogaus instinktų.

Tai tik įrodo, kad žmonės nekenčia kitų žmonių ir visko, kas iš tų kitų žmonių gali išeiti.

- - -

Kartais, kad sumažėtų atstumas tarp pačių artimiausių žmonių, reikia, kad viskas aplink apsiverstų.

Undinė Radzevičiūtė

„Baden Badeno nebus“

Kultūra, kaip žmogaus veiklos anomalija, yra kaip tik ta vieta, kur lengvai gali pasislėpti bet kuri žmogiškoji anomalija.

- - -

Gyvenimas ir vėl visiškai išsirežisavo.

- - -

Pasaulyje nėra pavojingesnių žmonių už tuos, iš kurių atimamos iliuzijos.

- - -

... nusprendė eiti paieškoti mieste kokaino. Tai buvo ne įprotis, o tik protestas prieš gyvenimo vienodumą.

Undinė Radzevičiūtė

„Frankburgas“

Liūdėti gali tik laisvi žmonės. Arba nedirbantys.

O tai, geriau pagalvojus, reiškia tą patį.

Visi kiti turi rodyti optimizmą, pozityvumą ir lankstumą.

- - -

Žodis ryžtingas dvidešimt pirmame amžiuje beveik išnyko, nes išnyko kam nors pasiryžusių žmonių poreikis.

- - -

Ką padovanoti žmogui, turinčiam viską?

- - -

„Pasaulis, barbaro požiūriu, matyt, prilygsta puotai“, – nenutrūkstamai skandavo jo smegenys.

Frazės autoriaus Frankas neprisiminė.

Už mintyse pavogtas mintis nebaudžiama.

Frankas galvojo apie žmogų, darbe tampantį prijaukintu gyvuliu.

Ir net barbarai tai suprato... protingesni barbarai...

Apie darbo šventę kaip represiją prieš individą ir apie grubius suvienijimo mechanizmus galvojo Frankas.

Kad per prakaito kvapą ir artimus kūnų kontaktus...

Triukšme išnyktų „aš“ ir susiformuotų „mes“... – galvojo Frankas.

Ir karščiavosi:

Šventės – atpildas? Už darbą ir žygdarbius?

Ne. Šventė yra tam, kad priverstų žmones susikibti už rankų. Tokioje pozicijoje jie užsimiršta ir lengviau sutinka pasiaukoti.

Ant piramidžių, nacionalinio dangoraižio statyboje ar kokiame nors istoriškai nereikšmingame šalies gynimo projekte.

Ką reiškia žodžiai „mąstykite pozityviai“? Nustoti galvoti?

Nes už tai moka pinigus?

- - -

Žmonės, norintys tapti kitais žmonėmis, dažnai pradžioje atrodo šiek tiek juokingi, o vėliau mutuoja į pavojingus.

<...>

Visi žmonės nuolat ką nors daro, kad taptų kuo nors kitu.

- - -

Kai šiknalindžiai susiduria su Karaliaus abejingumu, jie su tokiu pat įkarščiu tampa jo priešais, pagalvojo Frankas.

- - -

Malonumai, pramogos ir šventės ne atpalaiduoja, o ardo žmogaus smegenis, pagalvojo Frankas.

Undinė Radzevičiūtė

„Grožio ir blogio biblioteka“

Kaip gera vis dėlto žinoti, kad miršti ne vienas.

- - -

Dauguma žmonių – gimę kopijuotojai ir to net nepastebėdami jie pradeda kopijuoti net priešus.

- - -

– Kapinių gėlės simbolizuoja mirtį. Jos vysta.

- - -

– O ką reiškia „Dievas mirė“?

– Tą ir reiškia. Bet nežiūrint to, kad jis mirė, mes vis tiek apie jį galvojame.

- - -

Gydytojų humoras gąsdina. Kartais mirtinai.

- - -

Moterims, ištvėrusioms du pasaulinius karus, svarbiausia atrodyti gražioms, nes net du kartus kritiškai sumažėjo vyrų kiekis.

- - -

– Mes gyvename pasaulyje, nei už kurį, nei prieš kurį visiškai neverta kovoti.

- - -

Po karo žmonių jau nebegąsdino beveik niekas.

- - -

Žmonės, padarę didžiausias nuodėmes, yra didžiausi kovotojai už moralę.

Undinė Radzevičiūtė

„Minaretas ir 7“

Labiausiai man patinka peizažas be žmogaus ir be žmonių.

- - -

Du meistrai stovėjo ar sėdėjo ant pastolių vienas į kitą nugaromis, darė visiškai tą patį, tik vienas dieviškai, o kitas – žmogiškai.

- - -

Šiame visuotinio triukšmo pasaulyje kartais pasitaiko tylos duobių.

- - -

– Žinai, geras kūrinys visada yra didesnis, tobulesnis už kūrėją, – sakau.

<...>

Įsivaizduokime, kad Didysis Kūrėjas egzistuoja. Remiantis ankstesne logika, jo kūrinys, tai yra mes, turėtume būti sudėtingesni ir tobulesni už jį.

Ir jeigu mes su juo susidurtume, jis mus tik nuviltų.

Jus tokia mintis piktina?

- - -

Žmonėms sunku atskirti kūrėją nuo kūrinio.

- - -

– Įdomiausia yra tai, kad Dievas užpildo tuštumas galvoje.

- - -

Kaip sako vienas psichiatras, mes gyvename epochoje, kai žmonėms pats neįdomiausias dalykas yra kiti žmonės.

Undinė Radzevičiūtė

„Žuvys ir drakonai“

– Beprasmiška kovoti su savo aplinka. Su ja būtina sugyventi.

- - -

– Jei pasaulis galėjo užmiršti, kas buvo Audrey Hepburn, tai kodėl jis turėtų prisiminti, kas esi tu?

- - -

Kokia siutinanti kartais gali būti kito žmogaus šypsena.

- - -

– Kodėl tu į nepažįstamus žmones žiūri ne kaip į galimybę, o kaip į grėsmę?

- - -

– Žmonės tiesiog linkę pakeisti pasaulį. Jie visada nori perdaryti šalia esančius žmones, o kai to padaryti nepasiseka, jie nori pakeisti juos į kitus... O jeigu nepasiseka pakeisti į kitus, tai stengiasi pabėgti iš to pasaulio... ir nuo tų žmonių kuo toliau.

- - -

Gudrumu gyvenimas apdovanoja tuos, kuriuos visose kitose srityse tik nuskriaudė.

- - -

Kai galvoji apie kapus, nustoji galvoti apie žmones.

- - -

Kodėl musės tik iš vidinės lango pusės bando nusižudyti su dvigubu entuziazmu?

- - -

Tai, kas buvo tik priemonė, tik priemonė tikslui pasiekti, nusekus jėgoms tapo vieninteliu pasiekiamu tikslu.

- - -

Vidiniai atstumai tarp žmonių nuolat keičiasi.

- - -

Kritinis mąstymas tinka visais atvejais, išskyrus tuos, kai kalbi apie savo mamą.

- - -

Nors laidotuvės yra ceremonija pagerbti, atšvęsti ir prisiminti mirusiojo gyvenimą, vis dėlto švenčiančiųjų, pagerbiančiųjų ir prisimenančiųjų širdyse yra tik vienas noras – kuo greičiau viską baigti.

<...>

Net kitų nelaimės dieną žmonės vis tiek guodžiasi dėl savo nelaimių arba ieško savo laimės.

<...>

Gyvenime ryškesni žmonės dažnai nustelbia mažiau ryškius.

Šiuo klausimu mirusieji niekuo nesiskiria nuo gyvųjų.

- - -

Ir kodėl nuolat atrodo, kad gyvenimas tik fonas įdomesnėms istorijoms?

- - -

Mirtis tik išoriškai atrodo kaip paskutinė kelionė, o iš tikrųjų yra galutinis pabėgimas.

- - -

Nėra kvailiau, nei mirti dėl idėjos. Ir dėl savo, o ypač dėl kieno nors kito.

- - -

Anksčiau žmonės keliaudavo tik su misija arba tikslu.

Dabar žmonės keliauja šiaip sau. Tik pasižiūrėti.

Ir tos kelionės šiaip sau taip pakeitė pasaulį, kad nebeliko jokios vietos, kur būtų verta ir galima pabėgti taip, kad tavęs ten niekas nerastų.

- - -

Kas gali pasakyti, ar vertinant žmogaus literatūrinę veiklą reiktų kreipti dėmesį į rašiusiojo asmenybę?

- - -

Protingi žmonės labirinto centre pasistatytų suoliuką.

- - -

– Kai gyvenimas kur nors, atrodo, nebeturi prasmės, tai žmonės nori pabėgti ten, kur atrodo, kad gyvenimas turi prasmę.

Vladimir Vasilyev
1967

Vladimir Vasilyev
„Einantys į naktį“

Manau, kad siela turi būti kaip koks popierinis aitvaras, kuris žmogų visą laiką kelia aukštyn. Nes kai siela atsiskiria nuo kūno, kūnas iškart pasunkėja.

- - -

Yra dalykų, kurių nepamirši. Ir kurių negalima pamiršti, net jeigu prisiminimai skaudūs. Tai dalykai, kuriuos pamiršęs nustotum būti savimi.

- - -

Nežinomybė visada slepia pavojų.

- - -

Tik numirėlis privalo būti rimtas – ir tai tik kol užkas.

- - -

Turbūt nieko nėra geriau, kaip tylėti kartu su tuo, kas supranta, apie ką tu tyli.

- - -

Žmonės laiko bepročiais visus, kurie nuo jų skiriasi. O kad kas nors gali skirtis į gerąją pusę, jiems tiesiog neateina į galvą.

- - -

Permainos kaupiasi pamažu, o paskui staiga supranti, kad esi jau kitoks. Neįmanoma bakstelėti pirštu – štai ji, ta akimirka, kai aš pasikeičiau.

- - -

Su medžiais apie ugnį nejuokaujama.

- - -

Juk mūsų atmintis – tai tam tikra prasme mes patys. Diena, kurios tu neprisimeni – lyg nebuvusi...

- - -

Vietiniai visada bijo svetimų. Toks yra dėsnis.

- - -

Ir žmogui kartais pasitaiko pačiam su savimi susiginčyti, kartais kone iki muštynių. O būna, kad tikrai iki muštynių. Ir jo siela tada tikriausiai atrodo gerokai ištrypta, subjaurota kaip kiekvienas mūšio laukas.

- - -

Kur žmonių mažiau – gyvybės visada daugiau.

Vladimir Vasilyev

„Peterburgo sargyba“

Išmintis ateina, kai žinai, kad pabaiga nebetoli.

- - -

Kodėl žmonės iš viso taip veržiasi vieni prie kitų? Juk vienatvė patogesnė ir patikimesnė.

- - -

Jeigu laužysim nuosavas priesaikas – tai kaip po to save gerbsim? Ir kaip gyventi, jei negerbi savęs?

- - -

Amžinoje Šviesos ir Tamsos kovoje svarbiausia yra pusiausvyra.

- - -

Laisvė – tai kelionė išvis be bagažo.

- - -

Negali išvaryti blogio. Bet nuvyti, nuvyti ilgam – gali.

- - -

Blogis ateina iš tuštumos...

Vladimir Vasilyev

„Raganius iš Didžiojo Kijevo“

Gyvenime nėra išskirtinių spalvų. Yra tik nuolatinė jų kaita.

- - -

Jausmai, bet kokie jausmai, nebūna nei tušti, nei tuo labiau kvaili, jeigu jie nuoširdūs.

- - -

Gailėtis praeities – ar gali būti dar tuštesnis ir kvailesnis užsiėmimas?

- - -

Tie, kurie turi teisę klausinėti, dažniausiai praranda sugebėjimą dėkoti.

- - -

Vergai šeimininkų nesirenka.

- - -

Tie, kurie gali žūti bet kurią akimirką, moka džiaugtis gyvenimu.

Elizabeth Wurtzel
1967

Psichinė liga yra žinojimas, kad tai, ką darai, yra visiškai idiotiška, bet vis tiek, kažkaip, tiesiog negali sustoti.

Elizabeth Wurtzel

„Prozaco karta“

Prozac Nation

Nuo savęs negali pabėgti, nes tu pati niekur neišnyksti. Nebent numirtum.

- - -

Gyvenimas mus tik atitraukia nuo to, kas neišvengiama.

- - -

Vieną rytą tu prabundi išsigandusi, kad gyveni.

- - -

Aš nė kiek nebijojau minties, kad gyvensiu, nes buvau įsitikinusi, visiškai tikra, kad jau esu mirusi. Tikroji mirties dalis, mano fizinio kūno išnykimas, tebuvo vienas formalumas.

- - -

Ar yra norinčių sėdėti ant suolelio orgijos metu?

- - -

To aš ir tenoriu iš gyvenimo: kad šitas skausmas turėtų prasmę.

- - -

Depresija – pats vienišiausias dalykas šiam pasauly.

- - -

Paprastai ašaros išvalo. Kai verki, iš akių tau liejasi druska ir vanduo, ir kartu išplauna visą skausmą.

- - -

Skausmas gali pasidaryti toks stiprus, jog mirtis tampa kelrode žvaigžde, fantazija apie kažkada patirtą ramybę.

- - -

Man pradėjo atrodyti, kad perdėtai jautriai žiūrėti į pasaulį yra daug tikriau ir sąžiningiau, nei prisijungti prie bukos masės, nekreipiančios į nieką dėmesio. Tačiau aš nebesuvokiau, kad pradėjęs viską jausti intensyviai,

galiausiai nebejauti ničnieko. Viskas skamba vienodais decibelais, ir per poliruotą prekystalį šliaužiančio tarakono mirtis gali atrodyt tokia pat tragiška, kaip ir tėvo.

- - -

Nusprendusi, kad reikalui esant galėsiu įvykdyti savęs naikinimo aktą, jaučiausi išsivadavusi iš kankinančio skausmo: išeitis rasta.

- - -

Kaip aš galiu dalyvauti tame už langa vykstančiame gyvenime, kur pasaulis minkštas lyg purvas, o žmonės nebijo jame voliotis?

- - -

Jeigu randi sudužusį veidrodį, surenki visus gabalėlius, duženas, iki pačios mažiausios, ir tau nepritrūksta kantrybės ir kruopštumo sudėlioti visus gabalėlius į vieną, bet suklijuotasis veidrodis vis tiek bus išrašytas rievėmis, tai bus tik nevykusi sulopyta ankstesnio veidrodžio versija, ir jame matysis tik suskilęs atspindys to, kuris į jį žiūrės. Kai kurių dalykų neįmanoma pataisyti.

- - -

Nuo senų senovės neramios sielos individai, nepraradę noro išgyventi, poravosi su žmonėmis, kurie minta jų skausmu, žinodami, kad tai jiems geriausia proga rasti meilę ir rūpestį.

- - -

Depresija – arčiausia, kiek gali priartėti prie būsenos tarp gyvybės ir mirties.

Maxence Fermine

1968

Yra dvi žmonių rūšys. Yra tokių, kurie gyvena, vaidina ir miršta. Ir yra tokių, kurie nieko nedaro daugiau, tik stengiasi išlaikyti pusiausvyrą ant gyvenimo keteros. Yra aktorių. Ir yra lyno akrobatų.

Sergei Lukyanenko

1968

Žodžiai bejėgiai, jie tik įdreskia Tylos apvalkalą, neįstengdami jo pralaužti.

- - -

Pats baisiausias dalykas pasaulyje – netgi ne mirtis. Tikriausiai net ir ne vergija. Baisiausia – nežinia.

- - -

Valdžia išnyks tik tuomet, kai Žemėje liks vienas vienintelis žmogus. Ir tai tik todėl, kad savęs valdyti niekas dar neišmoko, visi linkę valdyti kitus.

Sergei Lukyanenko

„Atspindžių labirintas“

Labyrinth of Reflections

Laisve nereikia tikėti. Kai ji yra, tu tai tiesiog jauti.

- - -

Žmonės, nesugebantys savarankiškai įkalti vinies ar surimuoti dvi eilutes, nė kiek neabejoja savo sugebėjimais suprasti – ir teisti kitus.

- - -

Pasaulyje vis tiek nėra kitos tiesos – tik ta, kuria mes norime tikėti.

- - -

Tik tie, kurie nežada stebuklų ir nesiropščia ant pjedestalo, atneša į pasaulį gėrį.

- - -

Būti niekšu ar teisuoliu kur kas patogiau nei žmogumi – tiesiog žmogumi, tikru žmogumi.

- - -

Drambliai tik pasakose bijo pelių.

- - -

Gražus ir didelis tikslas. O jau gyvybę už jį paaukoti – tai apskritai tradicija...

- - -

Stebuklas turi būti paklusnus. Mes netgi Dievą pavertėme žmogumi – ir tik po to išmokome tikėti. Mes nužeminam stebuklus iki savo lygio.

- - -

Pasaulis vertinamas ne pagal geriausias jo savybes. Antraip fašizmas būtų technikos išsivystymas, vikrūs lėktuvai ir galingi varikliai, o ne konclagerių kaminai ir muilas iš žmogaus riebalų.

- - -

Nenorėčiau būti jūsų dievu. Bet kuriuo iš išgalvotų. Jie labai žiaurūs.

- - -

Geriausia pasaulyje kaukė – savas veidas.

Sergei Lukyanenko

„Iliuzijų imperatoriai“

Kuo labiau pažįstame pasaulį, tuo jis didesnis.

- - -

Viskam yra savas laikas ir vieta. Netgi senatvei. Negalima išbraukti jos iš gyvenimo vien todėl, kad ima drebėti rankos, o kojos nebelaiko.

- - -

Priešo ištartas sėkmės palinkėjimas – tai prakeiksmas.

- - -

Kaip lengva priimti aukas – ir kaip sunku jų reikalauti. Mirtis milijonus kartų sąžiningesnė nei kilnumas ir ištikimybė. Mirtis – paskutinė tiesa, kurią galima dovanoti ir priimti. Ji – gyvenimo vainikas, bet niekuomet neapsimetinėjo gražia.

- - -

Niekas pasaulyje nebūna „niekuo dėtas“.

<...>

Kiekvienas atsakingas už viską.

- - -

Niekas taip neprideda pasitikėjimo savimi kaip pistoletas rankoje.

- - -

– Tu nemoki keršyti. Žinoti ribą tarp gyvybės ir mirties, tarp kančios ir malonumo – dar ne viskas. Kerštą augina tarsi gėlę, kuri žydi tik kartą... tačiau net neišsiskleidusiu pumpuru galima mėgautis metų metus.

- - -

Pasaulį sukrečia tie, kuriuos įmindė į purvą. Iš Olimpo galima tik svaidyti žaibus.

- - -

Dievai nesijuokia iš žmonių – tiesiog nepastebi jų.

- - -

Praeitis negyva. Jos nebėra. Mes galime nužudyti ją visiems laikams arba tiesiog nusisukti – arba įpūsti gyvybę į palaikus.

- - -

Praeičiai galima grąžinti vardus. Galima ją prisiminti. Svarbiausia – neprikelti to, kas jau mirė.

- - -

Dievas ne žiaurus, Dievas pasyvus.

- - -

Tarnas lieka tarnu. Net svajonėse.

Sergei Lukyanenko

„Juodraštis“

Gyvenimas ne be reikalo panašus į dryžuotą kalėjimo uniformą. Atsitiko nelaimė – rytoj ateis sėkmė.

- - -

Baisus ne skausmas. Anksčiau ar vėliau jis praeina – jį arba nuslopina vaistai, arba jo paprasčiausiai nebejauti. Baisu likti akis į akį su amžinybe, su kritimu į tamsią tuštumą. Pasaulis tai susitraukia į vieną tašką, kurio vardas – tu, tai sprogsta begalinėmis erdvėmis, ne negailestingomis ir ne piktomis, o absoliučiai abejingomis. Tu niekas ir tavo vieta – niekur. Tu gali tikėti Dievu, gali nebijoti mirties, juoktis iš jos ir šaipytis. Bet kai amžinosios tuštumos alsavimas paliečia tavo lūpas, tu nutyli. Mirtis irgi ne žiauri ir ne baisi. Ji tik atidaro duris, už kurių nieko nėra.

Ir tu žengi tą žingsnį. Vienas. Visada vienas.

- - -

Kulka sukelia nuostabių pokyčių galvoje, net jeigu ji pataiko į užpakalį.

Sergei Lukyanenko

„Keturiasdešimties salų riteriai“

Kartais pergalės garbė atitenka tam, kuris tiesiog pavėlavo į kautynių pradžią.

- - -

Tiesiog jam įsakė. Niekšams pasaulyje būtų labai sunku pasireikšti, jeigu nebūtų tokios sąvokos, kaip įsakymas.

- - -

Keista, kad kuo žmogus protingesnis, tuo jam sunkiau priimti sprendimus.

- - -

Kai visas pasaulis sukrypęs, lengviau nenormaliu apšaukti kiekvieną, kuris laikosi tiesiai.

- - -

Kiekvienas melas – kažkieno svajonė. Tikras melas privalo būti gražus – tada juo būtinai patikės. Tik tiesa gali leisti sau būti bjauria.

- - -

Sunku patikėti gražia pasaka, prieš tai neišgirdus baisios.

- - -

Valdovas visada vienišesnis nei jo pavaldiniai.

- - -

Mes taip norėjome būti suaugę... O žmogus tampa suaugęs būtent tada, kai nustoja to norėti.

Sergei Lukyanenko

„Mokyklos sargyba“

Nori pats pralinksmėti – pabandyk pralinksminti kitą.

- - -

Visi tėvai svajoja, kad jų vaikai juos pergyventų ir palaidotų. Netgi ne svajoja – tai savaime suprantama.

- - -

Kai neveiksmingos bausmės, laimi auklėjimas.

- - -

Literatūra – taip pat gyvenimas, nors ir išgalvotas.

- - -

Dalis žmonių kapinėse pajunta palengvėjimą todėl, kad kapinės tiesiog sugeria skausmą ir gedulą.

- - -

Pažvelkite į žmonijos istoriją. Nedideli genčių susidūrimai peraugo į kunigaikštysčių karus, o šie – į valstybių karus. Kuo stambesni karo dalyviai, tuo daugiau išteklių reikia jų priešpriešai. Karas – brangus ir naikinantis. Todėl naudingiausios tampa paliaubos. Ne taika. Paliaubos.

- - -

Ten, kur pučia vėjas, kas nors anksčiau ar vėliau pastatys malūną.

- - -

Svarbu, kas tu esi, o ne kuo galėtum tapti.

- - -

Kas nebuvo revoliucionierius jaunystėje, tas neturi širdies; kas liko juo ir senatvėje, tas neturi galvos.

- - -

Ugdymo tikslas tas – kad mokinys išmoktų apsieiti be mokytojo.

Sergei Lukyanenko

„Ne drakonų metas“

Žinoma, negalima atmesti galimybės, jog išdavikas – saviškis. Taip kartais atsitikdavo. Ramiai galėjo išduoti, taip tariant, iš idėjinių paskatų.

- - -

Nieko stebėtina, jog meilikavimas – vienas pagrindinių žmogaus ginklų.

- - -

Ateina karo metas... Laikas tėvams laidoti savo sūnus.

- - -

Pats tvirčiausias yra tas pavadėlis, kurį retkarčiais atleidi.

- - -

Jis atsidūrė ant Lojos, paklusnios, atsidavusios jam ne su gyvuliška aistra – o su tuo džiugiu moterišku nuolankumu, kuris ir yra sekso pagrindas.

- - -

– Na, sakykime, gyvulių banda. Ir vilkai. Kai ką sudrasko, nuo kai ko patys gauna kanopa į kaktą. O dabar, įsivaizduok, kaimenė ir...

– Ir šuo.

– Žinoma. Jis gal ir gano gyvuliukus, tačiau mėsą juk mėgsta. Bet avinams su juo labiau įprasta, negu su vilkais. Ir kraujo mažiau, ir saugesnis jautiesi. Skabyk sau žolytę, kaupk lašinukus. O kuo piemuo šunį maitina – tai jau ne avinų reikalas.

- - -

Norint nugalėti, nebūtina griauti.

Sergei Lukyanenko

„Ne vieta žmonėms“

Žiaurumas yra jėga. Praradęs žiaurumą valdovas netenka jėgos, ir kiti žiauruoliai jį pakeičia.

- - -

Arba tu sugebi kažką daryti ir tave už tai vertina, arba tave išnaudoja. Ir už tai vertina. Nors, tikriausiai, tai irgi darbas. Šlykštus, tačiau darbas.

Sergei Lukyanenko

„Netikri veidrodžiai“

Svetimų kvailų poelgių stebėjimas – amžina pramoga.

- - -

Niekuomet negrįžk savo pėdomis atgal. Ten gyvena tik šešėliai.

- - -

Kas iš tikrųjų yra mitologija? Trūkstamų komponentų, atgijusių žmogaus sąmonėje, tačiau neegzistuojančių materialioje realybėje, įterpimas į gyvenimą. <...> Turi egzistuoti kokie nors mitologinių personažų veiklos požymiai. Dzeusas senovės graikams buvo realus todėl, kad kiekvienas galėjo stebėti žaibus.

- - -

Priešų turi visi. Be jų nuobodu gyventi. Ir šiaip... kai kuriais priešais galima didžiuotis taip pat, kaip ir draugais.

- - -

Negalima žiūrėti į pasaulį svetimomis akimis. Ir tuo labiau negalima už kitus spręsti, kaip žiūrėti.

- - -

Būtinybė gintis ir pulti – faktorius, skatinantis evoliuciją.

- - -

Slaptažodis, turintis prasmę, jau ne slaptažodis.

- - -

Žmonijos gyvavimo norma – karas ir žmogžudystės. <...> Mažas berniukas gali lakstyti su plastmasiniu automatu, tačiau kai jam sukaks aštuoniolika, jis gaus kovinį ginklą.

- - -

Visuomet pirmiausia reikia įtikinti save. Po to – kitus.

- - -

Žūti – ne žygdarbis...

- - -

Visi klysta! O jei niekuomet neleisite ištaisyti klaidų, jos taip ir liks neištaisytos ir suklydęs žmogus gyvens su tomis klaidomis...

- - -

Galima paminti visuomenės įstatymus, negalima pažeisti moralės įstatymų.

- - -

Kova, agresija, karas – idealus vystymosi stimulas. Beždžionė kadaise sugriebė pagalį ne tam, kad nuo šakos numuštų bananą, o kad trinkteltų priešui.

- - -

Visas blogis kyla iš to, jog kažkas išsigando šypsenos. Nesvarbu, savos ar svetimos.

Sergei Lukyanenko

„Prieš rytą“

Neįtikėtina – kaip suartina žmones bendras nusikaltimas, kelionė ir vynas!

- - -

– Kiekviename žmoguje palaidoti tūkstančiai kitų žmonių. Dešimtys tūkstančių. Visi tie, kuriais jis galėjo tapti. Kiekviename iš mūsų palaidotas vagis ir poetas, žmogžudys ir šventasis, jūreivis ir sklandytojas. Mums neskirta nugyventi tūkstančius gyvenimų, mes iš jų visų pasirenkame vieną vienintelį, ir kartais netgi klaidingą. Bet jeigu jau pasirinkom kadaise... negalima užmiršti, kuo tu būtum galėjęs tapti. Reikia nešioti savyje visus savo nenugyventus gyvenimus.

- - -

– Juk kiekvienas gyvas žmogus turi savyje stebuklingą krislą, kurį jis gali padovanoti pasauliui. Nepaprasta laimė – atrasti tą stebuklą, sužinoti, kokį turtą turi. Daugybė žmonių iki pat mirties žiūri į savo sielą, bet taip ir nepamato, kokie turtai buvo jiems padovanoti. O daug ir tokių, kurie žiūrėti patingi. Dar daugiau tų, kurie bijo net pažvelgti į savo vidų.

- - -

Ar verta gydyti kūną, kai serga dvasia?

- - -

Arba Dievas nėra geras, arba jis ne visagalis, arba blogis nėra blogis.

- - -

Žmogus, priartėjęs prie gėrio, pats to paprastai nepastebi.

- - -

Žmonės visada pasirengę padėti Dievui daryti stebuklus. Savaip padėti, žmogiškai. Neapsiašaros paskirtu laiku šventasis paveikslas – tai jie ims ir užvarvins nemačiomis šventinto aliejuko. Neišgydys šventoji relikvija – dantimis iš skausmo griežd ami prisiekinės, kad pasveiko.

- - -

Argi tokius mus sukūrė Dievas? Gal mes ir nulipdyti iš purvo, gal purvu ir pavirsim, bet kodėl tarp gimimo ir mirties visur vis tas pats purvas?

<...>

Ir kodėl, jeigu kiekvienas žmogus nori sau pačiam gėrio, tai tas gėris įmanomas tik svetima sąskaita.

- - -

Džiaugsmas – tai gurkšnis vandens karštą dieną, jaukus fotelis vakare po sunkaus darbo, ilgas pokalbis, kai esi išsiilgęs protingo pašnekovo. O laimė – visai kas kita. Keleivis laimingas, kai užlipa į aukštą kalną. Bet jis nesidžiaugia, jis žino, kad dar laukia ilgas ir sunkus kelias žemyn. Džiaugsmas – tai rezultatas. Laimė – tai kelias.

- - -

Jeigu tikėjimui reikia įrodymų – tai jau nebe tikėjimas, o žinojimas.

- - -

– Statyti visada sunku. Kai badauji ir tau reikia duonos, tu išdegini mišką ir suari lauką. Tu esi ugnis – ir šimtamečiai ąžuolai pavirsta į pelenus. Bet ateina diena, kai tu supranti, jog tau reikia medžių. Statyti namus, kūrenti ugnį, pailsėti pavėsyje. Ir tada tu sodini medžius. Diena po dienos, metai po metų. Žinodamas, kad per tavo gyvenimą miškas nepakils. Tu turi tikslą, bet tu niekada jo nepasieksi. Tu gali mąstyti tik apie tuos, kurie ateis po tavęs. Tu susilieji su visu pasauliu, su praeitimi ir su ateitimi. Tu atsisakai džiaugsmo vardan laimės. Ar pastebėjai, kaip dažnai mes painiojam laimę ir

džiaugsmą? Kalbam apie vieną, o trokštam visai kito. Motina pasididžiuodama sako, kad kūdikis – jos didžiausias džiaugsmas, o pati akis išverkia prie lopšio, kai kūdikis suserga; bara vaiką, kai jis išdykauja; sielojasi, kai jos vaikelis užauga ir nustoja klausyti. O juk vaikas – ne džiaugsmas, o laimė! Poetas sako, kad eilės – jo džiaugsmas, o pats naktimis nemiega ieškodamas tinkamo žodžio; rūko hašišą praradęs įkvėpimą; blaškosi nuo vienos moters prie kitos stengdamasis suprasti, kas tai yra meilė. O juk parašyti kelias eilutes, kurios nenutils ir po šimtmečių – tai irgi ne džiaugsmas, o tik paprasčiausia laimė! Sodininkas prie savo medžių, dailininkas prie drobės, jūreivis prie šturvalo – tai vis ne džiaugsmas! Ir žmogus blaškosi nesuprasdamas, kurgi tas jo išsvajotasis džiaugsmas. Bijodamas suprasti, kad džiaugsmas ir laimė – skirtingi dalykai. Kad negalima jų painioti.

- - -

„Ne Dievą matau aš priešais save, o tik naują Cezarį.“

Sergei Lukyanenko

„Reversas“

Viena vertus, kas gali uždrausti žmogui kraustytis iš proto? Įstatymuose apie tai nieko nekalbama, tad kiekvienas turi teisę į bet kokią maniją, išskyrus kriminalinius nusikaltimus.

- - -

Proletaro statusas suteikė jam pranašumą – galimybę būti grubiam su bet kuo, išskyrus tiesioginius viršininkus.

- - -

Nuobodūs, nelaimingi žmonės – ko galima iš jų norėti? Tegul kažkaip gyvena svajodami tik apie atlyginimo padidinimą. Biomasė yra tik biomasė.

- - -

Protingas bailys kartais vertas tuzino puikių kovotojų.

- - -

Ne aš sugalvojau pasaulį, kuriame žmonės žudo vieni kitus, o nužudytieji neprisikelia. Ne aš sugalvojau pasaulį, kuriame žmonės meluoja siekdami pasipelnyti ar tiesiog taip, kur vieni žmonės siunčia kitus į mirtį, o kiti sutinka atlikti pavojingas užduotis net nežinodami, dėl ko. Tačiau pasaulis yra toks, koks yra, ir mes turime išmokti jame gyventi.

- - -

Sąžinės klausimas yra prieštaringas, ypač konkurencijoje.

- - -

Blogai būti mąstančiu taškeliu...

- - -

Jei nori kautis su šunimis, neerzink jų iš anksto.

- - -

Vis stipriau spausdamasis prie žemės pajuto, kaip visai arti į žemę sminga kulkos. Gyvenime būna akimirkų, kai žmogus aistringai nori pavirsti kurmiu ar net kirminu. Svarbiausia – įsikasti kuo giliau.

- - -

Moters vieta ten, kur laimė.

- - -

Juk galima ir pavargti bijoti – tai tik laiko klausimas.

- - -

Paprastas žmogus yra linkęs tikėti tuo, kuo tiki kiti žmonės.

- - -

Nors žmonės skirtingi, biurokratija visur vienoda.

- - -

Kartais svarbiau ne „kur“, o „iš kur“.

- - -

Jei būtų poreikis, žmogus būtinai sugalvotų ką nors jam patenkinti.

Sergei Lukyanenko

„Rudens vizitai“

Tik jauni senatvę gali vadinti ramybės metu.

- - -

Gyvybė niekada nepasiduoda be kovos, bet ir niekada nenugali mirties.

- - -

Gyvybė – tik medžiaga, per kurią mirtis įgyvendina save, nieko daugiau.

- - -

Žmogus – pasaulio centras, taip jis jaučiasi, ir tik tai verčia jį gyventi. Protas supranta, kad po tavo mirties viskas liks taip pat – tik be tavęs.

- - -

Gyvenimas suvokia save ir ieško tikslo. Tūkstantmečiai netikrų idealų, švaistomų pastangų. Pasauliai, gimę mirti, gyvena. Pasauliai, gimę gyventi, žūva.

- - -

Visi pateisina žudymą – bent jau vardan aukštų tikslų.

- - -

Surastą gyvenimo prasmę reikia nedelsiant įgyvendinti.

- - -

Politikai žaidžia su miniomis. Jų nedomina konkretus žmogus.

- - -

Nėra nieko blogiau už aklą gerumą, sujungtą su visišku įsitikinimu savo teisumu.

- - -

Tarnas taip pat atsako už įvykdyto įsakymo pasekmes.

- - -

Negalima mylėti žmonijos nemylint žmogaus.

- - -

Akla meilė yra blogesnė už neapykantą.

- - -

Atleidimas yra kelias, kuriuo ateina blogis.

- - -

Milijonai veiksnių daro įtaką kiekvienam mūsų žingsniui. Vargu ar valia ir svajonės vaidina didesnį vaidmenį negu atsitiktinumas.

- - -

Kartais reikia ne suprasti, o patikėti.

- - -

Jis pateko į savo žodžių spąstus – beviltiškiausius iš visų spąstų.

- - -

Mes visi skirtingi dieną ir naktį.
Galbūt todėl jis visada mėgo prieblandą.

- - -

Silpnumas provokuoja.

- - -

Jei nėra nieko, išskyrus orumą, tai ir jis tampa stiprybe.

- - -

Minia yra minia.
Ji turi savo įstatymus.
Ji turi savo protą.

- - -

Politika kartais blogesnė negu karas.

- - -

Kaip lengva gyventi, kai negali permatyti veidrodžio.

- - -

Valdžia nesidalijama. Silpnesnis turi pasitraukti.

- - -

Žmones, kurie laiko save laimingais, lengviau valdyti negu žmones, privestus prie nevilties.

- - -

Pasaulyje nėra dviejų tiesų – tiesa visada ta pati, bet kiekvienam žmogui skirtinga.

- - -

Jei tikslas yra svarbus, moralė neegzistuoja. Priemonės gali būti bet kokios.

- - -

Geras tarnas turi šiek tiek būti priešas.

- - -

Pigiai parsiduodantys žmonės niekada nepraleis progos parduoti ir jus.

- - -

Buvo tik skausmas, bet jis tapo paskutine praeinančio gyvenimo dovana. Neskauda tik mirusiems.

- - -

Pats didžiausias blogis... nes jis prisidengė gėriu.

- - -

Kuo labiau išsivysčiusi civilizacija ir kuo aukštesnis jos moralinis lygis, su visais įmanomais rūpesčiais aplinka, peršalusiais banginiais, benamėmis katėmis... tuo siaubingesnis tampa priešingas polius. Priimtinas blogis. Įsivaizduojamas blogis! Taip, žmonės apskritai tampa geresni, švaresni, gailestingesni. Tačiau – kaip atpildas už šią visuotinai priimtą moralę, už deklaruojamas vertybes ir įsipareigojimus – auga tamsus raizginys, slypintis sieloje.

- - -

Man labai nepatinka, kai mane veda į šviesią ateitį.

- - -

Knygos – ne eilėraščiai. Eilėraščiai gimsta patys, o knygos kuriamos.

- - -

– Visas gyvenimas susideda iš prarastų šansų. Jau per vėlu nerimauti!

- - -

Pasaulis toks, kokį tu jį matai.

- - -

Ar rojus vertas mirties?

Sergei Lukyanenko

„Sapnų šešėliai“

Juoktis dera tik iš tų, kurie dar nėra beviltiški.

- - -

Tu turi būti pasiruošęs sėkmei. Visada.

<...>

Yra tie, kurie gaudo sėkmę už uodegos. O yra ir tie, kurie jos nepastebi net jai atėjus.

- - -

Viešpatie, nors aš ir netikiu tavimi, netikiu, bet meldžiu.

- - -

Niekuomet netikėk likimo dovanomis. Jos netgi bus neskanios, jei nereikės jų išplėšti dantimis.

- - -

Yra religijų, laikančių pasaulį kažkieno tai sapnu. Dievo, sugalvojusio pasaulį sapnu. Tavo paties sapnu. Kurio nors niekuo neypatingo žmogaus sapnu. Sapnai – juk jie visada kažkuo siaubingi. Net gražus ir geras sapnas baisus tuo, kad tenka atsibusti.

- - -

Mes neturime griežtų garbės taisyklių. Mes mokame išduoti visus, netgi save pačius. Bet mes mokame suprasti. Visus, netgi visiškai-visiškai svetimus.

Sergei Lukyanenko

„Savanorio vasara“

Žmonėms užtenka odos spalvos, kalbos dialekto ar nedidelio religinių pažiūrų skirtumo, kad pradėtų neapkęsti ir žudyti vienas kitą.

- - -

Visi galvoja, kad vargai pasibaigs sulig pergale. Iš tiesų pergalė tik atneša naujus vargus.

- - -

Kai matote keistą patyrusio žmogaus elgesį, pirmiausia ieškokite paslėptų motyvų, o jau vėliau – klaidos arba kvailystės.

- - -

Kiekvienas klausimas nusipelno atsakymo.

- - -

Akys – tai ta smegenų dalis, kuri pavojingai atsiveria išorei.

- - -

Kam skirta daugiau turėti, tas turi daugiau ko netekti.

- - -

Visi, net ir paskutiniai niekšai, save laiko vertingais ir gerais.

- - -

Kaip lengva susitaikyti su aukų būtinybe, kai mirti turės kiti.

- - -

Netgi meilei turi būti ribos.

- - -

Jūs slystate laiko linija iš praeities į ateitį... miniatiūrinė begalinio dagčio kibirkštis. Priekyje – tai, kas jums nežinoma; gal tai sausas dagtis, kurį jūs uždegsite, o gal šlapia virvė, kuri jus užgesins, o gal tos virvės išvis nėra. O paskui jus – tik pelenai: sustingusi, nekintama praeitis.

Pragyvento laiko skeletas.

- - -

Tikrai pykti galima tik ant ko nors kito. Save dažniau užjauti, randi pateisinimą.

- - -

Ne kartą įsitikinau, kad kuo paprastesni žmonės, tuo greičiau jie pajunta tikrą pavojų. Nesupranta, kas vyksta, bet jaučia.

- - -

Žmonės – žemės valdovai ir Žemės belaisviai. Jie gina žemę ir užvaldo ją, jie nueina į žemę, jie tyrinėja Žemę. Jie negali pasislėpti nuo savo pasaulio materialumo jausmo. Jiems reikalingi svetimi pasauliai, kad paverstų juos panašiais į Žemę. Bet Žemė – tik viena.

- - -

Nesistenk perkelti savo pasirinkimo kitiems, jis nustos būti tavo pasirinkimu. Tu gali neturėti nieko, išskyrus pasirinkimą, bet kol jis yra – tu egzistuoji.

- - -

Žiūrėk į tai, ko nėra.

- - -

Pasaulis be konfliktų miršta.

- - -

Visata – juk ji labai didelė...

Protas joje – įprastas reiškinys, o ne taisyklės išimtis. Protas – tokia pati gamtos savybė, kaip ir gravitacija ar branduolio skilimas. Pati materija, pati energija veržiasi prie savęs suvokimo. Pradėti judėti, augti, įsisavinti.

Keisti pasaulį.

Tai nenuramdomas ir begalinis troškimas. Troškimas pažinti, gyventi, vystytis. Augti laike, paliekant nors šį tą po savęs – pastatytą namą, išaugintą medį, sūnų ar dukterį, melodiją ar knygą, juokelį ar sėkmingą frazę.

- - -

Norisi amžinybės. Begalinio pažinimo. Begalinės jėgos. Iširusios imperijos, kurios teigė išliksiančios tūkstantmečius, byrančios piramidės, kurios šiuos tūkstantmečius prastovėjo – visa tai tik beviltiškas šauksmas į ateitį, į amžinybę, kuri nepasiekiama.

- - -

Kiekvienas žmogus turi bendrą protėvį su ropliais. Mūsų smegenys saugo savyje senąjį branduolį, atsakingą būtent už tai: ėsti, žudyti, daugintis.

- - -

Imkite tai, ką galite paimti, – tame yra gyvenimo esmė. Bet niekada nebandykite paimti visko.

Sergei Lukyanenko

„Spektras“

Kerštas neturi prasmės, kerštas nieko neprikelia iš kapų ir neatneša į pasaulį daugiau gėrio.

- - -

Vienas smalsus mokslininkas pavojingesnis už visą armiją.

- - -

Kiekviena tvirtovė turi savo vėliavą. Ir tegu mūsų vėliavos – tik užuolaidos mūsų languose. Bet tai vis tiek vėliavos.

- - -

Gyvenimas neturi prasmės. Prasmė – tai visada nelaisvė. Prasmė – tai ankšti rėmai, į kuriuos mes vieni kitus įspraudžiame. Sakome – prasmė yra pinigai. Sakome: prasmė – tai meilė. Sakome – prasmė yra tikėjimas. Bet visa tai – tik rėmai. Gyvenimas neturi prasmės – ir tai yra aukščiausia ir didžiausia jo prasmė. Gyvenimas neturi finalo, kurį tu privalėtum būtinai pasiekti – ir tai svarbiau už tūkstantį susigalvotų prasmių.

- - -

Vienintelis proto tikslas – maksimaliai tęsti savo paties egzistavimą. Pasaulio suvokimas – tik būdas užtikrinti saugumą.

- - -

Tampame mes po mirties kosmosu ar tik dar viena raide ant obelisko – kokia iš to nauda mirusiajam?

- - -

Didesnei žmonijos daliai puikiausiai užtenka sąmonės. Protas snaudžia.

- - -

Adomas ir Ieva, valgydami nuo pažinimo medžio, visai netapo mirtingi. Jie tik suvokė, jog yra mirtingi. Suvokė, nes kaip tik tą akimirką įgijo intelektą. Iškeitė amžinąjį rojaus snaudulį į mirguliuojančias mąstymo kančias.

- - -

Dievai pasitraukia į dangų, o nevykėliai pavirsta žeme. Bet ta žeme po tuo dangumi vaikšto vidurio žmonės.

Sergei Lukyanenko

„Svajų linija“

Kai kalbama apie gyvybę ir mirtį, draugų kiekis sparčiai mažėja. Ką jau bekalbėti apie pažįstamus... jų skaičius tampa mažesnis už nulį.

- - -

Saikingumas ir įvairovė – štai nenuobodžiavimo pagrindas ilgame gyvenime.

- - -

Tauta, neprisimenanti praeities, pasmerkta.

- - -

Surištos rankos dar niekam nesutrukdė nusižudyti.

- - -

Tas, kuris valdo geriausiuosius, nebūtinai turi būti pats geriausias. Jis tiesiog turi būti karaliumi...

- - -

Begalinė valdžia ir žinios nepalieka vietos norams.

- - -

Žmogus pakankamai stiprus, kad sugalvotų tikslus, ir pakankamai silpnas, kad jų turėtų.

- - -

Žmonių rasė visuomet buvo išradinga, kai reikėdavo pažeminti panašius į save.

- - -

Laimi tik paprastumas.

Sergei Lukyanenko

„Šalčio krantai“

Tamsos reikia bijoti, kai žmonės aplinkui. O jeigu esi vienas, tai tamsa tau draugas, o ne priešas.

- - -

Silpnu žmogaus protu neįmanoma suprasti, kokius padarinius sukels kuris nors poelgis. Mažas kraujo lašas šiandien gali užgesinti didelį rytojaus gaisrą.

- - -

Aš atgal dairytis nemėgstu. Į ateitį žiūrėti nemoku. O va dabartimi gyventi – geriausias receptas nuo nevilties.

Sergei Lukyanenko

„Šuolis“

Kaip ir visas protingas rases, patirta baimė ir stresas paskatino juos seksualiai susijaudinti. Atsidūrusi ant mirties slenksčio, bet kuri būtybė bando tęsti save palikuonyse.

- - -

Mes visi esame susiskaldę ir ydingi. Net jei kiekvienas skirtingai. Visos racionalios būtybės yra kupinos melancholijos ir vienatvės.

- - -

Nesuprantamiausi dalykai visada yra viduje, o ne išorėje.

- - -

Bet kokie veiksmai turi prasmę. Tik neveikimas yra beprasmis.

- - -

Žiūrėk ne į tai, kas yra, o į tai, ko nėra.

- - -

Agresija visada motyvuota. Priežastis gali būti skirtinga, tačiau ji visada slypi asmenybės ypatumuose.

- - -

Vaikystė ir jaunystė yra puikios pirmiausia dėl visiško mirties nepaisymo, jos nepamatuojamo atokumo ir net nerealumo jausmo.

- - -

Mūšis skirtas kvailiams. Protingiems – pergalė.

- - -

Egzistencinė būties krizė yra negailestingas dalykas.

- - -

Pasiekusios tam tikrą išsivystymo lygį, protingos būtybės nelabai nori daugintis. Galima dirbtinai kurti biologinius kūnus, užauginti milijardus mėgintuvėlių kūdikių, bet tai nesuteiks reikiamo impulso vystymuisi – tik plėsime savo kultūrą, neįnešdami į ją nieko iš esmės naujo. Vystymuisi reikia konflikto, konfliktui – įvairovės.

- - -

Argi kiekvienas žmogus neturėtų paėjėti keliu, kupinu kvailumo ir neapdairumo?

- - -

Apgauti žmogų labai lengva.

Bet jūs negalite apgauti laiko.

- - -

Noras išmokti sunaikinti kažką labai sudėtingo eina koja kojon su noru išmokti tai sukurti.

- - -

Tegul jie gyvena savo prisiminimų pragare. Pragaras anksčiau ar vėliau taps pragaru net velniui.

Sergei Lukyanenko

„Švarraštis“

Kiekvienas susitikimas – mažytis langelis į kitą pasaulį, kuriame tu galėtum gyventi.

- - -

Kiekviena tauta turi tradicijų, kurios tėvynėje jau nebegalioja, užtat puikiai tinka eksportui. Galima netgi pasakyti, kad kuo gražesnė ir egzotiškesnė tradicija, tuo mažiau ji turi šansų išlikti tėvynėje (beje, panašiai galima pasakyti ir apie žmones).

- - -

Matyti ir pamatyti – ne tas pat.

- - -

Fanatikai laksto ir įsakymus vykdo. O vadovybė visada sveiko proto.

- - -

Norim mes to ar ne, bet grasinimai ir prievarta – kasdieninio žmonių gyvenimo dalis.

- - -

Beprasmiška ir kvaila kariauti su vykdytojais, jie dėl nieko nekalti.

- - -

Galvą vis dėlto valdo skrandis.

- - -

Yra toks puikus prizas – labai, labai ilgas gyvenimas. Ir šitas prizas viską nusveria.

- - -

Tikrasis gėris juk neturi būti bejėgis...

- - -

Kiekvienas vertas tik to pasaulio, kurį jis sugeba apginti pats.

- - -

Nėra jokio permainų tikslo, išskyrus pačias permainas.

- - -

Uniforma vienija, net jeigu iš jos likę tik batai...

Sergei Lukyanenko

„Trys Indigo dienos“

Visas gyvenimas – vien susitikimai ir išsiskyrimai.

- - -

Kadangi neliko jokių ideologijų, beliko tiesiog gyventi nuo gimimo iki mirties ir, pageidautina, kuo geriau.

<...>

Liko tik mažyčiai idealai, žaisliniai. Asmeniniam vartojimui.

- - -

Visi mano, kad valdžia ir turtai žmogų gadina. O iš tiesų skurdas ir beteisiškumas tai daro ne prasčiau.

- - -

Visiems reikia tik vieno – amžinybės. Nemirtingumo. Visos religijos, visos mokslinės svajonės – tik apie tai.

- - -

Visi ryja visus todėl, kad bijo, kad surys juos pačius. Uždaras ratas.

- - -

Vieni pasiryžę žūti už tikėjimą, kiti – už tiesą, kai kurie – už kitus žmones. Kai kurie pasiryžę žūti už melą, jeigu jis patraukliai pateiktas.

- - -

Gerbti galima ir priešą.

- - -

Kai žmogus praranda gyvenimo prasmę, jam viskas galima.

- - -

– Ar kas nors dar ieško gyvenime prasmės?

<...>

– O taip! Tik su amžiumi tai praeina.

- - -

Karas – tai ne tik ginklai. Ginklai – tik priemonės.

Sergei Lukyanenko

„Vizijų gaudytojas“

Kiekvienas žmogus mėgsta jaustis geru, ypač jei tai jam nieko nekainuoja.

- - -

Net pasenęs žmogus pasąmonėje laiko save jaunu.

- - -

Sapnai ne visada dovanoja svajones – kartais jie jas užmuša.

- - -

Valdžia – ji gimininga seksui. Visagalystėje visada yra sekso elementas, o sekse – dominavimas arba nuolankumas.

- - -

Tu gyveni savo poelgiuose, o ne kūne. Tu – tai tavo veiksmai, ir nėra kito tavęs.

- - -

– Ar tu žinai, kad žmogus – tai vamzdis?

<...>

– Virškinimo vamzdis. Per vieną galą viskas patenka, per kitą – pasišalina. Visa kita: smegenys, galūnės, lytiniai organai – tik aptarnauja virškinimą. Mes tik vaikščiojantys skrandžiai su žarnomis ir dantimis, apaugę įvairiais priedais.

- - -

– Juodoji pilis dar nebaigta statyti. Hovardas paklojo penkis atraminius blokus. Bet užpildė tik keturis.

<...>

– Pirmasis blokas – pats seniausias. Tai jėga. Dvasios jėga, kūno jėga. Tai, kas padėjo žmonėms išgyventi, įveikti kur kas labiau pavojingus padarus.

<...>

– Antrasis blokas – kūryba. Gebėjimas kurti nauja,

kurti grožį iš gyvo ir negyvo. Tai, kas leidžia žmonėms augti, įveikiant savo gyvuliškos prigimties ribojimus.

<...>

– Trečiasis blokas – emocijos. Meilė, švelnumas... žiaurumas ir skausmas.

<...>

– Ketvirtasis blokas – protas. Intelektas, logika, gebėjimas aukoti viską dėl pasaulio pažinimo.

<...>

– Tu esi penktasis blokas.

<...>

„Jėga, menas, emocijos, intelektas... reikalinga dar valia. Be jos nebus pabaigimo. O valios nepaaukosi, tai turi būti saviauka. Štai dabar... dabar Juodoji pilis pabaigta.“

- - -

Geriausias melas – tas, kuriame yra dalis tiesos.

- - -

Baimė – tai skydas. Baimė priverčia galvoti, bendradarbiauti, apgalvoti poelgius.

- - -

Plačiaja prasme pasaulis – tai tuštuma. Begalinė, monstriška tuštuma. Ir tarp žvaigždžių, ir tarp dalelių. Mūsų smegenyse gimusi mintis kur kas materialesnė nei pačios smegenys.

- - -

... murmėjo ta Grigo dalis, kuri tūnojo smegenų gilumoje, neokortekso sukaustyta – senovinė, kraugeriška, paveldėta iš roplių, žinanti „noriu“ ir nesuprantanti „reikia“, trokštanti tik ėsti, dulkintis ir dominuoti.

- - -

– Karas, badas, ligos, parduodama meilė, prievarta, priespauda, sadizmas, tiesioginė ir atvirkštinė diskriminacija, visuotinis nukvailėjimas, politinės manipuliacijos... velniop manipuliacijas, tiesiog politika – ji ir be to šlykšti pati iš savęs.

Alain de Botton
1969

Alain de Botton
„Apie meilę“
Essays in Love

Kol dar nesi arti mirties, sunku pasakyti, ar tai tavo gyvenimo meilė.

- - -

Meilė stulbinamai siejasi su troškimu, kad mylimasis būtų vienintelis ir nepakeičiamas.

- - -

Juk įsimylime, be kita ko, pagauti troškimo nematyti žmonių kiaurai, net susitaikydami su mintimi, kad bent trumpam apaksime. Jeigu cinizmas ir meilė yra priešingybės, galbūt kartais įsimylime, kad išvengtume bukinančio cinizmo, kuriam esame pasmerkti?

- - -

Įsimylėjus viltis visada užtemdo protą. Įsimylėję tikimės kitame nerasti to, ką esame aptikę savyje: klastos, silpnumo, tingumo, nesąžiningumo, veidmainystės ir kvailumo. Savo išrinktąjį apsupame meilės kordonu ir kažkodėl manome, kad jis neturi trūkumų. Įžvelgiame kito tobulumą, kurio nepastebime savyje, ir viliamės per sąjungą su mylimuoju (nepaisydami visų proto įrodymų) išlaikyti niekuo nepagrįstą tikėjimą žmonija.

- - -

Vienas iš meilės paradoksų yra tas, kad lengviausia suvilioti tuos, kurie mus mažiausiai traukia.

- - -

Jeigu daugumą žmonių apklaustum, ar jie tiki meile, turbūt jie atsakytų neigiamai. Tačiau nebūtinai jie taip iš tiesų galvoja. Taip sakydami jie ginasi nuo savo troškimų.

Jie tik apsimeta, kad netiki, kol negali tuo tikėti. Dauguma, jei galėtų, visiškai atsikratytų cinizmo. Tik daugeliui nepasitaiko proga.

- - -

Tylėjimas su nepatraukliu asmeniu reiškia, kad jis nuobodus. Tyla su patraukliu žmogumi iš karto atskleidžia, kad pats neabejotinai esi nuoboda.

- - -

Nedaug yra tokių sekso priešybių kaip mintis. Seksas yra instinktyvus, impulsyvus ir spontaniškas, o mintis – atsargi, nešališka ir kritiška. Mąstymas sekso metu pažeidžia esminį sueities dėsnį.

- - -

Meilė be atsako gali būti skaudi, tačiau ji bent saugi, nes tada skaudini tik save – tai paties sau sukelta kančia, karčiai saldi. Tačiau kai meilė tampa abipusė, reikia susitaikyti su mintimi, kad pasyvų kentėjimą turi pakeisti atsakomybė dėl savęs skaudinimo.

- - -

Du žmonės gali nuspręsti mylėti vienas kitą tik išsamiai išsiaiškinę vienas kito požiūrį į tėvystę, politiką, meną, mokslą ir tinkamą maistą. Brandžioje meilėje mylimieji žino, kad jų meilė turi galimybę augti.

- - -

Mylėti galime tik tikėdami, kad mylimasis tam tikru požiūriu yra už mus pranašesnis.

- - -

Revoliucijų pradžia psichologiniu požiūriu stulbinamai panaši į meilės santykius: pabrėžiama vienovė, jaučiama visagalybė, trokštama atskleisti paslaptis (bijomasi, kad priešingu atveju kils mylimojo paranoja arba ims veikti slapta policija).

- - -

Jeigu meilės ir meilės politikos pradžia yra rožinė, tai abiejų pabaiga dažnai būna kruvina. Žinome, kad politinė

meilė baigiasi tironija, kai valdovas, nuoširdžiai įsitikinęs, kad atstovauja tautos interesams, galų gale be jokio sąžinės graužimo žudo visus, kurie jam nepritaria.

Įsimylėjėliai panašiai yra linkę išlieti savo nerimą ant atskalūnų ir eretikų.

- - -

Politiniame mąstyme jau seniai vyrauja troškimas mėsininko ir skerdžiamojo santykį pakeisti kioskininko ir kliento santykiu. Kodėl valdovai negali mandagiai elgtis su piliečiais ir toleruoti sandalus, kitaminčius ir nuokrypius? Liberalieji mąstytojai atsakytų, kad širdingumas galėtų įsivyrauti tik tada, kai valdovai nustotų tvirtinti, kad valdo iš meilės žmonėms, ir stengtųsi užtikrinti vien protingą valdžios minimumą.

- - -

Svarbu pastebėti, kad revoliucionieriams ir meilužiams būdingas bauginantis nuoširdumas.

- - -

Jei du žmonės nebegali tarpusavio skirtumų nuleisti juokais, tai gali būti ženklas, kad jie nustojo vienas kitą mylėti.

- - -

Grožis sukuria meilę ar meilė – grožį?

- - -

Meilė niekada nėra duotybė, ji sukuriama ir apibrėžiama tam tikroje visuomenėje.

- - -

Gimtadienis man visada primena mirtį ir priverstines linksmybes.

- - -

Visa meilės kalba jau yra nuvalkiota.

- - -

Tokie žodžiai kaip meilė ir atsidavimas ar susižavėjimas buvo nuvalkioti ankstesnėse meilės istorijose, aplipę reikšminiais sluoksniais, kuriuos jau

buvo suteikę kiti.

<...>

Nėra jokių galimybių meilę perteikti žodžiu MEILĖ kartu neprišaukiant banaliausių asociacijų.

- - -

Meilės beprotybė pasireiškia nenoru pripažinti mylimojo įgimtą normalumą. Taip pat mylimųjų bodėjimusi visais prašalaičiais. Ką šie mato mūsų mylimajame be paprasčiausio žmogaus? <...> Buvau priverstas pripažinti, kad meilė yra vienišojo kelias.

- - -

Turėjau išsiaiškinti, kas yra mirtis, o to užtenka, kad taptum filosofu.

- - -

Kodėl jie tvirtina, kad jis miręs, jeigu ji jį regi sąmonėje? Paskui dar daugiau abejodama tikrove Chlojė (su aštuonmetės, susidūrusios su priešiškų potraukių galia, šypsena) tėvams sakydavo, kad nužudys juos užsimerkusi ir apie juos negalvodama...

- - -

Religiniu požiūriu, tiesos vertė pradėta kvestionuoti prieš daugelį šimtmečių.

- - -

Įsimylėjėliai negali ilgai išlikti filosofai, jie turi pasiduoti religiniam polinkiui, kuris skatina tikėti, bet ne filosofiniam polinkiui abejoti ir klausinėti. Užuot abejoję ir nemylėję, jie turi prisiimti riziką klysti ir mylėti.

- - -

Iliuzijos savaime nėra žalingos, jos skaudina tik tuos, kurie jas puoselėja vieni ir negali sukurti jas palaikančios aplinkos.

- - -

Galbūt tiesa yra ta, kad neegzistuojame, kol kas nors nepastebi mūsų egzistuojant.

- - -

Draugystė, kurią palaiko tik bendros vakarienės, niekada nebus tokia tvirta kaip santykiai, užgrūdinti kelionėje ar universitete. Du žmones, nustėrusius pasirodžius liūtui džiunglių proskynoje, ši patirtis stipriai sujungs, jeigu tik abu liks gyvi.

- - -

Ką reiškia posakis „žmogus yra socialinis gyvūnas“? Žmonėms reikia kitų žmonių tam, kad apibrėžtų save ir įgytų savimonę, kurios neturi moliuskai ir žemės kirmėlės. Negalėtume savęs tinkamai suvokti, jeigu aplink nebūtų kitų, kurie mums parodo, kokie esame. Kad jaustumės vientisi, reikia artimų žmonių, kurie mus gerai pažįsta, kartais net geriau nei patys pažįstame save.

- - -

Semantikos požiūriu, meilė ir domėjimasis neatsitiktinai yra sinonimai. „Aš myliu peteliškes“ reiškia beveik tą patį, ką „mane domina peteliškės“.

- - -

Mūsų poreikio įtvirtinti savo egzistenciją per bendravimą su kitais problema yra ta, kad labai priklausome nuo to, ar jie teisingai supranta mūsų tapatumą.

- - -

Kiekvienas žmogus mums suteikia vis kitokią savivoką, nes perimame truputį jo savasties. Savąjį aš galima palyginti su ameba, kurios lanksti membrana padeda prisitaikyti prie aplinkos. Tai nereiškia, kad ameba neturi matmenų – ji neturi tik pastovios formos. Absurdo mėgėjas paryškins mano absurdiškąją pusę, o rimtuolis sužadins rimtį. Jeigu kas nors manys, kad esu drovus, ko gero, taip imsiu elgtis, o jeigu kas nors mane laikys pokštininku, veikiausiai imsiu krėsti juokus.

- - -

Kad ir kokie laimingi būtume su savo partneriu, meilė ne visada trukdo ieškoti alternatyvų. Kodėl tai masina,

jeigu jau mylime? Todėl, kad patenkinę meilės poreikį ne visada patenkiname ilgesio poreikį.

- - -

Nėra prieštaros tarp neištikimybės ir meilės, jeigu lygybės ženklas yra laikas. Išgirdus „aš tave myliu“, visada reikia suprasti: kol kas.

- - -

Filosofai tradiciškai aukštino proto valdomą gyvenimą ir niekino pasidavimą aistroms tik todėl, kad protas yra tęstinumo pagrindas.

- - -

Saugodamiesi nuo meilės baigties, džiugiai planuodavome bendros ateities smulkmenas. <...> Buvo privalu mąstyti apie senatvę kartu ir pensinį amžių su dantų protezais trobelėje prie jūros.

- - -

Vienas didžiausių meilės trūkumų yra tai, kad ji gresia mums būti galbūt laikina, bet didele laime.

- - -

Negalėjimas gyventi dabartyje kyla iš baimės netekti saugios padėties laukiant ar gyvenant prisiminimais ir iš baimės pripažinti, kad tai, ko gero, yra vienintelis tavo gyvenimas (jeigu neminėsime dangiškojo).

- - -

Laimę lengviausia priimti tada, kai ją suteikia dalykai, kuriuos galime valdyti, – tokią laimę pelnome savo pastangomis ir protu.

- - -

Virš kiekvienos meilės istorijos kabo grėsminga ir miglota mintis: kaip viskas baigsis. Kupini jėgų ir sveikatos taip pat mėginame įsivaizduoti mirtį, tačiau meilės ir gyvenimo pabaiga skiriasi vien tuo, kad pastarosios atveju galime guostis mintimi, jog po mirties nieko nejausime. Tokios paguodos neturi mylimasis, žinantis, kad santykių pabaiga nebūtinai bus ir meilės

pabaiga ir veikiausiai ne gyvenimo pabaiga.

- - -

Laisvė mąstyti siejasi su drąsa susidurti su savo demonais.

- - -

Epistemologiškai skurdus, bet malonus tikrovės vaizdavimas kelia poreikį juo tikėti.

- - -

Vis dėlto paprasti teroristai yra gerokai pranašesni lyginant su meilės teroristais, nes anų reikalavimai (kad ir kokie nuožmūs) nepranoksta nuožmiausio reikalavimo – mylėti.

<...>

Paprasti teroristai, sprogdindami pastatus ar mokinių minias, kartais išpeša kokių nuolaidų iš valstybės, tačiau meilės teroristai, taikantys visiškai absurdišką metodą, visada pasmerkti nevilčiai.

- - -

Meilė kitam žmogui yra gera tik tada, kai ji atiduodama laisvai, nesitikint grąžos, – kai mylime tik tam, kad mylėtume.

- - -

Supratau, kad žmonių santykiai pagrįsti neigiama laisve: privalu kitų neskaudinti, bet jokiu būdu neprivalu mylėti, jeigu nenori.

- - -

Buvau priverstas atsisakyti kasdienio optimizmo. Nebežiūrėjau televizoriaus, nebeskaičiau laikraščių. Išėjau atostogų. Mane apsėdo mintys apie tūkstantmečio katastrofas: žemės drebėjimų pavojų, potvynius, paukščių gripą. Viskas atrodė efemeriška: civilizacijos pagrindas – iliuzija. Laimę laikiau šiurkščiu realybės išsižadėjimu. Žvalgiausi į praeivių veidus ir svarsčiau, kaip jie gali nesibodėti savo egzistencijos beprasmybe. Supratau istorijos skausmą, šleikščią nostalgiją, su kuria

aprašomos skerdynės. Jaučiau mokslininkų ir politikų, žinių vedėjų ir benzino kolonėlių darbuotojų aroganciją, finansininkų ir sodininkų pasipūtimą. Tapatinausi su didžiaisiais atstumtaisiais, tapau pasekėju Kalibano ir Dioniso ir visų, kurie buvo niekinami dėl purvinos tiesos sakymo. Trumpai tariant, krausčiausi iš proto.

- - -

Negalintys išreikšti savo emocijų žmonės yra vieninteliai gyvūnai, gebantys nusižudyti. Įsiutęs šuo nenusižudo, jis kanda jį supykdžiusiam žmogui ar daiktui. Tačiau įpykęs žmogus niršta vienas savo kambaryje ir nusišauna, palikęs tylų laišką. Žmogus yra simbolinis, metaforinis padaras: negalėdamas kitaip perteikti savo pykčio, išreiškia jį simboliu – savo mirtimi.

<...>

Paradoksas buvo tas, kad pernelyg tiesioginis mirties aktas man neleis pamatyti, kaip bus suvokiama mano metafora, kitaip tariant, miręs (bent pasaulietiniu požiūriu) nematysiu, kaip gyvieji žvelgia į mirusįjį.

Tada kokia šios scenos prasmė, jeigu nesužinosiu, ką sužinos jos liudininkai? Įsivaizduodamas savo mirtį save regėjau kaip savo išnykimo žiūrovą, ko niekaip negali atsitikti. Taigi mirdamas paneigsiu savo pagrindinį norą – būti gyvas ir miręs.

<...>

Savižudžiai tikriausiai užmiršta kitą lygties pusę; į mirtį jie žvelgia kaip į gyvenimo tęsinį (į savotišką pomirtinį gyvenimą, kuriame galės stebėti savo veiksmų padarinius). Savižudybės malonumą kėlė ne sunki kūno nužudymo užduotis, bet kitų reakcija po mirties. Nusižudyti galėjau tik užmiršęs, kad miręs negalėsiu mėgautis savo išnykimo drama.

- - -

Užsimerkus išorinis pasaulis nėra tikresnis už sapną.

- - -

Kokį prakeikimą nešiojausi aš? Ne ką kita, o nesugebėjimą džiaugtis laiminga meile – ko gero, didžiausią šiuolaikinės visuomenės nelaimę.

- - -

Sunku įsivaizduoti, kaip krikščionybė būtų galėjusi pasiekti tokio populiarumo, jeigu nebūtų aukštinusi kankinio.

- - -

Nepasikeitęs pasaulis priminė, kad jis ir toliau suksis, nesvarbu, ar aš mylėsiu, ar nemylėsiu, būsiu laimingas ar nelaimingas, gyvas ar miręs.

- - -

Kai kurie išmintingi mąstytojai meilei pritartų galvos linktelėjimu, tačiau kruopščiai apibūdintų įvairias meilės rūšis – kaip gydytojai, kurie apskritai nerekomenduoja valgyti majonezo, bet neriebiam gali padaryti išimtį.

- - -

Meilė gali būti brandi ir nebrandi. Beveik visais atžvilgiais priimtinesnei brandžiai meilei būdingas gėrio ir blogio atpažinimas kiekviename žmoguje, taip pat pusiausvyra – tokia meilė atsispiria idealizavimui, pavydui, mazochizmui ar obsesijoms. Tai draugystė su seksualumo dimensija – ji maloni, taiki, abipusė (turbūt tai paaiškina, kodėl žmonės, pažinę laukinės aistros krantus, šios beskausmės būsenos net nenori vadinti meile). Nebrandi meilė (mažai ką bendra turinti su amžiumi) yra padriko blaškymosi tarp idealizavimo ir nusivylimo istorija, nepastovi būsena, kai ekstazė ir palaima susilieja su skendimo ir šleikštulio pojūčiais, kai nušvitimą pagaliau suradus atsakymą lydi jausmas, kad dar niekada nebuvai toks pasiklydęs. Nebrandžios (todėl absoliučios) meilės loginė kulminacija yra mirtis – simbolinė ar tikra. O brandžios meilės kulminacija yra santuoka ir mėginimas išvengti mirties laikantis rutinos (sekmadienio laikraščiai, kelnių presai, nuotolinio valdymo pultai). Nebrandi meilė

nepripažįsta jokių kompromisų, o juos atmetę atsiduriame kelyje į kokį nors kataklizmą.

Alain de Botton

„Romantinis sąjūdis“

The Romantic Movement

Vis dėlto po sekinančių, bergždžių ieškojimų mums gali būti atleistas (ar bent jau suprastas) apsisprendimas dalytis įsipareigojimu mokėti būsto paskolą su asmeniu, kurio ypatybės nė iš tolo neaudrina mūsų vaizduotės; bet kadangi tai vertingiausias egzempliorius, kol kas bent kiek ilgiau rodęs mums dėmesį, tai randame savyje jėgų nekreipti dėmesio į jo kuprą, keistas politines pažiūras ar spigų kikenimą ir tebeturime vilties iškeisti jį į geresnį modelį, jei toks staiga atsirastų.

- - -

Ji nebuvo kvailė, skaitė didžias knygas ir didžias teorijas, žinojo, kad Dievas miręs, o žmogus (dar vienas anachronizmas), kaip atsakymas į Gyvybės klausimą, jau baigia išnykti.

- - -

Gultis į lovą su kitu žmogumi reiškia tam tikra prasme prisiliesti prie atminties ir įpročių visų tų, su kuriais šis kada nors yra miegojęs. Mylėjimasis įkūnija mūsų seksualinės istorijos mnemoniką, bučinys yra praturtintas visų praeities bučinių variantas, o elgesys miegamajame dvelkia visais kitais miegamaisiais, kuriuose teko miegoti.

- - -

Grynos mechanikos požiūriu, seksualinė istorija labai pravarti, tačiau kartais ji kelia psichologinių rūpesčių. Turėti seksualinę istoriją ne tik reiškia, kad esi mylėjęsis su keletu žmonių; tai, be kita ko, reiškia, kad esi buvęs atmestas visų šių miegamojo partnerių arba pats juos atstūmei. Melancholiškiau pažvelgus į sekso įgūdžių istoriją, joje galima įžvelgti nusivylimo istoriją.

- - -

Mąstymo istorija įrodo visad egzistavus neatsispiriamą pagundą dalyti pasaulį perpus – į tikrą ir ne tokį tikrą.

- - -

Žmogaus gyvenime egzistuoja pasikartojančios duotybės, o egzistencija iš esmės yra cikliška.

- - -

Emocinis nuogumas reiškia, kad kitam žmogui atskleidžiama savo silpnybės ir trūkumai, o pasikliaudami juo prarandame galimybę daryti jam įspūdį kuo nors kitu, išskyrus gryniausią savo egzistencijos faktą.

- - -

Būti apsirengusiam – tai neatsiduoti į rankas žmogui, kurio negali kontroliuoti, kuris vien savo buvimu gali tave įskaudinti.

- - -

Įspūdį apie žmogų susidarome pabendravę su juo vos dvi minutes: jis man patinka ar jis man nepatinka, ir ši reakcija yra primityvi biologinės būtinybės liekana: urvinis žmogus, pamatęs kitą savo rasės atstovą, iškart turėjo nuspręsti, draugas jis ar priešas.

- - -

Mūsų elgesį kitų žmonių atžvilgiu dažniausiai lemia nesąmoningas įsivaizdavimas, kaip jie veikiausiai elgsis su mumis.

- - -

Prieš siekdami sužinoti, blogas ar geras konkretus žmogus, mes norime įsitikinti, kad – nepriklausomai nuo atsakymo – jis visą laiką bus toks pat.

- - -

Vartydami dar vieną vargšo Flobero biografiją, pamatysime, kad biografas apibūdina garsųjį rašytoją kaip „keistą būtybę“, kuri buvo „kupina prieštaringiausių bruožų“:

Jis labai nekentė buržuazijos, nes pats jautėsi buržua iki kaulų smegenų, mėgo tvarką, patogumus ir

hierarchiją. Jis smerkė bet kokią vyriausybę, bet nepakentė nesaikingumo minios, stojusios jai priešintis... Buvo užkietėjęs kunigų priešas, tačiau labai domėjosi religijos problemomis. Kone apsėstas moterų žavesio, vengė užmegzti ryšius su jomis. Revoliucionierius mene, kasdieniame gyvenime jis buvo konservatyvus. Alko draugystės, tačiau beveik visą gyvenimą praleido atsiskyręs nuo žmonių...

- - -

Kai kurie žmonės taip paprastai ir nesąmoningai blogi, kad konceptualiai (kitaip negu moralės požiūriu) juos suprasti visiškai lengva. Tačiau yra ir tokių, kuriuos ne taip lengva perkąsti, nes jie patys iš dalies suvokia, kuo kitiems kelia pasibjaurėjimą, patys linkę save kritikuoti ir dėl to sugeba išvengti stipresnių antpuolių iš išorės.

- - -

Meilė pajėgi net blaivaus proto individus paversti visiškais paranojikais, kamuojamais išgąstingų, katastrofiškų minčių.

- - -

Paranojiški žmonės gyvena pasaulyje, kuriame visi nuolat siunčia jiems slaptus ženklus.

- - -

Kaip paprastiems mirtingiesiems pasiekti, kad būtų garbinami? Ogi pradėti elgtis taip, kaip elgiasi dievai. Kaipgi elgiasi dievai? Visiems žinoma, kokie jie irzlūs ir nepatikimi. Pavyzdys – Jėzaus elgesys, nors jis pats ir nebuvo Dievas. Pavėlavęs daugelį šimtmečių, jis pagaliau pasirodė Pažadėtojoje Žemėje, tačiau visiškai sutrikdė šeimininkus, nes buvo skurdžiai apsirengęs, neatnešė beveik jokių dovanų, išskyrus keletą burtininko triukų ir melodramiškai surežisuotų susidūrimų su valdžia. Labai neilgai pabuvęs, vėl dingo, pažadėjęs greitai apsilankyti ir palikęs milijonus sekėjų bergždžiai laukti jo

sugrįžimo ženklų.

- - -

Meilėje galią suteikia gebėjimas į kai ką nekreipti dėmesio. <...> Meilėje, kitaip negu kitose srityse, galingesnis yra tas, kuris su partneriu nesieja jokių planų, nieko iš jo nenori ir nereikalauja.

- - -

Susidūrę su iš pirmo žvilgsnio neracionaliu, isterišku garbinimu, išminčiai akmeniniais veidais ne kartą religiją mėgino prilyginti primityviam būdui paaiškinti pasaulyje egzistuojantį blogį, siekiant surasti jam vietą platesnėje gėrio teorijoje. Blogis tėra išmėginimas, kliūtis, per kurią reikia peršokti. Tai psichologinis konstruktas, pagrįstas atidėto pasitenkinimo principu, tikint, kad gėrį būtina pelnyti.

- - -

Aiškumas ir gebėjimas išreikšti mintis laikomi vertingais dalykais, tačiau nereikėtų pamiršti, kad egzistuoja ne taip lengvai paaiškinama trauka žmonėms ar dalykams, kuriuos sunku suprasti.

- - -

Akademinio pasaulio mazochizmas atspindi metafizinę nuostatą, kad tiesa privalo būti sunkiai iškovotas lobis, o tai, kas lengvai perskaityta arba išmokta, būtinai bus nenuoseklu ar lengvapėdiška. Akademinio gyvenimo šūkis, apšviestas negailestingos bibliotekų šviesos, atrodo taip: kuo daugiau kančių man sukelia tekstas, tuo teisingesnis jis privalo būti.

- - -

Tylintis žmogus atspindi pašnekovo nesaugumą – susidūrę su tyla, kaltieji mano, jog jų nusikaltimas išaiškintas, kvailiai taria, kad išryškėjo jų kvailumas, o nesmagiai besijaučiantys dėl išvaizdos žmonės įsitikina neįtikėtinai akivaizdžiu savo bjaurumu.

- - -

Ji darė turbūt didžiausią nuodėmę, kokią tik gali padaryti skaitytojas išsilavinusio literatūros kritiko akimis – iš skaitymo norėjo gauti naudos. Juk skaitytojas neturi teisės ko nors norėti, knygos neturi konkrečios paskirties – paskirtį turi dulkių siurbliai ir alyvos varikliai. Nejau dar kam nors neaišku, kad meno paskirtis yra tarnauti pačiam menui?

- - -

Faktui, kad žmonės kalba apie „pabėgimą nuo savęs“, būdinga reikšmė, kurios nepastebime, tiesiog kalbėdami apie pabėgimą nuo vienos ar kitos problemos. Savastis čia suprantama kaip vieta, kupina nesunaikinamų, neįveikiamų sunkumų. Jų negalima priskirti kokiai nors konkrečiai sričiai – tada kalbėtume apie pabėgimą nuo „darbo“, „oro“ ar „vyro“. Minėdami „save“, išreiškiame miglotą egzistencinį nuovargį, frustraciją, kurią kelia neištveriama būtinybė visą laiką gyventi tame pačiame kūne, o protui veikiant susidurti vis su tomis pačiomis mintimis.

- - -

Mąstančios būtybės gali abejoti viskuo, pradedant medžių spalva ir baigiant Žemės pavidalu, tačiau suvokdamos savo pačių idėjas jos gali būti tikros savo egzistavimu.

- - -

Su partneriu žmogus niekada nebūna vienas – jis atsineša gausų kūdikystėje bei jaunystėje sukauptą bagažą, giminaičių ir tradicijų sampyną, visa tai, ką turbūt galima pavadinti šio žmogaus provincija. Ją sudaro ne tik tautiniai ypatumai; provincija šakojasi į gausybę klasinių, regioninių bei šeimos bruožų. Tai rinkinys menkai įsisąmonintų elementų, kuriuos žmogus laiko normaliais: normaliai atrodanti pagrindinė gatvė ar pašto skyrius, normalios vakaro žinios, normalus mokesčių ataskaitos blankas, normalus būdas sveikintis su draugais, kepti

duoną, tepti sviestą ant riekės, valyti namus, rinktis baldus, restorane užsisakyti vakarienę, sudėlioti garsajuostės automobilyje, plauti indus, susirasti atostogų kelionę, baigti telefono pokalbį, praleisti sekmadienį.

- - -

Kitų žmonių supratimo ribos sutampa su mūsų pasaulio ribomis. Mes negalime neegzistuoti aplinkinių suvokimo matmenyje – tai jie mums leidžia būti sąmojingiems, suprasdami mūsų humorą, savo intelektu apibrėžia mus kaip protingus, dosnumu leidžia būti dosniems, ironija – ironiškiems. Žmogaus charakteris – nelyginant kalba, jam reikia ir skaitytojo, ir rašytojo.

Oskaras Koršunovas
1969

Laisvė – tai tuštuma, kurią mes galime užpildyti prasme.

Neil Strauss
1969

Visi turime veržlumo, bet gyvename kultūroje, kuri trukdo jį atskleisti.

- - -

Potraukio nepasirinksi.

Gonçalo M. Tavares
1970

Gonçalo M. Tavares
„Jeruzalė“
Jerusalem

Ji sėdėjo nepatogioje kėdėje ir mąstė apie pagrindinius gyvenimo žodžius. Skausmas, pagalvojo ji, skausmas yra pagrindinis žodis.

- - -

Ji sirgo ir buvo apsisprendusi nešvaistyti savo energijos likučių: bet koks veiksmas turėjo atitikti jam ir tik jam numatytą prasmę. Ji prisiekė sau veikti taip, tarsi gyventų priešais veidrodį.

- - -

Nuo vaikystės ją vis aplanko regėjimai, kaip ji pati sako.

<...>

„Niekas nemato to, ką mato kitas, – tyliai ištarė gydytojas Teodoras. – Turime tikėti tuo, ką ji sako.“

- - -

Įskaudinti galima tik tą, kuris išties prisiartina.

- - -

Žmogus priklauso ne savo gyvenamai vietai, šaliai, moteriai, bet, visų pirma, – Istorijai.

- - -

Žmonės, neieškantys Dievo, yra pamišėliai. O pamišėlius reikia gydyti.

- - -

Teodoras baiminosi to, kas jį labiausiai jaudino: kaip jis vertintų patsai save, pasiekęs mąstymo suvokimo tašką, – žinoma, normalaus mąstymo, – kuris pagrindžia koncentracijos stovyklos atsiradimą; pagrindžia tūkstančių žmonių: vaikų, senių, vyrų ir moterų

sunaikinimą?

- - -

Vienas šovinys savo svoriu individualią egzistenciją gali nulemti labiau nei pamokslas iš dešimties tūkstančių žodžių.

- - -

Mane operavo vienuolika metų. Septyniolika kartų. Vienuolika metų buvau jiems tiesiog paprasčiausios durys. Jie atidarydavo mane ir uždarydavo. Atidarydavo ir uždarydavo. Mano galva jiems taip pat buvo durys.

- - -

Sėdėjimas greta kitų išreiškė tam tikrą pritarimą jėgai, kurią žmogui perduoda kolektyvas, todėl pernelyg ilgai užsitęsęs tylėjimas galėjo būti vertinamas kaip provokacija; kaip tam tikras polinkis į revoliuciją, žinoma, nedidelę, apsiribojančią vos vienu kambariu ir pustuziniu bendražygių, bet vis dėlto – revoliuciją: tai būtų panašu į hipotezę, neigiančią Istorijos prasmę, kad ir kokia menka ir nereikšminga ji atrodytų.

- - -

Dvasinė žmogaus sveikata priklauso ne nuo jo veiksmų, bet nuo jo minčių.

Bryan Caplan
1971

Negalima pasitikėti sveiku protu. Juo remiantis, Žemė yra plokščia.

Sebastian Fitzek

1971

Sebastian Fitzek

„Skeveldra“

Splinter

– Dabar bijosiu ne tik gyvenimo, bet dar ir mirties!

- - -

Tai, iš ko žmogus semiasi stipriausių jėgų, kartu yra ir jo silpniausia vieta – šeima.

- - -

– Jeigu ir išmokau ko nors per gyvenimą, tai vieno: kai kiti išprotėja, privalai išlaikyti sveiką protą.

- - -

Jo tėvas niekada negėrė tam, kad panirtų į tariamą pasaulį. Jis visą laiką jame gyveno ir tik prašviesėjimo momentais stverdavosi butelio, kai savivokos kančios tapdavo nebepakeliamos. Markas dažnai galvodavo, kad negali būti nieko baisesnio už tą akimirką, kai atsitraukia iliuzijos uždanga ir atsiveria vaizdas į už jos slypinčią žiaurią tikrovę. Tai ta akimirka, kai pajunti, kad nenori nieko daugiau, tik kuo greičiau sugrįžti į įprastą pasaulį. Net jeigu jis ir neegzistuoja.

- - -

Tikra depresija – it kempinė, kurią nešiojiesi po krūtine. Ji prisisiurbia suodinai juodų minčių ir vis labiau sunkėja, kol visu kūnu pajunti jos svorį. Pirmiausia pajunti ją kvėpuodamas ir rydamas, paskui ji taip suparalyžiuoja visus judesius, kad net nebegali nusitraukti nuo galvos antklodės.

Nerija Putinaitė

1971

Vien išskirtinumu ir pasididžiavimu apgaubta tauta yra stabas, kurį reikia kaišyti vis naujais papuošalais, kad būtų pridengtas pro jo rūbų plyšius besišviečiančios nenumaldomos tiesos nuogumas.

Vladimiras Laučius

1972

Nuo aktyvaus tamsuomenės dalyvavimo iki agresyvaus dalyvavimo ir kruvinos revoliucijos – keli žingsniai.

- - -

Raginimas visiems būtinai balsuoti, apipavidalintas kaip kvietimas atlikti pilietinę pareigą, yra ne ką geresnis nei raginimas visiems gyventojams bėgti maratoną nepaisant fizinio pasirengimo, sveikatos būklės, oro sąlygų ir prasmės.

Genovaitė Bončkutė-Petronienė

~ 1973

Genovaitė Bončkutė-Petronienė

„Gerųjų žmonių šešėliai“

Vienas kaimo kunigas, kuris daugelį metų klausėsi išpažinčių, pripažino: „Visų pirma žmonės yra daug nelaimingesni, nei manoma. Ir nėra tokio dalyko kaip suaugęs žmogus.“

<...>

Išpažintyje svarbiausia ne tai, kas buvo pasakyta, tačiau kad tai buvo pasakyta kitam. Žmonėmis mes tampame per kitus.

- - -

Įrašas dienoraštyje: „Kai kalbu tau, galiu laisvai galvoti, nes kaltinantys balsai mano galvoje nutyla. Ačiū Dievui, klausytojas klauso, ačiū Dievui, jis tyli, suteikdamas paskutinę galimybę gyvybei skleistis.“

- - -

Menas – tai neišsemiama išpažinčių kaupykla. Matyt, rašytojai kur kas giliau atskleidžia žmogų nei psichologai. Kalba yra ne tik logika, žodžiai, bet ir sakinių skambėjimas, intonacijos.

- - -

Reikėtų žmonėms burtis į draugijas pagal baimės rūšį.

- - -

Depresija baisesnė už alkoholizmą, net dugno negali pasiekti. Su alkoholiu – kaip su narkoze. O depresija – sąmonė veikia, o degraduoji.

- - -

Žmogui turi skaudėti, kad jis keistųsi.

- - -

Jei žmogui atrodo, kad padėjus paskutinį daiktą į paskutinę lentyną ima ir atsidaro kosminės energijos čiaupas? Būtinai reikia jį ten padėti.

Tik kartais nebe aš darau tvarką, o ta tvarka ima mane „daryti“. Tada sustoti labai sunku. <...> Įkyrios nevaldomos, apsėdančios mintys ir veiksmai psichiatrijoje vadinami obsesija, įdomu, kad šis žodis turi ir kitą reikšmę: „apsėdimas“, tik žmogų apsėda ne piktoji dvasia, o įkyrios mintys ir darbai. Aišku, ne iš širdies eina tokie darbai, gal ir tikrai iš blogosios dvasios.

Atsipalaidavimo daugeliui žmonių šiuo metu jau reikia mokytis atskirai, kaip sudėtingo ir seniai pamiršto meno – mokytis sėdėti sudėjus rankas ir negraužti savęs.

<...>

Kai tik žmogui neramu, jis jau rūšiuoja daiktus. Obsesinis kartojimas užkalba baimę. <...> Obsesija – tam tikra įkyri tvarka, kurios tikslas išvengti baimės prieš realybės chaosą. Bet nuolat viską kontroliuoti labai sunku: jeigu nori priversti gyvą būtybę, galiausiai darosi vis sunkiau išlaikyti kontrolę.

Kodėl norisi būti tokiam geram, darbščiam, dvasingam pro sukąstus dantis?

<...>

Man patinka darbštūs, dori žmonės, tie gydytojai, buhalteriai, vaistininkai, kurie triūsia, kai kiti dejuoja, patinka jų kuklumas ir amžinos pastangos viską sutvarkyti. Bet norisi jų pagailėti, apkabinus palaikyti, kad aprimtų, sustotų. Ar juos kas nors apkabina ir palaiko? Juk pačiam save apkabinti labai sunku.

- - -

Slogiame gyvenime mirties priartėjimas nebaisus.

- - -

„Mes turim gyventi ilgiau už neviltį.“

- - -

Iš tiesų meilė rūpi tik nedaugeliui žmonių. Tai įsimylėjėliai arba tie žmonės, kurių santykiai kankinantys, bet meilė dar nepaskendusi kasdienybėje.

- - -

Dažnai būdami arti žmonės ima naikinti vienas kitą.

- - -

Depresija – gerųjų žmonių šešėlis...

- - -

Patys geriausi žmonės laiko save blogais.

- - -

Vidinis pasitraukimas nuo pasaulio pats baisiausias – jis gali atvesti į visišką tuštumą.

- - -

Niekas nežino, kas yra tas gyvenimas ir kokia jo esmė. Žmogus yra visiškai vienas, kai ieško savo paskirties ir lieka su savo likimu.

- - -

Autoritetai iš viso stabdo asmenybės vystymąsi. Noras būti su stipriaisiais.

- - -

Mes gyvename keisdamiesi besikeičiančių aplinkybių pasaulyje.

- - -

Jei tarp mūsų sielos ir kūno būtų stiprus ryšys, tai padėtų ne tik kūnui, bet ir sielai. Bet tas ryšys menkutėlis.

- - -

Kartais ateinu į psichiatrijos ligoninę. <...> Yra žmonių, kurie pasveiksta.

Genovaitė Bončkutė-Petronienė

„Nejvykusi terapija“

Problemos auga kuo daugiau apie jas galvoji, galų gale niekada nebūsi patenkintas gyvenimu. Gyvybės esmė – tai apytaka ir kitimas! Judėti, judėti ir dar kartą judėti, geriausia – šuoliais.

<...>

Kai šuoliuoji, tikiesi iš likimo daugiau, nebekartoji klaidų, išgyveni naujo gyvenimo kūrimo stebuklą.

<...>

Persikrauti kaip kompiuteriui, numirti ir gimti iš naujo užmirštant viską – štai kur esmė!

- - -

Mintis suaugusio akimis pamatyti savo praeitį, atsilaisvinti nuo nepaleidžiančių jausmų ir atsakyti į kankinančius klausimus nėra tokia jau bloga.

- - -

Jei nėra artimo žmogaus, niekas, net ir kelionės, neturi prasmės.

- - -

Gaudžiau savo sielą kaip pelę po rūsį, galiausiai pagavau, bet ji kandžiojosi, draskėsi ir vėl bandė mane pribaigti.

- - -

Nuo to momento, kai nusprendžiau, kad šitos dienos, gatvės ir žmonės nebeturi prasmės, pasilikau tam, kad pasidžiaugčiau viskuo paskutinį kartą – kad nieko nedaryčiau, tik dar pabūčiau. Nustojau jaustis skolinga ir pasaulis tapo be galo gražus.

- - -

Kas yra žmogus, kai jis liečiasi su kitu žmogumi – jis pats ar jau nebe?

- - -

Pats savaime gyvenimas tikrai neturėjo prasmės, jeigu jos nesukurdavai.

- - -

Pasirodo, gyvenimas įgyja prasmę jau vien todėl, kad jį aprašei!

- - -

Kuri nuodėmė didesnė? Nemylėti nė vieno ar mylėti du?

- - -

Svarbiausi dalykai turi vykti sieloje.

- - -

Neištikimybė gali padėti tarsi psichoterapija.

- - -

Žmonės grupėje virsta į bandą – klausoma to, kas garsiau rėkia...

- - -

Labai pavargęs žmogus leidžia vykti bet kam. Tai gera būsena, tik kaip reikia stengtis kad ji atsirastų...

- - -

Taip norėtųsi, kad gyvenime kas nors gimtų, prasidėtų, o ne tik baigtųsi ir baigtųsi.

- - -

Negi sielvartas tikrai patvariausias iš visų jausmų?

- - -

Kartais išsunkdavau į parodas pažiūrėti, ką nuveikė man brangūs menininkai. Čia bent jau matėsi sielos apraiškos, tarsi jie kurtų už mane.

- - -

Juk civilizacija gimė būtent suvaldžiusi jausmus, o jausmų rodymas – tai kaip viešas šlapinimasis.

- - -

Laisvalaikis svarbus tik tiems žmonėms, kurie nemėgsta savo darbo, juk pavargus sunkų darbą visada galima pakeisti paprastesniu. Darbas dvasingas kaip meditacija, jis leidžia stebėti savo mintis, atsisakyti savojo

ego.

- - -

– Aš suvokiau: manęs iš esmės nėra, aš – tik už virvučių tampoma lėlė. Dirbu, nusiperku daiktų, bet jų vartojimas jokio malonumo nesuteikia. <...> Kad suprastum, kuo visi aplink džiaugiasi, turi nebent išprotėti!

- - -

Tikras artumas įmanomas tik tada, kai žmonės vienas kitą užjaučia.

- - -

Nežinojau, kad esama tokių bjaurių ligų. Visgi mane išgelbės. Darbai buvo atidėti – kokią jie turi prasmę, jei gresia patiesti kojas? Baimė jau nebuvo svarbi – jei nori, bijoti gali absoliučiai visko.

<...>

Organizmas, kuris iki šiol pakluso minties jėgai, pirmą kartą atskilo nuo manęs ir aš suvokiau, kad gyvenimas gali mane paprasčiausiai sumalti, kaip sumala kitus.

- - -

Žmonės linkę kituose matyti tai, kuo yra patys.

- - -

Ko gero, kol nepabaigsiu mąstyti ir rašyti, nepradėsiu gyventi. Tik kaip sustoti?

- - -

Kad aiškiai matytųsi mintys, reikia ištrūkti į laisvę – nuo žmonių ir nuo darbo. Būti, kaip būnasi.

Stephenie Meyer

1973

Aš mėgstu naktį. Be tamsos mes niekada nepamatytume žvaigždžių.

- - -

Aš nusprendžiau, kad jeigu jau vis tiek keliausiu į pragarą, tai bent jau pasistengsiu tai nusipelnyti.

- - -

Nesvarbu, kokia tobula būtų diena, ji visuomet baigiasi.

Abir Mukherjee

1974

Abir Mukherjee

„Kalkutos detektyvas“

A Rising Man

Atogrąžose mirtis labiau dvokia. Kaip ir visa kita.

- - -

Juk ji verslininkė, o aš iš patirties žinojau, kad tokie žmonės retai turi laiko politikai. Nebent, žinoma, tai būtų pelninga.

- - -

Imperija iš tiesų ir laikėsi vidurinės klasės žmonių, auklėtų tokiose mokyklose kaip Haderlis pastangomis. Panašios institucijos kasmet išleisdavo į pasaulį skaisčiaveidžius, uolius jaunuolius, kurių energija vertė suktis imperijos smagračius.

- - -

Jau buvau iki valios prisižiūrėjęs mirčių ir žinojau, jog mirtis dažnai būna bjauri, beveik visada beprasmė ir tik labai retai – garbinga.

- - -

Žmonės dažnai kalba vien tam, kad nutrauktų tylą.

- - -

Kaip keista, kad toks žmogus gali visą gyvenimą būti tikra kiaulė, o paskui prieš pat mirtį atrasti Dievą. Ir viskas bus pamiršta, visos nuodėmės atleistos. Ar čia teisingumas?..

- - -

Tikros meilės kelias visada erškėčiuotas.

- - -

Traukti rikšos vežimėlį jokia negarbė. Tai darbas, o bet koks darbas suteikia žmogui orumo ir padeda prasimaitinti.

- - -

Vis dėlto kažkaip neapsakomai slogu matyti žmones – baltaodžius ar tamsiaodžius, – pasirengusius tuojau pat aukotis dėl mažiausios jų valdovų užgaidos.

- - -

Prieš dvi dienas Makolis buvo vienas iš įtakingiausių Bengalijos žmonių; jis vienodai mokėjo pelnyti ir pagarbą, ir baimę. Dabar jo atminimas jau beveik ištrintas. Viskas, kas liko, visi jo nugyventi penkiasdešimt su viršum metų, supakuota į vakarykščius laikraščius; netrukus tai bus išnešta iš buto ir pamiršta visiems laikams.

Ši mintis mane baugino. Juk kas galų gale lieka kiekvienam iš mūsų numirus? Keletą išrinktųjų įamžins pastatę bronzinius ar akmeninius paminklus arba įrašys į istorijos puslapius, bet kokius pėdsakus paliksime mes, visi kiti, išskyrus mylimų žmonių atsiminimus, keletą parudusių fotografijų ir skurdžius daiktus, kuriuos būsime įsigiję? Jei aš mirčiau, kas prisimintų mane?

- - -

Kaip gali žmogus, trejus metus išgyvenęs bombarduojamas, apmėtomas patrankų sviediniais ir apšaudomas iš kulkosvaidžių, vis dar tirtėti iš nerimo, sumanęs pakviesti moterį kartu papietauti?

- - -

Grožis ir protas – galingas derinys.

- - -

Per savo kelis pirmuosius skrodimus aš vėmiau kaip šuo. Net negalėčiau pasakyti, kodėl. Juk iš tiesų tai ne taip labai skiriasi nuo apsilankymo skerdykloje. Bet žmogaus psichika kažkodėl maištauja prieš šį fizinį veiksmą – žiūrėti, kaip su žmogaus kūnu elgiamasi tarsi su gabalu mėsos. Tačiau mes mokame prisitaikyti. Tai

viena iš didžiausių mūsų stiprybių.

Natūralias reakcijas galima išjungti, arba visai sunaikinti. Tam tereikia trejus metus stebėti, kaip greta žudo žmones.

- - -

Kad tokia maža grupelė valdytų tokią daugybę žmonių, ji turi demonstruoti, kad yra pranašesnė už valdomuosius. Ir tas pranašumas turi būti ne tik fizinis ir karinis, bet visų pirma moralinis. Dar svarbiau, kad valdomieji privalo savo ruožtu patikėti esą prastesni; patikėti, kad jie turi būti valdomi savo pačių labui.

- - -

Mirtinai sužeistas žmogus gali šauktis tik vieno iš dviejų – savo dievo arba motinos.

- - -

Kitų žmonių savarankišką mąstymą jis laikė asmeniniu įžeidimu.

- - -

Nepamirškime, kad dirbame Viešpaties labui. Nešame šitiems vargetoms Dievo žodį ir laisvosios rinkos gėrybes. O jeigu tai darydami užsidirbame pelną, tai juk irgi Dievo valia.

- - -

Aš nebetikėjau Visagaliu. Iš tikrųjų ėmiau abejoti jo egzistencija dar būdamas apkasuose – kai tavo kovos draugus sviediniai suplėšo į gabalus, sunku neklausti, kur Jis tuo metu yra, – bet dar vis melsdavausi Jam tikėdamasis, kad padės man išlikti gyvam, tarsi mano maldos būtų svarbesnės už milijonų kitų, kuriems pasisekė mažiau. Bet galutinai mano tikėjimą sugriovė Saros mirtis. Keista, kaip žmogus pajėgus tikėti dievybės egzistavimu, kol nepraranda artimiausio žmogaus.

- - -

Apmąsčiau, ką jis sakė apie bengalų revoliucionierius, jų juokingą tikėjimą kilnia kova ir nesugebėjimą ko nors

pasiekti. Jis buvo teisus. Tokie žmonės net nesupranta, koks yra karas. Tikrovėje karas – tai kraujas ir skerdynės, mirštančiųjų klyksmai. Ten nėra vietos idealams. Tikrovėje karas – tai pragaras, jis negaili nei draugų, nei priešų.

- - -

Dažnai įtakingiausi žmonės pasiglemžia gražiausius vaizdus.

- - -

Kai žmogus slapstosi, jis turi per akis vieno dalyko: laiko.

- - -

Būtų labai apmaudu, jeigu jis imtų ir numirtų mums dar nespėjus pasinaudoti proga jį pakarti.

- - -

Dieve, kaip aš nekenčiu politiškai nusiteikusių žmonių. Šimtą kartų geriau koks psichopatas ar masinis žudikas. Jų apklausa maloniai paprasta, palyginti su politikierių. Dažniausiai jie patys nekantrauja prisipažinti savo nusikaltimus. Užtat politikuotojai beveik visad jaučia poreikį viską supainioti, pateisinti savo veiksmus, įtikinti tave, kad jie veikia siekdami teisingumo bei didesnio gėrio ir kad neįmanoma iškepti omleto nesudaužius keleto kiaušinių.

- - -

Kai žmogui nebedaug lieka gyventi, jis neskubėdamas atsiduoda tiems keliems jam likusiems malonumams.

- - -

Reikia kovoti tik tuose mūšiuose, kuriuos įmanoma laimėti.

- - -

Vienas iš gyvenimo malonumų matyti, kaip vyrai aplink pavydi tau merginos, su kuria eini už parankės.

- - -

Keista, kaip moters bučinys gali pakeisti požiūrį į gyvenimą.

- - -

Kokia gi žmogui nauda laimėti visą pasauly bet pakenkti savo gyvybei?

- - -

Kiekvieną sekmadienį visame pasaulyje tos pačios kaip reta nykios pianinu ar vargonais skambinamos melodijos pritaria nesuderintiems, nedarniems balsams, galabijantiems tą pačią giesmę.

- - -

Nustojau klausytis, bet prasmė jau ir taip buvo aiški. Mes esame puolę padarai, ir tik maloningasis Dievas gelbsti mus nuo pragaro liepsnų.

- - -

Tais laikais Dievas man nerūpėjo. Kadangi Jis nesugebėjo pasirodyti prie mano žmonos mirties patalo, kada jai to reikėjo, aš nebemačiau jokio reikalo kas sekmadienį lankytis Jo namuose.

- - -

Turbūt tik beprotis duotų įsakymą pradėti šaudyti į neginkluotų civilių gyventojų minią, bet iš patirties žinojau, kad beprotybė niekada nebuvo kliūtis užimti aukštas karines pareigas.

- - -

Jei jis tikrai atsivertė ir eina nesmurtinio pasipriešinimo keliu, mums būtų labai gerai jį kuo greičiau čia susigrąžinti, kad jis paskatintų taikiai elgtis kitus savo sekėjus. Galų gale su kuo būtų lengviau susitvarkyti: su ginkluota revoliucija ar su taikaus pasipriešinimo šalininkų gauja? Ne, šita nesmurtingumo nesąmonė yra geriausia iš visko, kas nutiko per pastaruosius kelerius metus.

Federico Axat

1975

Federico Axat

„Kelias iš labirinto“

Kill the Next One

Patarimas: jeigu ruošiatės nusižudyti, patraukite iš akiračio saviškių nuotraukas. Savižudybę paprasčiau planuoti, kai į jus įdėmiai nežvelgia jums brangūs žmonės.

- - -

Pastaruosius trisdešimt metų gyveno nuoširdžiai tikėdamas, kad kada nors įgyvendins savo svajonę, bet net nepriartėjo prie jos.

– Gal tai ir buvo svarbiausia, – tarė, stipriai spausdamas vairą, – tikėti, kad kada nors ją įgyvendinsiu.

<...>

– Jau per senas, kad įgyvendinčiau savo svajones, bet dar ne toks senas, kad jas pamirščiau.

- - -

– Mane visada traukė labirintai. Mūsų mąstymas taip pat primena bandymą ištrūkti iš labirinto.

Visvaldas Legkauskas
1975

Žmogaus negalima nagrinėti atskirai nuo jo santykių su jį supančia socialine aplinka. Ištraukus žmogų iš jo įprastos socialinės aplinkos ir perkėlus į kitą, jis taps kitokiu žmogumi.

- - -

Tai, kaip žmogus pateikia save, priklauso nuo to, kuo jis laiko pašnekovą.

Zadie Smith
1975

Idealiam rašytojui visada reikia idealaus skaitytojo, tokio, kuris gali priimti radikalią kitokią žmogaus sąmonės viziją, kartais net prieštaraujančią racionaliam protui.

Zadie Smith

„Balti dantys“

White Teeth

Plonytis sėkmės luobelis dengė jį lyg ryto rasa.

- - -

Mirti ne taip paprasta. Negali užsirašyti savižudybės į darbų sąrašą tarp keptuvės šveitimo ir sofos kojos ramstymo plytgaliais.

Tai apsisprendimas nedaryti, atšaukti; oro bučinys nebūčiai. Kad ir ką sakytume, savižudybei reikia drąsos.

- - -

Vakarais jis žvelgdavo pro priekinį stiklą į bekraštį dangų, ir jį apimdavo nuvalkiotas suvokimas, koks jis menkas visatoje, mažytis ir be šaknų. Jis pagalvojo, kokią žymę paliktų pasaulyje, jei pranyktų, ir ta žymė atrodė nepastebima, per maža, kad apskaičiuotum.

- - -

Kai į mašiną ėmė plūsti dujos, jam, kaip ir dera, prieš akis prabėgo visas gyvenimas iki šiandien. Pasirodė, kad žiūrėti beveik nėra į ką, visai nelinksma, o dvasingumu prilygsta karalienės kalbai.

- - -

Kartais didžiausia žmogaus pergalė yra nieko nedaryti.

- - -

– Norėjau pasakyti, kad gyvenimas – plati bažnyčia, tiesa? – jis parodė bjaurų raudonų plytų pastatą, pilną drebančių tikinčiųjų. – Plačiomis navomis, – jis parodė dvokiančią juodą, baltą, rudą ir geltoną minią, knibždančią gatvėje.

<...>

– Mes – skilę žmonės. Aš pats viena puse noriu tyliai sėdėti, sukryžiavęs kojas, ir leistis nešamas įvykių, kurie

nepriklauso nuo mano valios. Bet kita mano pusė nori kovoti šventąjį karą. Džihadą! Ir mes tikrai galėtume dėl to ginčytis gatvėje, bet manau, kad galiausiai jūsų praeitis – tai ne mano praeitis, ir jūsų tiesa – ne mano tiesa, o jūsų išeitis – ne mano išeitis.

- - -

Jei religija – opijus liaudžiai, tradicija – dar pavojingesnis kvaišalas, paprasčiausiai todėl, kad ji retai kada atrodo pavojinga. Jei religija – kietas varžtas, tvinkčiojanti vena ir adata, tradicija – daug jaukesnis gėraliukas: į arbatą sumaltos aguonų sėklos; saldi kakava, užnuodyta kokainu.

- - -

Niekada nenuvertinkite žmonių, niekada nenuvertinkite malonumo, kurį jie patiria, regėdami svetimą skausmą, pranešdami blogą žinią, per televizorių stebėdami, kaip sprogsta bombos, klausydami tramdomų ašarų kitame laido gale. Skausmas savaime yra tiesiog Skausmas. Bet Skausmas + Atstumas gali būti = pramoga, vujerizmas, įdomybė, *cinéma vérité,* geras pakrizenimas, užuojautos šypsnys, kilstelėtas antakis, paslėpta panieka.

- - -

Samadas buvo pernelyg užsispyręs, kad nusižudytų, jei tai reikštų, kad kam nors kitam tai suteiks pasitenkinimo.

- - -

Tyla – tai kai Dievas trumpam atsipučia, prieš vėl pradėdamas šaukti.

- - -

– Manau, kad demokratija – didingiausias žmonijos išradimas.

<...>

– Ne. Tik nesuklysk. Didingiausias žmonijos išradimas yra bulvių skustukas. Arba semtuvėlis susirinkti paskui

šuniuką.

- - -

Kai žmogus neturi nieko vertingo, išskyrus savo kraują, svarbus kiekvienas jo lašas, siaubingai svarbus; jį tenka godžiai ginti.

- - -

Jo protas buvo nedidelis ir skylėtas, o pro skyles nuolat trykšdavo aistros.

- - -

Jis troško Vienio, bet pasaulis yra Daugis.

- - -

„Karas būna įvairių rūšių... Išvardinsiu kelias. Cheminis karas. Fizinis karas. Dar būna mikrobų karas, kai žmogus, žinodamas, kad nešioja ŽIV virusą, keliauja per šalį, šitaip kariaudamas mikrobų karą. Psichologinis karas, jis vienas iš baisiausių. Bet ideologinis karas! Tai šeštoji karo rūšis, pats baisiausias karas...“

- - -

Laikas – horizontalioji mirtingumo ašis.

- - -

Jie visi neabejojo, kad to nenutiks arba kad jie kaip nors išsisuks, jeigu nutiks. Bet pasaulis ištinka tave, pagalvojo Džošua, ne tu atsitinki pasaulyje. Nieko negali padaryti.

- - -

– Jie žvelgia į ateitį, kad pamirštų praeitį. Kartais jų beveik gaila, suprantat? – tęsė jis, apsisukęs ratu dairydamasis į apsvaigusią minią.

- - -

– Koks ramus gyvenimas. Kiek džiaugsmo turėtų būti jų gyvenime. Jie atidaro duris, o už jų – tik vonia ar svetainė. Neutralios erdvės. O ne šis begalinis dabarties ir praeities kambarių bei visko, kas prieš daugybę metų juose pasakyta, visų istorinių senienų labirintas. Jie nuolat nekartoja senų klaidų. Jie viešai nedemonstruoja

nerimo visuomeniniame transporte. Rimtai, tokių žmonių yra. Sakau jums. Didžiausios jų gyvenimo traumos būna, pavyzdžiui, nauja kiliminė danga. Neapmokėtos sąskaitos. Sulūžę vartai. Jiems nerūpi, ką vaikai gyvenime veikia, jeigu tik jie daugiau ar mažiau, suprantat, sveiki. Laimingi. Kiekviena sušikta diena nevirsta nežmonišku mūšiu tarp to, kas jie yra ir kas turėtų būti, kas jie buvo ir kas jie bus. Pirmyn, paklauskit jų. Jie jums pasakys. Jokių mečečių. Gal kokia bažnytėlė. Beveik jokių nuodėmių. Apsčiai atleidimo. Jokių palėpių. Jokių šūdų palėpėse. Jokių skeletų spintose. Jokių proprosenelių. Tučtuojau statau dvidešimt svarų už tai, kad Samadas vienintelis iš čia esančių žino savo prosenelio prakeiktos vidinės klešnių siūlės ilgį. Žinot, kodėl jie nežino? Nes visiems į tai nusišikt. Jų požiūriu, tai praeitis. Štai kaip būna kitose šeimose. Jie nesimėgauja. Jie nelaksto aplink ir nedžiūgauja, nedžiūgauja dėl to, kad yra visiškai išgverę. Jie nešvaisto laiko, mėgindami sugalvoti, kaip čia dar apsisunkinus sau gyvenimą. Jie tiesiog gyvena. Sekasi šikniams. Sekasi tiems šūdžiams.

- - -

Žmogus kuria pats save. Ir atsako už tai, ką sukuria.

Zadie Smith

„Paklydimai“

On Beauty

Daugelis žiaurybių pasaulyje yra tik neteisingai nukreipta energija.

- - -

Dailininkas nenori, kad jūs žiūrėtumėte į tuos veidus, jis nori, kad žiūrėtumėte į sielas. Veidai yra tik kelias į jas.

- - -

Deja, Frenčas nebuvo linkęs į dialogą – jis visada kreipdavosi į grupę. Tiksliau, jis kreipdavosi į tarpą tarp žmonių.

- - -

Mocarto *„Requiem“* prasideda tavo ėjimu link didelės duobės. Duobė yra kitapus bedugnės, kurios negali matyti, kol neatsiduri ant jos krašto. Toje duobėje tavęs laukia mirtis. Tu nežinai, kaip ji atrodo ar skamba, ar kvepia. Tu nežinai, ar bus gerai, ar blogai. Tu tiesiog eini link jos. Tavo valia yra klarnetas, tavo žingsniai pasitinkami visų smuikų. Kuo labiau artėji prie duobės, tuo labiau imi jausti, kad tai, kas tavęs ten laukia, bus baisu. Tačiau tu išgyveni šį siaubą kaip tam tikrą palaimą, dovaną. Tavo ilgas ėjimas neturėtų jokios prasmės, jei ne ši duobė jo gale. Tu žvelgi per bedugnę: nežemiško triukšmo proveržis nuvilnija per tave. Duobėje yra didis choras, kaip tas, kurį tu lankei du mėnesius Velingtone, kur buvai tik juodaodė moteris. Šis choras yra dangiška kariuomenė ir kartu velnio armija. Jį taip pat sudaro kiekvienas asmuo, kuris pakeitė tave per tavo laiką šioje žemėje: daugybė tavo meilužių, tavo šeima, tavo priešai, bevardės, beveidės moterys, kurios miegojo su tavo vyru, žmogumi, už kurio ketinai tekėti, žmogumi, už kurio ištekėjai. Šio choro darbas yra teismas. Vyrai dainuoja

pirmieji, ir jų teismas yra labai žiaurus. O kai prisijungia moterys, nėra jokio atokvėpio, diskusija darosi vis garsesnė ir rūstesnė. Nes tai yra diskusija – dabar tą supranti. Nuosprendis dar nepaskelbtas. Stulbina, kokia dramatiška kova dėl tavo varganos sielos. Taip pat stulbina undinės ir beždžionės, kurios atkakliai šoka viena aplink kitą ir slysta dekoratyviniais laiptais per *„Kyrie“*, kuriam, kaip skelbia programėlė, nebūdingas toks veiksmas net metaforiška prasme.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison.

- - -

– Manau, kad turiu atidėti savo mažutę egzistencinę krizę ir darbuotis.

- - -

Kartais tiesiog nušvinta regėjimas, kaip tu atrodai kitiems žmonėms.

Nida Vasiliauskaitė

1975

Laisvė išpažinti tam tikrą religiją neatsiejama nuo laisvės jos neišpažinti: nesant antrosios, nėra prasmės kalbėti apie pirmąją, todėl nuoširdžiai religingi asmenys patys pirmieji turėtų būti suinteresuoti nepaversti savo religinių įsitikinimų valstybine ideologija.

- - -

Tikroji naivybė veši būtent vidurinėje klasėje, sugeriančioje valstybinę propagandą kaip smėlis vandenį (jos nariams švietimo sistema ilgai aiškino, kol išaiškino, kad valstybė – tai jie, ir jie patikėjo).

Fredrik Backman

1981

Yra daugybė dalykų, dėl kurių viduje skauda, nors tiksliai nežinome, kodėl. Nerimas gali būti vidinė gravitacijos jėga, dėl kurios siela susitraukia.

- - -

Aš atsitraukiu tik vieną kartą – kai noriu įsibėgėti.

- - -

Talentas – tarsi du į orą paleisti balionai. Įdomiau ne tai, kuris kyla greičiau, o kurio virvutė ilgesnė.

- - -

Vienas iš sunkiausių momentų senstant – pripažinti klaidas, kurias per vėlu taisyti.

Fredrik Backman

„Gyveno kartą Uvė“

A Man Called Ove

Tai pasaulis, kuriame esi nurašomas gerokai prieš susidėvėdamas! Ištisa valstybė, griausmingais plojimais pasitinkanti faktą, kad niekas nieko nebesugeba padaryti taip, kad laikytų. Odė vidutinybei.

Kas besugeba padangas pasikeisti? Išleisti orą iš radiatorių. Iškloti plyteles. Nuglaistyti sieną. Visa tai – gebėjimai, netekę vertės.

- - -

Jis jaučia viena: neturėjo gyvenimas susiklostyti štai taip. Sunkiai dirbi, dorai elgiesi, taupai pinigus. Nusiperki pirmą sabą. Įgyji išsilavinimą, gauni diplomą, eini į darbo pokalbį, gauni garbingas pareigas, esi dėkingas, niekada nesergi, moki mokesčius. Darai, kaip priklauso. Sutinki moteriškę, vedi, sunkiai dirbi, gauni aukštesnes pareigas. Nusiperki naujesnio modelio sabą. Nueini į banką, gauni paskolą penkeriems metams, nusiperki nedidelį sublokuotą namuką, žmonos supratimu, labai tinkamą vaikams auginti. Moki skolas. Taupai. Nusiperki naują sabą. Važiuoji atostogų, kur restoranuose groja užsienio muzika, geri, žmonos supratimu, egzotišką vyną. Paskui važiuoji namo ir vėl eini į darbą. Imiesi atsakomybės. Dorai elgiesi. Darai, kaip priklauso.

- - -

Neturėjo taip viskas baigtis. Žmogus dirbi ir moki mokesčius, grąžini skolas ir dorai elgiesi. Sukuri šeimą. Varge ir džiaugsme, kol mirtis išskirs. Ar ne toks buvo susitarimas? Bent Uvė tiksliai prisimena, kad taip buvo kalbėta. O kad ji pirma numirs, taip niekas nesitarė. Velniai rautų, kiekvienam asilui aišku, kad kalbėta apie

JO mirtį.

- - -

Daugumai žmonių sunku gyventi su asmeniu, kuris labiau už viską vertina vienatvę. Sunku tiems, kurie vieni neapsieina. Tarsi jiems kas nors kur nors vis garankščiuotųsi.

- - -

Sielvartas pernelyg nepatikimas daiktas: jeigu žmonės juo nesidalija, jis padalija žmones.

- - -

Jis niekada nesuprato, ko jaunimas visą laiką zyzia, kad „ieško ir neranda savęs“, kaip nuolatos girdėdavo iš vos per trisdešimt persiritusių bendradarbių. Tik tai ir taukšdavo įsikandę, kad jiems reikia daugiau „laisvalaikio“, tarsi vienintelis darbo tikslas ir būtų greičiau pasiekti tą punktą, kai nebereikės dirbti.

- - -

„Visi žmonės nori gyventi oriai, tik orumas ne visiems tas pats“, – sakydavo Sonja. Uvės ir Riunės sukirpimo vyrams orumas trumpai drūtai tariant – tai galbūt nuo pat vaikystės lydėjęs jausmas, kad privalo manytis patys. Todėl užaugę jie galimybę netapti priklausomi nuo kitų laiko žmogaus teise. Kai padėtis tavo rankose, gali jaustis išdidus. Kai esi teisus. Kai žinai, kurį kelią rinktis ir kaip sukti ar nesukti varžtą. Tokie kaip Uvė ir Riunė priklausė kartai, kurioje vyras yra tai, ką jis daro, o ne tai, ką kalba, štai kaip sakydavo Sonja.

- - -

... susitaikyti, kad ji miršta.

<...>

O paskui ji paliko jį vieną pasaulyje, kurio kalbos jis nebesupranta.

- - -

Visi žmonės iš prigimties yra laiko optimistai. Mes vis manome, kad bus gi to laiko ir tam, ir anam. Spėsiu dar

pasimatyti su tuo ir anuo. Bus to laiko pasakyti tą ir aną. O paskui staiga kas nors atsitinka, ir stovime sukrėsti, mąstydami „o, jei būčiau“.

- - -

Ką nors mylėti tolygu įsikraustyti į naujus namus...

- - -

Mirtis – toks keistas daiktas. Žmonės neretai nugyvena gyvenimą, tarsi ji neegzistuotų, nors mirtis bene geriausiai pagrindžia esmines gyvenimo atkarpas. Vieni laikui atėjus tiek ją jaučiame, kad gyvename veržliau, labiau užsispyrę, labiau įsiutę. Kitiems nuolatos reikia jos buvimo šalia, kad bent suvoktų, kas ta jos priešingybė. O dar kiti, žiūrėk, tiek į ją pasineria, kad atsisėda laukiamajame dar šviesmečiai iki jai pranešant apie savo atvykimą. Mes jos bijome, tačiau daugumai iš mūsų dar baisiau, kad ji ištiks ką nors kitą, ne mus pačius. Nes didžiausia mirties baimė ta, kad ji praeis pro šalį. O mes liksime vieni.

<...>

Ir pats laikas – keistas daiktas. Dauguma iš mūsų gyvename tik tuo laiku, kuris dar prieš akis. Po kelių dienų, po kelių savaičių, po kelerių metų. Viena labiausiai kankinamų žmogaus gyvenimo akimirkų turbūt ta, kai jis įsisąmonina, kad praeities akimirkų daugiau negu ateities. Kai laiko prieš akis jau nebelieka, tenka spirtis į kitą gyvenimo pagrindą. Į popietę saulės šviesoje susikibus už rankų. Į šviežiai sudygusių lysvių kvapą. Į sekmadienius kavinėje. Į anūkus galbūt. Susirasti būdų gyventi kitų ateitimi. Ir ne tai, kad Uvė mirė, kai jį Sonja paliko. Jis tiesiog nustojo gyventi.

- - -

Jis nesupranta žmonių, kurie sako, kad laukia nesulaukia pensijos. Kaip galima visą gyvenimą laukti, kada būsi nurašytas? Gyventi ir būti našta visuomenei? Koks normalus vyras gali apie tai svajoti? Slankioti po

namus ir laukti, kada užversi kojas? Arba dar blogiau: kada atvažiavę pasiims ir įkiš į prieglaudą, nes savęs nebeaptvarkai. Uvė neįsivaizduoja nieko šlykštesnio. Būti priklausomam nuo kitų žmonių, kai prispaudžia į išeinamąją. Uvės žmona dažnai šaiposi, kad jis vienintelis iš jos pažįstamų per laidotuves geriau važiuotų karste negu neįgaliojo vežimėlyje. Ir toje pašaipoje galbūt net yra dalelė tiesos.

Fredrik Backman

„Lokių miestas“

Beartown

Miestas, kaip visada, pabunda anksti – mažos vietovės turi nesnausti, kad įsitvirtintų pasaulyje.

- - -

Visa gera, ką darai šiandien, rytoj kiti gali pamiršti. Ir vis dėlto daryk gera.

- - -

Baisiausias dalykas, turint galios kitų žmonių gyvenimams, yra tas, kad kartais klysti.

- - -

Visi suaugusieji sulaukiame dienų, kai pajuntame, kad viskas išseko. Kai nebežinome, dėl ko iš tiesų taip kovojame visą laiką, kai ant mūsų užgriūva tikrovė ir kasdienybė, kai klausiame savęs, kiek dar ištversime. Nuostabu tai, kad visi galime nepalūžę išgyventi daugiau tokių dienų, nei mums atrodo. Siaubinga tai, kad niekada tiksliai nežinome, kiek jų bus.

- - -

– Juk tu žinai šio gyvenimo taisykles: arba laimi, arba esi tarp visų kitų.

- - -

... pavydi jai vidurinio piršto filosofijos, kuria ši dažnai naudojasi.

- - -

Žmonėms skauda. Ir siela susitraukia.

- - -

Religija – tai kažkas tarp tavęs ir kitų žmonių, ji pilna interpretacijų, teorijų ir nuomonių. O tikėjimas... tik tarp tavęs ir Dievo.

- - -

Vienišumas yra nematoma liga. <...> Visi gyvi padarai, laikomi už grotų pakankamai ilgą laiką, galiausiai ima labiau bijoti nežinomybės, o ne savo kalėjimo.

- - -

Visada sakoma, jog žmogus yra bandos gyvūnas, ir tas suvokimas taip giliai įsišaknijęs, kad beveik niekas nėra pasiryžęs pripažinti, jog daugelis mūsų iš tiesų žiauriai blogai funkcionuojame grupėje. Kad nemokame bendradarbiauti, kad esame savanaudžiai ar baisiausia – esame tokie, kurių kiti nemėgsta.

- - -

Ji niekada nesuvoks, kad gali būti žmonių, kurie teikia pirmenybę žmonėms, o ne gyvūnams.

- - -

Kai gana daug žmonių yra gana tylūs, grupelė balsų gali sudaryti įspūdį, kad rėkia visi.

- - -

Dienų per mažai, kad užtektų visam gyvenimui.

- - -

Beveik visos diskusijos apie tai, kaip žmonės elgiasi vieni su kitais, anksčiau ar vėliau baigiasi argumentais apie „žmogaus prigimtį“. Biologijos mokytojams niekada nebuvo lengva tai paaiškinti: viena vertus, visa mūsų rūšis išgyveno todėl, kad laikėmės kartu ir bendradarbiavome, kita vertus, mes vystėmės, nes stipriausi individai visada klestėjo silpnųjų sąskaita. Taigi galiausiai mes visada ginčysimės dėl to, kur nubrėžti ribas. Kiek savanaudiški galime būti? Kiek privalome rūpintis vienas kitu?

Diskutuodamas kas nors visada remsis tokiais žodžiais kaip „žmoniškumas“ ir „humanizmas“. Bet tai tik žodžiai. Tad bet kas visada gali atsakyti „pagalvok apie skęstantį laivą“, nes tai galima įsivaizduoti. „Pagalvok apie degantį namą.“ Laimėti prieš tokį argumentą sunku. Nes jei tikrai pastatai savo moralę ant ašmenų, – ką

gelbėtum, jei galėtum išgelbėti tik vieną? Ką pirmiausia ištrauktum iš ledinio vandens, jei gelbėjimosi valtyje būtų ribotas vietų skaičius?

Tavo šeima. Visada pradedi nuo šeimos.

- - -

Jeigu už tavęs stovi pakankamai daug žmonių, tu gali pradėti tikėti beveik bet kuo, kas išeina iš tavo lūpų.

- - -

Laikas visada eina vienodu greičiu, tik jausmas skirtingas. Kiekviena diena praeina kaip gyvenimas arba širdies tvinksnis – priklauso nuo to, su kuo tai išgyveni.

- - -

... visada jautė, kad yra kelios jo versijos, skirtos skirtingiems žmonėms.

Fredrik Backman

„Mes prieš jus“

Us Against You

Kartais išties paprasta padaryti taip, kad žmonės nekęstų vienas kito. Sunku suvokti, ar kada nors elgėmės kitaip.

- - -

Galbūt kartais tenka gyventi dėl ko nors, kad išgyventum visa kita.

- - -

Mes visur prisidėliojame laimingų nuotraukų, tačiau niekada nerodome tarpų tarp nuotraukų albumuose, kuriuose sustingę viskas, kas kelia skausmą.

- - -

Yra tik trijų rūšių žmonės: nugalėtojai, pralaimėtojai ir žiūrovai.

- - -

Kai kurie žmonės tiesiog yra tokie. Jei nėra karo, jie patys jį pradeda.

- - -

Kad ką nors pamiltum, reikia tik laiko, bet daug mažiau reikia, kad ką nors nužudytum. Tam pakanka akimirkos.

- - -

Ji pradeda nuo to, nuo ko prasideda išgyvenimas – nuo humoro.

- - -

Žmogus tampi kieno nors nuosavybe, kai pirmą kartą išgirsti savo vaiką verkiantį.

- - -

Visi, atsidūrę dugne, randa ką pasakyti apie gyvenimą, koks turėjo būti vietoje šito.

- - -

Meilė matuojama kasdienybe, namuose, mūsų žemiausiame taške.

- - -

Visi žmonės, kurie visą gyvenimą siekia tapti geriausi kokioje nors vienintelėje srityje, anksčiau ar vėliau sulaukia tokio pat klausimo – kodėl? Nes jei nori tapti geriausias viename dalyke, turi paaukoti visa kita.

- - -

Apskritai gyvenimas visada duoda daugiau progų gedėti, o ne švęsti, daugiau gedulingų pietų nei vestuvinių tostų.

- - -

Kai nutinka siaubingi dalykai, dauguma žmonių tampa bangomis, o kai kurie – uolomis. Vėjui pučiant bangos mėtosi tai šen, tai ten, o uolos nejudėdamos priima sunkumus ir laukia, kol pasibaigs audra.

- - -

Sakoma, lyderystė reiškia tai, kad priimi sunkius sprendimus, nemalonius ir nemėgstamus. „Dirbk savo darbą“, – nuolat girdi lyderiai. Ši užduotis neįmanoma tuo, kad lyderis gali vesti tik tol, kol paskui jį kas nors eina, o žmonių reakcija į vadovavimą visada yra tokia pat: „Jei tavo sprendimai man palankūs – tu teisingas. Jei tas pats sprendimas man kenkia, tu esi tironas.“ Nes tiesa apie žmones apskritai yra tiek pat paprasta, kiek ir neištveriama, – mes retai norime to, kas geriausia visiems. Dažniausiai norime to, kas geriausia mums.

- - -

Tas, kuris jaučiasi atsakingas, nėra laisvas.

- - -

Kai velnias pasensta, jis tampa religingas...

- - -

– Nebūtina turėti svajonių. Aš galiu turėti tikslų.

- - -

Žmonės retai išlieja pyktį ant tų, kurie nusipelnė. Mes išsiliejame ant tų, kurie arčiausiai.

- - -

Vaikai daro mus pažeidžiamus. Tai svajonių problema – pasiekęs kalno viršūnę, supranti bijąs aukščio.

- - -

Kalbėdami apie išprievartavimą žmonės visada vartoja būtąjį laiką. Ji „buvo“. Jai „nutiko“. Ji „perėjo“.

Bet ji neperėjo, ji vis dar eina. Ji ne buvo, o vis dar yra prievartaujama. Kevinui tai truko kelias minutes, o jai niekada nesibaigia. Jaučiasi taip, kad sapnuos bėgimo taką kiekvieną naktį visą gyvenimą.

- - -

Mūsų vaizduotės pasauliai visada sukelia pasekmių kitų tikrovėje.

- - -

Tiesa apie žmones yra ugnis – naikinanti ir negailestinga.

- - -

Sudėtingiausia dėl gerų ir blogų žmonių yra tai, kad dauguma mūsų galime būti ir tokie, ir tokie.

- - -

Laisvė yra privilegija.

- - -

Šis pasaulis sukurtas ne geriems žmonėms. Gerieji išnaudojami, jie pražūva.

- - -

Gyvenimas toks sumautai keistas dalykas. Visą laiką skiriame tam, kad ką nors kontroliuotume, bet visgi mus labiausiai formuoja tie dalykai, kurie mums visiškai nepavaldūs.

Golnaz Hashemzadeh Bonde
1983

Golnaz Hashemzadeh Bonde
„Tai buvome mes“
What We Owe

Ateities nėra. Jei tik žmonės tai žinotų.

- - -

Kam man laikas? Ligos laikas. Vienatvės laikas. Mirties laukimo laikas. Ką su juo veikti, jei nekuri ateities?

- - -

Ji nori rasti prasmę. Žinoma, kad nori. Nori rasti būdą, kaip apibrėžti ratą, kaip įrėminti šį chaosą.

- - -

Tada maniau, kad tai drąsi mintis – nusižudyti ir neleisti kitiems atimti tau gyvybės. Kad taip pasielgtų tikras kovotojas. Tačiau tardymo kambaryje supratau, jog yra atvirkščiai. Nusižudyti norėjau iš baimės.

- - -

Naujos gyvybės yra svarbesnės už tas, kurios jau beveik išeina.

- - -

Tarp manęs ir mano minčių atsirado siena.

Kristin Cast
1986

Tamsa ne visada tas pats, kas blogis, o šviesa ne visada atneša vien gėrį.

Alina Orlova
1988

Aš sakyčiau: vaikučiai, nebijokite nieko – nei mirties, nei mokyklos, nei blogų pažymių. Aš sakyčiau: vaikučiai, kad tik jūs žinotumėt, kaip visa tai nesvarbu, nesvarbu, nesvarbu...

MiyaGi
1990

Mes turime labai mažai laiko gyventi. Mums yra labai svarbu racionalizuoti mūsų mintis ir atkakliai siekti savo gyvenimo tikslo, bet iš pradžių mes turime suprasti, koks yra tas mūsų tikslas.

- - -

Nebijokite to, ko negalima išvengti. Natūralu, kad jūs bijote tam tikro momento, pavyzdžiui, artimo žmogaus ar savo mirties, tačiau po to įvykio jūs nieko nebijosite, jūs lauksite, kas atsitiks po to. Man atrodo, kad mirtis yra gyvenimo kulminacija! Juk mes gyvename tik tam, kad mirtume, ir nesvarbu, kada mes mirsime ir dėl kokios priežasties. Jokiu būdu negalvokite, kad aš skleidžiu mirties propagandą ar linkiu jos kam nors. Neduok Dieve! Tiesiog beveik visi žmonės gyvena mirties „užpuolimo“ baime. Taip gyventi negalima. Mielieji, ateityje jūs mirsite, bet jokiu būdu negyvenkite ateityje.

- - -

Aš raginu kiekvieną iš jūsų kurti istoriją. Žmogaus, gyvenančio tik vieną kartą, istoriją.

- - -

Gyvenkite šiuo momentu ir mėgaukitės gyvenimu.

- - -

Šiame šūdiname pasaulyje mane gelbėja vaiko šypsena.

Marius Povilas Elijas Martynenko
1993

Marius Povilas Elijas Martynenko
„Be penkių pasaulio pradžia“

Šiandien ligoninėje mane ištinka viena mano gyvenimo diena.

Šiandien ligoninėje aš suprantu, kad kasdien ligoninėje vyksta...

Blogiausia diena kažkieno gyvenime,

Geriausia diena kažkieno gyvenime,

Pirmoji diena kažkieno gyvenime,

Paskutinioji diena kažkieno gyvenime.

- - -

Kiekvienas lavonas ant Everesto kalno veikiausiai kažkada buvo labai motyvuotas žmogus.

- - -

Norėčiau tikėti, kad visos dienos yra savaip prasmingos. Ir, regis, man tai pavyksta. Bet esmė ta, kad išaušta dienos, kai prasmė man atrodo kaip visiškai beprasmis dalykas. Nuo šito sunku apsigint.

- - -

Prieš keletą metų turėjau vilkšunį. Kartais jis atnešdavo man vieną savo žaislą. Dabar galvoju: ar tai buvo jo mėgstamiausias žaislas, ar jis manė, kad tai mano mėgstamiausias žaislas?

- - -

Motin, tu pardavei man šį pasaulį kaip nekilnojamojo turto agentė – „Taip, yra siaubingų ir baisių dalykų, bet tik įsivaizduok, kaip ši vieta atrodytų, jei šiek tiek pasistengtum!“

- - -

Mano diedukas atrodė kaip tvirtas ir žinantis savo vietą žmogus. Man regis, kai jis artėjo prie septyniasdešimties, jau buvo atsakęs sau į visus egzistencinius klausimus ir „Koks mano tikslas? Ką aš čia veikiu?“ buvo ne tiek egzistenciniai klausimai, kiek Alzheimerio ligos simptomas. Jį kamavo ne būties klausimai, o problemiška šlapimo pūslė.

- - -

Protu žmogaus nesuprasi...

- - -

Paaiškėjo tikslūs visatos matmenys. Ji yra vienos sąmonės dydžio. Visai kitas klausimas, ar jau yra sąmonė, galinti ją aprėpti.

<...>

Paaiškėjo tikslūs visatos matmenys. Ji yra vienos sąmonės dydžio. Problema ta, kad visiškai neaišku, kokio dydžio yra sąmonė.

- - -

Man regisi, kad ilgainiui žmogui lieka tiek proto ir sugebėjimų, kiek jų reikalauja jo darbas.

- - -

Kai atradau dievą, pasakiau dėkui. Kai pamečiau dievą, pasakiau dėkui.

Žmonijos tikslas tėra rūšies išlikimas

Žmogaus gyvenimo tikslas – įasmenintas žmonijos tikslas

Tikslo buvimas sudaro gyvenimo esmę

Tikslo siekimas suteikia gyvenimui prasmę

Nemarus tėra AŠ suvokinys – vienas visuose

Fragmentai

Mintys

Aforizmai

Maksimos

Sentencijos
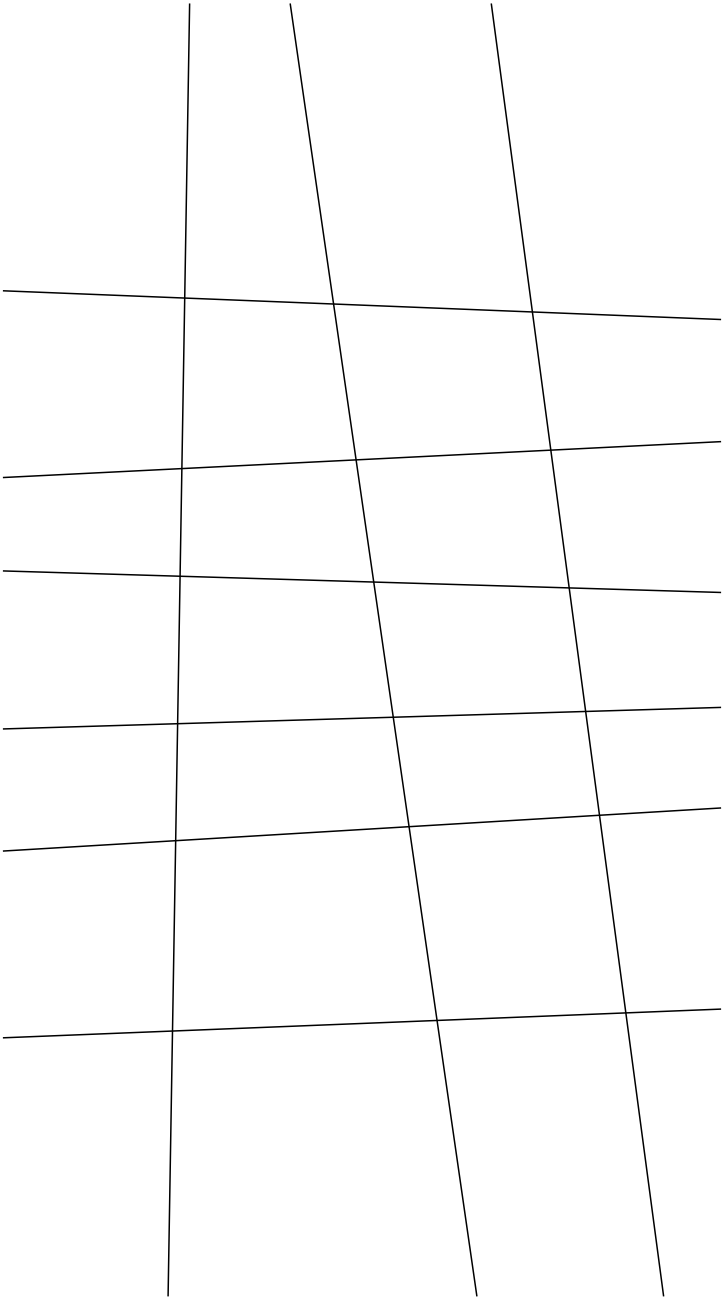
Citatos